sorin stoica

dincolo de frontiere
opere

Sorin Stoica

Dincolo de frontiere

Opere

Casa de Pariuri Literare
2014

Dincolo de frontiere. Opere de Sorin Stoica
seria Opere | colecția Reeditări
www.sorinstoica.ro

© Casa de Pariuri Literare

editor: Cristian Cosma (un cristian)
producție: Victor Jalbă-Șoimaru, Tudor Bogdan Alexandru

notă bio-bibliografică: Cosmin Manolache
studiu introductiv: Cosmin Ciotloș
postfață: Marius Chivu
ilustrații: Laurențiu Midvichi
ediție îngrijită de: Cosmin Manolache, Călin Torsan
corectură: Mădălina Vatcu, Cristina Ștefan
© ilustrația de pe copertă: Laurențiu Midvichi

www.cdpl.ro
editura@cdpl.ro
tel.: 021.2607596; 0741.587259; 0726.407349

ISBN ePub: 978-606-8342-71-9
ISBN Print: 978-606-8342-70-2

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Argument editorial

Volumul de față implică un efort comun de recuperare și grupare a prozei, a unei importante părți din publicistica lui Sorin Stoica, dar și de strângere a lor într-o ediție de largă circulație, inclusiv într-o variantă electronică, ușor accesibilă. Alături de volumele deja publicate, dar epuizate și cumva necunoscute de marele public, *Dincolo de frontiere. Opere* prezintă, prin efortul prietenilor și cu ajutorul familiei, un pas necesar pentru repunerea în circulație a unui tip de scriitor. Precum Cristian Popescu sau Mircea Nedelciu, de care îl leagă un destin asemănător, Sorin Stoica deținea un anume fel de a înțelege literatura, problematizant și conceptual, autoreferențial și personalizat. Succesul incontestabil de critică nu se răsfrânge, astfel, într-unul de public, iar influența celor trei nu e decât un ecou întârziat pentru tinerii scriitori ai momentului. Tocmai de aceea, sensul acestui volum este de a deschide o nouă fază, în circulația publică de această dată, a operei unui scriitor ca Sorin Stoica.

Mulțumirile noastre se îndreaptă către: Georgeta și Pascu Stoica, Gabriel Achim, Cristiana Chiriac, Cătălin D. Constantin, Cătălin Florescu, Florin Iorga, Florin Lăzărescu, Silviu Lupescu.

Notă bio-bibliografică

27 iulie 1978

Se naște Sorin Ion Stoica în localitatea Bănești, jud. Prahova. La câteva luni de la naștere este diagnosticat cu probleme de auz care se vor menține tot timpul vieții, necesitând în câteva rânduri spitalizarea – aceste experiențe își vor găsi ecou în romanul *O limbă comună*.

1988-1992

Urmează școala generală din Bănești, unde părinții săi sunt profesori: mama, Georgeta Stoica, profesoară de limba și literatura română și de limba franceză; tatăl, Pascu Stoica – profesor de educație fizică. Preocupările se leagă de lumea fotbalului. Își dorește să devină crainic sportiv.

1992-1996

Absolvă Liceul Teoretic „Nicolae Grigorescu“ din Câmpina. Practică pasionat handbalul și șahul și este campion al orașului Câmpina la tenis de masă. Își dorește să înființeze o formație rock în care să cânte la chitară. Viața de liceu și colegii îi vor fi sursă de inspirație pentru romanul *Dincolo de frontiere*. Merge pe munți, fascinat de zvonurile potrivit cărora în Bucegi ar exista o zonă energetică excepțională. După un an de pregătire, în cursul clasei a XI-a, pentru a da examen la Facultatea de

Drept, merge la Olimpiada de limba și literatura română, în clasa a XII-a, unde obține un premiu special pentru originalitate și creativitate. Ca urmare a acestui rezultat, se decide să susțină examen la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării.

Petrece weekenduri și vacanțe la Bușteni, la bunicii din partea mamei, unde întâlnește personaje interesante care îi vor fi surse ale multor povești și stiluri de oralitate pentru prozele pe care le va scrie. Printre acestea, unchiul său, Radu Conciu, alias Nae Stabiliment.

1996-2000

Urmează cursurile Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării în cadrul Universității din București și o „postuniversitară psihopedagogică“ în cadrul Facultății de Psihologie, Pedagogie și Asistență Socială. Își susține teza de licență cu o lucrare despre reportajul românesc.

În București, în primul an locuiește în zona Politehnicii, apoi, până în 2005, în cartierul Militari, zona Gorjului.

1999

Începe să colaboreze cu revista *Partener* din Câmpina, unde va semna texte la rubricile *Reportaj*, *Opinia*, *Oameni de bine* și *Aberații de bun-simț*. Colaborează la *Formula As*.

2000

Debutează cu *Povestiri cu înjurături* la Editura Paralela 45, în colecția *Debut*, volum pe care în parte și-l autofinanțează și pentru care primește sprijinul financiar al Sandei Maria Mocuța (Fundația „Speranța copiilor“), al părintelui Mihai Militaru, al lui Daniel Nedelcu (Anacom 99 SRL), al lui Viorel Braco (PIS SRL) și al lui Cătălin Brișcariu. Autorul îi datorează debutul scriitorului Sorin Preda, care i-a fost profesor la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării. Cartea este

receptată negativ în comuna natală, unii vecini recunoscându-se în prozele sale. Pornind de la aceste incidente de receptare își va schița un proiect de cercetare pe baza căruia va fi admis mai târziu la masterul de *Antropologie culturală și dezvoltare comunitară* în cadrul SNSPA.

2001

Absolvă un masterat de *Comunicare* în cadrul FJSC susținând o disertație care studia dispariția narativității.

Realizează un experiment de creativitate cu copii, preluând „Experimentul Zaica“ al pictorului Dorel Zaica. O parte din poeziile alcătuite în urma experimentului vor fi publicate în *Vatra* și *Partener*. Vor apărea integral în volumul *Cartea cu euri* la Editura Curtea Veche (volum colectiv scris împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache, Ciprian Voicilă și Roxana Moroșanu).

Participă la proiectul „Arca lui Noe“ derulat în cadrul Muzeului Țăranului Român și la cursurile ținute de Irina Nicolau și Șerban Anghelescu.

Devine membru al ASPRO.

2002

Devine preparator asociat la catedra de Antropologie Culturală a Facultății de Jurnalism, unde susține până în 2004 seminarii de Structuri Sociale ale Comunicării, Cultură Organizațională, Comunicare Internă și Comunicare Politică.

Publică volumul *Dincolo de frontiere* la Editura Paralela 45 în colecția *Avanpost*, pe care de asemenea și-l autofinanțează și pentru care ține să le mulțumească domnilor Șerban Anghelescu, Gheorghe Crăciun, Radu Conciu și Sorin Preda.

2003

Împreună cu profesorul Zoltán Rostás coordonează volumul

Istorie la firul ierbii. Documente sociale orale, care apare la Editura Tritonic.

Începe să colaboreze la revista *Vatra*, unde îi apar texte din volumul colectiv *Povestiri mici și mijlocii* („Sarmaua“, „Ceva frumos“ și „Cei șapte ani de-afară“), și la *Dilema* („Celule nediferențiate“).

Este diagnosticat cu neoplasm pulmonar, fiind internat la Spitalul Fundeni.

În decembrie 2003 se angajează la Muzeul Țăranului Român, pe o perioadă determinată, având postul de cercetător în cadrul secției *Programe etnologice și antropologie vizuală*.

2004

Absolvă un masterat de *Antropologie culturală și dezvoltare comunitară* în cadrul SNSPA cu o disertație despre *Mitul poetului bețiv*.

Publică volumul *Povestiri mici și mijlocii* (volum colectiv scris împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache și Ciprian Voicilă) la Editura Curtea Veche. Volumul este lansat de Sorin Preda și Paul Cernat la librăria Cărturești Verona. Are loc și un parastas al cărții la localul Art-point, cu colaci, lumânări și toată recuzita funebră.

Regizorul Radu Jude îi propune o colaborare pentru un scenariu care să aibă ca punct de plecare romanul *Dincolo de frontiere*, însă rămân doar discuțiile, tatonările pentru găsirea unui fir dramaturgic.

În cadrul Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării organizează o arhivă de istorie orală conținând interviurile și lucrările realizate de studenți în perioada 1991-2003.

Participă la protestul împotriva conducerii MȚR și a Ministerului Culturii generat de desființarea sălilor *Ferestre* și *Timp* din Muzeul Țăranului Român. Ca urmare a articolelor

apărute în presă și scrise împreună cu colegii protestatari, este chemat la Poliție pentru a da explicații despre ceea ce se întâmplă la muzeu, despre motivele protestelor etc.

Începe să colaboreze cu revista *Cultura*, la rubrica *Barca lui Noe*, girată de Cătălin D. Constantin. În urma publicării unui text în care este spusă din mai multe perspective povestea unei troițe din Burluși, aflată în colecțiile Muzeului Țăranului Român și expusă în sala *Puterea crucii*, stârnește dezaprobarea unora dintre muzeografi și a conducerii MȚR. Textul respectiv va apărea postum în *Aberații de bun-simț* la Editura Polirom.

Proiectează o istorie orală a Muzeului Țăranului Român pentru care începe să ia interviuri, gândind-o și ca filon pentru un roman pe care l-ar vrea publicat în 2006.

Participă cu texte la expoziția *Lucruri mici și mijlocii* (2-23 decembrie), galeria Sabina & Jean Negulescu, alături de Ruxandra Grigorescu, Monica Pădureț, Lila Passima, Călin Torsan, Cosmin Manolache și Ciprian Voicilă.

2005

Începe să țină rubrica *Liberul arbitru* a săptămânalului *Suplimentul de Cultură*, unde schițează portrete expresive ale personajelor din lumea fotbalului.

Publică romanul *O limbă comună* la Editura Polirom, în colecția EGO. PROZĂ. În 18 aprilie la *Green Hours* are loc o lansare comună împreună cu volumele *Degete mici* de Filip Florian, *Blazare* de Petre Barbu și *Scurta și plictisitoarea viață a lui Kjus* de Silviu Gherman.

Aflând-se la Bănești în concediu medical pe o perioadă nedeterminată, din 28 mai 2005 începe să țină corespondență (cu Ana Boiangiu, Emil Brumaru, Marius Caraman, Paul Cernat, Gabriela Leonida, Aurora Liiceanu, Cosmin Manolache, Judit Miklos, Antonio Momoc, Ioana Popescu, Iulia Popovici, Speranța

Rădulescu, Zoltán Rostás, Călin Torsan, George Turliu, Tudor Vlădescu, Ciprian Voicilă), care va deveni volumul *Jurnal* ce va fi publicat la Editura Polirom în 2006.

Împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache și Ciprian Voicilă proiectează o carte despre fotbal.

Publică volumul *Televizorul în micul infern – volum de etnografie mass-media* la Editura Tritonic, coordonat împreună cu profesorul Zoltán Rostás.

Publică volumul *Cartea cu euri* la Editura Curtea Veche, al cărui coautor este împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache, Ciprian Voicilă și Roxana Moroșanu.

În luna noiembrie, regizorul Gabriel Achim filmează la Bănești documentarul *Sorin Stoica. A Writer's Will* (alb-negru / 17'28") care va fi proiectat la *Poeticile Cotidianului* (Club A), *StudFest* – Timișoara, *Dakino 16. Festivalul internațional de Film al Bucureștiului* (Cinema Scala), *Periferia Culturală Europeană* – Petrila, Clubul Țăranului (lansarea volumului *Aberații de bun-simț*), *Rumänische Kulturwoche* – Veränderbar Dresden, *Atelierul imaginilor* – Institutul Francez din București.

2006

Pe data de 6 ianuarie 2006 se stinge din viață Sorin Stoica. Lasă părinților o listă cu volumele finalizate asupra cărora își dă acordul să fie publicate.

În luna martie, apare volumul *Jurnal* la Editura Polirom, în colecția EGO-GRAFII.

Apar volumele *Tur-retur (vol. I). Convorbiri despre munca în străinătate* și *Tur-retur (vol. II). Alte convorbiri despre munca în străinătate* la Editura Curtea Veche, colecția *Actual*, coordonate împreună cu Zoltán Rostás.

Volumul *O limbă comună* este selecționat în lotul romanelor concurente pentru *Eastern European Literature Award*.

Apare volumul *Între patrii* la Editura Polirom, varianta în limba română a volumului cuprinzând numerele 8 și 9 / 2004 – *Entre patries / Between Homelands* – ale revistei *Martor* (revista de antropologie a Muzeului Țăranului Român, care conține un interviu realizat de Sorin Stoica și Mirela Florian cu Juan Carlos Negretti.

În ziua de 19 decembrie Academia Română acordă ex-aequo premiul „Ion Creangă“ la categoria proză pe anul 2005 Florinei Ilis și lui Sorin Stoica pentru *Cruciada copiilor*, respectiv *O limbă comună*. Pe diploma înmânată părinților este scris: „Premiul «Ion Creangă» se acordă domnului *Ștefan* Stoica pentru lucrarea *O limbă comună*.“

2007

Apare postum volumul *Aberații de bun-simț* la Editura Polirom, în colecția EGO. PROZĂ.

Este menționat în *Dicționarul general al literaturii române* coordonat de Eugen Simion (Șerban Axinte, DGLR, S / T, București, Editura Univers Enciclopedic, 2007, pp. 462-463).

Apare ediția a II-a revizuită a volumului *Povestiri mici și mijlocii* (volum colectiv scris împreună cu Călin Torsan, Cosmin Manolache și Ciprian Voicilă) la Editura Curtea Veche.

Apare antologia *Cartea cu bunici* (coordonator Marius Chivu) la Editura Humanitas, unde este prezent cu textul *Bunici neidentificați*, inclus ulterior și în volumul *Aberații de bun-simț* ce va apărea postum. *Cartea cu bunici* îi este dedicată.

2008

Apare volumul *Jurnal de cămin* la Editura Curtea Veche, colecția *Actual*, coordonat împreună cu Zoltán Rostás.

2010

Bibliotecii din Bănești îi este schimbat numele din „Simion

Stolnicul“ în „Sorin Stoica“. Primarul comunei amplasează cu această ocazie la intrările în comuna Bănești panouri cu inscripția „Satul lui Sorin Stoica“.

Fragmentul *Nervi* din volumul *O limbă comună* apare în *Nabokov u Brašovu: antologija rumunjske postrevolucionarne kratke priče: (1989-2009)*, Editura Meandar Media, Zagreb (ediție pregătită și tradusă de Marina Gessner, Luca-Ioan Frana și Ivana Olujić, cu o prefață de Paul Cernat).

2012

La data de 4 mai se lansează filmul *Visul lui Adalbert* (r: Gabriel Achim), pe care regizorul i-l dedică.

Studiu introductiv

Un om de bine de Cosmin Ciotloș

E aproape incredibil ce senzație de unitate degajă, luat în întregul său, scrisul lui Sorin Stoica. Nu numai în povestiri și în romane, ceea ce e la urma urmelor firesc, dar chiar și în notele așa-zicând de atelier există o cadență comună. Articolele destinate presei centrale sau locale, lucrările de absolvire, corespondența electronică, rapoartele de activitate, comentariile microbiste, toate poartă o marcă imposibil de confundat. Le caracterizează dezinvoltura, o dezinvoltură practicată însă cu program teoretic. La vârsta când în general prozatorii își caută o tonalitate personală (asta în cazul fericit în care și-au descoperit vocația), Sorin Stoica era deja pe deplin format. Lipsit, cu alte cuvinte, de ezitări conceptuale sau stilistice. Critica avea s-o constate încă de la debut, pentru ca apoi, cu fiecare nouă carte, s-o reafirme energic. De altfel, până și în ceea ce privește receptarea, se poate vorbi despre o anume unitate. Despre Sorin Stoica s-au pronunțat, entuziast, toți tinerii cronicari ai momentului, oameni cu opțiuni adeseori extrem de diferite. Consensul lor spontan trebuie înțeles mai presus de eventuala solidaritate de generație. (Dovadă stă dosarul de presă, în paginile căruia figurează și Radu Cosașu, și

Dan C. Mihăilescu, și, mai de curând, Nicolae Manolescu). Apăruse, pur și simplu, un scriitor foarte bun. A cărui valoare nu mai necesita nici nuanțări, nici concesii, nici negocieri.

Așa încât publicarea unei ediții de *Opere* de tip *Pléiade*, cum e cea de față, nu reprezintă nicidecum un gest exagerat, ci, dimpotrivă, unul care ține de normalitate. Și care vine, pe deasupra, să redreseze o situație destul de ingrată. Aceea că, în chip ciudat, numele lui Sorin Stoica a rămas, până astăzi, mai degrabă necunoscut publicului. Puțină lume a auzit de el, și mai puțină i-a citit cărțile, antume sau postume. Destui vor descoperi abia acum cu încântare culegerea *Povestiri cu înjurături* sau romanul *Dincolo de frontiere*, de la a căror primă apariție a trecut mai bine de un deceniu. Centrul de interes îl reprezintă însă, fără îndoială, ineditele, însumând aproape o treime din cuprinsul prezentului volum. Includ oarecum abuziv în această categorie și masivul corpus din cotidianul *Partener*, din Câmpina, la care autorul a colaborat vreme de câțiva ani. Fiind o publicație cu difuzare locală, e greu de presupus că articolele cu pricina vor fi căzut, până acum, în mâinile prea multora (spre deosebire, să spunem, de acelea din *Suplimentul de Cultură* ieșean, infinit mai accesibile). Fără a le supralicita neapărat, le consider totuși, dacă nu de-a dreptul esențiale pentru profilul literar al scriitorului, măcar inevitabile ca documente de conștiință.

Fiindcă acestea sunt, strict cronologic, primele texte purtând semnătura lui Sorin Stoica (începe să scrie la *Partener* în 1999, fiind încă student). Înțelege colaborarea aici ca pe o formă de a-și exersa în liniște mâna. De jurnalist? De prozator? Înclin către a doua variantă, căci scrupulele pe care și le face depășesc simplul repertoriu de imperative profesionale. Vrea să știe clar cui se adresează, să aibă o imagine cât se poate de plauzibilă a cititorilor săi. Pe care nu-și permite să-i trateze de

sus, cu cinism. E motivul pentru care, explică el, statutul de gazetar i se pare detestabil. (Nu va fi singurul loc în care va pune la respect mediocrițile din domeniu, anchilozate cum sunt de suficiență). Mărturisită doar indirect, ambiția lui e curat literară. Aceea de a le arăta oamenilor extraordinari din jurul său cât de vii sunt, de fapt. De la o atare declarație de generozitate până la rubrica etalon din *Partener*, intitulată *Oameni de bine*, nu mai e decât un pas. O va realiza, într-un târziu, ca pe o colecție de portrete contemporane (dar nu exclusiv). În fond, nimic altceva decât obiectele admirației lui Sorin Stoica. Nu e de mirare că în cea mai mare parte a ei lista cuprinde scriitori (excepțiile fiind reprezentate de mai vechi pasiuni juvenile, fotbaliști ca Zidane sau staruri ca Goran Bregović). Modelele sunt însă livrate împreună cu metodologia îndepărtării de ele. La Mircea Cărtărescu admiră consecvența, dar nu prea știe ce să spună despre „urechea de prozator“ a acestuia. I se pare limpede că îi lipsește cu desăvârșire, dar nu e sigur că, în definitiv, această carență ar fi numaidecât un defect. Lui Geo Bogza îi schițează un CV avangardist paginat larg în felul reportajelor lirice. La polul celălalt, Mircea Dinescu e transpus printr-un colaj ingenios „stors“ (acesta e cuvântul) din poemele sale. Se vede că la Ovidiu Verdeș ține enorm, pentru *Muzici și faze*, o carte minunată despre liceenii anilor optzeci. În replică, va scrie el însuși, pentru adolescenții următorului deceniu, *Dincolo de frontiere*. Nu se încrede în tipologii, de aceea singularitatea lui Alexandru Vlad îi apare ca un nemaipomenit argument pentru disoluția generației optzeci. Autorul *Aripii grifonului* e incomparabil, după cum incomparabili rămân Groșan și Cristian Teodorescu. De la un alt membru al cenaclului lui Crohmălniceanu, Sorin Preda, va învăța, povestește el, meseria scrisului, în sensul lucrului maniacal pe încheieturile fiecărei fraze. Util pentru școala de

jurnalism, exercițiul acesta se dovedește crucial în practica literaturii. Un maestru e și Radu Cosașu, din a cărui proză extrage însă un soi de cod al onoarei. Lumea lui Cosașu, ostilă prostului gust și ironic agresivă față de acesta, este, în sine, o lume degrevată de imperfecțiuni. În care indicat ar fi să emigrăm cu toții. Fascinat e deopotrivă de Marin Preda, mândrindu-se chiar la un moment dat că o anume găselniță, dintr-o anume carte proprie, nu i-ar fi displăcut, probabil, autorului *Moromeților*. Nu există, din punctul său de vedere, certificat de garanție mai elocvent. Un previzibil *coup de foudre* face Sorin Stoica și pentru Alexandru Monciu-Sudinski. Ca scriitor, se simte cumva îndatorat față de acesta. Ca personaj, îl admiră în virtutea unei asemănări cu propriile personaje, mai toate construite după modele reale, din Băneștiul natal. Îi plac suciții, de unde și pasiunea pentru Nicolae Velea, trecut, la rândul lui, printre *oamenii de bine* de aici. Mircea Nedelciu, a cărui bosă teoretică l-a marcat decisiv, beneficiază de o poziție specială. Față de toți aceștia, Sorin Stoica are afinități parțiale, în diferite grade de atașament. Unora le recunoaște paternitatea unor puseuri de atitudine, altora – diverse privilegii ținând de tehnica scrisului. Dintre clasici, e convocat Caragiale, a cărui omagiere demagogică (în 2002, ca și acum, în 2012) nu îi surâde. Dintre colegii de contingent, Dan Lungu, care venind și el din afara Literelor, dinspre sociologie, dovedește o excelentă priză la cotidian și la amănuntele fără însemnătate ale acestuia.

Sigur, se pot deduce cu ușurință din selecția lui Sorin Stoica destule despre vecinătățile sale literare și, mai mult, despre capriciile lui de lectură. Aderă, natural, la realismul imediat. Fiindcă acesta, și nu disponibilitatea de a fantaza în gol definește, din punctul său de vedere, excelența. Restul e butaforie. Sau, cum notează chiar el într-o agendă,

„fandoseală“. Dacă are rezerve de principiu față de scriitorii de eprubetă, asta nu-l exonerează cu totul de tentația unui anume tip de livresc. Chiar și faptul că a abandonat specia tranzitivă a reportajului (cu care începuse, de altfel, la *Partener*) în favoarea unui șir de asemenea medalioane critice e semnificativ. Și nu e străin, cred eu, de pasiunea pentru antropologie. Ce-l preocupă de fapt, este relația cu limbajul, de orice fel ar fi aceasta. Și în variantă aseptică, literară, și pe teren.

Dar importanța rubricii din *Partener* nu se rezumă la atât. O parte din articolele publicate în primă instanță aici au fost reluate fragmentar, cu minime modificări, în cărțile de ficțiune ale lui Sorin Stoica (romanul *O limbă comună* datorând, dintre toate, cel mai mult publicației prahovene). E vorba de paragrafe izolate, uneori de numai câteva rânduri. Probabil din motive de expresivitate (pe care prozatorul o înțelege și ca pe o adecvare la adevărul faptelor), Sorin Stoica le-a conservat și le-a adaptat, schimbându-le contextul și, uneori, trecând sub tăcere comentariile adiacente. O serie de personaje devin în felul acesta mai ușor de recunoscut. În romanul amintit, de pildă, inițialele R.T. camuflează identitatea lui Sorin Preda, după cum revista *Miorița* de acolo se dovedește a fi cunoscutul săptămânal *Formula As*. Dincolo de asemenea deconspirări accidentale, amănuntul pune în lumină o metodă de construcție. Pentru Sorin Stoica, textul (în cel mai larg sens al său) e un obiect modular, compus din blocuri relativ rigide, dotate cu autonomie și care pot fi, la rigoare, transferate. Ideea e originală și, în definitiv, foarte practică. Lucrativă estetic. Fiindcă obligă la esențializare și (oricât de pretențios ar suna) la perfecțiune formală. Cititorii rubricii din *Partener* sunt, acum, fără nimic peiorativ, ceea ce fuseseră, pentru Flaubert, servitoarea și, pentru Balzac, bucătăreasa. Cel dintâi filtru și cel mai exigent public. Odată trecut testul acesta comunitar, de o

maximă severitate, relevanța poveștilor nu mai poate suscita îndoieli.

Urme ale concepției modulare se întâlnesc și în alte locuri la el. De exemplu, în titluri ca *O limbă comună*, metaforă destul de explicită, din această perspectivă. Însăși unitatea despre care vorbeam la început, unitate care se repercutează și asupra tonului, tot de aici decurge. Că și-a conceput *Jurnalul* (publicat postum) după regulile corespondenței e încă un amănunt revelator. Expediindu-și însemnările unui grup de prieteni, Sorin Stoica le conferea automat o funcționalitate multiplă. Indiferentă față de frontierele genurilor. Unul dintre puținele reproșuri pe care, în entuziasmul lor, criticii le-au adus totuși cărților lui Sorin Stoica se referea la deficiențele de construcție a romanelor. Ambele, rezultatul concatenării unor capitole care ar sta la fel de bine în picioare ca proze scurte. (Autorul dovedindu-se esențialmente un povestitor.) Observația nu e întru totul greșită. Doar că ea are în vedere în primul rând așteptările comentatorilor și abia în al doilea rând intențiile lui Sorin Stoica. Căci fiind simplist, într-adevăr, procedeul acesta ascunde, cum tocmai am văzut, niște calcule de compoziție ceva mai subtile. Nu numai poveștile sunt anexate una alteia într-un colaj de tip *cut and paste*. Chiar modulele stilistice, reduse uneori la dimensiunile unui pasaj de numai câteva propoziții, respectă aceeași regulă. A succesiunii și a liniarității. E explicabil, prin urmare, de ce, fără să fie un fan al literaturii lui Fănuș Neagu, arborescentă până la pierderea referinței, Sorin Stoica îi consacră, totuși, un episod din *Oameni de bine*. Cronicile sportive ale acestuia, mai concise prin însăși cerințele genului, brevetează expresii. Luate separat, detașate ca listă, și nu ca arabesc, ele se arată a fi pe bună dreptate memorabile.

Artificiul acesta e ilustrat cel mai bine de existența *factotum* a unui personaj ca Nae Stabiliment (pe numele din buletin Radu

Conciu, unchiul din Bușteni al lui Sorin Stoica). Ins cu o biografie încărcată de istorii orale, el e totodată sursa secretă (sau discretă) a multora dintre bucățile prozatorului. (Care mărturisește într-un rând cu umor că după fiecare vizită la Bușteni se întoarce cu material brut suficient pentru câteva povestiri). Imaginea lui revine obsesiv în scrisul lui Sorin Stoica. Nu lipsește nici din volumul de debut, nici din dedicația primului roman. Chiar și disertația de absolvire a masteratului de antropologie îl pomenește („muncitorul Radu Conciu“ e numit acolo, într-o formulare incertă, situată undeva între sobrietatea academică și deriziunea complice). Concret, pățaniile acestuia nu sunt chiar atât de numeroase pe cât s-ar crede. Câteva conflicte cu vecinii, câteva remarci de spirit. Resuscitate însă digresiv, pomenite sau răstălmăcite, ele creează, holografic, o foarte pregnantă iluzie a prezenței aproape fizice. Atât de pregnantă încât, vizionând documentarul *Sorin Stoica. A Writer's Will* realizat în 2005 de Gabriel Achim, am așteptat încontinuu, la fiecare cadru nou, ca Nae Stabiliment să apară de undeva de nicăieri.

Până la 27 de ani, Sorin Stoica a scris și a publicat destul de mult. După moartea sa, la Polirom și la Curtea Veche au mai apărut câteva cărți avându-l ca autor sau coordonator (împreună cu profesorul Zoltán Rostás). Actuala ediție restituie aproape integral compartimentul literar al operei lui. Consistența acesteia din urmă, inclusiv cantitativă, este consecința unei acțiuni programatice. Care, în rezumat, coincide cu intenția de recuperare a realismului. Nu în vechile date ale convenției (care poate ascunde adeseori mașinațiuni esopice), ci în acelea ale autenticității. Într-o anumită măsură, același lucru l-au încercat și câțiva dintre prozatorii generației optzeci (Nedelciu în primul rând, dar și alții din *Desant '83* și din afara lui). Doar că resorturile teoretice ale acestora erau cel

mult sociologice. Cu alte cuvinte, categoriale. Pentru Sorin Stoica, în schimb, categoriile se definesc mai organic, în virtutea unui fond imaginar colectiv, de la care, de obicei, indivizii se abat. Iar atenția sa se îndreaptă tocmai asupra acestor mărunte, abia sesizabile, acte de deviaționism. Orientate către colectarea de istorii orale (legate de Muzeul Țăranului Român sau recoltate în cadrul așa-numitului experiment Zaica), studiile sale antropologice aparțin, în mod evident, aceluiași amplu proiect recuperator. E curios că unii critici au simțit nevoia să le separe și să le evalueze cu instrumente diferite.

Asta, cel mai probabil și fiindcă, la cald, de la temperatura cronicii literare săptămânale, ansamblurile sunt mai dificil de perceput. Derularea cărților e episodică și tot episodică e și consemnarea lor. Atenția acordată primei cărți a lui Sorin Stoica, *Povestiri cu înjurături*, e oricum de salutat. Cu atât mai mult cu cât, la data apariției, contextul editorial nu era încă tocmai favorabil literaturii tinere (abia peste patru ani, în 2004, aceasta va începe să fie luată în serios). Ceea ce se putea observa deja era indiscutabilul talent al prozatorului, întemeiat, cum s-a afirmat de fiecare dată, pe finețea auditivă, pe extraordinara capacitate de a capta inflexiunile limbajului de zi cu zi. Calitatea e reală, fără doar și poate, și va fi demonstrată cu asupra de măsură și în celelalte cărți. Dar, tot atât de limpede, va fi fost vorba și de o strategie a autorului, care a avut inspirația de a o tematiza în chiar prima secvență, a debutului său. Practic, cariera literară a lui Sorin Stoica începe sub semnul reportajului sonor. În tren, cu ochii închiși, încercând să atipească și lăsându-se repede păgubaș, protagonistul nu face altceva decât să asculte fluxul verbal al celorlalți călători. „Glasuri femeiești, strepezite, ascuțite“ e cea mai succintă caracterizare a întregului mediu sonor. Discuții despre fotbal ale unora (evident, într-un registru nostim-

agresiv), despre tinerețe ale altora (nostalgice și tensionate bovaric, amintind, cum bine s-a remarcat, de Vica Delcă din *Dimineață pierdută* a Gabrielei Adamesteanu), lecții de pedagogie plicticoase, livrate de părinți copiilor. Lucruri banale, a căror coerență e periodic supusă problematizării. Cât de fidel aude Nae tot acest murmur indistinct, se întreabă o voce din *off*, cât e atenție și cât e invenție în înregistrarea directă a zgomotului de fond și în ce măsură este ea un simplu melanj cu atribuire de sens?

> E posibil, zic, să povestească chiar Nae Stabiliment, deși povestea lui o vom auzi mai la vale. E interesant dacă putem pretinde că povestim atunci când spunem ce i s-a întâmplat altcuiva. S-ar putea să fie povestea lui Nae. Dacă ne gândim bine, postura lui e de invidiat. Ochi închiși, observare discretă. E aproape invizibil, iar naratorii nu văd în el un posibil concurent, un tâlhar de istorii, de cuvinte. El are și o teorie în sensul ăsta. Când aude o poveste nu cere lămuriri suplimentare. Că înflorește, e altceva. Nu cere explicații, pentru că asta ar însemna să devină și el parte a povestirii. Cu alte cuvinte, încearcă să-și păstreze obiectivitatea. Să nu se implice, pentru că s-ar putea confunda cu un actor sau ar putea deveni coproprietar asupra întâmplării, și nu-i totuna. De fapt, devenind implicat, nu ar mai pricepe nimic.

Chestiunea este mai încurcată decât pare. Nu e, cum s-ar putea crede, o simplă divagație reflexivă. Căci *plotul* se complică și se adâncește în virtutea unei scheme aproape detectivistice. Ca și Auguste Dupin (și el un mare auditiv, așa cum îl creează Poe), Nae Stabiliment asociază vechile informații cu frânturi din cele noi, reconstituind astfel posibila dramă familială a unui ofițer destul de capsoman, de o rigiditate care, acum, capătă o serie de posibile circumstanțe atenuante.

Următoarea povestire, *După soare*, poate fi citită și într-un regim premonitoriu testamentar. În fond, e o incursiune în copilărie, mai mult, în credințele naive specifice copilăriei, atunci când familiarizarea cu noțiunile abstracte se face sub imperiul unor veritabile șocuri emoționale. Moartea e înțeleasă doar prin spectacolul public adiacent (ceremonialul înhumării

și restul preparativelor), nu în substanța ei. Umorul irezistibil pus în pagină și sofismele aspre de extracție dialectală acoperă gravitatea tuturor remarcilor. Nu există subiecte imposibile sau inaccesibile, aceasta pare să fie morala, ci doar metode improprii de a le trata. Ingenios, țâncul muncit de dileme propune, fără să-și dea seama, un set de reguli pentru un univers alternativ. Doar încăpățânarea meschină a adulților face ca acestea să sune enorm și ridicol. În *Neînțelesuri*, protagonist e un anume, foarte locvace, domn Naratescu, ale cărui convingeri, de o înduioșătoare gratuitate, fac cât o prefață la un volum de povestiri.

> Io, mie-mi place să mă plimb așa de-a-n boulea pe stradă, să studiez oamenii, da' mi-e frică parcă să-i judec, doar iau la cunoștință una-alta. Mă-ntreabă unul: „Ce faci, bre, dom' Naratescule?" „Iete-am stat și acuma mă odihnesc!" Ăsta e răspunsul pentru prietenii așa și-așa. Pentru prietenii ăia buni, le zic „Ce faci?" „Uite, fapte pe măsură fac!" Știi, zic așa ca să pot continua discuția, că ăla, surprins și încântat, vine și mă întreabă: „Ce fapte, bre?" Și io-i explic una-alta, îi povestesc cum îți povestesc și ție! Că-mi place să vorbesc, futu-i mama mă-sii! Poa' să zică oricine că spăl varză, că nu'ș ce! Ăsta e cel mai frumos lucru, să jăvrăi, să mănânci rahat așa, fără sens, fără să urmărești decât să fii ascultat și nici aia câteodată!

Cu jurnaliștii, pe care de altminteri îi cunoaște așa-zicând din interior, ca absolvent al unei facultăți de profil, are Sorin Stoica ce are (*Pe pilot automat* e o formulă sintetică pentru raporturile acestora cu textul). Mai toți afectează un rol, de obicei pe acela al scriitorului ratat, al scriitorului deturnat, al celui care-ar fi putut să fie dacă meseria nu i-ar fi impus alte și alte obiective. E, în continuare, extraordinară o povestire ca *Analiza receptării*, despre un meci de fotbal (FC Onești contra Steaua, din 10 martie 2000). Aici sunetul face echipă cu ochiul de sticlă al camerei de filmat. Sorin Stoica trasează pe rând decorurile, ca pentru o transmisiune *live*. O cârciumă, într-un sat oarecare, fără nimic special. Patru personaje, chibiți profesioniști și multilaterali (căci jumătate din atenția lor e

îndreptată către o partidă de șah). N-au nici nume, nici porecle. Nu îi cheamă nicicum. Nu li se zice nicicum. (Ca, de exemplu, într-o altă proză de aici, Burican, Mâr, Clămpău, Jumeritu, Bulangă, Cacaimielea, Gălușcă, Pulifrici). Ei sunt doar Subsemnatu, Farmacistu, Studentu și Tarabă. Mai vechea disponibilitate teoretică a lui Sorin Stoica se precizează. Devine, de-a dreptul, expertiză. În studiul comportamentului de grup sunt citate autorități din domeniu. E o proză dotată cu bibliografie (Francis Balle, Todd, Gitlin, Elihu Katz), inclusiv facultativă (Andrei Pleșu). Bucata e redactată tabular, ca o listă de cumpărături. Liniile de dialog și acelea de simplificare, mnemotehnice parcă, interferează. Echipa din Onești pierde într-un final, dar asta nu produce, în comunitatea formată *ad hoc*, aproape nicio reacție. Cei patru își văd de viață și de vorbe, observatorul tacit își vede de note și de concluzii. Mai departe, *Omul e o ființă extrem de fragilă* are în centru un Bartleby rural, Costoiu, asistând aproape inert la spectacolul propriei debilități ce se instaurează galopant. *Fără chip*, ultima povestire, debutează cu o parafrază din Preda (și, în jos pe firul istoriei, din Nedelciu). Doar că aventura conștiinței lui Sorin Stoica n-a avut nimic aventuros. N-a fost una, medical vorbind, invazivă. Pur și simplu, relația cu familia (și cu restul oamenilor, în general) a fost înlocuită într-o clipă de o alta, mai atașantă și mai intensă, cu limbajul.

> Întâmplarea joacă mereu un rol covârșitor. Acum câteva zile, în autobuz, ascultam muzica din boxele ce duduiau aproape de urechile mele. Deodată, peste un pasaj instrumental, s-a suprapus vocea unui pușt care îi spune ceva maică-sii, o amenința sau o ruga. Habar n-avea că vocea lui subțire, banală în condiții normale, avea acum ceva artistic, se potrivea perfect peste partea aceea instrumentală. Pe moment, am crezut că vocea lui vine direct din difuzoare, atât de bine se sincroniza. Nu era conștient ce făptuiește. Dacă i-aș fi spus, și-ar fi asumat gestul și ar fi încetat pe dată să „cânte“.

Apărute în volume colective (*Povestiri mici și mijlocii* sau

Cartea cu euri), celelalte proze scurte ale lui Sorin Stoica, pentru a ne rezuma la ele, continuă tematic și structural traiectoriile induse de prima carte. Nu sunt, toate, povestiri propriu-zise, decât în măsura în care exploatează până la ultimele resurse talentul (de povestitor, da) al autorului lor. Deja însă experiența antropologului devine precumpănitoare. Regimul analitic nu mai e cel natural. Se simte intenția. Se simte, de asemenea, dorința de a înstrăina intimul atât cât să funcționeze ca obiect de studiu. Un text radiografiază apariția și succesul pe piață al unui articol vestimentar nesemnificativ. *Fesul negru.* Un altul transcrie (dacă nu cumva, de fapt, rescrie) în versiunea bunicii prozatorului serialul *Tânăr și neliniștit*, adevărat *never ending story* în materie de filme de televiziune. O epistolă, apelând, desigur, la discursul îndrăgostit, îi e adresată actriței Uma Thurman (apropo de care Paul Cernat avansează, în cuvântul-înainte al cărții, ipoteza unei paralele cu un poem al lui Mircea Cărtărescu dedicat lui Nathalie Wood). *Sarmaua* pare un răspuns foarte elaborat la o anchetă cu subiect culinar, abordată printr-o rețea de narațiuni semnificative. De ce toate acestea? În principiu, pentru că imaginația teoretică a lui Sorin Stoica a mai făcut un pas înainte. În *Cum să retrăiești un banc* (cu care, nu întâmplător, se deschide secțiunea rezervată lui din *Povestiri mici și mijlocii*), el sugerează că de foarte multe ori narațiunea implicită pe care o instrumentează episoadele vieții noastre e condiționată inconștient de fondul numeroaselor narațiuni cu care intrăm în contact. Aflați într-o situație de criză, nu acționăm chiar instinctual, ci imităm reacția instinctuală a câte unui erou civilizator. Nevoit să tragă cu arma pentru a se apăra în fața cutărui pericol neașteptat, oricare dintre noi, cei care nu am pus niciodată mâna pe un revolver, vom executa automat gesturile similare ale unor personaje interpretate de Clint Eastwood sau Bruce Willis. Este,

până la urmă, o formă-limită de dresaj cultural.

> Tot efortul nostru e să ne găsim locul într-un script preexistent și să vedem lumea ca pe o poveste. Încercăm să ne convingem că lumea poate fi povestită, poate fi ordonată epic. Tot ce trăim noi a fost scris de altcineva mai demult și nu ne rămâne decât să ne conformăm, să *recunoaștem* în semnele lumii povestea în care suntem protagoniști. Poate asta să fie explicația. Adică ăsta e textul destinat nouă. „Mamă, ca-n filme“, zicem când vedem ceva ce iese din cotidian. Ne bucurăm când ficțiunea capătă corporalitate. Ne bucurăm că ficțiunea nu există doar acolo pe hârtie. Cărțile dau viață. Și noi interpretăm absolut tot ce trăim prin intermediul poveștilor din cărți.

Din rândul acelorași *Povestiri mici și mijlocii*, *Text de tot căcatul* și *Întâmplare stranie cu Nae Stabiliment* actualizează, în sfârșit, momentele de grație ale primului volum. Satul aflat pe buza modernizării, în care o vidanjă declanșează fantezii de tip *cargo cult*, sau, dincolo, după-amiezile în familii, cu aburi de alcool, cu prezența nesmintită a televizoarelor, cu mitul Occidentului ca paradis mediatic al transfugilor, își găsesc aici debușeul prozastic.

În ciuda impresiei de povești de adormit adulții, *Cartea cu euri* reprezintă o cercetare foarte serioasă asupra copilăriei. Nu numai Sorin Stoica, dar și ceilalți colegi ai săi din grupul de la Muzeul Țăranului Român în varianta lui extinsă (Cosmin Manolache, Călin Torsan, Ciprian Voicilă, Roxana Moroșanu) refac documentar perioada din surse personale (compuneri de școală, amintiri pe cât posibil netrucate) sau din mărturii provocate. Aici Sorin Stoica realizează, de exemplu, un remarcabil tur de forță printre copii din Bănești, Câmpina sau Măgureni. Răspunsurile acestora la întrebări dintre cele în fond fără răspuns, puse cap la cap dau, într-un final, o antologie de versuri de o extraordinară originalitate. „Niciunul dintre participanții la experimentul de față nu se poate considera autor al acestor versuri“, notează, în argumentul care precedă selecția, Sorin Stoica. Motivul e doar în parte surprinzător.

„Pentru că în majoritatea cazurilor copiii nu își dau seama că au har.“ Paternitatea, în literatură, presupune așadar, din punctul său de vedere, existența unei conștiințe literare. Dar valoarea, în dreptul căreia Sorin Stoica nu se mai simte dator să pună niciun atenuator, recunoscând-o cu franchețe, e liberă de asemenea necesități. Valoarea există și fără background conceptual. Ca regulă însă, la vârste mici, tendința e aceea a dedublării. Eu este un altul. Sau niște alții. Identitățile sunt inventate sau parazitate. Copiii își imaginează că trăiesc viața unor eroi iluzorii și se comportă în consecință. La 8 ani, Sorin Stoica scria fără remușcări după dictare (după cum rezultă din *Patria mea*, o altă secvență din carte).

Cât privește romanele, cel mai suculent sub raportul analizei rămâne cel dintâi, *Dincolo de frontiere*. Nu pentru că ar ilustra adolescența în vremea tranziției, cu pușlisme de tot felul (de la vagile tresăriri de sexualitate, la instinctul de *rock star* municipal care face victime în fiecare clasă din fiecare liceu). În sensul acesta l-a citit, de pildă, Dan C. Mihăilescu, într-un articol din *Ziarul financiar*. Ar însemna, însă, să idealizăm prea mult. Sau să idilizăm. Adevărul e că fiecare generație are așteptări proprii (de o îngrozitoare, dar scuzabilă intoleranță) de la convențiile prozei despre ieșirea din pubertate. *Cireșarii* și-au trăit traiul și nu mai spun prea multe celor care, ca Ovidiu Verdeș, au crezut, în anii optzeci, în *Muzici* și în *faze*. Pentru elevii de acum, născuți după revoluție, urbani chiar dacă locuiesc la țară, s-ar putea ca și *Dincolo de frontiere* să sune cumva datat, să nu ofere, deci, toate ingredientele necesare unei lecturi de identificare. Mai de folos cred că ar fi să citim romanul acesta ca pe un roman pur și simplu. În care, sigur, protagonistul, Jul (o prescurtare transatlantică a banalului Iulian, trecut cu brio de stadiul intermediar de Iulică), e un corespondent ficțional al autorului. Prea multe date coincid.

Localitățile (cu nume ușor modificate), genealogia, visul de a-și face o trupă, pasiunea acaparantă pentru fotbal, fie el urmărit la TV sau practicat în voia cea bună pe maidan.

> De fiecare dată când m-apuc să scriu ceva, îmi vine să încep cu „bună ziua“. Nu c-aș fi io ăla politicosu', aiurea, sunt un mitocan de primă clasă, da' cred că e din cauză că m-am uitat prea mult la televizor și de-aia. Și ăia încep la fel când dau ochii cu lumea. Trebuie să începi într-un fel. Deci. Nu cu deci. Nu prea știu io să povestesc, da' o să încerc totuși să vă zic măcar câte ceva despre mine. Mă reped și orice povestire a mea e ca un fel de ejaculare precoce. Mă cheamă Jul. O să vă explic mai încolo ce-i cu numele ăsta de actor american. Dintr-o silabă. M-am născut în Bălțești, care e un sat la vreo trei kilometri de Câmpeni, un orășel unde fac io naveta la un liceu, despre care profesorii cred că ar fi un fel de a opta minune a lumii a treia. Ce să le ceri și lor? Acuma, nu că m-aș da io rotund, da' la șaișpe ani, câți o să fac peste vreo lună-două, sunt unul dintre cei mai periculoși chitariști din oraș. Întrebați pe cine vreți, dacă nu mă credeți.

Cam acesta e tonul întregului roman. Cu mențiunea că, după un principiu de succesiune, din timp în timp intervine și o altă voce, obiectivă (sau, oricum, distanțată), care ar putea aparține unei alte ipostaze, mature, a aceluiași Jul. Structural, ele nu diferă prea mult. Mai prevenit într-ale vieții, mai discret, naratorul temperează excesele de orgoliu ale lui Jul. El acționează însă numai la nivelul atitudinii. Cu limbajul nu-și permite să se joace. Vorbește (sau, în fine, scrie) exact în maniera degajată a dublului său mai tânăr. Mult mai tânăr. Singurul derapaj de ordin stilistic apare într-un capitol, al cincisprezecelea, conținând jurnalul bunicii lui Jul. Probabil autentic, și ca informație, și ca ortografie, acesta conține o scăpare plină de tâlc. Printre zeci de însemnări anodine (data când s-a racordat la rețeaua electrică, data când a cumpărat mașină de cusut, data când și-a luat ochelari pentru distanță, data când și-a luat bundă, data când a cumpărat congelator, data când și-a scos „doapele“ din urechi și altele, și altele), un calendar al zilelor de naștere ale apropiaților. Apar un Ion (15 august 1909), o Veronica (20 octombrie 1914), un Mihai (12

noiembrie 1945), un Sorin (27 iulie 1978, întâmplător, chiar data de naștere a lui Sorin Stoica), o cuscră din Sinaia (20 februarie 1925). Niciun Iulian. Sau Iulică. Sau Jul. Desigur că este, cum spuneam, o scăpare. Dar ea dovedește, prin jocul hazardului, că autenticul are oricând câștig de cauză asupra efectelor speciale. Lecția aceasta avea să-i folosească lui Sorin Stoica din plin în următorul roman, *O limbă comună*, în care, semn de prudență, naratorul (același cu protagonistul) nu mai are nume, după cum foarte bine observă Marius Chivu în prefață.

Cu *Dincolo de frontiere* mai e, însă, ceva. La sfârșitul romanului propriu-zis există o anexă, *The Making of Dincolo de frontiere*, un *approach* teoretic fără alură indigestă. Devotamentul față de Mircea Nedelciu își spune încă o dată cuvântul, chiar dacă nu despre filiație directă e vorba. Și Nedelciu își redactase, el însuși, un asemenea text de escortă, sub forma faimoasei prefețe a romanului *Tratament fabulatoriu*, mai discutată de comentatori chiar decât romanul ca atare. Teza lui Sorin Stoica, experimentată într-un proiect universitar (o disertație în cadrul Facultății de Jurnalism) este aceea că omul de azi nu mai știe să povestească și că această virtute, veche de când lumea, a fost înlocuită de un comentariu perpetuu, de un fantezism nu o dată bolnăvicios.

> Am lucrat la această carte în timp ce pregăteam și o disertație de master cu o temă care a părut multora riscantă și aproape imposibil de argumentat. Încercam să „demonstrez“ că oamenii nu mai știu să povestească. Lucrând ca reporter, am observat că poveștile noastre nu mai au semnificația și nici prestigiul, *aura* despre care vorbea Walter Benjamin. La țară, povestea era un bun comunitar. Cetățeanului de la bloc aceeași poveste îi servește la răfuială, iar pentru omul nou de azi numit de Sartori *homovidens* ea nu mai are absolut nicio importanță, niciun rol. Cartea și lucrarea aceasta s-au dezvoltat oarecum ca doi frați siamezi. S-au contaminat reciproc, s-au influențat, fără însă a reuși să se suprapună pe deplin. Am încercat să vorbesc multor oameni despre ceea ce doream să demonstrez, dar reacțiile au fost aproape agresive. Adică noi

> suntem proști, nu? Ceea ce mi-a sporit convingerea că ipoteza mea era adevărată. Oamenii aceia știau că nu pot sau nu au ce povesti, așa că erau pregătiți să nege eventualele acuzații. Nu spun că suntem mai puțin inteligenți decât predecesorii noștri. Spun doar că povestim din ce în ce mai rar.

Din nou, avem o mostră de concepție modulară. Romanul și lucrarea au crescut împreună, împărtășind o idee statornică și, probabil, secvențe întregi. Oferindu-și, reciproc, argumente. Mai mult decât atât, nu cred că e deplasat să vorbim, de-acum înainte, și despre eseistul Sorin Stoica. Cel puțin în ceea ce privește intuițiile (pornind de la observații de un bun-simț frapant), acesta e strălucit. Nonșalanța cu care răvășește rutinele intelectuale (ideile gingașe) nu are echivalent. Vede în gestul haotic al copiilor care se joacă de-a fotbalul, pretinzând în gura mare și în timp real că sunt Hagi sau Maradona, o formă a înstrăinării accelerate. Descoperă în conversațiile cele mai anoste germeni ai unui evazionism care, de fapt, anulează realitatea factuală.

> …povestim ca niște spectatori, cu detașare, ca și cum nimic nu ar mai depinde de noi. Lumea merge de la sine, ca un imens mecanism care funcționează în gol. Bunicii noștri povesteau despre drumuri în iarnă, oameni mâncați de lupi. Mai rămâneau din ei doar bocancii. Lucrurile astea nu erau făcute *just for fun*. Pentru amuzament. De asta, ei se implicau mai mult în poveste. Azi, trebuie să provoci realitatea, s-o ajustezi până la o formă în care poate fi povestită.

E inutil să ne întrebăm dacă, în absolut, Sorin Stoica are sau nu dreptate. Problema pe care-o identifică el ține de evidență, cel puțin dacă suntem dispuși să acordăm suficientă atenție exemplelor. Pe de altă parte, e tot atât de clar că, formulată academic, o asemenea pledoarie nu poate conduce nicăieri. Cu siguranță, până și pentru autorul ei, încheierea era prea radicală. Așa încât, convertind-o în proză de idei, i-a găsit o întrebuințare excelentă.

Nu e, în ce-l privește, o situație singulară. Cealaltă disertație

(susținută în cadrul SNSPA sub îndrumarea profesorilor Șerban Anghelescu și Vintilă Mihăilescu) tot de la un astfel de eșec metodologic pornește. Inițial, fusese vorba despre o istorie orală a Școlii de Literatură. Ieșiseră, totuși, de acolo, câțiva scriitori adevărați (nu mai mulți, într-adevăr, decât intraseră). Doar că asta presupunea un sondaj riguros printre toți supraviețuitorii. Ore întregi pierdute în înregistrări și rezumate. Plus un acces direct la memoria participanților. Or, constată Sorin Stoica, foarte mulți consemnaseră deja în scris aceste păcate ale tinereții. Alteraseră prospețimea amintirilor. Modificaseră scene întregi, întâi insesizabil, umblând la detalii, apoi, prin acumulare, din ce în ce mai mult. Abandonat, nu fără regret, proiectul acesta a deschis calea unei alte direcții de studiu. Relația scriitorului cu alcoolul. Multe dintre legendele de uz intern ale branșei acreditau performanțe glorioase, demne de o carte (neapărat apocrifă) a recordurilor.

Subiectul nu se pretează, sub nicio formă, unei abordări prăfuite. O eventuală investigație istorică, de arhivă, ar fi diluat, cu siguranță, premisele. Mitul poetului bețiv (acesta e, de altfel, și titlul studiului) este, din punctul de vedere al lui Sorin Stoica, rezultatul unei complicități între interni și externi. Între scriitori (unii vicioși, într-adevăr) și timizii aspiranți la acest statut. Un lucru e cert. Actul scrisului, cu tacticile, ticurile și tabieturile sale, apare, din afară, ca unul extrem de misterios. Dacă volumele unui autor sunt accesibile în spațiul public, intimitatea acestuia rămâne imposibil de conceput. Înțelegând această nevoie (senzaționalistă, în fond), destui adoptă o poză menită să certifice și să amplifice suspiciunile novicilor. De multe ori, alcoolismul e doar rezultatul somatizat al prea consecventei intrări în rol. Metoda Stanislavski. (Ilustrată excelent printr-o întâmplare relatată de Radu Conciu.) Conceptul pe care-l utilizează Sorin Stoica e acela de

comensalitate. Una dintre puținele forme prin care, în mod tradițional, spațiul privat al individului se deschide către lume. Cu o asemenea perspectivă în spate, e de înțeles că demersul nu va fi unul exhaustiv. Investigația urmărește câteva grupuri literare (cum e cel format în jurul profesorului Cornel Mihai Ionescu, cel optzecist sau, mai aproape de noi și congener cu Sorin Stoica, cel fracturist). Concluziile sunt dintre cele mai interesante, chiar dacă, desigur, foarte discutabile. Ce îi separă, din punctul de vedere al cercetătorului, pe scriitorii de la Junimea și de la Cenaclul de Luni de urmașii lor de la Litere 2000 (Marius Ianuș, Ionuț Chiva, Domnica Drumea) nu ține atât de paradigmele literare, cât de percepția diferită asupra sociabilității în rezervația literară. Nou-veniții sunt tratați inclement prin analogie cu triburile primitive, în care relațiile de putere sunt foarte clar normate. Ceea ce nu-i lipsit de umor.

Ca polemist, Sorin Stoica s-a dovedit mai degrabă cinstit decât eficace. Apelând cu mare lejeritate la antifrază, procedeu prea subtil pentru epoca de grosolănie în care s-a nimerit să trăiască, succesul acțiunilor sale de protest a fost doar, cum se spune, unul de stimă. *Jurnalul* publicat postum atestă numeroase astfel de decepții, probabil acutizate de boală, dar independente de aceasta.

> Am ajuns expert în problema ziariștilor răpiți și mă suspectez de tendințe meschine, pentru că îmi doresc ca Marie Jeanne să fie implicată. Cunosc destul de bine tipul uman și nu am decât dispreț. Am avut colegi sau studenți copii de senatori, prefecți, crescuți mult prea repede, cărora începe să le pută orice. Gata să facă orice fel de învârteală, cinici și destul de subțiri dacă îi iei la întrebări. Niște oameni consumați prematur.

A reacționat, însă, prompt ori de câte ori a simțit că e cazul s-o facă și oricare ar fi fost adversarii. Un referat parodic la cursul unui profesor antipatizat i-a adus, din câte se poate citi în *Agende*, o restanță. În așa-numitul scandal de la MȚR, pe care prezenta ediție îl documentează în toate detaliile sale, a mers

până în pânzele albe, riscându-și slujba (de care era, de altfel, extrem de atașat) și apărând cauza Muzeului în fața tuturor instituțiilor (uneori umane, căci o parte din cei implicați beneficiau de o faimă superioară rangului ministerial). Articolele despre troița din Burluși, care i-au dat mari bătăi de cap, aveau un caracter perfect inofensiv și nu-ți trebuie decât un strop de gust literar pentru a remarca asta. Din nefericire, tocmai stropul acela, se pare, le-a lipsit celor din vechea echipă de conducere a Muzeului Țăranului. Aceleași *Agende* fac referire la un posibil roman despre această tevatură tragicomică. Ar fi urmat să fie scris în 2006 și înaintat unei edituri în 2007. N-a mai fost să fie. Un alt roman proiectat (în iunie 2005) l-ar fi adus în prim-plan pe Eminescu. Nu pe acela hieratic și dulceag, de manual și de serbare, ci pe ultimul Eminescu, terminat ca scriitor și îngrijorător ca om.

> Am citit orice, de la *Formula As* la tot felul de chestii despre Junimea. Am citit aici, unde mi-am găsit un soi de nouă capsulă cosmică, să zicem. Am recitit viețile lui Eminescu și Caragiale, amintiri de la Junimea și chiar mă bate gândul să scriu un scenariu sau o povestire despre perioada când Eminescu era cu nervii zdrențe și se lua de oameni pe stradă, vorbea porcos cu cucoanele și era dat afară din cârciumi, pentru că se dovedea a fi un element recalcitrant. Oricum, toate ecranizările cu Eminescu sunt niște aberații cu Adrian Pintea încercând să fie profund și plonjând în ridicol. Eminescu era mai mult bizar decât profund și un actor potrivit pentru perioada lui de rătăcire ar fi Dorel Vișan. Nu din ăștia obsedați de simboale.

Coincidența face ca, exact în aceste zile de noiembrie 2012, un astfel de roman să fi apărut, sub semnătura Florinei Ilis. Și să fie, așa cum își dorea Sorin Stoica, extraordinar în realismul său. Să privim partea plină a paharului și să concedem că intuiția literară a lui Sorin Stoica n-a dat greș. Scena în care, într-un sanatoriu vienez, poetul înfulecă, pur și simplu, într-un acces nevrotic ziare, iar prietenii se luptă să-i desprindă o bucată de hârtie din cerul gurii, l-ar fi încântat cu siguranță pe autorul *Povestirilor cu înjurături*. Gândind așa, raportându-mă

la el așa, îmi dau seama că nu fac decât să formulez altfel o judecată de valoare. Aveți în mână cartea unui scriitor important. Primul scriitor important pe care l-a dat generația sa.

Cosmin Ciotloș, 19 noiembrie 2012

Volume publicate

Povestiri cu înjurături[1]

Editura Paralela 45
Colecția: Avanpost
Anul apariției: 2000
ISBN: 973-593-240-7
Nr. pagini: 124
Format: 140x200 mm

---

[1] „Pentru apariția acestei cărți, autorul ține să mulțumească familiei sale, doamnei Sanda Maria Mocuța (Fundația «Speranța copiilor»), părintelui Mihai Militaru, domnului Daniel Nedelcu (Anacom 99 SRL), domnului Viorel Braco (PIS SRL) și chiar

și domnului Cătălin Brișcariu. De asemenea, adresează mulțumiri deosebite domnului Sorin Preda.“ – text preluat din volumul original, de pe pagina de gardă (n. ed. – 2012).

Pe cel care înjură, realitatea nu-l mulțumește. Și el o transformă prin trimiterea asta la origini, care devine sinonimă renașterii. Adică, ești neisprăvit, măi tiriplice! Întoarce-te și vino între noi mai de Doamne-ajută. Ești necopt și mai ai de așteptat până să ne faci față! Cel care înjură se pricepe să gâdile cuvintele pe burtă, sau să se bată pe burtă cu ele. Înjurătura e o formă de artă extremă, violentă. În Balcani, cu toții avem o sensibilitate violentă. La noi, înjurătura e adresată tot spuitorului, nu presupusului insultat. Și orice înjurătură condensează o poveste.
„Thruth is stranger than fiction.“ (Ken Metzler)

O zi din viața lui Nae Stabiliment

Când personalul 3002 se hotărăște să frâneze scârțâit și dezabuzat, Nae Stabiliment de-abia pătrunde aiurit, în fugă, pe poarta gării. Mâna stângă așază părul învârtejit de vântul călduț al dimineții, iar dreapta e ocupată să tot salte pe umăr veșnica sa geantă, mereu plină, ghiftuită, și-n care nimeni nu bănuiește ce ar putea el să tot transporte. Are ochii umflați de somn. Luni dimineața e o tradiție să întârzie, de 20 de ani de când tot face naveta asta păcătoasă. Aleargă spre tren orb, fără să vadă nimic în jur. Un picior sprijină geanta și el îl târâie ca și cum ar șchiopăta, ca și cum l-ar căra la subțioară. Intră în îmbulzeala de la uși ca într-un ochi de vârtej.

— Ține-mi și mie un loc în picioare!... Da' ce caută, fratele meu, toți ăștia de la țăroaia?... Hai, mamaie, că n-o să stăm pân' la sfântu' așteaptă!... Alo, domnuuu, unde te crezi? Păi, dac-am face toți așa?... Hopa sus! Valea, că te-apucă ploaia!... Când le-am zis că trebe să dea cu loc la personal!... Ce te vâri, fă, putoare, nu mă vezi, femeie în etate?... Ciocu' mic și mâna la gleznă!... Hai, dă-i din tenișii! Urcați, măi oameni buni, odată.

Nae Stabiliment aude toate astea și nu prea.

Gâlmă și Gigi Mosor bețelesc o babă mocăită care nu vrea să sară din tren. Se teme că e peronul prea jos. Îi strigă cu o voce nehotărâtă, cenzurată, nici el convins că vrea cu tot dinadinsul să aibă de-a face cu ei, pentru că-i simte deja trotilați. Cât dau de dimineață mâncare la porci, fac felul la juma' de rachiu. Nevestele nu s-au prins încă de tertipurile

astea ale lor.

A intrat în sfârșit și se așază pe bancheta rece, parcă înrourată. Senzație plăcută. Zgrepțăne geamul fumuriu. Se ridică și așază geanta pe singurele două falange nedistruse ale grătarului de deasupra. Privește iar prin geam și vrea să șteargă mizeria, nedecis încă dacă geamul e pătat prin interior sau pe dinafară. Văzută așa, gara are un aer mai misterios. Dale pătrate pe care adineaori le traversase fără să le bage în seamă, ghivece atârnate de streșini de lemn. Gară construită la început de secol. Acum își dă seama că, prin geamul ăsta murdar, aduce puțin cu o fotografie veche de 70-80 de ani, îngălbenită de vreme. Doar că în fotografia cu care asemuiește el gara, oamenii păreau puțin altfel. Mai ciudați, poate. În tot cazul, nu se grăbeau. Aveau griji, se vedea pe chipul lor, dar nu le păsa așa mult de ele. Nu le luau chiar așa în serios. Pentru o clipă le lăsau baltă, conveneau că e mai bine așa. Sau jucau teatru. Se știe că la fotograf te duci spilcuit, la patru ace. Te ții bățos, sobru. Cine știe? Și alte fizionomii aveau oamenii ăia. Toți cu mustața groasă de un deget. Până și pometii, bărbia aveau alte forme, alte contururi. Nu cunoaște pe nimeni azi să arate așa. Nu crede că s-ar putea îndrăgosti de o femeie din acele vremuri, presupunând că ar putea călători în timp. Brusc își dă seama că s-a născut când trebuie. Și parcă ființele din fotografie aveau și ceva fals sau poate a trecut prea mult pentru ca el să mai reușească să-i înțeleagă.

Aude bârfindu-se. Glasuri muierești, strepezite, ascuțite. Își dă seama că îl intrigă să le audă așa, ca ieșite din pământ, fără să știe din ce gură pleacă ele.

— Da, fată, și zicea șefa, că ce să facă ea cu tampoanili alea, că iei îi trebuie vreo două-trei ca să, ca să și le, știi tuu… să le monteze… dealtfel, alunică!

Scoate puțin capul pe intervalul dintre banchete, fără să dea

impresia că are de gând să iscodească. L-a scos doar așa, de chichi, până să se așeze mai comod. Patru gospodine hotărâte, cu părul făcut permanent, nici că se putea altfel, și care, deși par cam ofilite, cam purii, își spun una alteia „Fată“, sau „Făi fată!“, așa cum li se pare că sună mai afectuos, pe un ton zglobiu, săltăreț. Își trag fustele în jos, peste picioarele ținute oblu, c-un gest pudic, vinovat. Râsete de rozător care a nimerit cu subrațul peste un fir de iarbă care-l gâdilă. Spoite cu tot felul de maglavaisuri ieftine.

— Și tu, ce ai mai făcut de mâncare, că io, zău, dacă mai știu ce să fac!... Am găsit roșii cu două mii kilu' la țăran. Erea terciuite, da' la bulion e bunie, merge!... Dă-l dracului de bieț iv, că mi-a mâncat zilili! Aseară a venit chior de beat, știi cum era? Se uita-n oglindă, iete ce moacă am, și râdea singur! Dup'aia, că el nu poa' să-și scoată ghetili, adu cuțitul, să le tai! Cât m-am chinuit să-l descalț! Io nu-i mai spăăăăl, nu-i mai găteeeesc! Să se descurce!

Nu stau rezemate de banchete. Se apleacă în față, cu mâinile încârligate peste piepții uriași, cu burțile pe genunchi, și sporovăie, toacă. Își dau seama că date pe spate ar arăta caraghios, așa grase, ai impresia că duc un sac de nisip în poală.

Nae Stabiliment revine la poziția inițială și respiră trist, puțin scârbit sau dezamăgit la gândul că femeile alea nu mai au nimic feminin în ele, niciun pic de grație, de... ceva de care să te poți îndrăgosti. Cândva poate arătau și ele mai de Doamne-ajută. Prin clasa a douăspea, își faceau planuri să se mărite cu vreun italian, vreun turc, oricine le-ar putea scoate din... Din ce? Din țara asta? Nenorocirea nu e doar aici. Oricum, să plece, să moară mahalaua! Să crape toți prăpădiții, ce noroc a dat peste ele. Vise...

Trenul pleacă brusc, ca și cum s-ar fi ales cu un șut în dos. Nae închide ochii și i se pare că a ieșit din vagon, s-a evaporat.

— Și cum vă spuneam, măi doamnă, io nu am cunoscut om mare ca domnu' Pozianu!

Glas poticnit, incert, de bătrânică în extaz, proprietara unei imense certitudini. Vocale rotunjite. Când pronunța „Pozianu", la prima silabă, parcă i-ar exploda fălcile, „Po", apoi, la „zianu", tonul revine la curgerea firească, limpede. Nae încearcă să și-o închipuie. Față nefiresc de albă, fardată în prostie. O fandosită, o nesuferită.

— Ce puteee! Nenică, a dat ăștia cu azotat!... păi ce, mă, azotatu' pute? Așa pute?... Tăceți dracu', nu vedeți că și-a pus Găbosu ciorapi de lână?

— Venea la noi prin iulie, când se-nchidea școalele! Îi așteptam la gară. Erau cetățeni cu căruțe dichisite, măi doamnă, care făceau curse. Nu se inventaseră încă taxiurile la noi! Doamna Pozianu, parc-o văd, venea cu două-trei coșuri mari de răchită. Îmi aducea rochițe, cu bucle! Una, așa în picățele, o am și azi și o poartă nepoată-mea. Material bun! Venea și cu o fată mai problemă, mai bolnavă, care a și murit dup' aia. Și un băiat, Alfred, stătea toată ziua și învăța, măi doamnă, că-i zicea tăticu', mă, tu precis oi fi rămas corigent la ceva! Da' el era țâfnos, potrivnic! Ce ziceai, făcea tot posibilu' să rămână cum a zis el prima dată!

— Hai noroc! Ce faci, măi rahat pe apă? Condoleanțe!... Pen' ce?... Pentru Steaua! Să-i bată Petrolu'! Hai, măi, dă-te-n spume, aia-i echipă?... Io nu mai țin acuma cu niminea! De ce să mă omor, de ce să mă strofoc?... Te dai rănit, acuma, futu-te-n pricepere de cur pictat!... Nu, mă, da' dacă Sabin Ilie, îți dau un exemplu, ia șai'ș'cinci dă mii dă parai pă lună și e gras ca porcu', abia aleargă, io de ce să mă omor, de ce să-i plâng lui de milă? Lu' ăla?

— Seara, domnu' Pozianu își lua familia și o plimba pe centru. În parc cânta fanfara lui Titi Clonț. Ce muzică! Și, unde

te uitai, numai trandafiri! Ne lua înghețată de la Turcu, măi doamnă! Ăsta, de fapt, era un albanez pripășit pe la noi, da' atunci era stațiune celebră, nu veneau decât boieri! Și Turcu, să vedeți, nu umbla decât în șalvari, în papuci și cu Coranu' la subțioară!

— Și ce zici că ai făcut în concediu, măi papleacă? Cu ce te lauzi?

— Turcu mergea așa adus de spate, la nouăj' dă grade, că ziceau toți, auzi ce le trăsnise prin cap, uite la Turcu, a pierdut briceagu'! C-așa îți făcea impresia, că el caută ceva pe jos! Popor cu imaginație, măi doamnă! De ce tocmai briceagul, nu știu!

— Mă duc la directoru', șe măi Dănuțiule, ai obosit, măi? Vrei conșediu?... Păi, aș cam vrea, c-a venit nașii la mine, acuma trebuie să stau după ei și să le suflu-n cur!... Ghini, măi Dănuțiule, dac-ai obosit și tu, măi! E moldovean îngrămădit, da' uneori, e simpatic mititelu'! Nu știu de ce-i zic așa, că bate suta cin'zeci de kile lejereanu!

— Fă-te-ncoa' c-o țigară, gherțoiu' dracu'!

— Fata lu' domnu' Pozianu, măi doamnă, avea o fire retrasă! Avea și o boală mai ciudată, că nu vorbea niciodată despre ea, sau nu reușiseră felcerii s-o depisteze! Mai mult timp petrecea în casă, pe întuneric. Nu-i plăcea lumina! Când a murit ea, domnu' Pozianu, dacă mă iubea pe mine, m-a luat la București. Avea o școala de meserii! Îi purta numele, daaaa! Și m-a băgat la dactilografie! Am stat un an! Să stai în București pe vremea aia! Faruri, mașini, numa' lume bună, vitrine colorate, luminate, reclamele astea de acum sunt mizilic! Și ce oameni, dom'ne, nu ca jigodiile astea de-acu'! Ca calicii ăștia! Zicea domnu' Pozianu că io trebuie să fac liceu', să merg mai departe, că tăticu' nu mă dăduse! Așa era pe-atunci, femeia să stea acasă cu copiii! Și poate că era mai bine, că nu mai ieșea toți bagabonții cu cheili de gât!

— Bă, giugiuli-mi-ai bărzoiu', ascultați la mine! Ne-am cur la fript! Râdeți, da' tot la vorba mea o să ajungeți! Nu mai e locuri în cimitir și o să ne îngroape pe toți în curte! Da' nu pe spate! Așa-n picioare, ciuciuica, drepți! Și nu de tot, doar pân' la brâu, iar ce rămâne afară, dă c-un strat de ipsos, ocazie cu care iese și de un monument să știe ăla care trece pe stradă cum a arătat mortu'! ...Te doare capu'? Vezi că abia mâine-i zi de abator... Dacă nu dai o țigare ești cel mai mare măgar din sud-iestu' iuropii!... Oameni și popii, ăsta de-aici are două parohii! Una-n Posada și alta-n vale-n Comarnic! Iarna-și pune cădelnița în raniță, se suie pe schiurili lui din doage de butoi și dă-i bice spre parohia-ilantă! Și-i flutură patrafiru'!... Vorbește, dracu', cu toți dinții să te-nțeleg și io!... Ziceam că sunt oameni și popii!... Ce? Nimica n-am înțeles! Dacă nu vorbești cu gura plină!

— Stăteam pe bulevardul Elisabeta, colț cu..., na, c-am uitat! Am fost acuma-n București să văd ce mai e pe acolo! Niște țigani luaseră casa și stăteau răstigniți în pat, în maieu și în chiloți! Murdar ca-ntr-o cocină de porci!

Nae înjură în gând spunându-și că în cocină n-or să stea nicicând girafe sau dromaderi.

— Vezi, tată, aici pe vremuri era o mare! Nu, tu nu te născusei! Coștila, Caraimanu' erau doar insule! Vezi, ăștia se cheamă munți formați prin încrețire! Da' ce? N-ai făcut și tu la școală?

Stabiliment strâmbă din nas auzind tonul prețios al fanfaronului din urmă. Parcă ar fi unicul tată de pe toată Valea Prahovei! Așa se comportă! Și ce l-a apucat să-și educe plodul tocmai acum? Și excesul ăsta de reverențiozitate până la urmă devine grețos și se transformă în impolitețe. E prea ostentativ, prea vrea să epateze!

— Ei, ți-ai adus aminte, sunt munți formați prin încrețire și...?

— Avea trei servitoare domnu' Pozianu! O nemțoaică priceputǎ, care parcă avea un băț în fund. Se ținea făloasă tare! Și-o casăăăă! Ce tablouri, ce lux, ce covoare! Io nu mă pricepeam, da' trebuie să fi fost valori mari. Pe covoarele ălea ți-era și milă să le calci! Cine știe pe mâinile cui or fi încăput!

— Te rog din suflet să te gândești! Nu e greu, sunt munți formați prin încreținre și…

— Ce dracu' să fac în concediu? Am fost la țară și am muncit! M-am certat și cu socri-miu! Ăla-i rău de gură, numai că-i trece! Tre' să te-njure el nițel, că așa sunt pulicarii ăștia la vale-ncolo! La mine se făcuseră niște cartofani…! Nouă saci am adunat! La el, mici, căcăcioși, cât ou' de vrabie! Era vr'un nuc prin apropiere sau pământu' mai nu știu cum!… Deci nu dai o țigare, binee!… Când să pun sacii în mașină, așez șase, ăla, gata, ce, nu-ți ajunge? Stai, bre! Nu erau nouă? E, lasă, că veniți numa' să luați, când e de dat cu sapa… N-am muncit, bre? Oi fi muncit, dar ți-ajunge atâția, ce, ai de gând să stai toată iarna și să mesteci la cartofi? 'Te-te la el! M-am făcut roșu! Am plecat, nici bună ziua, nici nimic, pe drum cât p'aci să calc și vreo trei proști!

— Vrei să mă faci de râs? Prin încreținre și…?

Se enervase, copilul probabil strângea din ochi, vinovat.

— A doua zi, telefon de la socri-miu! Vezi că vine cumnat-tu' la tine dupe sculele alea! A, și era să uit! îți trimit prin el și vreo doi saci de cartofi, așa, de la mine!

— Dar domnu' Pozianu, măi doamnă, pentru că trebuie să aibă toți un cusur, era mor-fi-no-man! Auzi! Avea el năravul ăsta, dar în rest, jos cu pălăria!

— Cum să nu știi? Prin încreținre și…? Prin vulcanizare!… Aoleu, aia e altceva, măi tată!

— Io am plecat din București când au murit amândoi, și domnul, și doamna Pozianu. Un accident nenorocit! S-ar părea

totuși că domnu' Pozianu era drogat când conducea mașina! Averile apoi, le-au luat comuniștii! A rămas doar băiatu-ăl mic, Alfred! L-a luat, l-a crescut o familie de vaporeni! Și-a schimbat și numele după aia! Cine știe pe unde o fi el acuma! Nu mai știu de el nimica! Și nici cine erau vaporenii ăia habar nu mai am!

***

În acest punct al povestirii ne putem întreba, firește, dacă Nae Stabiliment aude toate astea. Și, mai ales, dacă le ascultă! Dacă e în stare. Sau nici măcar nu-i pasă de toate aceste destine paralele, de discursurile care se concurează, unele pestrițe, altele așezate, discursuri care se îmbucă, cuvinte amestecate, vârtej logoreic, coprolalic[2].

Nu cumva Nae încurca puțin cuvintele, le schimba posesorul, ca în jocul acela din copilărie, când scriam fiecare pe o hârtie, unul un subiect, altcineva un verb, adăuga al treilea un complement și gata povestea! Și, în definitiv, cui îi sunt adresate cuvintele astea? Și nici măcar nu am stabilit cine povestește! Eu, sorin stoica, nu-mi asum răspunderea. Doar transcriu, v-am mai spus în nota de la subsol, în caz că v-ați aruncat ochii pe ea. De povestit, povestește altcineva, dacă aș ști cine, ar fi o chestie, iar toți cei din vagon sunt folosiți pe post de difuzoare, de medii, de oracole. E, dacă vreți, o formă de manifestare a unei inteligențe superioare.

E posibil, zic, să povestească chiar Nae Stabiliment, deși povestea lui o vom auzi mai la vale. E interesant dacă putem pretinde că povestim atunci când spunem ce i s-a întâmplat altcuiva. S-ar putea să fie povestea lui Nae. Dacă ne gândim bine, postura lui e de invidiat. Ochi închiși, observare discretă. E aproape invizibil, iar naratorii nu văd în el un posibil concurent, un tâlhar de istorii, de cuvinte. El are și o teorie în sensul ăsta. Când aude o poveste nu cere lămuriri suplimentare.

Că înflorește, e altceva. Nu cere explicații, pentru că asta ar însemna să devină și el parte a povestirii. Cu alte cuvinte, încearcă să-și păstreze obiectivitatea. Să nu se implice, pentru că s-ar putea confunda cu un actor sau ar putea deveni coproprietar asupra întâmplării, și nu-i totuna. De fapt, devenind implicat, nu ar mai pricepe nimic.

O altă concluzie pe care a tras-o el, tot trăncănind, e că atunci când spui o poveste trebuie să te ferești de cuvintele atrăgătoare, cu sclipici. Regulă pe care cei de dinaintea lui nu au respectat-o și nici Nae n-o respectă mereu, deși e conștient că riști ca în cazul acesta vorbirea să-și devină suficientă sieși, și tu, de fapt, ai misiunea să spui ce s-a întâmplat. Nu contează cuvintele, pentru că ai putea să cazi în capcană, să fii atent doar la ele și să scapi din vedere conținutul. Și apoi, cuvintele sunt prea spectaculoase, câteodată prea nobile ca să le pui în legătură și să exprime o realitate așa de banală și de frivolă.

Dar Nae are un fel unic de a povesti. Alege, nu se știe cum, doar cuvântul potrivit și e, dacă vreți, non-parafrazabil. Se joacă, mângâie cuvintele, le împrăștie în urechile auditoriului, ca un țăran care zvârle semințe pe holdă. Nici prea multe într-un loc, să nu fie tulpinile prea apropiate, nici prea depărtate pentru a înlătura spațiile inutile, pauzele, tăcerile. Iar cuvintele îl ascultă. Ar mai fi de spus că vocabularul său, oarecum auster, e compensat de mimică și gestică, pentru că Nae Stabiliment știe să fie și un mare actor.

Acum putem continua!

Trenul scârțâie iarăși și Nae Stabiliment deschide și el un ochi. Adormit, lasă colțurile gurii în jos a mirare sau a scârbă. Sau poate amândouă laolaltă. Închide ochiul la loc și încearcă să developeze ce a fotografiat în fracțiunea de secundă cât a avut pleoapele despreunate. Recunoaște gara unde se află după ticuri de bătrân navetist, un perete scorojit de bloc, o pasarelă

și, bineînțeles, după glasurile „oamenilor muncii“ care se urcă în tren.

— Poftim, când situația internațională e de așa natură, ăsta doarme ca valiza! Scoal’, bă jalnicule!

Nae pricepe că vorbele îi sunt adresate și îi recunoaște apoi pe loc și pe Țoc, și pe Mățău, care tocmai se așază pe locurile eliberate pe bancheta din fața lui. Se așază tacticos, ca o cloșcă asupra ouălor.

— Trage-ți arțapelele mai hacana, face Țoc spre celălalt, care se revoltă opărit, ce, adică să iasă prin geam, un’ să se ducă?

— Ce dracu’ faci, mă, îi aruncă Țoc mustrător și cu o undă de compătimire.

Rânjește lăsând să se vadă cei doi dinți metalici din față. Parcă a mușcat dintr-o bucată de țeavă. Ce dracu’ faci? Zici că se cutremură de presupusa stare dezolantă a lui Nae. Își vâră cotul în fereastră și-și îndeasă un ciont de deget în ureche. E o poveste și cu degetul ăsta. Și l-a retezat demult, la gater, și a mai rămas din el doar un crâmpei de falangă. În tren stă cu el în ureche și ai impresia că se scarpină pe creier. Cine nu-l cunoaște și trece pe lângă el e intrigat și nu știe cum a reușit ăla să convingă urechea să adăpostească gogeamite degetul. Lui Țoc îi place la nebunie expresia de perplexitate de pe fața ăluia. Are o figură de coțcar bătrân, de gargaragiu. Negru la față, parcă a dormit într-un horn de locomotivă. Și nasul e mare, bubos, cât un castravete care crește în direcții nebănuite. Mățău e ceva mai tânăr. Are o mustață subțire, plimbată mereu de buza de sus care nu-și găsește astâmpăr. Frecuș continuu în josul nasului smiorcăit și el fără rost. Buza de jos e ca o potcoavă groasă, strâmbată în afară. Din pricina asta stupidă pare mereu bosumflat și, uneori, siderat, perplex.

— Auzi ce pățesc! se hotărăște Nae să vorbească, dar se

oprește, ca și când ar crede că cei doi nu ar pricepe ce le-ar spune, l-ar lua în râs sau…

Moment de tăcere confuză.

— Ce, mă? se trezește Țoc întrebând după un moment și își destupă urechea de degetul cu povestea, apoi se apleacă, să fie sigur că are să prindă tot. Lui Nae îi place să-i mai fiarbă puțin. Nu se aruncă cu capul înainte, nu dă impresia că vrea neapărat să povestească ceva. Trebuie să-i facă să creadă că pe ei chiar îi interesează chestia aia și, dacă nu le-ar spune-o, ar muri de curioși.

— Auzi ce pățesc! Io știam, de fapt, mai de mult de la unchiu' Gică! Mi-a zis că noi și cu bălțărețiii ăștia niciodată n-o să ne înțelegem!

— Păi, de ce, mă? De ce să nu…

— De ce? se înfoaie deodată Nae, lăsând impresia că întrebarea asta nedumerită o aștepta, făcea parte dintr-un plan de bătaie. Era prevăzută în expunerea poveștii. Pentru că ăștia sunt altfel, mă! Altfel de oameni. Noi suntem proști de buni, aicea la munte, mă. Ăștia n-au scrupule, n-au inimă!

Îi pare rău acum că a fost prea patetic și a forțat nota, astfel că o înjurătură e numai bună să anuleze efectul și să readucă discuția pe panta potrivită, de pe care adineaori scăpase.

— Da' ce treabă ai avut tu cu bălțărețiii, mă?

— Da, măi doamnă, știți ce rău îmi pare că nu l-am mai întâlnit pe Alfred? Mă gândesc că acuma și-ar putea revendica proprietățile! Că e dreptul lui! Și cât pământ avea familia Pozianu! Plus tablouri, argintărie…

— Mai dă-i în mă-sa!

Expresie de silă definitivă, absolută. Apoi dă impresia că se trezește din moțăială și trece la un ton imperativ, nemulțumit. Ridică trunchiul cu gesturile unei cobre ațâțate de cine știe ce muzică exotică. Mățău îl aprobă din principiu, entuziast, ca și

când ar fi avut o revelație și ar fi descoperit că, dintotdeauna, băltărețiii au fost dușmanii lui de moarte.

— A venit sor'mea acasă în uichendu-ăsta, și-mi zice, măi Nae, nu vrei să faci un ban? Că mă știe lefter, fifti-fifti. Cum dracu'? zic io. Cică un prieten al ei, un bogătan mare, și-a făcut vilă la noi și vrea să schimbe instalația electrică. Vezi, că vine în seara asta în vizită, i-am zis de tine, poartă-te frumos cu el. Ai grijă, că e puțin cam tralala, de fapt, să nu-l contrazici, în rest, băiat bun!

Mă gândesc că zic ca el și fac tot cum mă duce pe mine mintea. Singura problemă e că io pe ăștia cu bani nu pot să-i sufăr. Uite, stăteam acu-ntr-o zi pe balcon și știi că acolo la mine la hotel vine tot felul de lume, mai o cotrofelniță mișto, mai o pițipoancă! Mă rog, cât să-ți clătești ochiu'! Bă, și apare o mașină! Mare, nouă locuri! Trei în față! Autobuz, și mai multe nu! Număr străinesc, geamuri fumurii, că nu vor să-i vezi, mama lor de căcănari! Mă uitam, să-mi pice ochii, ca la desene animate. Mă așteptam, coboară acuma niște gagii țapeni, puși la patru ace, de la ambasadă, ceva! Când colo, doi puțoi, d-ăia-n șlapi, tunși periuță, cu cinzeci de cercei, le mai trebuiau vreo patru-cinci urechi să-i atârne pe toți… Și cu vreo două putori după ei. Unu-și freca cheile-ntre dește, ăl-lantu' fleoncănea gumă. Și-o privire de-aia de prost, de bou cu acte-n regulă. Una-i să fii prost și să n-ai nicio pretenție, da' să fii așa prost și hotărât…

Mă, și când își bagă unul mâna în pantaloni și începe să-și scuture clopotele, zic, dă-vă dracu'!

Nu sunt așa educați ăștia cu bani.

Ca să ai bani, îți trebuie așa ca o tendință, o formare către asta. Ăștia nu știu să aibă bani! Sunt nici nu mai zic cum!

Nae Stabiliment pronunța neologismele cu sfială, parcă ar scăpa de o obligație. Cu voce joasă, prudentă, ca și când nu ar

avea încredere în cuvântul ăla. E prea nou și nu are suficientă încărcătură, nu se leagă de realitatea pe care o cunoaște el.

— Bine, zic, hai că-l mai suport și pe ăla vreo trei zile, un ban se câștigă greu în ziua de azi! Îmi iau liber și-l rezolv! Și așa la fabrică frecăm pisoiu', jumate ne-a trimis în concediu fără plată!

— Și dacă l-aș întâlni pe Alfred ăsta! Cine știe cum se comportă el, cum s-o fi schimbat? O mai fi ținând el minte când mergeam la schi? La concursuri la Gogoșiadă, le făceau unii, frații Gogoașă le zicea lor, că erau așa mici, rotunzi și pufoși. Le făceau în Kalinderu, o poiană care poartă numele altui om mare, administratorul domeniilor Coroanei. Numai oameni mari erau pe vremea aia! Sau când scoteam caii și-i înjuga la căruță, și ne legam cu schiurile la spatele căruții... Tii...

— Individu' era un fost militar! Dar unul din ăla, nevasta nici nu-i zicea pe numele mic! Avea tabieturi! Venea acasă la trei fix, papucii, halatul și se încuia la el în birou să citească ziarul. Abia apoi nevasta, pâș-pâș, cioc-cioc la ușă, domnu' Manolache, că așa îl chema, masa e servită!

După mine, toți militarii sunt niște bezmetici! Nu mai zic că sunt încuiați, nu știu nimic ce-i pe lumea asta! Așa îi îndoctrinează și, apoi, viața aia de rahat... Pe undeva, nefiresc ar fi să te păstrezi om normal!

Acu' trecuse în rezervă și se apucase de afaceri! Avea pământ pe la Brăila, moștenise, că probabil ai lui fuseseră mari șmecheri, avea și o societate de construcții, meseriaș omu' pân' la coadă! Vine seara, sărutări de mâini doamnei, uite, domnu' Nae, adică io, e foarte priceput, vă face o lucrare lux a-ntâia! Mă rog, amabilități! Ăsta gras, mustăcios, solemn. Toți ăștia solemni, uită-te la mine, sunt de o tâmpenie fără de margini. Dă capul pe spate să mă privească ca un pictor care se uită la pânza lui, să mă măsoare, ia, câte parale face ăsta? Se uita ca la

sclavi, mă gândeam c-o să înceapă să mă caute la dinți! Și era nervos, nemulțumit tot timpul, fără motiv, așa era de bon ton, așa dădea bine. „La cât vii mâine?“ mă repede. „Știu io? După opt vin!“ „Io la șapte sunt în picioare!“ „Nicio problemă, mă scol și io mai devreme!“ „Nu, nu, vii după nouă, că doarme ăla micu’!“ Auzi la el, asta doar ca să mă contrazică. El era șeful, el stabilea ora. Atunci mi-am zis prima oară că la omul ăsta e ceva în neregulă cu personalitatea. Ce ziceam io nu era bine! El ordona! Reflexe rămase din armată! O confunda cu civilia! Șeful are întotdeauna dreptate. Că și în armată mi-a povestit sor-mea ce a făcut și am râs cu lăcrămi. Mai aveau unii, și ăia tâmpiți, mai aveau câteva zile și se liberau și au scris pe niște porci cu vopsea „hai liberare“ și le-au dat drumul să alerge.

To-‘ar-șu Manolache – să căpieze. I-a adunat pe toți și le-a ordonat alergare la punct fix, și punctul fix te-ai prins că era porcu’! Dup-aia, până seara la șapte, toți porcii să fie spălați, frumoși, spălați până și pe dinți, și să stea în pluton să prezinte onoru’! Hai, că-l speli pe dinți, unu-l ține, te mai și mușcă, dar cum să faci niște animale să stea drepți și să mai și bată din călcâie?

Nebun! Și ăla mic, am văzut dup’aia, numai mic nu era! Era student, dar un copil terorizat. Cum îl vedea pe tac-su’ în capu’ străzii, îl apucau bâțâiala, tremuriciul!

— Măi doamnă, și când veneau, nu le plăcea să fie serviți! Dar era o plăcere să le oferi ceva! Știau să se bucure! Și dacă le trânteai o mămăligă, mâncau c-o poftă… Și ei se dedulciseră la niște mâncăruri mai deocheate, că ce bucate fine aduceau… Niște bomboane ușoare, rafinate, așa… Și un salam, când îl tăiai, mirosea o săptămână! Ăsta de azi n-are gust, plastic!

— Hai să ne așezăm la o masă în curte! Toată lumea roia în jurul lui ca la sultan! Și îi plăcea al dracului! Sau, știu io, poate că nu-i plăcea, era doar o necesitate! Doar dacă nu se întâmpla

chestia aia, devenea agitat, îi lipsea ceva, nu mai stau toți să-i sufle lui în cur! Era o obișnuință, nu o plăcere!

Nu beți o bere? stric io o întrebare. Acu' am luat-o, e rece, bună! Se uită la mine ca la ultimul om, ca și cum îl înjurasem de mamă. Și cum, nu știam io, că el, o personalitate, nu bea bere? Mă făcea să mă simt în plus, idiot!

Apă plată, face. Aia beau. Cum, n-aveți? Eram niște curmambeți, nu beam apă plată. Io, fîșneț, zic, mă reped io, sunt niște tarabe ici-șa și iau io! Undeee? sare de data asta exasperat de prostia mea fără de leac. În împuțiciunile astea! Io am magazinele mele, băi țâcă, de unde cumpăr! Și se ridică dobitocu' și pleacă în oraș tot o fugă după apa aia nenorocită! Vine fericit că l-a recunoscut vânzătoarea, că s-a purtat frumos cu el. Cum să nu te porți, când aruncă cu bani în disperare? Adică depinde puțin și de caracterul omului, dacă te lasă obrazu' să pupi un cur de măgar ca ăsta!

Păi, n-auzi? Se duce la „Trei brazi" și dă șapteșopt de mii pe cin'zeci de grame de whisky! Io cu șapteșopt de mii umblam groggy, nu mă trezeam trei zile! Tâmpiți! Și apa aia plată, dup'aia am văzut, futu-i mama ei, apă chioară! Pentru snobi! Mai dai și-o grăma' dă bani pă ea când poți s-o iei de la chiuvetă!

Bea, plescăie ca un mitocan, bă ce aer aveți aici! Da, da, nu mai pridideam toți să zicem că așa e. Bă, ce aer, continua să repete de tembel. Parcă urmărea să-l contrazică cineva, să aibă cu cine se lua în gură. Dup'aia a văzut pe sus niște lăstuni. Așa ies seara, se învârt și guiță, țipă. Se uită și zice spre nevastă-sa, cu noi nu mai vorbea, eram irecuperabili. Zice, uite vezi lăstunii ăia, își fac cuib numai în lut! Și privea în gol așa ca în lift când te ferești de privirea ălorlalți! Nu meritam să ne împărtășească și nouă din înțelepciunea lui.

Nu-l mai asculta nimeni, dar el continua: „La noi la Dunăre,

n-ai văzut cum își fac cuib în prund? Așa i-a lăsat Dumnezeu, să stea numai în lut!“ La munte, de unde kilu’ babii să iei lut? Dar el, fleașcă de competența lui, repeta amenințător „numai în lut“. Să găsească el un lăstun care face altcumva și îi rupe gâtul, nenorocitul dracului!

Mie-mi face plăcere să-i contrazic pe ăștia foarte siguri pe ei. E și mai ușor. Un om care admite că mai și greșește e mai greu de contrat. Ăsta care se crede perfect e floare la ureche să-l bețelești! „Dom’ne, zic. La noi, lăstunii își fac cuib în stâncă, sau pe streașina caselor! Și io am la bloc un cuib deasupra balconului! Sunt vreo trei specii de lăstuni. La Brăila, acolo unde ziceți, așa e, dar la noi nu prea există lut.“

El, nemișcat: „Numai în lut! Alea nu-s cuiburi de lăstuni la tine! Poate de vrăbii!“ Știa el. Îmi venea să urlu: „De unde știi tu, măi nenorocitule, paștele mamii tale…!“ Dar m-a bufnit râsul, în fond, omul îți stârnea mila! Un moș Teacă! Și un om care avea probleme grave rău de tot cu personalitatea!

Și tot în seara aia, la un moment dat, pleacă iar. Nu l-a întrebat nimeni nimic, cine știe ce și-ar fi închipuit? Dar apoi am aflat unde se grăbea el. I-a zis nevastă-sa lu’ sor-mea. L-a pârât că a plecat să-și facă nevoile, că se scăpa pe el, și de-aici poate toată bățoșenia din chestia cu lăstunii. Omul era nervos. Acu’ e drept că nu e frumos să te pișii în casa omului, dar să te duci noaptea în pădure, doar pentru asta… Uite, de fapt, ce ridicol, ce papleacă putea să fie. Era nefericit. Și cât se chinuia el să-și păstreze o imagine de stăpân, de… f’tu-l în cur de dement!

Dar din chestia cu lăstunii, un flecușteț dacă stai să te gândești, mi-am dat seama că nu e sănătos la cap. Dacă nici în chestii de nimic nu cedezi, atunci…

***

Știu că v-ați putea întreba, stai așa, nenică, da' cum de potrivește Nae ăsta așa neologisme? De unde abilitatea asta diabolică a lui de a deslușI psihologii?

Nae e un exemplar special.

El privește lumea ca un entomolog sau ca un scriitor, ca un filosof al periferiei. Pentru el, lumea există, vorba aia, pentru a fi contemplată.

E singurul om despre care se poate spune fără teamă că are geniul povestirii. Pentru el, acea decupare a realului e o chestie firească, venită din instinct.

Adică imediat după un eveniment, el știe să smulgă acel eveniment din vălmășagul de fapte similare, simultan petrecute în lume, și să-i dea un chichirez, o semnificație.

Să zicem că am fi scormonit în arhiva școlii după cataloagele sale. Am fi observat o prestație meritorie până prin clasa a șaptea, după care a urmat liceul și inevitabila golăneală. Normală pentru orice om inteligent. Corigențele, și ele o experiență necesară unui om cu ceva în cap. Cu toate acestea, la limba română, compunerile lui Nae erau adevărate evenimente. Dar adevăratele aventuri intelectuale ale lui Nae se desfășurau în WC-ul școlii, unde chiulea să fumeze și să povestească.

Fumează de la 12 ani.

Viața sexuală și-a început-o extrem de devreme, când ceilalți de vârsta lui încă își mai priveau neîncrezători părinții care le explicau că barza e o utopie, o fantezie. Că n-a intrat la facultate e un accident al istoriei. Din cauza unei fufe. Au dat ambii la facultate. Ea la prima probă a luat 4 și era clar că șansele îi deveniseră foarte mici. Așa că nu s-a mai prezentat nici Nae. Dacă în toamna anului 1976, în timpul examenului de admitere, ați fi văzut prin boscheții din fața Facultății de Silvicultură din Brașov un tip care se ascundea de părinții care,

la rândul lor, îl căutau disperați, atunci fiți siguri că era vorba despre Nae.

Apoi a venit armata. A fost șofer pe un camion și a făcut bani buni.

Bineînțeles că pentru facultate n-a mai învățat nimic.

Apoi a cântat într-o formație.

Și-a lăsat plete și a fost aspru mustrat de conducerea fabricii unde lucra pe atunci. A apărut chiar la panoul cu AȘA NU.

A citit Biblia, *Shogun* și Mircea Eliade.

Le-a și înțeles.

Iar dacă ar fi fost inginer, profesor, Nae ar fi fost doar unul printre alții. Așa, în fabrică sau în tren, el e o vedetă. Poate principiul după care s-a orientat el a fost „Decât codaș la oraș…“.

***

Nae Stabiliment se oprește și se pipăie la portofel de parcă se teme să nu-l fi jecmănit careva. Țoc și Mățău scapă o respirație izbăvitoare, ca și cum ar fi scos capul de sub apă.

— Buuun, a doua zi, mă duc la to’ar’șu’ Manolache să-mi arate instalația ce am de lucru! Dar voia să-i las firele așa, prin perete, fără să le bag în tub și avea și aparent, doar o pojghiță. În pod atârnau firele, că puteai să pui pe ele rufe la uscat. Putea să moară ca bou’!

Îi zic, dom’ne, io nu fac prostii! Erau pereți de lemn, oricând putea să fie un scurtcircuit, venea controlul, „Cine ți-a făcut lucrarea?“, pica pe mine măgăreața? E, lasă că merge și așa, ba începuse să dea și cu clanța, să urle, că ce știu io? Dom’ne, zic, nu-s un ageamiu, întrebați la fabrică de mine, c-o să mă laude toți și nu-s la prima lucrare! El se pricepea la toate-al dracu’! Și mai să mă și cârpească.

Intervine și nevasta: „Dar ascultă, dragă, pe domnu’!“

Mamă, când o aude, se uită la ea cu o privire de taur nebun: „Știi ceva, ia du-te și caută-mă prin curte!“ Aia, obișnuită, n-a mai zis nimic. Dup-aia: „Ei, lasă, că mai vedem noi!“ Și pentru mine chestia asta a fost ca o mare victorie. Deja era o cedare imensă pentru unul ca el. Recunoștea că nu are dreptate. Mai pierduse din fumuri.

P’ormă mi-am zis că vrea să mă verifice, să mă încerce dacă nu-s dispus să fac treabă de mântuială și pân’ acu’ a jucat teatru. Dar să mă jignească în halul ăla! Tu ai fi suportat?

Văd că nu are materiale destule. Îi zic, iar mă înjură, că-s un nepriceput, el are materiale gârlă, doar că io fac risipă. Și pleacă la plimbare! Pe jos! Făcea atâta caz de treaba asta! Ce să-ți spun? Deși îl bănui că eroismul lui nu trecea mai departe de colțul străzii, că lua de acolo vreun taxi, ceva. Mă duc și io acasă după materiale, benzina mea, iau materialele mele, cum ar veni, și mă apuc de lucru.

La două, se întoarce, hai, tai-o acasă, că vreau să mă culc! Fără ocolișuri! Are omu’ tabieturi, plec. El tot nemulțumit, bombănea, dar ajunsesem într-un stadiu că nici nu-l mai auzeam. Îl lăsam să bârâie. Și, odată la mine, isteric, „Ceeee? N-ai terminat? Asta era treabă de câteva ore!“ Îmi strâng sculele, el urlă: „Toți proștii și hoții pe capul meu!“ Pe mine nu m-a jignit nimeni în halul ăsta! Am plecat fără niciun cuvânt. El „Mâine la cât vii?“ „Nu mai vin deloc!“ A început să mă facă puturos, măgar. Mă urc în mașină, vine lângă mine: „Cât îți datorez?“ „Nimic!“ El, derutat, habar nu avea că omul mai are și sentimente și că în sentimente omul nu poate fi jignit. Cu angajații lui, vreo 200, câți o fi avut, tot așa se purta, că zicea, mentalitate idioată, că dacă le dai nas ți se urcă în cap. Nu știu ăia cum suportau! Îmi aruncă pe geamul mașinii 150 de mii! Atâta, zice, se plătește o zi de muncă. Deci, oricât îi ceream io, el tot atât îmi dădea. Cât avea pregătit.

Plec, niciun bună ziua, bine măcar, zic, că am luat ceva bani, mai scap de datorii. Păi, nu? Acasă, ia stai așa! Și-i dau banii lu' fi'miu'. Te duci la ăla, îi explic io unde stă, dă-i-i lui, zi-i că io n-am așa mare nevoie ca el de bani. A, și spune-i că dacă am promis, o să mă interesez ce program are doctorul ăla care să-l facă bine pe el. Trebuie, mă, să-i dea cineva peste nas. Ai dracu', bâltăreți! Păi, cine se cred ăștia, mă? Uite-așa cât p-aci să devin comunist, cu patroni din ăștia analfabeți. Dar omul ăsta merita analizat de psihologi, de zoologi, dracu' să-i pieptăne. Probleme de personalitate. Io zic că e o boală să-ți facă plăcere să urli la unul mai mic în grad decât tine. Să zici că toți sunt niște slugi care să-ți caute în coarne.

Și, în fond, mi-e și milă de el, un om chinuit, necăjit, vai de capul lui! Toți care nu-s siguri pe ei așa au un complex, încearcă să atace primii, până să fie ei plesniți. Și de-aia sunt mereu stresați, agitați. Interpretează fiecare vorbă care ar putea să-i jignească. În fond, au o proastă părere despre ei. Nu coborâți?

Țoc și Mățău observă că trenul parcă îi aștepta pe ei să se dea jos.

— Unde-i găsești, mă, așa de căpcăuni? Și crezi tu că a învățat el ceva din toată asta? Aiurea! îi aruncă ei din mers.

Nae mai are de mers o stație.

— Mă gândeam să mă duc prin Brăila să-l caut pe Alfred! În fond, e un nume rar și caut sau întreb în cartea de telefoane!

Nae se apleacă să o vadă. E exact așa cum și-a închipuit-o. Se uită iar spre ea gânditor: „Nu cumva…"

Când trenul frânează, ezită să coboare și privește gara lung prin geamul murdar. Îi pare tot o fotografie veche, plină de amintiri. Se repede la primul telefon.

— Alo, sor'meo, te-ai sculat? Îhî, io sunt! Auzi, nu știi tu care e numele mic al lu' to'ar'șu' Manolache? Da' nu poți să afli? Hai, te rog io! P-ăla poate nu și l-a schimbat! Ce? Las' că-ți spun io!

Uite, mă interesează pe mine! Îți zic io! Nu, nu mai sunt supărat pe el! Nici n-am fost! Cum să te superi pe căpcăunul ăla? Vezi, că s-ar putea să fie un nume ceva mai rar!

---

[2] Știu că aș putea fi acuzat de coprolalie, adică de o înclinație aproape maladivă, obsedantă de-a folosi frecvent cuvinte obscene, triviale. Dragii moșului, eu doar înregistrez, nici măcar selectiv. Dau cuvântul oamenilor! Dacă ei vorbesc așa, ce vină am eu?

După soare

Dealul era undeva departe și de acolo semăna cu o cocoașă zbârlită de zimbru. Copacii păreau tunși, ordonați în șiruri incredibil de drepte. Acolo, în spatele acelui deal, credeam pe atunci că, în fiecare noapte, soarele moare.

Nu cred că am vrut vreodată să ajung acolo. Mă gândeam poate că nici nu-mi este permis să intru, așa cum, în biserică, femeilor nu li se îngăduie să pătrundă în altar. Îmi imaginam soarele acela de o zi lucrat de un meșter bătrân și urâcios... Habar n-am de ce toți meșterii pricepuți sunt bătrâni. Închideam ochii și-i vedeam mustățile, genele lungi argintii, ochii albicioși și adânci. Vorbea bolborosit, suflând ca un astmatic, sau poate nu vorbea deloc. Uitase, bineînțeles, stând mereu singur în acea groapă dinspre Răsărit. Nici pe el nu doream să-l cunosc. Mi-era, nu știu de ce, teamă. Mai cu seamă mă înspăimânta clipa când va întinde spre mine mâinile lui, cu părul pârjolit de raze, mâinile acelea despre care credeam că în fiecare dimineață împing soarele spre boltă, ca pe o minge incandescentă de volei, cu gestul pe care îl face un copil ce eliberează un porumbel din căușul palmelor. Apoi, meșterul, credeam eu, adormea adânc, ca la comandă. Era poate incapabil să-și mai admire creația, sau poate se plictisise și el să vadă de vreo sută și mai bine de ani, zilnic, același spectacol, năucitor pentru unul ca mine, dar care pentru el era acum răsuflat și nu-i mai aducea nimic nou. De o sută de ani. La 7 ani, un veac îți pare o eternitate. Lumea nu poate avea mai mult de

atât, și-apoi, șapte ani deja consideram că e o vârstă însemnată. Deja trecusem prin toate anotimpurile, chiar de câteva ori. Știam ce le poate pielea la vreo 15-16 inși. Lumea era compusă dintr-o răspântie, câțiva vișini cleioși în care nu puteai să te sui fără să ți se lipească pantalonii de scoarța aia zgrunțuroasă, câteva case, un chioșc de tablă unde vindea înghețată Oaie, un lungan mălăieț, cu ochelari cu multe dioptrii peste un nas cât clopotnița. Îmi plăcea la nebunie să arunc pocnitori în chichineața aia de chioșc ca să-l văd pe Oaie cum se agită și înjură fonfăit, lovindu-se cu scăfârlia de acoperiș. Mai era și un stâlp de telegraf din beton, pe care mă iscălisem când cimentul nu se întărise îndeajuns și era încă un fel de pastă aburindă. Mai era și o fântână. Asta era toată lumea. Suficientă.

Când am văzut prima dată un glob pământesc, am dat să-mi caut răspântia. Nu știam de ce toți ceilalți râd. Cum, tocmai strada mea să lipsească din lumea asta care la o adică e destul de mică? „Australia“ mi se spunea că scrie pe o bucată de pământ de forma și consistența unei fleici neprăjite. Când o priveam, gândeam că o poți străbate cu piciorul de la un cap la altul în nici juma’ de oră. Nu putea fi mai mare decât grădina lui nea Pandele, grădina aceea mărginită de salcâmi care primăvara dădeau niște flori foarte bune la gust. Țineam globul în mână ca pe un pepene despre care ai dubii că e copt bine. „Și unde moare soarele?“ Toți ai casei m-au privit aiuriți, ca și când nici nu ar fi înțeles întrebarea. Într-un fel, îmi părea bine că nu știau că sunt unicul posesor al acestui secret monstruos.

***

Pe atunci petreceam zile în șir cocoțat pe o băncuță lipită de un gard peste care priveam Lumea. Pe măsură ce creșteam, picioarele băncuței erau înghițite de pământ, împinse acolo de lovituri zdravene de baros. Când a venit vremea s-o desființăm,

parii aceia n-au mai putut fi scoși afară. Putrezi, găunoși, s-au rupt și au rămas acolo pentru totdeauna.

De acolo, de pe băncuța aceea, nu priveam neapărat oamenii. Păreau și ei destul de interesanți, dar soarele mă atrăgea cu mult mai mult. Spre seară, căpăta o culoare gălbuie și se lăsa în sfârșit iscodit, privit. În rest, îl spionam prin cioburi de sticlă afumată sau prin lentile fumurii până ce ochii începeau să-mi lăcrimeze. Vedeam doar o pastă de lumină galbenă și uneori o gaură, un tunel cu marginile fluide și contururi neclare. Alteori îmi plăcea să sfidez acel soare nepermis de pudic și-l priveam cu ochii goi până ce pupilele se făceau mici cât o gămălie și totul înjur se învârtea și plutea într-o cenușă, într-o ceață alburie.

Învins, izbucneam într-un râs tâmpit, absurd. Mă tăvăleam pe jos, până când venea bunica să mă ridice. Pentru ea, nu prea eram zdravăn. „Mă, tu precis ai o iuțeală, îmi zicea. N-oi semăna cu damblagiul ăla de Pașa?“ Nu voia să-mi spună, dar am aflat apoi că era un văr de-al ei, văr de-al doilea, care se țicnise. Fusese un fel de oaie neagră a familiei. În cele din urmă se călugărise și se spânzurase. Văr de-al doilea, dar să nu-mi fi transmis și mie ceva din scrânteala aia a lui, că se zicea că așa fusese blestemat neamul nostru de țața Rafira, una care făcea farmece cu broaște și șerpi, le descânta să bântuie ogrăzile și să tâmpească vitele. Cică o dată la două generații unul să-și piardă mințile. Iar pentru bunica ăsta trebuia că eram eu, după cum mă tăvăleam isteric și urlam ca trădat: „Vreau să văd soarele!“

„Măi copile, ești nebun?“ mă ștergea ea de praf acum, că reușise să mă ridice în capul oaselor. „Soarele nici nu există“, încerca ea să mă potolească. „E doar Dumnezeu care se plimbă peste lume și la deget are un inel care scânteiază și la care, dacă o să te mai chiorăști mult, o să-ți ia ochii de-o să-ți zică lumea Chiompecul sau Chiose!“

Chiose era unul care se uita cruciș, ceacâr și, la fotbal, cum ajungea mingea la el, se încrunta către ea de ziceai c-o s-o plesnească acum de-o s-o găsească dracii, că se duce naibii prin bălării și n-o mai găsești. Dar el aproape de fiecare dată trăgea pe lângă și cădea cât era de mare cu cracii în sus. „Ce făcuși, mă Chiose?“ Iar el, de jos, se uita prin tine parcă, prăpădit: „Iete-a dracu’, am văzut două mingi și-am dat iezact în aia de nu ierea!“

Nu, categoric, nu voiam să fiu un Chiose al doilea.

Bunica își continua prelegerea neabătută: „Când dispare soarele, atunci Dumnezeu se plictisește și duce mâna la buzunar sau se caută de vreo batistă, știu io?“

Pe mine mă amuzau brașoavele astea ce mi le îndruga ea, îi admiram oricum imaginația, știam că voia să-mi scoată prostia asta din cap. Să vezi soarele, auzi! Ce trebuință ai avea matale de așa ceva? Ea nu se gândise niciodată la tâmpenia asta!

Dar eu știam că soarele există. Îl vedeam doar aproape în fiecare seară. O portocală cuminte, care trage să moară în acel fictiv cimitir, ce-l visam așezat după acel deal, unde erau, desigur, cadavre de sori în descompunere, cu raze leșioase, o lumină materializată, palpabilă, ce se scurgea printre ierburi. Erau acolo sori care zăceau ca niște baterii consumate, dezumflați parcă. Acolo poți să mângâi lumina, s-o bei, s-o tai, să te duelezi cu acele raze murinde.

Seara, mai întâi soarele se pitea după deal, puțin câte puțin, ca un puști care trage cu ochiul de după vreun zid, până dispărea în întregime și se scurgea pe după copaci. Încă mai pâlpâia. Trecea vreun avion și îl vedeam luminat de acele raze frânte, boante. „Ultimele zvâcniri“, murmuram înăbușit de un sentiment aflat undeva între satisfacție și mâhnire. Pe de o parte eram fericit că sunt singurul ce am știință de acel cimitir descoperit chiar de mine. Mâhnit eram pentru că atunci când

soarele apunea și între dealurile din jur se stingea lumina ca într-o odaie neînchipuit de întinsă, totul în jur vuia într-un prohod vegetal, bântuit de o tristețe fără leac. Murea cineva, totuși!

***

Soarele agoniza și-i priveam sfârșitul încordat, cu simțurile în hibernare, fără să dau atenție cuiva care m-ar fi strigat. Ca în prima copilărie, până la doi ani și ceva nu am scos niciun sunet. Parcă îl țin minte pe tata, care se uita la mine și zicea: „Ăsta nu vorbește de-al dracu'! Parcă ar ști ceva și nouă nu vrea să ne povestească!"

Parcă îmi era silă să vorbesc sau parcă puneam prea mare preț pe cuvinte și pregetam înainte să-mi dau drumul. Nici nu plângeam, dar râdeam, un râs sarcastic parcă, din tot sufletul, și tot pe tata mi-l amintesc înghiontindu-mă sau strivindu-mi nasul între degete „Zi, mă, și tu ceva, s-aud un cuvânt de la fi-miu' și pot să mor liniștit! Ăsta înțelege tot ce vorbim, îi spunea maică-mii. Parcă ne studiază, ajunge să-mi fie și frică de el!"

Acum, la fel, mă trezeam zgâlțâit pe banca aceea, cu coatele rezemate de gard: „Ce faci, bă? N-ai auzit când te-am strigat?"

„Ba parcă..."

„Și de ce n-ai venit?"

Cum să-i spun lui taică-meu tot ce văzusem sau intuisem ce se petrece în zare, sub acel deal? De unde să născocesc vorbe care să rimeze cu trăirile alea nemaipomenite? De fapt, pe vremea aia cred că nici nu îmi era prea clar ce gândesc și nu înțelegeam de ce soarele mă atrage, mă cheamă. Am deslușit abia mai târziu această atracție halucinantă.

Moartea soarelui și moartea în general mă speriau, și tot ce sperie te și atrage. Nu înțelegeam moartea. Când vedeam pe drum dricul care trecea zdroncănind și cărând câte un mort

care parcă dormea liniștit cu fața în sus, visând probabil că zboară printre stele, la început nu știam ce e cu el și nu pricepeam de ce oamenii ăia plimbă un tataie adormit pe stradă. De ce aruncă cu bani aici, la noi în răspântie, și de ce se îmbulzeau copiii cei mulți ai lui Nistor și ai lui Fălcuță, de ce se înghionteau și se împingeau să apuce cât mai multe monede din acelea.

„Ce e cu omul ăla?“ l-am întrebat odată pe tata.

„A murit!“, de parcă ar fi zis „Cum, nici asta nu știi? Și asta să-ți explic?“ Tăia un lemn. A scuipat în rumegușul movilit lângă picior și a continuat să hârjâie.

„Cum adică?“

Asta îl pusese în dificultate. S-a oprit cu fierăstrăul la jumătate, opintindu-se: „Adică a murit! Ce, nu ți-e clar?“ și a dat din mâini a lehamite. Îl înțelegeam, totuși. Părea ceva de neexplicat că oamenii mai și mor. Printre altele, poate nu de aceeași importanță.

„De fapt, nimeni nu știe ce înseamnă să mori!“, a mai adăugat misterios, a scuipat iar în palme și a continuat să plimbe lama fierăstrăului în măduva trunchiului aceluia îndărătnic, plin de noduri. Uitase parcă pe loc tot ce vorbisem.

Nu știe nimeni ce înseamnă să mori! Asta îmi producea un dispreț profund pentru oameni. Să trăiești atât și după un car de ani nici măcar atâta lucru să nu știi?

„Nici măcar Lenin nu știe?“, îmi trecuse prin cap o idee la care el s-a-necat de râs. Asta i-ar fi putut trece lui prin cap în anii ‘50, doar el citise obligat *Mitrea Cocor* și cânta la școală tot felul de imbecilități cu tovarășul Lenin sau cu Stalin sau asculta cu urechea lipită de pânza radioului „Să învățăm limba rusă cântând!“.

„Lenin?“ m-a întrebat, încercând să fie serios. „A, da, Lenin!“ Își amintise că aveam un timbru cu el, îmi plăcuse

omulețul acela chelios și cu barbișon și-l întrebasem cine e. „Un om deștept!“, sunase răspunsul la vremea aceea, și pentru mine Lenin devenise un fel de știe-tot, dat în paște de deștept.

„Nici Lenin nu știe, mi-a mai zis el, între timp probabil că a aflat! Că l-au îmbălsămat ăia în spirt, în formol, dracu’ știe, ca pe broaște, și-l țin în prispa CC-ului lor de la Moscova. Vine rusu’, se chiorăște la el, se închină, adică nu se închină, că la ei a băgat ateismu’ puternic, și pleacă mai departe să se dea mare în fața nepoților că l-a văzut și el pe Lenin. Ce să-ți spun?“

Nu putea să-mi spună ceva mai riscant, imediat schimba placa și mă bătea pe umeri: „Gata, acuma tu ai uitat ce ai auzit! Să nu te scapi de față cu vreun străin, ceva, că am feștelit-o!“

„Și unde pleci după ce mori?“ l-am bruscat iar.

„Nicăierea“, a luat tata alt buștean și l-a așezat pe capră. „Te bagă în pământ în cimitir și aleluia!“

Cinismul ăsta al lui mă înfiora. Atunci mi-am dat seama că nu voiam să mor. Că doar gândul mă îngrozea. Cum adică să se stingă așa totul și să dispari fără să lași nimic în urma ta și nimănui să nu-i pese de tine. Normal ar fi fost ca după ce vedeam eu trecând vreun mort și după ce se isprăvea tot ritualul cu banii azvârliți, barem să se schimbe ceva. Dar poate oamenii ăia nu erau suficient de însemnați pentru asta, că, din câte băgăm de seamă, totul rămânea la fel. De 7 ani.

„Deci Lenin n-a murit?“

„Ba da, ce chestie! De unde ți-a venit?“

„Păi n-ai zis că nu l-au îngropat rușii și că-l țin în prispă să se uite la el?“

„Măi copile, ai o minte prea încârligată. Ține mai bine colea de butucul ăsta și nu mai vorbi atâta că faci roșu-n gât!“

Fierăstrăul înainta și toca bușteanul. Când s-a frânt și a căzut jos, tata l-a împins cu piciorul cu scârbă și mi-a zis arătând cu capul spre restul de buturugă ce zăcea în iarbă:

„Cam la asta se reduce tot ce m-ai întrebat tu!“

***

Nu voiam să mor. Mai ales după ce îmi citise mama o poveste despre viața fără de moarte, mă visam plecând spre acel tărâm inexistent, să trăiesc acolo veșnic. Când îmi aduceam aminte că sunt un biet muritor, făceam crize de furie, mă tăvăleam pe jos, până când mama, disperată, mi-a povestit că de fapt nu toți oamenii pleacă, se duc pe lumea cealaltă, îi era frică să pronunțe cuvântul „moarte“ în prezența mea. Sunt și unii mai… șmecheri, în criză de timp și de imaginație nu găsise ceva mai potrivit, …care trăiesc veșnic. Și eu, probabil, spunea cu o figură foarte sinceră, eram unul dintre aceia. N-a putut până atunci să-mi dezvăluie adevărul despre destinul meu privilegiat, altfel n-aș mai fi avut parte de el.

Un timp am crezut-o, dar moartea devenise o idee fixă, era prezentă pretutindeni. În poveștile ce le ascultam la pick-upul vechi cu acul căptușit de praf, ce zgâria placa și scârțâia, schimonosind vocea recitatorului, nu era poveste să nu moară cineva. Curgeau valuri de sânge, crime oribile aveau loc, iar moartea devenise o prezență aproape firească. Și dacă mă gândesc că și jocurile copilăriei sunt toate niște jocuri ale morții… Poate au rolul să te obișnuiască de pe atunci cu ideea că n-ai să mai exiști, să-ți facă ideea chiar simpatică, acceptabilă.

„Ce n-aș da să înceapă un război acuma!“, i-am spus odată lui tata. „Să-mi dea și mie o mitralieră, să stau într-un șanț și să-i împușc pe toți.“

„Păi, și ăia crezi c-or să stea ca momâile cu mâinile-n sân, bă? A, iartă-mă, uitasem că tu ești nemuritor“, a mai zâmbit distrat.

Totuși, începusem să am dubii cu privire la statutul meu de

nemuritor. Nu mă obseda teama de durere. Nu știu dacă moartea doare, dac-o simți sau vine așa, dintr-odată, să te ia ca un somn ceva mai lung. Încercam să mă obișnuiesc cu durerea. Făceam concursuri cu vecinul meu, Țeavă. Ne ciupeam și cine urla primul, ăla pierdea. De obicei, rezistam. Câștigam aproape toate pariurile. O minge, o pușcă din lemn de soc cu câlți și trei sfârcuri de bici câștigasem la pariurile astea. Odată rezistasem inconștient. Se întâmplase ceva cu mine. Strângea Țeavă cât putea. Eu zâmbeam zeflemitor. Locul acela parcă era anesteziat, paralizat, imun la orice durere. Țeavă se uita și nu-i venea să creadă. A cedat în cele din urmă și s-a lovit cu palma peste frunte: „Să moară mama! Tu nu ești normal!“ Abia a doua zi am văzut că în locul de unde strânsese el se formase o vânătaie urâtă, neagră, ca o plagă tare la pipăit. Nu știu nici azi dacă într-adevăr nu m-a durut sau doar m-am amăgit că suferința nu mă poate atinge. Cert e că ceva se întâmplase.

***

Cu bunica purtam discuții oarecum filosofice. Cred și azi că în copilărie îți pui probleme mult mai serioase decât maturii, dar nu le dai glas pentru a nu fi luat în râs. Oamenii mari nu se gândesc decât unde pot găsi o pâine mai ieftină, să facă provizii, să pună murăturile. Chestii neserioase.

Bunica stătea mereu cocoșată peste o mașină de cusut veche de vreo 70 de ani. O ungea mereu cu ulei, dar ea tot scârțâia și tata o repezea mereu că o duce în fundul grădinii să bată acolo și să nu-l mai deranjeze pe el când doarme la prânz. „Fie domnul cât de mic, după masă doarme-un pic!“ Asta era vorba lui pe care nu știu de unde o scosese. Bunica nu-l băga în seamă și se cocârja și mai mult peste acele și papiotele alea. Îmi trăgeam un scaun lângă ea și o auzeam cum fluieră încet. Îmi zicea mereu să nu fluier în casă că e păcat, ca și cum ar cânta

cucul în ogradă. Fluier a pagubă. „Da’ matale de ce fluieri?“ Zicea că-și aduce și ea aminte de tinerețe, de baluri. Știi unde se țineau? În Ceair. Ceairul era o poiană întinsă, pe unde curgea un pârâu care, când ploua, se umfla și inunda toate casele. Doar nea Mitu moraru’ se bucura, că avea moară acolo. Apoi povestea despre iubitul ei din tinerețe. N-o lăsase taică-su’ să se mărite cu el. Zicea c-ar fi fost țigan dintr-un neam de ursari care bătea toată Valea Prahovei.

N-o mai ascultam. Nici nu știu cum memoria a reținut toate astea.

Cred că memoria e o jivină bizară, care se deșteaptă doar atunci când n-ai nevoie de ea sau când cineva mai presus de noi o trezește. Priveam doar acul ce împungea sacadat țesătura. Din când în când, pedala mașinii începea să clămpăne și să huruie. Așteptam să se termine zgomotul acela și oftam prelung, ca și când o așteptam pe ea să mă întrebe ce probleme mă macină. Dar ea, dezgustător de prozaic, auzindu-mă gemând, îmi lipea palma de frunte: „Ai febră? Să-ți fac un ceai?“

„Auzi, tu o să mori?“

„Sigur, nu-s os domnesc, ca tine!“ Nu se temea deloc de moarte. La 80 de ani arăta ca de 65. Avea părul încă negru, nefiresc de negru, și toți își dădeau cu părerea c-o să apuce suta de ani, ca mai toți din neamul ei. Și nea Neculai, taică-su, la 99 de ani ieșea în poartă și începea să înjure copiii care se nimereau pe acolo: „Bă, cristelnița, cristoșii, anafura și Academia Mihăileană a mă-tii! Mi-ați bătătorit toată iarba și vă cățărați ca proștii prin pomi! Mă, vin la voi și vă halesc!“ Nea Neculai abia mai mergea, dar avea niște bojoci… Îl invidiau și ăia de 20 de ani. Când povestea ceva, se auzea din capu’ satului. Și avea și dicție, nu bolborosea. Problema lui era că nu îi puteai încredința un secret, șoapta lui răzbătea la 20 de pași. Fusese șef de galerie. Singur cânta cât o peluză englezească.

„Păi, de ce să mori? Vrei asta?“

Uite că nu se gândise dacă moartea e o chestie de opțiune. Și unde mai pui, cine o întărâta la așa discuții docte! Un zgâmboi cât deștu’, căruia-i intrau mucii în gură, dar căruia-i păsa de moarte, în loc să se joace și el ca toți ăilalți. Trei cuvinte formând o întrebare și o fixație: „O să mor?“

***

Nu mă mulțumea promisiunea vagă a bunicii. De la o vreme, începuse să mi se zdruncine serios convingerea cum că aș fi nemuritor. Pățisem asta când asistasem prima dată la tăierea unei găini. Văzusem cum dansa trupul despărțit de cap, un dans dezarticulat, dizarmonic. Tata îmi dăduse capul să-l duc în casă, alături de el, care înșfăcase restul de găină, grasă, unsuroasă. Parcă voia să mă inițieze, să mă facă părtaș la un ritual pe care nu-l înțelegeam. Am luat capul și îi priveam creasta albă, părăsită de sânge, ochii cu pleoapele suflecate, ca niște storuri uitate zăvorâte. Când cuțitul se frecase de gâtul găinii și sângele țâșnise, parcă auzeam zgomotul vaselor de sânge sparte, plesnite, parcă acel cuțit era un joagăr imens ce sfârtecase tulpina unui stejar.

„Hai, mă, nu vii?“

„Ce?“

„Nu ce! Poftim!“

Rămăsesem ca vita-n potecă, fascinat de căpățâna aceea. Ce ciudat era și trupul acela rămas fără cap. Și parcă dansul acela în care i se scurgeau ultimele fărâme de vlagă era frumos, avea ceva straniu, barbar, înfiorător.

„Vii, mă?“

Îl enervasem. Calculase momentul când va intra în casă alături de mine, de parcă aduceam o captură vitală pentru supraviețuirea tribului, ca doi vajnici vânători, iar acum eu

stricasem totul.

„Nu vin!“

„Să fii sănătos! A, dă-mi căpățâna aia!“

Îl ascundeam îndărătnic, la spate. „Dă, mă, capul, să-l opărească mă-ta mare!“ Am fugit de capiu în grădină și m-am ascuns sub nuc. Mă uitam la el și-l pipăiam timid, parcă neconvins că există. Nici azi nu-mi explic fascinația ce-o exercita asupra mea creasta aia de găină otânjită, din care pierise sângele. Încercam să-i trag pleoapele, dar ochii i se răsuciseră înăuntru și erau albi… Harșt, harșt!… Două perechi de palme. Nu știu când venise și cum de nu îl văzusem.

„Când îți spun o vorbă, vorbă să fie! De ce ai fugit? Tu n-auzi, mă?“

Mă culcasem peste căpățână ca o cloșcă cotcodăcind înfoiată asupra puilor. La o vorbă scoasă, simțeam că mi-ar fi dat lacrimi. Abia le stăvileam să nu dea năvală. Mă lovise tare și acum îi părea rău. Simțeam mii de înțepături ca de ace-n obraz. Parcă plesneau capilarele unul după altul, așa cum cad piesele de domino.

„Mă, tu ești cu adevărat tâmpit! Stai și zgămâi-o, dacă așa îți place. De unde ai ieșit tu așa de tolomac? Că toți din neamul meu au fost bacalaureați!“

Adevărul e că nu prea știu de ce fugisem. Pusese stăpânire pe mine o curiozitate bizară. În momentul în care țineam capul acela în palmă, mi se părea că el nu mai aparține unei ființe. Nu era decât un obiect ca oricare altul. Capul nu era al găinii, iar găina era de fapt altcineva decât bucata aia de carne înotând în grăsime.

***

„Bunico, de ce zici matale că te doare piciorul? Că parcă nici n-ar fi al tău, după cum zici!“

Tocmai, parcă ar fi spus, cu o indiferență cutremurătoare față de ceva ce-i aparține, că i-a căzut o țiglă de pe acoperiș. Parcă n-ar fi făcut parte din ea. Când putem spune că ne doare mâna, mâna mea, sau mi-am pierdut un dinte, ori îmi cade părul, atunci dinții și părul parcă n-ar mai fi ale noastre, ci ale altcuiva. Și-n definitiv, cine suntem noi? De ce nu spunem că murim noi când ne moare o mână? Și mai sunt tot eu fără ea? De ce nu spunem că durem, suferim pe de-a-ntregul, când ne înghioldește o așchie în vreun deget? De ce suntem așa îmbucătățiți? Țin minte că era un moș care trecea toată ziua într-un cărucior pe la poarta mea. Ambele picioare îi erau retezate, parcă de sub umeri. El murise sau mai trăia? Că pierduse mai mult de jumătate din el. Și, din nou, care el? De când ne naștem, murim puțin câte puțin.

***

De fapt, cred că descoperirea asta a mea, că soarele moare, avea menirea să mă liniștească. Dacă până și el pierea, atunci eu, un mițorlan cu ochi, cum să nu mor? Și era atât de măreț sfârșitul ăsta al lui! Reușisem astfel să-mi domin obsesiile. Spaima de moarte se transformase într-o poftă dementă de a urmări spectacolul lumii exterioare. Eram, cu întregul meu corp, un imens ochi ciclopic, care sugea din natură, ca un aspirator, fapte, figuri și le stoca inconștient, fără să vrea cu tot dinadinsul să facă asta.

Cocoțat mereu acolo, pe bancă, vedeam cum dinspre locul accidentului închipuit de mine curgeau spre seară navetiștii, pe care îi bănuiam a fi martori ai catastrofei și care asistaseră și la niște ipotetice funeralii solare. De asta aveam pretenția ca ei să fie pătrunși de solemnitatea clipei, dar ei sporovăiau cu o bună-dispoziție care friza nesimțirea, bucuroși că ajung în sfârșit acasă. Își dezmorțeau oasele după înghesuiala din autobuz. O

singură dată mersesem cu autobuzul. Ajungeam, bineînțeles, doar până la genunchii oamenilor mari și mă pierdusem în aglomerația, în îmbulzeala aceea cumplită. Parcă eram înghițit de apă. Aveam aceeași stranie senzație de sufocare, de părăsire a unui mediu cu care te-ai acomodat. Alergam printre picioarele lor, ca și cum aș fi fost hăituit noaptea în pădure de cine știe ce lighioană. Nu puteam respira. O auzeam ca prin vis pe mama care mă striga și am sărit din mașină. Atâtea ghionturi nu primisem niciodată. Interesantă paranoia care pune stăpânire pe pasagerii unui autobuz, așa că într-un fel încuviințam veselia de pe chipul oamenilor ălora, bucuroși că evadaseră din iadul acela de tablă, dar mă enervam că habar n-au de nimic și îmi venea, cu oftică, să le strig că sunt niște proști. Acolo de unde vin ei s-a petrecut o nenorocire. Când moare cineva, taci cu smerenie. Și soarele era tot o ființă, multiplicată zilnic în câte un exemplar ce pierea sub ochii mei. Ce făceau ei era o neghiobie, o crimă.

Puțină decență măcar, dacă nu au organ să guste așa spectacol grandios!

Iar ei, când vedeau un ghimizdroc, cu ochii strânși și sprîncenele îndoite în formă de V, care se încrunta la ei, începeau:

„Ce belești ochii, bă, ăsta a lu’ profesoru’? Țoiule, să știi că la tine se zgâiește! N-a mai văzut haidamac ca tine, nalt ca bradu’, prost ca gardu’!“

Și Țoiu, un fătălău c-o eternă plasă șifonată ce-i spânzura în mână, râdea și el silit, învățat să suporte ironiile, un râs ce s-ar fi vrut inteligent, amuzat. Însă, când mă prindea singur, mă bătea de mă usca. Îmi ardea o singură lovitură, în care se adunaseră toate frustrările, toate umilințele lui. Mă lovea pentru că, fără să vreau, îl umilisem. Nu am văzut în viața mea atâta ură pe fața unui om. Scrâșnea din dinți când lovea și i se

încrețea pielea în colțul ochilor ca la câinii turbați, tremura tot, un tremur sinistru, de bolnav de Parkinson.

***

Nu știu de ce povestesc toate astea. Cred că, până la urmă, munca unui scriitor nu e creativă. Seamănă mai degrabă cu ceea ce face un arheolog care sapă în amintiri. Povestirea asta, asemenea unor vestigii, zăcea undeva, iar eu nu trebuie decât să-i ghicesc componentele, eventual să-i șlefuiesc fiecare piesă și să elimin obiectele intruse, al căror loc simt că nu e acolo.

Băncuța mea se transformase într-un turn de observație. Știam tot ce mișcă în cartierul meu sau ce puteam pricepe pe atunci. Cine pleacă, cine vine. Pe la ora 10, trecea nea Fane cu căruța de pâine. Mă saluta săltându-și băscălia cu paratrăsnet și-i vedeam chelia ciudată, scalpată. Pe după urechi și-n ceafă îi creștea un păr gros, tare. Țipam după el, dorind să-i aud vocea. Cred că nimeni nu-l auzise vreodată rostind vreun cuvânt. Tăcea ca un huhurez. Încărca și descărca pâinea, nici „Bună ziua“ nu dădea, doar își mișca puțin basca. „Ce mai faci, bre?“ îl întrebai și dădea din umeri sau făcea gestul acela elocvent, ca și când ți-ai reteza beregata c-un bisturiu, dând a înțelege că-i e greu și că e nefericit. Căruța lui era un fel de coteț ambulant, făcut din lemn, singurul ei merit fiind că se termina la spate cu o țeavă lungă pe care mă suiam împreună cu alți țângăi, înghesuindu-ne până începeau ceilalți, ce n-apucaseră loc, să strige înciudați: „Dă cu biciul în căruță / că se-agață o maimuță / dă cu biciul înapoi / că se-agață-un maimuțoi!“ Dar nea Fane nu dădea. Știa că biciul lui nu ajungea până la noi și izbea în glumă sau ca să-și facă, zice-se, datoria, în lemnul în care se injecta mirosul de pâine proaspătă. Ne hrăneam cu aburul acela. Era un fel de mic dejun pentru unul ca Țeavă, care nu mânca mai nimic toată ziua. Pentru el, cea mai bună masă era când lua mă-

sa salariul ei prăpădit de femeie de serviciu. Ieșea în stradă cu o bucată de pâine pe care presărase zahăr și o mânca prudent, o legumea să-i țină cât mai mult. Simțea nevoia s-o mănânce în public, o nevoie infantilă de a epata.

Deși mirosea bine, pâinea era neagră și rea, un fel de nisip putred, că zicea tata, se jura c-o să se ducă cu ea la primar, să-l trosnească în cap. Asta e pâine, măi nea Caisă? Ar fi urmat proces. „Cu ce i-ai spart capul, inculpat?“ „C-o pâine!“ La așa răspuns nu mai avea nimeni ce zice, de ce se lega. Eventual, ar fi putut să gloseze: „Știe toată lumea că-n patria noastră socialistă, la indicațiile lu’ tovarășu’, asemenea pâine nu se există!“ Și ăia de la proces, ca să nu se pună cu nebunu’, l-ar fi achitat, ar fi hotărât că infracțiunea nu avea cum să se producă.

Se tocise vopseaua verde a gardului și intrase în haine, iar așchiile își făcuseră loc sub unghii și în carne. Arunca vreunul spre taică-meu: „Bă, să-l faci pe fi-tu’ portar, sau paznic, ori, dac-o avea înclinații, spion!“

Aveam noroc în răspântie. Aici omul respiră, mașinile se opresc, șoferul privește dreapta-stânga să nu plesnească vreun aiurit. Ai timp să-i studiezi. Oameni care vin și se duc spre nicăieri. În ansamblu par normali, dar să le privești doar degetele. Par caraghioase, inutile, sau poate le mulțumești că sunt acolo în număr de cinci, și ochii doar doi, la fel ca urechile, ca… Nici nu știi la ce folosesc toate organele astea.

Într-o zi l-am auzit pe tata că vrea să meargă în Negulești după ciuperci și mi-a încolțit un gând.

„Nu sunt ciuperci acolo! Mi-a zis Vaică, ieri, că a fost cu mă-sa mare și n-a găsit nimic!“

„Ce spui, Franț?“

„Pe cuvânt! Da’ știi unde sunt?“

I-am spus și i-am arătat victorios dealul meu, că așa se chema de acum, că e al meu. Îmi venise dintr-odată în minte să

ajung acolo și să mă conving de existența acelui cimitir. Parcă venise momentul.

„E departe, măi tată“, s-a scărpinat el în ceafă. „E prea mult! Și de ce ții tu neapărat să ajungem acolo?“ Ghicise el că nu de ciuperci îmi ardea.

„De-aia!“ Am ridicat din umeri și l-am văzut cum face un gest concludent, care însemna că l-am convins, acum chiar că nu mai are ce să facă.

„Du-te și adu toporișca și umblă cu grijă, vezi să nu-ți dai cu ea peste țurloaie!“

***

„Ce-ai pățit, măi papleacă? Te-ai lovit? De ce plângi?“

Mă trântisem în iarba încă murdară de rouă și hohoteam.

„Ia dă piciorul! Ți-a intrat ceva în el? Zi, mă, ce ai pățit, mă fierbi aicea! N-ai găsit nicio ciupercă? Ce e cu tine? Tu m-ai pus să venim până aici! Le-a cules Vaică pe toate și ne-a lăsat cu buza umflată!“

Neînțelesuri

— Mă, știi care-i problema mea? Io am amintiri o groază și nu știu ce să fac cu ele! Le povestesc chiompecilor ăstora din sat, da' nu știu cât le pricep ei! Le spui o vorbă și ei sar la bătaie! Au cap doar ca să nu le plouă în gât!

Pe tine te-am văzut mai destupat! Și te-am chemat, așa, ca la o spovadă, că amintirile astea se cer singure povestite, lepădate. Și te-nghioldesc parcă! Da, tre' să fie în fața ta careva să le priceapă, deși, drept să spun, multe nu le pricep nici io pe de-a-ntregul! Deși le-am trăit. Sau tocmai de-aia, fiindcă ce au trăit alții înțelegi, dar ce-ai trăit tu sunt atâtea lucruri, sunt niște experiențe prea complete să le mai și înțelegi! Dup'aia, tu ești copil și, uneori, doar mintea de copil poate să pună înțeles în treburi, că e așa, mai neîncepută.

De obicei, poveștile astea ale mele, nu înțelegi din ele mai nimica! Nu că nu te-ai alege din ele cu ceva! Din orice te alegi cu ceva, c-o chestie! Nu-i vorbă că te bucuri să le auzi, dar rămâne în tine o vorbă mai deșucheată sau o formă de om așa, mai dugos. Dar baiu' e că nu poți să tragi concluziile din ele! Le spui, le asculți, râzi și, la urmă, rămâi singur și te scarpini în ceafă. Ce-a fost cu asta? Ce dacă?

Mă gândeam să scriu o carte, dar văd că ăia care se îndeletnicesc cu așa ceva parcă vor să probeze o chestie. Se comportă cum ar face-o niște avocați! Ieste? Poveștile mele, în schimb, n-au nicio noimă. Ce să dovedești cu ele? Spre pildă, să-l luăm la puricat pe Cuți! N-ai auzit de el? E poate cel mai de

succes personaj al meu. Era întârziat mintal. Da' rău de tot. Retardat, cum îi zisese un doctor pe la care îl umbla mă-sa, doar l-o salva din prostie. Apoi zicea o vecină că el, când era mic, făcuse stop cardiac la cap. O prăpădită, neșcolită, vai de capul ei! Dar nu despre asta e vorba!

Ei, Cuți a văzut odată, era-n timpul războiului, și-a văzut el un avion de vânătoare cum trecea pe deasupra și, poc, cum ajungea avionul dincolo de linia orizontului, Cuți-al meu mai întâi căsca gura a mirare, apoi se pornea să bâzâie. Plângea ca o moară. Ce-ai, mă? Aoleu, făcea el, a căzut avionul în grădina lu' mama-mare! C-așa-i făcea lui impresia, că avionul n-a dispărut încolo, fiindcă, zice-se, e pământu' rotund, ci a căzut la bunică-sa în holdă.

Așa-i făcea lui impresia! Buuun! Acușica, ți-a plăcut, te-ai crăcănat de râs, dar ce părere-ți faci de toată tărășenia asta? Ce concluzie tragi? Niciuna, 'ți zic io! Că era prost? Poate, dar e prea puțin! Mai e o concluzie la care nu poți să ajungi, nu se dă prinsă! Mai e ceva ce nu-i dai de cap! De-aia, io de când povestesc am învățat că-i mai bine să lași faptele să curgă așa cum vor ele, nu să intervii tu și să zici că ăla e prost, ăluilalt îi crapă capul de deștept ce e! Să spui, uite, caz concret, bine a făcut fi-su' poștăriții c-a lăsat-o pe pițipoanca aia a lui Clămpău! Nu că să nu te bagi în casa omului, dar de la un timp, nu știu, mie mi-e și frică să mai judec oamenii sau vreo întâmplare. Din toate lucrurile astea care se petrec, nu poți să găsești ceva logic. Părerea mea! Acu' tu poți să vii și să zici că nu-i așa!

Că-i spun unuia „Mă boule!" nu înseamnă imediat că îl și judec. Apoi, sunt înjurături deștepte și înjurături de două parale. Io-i prețuiesc pe ăia care știu să înjure și nu mă supăr dacă sunt bălăcărit și io așa, nițeluș! Da' să fie cu meșteșug, vorbă gândită, deșteaptă. Mă omor după vorbele deștepte. Uite, o juma' de oră am râs când am auzit pe zugravu' ăsta de l-am

avut! Face: „Băi Bulache, io sunt artist! Îți fac o liniatură cât mațu' de păduche!“

„Cât, mă? Cum ai zis?“

„Cât mațu' de păduche!“

Auzi unde-l duce pe el mintea! Păi, cât poa' să fie mațu' de păduche dacă pe păduche nu-l vezi? O figură și zugravu' ăsta! Trache-i zice! Tre să-l știi! Un bețiv! Și pe ta-su', cică l-a dezgropat după opșpe ani și era la fel cum îl trântise în coșciug! Nu putrezise, nu nimic! îmbălsămat în spirt. Puteai să zici, uite moaștele sfântului Trache Nu-Știu-Cum, că n-au putrezit. Și te trezeai cu el iscălit în călindar!

Dacă i-a plăcut băutura!

Nu-ți mai spui că Trache era cel mai mare șofer de pe Valea Prahovei. Spoitor, doar în timpu' liber! Dar, de bețiv, a tot coborât din șofer pân-a ajuns să conducă un compresor din alea care merg cu un kilometru pe oră! Așa, tărăgănat, că te apucau năbădăile. Și treceau alții cu mintea sucită pe lângă el: „Bă, vezi că-ți ia carnetu', c-ai depășit viteza!“

Dup-aia, era și puturos. Când n-avea chef de lucru, trăgea mașina la umbră sau unde îi făcea lui plăcere, se băga sub ea și se culca opt ore! Opt ore punct! Și-și lega mâna de sus, de fundul mașinii, de ziceai că el lucrează. Te uitai și vedeai că parcă robotește, repară ceva acolo. Auzi, la ce-l ducea mintea! Dar poți să-l condamni și pe el?

Lumea, măi copile, nu trebuie judecată! Doar să te uiți așa la ea toată ziua și s-o studiezi! Te miri ce năpârlit vorbește unul, cum mișcă din cur vreo muiere fainã, dar să judeci pe cineva, niciodată! O dată, că nu poți, și te mai și legi la cap fără să te doară!

Totul se întâmplă pur și simplu! N-ai ce să-i faci! Poți zice că e filosofie de doi bani, dar chestiile adevărate sunt mult mai simple și noi trecem pe lângă ele ca orbeții, fără să le băgăm în

seamă! Ne complicăm fără folos și nu prea ajungem nicăieri!

Io, mie-mi place să mă plimb așa de-a-n-boulea pe stradă, să studiez oamenii, da' mi-e frică parcă să-i judec, doar iau la cunoștință una-alta. Mă-ntreabă unul: „Ce faci, bre, dom' Naratescule?“ „Iete-am stat și acuma mă odihnesc!“ Ăsta e răspunsul pentru prietenii așa și-așa. Pentru prietenii ăia buni, le zic „Ce faci?“ „Uite, fapte pe măsură fac!“ Știi, zic așa ca să pot continua discuția, că ăla, surprins și încântat, vine și mă întreabă: „Ce fapte, bre?“ Și io-i explic una-alta, îi povestesc cum îți povestesc și ție! Că-mi place să vorbesc, futu-i mama mă-sii! Poa' să zică oricine că spăl varză, că nu'ș ce! Ăsta e cel mai frumos lucru, să jăvrăi, să mănânci rahat așa, fără sens, fără să urmărești decât să fii ascultat și nici aia câteodată!

Deci, „Fapte pe măsură!“ le zic ălora ce mi-s dragi. Ălora ce nu-i am la stomac și care i-aș băga pe unde au ieșit, le zic, dacă binevoiesc a mă-ntreba ce fac, le zic așa scurt, răstit: „Mut fuște, aia fac!“ Ca să mă creadă nebun și să mă scutească. Că vorbele mai pestrițe, mai într-o dungă nu le suportă proștii! Că zice lumea că de când am ieșit la pensie, m-am damblagit. Că frec pisoiu', mă flutur de ici-colo fără niciun Dumnezeu! Mănâncă borș! Am muncit aproape patruj' dă ani, și acuma recuperez neodihna din anii ăia! La bătrânețe, vreau să fiu boier! Și știi ce mișto e lenea? Oricum, am văzut destule la viața mea și acuma nu trebuie să mă zoresc, să fac totul pe fugă! Calm! De-aia, cică io stau ca un băsău! Da, da-n timpu' ăsta mintea mea clocește, rumegă! Mă lucrează amintirile astea de care-ți tot spui că n-am ce să fac cu ele! Uneori, mă și înspăimântă! Dacă ar fi așa, să le apuci, să le trântești într-o cutie. Iete, stați voi acolo un timp, că vreau să-mi golesc mintea! Păsuiți-mă olecuță, că veniți taman când nu am trebuință de voi!

Și-n vis, se întâmplă niște treburi tare complicate! Io am învățat să mânuiesc visele!

Dimineața am depistat o perioadă când sunt între starea de trezie și ațipeală. Da' încă visez! Atunci faci ce vrei cu visu', că totodată ești și conștient! Cică visu' nu poți să intervii în el! Ba bine că nu! Poți să te plimbi, să te schimbi dintr-unul într-altul! De obicei, io în vis mă plimb ca și ziua! Și atunci îmi vine chef să vorbesc cu cumnată-miu' ăsta care a murit acu-an! Și-n vis, nu știu de ce, io mă înțeleg mult mai bine cu morții! Viii sunt păcătoși cu toții! Visez că stau de vorbă cu el! Îi ordon așa, fără glas, în gând, să apară de după vreun colț! Și stăm, sporovăim, punem țara la cale!

Poate-oi vorbi în somn, da' la mine, singur, nu e nimeni să mă audă ce dau din mine! Fac și io ca... Citeam de un popă dintr-un sat nenorocit, care n-avea cu cine să discute și vorbea noaptea în somn așa de frumos, că stătea nevasta și îl asculta! Se rezema de sobă, croșeta și plângea, așa de frumos le zicea părintele! Și el habar n-avea! Io zic că popa ăla avea, cum să-i zic, poluție de cuvinte! Era stătut la vorbă, pasămite!

Dar tot n-am intrat în povestea de care-ți ziceam. Singura poveste la care i-am bănuit concluzia!

Nu știu cum să-ncep și ce să-ți zic mai-nainte să m-apuc de povestea propriu-zisă, să poți s-o pricepi pe de-a-ntregul. Ia și tu niște nuci, deocamdată! Sunt io sărac, da' zgârcit nu-s! Ca ăla al lu' Marțafoi! Bine l-a botezat lumea Marțafoi! Vezi, îți zice lumea cumva! Mie nu mi-a zis nicicum! N-au găsit o poreclă pe potriva mea! Tot dom' Naratescu mă strigă! Nu mi-au găsit că eram altfel, poate, și nu mă pricepeau! Nu mă potriveam cu ideea pe care și-o făcuseră ei despre lume!

Porecla e mai adevărată decât numele! Intri-n rândul lumii doar când te botează unul a doua oară. Că-ți zice Burican, Mâr, Clămpău, Jumeritu, Bulangă, Cacaimielea, Gălușcă, Pulifrici! Mă rog, să găsească o asemănare între tine și nume! O legătură, deși io cred că numele nu-nseamnă nimica singur! P'ormă,

atunci când omul e cât un cârlig și-l scufundă taica popa în cristelniță, ce poți să zici c-o să se aleagă de ghimizdrocul ăla? De-aia, poate, e bine ca omul pân' la 19-20 de ani să nu se numească nicicum. Să-și câștige el un nume. Că dacă tu-l botezi fără ca el să aibă habar și fără să poată să se împotrivească, poate-i faci un rău, și numele ăla îl va influența altfel decât e el programat!

Și-mi place bucuria ăluia care-ți pune o poreclă! „Măi Șobolane, măi Măslină, Alifie, sau cum oi vrea, adică, las' că știu io ce-ți poate pielea și te-am înțeles! Și asta îmi dă voie să te botez din nou, că nași-tu' te-a greșit. A dat-o în bară cu tine!"

Începusem să-ți zic de Marțafoi!

Dom'ne, ăsta, vine popa într-o zi la el: „Dă, mă, și tu ceva bani, că am de gând să pun calorifer în biserică, să nu mai dârdâiți când veniți la slujbă! Uite, n-am avut somn azi-noapte și m-a plesnit ideea asta! Păguboasă au ba, rămâne de văzut!" Marțafoi: „Noo, niica nu dau! Un sfanț nu vedeți de la mine!" Se și înfuriase!

„Pă' de ce?" face și popa, care, dacă tot vedea că nu are șanse să se aleagă cu ceva, barem să afle ce-i cășunase omului, că-l știa evlavios nevoie mare! „De ce nu dai?" „Păi, o dată, că io n-o să mai vin la biserică, abia-mi târâi chișerele! Pân' să ajung la chiuvetă dup'un pahar de apă, îmi trece și setea! Și, doi la mână, când oi muri și m-or duce ai mei la biserică cu picioarele înainte, vreau să găsesc acolo răcoare, nu nădușeala de la caloriferele astea ale mătăluță!"

Poftim cultură!

Voia să fie răcoare! Și, vezi, de aici cu ce te-alegi? Că Marțafoi era zgârcit? E și asta, dar mai e încă ceva, mai presus de mintea noastră și care face povestea să fie! Și tocmai aia nu știu ce e!

Tot nu am idee cu ce să încep! Să-ți fac așa, un fel de intrând

în poveste! A, era să uit! Zice lumea că io mint! Că de ce înfloresc io când povestesc, că de ce pun de la mine! Păi, stai oleacă să vezi!

Io ghicesc într-un om nu ceea ce ar vrea el să zică că ar fi, ci aia ce el habar nu are că e. Ceea ce e el cu adevărat și nu-și dă seama, sau poate nu vrea să-și dea seama! Și te pomeni că nici Dumnezeu care l-a fabricat cândva habar n-are la ce-a migălit! Am io darul ăsta, dar nici singur nu pot să mi-l explic, d-apăi să-ți mai zic și ție! Uite, de-aia nu le înfloresc de fapt! Io zic adevărul pe care l-am priceput!

Și-acu' probabil te întrebi de ce îți zic io ție toate astea! Păi, de o vreme am impresia că am pierdut ceva în viață pe traseu și, vorbind, io călătoresc spre îndărăt, ca să dau de ceva, de-o legătură lipsă! Nu prea deslușesc io ce trebuie să caut, dar de căutat asta e sigur, simt că trebuie s-o fac!

Și-acu' chiar că încep!

Cum ți-am zis, asta e singura poveste după care poți să tragi o concluzie! Singura! Dar, de fapt, nici io nu prea încerc să-mi pun ordine în gânduri, în sertărașele din cap! Te dilești dacă încerci! Lumea n-are înțeles!

Uite, stăteam... Totul la mine începe cu „stăteam". Toate descoperirile, gândurile se nasc din zăbavă. Un puturos e un puturos! Ăla stă din principiu, fără să bănuiască de ce! Zăbava asta a mea e altceva!

Deci stăteam pe prispă. Plouase și picura de la streașină. Mă gândeam care-i șmecherezu', c-ar trebui ca picăturile alea să cadă la intervale egale, sau barem să fie o regulă! Încep să număr. Număr pân' la patru, pic! Apoi, trec de 4, 5, 6... abia la nouă a căzut picătura următoare. Dup' aia la 12, p-ormă la 10 și la urmă, două deodată, parcă în necaz! N-am mai numărat și mă gândeam care-i șpilul!

Și-abia apoi am zis io că nimica pe lumea asta nu e ordonat,

că nu poți să zici că dacă azi la ora cutare s-a întâmplat ceva, mâine, la aceeași oră, tot aia are să se petreacă, sau că între un fenomen și altul e vreo legătură.

Sau se zice: „Din stejar stejar răsare, dintr-un prost, un prost mai mare!“ Nu-i adevărat! Păi, zi-mi și mie, cum se face că ăla al lu’ Piftea a ajuns injiner? Că tac-su’ lucra la căcănărie, un bolând! Mă-sa, nu mai zic! Nu era normal ca Piftea ăl mic să păzească vaci sau să desfunde canalizărili? Și că veni vorba de treburi anormale, de-o vreme, parcă și soarele apune în fiecare seară în altă parte. Ieri apunea între stâlpii ăia doi, acuma nu-l vezi de casa lu’ Gurgu, la 3-4 metri mai hacana! Așa că lumea asta nu poți să faci rânduială în ea!

Și-acu’ chiar că încep!

***

Era o vară păcătoasă. Satul dormea asasinat de arșiță. Cerul semăna puțin cu un fund de pahar albastru. Asfaltul încins fumega și sfârâia, iar dacă plecai ochii spre firul ierbii, toate lucrurile le vedeai strâmbate de aburul scornit de pământ, ca atunci când privești prin foc și ai impresia că vederea ți-e nelimpezită, tulbure. Picura smoala de pe case și înnegrea iarba ca o mană neștiută, iar stîlpii de telegraf ai fi zis că moțăie, ba chiar aduceau puțin cu niște lungani blegi care nu știu ce să facă cu mâinile.

Pustiu! Doar dom’ Naratescu se preumbla în susul și-n josul străzii.

Exact înainte să sune sirena de la fabrică, ai fi zis că într-adins se pornea o ploaie răpăită și grăbită. Se strângea mai întâi o lumină lămâie și se adunau nori jegoși, sfărâmicioși, vineți. Dacă spun că norii păreau pictați, simt că mă afund într-o falsă dilemă de tipul ce a fost mai întâi, oul sau găina? Adică, de când natura copiază arta? Sau îl înveți pe tac’tu’ să facă copii? Ploaia

ținea 40 de minute în cap. Apoi, dădea iar un soare nătâng și zbicea asfaltul. Și iar ieșea dom' Naratescu.

Ploaia era ca un eveniment. Mereu altfel, te îndemna să-i prinzi vocile. Vorbea. Încet, răstit, blând. Era furioasă sau binevoitoare. Grăia ceva, dar cine s-o priceapă?

În ziua aceea, Luca stătea în iarbă și strivea furnici. Zicea Model ăl mic că citise el într-un almanah, fandositu' ăsta mereu citea câte ceva, dar nu citea pentru sufletul lui, ci ca să se dea mare. Dar de citit, citea. De-aia îi și zicea Model. Și, de fapt, nu lui. Tac-su' se potcovise cu porecla și ăl mic o moștenise alături de năravuri, căutătura ochilor și statura puchinoasă. Îi zicea Model că așa se purta el, era Model de om. Nu bea, nu se atingea de alte femei. Conveneau toți: „Da, dom'ne, un om de toată isprava!", dar nu ar fi vrut unul să facă schimb de vieți cu el, dacă așa ceva ar fi fost posibil, de-ar fi stat în puterile lor.

Citise al lui Model de un britanic. Îi plăcuse cuvântul și îl pronunța ostentativ, deși mie-n sută habar n-avea ce înseamnă. Un britanic, rețineți, nu un fluieră-vânt de pe Ulița Căprăreștilor. Așa părea să zică. Cică britanicul ăsta ar fi vrut să vadă câte furnici au domiciliul într-un mușuroi. Și, cum ieșea una, pac, o stâlcea, apoi o stivuia deoparte. Una, două, trei sute șaptej'... Când a ajuns aproape de cinșpe mii, a înnebunit. Pesemne căldura, că ardea soarele ceva de speriat. Luca își dădu seama că pierduse șirul gândurilor. Nici nu mai știa, de la ce plecase?

— Ce, ți s-au înecat, bă, corăbiile? îi arunca dom' Naratescu din spate, iar el rămase nerăsucit, fâstâcit puțin.

Nu se cunoșteau prea bine. Îl vedea însă în fiecare dimineața pe bătrân, cum la opt punct se proptea pe o bancă în fața porții și apoi începea să colinde pe străzi. Te saluta, „Stima și respectul... Să trăiți!" Plecăciuni adânci până la pământ, reverențe... Vreo juma' de minut dura întreg ritualul, care

semăna cu un discurs de beţiv, dar nu era tocmai asta. Avea ceva aristocratic, pretindea să fie respectat. Dacă nu-i răspundeai la salut, te beştelea, te făcea de băcănie.

Faima lui era produsul a două întâmplări. Prima – intră în alimentară, „Fetelor, aveţi brânză?“ „Cum să nu? Ce vorbă-i asta?“ „Mă, aveţi sau n-aveţi?“ „Sigur c-avem!“ „Ei, atunci treceţi la baie, fire-aţi ale dreacu’!“ Şi ieşise, huiduit de babele indignate, unele fiindcă nu pricepuseră, altele, din contră, fiindcă auziseră prea bine.

Altădată, într-o seară, stătea la cârciumă şi începe ploaia. Stă un pic şi începe să blesteme. Se uită cu reproş spre cer: „Gata, bă! Nu-ţi ajunge? Să ştii că io nu sunt Noe! Uite bulentinu’!“ Ploaia nu se oprea, neam. Şi atunci a smuls o umbrelă înfiptă într-o masă şi a plecat spre casă acoperit cu ea, ca o ciupercă umblătoare. L-a alergat Mituş, barmanul, să i-o dea înapoi. „Cum? Să mă fac ciuciulete? Vin io mâine cu ea, n-avea tu grija asta!“

Un om interesant! Şi mai interesant era cum de reuşea să strângă atâţia gură-cască în jurul lui, care îl priveau ca pe un Mesia spuitor de poveşti. Plictisit, inventa tot felul de năzbâtii ca să se petreacă. Deodată, lui Luca omul acesta începu să-i placă, fără să ştie foarte bine de ce. Până atunci, nu schimbaseră mai mult de două vorbe, aşa, în fugă, peste gard. Cum îl vedea, Naratescu îi striga că e bun de hoţ, că are curu’ mare şi şterge urmele.

— Bă, hai până la mine să-ţi spun o chestie!

Ajuns în curte, Naratescu îşi ridică burta deasupra nădragilor, îşi luă brusc o înfăţişare solemnă, gravă, iar vocea căpătă noi inflexiuni.

***

— …şi-acu’ chiar că-ncep!

Singura poveste din care înțelegi ceva, deși există și posibilitatea ca tu s-o înțelegi diferit de mine.

Io, în armată, c-am fost băiat deștept toată viața mea, m-am descurcat de bani în felul următor: făceam un fel de contrabandă cu niște țigări, Papastratos le zicea. Dar nu c-aș fi io, așa, cum să zic, mai materialist, apucător, tot ca să fac să se-ntâmple ceva deosebit. În fond, nu câștigam mare lucru.

Țigări bune astea, și toți, cum mă vedeau, se învățaseră: „Ai mai adus, bă? Ia, deșartă buzunarele!“ Și odată, stăteam pe gânduri și fumam o mărășească puturoasă. Stau și, poc, un pumn în spate. Un coleg al meu, mai tâmpițel, mai damblagiu. „De ce dai, mă dilimache?“ Ăla râdea ca boul. Se oprește și se uită la țigara din mâna mea: „Ia zi, ai mai adus paparoase dintr-alea?“ „Ce te doare? i-o tai io. După ce că ești și măgar…“ „Hai, mă, încearcă ăsta să mă îmbuneze și se uită la țigara mea. Și atunci m-am gândit io să-i fac jocul. Mi-am dat seama că ăla chiar crede că io fumez una de-alea grecești. Și, ca să-mi bat joc de el, îi cânt în strună. „Am adus, da’ asta e ultima.“

Ăla luase plasă. Amușina fumul meu și zicea convins „Aromă prima, fratele meu! Meserie te halesc!“ Era așa pătruns… „Se pricep grecii, dom’ne! Nu degeaba… Hai, mă, dă-mi și mie!“ Abia îmi țineam râsul. „Îmi faci tu bucata asta? Un fum, atâta!“ Io-i scuipam fumul în nas, așa, de-al dracului, să-l întărât. El „Bă, nu mai pot, turbez! Dacă nu-mi dai, te bat!“ „Vericule, nu pot!“ Era așa de pornit, că nici nu știa dacă să mă lingușească sau să se dea la mine. Până la urmă, renunț, „Bine, da’ un fum, atâta!“ Și-i dau țigara să tragă. O țineam așa fel să nu se vadă decât un crâmpei, în căușul palmelor, doar o bucățică, să aibă loc să-și pună buzele, să nu observe cu ce mahoarcă îl serveam de fapt.

Nu-ți spun, a tras ăla un fum, parcă nu fumase de treizeci de săptămâni. Se bâțâia, țopăia de plăcere. Gemea în timp ce-și

plimba fumul prin plămâni. Ahhh! Se scremea: „Bune e, mă! Tari grecii! Nu degeaba…“ Atunci nu m-am mai stăpânit și-am pornit un râs din ălea că te doare și la subțioară. Se uita la mine, zăpăcit.

„Măi dobitocule, tu știi ce-ai fumat?“ îi arăt înscrisul. „Mă-ră-șești!“, silabisește el ca la grădiniță și parcă uitase înțelesul cuvintelor. Pricepea silabele doar separat, despreunate. Se uită iar: „Mă-ră-șești“. Abia acum se dumirește: „Ei, cristoșii, adică tu-ți bați joc de mine, mă? Cum vineeee…“

M-a alergat. M-a prins, nu m-a prins, aia e altă mâncare de pește.

Acu’, povestea asta a fost! Dar ce înțelegi de aicea? Io am povestit asta peste tot pe unde m-am dus. Cred că nu e cunoscut al meu să n-o știe. Dar de priceput, nu știu dacă e careva s-o priceapă! Până într-o vreme, cum lâncezea discuția, io, hop, scoteam din buzunare istorioara asta și râdeau toți ca turbații! Și am tot povestit până m-am gândit io: Punem ipoteza că îl lăsam pe ăla și nu-i ziceam că a pus la gură o mahoarcă. Păi, nu-l făceam fericit? Nu trăia el cu impresia că i-a pus cineva mâna în cap? Așa, l-am dezamăgit! Știi ce plouat era după aia? Nu neapărat pentru că-l păcălisem, ci pentru că momentul ăla fain din viața lui nu fusese decât părere!

Bun! Și zic mai departe!

Ce-am înțeles io din tărășenia asta? Viața e așa cum vrei tu să fie! Dacă zici că e albă, chiar că e albă, deși în realitate e neagră tuci! Nu știu dacă înțelegi, păcăleala asta e, chiar dacă sună tâmpit și pretențios secretul la viața asta. Sună fandosit, dar așa e.

Lumea e cum îți propui să fie pentru că nu are niciun înțeles.

Și atunci o prelucrezi cum vrei tu!

Și căldura asta are partea ei frumoasă. Nu știu care e, dar

există. De fapt, totul e amăgire. Dacă ți-a intrat în cap o amăgire, nu-ți mai iese și de-aia poate e bine că Dumnezeu ne amăgește. În povestea de dinainte, Dumnezeu eram io! Un Dumnezeu mai mic! Da-n cazul în care-ți bagi singur o chestie în cap, tu ești singurul tău Dumnezeu!

Ideea e să trăiești c-o amăgire în tine de care să n-ai știință decât tu. Amăgirea mea nu pot să ți-o spun și deja simt că am intrat cu gândurile pe miriște! Apropo, ți-am zis povestea cu miriștea? A mai scurtă poveste pe care-o știu…

Pe pilot automat

De la masa noastră, curtea televiziunii se vede suficient de bine încât să-ți sară în ochi toți trepădușii ăia care nu se pricep la nimic, doar se învârt și se răsucesc pe acolo. Se joacă cu celularele de parcă ar fi niscai pistolari, le cântăresc în podul palmei, plini de responsabilitate, dau indicații, directive, al dracului de preocupați mai sunt. Bodo îi înjură din toată inima și zice a nu știu câta oară că are curaj să pună pariu că nu au nimic în capetele alea seci. Le crăpi și suflă vântul. Niște agarici. N-are dubii.

Având în vedere că amândoi suntem ziariști, putem glosa bine-mersi despre solidaritatea de breaslă și alte porcării deontologice. Doi inși care își urăsc colegii sau, mai degrabă, au o proastă părere despre ei înșiși.

Jeepul oprește lin, fără urmă de zgomot, și domnul director de gazetă coboară grăbit, atent la ținută. Pus la patru ace. Nodul cravatei îi stâlcește mărul lui Adam. Mișcările nereușite ale umerilor vor să aranjeze sacoul de un roșu aprins, țopârlănesc. Cam așa își spoiesc țiganii casele. Reminiscențe subconștiente, n-ai ce-i face! Domnul director de gazetă e invitat probabil la „Jurnal“, să explice el bizonilor cum stă treaba. Ciudată patologie, să-ți arate cineva cât ești de bătut în devlă și tu să te bucuri. Tot muieretul să te asculte extaziat. Nu prea e de înțeles. Domnul director e împresurat de o gorilă, un bodyguard, doar unul, dar e așa de mare și de bălălău, că-ți face impresia că-l acoperă pe de-a-ntregul, din toate direcțiile. Privire de vită

sătulă, ghiftuită, care tânjește după somnul după-amiezii. Ceafă lată, omoplați care se opresc în creștet. Întărâtat, parcă stă să muște. Ochii mici promit bătăi crâncene. Câștigă și el un ban. Sparge fețe în mod organizat.

După câteva clipe de tăcere contemplativă, Bodo declanșează un torent năprasnic de înjurături, îndeajuns de ostentative pentru a mai părea și sincere.

— Gâții mă-tii! Io muncesc pe brânci și el uite ce mașină își trage, împuțitul.

Cel care-a descins în curtea televiziunii e „Șăful“ lui. Uite că ăsta își urăște și șefii. Bine, aici nu ar fi nimic neobișnuit. Nici nu-i pasă lui de ziar. N-au avut ce face până acum. Pe Bodo n-are cum să-l cunoască. Domnul Danciu îl cheamă. Pe ce pune mâna, e jale… Angajații spun că mai nou s-a inventat și pentru faliment o nouă unitate de măsură: un donci, sau un danci… Poate nu trebuia să vă spun că lucrăm în presă. E riscant. Când ne prezentăm suntem mereu priviți cu ostilitate, chiar compătimire. Omul obișnuit crede că ziariștii ăia de-adevăratelea sunt cei pe care îi vede el pe ecran la televizor. Restul, farseuri, făcături, niște neica-nimeni, iepurași iuți de picior care duc și aduc știrea. Poate simțul comun nu se înșală prea mult. Nu te știe lumea, nu exiști, chiar dacă muncești de trei ori mai mult decât vedetele, sau ești mai bun, dar n-ai pile, meclă cu priză la gospodine plângăcioase.

S-ar părea că înjurătura a fost auzită de domnul director, care întoarce capul tocmai când Bodo face gestul acela elocvent, își plimbă pumnul desfăcut prin aer, în sus și în jos. Lucru manual, delicat spus. Sau poate domnul director se uită prin el, nu-l vede, cert e că Bodo se fâstâcește și pune punct gesturilor ălora obscene. E un timid, în fond, un mare timid. Nu știu dacă e ură sau admirație corcită cu invidie în gesturile acelea prea bogate, trase de păr. În jur nu e nimeni care să se uite urât.

Cârciumă de mahala, populată doar de amărâșteni sictiriți, pentru care astea sunt mărunțișuri, mizilicuri. Aseară se băteau doi prăpădiți. Nici măcar când a dat sângele, sau borșul, cum zic ei, nu s-au potolit. Ba, asta i-a întărâtat, i-a ațâțat și mai tare. Piele și os. Abia se loveau, fără vlagă. Bădulari din aceia care nu mănâncă decât băutură, genocid. Se adună o ură anterioară, irațională în loviturile alea. Ei, de fapt, nu aveau nimic unul cu altul. Și de altfel, toate conflictele astea sfârșesc în sărutări băloase, declarații. Viața asta… E normal să clachezi uneori și să te răzbuni la întâmplare pe cel care îți pică primul în gheare. Nici Bodo nu face excepție. Înjură la „Șăfu“ ca într-un paratrăsnet.

Un maidanez care se încălzește în aburul unei guri de canal s-a sesizat vigilent la gesticulația abundentă a lui Bodo. Își închipuie că are de gând să-i arunce ceva de mâncare. A uitat șutul în burtă pe care l-a încasat adineaori. Nu știu ce a avut Bodo cu el. Așa, de amorul artei. Trebuie să te descarci pe cineva. Animal tâmpit! Nici nu-i poartă ranchiună. Sau o fi având memoria slabă. Norocul lui, dacă ar ține minte toate mizeriile pe care le suportă… S-ar sinucide, naiba știe. Se sinucid câinii? Oricum, aflați că e o javră profitoare! Caracter infect!

Domnul patron se fățuiește în oglinda Jeepului. Se piaptănă apăsat, grijuliu, doar îl vede țara, domnule, ce mama mă-sii, și trebuie să arate impecabil. Ochelari de sticlă chioară. N-are nevoie de nicio dioptrie, dar îi conferă o meclă intelectuală. Câte cărți a citit el la viața lui ca să-și strice vederea? A scris câteva, în schimb, înainte de ‘89, când să fii scriitor dădea bine la dosar. Trei a scris, cât să intre în Uniune! Ceva legat de sport, labe la cățel! Erau băieți de viață scriitorii! Chiolhanuri și tot restul.

Încearcă să se poarte ca un boier, ca un bulibașă plin de

împăcăciune. Colțurile gurii sunt lăsate într-o expresie care înseamnă că e uimit și el de cât de valoros poate fi. Sub toleranța asta borșește de fapt disprețul. Surâs care semnifică o înțelegere perfectă a lumii, seninătate tâmpă, e doar o țoapă cu pretenții aristocratice. Mârlan cu un pospai de educație.

— Vezi, mă, cum se-mbracă, gâții mă-sii de îmbuibat! Io de trei ani doar de la mâna-doua-mi iau țoale! continuă Bodo să se agite. Conștiința lucrândă, arzândă de proletar al presei. Suntem noi gazetari pân' la coadă! Nici carte de muncă n-am avut în viața noastră. De patru ani și mai bine scriem, zice-se. E aberant să pretinzi că scrii în presă. Tot așa și unul care mâzgălește vagoane prin gări scrie. Când s-a dus la interviul de angajare, pe Bodo l-au întrebat dacă n-are vreun pensionar în familie, care să nu plătească impozit. Apucături de buticari puși pe căpătuială. Mi-e și rușine să recunosc că sunt ziarist. La început, când prima știrucă mi-a intrat într-un colț indiferent al paginii, nu-mi mai încăpeam în piele. În autobuz, mi se părea că toți își aruncă ochii doar pe știrea mea și brusc le devine subiect de conversație, îi mistuie. Ia uite, bă, ce zice ăsta! Cum îl cheamă? Nu-i prost!

Ceva mă face să cred că protestele lui Bodo sunt măsluite. Exagerezi, ești patetic, moșule! Las-o jos, că măcăne! Domnul patron, oricum, nici nu se sinchisește. Pășește grav spre televiziune, ca spre un sanctuar de unde-și va slobozi grozavele producțiuni mintale în spălatele creiere ale „boborului", ale „omului simplu". În fine, e o întreagă discuție și cu omul simplu, cine e el, ce știe să facă, cât poartă la pantofi. Io nu am priceput niciodată cui mă adresez. Îl țin minte doar pe primul șef de secție cum urla la mine „Bă Chivule, mânca-ți-aș gura ta, crezi că omul obișnuit — vedeți, e o obsesie – crezi că are habar ce-i ăla spirit gregar? N-are ce să caute într-o relatare chestia asta! Auzi la el, spirit gregar!"

— Să-l scuip în gură! Io alerg toată ziua și el… Știai, bă, că e prof la o particulară? Și știi ce predă? Deontologia! Etica! Poate o fi mai bine, dracu', faci exact pe dos totu'!

Dă să se ridice, chipurile să-l fugărească pe domnu' director, apoi mă imploră să-i dau un pumn, să se liniștească. Face paradă. Sau poate chiar e sincer. I s-au înverzit cearcănele. De fapt, are motive să protesteze. A primit o ofertă ceva mai bănoasă, dar de la ziarul lui dom' director nu poți pleca decât dacă îți pune dumnealui personal ștampila cu „i" pentru indisciplină, și-n cazul ăsta, cine te mai angajează? Un ipocrit! Și la TV face pe mama răniților!

Tu n-ai vrea să ai banii lui, nu? Și gagicile lui? Are o amantă de 25 de ani, zici că nu se poate. I-a făcut casă la Corbeanca, din munca mea, cum ar veni. De nevastă-sa i se rupe-n paișpe! Zi că nu ți-ar plăcea să pleci când ți se scoală ție în State, delegații, recepții la Cotroceni și tot restul?

— Nu vreau, mă!

— Ești tâmpit, mai dă-te-n spume! De la o vreme tu nu mai vrei nimica, mă! Ești cu curu-n sus mereu! Zi-mi și mie ce vrei tu, că mă și enervezi!

Îmi croiesc o figură în care se amestecă plictisul cu dezgustul, sila. Nicio urmă de aderență la lume nu se ghicește în mimica feței.

— Nu ți-ar plăcea, nu? Faci manevre cu mine? Las', că și io eram odată constipat, dar ziceam că nu vreau io să mă cac!

Dă din mână că sunt tâmpit. N-are ce discuta cu de-alde d-ăștia. E scârbit, groaznic de scârbit. Singurul ins scârbit pe o rază de nu știu câți kilometri.

***

În seara aia te-ai dus după ea la facultate. Avea examen. Dimineață se îmbrăcase la țol festiv. Se sculase înaintea ta și se

gătise. Îi stătea bine, dar totul era atât de gratuit! La ce bun să te îmbraci frumos? Și ce dacă iei examenul ăla! Parcă îi pasă cuiva? Profu' nu e decât un slujbaș mai mult sau mai puțin zelos. Era entuziasmată degeaba, scârbos de entuziasmată.

Dar până la facultate, în troleu, ceva te-a tulburat, te-a dat peste cap. Tipii ăia doi. În jur de 19-20 de ani. După vorbă, haine, erau veniți de la țară, sau din vreun orășel de provincie, din „Epoca de aur", sat cu blocuri și bucătărie la comun. Unul avea o căciulă neagră, „Chicago Bulls". Roșu aprins pe fond negru. Nu există o categorie socială care să poarte ca semn de recunoaștere căciuli dintr-astea. Cu imprimeu sau neagră pe de-a-ntregul, ea nu reprezintă o pătură socială. Toți au adoptat-o. Nu s-au făcut cercetări sociologice pe tema asta. De unde de 5-6 ani încoace succesul-monstru al căciulii ăsteia? Prezintă avantajul renunțării la ciucure și, deci, lepădarea de amintirile poate mai neplăcute ale copilăriei. Nu mai ești luat în râs, nu e infantilă. Ar fi interesant de știut când au renunțat muncitorii la căciulile rusești cu clapete sau la faimoasele băști de ilegalist, pentru a trece la noua modă. Ce i-a împins? Și elevii de liceu, și studenții poartă. De unde furia asta? Chiar babele în Ardeal am văzut cum își pun căciula pe sub basma. Kitsch, nici vorbă, sau uniformizare, dorință de integrare, de a fi în pas cu vremurile.

Cel mai mare dintre cei doi era student, anul întâi, probabil. Sigur anul întâi. Avea încă acea nesiguranță în mișcări, în orientare, și îl fascina exteriorul. Pe tine de obicei te cam lasă rece în ultima vreme. Celălalt era prin clasa a douăsprezecea, sau muncitor, șomer, nu contează. Probabil a venit în vizită la frate-său, sau, în cazul în care o fi vreun vecin, l-au trimis părinții să vadă ce învârte odrasla lor pe la Bucale. Cel mare avea blugi noi, păstrați, probabil, pentru evenimentul intrării în viața studențească. Sau l-au recompensat cine știe ce rude mai înstărite. O fi fost primul din familie care face facultate, care

atinge asfaltul. Politehnică făcea, după toate aparențele. Hidraulică, hidro… Toate astea sună la fel.

Suntem în troleul 61, care urcă dealul Cotrocenilor. Cel mare face pe gazda.

— Uite, palatul Cotroceni. Aici stă Emil Constantinescu, știi, nu?

A zis Emil Constantinescu, nu Milică, Emil, președintele, sau nea Caisă, măgarul ăla. Erau atâtea variante, și el a ales-o taman pe asta. E ceva în neregulă, strident în comportamentul lui. E tuns cu cărare pe stânga. Își aruncă părul pe spate, cu un gest cochet, studiat. Vorbește prea corect, afectat. Pronunță prea îngrijit, prea curat pentru a nu părea fals și a nu se ghici efortul depus.

Nu știi de ce te deprimă cei doi. Sau poate ți se face milă de ei. Oricum, prezența lor conține ceva care te incomodează.

— Vezi, complexul Leu! Celebrul complex Leu! E campus aici!

Are ceva din politețea silită, artificială a unui ghid bătrân plictisit. Parcă ar prezenta un documentar tâmpit, din alea care se dădeau la el în sat înainte de filme și la care nu se uită nimeni, se scuipă cu coji de semințe de la balcon. În sfârșit. Cel mic țâțâie admirativ. Și-a îndesat mâinile în geacă. Un gest războinic, ofensiv. Să nu se apropie nimeni. El e un adevărat. Nu zice nimic, copleșit de admirație. Poți deduce: „Ai, să n-am parte, să n-am p-a leichii Măriei! ‘Tu-i mama mă-sii!“

— Uite, aicea sunt Facultatea de Electronică, Sociologia, Ziaristica. Și căminele. Aici e fosta cantină, care a fost transformată în bar. Ai tot ce-ți trebuie, biliard, mese de ping-pong. Înțelegi, tot ce-ți trebuie!

Foarte senin tipul. Îi trebuie așa de puțin ca să fie fericit. Aproape îți pare bine și ție de necesitățile lui reduse. Troleul înaintează greu. Se circulă doar pe o bandă din cauză că sapă

niște muncitori, pun conducte, dracu' știe ce fac ei acolo. Tipul are ocazia să descrie tot ce vede. Asta e caracteristic unui țăran, să-și explice orice, paranoia semnificațiilor, să știe ce se petrece cu el. Dar idilismul tipului te cutremură. Și ce propagandă face! Poate e mai bine că are iluzii, dar prostia lui voioasă te înspăimântă. Inconștiență pură. Îl inițiază pe cel mic, îi face intrarea în lumea bună. Are pretenția că face asta, pentru că după cum vorbește, nu știe nimic despre oameni, lume. N-a priceput nimic, n-a trăit nimic. Bucureștiul e la o primă impresie o vacă de muls. Se crede integrat, acceptat. Crede că orașul l-a primit cu brațele deschise. Tocmai pe el îl aștepta. Pe el, dintr-un obscur sat dâmbovițean, probabil. Toți dâmbovițenii, pe cuvânt, au negru sub unghii de când râneau la porci. Acum el a scăpat de toate astea. Lumea îi aparține. Nici nu bănuiește că nimănui nu-i pasă de insignifianta lui existență. Și poate nici nu există. Azi exiști doar în măsura în care sunt câțiva care depind de tine. Care-s ăia, în cazul lui?

— Și aici, e celebra sală B 250, auzi? Dacă o să ai ocazia să o vizitezi, merită! B 250, ține minte! Aici se organizează festivități, ceremonii!

Interesantă topică. „Celebra sală". Face eforturi să vorbească așa cum se cere la oraș, dar încă nu a înțeles limbajul, papagalul. Aici ești luat la ochi imediat dacă vorbești în halul ăsta. Trebuie să arunci vorbele puțin în silă, mâncând silabe. N-a prins. Și în fond, ce i se pare nemaipomenit la sala aia nenorocită? „Bedouăsutecincizeci". Vorbește prea îngrijit. A lăsat mitocanii deoparte. El are treabă să-și croiască un viitor în orașul ăsta. O să fie cineva. Să le dea tuturor peste nas. Se va duce acasă doar când va avea o mașină marfă de marfă. Va claxona puternic, să trezească toți vecinii care demult îl credeau un bleg. Apoi își va spăla nenorocita de mașină cu o grijă insultătoare, în miezul zilei, să-l vadă toți. Se vor aduna

câțiva pușți în jur să-l ajute și ei pe nenea. Se vor bate pentru privilegiul ăsta. Nu „nenea“, e prea din topor, domnu’ o să-i zică, sau simplu, pe numele mic, el e popular acum, ce dracu’! Și nu uită rădăcinile. Marcel, Viorel, probabil ăsta e numele mic. Ceva cu iz oriental. Un nume cu chef. Se va plânge că de fiecare dată când spală el mașina vine ploaia, nu știe cum se face.

El vede toate astea. E prea sigur de ce are să se întâmple. Se chinuie să pară relaxat, puțin flegmatic. Asta a înțeles, să fii flegmatic dă bine. Senzația de reușită îl face să juiseze. Toți cei veniți de la țară au un orgoliu extrem de puternic. Sau vor să devină cineva, sau se apucă de băutură, refugiu al celor inteligenți, în ultimă instanță. Dar majoritatea vor să ajungă cineva, să le dea peste bot… El nu știe ce-l așteaptă. În ființa lui, totuși, cred că e destul de tulburat. Toate schimbările astea bruște nu se poate să nu fi lăsat urme. Deși e ciudat cum un papă-lapte de la țară transplantat la oraș devine altul, noul mediu îi priește al dracului.

— Să moară Bibi-n pușcărie! face ăla mic. E mișto Bucureștiu’, fratele meu!

Celălalt are o mustață subțire de prost gust, de cocălar imbecil. Se crede adaptat și nu e. De fapt, în Grozăvești, unde merge el acum, e doar un ghetou rupt de lume. Copii care au fost ținuți din scurt și acum se năpustesc cu capul înainte în viață. De la mămica și tăticu’, dau peste șmecheri și nu mai știu ce să aleagă. Se trezesc aruncați în lume, o lume falsă, în fond.

Cel mic are emoții. Probabil că în seara asta va participa și el la un bairam studențesc. Botezul în camerele alea strâmte, unde cad zidurile peste tine. Chiuveta care cârâie, dar el se va simți bine, sau va crede că ceea ce i se întâmplă înseamnă să te simți bine. Va bea în cantități industriale și a doua zi se va lăuda cum a borât ca un erou. „A borî“, criteriul după care se judecă fericirea, unitatea ei de măsură.

***

Starea aia de depresie combinată cu silă nu te părăsise nici când ai păşit în facultatea ei. Pe pereţi, tablouri de scriitori morţi. Ai avut şi tu cândva ambiţii literare, credeai că o să ajungi ca ei… Apoi ai văzut că nu e mare sfârâială.

Ea avea un parţial în mijlocul anului, în noiembrie. Profu' pleca la o bursă şi dădea examenul încă de acum, să bifeze încă o obligaţie. Îţi compuseseşi o mină extrem de arogantă, trufaşă, cu toate simţurile în alertă, să interceptezi eventualele provocări. Ai impresia câteodată că toţi râd de tine, te desconsideră, dar de fapt ei nici nu ştiu cine eşti. Se cred culţi, eruditi, dar nu-s decât nişte piţigoi, nişte şoareci de bibliotecă, fiinţe care nu pot supravieţui decât în aerul ăsta rarefiat. Îi scoţi afară, crapă, dau ortul popii. Ce ştiu ei ce e viaţa? Au luat ei şuturi în cap, au câştigat vreun ban în viaţa lor? Vezi ţărăncuţe care abia aşteaptă să se culce cu boşorogii de aici. Cred că ăia le fac un favor. Târfuliţe, toată gama. Oameni dintr-o serie. Îl cunoşti pe unul, restul nu mai e nevoie.

Totuşi, uneori îţi pare rău că nu ai făcut şi tu o facultate. Suferi şi de aici, probabil, şi obsesia asta să interpretezi fiecare gest nevinovat. De fapt, în scripte, eşti student. De patru ani, tot în anul întâi la Facultatea de Construcţii, celebră pentru că oricine poate intra acolo. La anumite secţii, folclorul spune că ies profii în stradă şi agaţă cetăţeni nevinovaţi. „Hai, nea Vasile, nu vrei şi mătălică să fii student?“ E o manta de vreme rea, facultatea.

Mai întâi ai vrut să dai la Medicină, să faci Psihiatria, mereu ai avut o obsesie a oamenilor. De fapt, nu prea ştiai ce însemna Medicină, dar ţi-au plăcut întotdeauna nebunii. Chiar în comportamentul tău căutai simptome nevrotice. Ai picat dintr-o prostie. Un calcul greşit. În loc de 2,5, ai scris 3,5 şi s-a dus totul de râpă. Ai intrat la Construcţii doar ca să scapi de armată sau

să nu stai un an acasă. Maică-ta era speriată că ar trebui un an să stai degeaba, să te plictisești. Oricum, ceva dreptate avea și ea. Interesant de ce avem nevoie să fugim de noi înșine prin muncă sau oricum, printr-o activitate. De ce nu putem pur și simplu să stăm, să stăm așa... Nu ne suportăm propria ființă și dăm în brânci ca să fugim, să nu luăm cunoștință de noi înșine.

Intrat la facultate, ai tăi au hotărît să-ți facă cadou o garsonieră, să devii independent. Îți doreai, dar, fiind inițiativa lor, ți-a stat în gât, era ceva impus. Un semestru nu ai prea trecut pe la școală, doar petreceri și apoi ziua, dezmahmureală. Nici nu-ți plăcea facultatea. Colegii nici nu i-ai cunoscut, erau de proastă condiție și nu-ți inspirau încredere. Și-apoi, cu fiecare an care trecea se schimbau așa de tare, că nu-i mai înțelegeai. Pe vremea aia, țineai la faptul că vii dintr-o familie bună. Maică-ta se lăuda că are ascendență în nu știu ce familie de boieri fanarioți, deși Chivu e nume mai degrabă de țigan. Au fost vremuri bune. Intra maică-ta în toiul vreunui bairam și întreba timidă: „Scuzați-mă, dar pe băiatul meu l-ați văzut?“ Nici nu-i cunoșteai pe toți cei care veneau la tine la petreceri. Te dădeau ei afară, „Cu ce ocazie?“ Simțeai că te irosești, orice ai fi făcut, pe orice puneai mâna era degeaba.

Apoi, ai văzut anunțul acela, concursul. Ai avut noroc. Simțeai nevoia să fii pe picioarele tale. Poate că nici nu e firească nevoia asta. În mod normal, oamenii s-ar bucura să fie o viață întreagă întreținuți. Alor tăi le dădea mâna să te țină să faci și tu o facultate. Să te știe în siguranță. Era chiar enervantă grija asta a lor. Să-ți dea ceva de făcut tot timpul, ca să nu-ți vină în minte cine știe ce drăcovenii. Dar deja te simțeai jenat când le cereai bani. Vinovat. Era o tactică și aici. Trebuia să-i faci să se simtă obligați să ți-i dea, să se rușineze că băiatul lor e lefter, bătaia de joc a celorlalți.

După care l-ai cunoscut pe MP, individul ăla redactor-șef,

care, cine știe de ce, încă de la început a pus ochii pe tine. I-ai căzut cu tronc. Patru ani în presă. Doar în fiecare septembrie încetai o săptămână lucrul, învățai ceva. Era chiar plăcut să înveți, poate îți declanșa amintiri plăcute. Dădeai după aceea examen la Construcții, intrai. În unii ani ai luat și bursă. Returnată apoi, pentru că abandonai. Îți propuneai mereu să treci și pe la școală, poate odată și odată facultatea aia îți va folosi. Însă nu era nimic care să te lege de locul ăla. Ai fost o dată și ai constatat că nu mai știi să iei notițe la cursuri și tot ce spunea proful ăla hrănit cu praf de scărpinat nu te privea direct, oricât de interesant ar fi fost. La tine totul avea acum un program, nu-ți mai permiteai să pierzi vremea cu chestii fără finalitate practică. Și totuși, mai era ceva ce ai uitat din anii în care mergeai la școală. De pildă, acum nu mai avea niciun farmec să faci ceva gratuit. Banii te corup totuși, chiar dacă asta sună a comunism, sau…

Constați că îmbătrânești atunci când nu-ți mai arde de prostii. Atunci devii matur. Prostiile nu mai au sens. Din liceu păstrai amintiri o groază, în ultimul timp se întâmplaseră atâtea, că nu mai știai ce să povestești; cu cât se întâmplă mai multe lucruri, cu atât nu mai înțelegi nimic din ele. Refuzi să le mai cauți o semnificație. În liceu îi spărseseși capul profului ăluia cu o sticlă aruncată pe geam. Erai mangă. Și tot profu’ a fost mustrat pentru că te-a supus la presiuni. Taică-tu’ era cineva și contribuția lui la fondul școlii nu era de neglijat. Profu’, oricum, era un scălâmb, de existența căruia nu-i păsa nimănui. Taică-tu’ era chiar mândru de tine pentru faptul că erai puțin golan. De fapt, era total aerian, dacă ar fi aflat el cu ce te ocupi în liceu, și-ar fi schimbat părerea. Avea o teorie învechită, idioată, că geniul, tu deja erai un geniu pentru el, doar îl moșteneai, trebuie să aibă 10 la toate materiile, dar 9 la purtare. Adică, în ciuda faptului că e bun la învățătură, să-i mai

rămână timp și să se țină de prostii. La purtare n-ai avut niciodată 9, cum credea el, ci 7-8, totuși, în rest, aveai note bune. Aveai un talent deosebit de a recurge la un subterfugiu. Când nu știai chiar nimic, abăteai discuția, aberai: „Io nu cred că e așa!“ Și profii, care se temeau să nu-i pui în dificultate, să nu-i scoți din comoditatea lor, îți dădeau 10. Spuneau că ești un om care gândește, care-și pune întrebări, dar numai tu știai că toate erau doar niște trucuri murdare și ieftine. În fond, ce altceva sunt literatura și orice știință decât niște trucuri transformate de câteva capete pătrate în convenții, principii.

Taică-tu’ nu știa decât să remarce cu suficiență că te descurci. Admirativ. „Nu e prost!“ Cam toți gândesc așa despre tine. Te descurcai și nu mai era nevoie să-ți explice el unele chestii jenante. De fapt, n-ați stat niciodată de vorbă ca de la bărbat la bărbat. Erai destul de matur într-a noua, când ai cunoscut-o pe curva aia care te-a inițiat. Păreai cu doi-trei ani mai în vârstă. În liceu, chiuleai cu cei din anii terminali, puțoii din clasa ta nu erau buni decât să-ți cumpere țigări. Îi puneai să-ți scrie temele. Târfa aia avea o garsonieră în centru, primea acolo parlamentari. Pe tine chiar te iubea, atât cât poate iubi o curvă. Te-a dus prima dată prin baruri, biliard, discoteci. Până să intri în liceu, erai destul de cuminte, citeai mult, chiar ți-au folosit lecturile din perioada aia. Ea avea ceva protector. La 30 de ani, te privea ca pe un fiu. Tu erai scuza ei, da, chiar asta erai, scuza ei. I-ai pierdut urma azi. Nu prea e bine, oricum, să afli cum sfârșesc ființele astea. Te deprimă.

Și, oricum, bine că n-ai aflat că la mijloc era tot mâna alor tăi.

Apoi a apărut MP, pe care l-ai plăcut poate pentru că avea încredere în tine. Nu te trata ca pe un pișpirică. Îl lăudai peste tot, ți se părea nemaipomenit, îți spunea pe numele de familie. Ți se părea flatant. N-a auzit nimeni de celebrii gazetari Cornel,

Horică…

***

Bodo e convins că vine sfârșitul lumii.

— Tu nu vezi, mă, ce se întâmplă peste tot? Cutremure, războaie. În 2-3 ani, România o să fie un județ din Turcia. (Aici se contrazice, discurs autofagic, ori vine sfârșitul lumii, ori îi mai oferă o șansă.) Sau, dacă nu, zicea un nebun în Crângași c-o să devenim Imperiu. Ne unim cu Somalia și facem Imperiul Româno-Somalez. Râdeam atunci când îl auzeam, dar avea dreptate.

Mă pomenesc vorbind cu el politică. Mare problemă, dacă a luat sau nu Cataramă șpagă. Ce să-ți spun. O grij-aveam! Problemă vitală! Mi se părea inutil, altădată. Și acum, de fapt, e la fel, dar trebuie să-ți umpli timpul cu ceva. Timpul tău și al ălora care citesc trebuie umplut. Le spui treburi care nu-i interesează absolut deloc, dar trebuie să dai impresia că soarta lor atârnă de șefia nu știu cărui partiduleț de cartier. Trebuie să câștigi un ban.

Lui Bodo îi sună celularul. Răspunde, se răstește, ăsta tot timpul se răstește, atacă primul, până nu devine vulnerabil. Îl întreb cine era și nu răspunde. E prea ocupat să înfigă telefonul într-un buzunar din partea dreaptă-jos a vestei. Zice că-l ține în dreptul ficatului și e al naibii de periculos. Drăciile astea provoacă uneori cancerul. Dacă e să-i depisteze doctorii ceva, nu e de la băutură, celularul, nenică, e problema. De la el i se trage.

Numai tragedii. Bodo e expresia dezolării complete. Îi plângi de milă.

— Da’ las’ că e bine! Se scumpește băutura, se ieftinesc drogurile! Ăsta e mersul pieții!

Iau salariul și în trei zile se duce dracu’. Mă-ntreabă maică-

mea ce-am făcut cu el, îi zic că am fost la femei, de ce să-i zic că i-am dat pe băutură și pe droguri?

Bodo e de neclintit. Vine sfârșitul lumii. Nu mai e nimic de făcut. De fapt, e propriul sfârșit, extins la scara întregii lumi. Lumea depinde de tine. Ești buricul universului, și cum să fii obiectiv, când totul e produs de starea ta trecătoare, te-a lăsat gagica, ai luat-o în barbă de la vreun șmecher, și tu trebuie să te referi la probleme globale, rahaturi, conferințe, care nu afectează, de fapt, pe nimeni. Chiar pe nimeni!

***

Te învârți în biroul lui MP. Cauți ceva pe calculator. MP nu se pricepe la drăcoveniile astea. Zice că au să ne distrugă pe noi, oamenii. Se ia pe el drept prototip, omul, esența… Intră Narcis, puștiul ăla nou, roșu la față, zburlit, mic și timid. Te salută cu frică. Toți te știu ca protejat al lui MP. E duminică. Ieri a fost în Moldova, la vizita prim-ministrului. MP vorbește din cerul gurii, înfoiat ca un taur.

— Ia un cur de loc! sună invitația lui, care vrea să destindă atmosfera, dar îl tuflește și mai tare pe puști.

— Cum e, dom’ne, zici c-ai fost acolo și nu poți să scrii nimica? Ia gavarește! zice, și din acest ultim cuvânt ne putem da seama de vârsta, limbile străine cunoscute și convingerile politice ale lui MP, precum și de eventualele funcții deținute în defunctul regim. Deci nu poți să scrii nimic!

— Nu prea!

— Ai, țigane, bilet? Nu prea! Deci nu poți să scrii, zi-o p-a dreaptă!

Ai impresia, certitudinea chiar, că MP se pricepe la oameni. Știe cum să-i ia. Nu-și dă pumni în cap că a trimis un pifan la o treabă destul de importantă. Știe să negocieze. În plus, are un umor irezistibil. Vervă, idei care clocotesc, dar nu e decât

excitația produsă de consumul abuziv de cafea. Cana lui de cafea, bărdacă, așa îi spune, și care e cât o oală de noapte. Comparația extrem de pitorească tot lui MP îi aparține, deși ai fi vrut să fie a ta. Uneori povestești lucruri trăite de el ca și cum ar fi ale tale. Îi imiți vorbirea. E un idol, ce mai.

— Ia să vedem ce a fost acolo!

— Păi, a venit prim-ministru', v-am zis. A vorbit ceva cu primarul. Statui, zice că-i pot ajuta să facă statui cu Ministeru' Culturii… Copilași cu pâine și sare, costume naționale, dar de așa ceva io nu cred că poți să scrii. Despre Prut au mai vorbit, că sapă în malurile noastre.

— Păi, să facă dracu' diguri, să-ntărească. Să se cupleze cu rușii…

— Păi, aia e, că pe ăia nu-i interesează!

— De ce, mă?

— Cică la ei nu sapă!

— Ei, pă dracu'!

Neaoșist, o spune verde-n față. Glume fără perdea. E popular, are lipici la femei. Nu le deranjează vocabularul lui pestriț! A fost un bărbat frumos în tinerețe, înalt. A făcut și volei sau baschet.

— Uite, la asta să te gândești! Tre' să scoatem ceva! Nu se poate, dă-i bice și gândește-te de ce nu sapă la ruși!

Ați rămas amândoi și MP bolborosește ceva. Ai ascultat conversația și ți-a încolțit o idee. Îndrăznești să-i dai glas.

— Ați auzit de forța Coriolis?

Și apoi i-ai explicat cum se face că aici, la Paralela 45, există o forță care, coroborată mișcării de rotație, roade, sapă în albie, dar numai pe partea vestică, adică malul nostru, cum ar veni. Rușii sunt feriți de așa ceva. I-a plăcut raționamentul și, a doua zi, pe prima pagina apărea mare, titrat „Din cauza forței Coriolis, România pierde anual țâșpe metri din teritoriu".

Învățaseși atunci câte ceva despre snobismul oamenilor. N-o să stea nimeni să se întrebe dacă forța aia există cu adevărat sau e doar o făcătură ordinară.

În relația ta cu MP, important era că țineai la băutură. Erai aghiotantul lui. Era alcoolic înrăit, e timpul să renunțăm la eufemisme, dar ți se părea normal, poate și pentru că toți cred în acea mitologie a ziaristului duhnind a băutură, cu degetele îngălbenite de țigări proaste. N-ai vrut să urci în ierarhie atunci. Să fii undeva, la mijloc și, la o adică, să-i ai la mână și pe șefi, și pe subalterni, un loc călduț, fără responsabilități prea mari.

***

Ea a ieșit îmbujorată de la examen și s-a agățat de gâtul tău. Ți-a spus că a luat 10, dar nu puteai să răspunzi afecțiunii ei. Gesturi reci, vorbești ca dintr-un străfund adormit. Ți se pare grețos de elegantă, inutil de elegantă, cochetă degeaba. Se pisicește penibil. Îți povestește despre examen, cum i-a întors ea vorba lu' profu'. A fost cândva îndrăgostită de el. Azi e sigură, s-a convins că e un figurant. De fapt, ea se îndrăgostește de toată lumea foarte repede. Și tot la fel de repede îi și trece. Și de actorul ăla. Te întreba pe tine cum să facă să-i atragă atenția, de parcă tu ai fi fost un străin. Noroc că aveai destulă minte să intri în jocul ăsta și să nu crezi că e mai mult de atât. Cum să-l seducă pe craiul ăla bătrân, să se ducă să facă rost de bilet în primul rînd, îi șoptește ceva… Tu nu mergi la teatru. Poate ți-e suficientă falsitatea cu care te confrunți zilnic. Toți oamenii joacă un rol (uite ce banalități spun), sunt, pe rând, protagoniști, figuranți…

Ea e prea normală, uneori enervant de normală. Chiar reacțiile ei imprevizibile intră tot în sfera normalului. Și, în orice caz, nu trebuia să se îmbrace atât de elegant, parcă totul e prevăzut ca să te facă să te simți prost.

Se ține după ea colegul ăla al ei, pe care nu poți să-l suferi. Nu pentru că ar fi un posibil concurent, nu, el nu reprezintă un pericol și o cunoști suficient de bine ca să-ți dai seama că, de fapt, nici ea nu-l poate înghiți. Se joacă cu el, îi dă speranțe. E un dobitoc. O întreabă cum a fost la examen. Ție, nici hai, noroc, nici mai du-te-n mă-ta. Te ignoră pur și simplu. Îl respingi brutal. „Ce vrei, mă?“ zici, să-și piardă creditul, apoi zâmbești ca și când ar fi fost o glumă, o glumă al dracului de serioasă și de sinceră. E așa de ușor să deturnezi sensul unor cuvinte! Uite că tipul nu se supără, sau e suficient de căpățânos să-și ascundă sentimentele. Se preface, probabil va zice că nu te poate jigni oricine. Știi că te consideră un jeg. Așa i-a spus chiar ei, când ducea muncă de lămurire să te lase pe tine în plata Domnului. Ea l-a turnat. Un jeg! Culmea e că avea dreptate. Totuși, nu se face… O întreabă dacă vine la Cristina, un bairam, sau cam așa ceva. Răspunzi tu în locul ei. „Nu vine!“ Brutal. Și zâmbești ipocrit. Adică, ăla nu vede că e cu tine, și de când a ajuns să facă fițe un bou ca ăsta, să te ignore complet? O tragi de mână să ieșiți mai repede din cloaca aia de facultate, iar el rămâne cu buza umflată. „Pa!“, îi mai aruncă efeminat.

***

Acum sunteți într-o mașină și mergeți undeva în Deltă. Tu, MP, încă unul, prieten cu MP, domnul Gelu, patron, afaceri, dracu’ să-l pieptăne. Pe șofer îl cheamă Douășpe-fără-Cinci. Are capul lăsat într-o parte, de parcă i-ar atârna creierul. Oricum, ce idee, să-l botezi așa. Problema lui e că atunci când îi vorbești, dă permanent impresia că stă în dubiu, că se îndoiește de orice i-ai spune. Din cauza asta, a capului aplecat. De-aia nu-i prea vorbește nimeni și a devenit ursuz, morocănos. MP e în vervă. Ține la piept o sticlă de Rasputin, golită pe jumătate. Citește pe etichetă *Serve with chilled*. Asta ucide, nenică, *kill* aia înseamnă.

Împinge sticla spre Douăspe-fără-Cinci. Ia, măi fraiere. Ăla refuză prin gesturi elocvente. Când se îmbată, MP vorbește numai porcării, înjură, nu mai e deloc simpatic. Chiar ți-e puțin frică de el să nu i se năzare cine știe ce. Și umorul lui, dacă stai să te gândești, cinic, ascunde ură, dispreț. Am trecut de Tulcea și traversăm sate dobrogene prăpădite. Drum prost. MP înjură încontinuu, drumul, oamenii, vremea. Ce-i la gura lui!

— Ziceți ceva, bă! Mă lăsați să mănânc rahat singur?

Un om și un măgar. MP strigă pe fereastră: „Tataie, vezi că ăla are frâna de mână trasă!“ Omul nu răspunde, nici nu aude, pentru că vorbele se răspândesc din goana mașinii. Vrea să facă pe hâtrul și nu-i mai iese. Mașina se apropie de niște oi. Îi spune șoferului cât se poate de serios să încetinească, așa, bravo, și-acu' apucă o oaie și trage-o înăuntru. „Hai, domnu', faceți mișto?“ „He, he, o puneam la proțap! Râdeți dracului și voi! Hai, bate laba!“

Râzi, nu ai fost niciodată lingușitor, n-ai încercat niciodată să i te bagi cuiva pe sub piele. Chiar ai detestat chestia asta și i-ai disprețuit pe cei care se pretau la așa ceva. Uneori, de frică să nu pari excesiv de politicos, te porți ca un mârlan cu oameni care nu ar merita tratamentul ăsta. Ești nedrept uneori, chiar uiți să devii afectuos. Cu MP e altceva.

Hârtoape. Nici n-ai cum să le eviți, oricâtă măiestrie de șofer ai avea.

— Belește, bă, ochii pe unde mergi! se răstește MP, iar Fără-Cinci îngaimă ceva, bombăne uscat. MP e zdrențe. Abia acum te gândești că același suflet cazat într-un trup mai puțin impunător, mai firav, ar fi dat un ins de două parale.

Silozuri goale, construcții scheletice lăsate de izbelițe.

— Ceaușescu, săracu', îl văita MP, serios dintr-odată. Dac-a murit, cin' să mai facă, să le termine? Dar-ar Dumnezeu drăguțu' să aibă și ăștia tot soarta lui!

Se ia în bețe cu domnu’ Gelu. Domnu’ Gelu vrea să pară elegant. Are un trening de mătase. Așa crede el, că încotoșmănat în halul ăsta e elegant. Pare că tocmai a absolvit un curs de logopedie, rotunjește, balonează cuvintele. Nu e de acord că Ceaușescu a fost erou, dar nu e suficient de convingător. Conflict vechi, probabil, artificial, repetat de atâtea ori mecanic. Polemică răsuflată. Toți ăștia cu bani se repetă al dracului. Niciunul nu ascultă ce zice celălalt. MP e tranșant.

— Lua-i-ar dracu’ p-ăi de i-a votat p-ăștia care e la putere!

— Cine, dom’ne, io?

— Ăi de i-a votat, n-am zis cine! Și ăi de le-a dat bani de campanie. Băi Bulache, dacă nu era comuniștii, tu nu făceai școală, să știi! Erai încă la coada vacii!

— Hai, dom’ne, că nu comuniștii…

— Erai pe islaz la or-asta, taci dracu’! Comuniștii te-au făcut om și nu recunoști!

MP a terminat cu Gelu și trece la Fără-Cinci. Îl împinge, face glumițe, rage spre el ca leul din *Twenty Century*… Fără-Cinci se teme, e vulnerabil, comportamentul ăsta îl transformă într-o victimă sigură. Scapă direcția și sunteți gata să faceți cunoștință cu un gard de beton. Fii și tu bărbat, mă!

— Amărăștenii dracu’! Nespălații! zice MP. Uite, bă, ce fățău are ăla! Uite ce proști sunt! Îți dai seama că acu’ două sute de ani, ăștia… Zi, bă!

Are foarte mare importanță cuvântul ăsta, „bă“, în conturarea personajului. E politicos formulat, totuși, orice s-ar zice. Plesnit, păcănit. Autoritar. Parcă te stuchește, te suflă. Te soarbe.

Domnule profesor,

Ar trebui să vă spun mai întâi că am ars dracului toate prozele pe care le-am scris. Nu le-am ars pur și simplu, le-am ars dracului. Nici nu știu dacă acum îmi pare rău sau nu. Puteau fi refăcute. Ideile nu erau chiar așa de rele. Mă enervau că

erau pline de clișee chestiile pe care când le scriam mi se păreau minunate; recitite apoi, îmi apăreau drept un colaj neinspirat după alte scrieri. Dumneavoastră ziceți că asta se cheamă intertextualitate, sau textele care se citează la infinit. V-am mai spus că asta e scuza plagiatorului... Colajul ăsta putea fi interpretat ca un fel de boală a copilăriei. Toți imităm, asta e legea progresului. Poate cândva aș fi reușit să-mi aud vocea, dar, de la o vreme, mă tem să-mi caut vocea. Nu știu dacă am avut vreodată talent, dar scrisul mă ajuta să nu clachez. Aveam nevoie de el. Mă tratam: după ce terminam o pagină, mă puteam întoarce între oameni.

Am ajuns la certitudinea că tot ce fac e impostură. Tot ce scriu în nenorocitul ăsta de ziar la care lucrez e un fals de la un capăt la altul. Și mai dramatic e că nimeni în afară de mine nu-și dă seama de asta. E un fals metafizic, dacă vreți. Oamenilor le place falsul, să se scalde așa într-o abureală călduță, să fie mințiți frumos. Nu știu dacă o știre ajută pe cineva, dar, oricum, cred că o știre n-o să ajungă niciodată la acel adevăr al literaturii. Îi e inaccesibil. Nici nu cred că menirea știrii e asta. Oricum, pe tine, cel care o scrii, te transformă într-o ființă imbecilă, incapabilă să comunice firesc. De fapt, știrea ascunde mesajul important. Nu spune nimic.

Știu că n-o să reușesc să mai scriu vreodată literatură. Nici nu știu dacă am scris vreodată. Erau doar mâzgăleli menite să mă țină în viață. Odată, îmi vine să râd, credeam în ele. Mai exista, totuși, ceva în care să cred. Azi nu mai am absolut nimic. Nu mi-am stricat mâna, cum oricum bănuiam că o să se întâmple în presă, ci mi-am atrofiat-o.

Vă repet, totul e un fals în presă. Nu există mijloc mai eficient de a truca, de a ascunde viața decât presa. Și ce mă obsedează e ideea pe care ți-o faci despre oamenii care ies din paginile ziarelor. Niște holograme clișeizate care nu trăiesc, nu iubesc. Toată lumea, azi, e preocupată de binele tuturor, un bine utopic, absurd, și nimeni nu mai trăiește. Toți sunt nefericiți. Nu știu prea bine ce vreau să zic și nici nu cred că urmăresc asta. Poate distanța pe care am luat-o față de lume, dispariția mea din lume se datorează presei. Te doare undeva de cei cu care intri în contact, ei nu mai sunt oameni, ci sunt numiți, cinic și pragmatic, surse. Dispar pentru tine ca oameni vii. Eu nu știu despre cine scriu o știre și cui o transmit. E ceva absolut paralel cu viața.

Uneori, pe cuvânt, mă bate gândul să fac ceva, ceva care să rămână. Să simt că exist. Să mă angajez pe un șantier și să fac un gard, un bloc, ceva, o autostradă. N-am făcut nimic în viața mea, n-am reparat o chiuvetă, un scaun. Ăla care trage la șaibă are o certitudine. Patentul, sculele există. Informația e imaterială. Mi-ar trebui și mie un mănunchi de certitudini. Mi-e frică să mă pipăi pentru a constata dacă sunt încă. O chiuvetă, un scaun. În urma mea nu rămâne nimic. Poate nici n-am existat. E proverbul acela chinezesc, cu copacul care cade în pădure fără să-l vadă nimeni și problema e dacă în cazul ăsta el chiar a căzut. Sunt doar un oracol care transmite vorbele tâmpite ale celor care ne conduc. Toți ăștia declară. Nu vorbesc pur și simplu. Au uitat demult asta. Declară. Iar ție îți e interzis să

gândești, asta înseamnă opinie, dacă nu știați.

Când mă întreabă câte cineva de ce nu mai scriu, mă scuz că nu am timp, alerg… De fapt, alerg așa, fără sens, fără rost. Chiar și timp aș avea. Dar altceva am pierdut, pentru a putea scrie cu adevărat și pentru a trăi totodată.

Chiar în clipa asta în care scriu, Bodo caută pe Internet filme porno și e foarte nemulțumit că-i cerăia „material". Mă întreabă dacă ar pune botul în caz că le-ar da cărți de credit false. Uite că mașinile nu pun botul, miros falsul. Oamenii, în schimb, îl adoră. Acum două țațe din redacție o bârfesc pe a treia, povestesc despre ea că era curva liceului. De fapt, e chiar o tipă deșteaptă, surprinzător la o femeie, și putea să fie curva liceului, mi se fâlfâie.

Speram că, lucrând în presă, o să cunosc oameni. Nimic mai fals. Nici nu ai unde să-i găsești, lumea de azi nu are pic de imaginație. Nu se mai trăiește, se consumă, se manageriează. Și e chiar contraindicat să cunoști pe cineva, pentru că atunci nu mai poți scrie despre el. Cunoscându-l, afli că omul ăla nu e doar o declarație chioară. Sunt alte lucruri care îl fac să existe cu adevărat, dar nu le poți spune într-un ziar. Un ziar e un mediu ostil vieții. Trebuie să nu te legi afectiv de clienții tăi. Ca o curvă. Trebuie să-i urăști pe toți din principiu. Și suspiciunea asta permanentă te preschimbă într-un animal care nu mai are încredere în nimeni, o javră de curte care dă să-i muște pe toți nou-intrații, indiferent de intențiile lor.

Vă vine a crede că am ajuns să port costum? Culmea e că mulți îmi spun că îmi vine chiar bine. Sunt mai distins, m-am și tuns. Mă uit în oglindă și mi-e silă să mă și scuip. Mă urăsc. Merg la recepții, vorbesc îngrijit, spilcuit. După asta doar să borăști te ajută să uiți.

Poate o să trec odată să vă aduc cărțile alea pe care mi le-ați dat. Nu am reușit nici să le deschid. Mi-e frică să citesc pentru că asta înseamnă să pui mâna să judeci. Datul în brânci, frecatul de colo-colo sunt cele mai bune soluții pentru a nu-ți contempla deșertul lăuntric. Nu mai sunt bun de nimic, dar toți spun că sunt un profesionist și asta nici nu știu dacă mă îngrozește sau mă scârbește numai. Profesionist devii atunci când te lepezi de tine.

În fond, drama mea e că nu știu ce aș putea face pentru toți oamenii ăștia. Cu ce să-i ajut? Nicio vorbă bună nu le poți spune. Ei vor să afle doar despre tragedii, catastrofe, asta le dă un sentiment de siguranță, adică, las' să fie la ei, acolo, se simt apărați. Ei intră în procentul ocrotit de nenorociri.

Mă scuzați pentru dezlânarea din scris. De fapt, mă mir și eu că am reușit să scriu două file. Sunt cu adevărat surprins, înseamnă că motorul creației mele e ceva care mă doare. Doar suferința îndeamnă la scris. Poate nici nu am scris eu toate astea, ci așa ceva ca o ființă care mă precede. Simțeam că m-am uitat și scrisul m-a ajutat să dau de mine.

25.X.1999

***

MP îl împunge iar pe Fără-Cinci. E în criză de subiecte și se repetă. Doamne, cum poate să se repete. Revine la domnul Gelu.

— Așa să știi, dacă nu erau comuniștii, băteai verbuncul pe islaz!

E chiar periculos la beție, scârbos. După un val al șoselei, în fața mașinii iese un om. Poate stătea acolo de mult. Douășpe-fără-Cinci claxonează în neștire. „Măi tâmpitule, era să te calc!“ Omul nu spune nimic, nici nu știe să vorbească, sau nu aude. Nici nu clipește. MP se dezlănțuie. „Măi vită, surdu’ dracu’!“ Totuși se teme să coboare din mașină. Parcă îi e frică de el. Are ceva sălbatic, de Sfinx, privire înghețată, rece. Pescar, după cizmele înalte, pantalonii de culoare verzuie. Cu mâinile goale. Apariție. Era în trecere sau aștepta pe cineva? Se înduplecă să se dea la o parte. Vă privește lămurit, convins. Treceți încet, cu frică, pe lângă el și o vreme nimeni nu mai spune nimic.

***

Pași. Ce altceva ați putea face? Stângul, apoi dreptul, asfaltul atins îți provoacă mereu aceeași senzație, de parcă ai fi desculț. Urme de tocuri, de astă-vară, de la dame grăbite, de ce grăbite? De ce se grăbesc toți? Ea sporovăie întruna și îți vine s-o plesnești. „Tacă-ți clanța!“, îi arunci în glumă, tot în glumă, de ce dracu’ nu poți fi sincer? Și ea nu sesizează, vorbește mereu. Tu chiar nu găsești ce să-i spui, ai epuizat tot.

— Auzi, tu știi ce înseamnă să scrii pe pilot automat?

P.S. Bodo tocmai scrie o știre. Dezinvolt. Ăsta poate să scrie orice, oriunde îi ceri. Nu-i puțin lucru. Zice că reușește asta doar dacă e pe pilot automat. Adică nu scrie el. Doar își golește mintea, apoi știrea vine de la sine. Îl doare undeva de ce produce. O știre se scrie cu altceva decât cu creierul. De-aia nu poate citi nimeni o știre, nimeni nu o înțelege.

Ea râde. Ce-i aia pilot automat? De la aviatori, nu? Ăia care

chilotează avioane. Mai are mult până când să priceapă. Ea abia acum realizează unele conexiuni. Nu știe, dar zice că sună mișto.

***

MP mănâncă borș pescăresc. E un fel de a spune. Adormit pe jumătate cu nasu-n strachină. Răstoarnă lingura în gură, dar uită buzele dezlipite și lichidul se întoarce cuminte în farfurie. S-a stropit pe piept, dar nu cutează nimeni să-i zică ceva, dar'mite să-i pună o bărbiță, ca la sugari. Înghite bucăți întregi de pește. Noroc că e somn, fără oase, altfel s-ar îneca dracului. Gazdele roiesc în juru-i, foșgăie. „Vreți aia sau aia?“ „Dacă e trecut în meniu, vreau!“ Iar dom' Costică râde, blestemând ziua asta care i-a adus patru bețivi pe cap.

— Cine nu bea cu noi, bea împotriva noastră, face MP.

Neaoșist, din când în când îi place să stea cu oameni simpli, să bea cu poporul. Cât stă aici nici nu se trezește. Ajuns în București, o să-i tragă o tabletă lacrimogenă despre soarta pescarilor, metafore căcăcioase, nemernicii care au uitat tradiția…

Se oprește din leorpăit și se așază ca un popândău, rezemat de spătarul scaunului, d-a-mpicioarelea. Ochii rămân închiși. Capul în palma stângă. O să adoarmă. Douăspe-fară-Cinci îmi face semn că acum e momentul să-l luăm pe sus și să-l băgăm în așternuturi. Slugarnic, are experiență cu de-alde d-ăștia. Pe vremuri, câți prim-secretari beți n-a cărat el! E o artă cum îi scoți din mașină, cum să-i așezi fără să le botești hainele.

MP își revine.

— Dom' Costică, adu, bre, ceva să băgăm pe sub nas!

A uitat, somnambulic, ce are în față. Trebuie să facă ceva, să bage în el. Dom' Costică îi arată masa.

— Păi, ce, asta-i mâncare? zice la plesneală, învins.

— Nu vreți să trageți un pic pe dreapta?

— Du-te-n po'ba'aj la mine și adu ceva de băut!

— Acu am făcut patu'! insistă dom' Costică.

— Dacă vă e greu, 'tu-vă-n cur să vă fut eu de bagabonți, mă duc io! se ridică MP și face un pas nehotărât. Se oprește și scuipă înspre podea ca și cum ar vrea să ia cunoștință de distanța ce-l separă de sol. Plici! Tresare. Cam așa bănuia și el. Te duci să-l sprijini. „Ieși d-aici-șa!" Dom' Costică dă să se repeadă el să aducă de băut, dar îl oprește dom' Gelu. Stă rău cu pitpalacul. Înainte de masă a luat un pumn de hapuri. Dă-n primire dracului. Trebuie să aibă grijă de el. Mai ales că au niște combinații, afaceri. MP se uită la Gelu cu reproș.

— Ești prost! Pe felia ta cu afacerile, ești tătic, da'-n rest, prost de bubui. Mai bine… nu mai poate să-și ducă fraza la capăt. Oricum ești prost, conchide. „Mai bine o zi șoim, decât o viață cioară", voia să zică. Deviza lui. Să nu-l mai piseze nimeni cu doftoricale, știe el ce face.

Iese și în scurt timp se aud horcăituri. E în genunchi și vomită. Te apropii. Fără-Cinci se ia cu mâinile de cap.

— Ce-ați făcut, domnu'?

Poate chiar ține la „Șăfu".

— Ce vreți, măi lăbarilor? Lăsați-mă să dorm! Iete-aci vreau io să mă culc. Toată viața mi-am dorit să dorm în noroi! Ce vă fute grija ce fac? Valea!

***

— Hai la Pisică!

Ea nu e de acord. Zice că o să vă îmbătați iar și, oricum, Pisică ăla e un bădăran. Asta chiar dacă e prietenul tău. Cu ce drept… Da, vreau să beau, pur și simplu. N-o să mă educi tu. Cu ce ești mai bună decât mine? De ce-ți dai aere? Îți vin în minte vechi scene, cum vine la tine și se apucă de făcut curat, nu e de

acord că e scrum pe jos, geamurile alea nespălate, nici nu vezi cum e afară. Oricum, nu-ți pasă. Talente! Te tratează ca pe un sugar. Te ia sub aripă. Ce dracu' vrea să facă din tine? Urlă și tu îți pironești privirea în perete de parcă în varul ăla ar sta scris ceva nemaipomenit de interesant. Arunci o sticlă pe fereastră, șutezi într-o pernă de pe jos, așa vrei tu, n-o să te învețe ea, cine e ea? Ai vrea, dar nu poți s-o lovești, nici s-o jignești. Ea n-are nicio vină că e așa.

— Hai mai bine la Cristina! îi vine ei o idee.

Și știe că nu poți s-o suferi, mai e și fanfaronul ăla acolo, sclifositul ăla care îi face curte.

— Chiar vrei să te duci la Cristina? Știu io, poate ar fi mai bine să te duci!

Treitreișasele oprește scârțâit în stație. Nu mai e nimeni. Pui piciorul pe scară. Parcă ți-e greu să te salți. Eziți să te urci și șoferul o ia ușor din loc, grăbindu-ți decizia. Uite că își schimbase traseul, circula deviat.

PS2: Trebuie să recunoașteți, dom' profesor, că e destul de multă ipocrizie, sau știu eu cum să-i spun, în a acuza doar știrile de starea ta mizerabilă. Înseamnă să eviți să vorbești despre sine. Asta vine atunci când nu te mai suporți, când…

Prizonier la ruși

Lumea-l știe pe nea Neculai Dragomir ca pe unul care nu poate sta o clipă locului. Tot timpul îl vezi târând după el o ladă cu scule. Lucrează la unul, la altul, drege, repară. E în permanentă vrie, agitație. La Revoluție a rămas celebru pentru că atunci când a strigat cineva după el că a căzut Ceaușescu, s-a răstit imediat: „Și ce? Dă-l boalii, io am treabă!“ Și poate avea dreptate. Dincolo de faptul că la 80 de ani lucrează ca unul de 60 – abia se țin după el meseriași mult mai tineri —, dincolo de asta, puțini știu că nea Neculai a fost prizonier la ruși timp de 9 ani. Și între perioada din lagăr și actuala fază de „nărăvire la muncă“ poate exista o legătură.

Să-ți spui exact cum a fost ne ia pe puțin două luni jumate de aci-nainte. De-aia, trebuie să spicuim așa câte ceva, pe rând. E mult de-atunci și nu pot nici io să mai știu tot cu de-amănuntul.

Am plecat, deci. (Singura certitudine. Nu știa unde pleacă, începe ca un maestru retor, conștient că nu poate umbla la cauze. E destul de mult spus cu atât de puține cuvinte. S-ar înțelege și supușenia în fața providenței.)

Era lege, măi frații lor, mergem să eliberăm Basarabia! Nu spunea mai departe că nu se oprește acolo. Io zic că trebuia să se potolească, să pună punct după ce-a intrat la moldoveni.

Eram la Ploiești, la Apărare Antiaeriană, divizia a cincea, compania 25A. Când a venit ordin, am plecat. De la Tighina, am intrat în Rusia. Pe pod, a venit aviația și ne-a atacat. Am început

să tragem. Asta era misiunea noastră. Veneau avioane și trăgeau ei, trăgeam și noi! Ca pe front! Noi îi respingeam, ne respingeau și ei!

(În fond, chiar ăsta e războiul. Nu poți spune altceva despre el. Toată buimăceala aceea e cuprinsă aici. Nimeni nu înțelege nimic dintr-un război.)

Miliarde de gloanțe cred că au trecut pe lângă mine. Că nu m-a pișcat niciunul, asta a fost soarta războiului!

Basarabenii, să spui drept, erau aliați deja cu rușii, deși erau tot români! Tot români erau! Cei mai pârliți! Îi punea la bucătărie la aprovizionare și ne dădea ce voiau ei. Ca prizonieri, s-a purtat foarte urât cu noi.

Sunt lucruri grele din război. La Harkov, am tras trei lovituri cu un tun cu aer comprimat. Am mers paișpe zile prin sate și n-am găsit om. Toți plesniți. Urechile, sânge pe gură. Ce-avea în ele ghiulelele alea, dracu' știe! Dup-aia nu ne-a mai dat voie să tragem. Am trecut Bugu', Donețu', Donu', am ajuns la Volga și s-a apropiat sfârșitu' –, că rușii au primit ajutoare de la americani, ne-au încercuit și-am picat prizonieri. Cu sutele, cu miile, tocați. Sute și mii de morți. Au făcut convoaie și ne-au băgat în lagăr. Majoritatea prin cazărmi, colhozuri, încercuite cu sârmă ghimpată.

Acolo, toată lumea trăia prost. Mâncare foarte proastă. Daaaa, foarte proastă!

Înainte

Rușii, părerea mea, erau mai înapoiați ca noi. Și noi, pe vremea aia, ne mulțumeam cu ce aveam. Cu apa era mai prost, aici așa a fost mereu, dar față de ce-avem acuma e diferență mare. Io n-aveam bocanci în picioare, acuma am și palton. Mâncam mămăligă și ceapă, azi ne-am dat dracu', avem și salam și cremvuști. E mai înaintată azi treaba.

După mine, dac-oi fi io prost, să fiu io prost că sunt bătrân și nu mi-e necaz, dar azi România se vaită că n-are bani. Păi, io în 1934, mă duceam la câmp încolo, număram pe șosea patru mașini. Atâta. În 2000 acuma număr în 10 minute numa' peste 17.000 de mașini. Deci suntem la nivel ridicat. Spre bine. Degeaba se zice…

Io eram băiat de prăvălie înainte. Și ucenic. Prăvăliile era ca și acuma, ca ciupercile, da' cu diferența că negustorii de atuncea nu lua pielea. Prețurile de atunci nu se potrivește cu astea de-acu'.

În lagăr

Erau nopți, mureau 60-70 pe noapte. A venit boala peste noi și ne-a răpit. Holera, tifosul și-așa mai departe. Mizerie al dracu', șobolani. Am auzit că-n alte părți, io nu pot să bag mâna în foc, că zice că mint și mă blesteamă Dumnezeu, cică-n alte părți știi cum scăpau de șobolani?

Prindeau unul doar, nici nu dura mult, că mișunau, îl prindea, îl lega, îl cosea la cur și-l lăsa slobod printre ăilalți, frații lui. Ce se întâmpla cu el, ce procese, că înnebuneau toți, se tâmpeau și se mâncau între ei. Așa scăpau de șobolani. Te-nvață nevoia. De ce înnebuneau, doar Dumnezeu știe! Mă rog, unii zic „Dumnezeu". Alții, „natura", da numa' El știe.

Aicea ne scotea la muncă, nu putea să ne ție pe toți acolo grămadă. Mai întâi la o fabrică de cărămidă. Vreo patru luni și jumătate am stat aici.

Dup'aia, hai la o fabrică de mașini de treierat, a-nceput să ne aleagă pe meseriași. Io am fost mecanic, priceput. Rușii habar n-aveau. La ei era treaba să meargă toți acolo la colhoz, să tragă tare. Făceau pe vremea aia combine cu roți metalice ca în comuna primitivă. Dup-aia abia au trecut și ei la cauciucuri, s-au mai modernizat. Un picuț mai înpoiați decât noi erau rușii.

P’ormă, în Donbas am fost. La o mină de cărbuni. Da’ ce cărbuni, ce cărbuni au rușii… Antracit, nu ca la noi aicea, care mai trebuie să stea în pământ pe puțin 5.000 de ani.

(Așadar, și acolo muncea, orice-ar fi fost. Nu-mi spune că îi părea rău după familie, prieteni. Nu pare sentimental, deși desigur că e. Perioada de lagăr a fost doar un interval de timp în care a muncit. La asta s-a redus totul. E și un pic de trufie că a lăsat ceva în urma lui în Rusia. El era la mii de kilometri de casă și altă treabă nu avea decât să se arate încântat de cărbunii rușilor.)

Aici au început să le dea drumul la o parte din prizonieri. Nu erau doar români. Nuuu! Treișase de nații am fost. A dat drumul la trei divizii de chinezi. Când să le dea masa de doișpe, ăia n-au vrut să mănânce. S-au pus de-a curmezișul. A venit NKVD-ul, ce vreți, ce-aveți de gând? Să ne dați mâncarea noastră! A dat telefon la Moscova să le aducă orezul lor. Pe noi ne-a ținut mai departe.

(„A dat telefon.“ Folosirea impersonalului dovedește aceeași supușenie în fața providenței. E întotdeauna cineva misterios acolo, undeva, care decide în locul tău.)

Era vorba de țara la care ai aparținut. Dacă te cerea înapoi. La noi a fost invers. Mie îmi spunea năcealnicul, paznicul lagărului. „Măi Colea, Nicolae pe rusește, cum ar veni, mai stai aici, mă băiatule, iete, ieri a fost ședință la Ialta și Ana Pauker și cu deșteptul ăla, rejili Mihai, au prelungit datoriile de război. Stai aici, nu te juca!“ Puteai să mai zici ceva?

De-aci-ncolo ne-a dus în Pădurea Briascului, în Asia. Șapte luni jumate-opt luni. Am lucrat la tăiat de lemne acolo.

(V-am prevenit, nea Neculai are un adevărat cult al muncii.)

Aici în țară habar n-aveam ce se petrece. Veneau dispoziții de sus. De unde, n-aveam noi putere să știm, că nu stătea NKVD-ul să mă lămurească pe mine. Făceam scrisori acasă, da’ mama

n-a primit nimic. Era cenzură, mie-mi spui!

Dup-aia, și e ani mulți, e ani mulți de-atunci, ne-a băgat la săpături, făceau rușii o mașină, aia roșie mare! Volga, așa! (Asta trebuie reținut la o mașină, culoarea. N-am apucat era Volgilor, dar bănuiesc că nu toate erau roșii.)

Am mers greu în special cu mâncarea. N-au mâncat vacile astea din sat iarbă cât am băgat io în mine în Rusia. Găseam sub zăpadă niște bănișori, creșteau acolo, verzi, rotunzi. Trânteam și noi un pumn în ciorbă s-o lungim, că altfel era doar o zeamă chioară.

Noroc că am prins limba repede și m-am descurcat mai ușor cu ei. Ceream io pâine, da' degeaba ziceam io pîine, dacă ăla, rusu', nu știa ce-i aia! Poate și să vrea să priceapă, și tot nu era în stare. După aia am aflat io că la pâine-i zice hlebă! O aia, o pâine mică, zărâncită, așa de rea că nici câinii n-o mânca.

Acu, mă deșteptasem, știam că la „dă-mi" zici „davai", la scaun, la masă zici... când am aflat, am dus-o mai bine, m-am împăcat cu ei.

Ne mai aduceau ăștia mâncare de afară. Făceam tranzacții. Nacealnicului îi trebuia ceva, el nu putea lua și luam io. Era mai simplu, că pe mine nu mă controla nimeni. „Colea, vezi, când iei de-acolo, ia și pentru mine, că nu se poate trăi altfel."

(Micile și inerentele învârteli sunt tratate eufemistic. Dacă nu le spune pe nume, pare că lucrurile alea nici nu există.)

Dup-aia săpături la o mină de uraniu, în Novorsiisk. Un an jumate. Mulți au pierit, s-au dus. Românii rezistau și la suferințe mari. Nu puteai să pui neamțu' acolo unde pui românu'! Fiecare cu sistemu' lui! Neamțu' se îmbolnăvea mai ușor. Mult mai ușor. Organismu' era totu', dacă putea să lucreze în contra suferinței, era bine. Eram și protejați, aveam șorțuri de plumb, doar nasu' se vedea. Îmi ziceau toți, mă, cum te bagi tu, cum te poți duce în cotloanele alea? Io nu pot să rezist!

(Faptul că rușii îl sacrificau și îl trimiteau la niște munci deosebit de periculoase nu părea să-l deranjeze prea tare. Era mai degrabă mândru că reușise să le câștige încrederea.)

Rusia albă

Ca popor, rușii ăștia din Rusia Albă, Bielorusia, erau niște popoare care te poți lega cu ei. Sunt și popoare agresive, că-s mai multe nații. În special ăștia din Cecenia. Foarte cruzi. Plecam la muncă, la pădure, și fixa linia de demarcație. Dacă unul scotea fundul așa, mai hacana, să-și facă nevoile, îl împușca fără discuție. Plecam 400 și seara se întâmpla să ne întoarcem câte 380. Motivau că au vrut să fugă amărâții ăia. Le făceam noi cruce. Sunt lucruri grele. Aveam lagărul lângă un lac. Seara își trimiteau rușii nevestele să facă baie despuiete, să ne-ntărâte. Că eram tinerei și râvneam. Acum poate nu mai contează chiar așa, dar la 20 de ani se schimbă socoteala.

Rușii albi ăștia sunt popoare nemaipomenit de vrenice. Și de înțeles. Mă duceam la Vania, lasă-mă, bă, și pe mine să trăiesc, cu ce ți-am greșit?

Dup-aia am ajuns la Stalingrad. Parcă… Stai așa un pic, trebuie controlat. E mult de-atunci și râde comuniștii ăștia de noi, sare cu gura că mințim…

Acolo am pescuit pe Volga… Dac-ar fi Dunărea ca Volga, noi am fi cei mai mari bogătași. N-am văzut atâta pește de când mama m-a făcut. Am prins unul de 800 de kile. Pe rusește știu cum îi zice. În română, s-ar putea morun, da, parcă așa! Nu l-am mâncat noi, tot în tigaia lu’ ăia mari a ajuns.

Am muncit și la dărâmături acolo, că era tot ras. Mai mergeam și pe un șlep. Căram sare, că la ei e lipsă de așa ceva. Făceam mai multe. Da’ Volga, io n-am văzut apă ca aia. Distanța de la un mal la altu’ e de opșpe kilometri. Opșpe craci are Volga. N-am mai văzut așa ceva. Și am și io ieșiri. Am nepoată în

Germania, am trecut și prin Austria.

Viață grea, totuși. Dormitorul era o hală mare cu câte 800 de inși. Nu se punea problema dacă-ți trebuie pernă, ceva. Mai primitivi. Totuși, dacă nacealnicu' era un om mai expeditiv și știa să aprovizioneze, era un picuț mai bine.

Cu frigu' mai era problemă mare. Cum e iarna la ruși? Ha, ha, să fii sănătos! Aici e joacă, mizilic! Înălțimea la zăpadă prin Siberia e de 8-10 metri. O-ntroienește vântul ăla păcătos. Rușii au de furcă cu iernile.

Vara e frumos, da' iarna vin niște curenți, așa, care se apucă să viscolească. În Siberia, când te duceai să-ți faci nevoile, dacă nu grăbeai lăsatul pantalonilor jos, înghețа fundul. Când scoteai socoteala, până jos, jetul era gheață. La noi asta nu se potrivește. Ei, săracii, s-au adaptat, s-au aclimatizat, așa se zice, nu?

O luăm politic...

...să ne ierte Dumnezeu! Ce se-ntâmplă acum? Pe mine nu mă-mpacă capu' c-o treabă! După '89 încoace, tinerii s-au lăsat de muncă, neștiind că nu pe tine cauzezi, sau familia ta! Cauzezi la tot poporul, dacă niminea nu mișcă nimic, apari cu dolarul la 20.000!

Io m-aș duce la Constantinescu, mă deșteptule, tu ești membru de partid și toți din șleahta ta. Recunoaște, măi omule, și fii ce ești azi. Că dacă stai să-l iei la puricat, fiecare-i om greșit. Nu știu dacă mă privești mata așa cum ar trebui, dar io am petrecut multe în viață.

Io-ți spun, majoritatea scumpirilor sunt din cauza noastră. Ți-a dat pământu', de ce nu-l muncești, mă? Să vină Constantinescu, Iliescu, sau cine paștele mă-sii o veni, să vină și să dea cu sapa el la tine? Americanii sunt mai deștepți. Nu țiu cu ei, că nu mi-e frate, nu nimic, dar la ei e mai simplu, te pune

pe scaun și te prăjește. Cu spărgătorii, cu bețivii nu faci treabă! Mugur ăsta să nu meargă el cu prețurile mai departe. Am nepoți în Germania, zic, tataie, la noi, din ‘47 nu s-a schimbat prețurile la bocanci, la pantaloni. Aicea, tu, Fiscule, ce păzești? Te iei după dolar? Lasă-l dracu’! Poți să specifici acolo, bă, am stat de vorbă cu bătrânul ăla de 80 de ani și uite ce mi-a zis…

Acasă

La Focșani, când ne-au dat drumu’ rușii, la centru’ de retriere am pățit mai rău cu românii decât cu cecenii. Ne ținea la carantină 12 zile și ne speculau. Ce-ai făcut, mă? Te bag în Cristoșii mă-tii, ai vrut să-i bați pe frații noștri rușii? Ăștia era comuniști. Când am plecat io, nu era niciunul, de unde dracu’ apăruseră? Două săptămâni, nu ne-au dat să mâncăm două felii de pâine. La ruși nu era atâta interdicție. Unde te duceai, te înjura, te bârfea. Nu era la ruși atâta interdicție!

M-aș duce și acu’ la Focșani, mă, unde e ăla care a comandat aici în ‘49? Om rău a fost ăla! Foarte rău!

Acasă am ajuns cu o pufoaică pe mine, cu actele și fără un bagaj. Mi-au dat p-ormă frații și mie niște izmene. Mai întâi m-a văzut ăla al lu’ Gigi Tigaie.

— Unde-ai fost, mă?

Parcă nu mă văzuse de dimineață. Și fuseseră aproape 10 ani. Maică-mea credea că am murit. În fiecare sâmbătă îmi făcea pomană. Și, vezi, io, în lagăr, sâmbata aia nu simțeam nevoia să mănânc nimic. Zicea năcealnicul, tvoiu mă-tii, ce-ai, mă, faci pe nebunu’? Nu mi-e foame, nenică! Io zic că toate le-a programat Ăl de Sus. În lagăr, aveam un Vechi Testament luat de la ruși și citeam acolo când era mai greu.

La comuniști ăsta a fost obicei prost, că s-a pierdut credința. În fabrică, după aia m-am angajat imediat, că mă știau dinainte. M-am încadrat, mergea treaba, luam și câte o primă sâmbăta.

Eram acasă acuma. Au venit la fabrică, fă-te și tu membru de partid! Lasă-mă că io am văzut ce e ăla comunism. Îmi zicea unul mai bătrân, în lagăr, Ivan, parcă-l văd și acuma, măi Colea, comunismu' are obiceiuri proaste. Ăștia care comandă strânge mai mult pentru ei! Cine a știut că Ceaușescu are atâtea averi înmagazinate? Mai scriu ziarele, da' ce, ele știu ce e pe sub pământ? Are buncăre acolo, am io date sigure!

Acu, am 69.000 pensie de veteran. Păi, de atâta am muncit io în Rusia? Gratis pe cale fierată, da' cin' se urnește la ditamai etatea asta?

Io am muncit și ăsta-i tot secretu'. În Rusia, am plecat cu nouăj' dă kile și to' cu atâtea m-am întors, că am muncit, ți-am zis!

(Fiecare personaj are o cheie. A lui nea Neculai ar putea fi aceea că e „nărăvit la muncă". Poate în tot ce mi-a spus nici n-a fost vorba de prizonierat, ci de muncile depuse acolo. Parcă a avut un contract cu rușii, să le pună țara pe picioare.

Dacă stau bine să mă gândesc, nea Neculai e un Sisif modern, camusian. La fel ca acesta din urmă, el caută să dea un sens absurdului existenței. E un căutător de rost și face din muncă scop în sine.)

Hai, că tre' să plec, s-a spart niște țevi, necaz mare! Mi-am luat acu' și niște filiere japoneze, nemaipomenit de bune. Nici nu știe nevasta cât am dat pe ele! Hai, c-am treabă!

(Un vecin de-al lui îmi spune că, dacă ar fi barem jumate din oameni ca nea Neculai, americanii ar veni să ne ceară clauza.)

Defect

S-au mutat în cămin de curând, de foarte curând, și n-au prea avut timp să cunoască multă lume. Vizavi stă unul care vine mereu acasă înspre dimineață. Are o mașină la care țăcăne încontinuu. Tulbură liniștea. Mai are și niște hamsteri care put îngrozitor. Mai vorbesc despre asta. Despre hamsterii ăia. Alte subiecte comune nu prea găsesc. El mai zice că vrea să plece afară și, astfel perorând, viața sa capătă un sens. Așteaptă ceva. Plecarea asta iluzorie. Altceva n-are ce să aștepte.

E liniște. Nu prea sunt bairamuri aici la subsolul ăsta. Doar de deasupra, de la ăia mici de anul întâi, se mai aude gălăgie. Cândva erau și ei așa. Jumătate de palier sunt absolvenți ca și ei, clienții administratorului. A făcut ăsta la bani! Acum câteva zile era în grevă personalul din învățământ, nu știu ce. N-au obraz. Nici n-ar trebui să capete salariu, deși, uite, asta ar însemna să oficializezi șpaga. Mai e o pereche la S. Nici ea n-are serviciu. Stă cu copilul. Au și un copil ceilalți doi, deci. La S. Aici camerele n-au numere, ca de obicei. Ci litere. Ei doi, de exemplu, stau la R. Așa scrie pe ușă. R. Mare, caractere gotice. Și-un abțibild rupt mai e acolo. Rupt de când a spălat ea ușa. O dată. Singura dată.

Se scoală. EA. E deja 11, 11 și cinci. A nins afară. Fulguie ușor, rar, dar hotărât. S-a pus să ningă, decretează ea. Trece peste faza de trezie. N-are din ce să se trezească. Scoate un picior de sub plapumă și caută papucul. În timpul ăsta vede reșoul care a stat toată noaptea aprins. Puteau să moară. Le-a

luat tot aerul. Îl scoate din priză grăbită, de parcă fracțiunea de secundă câștigată prin mișcarea rapidă ar mai salva ceva. Mă rog. Nu poate deschide geamul. Nu l-a deschis niciodată. E blocat, dracu' să-l ia. Se întinde și crapă ușa cât să vadă pe peretele celălalt al holului ușa băii, pe care scrie „Lăsa-ți hârtia igienică la locul ei". Rugămintea unei femei de serviciu. Exces de zel. Plus alte obscenități scrise de cine știe ce pușți cu complexe nerezolvate.

Scoate rar capul pe holul igrasios, cu tot felul de tuburi, conducte cărora nu le înțelege rostul. Ce duc și ce aduc ele. Conducte legate cu sfori, cârpe, lână, câlți. Uneori conductele sunt fierbinți, umede, alteori îți îngheață mâna pe ele.

Andrei doarme. Sau se preface că doarme. Transpirat, se foiește încruntat, nebărbierit. Mustăcește. Ea îl privește lung, căutând să se convingă de ceva probabil, și el, în somn, stânjenit de privirile acelea se răsucește. A găsit un papuc. Și pe celălalt. Erau invers. Se joacă cu picioarele. Le schimbă locul. Charleston, îi vine în minte. Mereu a fost mai de modă veche. De aici comparația. Chiar. Până să intre la facultate a fost foarte cuminte. Andrei a fost primul ei iubit. Și singurul până acum.

Se ridică. Pe masă, fulăraie, o scrumieră plină ochi, o cană de cafea. Nu mai e decât zaț pe fund. Păcat. Un Buda, o statuetă micuță burtoasă rânjește suspect. Ea tușește gros, aproape bărbătește. Se ridică în capul oaselor. Hârjâie din gât. Andrei doarme cu ură, cu furie. Pe masă mai sunt niște pixuri, câteva hârtii folmotoc, altele noi, nescrise.

Încearcă să deschidă calculatorul. Virusat. Ecranul e înnegrit. Privește pe fereastră. Picioare care trec, se vântură de colo-colo. Așa se văd de la subsolul ei. Doar picioare și degetele plimbate în jurul corpului. Doar partea inferioară se vede.

— Știi, Andrei, parcă e în desene animate. Vezi? Hai, că nu dormi! Trăim ca în desene animate! Nu că așa se vede la

animalele din desenele animate? Adică e lumea lor și oamenii doar până la brâu au voie să apară acolo. Cum să zic?… Sau, animalele, atât au ele acces…

Se apropie de fereastră. Doi pași. Atât îi trebuie. Doi pași care nici măcar nu apucă să schițeze o traiectorie. Doi pași pe lângă dulapul cu haine, dulapul cu mâncare, conserve, murături, ce mai e acolo? Periuța de dinți, câteva cărți, Hemingway, *Câștigătorul nu ia nimic*, *Cat in the rain*, *Macomber*, chestia aia cu leul, vânătoarea de bivoli, foarte mișto! A citit Andrei. De trei luni se chinuie s-o termine. N-are răbdare. Mai sunt și ziare acolo. Stive, maldăre. Majoritatea, necitite.

De lângă fereastră se înalță și privește curtea căminului. Un tip așteaptă pe cineva, sau nu așteaptă pe nimeni. Pur și simplu stă. Ca o barză înfiptă în zăpadă. Strigă pe cineva; „Gogule. Gogulică, bă Gogule, bă. Goguleana dracu'!“ termină, exasperat că nu i se răspunde. „Hai să…“ Îi arată o pungă. Și imită spartul și scuipatul semințelor. Gest repetat mecanic, obositor.

S-a așternut ceva zăpadă. Copaci zdraveni pe alee. O lumină stinsă vine dinspre cantină. Nimic interesant. Se întoarce la calculator. S-au jucat până la cinci dimineața, de seara de la 9, când a venit Andrei de la lucru. Ea se jucase de fapt și înainte cu „copilul“. Așa îi zice. De când a dat-o afară are timp. Are destul timp. Nici nu știe dacă să-și mai caute ceva de lucru. A trimis o traducere la o editură. Vreo 40 de pagini la un concurs. „Ne pare rău…“, suna răspunsul previzibil. Dar ăia s-au asigurat de o traducere. Or mai fi fost și alți fraieri care să trimită.

Aici ar trebui să urmeze o descriere a simptomelor calculatorului. Întrucât autorul acestor rânduri nu se pricepe absolut deloc la așa ceva, mai mult, e atehnic, analfabet în manevrarea calculatoarelor, nu vă rămâne decât să consultați un manual de tehnici de programare, în caz că țineți cu tot dinadinsul să aflați ce are „copilul“. Au apărut o sumedenie de

cărți din astea chiar la editura unde a trimis EA traducerea.

Afară ninge. V-am mai zis asta, dar probabil are un sens repetitivitatea asta. Ea se uită iar, puțin îngrijorată, sau amuzată la lumea de desene animate de afară.

— Știi, Andrei, aș vrea să am un cal! Un cal alb. Ce nume aș putea să-i pun? Cum se botează caii? La Mangalia la tine e herghelie, nu? Nu m-ai dus niciodată acolo! Trebuie să știi! Să am un cal alb și să alerg cu el pe un câmp, să alerg prin grâu seara când bate vântul ăla plăcut. Să am pe mine doar o fustă scurtă, pe care să o ridice vântul. Dar să nu-mi pese, fiindcă nu e nimeni prin preajmă. Doar cerul roșu. Așa e la tine la Mangalia, Andrei, nu? Nu ți-ar plăcea? Să cânte greierii! Eu cred că n-am auzit niciodată un greier! Cum cântă un greier?

EL strânge ochii cu furie. Neras, transpirat. E posibil să doarmă. Să-i dăm o șansă. Să spunem că visează. Vise de prânz. Afară nu se mai întâmplă nimic deosebit. Pe bănci nu stă nimeni. Doar zăpada. Bate vântul prin geam pe la un colț. Andrei nu se pricepe să-l repare. El doar la calculatoare se pricepe. Atât. Apare o femeie de serviciu, una din alea care adună chiștoacele de pe jos și le fumează cu scobitoarea. Zăpada i-a răpit și bucuria asta.

— Andrei, uite, a făcut pui cățelușa aia! Vezi? Unul singur! Sau au murit restul! O, săracii de ei! Cum de nu i-am văzut?

Cu ochii închiși, Andrei n-are cum să vadă. Nu vede nimic.

— Ce frumos e! De-aia dispăruse ea! Nu i-o fi frig?

Câinii dispar din raza ei vizuală.

— Du-te tu și ia-l, te rog! Mie mi-e târșă să mă-mbrac acuma!

Se învârte iar și încearcă să pornească calculatorul.

— S-a stricat copilul, Andrei! Să te uiți la el. Am uitat să-ți spun aseară! După ce te-ai culcat s-a-ntâmplat! Voiai să dormi! Dormi prea mult, Andrei! N-ai nevoie de atâta somn! Unde bagi tu atâta somn?

Cască. Închide ochii. Când termină de căscat, se agită tulburată, de parcă ar fi intrat într-o nouă realitate. Căscatul i-a prins bine. Trage de ochi și tușește iar gros. Umezeala de aici, de jos. La Mangalia e soare, poate. Oricum, în general e soare. Probabil orașul cu cele mai multe zile însorite din an. Dar oamenii din Mangalia nu-i plac. Pe cei din București măcar nu e obligată să-i cunoască pe toți. Și, oricum, nu se face să te întorci acolo. Ar însemna că ești un învins. Și când mai ai și o părere așa de proastă despre oamenii ăia… Ia ibricul și pune de cafea. Apa întâi. Zdruncină un borcan, îl zdrumică.

— Nu mai e cafea, Andrei! Du-te tu și ia! Hai, că nu dormi, nu mă seca! Și ia și puiul, poate ăsta scapă. Îl scăpăm noi. Dacă nu pot avea un cal, măcar un cățeluș să am și eu!

Bătrânul meu

— Ce știi tu, băi, puță cu urechi? Tu nici câți metri are terenul habar n-ai! Io, de la cinșpe ani jucam în echipa mare. E o treabă, nu? Chiar la FC Maidan ăștia în Divizia C, nu-i puțin lucru! Io am fost cineva, bă, aveam postu' meu la acoperire. Nu trecea nimic! Sau omu', sau mingea! La început, jucam doar acasă, că-i dădeam la oase vr'unuia și în deplasare mă ținea minte toată tribuna, m-alerga prin porumb. Da' eram tătic! Nu ce jucați voi acuma! Aia-i țurcă, habar n-aveți! Să mă bată Dumnezeu, acuma-mi dau jos nădragii și vă fac zdrențe pe toți! Asta bătrână nu mă lăsa să plec, că-mi rup picioarele, chestii, trestii. Da' tot fugeam la meci, și când veneam acasă știam că mă așteaptă ăl bătrân. Glojgăise ceva, mă bătea de mă usca și mă închidea colo în coteț la găini, până dimineața. Și era un frig, mămicule… Avea boală pe mine. Venea acasă, parcă-l văd, punea un scaun în mijlocul curții și mă trântea acolo și se apuca să mă tundă. Îmi tăia lațele c-o foarfecă d-aia, neascuțită a dracului și ruginită. Trosc o dată, parcă îmi smulgea părul din creieri, simt și-acuma, să mă bată Dumnezeu dacă mint! El m-a făcut, el mă omoară! Ce-i aia fotbalist? Să mă pun cu burta pe carte!

Îl ascultai și îți dădeai seama că tu nu prea mai știai mare lucru despre el. Îți aminteai pe vremea când erai un ghimizdroc, abia făcuseși ochi în lume. Cum venea acasă, mânca la repezeală, apoi se tolănea în pat pe burtă și te ruga, îți făcea un semn din care înțelegeai că trebuie să-l scarpini pe

spinare. Gemea. „Acolo, așa!“ Te direcționa. Te urcai pe el, îl călăreai și râdeați amândoi. Era poate simpatic pe vremea aia, dar nu puteai fi prea sigur cine e bărbatul acela din amintirile tale. Chiar dacă îi spuneai tată, nu înțelegeai ce înseamnă asta. Ți se părea doar puțin ciudat cum el e singura persoană pe care o cunoșteai și care avea două nume. Două identități. Ceilalți auzeai cum îl strigau „Fane, bă Fane!“. Tu nu aveai voie să-l strigi așa și nu înțelegeai de ce. Asta dovedea că era o relație specială între voi, deși nu o pricepeai prea bine.

Maică-ta se cărăbănise demult în Suedia, sau poate Olanda, oricum, o țară din zona aia, și îți trimisese după un timp o vedere. Nicio scrisoare nu-și făcuse și ea timp să încropească. Îți amintești că erau mori de vânt desenate pe vederea aia, deci din Olanda era. Apoi, n-ai mai știut nimic de soarta ei și poate nici nu te interesa.

— Am venit bulit atunci, când cu prietenu’ Cornel Dinu. Mi-a pus o talpă jigodia exact între felinare. Vezi urma de la crampon? Am venit acasă cu nasu-n palmă. A bătrână a-nceput să bâzâie, știa ea că așa are să se întâmple. Bate-mă, omoară-mă, io fotbal tot joc! Mă întâlneam după aia cu Cornel și-i băteam obrazul! Nu ți-e, bă, un pic de rușine?

Ce să-ți spun! Prietenul lui, Dinu! Așa fac toți cei ca el, inventează tot felul de prieteni fantasmagorici. Vecinătatea asta, faptul că își permit să-i rostească mai familiar numele, că se bat pe burtă cred că îi saltă în ochii celorlalți. Ei și lumea, ceilalți. Așa se împarte de acum.

Sare de la una la alta. E obositor să-l asculți de două ore aproape, mai ales că povestea asta ți-a mai spus-o, de fiecare dată altfel. Mereu schimbă câte ceva. Când e băut, are un chef de vorbit ceva de speriat, limbariță. Turuie încontinuu, intră într-o vrie nemaipomenită. În rest, tace ca o curcă plouată. Începe o idee și uită de ea. O lasă neîncheiată. Își aduce aminte

și nu mai știe cum s-o apuce. Trebuie să-i vorbești prudent, să nu-l contrazici, altfel i se pune pata foarte repede. Privire obosită de bețiv melancolic sau supărat pe viață. Face pauze pentru atmosferă, timp în care suge din țigara aia nenorocită, cu ură, cu patimă, parcă se răzbună pe cineva. Mereu are ceva de împărțit. Tot timpul se simte exclus, nedreptățit, toți îl fură. Își scutură geaca. Singura pe care o are. E murdară încă de dimineață, când l-ai găsit dormind afară, în flori. Se văicărea, îl înțepau trandafirii, al dracului ce-l mai înțepau. Îți dai seama cum ar trebui s-arate acum pielea aia batogită a lui! Îți povestea cum se bătuse cu vreo trei gealați cât ușa. Invenții, o fi intrat cu capul în gard sau în vreun stâlp. Nu mai avea bani și căuta să se scuze. L-au furat unii, chiar 6 sau 7 erau, nemernicii!

Stați în bucătăria sărăcăcioasă, igrasioasă, la fel cum e toată casa. A trebuit să vindeți, întâi un covor, apoi o parte din mobilă. Vă împăcați cu gândul că oricum rămâneau goale, hainele erau vândute de ani buni, în talcioc. Nu aveați decât pensia bunicii, mică și ea, și trebuia să supraviețuiți cumva. El, de când s-a întors, mereu distruge câte ceva. Priza nu mai merge. Poartă conturul pumnului său. Geamul ușii, crăpat, când n-a găsit cheia. E mai ieftin să pui un carton decât un geam. Pe masă, câteva farfurii, din alea pe care le păstrați pe vremuri pentru musafiri. A trebuit să treceți la ele, pentru că pe cele obișnuite le spărsese el pe toate. Învârte scrumiera acum și nici ei nu-i prevezi o soartă prea bună.

— Bă, și la meciul ăla de care îți ziceam, prin minutu’ 20-25 cred că era, îmi vine o minge cam la patruj’ de metri de poartă. I-am plesnit una, da’ nici nu m-am uitat un’ se duce. Mai mult de frică am tras, că am auzit tropăituri în spate, venea unu’ cu talpa înainte, chitit să mă radă. Ai să râzi, da’-n situațiile astea nu știi unde tragi. Să vină Hagi, Maradona, pumnii mei, oricare șmecher din ăsta, să se jure că el a vrut s-o bage în ațe, de la

distanța aia. Mint de put! Să mor aci. Să mă bată Dumnezeu, s-a dus mingea aia a mea exact la păianjen. A rămas căcănaru' ăla din poartă ca la dentist. N-am prins în viața mea așa șut. S-a plimbat mingea pe fluierul piciorului, a alunecat și când a ajuns pe bocanc, parc-am dat cu catapulta. Șnur s-a dus. Dar n-a fost tot asta. În meciul ăla mi-am bulit io cariera, ca să zic așa. Dracu' știe de ce tocma-n momentele când ești pe val se-ntâmplă așa o chestie și o feștelești. Te dai grande, da' vine ceva și ai căcat steagu'!

Bunica te crescuse de una singură. Nu-ți vorbise mult timp despre el. Abătea de fiecare dată discuția. Sigur, aveai și tu un tată, dar nu se făcea să-ți spună că e închis. E plecat undeva, cu treburi, e mai bine să trăiești cu ideea asta. Varianta asta a funcționat o vreme. Când o avea timp, o să vină el! Nu de la ea aflaseși adevărul, ci de la Scuipici, un puști de pe stradă, care îți dădea cu sâc că taică-tu' e la pârnaie. Avea un motiv să te aibă la mână. Un meschin. De parcă era vina ta... Sau bănuia el că ereditatea asta o să lase urme, te compătimea. Dar tu poate că nici nu simțeai nevoia să ai un tată pe vremea aia. Încă nu crescuseși suficient ca să-ți pui întrebări la care doar el să știe răspunsul. Într-un fel, era taică-tu' și se cuvenea să ții la el. Așa făceau toți ăilalți, Scuipici, Buză-Dublă. Tac-su' lui Buză-Dublă era ofițer, un pârlit, învârtea hârțoage, și de fiecare dată când îl amenința cineva sau și-o lua pe cocoașă, se lăuda că vine tatăl lui cu tancurile și ne face afiș pe toți. Nu știu cum se întâmpla, dar toți copiii au vreo rudă în armată sau vreun văr, ceva, care să știe karate.

Centură neagră. Poate era bine să ai pe cineva cu care să-i amenințI pe ceilalți, cineva la care să fugi să te apere.

Simțeai doar un fel de curiozitate de a-l cunoaște, să vezi cum arată, ce apucături are, să știi și tu din cine-ai ieșit. La închisoare, nu a vrut bunica să te ducă. Se temea poate să nu te

marcheze întâlnirea cu el. Uneori, își punea basmaua ei maronie, o lega strâns ca-ntr-un ritual doar de ea știut, pardesiul de aceeași culoare, pus de cu seara pe umeraș, se închina și zicea că pleacă la un parastas, la sora ei. Așa zicea. Pe tine nu poate să te ia. Ce să faci tu acolo? Te-ai plictisi să te învârți printre picioarele lor. Cam dese parastasele astea, în orice caz.

Și tot pe bunica o auziseși vorbind despre unul, Răscrăcea. Tu te prefăceai că dormi, dar o auzeai șopăcăind cu o vecină, la lumina lămpii. Iar vă luaseră ăștia curentul. Tu făceai umbre pe pereți. Te jucai. Prin ușa întredeschisă intra o felie de lumină leșioasă, domoală, care îți lovea mâinile și închipuia pe pereți fluturi, capete de lupi. Ea zicea că fusese la Poliție să-și schimbe buletinul, ultimul din viața ei, și acolo dăduse peste Răscrăcea care mâzgălea ceva schimonosit, încolăcit deasupra unei foi. Două degete – urechi de iepure. Nu-i greu deloc să faci pe perete un iepure. Era bănuit de turnător și reclamagiu. Avea o biografie extrem de bogată și interesantă. Pe vremea regelui fusese țărănist și prinsese un post de consilier. Apoi, când veniseră legionarii, el fusese primul care defilase în cămașă verde prin centrul orașului și înjura la jidani, deși chiar el era dubios de roșcovan. Un nas, un om și un nas, asta vezi acum pe perete. Ce mare e nasul… Dacă miști așa mâna, parcă e un câine care latră. Când au venit comuniștii, Răscrăcea primise titlul de erou al muncii socialiste pentru felul cum realizase colectivizarea în vreo trei sate. După Revoluție, se repezise și se înscrisese imediat la FSN, și iar devenise consilier. Traversase cu succes toate etapele istoriei. Știa să se înșurubeze. Desenaseră unii pe gardul lui o svastică și scriseseră mare „Legionaru“ cu o vopsea verde și groasă. Vreo trei zile spălase cu benzină, răzuise cu tot felul de cuțite, perii, dar vopseaua, a dracului, nu ieșea. Dărâmase gardul în cele din urmă, dar

povestea s-a repetat. Alți bani, altă distracție. Avea bani să refacă gardul, doar furase pe rupte de la ajutoare. Și acolo își vârâse coada. Ieșea pe stradă doar cu haine noi de la ajutoare. Le-am găsit prin dulap, he, he, se scuza fără să-l întrebe nimeni ceva. Uitasem de ele! Și toți nepoții îi înțolise. E ciudată vria care îi apucă pe toți măgarii ăștia să-și aranjeze tot familionul, să-i știe „rostuiți“.

Toți din neam fuseseră așa, mai crăcănați, cu picioarele în formă de „o“, de-aia porecla. Taică-tu’ râdea mereu de el. Avea gură mare și proastă. Îl disprețuia pe Răscrăcea ăsta. Nu dădea doi bani pe el. La crâșmă, îl făcea în toate felurile. Când fugise maică-ta și el se pornise să bea, mai ales atunci fusese un moment critic. Îl alergase odată pe Răscrăcea. Atunci probabil i-a pus gând rău să-l înfunde.

Tot Scuipici inventase că maică-ta e spioană. Cică venise cu ajutoare. O văzuse el într-un camion cum arunca ciocolată, biscuiți, toate bunătățile. În viața lui nu gustase așa ceva. Cică maică-ta îi punea pe oameni să strige „Vive la France!“ și să arate semnul victoriei la o cameră. Te filmau unii și cum ajungeau la ei acasă, în Occident, te dădeau la televizor. Cică stătuse de vorbă cu ea, zicea Scuipici, și aici își lua o moacă afectată. Nu putea divulga chiar tot ce au discutat, cine știe ce ar ieși, scandal internațional, dar știe el sigur că e spioană. Chestia cu ajutoarele era doar un paravan. Mințea de înghețau apele. Avea o propensiune sadică, foarte curioasă către asta. Păi, nu tot el zicea că trebuie să ne ferim de unii de la Sectă, niște tipi misterioși, care treceau într-o căruță cu coviltir, val-vârtej, răpeau copii, le luau sângele și îi însemnau? De ce și ce făceau cu sângele, nu mai știa să zică Scuipici. Or fi avut ei vreun scop. Nu-i văzuse nimeni pe ăștia de la Sectă, dar, ce, parcă trebuia să-i vezi! Doar de-aia nu-i prinde nimeni și de-aia sunt de la Sectă. Și tatăl lui Scuipici era la fel de mincinos. Când

se matolea, ceea ce se întâmpla foarte des, începea să povestească cum a fost el în Deltă și a pescuit el crocodili acolo cu niște lipoveni. Uite-atât era ochiu' de năvod. Te amețea cu amănunte și părea credibil. Grei ai dracu', până să-i tragi la mal... Și dinții li-i pipăise. A vrut să-i numere, dar nu reușise, așa erau de mulți. Asta văzuse la televizor, probabil. Și atunci îți ziceai că, dacă Scuipici și tac-su' seamănă atât de mult, tu... Și ți-era frică să mai continui. Acum depinde, nu ți-era rușine de taică-tu', chiar alcoolic, așa, tot era mai deștept decât mulți alții.

— Să tot mai fi fost 5-6 minute până la pauză. Unu-zero la băieții, nicio problemă. Omul meu, pe care trebuia să-l țin, era unul fițos tare. Se rupea în figuri. Mare vedetă, pula calului! Mă capsomane, tu habar n-ai ce-i aia fotbal, te enervează unul din ăsta, îți vine să dai cu el de pământ, să-i dai la oase, să zacă. Mai du-te-n mă-ta, ai venit aici să faci scheme? Călcâie, talente. Mă supăra! Și vine o minge pe sus, vreau să sar la cap, el pune mâna pe mine, mi se pune pata și profit, prind momentu' și-l calc pe bătături, așa, scurt, și-i fut un pumn în stomac. Din scurt, așa, și a căzut jos. I se muiaseră gladiolele. Îl văd, mă trântesc și io, chiar dacă nu aveam nici pe dracu'. Da', vezi Doamne, ăla m-a altoit pe mine. În fotbal, să știi de la mine, fără șmecherii din astea ești terminat!

I-am ars pumnul ăla... Na, minte de copil, cinșpe ani, ce pretenții să ai? Ăia din tribună strigau la el: „Scoală-te, Puturosule!“ Erau de partea mea. Arbitrul nu văzuse nimic. Se duce la ăla la tușă să schimbe impresii și vine și-mi arată galben. Cu o față de filfizon, de papițoi, să-mi arate că el e jupânu' acolo. Eram într-o stare tâmpită, așa o vervă... e și mișto să te aplaude atâta lume. Ți se face piele de găină. Urla Bondoc din tribună că dacă mai dau o boabă o mărită pe fi-sa cu mine. Vezi, poate nici n-o mai cunoșteam pe mă-ta! Eram șucărit rău. De fapt, nu știu dacă eram sau doar făceam pe

nebunu', da' și arbitru își luase o meclă, ziceai că e Împăratu' Bizanțului. M-am ridicat să-l strâng de gât. Minte de copil! Ce aia a mea vrei, măi ghiolbanule? Huo, la pădure! Palmagiu' dreacu'! Mie-mi dai galben? Te oftici că le-am băgat la ăștia mortu-n casă. Că se știa că ăia cu care jucam noi se aveau bine cu fluierașii.

Minte de copil, puștisme, teribilisme. Am fost bou la faza asta. Trebuia să tac dracu'! Și, poate, dacă nu prindeam ziua aia nemaipomenită, tăceam; așa, am avut tupeu și m-a dat afară. Ieșeam de pe teren și continuam să-l bag în mă-sa, parcă mi se făcuse o nedreptate. Când ajung în spatele porții, îl văd pe nea Toader, care-mi fusese antrenor la copii, și-mi dau seama ce-am făcut. Abia atunci. Am început să plâng: „N-am vrut, bre, nea Toadere, n-am vrut! Să moară mama dacă mai fac!" „Acu' taci, măi Fane, măcar acu' taci! Ce-ai avut cu el? Ar trebui să te și bat acuma. Nu te-am atins niciodată, da' zău că-mi vine s-o fac!"

Te lua cu el prin toate bombele din zona gării, pe unde își făcea veacul. Te prezenta, uite, fi-miu', deștept ca mine. Poate era mândru de tine, deși nu prea știa să-și arate afecțiunea. Zicea că în toate semeni cu el, ia, sus fustița, să vadă băieții cum mă moștenești! Ăia râdeau strâmb, găunos. Tovarășii lui de beție erau doar căruțași, șoferi, muncitori pârliți, fără dinți în gură. Bătrâni sau schimonosiți, îmbătrâniți de alcool. Se adunau la Pufoaica Ruptă, cârciuma care, normal, își datora numele faptului că rachiul se fabrică aici din pufoaice din acelea de gunoier. Mâr, Rechinu și nea Vasile îi țineau companie. Cei din vechea gașcă, cu care îi plăcea să se laude, nu prea îl mai băgau în seamă. Reușise să facă datorii la toți. Erau acum oameni la casa lor. Taică-tu' zicea că încă mai copilărește. Pe ei îi disprețuia. Îi ține nevasta sub papuc, niște mameluci.

Nea Vasile era gras, unsuros, o halcă, o fleică. Mustățile îi semănau cu niște colți de focă. De el se făcea mișto că nici nu

ajunge să se șteargă la fund. Nu voia să recunoască, dar, probabil, ceva adevăr era în presupunerea asta, dacă te uitai cum se revarsă șuncile peste curea, mai avea și mâinile scurte. Tot taică-tu' îl întreba când e ziua lui, să-i facă cadou o oglindă, că nu-și mai văzuse daravela de la pubertate. Râdea de nu mai putea. Se distra chinuit. Degradare. El, care se lăuda că toată viața a cunoscut doar oameni de condiție, acum se complăcea cu niște amărâșteni, niște ratați. Adevărul era că mereu avusese noroc de serviciu bun. Noroc chior. Dar de fiecare dată era dat afară pentru cine știe ce pungășii, de multe ori ale altora, era prost de bun, le lua asupra sa. Fusese recepționer la un hotel de patru stele, se lăuda cu prietenii lui, antrenori, echipe de fotbal care veneau aici în cantonament, iubitele lui, cântărețe de local, curve, dar lui i-au plăcut curvele. Apoi lucrase la o sală de jocuri mecanice. Câștiga bine. Mergea doar cu taxiul, ca un nabab. Treizeci de kilometri a mers odată cu taxiul ca să ajungă la nu știu ce nuntă la care ținea neapărat să fie prezent. De aici îl dăduseră afară când spărsese unul, și el luase asupra lui din vină. Criză de conștiință. Prost de bun. Apoi, administrator la un spital, ghid OJT, schimba slujbele ca pe ciorapi. Nu făcea prea mulți pureci.

Rechinu se alesese cu porecla asta de la o întâmplare de demult, când, beat cui, luase un pește de pe tarabă, din piață. Îl cumpărase, îl furase, asta nu are prea mare importanță. Cert e că, neavând ce să facă cu el, și l-a băgat prin buzunarele pantalonilor. Spre casă, se oprește după un colț să-și facă necesitățile. Când să-și scoată instrumentul, dă de pește, care se furișase acolo prin buzunarul spart. Se uită la el, nu-i vine să creadă și, după un timp, dă glas unei cugetări care a rămas de pomină: „Fă, de cin'zeci de ani te port după mine, dar al dracu' să fiu dacă am știut că ai ochi albaștri!"

Ție îți cumpăra un suc. Nu, deocamdată nu e bine să te

apuci de băut. Deci își făcea rău cu mâna lui. El bea doar niște trăscău împuțit. Îți dădea uneori să guști, să pui pe limbă, sau te ademeneau Mâr și Vasile, dar era suficient să miroși și îți întorcea mațele pe dos. Nu, să nu bei, n-are rost! Acuma nu înțelegi nimic din băutură. Când o veni vremea, are el grijă, cu el te îmbeți prima dată acasă, să nu te faci de râs prin alte părți. Și la femei, tot cu el ai să mergi. Știe el pe una, care i-a făcut oameni pe mulți. Voia să-ți facă educație dintr-odată, să recupereze anii în care a lipsit, să-ți arate lumea. Mergea pe stradă cu tine, își amintea cum erau toate acum șapte ani, încă nu înnebunise Ceaușescu de tot, se trăia bine, da, da, poate o să mai prinzi și tu vremuri din astea. Apăruseră buticurile. Îi înjura pe toți buticarii. Din când în când se apuca să recite: „În țara asta prost făcută / Căcații fut în loc să pută / Iar futăcioșii consacrați / Nu mai pot fute de căcați!“ Asta Păstorel a zis-o! Vezi, ăștia care beau au ei ceva minte mai multă. Adică tu… Nu neapărat.

Îți plimba mâna pe față, nu-ți dăduseră încă tuleile. Aveai obrazul ca un cur de copil. Când ți-or da primele fire, să tragi cu lama doar într-o parte, te învață el cum, că altfel cresc firele aiurea și e păcat. Cu aparatul lui o să te bărbierești prima dată. Ți-l dă ție. E chiar înduioșător în mărunțișurile astea, deși te gândești că de două luni, de când prinsese amnistia aia, nu adusese un ban în casă. Ba vânduse și vaza din sufragerie. Avea vreo sută de ani vaza aia. Poate era o valoare și el o vânduse pe câțiva lei.

De la cârciumă mergeați la cinematograf. Pe el nu-l costă nimic, îl cunoștea pe unul, Ivan, care proiecta filmele și care avea niște obligații mai vechi la el. Vă strecura în sală. Era bine la el în cabină, sus, unde mirosea a peliculă și a ars când se încingeau aparatele alea vechi. Stăteai acolo, în întuneric, și vedeai filmul de câte două-trei ori la rând. Ivan prinsese un fel

ciudat de a dormi. Stătea singur cuc la el acolo, cu fundul pe scaun, cu ochii deschiși și bătea darabana cu stânga. Picior peste picior. Trebuia să-i treci mâna prin față să vezi dacă le soilește au ba. Dacă nu dormea, turuia ca televizorul. Spunea fiecare operație pe care are de gând s-o facă. „Uite, acum schimbăm chestia asta, o punem aici, ce să mai facem noi cu astălaltă? Ăsta-i necazul! Gândește, tată, gândește!“ Noi – pluralul majestății. Avea o nevastă pe care își vărsa nervii. „O batoză de trei sute de kile!“ „Madam Ivan“, îi zicea cu o corcitură de respect și indiferență. „A, nu-ți spusei, o antrenez să merg cu ea la concursul de sărituri de la trambulină, da’ nu știu ce să mă fac cu ea!“ „Păi, de ce, bre?“ „Nu sare 500 de metri!“ „Da’ cât?“ „Păi, 497, 498, pe-acolo, dar nu depășește ea pragul ăsta!“ Râdea tot timpul. Behăia, he, he, he. De-acolo, de sus, stăpânea sala. Tăia câte o scenă deocheată, începeau fluierăturile și el ieșea în lojă „Ce, măi prăpădiților, vreți sex? Ia-ți putoarea și mutați-vă în boscheți! ‘Ți’ar starea a dracu’!“ Știa să stăpânească mulțimile. Orator ratat. Altceva nu mai știai despre el. Și probabil că era suficient.

În orașul vostru mic, filmele ajungeau doar cu mare greutate, unele deja uzate. Era mereu neconcordanță între titrare și ce clămpăneau artiștii, cum le zicea Ivan. Când nu venea filmul, Ivan avea pregătit să bage *Albă-ca-Zăpada*. De câțiva ani, doar asta dădea. Și plângea, sau cel puțin i se umezeau ochii, când Mutulică, Morocănosu’, mărul otrăvit… Știa pe de rost fiecare scenă. „Să vezi acuma ce-i face!“ Trăia intens. Vorbea cu personajele. „Păi, dacă ai fost prost, ce să-ți fac? Du-te, băi, și zi-i! Aoleu, ce să mă fac cu tine? Nu vezi că e în spatele tău?“ Se sălbăticise în întunericul ăla. De fapt, deși ai stat atâta timp lângă el, pe stradă nu l-ai recunoaște. Ființa lui nu avea sens decât acolo, în întuneric. Și taică-tu’ mai scăpa câte o lacrimă la filmul ăsta. Zicea că fugise din armată să-l

vadă. Încasase vreo două zile de bulău, dar nu i-a părut rău niciodată. De fiecare dată când vedeați *Albă-ca-Zăpada* și veneați acasă, el nu mai pleca în oraș să bea. Chiar puteai vorbi omenește cu el. Pățea ceva ciudat. Ar fi cazul să se ducă să-și caute de lucru, îi spuneai serios, matur dintr-odată. Zicea că a vorbit cu cineva. Deocamdată nu e grabă. Un vechi prieten. Cel mai bun prieten chiar. Îi plăcea să se amăgească. Toți erau cel mai bun prieten. Apoi deveneau niște căcănari. Îți dădeai și tu seama că el nu mai avea pe nimeni. Degeaba își făcea iluzii.

— Din ziua aia când m-a dat fanfaronul ăla afară, nimic nu mi-a mai intrat! Să mă bată Dumnezeu dacă te mint. S-au spart toate în capul meu. Că i-am lăsat în zece, au egalat, am și retrogradat până la urmă. Nu mai prindeam echipă. 5-6 minute la final, pana mea, în timpul ăla nu aveai nici când să intri în tenișii! Am început cu șprițurile, gagici. Dacă tot nu mă băga ăla… Și-ți spun io la sigur că aveam o carieră în față!

Începe să plângă. E chiar scârbos. Schelălăie ca o jigodie otânjită. Ți se face silă cum se smiorcăie. Trebuie să se justifice cumva, să găsească un țap ispășitor, un paratrăsnet pentru mizeria lui.

Se crapă ușa. Bunica îți spune să te duci să te culci. E târziu, mâine ai o lucrare la geografie, taică-tu’ nu știe, ce-i pasă lui de tine, un inconștient. Sare și el cu gura, patetic, plângăcios. Pleacă de-aicea, scorpie, că tu m-ai adus în halul ăsta! Crezi că nu știu că mă urăști? Ce vrei, să scapi de mine? Vrei să mi-l iei și p-ăsta mic? De ce să-nvețe? Să-l îndopi aiurea! N-o s-ajungă filosof! Niște labagii toți filosofii!

Bunica nu zice nimic. Știe să suporte. Să încaseze. Ea e o femeie bună și atât, altceva nici nu găsești ce să mai spui despre ea. Viața ei nu mai există, da, nu mai are o viață, doar tu, în tine își pune încrederea, vrea să te… Și taică-tu’ la fel. Nici viața lui nu mai există. Parcă ai o obligație prea mare dintr-odată,

trebuie să-i satisfaci pe amândoi, viața ta să răzbune toate eșecurile lor.

E la el în cameră acum și tu îl spionezi pe gaura cheii. Stă cu capul în ușa sobei și urlă, bodogăne, se ceartă singur sau poate cu cineva pe care îl vede el acolo. Da, el chiar vede pe cineva. Vorbește sobei până târziu. Îi povestește viața lui. Caută ceva în ea. Acum zbiară.

— Șoareci, sunt șoareci peste tot! Uite-i cum aleargă! Doar io să fiu atent în casa asta? Voi dormiți! Pleacă de lângă mine, împuțitule! Chiar nu simțiți cum put? V-a lăsat mirosul! Șoareci…

Bineînțeles că nu e niciun șoarece.

Îi înjură pe toți, pe a bătrână, curva aia care a fugit în Olanda, Răscrăcea, auzi ce i-a căcat mintea, complot, uneltire împotriva statului socialist, uneltire! Dacă-l prinde, bagă cuțitul în el, scoate tot sângele ăla împuțit din el! Și-așa, de când a fost eliberat, Răscrăcea e undeva la băi la tratament, prin oraș n-a mai călcat.

Deschizi ușa timid. El se oprește din înjurături și te privește de parcă tu te afli demult acolo. Îi spui „Noapte bună“. „Somn ușor, tată“, plusează el, binevoitor. Se moaie când te vede. Pui capul pe pernă și din camera ta îl auzi bodogănind. E lună plină afară și nu poate dormi. Are să vorbească până spre ziuă, o să se certe. Ecoul răsună pe hol: „Să mă bată Dumnezeu dacă nu sunt șoareci în casa asta! Nu auziți? Să mă bată Dumnezeu!“

Îl auzi cum se dă cu capul de pereți. Se dă cu capul până se umple de sânge. Dimineața o să găsească pe cine să dea vina că l-a bătut.

— Să mă bată Dumnezeu! Șoarecii ăștia! Chiar nu-i vedeți?

Drum

Luna, împreună cu aura ei, seamănă cu un ou crud spart de tavan.

— Cică pe lună sforăie un cioban care-și usucă obielele, auzi?

Merg amândoi prin iarba udă, pe poteca ce-i urcă undeva în burta muntelui. Se zgribulesc la frigul copacilor. Răcoarea parcă îi anesteziază, îi strânge. Merg cu capul îndesat între umeri și-și suflă în palme să și le mai încălzească. Suflă abur. Un abur lăptos, cald, alb… Dimineața a adunat nori bezmetici și vineți.

— Și știi, Martalogule, ție ăsta nu ți se părea așa un om, parcă fără trăsături, fără însușiri? La început, nici nu știai de unde să-l iei. Nu știai ce vrea el de la viața asta. Mi-era uneori și teamă să rămânem singuri într-o încăpere. De fapt, nu teamă. O spaimă, așa. O jenă fără rost.

Auzisem că a fost al cincilea băiat în familie. Taică-su' își dorea o fată neapărat. Nu știu ce i se năzărise lui, zicea că fete sunt în stare să facă numai tații deștepți. Prostii! Și când l-a născut pe el și a văzut că e tot băiat, a vrut să-l arunce la canal sau să-l dea altcuiva. Abia mă-sa l-a salvat. După aia, acasă, în prima noapte după o naștere, se obișnuiește să se așeze pe masă trei pahare de vin și trei mere, toate la lumina unei lumânări care arde fix până-n zori. E o noapte ciudată. Atunci vin ursitoarele la ăla mic cu daruri. Și trebuie să le primești cu ceva de-ale gurii. Dar în noaptea aia, tac-su' s-a sculat și, în

ciudă, de necaz, a mâncat și a băut tot. Iar ursitoarele pesemne că nu au mai venit sau, dacă au venit, au rămas cu buza umflată. Și poate de-aia îți ziceam că a rămas el așa, de nu știi de unde să-l iei. Dar nu neapărat asta e povestea lui. Nu de aici i se trage.

Martalogu n-are chef de ascultat. Încă nu s-a împiciorogat și moțăie. Un ochi cu care a sprijinit perna e mai umflat și mai roșietic, parcă spânzură peste pomet. Părul sârmos e ud încă de nădușeala nopții.

— Însă prima dată când a simțit că o să i se întâmple ceva rău, a fost când i-a căzut icoana de deasupra patului. Fără motiv. Și se zice că e semn rău. Nu se mișcase pământul, nici tencuiala nu se crăpase. Acolo unde fusese cuiul, se mai vedea o gaură netedă, iar icoana se cuibărise între cutele așternutului. Era așezată în picioare, parcă o pusese cineva cu mâna.

— Minunea lu' pește sărat, ce să-ți spun!

Deși adormit, vorbește pe fugă c-o voce mică, fâșneață, grăbit, de parcă pe el îl așteaptă alte treburi infinit mai importante decât urcatul ăsta cu noaptea-n cap! Are un mers ciudat, membrele îi fug în toate direcțiile, ca și când s-ar dezintegra, ca și când fiecare ar trage spre altă parte.

— Basme, Leșcane! îi știu și io povestea așa, nițel! A zis-o la o băută, dar era deja troșcăit și l-am băgat în mă-sa! N-o mai țin minte, dar cred că era prea gogonată ca s-o înghită un om viu!

Leșcanu ridică din sprâncene a neîncredere. Sau simte că e prea complicat să se apuce acum să-i probeze contrariul. Țigara uitată între degete îl arde, parcă de ciudă că e ignorată – un bobârnac o lovește de coaja unui brad. Calcă apăsat, de parcă la fiecare pas ar sparge nuci cu talpa. Pare că se afundă în potecă. Vorbește hârjâit, ca și când ar mesteca sare grunjoasă. Fiecare cuvânt rostit îl chinuie, îl doare.

În lumina neterminată a dimineții, pare un pușțan deșirat,

nefiresc de lătăreț în umeri. Are siluetă și mers de adolescent. Puțin povârnit, de parcă ar duce în spinare o saricâ imaginară, ai impresia că ferește capul de un tavan, tot închipuit. Se apleacă de parcă înălțimea l-ar face să se rușineze. Abia când se isprăvește umbra brazilor, lumina îi trădează obrazul alb, drept și părul cărunt ce-i flutură, căzut peste urechi.

Doi pași de-ai lui Martalogu încap într-unul al lui Leșcanu. Mic, îndesat, cel dintâi s-a mai dezmeticit și țâțâie enervant din dinți. Ochii ca de bursuc au dat de lumină și iscodesc. Vorbește parcă din ceafă, fiecare vorbă scoasă îi lungește gâtul elastic și-i împinge capul în față ca unui șarpe gata de mușcătură.

— Și-acu' un' să-l cauți? Și de unde, Leșcane, ești tu așa de sigur c-a plecat acu'? Cât dracu' e ceasu'?... Nici cinci! Un' să plece la or-asta?

Urmele copitelor de cai și de vaci se amestecă urcând și coborând printr-un pământ mucilaginos. Bălțile sunt fâțâite de mormoloci cât un dinte de lup râios, care înoată speriați. Cetini căzute peste ferigi buboase. Muntele-i înfofolit cu nori albaștri, vâscoși.

Martalogu se apleacă după o fragă. O gustă, o scuipă și înjură alambicat. O vreme nu se mai aude nimic.

— Huo! începe Martalogu și izbește copacii.

— Ce-ai, mă?

— Ursu'! Se sperie dacă aude și nu vine peste noi! Doar dacă dăm bot în bot se ia de noi, altfel e boier!

Leșcanu vede o pânză de păianjen uriașă, un fir ce iese din pământ și se agață de un copac, sau invers. Zice că l-a visat azi-noapte. A mai visat o groază de năzbâtii. A visat că l-a bătut pe ăla mic care vorbea o limbă nemaiîntâlnită, ca și cum, scârba, îi făcea în ciudă. În somn.

Martalogu privește aiurea. Ochii îi planează asupra unui trunchi retezat de la înălțimea unui stat de om. Înjură fără

noimă, fără legătură cu ce a auzit înainte. Sau poate că nici n-a auzit.

— Le e lene să se-aplece! Parc-ar avea oase-n burtă! Fir-ar ai dracului, parcă ar avea oase în burtă, repetă înveselit de constatare.

Leșcanu dă impresia că lipsește. Merge înfrigurat, apăsat. Celălalt bagă șpițul în crăci, în câte o piatră, iar zgomotul răsună prelung în începutul de dimineață. Ecou surd, alb. Cârpiți de soare, copacii răsuflă, se eliberează de abur. Respiră lumină.

— Vezi Fântânița, Martalogule?

Vocea lui Leșcanu e ca un joagăr râcâit, ros. Puțin tărăgănată. Pare că face o favoare că-și descleștează fălcile pentru a pronunța câteva cuvinte blestemate. Dar vorba lui îți lasă impresia că-ți îngăduie să guști dintr-o taină. Are un har nelămurit, dar care deocamdată îl lasă rece pe celălalt.

— O vezi? Un' se pișă izvorul ăla! Unde am văzut în primăvară mistreții ăia care scurmau!

Printr-un scuipat bine direcționat, maestru, Martalogu vrea să spună că fântâna nu-i e tocmai necunoscută.

— Acu' zece-unșpe ani, știi c-a fost iarna aia nenorocită, n-aveam gaze, nimic, și am venit cu el după lemne. Tocmai aici! Când să plecăm cu ele târâș spre casă, în spate vedem o haită de lupi. Când e iarnă grea se adună. Așa fac ei. Îi conducea o lupoaică, probabil mai bătrână și mai vicleană, cu o blană jupuită, jumulită. O privire roșie, Martalogule! Nu prea e bine s-o vezi! Mergeam noi, mergeau și lupii! Ne opream, și ei făceau popas! Până în Miroslavu am mers așa, cu ei în ceafă, parcă-i simțeam respirând, fornăind și scuipând. Și păstrau mereu aceeași distanță. Așteptau să înghețăm. El, lângă mine, boscorodea încetișor ca un descântec. Îmi era frică să-l întreb ceva, să nu sară lupii dacă observau ei o schimbare. El

bălmăjea, se chinuia să-și aducă aminte ceva ce n-a știut niciodată un om. S-a oprit apoi, parcă-l văd, a lăsat lemnele și s-a închiondorat la ei, a scrâșnit parcă a mușcătură. Și iar a luat-o în jos. Lupii, vedeam cu coada ochiului, parcă erau bătuți, scuturați. Pleoștiseră cozile și urechile parcă li se muiaseră. Scheunau, parcă, dar nu bag mâna-n foc! Cică dacă te uiți în ochii lor, te transformi în câine-lup. Dar nici pentru asta nu bag mâna-n foc.

El, parcă ar fi văzut cu spinarea, știa că ăia plecaseră. A scuipat cu oftică, parcă rezolvase o treabă care nu depindea niciun pic de el. Și de aia nu simțea vreo plăcere. Acasă nici n-a adus vorba de asta. Io am început să mă dau rotund că ne-au urmărit lupii, că... Acuma dracu' știe de ce toate nenorocirile noi le transformăm în prilej de poveste! Ai auzit tu pe cineva să se laude cât e el de fericit? N-aș crede!

Dar ce m-a surprins pe mine e că dădea impresia că treaba asta n-ar fi depins de el!

— Fugi tare, mă! Zici că erați în Miroslavu? Păi, de acolo la prima casă nu-s două sute de metri! E cazu' atunci că lupii nu s-au apropiat mai mult!

— Erau schilozi, nemâncați, Martalogule! M-ar fi urmărit și până-n cearceafuri! Io așa zic! Nu știi ce a pățit Băcuță? Când s-a trezit cu lupii în gârliciul beciului? Iarna își pierd mințile. Instinctul le deșteaptă foamea!

— Fugi tare, măi zevzecule! Tu le interpretezi așa cum vrei tu. Dacă stau să mă gândesc și-mi vine în minte o chestie, un gest, pe care la vremea lor nu le-am băgat în seamă, cine știe ce născocesc! Pot să spun orice, dar io nu mă bag! Rămân la părerea mea, că trebuia să-l căutăm mai întâi prin cârciumi, la Țoiu' Jegos, sau în parte-ailaltă, la Cățeaua Leșinată.

— N-ai cum să-l înțelegi, Martalogule! De-aia nu prea vorbea el despre asta! I-era teamă să nu fie luat în batjocură de

ăștia râzători ca tine!

Știa că nu are probe! Sau nu are probe omenești! Doar memoria! Și, pân' la urmă, nici în ea nu poți să te încrezi mereu. Nu-i ceva pe care să pui mâna și nici unde se află memoria asta habar n-avem! La o adică, nu știi de-a fost vis, adevăr sau închipuire.

De ce a plecat cu noaptea-n cap? Dacă aș ști să-ți răspund! Știu doar că așa pleca pe vremuri! Dar nu ăsta e răspunsul! Așa pleca și când i s-a întâmplat.

— Și ce a pățit pân' la coadă? Spui azi?

Vântul a gonit norii. O vreme năbădăioasă, ciudată. Luna e albă, văruită. Încă se mai vede zvârlită undeva. Privind cerul de jos, cu capul lăsat pe spate, ai impresia că ai să te prăbușești în el, în groapa care e acum luna.

— Cică pe lună sforăie un cioban care-și usucă obielele! Tu ce-nțelegi de-aici?

Leșcanu clipește din nou. Își drege vocea, de parcă ar târî fiare pe ciment, și începe să povestească.

— Acum mai bine de treizeci de ani a început totul, Martalogule! Și era ca și acum, prin septembrie! Ultimele zile ceva mai senine din an! El își făcuse așa, ca un fel de povestire, atmosferă, sunete... îl obseda. Zicea deci că în ziua aia stătea în iasca de pe Culmea Țigănești și asculta o liniște nefirească. Doar sfârâia vreun greiere din când în când, parcă din greșeală. Și era o liniște, că ziceai că se aude cum ácele de jnepen lovesc pământul în cădere. Și-n vale vedea lacul Țigănești, și-atunci îi venise-n minte că aduce cu un ochi albastru de diavol!

Și atunci zicea că în imensitatea aia a auzit un geamăt, o răsuflare ca de uriaș rănit. Apoi al doilea oftat din străfunduri, că ți se părea că rocile ar fi născut sau s-ar fi lepădat de o povară.

Știi cât de frumos putea să vorbească? Parcă era altul! Îți

făcea pielea găinii. Ținea ochii închiși de parcă urmărea să vadă înapoi. Apoi, cică auzise și al treilea oftat și, odată cu el, și un fâlfâit de aripi de pasăre uriașă, și-o umbră pe care n-o văzuse îi trecuse pe deasupra ochilor închiși. Și începuseră pietricelele să zornăie spre vale.

A prins curaj să deschidă ochii, și-a săltat rucsacul în spinare și-a plecat năuc în jos fără o vorbă, la prima cabană. Era și nevastă-sa, uitasem. Tot mută și ea. Parcă erau doi străini.

Și-mi spunea că avea impresia că fiecare bolovan pe care îl rostogolea cu vârful bocancului gemea și că fiecare cetină smulsă din brazi, la fel. Și brazii, ai să râzi, i se părea că o iau la fugă pe văi. Nu știa ce are, ce vedea. Și totul era ca nou, abia fătat de munte.

N-a scos o vorbă până spre miezul nopții. Abia atunci a încercat s-o trezească pe nevastă-sa, s-o întrebe dacă n-a simțit și ea ceva ciudat. Și, culmea, nici ea nu dormea. „Ai auzit?“ i-a zis cu juma’ de gură, și ea doar a încuviințat din cap fără o vorbă. Ca să se înțeleagă nu mai aveau nevoie de cuvinte, l-ar fi încurcat și n-ar mai fi înțeles nimic dacă ar fi vorbit. Așa, întâmplarea rămânea undeva intactă în memorie. Dacă vorbea, ar fi uitat-o așa cum a fost, ar fi încercat să caute soluții și își dădea seama că o rezolvare nu va avea niciodată sau, dacă ea există, nu era niciun om care să o priceapă.

Dar se lămurise că gemetele alea nu au fost doar părere. Și-a prins curaj să judece, chiar dacă nu-i folosea la nimic.

Iar de-atunci au început să-l chinuie visele, Martalogule! Visa lacul cum fumega noaptea. Auzea venind din el niște slujbe ciudate, cetanii în limbi bolovănoase de început de lume. Sau poate veneau din bisericuța de acolo, știi, e o bisericuță din trei pietroaie uriașe, cu catapeteasma din stâncă măcinată.

Și-a zis că la mijloc nu e lucru curat, c-o să se petreacă ceva rău cu el. Și la o lună-două după aia, s-a încăierat cu un bețiv, cu

tac-su' lu' Zgaibă, ăla care era mereu cu capsa pusă, și l-a omorât. Era în legitimă apărare, că Zgaibă începuse, dar a stat închis trei ani. Trei gemete auzise și trei ani de pușcărie! Dacă vrei s-o iei așa. Și Zgaibă de trei ori căzuse de pe casă, n-a avut nici pe dracu', dormea prin șanțuri, odată l-a călcat mașina, nimic! Acum se nimerise să se lovească cu ceafa de caldarâm.

Apoi, în pârnaie, a dat peste un legionar bătrân care trăise prin munți, prigonit, aproape doi ani, și știa fiecare cotlon, fiecare peșteră.

Și cu el e o întreagă istorie. Își săpase un tunel din munte până-n beciul casei. Seara venea la nevastă. Un copil în perioada asta i s-a născut! Dar ce contează e că legionarului ăstuia a decis el să-și deschidă sufletul. Să se spovedească cuiva care să-l priceapă și să-i explice ce a fost. Omul a încercat să-l potolească și să-i tălmăcească altfel. I-a zis că știe el că lacul e singurul gheizer din Europa și că, uneori, mai răsuflă, iar ce a auzit el putea fi doar o descărcare de energie, aburul care își croia drum printre stânci.

Dar să știi că n-a crezut niciodată într-o explicație științifică. Ba, asta l-a îndârjit și mai mult. Îl bufnea plânsul când îmi povestea. Nu știu de ce mă alesese pe mine. Uneori ședeam împreună până spre ziuă și noaptea, printre toate zgomotele alea înfundate, fonfăite, încercam să prindem respirațiile de uriaș, acele zbateri de aripi. Auzea câteodată zgomot de aripi desfăcute, dar știa că nu seamănă cu fâlfâitul acela năucitor de demult. Tânjea acum să-l mai audă. Nu știu de unde nevoia asta.

De atunci nu a mai urcat pe munte. Credea că dacă mai ajunge acolo o să moară. Uite că am început să vorbesc despre el ca și când deja n-ar mai fi. Așa spunea, Martalogule, că atunci când o să simtă că i se apropie moartea, o să se târâie cum va putea până la locul acela blestemat de frumos și o să-și lipească

urechea de pământ, să mai audă o dată respirațiile acelea. Martalogule! Bă Martalogule!...

Analiza receptării

(pentru meciul de fotbal FC Onești – Steaua, din 10 martie 2000)

Loc

▪ un magazin absolut banal dintr-un sat de navetiști.

▪ de fapt, o prăvălie, nu magazin. O prăvălie cu de toate, pâine, lapte, ouă, nădragi, înghețată, cafea măcinată, un afiș „Vine omul stă oleacă mai discută dar și pleacă“, portocale, chiloți, detergent, tenișI, napolitane, conserve, farfurii și căni „Șefu“, foarfeci și biscuiți Biskrem care au un succes monstru, chiar înregistrează un record de vânzări, absolut inexplicabil.

▪ satul va fi numit convențional Mâ.

▪ un sat destul de frumos (să zicem, frumos putând însemna și kitsch). Străzi asfaltate. Multe case țăpănoase ale baștanilor locali.

▪ sătenii muncesc în orașul Fî, de la trei kilometri distanță, apoi întorși acasă își lucrează pământul. Deși sunt niște corcituri, au pretenții de orășeni. Ca argument aduc faptul că, la sistematizare, Ceaușescu voia chiar să le construiască vreo două blocuri.

▪ cei de-aici sunt deosebit de țâfnoși, ceea ce le-a atras o sumedenie de porecle, pentru că țâfna se sancționează prin ironie. Ei se consideră cartier al orașului Fî, de aici și nasul pe sus.

▪ dintre porecle, cea mai reușită e cea de „pelicani“. Explicația vine de la faptul că apa de aici nu conține sodiu sau iod și, netratată, provoacă gușă, cum i se spune popular.

Denumirea științifică îmi scapă. De la gușă la pelican n-a mai fost decât un pas, iar de aici la botezarea Mâului drept Deltă, unul și mai mic. Inevitabil aproape.

▪ memoria satului nu e legată de vreun eveniment epocal. Ar fi, desigur, o poveste de demult, care spune că acum 7-800 de ani, pe-aici au trecut tătarii, pe săteni i-au găsit în biserică – era duminică și astfel, se explică, i-au măcelărit, au mai rămas doar câțiva moșnegi, boșorogi netransportabili la slujbă. Nu se prea vorbește despre acel eveniment, pentru că i-ar pune pe cei de aici într-o lumină proastă. Ce gene le-au transmis lor acei infirmi boșorogi, știindu-se că pe atunci rar se cununau doi tineri din sate diferite? Și ce zestre genetică au sătenii, în consecință? E o enigmă la mijloc. Singura explicație ar fi că au migrat câțiva renegați din satele vecine. Renegați, pentru că pe atunci patriotismul avea alt sens. Sătenii, probabil, credeau că ei formează deja o națiune de sine stătătoare. Ceilalți trebuiau să aibă ceva diferit de ei. Ei erau singurii oameni. De fapt, cu „o“ mare.

▪ satul n-a îmbogățit zestrea culturală a umanității cu mari personalități. N-a început aici nicio revoluție, nu s-a semnat niciun act de capitulare, nicio pace, declarație de război.

▪ despre magazin trebuie menționat că poziția privilegiată dintr-o răspântie atrage clientela de pe cele trei străzi care se intersectează, plus de pe alte câteva mai îndepărtate. Vad bun, așadar, plus prestigiu, obișnuință, ceea ce-i permite să practice prețuri mai mari decât în oraș. Mulți preferă să cumpere de aici. Calculul e simplu. Un bilet până în Fî costă 3.000 de lei.

▪ lipsește și concurența. Au fost câteva încercări timide, soldate în final cu falimentul. Spre exemplu, unul Miniusi a deschis un bar, și-a invitat prietenii să-i cinstească. Mână largă, a dat de băut gratis și a doua zi de dimineață a constatat că e nevoit să dea faliment nemaiavând marfă de niciun fel.

▪ oricum, se pare că un magazin e arhisuficient.

▪ v-am spus toate astea spre a pricepe mai ușor comportamentul vânzătorilor de aici, care își permit să tărăgăneze, să-și tutuiască clienții: „Hai, dom'ne, iar ai venit? Mănânci prea mult, las-o dracu', colesterolu'." „Mânca-ți-aș, toată pâinea ai luat-o! Mai e și alții, bre!"

▪ nu e impolitețe, ci un fel de *gentlemen's agreement*, deși uneori mai degrabă le ești recunoscător că te-au lăsat să intri decât să poți pretinde că te-au poftit înăuntru.

Timp

▪ e duminică după-amiază. Aproape de ora 14. Liniște. Aer apos, plin. Greu. Zgomote căptușite. Plouă, ninge, apoi dă soarele. În intervalele de vreme frumoasă, apar și clienții. A fost zi de leafă și cei de la magazin au săltat prețul. Când are bani, omul îi aruncă de nebun. Pentru o clipă își permite să se comporte ca un nabab. Asta e psihologia elementară a târgoveților. Românul aruncă banii, nu știe să-i pună deoparte. S-ar putea să existe un viciu de logică în tot acest raționament. Într-o astfel de țară, băncile ar fi pe ducă (de fapt, chiar așa și e).

Discuție de sezon

▪ în stradă, voci puternice, ca și când problemele personale se cer împărtășite tuturor.

— Io am pus vreo cinșpe pruni! Ăla care mi i-a dat, cică-s vineți! Alaltăieri, cumnată-miu, cică nu, că-s grași! Știe el, c-a lucrat colo-șa, la crescătorie! Acu' aștept, să vedem ce-o fi! E-n pronunțare! (Prunii sunt singurii pomi ce se pot planta în zonă. Nu pentru că altceva nu s-ar prinde, e solul pretențios sau… Adevărul e că se fură pe rupte). …Hai, bre, mătălică, confunzi marfa cu ambalajul? Ce dacă ăla a fost injiner? Sau o fi și-acuma, n-are ni'ica! Ce, asta înseamnă că se și pricepe? Te-apuci acu' să-l chemi să-ți căprească pomii? Îți zisei că confunzi marfa

cu ambalajul.

Din nou loc

▪ magazinul e așezat la etajul unei case particulare. Probabil că inițial casa nu a fost construită pentru o asemenea destinație. Aici era proiectată probabil o sufragerie exagerat de mare. Sau proprietarul a spart peretele vreunei debarale și a lărgit. Puteau fi și două dormitoare, unul lângă altul, unite acum.

▪ traseul străbătut până aici, la etaj, include și o scară interioară din beton. Scară spiralată, cochilie, pe care zgomotul iscat de pașii clienților e deosebit de puternic. Ăsta e modul în care ei își anunță prezența. Avertizează. Nu există sonerie. Doar aceste troncănituri, lipăituri ale bocancilor. Majoritatea clienților sunt vecini. Papuci în picioare, sau cizme sparte. Cizme de cauciuc tăiate sub formă de papuc. Improvizații. Vom mai vorbi despre atașamentul poporului român față de obiecte.

▪ clienții sunt îmbrăcați de casă, doar cu ceva mai grosuț pe deasupra, „să nu-i ia curentu'". Pentru multe femei, însă, venitul la magazin e un eveniment. Deși nu au de parcurs decât câțiva pași, se gătesc, se împodobesc ca la nuntă. De fapt, se tem să nu fie vorbite, că altceva în afară de capot nu mai au și ele printre țoale.

▪ sunt două camere la etaj. Una în care se află magazinul propriu-zis. (Aici trebuie să vă imaginați cum arată un magazin, eu nu mai insist. Din păcate, nici măcar un nume nu are magazinul. Asta v-ar fi putut ajuta. Fiind primul în zonă, i se spune doar „Magazinul", ca un fel de prototip, de unicat.) A doua cameră e un fel de depozit. Ceva mai mare, adăpostește mobilă veche, un televizor și personajele.

▪ dacă vreți, magazinul e un fel de agora. Sau, în termeni mai apropiați de actualitate, o cabină PRO TV, unde fiecare vine

și-și spune păsul, adevărat sau măsluit. Vânzătorul e un fel de paratrăsnet. Oricum, se înregistrează o circulație destul de mare a informațiilor în zonă, pe doar câțiva metri pătrați.

Personaje

1. Subsemnatu – și atât.

2. Farmacistu – 46 de ani, proprietarul casei și al magazinului, câteodată vânzător, de exemplu, acum, când nevastă-sa e plecată să vadă telenovelele. Mai are o slujbă (evident, de farmacist).

3. Studentu – 22 de ani, student la ASE, venit acasă în weekend. Vinde la magazin pentru a scoate un ban, pentru a-i mai ieși ceva la „golaveraj“.

4. TARABĂ – 22 de ani, stagiu militar proaspăt satisfăcut, șomer, fost săpător de șanțuri, căruțaș, muncitor necalificat. Biografie încărcată. Numele real e inspirat dintr-un film indian. Iată, deci, ce efect poate avea receptarea MM. Se implică până și în onomastică.

Se afla după somn. N-a dormit prea bine. S-a sculat pentru că voia să vadă meciul. Așa zice, cel puțin, pentru că acum și-a mai pierdut din entuziasm, din pornirea inițială. Nu e foarte clar dacă meciul nu e doar un pretext pentru a veni aici, la magazin.

▪ prieten din copilărie cu Studentu și Subsemnatu.

▪ are mai multe porecle. Îl puteți numi în diverse feluri. Nu știu dacă un om cu mai multe nume e și posesorul a diferite identități. Dacă se comportă în funcție de felul în care e strigat. De pildă, cunosc pe cineva care, când i se pune pata, își strigă copilul Teodor, matur, sobru. Când e în toane bune, diminutivează, doar Tedi. Dar nici aici nu știu dacă numele determină starea de spirit sau invers.

„Dacă pe Hitler îl chema Gigel sau, oricum, un nume mai

puțin scrâșnit, ar mai fi fost el în stare să facă ce-a făcut?“ (Un cetățean pasionat de istorie, auzit în trenul de Sighetu-Marmației)

▪ eu nu pot ști dacă poreclele au ceva influență asupra caracterului, doar vi le înșir: Tarabă e cea oficializată, apoi, evident, numele și prenumele din buletin (care însă nu au nicio valoare, nici măcar frații, părinții nu le folosesc. Doar autoritățile, dar relația cu autoritățile e una impersonală, așa că numele oficiale n-au lăsat urme în conștiința sa.

▪ alte porecle irelevante, conjuncturale: Marocanu, Algerianu (acestea datorându-se, evident, culorii), Grâu, Parașuta, Steluța, Coco Jamboo.

▪ fiecare poreclă corespunde unei experiențe personale.

▪ Tarabă scoate un ban făcând curat la Farmacistu în curte, mai taie o găină, cară lăzi, sapă, duce gunoiul și, în general, e de-al casei.

▪ uneori mai și vinde, deși nu are decât 6 clase. Ultima dată a fost la școală la o teză, prin 1992. A copiat, a luat 4 și n-a mai trecut pe acolo decât ca să joace fotbal și să-i vămuiască pe puștii din clasele mai mici.

▪ mă gândesc dacă tot scris se cheamă și porcăriile mâzgălite pe garduri.

▪ abuziv, îl vom considera alfabetizat.

▪ nu știu cum se fac statisticile, recensămintele, dar sunt destul de mulți asemenea lui Tarabă, care au uitat să scrie; așa stând lucrurile, nu știu dacă numărul de analfabeți existent în mod real mai corespunde cu cel din scripte.

▪ apropo, omul de azi e scris. Tarabă e povestit. Fiecare nume al său ascunde o poveste. Numele real e doar o abstracțiune de neînțeles. Și scrisul, și povestitul exercită deformări. Mult mai mari în cazul povestitului, dar e vorba despre o deformare care personalizează, umanizează, spre

deosebire de acte care sunt criminale, uniformizatoare.

▪ iată de ce autorul rândurilor de față preferă să aibă de-a face cu astfel de personaje. Un om povestit are mai multă imaginație.

5. Șoferu – 46 de ani.

▪ șofer pe un plug de zăpadă.

▪ până nu demult, muncitor la o fabrică în Fî. I s-a urât de când i-a cumpărat un brazilian care nu-i mai lasă să ciordească nimic.

▪ întrucât afară ninge, așteaptă din clipă-n clipă telefonul șefului, care să-l trimită la deszăpezit.

▪ nu s-a hotărât încă dacă trecerea lui pe un plug de zăpadă e promovare sau retrogradare.

▪ meserie nasoală. Chiar Revelionul l-a petrecut pe undeva pe serpentinele de la Posada. Serviciu păcătos. Lucrează în salturi. Poate să stea o zi încheiată în casă, apoi să lucreze 48 de ore la rând. În cabina lui, singura legătură cu lumea e un aparat de radio. Știe tot ce mișcă. Competență de care face caz.

▪ înjură foarte diversificat, alambicat.

▪ înjurături neatribuite, Dumnezeii, Pascății, soarili…, futu-i…

▪ adică muncitorul român s-a obișnuit să fugă de responsabilitate, de aici și folosirea în exces a impersonalului.

Aparat de recepție

▪ în magazin există un televizor Grundig din anii ‘80, cules de Farmacist din Germania, de pe marginea drumului. Că așa e dom’ne la ăia, s-a plictisit de mobilă, țuști în stradă, cumpără una nouă, s-a plictisit de haine, dă-le-n mă-sa! S-a plictisit de nevastă, valea! Ha, ha, dacă mă aude a mea mă înscrie la alergări!

▪ acum abia, după această relatare a Farmacistului, a venit

momentul să vă spun că la noi există un alt atașament față de obiecte. De exemplu, Șoferu are niște pantaloni vechi, cârpiți, mânjiți de uleiuri, de praf, țin la tăvăleală, dar nu renunță la ei. Au efect securizant. E o altfel de relație între noi și obiecte. Probabil ne așteaptă același lucru. Soarta ne e pecetluită. Începutul a fost făcut, fiindcă nu mai scriem decât cu pixuri de unică folosință, bem din pahare de plastic de unică folosință.

▪ în casa Farmacistului se mai află două televizoare, unul în sufragerie și altul în dormitorul Studentului. Acum nu se uită nimeni la ele. Culori îmbâcsite, emisia e proastă, contrastul de asemenea. Șoferu zice că s-a așezat zăpadă pe sârme și e apătoasă.

▪ tubul e consumat.

▪ fară telecomandă, iar lipsa zappatului e acum un avantaj.

— E de la ei! zice Tarabă, și aici e momentul unei discuții pe diagnosticul dat de el.

▪ ideea e că țăranul are boala semnificațiilor, obsesia semnificațiilor. E cineva misterios acolo, care îți bagă acel program pe gât. Bineînțeles că habar nu are cine sunt acei „Ei“, dar are nevoie să înțeleagă fenomenul. Să-l numească, să personalizeze. Trăim într-o lume de relații, nu de obiecte pur și simplu, iar ceva începe să existe doar în momentul în care e numit. Încearcă să-și explice. „Ei“ e un subterfugiu, o minciună, dar îi dă o senzație de confort. Seamănă puțin cu iluzia bunicilor noștri conform cărora în difuzoare s-ar afla artiștii.

▪ pentru țăran, obiectele au personalitate. Nu vin din neant. Sunt făcute de cineva. Șanțul ăla l-a făcut Gărbăcică, Cocozon a dres gardul. Ceva din personalitatea meșterului a intrat astfel și în obiect. Pentru oamenii de azi, obiectele sunt reci, fără identitate. Obiectele de azi sunt făcute de companii, instituții, adică, în ultimă instanță, de niște mase. Și masele, se știe că sunt anonime. Pic de personalitate nu au masele astea. Cine a

făcut, de fapt, Casa Poporului?

Discuție în tren

▪ oprit în stație. N-are importanță, dar vă spun că stația e Ploiești-Vest. În fața mea, un individ trecut bine de 60 de ani și care are ceva din ceea ce se cheamă Omul nou. Pălărie pe care n-o scoate de pe cap. E drept că e cam frig în compartiment, dar nu am înțeles niciodată cum poate o scoarță de stofă să țină de cald. Mai mult e vorba despre un fel de izmeneală.

Din discuțiile anterioare am dedus că omul e foarte mândru de propria ființă, de propriile realizări. Nu am date suficiente, dar presupun că a lucrat la Canal undeva, la Bumbești-Livezeni, oricum, a dat o mână de ajutor la construcția socialismului. E pătruns de misia sa colosală. A fost băgat în seamă. Fără el, șantierul, fabrica nici măcar nu pleca din loc. Se simte responsabil. Păcat cu târâturile astea, care nu știu să-i calce pe urme. Are o mutră care se cere contrazisă. Comentează, vorbește singur. Nimeni nu-l prea bagă în seamă. Maliție. La un moment dat, privește pe fereastră la niște blocuri aruncate undeva pe câmp. Acele *cages à lapins* din Epoca de Aur. Gest bogat. Ia uite ce a făcut Ceaușescu! Ăștia nu mai sunt în stare de nimic, nici nu mai pot zugrăvi ce a construit Ceaușescu. Pentru a fi mai elocvent e pe cale să deschidă fereastra. Își dă seama la timp că e frig și că și-ar atrage ostilitatea tuturor celor din compartiment. De fapt, maliția lui, constatată înainte, nu se manifestă decât în opinii. Când e vorba de fapte, entuziasmul din plecare se diminuează drastic.

Pe moment, nimeni nu-i dă satisfacție, neremarcând hărnicia dictatorului, grija sa pentru popor. Nici măcar nu-i contestă nimeni aserțiunea. Și poate el chiar asta urmărește, să se declanșeze o polemică, la care se socoate dibaci.

Tac toți sau dau din cap, gesturi neutre, neinterpretabile.

Doar un tip care nu prea îl are pe omul nou la stomac se hotărăște să atace:

— Nu le-a construit Ceaușescu, dom’ne!

— Da’ cine? se repede individul, fericit că are un partener cu care să se ia la harță.

— Am io un vecin care a lucrat acolo!

Așadar, cine a construit Casa Poporului?

▪ țăranul încearcă să-și creeze o relație intimă cu mediul. Trăim într-o lume de relații, nu de obiecte pur și simplu, iar un obiect capătă semnificație abia în momentul în care e numit. Porecla, de pildă, contribuie la aceeași intimitate. Pe cel poreclit tu l-ai botezat și acum știi de unde să-l iei.

▪ poate diferența esențială dintre țăran și cetățeanul de la bloc e articolul hotărât. Pentru țăran vorbim despre „omul“, „calul“. Pentru orășean, totul eșuează în indiferență, nedeterminare, un om, un polițist, pe care nici măcar nu am să-i cunosc vreodată.

▪ țăranul și-l apropie prin articolul hotărât. Acel lucru devine ceva pentru uz personal.

▪ pentru orășeni, totul e dat. Magheru e Magheru, nimeni dintre cei care mai trăiesc azi nu l-a cunoscut pe general. Ulița Gherghiceni e cu totul altceva. Din 30 de case, 14 aparțin clanului Gherghiceanu. Știi de unde s-a născut numele. Pentru orășean, explicația cuvintelor și a lucrurilor se pierde.

▪ țăranul, prin acest „de la ei“, face inexplicabilul manevrabil. Îl introduce într-o matcă a prejudecății, iar el se erijează în proprietar.

▪ țăranul e responsabil pentru un spațiu. Același sentiment exacerbat îl regăsim la băieții de cartier.

▪ țăranul crește odată cu acel spațiu.

Acțiune

▪ Subsemnatu și Șoferu joacă șah.

▪ jocul e al Șoferului. Vechi. Cumpărat pe vremuri, la mare. A fost prin Sindicat. Se plictisea și de-aia a dat bani pe el.

▪ Subsemnatu stă într-un echilibru precar pe o ladă de pâine.

▪ nu știu ce are de spus Sanepidul la faza asta.

▪ Subsemnatu stă cu spatele la televizor, ceea ce, fără îndoială, îngreunează vizionarea.

▪ Șoferu stă pe un scaun, cu fața, dar nu se uită deloc la televizor. Îl preocupă mai mult poziția pieselor pe tabla de joc.

▪ Șoferu e vechi șahist. Locul 1 pe uzină începând din 1979. Îl bate și pe șefu' care, vorb-aia, e inginer. Ăsta nu poate să admită și, de fiecare dată, îl provoacă. Pentru a nu avea neplăceri, în perioada în care aude că se fac disponibilizări, Șoferu se lasă bătut.

▪ mai există un scaun liber.

▪ cei trei care sunt în concurs, Famacistu, Studentu și Tarabă, chibițează. Dau sfaturi, comentează. Te-a ras… N-ai văzut, bă, tura aia? Dacă era o muiere, sunt precis că nu-ți scăpa!… Ai atins-o, tăticu', tre' să muți! Bă chiorule, așa se mută calu', jagardeaua dracu', hai, stânga-mprejur, faci manevre cu mine?

▪ televizorul merge încontinuu, fără să deranjeze pe cineva. Zgomot de fond. De altfel, noi ne-am obișnuit cu un bruiaj permanent, pe fondul căruia discutăm.

▪ din când în când vine câte cineva la magazin. În marea parte a cazurilor, să cumpere pâine. Mănâncă românii ăștia la pâine!

▪ Napolitane d-alea, era alaltăieri la unșpe mii!… Hai, că mi-a venit musafiri și le ghiorăie mațele… O s-aducem… dă-mi și… Bre, n-am rest! Ce facem… Zi ce-ți dau de o mie… Iete, un rahat!

Aia n-am!… Vino mai încolo, poate producem ceva!…

— La Onești a plouat abundent în cursul dimineții… Stimați telespectatori, îl avem lângă noi pe… antrenorul echipei… pe care îl rugăm să ne spună…

▪ când se aud tropăituri, în număr de 18, câte trepte are și scara, în tot acest timp, Farmacistu și Studentu negociază cine se va duce să servească clienții. Să intre în șut, cum spun ei. „Io am fost data trecută …Și ce, e magazinu' meu?… Bine, futu-te-n pricepere, să nu vii la mine. Nu vezi un chior, uite ce-ți spun… Te-ai supărat? Hai, că voiam și io să văd meciu'…"

▪ ultima propoziție dezvăluie că pentru Student ar exista un interes stârnit de partidă, sau un pretext pentru a evita intrarea în șut.

▪ până acum, televizorul a mers degeaba. Un film. Apoi „Profashion".

S-a uitat Tarabă. Șoferu, scârbit, a decretat că toate alea sunt niște slăbături, fufe, pițipoance, parașute, pațachine, cotrofelnițe. Pe nevastă-sa n-o s-o vadă niciodată așa cu chiloții în cur.

▪ așadar, e poate ciudat cum creatorii de modă declară că ei dau linia, stabilesc culorile, lungimea fustei, a părului. Își asumă responsabilități aproape demiurgice. Și, când colo, efectul e zero, nul. Omul simplu vede acea desfășurare de forțe a unei parade de modă drept ceva exterior vieții, un spectacol, o piesă de teatru, un intermezzo ce nu are impact asupra existenței sale de zi cu zi.

▪ de fapt, omul poartă ce găsește prin magazine. Și, în acest caz, mai e presa un furnizor de modele?

▪ câteodată mai e trimis la vânzare și Tarabă. Îi e destul de greu să facă toate calculele acelea. Are un calculator pe masă, dar și o frică instinctivă de tehnică. Îl atinge ca și cum s-ar teme că se curentează.

— Zi să-ți dea bani ficși, face Farmacistu, și așa se rezolvă totul.

Minutul zero

▪ sunt mișcările de încălzire care, deocamdată, nu suscită vreun interes. În poartă, Lung, în ordinea numerelor de pe tricou…

▪ aici Farmacistu remarcă faptul că Lincar și Ciocoiu nu joacă.

— Pițurcă e nebun, e sentința lui. Urmează înjurături, barbugiu, țigan, căcănar, cartofor, palmagiu, cocalar, labă tristă, cam ăsta e decorul lingvistic.

Așadar

▪ se știe că TV stresează, deși stresul, indignarea Farmacistului sunt în mare parte măsluite. Prin asta el atrage atenția asupra competenței sale. E o enciclopedie ambulantă în materie de fotbal. Știe cine a marcat în meciul acela cu Italia din ‘68, când Răducanu avea temperatură, iar pe Dumitriu îl ologise cineva. După aia, dacă nu dădea în bară în minutu’ 83… Memorie curioasă, pentru că, de pildă, uită mereu cât face un kil de orez la magazinu’ lui.

▪ nervi inutili; în fond, ce are el personal cu Pițurcă?

▪ putem presupune că Farmacistu s-a visat nu o dată în locul său. Ce-aș face io dacă… TV ne îndeamnă la trăirea prin procură, răfuiala prin procură, dragostea prin procură. Vorbeam despre multiplele identități ale lui Tarabă. Iată că în ființa Farmacistului s-a insinuat și o părticică de Pițurcă.

▪ dintre toate personajele, o situație delicată o au Farmacistu, Studentu și Tarabă, care trebuie să se împartă simultan între vânzare, vizionatul meciului plus chibițat. Trei activități destul de solicitante. Acestea se succed ca activități secundare sau principale.

▪ Tarabă comentează ceva și Șoferu îl atenționează că datoria chibițului e să tacă din gură și să nu-i pută picioarele. Voalat, îi spune să facă pași. (Sesizăm că toate personajele sunt bolnave de competență.)

▪ Tarabă e jignit. Bre, ce mă-sa?… Nu mai are forță să continue.

— Păi, cum, bă deșteptule, face Șoferu, tu nu vezi că-mi ia regina și…

▪ acum, Tarabă se uită la meci. „Ai, să moară calu'… Ți-am zis io că Roșu e cel mai bun!… La pariu că dă Steaua trei… Jale tufé…“

▪ despre această ultimă expresie cu care el acompaniază, nu vă pot spune mare lucru. Nu știu ce înseamnă. N-o înțeleg. În orice caz, e pronunțată după vreo fază mai ușchită, un dribling. Probabil că exprimă satisfacția privitorului. Știu eu?… Dacă dumneavoastră știți că e o obscenitate, vă rog să-mi scuzați ignoranța.

Onești joacă contra vântului, Steaua joacă cu Falemi, zice Șoferu, care nu s-a uitat la meci, dar nu-i suferă pe negri și trebuie să găsească un prilej pentru utilizarea expresiei, fără îndoială reușite. Probabil de când i-a ajuns la urechi s-a gândit la contextul în care poate s-o plaseze.

▪ lui Tarabă îi place să pronunțe „Onești“. Repetat, sacadat. A fost și el acolo. Una dintre puținele ieșiri. Are simțul cuvântului, zice că, pronunțând „Onești“, are impresia că fluieră vântul.

Așadar

▪ pentru Tarabă, televizorul e o chestie de lins rănile. De resemnare. Și-a dat cu firma-n cap la șah și se mulțumește cu simulacrul de realitate de pe ochiul de sticlă. Probabil și el își închipuie că e acolo.

▪ Tarabă e singurul spectator integral, ceilalți se ghidează după schimbarea vocii, a tonului comentatorului. Când urcă frecvența, se răsucesc spre ecran și urmăresc o ratare sau un fault, reluarea sau frântura de fază rămasă.

— Io, mărturisește Farmacistu, nici nu dau drumu' la sonor când e meci. Acumaaa… Ce să-i ascult pe proștii ăia?…

▪ cu alte cuvinte, Farmacistu zice că acel comentariu e redundant. Sau, atins de aceeași maladie a competenței, se visează atât Pițurcă, cât și comentator. Și o fărâmă de Ioanițoaia e inclusă în ființa, în personalitatea sa.

▪ altă chestie interesantă ar fi că, atunci când e singur, Farmacistu nu simte nevoia să audă vreo voce, doar când are companie, și un mănunchi de voci în juru-i contribuie și el la vacarmul deja existent.

Puțină teorie

▪ așadar, cei cinci au o atitudine critică, selectivă față de mesaj.

▪ după Francis Balle, ei au depășit faza fascinației și a saturației în receptare, ajungând la faza rațiunii.

▪ pentru a înțelege un mesaj, pentru a-l decodifica, nu e nevoie de o vizionare totală, integrală. Textul meciului e înțeles prin referiri la meciuri anterioare, faze similare. În fond, există un singur meci care se repetă în natură. Câteodată, doar actorii s-ar putea să nu mai fie aceiași.

„TV dezvoltă o cultură a recombinărilor în care noile produse le imită pe cele vechi care s-au bucurat de succes.“ (Todd Gitlin)

▪ e foarte clar că astfel se ajunge la exces, la saturație. Uite că Șoferu deja zice că e prea mult fotbal.

— Mai știi, bă, cum fugeam de la lucru să vedem pă Steaua? Acuma meciurile astea a doua zi le și uit.

Decizia de receptare

- e aproape aleatorie.
- pe alt canal nu e nimic de văzut.

Lider de opinie

- v-am mai spus că în această calitate se erijează Farmacistu.
- a jucat și la Pronosport, azi a trecut la Bingo. Cică ar fi mai palpitant.
- a jucat și fotbal în divizia B. Că a jucat la pitici, e un amănunt neglijabil. Această eroare prin omisiune îi conferă o aură de specialist.
- așadar, deși românul e de multe ori un adevărat om al Renașterii, în sensul că se pricepe la toate, repară chiuvete, sapă grădina, zugrăvește, se bărbierește singur, iată, deci, că la Farmacistu observăm o tendință spre specializare. Bravează prin asta.

Fanioane

- mărci ale impregnării cu mesaj.

Tarabă

- faptul că el se uită la meci confirmă ceea ce spunea Herbert Read, și anume că nu trebuie să fim alfabetizați pentru a descifra imaginea vizuală.
- Tarabă are o pregătire specifică. E alfabetizat în TV. Are un TV sport primit ca plată de la Farmacistu. El oricum l-ar fi aruncat. Chiar nu mai avea unde să-l pună în casă. Nu știu de ce asta seamănă cu situația unor călători dintr-un balon, care, văzând că se prăbușesc, aruncă peste bord obiectele inutile.

Ceartă

- Ăla nu e Dănciulescu, face Tarabă. L-am văzut io în realitate!
- așadar, acest „în realitate“ ne înștiințează că Tarabă are

conștiința simulacrului care e TV. TV nu prezintă realitatea propriu-zisă, ci doar un surogat, o imagine, o fațetă a realității.

- e posibil ca omul din realitate să nu fie același cu cel prezentat la televiziune.

Concluzie banală

- avem de-a face cu un consum comunitar în grup al MM. Într-un fel premodern. Azi, telespectatorul e tot mai izolat. Ca dovadă că în casa Farmacistului mai sunt două aparate de recepție.
- evident, pasivitatea în receptare e mare. Totuși, gradând:
  - Tarabă – total.
  - Șoferu, Studentu, Farmacistu – parțial.
  - Subsemnatu – doar auditiv, radiofonic.

Idee care se naște

Referitor la această împărțire în activități diverse:

- vizionarea e o activitate printre altele. Pe cei cinci poate nici nu-i interesează meciul.

„O carte poți să n-o citești. La televizor, trebuie să te uiți.“ (Grupul Divertis)

„În ultimii ani, cercetările despre ce face MM din om sunt depășite. Azi, se vorbește mai mult despre ce face omul cu MM.“ (ElihuKatz)

- mesajul trebuie să fie tot mai superficial pentru a fi receptat, de aici, poate, degradarea continuă a fotbalului din campionatul nostru.
- nu e nevoie de o receptare continuă pentru a descifra sensul. E suficient să privești fugitiv și să completezi din imaginație celelalte faze ale jocului.
- iată, deci, că TV nu distruge imaginația, cum se spune, ci o provoacă.

Pulverizare

▪ de fapt, cei cinci nu sunt atenți la nimic, deși sunt atâtea lucruri care le cer participarea: TV, șahul, vânzarea, propriile mișcări, propriile cuvinte, observarea mișcărilor celorlalți, a vremii de afară în cazul Șoferului, care se teme să nu fie chemat la lucru. Nu se implică în nimic cu adevărat. Trec peste suprafața lucrurilor.

▪ toate acestea sunt obositoare, epuizante.

▪ probabil că un om al secolului XIX nu ar crede că o asemenea distribuire a atenției e posibilă. Iată cum ne-am învățat să ciugulim informațiile fără să le reținem, fără să le mestecăm. Pentru acel om al secolului XIX, fiecare informație, care pentru el era extrem de rară, trebuia disecată, digerată. Trebuia să aibă un înțeles, o cheie. Pentru cei cinci, asta nu mai contează, ei nu își mai pun probleme. Aproape că nu se gândesc la nimic în acest moment. Acel om avea obsesia semnificațiilor, care la noi a pierit.

Intruși

▪ există și spectatori ocazionali, care nu produc o ruptură în vizionare. Și, de fapt, nici nu există o vizionare. Doar Tarabă se uită cu adevărat. Nu e treaba mea să-mi explic de ce ființa cu educația cea mai rudimentară preferă să se uite la TV.

▪ intră sora Studentului, salută, întreabă de complezență cât e scorul. Nu se înțelege prea clar dacă la șah sau la fotbal. Oricum, pe ea n-o interesează. Privește puțin ecranul. Exemplu tipic de percepere fără a pricepe.

▪ face conversație doar.

Vecinul

▪ alt intrus.

▪ îi multumește Studentului că l-a dus cu mașina în oraș. A avut niște probleme.

▪ e răgușit.

— Vezi dacă ai băut de la frigider? îi zice cineva. Nu știu cine. Vorbesc prea mulți. Și Vecinu vorbește foarte mult. Zice că și-a luat vopsea, o minunăție. Atât așteptau cei cinci. Parcă li s-a luat o piatră de pe suflet auzind că ăla și-a rezolvat problemele.

▪ Vecinu vrea să dea o bere, dacă tot nu e lăsat să plătească deplasarea, transportul.

— Beți ceva? întreabă.

— Mănânci, calule, ovăz?

▪ pe Vecinu nu-l pasionează fotbalul. Egalează Oneștiul.

— Bă, proști sunt! Iete, ce nehaliți! Stă tricourili pă ei ca pă cuier!

▪ tachinează, șicanează. Dă bine să tachinezi. E de bonton să-i rănești în sentimente pe steliști. El e ateu în fotbal și-și permite.

— Taci, bre, din gură! Să-l aud și io p-ăla, zice Tarabă. Pe mata te-aud oricum toată ziua!

Așadar

▪ dincolo de faptul că Vecinu are o mutră jalnică și Tarabă își permite să-i taie macaroana, altceva e important în afară de brutalitatea întreruperii.

▪ pentru Tarabă, TV e o autoritate.

▪ pentru el e mai important ce zice un necunoscut, o voce fără trup, decât Vecinu, pe care, dacă ar întinde puțin mâna, l-ar și atinge. Și nu mai e important să vorbim între noi, oameni vii.

▪ de fiecare dată se găsește cineva care să vorbească în contul nostru, să ne spună despre ce e vorba, să gândească pentru noi. Să ne facă infirmi. Un efect secundar al diviziunii muncii.

▪ lui Tarabă îi e silă să vorbească. Are așa un sentiment că „totul a fost spus“. E inutil să repeți. Sau să mai spui ceva, pur și

simplu. Oricum, TV va spune și el același lucru mai devreme sau mai târziu, dacă ai suficientă răbdare să-l urmărești.

▪ TV gândește pentru noi.

▪ poate de aceea noi vorbim în clișee, în sloganuri. În gura lui Tarabă, ființă frustă, toate astea sunt mai vizibile. Nu reușește să aclimatizeze neologismele, termenii de jargon, și în gura lui sună ciudat „l-a deposedat…, execută o lovitură de colț“.

▪ YES! mai zice Tarabă când înscrie Steaua.

▪ e singurul cuvânt pe care îl știe în limba engleză.

Alte dialoguri

▪ Sora Studentului pleacă. E și ea studentă în anul I.

▪ Farmacistu prinde ocazia și se plânge că aici, la magazin, când copiii pleacă la facultate, se simte foarte singur.

— I-am zis nevesti-mii să facem și noi un prost al nostru, care să facă și el cu două clase mai mult ca trenu’ și să stea cu noi aici-șa. Să vorbim și noi cu cineva. Să aibă grijă de noi. Am avut ghinionul să facem copii deștepți.

Așadar

▪ poate părea irelevant ce-am spus. Însă, dacă ne gândim bine, locul copilului sau al unei ființe umane în genere e luat aici de TV.

▪ omul vorbește cu televizorul. Se spune că un neajuns al presei e acela că întotdeauna comunicarea este unidirecționată. Că nu există feedback. Fals.

▪ omul nu se informează din MM. E aproape o comunicare interpersonală. Sau, cum spunea cineva, MM nu mai e câine de pază, ci de companie.

A vorbi ca televizorul

▪ asta îi reproșează Tarabă Vecinului.

▪ m-am întrebat mereu ce înțeleg oamenii printr-o expresie

ca asta. În afară de continuitatea, de permanența fluxului verbal, de faptul că respectivul e un pisălog care turuie și trăiește doar în măsura în care e ascultat, că se hrănește cu atenția ta, el pare că știe tot, dar nu e bine să-l iei în serios. În afară de această continuitate, important e că ăla nu spune nimic interesant. Și, oricum, chiar dacă te-ar anunța că o primejdie iminentă te pândește, că în spatele tău e cineva cu un topor sau… oricum nu l-ai lua în seamă.

„Abundența de informații de tot soiul, culese de pretutindeni, provoacă moartea lor termică. Totul e la fel de important, totul eșuează în indiferență.“ (Andrei Pleșu)

▪ Așadar, ăla care vorbește ca televizorul trebuie tratat cu circumspecție, supravegheat.

11 metri

▪ toți, afară de Șoferu, care studiază o posibilitate de a-i captura Subsemnatului tura, privesc la TV.

▪ Șoferu mai are timp să spună că ieri, când era aici – mereu vine să-i țină de urât Farmacistului – a venit un copil să ceară ouă și le-a cerut cu coajă. Că așa îi zisese tac-su', bă, să le ceri cu coajă. Auzi! Gluma lui nu e priceută pe loc, Șoferu persevorează. Repetă.

▪ GOL, 2 la 1 pentru Steaua, splendidă reușita lui Carabaș!

▪ nicio reacție la adresa Șoferului.

— Ce chestie, dom'ne, să le ceri cu coajă!

„Oamenii preferă să se uite la TV, pentru că asta îi scutește să se privească în ochi unul pe altul.“ (citat neatribuit)

Omul e o ființă extrem de fragilă

Totul pornește din dimineața aceea târzie de duminică, când Costoiu se trezește chinuit de ideea că lumea e întocmită anapoda. El nici măcar nu bănuiește că nutrește un sentiment banal, clișeizat, deși poate firesc pe undeva. Totuși, impresia pe care o lasă asupra sa e așa de puternică, încât lui nu-i mai vine deloc să se ridice din pat. Stă răstignit, cu fața-n tavan, cu ochii închiși încă și plescăie cu dispreț și dezaprobare, față de nici el nu știe prea bine ce. S-a luminat și în cameră se văd scame, fire de praf plutind leșios în razele de soare ce sparg fereastra. Costoiu se gheboșează în așternutul cald și cască plictisit până-i trosnesc urechile. E copleșit de un fel de melancolie băligoasă și vrea, simte nevoia să fie singur. Pipăie în dreapta și răsuflă ușurat când vede că nevastă-sa nu mai e acolo. Femeie cu minte puțină! Bănuiește unde se află, pentru că acuma-și dă seama că-l trezise zgomotul împotmolit al mașinii de spălat. De când a cumpărat-o și a cheltuit o căpiță de bani pe ea, femeia asta s-a prostit de tot. Avea, n-avea treabă, arunca o rufă, curată să fi fost, o arunca în mașină și se uita pierită cum se răsucește și se învârtește în cuvă. „Mai stai, fă, la un loc, că se rupe!“ Dar ea se așeza pe un scăunel cu veșnicul surâs vițelin pe figură, cu falca odihnindu-se în palmă și se uita în ochiul ăla al mașinii ca la un spectacol. Partea bună era că îl mai lăsa în pace și îl întrebau toți de unde să-și procure și ei așa o sculă, nu știuseră că e așa de ieftin să-ți cumperi liniștea în casă. Nasol era că de o vreme ăsta rămăsese singurul subiect de discuție. „Mașină

automatică“, pronunță Steluța, nevastă-sa, rotunjind vocalele, cu arătătorul zbenguindu-se în aer. Mândră degeaba.

Costoiu se pomenește stând cu buza de jos scoasă în afară ca un sertar desferecat. Se gândește ce naiba a văzut el la muierea asta dolofană cu mintea mult prea odihnită, când a luat-o. În ce privește preferințele feminine ale lui Costoiu, trebuie amintit că lui i-au plăcut întotdeauna astea mai plinuțe, să ai de ce s-apuci, nu scovergi, stârpituri, femeia-șnur, fără țâțe, fără cur. O adusese dintr-un sat prăpădit de țigani și, cum îi atrăgea mereu atenția mă-sa, o făcuse doamnă, se văzuse cu un rahat la nas. Îl distra la nevastă-sa prostia ei senină. O entuziasmează orice. Cum vede pe cineva, începe să râdă fără motiv, ca un sugar care vede pe altul sau ceva care-i seamănă. Râsul ăsta! Nu atât râsul în sine îl deranjează, cât frecvența mult prea înaltă. Parcă guiță articulat. La o manifestație, îi zice că n-ar avea nevoie de portavoce. Îl fascinează la ea patima pe care o pune în orice flecușteț. Iese în stradă cu mâinile înfipte în șoldurile alea unduitoare de gâscă obeză și, cum pune ochii pe careva, se bucură, o bucurie stranie, parcă de naufragiat ce-și revede familia după ani de pribegie. „Ce făcuși de mâncare, tanti Mimi?“, întreabă preocupată, de parcă de ce gătise tanti Mimi depindea cel puțin soarta universului. „Ce să fac, iahnie, ciorbă...“ Și-n momentul ăla o vezi cum se aprinde la față ascultând, de parcă cine știe ce grozăvenii i se povesteau. Parcă îi pare bine că n-a fost singura care a gătit și uite că mai e cineva cu care poate împărtăși experiența asta. Trec oameni pe stradă și ea îi urmărește cu gâtul întins, până dau colțul. Treceți și voi! Aia e! constată de parcă ăia i-ar fi cerut ei voie cândva să defileze pe-acolo și e mândră că a fost așa de îngăduitoare cu ei. Când descoperea mersul lucrurilor sau că era ceva despre care își închipuise întocmai, asta îi dădea o stare de confort interior. Ăia trec pur și simplu, nu e niciun mister. Ce mai încoa’ și

încolo, nu-i scapă nimic.

„Iete că și-a luat Vaică pantaloni noi! Ai văzut, tanti, că ăla s-a înnoit?“, se agită și se fudulește că a observat prima. Când i se povestește ceva pe drept cuvânt înfiorător, cutremurător, nu urmărește și nu înțelege despre ce e vorba, dar dă îngrijorată din cap și-și acoperă gura cu mâna, zguduită de așa mârșăvie. „Oameni răi.“ Aceeași replică se aplică tuturor experiențelor, faptelor aflate. Pricepe doar din tonul celui ce povestește că e vorba de o ticăloșie a te miri cui. Complicitatea asta, faptul că ăla o alesese pe ea să i se destăinuie, faptul că suferă împreună și deplâng amândoi același lucru o înalță în propriii ei ochi și îi sporește convingerea că e o persoană cu adevărat necesară.

***

Acum Costoiu icnește în răstimpuri. Nu, hotărât lucru, în dimineața asta n-o să se mai scoale din pat! Să-l roage toți în genunchi, să vină să-l tragă c-o turmă de elefanți… La ideea asta, chicotește cu subînțeles, ce, adică, el, Costică al lu’ Clămpău, un pârlit de muncitor din satul ăsta de navetiști, de orășeni pârliți, era el, care va să zică, o personalitate chiar așa de sus-pusă, încât să se deranjeze pachidermele alea pentru el? Pachiderme. Auzise cuvântul pe vremuri la Teleenciclopedia, când avea televizorul ăla Venus pe lămpi, de stăteai o juma’ de oră să se încălzească. Era primul televizor din sat și se strângeau toți vecinii ca puii sub cloșcă să se uite la el. Acolo auzise cuvântul ăsta și îl reținuse, îi plăcuse lui cum sună, îi bucurase urechile. Îl pronunța întruna, sacadat, cu satisfacție. Parcă îl furnica ceva și se simțea mai deștept. Înțelegea prin el tot ce era puțin altfel. Era și un sinonim pentru „nătărău“. Spre exemplu, venea la el la fabrică unul: „Măi Costoiule, așa și pe dincolo, nu știi unde-i cutare lucru?“ Sau, mă rog, ce problemă avea individul la momentul respectiv. Îl privea pe sub

sprâncene și îl împungea în coaste: „Nu știi? Păi, cum să știi, dacă ești pachiderm? Ia zi, ești pachiderm?“ „Ce-i aia, mă?“ Și-l ungea la ficați faptul că ăla habar n-avea ce zicea el și îl privea tâmpit crezând că poate l-a și înjurat. „Țară de pachidermi“, rostește el în gând. Azi toată lumea îl enervează, sau, oricum, parcă a căpătat un nou organ cu care vede și judecă lumea.

O vreme îl porecliseră și pe el Pachidermu’, dar suna prea aiurea, complicat, și au revenit la vechiul „Costoi“ care, rostit scurt, tăios, așa ca o spintecătură de cuțit, avea avantajul că chema după el în coadă și un crâmpei de sudalmă. „Costoi! ‘te-n cur pă mă-ta!“ Doar așa spusă era întreagă, completă. Nu avea ce să le reproșeze, doar cuvântul purta întreaga vină pentru înjurătură. „Pachidermele dracu’!“, șoptește, vrând parcă să-și ia martore toate obiectele din încăpere.

Îl înăbușă tristețea. Se pornește să se întindă. Asta-i aducea de obicei o satisfacție nemaipomenită. Oftează iar, când încheieturile îi pocnesc și-i pârâie ca niște buturugi puse pe foc. În dimineața asta e neînțeles de trist și copleșit de neliniște. Puțin apatic. După ce isprăvește treaba cu întinsul ciolanelor, începe să cugete: „Gândește, Costică, tată, are vreun rost să te ridici din așternuturi?“ Nu înțelege de ce simte nevoia să zacă toată ziua. Un fel de protest. Cu nevasta aranjează, îi zice că e bolnav. Ba, mai bine n-o să zică nimic, o să ghicească ea că nu e în apele lui. Ea chiar își dorește de mult chestia asta, ca să aibă pe cine să doftoricească și să se simtă băgată-n seamă. „Omulețul meu! Ce-o să se facă el!“ Așa o să se văicărească și o să iasă la poartă în papuci și în halatul ăla peticit, înflorat, în culori imposibile.

***

Întâmplător sau nu, chiar e bolnav, sau așa i-a spus ieri doctorul, deși nu dă doi bani pe deșteptul ăla. Un sclifosit.

Totuși, se gândește că nu aici e problema lui. Are motive mai întemeiate să zacă în vârful patului.

Dă colțul plăpumii la o parte. A transpirat. Simte broboanele băltind pe piept și la subțiori. A visat doar prostii. Tot de la tâmpitul de doctor i se trage. Știe el că e un măcelar. Toți sunt! Totdeauna îl înspăimântă ăștia în halate albe care duhnesc a doftoricale. Nici pe cumna-su, care e brutar, nu poate să-l vadă în halat. „Fugi, bă, de-aici, că tu îmi trezești amintiri!“ I se zbârlește părul când îi aude spunând cu nesimțire cum cutare s-a dus pe copcă sau că ăluia îi despică mâine dovleacul să vadă dacă are au ba ceva în el. Rumeguș, talaș, ceva! Sau, în tinerețe, îi intrase o țeavă în burtă și plecase la spital cu mațele în palmă, ținându-le ca pe o poală de nuci. Doctorul era un bătrânel morcovit și ursuz, care ținea între buze o Mărășească puturoasă. În răstimpuri, se înneca, tușea de ziceai că o să-și scuipe bojocii. „Ține tu de colea, îi întindea mațul. Să nu-l pierzi!“

Oarecum depistase de unde vine spaima asta nedeslușită. Ieri îl dusese cumnată-sa la doctor. Era bucătăreasă acolo și știa să se pună bine cu toată lumea. „Hai, dom’ director, să gustați un pic de smântânică, de ciorbiță…“, îi îmbia. Cum intrase în curte, aia îl apucase tandru de mână, că pe moment crezuse că altceva are în minte. „Stai, ascultă!“ Și zâmbea curioasă să vadă cum va reacționa.

— Fii atent, n-auzi niște ciocănituri?

— Ba da, dracu’ știe, repară ăștia vreun gard!

Ea a râs ca și când ar fi știut că asta are să răspundă. Probabil că îi încercase și pe alții.

— Nu-ți spun, că n-o să-ți placă, îi zisese parcă să-l ațâțe și mai tare.

— Hai tu, acuma, dacă tot m-ai făcut curios!

— Oase! i-a zis scurt, fericită, al dracului de fericită. Aia auzi

tu acuma! Păcăne Matei la ciolane!

Și ea râdea ca rața la avion. Un râs grosolan, prostesc.

Intrase la Matei cu limba împleticindu-i-se în gură. „Bună zi-ziua!“ Ăla l-a luat tare, privindu-l pe deasupra ochelarilor cu ramă groasă, încruntat. Mai lipsea să-i bage lampa-n ochi. Începuse să-i spună care-i baiul, scleroza, că-l dureau picioarele, îi trosneau, îi pocneau când le-ndoia. Matei îi ținea glezna în palmă ca și când ar fi cântărit din ochi o bucată de brânză. Da, chiar așa.

— ‘Tu-i maica mă-sii.

Ca și când ar fi urmat să zică: „Îmi pare rău, tăticu’, nu mai e nicio scăpare! Dă un telefon acasă să tocmească niscai bocitoare!“ Și apoi, schimbând netulburat tonul, se ridică în picioare scărpinându-se în ceafă:

— Nu-i problemă! Uite, batem colea în gleznă un șurub, îl scoatem pe parte-ailaltă, altul îl băgăm în partea asta și osul îl scoatem, că nu-ți mai trebuie, s-a dus dracu’, s-a fărâmițat ca nisipu’. Îl scoatem, îl pui într-o pungă și-l ții în vitrină să te uiți la el.

Costoiu credea că doctoru’ îl ia la mișto și-a aruncat și el, într-o doară, rânjind bleg:

— Da’ nu ruginește șurubu’ dacă mă spăl, dom’ doctor?

Apoi nici nu l-a mai întrebat nimic pe Matei, care bodogănea în continuare ce avantaje o să aibă el dacă acceptă să îi înfigă șuruburile alea, de parcă tot omu’ ar trebui să poarte așa ceva, chiar ar fi recomandat. L-a întrerupt cu ochii mici și suspicioși, bănuitori:

— Și… cam de cât să fie șuruburile alea, dom’ doctor?

— A! Nu-i problemă…

Dom’ne, devenea enervant, te lăsa fără oase și zicea că totu-i în regulă, ba, că el te face mai al dracu’ decât ai fost tu odată de la natură. …Poa’ să fie de 6, de 8, da’ de 6 cred io că e cel mai

bine!

Acuma îi era clar că doctoru' e dus rău. Înainte să iasă și să-l lase cu buza umflată, i-a mai spus doar:

— Dom'ne, matale ești meseriaș. Faci cum crezi, da' io tot alea de 4 zic c-ar fi mai bune! Mai finuțe, zău!

***

În sfârșit, deschide un ochi. Numai unul, de parcă avea în plan să facă economie de vedere și se holbează la încheieturile sale, care-i deveniseră simpatice. Deschide și ochiul pereche, clipește adânc și zice cu o voce joasă, moale: „Omul e o ființă extrem de fragilă!“ Ca și cum s-ar fi spovedit încăperii.

„Nu, nu s-a sculat!“ O aude pe Steluța. „Nu știu ce-i cu el!“ Aceeași voce pițigăiată, Doamne, femeia asta trebuia neapărat studiată. O s-o închirieze unui biolog, anatomist, ceva, care s-o cerceteze, să-i ia corzile vocale și să i le pună le borcan, la murat, să le ducă la muzeu, să treacă șoimii patriei, ăștia nu mai erau, în orice caz, să treacă lumea și să se holbeze.

— Băăă, ieși din izmene că s-a făcut ziuă! aude.

Asta era o expresie la care merita să râdă puțin. Deșteaptă.

— Le soilești, Costică, le soilești, îi strigă Steluța oprindu-se în dreptul ușii întredeschise cu un maldăr de rufe necălcate în brațe.

El o privește preț de o secundă, apoi se afundă și mai adânc în așternut.

— S-a făcut ziuă, măi omule! adaugă ea și, drept răspuns, Costoiu lansează o bășină cu voce tare, lungă de parcă păstrase intenționat gazele în măruntaie și le pritocise pentru momentul ăsta.

— Ptiu, nesimțitule! Păi, nu te zic io la mama?!

Mai trece un timp și Costoiu se simte fericit. Îl fluieră iar ăia din stradă: „Ieși, mă, din izmene!“ Iete ce le trecuse prin cap.

Pe la prânz vine și maică-sa de la biserică. Merge legănat ca o rață oloagă. Privește iscoditor prin basma de parcă ar fi vârât capul într-o gaură din gard, să spioneze ce se petrece dincolo.

— A-ni-ma-lu-le, face sacadat. Hir' ai al hăluia să hii! Păi, da, schimbă ea tonul, s-a boierit domnu'! Vrea să fie servit la pat.

El îi întoarce fundul împăcat cu sine și se gândește că femeie mai a dracului ca mă-sa nu i-a fost dat să vadă.

— Iar ai băut, animalule? îl mai repezi ea. De ce bei, mă? De ce bei? Acu ți-e rău, ai? Te doare capu'! De ce bei, mă?

De obicei îi spunea că bea ca să se îmbete și să scape de gura ei proastă. Logic, și încheia povestea, dar nu pusese limba pe nimic și nu se face să-și răcească gura…

Pe taică-su', după ce murise, ea continua să-l blesteme din obișnuință, așa, în virtutea inerției. Cât timp trăise, se ducea la biserică și-l punea în pomelnic laolaltă cu morții, ca o premoniție, cumva. Până-ntr-o noapte, când ăsta apăruse sub formă de moroi, într-un abur albăstrui, s-a răstit la ea c-o voce ca din fundul haznalei, de te cutremurai, simțeai un zvâc pe șira spinării. „Fă, nici aici nu mă lași să mă odihnesc?“ Apoi plecase și o lăsase bezmetică, buimacă. O găsiseră vecinii dimineața, pipăind noptiera pe unde zicea că se scursese năluca. Nu-l mai vorbise de atunci de rău, dar îl lua la trei-păzește pe Costoiu.

Nu-i puteai intra cu nimic în voie. Nu mergea la sapă, zicea că e bolnavă și-i cauzează. Fusese la doctor, dăduse un purcoi de bani și era supărată fleașcă din cauză că nu-i găsise ăla niciun beteșug, nicio boleșniță, acolo, să aibă cu ce se mândri. „Cum, dom'ne, la prețul ăsta?“

***

— Zi, mă, de ce nu te ridici din pat?

Stăteau amândouă la căpătâiul lui, parcă vegheau un mort.

Costoiu se răsucește puțin rezemându-se în coate, le face semn să se apropie și le șoptește conspirativ:

— Omul e o ființă extrem, da' extrem de fragilă!

Le privește cum cotcodăcesc derutate.

— Ce zice, s-a damblagit, săracu'!

El continua să le privească destul de compătimitor. În scurt timp aude și în stradă: „Ce? A murit Costoiu! 'Ai, lasă-mă! Păi era băiat tânăr, săracu'!" Morișca zvonurilor începuse să lucreze. O vede atunci pe fi-sa cea mică cum se gudură pe lângă patul lui, se-ntinde ca o pisică la picioarele stăpânului. Zâmbește parșiv, de parcă e singura care înțelege ceva și i se pare interesant să nu te mai dai jos din pat, să... Îi duce mâna pe obraz și o mângâie. Îi spune și ei parcă glumind constatarea lui. Chicotește fericită și el își dă seama că aia e singura propoziție pe care o rostise în ziua aia, dar că făcuse cu ea mai multă treabă decât cu un car de vorbe anapoda. E trecut de prânz și în stradă oamenii continuă să-și dea cu presupusul.

După care mi se pare că l-a mai vizitat cineva și l-a compătimit, și-apoi parcă i s-a făcut și lui foame. Dar nu pot să fiu sigur.

Fără chip

Aventura conștiinței mele a început fix într-o după-amiază din toamna anului 1981. Nu trebuie să-mi spună nimeni că mai sunt cel puțin alți doi prozatori care mi-au luat-o înainte folosind aceeași deschidere. Știu bine și chiar îmi asum asta, dar simt nevoia să folosesc niște cuvinte deja educate, domesticite. Prefer să gândesc prin cuvintele altora, dacă așa ceva e posibil, pentru că, uneori, n-am suficientă încredere în cele produse de mine. Mereu vorbim cu cuvintele altora. Nu cunosc pe nimeni care să poată pretinde că a inventat vreun cuvânt.

Mă simt ca și cum m-aș îmbrăca la mâna a doua. Știu că sportivilor, unora dintre ei, le place să joace doar cu mingi ce-au mai fost folosite înainte. Cele noi par neîncepute, trebuie să le îmblânzești, încă nu au dobândit suficientă personalitate. Așa și cu cuvintele.

Interesant e însă că sensul acelei experiențe trăite de mine, experiență ce-a coincis cu verificarea faptului că exist, cred că s-a revelat, sau cel puțin mă amăgesc cu impresia asta, abia în momentul în care am citit acele două proze la care fac referire. Ficțiunea a zgândărit realitatea.

E clar că nu s-au inventat încă destule cuvinte care să poată denumi toate acțiunile noastre, toate trăirile pe care le avem. Aș putea să încerc să le inventez chiar aici, dar trebuie să mă înțeleagă și alții. Uite ce deprimant poate fi să te gândești că nu există altă formă de comunicare mai evoluată și mai nuanțată

decât limbajul. Partea bună, pentru că există și ea, e că nu sunt sigur că vreau și că e necesar să-mi explic chiar totul. Cred că sensul anumitor fapte e condamnat să rămână mereu înecat în mister și în cuvinte. Pentru că blestematele astea de cuvinte nu ajută, cum zicea cineva, decât la depistarea minciunii, nicidecum la afirmarea vreunui adevăr. Cuvintele ne-au fost date pentru a stârni dihonie, vrajbă, pentru a ne face să nu pricepem chiar totul. Și poate e bine, pentru că nu știu ce s-ar întâmpla în momentul în care am fi în stare să descoperim orice.

Cuvintele au doar rolul dictatorial de a uniformiza experiențele și lucrurile. Cu ce drept, de pildă, spun eu pâine și uneia proaspete, aburinde, și celei râncede, mucede, tari ca piatra?

Cum pot exista oameni pe care să-i cheme la fel ca pe mine, deși între noi nu e nicio asemănare, sau nu am descoperit-o încă și nici nu avem timp pentru asta?

Să revenim la după-amiaza aceea ațoasă, cilibie… Spuneți-i cum vreți, cum vă vine la gură. Aveți deplină libertate, pentru că știu că e aproape imposibil să cuprinzi în niște cuvinte întreaga încărcătură de fapte, oameni, lucruri și zgomote ale unei banale după-amiezi. Cum să înghesui într-o expresie, într-un biet cuvânt, de al cărui sens nici măcar nu poți fi sigur că mai e tot cel de la nașterea sa, și poate de aici și buimăceala în care trăim, cum să înghesui atâtea stări, senzații, miasme? Lumina aceea coclită, vântul răscopt? Rămâne ațoasă. Provizoriu.

În 1981 aveam doar trei ani. De aceea e posibil ca toate spusele mele să fie simple fabulații, creații mincinoase ale minții. Scuza, justificarea ar fi că eu nu mai sunt tot acela care a trăit cândva întâmplarea. Nu e vorba doar de diferența de vârstă. Suntem diferiți chiar de la o secundă la alta. Oricând se

poate întâmpla ceva care să ne schimbe. Faptul că în acest moment privirea mea planează asupra unei umbre, să zicem, poate însemna o colosală experiență în plus, poate însemna abandonarea vechiului „eu“ sau împrospătarea lui, renovarea propriei ființe. Apoi, persoana mea suferă în momentul de față o disoluție. Uit cine sunt, pur și simplu, împrumut sau fur în cunoștință de cauză însușiri și povești ale altor persoane. Mă folosesc de ideile lor. Oricum, ce-ar face ei cu ele? Sunt al naibii de imoral. Mă identific cu obiecte, organe străine mie. Sufăr de fixațiile, fobiile altora. Ca un vânător de capete care moștenește personalitatea victimei.

La trei ani e posibil ca nici măcar de propria-ți existență să nu fii prea sigur. Vorbești despre tine la persoana a treia, te vorbești, te pârăști, ca și cum nu ți-ai aparține. Te judeci din exterior. Imaginea pe care o vezi în oglindă nu e a ta. Îmi vine în minte dulapul acela vechi, în care vedeam imaginea fumurie, întunecată a unui alt copil tot de vârsta mea și care îmi imita mișcările întocmai. Păcat că de acolo, din cealaltă lume, nu putea să-mi răspundă, și asta mă dezamăgea cumplit, mă descuraja.

Nu cred că în toamna lui 1981 s-a petrecut ceva important, un eveniment, hai să zicem, planetar, de care să atârne soarta a mii de inși. Puteți să răsfoiți calendarele, ziarele epocii. E posibil să se fi întâmplat ceva, dar nu mai țin minte și, oricum, atunci percepeam altfel evenimentele. Nu trăisem aproape deloc pentru a fi îndoctrinat, pentru a crede și a simți într-un anume fel. Facerea ființei noastre nu ține de evenimente trecătoare. Chiar la socializare participă doar straturile superficiale ale ființei. În străfunduri, rămânem noi înșine, depinzând doar de ceva ce încă nu poate fi rostit.

***

Încerc să mâzgălesc rândurile astea într-un tren de noapte. Lumina zilei se anemiază, iar întunericul caută să devină deplin. Neonul din compartiment lipsește, ca întotdeauna. Trec printr-o pădure. Luna e încă oarbă. Doar din satele străbătute scapă câte o rază din becurile aflate în răspântii. Scriu la întâmplare, fără să văd și să urmăresc pixul care zgârie hârtia accidental. Abia aștept să ajung acasă și să admir rezultatul, de parcă prin cine știe ce minune alte idei, cuvinte, pe care n-am fost în stare să le gândesc vreodată, s-ar putea adăuga celor existente deja în mine.

Întâmplarea joacă mereu un rol covârșitor. Acum câteva zile, în autobuz, ascultam muzica din boxele ce duduiau aproape de urechile mele. Deodată, peste un pasaj instrumental, s-a suprapus vocea unui puști care îi spune ceva maică-sii, o amenința sau o ruga. Habar n-avea că vocea lui subțire, banală în condiții normale, avea acum ceva artistic, se potrivea perfect peste partea aceea instrumentală. Pe moment, am crezut că vocea lui vine direct din difuzoare, atât de bine se sincroniza. Nu era conștient ce făptuiește. Dacă i-aș fi spus, și-ar fi asumat gestul și ar fi încetat pe dată să „cânte“.

***

În toamna aceea îl așteptam pe tatăl meu să se întoarcă de la lucru. Ieșisem în stradă și stăteam în buruienile care creșteau în buza șanțului. Erau mult prea mari, abia mă vedeam din ele. Probabil că mă izgonise maică-mea, să scape de mine. „Vezi, că tre’ să pice tac’tu’.“ Sau știu eu?

Cu ochiul la pândă în susul străzii, țînteam colțul de unde trebuia să apară el. Erau puțini oameni pe drum la ora aceea indiferentă, de tranziție a zilei. Asfalt mâzgălit de cretă, închipuind un șotron, două pietre care aveau rostul să amintească de una dintre porțile unei trecute sau posibile

partide de fotbal. Mai era și o pisică leneșă, răzgâiată, care se întindea ca o armonică. Probabil că văzusem o armonică, dar nu știam că se numește așa. Și nici numele pe care i-l dădeam eu atunci nu mi-l mai amintesc. E posibil ca atunci să fi gândit alte cuvinte sau să fi gândit fără cuvinte și fără să știu că asta le pare oamenilor imposibil. Apoi, vedeam alte pietre, alți copaci, bucăți de asfalt, gropi. Obiecte fără personalitate, pe care le puteai ușor confunda unul cu altul, le puteai chiar schimba între ele fără să bage cineva de seamă, nimănui nu i-ar păsa. N-ar deranja mersul firesc al lucrurilor.

Și atunci, mi-am dat seama dintr-odată că nu-mi mai amintesc cum arată tatăl meu și, drept consecință, eu habar n-am pe cine mai aștept. Nu-i mai puteam reconstitui figura, oricât m-aș fi străduit, deși o văzusem de mii de ori. Trei ani înmulțiți cu 365 = 1095. Sau poate ochii doar au trecut, au baleiat neatenți trăsăturile feței lui. Adesea, închizând ochii într-o încăpere, chiar cunoscută, mi se întâmpla să nu-i pot reface componentele și să mă trezesc buimac, dorind să știu unde naiba mă aflu. Un fel de indiferență la semnalele pe care mi le trimit obiectele. Eram îngrozit, ca și cum, dacă tatăl meu dispăruse din mintea mea, el dispăruse cu totul, și poate într-un fel aveam dreptate, pentru că un om nu e decât ideea pe care ne-o facem despre el, construită cu aportul deformabil, înșelător al minții. Deci, acum, ar putea pretinde oricine că e soțul mamei mele, oamenii se substituie frecvent, se confundă. Însă e mult mai dificil de explicat acea spaimă, despre care acum cred că e principalul imbold creator. Datorită spaimei facem totul. Ne e permanent frică, și de-asta reușim să supraviețuim. Facem case pentru a ne apăra, arme din ce în ce mai sofisticate. Și spaima nu e decât o formă ceva mai rudimentară a extazului în fața lumii, a minunării. E imaginația în faza ei de coacere. Și tot nu pot deslușI acea stare de uluială

care pusese stăpânire pe mine și nu pot afla de unde provenea ea. Rămâne ceva ce nu poate fi rostit. Noroc că o voce m-a trezit atunci și a refăcut ordinea inițială sau, mă rog, dezordinea cu care deja ne-am familiarizat și nu ne mai sperie. Putea fi a oricui vocea aia. Oricum, dracu' să-i ia pe toți oamenii, cine mai stă să-i deosebească?

— Bună ziua, căciulă, că stăpânul n-are gură! Ce faci, măi tiriplice, nu mă mai bagi în seamă?

„Textele lui Sorin Stoica năucesc din prima clipă, obligă să-l admiri, să-l iei în seamă. Un talent viguros, năvalnic. O dicție clară, inconfundabilă, și un curaj nebun – curajul de a scrie despre lumea noastră plină de opinteli, de răutăți și de rătăciri, aparent fără ieșire.
În timp ce noi, prozatorii cu pretenții, tăcem sub diferite pretexte, Sorin Stoica își publică înjurăturile lui literare cu temeritatea și orgoliul debutantului consacrat. La vârsta lui de douăzeci și unu de ani nu se teme de nimic. Singura slăbiciune (vocație) este scrisul, curiozitatea de a cunoaște oameni simpli și pitorești. Oameni vii.
Cred că, prin acest volum, ceva începe să se
întâmple în proza română.“ – Sorin Preda[3]

---

[3] recomandare preluată din volumul original, de pe coperta IV (n. ed. – 2012)

Dincolo de frontiere[4]

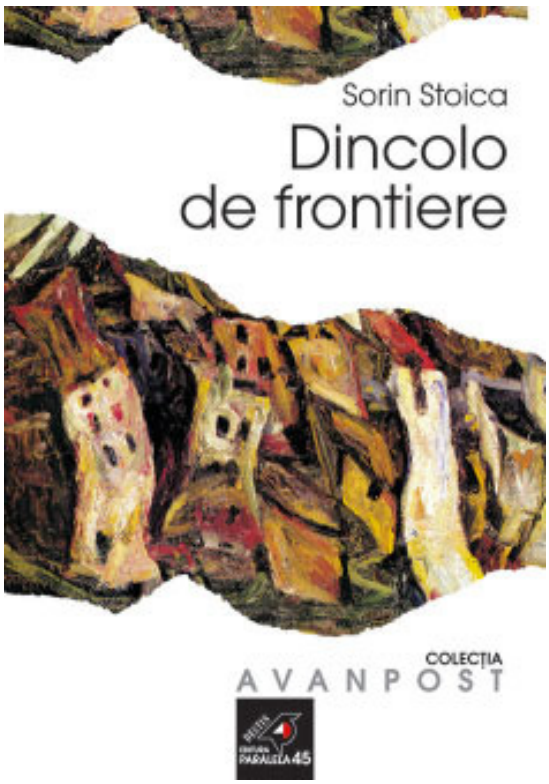

Editura Paralela 45
Colecția: Avanpost
Anul apariției: 2002
ISBN: 973-593-650-X
Nr. pagini: 196
Format: 140x200 mm
Prefață de Radu Cosașu

[1] „Pentru că scrisul nu e deloc o activitate solitară, autorul ține să le mulțumească domnilor Șerban Anghelescu, Gheorghe Crăciun, Radu Conciu și Sorin Preda.“ – text preluat din volumul original, de pe pagina de gardă (n. ed. – 2012).

Arta kakolaliei

După auzul meu de bucureștean, prin satul literar românesc n-au mai trecut melodii ca astea, ale lui Jul, băiatul directorului de la școala din Bălteștii Câmpeniului, un adolescent care se dă mare rocăr, zdrăngănind deja în formația Sacru, având ca preferințe supreme Metallica, pe cei de la The Who sau Beatles-ii. El zice că i-a intrat în sânge zdrăngăneala asta. Dacă nu ajungea la muzicile ăstora, era și azi un prost și ar fi rămas un bou, un țăran ca toți colegii lui, Țeavă, Galileo, Mapeț, Balzac sau Piedone, toți declarați de el ca „inenarabili“ sau „irelevanți“. Or, el, Jul, nu mai vrea să fie țăran, nu acceptă să fie unul de-al lor și să se supună legii după care „gata, tată, oricine vine de la țară, i-am pus ștampila, țăran!“. Jul are o singură soluție „ca să le arăt cine sunt io“: chitara! Să învețe puternic și să le dea clasă.

Mai toate ștampilele pășuniste, sămănătoriste, ba chiar moromețiene, mai toate clișeele satului nostru literar se cam duc dracului când îl auzi pe Jul cum gândește și ce vorbește în tranziția lui de pe ulița Căprăreților la Muicăl Jackson, la repări și depeșari. Între idiotul satului și deșteptul satului apare acum, parcă pentru prima oară, snobul, anticonformistul, diferitul, veneticul.

Cu o ureche muzicală de clasa lui Ilie Moromete, cu o artă a kakolaliei care transformă înjurătura în „ritual dacic“ și neologismul într-o horă orgiacă, cu o inteligență care twistează fățiș, cu violentă ironie, între Baudrillard, Fromm și Cioran,

Sorin Stoica… ei, ce face Sorin Stoica? El face din sârbă *rock'n'roll* și din *rock'n'roll*, mecanismul poveștilor fără de care niciun sat nu funcționează. E inenarabil. Băi, fratele meu, dacă ăștia te vor găsi irelevant, nu te victimiza, e tot ce pot să-i spun acestui prozator care nu are de reproșat lumii decât un singur lucru, că a uitat să povestească.

Radu Cosașu

„Dar Domnul Dumnezeu
a chemat pe om și i-a zis: «Unde ești?»“
(*Cartea Facerii*)

1. Capitolu’ unu

De fiecare dată când m-apuc să scriu ceva, îmi vine să încep cu „bună ziua“. Nu c-aș fi io ăla politicosu’, aiurea, sunt un mitocan de primă clasă, da’ cred că e din cauză că m-am uitat prea mult la televizor și de-aia. Și ăia încep la fel când dau ochii cu lumea. Trebuie să începi într-un fel. Deci. Nu cu deci.

Nu prea știu io să povestesc, da’ o să încerc totuși să vă zic măcar câte ceva despre mine. Mă reped și orice povestire a mea e ca un fel de ejaculare precoce.

Mă cheamă Jul. O să vă explic mai încolo ce-i cu numele ăsta de actor american. Dintr-o silabă.

M-am născut în Băltești, care e un sat la vreo trei kilometri de Câmpeni, un orășel unde fac io naveta la un liceu, despre care profesorii cred că ar fi un fel de a opta minune a lumii a treia. Ce să le ceri și lor? Acuma, nu că m-aș da io rotund, da’ la șaișpe ani, câți o să fac peste vreo lună-două, sunt unul dintre cei mai periculoși chitariști din oraș. Întrebați pe cine vreți, dacă nu mă credeți. Și sunt mulți care se ocupă cu chitara pe aicea. Nici nu-s multe alte chestii de făcut.

Ar trebui să încep de atunci când am fugit io de-acasă și, în sfârșit, am intrat la Costi în formație. În Sacru. Voiam de mult chestia asta, ca să scap de proștii mei, din trupa în care eram io înainte și cu care nu mai făcusem o repetiție de nu mai țin minte.

Ce să vă mai zic? N-am bani, n-am nimic, ai mei sunt niște profesori pârliți. Chiar dacă taică-miu e director la școală, în

Bălteşti, n-am o leţcaie. De fapt, tocmai de-aia n-am. Deja am început să mă victimizez, şi nu e bine deloc.

2. Dom’ director

Îl vedem mai întâi călare pe o bicicletă gata să se deschioleze, care scrâșnește din toate încheieturile. Avantaj dom’ director. Nimeni nu e atât de tâmpit, încât să fure un așa rablament. De-aia nu e nevoie să-i pună lacăt și doarme liniștit noaptea. Pe ghidon atârnă o geantă cu acte. Inutile, probabil, dar un director de școală trebuie să aibă tot timpul niște acte asupra sa. Coboară vijelios panta ce-l duce la școală. Se grăbește. Se grăbește din principiu. Își așază cu stânga părul rar, nefiresc de mătăsos, dat pe spate. Dreapta mușcă strâns ghidonul. Miroase a primăvară. E și sunetul ăsta pe care nu-l auzi decât în forfota dimineții. Sunet împrăștiat. Vrăbii bolnave de limbariță. Toate astea nu pot fi găsite decât dimineața. Dimineața guiță. Și dimineața, și păsările.

Slalomează maestru printre două gropi, dar nu poate evita ca roata din față să nimerească într-o balegă nou-nouță. Frânează scurt și o împrăștie în jur. Strâmbă din buze nedumerit. Probabil asta are să-i poarte noroc.

E răcoare și e plăcut. Pe bicicletă, îl lovește aerul primenit al dimineții. Îl ia în piept. Îl înfruntă. Strânge din ochi, ca și cum ar fi nemulțumit. Vântul îi izbește ritmic pantalonii de lanțul bicicletei, astfel încât riscă să și-i prindă acolo, să îi sfârtece. Cămașa albastră îi bombează burta care parcă ar ascunde un pepene. În rest, arată perfect normal. Un ins nu mare de statură, care însă are o burtă ce te pune pe gânduri.

Înainte să ocolească ultima groapă a pantei, se asigură că nu

trece nicio mașină, face stânga și vede drept în față un grup de profesoare navetiste care tocmai au coborât din autobuzul care le aduce din oraș. Se îndreaptă spre școală cu mers legănat, agale. N-au niciun motiv serios să grăbească pasul.

— Vai, tu, asta nu-i nimic! Nu era prost Galileo. Deloc nu era prost, dragă! Le-am dat odată *Scrisoarea III*, să facă o caracterizare prin antiteză, Baiazid și Mircea. Și-auzi ce scrie Galileo al meu: Mircea o avea mare, dar Baiazid o avea și mai mare. Ba, nu, mint! O avea de trei ori mai mare! El se referea la armată, dragă! Ăsta cred că uneori le făcea *expre*, tu! Altădată, mă pune dracu' să le dau un citat din Arghezi, chestia aia cu Eminescu, poetul nepereche. Și tot Galileo îmi vine la lucrare cu Eminescu, poetul neîmperecheat. Auzi, tu! Cum, Doamne iartă-mă, să nu te pufnească râsul?

Dom' director se apropie tiptil. Zâmbește fericit cu gândul la ceea ce mintea sa tocmai pritocește. Gândește în perspectivă adică.

— Pardon, pardon, io n-am claxon!

Într-adevăr, nu are claxon. Doamnele profesoare se sperie puțin, apoi supralicitează spaima inițială. Țopăie, chicotesc, ca și cum s-ar feri de un șoarece. Vai, dom' director, se poate, nu știați că sufăr cu inima? Dom' director râde și el, apoi se încruntă brusc și devine sobru. Aproape sumbru.

— Hai, mai repede! Unde-ați stat atâta? Băliguțe! Când le zici, se supără! E opt și-un minut!

Doamnele profesoare încearcă să pareze. Neconvingător. N-a venit autobuzul. Devin lingușitoare. Sau amabile. Îl știu pe dom' director că e doar tare-n gură. În clonț. Trebuie să-i accepți impulsivitatea și vocabularul ceva mai coroziv pentru că altfel nu trece niciodată la represalii. Chiar dacă acum se chinuie să-și construiască o mască de dur.

— Hai, că vă tai ziua! De azi mă fac al dracu'! A-nțărcat

bălaia! Nu vine autobuzul, veniți pe jos! Faceți și voi sport, blochiști puturoși!

Ultimele cuvinte, inclusiv nelipsita sintagmă „blochiști puturoși“, le spune cu spatele la grupul de profesoare ce se apropie alene de școală, așa că avem serioase îndoieli că ele au auzit. E un fel de sintagmă de apărare. După el, un blochist consumă aerul de pomană, nu produce nimic. Nu-și justifică existența cu nimic. Cum o fi putând, domn’e? Oricum, e bine să susții doctrina asta a datului în brânci. Dacă-l asculți pe dom’ director, ajungi la concluzia că omul s-a născut fix pentru a munci, pentru a se speti.

Intră în curtea școlii și e zgâlțâit de pietrele din pavaj. Roțile bicicletei caută smocurile de iarbă, de mușchi crescut printre pietre, care ajută roțile să amortizeze. Câțiva puști agățați în duzii de la intrare salută ceremonios, reverențios. Alții care joacă fotbal se opresc. Moment solemn, atitudine oficială.

— Săru’ mâna.

— „Săru’ mâna“-i zici popii, nu mie!

Puștii râd. Sincer. De fiecare dată așteaptă ca dom’ director să arunce o vorbă de duh, după care o răsucesc pe toate părțile. În aglomerația din curte, venirea lui dom’ director e un eveniment ce trebuie onorat. Toată curtea își schimbă parcă forma de viață. Se formează un culoar pentru bicicletă. Dom’ director salută cu mișcări scurte, repezite. Saliut! Un fel de pronunție franțuzită inexplicabilă.

Un zăpăcit care aleargă pe un altul sau chiar el e alergat de cineva nimerește în bicicletă și e gata să-l dea grămadă. Se oprește speriat. Își freacă coastele, s-a lovit și el destul de serios, dar asta nu mai contează. Acum nu mai contează. Dom’ director îi face semn.

— Măi damblagiule, vino-ncoace! Știi ce meriți, nu?

Copilul pleacă resemnat capul pentru a încasa o castană

ștearsă, acompaniată de o înjurătură lipsită de imaginație. Se bucură că a scăpat doar cu atât. Fuge și uită de durere. Între timp, în curte a ajuns și corpul didactic. Intră una câte una. Îl văd pe dom' director agitat, roșu la față și îl persiflează, ce s-a întâmplat? Care-i buba? Cum să-l ajute? Dom' director dă un răspuns așa, la modul general.

— Bisericuța mă-sii! Copii tâmpiți din părinți parașutiști! De ce îi mai fac, mă, dacă n-au grijă de ei? Măi, oaie cu șorici, altădată să te uiți pe unde mergi!

I se pare că o castană n-a fost de ajuns. Vino-ncoace. Autoritar. Copilul se supune. Dom' director se preface că îl plesnește, dar în imensa-i mărinimie mâna se oprește din traiectorie undeva după ceafă și o scarpină. Copilul încă așteaptă.

— Al cui ești tu, mă?... A lu' Văsioiu... Tac-tu lucrează pe la IREP?... Îhî... Hai c-am fost colegi, mă!

Crede în ereditate, probabil. Contează enorm al cui ești.

Din gesturile resemnate ale puștiului putem lesne deduce că nu e prima dată când dom' director recurge la castană pentru a disciplina. Ba, această castană e un privilegiu în școala din Băltești. Nu e urât pentru asta. Nici absolvenții nu îi poartă ranchiună peste ani. Consimt că acea castană celebră a avut și ea meritele ei educative. Nu le-a luat nimeni gratuit. Uite, acum când sunt mari, ce deștepți au ajuns! Chiar acum în curtea școlii se pot auzi următoarele genuri de dialoguri:

— Ce, bă, castana aia pe care ai luat-o tu a fost mizilic. Să vezi *mie*, accentul se pune pe experiența personală, mie să vezi ce mi-a tras-o! Că nu mai știam pe unde merg. Să fiu nebun! Să se facă atâta ăla care minte! Să vezi când eram în practică, băăăăă, i-a ars una lu' Batoru, a căzut ăla-n coceni! Că-l știi că e o mână de carne, o labă de oase.

Pe scurt, e foarte ciudat că aceste castane, în loc să

știrbească prestigiul lui dom' director, din contră, i-l cresc. E foarte popular.

O singură dată a luat taică-miu țeapă la greu. Juca Țeavă barbut pe hol, așa, așezat pe vine. Taică-miu se oprește în spatele lui și îi arde un șut în cur. Hep! Țeavă nici nu știa cine era. Se întoarce. Futu-ți piz... aoleu, n-am vrut! Dă un' să știu? Hopa, face taică-miu. Ce *face* barbugiii? Zarurile se confiscă. Țeavă încerca să se apere că el abia atuncea se apucase de barbut, ăștia mai marii, Vasile Pulea, Găbișală, ăia jucau barbut. Era și turnător, pe deasupra. Fugi, mă, i-a tras taică-miu o castană. Țeavă n-a zis nimic. Parcă nici nu-l durea. Abia după aia, nene, când a dispărut taică-miu în cancelarie, și-a scos Țeavă al meu fesul. Că am uitat să vă zic, avea și fes. Și sub fes, ce credeți? O minge dezumflată, fratele meu! Scosese aerul din ea, că o strânsese, o îndoise și o băgase sub căciulă. Așa că nu simțise niciun pic de durere, prostul!

Dom' director merge acum prin curte, alături de bicicletă. Vede un câine. Ce faci, măi Răbdău? Așa îl cheamă. Nu-i dă nimeni de mâncare și săracul rabdă, suferă. Găsește o jumătate de covrig și i-o aruncă nu fără o oarecare părere de rău. Câțiva pași mai încolo, un muncitor, muncitorul școlii, nu oricare, măsoară, taie niște scânduri.

— Să trăiți, dom' director!

— Ce faci, măi papleacă?

— Ce-am învățat, aia fac! Ia uitați-vă! Ie că ie drept? Și-am tăiat doar la ochiometru. E drept? Păi, nu? Am un oooochi...

— Ba văd că ai doi, mă!

— Ba patru am, face tipul și își saltă ochelarii puțin mai sus, încercând să-i îndepărteze din rana aceea urâtă pe care au făcut-o tot frecându-se acolo de osul nasului.

Dom' director se uită spre o elevă de-a dumnealui și

exclamă cu simț de răspundere:

— Bă, ia uite-te la asta ce a crescut! O cam mănâncă licuriciu'!

— Mișto așa, ca animal! observă și ochelaristul.

— Ca obiect, măi țărane, are dom' director ultimul cuvânt.

Câțiva puști îi aud și prind curaj să strige și ei:

— Fă, mai duci maimuța la englez? Lovi-te-ar lancea măgarului!

Dom' director își aduce aminte de implicațiile educative pe care le presupune fișa postului. Iete-te la ei, băi nesimțiților! Gura, că v-o plombez! Ia hai la clase. Asta îi ațâță și mai tare pe puști. Au fost băgați în seamă. Și asta îi face să-l simtă pe dom' director ca pe unul de-al lor.

Dom' director o privea pe tipa aia cu o privire de stăpân. Chiar se simte proprietar pe tot ce îl înconjoară aici. Nu se poate întâmpla nimic în curte sau prin împrejurimi care să-l surprindă. Situația e sub control. Pot apărea la o adică vreo câțiva golani agățați de gard. O castană dată la marele fix îi va împrăștia pe toți. Poate intra pe aici o oaie sau vreo vacă rătăcită. Răbdău, ssst, pă ea, și Răbdău o aleargă de-i merg fulgii. Vorba vine, fulgii. Dom' director are spațiul la degetul mic. Îl cunoaște. Nu e loc de ceva neprevăzut, de vreo ambiguitate. Totul poate fi calculat, măsurat. Nu e nimic care să vină pe neașteptate. Și poate că asta îl face fericit. Controlează un spațiu. Îl știe.

Acum se îndreaptă spre primărie, care a fost construită gard în gard cu școala. În curte vede pe cineva cunoscut, un funcționar, consilier, unul care prea multă treabă pe acasă nu are și își pierde vremea pe aici.

— Ce face, domn'e, primaru', c-am o vorbă cu el!

— E rău de tot dom' primar! A vrut să taie vițelu', și-a tăiat bou'!

— Ai, lasă-mă! Credeam că i s-a-ncălicat vreo vână!

— A tăiat un vițel și nu știu cum i-a băgat cuțitul prin beregată, c-a ieșit în partea ailaltă direct în picior. Acuma e la spital!

— A tăiat bou', ai? He, he, râde dom' director, complice.

— Da, lasă că cât timp e indisponibil poate vă hotărâți să fiți barem interimar.

Dom' director face un gest categoric din care se înțelege că refuză orice fel de demnitate. Spune totuși nu fără vanitate că s-au rugat de el toate partidele să candideze, haideți că sunteți om cu inițiativă, dar lui nu-i trebuie hoții din astea, vrea să rămână cinstit. Că spune lumea că în cazul ăsta e prost de bubuie, să spună. N-are decât. Și mai zice după asta și vechea poveste că la revoluție l-au pus pe el oamenii primar pentru o zi. Putea să rămână atunci, dar nu e făcut pentru așa ceva. Nu știe să fure, domnule!

— Ați aflat de ăla al lu' Aldea? Că l-a furat lada! A mierlit-o!

— Cine, Galileo? Parcă așa îi ziceau ăștia!

Acum abia își dă seama de ce tocmai de Galileo vorbeau profesoarele.

— S-a bătut cu unii, nu s-a aflat cu cine! Și era băiat tânăr, domnule! Vagabond era, da' avea și el un suflet!

Pleacă. Saliut, numai bine! Și e luat imediat în primire de femeia de serviciu. Toată lumea trage de el în dimineața asta. Îl întreabă când poate să vină la dânsul după tocitoarea aia. Sâmbătă după-masă, dar la ce oră?

— Vino după cinci, că dorm! răspunde ca un om care își respectă habotnic tabieturile.

— La șase e bine? se asigură femeia.

— După cinci am spus, repetă puțin dispus la concesii.

— Păi și ce, șase nu e după cinci? nu e convinsă femeia că tot acest dialog e necesar.

Intră în cancelarie în toiul unei discuții despre același Galileo. Doamnele profesoare se află încă la cafeaua de dimineață și e ciudată dragostea asta subită pentru Galileo. Pentru memoria lui. Privește peretele din față întâi, gest reflex încă de când acolo se afla portretul lu' tovarășu'. Acela într-o ureche. De fiecare dată când intra se închina și recita: Arză-te-ar focu'! Dar-ar Dumnezeu drăguțu' să dai în primire. Se poate spune că a fost și disident. Sau înjura din principiu, în virtutea inerției. Rămâne de studiat. Acum, în lipsa portretului, excedentul de înjurături se revarsă asupra doamnelor profesoare. Le înjură preventiv. Profilactic. Să fie vigilente. Să nu doarmă-n bocanci.

— Veniți la școală să vă odihniți! Nimic nu faceți! Veniți să faceți vechime! Lăsați-l pă Galileo! A murit, pa, puiu!

S-a convins că subordonatul, la fel ca și copilul, trebuie sărutat doar în somn. Le grăbește să intre la ore, apoi se refugiază la el în birou. Cască, oftează și se întinde, apoi o ia de la capăt. În birou ajuns, simte covorul moale, sub picior. Se aude doar o pendulă cum se hâțână. Așterne două-trei hârtii pe masă. Se întinde din nou. Calcă același covor moale care sună ca un vers de poezie ce nu mai poate exprima lumea noastră. Pune mâna pe telefon și formează un număr pe care îl are deja în memorie. Strigă ca și cum nu are încredere că vocea lui va ajunge doar prin cablu la celălalt capăt.

— Ce faci, măi oiță, parcă vorbești din lighean! Cum cine? Io sunt!

Sub acest „io“ s-ar putea ascunde oricine, dar expresia e marcă înregistrată a domnului director, așa că întotdeauna celălalt știe cu cine vorbește. Cine e acel „io“.

— Te-ai sculat, măi blochist puturos? Ce, mă? Mie-mi place omul om și porcul gras. Habar n-ai tu la bloc acolo cât muncesc io!

Are o fixație. Toți sunt blochiști puturoși. Până și fratele lui dom' director, cu care acum aflăm că vorbește. Totuși, parcă e și o urmă de regret în sudalma asta. De invidie.

Nu rămâne prea mult pe fir. Conversația e plină de locuri comune, banalități. E doar un fel de obligație. Îi mai spune (îl amenință) doar că s-ar putea să dea o fugă până la el la Oradea. Ce noroc că și-a găsit post acolo. Mai pleacă și el de acasă. Își ia două-trei zile libere, dacă-i dă șăfu', he, he! Repetă poanta pentru a fi sigur că celălalt a înțeles apropoul. Așa a fost el, mai ducaci.

— Știi că așa îmi place mie să plec! Să mă aerisesc! Păi, nu? Și când nu eram director, tot io mă duceam la ședințe, alergam să rezolv toate. Mi-a plăcut mie. Bine, măi țăran colectivist! Pe la noi, toate bune, cum le știi, hai că te-am lăsat! Uraa, măi tămâiosule!

Alt salut marcă înregistrată. Trântește receptorul, se lasă pe spătar și i se pare că e prea multă liniște. Pe hol se aud în surdină glasuri de profesoare care predau, cu voci subțiri sau arțăgoase. Blânde uneori. Voci feminine în special. În afară de dom' director, în școală mai sunt doar doi bărbați. În rest, plin de femei. Nu pronunță nimeni „femei" așa ca dom' director, cu acel dispreț misogin, inimitabil, inenarabil.

Plictisit, se ridică și iese iar din școală. Încalecă pe bicicletă și se îndreaptă spre WC. Face un fel de echilibristică printre pietrele ieșite din pavaj precum o erupție pe piele. De la cancelarie până la WC sunt cel mult douăzeci de metri. Bineînțeles că dom' director nu avea nevoie de bicicletă, dar imaginea lui e indisociabil legată de velociped. E incomplet fără ea. Pe stradă, nici nu știe să meargă altfel. Nici fără geanta aceea uriașă în mână. E condamnat să meargă cu bicicleta până la budă.

La ușa WC-ului se intersectează cu nea Șpipi, profesor de

istorie. Încă. N-a vrut să iasă la pensie. Dând unul de altul într-un loc ce presupune intimitate, simt nevoia să se justifice, își sunt datori unul altuia cu explicații.

— Trebuia să scutur trandafiru'!

Nea Șpipi, suferind de prostată, nu trebuie să mai explice de ce a venit.

O oră la nea Șpipi poate dura și cinci minute, dacă are necazuri cu prostata. Așază cartea pe catedră, pune creta semn la rândul la care a rămas și scrie pe tablă cuvânt cu cuvânt ceea ce vede în carte. Cu spatele la clasă, așa că acela care stă în prima bancă n-are decât să întindă mâna și să mute creta câteva rânduri mai jos. Nea Șpipi doar constată: „Iete că terminarăm! Clasa a țâșpea iese pe platou la antrenament!“ și el dă o fugă până la budă. Când te ascultă trebuie să știi răspunsul la numai două întrebări: „Cât purta Decebal la opinci?“ și „Câte neveste a avut Soliman Magnificul?“. Ideea e că pe vremea lui Decebal încă nu se inventaseră opincile, iar Soliman, culmea, a avut o singură nevastă. La aceste două întrebări se reduce istoria pentru nea Șpipi. Dacă nu știi, se uită la tine acru: Vezi costumul ăsta? O să-l vezi și la toamnă!

Dom' director iese din budă și își continuă echilibristica pe bicicletă, până la colțul străzii de unde cumpără trei, hai patru sute de grame de parizer. Și o pâine. „La noi se mănâncă, domn'e! îi spune vânzătoarei care îl are mereu de client. La noi se mănâncă! Doar cine muncește are dreptul să mănânce. Trântorii puturoși care consumă aerul degeaba…“, își expune cunoscuta teorie despre blochiști și în fața vânzătoarei care îl aprobă. „Așa e, dom' director! Așa e!“ Așa îl aprobă. Apoi se apucă să-i povestească și ea despre Galileo. „Mai scutește-mă, domnule…“

Se închide din nou în birou, pune un ziar pe masă și mănâncă sănătos. La un moment dat îl supără o plombă. Scoate

o oglindă din geantă, o studiază și face semn cuiva nevăzut că nu contează. Mănâncă. Încă puțin și se sună de pauză. Întotdeauna i-a plăcut să mănânce la botu' calului. De-aia și pleca din proprie inițiativă în delegații. Cu gândul că va intra într-o patiserie, pateuri, ștrudel, merdenele, lapte bătut. Știe el o patiserie de nota zece.

Ușa se deschide brusc și intră un individ surescitat care învârte o paletă de ping-pong în mână. Dom' director se simte dator să îi explice și lui:

— Adriane, la noi se mănâncă, domn'e! se justifică din nou.

Numitul Adrian intră direct în subiect:

— Hai, dom' director, să vă fac un tenis! Vă distrug!

E echipat ca pentru o competiție de anvergură. Geantă cu prosop în ea. Două-trei palete de rezervă, pentru exersat draiful, pentru efect. O bantă, petlițe. Spune că îl bate de-l usucă, se agită ca un titirez, o energie anormală. Hai, nu vreți să jucați, vă e frică? Ați zis ceva de revanșă! Aud! Am venit atunci, da' era sala ocupată! Hai că acu' e vreme frumoasă, îi dați afară pe ăștia mici și rămâne înăuntru doar artiștii! Să nu uit, e în școală, cum îl cheamă? Cum îl cheamă, domn'e, că zicea că mă bate! Domnuuuu Păpădie?... Da' domnu' Buruiană zicea că îmi dă omoru'! Îi arăt io artă și precizie!

Adrian. Adrian Nebunu. A înnebunit la inundațiile din '77. Era în armată și a fost trimis să salveze niște oameni din satele luate de ape. Cei care l-au cunoscut înainte spun că era băiat deștept, că în armată a luat locul doi pe țară la ping-pong. Cică era talentat. Intrase și la facultate Așa se făcea pe atunci armata, înainte de facultate, să te ia din pripă.

Cei care l-au cunoscut după, îl știu doar cum se laudă că a fost în turneu în Hong Kong, unde a făcut demonstrații. Mai era și Harlemul la baschet. Cunoștințe vechi, încă de când au fost în Franța și au vizitat închisoarea Luvru. Acum trebuie să plece în

China. Așteaptă viza pentru că e prieten bun cu ambasadorul lor. Între timp învață limba chineză. Și mai trebuie să-i sosească și o masă de tenis din America. Direct din America. O să facă un club de tenis acasă și o să câștige o groază de bani. Noaptea se plimbă pe stradă și cântă rusește. Sau italienește. Melodiile lui Celentano, Gianni Morandi. Alea îi plac lui. Și tenisul îi mai place. Când e internat, doctorii nu îl lasă să joace. Acum că a ieșit din spital, prima grijă e să-l bată pe dom' director, care e recunoscut într-un clasament neoficial ca printre cei mai valoroși din regiune. E și profesor de sport. Trebuie menționat acest amănunt. A se vedea câți profesori de sport au devenit directori. Explicația e simplă. Au timp liber pentru că nu au la ce să facă meditații și apoi sunt ceva mai mobili.

Dom' director intră la oră peste domnu' Păpădie, profesorul de matematică, cel de-al treilea bărbat al școlii, după nea Șpipi și dom' director. Nu am intenționat să alcătuiesc aici o ierarhie. Tocmai explică la tablă ce e acela un grafic.

— Să zicem că se internează unul în spital cu 40 de grade la nouă seara. A stat în ploaie, n-a prins rata, știu io ce-a făcut. Îl iau doctorii, dă-i cu frecții, medicamente, pe la 11 ajunge la 38 de grade. Îi mai fac ăștia o injecție, ceva, și pacientul nostru scade la 36. După aia se duc doctorii la cafele, chestii, uită de el și iar îi crește temperatura, face 39. Îi mai fac ăia încă o injecție, comprese, după care se culcă, noapte bună și îl uită acolo. După care, veșnica lui pomenire… Uite cum scade graficul! Ați înțeles, măi mormolocilor?

Dom' director râde și îl întreabă dacă are fereastră ora asta. Are. Foarte bine. Atunci o să vină să facă un tenis. Ordin. E fără un sfert. Hai că în cinci minute până se sună nici iarba nu crește.

Acum joacă tenis. Cine bate rămâne la masă. Din sala de sport se aude ecou, picioare târșâite pe parchet, exclamații de

admirație referitoare în special la propriile execuții, țăcănitul celuloidului, pocnetul chior al unei palete fără burete. Din când în când „Are gaură paleta!“ pentru o ratare.

La ușă apare femeia de serviciu:

— Hai, Victorițo, te fac un tenis? e poftită și zâmbește flatată.

— A venit niște părinți să le semnați carnetele de alocații!

— Lasă-mă-n pace cu trântorii tăi! Hai că se apropie finișu’! Adriane, futu-mi-te-aș în cur (*un nou exemplu de dativ etic*). Dacă era pe masă n-o mai scoteai. *Setbol* opșpe! Mamă, făr’ un cui de briceag! Uite, Victorițo, numai din cauza ta m-a bătut!

Iese, merge alături de Victorița și o trage la răspundere, de ce n-au venit împiedicații ăia mai devreme?

— Știați că l-a găsit mort pă ăla a lu’ Aldea, pă Galileo?

În mod sigur, refrenul zilei e această moarte care nu afectează pe nimeni, după câte se pare.

3. Bârnă, Ghițuleasca, Pensionaru și „Femeia mea“

Doar lui Bârnă i-am spus că am fugit de-acasă, adică i-am spus, mă rog, nici n-avea cum să nu știe, dacă am dormit la el. Avem chimie și cică a zis tâmpita aia că dacă nu venim la lucrare, am încurcat-o, nu primește scutire, nimic. Doar dacă-i aduci certificatul de deces se mai gândește. Ăstora, lu’ Ghițuleasca, Cârnatu și câți mai sunt pe-aici, nu le-am spus nimic și deocamdată nici nu am de gând să le spun. Cine știe cum ar reacționa? Le-aș da un motiv să facă mișto. Mingi la fileu.

Au băgat căldură, caloriferul frige, și e nemaipomenit de mișto să stai călare aici pe pervazul geamului, cu lemnul ăla unde a pătruns căldura și începe să miroasă mișto a vopsea topită parcă. Holul e întunecat, nițel igrasios și plutesc pe el niște vălătuci de fum. Fumează ăștia ca turbații. Ca disperații… Soarele abia mijește, se vede prin fereastra care mai e și murdară pe deasupra. Se screme să răsară. Mă rezem de geamul ăla prost chituit, mâzgos. Suflă vântul nițel dinspre budă și toți vălătucii ăia, cum ajung acolo în dreptul budei, o cotesc, o iau parcă deodată la fugă, se cară, ies din căldura asta umedă. Pe bune că nu-ți mai trebuie nimic. O senzație de bine pe care nimic n-o îndreptățește. Așa de puține chestii sunt de ajuns dacă vrei să fii fericit! Ăștia, Bârnosu, Ghițuleasca, se țin de mine să le cânt ceva, că de ce am venit cu chitara la mine, dacă o țin așa ca prostu’ în brațe. S-o scot de la naftalină. Parcă-

s d-ăia mici care te roagă: „Nenea, fă-ne de râs!“ Sincer să fiu, mi se pare că fiecare dimineață are muzica ei și e inutil să bruiezi tu sunetele care deja există în aer.

Din când în când, se mai deschide ușa și mai intră câte unul din ăștia întârziați. Nici n-ai cum să nu întârzii când ai ore de la șapte. Majoritatea au, nenică, niște fețe speriate, să-i vezi cum se bulucesc, gâfâie, parcă e ultima ocazie din viața lor să ajungă la școală și nu vor s-o rateze. Cârnatu se trezește urlând după o tipă: „Fă, arată-ne și nouă o țâță!“ Aia, normal, se face că nu aude. Lu’ Ghițuleasca nu-i pică bine. Cum o ține Bârnă în brațe acolo pe pervaz, o vezi că se strâmbă și se apleacă parcă să borască.

— Cine, mă, tuta aia?

— Hai dragă, că oricum îi dai lecții, caută s-o consoleze Bârnă, în timp ce-i bagă o mână pe sub geacă și începe s-o mamelească, să frământe la cozonaci, cum ziceam noi când eram mai mici și mai proști, când ne așteptam colegele să iasă și le prindeam la înghesuială. Eram al naibii de violenți la vârsta aia. Cred că alea erau pline de vânătăi.

— Îolicăăăă, ce gusturi ai, Cârnate, întinde Ghițuleasca gâtul și-i arde o gheară lu’ Bârnă, să se potolească.

Lu’ Ghițuleasca, nu că mă dau mare, da’ am avut nu știu câte ocazii să i-o pun, da’, mersi, n-o suport, nenică! Dacă stai să te gândești, ea e chiar o tipă de gașcă, da’ mutra ei îmi aduce aminte de cineva. Poate am să vă spun io de cine. Câteodată mi se pare că nu stau de vorbă cu omul din fața mea, ci cu altcineva, care s-a cuibărit acolo în el. Și e groaznic, pe bune. Urăsc unii inși doar pentru că o strâmbătură a lor, un zâmbet, accentul sau bretonul ăsta de prost gust în cazul lu’ Ghițuleasca îmi trezesc mie oarece amintiri mai puțin plăcute.

— Ia laba de pe mine, încearcă Ghițuleasca să-l îndepărteze pe Cârnatu, care s-a băgat și el acolo.

I-a mai ars o gheară. Ăsta se retrage și țipă usturat. Se uită la zgârietură. Pipăie urmele ghearelor care n-au sfârtecat atât cât să dea sângele și parcă e mai dureros așa.

— Mânca-ți-aș, parcă e tractor cu șenile, face Cârnatu.

Se învârte pe călcâie și se scălâmbăie ca un apucat. Forțează nota. Hai că nu l-a omorât. Apoi parcă a uitat totul deodată și îi zice lu' Ghițuleasca să-l atingă c-o țigară. Deci de-aia făcea el tot tămbălăul ăsta. Ca să obțină ceva. Are kentane Ghițuleasca, nu orice rahaturi, „Moartea pe schiuri", cum fumează Cârnatu când e în criză de bani. Am și uitat cum se fumează astea, face Cârnatu. Are kentane. Își permite. Tac'su ăsteia e doctor, n-a mai trecut prin piață de hă hă, cred că nici nu știe pe unde e. Ăștia poa' să zică de mine că io-s zgârcit, unghia-n gât, și că uite ce generoasă e Ghițuleasca. Da, dacă ei i se rupe. Vine și cu câte o sticlă de nu știu ce coniac șutită de la ai ei. Io dacă dau o bere la o lună sunt cineva. Parcă dacă aș avea de unde…

Mai intră o tipă. Aia tâmpită după Maicăl. Cică a făcut și *fun club*. Și după cum e îmbrăcată îți dai seama că nu e zdravană. Șuvițe, pălărie. Urlăm toți: „Maicăl! Maicăl! M-ai călcat pe picioare, boule!" Cârnatu se ține după ea și din mers îi pune o mână pe cur, o ia de după gât. Gagica se scutură și totuși zâmbește complice. Nu știu ce văd astea la Cârnatu, că e prost de bubuie. Am mai urmărit-o cu Cârnatu când se ducea ea la „pregă". Mamă, ce nu suport cuvântul ăsta!

Ghițuleasca mijește ochii așa, parcă puțin gânditoare. Suflă fumul prin buzele alea groase, zici că sunt de broască, buze de cauciuc. Când fumează parcă e în plin orgasm.

— Cârnate, ce dracu'! Te credeam om serios. Te iei de toate pocnitorile! Ești bolnav! Cre' că ai LAP, lipsă acută de știi tu ce…

Cârnatu se înfurie. Furie jucată, trucată. Se uită stânga-dreapta, parcă să-și ia martori că are s-o desființeze pe târâtura asta care l-a jignit. Dar, când se apropie de ea, care chicotește

preventiv, se îmblânzește și începe cu vrăjeala, că el e un turturel vulnerabil, nu știu ce, că doar la ea se gândește de fapt. Texte cretine. Parcă e un prost d'ăla din Evul Mediu cu hamleți pe el, pălărie cât un capac de canalizare și care cade în genunchi să recite poezele, ah, iubito, nu mă părăsi, draga mea chiftea prăjită… Cunoașteți. Cârnatu joacă teatru, e doar o poză, dar cine știe între patru ochi cum s-ar comporta. E suficient să te uiți ce scriu prin oracole inși pe care îi credeai serioși și care fac pe durii. Ce abureli, aberații, cu căprioare care vin la izvor, fluturași veseli. Dacă până aici bate sensibilitatea lor! Și zău că te întrebi de fapt cum sunt ei, așa cum apar în oracole, sirop de zmeură, sau duri, răi, cum se dau în public?

— Iete-l p'ăla, bă, ce meclă și-a tras.

Bârnă se strică de râs. Ne arată și nouă că la ăia de la a unșpea în clasă și-a lipit Oaie limba de geam și se scălâmbăie acolo. Parcă e o limbă de bou, așa cum o-mpinge el și o umflă. N-am văzut în viața mea o limbă de bou, dar tot cam așa ar trebui să arate. Parcă i-a făcut cineva o injecție de s-a inflamat în halul ăsta. Face pe deșteptul. Acuma zice că nu mai poate să și-o dezlipească, se maimuțărește acolo, trage, împinge în cercevele, e disperat, nene. E frig afară, dar nici chiar așa. Zicea că dă la actorie și pe bune că ar avea șanse. A intrat și profu' de engleză la oră la ei… Înseamnă că a trecut bine de șapte. N-avem niciunul ceas. Ăsta de engleză se scoală mai greu. Face pe boemul. Junioru, așa îi zice. Nu-i băiat rău, dar poate e prea îngăduitor. Pe bune, io dacă aș fi în locul lui nu l-aș lăsa pe Oaie să se dea în stambă. E și mai tânăr, poate. Când chiulim noi, mai stăm împreună. Nu-i pasă. Cică e un drept al elevului să chiulească. Ne mai dă și câte o casetă. Are muzici de pici în bot. Mi-am tras de la el Zappa, prima dată când am ascultat și io ca lumea. Până atunci auzisem la ăștia la radio și mi se părea o aiureală. Tot de la el am mai auzit de Yes, Jethro Tull. Până

atunci eram înnebunit după disperați gen Brutal Truth, Morbid Angel. Deathereli, thrash. E tare tipu', doar că se crede prea mult profesor d'ăsta în stil american, care-i prieten cu elevii lui, nu'ș ce. Aberații, nene, e mult mai rentabil câteodată să le arzi o carabă, să nu mai știe pe unde sunt. E prea moale Junioru. Tac-su' e mare critic, mare profesor d'ăla scorțos. Mă rog, puțin zaharisit, dar scrie pe la *România literară*, are câteva cărți. Mai ales că stă în provincie, e o chestie. Probabil e nasol să ai un tată așa mare sculă. Are și de la tine pretenții. L-o mai fi și crescut aiurea, l-a bătut la cap să citească Joyce, sau ăștia, Eliade, Cioran, că doar asta are în cap. L-o fi dat și la pian și alte căcaturi. Nu e bine să faci ceva silit, nene. Uite, maică-mea e profesoară de franceză. M-a luat de la trei ani cu *je m'appelle, bonjour*, până când de-al dracu' n-am mai vrut io să învăț. Și mă descurc greu și azi. Am un accent de-ți stă mintea-n loc.

Uite că, până la urmă, Junioru l-a luat pe Oaie de la geam. Îl trage de acolo cu fața aia a lui de Sandy Belle, așa i-au zis ăștia că are părul, ca aia din desene animate. Erau pe vremuri niște desene. Ăia în generație cu Goagă, Saddam, Cip, Popexu l-au botezat așa. Când se înfurie, parcă e femeie. N-are niciun pic de autoritate. În urma lui Oaie rămân niște bale și o pată care se strânge pe geam încet. Ca o rană.

În curte, printre pinii ăia plantați în dreptul ferestrelor, se văd niște nori așa ca un fum care plutește la juma' de metru de sol. Și prin fumu' ăla vine și Pensionaru. Mamă, ce l-aș bate p-ăsta. Îmi face semn cu mapa aia a lui de rahat. E în vervă și când e în vervă, cere palme. Ridic din sprâncene ca să-i răspund. Totuși, nu se face să nu-l bagi în seamă. Când intră în hol, orăcăie ca un disperat:

— Ce face băjeții?

Așa, cu „j" spus, băjeții, mă zgârie pe creier. Cuvinte de țoapă pe care nu le suport.

— Ce faci, bă, te-a trimis mă-ta la școală? nu poate Bârnică să nu se ia de el.

Pensionaru râde sau mai bine zis se chinuie să râdă. Adică ha, ha, ce glumă bună a făcut Bârnă. Într-adevăr, pe ăsta îl bate mă-sa de-l usucă. Tac'su are așa o față de impotent, chelie, fruntea până la ceafă, cum vine de la serviciu se așază la televizor. De când i-a băgat cablu, s-a tâmpit. Butonează, aia face. Bineînțeles că mă-sa trebuie să-și descarce nervii pe cineva, iar Pensionaru e taman bun pentru asta. Dacă râde ca prostu' acum, e ca să ne facă pe noi să credem că aia cu mă-sa e pură fantezie, minciună sfruntată.

Bârnă ridică din umeri, colțurile gurii dau de înțeles că e nedumerit. Ni-l arată pe Pensionaru cu un gest din care se înțelege că nu mai e nimic de făcut cu el. Uitați-vă și voi! E făcut grămadă.

— Ai, să moară mama! Voi l-ați văzut p-ăsta, mă?

Îl arată pe Pensionaru. Și cazu' că l-am văzut, ce, suntem chiori?

— Ia uitați-vă mai bine! Armani scrie pe tine, tăticu'! Coco Chanel! Îi razi pe toți, mânca-ți-aș peleul tău!

Mă uit mai bine, în lumina aia chioară e greu să distingi contururi, nuanțe. Vezi așa, otova. Într-adevăr, vericule, Pensionaru și-a luat ciocate. Sunt chiar mișto, dacă stai să te gândești, dar, ca un tâmpit ce e, le poartă cu fâș. Un fâș handicapat ca de sugar, așa, cu un rățoi care se bălăcește desenat pe piept. De parcă iarna, când se presupune că se poartă fâșul ăsta, rațele altă treabă n-ar avea decât să se bălăcească.

— Pensionaru, prietenu' copiilor! Nu ți-a spus mă-ta, mă, că astea merg la o geacă de motor, ceva! Ieși, să nu te văd! Să nu te mai prind p-aci, că dacă-ți dau un șut în cur te plictisești în aer!

Nu înțeleg de ce Bârnosu simte nevoia să comenteze situația

în care se găsește. De parcă nici n-ar fi vorba despre el. Ca la televizor. Ca și cum s-ar vedea pe el la TV. Și vorbește doar așa, la timpul prezent. D'aia zicea că noi am fi generația interjecționistă. Pentru că interjecția nu se petrece decât „acum". La timpul prezent. Nu știu cum să vă spun.

Pensionaru râde în continuare. De fapt, e cea mai bună atitudine.

— Ce-ai, mă, cu el? Lasă-l în pace, că e băiat bun! Hai la mama, nu te lua după golanii ăștia.

Ghițuleasca face pe mama răniților. Îl mângâie părintește pe creștet. De fapt, abia asta e umilință, nu ce i-a făcut Bârnă. N-are nimeni tupeu să-i zică lu' Ghițuleasca ceva, așa că și Pensionaru prinde curaj. Se uită la chitara mea:

— Hai, Jul, bagă mare! Cum te-am învățat io!

Uite-te la el, cum poate să mă ia. Cine se crede ăsta, nene? Cine i-a dat voie să se bată pe burtă cu mine? Mai bine mă fac că nu aud și zic așa, fără adresă, că mă fute o lene, ceva ce nu s-a pomenit. Pentru el nu contează, insistă, n-a priceput aluzia.

— Măi Jul, de ce nu-ți iei tu o chitară de-aia electronică?

Hai că asta e culmea. Idiotul n-a auzit de chitară electrică. Mă calcă pe nervi. Cică să i-o dau și lui puțin, că a făcut chitară puțin când era mic, ce cred că doar io? Știe ceva. Dacă se ținea de ea, Malmsteen era mic copil. I-o dau? Să vezi ce-ți dau io, Pensionare, numai în gură! Pune mâna pe prag, pe cutie și, cică, din ce material e asta? Din ce-i făcută?

— Din piele de puță de maimuță! E bine? Ia laba, că nu-ți dau nimic!

De data asta renunță. Oricum ne-a stricat la toți cheful. Nu înțeleg de ce Ghițuleasca îl cocoloșește.

Pensionaru vorbește în continuare ca televizoru' că și-a luat ceas subacvatic. Ce să-ți spun! Mai rămâne să învețe să înoate.

— Cât mai e ceasu' ăla subacvatic, Pensionare?

Îmi face un semn cu arătătorul și degetul mare. Rotundul ăla închipuit acolo ar trebui să aibă mărimea unui ceas. Mamă, îl bat, zi dracu' cât e ceasu'! Fuge în budă, alunecă pe un rahat și e gata s-o ia în barbă. Îl prind și aflu în sfârșit că e și douăzeci. Mișto. Pe la fără douăzeci mă car și io. Ca navetist, am un avantaj. Îi zic că mi-a întârziat mașina, că nu s-a sculat șoferu', sunt atâtea variante. Că la șapte fără un sfert s-a trezit că are motoru' înghețat și bâjbâia cu lampa de benzină. Sau îi zic că am un ceas d'ăla cu radio, pe care îl bagi în priză. Au oprit ăștia curentul azi-noapte, și știți cât țin io la dumneavoastră, dar n-am reușit să ajung. La dirigu' nu prea ține scuza asta. Tot ceva cu autobuzul e de preferat... La alți pleșcari merge și faza cu ceasul. Chiar dacă acum e puțin depășită, a avut și o perioadă de glorie.

Dinspre hol se aud urlete însoțite de un ecou spart.

— Omul muncitor ca pomul roditor, face Palade la mișto, parcă exagerat de vesel pentru dimineața asta care nici n-a început bine să se dezmorțească.

Auzi cum îi trosnesc oasele. Dimineții. Cum încolțește.

— Am luat șapte la lucrare la mate, lămurește Palade cauza exuberanței sale nemeritate. Noroc c-am stat lângă Andreea! Mai aveam un trei! Cu șaptele ăsta, m-am scos fix de-un cinci! Nu mă mai prinde ăla pe la oră trimestru-ăsta!

Ce să vă spun io despre Palade, cu capul ăla al lui de klingonian cu tot? Când mă întreabă cineva, fac: tip valabil, un tâmpit! Cea mai adevărată chestie a lui a fost când i-a zis mă-sii că se duce să dea mâncare la câine și s-a întors după trei zile acasă.

Acum Palade începe să sară de nebun. Se ia cu mâinile de cur și sare: „Hai la be-u-tu-ră!!!", găsește el rezolvarea acestei întregi situații. Găsește o piatră pe jos. Probabil adusă de cine știe ce bocanci în crăpăturile din talpă. Începe să dribleze. Îl ia

pe Pensionaru. Hai să te văd, numai printre craci ți-o dau! Pensionaru o fi el prost, dar măcar fotbal trebuie să recunosc că știe. Le are. A jucat la ăștia la Electroaparataj. Ce nume, nene! Cum o putea să strige galeria: „Hai, Aparataju'! Pă ei! La oase!“ Echipa fix croită pentru Pensionaru.

Palade a pus talpa pe piatra aia și o târșâie pe coridor. Bineînțeles că nimeni nu-l poate deposeda în situația asta.

— Hai, bă, nu te oftica, se oftică la rândul lui Pensionaru. Dacă joci pe corecte ți-o iau imediat.

Și, bineînțeles, cum se înduplecă Palade să dea drumul la minge, Pensionaru i-o ciupește. V-am zis că știe fotbal. Numai că imediat Palade îi rade una cu bocancul peste țurloaie. Și are și bocanci din ăia cu vârf mișto, dacă-i prinzi una cuiva moare de foame-n aer. Pensionaru se vaită, bineînțeles. Pentru un moment chiar mi-e milă de el:

— Aulică, cotonogaru' dracu'! Bă oagăre!

— Ce faci, bă, ți-am dat io voie să mă înjuri?

Îl lasă în pace. Dacă vrea să stea aici împreună cu noi, Pensionaru trebuie să facă ciocu' mic. Suportă, neică. Rabdă baba la frumusețe.

Lui Palade îi revine memoria: „HAIDEȚI LA BE-U-TU-RĂ!“

Îl vede pe Cârnatu cu o pungă de pufuleți. „Dă și mie! Dăăăă și mie!“ se milogește. Ia un pumn de rahați d-ăia galbeni și-i ține așa cum ai face cu apa căuș în palme înainte să te speli pe față. Îi înghite, nene. Pe toți. Molfăie, după care se preface scârbit. Scoate ceva de genul: „Pueeeeh!“

— Bîîîîîî, ce porcării! Cârnate, mai vezi tu pulă sculată la paștele cailor dacă mănânci doar mizerii din astea. Hai la be-u-tu-ră!!! Băi săracilor!

Îi place cum se aude ecoul. „Băi săracilor!!!“, repetă.

Devine enervant cu chestia asta. Oricum nu poți să te superi pe el. N-are prea multă minte. Face chestii la care pare că nu se

gândește niciun pic înainte. Unii ar zice, chiar zic, că e spontan. E, nimic de zis, iete de exemplu acuma, când intră două pizde întârziate de la a IX-a, care se țin de mână, parcă să nu se rătăcească, se izbește cu mâna peste frunte și-l ia pe Cârnatu.

— Cârnate, ce-ar fi, tată, să mergem și noi ca astea pă stradă, așa, să ne ținem de mână, dragă. Așa, ca doi porumbei.

Se țin după alea două și le imită mișcările, mersul plombat. Una se întoarce țâfnoasă cu aerul că nici măcar atâta nu ar merita Palade de la ea, dar ăsta începe să urle iar, fericit că și-a atins scopul. Îi mai aruncă la plesneală „’te-n cur pă mă-ta de bagaboantă“. Imită un moș nesuferit de la el de la bloc care tot iese la scară și, cum vede una, bombăne ca Palade.

Drept să spun, mă lasă rece că Palade e tâmpit. Important e doar că e un baterist de nota zece. Pe bune, chiar dacă, o dată la concert, când cânta cu proștii lui de la Esofag și era beat cui, a dat pe lângă cinel și a căzut jos, blană. Mi-am dat seama că le are când eram mai demult cu cortu’ și noaptea pe la unu, așa, Palade se dusese să se culce. Înainte borâse ca prostu’. Numai lichid borâse, nene! N-am mai văzut așa ceva. Calicu’ nu mâncase nimic, doar băutură. Făcusem și un cocteil din ăla nenorocit. Trotil. Și noi îl știam pe ăsta dormind bine mersi, stăteam cu chitara cu Bârnă, Costi și cu Andreiuța, femeia lu’ Costi. Io nu mai puteam să beau nimic. Nici nu prea beau io, de fapt. Și-n noapte, așa, auzim odată niște tobe. Da’ știi cum? Ți se făcea pielea găinii, mai ales că era și răcoare, te strângea. Stelele, poiana aia meseriașă unde eram noi. Nu mai puteam să zic nimic. Palade se sculase și își luase tobele. Le adusese tac-su’ cu mașina și bătea, nene, un ritm, ceva ce nu auzisem niciodată, așa complex. Da’ până am ajuns noi la el, se trântise la loc în cort și se culcase. Dormea ca valiza. Nu știu sigur dacă era somnambul sau dacă ni s-a părut nouă. Dă-o dracu’, ăia erau piliți, da’ io n-aveam nimic, să zici că aveam halucinații, sau știu

io ce altceva.

Dimineața l-am întrebat dacă poate să repete ritmul ăla. Avea ochii injectați, parcă era bătut, și nu mai ținea minte nimic.

Acuma, asta e, tată, suntem colegi de formație. Și v-am mai zis că îmi doream de mult chestia asta. Nu neapărat să fiu coleg cu Palade, ci cu Costi, care e un meseriaș. De aseară, suntem colegi. Da' știu io ce-și mai amintește Palade de aseară?

Palade: „Mă duc acasă și imediat începe maică-mea cu scandalul. Auzi, cică, băăă, nesimțitule, de când ești în liceu, de trei ori ai venit beat pân'acuma! Auzi, de trei ori! Să mă bufnească râsul. Fă, sărăcia dracu', îmi venea să-i zic, dacă-ți spun de câte ori am fost io muci toți anii ăștia, dai în bâlbâială. Da' las' că-i mai bine să crezi așa! Pân' la urmă nu se lăsa, gălăgie, are și țignal aiurea. Un timbru de ți se ridică păru' pe șira spinării, mai ales când se enervează.

Am început să urlu și io după aia, am ieșit afară, pa, io plec. Aia începuse să și plângă. Am ieșit din bloc, mi-am aprins trei țigări! Să mor io, trei! Am tras un fum și, după aia, am picat jos!"

Nu e bine să-l crezi pe Palade mereu. Înflorește. Și nu bea nici un sfert din cât se laudă. Și cu maică-sa e destul de atent, așa, de respectuos, chiar dacă acuma o face proastă.

— Nu poți să te superi, bă! Mă duc cu ea la o terasă. Parcă eram la grădiniță, când mă scotea ea la o prăjitură, nu-ș ce! Iau io o Cola, o Fanta, dracu' știe ce-am luat! Tu ce bei, o întreb și pă ea. Cică, dați-mi și mie un Chappy, îi zice ăluia de la bar. Chappy, auzi! D-ăla de câine. Păi, mă faci de râs, femeie! Cappy, dă-o dracu', așa se numea sucul ăla de rahat.

Râde iar cu zgomot. E dezorientat. Nu mai știe ce să facă. La cât e de vioi, dacă ăsta a băut aseară, io sunt mitropolit.

Mă vede cu chitara. Hopaa! Jul, colegu' meu de formație!

Poftim, că n-a uitat. Ia bagă ceva de inimă albastră. Țin cont că suntem colegi, hai să cânt ceva. Poate cu ocazia asta se mai liniștește și el. Jul, ia uite mână de chitarist! Ai văzut, Cârnate, ce digitație are tipu'? Mă pune să lipesc palmele așa, ca la o rugăciune. Vezi, Pensionare, asta e mână de chitarist! Stânga e mai mare decât dreapta, că aleargă acolo după acorduri, se lungesc degetele. Pensionaru nu e de acord. I se băstăcăne. Cică nu poa' să fie așa decât de la o malformație. În mod normal cu dreapta muncești, cu ea apuci. Dacă faci greșeala ca vreo activitate să degenereze în muncă. „Lasă, Pensionare, face până la urmă Palade, la tine e invers, de la atâta labă!"

Nu poți să cânți oricum. E un ritual care trebuie pregătit. Trebuie să hârjâi din gât puțin, să scuturi mâna până se dezmorțește și începe sângele să circule mai tare, cât să simți griful. Trebuie să întinzi gâtul așa cum face Hetfield, și nici atunci nu e gata. Trebuie să dai gherla de rigoare, care nu se pune, e doar de încălzire. Și apoi să începi *Stairway*-ul. Începe și Palade după intro *There's a lady*... Știți și voi. Nu are voce, dar are un entuziasm care te face să ignori falsurile, așa că piesa e suportabilă. Are ceva ureche, spre deosebire de Cârnatu, de exemplu, care se roagă de noi să-l luăm vocal, dar nu știe să bage decât de-alea cu grohăieli. Mersi, aici se descurcă și mam' mare. Să te vedem la piese mai complicate, Cârnate. Cică nu știe versurile! Începe să cânte *Un copac cu flori* pe o melodie Anathema, *Sweet tears*. E durere dacă-l auzi!

Trec la *Baby, I'm gonna leave you*, o adevărăciune de piesă, căreia Palade îi zice *Baby I'm Gană Liviu*. Cum, nu mă cunoști? Gană Liviu sunt, fă! La toate piesele le găsește o denumire din asta. De exemplu, *Angry again* a lu' Megadeth e *Hungry again*. Cat Stevens e Pisică. John Lord – Lordul John. *God save the queen* e *God shave the queen*.

— Aicea nu-i bine, Jul!

— Du-te, bă! Ai băut apa de la câine!

— Nu-i așa! Nu-i acordu' ăsta! Am văzut pă video și o cânta și Costi la bairam, la Oaie, sâmbătă acuma!

Când aude de bairam, Pensionaru, care a înviat între timp, îi zice lu' Bârnă că mâine-i șaișpe martie. Nu dă de băut? Că e ziua lui. Face pe spiritualul. Nici măcar n-am ieșit din februarie. Chestia asta cu mâine e de prost gust.

— Ție să-ți dau de băut? Du-te draaaacu'! Ești mai prost decât prevede legea. Și de când te bagi tu în seamă cu mine? Supără-mă tu mult…

Am trecut la Atrocity, *Calling the rain*. Sună mișto de tot pe holul ăsta, cu toate ciupitele alea. Palade nu știe versurile. Oricum s-a plictisit. Trece altă tipă: „Săru' mâna!“ Tipa, curios, îi răspunde. Palade, impresionat și, ciudat, deloc vulgar, zice că aia e bună rău. Bună, făi mămico! Cu spume!

— Da', bă, da' e proastă! se trezește iar Pensionaru, și n-ai cum să nu râzi de remarca asta a lui. Parcă a regulat la viața lui de nu se poate. Așa că-și permite să le trieze, să le selecteze. Alea la care se dă el trebuie să fie și deștepte, și virgine, probabil. La asta are dreptate că e proastă, dar s-o zică tocmai Pensionaru, normal că e penibil.

De fapt, noi avem noroc cu Pensionaru, că el e altfel, adică mai prost, și ai de cine să te iei. Altfel, cred că nici n-am avea despre ce vorbi. Noi toți ăștia semănăm mult. Nici nu ne-am da seama cum suntem noi, dacă n-ar fi el ca să-l înjurăm.

Încep una d-aia spaniolească. Ritmul își face efectul. Chiar dacă aș mai avea nevoie de unul să bage o solistică, tot țapăn sună. Noroc cu „femeia mea“. Adică chitara mea. Îi zic așa că, unde mergem, toți cică ei vin cu prietenele, doar io vin cu chitara. Aiurea, vin cu prietenele. Se dau rotunzi. Nu-s ăștia în stare. Afară de Costi, toți sunt niște papagali în domeniul ăsta.

Când eram copil (de parcă acuma n-aș mai fi!), aveam un

vecin, unul Ciuș, mic, prost, nu prea-l băga nimeni în seamă. Singurul lui merit era că avea o minge. O minge mișto, de piele. O dădea mereu cu cremă de ghete să nu se tocească. Mingea aia îl ajuta să fie și el luat în calcul. Avea grijă de ea ceva ce nu se poate. Știa că de ea depinde legătura lui cu lumea. Un apendice.

De fapt, la fel e și cu mine cu chitara. Altceva habar n-am, nu mă pricep. N-am niciun fel de îndemânare la nimic. Nu știu să repar o chiuvetă, de exemplu. Adică asta deja e o chestie la care nici nu pot visa. Nici măcar nu știu în ce direcție trebuie să răsucești ca să scoți un șurub. Și pe bune, toate astea îmi dau câteodată senzația că habar n-am cum funcționează lumea. Lumea asta e mare minune că funcționează. Și câteodată mi se pare că e așa, ca un mecanism căruia trebuie să-i citești cu atenție prospectul.

Oricum, când se duce dracului o discuție, ăștia mă pun pe mine să cânt și așa se rezolvă totul. Și-mi prinde bine, că io sunt destul de ciufut, așa. Un om și-o chitară.

4. Bălteștiul

Jul apasă clanța care suportă, e de acord să fie deschisă fără zgomot. Nu scârțâie ca de obicei. Pășește în curte și e cât p'aci să trântească poarta și să se-nece ca țiganul la mal. Ceva-ceva, un zgomot cât de mic tot n-a putut fi evitat, dar acel zgomot n-a fost suficient de puternic să-i trezească pe ai casei. Dintr-o cameră răzbate o lumină albăstrie, semn clar că e cineva care se uită la televizor, iar din bucătărie se aud zgomote hârșâite, rostogolite, ce n-ar putea fi produse decât de sforăituri. Decibeli din abundență.

E aproape întuneric. O seară străvezie, lăuză. Cerul e roșu aprins spre apus, unde parcă împreună cu dealul se închide ca un prohab. Semn clar că mâine va fi vreme bună, sau, din contră, că va bate un vânt foarte puternic. Se aude un tren. Calea ferată trece pe undeva prin Silișe, așa se numește locul acela dintr-o vale de la marginea satului unde cei din Bălteșți au pământuri, grădini. Atunci când trenul sau zgomotul de terasamente izbite se aude într-un anume fel, mai puternic, mai învârtoșat, unii bătrâni din Bălteșți spun că vine iarna, alții, dimpotrivă, spun că toamna va fi foarte lungă. Probabil că deduc asta din felul în care se propagă sunetele, mai limpede, mai împotmolit. Nu auzim toți în același fel. Și nu avem cum să ne punem de acord asupra unor chestii imateriale cum sunt sunetele.

— Marusicăăăăă, treci în bătătură, ardi-te-ar gazu'! Ce prostii ai mai făcut? Hir-ai al hăluia să hii!

Strigă o babă. A auzit o ceartă undeva în susul străzii. Sau în josul ei. Depinde ce criterii luăm în calcul când facem o asemenea împărțire. A auzit hărmălaie, în orice caz ceva dubios. La asta era atentă, nu la interpretarea semnelor. Deși și aici s-ar putea să ne găsim pe același teritoriu. Și poate că dreptatea e de partea ei. Dacă ninge, foarte bine, să ningă. Niciodată vremea nu poate fi atât de imprevizibilă, încât să te ia prin surprindere pe de-a întregul.

Undeva, un câine latră răgușit. Întărâtat. Nu se poate stabili dacă lătrăturile lui sunt defensive sau agresive. Mai degrabă, inutile.

— Ticuțăăăă!! Uite-l pe Ticuță, bă! Fuseși, mă, la spital?...

— Îhî!

— ...și ce-a zis doctorii, scapi?

— ...dac'ai bani, scapi!

— ...și tu ai, mă?

— ...nțțțț!

— ...lasă, bă Ticuță, decât să mori de prost, mai bine mori de inimă. Barem știi de ce te-a furat lada!

Jul mai face câțiva pași către o bancă. Lângă bancă se află o masă acoperită cu o mușama înflorată. Încă se mai disting culorile. Nu-i într-atât de întuneric încât totul să fie doar alb sau negru. Pe masă, două pahare mici de țuică și o sticlă golită aproape în întregime. Un deget rămas de prăsilă pe fund. Pahare uitate probabil acolo de tatăl lui Jul, care s-a cinstit cu cineva. Tot de la el e posibil să vină și sforăiturile din bucătărie. Masa păstrează broboane de apă sau de țuică. Cineva a vărsat, apoi a șters cu mâneca. Sau cu o lavetă, o cârpă, ceva. O cârpă sacrificată, un maiou rupt. Sunt o grămadă de variante.

Jul privește în susul curții. Aici se poate stabili clar asta. Nicio mișcare. Doar câteva găini care nu au somn. Încă mai scurmă, mai cloncăne prin curte. Ce fac găinile? Scurmă,

cotcodăcesc, ouă, clocesc, pică sau nu cloști, sunt călcate de cocoș, sar la vecin și, în final, sunt tăiate. O viață destul de interesantă. Epuizează toate ocupațiile dintr-o gospodărie destul de pusă la punct, cum e cea a părinților lui Jul.

Polata, cotețul porcului. Când era mic, toate astea i se păreau fantastice, adăposteau ființe misterioase. Nu e ceva de laudă. Oricui i se întâmplă asta. Acum vede în ele exact ce sunt. Obiectele și-au pierdut posibila aură. Niște clădiri destul de dărăpănate sau care necesită urgent îmbunătățiri. E o prostie să vorbești despre un stil arhitectural aici, dacă fațadele sunt la fel, dacă prispele au câte un stâlp îmbrăcat în piatră cioplită. Toate astea nu vin din faptul că oamenii ar avea ceva, o matrice comună, ci se explică mult mai prozaic prin aceea că, la un moment dat, era un meșter mai priceput care, la astfel de lucrări, dădea randament maxim și, eventual, nu ținea să jecmănească, de aceea era preferat altora, care ar fi dat alt stil așezării.

Femeia din stradă strigă din nou:

— Bă, Calache-ăl mic! Tu, bă, fra'su' lu' Dadanu! N-auzi!? Zi tu lu' Marusică să vină acasă că, dacă-l prinz, îi rup picioarele.

„Fra'su' lu' Dadanu". Săracu' copil, n-are și el dreptul la o identitate. Nu-l poate chema într-un fel. Va depinde toată viața de fratele lui. El n-are dreptul să existe decât în forma asta. Apendice, ataș al unui frate considerat mai cu moț doar pentru că s-a născut primul și le-a devenit cunoscut celor de pe stradă mai repede decât fratele său care, și să vrea, nu va putea niciodată să-l întreacă în renume, faimă. Numele acesta îi va da o personalitate ștearsă, de om niciodată întreg.

Jul se poate sau nu gândi la asta. Știm din sursă sigură că și el a avut în generală un coleg pe care îl chema Urâtu. Săracu' de el, nu s-a putut niciodată remarca. Era dezavantajat încă din start. Încă de când profesorul îi spunea „hai, Urâtule, ieși la

tablă!“ Încă de atunci se tuflea, colegii lui din clasă chicoteau sau chiar râdeau de-a binelea. Numele acela nu-i dădea nicio șansă. Are mare importanță cum te cheamă. Sau cum te strigă ceilalți. Cum te abordează. Bineînțeles că nici pe Jul nu-l cheamă așa. În buletin e trecut Iulian, dar de când e la liceu a devenit ceva mai snob. Are un fel de greață superioară față de ce a fost înainte. Vrea să uite totul. El nu mai e „țăran“, cum, suficienți, îi numesc noii lui tovarăși pe cei care vin din satele învecinate Câmpeniului. Nu le lasă nicio șansă și-i etichetează din start. Iulian e un nume valabil doar aici în sat. Când trece dincolo de frontierele lui, devine Jul. Ca în comunitățile primitive, unde oamenii au câte un nume pentru fiecare rol îndeplinit.

Mai întâi i s-a spus Julică venind de la Julien. Sau Juli. Oricum, numele ăsta avea o tentă mai occidentală, să zicem, decât Iulian sau Iulică, așa cum îl striga bunica lui. În final, noii lui prieteni s-au stabilit la Jul. Nume care amintește de un fizician sau de o unitate de măsură, dar nu are legătură nici cu una, nici cu cealaltă. Jul e noua lui identitate. Noua lui piele. Nici cu „Jules“ n-are legătură, pentru că puștii din ziua de azi nu sunt deloc francofoni, cum se pretinde.

E destul de greu să trăiești între două nume și două identități. Pot să vă confirm că într-adevăr Jul are mari probleme cu identitatea. În cele două medii în care se scaldă are comportamente total opuse. În oraș comportament de paria, de șmecher pus pe tâmpenii. Cum vine acasă, se aristocratizează, nu mai suportă mitocanii, scursurile. Nu mai e nimic demn de el. Totul îi pute.

În stradă, un bețiv se oprește și se extaziază în fața unui puști. Nu pare să aibă trei ani puștiul. E lăsat liber pe stradă, nesupravegheat, chiar dacă din când în când vâjâie mașinile dintr-o parte într-alta.

— Bă, ce-ai crescuuut, băăă! zice și se lasă pe spate.

Gest riscant pentru echilibrul lui precar. Copilul nu-și dă seama dacă a crescut sau nu. Dacă așa ceva e posibil. Să crești fără să simți. Probabil nici nu știe ce înseamnă să crești.

Bețivului i-a trecut momentul de uluială. Acum, se apleacă conspirativ spre puști și îl întreabă. Întrebare de baraj:

— Ia zi, mă, ai puță?

Adică toate ca toate, da' dacă nu ești dotat, totu-i degeaba. Fără instrument n-ai șanse în lumea asta pe care bețivul crede că o cunoaște foarte bine. Îi știe prospectul. O poate citi. Lumea se citește. E ceva de citit.

— Am, da' e numa' o necăjită deocamdată, răspunde puștiul, cu o frază, fără discuție, primită.

Probabil taică-su' l-a învățat ce să răspundă. El cunoaște obsesiile oamenilor. Asta e una dintre acele întrebări la care trebuie să ai răspunsul pregătit, să nu fii luat prin surprindere. Să faci față. În casă, sforăiturile se întețesc, apoi se întrerup pentru o clipă, eșuând într-o tuse seacă. Se aud arcurile de pat ce suportă o ridicare sau o răsucire pe cealaltă parte. Parcă le și vezi chircite, strânse. Când sforăiturile reîncep, Jul își dă seama că nu mai e niciun pericol. Așa că se privește. Își privește blugii puțin murdari de noroi. O pată chiar în fund. Geaca e și ea pătată. Se scutură în timp ce pe stradă se aud alte certuri și zgomote.

Nu țin deloc să vă formez o părere preconceptă despre satul lui Jul. Despre strada lui. Ați putea crede că e o stradă de bețivi, de copii lăsați de capul lor și de babe isterice. Aici e cuprins un eșantion absolut nereprezentativ. Doar că ăștia sar mai ușor în ochi. Sunt mai interesanți, mai ușor de pus în fraze.

Există fără discuție și oameni de toată isprava pe stradă, ingineri, doctori, profesori, cum sunt părinții lui Jul, asistente medicale, muncitori onești, pentru că satul nu e un sat așa cum

vi-l puteți închipui voi. E un sat de proletari. O suburbie. De acum o sută de ani, de când în Câmpeni s-au găsit zăcăminte petrolifere, aici se găsește o forță de muncă mai puțin pretențioasă.

Așadar, e curios de ce sunt mult mai vizibili acești indivizi nereprezentativi. Acel bețiv, de exemplu, care acum observă trecând spre casă o femeie, hai să nu-i spunem grasă, mai degrabă corpolentă, să ne exersăm eufemismele, îl uită pe copil cu necăjita lui și se extaziază iar:

— Bă nenică, o țâță pui capul pe ea și cu ailaltă te învelești!

Dar toate astea sunt chestii nereprezentative. Mă justific și nu e bine. Sigur, v-aș putea vorbi și despre cetățenii care fac cinste Bălteștiului, dar, la ora asta, ei se uită la televizor la știri și ce mare sfârâială e aici? Ce proză s-ar putea construi plecând de aici? Oamenii ăia nu fac nimic. Nici la TV nu se uită. TV se uită la ei. Așa a spus McLuhan în urmă cu treizeci de ani, dar mulți nu au înțeles nici până azi.

E o lume de spectatori. Doar acești inși nereprezentativi trăiesc de fapt. Ei se pot revolta, se pot „opări“. Cei ce urmăresc știrile sunt mult mai blajini, mai inofensivi. Nu se pot răzvrăti, chiar dacă ei sunt convinși de contrariu. Adică fiind la curent cu ceea ce se întâmplă, cu chestiile care se hotărăsc pe deasupra capetelor lor, asta ar fi deja o revoltă. Lumea lor e doar o lume de spectatori care nu cred că li se mai poate întâmpla ceva.

De fapt, TV ar trebui să fie personaj în orice proză.

Trăim într-o lume de spectatori. Să luăm de exemplu jocurile video. E doar o iluzie că ești actor acolo. Doar privești. Jul a lăsat odată un joc video de fotbal să meargă singur, fără să butoneze ceva. Și să vezi atunci faze, centrări, goluri de generic. El nu făcea nimic, doar observa că de fapt liberul arbitru al jocului e nul, absent.

Iar acum să vă spun o întâmplare de când era Jul mic.

Avea un brad de Crăciun care în mod normal ar fi trebuit aruncat de mult. Ácele aproape ruginiseră, se scofâlciseră, întorcându-se ca niște unghii crescute prea mult. Crescute strâmb. Răsucit. Mama lui Jul zicea întruna să-l ducă să-i taie ramurile și să le pună în curte peste niște ghiocei care crescuseră de bezmetici. De iarna, cu noaptea în cap. Așa ar fi fost bine, cică să le țină de cald. Zăpada era puțină, zăpadă chioară, găurită, ca o blană de câine râios. Nu prea ninsese, ăsta-i adevărul, așa că lui Jul doar bradul ăla îi amintea că e totuși iarnă.

Avea șase ani. Sau șapte. Aproape. Măcar să fi pus sub brad o farfurie cu apă să țină mai mult. Se uita în globurile alea ce atârnau pe ramuri. Acolo își vedea nasul mărit. Mult mai mare decât în realitate. Rotunjit, întins peste față. Râdea în glob și gura se întindea și ea către urechi. Buzele groase, ca ale unui negru care se spetește pe o plantație. În dimineața care ne interesează pe noi a vrut să aprindă niște artificii. Mai avea una. Așa că a luat-o, i-a strâmbat codița aceea de sârmă și a atârnat-o în pom. Chibritul a scăpărat. *Artificia* a luat foc. A scrâșnit, a pocnit și a început să ardă. Mirosea negru, a catran. Scântei. Ardea poticnit. Cu scrâșnete scurte.

Și atunci o scânteie a sărit și a aprins o ramură a bradului. Jul a încercat să o rupă. N-a reușit. Craca era ațoasă. Fibrele cedau greu. Tot ce a făcut a fost să aprindă și alte ramuri. Bradul uscat s-a aprins imediat.

Pare ciudat, dar Jul nu s-a speriat atunci. Ba, mai mult, s-a retras doi pași înapoi să privească mai bine tot incendiul acela. Ca la un spectacol pe care nu poți să-l ratezi. Jul nu știa ce să facă mai întâi. Să se uite la bradul care ardea sau să încerce să stingă focul. Era, totuși, un spectacol. Globuri sparte, plesnite. Beteală topită, încinsă. Doar la TV mai vezi așa ceva. Și atunci cu trucaje. Iar acum când ai șansa să vezi pe viu un asemenea

spectacol, cum să-l pierzi?

Salvarea a venit atunci de la tatăl lui Jul care, având un fel de premoniție, a intrat în cameră, a luat pătura și a înăbușit bradul. Tatăl lui (dom' director pe care deja îl cunoașteți) crescuse într-o cultură în care era dresat să devină actor. Să acționeze. Să facă de unul singur lucurile. Nici la masă, de exemplu, nu suportă să fie servit. Se descurcă el. Îi place să facă un lucru cu mâinile lui. Nu suportă intermediarii, izmenele pe călător.

Mamă, ce mă enervează baba aia. Să fiu nebun, îi zic să tacă dracu', că poate îl scoală pe taică-miu. Atâta mi-ar mai trebui, să iasă scandal. Bine că doarme. Pun pariu că iar a băut. Maică-mea e cu nervii la pământ și doar un scandal îmi mai trebuie acum. Nici măcar n-a strâns în urma lui. O fi zdrențe, dracu'! Cică doar cine muncește are dreptul să bea! El muncește, nu știu ce. Așa că are dreptul. A bea e un drept pe care ți-l câștigi muncind. Asta e logica lui. Sau muncești ca să bei. Cu gândul ăsta.

Maică-mea îi zice mereu, bine, mă, ești director, ce exemplu dai tu? Dar într-un fel e de înțeles. Cum să nu-ți vină să bei în satul ăsta?

Latră și jigodia aia a lui nea Mihai. Nero îi zice. Făcea Gogu odată, fiu' lu' nea Mihai, cică, bă, a fătat Nero. Ce-ai, mă, ești tâmpit? Pe bune! Nu e bâză! Și atunci mi-am dat seama că Nero e cățea. Dacă el până atunci o ținea una și bună cu Nero-n sus, Nero-n jos. Cică i-a plăcut lui numele ăsta.

Pe Nero l-au legat acum acolo, în spate. Nici măcar în spatele casei. Spre fundul grădinii. Când era mic, era frumos. Îl iubea toată lumea. Îl mângâia, îl gâdila sub bărbie. Toate animalele sunt frumoase când sunt mici. Nu e vina lui că s-a jigărit. Parcă ar fi vrut el să se jigărească. Îl țin acolo în spate, parcă le e rușine cu el. Nici să latre nu mai știe. Dacă l-ar duce

la gârlă sau l-ar împușca, i-ar face un bine. Așa, nici nu trăiește, nici mort nu e. Îmi vine să-l dezleg. Poate s-a și sălbăticit, nici nu mă mai cunoaște. În mod sigur s-a tâmpit, poate irecuperabil.

Uite, câteodată îmi vine așa să plâng. Sigur, faptul că Nero e legat acolo și s-a prostit nu ar constitui chiar așa o chestie tragică, un capăt de țară, dar avem momente când ne trebuie doar o chestie măruntă ca să plângem. Și eu, de exemplu, nu pentru chestia aia plâng. E doar un pretext. Plâng pentru altceva ce vine dinainte. Nu pot să vă explic prea bine, dar atunci când moare un fotbalist, sau oricum o vedetă, ceva, toți oamenii care plâng atunci, nu știu, parcă o fac așa, ca să se dea mari. Sau au altceva, alt motiv mai serios. Ăla doar declanșează. Nu tragedii de-astea de trei lei.

Stau aici în curte și plâng. Mă uit că e cerul roșu la apus încolo și mi-aduc aminte că și atunci când a fost cutremurul ăla, din ‘86, parcă, eram copil atunci și tot așa era. Cerul. Dar nu plâng cum ar fi normal, pentru că mi-ar fi frică. Mi-aduc aminte că, după asta, de fiecare dată când era cerul așa și mă jucam pe stradă cu Țeavă, Gogu, Coteț și toți ăilalți, ziceam că o să fie cutremur. Mamă, ce cutremur o să fie. Era cerul așa, de parcă plesnea, roșu învinețit ca un gât de animal proaspăt înjunghiat. Noi ne jucam. Ce dracu’ ne jucam? „Șapte cai“, chestia aia cu pietrele, șapte pietre pe care trebuia să le răstorni, apoi să le pui una peste alta. Pititea ne jucam. Ne jucam, și faptul că știam că ne paște o catastrofă ne făcea fericiți. N-avea importanță că urma o catastrofă. Important era că putem noi s-o prezicem.

Era mișto când eram mic. Cu capu-n sus, mă învârteam până nu mai puteam sta în picioare. Mereu stăteam pe stradă până seara și, la un moment dat, știam că trebuie să-l aud pe taică-miu strigându-mă. Ieșea în mijlocul străzii și-mi făcea semnul acela, cum să-l explic, cu palma perpendicular pe

stomac, o freca așa, ca și când o tăia. Hai să băgăm pe sub nas, cum ar veni. Era și un tertip ca să nu zică ăilalți că nu mă lasă afară, că s-a făcut întuneric. Nu, el mă chema la masă. Da' când plecam, bineînțeles că trebuia să comenteze careva: „Tai-o că ți s-a răcit grișu'!“ Sau ceva de genu' ăsta. Eram murdar în fiecare seară, da' era așa plăcută mizeria aia. N-aveam nicio pereche de pantaloni întregi. Toți rupți în genunchi; târșâiam genunchii de asfaltul ăla poros. Îți dădea unul la oase la fotbal și cădeai, și pe sub pielea genunchilor intrau pietricele d'alea mici, colțuroase. Nici pantofii nu țineau la mine prea mult. Jucam fotbal în disperare, nene. Acu' nu prea mă mai interesează și toți ăștia care se omoară după fotbal mi se par nițel defecți. Mergeam cu bicicletele așa, în caravane, pe șosea, în parcări, după cutii de bere străină. Mergeam sub cadrul unei biciclete mai mari pe care o aveam io atunci. Și îi cădea lanțul. Mereu eram murdar pe mâini de ulei d'ăla.

— Marusicăăăăă, ieși acasă, arză-te-ar para focului!

Mamă, ce orăcăie. Marusică e, de fapt, Țeavă ăsta despre care vă povesteam io înainte. Aici au toți câte două nume. Am fost prieteni cât am fost mici. Prieteni buni. Bineînțeles că maică-mea nu era de acord. Ce-oți fi vorbind voi doi? Nu știu, aveam ce vorbi. Acu' nu prea mai avem ce. Țeavă lucrează la șanțuri, sapă șanțuri, îl mai ajută și pe tac'su mare cu căruța. Acu' zic și io că ăla nu era de nasu' meu. Îți scade cota dacă te afișezi cu d'alde d'ăștia.

Când ești mic nu prea contează așa mult ce-s părinții cuiva, dacă-s țigani sau știu io ce. Pecenegi, tătari. Copiii seamănă atunci mult între ei. Au multe în comun. La Țeavă, doar tac'su era țigan, dar nu-l văzuse de trei ori în viața lui. Mai venea câteodată troșcăit și cerea bani. Mă-sa – o prăpădită, o aschimodie. Cred că are treizeci de kile. Îi bagi degetele-n nas și-o ridici. Îi încape curul într-o lingură. Sărac era, asta se poate

admite, că ai lui dădeau toți banii din casă pe băutură, dar prost nu era, nene! Mă țineam io de capul lui să învețe, că, uite, io învăț, și pe atunci chiar învățam, acu' doar în ultimul timp m-am mai lăsat io pe tânjală, cum zic profesorii. Io învăț, îi ziceam lu' Țeavă, și când o să fiu mare o să lucrez într-un birou, o să am mașină, secretară. Tu ce-o să faci? Tot cu tac'tu mare cu căruța? Și știți ce mi-a zis Țeavă atunci, că d'aia zic că nu era prost, pe un prost nu-l ducea. Zice, da, bă, bine, tu o să ai mașină. Și ce propui? Și, într-adevăr, acu'-mi dau seama că alea erau niște idealuri destul de meschine și înguste. Și nici măcar nu erau ale mele, alții mi le băgaseră-n cap. Ce mare sfârâială să ai mașină sau să mucezești într-un birou? Da' atât mă ducea pe mine capul. Și, zice Țeavă, tu cu mașina poți să te dai de râpă, du-te te-mpușcă. Poți tu să bagi mașina pe unde bag io căruța? Nu poți! P'în noroaie, pă drumuri d'astea din pădure, cu gropi și-așa mai departe? Bineînțeles că nu puteam și nici nu aveam nevoie de așa ceva. Oricum la faza aia Țeavă era imposibil de contrazis. Inutil.

Ce însemna o mașină? Trebuia să te sui pe gard sau pe un bolovan înalt când trecea câte una, că altfel îți călca norocul și era vai de capul tău. Eram fricoși de nu se poate. Io, unul, credeam că oamenii au o gaură la subțioară și când vedeam pe cineva că se spală la pompă sau în vreun lighean începeam să urlu. Mi-era frică și să mă pipăi.

— Marusicăăă, treci acas'!

Țața Safta. Așa o cheamă pe mă-sa mare a lui Țeavă. De când o știu io p'asta, se scoală de dimineață și singura ei ocupație e să se așeze pe podișcă și să scormonească cu un băț în glod, să înghiorlănească. Vorbește de una singură, n-are nicio treabă. Mai ales de când a orbit și s-a țicnit nițel. Atunci când s-a spânzurat fi'su. Unul din cei șapte. Și oarbă așa, cum și-o fi dat seama că s-a făcut noapte? Io mereu am crezut că ăștia orbii au

puteri, că doar se prefac, sunt tertipuri, și de fapt văd bine mersi, cu altceva. Și nu numai.

Știe cine trece pe stradă după foșnetul hainelor, poate după mers. E un sat de zgomote pentru ea. Pe unii îi miroase de la distanță. Stă de dimineața până seara acolo pe podișcă și pe bune că, oarbă așa, știe cel mai bine tot ce se întâmplă pe strada asta.

Când se plictisește, și cum să nu te plictisești, începe să strige după bărba'su cum strigă și acum după Țeavă. Strigă și patru-cinci ore în șir. Ăluia i-e târșă să răspundă și când, în sfârșit, se înduplecă „Ce e, fă? Ce e?", țața Safta cică „A, nimic! Voiam să știu pe unde sunteți. Dacă mai e careva pe acasă." Asta după ce orăcăi ore în șir. Păi să nu-ți iei câmpii, nene? Și bărba'su are și treabă. Cred că e cam singurul care muncește de se spetește în casa aia. Copiii care le-au rămas, unul e inginer la Oradea, câștigă bine, nu știu cum a reușit să învețe, să scape de aici. Altul stă în oraș, nu prea dă pe acasă. Ăștia doi s-au realizat. Dar țața Safta, o mai auzeam și io câteodată, face că se mai duce pe la ei să-i deznomolească. Așa zicea, că se duce să-i deznomolească.

Mulți copii au murit încă de la naștere. Ăștia care au rămas stau pe acasă și au servicii d'astea de salahor, de azi pe mâine. Dorm acolo claie peste grămadă. Toată lumea zice că ce e în casă la ei, te mănâncă balaurii. Pe jos cică au pământ. N-am intrat niciodată, chiar dacă pe vremuri mă jucam toată ziua cu Țeavă. Tot pentru că îmi băga maică-mea furnici pe nas, nu intra că ăia au râie, păduchi, viermi, dracu' să-i ia. Erau niște amărâți, vai de capul lor. Pe Țeavă îl născuse mă-sa când ea n-avea nici cinșpe ani. La naștere era cât un pliculeț de cafea. După aia a crescut. Acu' e cât mine de înalt. E greu să vă spun io tot ce-i în casa lor. Beau de sting, oricum. Și Țeavă, din ce-am auzit, că nu l-am văzut de mult, a luat-o rău de tot în ultima

vreme. De fapt, încă de când eram noi pe bune, tot bea. Uita de foame. Cică atunci când era mic și orăcăia așa cum fac toți copiii, mă-sa, ca să tacă din gură, îi băga o cârpă muiată-n țuică, așa ca un căluș. I-o băga în gură. Și i-o fi intrat de atunci în sânge. Știu io?

La Jul, cuvintele n-au un sens sigur, stabil. Totul e provizoriu și puțin incoerent. Cuvântul acela pe care l-a rostit, uite că s-a încumetat să-l folosească, e bun poate, potrivit, dar mai erau o grămadă de alte variante. Sensul e întotdeauna provizoriu în tot ce spune el. Ia în derâdere ce spune, desconsideră, pentru că, la o adică, totul se poate contesta. Abundența de „știu io“, sau de „poate, cred“, excesul de nehotărâte demonstrează același lucru. Instabilitatea. „Pe bune.“ Tot timpul trebuie să te asigure că nu e la mișto ceea ce îți spune. E obișnuit să falsifice informația și, de aceea, a uitat cum e să fii sincer.

Jul e un om care nu mai ține de un spațiu.

Totuși, el e cel mai potrivit povestitor al lumii sale.

Țeavă a fost precoce și în chestii sexuale, nene! De la unșpe ani a început cu o curvă care stătea pe o juma’ de surpriză. La el în pod. Avea și o mătărângă de nu se putea. Stăteam toți cu ele la soare în fiecare zi și ni le măsuram, să vedem cât au mai crescut. De parcă creșteau așa, de la o zi la alta. Așa, să vezi cu ochiul liber. Da’ la Țeavă era o chestie monumentală, nene! Demnă de stimă. Se vedea că n-avusese jucării cât a fost mic. Odată, mergea cu bicicleta lu’ Coteț, una care avea roata din spate în opt și te hâțâna și îi cădea mereu lanțul. Și, din mers, scoate scula prin cracul pantalonilor, era vară, cald și avea pantaloni scurți, trece pe lângă două proaste și le udă. Din mers, așa, din viteză. Și alea cică, aoleu, vai de mine, nesimțitul ne-a udat cu pistolul cu apă. Auzi? Niște disperate. Nu mai

văzuseră așa ceva în viața lor.

Io de la Țeavă am învățat multe, pe bune. Pentru maică-mea, n-aveai ce învăța decât de la ăștia cu note mari, tocilari. Ce dracu'? Alea puteam să le citesc și io în cărți. Ce să vorbești cu ăia, afară de școală? Niște proști. Țeavă știa să împletească bice, de exemplu. Trăsneam cu ele până ne găsea benga. Știa de unde să furăm porumb. Știa să-l coacă. Mergeam la gârlă cu el. La bâlci furam alviță. Îl știa pe ăla de la comédii și ne lăsa să ne învârtim în ringhișpil gratis. După aia vomitam toată alvița și ne chioram la ea că nici n-avusese timp să se digere. Tot Țeavă m-a învățat să fluier așa cu patru degete, sau să trag cu praștia. Aveam o praștie cu zgârci verde. Se ducea șnur. Mergeam cu el în oraș la blocuri și prindeam porumbei. Și cel mai mișto lucru pe care îl făcea era când își băga un fir de ață-n nas, se smiorcăia o dată, horcăia și firul îi ieșea pe gură. Durere, nene!

Da' tot nu înțeleg de ce acu' nu mai pot vorbi cu el despre chestiile astea. Nu mai pot vorbi nimic cu el, de parcă chestiile alea nici nu le-aș fi trăit. Sau mi-am impus să le uit.

5. Hartă onomastică

„Peisajul unei țări străine se poate descrie.
Al patriei se povestește.“ (Mircea Nedelciu)

Dacă ar fi să mă întrebe cineva cum e satul meu (frază pășunistă, inevitabilă însă), cel mai indicat lucru ar fi să-i întocmesc o hartă.

Ăsta e lucrul cel mai bun pe care l-aș putea face – să alcătuiesc o hartă onomastică a Bălteștiului. Să înșir niște nume: Spirache, Ciocârtei, Lămbuțu, Titi Fustă, și să le ordonez, sau să le așez pe regiuni. Va fi o hartă pronunțat afectivă. Sau resentimentară. Asta depinde foarte mult de receptare. Fiecare nume ar trebui să aibă atașată o poveste. Doar în acest mod putem ajunge la o anumită coerență a lumii. Coerența lumii nu coincide cu coerența literaturii. Gramatica lumii e alta.

Lumea are, desigur, o coerență, dar noi n-o sesizăm fiindcă îi cerem să fie asemenea celei literare. Și ne văicărim că nu mai pricepem nimic din ce trăim. Coerența lumii e una geografică.

Vecinătățile, așezarea caselor pot fi arbitrare la început. Atunci nu există relații. Se nasc abia apoi. Coerența lumii nu e preexistentă, ci ulterioară așezării. Efect, nu cauză. Există cartiere sau străzi, fiecare având un focar de nume și povești. Iată însă că descrierea se slujește de povești. Dar de povești care nu sunt ale mele. În fond, cine produce o poveste în forma în care ea circulă în natură? Există probabil niște tipare, niște forme preexistente în care materia epică se varsă, se adună.

Capu' satului

Sunt mai multe, dar numai unul se cheamă așa.

Chiva Leanii. Avea trei copii. Pe Dănilă și două fete. Ale lu' Leana. Nici ele nu aveau nume. Apă n-aveau în curte. Cărau de la vecini. Un prilej de socializare.

Nea Neculai. Repara doage de butoi. Butoaie. Avea porumbei. Și vreo două tone de găinaț.

Vasile. Un Vasile dintre mulți. Nu știu al câtelea. Îl recunoșteai după pulovăr. Avea un pulovăr de lână în loc de geacă. În loc de orice. Nu-l dădea jos din octombrie până-n martie. Pulovăr făcut de mă-sa. Avea și oi. Jucam fotbal în grădină la Iordan. Nu știa nimeni cine e Iordan. Vasile avea minge aprobată de UEFA. Așa zicea el. Grădina lui Iordan era foarte bună pentru fotbal. N-avea denivelări, cârtițe, mușuroaie. Doar căcăreze de oaie. Ne alerga un vecin care avea grijă de grădina asta a lui Iordan. În mod sigur, Iordan n-a existat. Dar, pentru a respecta coerența, grădina trebuia să fie a cuiva, nu așa, stăpânită în devălmășie.

Toponimia se slujește, totuși, și de limbaj. S-ar putea ca nici harta să nu fie o soluție.

Gágiu. În grădină la Gágiu. Mergeam să furăm cireșe. Era o tradiție. Gágiu nu mai apuca să adune nimic. Nu-i mai rămânea nimic. Nu simțeam că furăm. Nu ne simțeam vinovați. Doar luam. După aia a tăiat cireșii. Cică din lemnul lor a făcut pipe. Și lambriuri. Acum mă dădeam cu sania în grădină. Avea o groapă chiar în mijloc. Cădeai acolo și râdeai. Te dezechilibrai, îți intra sfoara saniei sub șină și nimereai cu capul într-un gard de lemn câinesc. Vânătăi, oase rupte, cap spart.

Bășinică, Fâs și Pârțan. Nu sunt niște nume corecte. Mincinoase. Adică din tot ce face un om într-o viață o singură chestie e relevantă, demnă de menționat. O flatulență. Chiar dacă frecvența ei s-ar putea să fie una neobișnuită. Stimabilă.

Coteț. Claudița. Cristosu. Era înjurat. Cristoșii mă-tii! Cristos vine de la Cristi. Cristian. Nicotină. De la Nicu. De-aia s-a apucat de fumat așa de repede. Cuvintele cheamă realitatea. Toți ăștia erau frați. Plus Ali. De la Alexandru. Nu vorbea. Orice îi spuneai, râdea și îl lăsai în pace. Și Monicuța. Plus încă șase. Erau doișpe frați cu totul. Mici, creți, cu ten măsliniu. Fiecăruia în parte i se spunea Creț / Crețanu. Sau Creața, dacă era de sex feminin. Era. Nu-i confundai.

Mama lor, tanti Nuți – mama lor! –, le făcea mâncare într-o oală de cazarmă. Se întrecea cu a lu' Poștaru care nu făcuse decât zece copii. Zicea că tot ea e mai frumoasă. Tanti Nuți zugrăvea. Spoia. Chiar și însărcinată în 6-7 luni. Mereu era însărcinată. Cică altădată așa făceau oamenii copii. Câte 10-11. Că erau boale multe și barem 3-4 să trăiască.

Țigana. Pescuia molani în Prahova. Zicea că a prins și păstrăvi. Nu-l credea nimeni. Molanii îi ținea într-un borcan mare de murături.

Ghegheranii. Tot trei erau. Tot mare, mijlociu și mic. De cum se încălzea, umblau pe afară în chiloți. Atât. Nu se îmbolnăveau niciodată. Sau nu-și dădeau seama. Îl văzuseră pe Dumnezeu. Mare, cu barbă albă și cu o glugă roșie. Descrierea aducea a Moș Crăciun, dar nu contează.

Scafandru. Îi punea mă-sa ceaunul cu mămăligă în cap și tundea ce dădea peste. D'aia îi zicea Scafandrul. Sau Scăfăndrelul. „Îi zicea." De parcă ar fi vorba de o instanță superioară care se ocupă cu asta. Egiptenii aveau un zeu care dădea nume tuturor lucrurilor. Tac'su avea 60 de ani. Îl făcuse la bătrânețe. Odată l-a trimis să ia de trei lei Mărășești și-un chibrit. Până la magazin a repetat cu voce tare indicația. Când a intrat în prăvălie a uitat de ce e acolo. Și s-a întors acasă.

Piedone. La școală prindea muște și le omora în muci. Mucii îi punea pe bancă în locul unde ar fi trebuit să se sprijine

călimara.

Coerența lumii trebuie provocată. Trebuie să iasă ceva din înșiruirea asta. Oricum, eu fac deja o selecție. Sunt un criminal. Denaturez. Selectez doar ceva cu care eu am intrat în contact.

„Învățând numele unui lucru, înveți modul
în care să obții acel lucru.“ (Benveniste)

E nevoie de o hartă ideală, nu de una afectivă. Toate hărțile sunt afective. Și deloc exhaustive. Gâscă. Irelevant. Șters. Piftea.

Frecanii. Clanul Frecanilor. Făceau săpun pentru tot satul. Într-o oală mare. Fierbea ca un vulcan.

La stadion

De fapt, o pășune împrejmuită. Unde chiar pasc oile. Nu e nevoie să tundă nimeni iarba. Tehnică de ultimă oră.

Gibonu. Moșu. Victoraș. Gheonoiu. Leșcanu. Tudorache sau Tudoraș, pentru francofoni. Harapu. Pentru că era buzat ca un ciuhap. Prindea pisici. Le uda, le tăvălea prin nisip și, după aia, făcea șnițel.

Clămpău. Americanu. Mexicanu stătea lângă el. I se zicea așa pentru că avea graniță cu primul. La fel ca statele omonime. Iată un exemplu de coerență ulterioară.

Leană. Își crestase o cruce pe piele. Cu o lamă. O jumătate de lamă ruginită. Nu se infectase.

Ichimoșii. Frații Ichim. Erau tot trei. Doar cel mijlociu avea dreptul la o identitate. Luci. Și asta, lipsa numelor proprii, dependența, s-ar putea să fie tot un principiu al coerenței sus enunțate. Parcă aveau un singur corp.

Neacșu. Vasile Pulea. Fra’su era bucătar. Sau frac’su, cum zicea el. Există ceva care-i leagă pe oameni. V-ați întrebat vreodată de ce antropologii occidentali sunt așa de obsedați de rudenie?

Poveștile astea fac mecanismele satului să funcționeze. Funcționarea unui sat e condiționată de povești.

Boncu. Olteanu. Oache. Bucă. Pișca. Se bătea cu câinii. Îi apuca de jugulară. Când povestea, zicea: Adio, Ringo!

Câteva tipe. Ribana. Nume indian. Dintr-un film cu Raj Kapoor. Pameluța. Una fără identitate. A lu' nea Costică. A născut la treișpe ani. Se zicea că e greu și pentru alea cu pizda cât căciula. D-apăi pentru asta. Stanca. Stanca stă-n castan ca Stan. Așa trebuia să zici când o vedeai.

Mărăcini

Strada neasfaltată. Doar pietre. Nu-s fonduri.

Statuie. Greiere. Jderu. Măslină. Ultimii doi, ai lui Urzicuță. Erau frați, dar nu semănau deloc. Nici cu părinții nu semănau. Cu nimeni. Gene vechi reactivate. De tătari, ochi migdalați, ten gălbui, pistruiat.

Tică Șobolanu. Șolobolobo. Era bâlbâit. D-aia i se zicea așa. N-avea dinți. Dantura lui – lipsă, pauză, gaură. Dinți galbeni. Fuma Bucegi. Se ascundea într-un stâlp. Apoi n-a mai încăput acolo. Se ducea în pădure.

Nu știa când s-a născut. În '76 sau '77. Ziua și luna nu le știa mai mult ca sigur. Pierdut în timp. Avea avantajul că nu trebuia să se conformeze unei zodii. Horoscopul nu-l influența. De fapt, aici, și timpul se înțelege altfel. Gândiți-vă la un meci de fotbal care se joacă, pe stradă, la nesfârșit, până se întunecă. Nu există limite temporale ale unui meci de fotbal. Nu există timp.

Bulă. Uite unde stătea Bulă! Bulache. Buli.

Ardeiu. Adică Andrei. Insipid. Legumă. Formă de ardei. Forma determină conținutul.

Trei-patru curve pe care nu știu cum le mai chema.

Unii cu cazier.

Una nebună. Nu i se dădea voie să iasă din curte. De rușine

sau pentru că era un pericol?

Un bucureștean. Își făcuse casă acolo. Venea sâmbăta și pleca duminica la prânz. Lua lapte de la Vic. Avea masă de tenis în curte. Din placaj. PFL. Nu sărea bine și când bătea vântul nu puteai să joci deloc.

Scrisul e delațiune pură. Care poate fi scuzată dacă e făcută cu talent. N-am zis io asta. Dar mi-ar fi plăcut. M-am născut prea târziu ca să inventez așa o zicere. Sigur că, literar, toată înșiruirea asta nu are nicio noimă, niciun Dumnezeu. Nu există o coerență. O coerență literară, repet. Dar nu asta ne interesează acum. Nu există coerență, nu există nici Dumnezeu.

Cartierul Cățini

Cacaimielea. Cocozon. Avea o tipsie de argint în loc de osul capului. Și-o scotea și vedeai cum îi respiră creierul.

Decebalu. Și pe el l-a influențat numele. Se simțea dator să facă gesturi eroice. Să se bată cu toată lumea. În special cu cei mai mari. Era caftit de fiecare dată. A învățat karate. Degeaba. Lua bătaie tot timpul. Mai și bătea. Pe ăia mai mici. Zicea că o să trăiască 170 de ani. A citit în cartea de istorie că Decebal ăla adevărat a domnit un secol și jumătate în cap. Dacă adăugăm la asta faptul că a venit pe tron la, să zicem, 20 de ani, face 170 fix.

„Decebal a devenit rege la un secol și jumătate după Burebista.“ (*Manual de istorie pentru clasa a III-a*)

Pentru că noțiunea de erou e caducă în zilele noastre, nu-i zicea nimeni Decebal. Ci Persi. Persanu. Tot rezonanțe istorice. Cu variantele Pepsicanu, Persicanu, Pepsi. Persi era de bază.

Erou zici, când? Am copiat / băut ca un erou.

Penciulescu. Avea Mercedes și se zicea că îl ține în casă. Nu era adevărat. Garajul era construit în așa fel încât părea că intră în sufragerie. Avea vaci pe timpul comuniștilor. Și bani. Nu-i

nimic rău în asta. Apoi și-a făcut o fabrică de pâine. A fost și primar.

Nea Ionică a venit beat acasă și a zis că Penciulescu a găsit aur. Că și-a pus o sondă în curte. A găsit aur, băăăăă! Era vorba despre o antenă de bulgari ceva mai hoață. Pe nea Ionică îl chema în buletin de fapt Toma. Dar lui i se zicea Ionică. C'așa era pe vremuri. Copiii aveau un soi de leșin. Și, ca să le treacă, îi dădeai pe geam de pomană cuiva și le schimbai numele. Și le trecea boala respectivă. Cu mulți se întâmpla asta. Pe mulți îi cheamă într-un fel și li se zice altfel. Asta și din cauză de notari beți. Ar trebui cercetată contribuția alcoolului în onomastică.

Orneață. Ursuleț și cu soră-sa. Găbița. Șoimu. Era taximetrist. Punea pariu cu toată lumea că în 2000 o să fie sfârșitul lumii.

Alții cu cazier.

Pârlogu. Pârloagă s. 1. ogor (pământ arabil temporar nelucrat) 2. v. bălărie 3. paragină (conform DEX).

Dăvale

Turculeț. Rățoiu. Desena mișto. A picat la liceul de Arte Plastice. În acest caz, și eșecul poate deveni o reușită.

Danezu. La fotbal dădea bine cu latu'. A avut primii blugi prespălați din sat.

Parnea. Giopu. Buză-Dublă. Pistolu. Mane. Mișu. Avea un câine-lup și mașină din Germania.

Roșu. Îl ducea pe fi'su la școală: „Tăticule, să fii deștept!" Așa îi zicea. Îl încuraja. Fi'sa – Roșia. O altă dovadă a coerenței. A dependenței.

Adița. Mihaela. Nicoleta. Abela. Ileana. Astea trebuiau fluierate, pâsâite. Atât.

Tică, Tică, Ticălan / Cel mai mare șobolan. Boala versificării. Aici nu e vorba de coerență. Rima e arbitrară. De preferință

depreciativă.

Vaică. Geolgău. Găbișalșă. Chichiroiu. Țâcă. Limbă. Pipăruș. Avea 1,25 m. Sau Neghiniță i se mai spunea.

Câțiva țigani care stăteau la pod. Cică ce-aveau în casă, te crucești.

Papă Lapte. Sau Papi Lăptătorul. Avea ghete de fotbal și umbla cu ele pe stradă. Cu crampoane. Și jambiere. El le zicea jampiere. Cu „p“ de la deștept. Și un tricou cu numărul 10 scris cu vopsea. Gică Hagi. Avea și un televizor. A încercat să-i pună antenă. Nu prindea nimic. A luat antena și a aruncat-o cât colo. În pat. Televizorul a început să funcționeze. De atunci, așa se uita. Cu antena în pat învelită cu plapuma. Numai așa.

Strada Urletei

Fieful meu.

Dom’ director. Avea mai multe antene decât Papă Lapte. Bulgari 1, Bulgari 2 și rușii. Programul unu. Programul doi la români. Apoi și o antenă de UIF pentru PRO TV. TVR erau românii. PRO TV, ăilalți. Când îl căuta cineva pe dom’ director, era îndrumat. Cauți o intersecție și o casă cu multe antene. Om gospodar.

Unii cu cazier. Foarte puțini.

Țeavă. Inenarabilul Țeavă. Oamenii au oroare de ceva ce nu poate fi descris sau povestit. De exemplu: (urlete isterice) „În camera ta e o mizerie in-des-cri-pti-bi-lă!!“ Sau „ceva ce nu se poate povesti.“

Gogu. Era permanent buimac, ametit. Deși îi mergea mintea, avea momente când nu pricepea nici lucruri elementare. Asta vine de la prea multă imaginație. Se producea un blocaj, un scurtcircuit. Era blond și i se zicea Cap-Alb. Mie, Cap-Negru. Pentru că stăteam unul lângă altul. Coerență. Și eu, poate prin contagiune, aveam momente când nu mai

pricepeam nimic. Auzeam expresia „Mama împunge și io trag“. Îi știe sensul toată lumea. Eu, mai puțin. O auzeam când îi zicea profa sau „tovarășa“ unuia mai greu de cap ca să scoată ceva de la el pentru un cinci tras de păr. Eu înțelegeam că mă'sa ăluia e vacă. Împunge. Cine mai împunge, dacă nu vaca?

„Mie-mi spui că rața-mpunge?“ (Folclor local)

Iar ăla era un bou. Trăgea. Cine alții fac lucrurile asta? Și împreună, că tot veni vorba de coerență. În colectiv. De unde atâtea coincidențe? Era prea ireverențios, orișicât. Dar alt înțeles avea. Un fel de maieutică. Mă'sa împunge pânza cu acul și el, chipurile muncind, îl trage. O făcătură de muncă.

Gogu pronunța „văpiață“ pentru „văpaiță“. „Ciupearcă“ pentru „ciupercă“. Și „formear“ pentru „fermoar“.

Se făcea roșu. Îîîîîîîîî și io!! mai zicea. Gogu i se spunea pentru că era blond la fel ca unul care stătuse pe o stradă alăturată. Asta înseamnă că lucrurile nu se schimbă niciodată. Oamenii doar se înlocuiesc între ei. Sunt interșanjabili. O formă rudimentară de metempsihoză.

Formația de unică folosință Culture Beat o pronuna Cul Turbit.

Lasciate mi cantare a lu' Toto Cutugno devenea „La șantemicantare“ ca și cum ar fi fost vorba despre o localitate. La… Ciorogârla. Și ăilalți ziceau „La șantemicantare / Gogu e prost de moare“. Sau și pentru alții. Jul, Țeavă e prost de moare. Totul se lega. Iar Toto Cutugno erau doi. Toto și cu încă unul, Tunio. Coștolo. Zarzavat. Erau certați de când unul dăduse dedicație la discotecă „Pentru cel mai prost copil al mă-sii“. Sau poate nu s-au certat d'aia.

Loredana. Amalia. Ela sau Eluța. De la Mirabela. Încă o Amalie care s-a mutat mai pe urmă. Avea un apendice ca s-o recunoști. Era Amalia lu' Ței. Asta trebuia specificat. Particula

nobiliară.

Una care la 16 ani a făcut un copil și l-a aruncat în hazna.

Jumerea. Bulangă. Izmailu. Calache. Văleanu. Motanu. Piftie. Era bolnav și tremura ca o piftie. Fălcile îi tremurau. Trecere de la parte spre întreg.

Model. Dihoru. Avea doi dinți din față ieșiți. Ca iepurii, nu ca dihorul. Dar lui i se zicea Dihorul. O personalite incoerentă, în consecință. Nu văzuse niciodată un dihor și habar n-avea cum ar trebui să se comporte. Ezitant.

Gălușcă. Suculeț. Era bolnav și bea doar suc. Atât de mult, că a făcut diabet. S-a îmbolnăvit pentru că era deja bolnav.

Gigete. Țoiu. Brânză. Așa-l chema, nu era poreclă. Dar toată lumea credea altceva. D'aia n-a mai avut nevoie de o poreclă. Păcat.

Căprărești

Geapu. Joe. Cafă. Cătă. Șoriceii. Era unul singur, dar avea numele la plural. Bineînțeles, explicația vine de la faptul că șoarecii sunt animale deloc solitare. E posibil să îi spui unuia Ursu, Găină, Pisică sau Calu. Niciodată Șoarece.

Dida. Carmen. Ăștia erau băieți cu nume de fată. Nimic deosebit de semnalat. Comportament firesc.

Funa și fra'su. Niciodată unul fără altul. Nu-i lăsau părinții să plece de-acasă decât împreună. Funa și fra'su lu' Funa.

Ghiță Căpățână. Rică. Petre, Nichi. Toți ăștia știau fotbal. Toți de pe stradă. Jucau în Pod la Odaie. Ca să mai și mobilăm lumea asta. Era un deal ras. În pod. Mai degrabă aducea a acoperiș, dar te pui cu arbitrariul semnului lingvistic? Pe acoperișul lumii. Odaia fusese a unui zgârcit care venea aici să-și păzească recolta. Se temea să nu fie furat.

Și, totuși, de ce atâta detașare? De ce nu-mi pot povesti patria? Indiferență. De ce nu pot să povestesc normal? Vreau să

fiu obiectiv scriind despre lucruri în care am pus suflet. Ca să povestești, trebuie să fi existat o relație cu acei oameni. Ea a existat. Cel puțin era impusă de vecinătăți. A existat și o coerență. Ea s-a distrus. Relația cu vecinătățile s-a distrus. Respingerea lui Jul e, se poate spune, una narativă. El nu poate fi povestit. Nu se poate integra acelei coerențe. De aceea, nici nu face parte din hartă. Prezența sa afectează coerența globală. E un element perturbator. Orice nou element introdus în spațiul acestei coerențe e greu asimilat. Resimțit ca venetic. Vomitat. Cu alte cuvinte, dacă unul încearcă să scoată capul, e tras înapoi. Unde?

Apoi, există un sentiment de proprietate față de toate aceste povești, pe care Jul nu îl are. Toate poveștile astea aparțin comunității. Posedate în devălmășie.

6. Pe o insulă

Când am intrat eu, maică-mea se uita la un film prost. Săru' mâna, am încercat să par bine-dispus. Ea avea fața aia de înmormântare care nu prevestea nimic bun. Era supărată, adică are momente când își propune ea așa, să fie supărată. Nu știu cum să spun, a fost supărată prea mult timp ca să-și mai aducă aminte cum e când ești supărat cu adevărat și e falsă. A bălmăjit ceva, m-a întrebat ce fac.

Întotdeauna am zis că asta e cea mai idioată întrebare care există. Ce să faci? Bine! Ce poți să răspunzi? *Poate pe vremuri când doi oameni se întâlneau chiar făceau ceva. Acum întrebarea a ajuns să se refere la o stare.* Îi spun că io fac rău, ca să mai înviorez atmosfera.

De ce rău? Din principiu, hehe! E din nou solemnă, gravă. Dacă ai ști tu ce rău fac io. Pă' de ce? Își ia ochii de la mine, dă televizorul mai încet și-mi zice să stau jos. Stai jos că vreau să-ți spun ceva. Așa, imperativ, că nu-ți vine deloc să te așezi. N-are deloc tact pedagogic. Cu ăia la școală cum o fi făcând? Sau, mă rog, ălora trebuie să le ordoni, nu ascultă decât de bâtă. Stai jos, n-auzi? Stau, domn'e, stau! Ca și cum ar pregăti o chestie solemnă, epocală. Pauză de atmosferă care se prelungește prea mult, așa că îmi vine din nou să o dau pe glumă. Mă foiesc. Mă asculți? mă întreabă iar. Sigur, de-aia sunt aici. Ce trebuie să faci când asculți pe cineva? Și de ce atâtea paranteze, opinteli? Dacă ai ceva de spus, spune. Zi odată, femeie, că m-am plictisit!

Acuma mă întreabă de ce-s murdar. Aoleu! Nu ziceai că vrei

să-mi spui ceva urgent. Am căzut. Așa sunt io mai prost. Nu mă mai țin picioarele. În sfârșit, respiră și începe același monolog pe care îl știu pe deasupra. Că ea nu mai stă aici, nu mai suportă, taică-miu de trei zile e numai beat. Numai beat! Soacră-sa, bunică-mea adică, n-o ascultă. Zice, lasă-l că el bea, el se trezește. Așa *e* bărbații, trebuie să bea. Și asta nu e viață, domnule, nu e viață, și ea doar cu mine se poate sfătui, iar io îi întorc spatele. Că se simte singură și ea cu totul altceva a sperat de la lumea asta.

Tu de ce nu-i spui lu' taică-tu' să nu mai bea?

Io nu-i spun, femeie? Îi spun, da' parcă stă să mă asculte pe mine? Ce vrei, să-l bat? Nuuuuu-i spui, e ea foarte convinsă. Lasă că știu io. Adevărul e că, de fiecare dată când încerc să-i spun ceva, îmi trag o moacă oficială, îmi pregătesc un *speech* care să-i tulbure naturelul simțitor, să-l miște, dar, de fiecare dată, îl văd așa dezorientat și mă bufnește râsul și ce dracu' să-i spun? Tot el mă trage de limbă dacă mai țin minte, aseară a venit călare pe bicicletă sau l-au adus unii cu mașina? Și ochelarii, futu-i mama mă-sii, îi mai avea aseară pe nas? Adevărul e că ar trebui s-o lase mai moale și el.

Lasă că-i trece, îi zic io. Are și el o perioadă… Ce perioadă, că ține de nu știu când? Tu știi că io stau aici numai pentru tine, îmi spune. Că mi-am sacrificat viața ca tu să ai tot ce îți trebuie și tu nici măcar nu mă asculți, nu mă înțelegi. Cum să nu te ascult, nene? Ce vrei să fac? Să mă duc să-l scol, bă, să nu mai bei că te ia mama dracului, ai înțeles? Are vreun rost să-i zic acuma, dacă e chior? Ea nu mai zice nimic. Mie nu-mi pasă, mâine plec, mai vin așa seara, ca la hotel, ca să mănânc și să dorm. Și, cine știe, mâine-poimâine o să bem împreună. Cine, femeie? De unde știi tu? Am băut io vreodată cu taică-miu? Ce dracu', știi că nu beau! Daaaa, nu bei, dar acum două săptămâni la ziua lui Oaie ăla cum îi ziceți voi?

Ei, se mai întâmplă. Și ce, vrei să zici că eram beat? Și acu' ce-oi fi vrând, nenică, io să nu beau deloc, că o să ajung alcoolic? Și și-așa io nu beau mult. De ce să nu recunosc, nu duc. Și nu vreau să mă fac de rahat. Beau și io cu măsură.

Adevărul e că io și taică-miu n-am comunicat niciodată prea bine. În felul lui, taică-miu e fericit. De fapt, el este o ființă destul de fragilă. Pe bune. Are clipe rare când îți poți da seama ce e în sufletul lui. Când vezi că e totuși profund. Atâta doar că el crede că trebuie să aibă o accepțiune extrem de vulgară asupra vieții. Că așa dă bine. Parcă îi e jenă să arate că e sensibil. Și e sensibil. Noi am comunicat mereu destul de prost. Și mă gândesc că și perioada aia de izolare a mea venea și din faptul că eu refuzam lumea așa vulgară cum mi-o prezenta el. De pildă, pentru taică-miu, o femeie e o gagică, o pupăză, nu o femeie pur și simplu, chiar dacă eu sunt sigur că gândește cu totul altfel. Nu știu de ce trebuie s-o deprecieze mereu. Sau îmi spunea: „Bă, ai o târnă de floci la cur și încă n-ai regulat nimic! Șo pă dânsa, nu ierta nimic!“ Ca și când adusese doi câini să se îmbârlige și acuma îi urmărea în acțiune. Mă gândesc că, într-un fel, avea dreptate. Lumea e mult mai ușor de înțeles în felul ăsta.

Și auzi, nene, Nostradamus unde era. Că io o să beau cu taică-miu. Își și imaginează ce chiolhanuri o să încingem. Și adevărul e că taică-miu are perioade când bea, dar nu face urât, nu face scandal. Doar că atunci când bea, e mai fraier, mai moale. Da' e un om bun.

Știți, apropo de taică-miu, io cred că toți oamenii sunt buni. Ne povestea Junioru o chestie că la muntele Athos era un călugăr pe care toată lumea îl disprețuia. Bețiv, scârbos, abject. În plus, tot timpul atrăgea atenția ălorlalți cât e el de abject. Când l-a furat lada și pe el, pentru călugării ăilalți, colegii lui, a fost un fel de ușurare. Au scăpat și ei de unul care le făcea de

râs breasla.

Dar cică atunci când l-au deshumat, au văzut că oasele lui aveau așa un fel de mireasmă. Adică, țineți-vă bine, popa era sfânt. Și sfințenia asta îl deranja. Îl stânjenea. Ca să se coboare la nivelul celorlalți, trebuia să se înjosească. Să fie acceptat. Nu-și suporta sfințenia, vreau să spun. Tot așa cum taică-miu nu-și suportă bunătatea. Oamenii, vă zic io, toți sunt buni, dar trebuie să facă pe proștii, pe abjecții ca să zică toți ăilalți, ohoho, ăsta e de-al nostru!

Ea începe să plângă că mie nu-mi pasă și că ce greu îi e ei, cât îndură numai pentru mine.

Maică-mea greșește că și-a făcut iluzii, nene! Așa cred io! Ea a făcut filologia și toți ăia d'acolo sunt năuci, tâmpiți de cărți, trăiesc cu capul în nori, habar n-au ce-i pe lumea asta, ca la o mănăstire de maici… Cred că tot ce zboară se mănâncă. Cum dau de greutăți, încep să se vaite. Maică-mea a avut și o viață grea, totuși, d'aia mă așteptam să fie mai realistă. Taică-su, uite, nici nu pot să-i spun bunicul meu, n-a lăsat-o să dea la facultate, abia când a murit el a putut și ea să intre. Patru ani a lucrat într-o fabrică. Și acu' îmi scoate mie ochii ce copilărie grea a avut, că a fost muncită. Io am tot ce vreau și n-o înțeleg. Ce să fac ca să-i demonstrez că o înțeleg? Și io nu-s decât un puțoi. Nu mă aștept ca vorba mea să aibă greutate în fața lui taică-miu. Și las' că nu bea el chiar atâta. Altele sunt necazurile, nene!

După aia, în facultate a prins vremuri bune. A făcut facultatea exact între '69 și '73, cea mai mișto perioadă. N-avea bani, da' avea colege de gașcă.

Aia e, că acum nu le mai are. Cu multe, bine, mai e prietenă și acuma, da' răspândite așa la dracu' în praznic, se văd din an în Paște. Pe vremuri, era mișto, vindea cartela de la cantină să aibă bani de buzunar. Concerte, teatre. Da', uite, vezi, toți anii ăia mișto s-au răzbunat acuma când a trebuit să vină

profesoară la țară. Bineînțeles că te tuflești, credeai că anii de studenție or să țină la infinit. Ei, nu se poate.

Am citit io odată ceva despre singurătate ca formă de moralitate. Acu' maică-mea vorbește la școală despre scriitori. Încearcă să-i convingă p'ăia că există și oameni de bine. Dar chestia e că îți dai seama după aia că oamenii ăia despre care vorbește ea n-au existat niciodată.

Ce să-i zic io? În fond, e problema lor. Să și-o rezolve. Sunt vaccinați. Repetă că ea nu mai suportă, pleacă. Unde să pleci, femeie? Că ea doar pentru mine trăiește. De-aia stă aici. Îmi scoate ochii. Nene, ți-am cerut io să stai aici pentru mine? Sare de trei coți. Cum poți să spui așa ceva? Nu ți-am cerut. Dacă faci ceva pentru mine și recunosc că faci e pentru că așa crezi tu că e bine, nu pentru că io te silesc. Chiar te rog să mă mai lași în pace cu dăscălitul ăsta. Din cum zici tu, parcă bifezi o obligație. Io știu că nu-i așa și nu trebuie să-mi tot repeți. Ce, io sunt răspunzător că tu nu te simți bine? Și să mă simt vinovat acuma?

Nu, să-i spui să nu mai bea!

Păi, femeie, crezi că am io vreo influență, crezi că… Cine-s io? Chiar nu cred că e responsabilitatea mea să-i spun asta.

Bine că vă înțelegeți voi! De minune vă înțelegeți!

Cine, femeie? Aceeași placă. V-am spus, nici nu pot pretinde că mă înțeleg cu taică-miu. Și apoi părinții, dracu' știe, nu trebuie să-i judeci, doar să-i accepți așa cum sunt. Nu poți nici să-i urăști, nici să-i iubești, așa cum nu poți avea un sentiment pentru propriile-ți mâini. Sunt parte din tine. Sau invers, mă rog. Eeeei! Să fim serioși! Mă înfoi și o văd că se retrage.

Hai, dă în mine, că atâta a mai rămas! Urli la mine, țipi. Hai, dă!

Ce-ai, neică? E drept că am făcut o mișcare mai bruscă, dar nici gând…

De ce nu dai?

Cum să dau, domnule? Aproape că mă provoacă. O înțeleg că e cu nervii la pământ, poate și mie mi se cam fâlfâie de situația ei, dar am și io viața mea, nu? O înțeleg că nu mai poate, dar să mă acuze pe mine că am ridicat mâna?

Tu nu-i spui niciodată nimic, redevine ea liniștită ca și cum trucul de dinainte ar fi fost menit să mă testeze. Să vadă ce am io de gând. Păi nu ți-am explicat o dată? Acum mi s-a pus și mie pata. Mă enervez că am mai avut discuția asta și nu am rezolvat nimic. În fond, dacă nu vă înțelegeți, divorțați și gata!

Cum să nu fie treaba ta? Și cum, gata, te-ai spălat pe mâini? Cum poți să spui așa ceva? Uite ce dur am fost! Așa bine pot să spun și, dacă e careva care să sufere, ăla sunt io. Înțelege că io nu v-am ales pe voi, clar? Voi v-ați căsătorit că așa ați vrut? Mai erau cinci milioane de femei și de bărbați pe care îi puteați alege fiecare dintre voi. Presupun că la început a fost ceva între voi, nu? Io nu-s Mafalda să vă repar vouă căsnicia. Asta e viața. Mai sunt și momente când nu vă mai suportați fața unul altuia.

Nu ți-e rușine să mă acuzi pe mine…

Nu mai spun nimic. Iau telecomanda și caut un post cu ceva mai bun decât filmul ăsta. Aoleuuuu, iar n-are baterii, mama ei de telecomandă. Uite că e bun și televizorul la ceva. Aplanează conflicte. Te uiți acolo ca prostul și uiți ce probleme ai tu.

Ție nu ți-e rușine? Repetă ce-ai zis!

Poate am fost și io nesimțit, dar nu retractez nimic. Poate nu am dreptate, dar nu înțeleg de ce mă bagă pe mine în tot ghiveciul ăsta. Îi spun să mă mai scutească și, pentru un timp, se pare că întocmai așa se va întâmpla. Numai că o aud iar cum plânge. Cum pot eu să spun așa ceva? Nu credeam că băiatul meu, pe care l-am crescut cum am știut și io, o să ajungă… știu că nu sunt cum vrei tu, îmi spune.

Cum vreau io? Cum dracu’ vreau io? De ce mă acuzi de ceva

imaginar? Dacă tu ești nemulțumită de tine, foarte bine, dar lasă-mă pe mine în pace, nu mă acuza că gândesc altceva decât ceea ce îmi trece acum prin cap. Ți-am cerut io ceva? Acum nu se pot discuta chestiile astea. Venisem și io fericit să-ți zic că m-au primit ăia în formație, dar nu mai e cazul. Mă pisează în continuare. Nu înțeleg ce vrea. De ce îi reproșez io, după toate eforturile astea. Ce ți-am reproșat, femeie? Nu vezi că te contrazici?

Nu știu, mi se urcă tot sângele în cap. Nu mai pot. Îmi vine să… Îmi aduc aminte că mi-a dat ea sfatul ăla s-o lovesc. Așa suna, ca un sfat. Ies, nu mai e de stat. Mai bine, decât să iasă scandal și mai mare. Ea mă întreabă unde plec. Nu știu. O să văd. Îmi iau geaca, nu uit chitara și ies în timp ce ea mă imploră să stau locului. N-o mai aud. Sunt deja în stradă și habar n-am unde o să plec. E noapte. Credeam că așa un moment cum e fuga de acasă trebuie trăit la altă intensitate, că simți ceva. Îl trăiesc prima oară și nu simt nimic. Nu știu ce ar trebui să simt. Mi-e frică doar. Pe bune, sunt un căcăcios. E și un pic de satisfacție la mijloc că pleci, că ești liber… Chiar n-am unde să mă duc. Zicea un personaj din nu știu ce carte că fiecare om trebuie să aibă un loc al lui unde să poată să se ducă. Și avea dreptate.

Mă gândeam că acum câțiva ani a fost un cutremur. Și io nu mai trăisem niciodată un cutremur. Eram la școală și tot ce-mi mai amintesc e că alergam pe culoare. Înghițeam tone de tencuială, vedeam cum se dărâmă pereții pe mine, dar habar n-aveam că e cutremur. Alergam pentru că și ceilalți alergau. Spiritul de turmă. Abia când a zis cineva „Ce cutremur, nenică!“ mi-am dat seama ce trăisem. Zicea Junioru odată că nu poți să trăiești ceva. Doar să retrăiești. N-am înțeles io prea bine, da’ el așa zicea. Că, dacă nu ai trăit ceva, nu știi să-l trăiești când îți vine rândul. Ca mine acum. Și mă gândesc că dacă aș fi trăit

cutremurul ăla de unul singur și n-ar fi fost nimeni care să-mi spună ce a fost, l-aș fi trăit io cu adevărat? Aș mai fi trăit ceva? Aș fi știut că l-am trăit?

7. Câmpeni (închipuiți-vă că ați citi un tablou)

Dimineața are o muzică. Există o muzică a dimineții. Ar trebui să refac atmosfera aceea. Muzică formată nu doar din sunete, ci și din obiecte. Obiectele fiecărei dimineți. Muzica surdă a obiectelor. Ar trebui un plan de ansamblu cu puhoiul acela de lume care se îndreaptă în fiecare dimineață spre uzinele din micul oraș de provincie unde ne aflăm și unde se desfășoară povestea noastră. Plan ansamblu cu navetiști, puști de liceu, muncitori mahmuri, ofițeri, o țigancă măturătoare aflată în pauză de țigară, câțiva câini obosiți care scheaună, schelălăie, și un ziarist, adică un vânzător de ziare, care dă rest cutii de chibrituri. Planul se va strânge până se va fixa în mulțime pe Jul și pe Bârnă care merg puțin cocârjați, cu capul vârât între umeri. În guler. Ochii ațintiți spre tenișii unuia din față.

Prin prezenta ținem să vă aducem la cunoștință că în primul capitol al acestei cărți a murit un tip numit Galileo. Vă spunem asta pentru că dumneavoastră, ca niște cititori de secol XXI ce sunteți, s-ar putea să fi început lectura cărții chiar cu acest capitol. E o carte care se poate citi de oriunde. Sau dacă ați citit-o cum mi-aș dori, de la început, atunci poate ați omis acest detaliu, al morții lui Galileo. Știu că sunteți bombardați permanent cu o sumedenie de detalii și nu mai reușiți să discerneți care sunt importante și care inutile. Poate chiar la acel pasaj a sunat telefonul sau poate v-a atras atenția televizorul deschis.

Tenișii care nici vorbă să se asorteze cu costumul de căpătat. De pe la vreun parastas, probabil. Tenișii vorbesc:

— Un' te'ci, mă' opăritule?...

— La discotecă...

— Păi ce să ca'ți tu la discotecă, mă' zevzecule? Ai tu față de discotecă?

E ceva sămânță de geniu în toate conversațiile astea. Trebuie să atenuezi cumva faptul că faci ceva silit. Să îndulcești. Ți-e silă, lehamite de uzina aia, de opăriții de colegi, totuși te bucuri că ai unde merge, ai de unde te întoarce, ai niște certitudini. Nomadismul acesta e una dintre ele. Și sunt niște nomazi care se învârt în cerc. În jurul cozii.

O vrie nemaipomenită chiar. Un avânt. Povestesc pentru că se știu ascultați și intuiesc faptul că trebuie să fie irezistibili.

Oameni gravizi de Ceaușescu. Oameni care au uitat să se distreze și să se simtă bine. Li se pare ceva absolut indecent să fie fericiți. Au un fel de stângăcie în tot ce fac. Și, pe undeva, nu pot fi dezinvolți fără să fie vulgari.

— Cine, mă? A, păi dacă tu n-ai aflat nici pân'acuma că l-a furat lada, noapte bună! Daaaa! Pă puțin două luni sunt d'atunci! Pă Mitică ăla, vecinul lui, l-a lăsat gagică-sa, pupăza aia pe care o ținea el, și idiotu' s-a spânzurat. În pod la el, la bloc acolo. Când vine și ăsta, îl vede nițel, probabil era și așa un pic mai întuneric. Ce faci, măi Mitică? Nici ție nu-ți merge antena? Și-l împinge așa cum fac io acuma cu tine. Când ăla, dacă era spânzurat, s-a hâțânat o dată, s-a bălăngănit, și prostălăul ăsta a făcut *infract*!

Bârnă nu mai are țigări. Nici în buzunarul interior, nici în geantă. Caută disperat și conchide că probabil l-a furat tac'su. N-are țigări, și ăsta ar fi unul dintre motivele pentru care nu are deloc chef de vorbă. Intră într-o dugheană. Jul își vâră și mai mult capul în gulerul ridicat al gecii, parcă pentru a se feri de

privirile trecătorilor. De fapt, e singura acțiune posibilă acum, așa de dimineață. E frig, prea frig. Se hotărăște să intre și el. Mai ales că, se pare, Bârnă va avea ceva de așteptat. Înaintea lui, mai sunt la coadă două babe matinale și un bețiv. Două babe care au ceva urgent de discutat cu vânzătoarea. Ca în bancul acela cu cele două femei care, după ce au stat în închisoare în aceeași celulă douăzeci de ani, la eliberare mai rămân încă un sfert de oră la poartă să încheie ce aveau de discutat.

Bârnă nu le aude și cât stă el la coadă c-o față cufurită, rebegită, ar trebui să vă spun câteva lucruri despre orașul în care ne aflăm. Orășel mai degrabă. Trebuie folosit diminutivul.

Oraș cu turiști puțini, rari, rătăciți. În special rude care se vizitează între ele, copii care își vizitează părinții. Chiar la cincizeci de ani, tot copii sunt. Mulți vin din București, care nu e chiar atât de departe. Vreo nouăzeci de kilometri pe care un șofer căruia nu-i pasă că ar putea fi prins de radar, sau pentru care o amendă nu înseamnă o gaură bugetară demnă de luat în seamă, îi poate parcurge în cel mult o oră. Pe o șosea ceva mai puțin aglomerată, chiar mai repede. Fiindcă acest orășel e așa de apropiat de București, aici trăiesc destul de mulți snobi care au impresia că sunt la curent cu tot ce se pune la cale în Capitală. Unii chiar muncesc acolo și fac naveta zilnic. Ceilalți fac vizite regulate la Mall sau la muzeul Antipa. Chiar în această ordine. Merg chiar la teatru, pentru că într-o statistică oarecare, cu care localnicilor le place să se împăuneze, Câmpeniul apare drept municipiul cu cel mai ridicat procent de intelectuali din țară. Poate de aceea are și 5 licee, cu mult peste ceea ce oferă școlile generale de aici și din comunele învecinate. Din salba de comune învecinate, cum spune un pliant ce prezintă orașul, pliant nerevizuit de ani buni.

Sunt și foarte mulți studenți în Câmpeni, mai ales de când cu înființarea facultăților particulare. Chiar în Câmpeni a

funcționat una. Câteva luni. În niște hale. Ale unei foste fabrici de confecții.

Însă, chiar dacă în Câmpeni nu mai ai loc de intelectuali, lucru demn de studiat, cinemateca s-a închis de vreo șapte ani și a fost transformată în discotecă. Iar atunci când un teatru se află prin locurile astea în turneu, în sală nu se adună mai mult de cinci-șase inși veniți din obligație. În schimb, sălile micului orășel din depresiunea subcarpatică se umplu ochi la diverse șușe de tipul *Mariana vrea banana*. Sau la marele succes de public *Dați-mi sticla cu otravă că vreau s-o mierlesc*.

Toamna, orașul se umple de intruși. Candidații de la școala de poliție invadează cârciumile și băncile din parcuri. Cel care stă să-i asculte își poate forma o părere despre șpăgile practicate la sus-numita instituție. Nu spun că există șpăgile, dar discuțiile sigur există. Localnicii îi privesc pe invadatori oarecum cu spaimă. Prezența lor e ceva amenințător, având în vedere că într-un oraș așa de mic – doar centrul poate fi numit astfel, iar dacă îți pui în gând, îl străbați în răstimpul a două sughițuri – străinul, candidatul e un venetic. Ca la țară, unde toți se așteaptă să dai bună ziua când treci pe stradă. Doar ai încălcat o proprietate. Nu râdeți. Ăsta e un lucru foarte bun.

Simbolul orașului e o statuie a unui soldat. Se află în parc. Necunoscut, ca toți soldații. Adică a murit ca un prost. N-ar atrage atenția dacă nu ar fi atât de mic, puchinos. Soldatul nu ar face cinste niciunei armate. Aduce mai mult a copil de trupă. Are 1,20 cu detentă. Pigmeu care a găsit un colonialist mort și l-a dezbrăcat. L-a descălțat.

În general, tot ce se întâmplă în oraș e destul de previzibil. Nu sunt prea multe lucruri de făcut, prea multe locuri de bătut. Doar vreo câteva muzee unde localnicii intră doar când sunt elevi și se duc acolo cu clasa în excursie. Să vadă ce înaintași iluștri au avut.

Într-adevăr, au existat câteva personalități care și-au legat numele de Câmpeni, dar nu cred că asta ar putea influența cumva viața celor care populează azi această localitate. A stat aici un pictor în ultima parte a vieții sale. A mai stat și un savant nebun care și-a construit chiar un castel. Într-un cadru formal, oficial, localnicii acceptă că acel savant era, domnule, un nume, un tip cu reputație, care ne face cinste. În particular însă, în situații ceva mai dezinhibate, ei recunosc că nu prea îl înțeleg pe respectivul, unul care avea stolul lui, probleme cu acoperișul. Uneori e serbat. Discursuri, preludii grăbite care amână nejustificat șprițurile și friptanele.

Îi rog pe cetățenii din Câmpeni care s-au simțit jigniți de afirmațiile mele să întrerupă degrabă lectura, să mă dea în judecată sau, în ultimă instanță, să mă caute pentru a le returna banii cheltuiți pentru achiziționarea ei. Deși ar fi de discutat dacă toate afirmațiile astea sunt cu adevărat ale mele. Pentru că eu acum scriu.

În casa memorială a pictorului amintit au venit în vizită sumedenie de pionieri, șoimi ai patriei. Chiar Jul și Bârnă au fost făcuți pionieri aici. Au primit cravata roșie. Nu e foarte sigur dacă au considerat asta o onoare. Oricum, dacă le va aminti cineva că au simțit o cât de mică tresărire de orgoliu, dacă au fost cât de puțin emoționați, fiți siguri că vor nega asta cu hotărâre. Amintirile de acest gen sunt întotdeauna neplăcute. Întotdeauna e dificil, când ai prins să te maturizezi, să întâlnești pe cineva care te cunoaște din fragedă pruncie și e martor al stângăciilor tale de început. Dar, bineînțeles că, între timp, s-au întâmplat o groază de lucruri, și între ființa care era decorată atunci și cea care azi stă la coadă la țigări s-ar putea să nu mai fie nicio legătură. Însăși Ghițuleasca era, pe atunci, o fetiță deosebit de ascultătoare, cu șorțuleț, codițe și care lua premiul întâi în fiecare an. Prima medie de nouă obținută a fost

curată tragedie în familia domnului doctor, care a continuat însă să fie extrem de mândru de ea și să spună că promite.

Oamenii trăitori ai unui anumit timp întrețin legături destul de discrete cu strămoșii lor. De altfel, cu atât mai mult într-o civilizație a imediatului cum e cea de astăzi, care nu are rădăcini. Se regenerează din ea însăși. Nu știu dacă asta e bine sau rău. Doar constat. Cert e însă că proza trebuie să dea seama de oamenii contemporani ei. Faptul că cineva a vrut să te naști în orașul unde a văzut lumina zilei și Radu de la Afumați nu te face mai bun sau mai rău.

Oamenii trebuie tratați în funcție de ceea ce sunt ei aici și acum. Totuși, e curios că, într-o societate a imediatului, fără memorie deci, orășelul nostru n-are prezent, oameni ai clipei. E ieșit din timp.

Ce-ar mai trebui spus despre Câmpeni?

Că e un oraș în care se trăiește și, singur, acest lucru e demn de respect. Viața există pur și simplu, în ciuda celor supărați pe lume. Viața nu trebuie judecată, interpretată. Riști să-ți prinzi urechile.

Și acum, pentru că, în sfârșit, cele două babe au terminat ceea ce aveau de trăncănit, să revenim în dugheana unde se află Bârnă și Jul. La coadă, în fața lor, mai e un individ a cărui veselie suspectă trădează starea avansată de ebrietate. O față neagră. Ar putea fi țigan. Nu e. Un ochi, stângul mai exact, îl ține închis pe jumătate. Rânjește și vorbește destul de buruienos, stricat, scuipând printre dinți. Cu precipitații adică. Se linge pe buze, așa cum fac toți bețivii. E vorba de un singur gest, un zvâcnet scurt și vânjos al limbii, de obicei între două cuvinte sau două fraze. O pauză de gândire asociată cu o respirație. În mână are o sticlă de plastic goală. Tocmai a scos-o dintr-un buzunar al sacoului, dacă putem să numim așa, printr-un abuz, zdreanța de pe el. Sacou murdar de cretă. Probabil a

dormit, s-a tăvălit într-un loc unde au desenat copiii asfaltul. Sau poate nu, de ce să-l acuzăm degeaba? Se putea la fel de bine să se fi rezemat de vreun perete proaspăt văruit. Și asta bineînțeles că nu are cum să fie o chestie compromițătoare. O crimă.

Nu înțeleg de ce veselia unui bețiv ni se pare nejustificată și ne ferim de el. De parcă toată lumea ar trebui să fie permanent tristă. Ni se pare că vrea să ne jignească, dar de fapt nu e vorba decât despre o încercare timidă de apropiere.

Bețivul îi întinde vânzătoarei o sticlă goală de care mai atârnă o fărâmă de etichetă. Cineva a încercat probabil să o răzuiască și, între timp, s-a plictisit. Îi spune să i-o umple cu rachiu din acela. Și îi face cu ochiul. Îi spune și prețul. Probabil că e un client vechi. Vânzătoarea pare că îl cunoaște. Gestul acela cu mâna, hopa, ajunge!, cu care l-a bruscat vrea să spună că știe despre ce e vorba, individul n-are de ce să-și răcească gura de pomană. Îl întreabă doar dacă are bani. Nu are, așa că o să-l treacă într-un caiet cu datornici. Cât timp vânzătoarea răstoarnă rachiul dintr-o sticlă în alta, bețivul privește la Bârnă. Îi spune că rachiul ăsta e pentru mâine. Bârnă aprobă. Dacă omul e așa de sigur pe el înseamnă că are un motiv întemeiat să păstreze băutura pentru a doua zi.

— Păi, bre, știi cât e ora? Nici șapte! scoate vânzătoarea nasul dintre cele două sticle. Ridică palma, așteaptă un pic să se scurgă și repetă că nici nu e șapte. De data asta, mai apăsat.

Bețivul ridică din umeri. Știa și el că e șapte. Are chiar ceas. Se uită, un bobârnac peste cadran. Șapte, da, care-i treaba?

— Șapte dimineața, bre! Aștepți douăspatru de ore matale? se dumirește și Bârnă că omul e derutat de faptul că în perioada asta a anului, teribilă chestie, și la șapte dimineața, și la șapte seara e tot întuneric.

Omul e complet buimăcit. ‘Tu-i mămăliga mă-sii. Se

încruntă. Își pocnește iar ceasul cu degetul. În timp ce ia sticla cugetă:

— Șapte dimineața, deci! Atunci mai vedem!

Privește prin lichidul transparent care precis va avea o viață mult mai scurtă de douăspatru de ore. Iese extrem de supărat și pleacă undeva. Știe el unde. E decis.

Bârnă pare că a căpătat mai mult chef de vorbă. Deși e tot îmbufnat. Merge cu capul în pământ. Dacă am avea o cameră de filmat, i-am atârna-o în mâinile alea care se bălăngăne pe lângă trup. Camera ar merge și ne-ar da o idee despre ce se vede la ora asta pe stradă. Obiectele străzii. Mișcările camerei nu deranjează. Mișcări dezordonate, strâmbe, incomplete. Ele dau doar o idee despre starea de spirit a lui Bârnă...

Ambalaje spălăcite, bețe de chibrit arse, hârtii, fire de praf, praf adunat, stivuit de vânt, capace ondulate, pietre scăpate din asfaltul ros, picioare, ghete, bocanci, pantofi, papuci, saboți. Da, cineva care merge încălțat în papuci prin oraș.

— Ia uite ce față are ăsta! Mafia în ghilimele! comentează cineva.

Rupturi de ziar sfâșiate, coji de semințe, o brichetă spartă. Resturile unei civilizații. Țigări călcate în picioare, chiștoace încă fumegânde, o monedă de zece lei pe care nimeni nu o ridică de jos. Încă una. Precis cineva cu buzunarul rupt. Dacă încărcătura unui cuvânt suportă încă diverse interpretări, haloul de semnificații al obiectelor tinde să dispară.

— A fost ziua mea sâmbătă! Am luat o berică, un berbecuț. Am pus în curte și o masă de tenis. A dat Dumnezeu să fie timp frumos. Și anu' trecut în februarie la fel mă 'uceam la lucru în tricou. Nevastă-mea a stat cu muierile prin casă. A venit și cumnată-miu, cică mă face el la tenis! I-am tras-o de nu mai știa pe unde e! Numai d'alea cu efect! Să ducea la el și după aia venea la mine peste fileu înapoi! Făcea gaură-n masă! O viață

are omu'!

— Îl știi p'ăla de la școala de șoferi? Zi să-i zic! Marian, așa! M-am dus și io că s-a ținut ai mei de capu' meu să ne luăm mașină la mâna a doua, nu'ș ce! Și, face Marian, mă, tu ai căruță? N-am, de unde dracu'? Dă ce? Păi, cică a mai fost unu' de la țară acu'an, să-mi rupă volanul, când punea ăla frână, hooooo, prrrrr, parcă trăgea de hățuri! Așa că ai grijă cum te prezinți!

Camera se ridică odată cu mâna lui Bârnă care aprinde a doua țigară a dimineții, țigară care ar putea face viața suportabilă. Vedem vitrine prin ochiul aparatului de filmat. Foto, muzică, Ferometalul, magazinul de piese auto, un magazin de televizoare „Second hand la mâna a doua". Preventiv, nu pleonastic. Când au adus aici prima oară televizoare, oamenii au crezut că *second hand* e chiar o marcă de televizor și-au cumpărat în neștire.

Uite că s-a sculat și Dobrică. Ăsta merge pe stradă și notează numerele tuturor mașinilor. Spune că e colaborator al Poliției. Polițiștii îi cântă în strună. Îi mai dau și o bască de-a lor. Și el simte nevoia să noteze absolut tot. Ca și cum ar vrea să dovedească ceva. Ce? Nici el nu are prea clar în minte ce vrea să probeze, dar e cert că asta urmărește. Vrea să probeze ceva.

Ideal ar fi să aduni toate cuvintele unei epoci și să le pui laolaltă. Ele nu trebuie să formeze o narațiune. E suficient să coexiste pentru ca niște mecanisme nebănuite să se pună în mișcare și să le interconecteze. Să găsești acele cuvinte care să nască o epocă, un spațiu, un om și-apoi să-ți poți lua mâna de pe ele pentru că mecanismul textului se urnește de unul singur.

Nu trebuie să existe o voce unică pentru că, dacă eu sunt acum în vervă și scrisul meu are prospețime, viață, imediat mă pot blegi și n-o să mai poți regăsi acea voce. De-aia, o carte trebuie scrisă la temperaturi diferite de mai mulți autori. Acest

text va fi ca acel muzeu dintr-un banc celebru, muzeu unde se află două schelete ale lui Napoleon. Unul din adolescență și altul de la maturitate.

Ziduri fumurii, cenușii. Bârnă nu vorbește. Nici Jul. De obicei unii ca ei nu vorbesc decât în grup. Când se află în haită. În doi nu se conversează decât în situații-limită, când e neapărată nevoie și când chiar există un subiect. În gașcă nu trebuie să existe un subiect pentru a vorbi. Tăcerea lor se explică prin faptul că au nevoie de public. Conversația lor se bazează pe umilirea adversarului. Acum, dacă s-ar umili unul pe altul, ce folos dacă nu e și altcineva care să vadă? Și Hitler era un idiot în intimitate. Doar în public se dezlănțuia. Desigur, apropierea e imperfectă.

Două mașini sunt gata să se tamponeze. Pârâie, scrâșnesc. fjdksnv gmsrkxlpsjgfjngjgb. Ăsta-i zgomotul. Jul se oprește, privește șoferul care iese din prima mașină și înjură femeia din cealaltă. Citat aproximativ: degeaba se bat ele cu cărămida-n piept, degeaba spun că sunt sexul slab și nu știu ce. Că femeile sunt cele mai idioate, conduc ca dementele. Jul râde:

— Toată viața mi-am dorit să văd un accident, auzi? Toată viața! N-am avut parte pân’acuma! Toată viața mi-am dorit să văd un accident!

8. Ștampila

De fapt, io vă povestesc total aiurea, nene. Trebuia s-o iau de aseară, de când mă întorceam io acasă din oraș. În autobuzul ăla aproape pustiu unde eram cu conțăranii mei, Broască, Mapeț și Sifonu.

Io nu-i băgam în seamă. Tot snobismul ăsta. Chiar dacă și cu ei fusesem prieten. Sau, în orice caz, colegi, să nu mergem atât de departe. Mă făceam că nu-i cunosc. Oricum, sunt unii de căcat. Băga-mi-aș, și-mi propusesem să nu mai înjur. Dar nu pot, nene. Nu pot. Are Nirvana o piesă. Doctor nu știu cum. Un doctor care a descoperit o boală rară. Pacienții lui încep să înjure așa din senin, fără nicio justificare.

Ieri, cum ar veni în logica povestirii ăsteia, eram așadar în autobuz. Era un geam spart. Adică nu era deloc, era înlocuit cu un placaj pe care cocalarii ăia îl mâzgăleau, îl scrijeleau cu un briceag. Ei sunt niște adevărați. Umblă cu bricege la ei. Mâzgleau tot felul de porcării, de parcă dădeau teme de gândire. Și se înjurau: „Du-te-n pis să nu te-njur futu-ți mușcă-mă de cur!“ Așa ziceau.

Io eram cu chitara și mă uitam la crăpătura aia pe care tocmai o făcuse boul de Costi cu vreo oră-n urmă. O fi el un meseriaș, da’ parcă nu trebuie să-i tolerezi chiar orice hachiță. Îl apucă așa aiurea. E destul de calm el, nefiresc de calm, pentru că, din când în când, te trezești că îți trage câte-un șut în cur sau aruncă cu chitara după tine. Ca aseară. Bine, acuma nu pot nici io să-i zic că mi-a bulit-o, da’ prind io momentu’, nicio grijă.

Știam că începe cu fițe, scheme din astea. Am impresia că se plictisește de cât e de bun și dă cu bâta-n baltă; ca și cum până atunci totul n-a fost decât o farsă.

Mai era în autobuz și un moșulică destul de caraghios. Tragic de caraghios chiar. Știam despre el că e veteran. Adică știe toată lumea, că merge cu decorația înfiptă în piept. Ca o găină d'aia care a făcut un ou și cotcodăcește o săptămână. Gata, tată, ai făcut războiul demult, acu' zău dacă mai contează, dacă ăsta mai e un merit. Mereu călindroiește, se duce-n oraș și am vaga impresie că face asta doar ca să-i admire lumea decorația. Sau și pentru asta. Îi știe pe toți șoferii.

Șoferul din seara asta e bine dispus, în toane bune. Mi-am dat seama încă de când mi-a înapoiat o parte din banii pentru bilet, fără să-mi dea și bilet, evident. Și m-a strâns conspirativ de încheietură. Când ajunge la dealul ăla pe care trebuie să-l urci ca să ajungi în Bălteşti și mașina se opintește, scârțâie, adaugă și el:

— Ia uite, pasagerii mei numai fripturi au băgat în ei în oraș, d-aia ne scremem noi acuma!

Moșul beneficiază de transport gratuit. Nu-i păcat să nu beneficiezi? Așa se laudă mereu când îl agresează careva: Ce ca'ți, bre? Cum prinzi momentu', țuști în oraș?

Cine știe cum l-au decorat și p'ăsta? Trebuie să fie o greșeală la mijloc, altfel nu se poate. Numai moacă de erou n-are. Sunt oameni care au fețe de victime, orice ar face. Și parcă e și păcat să nu-ți bați joc de ei. O cer și e un fel de datorie să-i faci de două parale. Ăsta s-a așezat și prost, pe ultima banchetă, lângă Mapeț. Sifonu și golanii, din câte-mi dau seama, pun la cale ceva. Conspiră pentru că îi zic lui Broască:

— Nu poți, bă sandilăule? De ce nu poți? Îți pică prepuțu-n ciorap?

Ce nu poate Broască? O tâmpenie, oricum. P'ăștia nu-i ajută

bibilica. Niște puțoi de liceu industrial. D'ăia cărora le spun profii subiectele la examene, le rezolvă pe tablă ca să nu aibă pe urmă necazuri cu postul. Broască e la o profesională. Domn'e, se petrece un lucru al naibii de curios cu toți gherțoii din satul ăsta. Cum termină a opta și scapă în oraș, se golănesc imediat. Fac io pe moralistul, că și io m-am golănit, dar la mine pe bune că e o golăneală mai inteligentă, care ascunde altceva, nu golăneală și-atât, ca la ei. Și oricum, io-s destul de cuminte. Nu conteză că am o față mai rea și se păcălesc toți părinții ăstora cu care umblu io acu' și au o părere foarte proastă despre mine. La ăștia ți-e scârbă de cum se schimbă, de parcă așa au primit ordin. Nu știu cum, așa mi se pare mie, de exemplu, și la discotecă am impresia că e ceva impus și nu-mi place. Ăștia, dacă în generală erau tunși cu breton, cu guler apretat, cămașă albă, cum intră-n oraș, altă lume, trec la șalvari d'ăia vișinii și geacă de pânză topită cu Bulls sau mai știu io ce echipă din NBA. Și acceptă să-și bată joc de ei Geani, Nino, ăștia mai mari. La discotecă tot timpul „Ia paharul ăsta! Să-l văd plin! Marș!" O castană de la un meseriaș e o favoare pentru ei. Când iau o castană nu mai sunt singuri (*apud Iova).*

De fapt, nu se schimbă nimic față de când erau băieți cuminți. Tot conformiști sunt. Doar că l-au înlocuit pe tac'su cu un șmecher d'ăsta. Acum trebuie scoasă pârleala, să găsească și ei pe cineva care să se preteze, să fie bun de luat la trei păzește. Și moșul acela cu bască e tocmai potrivit. O cere, scrie pe el. De ce mă înfior io când mă uit la ăștia e pentru că pun pariu că, dacă nu venea Revoluția, și io aș fi fost la fel ca ei, nene. Ce știam io pe-atunci? Eram un bou. Mi-e și groază că poate mi-ar fi și plăcut să fiu așa ca ei. Noroc că după Revoluție am mai auzit și io una-alta. Am mai ascultat și niște muzici mai meseriașe. De-afară, n-auzisem până-n '89 decât de Bon Jovi, Europe. Săraci, discari d'ăștia. Falco, CC Catch, Sandra. Niște

chestii bășite.

Noroc cu Magdin c-avea el Tele-Top-u' ăla. Pittiș, ascultam *Pittiș-show* cu evlavie aproape, îl credeam p'ăsta mare filosof, pana mea! Dac-așa credeam io! Dacă nu erau ăștia, io n-aș fi știut că există și altfel de muzici, și altfel de oameni. Aș fi fost ca ăștia, în halul în care sunt ei. Și nici nu mi-aș fi dat seama.

Nu că acuma aș fi mare sculă, dar măcar îmi dau seama că ăștia sunt niște urangutani, că n-ai ce să le ceri. Măcar nu mă amestec în troaca lor. Ei, în felul lor, se distrează, doar că io nu pot să-i mai înțeleg cum am făcut-o până pe la treișpe ani, să zic. Atunci am avut io o perioadă nasoală, atunci a fost ruptura.

Dacă nu erau muzicile, io eram un prost și azi. De fapt, printr-a noua am avut io probleme destul de mari de adaptare, așa. Nu mă înțelegeam cu ăștia din clasă. Pentru ei eram un țăran. Gata, tată, oricine vine de la țară i-am pus ștampila, țăran. Până m-am integrat, lupte seculare. De fapt, nici acuma io nu cred că sunt unul de-al lor pe de-a-ntregul. Și parcă nici nu vreau. Am avut atunci un moment, treceam printr-o pasă al naibii de proastă, singurătate, izolare. Ziceți-i cum vreți. Io nu mai vreau să-mi aduc aminte. Am avut un moment și-am zis, bine, nenică, dacă io nu pot să fiu om normal, atunci trebuie să fiu excepțional. Asta era singura soluție. Să vă arăt cine sunt io. Să-mi mâncați din palmă. Și atunci am decis io că trebuie să mă apuc de chitară. Mai știau ăștia prin clasă câte ceva, dar lăbăreli. Io trebuia să învăț puternic, să le dau clasă. Teorie, note, game, nu după ureche ca alde Stan sau Cip.

M-am rugat de taică-miu să-mi ia o chitară. El n-a privit cu ochi buni chestia asta. Nu se pricepea la muzică de nicio culoare. A avut o fază odată, am făcut pe mine de râs. El credea că Michael Jackson, Muicăl adică, el credea că, bă, trebuie să fie un gagiu doi pă doi. Auzise el încă înainte de '89 de el și-și închipuia că, dacă Muicăl ăsta își permite să trimită avionul

dimineața sau când i se scula lui pân' la nu știu ce insule la mama zmeilor doar ca să-i aducă lui un pahar cu apă rece sau o banană, așa, în vid, să nu pătrundă microbii, atunci e ceva de capul lui. Când l-a văzut la televizor, cine-i schizofrenicu' asta? Aș chilambricu' ăsta, limbricu' ăsta e Muicăl, mă? Ăsta-ți place ție?

Bineînțeles că nu-mi plăcea, nu mi-a plăcut niciodată, dar el îi pune pe toți într-o oală. Îi ușurează gândirea. Pe atunci eram înnebunit după Metallica, Megadeth și-alte alea. La Metallica cel puțin, știam toate versurile pe de rost. Aveam un caiet, le treceam acolo. Maică-mea credea că învăț la engleză, alea-s poezii. De fapt învățam, deși acu' îmi dau seama că toți ăștia care fac versuri de rock au un vocabular destul de sărăcuț. E de ajuns să știi ce înseamnă *death*, *life*, *fuck*, *baby*, *alright* și poți să te apuci să scrii versuri în engleză. Am încercat și io să fac versuri după Cioran, să le traduc în engleză. Sunau aiurea, dar nu-ți dai seama. Nu poți să faci versuri în română, pentru că, nu știu cum, noi știm deja cuvintele alea, și le știm dintr-un context depreciativ și ne bufnește râsul dacă le auzim puse în legătură cu o realitate chipurile mai înaltă, pentru că ne gândim mereu la contextul ăla obscur și comparația nu face bine versului.

La taică-miu nu era mare diferență între Muicăl și Metallica, Zeppelin. Toți erau niște descreierați care intră la doi douăzeci și-și scuipă plămânii pe scenă. Ce, cântă ăia, vrei să spui? E înregistrat, vezi-ți de treabă. Dau din fălci, clămpăne, cum ar avea suflu să reziste atâta?

A trebuit să mă rog de el o groază până să-l conving să-mi ia o chitară. Ca să-i forțez mâna, m-am înscris să iau lecții la Casa Pionierilor. De fapt, nu știu cum ar trebui să se numească asta acum, dar toată lumea așa îi zice. Mă înscrisesem cu doi papagali de la mine din clasă și i-am zis lu' taică-miu că tipul de acolo ne-a obligat să avem chitară, că altfel n-are niciun rost, n-

o să învățăm vreodată ceva. Că trebuie să repetăm până ne ies ochii. Nu poți să înveți așa, în orb. Și-avea dreptate. Mamă, ce exerciții de digitație am făcut după aia! Aveam bășici la stânga de nu se putea. Mă durea, dar suportam. Am crezut că dau în cangrenă, că mi se usucă buricele degetelor. Acuma m-am acomodat.

Chitara mi-a luat-o taică-miu din București, de la „Muzica“. El zicea că l-a văzut acolo pe M. Cântărețul acela de folk, sau cantautor, așa le place ăstora să le zici. L-a văzut, l-a abordat, taică-miu e un om dintr-o bucată, uite, fi'miu are gărgăuni, io nu mă pricep. Alege-mi și mie o chitară să sune bine, cât de cât. Dar nu poți să te încrezi în chestia asta. În primul rând, taică-miu are o memorie vizuală mizerabilă și s-ar putea să-l fi confundat pe M ăsta. La câți pletoși se învârtesc pe la „Muzica“, ar fi de așteptat. Sau se dă mare. Sau poate chiar crede că io am un viitor cu muzica și a inventat totul ca să am io mai multă încredere în chitara aia, ca ea să aibă deja o genealogie.

Cum m-a văzut cu chitara în mână, primul lucru, a încercat-o el, nu se discută. Cică sună cam nasol. Păi, nu vezi, mă, că e dezacordată! A, daaaa? Apoi mi-a spus, ia, să vedem acuma și când o să câștigi primii bani! Nu știu dacă a glumit sau chiar se gândea serios la asta. De unde să scot bani? Să mă duc să cânt manele pe la nunți? Nu, tăticu', io fac artă pentru artă. Așa mă gândeam pe-atuncea, deși acuma nu mi-ar strica o nuntă-două, deja, he he, mi-am format o reputație pe care n-o pot șifona chestiile astea. Am învățat să încasez și asta e mare lucru. Sunt cineva, domn'e, și acuma nu mă mai poate jigni oricine.

După aia, cum mă vedea cu chitara, taică-miu mă tachina, zi-i, scripcare, zi-i! Ce mai face greierașu'? Și după aia: Vorbim când vii cu bani din chestia asta. Era modul lui de a mă încuraja. Zicea că o să rup norii cu muzica.

Și despre ăla de la Casa Pionierilor nu pot să trec fără să vă

zic câteva lucruri. Gagiul n-avea degetul mare de la dreapta, adică de la mâna cu care ciupea corzile. Și, dacă știți ceva chitară, vă dați seama că degetul ăla e vital, pentru că te ocupi cu el de primele trei corzi. Dacă nu-l ai, adio! Ăsta, nene, reușea să cânte cu arătătorul pe primele trei corzi și ciupea cu celelalte trei degete. Ți-era și un pic scârbă să te uiți la mâna aia a lui când îți arăta cum să ții chitara, cum să acordezi, cum să iei baratele. Dar tipu' avea o digitație de te speriai. Sau îi fredonai o chestie și el imediat o scotea pe chitară. Dacă nu avea degetul ăla beteag, pun pariu că ajungea cineva. Nu l-am întrebat niciodată ce-i cu degetul ăla și de fapt nici nu mă prea interesa. Trebuie să fi fost o poveste banală.

Ăștia în autobuz s-au hotărât în sfârșit ce să-i facă moșului. Mapeț se apropie, îi saltă basca și Broască îi arde o ștampilă pe chelie care răsună în tot autobuzul. Dacă așa ceva e posibil, dacă există ecou în rabla asta sau doar mi se pare mie în huruiturile de aici. După care Broască îi trântește la loc basca aia cu paratrăsnet. Și se îndepărtează. Își iau toți niște fețe de mironosițe. Mapeț doar râde de se strică. Râde urduros. Oricum, e de prost gust ce au făcut ei acolo.

Moșul, mi-e și milă de el, se ridică derutat, nu știe încotro s-o ia. Nu le zice nimic, foarte curios aproape, și-o ia la fugă spre șofer. Oricum, la foștii militari e deformație profesională să meargă pas alergător. Ca la marș.

Cei care mai sunt în mașină și au pierdut incidentul văd totuși că moșul e tulburat, dar nu pricep nimic. Ajuns lângă șofer, în siguranță deci, el se întoarce în sfârșit și începe să zbiere. Vorbește cu unul singur, nu se știe cu care, sau poate e doar un vicleșug ca să bage groaza în toți:

— Te spun io lu' tac'tu, mă! Crezi că nu știu a lu' cui ești? Să-ți fie rușine! Barita' măgaru'. Las' că vezi tu! Nu zic de tine, da' tac'tu ăla se juca cu puța-n țărână când io muream pe front.

La cum face caz de armată, precis a lucrat la popotă sau a fost conțopist, ceva. Între timp, Mapeț și Sifonu s-au așezat pe banchete și când călătorii se întorc nedumeriți privind reprobator înspre ei, tipii se uită gingaș unul la altul, strâmbă din nas, e vorba despre noi? Ce oroare! Moșu' e deranjat, zgubilitic! Noi, nu…

Pe bune, mi-e milă de moșul ăla care acum trebuie să dea explicații amatorilor de senzațional despre ce s-a întâmplat. După ce coboară din mașină, continuă să le strige tot la singular că el a fost la Stalingrad și acum a ajuns să-l umilească niște țâști-bâști cărora le intră mucii-n gură.

— Uite un prost c-o chitară! Uăăăăă rocării, huăăăăă! Ce chitară made-n shop!

Făcăleț și cu Galileo sunt chiar în fața mea. La douăzeci de metri. Amândoi, că ăștia doar împreună au tupeu. Stau pe un stâlp de telegraf căzut la pământ. L-au înlocuit ăștia cu unul de beton și chiar mă mir că nu s-a găsit nimeni să fure lemnul ăla să-l pună pe foc. Chitara mea îi pune pe gânduri. Îi sperie pe toți ăștia din sat. Cum am trecut prima dată pe străzi cu „mobila" mea în spinare, au și început să șușotească. Aveau niște fețe speriate, de parcă transportam o bombă.

— Huă, rocării! Dă, mă, din pleată, 'zgura mă-tii de nespălat!

Cine vorbea de curățenie! Galileo chiar ține să-mi arate cum ar vrea el să dau din pleată. N-are păr, dar mimează. E tuns periuță, semn clar că abia a ieșit din pârnaie sau de la școala de corecție. Depinde, nu știu dacă a făcut sau nu op'șpe ani. Cine știe pe unde a fost, că de vreo juma' de an nu l-am mai văzut. Și nici nu țineam neapărat. L-au închis când a spart buticul ăla al lu' Titi Fustă. Când s-a deschis buticul ăstuia, făcea: bă, s-a deschis un *boutic*. Că scria „boutique" pe firmă. Un prost, nene! Și Făcăleț la fel. Leană, Bucă, Jderilă și toți ăștia din zonă. Acuma s-au adunat aicea. De Galileo nu știam. Acuma îl văd. S-

au adunat că toarnă betoane la vila unui colonel. Toată ziua, hârșt cu lopata, acu' au și băut, sută-n sută, și ca să fie ziua completă trebuie să se și ia de cineva. Vile cu materiale de la șoseaua care se toarnă mai încolo. Să vezi noaptea șoferii cum cară. Cum se construiește o șosea, cum apar și vile de ștabi. Și, culmea, e același material.

— Rocăre, nu vrei, bă, un pieptăne? Sau o foarfecă nu vrei?

Galileo face pe nebunul. Ia un bețigaș de jos și face așa ca și cum ar priza. Cu adresă clară la mine. Vezi, Doamne, toți rocării se droghează, știe el din sursă sigură. Oricum nu fac prea multe parale rocării, nici nu se compară cu niște adevărați ca ei!

— Băi, beli-mi-ai! Fă-te-ncoa! Du-te ia două țigări, că-ți dau și ție una!

Cel mai bine e să trec fără să-i bag în seamă. Poate e doar gura de el și mă lasă în pace. Toți ăștia-s niște repetenți. Cred că n-a făcut unul șase clase. Bătea taică-miu la ei ca la fasole. Că i-a avut elevi. Și poate de aici au boală pe mine. Și io, culmea, îi ziceam să nu mai dea în ei, că și-i face dușmani, da' pân' la urmă cred că tot el are dreptate. Pe ăștia scrie pușcărie. Galileo de la nouă ani numai prin școli de corecție a stat. Mai mult decât pe-acasă.

Sunt faze cu Galileo de-ți pică plomba. A furat odată un ceas și stătea în stația de autobuz cu el la mână. Își aranja părul cu dreapta, acolo își pusese dobitocul ceasul. Nici nu știa unde se ține. Își făcea freza ca să aibă lumea ocazia să vadă ce busolă și-a tras el. Și își sufleca așa mânecile. Se uita mereu la ceasul ăla. Îi dădea bobârnace în cadran ca și cum s-ar fi blocat. Până când l-a întrebat cineva cât e ceasu'. Cât e ceasu', Galileo? Și-a îmbulinat-o. S-a uitat vreun sfert de oră, ca și când îți trebuie cel puțin două facultăți ca să descifrezi ce scrie acolo, și când mă așteptam să zică „Limba mare e la…“ a avut prezența de spirit să evite asta și face „A! Acușica vine mașina!“. A dres-o

pân’ la coadă.

Altă dată l-a întrebat cineva tot de ceasul ăla pe care el refuza categoric să recunoască că l-ar fi furat: „Măi Galileo, am auzit c-ai furat ceas elvețian de aur…“ „Care elvețian? Dă-l dracu’! Era tinichea toată ziua!“

Io am un meci mai vechi cu Galileo, de când eram în generală și jucam fotbal odată la școală. Când apare Galileo. Probabil tot ieșit de la bulău era și atunci. Și intră și el pe teren, că vrea să joace. Habar n-avea, bineînțeles. E și molâu. Dacă-l driblai, îți dădea ofticatu’ una, te lăsa lat. Lu’ Ciprică i-a rupt și tricou’, pare-mi-se. În fine, până la urmă a ieșit de pe teren. Nu știu cine l-a convins. După aia, a dat cineva mingea peste gard la Miță în curte și a luat-o mă-sa, că bagă cuțitu-n ea. Femeie, e mingea școlii! Că noi aveam oră de sport atunci. Nu voia să audă, că am înnebunit-o, toată ziua jucăm fotbal *aici-șa*. Mută-te, dacă nu-ți convine. Eventual la marmacie. Asta-i viața, cucoană! S-au dus unii după taică-miu, că pe el l-am avut prof de sport, poate o convinge el să ne dea mingea.

Io am rămas pe teren. Era un teren de handbal cu porți de fier și Galileo se agățase de bara uneia dintre porți. Avea o față parcă era o broască pusă la uscat. Mă strigă, bă, ăsta a lu’ profesoru’! Ia vin’ pân la teftea! M-am dus, n-aveam ce să fac. Mai erau și Chichiroiu, Orneață și Gogu cu mine, curioși ce vrea Galileo. Lui Gogu îi curgea sânge din nas. Tot timpu’, nene. Cum îl atingeai, cum dădea la boboci.

Galileo: „La pariu că fac cinșpe ridicări pe bara asta!“

Să fii sănătos. Nu știu ce era în capul lui. Voia să-mi bage frica-n oase, să-mi demonstreze mie ce tare e el. E ștecher, da’ n-are priză. Avea o față, așa, de parcă dacă ar fi fost după el ne dădea pe toți afară de pe teren și ar fi fost mult mai bine pentru umanitate.

Sau nu, parcă altfel a fost. I-a zis Mitu înainte când l-a văzut

agățat: „Ce faci, Galileo? Faci sport? Tu ai mușchi, da'-i ai la borcan!“ Și asta l-a șucărit, d'aia zicea el, la pariu că fac cinșpe! Bă, ăsta a lu' profesoru, vino-ncoa să vezi ce poate mușchiulețul meu!

N-are importanță de la ce a plecat. Cert e că era pornit pe mine. Ce nu fac? zice și trage o flegmă, nene, d'aia scârboasă, exact între picioarele mele. Pe asfalt acolo. Nu știu dacă a vrut să mă nimerească sau... El simțea nevoia să scuipe și i-a dat drumul. Ce poți să-i zici? La mintea lui, poate nici nu și-a dat seama ce a făcut. La franceză ne-a zis aia despre un conte, un baron care tot așa își sufla mucii, zicea că de ce să-i țină la el așa scârboși. Noi, ca fraierii, îi colecționăm. Și el, prin gestul ăsta ostentativ, arată că se leapădă de ei. Dacă ar ști Galileo ce precursori are.

— Să mă cac io în gura ta că fac cinșpe?

Io nici nu zisesem nimic și nu înțeleg cum de știa ăsta că nu-l cred în stare. Adică nici el nu se credea... Nu știam ce să-i zic. Atâta doar că atunci a venit taică-miu, dom' director, scuze, suntem la școală, a venit să o lămurească pe femeia aia să ne dea mingea și am prins și io curaj, i-am zis:

— Niciuna nu faci, Galileo! Hai la pariu dacă vrei!

— Pă cât?

Îl văzusem fleoșcăit așa. Fugit de-acasă, dacă mănâncă o dată la trei zile, și cazu' că n-are forță în hartanele alea. Și imediat a schimbat placa:

— Dacă fac io una, să te fut în gură?

Toate acestea pot fi interpretate și ca niște obscenități, dar și ca relicve ale unor străvechi practici rituale cu rădăcini pe teritoriul patriei noastre. Dacă „arză-te-ar focu'“ trimite la practica vechilor daci de a-și incinera morții, de ce nu...

Bine, Galileo, fă una barem! Acuma eram sigur că nu era în stare. Tărăgăna, se mai strânseseră și alți proști care mirosiseră

că e rost de caft și-l întărâtaseră. Întărâtă-i, drace! Hai, Galileo, că poți! Ce, te iei după ăsta? După amiba asta? Băăă, amiba dracu'! Taci din gură că faci curent! Așa că Galileo s-a simțit dator să încerce.

Și l-am văzut cum se învinețește, nene! Cum trăgea așa de el să ridice bărbia peste bara aia. Pe cuvânt, un centimetru nu s-a ridicat de la sol. Nemâncat, normal. Sărea așa, în ciudă, ofticat.

— Nu vreau io, mă! Fac o sută dacă-mi pun mintea, da' nu vreau! Cine mă-ta ești tu să mă obligi pe mine? Ce-s io, maimuțoiul tău?

Între timp, taică-miu recuperase mingea. A și ars vreo trei castane în stânga și-n dreapta. De ce înjurați, mă? Bisericuța mamii voastre! Dădea castane preventiv. Ne-am întors la fotbal. De Galileo începuseră să-și bată joc și picii ăia de clasa a doua. S-a ales atunci cu o umilință destul de greu de uitat. Pentru că trebuie să recunosc că are un pic de orgoliu. Un pic mai mult.

De atunci are boală pe mine. Dar ce i-am făcut io? De la faza aia nu ne-am întâlnit de multe ori între patru ochi sau într-o postură mai puțin convenabilă pentru mine. Odată, mergeam la mare și ne-am întâlnit în rapidul de Constanța, unde el făcea pe ologul. De fapt, dădea cu țap-țarap. Puteam atunci să-mi bat joc de el, să-l deconspir, da' ce rost are? Dar cred că a ținut minte umilința aia.

— Hai, rocăre, să ne cânți și nouă ceva! Dă, bă, și tu o țigare! Nu fi Lache de gară!

Galileo vorbește smucit. Ăsta e cuvântul. Are fraze smucite care vor să-și iasă din ele însele. Le putem asemui unui șobolan care, capturat într-un ciorap, se zvârcolește, împunge în toate direcțiile. Dă senzația că se mișcă ciorapul singur, nu conținutul din el. Chiar Jul vorbește uneori așa, cu toate că el o face prin contagiune, constrâns de situație. E un cameleon care se adaptează situațiilor, niciodată nu le creează el. Doar se chinuie

să le facă față.

9. Galileo

În situațiile astea, orice i-ai spune unuia ca Galileo, el înțelege că l-ai înjurat. Zicea Palade odată că era Galileo la școală la noi și îl întreabă și el pe un sărac așa, la caterincă: „Bă, ce oră ai acuma?“ Parcă asta îl ardea pe el. Ăla, mic și fricos, i-a răspuns că are Astronomie, la care Galileo: „Astronomie ești tu cu mă-ta, bă!“ Da’ nu cred să fie adevărat. Să nu știi nici măcar atâta lucru?

— Hai, bă, cântă și tu ceva!

— Nu pot, mă grăbesc!

— Uuuuunde te grăbești tu, mă, așa? Dă barem o țigare, că stăm și noi aici-șa ca băieții pe uscat!

— Nu fumez!

— Ce-ai, bă, ești tâmpit? Toată lumea fumează! S-a găsit ăsta a lu’ profesoru’ să nu fumeze!

Pauză incertă. Galileo coace ceva. A dat-o pe filosofeală. Toată lumea fumează. Are așa o față, parcă ar deține un secret. Parcă a trecut prin multe. De fapt chiar a trecut, dar n-a înțeles nimic.

— De ce nu te tunzi, mă! Cum te primește ăia la școală? Îți bați joc de mine, ai? N-ai țigări! Ia treci la percheziție. Treeeeci, că te ia mama dracu’! O mie de lei, barem, bagă și tu dacă nu vrei să te iau de craci și să te scutur! Ți-am zis, băi Făcăleț, ce le-am făcut lu’ ăia de la a-ntâia? Marcă banu’ că te bat de te caci pe tine!

— N-am! Pe cuvânt!

— Adică-ți bați joc de mine? Bă, ce tupeist e ăsta! O dai pe mangleală cu mine? Ești șmecher? Hai ne frigem! Să moară mama, te fac varză!

Se oprește și trece la un ton mai ponderat, aproape sfătos.

— Băi bengosule, ia hârtia asta și pune-o la coș! ACUM!!!

— Păi nu e niciun coș pe-aicea!

— Ceee? Face și pe mutrosul! Imediat găsești un coș, că te cocoșez. Te duci acasă cu cracii legați de gât.

Bineînțeles că e și o oarecare plăcere să-l las așa cu mâna întinsă așteptând să iau io hârtia aia. Ce mai, e o plăcere în toată regula. Dar pot să pun pariu că dacă duc mâna după ea e în stare să facă poanta aia idioată cu „La muncă, nu la-ntins mâna“ sau poate pe ailaltă, să facă semn cu degetul mare peste umăr „La vecinu’!“ O iau în cele din urmă. Chiar mi-o dă. N-are atâta minte pentru poante. Se așază mai bine pe stâlp ca pentru a urmări cum îi urmez io indicațiile. Are o față gravă dintr-odată, de parcă el are în sarcină curățenia în zona asta sau știu io ce. La un moment dat îmi vine să fug, dar parcă aș fi prea laș. Mult mai laș decât Galileo. Oricum, până s-ar ridica leșinatul ăsta, aș ajunge deja departe. Și până mâine, poimâine, când s-ar putea să dăm iar bot în bot, poate mai face el o drăcie și intră la bulău. Plec ușor, la pas, încerc să am un aer cât mai firesc, să pară că, oricum, m-am comportat destul de onorabil, nu m-am umilit și nici nu i-am dat satisfacție. Și nu mă înșel, pentru că după cinci pași urlă după mine:

— Pune aia la coș, băi janghinosule!

Mă prefac că nu l-am auzit. Aș putea foarte bine să înfig folmotocul într-o țeavă găurită a unui gard și să zic că ăla e coș. Galileo insistă. O idee are și el, și aia fixă. Să pun hârtia la coș. Obsedat de igienă. Mania curățeniei. Îl aud cum se ridică și vine după mine. Când ajunge lângă mine, mă împinge. Mă așteptam, așa că nu-mi pierd echilibrul. Mă răsucesc. Așteaptă să dau eu

primul. Mă invită. Și scuipă pe „Femeia mea“. Futu-ți! Asta nu se iartă. Pe bune, cred că aș putea să-l bat. Singura chestie, mi-e să nu sară și jigodiile alelalte, sau să nu înceapă să arunce cu cataroaie după mine. Să-mi spargă capul. Am mai pățit-o. Nu cu Galileo, cu alții. Le dai drumul și, imediat ce recunosc că i-ai învins, încep să arunce cu cataroaie după tine.

— ‘Zeu’ mă-tii de rocăr!

Nu mai așteaptă să-l atac. Se apropie și încearcă să mă lovească cu pumnul. O mișcare stângace, ca de femeie. Noroc că m-am ferit. Cine zicea că ăsta bate bine? Și chiar, de unde până unde prestigiul ăsta? A lovit aerul. Șuier scurt. E foarte nasoală chestia asta. Ca atunci când calci în gol. Parcă ți se deplasează oasele. Îți ies din piele. Am timp să las chitara. În șanț, în iarbă. Fie ce-o fi! Acuma nu mai e loc de întors. În situațiile astea, cea mai bună logică e cea a picilor. Adică, chit că mă bate păluga, haidamacul ăsta, tot apuc să-i bag și io un pumn în bot. Și cu asta sunt mulțumit. Măcar am dat și io cu brandu’. Știu că mă bate, dar și io îl cârpesc să mă țină minte.

Începe să țopăie caraghios, ce-a văzut și el prin filme cu karate cu Bruce Lee. Dădea Gică Discotecă filme d’astea. *Pruslii*, pronunță Galileo.

Uite ce noroc am. I-am prins piciorul și îl trântesc în șanț. Sunt peste el, nenică! Gâfâie. L-am pus jos. Ceafa peste un cataroi. S-a lovit nițel, că scheaună și înjură. I-am pus genunchii peste mâini. M-a zgâriat. Are niște unghii, nespălatul dracu’! Cine știe câte bolești are conservate p’acolo. Poți să și turbezi din chestia asta. Un kil de noroi. Pute. Jeg, rapăn. Face spume, nene. Mă scuipă iar. Prima flegmă reușesc s-o evit. L-am văzut la timp cum horcăia. A doua mi se năclăiește în păr. Gâții mă-tii, Galileo! Se oftică. E verde. Acuma ar lipsi să înceapă să urle „Luați-l, bă, pe ăsta de pe mine, că-l omor! Rămân cu el în dinți.“ E în stare. Îi pun o mână peste gură și încearcă să mă muște.

Ho, canibalu' dracu'! Îi vine să plângă de ciudă. Pe bune, dar până una-alta cred că plâng io. Da, chiar plâng. Îi spun ceva, îl întreb ce are cu mine. Are gura astupată, nu poate vorbi, dar și dacă ar vorbi, ce dracu' ar spune? Dacă mă apucă ăsta de deget cu dinții, la cât e de nervos, e în stare să mi-l rupă.

Nu mai știu ce să fac acum. Stau călare peste el de o groază. Dacă îi dau drumul, începe cu cataroaiele. E inutil să-l pun să promită că stă la un loc. Nu se ține ăsta de cuvânt. Trebuie să recunosc că am avut și ceva baftă să-l apuc de picior. Aș putea să-l pocesc acuma, să-l fac varză, să-l căpiez, dar parcă mi-e milă de el, nu știu cum. Io nu dau în animale, vorba aia. Transpiră, se agită, înjură îngrozitor. Nu e nicio ieșire din situația asta. Nici pentru mine, nici pentru el. Se zvârcolește nu știu cum și mă răstoarnă. Sau poate eu am renunțat să-l mai țin. Se ridică. Am căcat steagu'! Ăsta mă termină acuma. Dar, culmea, mai întâi începe să se scuture. Preț de o secundă, ce-i drept, dar, oricum, gestul contează. E curios că are grijă de ținută. Abia apoi se repede. Îmi trage una în stomac. Mă aplec, n-am ce face, și-mi rade încă una în spinare. Nu mai pot să respir. Tot ce pot să fac e să-l aștept să vină peste mine, cocoșat ca un melc într-o cochilie. Cam asta a fost tot. Noapte bună!

10. Posteru’ cu Hetfield

— Ce mă-ta ai, Galileo? Ce-ai cu el?

Aoleu, ce bine. Ăsta e Geani. Ca-n filme, nene! Apare exact la momentu’ potrivit. Ca-n filmele proaste. I-a tras un șut în fund și l-a îndepărtat de mine.

— Ce ți-a făcut ăsta, măi tâmpitule? Ieși de-aici că te bat, să-nțepenesc. Lasă bolovanii, ‘n morții mă-tii!

Galileo are o față frustrată de copil căruia i se refuză o favoare. Aruncă cataroaiele. Un bărbat nu face asta. Și David, de fapt, la faza cu Goliat, să recunoaștem că a fost un meschin. Să pui mâna pe bolovani nu-i o chestie de subtilitate, de nu știu ce, înțelegeți?

Geani încearcă să mă ridice. Mă ia ca pe un sac de cartofi. Mi-a revenit respirația. Îmi ia chitara. Îi șterge tacticos firele de iarbă lipite de lacul ei.

— Hai că merg și io tot încolo! Dacă se mai ia idiotul ăla de tine să-mi spui.

Din spate, Galileo continuă să mă amenințe că o să văd io. O să-mi spargă fața, ce, nu mă prinde el odată singur? Mă așteaptă la școală. Poate să fie și Geani și oricare, pune țiganii pe mine. Geani se întoarce din nou spre el și Galileo se așază prăpădit, spășit. Făcălețu, Jderilă râd de el, că l-a bătut un prost. Aoleoooo, așa ai ajuns? Jale! Jale mareee!

Dacă nu era Geani, cred că mă desfigura ăsta. Lui Geani îi place să mă știe protejatul lui. Parcă ar face o investiție în mine, un pariu. E un tip foarte de gașcă. Bine, ai mei nu mă lasă să

umblu cu el, că au auzit ei că nu știu ce afaceri dubioase învârtește. Că a fost bișnițar. De la el am avut io prima pereche de blugi. Mergea prin trenuri, din ce-mi povestea, și lua de la străini. Io n-aș putea să fac asta, nene! Taică-miu degeaba face acuma pe deșteptul, că și el a luat de la Geani sticle de whisky, cartușe de țigări. Dacă avea de dat vreo șpagă. Și nu știu cum dracu', mai mereu avea de dat șpagă. Atunci avea nevoie de Geani.

Pe bune, e un tip interesant. A făcut, mi-a zis odată, și un an de facultate. Electronică, parcă, după care s-a lăsat. Într-un fel, e ciudat că preferă să stea în satul ăsta de cretini, da' aici e tătic. Așa se explică. Toți ăștia, Jderilă, Galileo, îi mănâncă din palmă. A fost obișnuit să fie ascultat, să comande toată viața. Când zice un banc toți să leșine de râs și cred că la București a dat-o-n bară. Sau or mai fi fost pe-acolo și alții cu pretenții de lider.

După '89 a avut și niște afaceri. Și-a deschis un bar, cică era chiar bordel acolo. Gagici care dansau pe mese. La câte curve sunt în Bălteși, nici nu-i de mirare. Chiar, nene, și io am colege care de la doișpe-treișpe ani au ajuns muiste în parcare. Acuma Geani are o sală de fitness. Nu știu de unde a făcut rost de niște aparate d'alea și sunt destui care nu așteaptă de la viață decât să tragă de fiare și să măsoare cât le-a mai crescut tricepsul. De fapt, nu s-a apucat niciodată de o muncă serioasă. Știți, e o melodie, nu știu cine o cântă, dar am reținut io din ea versurile astea, că oamenii cei mai interesanți pe care-i cunosc nu știu nici la patruzeci de ani ce-or să facă în viață.

Pentru mine, Geani are un fel de slăbiciune. Tot timpul mă bate la cap să mă țin de chitară, că io am talent și e păcat să mă plafonez ca toți ăștia de aici. Când dă sfaturi de bine e fals. Nu se pricepe, dar e bine intenționat oricum.

Și ascultă și muzici mișto. I-am dat io Crimson, Pink Floyd. Cine ascultă așa ceva e exclus să fie un prost. Pe bune. Pe

Galileo, io unul nu mi-l închipui cu capul în boxe, zi, maistre, cu chitara, nu mai sta! Înnebunit după solistici. Nu pot. Geani e destupat.

Mi-a făcut o fază odată. Tot așa eram într-o seară și veneam acasă. Ce-i trăsnește mintea? Jul, a zis acuma la radio că Hetfield a murit. Ai, nu se poate. Să mori tu? Să-nțepenesc, nu știu ce ziceau ăia. Sincere condoleanțe, chitaristul formației Metallica în vârstă de treizeci de ani a decedat. N-am înțeles de ce. L-a călcat trenu', o mașină. Băăăă, nu se poate, ca pe Cliff Burton. Ăștia-s blestemați. Să se ducă la mama Omida. Era foarte convingător tipu'! Era și noapte așa și, nu știu de ce, noaptea totul e posibil. Totul e altfel noaptea. Să stați odată să ascultați așa, merită, să vedeți că altfel se aud zgomotele, altfel, mai puternic, mai clar.

Când am ajuns acasă, de ce să mint, eram destul de tulburat. Parcă nu-mi venea să cred că anunțaseră tocmai la radio. Că oricum, nici când trăia (așadar, deja mă obișnuisem cu ideea), nici atunci nu difuzau decât balade, *Nothing*-ul și *Unforgiven* mai dădeau câteodată. Pe TVR, nici poveste. Doar Magdin mai strecura pe lângă disperații lui și câte un *Wherever I may roam*, clipul ăla bestial cu ei în concert, sau *Sad but true*. Da' trebuia să-ți sprijini pleoapele în scobitori ca să reziști pân' la ora aia când dădeau ăștia emisiunea.

Nu-mi venea să cred, dar așa un pui de spaimă tot se furișa în mine. La urma urmei, mă gândesc că eram și ipocrit. Pe undeva, ar fi fost marfă să moară Hetfield. Simțeam nevoia să fac un gest solemn. Să fie și altcineva de față să mă vadă cum sufăr. Ai mei se culcaseră de mult. E o chestie de bonton să suferi așa, să te dai în spectacol. Adică tu ai mai multă minte decât restul lumii și știi, în consecință, ce implică să moară un artist. Ce tragedie. Nimeni nu-și poate imagina.

Când m-am dus să mă culc, nu reușeam să închid ochii.

Stăteam tot așa cu privirile lipite de pereți și, nenică, dispăruse posterul meu cu Hetfield. Asta nu mai încăpea nicio îndoială că era un semn. L-am căutat pe jos, pauză, nu era. Era un poster cu Hetfield care rânjea așa, își arăta dinții, care pun pariu că erau puși, viplă, ceva. Bunică-mea se speriase de el când intrase în cameră la mine, fugi cu el, că e diavolul. Își făcea cruce. Cică nu e bine să stai cu așa ceva în casă. Avea o față fioroasă Hetfield acolo, parcă și puțin artificială, dar nici să te sperii de el în halul ăsta.

Pân' la coadă, vă dați seama că fusese la mișto toată faza cu Hetfield, cu moartea lui. N-am înțeles de ce Geani a făcut asta. Câteodată ne lua pe mine și pe Gogu la cârciumă. Ce beți, mă? Un suc, ceva? 'Ai să vă povestesc o treabă! M-am bătut cu unu' și mi-a rupt doi dinți, iete, vezi? Da' problema lui e că, după faza asta, ăla doar doi mai are-n gură.

Și noi, hă hă, ce tare e Geani. Cum i-a mutat el falca ăluia. Nu-mi place că vorbești mai mult decât mine, îi zicea lu' Gogu și, într-adevăr, ăla vorbea ca prostul, de tâmpeniile lui mă plictisisem, le auzem în fiecare zi. Acum lasă-l pe Geani să povestească.

— Mă duc la poliție după aia! Un tablagiu idiot, cică, ia să te punem la *Lie detector*. Ce-i aia, nene? Că pronunța ca bâta. Lie lie ciocârlie, ce lie, bre? Lie detector, n-ai auzit că te-a reclamat ăla că i-ai șutit o sută de parai? Io, să n-am parte. Știți ce era *lie* ăla? Detector de minciuni. Cu franceza lui de baltă! Pici în cur!

Și noi iar râdeam de ne crăcănam.

Geani mai zicea că el a lucrat la Salvamont. Se însurase într-o perioadă, acu' vreo doi ani, cu o tipă nasoală de ți se face rău. Se mutase la munte atuncea. Îl cred în stare să lucreze acolo. Cică era mișto, dar trebuie să ai un picuț o scrânteală.

— Și cel mai nasol e că nu poți să stai ca omu' la un șprițan cum stau io acuma cu voi că – țârrrr! telefonul: Geani, tată, un

prost a căzut în freză pe nu știu ce hoage.

Și nu-ți iese nimic la golaveraj! Io am salvat sute, da' unu n-a venit doar să-mi zică mersi, bă bolovane!

Ascultasem chestiile astea de nu știu câte ori. De fiecare dată devenea mai cinic, mai dur. Chiar dacă uneori făcea pe lupul moralist și nu-i stătea bine.

— Știi cum se zice neoficial la Salvamont? Salvamort. Păi ai fost și tu pe munte și ai văzut că e plin de cruci. Și cum să nu fie, se strâng băieții la o cabană, dă-i cu bere, dă-i cu vin, până se zmeiește vreunu' și face brusc o pasiune pentru vreo tipă, stai așa, dragă, că îți aduc io în zece minute o floare de colț. Și poc în hău, că se cațără pe niște bârnițe d-alea cât palma. Dup'aia, telefon. Geani, tată, ai un client.

Găsești din ei doar o pungă de-un leu plină cu oase. Stau bețivii la telecabină și pe la nouă jumate când vine trenu' de București cu papagali d'ăștia, Geani, tată, vezi c-a băgat marfă la Salvamont! Păi dacă urcă doar în pantaloni de tergal și-n tenișI!

El, care nu punea mare preț pe nimic, acum dăscălea, dădăcea. Curios.

A, stai, că asta era tare. Cică odată se duce după unii care rămăseseră blocați pe munte, văzuseră niște semnale și dau mai încolo și de o babă care stătea agățată în pom pe la jumatea unui brad. Ce faci, mamaie, acolo. Aia își pierduse pisica și la două noaptea se cocoțase-n pom. Fi-ți-ar pisica, bre, și-avea șaptej' dă ani pă puțin.

— Zic mulți că îi buzunăream noi pe ăștia morți. Aiurea. Odată un puțoi știu că l-a descălțat pe unul că i-au plăcut cizmele. Erau măsura lui. Că se întâmplă ceva curios când cad ăștia pe stânci, le sar cizmele din picioare. Și putea să pretindă că… ăsta era tâmpit. Mergea în discotecă cu geaca salvamontului să agațe mai ușor niscai putori. Se dădea rotund,

cum ia el creierii de pe stânci și-i îndeasă înapoi în tigvă, că adună mațele de pe jos cu fărașu' și i le așază ăluia la loc în stomac.

Te mai miri ce auzi după aia. Îmi zicea un bețivan d'ăsta, lasă, măi Geani, că vă cunosc io pe voi. De Crăciun, nici n-aveți nevoie de porc. Găsiți două-trei mortăciuni din astea, le luați ficații și faceți un lebăr de moare lumea.

Te miri pe urmă de unde vin ăștia cu poveștile. Am auzit și io chestii mai vechi, că unul l-a tăiat p-un înghețat cu pioletu-n două, l-a băgat jumate-n rucsac, jumate-ntr-o sacoșă.

Gogu face fața aia a lui. Du-te, mă, că nu se poate! Parcă trebuia să fie și adevărat.

— Ți se face silă de toate. Toate se egalează. Nu mai contează nimica. Și, dacă e să te ia dracu', te ia și din brațele popii, știi cum se zice.

Lui Geani îi place să braveze. Nu știu cum să zic, da' parcă cinismul ăsta al lui e ca să poată trăi mai departe. Ne găsise pe noi proști și cred că, oricum, de obicei mințea el mult. Ca în chestia cu Hetfield.

— Lasă-l, bă, pe Galileo, că-l prelucrez io! mi-a zis când am ajuns acasă și am văzut cerul ăla roșu care precis trebuia să însemne cutremur și mă gândeam că nu mă mai bătusem de mult timp. Evit chestia asta de când cu povestea cu Buză-Dublă. Parcă v-am mai spus-o. Îi zicea așa că avea botul ca un cioc de rață, de ornitorinc. Și-l bătea toată lumea. Bine, nu doar pentru botul ăla. Fața lui cerea pumni. De obicei, lovești dintr-un sentiment absolut idiot. Îl urăști pe ăla pentru prostia lui. Ți-e ciudă pe el cum poate fi așa de papleacă. Te enervează cât e de mămăligă și pumnii ăia pe care i-i cari au rolul să-l trezească la realitate sau poate e vorba de teama că ai putea să ajungi și tu așa vreodată.

Buză-Dublă, de fiecare dată când îl loveai, indiferent de

partea vătămată, se apuca cu mâinile de burtă și începea să urle: „Ce dai, bă ‘andicapatule? Ce dai? Tu știi ce-am io aicea? Rinichii, bă!“ Era modul lui de a se apăra. Îl auzeai că te-a făcut handicapat și îl mai plesneai o dată. Rinichii mei, urla. Făcea caz de competența lui, cică tac’su e doctor, știe el mai bine. Aiurea doctor, era un pârlit de asistent tac’su. Că tot în alb era-mbrăcat, e altă gâscă-n altă traistă.

L-am lovit odată pe Buză-Dublă așa, în trecere. Mi s-a părut că are o față care te obligă să-l cârpești. Imediat s-a apucat cu mâinile de stomac. Aoleu, rinichii! Obișnuitul refren. Am zis că n-are nimic, dar a căzut pe jos și era vânăt, palid, nici nu mai știu ce culoare avea. M-am dus lângă el, palme, apă pe față, hai, te rog io să nu pățești nimic. Cum și-a revenit, te zic io lu’ tata că mă lovești în rinichi! Bine, acum putea să mă zică oricui. Important era că trăia, nenorocitul.

11. Dom’ director (2)

(capitolul alb-negru)

Cu puțin efort de imaginație ne putem aduce în fața ochilor o sală de cinematograf din anii ‘50. O încăpere rotundă care, până după prânz, când se fac primele proiecții, e folosită și ca sală de mese. Acustica nu se poate spune că e dintre cele mai reușite. Vocile artiștilor vin sparte, aproape murmurate, dar asta nu contează foarte mult pentru cei aflați în amintita sală. Sunt în vogă *Vitezomanul Gică* sau *Marinică zis Codașu’*, așa că orice umbră mișcătoare pe ecran e declanșatoare de fior artistic.

Se află muncitori în sală. Din Câmpeni, Bălțești și alte sate. Majoritatea parcă au hainele mult prea mari. Haine șleampete despre care ai putea jura că stau pe un cuier. Impresia e că sunt toți un fel de ginerică puși la punct. Pieptănătură cu cărare. Pantaloni de stofă și cămașă cu mânecă scurtă. Toți îmbrăcați la fel. Bascul cu paratrăsnet acoperă doar o mică parte, absolut nesemnificativă, a creștetului. Părul pe spate, lins, dat cu ulei de nucă.

— Voi vă văitați ca fraierii, bă! Nu știți ce-s alea greutăți! Tac’tu mare muncea la sonde în Moreni. Vreo treij’ de kilometri avea de mers și-i făcea aproape zilnic cu bicicleta. Mai și dormea acolo. Le făcuse niște barăci pe unde sufla vântul, cu paturi de campanie. Ăsta, tac’tu mare, n-a fost un om căruia să-i placă viața neapărat. Mai încuiat puțin. Să strângă, să agonisească. Tot ce câștiga, toți banii îi băga în pământ. Nu i-a plăcut să se

distreze. La horă se ducea și stătea pe margine. El și cu încă vreo doi. Lui i-a zis a lu' Babă. Că stătea ca o babă. D'aia neamu' nostru se cheamă așa! A strâns pământuri pe Domnii, pe Negușești, în Silișteː în Redie. Când au venit comuniștii, l-au luat pe tot. A trebuit să declare mai puțin, că altfel ne încadram la chiaburi și nu mai făceam școală nici io, nici frati-mio. De fapt, p'aicea niciodată nu s-a trăit din agricultură. Mai proletari…

Bunică-tu a fost un om destul de cumpătat. O sută de ani a trăit. De obicei, la unul care trăiește atâta sau îi zici că a fost un erou, dacă a reușit să reziste atâta, sau că a fost un mare nesimțit. Acuma, la bătrânețe avea o chilie a lui. Se plictisea, na! Încercase să socotească cât a trăit în ore, minute, secunde.

Mai sunt câteva femei care întorc pudice capetele la scene mai decoltate. *Nu acolo e ecranu'! Aoleo, mult ești prost!* Au lepădat lucrurile de purtare și le-au luat p'alea bune, de duminică, pentru a onora drăcoveniile, parascoveniile astea. Par deghizate. Flanele de lână cu niște nasturi mari, d'ăia cu patru găuri. O poșetuță cu care nu știu ce să facă. Râd aproape la orice. Râs de neînțeles. Un râs demodat, nejustificat. Azi nu se mai râde așa. Dădăcesc câțiva puradei. Ăștia aleargă, se lovesc. Parcă ar fi de cauciuc. Fac rost de semne de bună purtare.

Își spun una alteia că nu înțeleg cum au reușit ăia să facă așa ceva. E un film de desene animate acum, înainte de proiecție, și asta le uimește peste măsură. Ce se proiecta atunci? *Vagabondul* cu Raj Kapoor. *Răsună valea*. Putem lua un almanah din epocă, putem da un telefon la CNC. La arhivă.

— Tu, Aurico / Vasilico / Tanțo, uite ce chisnovit e ăla… Ce chipotos e Popei Marinaru'.

„Aurica și cu Tanța pleacă mâine la Constanța / Și se-ntoarce peste-o lună cu balon și ceas la mână.“ Asta era o versificație frivolă de atunci.

Aveau pe vremea aia un radio unde ascultau Zavaidoc, Jean

Moscopol. Să învățăm limba rusă cântând. Băgaseră comuniștii stația de radioficare. În ‘53, când erau zăpezi mari, primarul a vorbit acolo: „Toți cetățenii sunt chemați să facă pârți prin curți!“ Acolo, lea’ Anica auzise o piesă radiofonică în care se pronunța cuvântul Bălțești și ieșise în stradă! Auzi, țațo, a zis și de satu’ nostru’! Era cam surdă. Când o vedeai, trebuia să reciți:

Bună ziua, lea Concioaie!
Iaca, neică, mulg o oaie.
Nea Concea ce mai face?
N-are lapte nicidecum.
Futu-ți urechile-n cur, babo!
Mulțumim dumitale, moșule!

Într-un colț e Cuți. Mănâncă semințe. Are același costum ponosit din timpul războiului. Costum de la nemți. În timpul războiului, nemții aruncaseră aici niște țigări stricate într-o groapă și toată puștimea se strânsese să adune țigări d’alea. Când au venit nemții peste ei, pe Cuți, care era mai moșmondit, l-au prins acolo. Au văzut cum miroase (*ce, parcă folclorul nu circulă aberant din gură-n gură, și nu din gură-n ureche, cum ar fi normal?)*, l-au luat, l-au spălat și i-au dat un costum. Și, de atunci, de câțiva ani, îl poartă. Era costum trainic din foaie de cort.

Sunt și câțiva golani. Buzilă e cel mai celebru. Trece pe la unii dintre pușți. Îi apucă de vreun nasture. „Ăsta îți mai trebuie?“ Dacă puștiul zice că nu-i mai trebuie, Buzilă îl rupe și îl aruncă. Dacă da, adică îi trebuie neapărat, îl rupe și i-l înmânează grijuliu: „Poftim!“ Buzilă e îmbrăcat într-un balonzaid cenușiu. Mestecă ceva. Orice. Tot timpul. El și alți câțiva ca el. Niște târâie-brâu. Proveniența expresiei ne e de folos. Brâul, probabil știți, e o piesă a portului popular național. O fâșie din lână cu care se leagă mijlocul. În unele regiuni cred

că se cheamă chimir. Și e făcut din piele. Dar s-ar putea să mă înșel. Pe vremuri, în zilele de bâlci sau de târg, flăcăii care își terminaseră banii de băutură și aveau, în consecință, poftă de bătaie, făceau următorul lucru. Își desfăceau brâul și îl lăsau să atârne, doar-doar cineva din mulțimea prin care se învârteau va călca pe el. Era cel mai bun pretext pentru o repriză de mardeală. Să-i calce pe coadă. Uite, că și expresia asta s-ar putea ca tot de aici să se tragă.

— Cel mai bine o ducea Buzilă toamna când se coceau nucile. Aveam sarcină să-i adunăm până seara un sac de nuci. În schimb, ne închiria o minge de fotbal. El scotea miejii și pleca la București să-i vândă pe la cofetării. Și scotea bani buni. Mergea și la meciuri pe Giulești, cu Baratky, Raffinsky. Știa o gaură-n gard. Îmi povestea frate-meu că îl băga pe acolo, îi dădea și un șut în cur și se trezea în mijlocul mulțimii bâzâind.

În timpul războiului a furat mult și de la nemți. O ușă, niște schiuri. Că nemții erau oameni de treabă. Intrau prin casă să cumpere ouă și ziceau „Aer! Aer!“ că așa se zice în limba lor la ouă. Mă-ta mare cu astea ale ei ziceau că se sufocă nemții. Deschide, fă, fereastra, că n-au ăștia aer!

Apoi, io nu mai țin minte, zicea tac'tu mare că ne trecuse un obuz exact prin șifonier. Când fusesem refugiați la Mislea. Și treceau rușii în căruțe cu coviltir. Cu niște mârțoage anemice. Beți cocă. Cât mai e până la Berlin? Dwa kilometrî! Ohoho, dă-i bice! Aveau în spatele căruței un butoi unde aruncau băutură, tot ce găseau, suc de roșii, spirt, parfumuri de la cucoane. Tac'tu mare îmi povestea, io n-am prins asta! Zicea că le-a pus un lighean să se spele, șapte inși s-au bălăcit în el fără să schimbe apa.

Sigur, dacă vrem să reconstituim o perioadă istorică e greu să ne încredem în mărturii d'astea. Niciun istoric serios nu le-ar

lua în considerare. Ce să caute unul ca Buzilă în cartea de istorie? Totuși, e tot ce avem. Și dacă ăsta e războiul? Și dacă, după unele standarde, am descoperi că Buzilă e un erou? Doar a sabotat planurile germane furând acele schiuri. Involuntar, ce-i drept, dar parcă Vasile Roaită sau Pistruiatu știm noi cine erau de fapt și ce aveau de gând?

În sala de cinematograf a intrat și noul director de la fabrică. Ăla vechi a fost silit să plece în exil. Acesta nou a devenit celebru în foarte scurt timp. În primul rând pentru că, la fel ca mai toți directorii de acum, e analfabet. Încearcă să copieze tabieturile „foștilor“. Și-a amenajat un birou unde, la derută, a împrăștiat câteva dosare. Acolo bea cafeaua și „citește“ ziarul. Citește *Scânteia*. Adică se uită la poze. Odată o răsfoia și țâțâia din dinți preocupat. Mai și comenta câte ceva. Și chiar de la un comentariu d'ăsta i s-a tras celebritatea. Citea neatent o pagină de reportaj de la uzinele Tractorul. Numai că ținea ziarul cu susul în jos și, evident, toate tractoarele din fotografii apăreau cu roțile în aer. Domnul director a mormăit ceva nemulțumit, s-a uitat atent, dar, pentru că totuși se simțea dator să facă un comentariu, a izbucnit: „Bă, ce de accidenteeeee!“

Dar adevărata faimă și-a dobândit-o mai târziu, când au apărut autobuze cu uși care se închid automat. În aglomerație, pe scară, o ușă a prins degetul domnului director. Iar el și l-a retras opărit și a răcnit: „Aoleu, stiloul meu!“ Era tocmai degetul cu care semna cereri și mâzgălea tot felul de documente.

Dom' director cel care ne interesează pe noi, tatăl lui Jul, e doar un puști de paișpe ani la data prezentei înregistrări. E ras în cap, dovadă vie a interesului arătat școlii. Pantaloni scurți cu bretele, cămașă în carouri cu mâneci suflecate și o vestă de lână pe deasupra. Urechi clăpăuge. Strânge scaunele după ce proiecția s-a sfârșit. Are ceva de împărțit cu Buzilă, care tot

încearcă să-l prindă. Dom' director a dat foc ciucurelui de la căciula unui protejat al lui Buzilă. Acum, dom' director sau, mă rog, pușiul ras în cap se ascunde în spatele fratelui său care e și el prin sală:

— Io am avut noroc că eram cel mai mic în familie. Mă mai fofilam, scăpam de muncă. Avea și frate-meu grijă de mine. Mergeam la furat și, dacă venea proprietarul, frate-meu mă lua de o aripă, sau la subțioară, și fugea cu mine. Făceam multe tâmpenii, dar toate pe care le-am făcut sunt ale mele și nu-mi pare rău. Mergeam la șosea încolo și legam o bancnotă de zece lei c-o ață. Noi ne piteam. Treceau mașini rar, dar vedeau bancnota și se opreau. Trăgeam de ea, nu știu de ce nevoia asta să-ți bați joc de cineva. Făceam și un șobolan. Legam un ciorap umplut cu paie, îl hâțânam de un fir de pe stâlp și, cum trecea o babă, sau un bețiv, îi loveam în cap. Io cu Nae, cu Gioni, cu Gil, cu Oni și cu Marin. Ba cu Marin nu, că odată, când ne-am pilit noi, ăsta adormise și i-am moscolit instrumentul cu cremă de ghete. Când s-a sculat nu-i venea să creadă. De atunci n-am mai vorbit.

Nu-i vorbă, că și munceam. Am fost și io la prune, la fân. Mergeam la moară la nea Mitu. Era bună făina aia. Nu veniseră ăștia cu toate chimicalele.

Moara lui nea Mitu era undeva sub o râpă, sub genunchii unei râpe lutoase. Dealuri pieptănate de vânt, am putea spune. Cresc în dezordine ciulini. Trecea un pârâiaș. Iaz în care se bălăceau rațele. Peștii. Trebuie să fi fost și pești, pentru că erau lipitori. Și acolo unde sunt lipitori sunt și pești.

De sus, pârâiașul părea un șarpe alunecos care slăbea în vreme de secetă și se întrema când dădeau ploile. Era și un stăvilar pe undeva. Pârâul s-a colmatat între timp. Albia s-a umplut cu bolovani, nisip, gunoaie. A crescut iarba. Doar o umbră de pământ a rămas. Ca o rană închisă, cicatrizată.

CEAIR, *ceairuri*, s.n. (înv. și reg.) Loc de pășune (împrejmuit);
p. ext. Câmpie nelucrată în apropierea unei ape.
(Var.: *cier* s.n.) Din tc. *cair*. (conform DEX)

Era o plantație mare de nuci unde se făceau baluri. Buzilă găsea niște obuze. Le desfăcea și înăuntru dădea peste un fel de mățăraie neagră ca niște macaroane. Le dădea foc la baluri. Și alea săreau pe pereți, bubuiau.

La moară. Azi mai sunt ruine, arcade, dibluri de lemn ale unor foste uși. Ne putem închipui cum zgomotul, huruitul turbinei făcea ca oamenii să vorbească cu glas tare, să țipe pentru a fi auziți și pentru a fi ceva mai convingători. „Huruială“. Vine de la huruitură, zgomot materializat în praful acela grunjos.

Nea Mitu. Avea o tichie pe cap să nu i se așeze praful, pulberea aceea care îți intra în nas, în ochi, îți încărunțea tâmplele, sprâncenele și te făcea să arăți mai bătrân decât în realitate. Te chema la el, chipurile pentru a-ți arăta pe unde curge făina. Te aplecai și el te mânjea pezevenghi pe față.

Zicea că are și el o slăbiciune. Mănâncă iepuri tot timpul. Și iarna pune capcane. Păstrează în grădină trei verze degerate. Aruncă peste ele ceva praf de scărpinat și bate un fier alături. Vine iepurele, bagă nasul în praf și-ncepe să strănute, hapciu, până se bușește cu capul de fier. Și dup’aia, dimineața, el doar îl culege de acolo și îl jupoaie.

Veneau sărăntoci la nea Mitu, iar el le umplea traista de mălai cu făină rămasă pe fund printre roțile mecanismelor lui. Dacă se angajau să îi păzească moara, îi și adăpostea acolo. Îi adăpostea sus, unde avea el o cameră în care oamenii scorniseră că-l mai ține și pe diavol. Adică meșteșugul lui de morar nu poate fi explicat omenește. Doar un pact cu diavolul poate fi responsabil pentru asta.

UIUM, *uiumuri*, s.n. Cantitate procentuală de făină sau
de grăunțe reținută la batoză drept plată în natură pentru măcinat,
treierat etc. (Pr.: u-ium) – Din bg. *ujem*, scr. *Ujam*. (conform DEX)

Treceau țigani cu ursul. Odată au trecut unii cu o balenă într-un căruț lung pe niște roți. O duceau s-o vadă lumea și să se minuneze. Oamenii auziseră de peștele ăla. Nimeni nu-l văzuse. Doar unul, un rus care venise în Bălțești prin 1903, de pe Crucișătorul Potemkin.

Acum se iese de la cinematograf. Puștiul cântă *Avaramu*. Mai încolo, la o tavernă, e o petrecere proletară. Un acordeonist care duce damigeana pe burtă. Ne-ar trebui o fotografie. N-avem. Așa că trecem mai departe. Puștiul a crescut între timp. Are vreo șaișpe ani. Tot ras în cap e. Merge spre gară. Se suie pe tren cu încă vreo doi. Trag paltoanele peste ei și se turtesc la pământ. Vorba vine, la pământ. Vorbesc, dar nu-i înțelegem. Argoul epocii nu-l putem pricepe. Sârma, bă! Acum, merg la Galați, la un meci de fotbal. Puștiul joacă în Divizia B la juniori. Are timp să meargă la meciuri pentru că abia a fugit de la Liceul Militar din Breaza.

Trenul a ajuns în Bărăgan. Unul dintre cei trei se miră cu glas tare cum că aici nu vezi nicio ridicătură de pământ. Totul ca-n palmă. E auzit de ceilalți. Sau poate nu. Oricum, continuă să vorbească, parcă de unul singur. Spune că are aici rude. Sunt „de pământ“ de undeva de pe lângă Slobozia și au venit odată la el în vizită. Sau au fost refugiați în timpul războiului. Între refugiu și vizită sunt destule asemănări. Trenul huruie. Tampoane care se ciocnesc ca niște capete de berbec. Ai impresia că nu înaintezi. Că stai pe loc. Nicio schimbare de peisaj. Și tipul spune că rudele alea ale lui aveau un copil de doi-trei ani. Și el, când a văzut la Câmpeni din tren dealuri, a întrebat: „Cine a ridicat pământul ăla acolo?“ Așa a întrebat. Auzi ce i-a trecut lui prin cap. Ce știa el la câmpie, acolo? Nici cu

sania nu avea unde să se dea. Auzi, să nu poți să te dai cu sania.

— Armata nu e decât o adunătură de tâmpiți și o pierdere de vreme. În ziua de Paște, ca să vezi ce bătuți în cap erau ăștia de la liceu, ne-au dus în pas alergător până pe un deal departe, ca pe Golgota, să ne scoată religia din cap. Și părinții ne așteptau la internat cu cozonac, ouă roșii. Atunci era chestia cu ateismul. Nici nu ne-a lăsat să ne atingem. Printr-un gard, așa, am vorbit cu mama.

Io aveam conflicte mai vechi cu ei. Odată m-a trimis un superior la doctor. Ia du-te, mă, să-ți zică ăla, ai ceva în cap? Am fost și io prin niște grădini, am sărit câteva garduri și am nimerit în niște brazde. Am stat acolo, am mâncat morcovi. Când m-am întors: l-ai întrebat, mă, pă doctoru-ăla dacă ești sănătos? Da, să trăiți! Și ce-a zis? Că vă așteaptă pe dumneavoastră!

Era un regim nenorocit. N-aveam cum să rezist. Odată, de-al dracu' ce eram, când ne-au dat drumul acasă am venit pe jos vreo zece kilometri. Am ajuns seara. Așa de-al dracu', ca să mă răzbun pe ei!

Puștiul citește un caiet. Înăuntru știm că sunt niște versuri porcoase. Putem presupune: *La Băile Herculane / Expoziție de bulane…* Sau poate cei de atunci erau ceva mai pudici. Vântul îi zboară caietul. Închide ochii și se gândește la plecarea asta. Întotdeauna a vrut să plece din sat. Acum vede satul. O limbă de asfalt cu câteva case de-o parte și de alta. Lampa aceea de gaz la care își făcea el lecțiile. Îl obsedează lampa. Fumul acela negru, înecăcios. Fusese spartă și era lipită cu o bucată de ziar și cu un boț de cocă. N-aveau bani să cumpere alta.

În sat, acolo, cizmarul era și dentist. N-avea cine știe ce instrumente. Sterilizate, nici poveste. Nu se complica. Scotea măsele cu cleștele de la cizmărie.

— Duminica, oamenii coborau din sat să se spele în Prahova.

N-aveam apă în casă. Se săpuneau în albia Doftanei care alteori era albă-albă. Veneau scurgeri de la fabrica de acid sulfuric. Nu știam pe vremea aia ce e acidul sulfuric, dar instinctul îmi spunea că nu e bine să intru în apă atunci. Spălau cu leșie. O punguță cu cenușă pe care o băgau în rufe, undeva în Gura Văiboului, unde apa de ploaie se strângea în niște gropi.

Evenimente d'astea banale. Baluri. Mai venea câte cineva la noi în casă. Și tata aducea din beci o sticlă de țuică în care avea grijă să toarne câteva gunoaie și să zică: „Asta e ultima, de pe fundul butoiului."

Ne băteam cu ăia din Câmpeni cu pietre pe care le smulgeam din prund. Peste gârlă ne băteam. Un fel de Neajlov. Se lăsa cu capete sparte.

Avea prăvălie Caraboi. Popicărie și bere la butoaie, dar de băut îți dădea să bei doar spumă. La Lămbuțu târguiai scrumbii cu ceapă, ulei, făină, sare. De toate.

Văsioiu avea benzinărie. Povestea că, pe vremuri, când auzea un claxon știa că a venit regele. Se ducea la Peleș. Și Văsioiu punea peste hainele alea slinoase ale lui un halat alb și devenea ceremonios, așa. Pe bancheta din spate a unei mașini decapotabile stătea un câine. Mare, negru și lucios. Parcă nici nu era viu. Nu lătra, nu mișca. Parcă nici nu era câine. Ursu al nostru pe vremea aia, când mai intra în casă, trăgea la aghioase de nu se putea. Să simți că e un câine lângă tine.

Tatăl meu își mai amintește de atunci că era unul care umbla tot timpul cu o roată în spinare prin sat. Nu l-a întrebat niciodată ce vrea să facă cu acea roată în cârcă. De când făcuse ochi, îl văzuse așa și i se părea firesc.

Să convenim că sunt fapte cărora, oricât ne-am strădui, nu le putem afla sensul, fapte pe care ne-am obișnuit să le trăim sau care ne sunt doar povestite, fapte la care cel mult poți ridica nedumerit din umeri. Le poți admira, te poți îngrozi de ele, dar

un sens al lor va lipsi întotdeauna. Astfel gândind, e explicabilă și teama că viața noastră e lipsită de sens.

Într-un început de toamnă, tatăl meu a venit destul de speriat și nedumerit la mine ca să mă întrebe dacă nu știu ce s-ar putea întâmpla atunci când găsești un șarpe în curte. Ce se întâmplă cu cel care-l găsește, cu cel în curtea căruia a intrat și, în orice caz, ce interpretare poți da poveștii ăsteia. Ce se ascunde în spatele ei? Adică, ar fi vrut el să spună, un fapt nu poate exista așa izolat, de capul lui. Trebuie să aibă un dedesubt, să meargă descifrat cumva, să fie cineva în stare să-l explice rațional. În orice caz, era extrem de tulburat, nu atât de prezența șarpelui, de apariția lui, cât de ceea ce putea să ascundă acest fapt. Sau să declanșeze, să prevestească.

Tatăl meu auzise găinile alertate (deși, desigur, e o mică nepotrivire de termeni aici). Auzise câinele cum scurma și încerca să sape sub un coteț. Lătra, apoi se retrăgea derutat, neștiind nici el ce să creadă despre arătarea care se ascunsese acolo. Șarpele nu avea nicidecum o înfățișare în stare să te înspăimânte. Doar sensul pe care noi îl atașăm arbitrar poate să facă asta. Tatăl meu a dat cotețul la o parte și a izbit șarpele în stomac. Să presupunem că acesta există, chiar dacă nu ni-l putem închipui sau localiza. Trebuie să aibă și șarpele un stomac, chiar dacă de o formă diferită de a noastră, ceva care să fie îndreptățit să fie numit stomac. Și atunci din stomacul lui a ieșit o broască împreună cu măruntaiele verzi, vâscoase ale șarpelui. O broască întreagă ce nu fusese încă digerată sau șarpele, că doar el face acțiunea, nu avusese timp s-o digere.

Șarpele căscase o gură urâtă, amenințătoare poate. Flexibilitatea maxilarelor îi permitea asta, așa cum i-a permis și să înghită o broască de vie. Tatăl meu l-a mai lovit o dată în capul acela teșit, triunghiular. I l-a strivit cu un băț pe care de obicei se sprijină sârma de rufe întinse la uscat și-abia după

asta a devenit terorizat de semnificația întâmplării. Oare ce înseamnă să ucizi un șarpe?

Șarpele avea o piele netedă, lucioasă, cu canturi umede, ce formau un fel de figuri geometrice, prea geometrice parcă. Săpate acolo. Dreptunghiuri, romburi verzulii, albăstrii, sau cel puțin așa le vedeam atunci. O piele din care, dacă îl jupuiai cu dibăcie, cum spunea cineva, așa cum procedezi cu pielița unui salam bine uscat, puteai face din ea niște pantofi sau puteai decupa așa, o bucată pătrată și o coseai pe un alt bocanc.

Nu face rău șarpele ăsta. Șarpe de casă, aproape inofensiv. Așa mai zicea acel cineva atoateștiutor. E chiar folositor șarpele ăsta. Mănâncă broaște. N-are nici venin. Că e el scârbos, asta e cu totul altceva. Ăsta era mic, aproape un puiandru. Nici nu avea un metru. Dacă voiai, îl puteai apuca de ceafă, îi dădeai o batistă să muște din ea, apoi o smuceai și i-o smulgeai cu dinți cu tot.

Coada șarpelui se mai mișca și după ce murise. Dacă într-adevăr murise. Așa se spune, că întotdeauna după ce moare un șarpe, coada lui se mai mișcă timp de o zi. Tatăl meu a îngropat șarpele în fundul grădinii, într-un fel de cimitir unde se mai află și pui degerați, iepuri morți sau șobolani căzuți în curse.

Chiar dacă faptul acela, moartea acelui șarpe, s-a dovedit a nu avea nicio urmare și, chiar dacă la mult timp după aceea nu s-a petrecut nimic ieșit din comun, ceva care să poată fi imputat, pus în cârcă șarpelui, tatăl meu a continuat să se întrebe ce ar putea fi tot ce a trăit. Ce să înțeleagă de aici? Faptul trebuie să fie cu mult mai mult decât simpla lui relatare. Se mira chiar că poate povesti ceva ce n-a înțeles. Și probabil nici nu va înțelege vreodată. Sunt adevăruri pe care toți le știm, câteva adevăruri fundamentale pe care se bazează chiar viața noastră, dar pe care doar idioții le pronunță. El se întreba ce trebuie să înțeleagă de aici. A mai întrebat și pe alții care,

nepăsători, o dădeau pe glumă. Bancurile, oralitatea în general, nu au nevoie de coerență. Când vorbești, n-o faci neapărat ca să spui ceva. El era convins că faptul acela trebuie *înțeles* cumva.

M-am întrebat atunci de ce există fapte fără sens, fără înțeles, și acum cred că toate aceste fapte mărunte, nesemnificative, ce pot fi ignorate, uitate extrem de repede, ba chiar e mai rentabil să le uiți, deci toate aceste fapte formează însăși viața. Și nici vieții, până azi, nu s-a sumețit careva să-i dea o explicație.

12. Dirigu’

— Te-am citit, Ghițuleasco! Ai kentane, pupa-ți-aș portofelu’! Bagă și la băiatu’ unu că sunt sărac, mama șomeră mă ține doar pe glucoză, direct în venă, n-are ce să-mi dea să mănânc. Haaaaai, te rog io!

Ghițuleasca pune mâna pe buzunarul unde își ține țigările și își ia o moacă conspirativă.

— Sttt, ia laba! Hașiș! E hașiș aici! Și e scump al dracu’!

Apoi pufnește în râs și devine din nou darnică. *Nu cred că trebuie să vă mai atrag atenția că e tot o chestie înscenată. De acum încolo n-o să le mai contabilizez. Dar ce ne-am face fără toate aceste scenarii pe care ni le construim și după care ne place să trăim?* Hașiș n-a văzut în viața ei sau, oricum, din ce știu io, nu cred că avea cum să-mi scape chestia asta. Oraș de provincie, ce pretenții să ai? Poate tac’su la spital să mai șutească ceva morfină din rația paraliticilor ălora. Palade a fumat odată marijuana când eram cu cortu’. I-a dat un bucureștean. A borât. Cică n-a simțit nimic. Oricum, ăsta a fumat și hârtie igienică odată. Și ace de brad. Le înfășura într-o hârtie și trage-i, tată. Ca la pârnaie. Un fum ca de cauciuc ars. Își nenorocește gâtu’, i-am zis.

Oricum, ce s-ar face ăștia fără țigări? Ce-ar mai discuta? Ce le-ar mai lipsi? De ce s-ar mai teme?

— Șase! Dirigu’, băga-mi-aș!

În capul holului e o scară și pe acea scară se vede un omuleț chel. De fapt, doar chelia i se vede, cum coboară el cu capul

plecat. Și puțin cocoșat. În WC. La o paișpe! Dă-te, bă, n-auzi?

În budă suntem la adăpost, orice s-ar zice. Am tras și ușa după noi. Io am avut ghinion. Am nimerit într-o cabină cu un rahat proaspăt, imens. Dacă vine, zicem că ne făceam necesitățile. Toți odată, suntem constipați și poate prin simpatie. Oricum, pun pariu că dirigu' n-are tupeu să intre. A fost o fază mai demult în urma căreia niciun profesor nu mai intră în budă.

Era mai demult o directoare la noi, una, Balena. Îi zicea așa că mișca din cur ca o balenă și-n afară d-asta avea și un glas de trompetă gâjâită. Cum orăcăie balenele în perioadele de împerechere. Nu o țin minte să vorbească și ea normal. Te zgâria pe creier. Și proastă de bubuia. Era profă de franceză. Scotea niște perle de te cruceai. Cea mai tare, la o oră a zis ceva de genul „*Jeanne d'Arc savait pisser*". Nu știu ce a avut în cap. Probabil că aia știa să țească. *Tisser*. Oricum e o știință și să te… să micționezi, hai să fim științifici.

Toți ăștia proști sunt și ai dracului. E o lege a compensației. De exemplu, Balena nu-i lăsa pe ăștia să fumeze în budă. Io nu fumez, dar fumătorii mi se par niște personaje mult mai simpatice decât restul. Stau mai mult cu ei. D'aia când ajung acasă ai mei încep să mă miroasă. Nu fumez, domn'e, ce dracu', trebuie să mă jur? Nu putem să mergem pe încredere? Și chiar nu înțeleg de ce sunt discriminați. Și în State, e o ipocrizie, în fond, pe poponari îi lași să mărșăluiască pe străzi și pe fumători, săracii, îi sui pe acoperiș?

Asta năvălea la closet peste ăia care fumau. Mi-au povestit ăștia mai mari, generația lu' Saddam, Calu. Năvălea așa. V-am prins, vrăjitoarelor. Și e jenant să dea o femeie peste tine la budă. Poate trăia și ea cu speranța că… în fine, nu vreau să fiu nesimțit. Da' odată au ținut ăștia de șase și când a intrat peste ei, i-a găsit cu instrumentele expuse la vedere. Își aduseseră

aminte de destinația inițială a unui astfel de loc. Ce poți să le reproșezi? D'aia se aflau la budă! Când a dat Balena cu ochii de ei, vă închipuiți.

De atunci, a ocolit sistematic buda și probabil și-a mai domolit înclinațiile voyeuriste.

De-aia dirigu'… Aoleu, l-a prins pe Pensionaru! Prostul se dusese până afară să vorbească cu nu știu cine și acuma i-a picat în gheare…

— Măi Macovei (așa îl cheamă de fapt pe Pensionaru), ce faceți voi aicea? Stați la cafele?

Auzi, ce bou! La cafele. E o idee să vii cu râșnița de-acasă la budă. Cu o măsuță d'aia portabilă și vreo două scaune pescărești. Pensionaru se bâlbâie. Nu! Noi, nu! Care noi, că e singur, idiotul. Se dă de gol. Ne dă pe noi de gol.

Am mai pățit-o odată, mai demult. Mă ascunsesem de Gogu în grădină la Țeavă. Vine Gogu după mine, nu mai știu de ce mă căuta, ne jucam sau… și apare și Țeavă, fericit că ia și el parte la toată afacerea asta. Că e și el băgat în seamă. Ce faci, Gogule, îl cauți pe… Nu cumva? Lu' Gogu i-au sticlit ochii. Ăsta știa ceva. Dar n-a mai fost nevoie să-l descoasă, pentru că Țeavă continua cât se poate de neconvingător. Să știi că habar n-am! Nu l-am văzut, ce mai! Poți să-mi spui și mie cum arată Jul ăsta? Sau Iulian, că așa eram atunci pentru ei. În orice caz, să știi că la mine în grădină nu e. Zbang! Mură-n gură i-a dat lui Gogu. Și n-a vrut să mă demaște. I-a ieșit porumbelul. Astea cică se cheamă acte ratate. Așa citeam io odată. Ba nu citeam, pe cine păcălesc? Am văzut o emisiune unde ziceau unii că în situații de criză dai pe goarnă exact ce vrei să ascunzi. Mai ales dacă ești mai papagal, așa ca Țeavă. Sau ca Pensionaru.

Noroc că dirigu' e prost. El n-are în cap decât matematică și nici aia ca lumea. Nu le are cu subtilitățile limbii române. Nu-și dă seama că „noi" nu înseamnă doar Pensionaru. Ăsta încearcă

acum să-l aburească. Zice că e mă-sa bolnavă. A trebuit să stea să-i facă frecții, comprese. De-aia a întârziat. Tac'su e în delegație la Șomcuța Mare. Tocmai acolo? Daaaa!

— Mă, cine a fumat aicea? Ia, Macovei, suflă!

Aoleu, la cum îi pute gura lui Pensionaru, îl asfixiază pe dirigu'! Îl bagă-n spital.

— Hmmmm, tu parcă n-ai fi fumat!

Pun pariu ca Pensionaru a făcut faza aia, se face că suflă și, de fapt, soarbe. Altfel, la cariații, la gălbejiții lui, îl lua pe dirigu' cu targa. Încă e întreg. Din păcate. Îl văd reflectat în geam. Se uită așa, cum e el sașiu. Cu ochii călare, picior peste picior. Nici nu știi încotro privește. Așa e cutare? face și privește băncile din mijloc. Io stau la fereastră, acolo îmi place mie, că-i vezi pe toți mai bine ce învârt. Dar el zice că discută cu mine. E nasol într-un fel, că nu poți să te strâmbi la el. Nu știi încotro se benoclează. Și-i mai și fuge ochiul într-o parte. Ăsta cred că vede de jur-împrejur. Mai mult decât un om normal.

— Prea mă credeți voi prost pe mine, mă!

Tot timpul face așa. Noi, nuuuu, da' mă gândesc că, dacă ești sigur că tot timpul cineva te jignește, că te face prost non-stop, că orice vorbă a ăluia e doar o jignire la adresa ta, atunci, neică, mai întâi trebuie să ai tu certitudinea că ești tâmpit, nu? Și dirigu' e un foarte mare tâmpit. Are patruj' dă ani și-l bate tac'su. Eram și io la el în cartier când l-am văzut că a venit cu mașina bușită și l-a luat tac'su la omor. Ăsta – comunist vechi. D'ăla cu ceafa groasă. Un prost dirigu', nene. Adică e prost că ne face morală. Să nu bem. Nene, chiar dacă nu prea beau, în momentul când îmi spune el asta, îmi vine să mă fac muci.

Cică, ce știți voi, când eram io ca voi aveau magnetofon doar câțiva inși. N-am înțeles care-i problema. Și cică lasă că vedeți voi ce e viața când o să ajungeți în armată. De parcă toată viața trebuie să te pregătești ca să faci figură frumoasă în armată.

Pun pariu că acolo era prostul proștilor, că își băteau toți joc de el. Storcea apa din budă cu șiretul. Cred că a avut un șoc în armată și d'aia îl obsedează…

— Hai la oră, Macovei, că avem treabă!

Du-te învârtindu-te. În sfârșit, bine că pot să ies din putoarea aia. Abia acum le înțeleg pe femeile de seviciu. Să le dea, nene, spor de toxicitate la salariu cât cuprinde. Hai să ieșim afară. A ieșit și soarele, uuuuite ce zi frumoasă!

— Nu există femeie urâtă, doar bărbat care n-a băut suficient, face Bârnă când trece una nasoală pe lângă noi.

— Bă, mai știți când am făcut concurs de Miss?

Da, nene, stăteam cu tăbliță d'alea pe scări și dădeam note amețitelor care se nimereau în zonă. Președinte de onoare în juriu – Bârnă. Alea se făceau că le doare undeva de nota aia. Da' le păsa. Cum treceau, începeau că ai văzut, tu, cât mi-a dat? Se umflau în pene, sau se tufleau. Se fățuiau, își umflau țâțele. Auzi, tu, mi-a promis că mă ia cu japca! Io cred că mereu depindem de părerea altora. Și nu e în regulă. Noi în ziua aia am dictat starea de spirit la toate gagicile din școală.

Pe bune, dacă acuma nu aveam ore, eram liberi, nici n-aș fi văzut ce mișto e afară. M-aș fi plictisit. Nu mai avea niciun farmec ziua asta. Noi nu ne putem bucura decât prin comparație. Nu ne bucurăm noi, suntem obsedați de ceilalți. Adică io nu sunt fericit că e zi mișto, gargară. Sunt fericit că nu sunt cu proștii ăia în clasă ca să îl suport pe dirigu'. Fericirea e doar atunci când scapi de nenorocire. Nu există fericire pur și simplu. Făcea tac'su lu' Bârnă odată că noi suntem niște idioți, nu putem să ne bucurăm. Chiar și când ne îmbătăm, e parcă pentru a face cuiva în ciudă.

Dacă stau să mă gândesc, io o singură dată am fost fericit așa, de n-am mai știut de mine. Într-o iarnă. Era, dacă mi-aduc aminte bine, o dimineață gri, urâtă. Când m-am sculat parcă

țiuia ceva. Nu știu cum să vă spun, dar totul se auzea așa, mai pătrunzător. Și-un miros d'ăla aspru. Și pe cuvânt că atunci am știut că a nins. Puteți să nu mă credeți, dar zăpada are un miros mai special. Când ninge, miroase. Am luat pe mine o haină și-am ieșit afară. Nu-mi era frig deloc. Și era chiar plăcut gerul ăla. Am făcut un bulgăre și l-am aruncat într-un cireș cu o coajă zgrunțuroasă. Zăpada aia era afânată, nu se lipea așa bine. Am mai făcut un bulgăre și p'ăsta l-am aruncat aiurea, fără țintă. Și, nu știu de ce, m-am bucurat la culme că bulgărele ăla în loc să se înfigă în zăpadă și să facă o gaură, ceva, s-a rostogolit frumos fără să strice nimic. Nu se lega zăpada de el, nu-și modifica deloc forma. Doar aluneca. Nu era nimeni pe stradă. Erau doar niște urme de camion mai groase și câteva urme de pași, semn că cineva trecuse totuși pe acolo. Și nici în case nu erau lumini.

Și la un moment dat a ieșit în stradă un puști. Pot să vă spun cum îl cheamă, „al cui e", dar asta nu contează prea mult. Mai interesant era că puștiul era în pielea goală. Fugise de-acasă. Maică-sa ieșise în poartă, nici ea foarte hotărâtă dacă să-l alerge sau nu. N-a găsit să-i strige ceva mai inteligent decât „Vezi, mamă, că răcești!". Îl striga pe nume, apoi privea în jur, parcă să intimideze eventualii martori.

Ăla mergea în pasul ștrengarului. Apoi parcă ar fi călărit, nu știu să vă spun cum. Scutura din cap. Nu-i venea să creadă că poți fi așa de fericit. Țopăia pentru că, mi-am dat eu seama după aia, zăpada îi frigea tălpile.

13. Aia de istorie

E pauză și ce e interesant e că Sam, Zvanu n-au ieșit afară. Ăștia cu care îmi făcusem io trupă mai demult, dacă ați uitat despre cine e vorba. Nu prea știu cum o să le spun io acuma că îi las baltă și îmi fac formație cu Costi. Probabil că pe undeva se așteaptă. Pentru că, dacă stau să mă gândesc, noi n-am mai făcut o repetiție ca lumea de o groază. De o lună și ceva. Într-un fel, formația asta s-a și destrămat. Mai rezistă așa, în virtutea inerției. Ne mai băteam noi cu cărămida în piept, dar de cântat, din părți. Pun pariu că ăștia acuma or să facă gât. În primul rând, e nasol să vezi că ești lăsat deoparte. Începi să ai o părere mult mai proastă despre tine. Dar ce să le fac, dacă nu erau serioși. Nici n-aveam vocal ca lumea. Îl adusese Sam pe Cârnatu, lasă că e băiat bun Cârnatu. Are carnet și ne mai plimbăm și noi cu mașina lu' tac'su. Voce n-avea de nicio culoare. Când am cântat prima dată la Balu' Bobocilor, bineînțeles că Cârnatu s-a dat rănit, că el e răgușit, că are o indigestie, bălmăjea și el ceva acolo. De fapt, nu voia decât să stea cu noi la repetiții. Doar io, ca prostul, am luat totul în serios. Mi se pare câteodată că io cer prea mult de la oameni.

Atunci, la Balul ăla, am cântat instrumental, dacă nu aveam vocal. A sunat bășit, mă curenta și porcăria aia de chitară, că era frig, făcuse condens și mai aruncase și prostul de Zvanu cu o sticlă de apă minerală, cică să facă atmosferă. La început, nu vedeam nimic în sală. Erau reflectoare d'alea. După aia, m-am mai acomodat. Și m-a bufnit râsul că făceau moshăială ăia ai lui

Punky. Punky se aruncase cu capul în scară. Am zis că acolo rămâne.

De unde! Are șapte vieți! Era și zmeit și nu mai simțea nimic. Ce văzuse și el pe la MTV. Nu înțeleg de ce acolo toate par firești, normale, dar când se apucă niște gorobeți d'ăștia de pe la noi să le transpună, cum ar veni, nu sunt decât ridicoli. A fost oribil concertul ăla. Eram și la început. Am cântat două piese compuse de Sam. Ale mele, al dracu', nici nu le acceptase. Și nici nu accepta să-i spui că ale lui sunt căcăcioase. Una era copiată după Manowar, clar, și ailaltă după Cannibal Corpse. La Cannibal erau exact aceleași riff-uri ca acolo, doar că făcute pe dos. De la coadă la cap. Sunau aiurea rău, dar să auzi prima dată un distors așa în natură, mai ales că e produs de tine, ți se pare ceva nemaipomenit. Atunci abia vezi cât se pierde pe casetă înregistrat.

Nu, nene, le zic de la obraz, pa, drumurile noastre se despart. Deși aș putea să las și loc de-ntors, ce, nu pot să cânt în două locuri odată? Și-așa, ăștia se întâlnesc din an în Paște. Au treburi. Când să-i chemi, ba dorm după masă, ba au pregătiri, ba nu știu ce film idiot e pe cablu sau la video. Zvanu, cel puțin, a înnebunit cu filmele porno. Îl știu toți pe la centrele de închiriere. E expert. Cică nici nu i se mai scoală când vede ceva. Da, nene, când îi chemi, se uită la televizor sau se joacă pe calculator ca tâmpiții. N-am înțeles ce dracu' satisfacție îți dă asta. Și se vaită la greu, nene, tot timpul. N-am văzut așa prăpăstioși. Miorlăiți. Pentru ei muzica e doar o chestie de bonton. Dă bine să audă gagicile că ești chitarist. Să faci gargară. Să-l vezi pe Stan, când e cu o chitară în mână parcă juisează. S-au apucat de formația asta ca să aibă de unde chiuli. Să aibă de ce se văita că n-au timp de nimic. Și d'aia beau ca disperații ori de câte ori au ocazia. Ăștia nici nu iau nimic în serios, nu-i mișcă nimic. Poți să le zici orice, că le-a luat casa foc

sau că afară plouă cu cârnați, și tot nu obții o reacție normală. Sau exagerează, sau li se băstăcăne. Nu știu să reacționeze cum ar trebui. Crescuți în puf, nu le-a lipsit nimic. Țeavă, de exemplu, se bucura dacă avea ce mânca. Ăștia, dacă nu aveau șuncă de Praga, adio! Uite, nene, cum devii comunist. Nu, da' chestia e că ăștia nu au avut niciodată nimic de suferit. Niciun deranj.

Io, înainte de '89, cel puțin, am trăit prost al dracului. Noroc am avut cu fratele lui taică-miu de la Oradea. La ei acolo, în Ardeal, băga tot felul de bunătăți prin alimentare. P'aicea nu găseai decât creveți, tacâmuri și adidași. Și lebăr. Lebăr d'ăla împuțit. Îl tăiai felii și din el răsăreau perpendicular peri de porc. În Ardeal, în schimb, ca să nu cârâie bozgorimea, era trai pe vătrai. Noroc cu ungurii de-acolo. Cine-i înjură vorbește aiurea!

Pe la noi, știți și dumneavoastră, găseai doar salam infect. Doar prăjit devenea comestibil. Atunci nu i se mai vedea albastrul infinit. Câteodată îl vomitam. Rar. Oricum, puteam pretinde că am mâncat și io salam. Mă lăudam. Îmi luam la școală să mă dau mare prin pauze. Două bucăți de pâine înfășurate în șervețele. Înăuntru – salam. De la căldură, se topea, se lichefia.

O dată la două-trei luni, dădeam o fugă cu taică-miu la Oradea. Și veneam încărcați de salam. Doar pentru asta mergeam, să luăm salam. Veneam cu trenuri de noapte. Era plin de soldați beți cărora le puteau picioarele. Dihorii. Mai erau și babe isterice. Toate, nu știu cum se face, erau operate și le găseam stând pe locul meu. Era frig, dar aveam pe cap o căciulă rusească cu urechi blegi. Camuflat. Nu mai simțeam, nu mai auzeam nimic. Făceam opt-nouă ore pe drum. Ocoleam pe la Războieni. Adormeam dârdâind de frig și mă trezeam lac de sudoare. Pornise căldura. Și acum nu se mai oprea. Sau era prea

cald, sau era prea frig în compartimentele alea.

Cu un alt unchi al meu mergeam după salam pe munte. La o cabană. Căram salam cu cârca. Cabanierul aducea mâncarea cu măgarii. Pe brâne, pe poteci. Când ajungea, se punea pe halit. În weekend nu-i mai rămânea nimic. Făcea mititei cât degetul și-i vindea la preț dublu. Salamul, tot așa îl vindea. Ne întorceam prin Poiana Coștilei, prin hoage. Pe acolo era plin de urși. Odată, m-am rătăcit într-un lăstăriș. Era plin de rahat proaspăt de urs. Și eu eram cu salamul în rucsac.

Salam de șai'patru, salam de Sibiu. Ăsta era doar pentru ocazii. Pentru musafiri. Sau să-l dai șpagă. Salam Victoria, salam de vară. Măi, salamule de vară, te-aș mânca cu tot cu sfoară! Tobă, lebăr!

În 1984 am mâncat ultima dată șuncă de Praga. După aia, nu s-a mai găsit prin magazine. Cât e kilu' de cârlige? Ăsta era un banc. În 1984, eram la mare și taică-miu a fost până-n Bulgaria într-o dimineață. A adus de acolo șuncă de Praga și cașcaval Dobrogeana. De la bulgari. Și mușchi țigănesc. Ăsta trebuia mestecat cu grijă. Îl sugeai la fel ca pe bomboane. Nu-l înghițeai direct, ca mitocanul. Să-i simți gustul. Îl plimbai imparțial pe toate papilele gustative.

În iarna lu' 1987 am fost în casa unui doctor meseriaș. Nu mai știu cu ce ocazie. Ăla avea pe masa din sufragerie o fructieră. Cu banane. Un ciorchine mare. Și eu mă uitam la banane și ziceam că sunt de jucărie. Decor. Nu erau. Aveam apă-n gură cât să irigi vreo două grădini. Cât să înec un câine. Și doctoru' ăla nu mi-a dat și mie o banană, măcar.

În iarna lu' 1988, taică-miu i-a dat telefon lu' fra'su de la Oradea, Bă, cumpără salam cât cuprinde că venim noi să-l luăm. La noi e foame mare. La două-trei zile, îi dădea telefon și-l bătea la cap să cumpere. Cât mai mult. Cu rația cumpăra. Peste 300 de grame n-aveai voie să iei o dată. Cumpăra unchi-miu în

fiecare zi. Începuseră vânzătoarele să-l ia la ochi. Uite, fată, cât bagă ăsta-n el! După vreo două luni jumate, l-a pus taică-miu să cântărească toată captura. Erau pe puțin optișpe kile. Unchi-miu n-a avut niciodată simțul umorului. Juma' de salariu s-a dus pe salam. L-am dat cu spirt să reziste. A fost o iarnă frumoasă, în orice caz. N-am mâncat niciodată atâta salam.

Io am trăit nasol. Cum să vă spun? Ăștia de la mine din clasă, Sam, Zvanu, i-a durut exact în cur. Nimic nu-i mișcă. Nici muzica nu înseamnă mare lucru pentru ăștia. Și, pe bune, muzica e o chestie care face toți banii. Uite, mă gândeam io așa că dacă indienii plecau la atac, să scalpeze pe alți fraieri, plecau cântând, deci, la fel și noi, plecăm așa cu chitara. Parcă te simți mai în siguranță.

Aia de istorie a și intrat. Suspect de repede. De obicei mai stă la o bârfă prin cancelarie. N-are chef de ore. Săru' mânaaaaa. Am baftă, n-a ajuns cu strigatul catalogului la mine. Cum mă văd, Sam și Zvanu întorc capul. Mă evită. Păi, siiigur, acuma s-au bășicat. Aoleu, Pensionare, cin' ți-a dat voie să stai acolo? Pe locul meu s-a așezat idiotul, în spate, lângă Stan, Zvanu și Dochia. Din bancă rânjește la mine. Profa îmi face morală, evident. N-am auzit că a sunat. E soneria defectă. Oricum, proasta nu vede că n-am și io o geantă, ceva de transportat cărți. Doar „femeia mea", mobila e cu mine. O vede și îmi spune să o las lângă ea, că n-are chef să mă audă cum zdrăngăn toată ora. Mă-nțelegi, e nevrozată, muncită, îmi arată mâinile. Aseară a spălat rufe până la unu. Muream dacă nu aflam asta. Da, foarte interesant. Ea, *ca și* profesoară, *ca și* intelectual.

Bine, stai jos. O fi având pretenția să-i și mulțumesc că-mi face hatârul să mă primească. Ei bine, nu-i zic nimic. Cică am deja două absențe. Aici trebuie să fac o figură nedreptățită, io, nu se poate, e o greșeală. Oricum, fac rost de o scutire. Cinci mii,

poate scap și mai ieftin, și se rezolvă. Cu încă o absență îmi spune că mă pot considera deja corigent. Ia să pun mâna pe carte. Cum la română se poate să ai nouă și la mine nu treci niciodată de șase? Uite că se poate. Vorbește printre dinți, nici nu deschide gura. Asta o face și mai înfricoșătoare. Dacă așa ceva e posibil. Asta a fost profă la o închisoare de femei. Le băga ălora învățământ politic în cap. D'aia are metode de-astea staliniste, concentraționare, așa. Vedeți ce cuvinte folosesc? Cine știe cunoaște! De-aia am io nouă la română. Adică, ar fi trebuit să am zece, da' profu' nu poate admite că e ceva de capul meu. Io de fiecare dată îi bag așa o chestie mai zbanghie. În fond, ce mare sfârâială să aberezi nițel? Nu trebuie să spui ceva adevărat, ci ceva mișto. I-am spus lu' profu' o groază de tâmpenii, da' măcar pe mine mă duce mintea, io le inventez, nu le memorez din cine știe ce culegere idioată, ca alții. Să-i vezi cum învață, așa cum bea găina apă. Știți cum bea găina apă? I-am zis lu' profu' la teză că Sadoveanu e un nimic, sau că *Miorița* e o porcărie, incită la melancolie băligoasă. În fond, pușt isme, teribilisme, dar măcar erau cât de cât argumentate. Oricum, ca să faci ceva în literatură, trebuie să-ți bagi picioarele. Să aberezi. Eram în clasa a IX-a și la teză la română ne-a dat ceva despre Dimitrie Cantemir. Chiar și oameni cu facultate se poticnesc în frazele alea alambicate. Își prind urechile în cuvintele moarte folosite de tipul ăla care a stat o perioadă la curtea lui Petru cel Mare.

Nu citisem nimic din Dimitrie Cantemir. 99,7% dintre cei care au luat bacu' n-au citit. Nici comentarii despre *Istoria ieroglifică* sau *Descrierea Moldovei* n-aveam chef să memorez. Așa că am aberat. Am scris ce mi-a trecut mie prin cap. Majoritatea prostii fără vreo legătură cu subiectul. Și-am luat nouă. Mă mulțumeam și cu un cinci tras de păr. Scrisesem acolo despre coafura avangardistă a lui Cantemir, despre marca de

șampon folosită, despre păduchioșii de la curtea lui Petru cel Mare și despre campania lui de igienizare. Despre orice, fără a sufla un cuvânt despre subiectul în chestie. Interesant e că în situația aia absurdă doar să aberezi rămânea singura formă prin care gândirea putea încă să se manifeste. Așadar, a abera înseamnă a gândi. Problema e că, la școală, nimeni nu-ți cere să gândești. Uneori, e chiar contraindicat. Trebuie doar să restitui niște informații. Gândești la mate, da' acolo nu-ți folosesc la nimic cuvintele. Gândești cu simboluri, ca un surdomut. Nu cred că profu' a apreciat atunci că am gândit. Varianta cea mai plauzibilă e că a numărat paginile scrise. Ăsta e singurul lucru care contează la o teză de liceu. Cantitatea. Și uneori, bineînțeles, și contribuția pe care părinții elevului ar putea-o avea la fondul școlii. Sam a scris la o teză doar o introducere și o încheiere. Între ele, a povestit ce a făcut el la cârciumă cu o seară înainte. Și și-a turnat cu nesimțire colegii care se scărmănau în nas chiar în timpul acelei teze. *A realizat un text în priză directă cu realitatea, cum ar veni*. Totuși, după teza aia, mi-am dat seama că din aberații se poate trăi. Totul e să clămpăni puțin din fălci, să deranjezi tăcerea. Nu e neapărată nevoie să spui ceva coerent. Poate că, pe măsură ce vorbești, vine și acea nevoie de coerență. Aberația doar declanșează gândirea. Apoi încerci să pui ordine în ce ți-a dat prin minte. Începi să-ți iei în serios gândurile. Ia uite, nene, ce am fost în stare să produc. Aberația e, așa, un fel de gimnastică a minții. Menține neuronii în formă, antrenați. Pentru când o fi nevoie de ei. Dar tot mai rare sunt situațiile alea când chiar ai nevoie de neuroni. Pe cuvânt.

Unde să stau acuma? Ăia în spate tocmai au văzut ceva nemaipomenit de interesant pe geam și trebuie să comenteze. E clar că au aflat despre despărțire. Oricum, io de fapt stau în prima bancă, aici m-a așezat dirigu'. Aici poate mă liniștesc. M-a

așezat lângă Simona, o legumă pe care n-o băga nimeni în seamă și chiar n-ai ce vorbi cu ea. Că mă duceam în spate, e altceva. O rog pe Simona să-mi dea și mie o foaie. Și una bucată pix, dacă se poate. Se poate. Rupe o foaie de la mijlocul caietului, se agită, e precipitată și rămân două găuri mari acolo în dreptul ácelor ălora cu care se prind paginile. Ce stresată e fata asta! Ființă chinuită. E o victorie pentru ea că i-am cerut ceva. Adică nu că i-am cerut io. În general, că i-a cerut cineva. S-a simțit și ea utilă. Dacă asta o ajută, o să-i mai cer.

Profa predă ceva aiurea, nu pot s-o urmăresc. Citește, și atunci când citește nici nu se gândește la ce spune. Poate să citească și mersul trenurilor, mi-e perfect perpendicular. Ar obține fix același efect. Ăia în spate mă ignoră în continuare. Bineee, pot să pun pariu acum că Pensionaru a venit și m-a pârât. Abia a așteptat. A avut timp de când l-a luat dirigu' din budă și până acum. Și sută-n sută că a mai pus și de la el. A înflorit. Știu io ce i-a căcat mintea? Oricum, uite că a fost răsplătit pentru că m-a turnat. Ăștia l-au primit în bancă cu ei, așa, ca un semnal, vezi Doamne, până și Pensionaru e mai bun decât mine.

Și, cât timp profa mai bifează o obligație, dictând anemic, deșelat, vom deschide ultima pagină a caietului lui Sam, acolo unde el a notat sârguincios câteva dintre perlele doamnei profesoare. Ne va atrage atenția o singură propoziție. Perla pe care o vom analiza: „Portughejii a descoperit căci pământul este rotund."

S-ar putea crede că această propoziție mai sus enunțată e produsul gândirii unui obscur chelner sfertodoct ce-și completează studiile la seral. Dar fraza a fost rostită odată de doamna profesoară cu nedisimulată emfază. Am fi putut alege pentru a lua la puricat și alte panseuri dubioase, dar propoziția de mai sus reușește să tezaurizeze într-însa o întreagă

personalitate. Sau personulitate. Reușește să chircească în ea pe cea care și-a câștigat renumele de Monstrul Pitic sau Ultimul Inchizitor:

- *Portughejii* – ca și cum ai vorbi despre Popești, Vasilești care, tragedie, tocmai au descoperit că au rămas în pană de murături. Familiaritatea desinenței „jii“ de care se slujesc mahalagioaicele în toiul bârfei dă o idee despre familia culturală a doamnei profesoare;
- *a descoperit* – dezacordul era inevitabil. Aproape că se impunea;
- *căci* – un „că“ neaoș, cinstit, introducea mult mai bine completiva directă. „Căci“ dă seamă de o anume prețiozitate, izmeneală. E olecuță mai pompos. Chipurile, dubitativ, reflexiv. „Că“-ul e lăsat în seama vulgului grobian;
- *pământul* – sau pământââântul, pronunțat cu afectare. Intim. Acel „â“ lungit dovedește afecțiunea indiscutabilă, programatică, pentru planeta noastră albastră. Reminiscențe ale îndoctrinării practicate cu spor la școala de cadre „Fane Gheorghiu“. Atașamentul e fals, desigur, impus;
- *este rotund* – într-un discurs oral, „ie“ sau „ieste“ erau de preferat bombasticului „este“ rostit fără „i“ ca la „epure“. Hipercorectitudine prin care „este“ devine echivalentul lui „Evrika!“. Finalul aserțiunii trebuia să conțină un fel de formulă magică. O descoperire. Ca și cum doamna profesoară ar fi fost martoră la acel eveniment din trecut.

14. Aztecii

Teoretic, Junioru ar trebui să facă engleză cu noi, dar el se apucă să vorbească despre cu totul alte lucruri. Vine la oră plin de bune intenții, dar, cum probabil nu suportă să aibă în față aproximativ douăș'cinci de inși care se plictisesc și cască de le trosnesc fălcile, găsește alt subiect care să ne atragă. E specialist în OZN-uri, experimentul Philadelphia.

Mai vorbește și despre Eliade, Țuțea, Cioran. Riscă să le bage în aceeași oală și să le trateze la fel. Încearcă unele acroșe. De exemplu, ne spune că Eliade mânca gândaci. Mă rog. Face și politică. Jos Iliescu! Singura șansă – capitalismul. Oarece legătură cu engleza se stabilește când mai pune unul vreo întrebare tâmpită la care bineînțeles că nu se poate răspunde și chiar cel care a pus-o a făcut-o mai mult așa, ca să se audă vorbind. Atunci, deci, Junioru ridică din umeri. De ce? De ce se întâmplă așa? *Because*. De ce *because*. *Because* moloz, *of course*! Are și el două-trei poante. *C'est la vie* înseamnă așa-i la vie, iar *c'est la guerre*, așa-i la gară.

Subiectul la care dă randament maxim sunt însă pușcăriile comuniste. Ce imaginație aveau torționarii ăia, nene! Să te pună să speli cu limba pe jos. Sau injecții cu sare. Tac'su e taliban și d'aia e obsedat de comuniști.

Nu cumva să uitați că în primul capitol a murit Galileo!

Junioru se așază în prima bancă, acolo unde, cel puțin la ora lui, nu stă nimeni. Nu-i place la catedră. Vrea să demonstreze

cât de apropiat e el de noi. Că suntem pe picior de egalitate. Ne mai vorbește despre Woodstock, mișcarea hippie, droguri. Vrea să șocheze. Zice că e pentru liberalizarea drogurilor. Ca-n Olanda. Chiar el are față de hipiot, tricou, blugi cârpiți decolorați, plete. Mă rog, nu chiar plete, suficient însă ca directorul să-l amenințe că e cam indecent pentru un liceu cu pretenții. Ce să-ți povestesc!

Totuși, se contrazice. Din ce înțeleg io, hipioții erau nițel comuniști. Nu de tot, da' oricum, ei erau contra capitalismului. Nu?

Și ăia de la Paris în '68 nu umblau cu cărticica lui Mao după ei? Și nu înțeleg cum de Junioru poate fi în același timp și hipiot, și – cum îi zice? – apologet al capitalismului. Astea două se cam bat cap în cap și, dacă mă gândesc bine, nici Eliade nu era mare democrat.

Oricum, Junioru n-are pic de chemare pedagogică. Îi zboară mintea în cu totul alte direcții. Zice că vrea să ne învețe să gândim. Se poate, da' pân' la coadă io citesc Țuțea care nu-mi folosește practic la nimic, da' engleză nu știu o boabă. *Acum vorbește un tip de șaișpe ani. Așa că să nu credeți…* și nici în generală n-am prea făcut limbi străine, decât cu inginerași d'ăia sictiriți. Junioru nu vrea nici să notăm. Lasă, nu-i nevoie, face. Și zice a țâșpea oară povestea aia cu un faraon din Egipt la care vine – un cine? – un tip de la curtea lui, să zicem. Maiestate, faraoane, fenicienii au inventat scrierea. Ne-am cur la fript! Să vezi ce-or să se dezvolte acuma. La care faronu', lasă, bă, că or să vadă ei ce proști sunt. De ce, Maiestate? Sau, mă rog, habar n-am cum te adresezi unui faraon. Păi ei, când or să scrie acolo, n-or să mai aibă lucrul ăla și în minte. O să dispară din mintea lor, pentru că ei confundă hârtia, papirusul ăla care era pe atunci, cu memoria. Și n-or să mai considere necesar să aibă lucrul acela și în memorie. În două locuri odată. Așa că or să se

ducă de râpă fenicienii. E ca și cum ți-ai pune memoria într-un rucsac. Și un rucsac mai poți să-l și pierzi.

Cam asta povestește Junioru. Mă rog, nu tocmai cu limbajul ăsta, dar eu nu pot să povestesc decât cu limba mea, nu cu a lui. Experimentează pe noi. E de lăudat într-un fel ceea ce încearcă, dar ce mă enervează e că își dă aere de filosof. Acum, de pildă, s-a apucat să vorbească despre azteci. Spune că la nașterea unui pui de aztec se strâng ursitoarele și îi prorocesc, îi croiesc deja destinul. Și toată viața aztecul ăla n-o să aibă altceva de făcut decât să se țină de destinul lui, să încerce să bifeze toate punctele din el. Poate părea plictisitor al naibii. Și ce te faci dacă ți se prorocește c-o să mori la douăș'cinci de ani și, atunci când atingi vârsta respectivă, ai ghinionul să rămâi în viață? Ai putea avea chiar o mare dezamăgire. Ca o babă care, acum îmi amintesc, s-a dus la doctor, a dat o căpiță de bani pe analize, consultații, și la sfârșit era supărată fleașcă. Doctorul nu i-a găsit și ei o boală, acolo, cât de mică, să nu se zică despre ea că a fost la doctor degeaba. Să aibă cu ce se mândri. Cu boala te mândrești. În marea majoritate a cazurilor e o scuză.

Cum domn'e, la prețul ăsta? a mai zis baba care își propusese să fie bolnavă și nu s-a potrivit, nu i-a ieșit pasența. La fel, aztecul care ar avea nesansa să supraviețuiască. Rebeliunea de ultim moment a destinului ar fi un fel de revoluție pe care ființa lui nu ar putea să o suporte.

Junioru zice că în felul acesta, prin existența unui destin, viața lor capătă sens, finalitate. Au de ce trăi. La noi nu e așa. Noi de ce trăim? Ce urmărim și când putem considera împlinită viața? Vedeți, e o dilemă! Aztecul își poate împlini viața chiar searbădă, așa cum e ea, noi nu prea! Pentru că nici nu ne propunem nimic. Dar toate gândurile astea, zic io, toate gândelile astea prăpăstioase mint. Dacă vrei să demonstrezi că viața n-are sens, poți. Poți să demonstrezi că nu se merită să

trăiești, că totul e de rahat, dar ce rost are să faci toate astea?

Totuși, în ce zice Junioru e și mult adevăr. De ce trăim? Parcă mi-e și rușine să-mi pun întrebarea asta cu glas tare. Și-au pus prea mulți problema asta și au compromis-o. Bă, ce cuvinte folosesc! M-am dat dracu'! Să zicem altfel întrebării! Cum? Cred că există un set de adevăruri pe care toată lumea le cunoaște. Adevăruri pe care se întemeiază însăși viața noastră. Adevăruri pe care le intuiești, dar pe care nu le pronunți niciodată. Doar idioții le pronunță. Dar toate întrebările se reduc la cea de mai sus. Toate merg într-acolo. Chiar dacă nu vrem să recunoaștem.

Și aztecii mai aveau o chestie interesantă. Cel puțin una. La ei, un fapt, pentru a exista, pentru a fi legitimat adică, trebuia să fie numit. Adică să mai fi existat și înainte de producerea lui. Să aibă un nume. Un fapt nu există fără nume. Un fapt important, evident. Ca țăranul care zice că girafa nu există. Așa ceva nu există. În concluzie, așa își împlineau ei destinul, pentru că nu voiau să vadă anumite fapte. Vedeau doar ce le convenea. Și, zice Junioru, de ce vă aduce vouă aminte asta? Păi nu de comunism, de nea Nicu? La noi nu existau curve, droguri. Nu era voie să existe. Nu e la fel? Și, concluzionează în forță Junioru, statul aztec era unul de tip totalitar. Are el obsesia asta cu totalitarismul. Mă miram să nu ajungă tot aici. Că statul aztec, prescriind destine, controla la modul absolut viața personală a cetățenilor săi. Se băga peste tot.

Aiureli. Unu la mână, pot fi fapte importante care să existe și nebotezate. Uite, acum îmi aduc aminte de o țigancă. S-a dus la doctor însărcinată în luna a noua. Cică, dom' doctor, mă doare șalele, nu știu ce am. Avea treișpe ani, era un copil și nu știa că umflătura aia din abdomen era semn că e gravidă. Așadar, deși nenumit, fenomenul exista bine mersi.

Doi la mână, Junioru își dă singur cu ciocanul peste degete, pentru că tot el a zis că existența aztecilor reușea să aibă un

sens, pe când a noastră – sufletu'! În cazul ăsta, io sunt pentru totalitarism. Nu m-a convins Junioru. A demonstrat fără să vrea altceva. Io nu cred că vreodată în istorie oamenii s-au întrebat așa de mult ca azi, bă, ce dracu' fac io aici? Ce caut io p'acilea? Io cred că aztecii nu se întrebau asta. Se aflau acolo pentru că așa era scris. Credeau ceva. Așteptau ceva. Noi nu mai avem ce să așteptăm. D'aia sunt mai deștepți evreii, pentru că ei îl așteaptă încă pe Mesia. Nouă nu ne-a mai rămas de așteptat decât Apocalipsa.

Poate fi povestită o existență lipsită de sens? Viața unui aztec e ușor de povestit. El are un rol. Intră într-o matcă. Și existau cuvinte pentru rolul ăla, asociate lui. El știe ce are de făcut în viață. Unul ca Jul nu se poate închipui pe sine când va fi mare. Ce vrei tu să te faci când vei fi mare? E cea mai idioată și cea mai frecventă întrebare pentru care el nu are răspuns. El nu se regăsește în niciunul dintre adulții contemporani lui. Apoi cum îl vor striga copiii atunci? Nea Iulian? Penibil. N-o să le dea voie să-i spună „nea". Prea oriental. Repet, se poate povesti o existență care nu merge spre ceva anume?

Se prea poate ca povestea asta cu aztecii să nu demonstreze neapărat existența unui destin, ci poate să arate că întotdeauna cuvintele au chemat realitatea. Acele cuvinte prorocite. Unele atavisme există și în lumea noastră. Gândiți-vă la fișele de aptitudini pe care le întocmesc școlile. Seamănă cu *job*-ul ursitoarelor. Dar acolo e vorba despre potențialități, nu de activarea lor. Și cu fișele de observare psihopedagogice se petrece aceeași poveste.

Există în lumea noastră până și profeții autoîmplinite. Dezastrele bancare pleacă de la câteva declarații anapoda ale unor inși care nu țin seama de forța cuvântului. De pericolul pe care el îl conține. Sau, mă rog, știu toate astea prea bine și premeditează. Dar și aici, în prorocirile astea, e vorba despre

destine colective, destine instituționale, iar nu individuale. Destinul unor instituții poate avea sens. Gândind ultimativ, catastrofic, instituția a înlocuit omul. Omul e doar o celulă integrată unui organism prea mare. Nu-și poate împlini destinul așa, ca aztecii ăia totalitari. Destinul nostru poate îmbrăca o infinitate de forme și, până la urmă, se stabilește la o formă irepetabilă, nemaiîntâlnită până atunci și care *nu poate fi numită*. Ca la azteci. Și nici povestită, pentru că limbajul are prejudecăți. El nu povestește niciodată ce se petrece acum, ci ceea ce a avut loc cu mai mult timp în urmă și deja a fost conceptualizat. Niciodată nu povestim o situație concretă pe care tocmai am văzut-o, ci una anterioară, căreia deja i s-a aplicat o etichetă.

D'aia nu istoria se repetă, ci cuvintele.

Și uite, tot d'aia se putea scrie mult mai ușor în comunism, în totalitarism, iar scriitorii care atunci au făcut carieră acum tac mâlc. Tot ce e acum e irepetabil. Iar civilizația noastră nu are memorie ca să-și amintească numele acelui fapt arhetip.

Avea dreptate faraonul ăla, săracul. Trăim într-o civilizație fără istorie, în care contează doar clipa prezentă. Care însă nu mai poate fi povestită. Doar vizionată în calitate de spectatori. Dacă pe vremuri un cuvânt era deja o ideologie, azi el nu mai înseamnă nimic.

Un prozator român contemporan a scris o carte despre un soldat care își pierde memoria. Asta ar fi fost pentru acel soldat o șansă, un atu. Ideea ar fi fost că astfel ajungi la esența lucrurilor. Uitând conceptul, folosești doar o parafrază care te apropie de esență, de rădăcina lucrului. Așadar, nu mai e vorba de „mama", ci de cea care ți-a dat viață. Oamenii încep să facă lucruri, acte. Nu mai spui „cizmar", ci cel care îți pune flecuri. Din păcate, pierderea memoriei cu care se confruntă timpul nostru e de cu totul altă natură. Mult mai complicată. Îți aduci

aminte numai conceptele, fără încărcătura lor inițială. Concepte primite. Se uită faptele care au stat în spatele lor.

Și, totuși, cum de povestește Jul? Poticnit, împiedicat, dar povestește.

Povestirea nu a dispărut cu totul. Ea a rămas în zonele marginale, de tranzit, incerte.

Apoi scrisul, povestitul sunt răfuieli. Jul nu s-a acrit de tot. Încă mai simte nevoia să se răfuiască. Și, atunci când te cerți, ai mereu ceva de spus. Așadar, poți să și povestești. Încă mai simte nevoia să se ia de piept, să se bată pentru o idee. Are un simț al dreptății extrem de accentuat. Așa se întâmplă cu toți cei netrecuți prin viață. Simt că nu e totul pierdut…

15. Jurnal

(drepturile de autor aparțin bunicii lui Jul)
„În lumea țărănească nu există conceptul de gunoi.“ (Irina Nicolau)

Am băgat apă în curte pe 1 aug. 1974
(*Apa e începutul, toate civilizațiile au căutat o apă pe care să se așeze.*)
Ne-a pus contor la lumină pe 12 feb. 1991 și la cel alb în ian. 1994
(*Și lumină se făcu.*)
Ne-a pus telefonu pe 17 feb 1992
Pe 14 aug. 1995 a început lucrarea la case pe afară
În aug. 1987 a făcut modif. la case
Pe 9 aug. a pus apometru apa
(*Aici se pun bazele unei civilizații raționale.*)

M-am înscris la pensii în ian. 1972
Am cumpărat maș. de cusut 2 dec. 1936
Mi-am luat ochelarii pe 9 noiemb. 1966
pentru distanță 2,50 d.
— „ „ — lucru 5 d
Am cumpărat bundă 10 noiemb. 1973
405 lei

A cumpărat primu televizor pe 18 oct. 1972
și cel dela Radu pe 9 ian. 1987
și cel în culori pe 25 ian 1993

Altu în culori 5 feb. 1995

Pe 4 feb. 1991 a cumpărat aspiratorul

În luna mai 1993 a cumpărat mașina de călcat

În luna sept 1995 a cumpărat congelatoru dela Petrică

Pe 17 iunie 1974 a cumpărat frigideru

(*Nu se respectă o ordine cronologică. Trecutul și prezentul coexistă.*)

Joi pe 15 mart 2001 a luat tele de la reparat și seara sa stricat. A doua zi vineri la dus iar la reparat și merge.

(*Aici avem de-a face cu aventurile tehnicii.)*

Pe ziua de 19 iunie 1991 am făcut actu de moștenire lui Mihai

În mai 1999, a fost Papa II în România

(*De ce această intercalare?*)

Am spoit în casă în oct 1995 cu Geta Drăgan și Ani

În anul 1979 sa schimbat ora la ceas

A scos apa din hasna pe 3 iunie 1996

Pe 8 iunie 1994 am vândut pământu de la Băicoi

Sarmale cu orez o cană jum iese 30 de sarmale

o litră de apă iese 8 farfurii măcinici

Colivă 2 căni arpacaș

La grădină punem 5 oale boabe

(*Instrucțiuni de folosire a lumii. Lumea e ceva care se citește. Ai nevoie de prospect.*)

Pe 22 feb 1993 a pus baterie la ceasu meu. Acum pe 30 noiembrie

---

Am făcut pomană pe 11 mai 1996

Am pus răsboiul în pod pe 2 sept. 1974

Mama lui Ani o chema Maria

Am găsit în ziar scris că dacă plouă pe 11 sept va fi roade

(*Atentatul de la World Trade Center a avut loc la aceeași dată.*)

Pe 10 iulie 1996 a avut 20 ani dela cununia civilă Mihai cu Emilia

---

Pe 12 ian 1990 mi-a scos doapele din urechi

Pe 13 iunie 1992 mi-a scos doapele din urechi la Oradea

Pe 17 noiemb 1993 mi-a scos doapele din urechi la Poiana

Pe 15 martie 1994 mi-a scos doapele Câmpeni

(*Încercare de a găsi un ritm. O semnificație. Astfel, poți să profețești.*)

Cățelu de la Tita la luat pe 21 feb. 1991, născut pe 6 dec. 1990

Pe 21 feb 1992 ia făcut injecție la câine

(*Din nou ciclicitate.*)

Pe 9 iunie 1994 a internato pe Ionica în spital la Ploiești și pe 19 iunie a venit

Pe 6 april. 1995, la operat pe Traian

Pe 20 ian 1996 și-a rupt mâna Emilia

Pe 11 iunie 1996 a internato la București și pe 2 iulie a venit

---

Se începe toamna pe 23 sept

Se începe primăvara pe 24 feb

Pe ziua de 21 iunie e cea mai mică noapte

Sirop bun de tuse e Trecid

Când ești răgușit e bun ceai de mușețel

Când cade părul e bună zeama de porumb verde fiert să te uzi pe păr

Până la Sf. Ilie când bate vântul răspândește ploaia dacă e

nor după Sf. Ilie și bate vântul aduce ploaia

(*Cine spune astea? Informații neatribuite. De aici, folclorul care nu are nevoie de un autor. Aparține comunității. Aceste propoziții nu iau formă de maximă, ci de rețetă. Succesul lor e garantat de acțiune. La noi, de multe ori, înțelepciunea e una sterilă, resemnată.*)

În duminica moșilor se duce cu foi de nuc la biserică la cimitir se udă cu apă mormântu și se presară grâu

---

Ion născut 15 august 1909
Veronica născ. 20 oct. 1914
Ionica năs. 6 feb 1935 ora 10 dim.
Dobre născ. 5 sept 1939 luni noaptea ora 12
Mihai născ. 12 noiemb. 1945 luni seara ora 8
Traian născ. 5 ian. 1935
Ani născ. 1 dec. 1936
Emilia, născ. 9 oct. 1946
Sorin născut 27 iulie 1978 joi seara ora 7 jum
Cuscra Sinaia născ. 20 feb 1925

Ion a murit pe 3 feb 1955

Tăticu sa îmbolnăvit pe 4 aug 1974 și a murit pe 1 aprilie 1986

Mămițica a murit pe 30 mai 1952. Avea 56 de ani

(*Nu sunt folosite verbe evaluative. Totul e notat sec, fără a devoala sentimentele. Doar un ecleraj, alăturarea a două informații, cum se întâmplă acum, ne lămurește care sunt sentimentele reale. E un stil jurnalistic pur.*)

Maica născ. 28 noiemb. 1888 și a murit pe 30 ian 1972
Pe 2 ian 1987 a murit Gică al Paulinii
Pe 5 aprilie Petre al Anichii
Pe 1 mart. a murit Margareta 1997

16. Dicționar

Profa și-a terminat numărul. A recitat lecția și acum ne roagă să fim cuminți. Ca pe țânci. Putem să ne facem lecțiile la altă materie, dacă n-am avut timp acasă. Sau am fost leneși. Putem chiar să copiem temele de la altul, admite și parcă se cere aplaudată. E convinsă că e o persoană cu adevărat reușită. Uite cum ne știe ea toate tertipurile, toate subtilitățile.

Scoate o revistă colorată strident, de mântuială. Vedete, chestii. Sssst, mai adaugă. Trebuie să lectureze. Dacă atunci când a vorbit despre Napoleon admitea zumzete, șușoteli, când vine vorba despre Natalia Oreiro, Eduardo, Don Pedro – mă-sa pe gheață, că nu-i știu pe ăștia! –, mucles! Uite că face și conspecte, subliniază rețete, tot felul de chestii.

Un minut, hai două, în clasă e liniște, apoi reîncepe zbârnâitul acela specific de șoapte, chicoteli fonfăite, discuții, bisericuțe formate cam în patru puncte de forță ale clasei. Deschid cartea de istorie și încerc să găsesc niște fotografii nemâzgălite. E greu, toate au adăugiri, îmbunătățiri. De unele îmi vine să râd chiar și acum. Doi soldați în tranșee, noroi, moloz. Dărâmături. Unul îi arată ceva celuilalt. Ceva în depărtare. În bulă scrie: Uite, acolo are bere! Hai, că sunt tare! Mai bine desenez pe bancă. Se desenează foarte bine pe bancă. Ce e mișto e că pe suprafața asta lucioasă, netedă, dacă ai greșit poți să ștergi imediat și-ți rămâne așa în palmă o pastă, o zeamă albastră, neagră, depinde ce culoare are pixul. Nasol e că poți să desenezi ceva barosan, mare, și vreun dobitoc îl șterge. Nu

înțeleg de ce. Să se răzbune. Știu io? E tot o chestie de creativitate și distrugerea. Desenez în special profiluri. De oameni. Au ochi holbați, buimaci, parcă au făcut insolație și refuză să și-o trateze. După aia încerc să-mi închipui cam ce fel de inși ar putea fi cei desenați, ce le-ar plăcea lor să facă, dacă sunt căsătoriți, cât poartă la pantofi, dacă au câine și cum îi cheamă. Sau, ca să fii sigur că nu se șterge, scrijelești așa cu un pix terminat sau cu un briceag. Nasol e că de unele nu mai vrei să-ți aduci aminte după aia. Cum e la mine scris *Make war not love* din perioada când ascultam io *deather*-eli d'alea rele. Eram un bou.

Mai scriu și componențe de formații, așa mișto, cu litere gotice *drums, lead guitar*, *backing vocal, cymbals*. În engleză, așa e mișto. Cât m-am chinuit io să memorez componență, albume, an de apariție. Ca să fiu în rând cu lumea. Să arăt că știu, sunt expert. Să fiu unul de-al lor.

Nuuuuuu! Știu ce fac! Gata! Un dicționar de formații. Gata, tată! S-o luăm cu

A) Ce intră aici? Zi, mă, o formație cu „a"! Anthrax, așa! Nu prea îmi plac mie, dar sunt la A. Oricum, ce idee să botezi așa o trupă! Asta e o boală nenorocită, din câte știu io. O să-mi fac și io o trupă Oreion, Vărsat de Vânt, Panarițiu. Ce-ar mai fi. Altar, de la noi. Desigur, Anathema. Așa rămâne. Ia să scriem frumos A-na-the-ma…

B) Ce e cu B? Beatles! Să n-aud io pe careva că zice că sunt ușurei! Ar judeca cu curu'! Be, be… Black Sabbath, nene! Beatles ar fi prea banal.

Aoleu, s-a bășit Zvanu! Mamă, cum s-a auzit. Ăsta are necazuri, probleme cu stomacul. Ar trebui să se ducă să se caute. Nici să se cace ca lumea nu poate. Dimineața să vezi cum se chinuie, că nu reușește acasă. Și cere mereu voie de la ore.

Nu-l crede niciun profesor că n-o face intenționat. Mamă, ce agheu a putut să tragă. Ăia în spate râd ca proștii. Deci io sunt țăran, dar ăsta e băiat finuț, delicat. Bineeeee!

Be, be… Bambucea! Am uitat să v-o prezint, colega mea Bumbucea! E cu Be! Păcat că nu e formație! Io-i zic Bambucea sau Bumbăcilă, chit c-o cheamă altfel. Râde tot timpul dacă stai să te uiți la ea. Adică nu râde, are ea așa o față care te înșală. Mai veselă. Bambucea, taci din gură că zgârii parchetul! Nu s-a prins!

C) Sigur, Crimson. King Crimson. Scris cu gotice, mișto. Sunt un erudit. Cine știe atâtea formații ca mine? Mamă, ce toacă alea în spate! Cohen. Leonard Cohen. E dificil să alegi.

D) Doors. Nici nu se pune problema. Death. Nu, nici ăștia nu-mi mai plac. Nici nu cred că mi-au plăcut vreodată. Doar făceam pe nebunul. Dădea bine. Sau, mă rog, trebuia să intru și io undeva, într-o categorisire.

Toți erau ba repări, ba depeșari. Io cu Gogu am decis atunci că suntem sepulturiști. Metaliști. Așa ne-am hotărât noi într-o după-masă. Ne duceam unul la altul, puneam muzica la maxim și dădeam din pleată ca disperații. Mamă, ce mișto, dar nu înțelegeam nimic. Mă mai durea și ceafa ca la balamuc. Gogu zicea că e rocker atuncea. Între timp i-a trecut. Acum e o mândrețe de cocalar. Consecvent, de! Mie mi-a intrat în sânge muzica asta. Nu știu ce dracu', uneori iau chestiile prea în serios și pic de fraier.

Ce-ar mai fi la D? Depeche Mode. Să n-aud, că fac urticarie!

E) Ce-ar mai fi aici? Eeee Europe, m-am scos. Și mai bine – Emerson, Lake & Palmer.

F) Fîîîîî. Floyd. Pink Floyd.

Șăfu o vrăjește pe Moga, colega lui de bancă. Pulovăr mulat, l-o fi excitat și pe el. Are niște țâțe a dracu' și de fiecare dată

când o ascultă vreun profesor și le umflă așa, că ți se scoală de un metru. Șăfu nu se pricepe la vrăjeală. Slaaab! Ce dracu', i-o fi recitând ceva din romantici.

E meseriașă, dar e pe bune cu un fraier de la Palade din clasă. Un prost. Îl cheamă la ea. Hai să ne facem temele nu știu ce și ăla nu se prinde, boul. Sau o fi vrând iubire bibelou de porțelan. Până la căsătorie, henț, n-ai voie. Și asta de fapt e o tocilară, sub papucul mă-sii, că vai, ce deșteaptă e fetița mea. E victima mă-sii. Se laudă peste tot cu ea. O cunoaște și pe maică-mea și asta e nasol, că îi zice tot timpul, vai, fetița mea învață toată noaptea. Că i-a luat și becul din cameră. Mai dormi și tu, dragă! Bineînțeles că asta mă enervează la culme. Pentru că maică-mea crede minciunile ăleia și, cum vine acasă, aia de ce poate și tu, nu? Și când e vreun film la televizor cu copii-minune începe că ce n-aș da să am și io un copil ca ăla, nu un puturos ca tine, cu zdranga-zdranga. Dar ce, ăia în film sunt adevărați? Trebuie să-mi înfig coada între picioare și să tac.

Minte mă-sa de sparge. Altădată zicea că s-a dus fii-sa la județ la toate olimpiadele. N-a mai lăsat-o ea să se ducă mai departe, că e surmenată, nu știu ce. Aiurea, a luat 6 la fizică și d'aia nu s-a dus. Sau mai zicea că la facultate intră fără probleme. Singura ei problemă e că nu știe cum o să transporte frigiderul până la cămin. Cu ce o să-l care.

G) Să revenim la treburi mai serioase. Gary Moore. Sau Gary Moare cum zice Palade. Gică Petrescu. Nu, dă-o dracu'! E prea de tot. Gaz pe Foc. Ce-am pățit, nene, de-mi vin în cap numai papițoi?

H) Holograf. Papagali, nu mă interesează, prea comercial cântă. Nu-i trec p'ăștia, chit că sunt „români de-ai noștri". Hendrix, aia e!

I) Iris. Hai să-l băgăm și pe nen'tu Minculescu, că are moaca

aia de alcoolic supărat. Ba nu, pe Iron Maiden. Chiar dacă sunt nițel depășiți. A plecat și Dickinson și i-a lăsat cu fundul în baltă. Ăsta de la Wolfsbane nu prea e mare brânză de capul lui.

Ăia în spate îmi evită în continuare privirea. Ce faceeee? Dochia îi învață baschet. Da! Avem meci mâine. Avem pe dracu'! Pe mine nu mă iei în echipă, jigodie? Speră c-o să fiu io gelos pentru asta. Le explică scheme, figuri, recuperări. Aicea paravan, cârlig, capac. Cum vine el pe exterior. Dochia e mare la baschet. Încă dintr-a noua juca în echipa școlii. Învață și bine. Asta e curios, dar altceva în afară de baschet n-are în cap. Și-n somn… Sam și Zvanu se pricep la baschet mai mult de-o groază. Momâi, împăiați, doar îți mai ard câte-o labă peste ochi și cică ce, mă, că n-am vrut!

J) Tot Jimi Hendrix. Nu! Joan Jett! Joan Baez, ca să trecem și o gagică. Mamă, câte sunt. Și Johnny – căcălău, gârlă! Johnny Cash, John Paul Jones, J.J. Cale.

Sam nu are chef să-l asculte pe Dochia. Ăsta nu poate să se concentreze mai mult de-un minut. Acum, îl mângâie pe Zvanu ca un poponar. Bă poponautule! Pe bune, la Sam cred că sunt ceva înclinații homo. Mai efeminat, așa. De când s-a apucat de chitară și-a lăsat și ghearele alea, că el nu cântă cu pană. Plus pletele. Ochi mâloși, umezi. Puah! Mi se face scârbă numai când mă gândesc.

Odată, s-a dus și Sam c-o tipă acasă și mă-sa, când a venit de la lucru, a găsit prezervativul folosit. Cine a fost la noi? Ăsta, repede: Zvanu a fost! Că vorbise cu Zvanu, dacă e ceva să zică și el că a venit și au învățat la română. Când mă-sa i-a dat telefon lui Zvanu să verifice asta, i-a spus și lecția, pagina, tot. Vezi, Doamne, învățaseră! Se duce mă-sa la școală și face, măi copii, voi ați observat ceva ciudat la băiatul meu, că nu mi-ar plăcea să-l știu poponar?

K) Ce e cu kappa? Kreator. Nu. Nu mai bag d'ăștia supărați pe viață. Altceva. Vedem noi ce!

N-am și io un scaun ca lumea! Pensionare, dă scaunu', că te rup!

Delia mănâncă. Bravo, fata tatii! Senviș. Dă și mie să mușc o dată că-mi ghiorăie mațele. Hai, mai repede, că stă producția, io am de desenat. Cum o fi putând asta, nene, să stea de dimineață să ungă feliile alea, să le împacheteze? Nu suport așa ceva. Și când îmi pune maică-mea de mâncare, sau o arunc, sau o dau altcuiva. Nu pot să mănânc în public. Nu pot să fac ceva în public. Atuncea cum dracu' cânt la chitară? Asta-i întrebarea! Înseamnă că sunt un ales. He, he!

L) Led Zeppelin, e clar! Leppard. Def Leppard, ăia cu bateristul ciung. Cu kappa mai văd io ce o să trec. Anca și Larisa discută, bârfesc. Dispreț pentru restul. S-au refugiat acolo, în banca lor. Astea doar între ele discută. Or să ajungă niște lesbiene împuțite. Nu le-am văzut vorbind cu altcineva. Au pretenții că sunt de nu știu ce familie bună. Îți fac o favoare dacă scot două vorbe pentru tine, cu aerul c-o să le rămâi dator pe viață. Discută despre operă, teatru, balet. Asta e nasol, nene. Că oamenii care au citit ceva n-au trăit nimic, iar ăia care au trăit, n-au citit. Din această dilemă nu putem ieși, am zis! Io nu prea știu pe nimeni care să împace astea două chestii. Să le armonizeze.

Cu astea două trebuie să fii mitocan. Ele te silesc. Se cred la un nivel prea de sus și înjurătura le aduce la o altitudine acceptabilă. Dă-le dracu'! D'alea care mănâncă doar graham și apă plată ca să nu pună pe ele. Doar ciorbă de varză și d'aia sunt mereu așa constipate. Țațe. Nu știu dacă ați băgat de seamă, dar în fiecare clasă trebuie să existe cel puțin o țață. Și astea stabilesc un fel de relații diplomatice. Formează un fel de breaslă a țațelor.

M) Gârlă. Metallica. Megadeth. Manowar. My Dying Bride. Sunt o groază. Sau o groaie, cum am auzit io un copil. Pentru el cuvântul ăsta era superlativul absolut. Contopea pe „groază“ și pe „droaie“.

Cristache nu și-a scris la mate. Întreabă disperat cine are. Io? Păi nu vezi, măi zgubiliticule, că nu mi-am luat nimic la mine?

N) Nice. Formația la care a fost înainte Keith Emerson. Foarte mișto. Niște adevărați. Altceva? New kids on the block. Hai să fim serioși.

O) Obituary. Tot ăștia duri. Să ne mai gândim… He, he… Oana Sârbu. Nu d'astea la caterincă. Deși ar merge să fac și un dicționar la mișto.

P) Paradise Lost. Acuma și Sam, și Costi se dau rotunzi, că, bă, ce mișto e Paradise! Da' io i-am descoperit și, când le ziceam, făceau că e o labă. Și versuri tari de tot. Sau Purple. Deep Purple să trec? În niciun caz Pantera. Prea vulgari. Vocalul ăla e ceva de speriat. De-aia m-am enervat io și pe Hetfield când s-a tuns ca Anselmo. Ras la tâmple și cu chică. O combinație de un prost gust mai mare nu se există. Și m-a mai enervat Hetfield și la Woodstock în '94 când dădea pe scenă o flegmă la două-trei minute. Nu că aș fi io nu știu ce delicat, dar nici chiar așa.

*R***)** Rennaisance, Rolling Stones. Nu, pe ăștia îi las la S. Rî, rî… Roxette – o porcărie. Pentru dicționarul la caterincă. Și când mă gândesc că eram înnebunit după ăștia printr-a șaptea. Măcar bine că-mi dau seama ce prost eram. Înseamnă că am evoluat. Tot e bine.

Hopa! Bilet de la Sam. Cică vrea caseta cu Kiss. Flori nu vrei? Și io am la el un Crimson, *RED*, de vreun an de zile. Nu-i dau nimic. Tot îmi evită privirea. Are impresia că dacă scrie nici n-a vorbit cu mine. Scrisul e altceva. Mi se rupe. Ce, 's io obligat

să mă car cu caseta după mine unde vrea domnu' Sam? Ce chestie de rahat! Ne-am retras ambasadele și acuma parcă facem partaj. Păi, dacă e așa, să-mi dea și manualul ăla de chitară de la Teora și vreo două postere pe care i le-am dat io așa pe ochi frumoși. Și niște partituri. Să fim corecți pân' la capăt. Kiss! Ce dracu', tocmai caseta cu vopsiții ăia care nici nu-mi plac cine știe ce o are și el la mine.

K! Aoleu! ce bine mi-a prins! Mersi, Samule! Și așa nu aveam nimic la kappa! Kiss, așadar!

S) Suzi Quatro! Ce vă râdeți, mă, dacă-mi plac și vechituri d'astea! Santana ar mai merge. Ba nu, Cat Stevens! Pisică! Are și versuri dărâmătoare. Sepultura, huo!

T) Tiamat. Therion, Therapy. Primii – Tiamat. O chestie sentimentală. Pentru că tot io i-am descoperit și p'ăștia, chiar dacă acum toți se omoară după ei. Cică e un zeu nordic. Ba nu, ei sunt nordici. Zeul e sumerian. Au ei marota asta cu chestiile tenebroase, cadavre, sicrie, lanțuri, grote, caverne. Mi se pare că e și un strop de filosofie la mijloc.

Șăfu n-are noroc cu Moga. Nu se pricepe. Vorbesc io ca un fraier. Las' că s-o milostivi și de mine Ghițuleasca odată! Chiar dacă n-o suport io. Îi pun perna pe față și gata. He, he. Ghițuleasca e la fel cum zicea unchi-miu că la el pe stradă era una, Mama Ucenicilor. Era o școală de ucenici acolo. Și cum ieșeau de acolo, tipii zbang la asta. Și ei i se făcea milă. Gata, i-am găsit poreclă lu' Ghițuleasca: Mama Ucenicilor. Mama San. Nu-mi place fața aia cabalină. Prea solidă. Cum zice Bârnă, dacă strânge asta o dată din buci ți-o rupe. A făcut înot cât era mică. A avut grijă domnu' doctor de ea, să se dezvolte armonios. Și, totuși, de ce încerc io să mă conving mereu că nu-mi place de ea?

U) Ce formație începe cu U? Urticarie. Ar trebui să-i zic lu'

Costi să ne cheme așa. A! Gata! Unleashed! Perfect. Stai așa! Uriah Heep! Sunt un erou.

Zvanu se scarpină la coaie. Adică io sunt țăran și ăsta ce-o mai fi? Bine, mitocănia lui e intenționată și, de-aia, pentru că e făcută cu bună-știință, ostentativ, nu poate fi considerată țărănie, mojicie, ci așa, un fel de protest, o chestie de personalitate puternică.

Mă întorc la Simona. Timidă. O abordez în forță. Ce faci? Ce mai faci? Aia crede că nu știu ce vreau io de la ea. Râde cu frică. Mereu m-a scârbit râsul ăsta de handicapat care parcă te imploră să nu dai în el. Sau să dai cu milă. La cap să nu dai. Asta, dacă nu era fată, și-o lua pe coajă non-stop. Râde ca broasca la barieră. Pe mine și câinii mă enervează. Tot așa se gudură. Ăia care iubesc câinii sunt niște idioți. Ființe cu probleme. Câinele te iubește necondiționat. Chiar dacă îl bați, dacă îl chinui. Așa că nu poți să pui mare preț pe iubirea aia. Știe că trage un profit din iubirea aia. Tu îl hrănești, îl îndopi și o fi bănuind și el că, dacă îți face rău, i s-a tăiat rația.

Ăia în spate fac o poantă imbecilă. Pun un deget sub bărbie, aoleu cum te-ai murdărit, te-ai pătat, apoi, harșt, îi trag ăluia una peste nas. Poantă cretină. Acuma-mi dau seama cât sunt de meschini, de reduși. Dacă eram și io cu ei poate nu ziceam așa.

V) Van der Graaf. Asta e. Vali Vijelie. Ar trebui să fac și dicționarul ăla la mișto!

X) Ce e cu X? Extreme, dacă scrii așa… Nu merge.

Acuma văd că ăia în spate au și o cutie de votcă. La ora asta? Uite că bea și Dochia. Ei, na! O fi apă chioară și fac pe deștepții. Dochia se sufocă, mamă, ce urât face, îl arde esofagul. Deci e votcă, totuși. Are și astm, prostul. Profa îl întreabă ce se întâmplă. Nimic, nimic. Sam le bea de le rupe, dar Dochia? Odată, și-a turnat o sticlă de votcă în cap. Era supărat că nu vrea

nimeni să bea cu el. Adică luase el două sticle. Una a băut-o și ailaltă și-a vărsat-o în cap. Umbla Bârnă cu bricheta pe lângă el, că-l flambează. Ioana d'Arc. Nu e sănătos Sam, pe bune. Face niște chestii, că nici nu mai știi ce să crezi. Eram odată la el acasă, a luat polonicul și l-a aruncat de la etajul patru în capota unei mașini. S-a înfipt acolo. Și el râdea de făcea pe el. Și totuși, nu poți să-l condamni. N-o face cu răutate. E doar așa, parcă să vadă cât poate să întindă coarda.

Z) Zappa. Nici nu se pune problema.

W) The Who. Sau Will Smith pentru partea ailaltă. Trebuie să fac un dicționar de papagali. Io nu înțeleg de ce toți negrii sunt așa, de prost gust îmbrăcați. Adică e un prost gust atât de evident, încât nu știu… Ca adineaori când se scărpina Zvanu. Nimic nu e mai scârbos decât un negru în costum alb. Sau oxigenat. Adică io n-am nimic cu negrii, așa, în general. Ce, Hendrix?… Dar ăștia și-o fac cu mâna lor. Parcă ei vor să fie dezgustători. Nu-s io rasist. Ce, atunci când îl strigi pe unul pe stradă în loc de, băi, vită încălțată, îi zici, băi țigan borât, atunci ești rasist?

Gata, asta e tot! Ce suntem noi în fața noastră? Ba nu, sunt prost! Am uitat de *Y*. Să vedem. Yardbirds, sigur! Sau Yngwie Malmsteen. Yes ar mai fi. Să recapitulm. ABCD… Q! Am uitat de Q! Queen, bineînțeles. Rămâne Quee…

— Ceee cârcălești tu aicea? Pictezi? Te chinuie talentul? face profa din nou fără să descleștеze dinții. Scrâșnește sinistru. Marș afară imediat!

Iete domn'e, adică tu poți să citești *Povestea mea* și alte aberații de gospodine neregulate și io n-am voie… și mai sunt două minute pân' la pauză. M-am făcut c-o absență. Deci sunt corigent! Mersi, doamna profesoară! P-ăia în spate nu-i vedeți! Păi, sigur, mă-sa lu' Sam e profesoară tot în liceu aicea. Sunt

prietene, nu știu ce, se întâlnesc la o cafea, ce faci, tu? Iartă-l pe fi-miu, da, dragă, știu că e cam derbedeu, crezi că tac'su nu-i spune? Dar e că e simpatic? Uită-te și tu la el! Și Sam a făcut multe, nene! A spart o ușă, a crăpat tabla! Și n-a pățit nimic. Bine că sunt io oaia neagră. Pe mine poate să se răzbune. Adică ăia beau în spate și ea mă vede pe mine? Dacă eram un turnător ordinar ca Pensionaru, îi pâram. N-am chef să-i cerșesc acuma mila, deși asta urmărește. Dacă aș insista… Asta și vrea, să mă umilesc.

Mamă, ce nervi am. Uite, acum, când ies din clasă, se sună. Alții au și ieșit în pauză.

La ea e regulamentar să citească reviste d'alea. Numai pentru atâta și io aș da-o afară din școală. Iese și Pensionaru. Are un mers uscat. Două bețe-nfipte-n cur / Aparat de mers pe drum. Se joacă cu un cuțit. Cuțitul lui Sam. Îl știu. Eram odată cu cortul și era să moară, prostul. Făceam cortul și îl văd pe Sam cum vine de sus pe deal cu cuțitul în mână, ăăăăăă, era și băut, aleargă, se împiedică de niște sârmă ghimpată și cade. Cuțitul era cu vârful în sus. Bă, ce noroc a avut atunci. Dacă-i intra în stomac, trei centimetri mai la stânga, dădea-n primire!

Acuma i-a dat cuțitul lui Pensionaru. Vedeți ce meschin? Tot ca să mă întărâte pe mine. Până acum nu l-ar fi dat la nimeni. I l-am cerut de nu știu câte ori. Are colecție acasă, e obsedat. Vreo cinșpe cuțite, plus o baionetă ca a lui Peneș Curcanul. Nu lasă pe nimeni să le atingă.

Pensionaru îl învârte, îl sucește ca un spadasin. Mă vede. Fandează ca la scrimă. *En garde!* Jul, ți-a sunat ceasul!

Atacă, se oprește cu vârful la un centimetru de pieptul meu. Poate se-mpiedică. Și-așa e gresia spartă pe jos. Una lipsește cu totul. E doar o groapă.

Dă și mie cuțitul, îi zic. Hai nu fiiii… Se îndură după ce îmi ține prelegere că nu e al lui și că… Ia-l, că mă strigă Pisoiu. Ce e,

băi Pisoi? Îl întinde. Stai să văd ce vrea ăsta. N-am timp să-l apuc și el îi dă drumul. Cu ochii după Pisoiu nu s-a mai asigurat că eu l-am prins și cuțitul cade pe ciment. Zbang! S-a spart mânerul. Pensionaru se înverzește, îîîîî, ce-ai făcut, Jul?

Io, măi ghiolbanule? Păi cine? Nu ți-am dat cuțitul? Stai, măi omule, că tu l-ai scăpat! Io nici nu am pus mâna pe el! Ia o moacă supărată. Adună resturile. Intră în clasă și probabil se duce la Sam să-i zică ce am făcut eu. Nu renunță la ideea că eu l-am spart. Oricum, n-a văzut nimeni faza. Ia să vedem totuși ce minte! Când intru eu, Sam deja îi zice:

— Păi tu tocma' lu' țăranu' de Jul te-ai găsit să i-l dai?

Țăran? Buuuuun!

Aș putea să mă cert, aș putea să fac scandal. Mi se rupe. Chiar mi se rupe. Nu mă mai interesează nimic. Îmi iau chitara și ies. Sam îmi evită în continuare privirea. Parcă îi pare puțin rău acuma. Nu mă văzuse când am intrat. Niște meschini toți. Nici nu poți să te superi pe ei. Putea și Sam să mă întrebe, e adevărat, măi curule, ce zice ăsta? Asta pune capac.

17. Țăranul de Jul

„There is someone in my head / But it's not me.“ (Pink Floyd)

E adevărat că acum vorbește cam mult Jul ăsta, dar măcar aici să scoată pârleala! D'aia cântă la chitară, între altele. Și, fiindcă tace, tot s-a ales cu ceva – a învățat să asculte.

În liceu, majoritatea profilor îl consideră un idiot absolut.

Nu s-a remarcat multă vreme prin nimic. Când asta s-a întâmplat, a fost prea târziu. Prima impresie contează. Stătea în bancă cu un prost căruia îi puțea gura îngrozitor, care se lăuda că se masturbează de trei ori pe noapte și cu care altceva afară de fotbal nu aveai ce discuta. Pensionaru îi zicea. Credea că americanii au dat bomba atomică la Mitsubishi și Kawasaki.

Profesorii îl judecau pe Jul în virtutea unor stereotipuri. Dacă vii de la țară, ești un bou, un țărănoi, un ghiolban.

Obții ce investești, pentru că adeseori Jul se purta așa cum îi cereau ei. Se așteptau să fie limitat – era. Se așteptau să nu-și facă lecțiile și nu și le făcea. Ei nu aveau niciun interes să-l schimbe, să-l salveze.

Aveau nevoie și de un personaj redus.

Totuși, Jul nu e chiar așa bătut în cap. Deși la prima vedere propensiunea sa analitică pare absurdă, iar neologismele pe care le pronunță pot fi asemuite unei nuci înfipte în perete, vă asigur eu că nu-l cunoașteți pe Jul. Lui îi e teamă să-și arate coeficientul de inteligență real. Parcă îl jenează, îl incomodează. Dacă țara te vrea prost, uneori e mai rentabil să faci pe prostul. Afli cu ocazia asta și ce-i poate pielea ăluia din fața ta, care are

acum prilejul să se desfășoare, iar atunci când scoți o chestie deșteaptă se miră toți. Uite ce-i bubuie mintea ăstuia!

Oricum, oamenii își fac o anumită părere despre tine. Această părere și-o fac atunci când tu ești încă mic, iar ei pot face ce vor din tine. Te domină și asta îi face să se simtă bine. Tu nu reprezinți încă un pericol. Sunt oameni care văd până și în cel mai banal obiect o armă care i-ar putea răni, lovi, ucide. Apoi, oricât ai fi de destupat, ei nu mai pot concepe că ai crescut, că te-ai făcut băiat mare, că nu mai ești tot ăla pe care îl întrebau amuzați: „Bă, dar puță ai?“

Oamenii te vor neschimbat. Iar dacă un gest al tău dă de înțeles că nu mai ești tocmai un copil sau, în orice caz, că nu ești tocmai tâmpit, ei vor reacționa violent. Cum îți permiți tu să fi crescut fără să le ceri aprobarea? Îi rănești în convingeri. Cum de nu ai reacționat în conformitate cu ideea pe care ei deja și-au format-o despre tine? Cum de ai ieșit din albia prejudecății lor?

Tu n-ai voie să crești. Când crești, devii periculos. Se tem de posibila ta dominație. De posibila ta înstăpânire. E veche chestia asta. Încă de la Irod.

D’asta, cartea aceasta trebuie să aibă cel puțin doi autori care să vorbească amestecat. Acest text va fi ca muzeul din acel banc celebru, muzeu în care se află două schelete ale lui Napoleon de dimensiuni diferite, unul din adolescență și altul de la maturitate.

Așa că Jul a devenit un bufon. Suferea pentru că nimeni nu vedea substratul clovneriilor sale. Spuneau și altceva dincolo de aparențe. Ceva grav, profund. Simțea că el are mai multă minte decât toți ăilalți.

La el prima impresie e întoteauna jalnică. Asta pentru că nu face niciun efort să cucerească. Mulți nu merită treaba asta. Și, dacă ei te cred tâmpit, le faci o plăcere și te comporți ca un tâmpit.

Face și un liceu de mate-fizică, iar el a avut întotdeauna o inteligență speculativă foarte apropiată de impostură și care nu se potrivea științelor exacte.

De fapt, el nu are inteligență practică, ci imaginație. Își amintește că lucrul cel mai enervant în copilărie era când cineva îl învăța să deseneze. Să facă o casă. Un pătrat cu un triunghi trântit deasupra. Niciodată altfel. Doar așa cum voiau ei. Și își amintește că nu-i plăcea deloc asta. Să fie învățat să vadă într-un anumit fel.

A fost mereu considerat periculos, pentru că jignea foarte ușor.

Bufonadele. Trebuie insistat asupra lor. Înseamnă ceva.

Nu învață absolut nimic, citește cu totul alte chestii. Ascultă muzică și ascultă oameni. Singura chestie pe care știe s-o facă cu adevărat e să asculte oameni și să descopere într-o replică o întreagă dramă umană. Chiar dacă își va da poate seama de asta mai târziu.

La discuțiile în clasă are ceva succes, când susține o chestie, dar nu prea e luat în serios. Chestiile spuse de el sunt așa de grave, încât par ridicole. Stârnesc râsul. Asta e! Adevărul stârnește râsul.

El a înțeles întotdeauna altceva decât înțelege un om obișnuit.

Chiar la naștere, maică-sa i-a spus că a ieșit cu curul înainte. Așa a tratat lumea de la început. Nu e doar o speculație.

Totul pe dos. La matematică a făcut odată o demonstrație de trei pagini unei probleme ce se putea rezolva în doar trei rânduri. Demonstrația era corectă, dar ineficientă. Doar un idiot ar fi luat-o pe panta aia. S-a scărpinat întotdeauna cu mâna stângă la tâmpla dreaptă făcând un ocol pe la creștet. Și asta poate fi interpretată ca originalitate.

În copilărie, a citit mult. D’aia a văzut el mereu lucrurile

altfel. Pentru că e unul dintre ultimii alfabetizați într-o lume care a devenit analfabetă. Alții citesc doar *Dune* și alte aberații SF-istice. Trăiesc în lumi diferite. A lui e o lume materială. A lor nu există. A se vedea că și hip-hop-iștii vorbesc despre lumea reală, nu despre cea concretă.

Există unele temeri că Jul nu poate să exprime lumea asta dislocată, ruptă, fără identitate. Nu e suficient de matur, dar părerea mea e că Jul e cel mai potrivit! Am mai spus că oamenii povestesc în prezent ca niște adolescenți. Imatur așadar, fără responsabilitatea cuvintelor. La fel și Jul. Omenirea suferă de pubertate întârziată nepermis de mult.

E și un risc să vorbești despre incoerență tot incoerent, dar e singura posibilitate. Cine vorbește azi coerent? Apoi, Jul e încă un copil. Nu e așa de cinic precum un adult. Și ăsta e un avantaj. Mai îndulcește realitatea, o edulcorează. Atâta cât faptele să devină credibile.

Cine poate să pună lumea noastră pe scheletul unui basm? Lumea noastră nu mai ține să fie povestită ca un basm. Există altfel de scripturi ale actelor noastre. Scripturi irepetabile. Să te duci la iarbă verde, la ștrand, la film, la discotecă. Toate astea presupun niște scripturi.

Viața noastră e un fel de serial fără cap și coadă, în care nimic nu are final, intrigă, nimic nu evoluează, totul bălțește.

Dacă vă așteptați ca Jul să fie puțin diferit de ceilalți, e o problemă aici. În primul rând, nu l-ați cunoscut pe Jul decât din ce spune el despre sine. Și nu trebuie să-l credeți pe cuvânt, pentru că obișnuiește să mintă foarte mult. Sau dacă nu minte, atunci e vorba despre autoamăgire. Jul e diferit, desigur, de ceilalți. El s-ar putea să fie un „țăran“. Sau pe jumătate țăran. Nici el nu știe ce e. De aici și problemele cu identitatea. A avut o copilărie extrem de interesantă pentru că, dacă în aceeași zi, dimineața, putea să se ducă pe islaz cu vacile, după-masa se

ducea în oraș la film. Era și actor, și spectator la intervale foarte mici. O personalitate schizoidă, cameleonică. Traversa prea ușor mediile, dar nu se integra în niciunul.

Ar fi totuși și un avantaj aici. Se spune că peștele nu-și dă seama de prezența apei până nu ajunge pe uscat. Adică Jul înțelege mai ușor mediile, dar, schimbându-le așa des, riscă să nu mai simtă trecerile, să devină imun, simțurile să se batogească.

E desigur diferit de ceilalți, dar nu e bine să i-o spui, pentru că l-ai jigni.

E diferit poate prin mai multe experiențe concrete. Să tai un porc e până la coadă o experiență mult mai consistentă decât să cumperi aceeași carne de la alimentară. Sau să urmărești aceeași acțiune pe un joc video. Presupunând că există un astfel de joc. Să rupi un măr dintr-un pom e cu totul altceva decât să-l iei de la o tarabă din piață.

Și poate din experiența asta concretă reușește să mai și povestească.

Mi se pare important faptul că prima întrebare pe care i-o pune Dumnezeu lui Adam e „Unde ești?“. Așadar, legătura cu spațiul e fundamentală. Contează să te afli *undeva*.

Jul e cam singurul personaj care evoluează, se schimbă și chiar își dorește asta. El vrea să scape de o lume sau, dacă nu de o lume, de incertitudinea translației ăsteia permanente. Palade, Sam au totul. Părinții le dau tot timpul bani. O formă subtilă de mită pentru a-i putea manevra. Pentru ei, o schimbare ar interveni doar dacă ar deveni niște ratați. Și poate de aceea se comportă în consecință.

Are o oarecare stângăcie. Îi lipsește dezinvoltura celorlalți. Dezinvoltura jucată, deghizată, a celorlalți.

Un tip de la țară are un orgoliu mult mai dezvoltat. Cuvintele celorlalți îl ating, îl dor, și poate de asta le dă o mai

mare importanță. Le cântărește.

Asta presupune o mai mare apropiere de concret, de materie.

Scenă. Undeva la munte, cu cortul, Sam, Palade, Bârnă joacă alergatea cu pantalonii în vine. În genunchi. Genunchi înverziți, plini de iarbă, chiloți înverziți, înnămoliți.

Jul nu participă. I se pare puțin absurdă toată chestia asta înscenată. El nu se apropie de materie prin joc. Palade, Bârnă doresc o experiență concretă, o apropiere de materie de care Jul nu are nevoie. El deja are asemenea experiențe. Pentru el nu mai sunt exotice și nu-i pot stârni decât dezgustul, mirarea. Mediul trebuie abordat altfel.

Dacă primitivul se transforma în lup într-un anume joc al sfințeniei, omul modern regresează în primitiv, adică în om activ de a cărui legătură cu pământul depinde însăși existența sa.

Mersul pe jos, respiratul devin chestii exotice. În lumea de unde vine Jul erau ceva firesc, nu dezirabil. Să muncești unșpe luni pe an, pentru ca restul să poți respira. Să faci ceva firesc. Ceva nu e în regulă cu lumea asta. Suprema distracție să fie respiratul. Bă, ce aer aveți aici!!!

Sau să ieși în oraș. Nici nu poate fi ceva mai absurd. Să ieși așa fără niciun rost. Asta să devină scop în sine. Sau munca să devină scop în sine.

Iar timpul ăsta e un timp mort, fără semnificație.

Pe Jul întotdeauna l-au deranjat ăștia care stau la bloc și practic nu au nimic. Nu stăpânesc nimic. L-au speriat. L-au deprimat. Ca și pe tatăl lui. Blochiști puturoși!

Dar, cu toate astea, el ia ca pe ceva inevitabil că într-o zi, într-un viitor, o să trebuiască să locuiască și el la bloc. La coteț. Între patru pereți. O să trebuiască. E cineva care hotărăște treaba asta. Cine?

Jul e diferit. Și matur. Pentru că el chiar are probleme. Chiar dacă nu pare.

Jul le e superior celorlalți. Chiar și numai prin faptul că aparține de două medii. Și nu se poate lega de niciunul. Nu se poate înșuruba și, până la un punct, nu are niciun fel de sentiment pentru niciunul dintre medii.

Pun pariu că, dacă pe dumneavoastră v-ar ataca cineva, dacă ați fi pus în situația să trageți cu un pistol, nu v-ați comporta firesc, ci așa cum ați văzut în filme. Cum e firesc? Va fi un gest învățat, dresat, nu instinctual. Iată cum TV-ul ne distruge instinctele.

Sunt multe situații despre care întâi aflăm de la TV, apoi le simțim pe propria piele. Înainte să experimentezi, vezi la TV, și gestul acela își pierde unicitatea, așa că nu mai e nevoie să-l repeți și tu. În fond, cât suntem noi și cât e al altora? Cât e creativitate și cât e dresaj? Dacă nici instincte nu mai avem?

Al cui dresaj? E o problemă. Cine sunt EI?

Și cum ne vor ăștia fericiți. Jul n-ar putea da un sfat nimănui despre cum ar putea fi fericit.

Asta e o problemă, că EI te vor fericit cu orice preț. D'aia îți e silă să faci anumite chestii. Pentru că sunt impuse, obligatorii. Pentru că totul are o explicație mai mult sau mai puțin vulgară, sau hai, prozaică.

De ce trebuie să-ți faci prieteni? De ce să mănânci? De ce să ieși în oraș? De ce să zâmbești frumos? Toate astea și-au pierdut o anume întemeiere în sacru, și-au pierdut caracterul spiritualizat și s-au trivializat.

Uneori, și când te îndrăgostești, nu știi dacă e neapărat dragoste sau frica de a nu rămâne de căruță. Frica de singurătate.

Vorbeam de întemeierea în sacru. D'aia formația se cheamă Sacru. Și d'aia alergatea aceea în iarbă aduce a ritual. E un

ritual. Sacru.

S-ar putea spune că totuși Jul parcă nu ar merita să fie personaj. Nu i se întâmplă mare lucru, dar lui Jul i se întâmplă tot ce i se poate întâmpla în lumea lui. Dacă în această carte ar trăi ceva spectaculos, senzațional, ar însemna o falsificare a întregii sale lumi.

Poate ar trebui să vedem semnificația banalului. Care e rostul lui, menirea lui. Spunea un scriitor că e o tâmpenie să considerăm că un anumit fapt e banal, iar altul interesant. Să împărțim astfel timpul e o nerozie. Ar însemna că există fapte care merită trăite și altele pasabile. Că există timp și umplutură.

Americanii greșesc enorm. În filmele lor, nu există un personaj normal. Bine, ce e aia normal? Nu, altceva am vrut să spun. Nu există decât dezaxați, psihopați. Asta e o falsificare a realului, o artificializare. În fond, eu, care nu am fost în America, ci am văzut doar filme, nu știu absolut nimic despre americanul obișnuit. Poate el nici nu există. America nu există.

Ce poate păți Jul în afară de revolta asta surdă împotriva a tot și a toate și de incapacitatea de a face sau de a schimba ceva? Să urle, să zbiere, dar zbiară atâția și cei mai mulți nu au nimic de spus.

O viață de o banalitate absolută e cu mult mai tragică decât una căreia noi obișnuim să-i punem această etichetă. Adică tragică. Barem ăla trăiește, e amenințat de ceva. Știe de ce să se teamă. Jul, Palade, Sam pentru a trăi trebuie să provoace realul, să se pună în situații dificile. Să-și impună provocări. Ca olteanul care, atunci când nu are ce face, își scoate hainele și se așază lângă ele să le păzească.

Viața nu le oferă provocări. Gata, că am luat-o patetic, printr-un discurs politizat de stânga.

Poate lumea ni se pare banală pentru că o raportăm la destine de excepție. Nu există decât un Ulise. Ce haz ar mai avea

să *calindroim* toți de bezmetici câte douăzeci de ani pe mări?

Noi raportăm lumea la filmele americanilor și atunci ni se pare a noastră plictisitoare. Filmul, literatura ar trebui să respecte ritmul real al vieții. Fără montaje, trucaje, tehnică. Un film fără vreo tăietură de montaj. Un singur cadru semnificativ.

Iar greșesc. Orice e semnificativ. Nu doar anumite lucruri.

E Jul cu adevărat țăran?

El păstrează anumite întâmplări, imagini care ar putea fi asociate vieții la țară. Își amintește despre tăierea porcului, culesul porumbului.

Dar ne îndreptățesc toate astea să-l numim țăran?

Imagini fără coerență. Porcul beregățit.

Ține-l bine, că nu e găină să pui căciula pe ea!

noaptea se zice că porcul a visat sânge cuțitul ce străpunge hălcile de șuncă — Ține cuțitu', măi mămăligă! Dacă erai pe vas? Îl căutai cu magnetu' pe fundu' oceanului?

zăpadă dricuită în picioare

șuncile desfăcute ca niște plăpumi albe aburul lor cald în care te încălzești, cuțitul murdar de sânge, râsete — Hai, bă, cu țuica aia, acu' ai bătut prunii?

râul de sânge înghețat din curte, pănuși de coceni cuiburi de șoareci în lanul de porumb

porumb fiert, copt pufuleții aceia căzuți din coceni care te mănâncă, te gâdilă tăierea unui nuc fulgerat care abia se mai ține

într-o scoarță

nuci, ulei de nuci mânjind mâinile

spălături cu sare de lămâie pentru că mâine e 15 septembrie și începe școala. Toate astea aparțin acum parcă altcuiva, nu lui Jul. Parcă nu el le-a trăit. Se dezice de ele. Încearcă să le uite. Îl rușinează.

mersul la gârlă vine apă murdară de la munte ca după ploaie

Calcă într-o groapă și ajunge sub apă. Sub apă e bine. Deschide ochii. Va povesti apoi cum a privit un pește drept în față. De sub apă, lumea se vede altfel. Corpuri fără capete. Corpuri care nu scot niciun sunet.

Clipocit surd, posibil. Intuit Țeavă care-l ridică de păr. Jul râde. Îi spune că sub apă e bine.

Toate astea vin cu putere în minte. Nu vin în ordine. N-au un sens, de parcă ar fi imagini dintr-un film văzut demult. Chiar

dacă le-a trăit, toate astea au aceeași influență pe care ar avea-o un film.

S-ar putea ca toate aceste imagini să hiberneze și să se declanșeze cândva. Să izbucnească, să se răzbune. Cine le declanșează?

> dovleac îngropat în care a fost trântit un bolovan. Un fel de cuptor. Dovleacul spuzește. Sub un nuc. La Țeavă în curte. În grădină. Iese fum. Frunze pe jos. Frunze de nuc. Foșnesc. Sub nuc nu crește nimic. Nu e viață. Pământul prost. În rest, brazde de ceapă, brazde strâmbe de usturoi ca niște morminte, câteva cuiburi de cartofi, un fel de arbore roșu care nu e decât o lobodă lăsată pentru sămânță.

Jul, Gogu, Țeavă, Cotețu. Stau pe niște buturugi. Au fost pruni. Țineau umbră și le-a băgat cineva sare să se usuce. Așteaptă să se coacă dovleacul.

Lângă dovleac e și mă-sa lui Țeavă. Cu o ceașcă de țuică. Face țuică. Țeavă cere și el. Nu i se dă. Se duce la alambic și-și ia singur. Când se întoarce, mă-sa deja povestește. Despre draci. Povestește despre draci. Spune că pe ea a atacat-o odată un drac. A vrut s-o amăgească. Era îmbrăcat în mireasă. S-a deghizat. A ieșit din cimitir. Ea trebuia să meargă în Silișteе. Erau oameni la sapă și trebuia să le ducă de mâncare. Ouă fierte, brânză, pâine tăiată felii, ca să nu se mai obosească ei.

Țeavă bea și râde. Aprobă.

Și-a făcut cruce cu limba în gură și dracul a dispărut. A fugit. Dus a fost. Așa trebuie. Să-ți faci cruce cu limba. Dar să nu te vadă dracul. Nu cumva să te vadă.

Gogu cere și el ceașcă. Mâna îi tremură și varsă pe jos. E înjurat.

Afară e toamnă. Cer mohorât, pustiu. Sub nuc nu crește nimic. Mă-sa lu’ Țeavă descărnată. Cinșpe kile. Are o căciulă de blană în cap. Nu-i chiar așa de frig, dar o poartă acum ca nu cumva, dup’aia, să-i rămână mică.

Mă-sa lui Țeavă mai zice: așa v-au învățat pe voi părinții, că

nu există draci? Cum să nu existe? Dar ei v-au zis așa să nu vă sperie. E mai bine să nu știți. Pe o femeie de pe Mărăcini acu' an a mușcat-o un drac de mână. Se ducea să ia *ouălele* și dracul a mușcat-o. A dat peste el acolo la cuibar și asta l-a deranjat. Zice: habar n-aveți voi câți dintre ăia care merg prin oraș sunt morți. Da' nu-i cunoști. Aia e. Io acu' an veneam de la pădure și m-am întâlnit cu a lu' Burican pe care l-a furat lada dă când hăi.

Jul bâiguie ceva. Să se ducă să ia niște mere. Uite că mai sunt câteva. Până acolo e un drum lung. Șiruri de roșii pârjolite. A dat mană anul ăsta. E drum lung. Frunzele pocnesc destul de suspect.

de mână a mușcat-o

încă trei-patru pași până la pom. Nimeni în preajmă. Aerul huruie, vâjâie.

mă-sa lu' Țeavă mai zice de un pod sub care se află draci. Și-acolo când treci ei mișcă podul, îl hâțână până te văd căzut. Bineînțeles, trebuie să-ți faci cruce cu limba în gură. Să nu uiți. Să nu te vadă dracii, că ei îți opresc mâna în aer. Bea iar. Oftează.

încă un pas. Ce poate fi mai simplu decât să iei niște mere din pom? Să le culegi. Merele. Țața Rafira o chema p'aia mușcată de drac. Când s-a dus să ia *ouălele*.

aerul huruie. Cer vânăt. Lipicios. Jul își simte toți mușchii brăzdați de furnicături cum nu i-a mai simțit niciodată. Nici nu a știut că are mușchi.

frunze moarte. Un loc ciudat aici, sub nuc. Înțepături în mușchi. Ca niște mușcături.

mă-sa lui Țeavă povestește acum despre Cățelul Pământului.

Jul rupe un măr. Codița cedează. Apoi mușcă din măr. Își aduce aminte că e murdar. Și îl șterge cu mâneca.

18. La Maria

Unde să mă duc acum? În curtea liceului nu e nici dracu'. S-a sunat. Mă așez pe gard. N-are nimeni sport, să-mi clătesc ochii. Mamă, ce m-a enervat aia de istorie. Mă rezem de gardul de plasă. O senzație de bine. Liniște. Mașini care trec. Tipi care vorbesc. La ora asta ar trebui să fie la lucru, dar cine sunt eu să-i judec? Le place lor să chiulească și cred că ăsta e un semn de inteligență. Pe bune, toți oamenii au niște munci tâmpite și abia ăla care din când în când își îngăduie să se revolte aduce a om inteligent. Aceeași ciorbă în fiecare zi. Io zic că asta e o calitate.

Încerc să cânt ceva. Am mâinile amorțite, reci, și nu iese nimic bun. Cred că-i o boală asta la mine cu mâinile; când sunt calde, când reci. De fapt, și io am așa un temperament cu oscilații între vervă și apatie. Uneori, astea vin ca nuca-n perete. Sunt binedispus când nu trebuie și am o moacă de înmormântare când ar trebui să mă simt bine. De pildă, nici momentul ăsta al fugii de-acasă nu știu cum să-l trăiesc. Nu știu ce o să fac în continuare, ce trebuie să simt. N-a mai existat un precedent și nu știu de unde să mă iau pe mine acum. Nu știu dacă am atitudinea potrivită. Cică noi trăim după scenarii. Acum nu mai e niciun scenariu. Eu trebuie să scriu scenariul. Și nu pot.

Îmi amintesc că, atunci când luam lecții de chitară, gagiul ăla zicea că sunt un notist excepțional. N-a văzut niciodată pe cineva care să cânte atât de bine când are o partitură în față pentru prima oară chiar. Problemele începeau când mi se lua

sprijinul acelei partituri. Ei bine, atunci nu prea îmi mai ieșea mare lucru. Mă simțeam părăsit. Întotdeauna am avut nevoie de cineva care să mă împingă de la spate. Și puțin delăsător, apatic am fost mereu. Pentru puținele lucruri bune care mi s-au întâmplat în viață n-am făcut vreun efort. Ele au venit de la sine. Cred că io sunt una dintre puținele persoane căreia nu-i poți pune o etichetă. Nu poți spune nici că sunt ciufut, nici că sunt de gașcă. Am momente când sunt într-un anume fel și momente, imediat după asta, care contrazic total starea de dinainte. Depind foarte mult de ceilalți, așa cum depindeam și de partitura aia. Sunt și oameni care te provoacă, dar și oameni care nu-ți spun nimic, nu simți nimic față de ei, n-are rost să vorbești cu ei, simți că n-o să comunicați niciodată, așa că la ce bun?

Prin curte mai trece și o asistentă pitică, scofâlcită, de la dispensarul școlii. Seamănă cu o păpușă pe care o ții deasupra focului până i se topește plasticul acela și se încovrigă, se zbârcește de tot. Un vraf de dosare în mână. Oi fi și io pe acolo. O senzație bizară, ca și cum nu ar fi vorba despre tine în hârțoagele alea. De la asta am luat scutiri o groază, chiar dacă io n-am așa talent să le procur.

Bârnă se pricepe. De nu știu câte ori a aburit-o că era extenuat. Că el face înot de performanță. Tocmai a venit de la un concurs de la Baia Mare, a și călătorit toată noaptea cu trenul. Obosit, surmenat. Era așa de convingător, că tipei aproape i-au dat lacrimile. Cum reușești, măi băiețel? Mai poți? Ți-e greu, așa-i? Ce să fac? Luptăm! Ce suntem noi în fața noastră?

Io nu mă pricep să mint. Nici de copiat nu copiez. Pe bune! D-aia am io note mici. Dar măcar ale mele sunt pe corecte. Ba, mai mult, io când m-am dus după o scutire, madam Chirovici, doctorița, s-a și răstit la mine că de ce vă drogați, mă? V-am zis

că io am așa o față mai rea și te poți înșela. Aiurea, nu m-am drogat niciodată. Bine, că mai făceam noi glume cretine, asta e cu totul altceva. De exemplu, scriam pe un zid „Vând iarbă“. Relații la tel. 8989… Numărul lui Palade era. Îl pusesem așa, la mișto. Vine și el, citește. Ha, ha! I-auzi brâu’! Când se chiombește mai bine, stai, nenică, ăsta e numărul meu. De ce sunteți bulangii? Dup’aia se oftică, zicea că poate îl vede careva și a încurcat-o. Aia a văzut și madam Chirovici probabil și a luat plasă. Și d’aia sărea pe mine că ne drogăm. Chiar nu mă atrage. Eram odată cu bucureșteanul ăla, v-am mai zis, avea niște țigări mai deștepte și că nu vrem să poștim una? Palade parc-a tras un fum și-a borât imediat. Și dup’aia a fost faza pe care v-am povestit-o când s-a apucat să bată la tobe ritmul ăla nemaipomenit. Atunci, pe bune, nene, am avut așa o senzație ciudată când l-am văzut trăgând din țigara aia, că mi s-a făcut frică. Parcă se evapora. Mă părăsea. Pleca și mă lăsa singur. M-a luat cu frig. *Drogul poate fi un înlocuitor al spațiului. Te droghezi în căutarea unor senzații pe care mediul artificial în care trăim ți le refuză.* O palmă peste ceafă. Mă-ntorc, nimeni! A, sigur, Costi! S-a lăsat pe vine. Poantă veche. Mă întreabă dac’am vreun ban să mergem la Maria să bem ceva. De unde? Fifty-fifty! Să facem chetă, mai propune Costi, chiar dacă tot el se jurase acum vreo câteva zile că nu mai face așa ceva. Că i-a dat un tip o bancnotă de cincizeci de mii și să-i pice falca, și-a jurat că-n viața lui… Aiurea, e inconsecvent. Atunci i s-o fi făcut rușine. Vorbea așa ca despre o chestie trecută. Din tinerețe. Acum el nu se mai pretează la așa ceva.

— Ai și tu niște bani?

— Cât?

— …două-trei milioane!…

— Plimbă ursu’, băăă!… Ia uite, mă, vine cu liturghie d-asta la mine!

Face și p'al dracu', după ce că ăla îi dă. Până la urmă, se găsesc niște gagici să ne dea ceva mai mult, vreo două bețe... Parcă mi-e și jenă, că ăia or fi fost banii de gaze, de telefon, ceva. Le-a trimis mă-sa să plătească lumina...

Se invită și ele. Costi le zice că nu se poate, avem de discutat ceva important. I-auzi, domn'e! Ce-o fi, moșule, așa urgent? C-a lăsat-o pe Andreiuța, poate vrea să-mi zică. Să se vaite. La-nceput făcea că e mișto. Că poate să iasă-n oraș cu mâna-n cur fără nicio obligație. Parcă mă și enervează acuma. Sentimentele mele pentru Costi sunt destul de greu de clasat. E un meseriaș, dar, de exemplu, m-a enervat acum vreo câteva luni că și-a făcut formație cu Vochină, repăru' ăla. Cântau rap metal. Cică doar un proiect. Ce, Anthraxul nu cântă rap metal? Da, nene, o cânta, dar să te cobori la așa ceva! Oricum, destul de des își schimbă Costi ăsta orientarea. Acu' zice c-o să cântăm ca Tiamat, că asta e la modă, și imediat se răsucește, că ce, noi suntem papagali să ne luăm după mode? O să facem ceva jazz-rock.

Maria. O cârciumă. Unde bem noi ceai cu rom. Proprietară e o babă boită ca la balamuc care umblă tot timpul în capot. Fi-su l-a alergat pe Costi odată. Domnu' cu plete n-are ce să caute în localul meu. Aiurea, pentru bani, îl doare în cur. Și baba, cum ne vede, „Iar au venit băieții?" Știe că noi chiulim, dar nu-i pasă. Îmi vine s-o rog să ne facă morală. Da' noi suntem singurii clienți, ăștia de la liceu. În vacanță pune lacătu', că nu mai trece nimeni pe acolo. E mișto că ne lasă pe noi să punem ce muzică vrem.

Mai sunt niște pleșcari de-a noua cu câteva gagici care râd de se prăpădesc la orice banc idiot ar spune ăia. Dacă au ajuns la bancuri, e jale, nene! Cel mai sigur semn că o conversație e născută moartă sau că doi sau mai mulți inși nu pot comunica e că se ajunge la bancuri. Mă zgârie pe creieri cum râd alea.

Probabil n-au mai intrat într-o cârciumă decât cu părinții de mână. Sunt la primele ieșiri. Papagalii ăia suflă fumul în sticle și în pahare și dup'aia îl beau. Porcării.

Când îl văd pe Costi, mai să se ridice în picioare, reverențe, omagii. Mi-e scârbă. Costi zâmbește jenat. Totuși, îi face bine să-l flatezi. Dă mâna cu toți. Cică ăia sunt fanii lui. Îmi cere chitara să cânte piesa aia compusă de el pe care mi-o arătase aseară. E cu adevărat superbă. Mai ales la refren. Îmi arată ce trebuie să facă basul. Și asta e mișto. Sam nu băga decât călăreli d'alea de trei lei. Cum îi zice? *Beyond the Frontier*. Mișto. Ce dracu-nseamnă? Dincolo de granițe. De frontiere. Hopaaa, ăsta vrea s-o taie-n Occident. Nu, glumesc! Știu io ce înțelege el. Așa, ceva metaforic. Că-ți depășești limitele. Chestii, socoteli. Sau c-o tai de acasă, nu? În cazu' meu.

Dacă n-ar fi fițos, Costi ar fi un tip prea de gașcă. Are așa o chestie, câteodată zice că se plictisește și că vrea să facă tot timpul ceva deosebit. Păi tocmai aici mi se pare mie că e buba. N-aș crede că trebuie să faci chiar tot timpul ceva ieșit din comun. Sunt momente când e cazul să mai faci și chestii banale. Sincer.

În rest, Costi se crede prea complicat, numai expresii d'astea, *soft, for a long time ago.* N-am mai cântat piesa asta *for a long time ago*, zice el. *Let's go, senx.* Îmi vine să și râd când le aud. Se crede, și asta nu e bine deloc.

Citește tot felul de chestii de care io n-am auzit. Huxley, Nabokov, Henry Miller. Și de-astea *soft*, cu Marlowe. Citește *Dilema*, *22*. Ăștia ai mei din clasă când văd un ziar d'ăsta întreabă dacă are horoscop. Niște idioți. Nu bat mai departe de *VIP* sau *Lumea femeilor*. Nici măcar *Vox, pop, rock* nu-s în stare să citească. Io am acasă colecția. De un an de zile, de când a apărut, nu mi-a scăpat un număr.

Costi își mai trage câteodată și așa o față de om certat cu

lumea. Fața aia brânzoasă, rașchetată în unghiuri drepte. Dă impresia că sunt deosebiri radicale între ceea ce cere el și ce i se oferă. E prea afectat, nene! Aere de intelectual. Io nu-i înțeleg p'ăștia care se dau intelectuali. În ce lume trăiesc ăștia, nene? Că io nu recunosc nimic din ce trăiesc în ce scriu ei. Io, sincer, sunt un tip mărginit, așa că nu poate decât să mi se umfle pipota în mine când văd ce tipi mintoși trăiesc lângă mine. Cum au ei soluții pentru orice.

Intelectualul, după mine, nu e om. Și ar trebui să se smerească pentru condiția asta, nu să facă fițe. Dar ăștia, în loc să-și dea pumni în cap pentru ce viață searbădă au, se iau pe ei ca model. Și cine nu e ca ei nu mai încape îndoială că e un tâmpit. Majoritatea n-au o viață și sunt geloși pe cei care au una. Acri, ciufuți, arici.

— Să-mi aduci și mie un sol! Știu, mă, că-s rare, da' mi se bulește ăsta!

— Acordeaz-o și tu mai jos.

Politicoși. E politețea omului singur. Nefirească, în fond. Pentru că n-au legături cu viața, orice fapt de viață le apare drept mitocănesc. Firavi, străvezii, prizăriți, bolnăvicioși, sensibiloși. Suficienți lor înșiși. Fără legătură cu lumea. Într-un fel, așa ca Costi.

Își scoate geaca și rămâne în tricoul ăla cu mânecă scurtă. Ai, lasă-mă, uite că și-a făcut un tatuaj! Mișto, ăla de la Motorhead, parcă. Căpățâna aia periculoasă. Când naiba, că aseară nu-l avea? Acu', probabil s-a dus la Gil. Poate i se infectează. La sculele cu care umblă Gil, nici nu m-ar mira. Să-i zic ceva, să-l felicit că îi stă bine? Nu, cred că exact asta așteaptă. Uite ce timid e, n-are curaj să-mi zică de tatuajul ăla idiot.

Desigur, tatuajul are o fundamentală legătură cu spațiul. Cu relația noastră cu spațiul. Nouă trebuie să admitem că nu ne mai

aparține decât trupul nostru. Și de aici, din această desproprietărire, s-ar putea să izbucnească un instinct de proprietate exacerbat la alde Galileo, să zicem. O formă primitivă de teritorialitate a lui, care vrea să domine, să se înstăpânească peste un teritoriu. Proprietatea asupra spațiului e cel mai important lucru.

Când îl izgonești pe unul de undeva, el se revoltă imediat. Ce, e al tău? Adică relația de proprietate ți-ar fi dat dreptul la orice.

Și, revenind, tot din această desproprietărire ia naștere și arhitectura corpului. Brățări, tatuajul lui Costi. Și obsesia explorării corpului.

Un țăran planta un pom în grădină. Costi și-l tatuează direct pe piele.

Trebuie observat că, de-a lungul istorei, pirații, tâlharii în general, își înfigeau cercei sau se tatuau. Nici ei n-aveau de stăpânit un teritoriu.

Apoi barbarii erau considerați necivilizați și pentru că, la rândul lor, nu aveau un teritoriu. Cum, fără să insinuez nimic, trebuie văzut că nici oamenii de azi nu mai au.

Hai că trebuie să plece și Costi. Cică ne vedem diseară la bairam la Balzac. Așa e, nenică, azi e vineri! Traversăm strada. Barul e vizavi de școală. Sau școala e vizavi de bar, depinde. Un prost se împiedică și e gata să-și spargă botul pe trotuar.

— Costi, pe cuvântu' meu, toată viața am vrut să văd un accident! Înțelegi? Toată viața!

19. Nae Stabiliment și Cioran

La Bârnosu acasă, într-o după-amiază ca asta, singurul lucru bun pe care-l poți face e să dormi. Bate soarele în cameră. Gălbejit. Soios. Un soare soios.

O culoare total nefirească. Simți că soarele ăla s-a ascuns undeva în cameră. Strălucește din toate părțile. Din casetele lui Bârnă, de sub pat, de undeva dintre bibelourile pe care le-a depozitat mă-sa aici. Cică din lipsă de spațiu. Nu mai avea unde în altă parte. Soarele bate în cap un câine mare de porțelan. Aproape în mărime naturală. Unui neavenit i-ar părea viu. Toate posterele de pe pereți au început să aibă altă culoare. Lucesc altfel.

O culoare cleioasă, scârboasă. Foarte ciudat. Chiar respiri cu totul altfel. La ora asta nimic nu mișcă. Nimic nu merită să trăiască. Timp mort. Timp care lipsește. Loisir-*ul e un timp fără semnificație. Timpul real e confiscat de cineva și, când ar trebui să fii tu cu adevărat, nu poți. Trebuie să te odihnești pentru a da randament maxim în timpul ăla confiscat. Timp desacralizat. Timpul nimănui, în care nu poți fi decât singur.*

Cel mai dificil timp, când te înghioldesc tot felul de gânduri. Cea mai bună dovadă că oamenii nu se pot suporta. E anormal să vrei să faci tot timpul ceva. Ca și tac'su lu' Bârnă, Nae Stabiliment, așa îi zice la fabrică. D-aia nu e Bârnă aici. Că a venit tac'su și l-a întrebat dacă a mâncat purcelul. Bârnă nu era pe față și cică:

— Cine? Io? Auzi la el!

Și acu' s-a dus cu tac'su cu mașina să aducă nu știu ce îngrășăminte. Cresc porci aici, în spatele blocului. Pare anormală vria asta. Să ții să faci ceva doar ca să nu simți timpul cum trece amenințător pe lângă tine. Tac'su simte că nu face nimic la fabrică. *Adică nu se confruntă niciodată cu produsul global al muncii sale sau, dacă o face, o face în calitate de consumator, așa că nu se poate spune foarte clar că el produce acele obiecte. Cine a făcut Casa Poporului, până la urmă?*

Normal ar fi să stai așa și să privești. Singura semnificație a acestui timp e că trebuie să treacă, să te conducă spre altceva.

Pe fereastra lui Bârnă nu vezi nimic. Alte ziduri. Indivizi în maieu care cască și pun destulă energie în treaba asta. La ăștia de la bloc să stai în maieu e un semn că ești proprietar asupra spațiului ăstuia. E o chestie care ar trebui studiată. Așa își marchează teritoriul. Ca și cocorii, păunii care se înfoaie în cadrul ritualului lor. Nu poți nici să respiri. Te dor ochii. Aici ochii n-au loc să alerge, să fugă pentru că, la tot pasul, se izbesc de ziduri. Ochii nu pot mângâia, nu pot îmbrățișa obiecte, doar se lovesc de ceva plat. Nu există contururi, nici nuanțe. Întorci ochii mai jos și dai de un pom chel. Verdele lui nu e verde adevărat.

Mi-aduc aminte că odată, când eram mic, jucam o chestie care se numea „Verde stop". Trebuia să avem tot timpul la noi ceva, un fir de iarbă, o frunză, ceva care să fie verde. Era o obligație, un angajament. Bineînțeles că toți pantalonii mei aveau buzunarele înverzite. Mă toca maică-mea la cap. Ce-oi fi făcând io de mă tăvălesc atâta? Și de fiecare dată când mă întâlneam cu Gogu sau cu Țeavă ne apucam să scotocim după bucata aia de iarbă și să urlăm unul la altul „Verde!".

Jucam pe cinci lei. Moneda aia mare, de aluminiu. O avere, pe vremea aia. Era un joc absolut idiot. Totul, de fapt, ți se pare uneori inutil.

Io o singură dată m-am simțit cu adevărat util. Jucasem fotbal cu ăia de pe Căprărești în Pod la Odaie. Și-i bătusem. Aveam șapte-opt ani. Jucasem pe bani. Tot pe cinci sau zece lei. Dar erau o avere pe vremea aia. Sau eu nu eram obișnuit să am bani și mi se părea foarte mulți. Nu-mi prea dădeau bani ai mei pe vremea aia. Ce să fac io cu ei? Și după ce i-am bătut pe ăia la fotbal și m-am văzut cu banii, nici nu știam ce pot face cu atâția. Mă stânjeneau atâția bani. Și-am cumpărat o pâine, nene! O pâine urâtă a dracu'. Cred că era prin '85-'86 și ca să iei ceva comestibil pe vremea aia trebuia să stai la coadă ore-n șir. Nouă ne lua un pensionar. Am luat pâinea aia tare, nisip, nici nu puteai să muști din ea, și m-am dus cu ea acasă. Așa, c-o față glorioasă, de erou. Cu pâinea aia. Și atunci m-am simțit și io util. Cap de familie. Era prima pâine pe care o cumpărasem din banii mei și mi se părea că deja reușisem să-i întrețin pe ceilalți. I-am obligat să mănânce ca să nu mă jignească. Și să pretindă că le place.

Ce culoare are după-amiaza asta! Fleșcăită, ciumpăvită. Întotdeauna mă gândesc la lucruri d'astea când am parte de o așa după-amiază. Uneori, îmi face bine.

Hopaa! Ia uite ce citește Bârnosu! Cioran! Ia să deschidem puțin! *Pe culmile disperării*. Dacă te forțezi nițel, găsești la Cioran niște nume de trupe de nu se poate. Și ca titlu de album, ce, nu merge *Pe culmile disperării*? Uite, un capitol din cartea asta se numește „Sentimentul sfârșelii și al agoniei". Tradus ar veni *The feeling of… and agony*. Bestial. Cum se zice „sfârșeală"? E un cuvânt prea românesc, totuși. Trebuie ceva să fie înțeles peste tot. Nu are și ăsta un dicționar la el în cameră! Doar niște *Pif*-uri de când era mic. Cărți d'alea de Karl May, San Antonio și Cioran. Ce combinație!

Ia uite – „Grotesc și disperare". Titlu de album de moare lumea. Sau de piesă. „Insatisfacția totală". Mânca-ți-aș! „Total

insatisfaction“. Așa se zice? Numai nume supărate. Ia, ce fățău avea Cioran ăsta! Cum l-or fi strigat ai lui? Milică? Mirel? Un nume destul de banal. Uite, e la costum. Bine, așa era pe vremea aia. Ia să ni-l închipuim puțin pe Cioran cu plete. Să-i mâzgălim cartea. Să-i desenăm un cercel. Chiar mai mulți. N-are nimic, nu se supără Bârnică dacă-i mâzgălesc cartea. Ce, el nu mi-a ars coperta de la *Dark side of the moon* cu bricheta? Și era mândru ce poantă a făcut el!

„Întoarcerea în haos“. Un adevărat, Cioran ăsta. „Principiul satanic în suferință“. Aha, era satanist d’ăla care se duce cu gagicile în cimitir. *Drink*-uia pe-acolo, jupuia pisici. Precis. Pun pariu că și Death, Cannibal Corpse au citit Cioran. Ăsta cred că a fost cel mai periculos filosof din istorie. Și Nietzsche, dar de la ăla n-am citit decât câteva fragmente, de ce să mint?

„Fuga de pe cruce“, „Despre mizerie“. Ce mai! Mortal! „Baia de foc“. De fapt, s-ar putea ca și Cioran ăsta să nici nu fi vrut vreodată să zică ceva. Doar s-o facă pe nebunul. Costi zicea odată că făcea figuri așa, doar pentru că nu văzuse și el o pizdă-n viața lui. Cine știe! Oricum, îmi place că îi pute totul. Nu ca alde Sadoveanu, care se înfioară când vorbește de glezna vacii. Sau Pillat. Nu-l suport. Io știu ce-i aia viață la țară și când îl aud cum bate câmpii… În afară de Marin Preda, n-a-nțeles nimeni ce-i aia să trăiești la țară. Sau n-au vrut să înțeleagă. Sunt atâtea filme și cărți așa de false, că mă calcă pe nervi.

Io semăn cu Cioran ăsta. Maică-mea zicea că am ieșit la naștere cu curul. Chinuri nemaipomenite până să mă tragă de acolo. Și un metabolism mai ciudat am. Tot așa, aveam insomnii când eram mic. Mi-a dat maică-mea Fenobarbital și mai tare mă înviroam.

***

Așadar, să recapitulăm. Aseară, când am plecat de acasă, m-

am dus din nou în stație unde mă bătusem cu Galileo. Nu erau autobuze la ora aia, dar am avut ceva noroc și-am dat peste un taxi. Îl adusese pe unul și îl lăsase fix la poartă. L-am întrebat dacă mă ia până-n oraș cu banii ăia pe care îi mai aveam la mine. Am încercat să-l conving că, oricum, în felul ăsta câștigă ceva, decât să se întoarcă în oraș cu mâna-n fund. Mi-a văzut chitara și a zis că mai bine-i cânt ceva. Așa mă enervează când mă iau toți drept lăutar. E un fel de obsesie.

Când a întors mașina, farurile au luminat pentru o clipă pe unul care dormea în șanț… Șoferul i-a înjurat pe bețivi, da' i-a înjurat așa, complice, de parcă nici el nu credea suficient în ce zicea. Îi înjura și-mi făcea cu ochiul. Când a plecat, farurile au luminat iar fața ăluia din șanț și-am văzut că era Galileo. Nu era absolut nicio îndoială. Tot pulovărul ăla turcesc pe el. Se făcuse muci și se culcase acolo.

Dup'aia, m-a lăsat ăla în oraș. Și l-am găsit pe Bârnă tot la bănci. Cânta cu Muscă *Fade away* a lu' Pyogenesis pe două voci. Muscă avea deja maiaua făcută. Cică nu luase decât o bere de control, da' era varză. Bârnă a avut așa un moment de generozitate și mi-a zis că nu încape discuție, casa lui e și casa mea. Să vin la el. Mă-sa nu m-a primit prea bine. I-am zis că nu mai am mașină la ora asta și i-aș fi recunoscător dacă m-ar lăsa să dorm și io aicea. Și-a îndreptat nasul așa în sus, țâfnoasă, de parcă cine știe ce propunere indecentă îi făcusem. Tac'su, în schimb, Nae Stabiliment, cum îi zic ăștia ai lui la fabrică, cică hai în bucătărie. Era binedispus, avea chef de povești. I-a zis nevesti-sii că e o babă și nici nu are ce să discute cu ea. Nu știu dacă era serios sau totul era la mișto. Probabil se certaseră. Sau știu io? Din tonul lui, puteai deduce că încercase o glumă și ea nu marșase la ea. N-avea chef.

Râzi de te strici cu Nae Stabiliment. Cred că e singurul om pe care îl cunosc io și care știe să povestească. Trebuie să ai o

idee foarte limpede despre ce înseamnă lumea, ca să poți povesti. Io unul nu pot.

Aseară, îl durea capul. Avusese o paranghelie cu o zi în urmă și zicea că pe el trei zile îl doare capul după o chestie d'asta. La fabrică cică mai sunt cinșpe inși, la el în secție, dintr-o sută câți erau pe vremuri și s-au strâns și ei să facă o masă. Cine știe când mai au ocazia, dacă continuă ăștia să dea afară. Pe bune, io n-am nici cea mai vagă idee despre ce fac niște muncitori într-o fabrică. Nu pot să-mi închipui. Dacă te iei după Nae Stabiliment, se țin doar de tâmpenii. Mai multă energie depun să ascundă băutura decât să muncească și ei ceva mai bine. Era o probă pentru pifani, să găsească loc de ascunzătoare cât mai bun. Odată, dădeau gaură într-o sticlă de bere, ca la o cișmea d'aia, să iasă aerul pe acolo și să se ducă bericioaica șnur.

Aș putea să vă spun o groază. Cică aveau un șobolan, Mitică, și ăsta se domesticise. Venea acolo la ei. Îi dădeau să mănânce. Avea coada ruptă. Scăpase dintr-o cursă. Cică era și puțin cărunt. Tot felul de personaje.

Pantera Roz. Unul care avea să intre în *Cartea recordurilor*. Singurul om din lume care a vândut două mașini, a mai pus ceva bani de la el și și-a cumpărat o bicicletă. Îi zicea Pantera Roz pentru că înainte lucrase la spital și, cum trecea el slăbănog pe-acolo cu halatul ăla roz pe el, se găseau câțiva cu mintea sucită care să fredoneze melodia aia a lui Henry Mancini.

Ăsta trăiește să povestească. Dacă n-ar fi chiulit de la serviciu, pun pariu că n-ar mai fi știut. D'aia e muncitorul român mai deștept. Fiindcă chiulește. Are poziția lui, în bucătărie, lângă aragaz. Dă drumul la hotă și fumează acolo. Aprinde de la aragaz. Carpați. Numai lucruri bune. Cică e patriot. Odată, vine mă-sa lu' Bârnă că de ce merge hota aiurea, huruie, pârâie, consumă degeaba și a mai și promis că o repară.

După aia, o dau pe glumă. Mă-sa că de ce fumează în casa ei? Să se ducă la crâșmă. Care casa ta, se înfoaie tac'su lu' Bârnă, că e numele meu scris pe ușă. Daaaa? Bineeee, atunci ușa e a ta și casa e a mea. Corect? Și s-a sculat Nae Stabiliment, pe cuvântul meu, cică, da, ei bine, deci ușa e a mea. Dacă e a mea, fac cu ea ce vreau. Și-a scos-o din balamale, fratele meu, și a ieșit cu ea pe scări în jos. S-a dus jos la bancă și a început să vorbească cu ăia, ca și când nimic nu se întâmplase. Și-a așezat ușa lângă el și bla, bla. Râdea toată scara, nene.

Până la urmă, a pus-o la loc, dar a fost circ...

Aseară avea limbariță. Rachiul era la locul lui, ascuns după aragaz. Cică să nu afle aia, că ne spânzură. Hai să ne povestească și ce a pățit aseară. Nu știu dacă a trăit el tot ce povestește, dar ce mai contează? Nae povestește de parcă adevărata povestire s-ar petrece chiar atunci, în momentul în care vorbește el. Și parcă e curios de ceea ce se va întâmpla. Nu vrem și noi din trăscăul ăla nenorocit? Ca și când voia să ne ia complici, să fie sigur că nu scoatem un cuvânt. Am băut și io din el. Îl simțeai fix între ochi, dar nu puteai să-l refuzi.

Cică aseară a venit băut, n-a mai aprins lumina să nu se trezească creștina asta a lui. Nevasta. Și a intrat în bucătărie încet. Nici lumina n-a aprins-o. Se strecura tiptil că i se făcuse foame. A dat de ceva pe masă. O strachină cu ceva. A gustat nițel. Ooooo, compot de mere! Lui îi plăcea asta la nebunie. A luat strachina și-a dat-o peste cap. A simțit așa, ceva ciudat pe gât, dar a zis că e de la votcă. Dup'aia s-a culcat. Când s-a sculat azi dimineață, dureri de cap nu mai zic, dar nevastă-sa râdea de nu mai putea. Ce-ai, tu? Cică, tocmai a tăiat și ea aseară niște cartofi ca să-i prăjească și i-a lăsat în apă. Aoleu, bețivan ratat ce ești! Și atunci și-a dat și el seama că aia ce simțea pe gât era de la amidonul ăla, dar ce mai contează? Și noi râdeam de ne prăpădeam, până am auzit-o pe mă-sa lu' Bârnă cum urla de

dincolo că ea vrea să doarmă. S-a dus Nae Stabiliment, a închis ușa și abia atunci m-a întrebat cu ce ocazie pe la ei pe-acasă. Abia atunci. I-am explicat și lui, dar vedeți, așa mare nevoie de public are ăsta, că nici nu contează de ce ești prin preajmă. Are nevoie să povestească. Puțini oameni au nevoi d'astea. Pe bune, are multe în cap tac'su lu' Bârnă. Poți să vorbești orice. De la religie la fotbal. A fost hipiot pe vremuri. Are Bârnă o colecție de casete de la el de nu se poate. Uriah Heep, Stones. Și pantalonii de pe el, evazații ăștia sunt tot de la el. I-a găsit prin dulap, pe-acolo. Aproape putrezi. I-a recondiționat.

Putea să se facă actor Nae. Orice. N-ar putea fi scriitor pentru că toate poveștile lui sunt făcute pentru a fi spuse, nu citite. Pentru urechi, nu pentru ochi. Chiar îl întreb de ce nu se face actor, de ce nu scrie tot ce povestește – în fond, și Arghezi a debutat când era destul de puriu – și, ca de obicei, îmi răspunde cu o poveste. Cică a văzut el, de curând, o înmormântare de țigani. Murise un țigan bătrân, și alaiul după el. O zi nenorocită, parcă și burnița nițel, da' era un eveniment și merita să te uiți la așa ceva. Mai ales că, la un moment dat, vine și un țigănuș mai tânăr, se alătură cârdului și începe să bocească. Făcea „Aoleu, săracu' tata-l meu, că ce pantofi din piele de șarpe avea el". Ăia, în jur, strâmbau din nas, dar nu ziceau nimic. Ăsta a văzut că prinde și a plusat. Haoaleu, și ce costum nou-nouț avea tata săracu'! Tot nicio reacție semnificativă în jur. Și ăsta a început, și ce mașină avea tata. Și ce vilă la Malibu / i se prăbușește zidu', televizor, și-așa mai departe. Până când s-a enervat unul și a sărit că „Bă, lasă că l-am cunoscut și io pe tac'tu și a fost un ăla, un mațe-fripte, n-a avut nimic toată viața lui. A fost un sărăntoc". Ăsta tânăr, deconspirat cumva, imediat și-a luat seama și a avut replică, cică da, mă, n-a avut, dar avea de gând să-și ia!

Cu alte cuvinte, Nae zice că e mai bine să trăiesti așa, mai

mult în imaginație, în fabulație. Să ți se pară. Să ai de gând să. Un om realizat e un om terminat. Și singurul proiect care reușește integral e cel al ratării. Așa, mai bine trăiești cu gândul că odată și odată... și în felul ăsta îți păstrezi libertatea de a înjura pe toată lumea. Pentru că n-ai nicio responsabilitate. Singura responsabilitate o ai atunci când povestești. E singurul lucru care te face fericit.

20. Tamara

Zău dacă înțeleg ce caut io la ziua lu' Balzac. Mereu m-a enervat un tălâmb ca el, dar dacă așa am stabilit cu Costi, suntem oameni de cuvânt, ce mama mă-sii! Oricum, Costi n-a venit până acuma și sunt șanse foarte mici să mai apară. E plin de cocalari d'ăia răi, Cocolino, Paulică, Bârligă, Mapeț. Majoritatea parcă au turnat pe ei o găleată de gel. Au niște zâmbete cretinoide. Nici măcar să râdă nu se pricep. Sunt falși în tot ce fac. Niște papițoi. Unul la costum. Parcă e deghizat, așa de rău îi vine costumul ăla. Trebuie să știi să porți un costum. Nu așa, parcă ai scăpat de la un bal mascat. Și știți ce e e deprimant la ăștia? Că ei cred că au umor și fac așa, pe proștii. E tragic, nene, când unul care e deja prost mai face și el pe prostul. Te zgârie pe creieri.

Au băgat la maxim niște muzică de căcat. Aproape toți sunt beți și nu mai contează ce ascultă. Acuma, de exemplu, dansează *jungle* pe Adi de la Vâlcea. Ăla blond încearcă să mă convingă că el de când bea votcă e cu totul alt om. L-a schimbat votca, ceva de groază. Balzac se ia de mine că i-am încărcat io nota la telefoane erotice. N-am fost io, pe bune! Nici nu știu cum îl cheamă p'ăsta blond, ăsta care fleoncăne gumă era, dar nu se face să-l torn. Face niște baloane mari de gumă, parcă sunt niște coaie. Se sparg și i se lipesc de nas, de față. Când trage de față parcă i se descuamează, parcă își scoate o mască, și-o dezlipește.

Numa' puștime proastă și gagici dezamăgite. Mai urlă câte

un cocalar după ele: „Păpușa, ce bună ești! Când te lasă prietenu’ să mă anunți! Să vii să dansăm una d’aia țâță lângă țâță!“ Dar totul rămâne la stadiul ăsta. Mi-a băgat boul de Balzac o prăjitură pe spinare. Da’ nu contează. Am așa o stare de bine. Parcă nici nu mai aud nimic. Le aud pe toate odată. Văd totul așa, roșu căptușit. Și nu-s beat. Mă luase mai devreme, da’ am dat o vulpe, am ieșit p-afară și mi-a trecut. Parcă sunt într-o peșteră, așa aud și mă doare undeva de tot. Și cum să nu borăsc, neică, dacă am mâncat tort cu sarmale. Așa mâncam. O bucată de tort, o sarma, o bucată de tort, iar o sarma.

Cred c-o tai, p-aicea sunt în plus. Le zic lu’ Balzac și lu’ ăla blond că mă duc să mai dau o vulpe. Deștepții, cică să nu fac laba singur. Băi amețiților! Mi-au înnodat și mânecile de la geacă. Glume de-astea de clasa a treia. De fapt, io le înnodasem mai devreme, acuma mi-aduc aminte.

Afară e aer curat. Poți să respiri. Ce chestie, să te bucuri că respiri! Îi văd pe ăia de la fereastră. Câteodată, pe cuvânt că îi invidiez că sunt așa inconștienți. Să fii așa ca ei, să te doară-n pix de orice, să nu-ți pese de ce-are să se întâmple. Ăștia chiar se bucură, se simt bine. Sau, știu io, dacă într-adevăr se simt bine? Io nu pot să mă simt bine în același timp cu ei. Clar? Și adevărul e că io foarte rar mă simt bine. Și mi se pare că în buna-dispoziție asta a lor e, în afară de ceva vulgar, și o frică destul de mare. Le e frică, nene, nu știu de ce, dar așa simt io că le e frică. Tot ce fac e așa d’ampulea. Dacă mă înțelegeți. Adică nu e nimic asumat. Conformism puturos. Maimuțăresc orice. Chiar trebuie să vrei tu să te îmbeți, nu așa… Ei se îmbată pentru că le e frică. Și, când mă uit la ei așa, pe fereastră, am senzația că sunt doar o pojghiță subțire de piele. O jupoi ușurel și înăuntru bate vântul ca-n Siberia.

Io, în momente d’astea, mă apucă filosofatu’.

Ciudat cu gherțoii ăștia e că fac pe nonconformiștii, n-au

nimic de ascuns, chipurile, și io zic că tocmai d'aia sunt și neinteresanți. Dacă mă gândesc, n-au nimic de ascuns pentru că n-au nimic de arătat. Ăi mai mișto oameni sunt ăia care au un secret sau fac așa pe misterioșii, cum face Costi. Și, chiar dacă n-ai niciun secret, e bine să dai de înțeles că ai avea.

E o scuză, de fapt, filosofatu'. Adică, atunci când trebuie să trăiești, te apuci și gândești.

Costi, Muscă pun pariu că-s acuma la bairam la PNȚ. Acuma-mi dau io seama că vinerea, o dată pe lună, fac ăia bairam. Suntem membri de partid, nenică! La organizația de tineret. Viitorul patriei… sigur că n-am plătit niciodată cotizația, n-am fost la nicio ședință, de frică să nu m-apuce vreo criză de râs pe-acolo, n-am io treabă cu ideologii, abureli. Am auzit că ziceau că mă exclud. O grij'aveam. Da' mi-ar părea rău, că ăștia de la țărăniști fac bairame țapene. Mai fac și excursii. Pentru culturalizare. Să ne arate frumusețile patriei și la ei la sediu chiulim noi de la ore. Suntem la adăpost, că și ăsta, domnu' Matei, președintele partidului, joacă table și, cum dă patru-patru, ceva, face uite numai d-ăștia aveam la școală. Nici el nu se prea omora cu cartea. Mai mergem după-masa, seara pe la sediu și punem muzică. Au și o combină periculoasă. Toți golanii din oraș sunt în PNȚ. Au fost mulți și la înmormântare la Coposu. Sigur că săracul om n-are nicio vină. Și doar nu era să stea ăilalți să-i trieze pe toți care se țineau după coșciug.

Pe Palade l-a dat atunci și la știri. El zice că a ținut de sicriu, da' tocmai atunci i se consumase acumulatoru' unui cameraman și n-a apucat să-l filmeze. Nu-l crede nimeni, da' oricum a fost și el prin preajmă. Să vezi când povestește cum se aprinde, nene! Își ia așa o față pioasă și începe să zică ce om mare a fost Coposu, că noi nu suntem decât niște panglicari, niște viermi. Când e fals, bagă metafore la greu. S-a găsit și Palade. Sau poate chiar crede. Când participi la o chestie d'asta

dărâmătoare, care să te marcheze, începi să gândești altfel. Mie nu cred că mi s-a întâmplat vreodată ceva care să mă marcheze de tot. Și mi se pare că la Palade toată treaba asta vine dintr-un complex, să n-ai tu pe cine să admiri, să nu fie chiar nimeni care să merite admirat?

Da, cred că la PNȚ sunt. Io ieri n-am trecut pe la școală. Adică am fost la prima oră și dup' aia am plecat cu Cârnatu la biliard. Și cred că atunci au stabilit cu PNȚ-ul. Și pe mine nu m-au anunțat.

Îmi vine iar să borăsc. Ar trebui să-mi bag gheara-n gât și să termin odată, dar numai ideea mă dă gata. Așa sunt io, mai scârbos. Nici nu beau apă după altul. Și când poștim vreo sticlă de rom d'ăla prost, io abia mă abțin să n-o șterg la gură. Sticla.

Parcă mă strigă cineva. Iete-o pe Ghițuleasca. Stă pe o bancă în curte, că are curte mare Balzac ăsta. Noroc cu tac'su că e director la IMGHFJDCS (ca să nu existe interpretare) și-a furat la greu dup-acolo. Ghițuleasca mi se pare nițel șucărită. Mănâncă niște chipsuri nenorocite. Mă roagă să stau jos, adică mă roagă, îmi zice să stau dracului jos, de ce nu stau? Că, dacă mă ruga, pe cuvânt dacă stăteam. De fiecare dată când mă roagă cineva ceva așa frumos, io fac tot posibilul să fac pe dos. Zâmbește așa, deșelat, spălăcit. Are o figură ciudată. Și-a pierdut din verva aia a ei. Da' tot flegmatică e și-ți dai seama de asta din cum țâțâie din dinți. Nasol e că sunt doar io cu ea. Nu știu ce să spun. Io cred că singurătatea asta în doi inși e cel mai greu de suportat. Când ești doar tu cu tine și-ți cunoști toate micile meschinării, atunci e cât de cât suportabil, da' atunci când mai e cineva și trebuie să le îndure și ăla pe ale tale și tu pe ale lui, atunci e jale. E nevoie de un fraier, de un tampon. Așa zic io. Zău! Cineva de care să te iei, să-l iei în balon, să-l înjosești chiar, dă-l în mă-sa, sigur că n-a greșit cu nimic, dar ce, parcă asta contează?

Uite că reușim să vorbim totuși. Tot felul de aberații și ea

zice așa, deodată, și fără vreo legătură cu ceva ce a fost înainte, că ea mereu când vine la un bairam se gândește ce frumos o să fie acolo, ce bine o să se simtă, dar când ajunge la fața locului vede că nu e nici pe departe așa. Și, pur și simplu, nu poate să se distreze. Nu poate, uite-așa. Simt că dă bine să o flatez acum și să-i zic, păi sigur, că ea e o tipă deșteaptă și nu se poate distra așa la ordin. Nu? Pe bune că are exact aceleași probleme cu mine. Simte că nu e unde trebuie și, oricum, nu te poți distra așa, când îți propui tu, sau aproape când ți se impune. Am și io o obsesie cu impusul, ce vreți? Și e o aberație că te simți bine doar când râzi, behăi, he, he he! Te poți simți bine și când ești trist. Să fii fericit că suferi. Știu ce vorbesc. Mă rog, asta aduce puțin cu o psihologie de drojdier d-ăla care doarme cu capul pe masă în vreo bombă de cartier și se laudă ce nefericit e el. De parcă ăsta ar fi un merit. Sau bolnavi d-ăia care se vaită de boala lor. Ca și când și aia ar fi tot un merit. Îi zic asta lu' Ghițuleasca. Discutăm așa ca între doi moși înțelepți. Acum predică ea, zice că la noi fericirea a ajuns să se cheme doar distracție. A citit în vreo revistă unde dame plângăcioase dau sfaturi de care nici măcar ele nu țin cont. Sau mai ales ele.

Îți crește cota când filosofezi despre fericire și alte aberații. Costi are tertipuri de-astea când vrăjește o femeie. Și mai are o chestie clasa-ntâi care ține de fiecare dată. Într-un moment d-ăsta deprimant așa, când îți vine să-ți zbori creierii, începe să le povestească gagicilor care e ultima modă la sinucigașii din State. Amenință un polițist cu pistolul și ăla îl omoară. Adică, întâi îl somează și abia după aia trage, că așa e legea la ăia. E cea mai sigură metodă. Și creștinește te speli pe mâini. Nu e chiar sinucidere. Dacă te arunci de la etaj, poți să cazi în picioare, îți intră oasele în cur și toată viața o să fii un paralitic care mucezește într-un cărucior. Și Costi își ia iară fața aia care parcă ar spune că Dumnezeu îi e dator lui cu niște explicații și

zice că el când o să se sinucidă, așa o să facă. Că nu mai suportă viața asta nenorocită. Și gagica ia plasă, implorări, rugăminți. *Nu cumva să te zvârli di pi jiam!* Și Costi i-o pune de n-are treabă. Deși, mi se pare că amândoi joacă teatru. Și nu înțeleg de ce. Dacă vor să și-o pună ca oamenii, de ce au nevoie de așa preludiu? De vrăjeala asta. Uite, mă gândeam că nu se mai zice „să cucerești o femeie“. Se zice „s-o vrăjești“. Noi și în istorie de fapt nu am cucerit nimic. Toată istoria ne-am ținut de abureli din astea. La Posada, la Rovine, i-am vrăjit pe inamici.

Problema e că-mi bolborosesc iarăși mațele și aproape că mi-a ajuns borâtura în gât. Că mi-a dat Ghițuleasca chipsuri de-alea cu gust de ceapă uscată, ulei împuțit. Și niște ketchup d-ăla rânced parcă simt într-o măsea. Vorbesc încontinuu, iete nici nu știam ce limbariță pot avea, dar nu-s vorbele mele, parcă pot ieși din mine acuma, să mă sui din pom și să mă uit la mine. Tot așa simțeam când eram mic și mă mai învârteam câteodată până amețeam și cădeam pe jos și parcă tot ce mi se întâmpla de atunci încolo nu mi se mai întâmpla mie. Acuma parcă mă văd cum stau acolo pe bancă și bat câmpii. Parcă merg pe pilot automat. O văd și pe Ghițuleasca și îl văd și pe ăla de lângă ea, cum parcă ar încerca să o vrăjească. Știți ce-i place ăstuia de pe bancă cel mai mult la ea? Bărbia! Să fiu nebun, bărbia e cel mai mișto lucru la o tipă. Nu ochii, buzele, țâțele. Mă rog, ochii! Ea e chiar puțin sașie, dacă stai să te gândești. Privește cam împrăștiat, dar pe undeva asta îi mărește sexăpilu'. Da' țapănă la ea e bărbia.

Vorbește, zice și ea ceva. Cică cu prietenu' ăla al ei de dinainte care era la facultate mergea doar la discotecă. Să nu se certe. Acolo în gălăgia aia, nici să vorbești nu reușești și, atunci, normal că nici să te certi nu poți. Dacă n-ar trebui să vorbim, ce țapăn ar fi.

Cel mai greu lucru, își dă seama la un moment dat ăsta de

pe bancă, e să strigi pe cineva pe nume. Nu-i mai vine s-o strige Ghițuleasca și o întreabă cum o cheamă pe ea de fapt. Află că o cheamă Tamara. Cu totul altceva. Ăsta e un nume care face toți banii. Poți să-i spui Tamara și deja se schimbă totul. Ăstuia de pe bancă i s-a întâmplat de multe ori să facă gargară, garagață cu o tipă atunci când era într-un grup mai mare, apoi, ajunși față în față, să bată în retragere, așa, de frică. Vedea că nu are ce să-i spună. Ce să-i zică? Doar să i-o pună. Singurătatea asta în doi e cel mai greu de îndurat mai ales când ai de-a face cu o proastă. Ți se face frică, nu știu cum.

Nu știu, mă scuzați pentru patetism, dar când ții cu adevărat la o tipă nu simți neapărat nevoia să i-o pui. Și nici nu trebuie să vorbești tot timpul cu ea ca să nu mai fie liniștea aia nenorocită. Am io o teorie. Că abia singurătatea asta în doi e deplină, totală. Când nu ai ce vorbi cu aia din fața ta, ești din ce în ce mai conștient că ea nu e decât o străină și ești stresat să nu te observe. Poa' să fie o chestie de nebunie, dar i-o pui tipei ăleia pentru că n-o mai suporți acolo în fața ta. Vrei să nu te mai observe, măcar pentru câteva momente, chiar dacă, după ce ți-ai terminat treaba, știi că-i revine privirea aia care te ține din scurt. Îți spionează orice gest, orice mișcare și tu n-ai suficient respect pentru propria persoană ca să-i faci față. Privirea aia e gata să sancționeze orice.

Când i-o pui, ea nu poate să te obseve. Atunci rămâne o singură ființă și noi niciodată nu știm nimic despre propria ființă. Cum suntem, cum arătăm, cum mergem. Gândiți-vă ce șoc au oamenii când își aud vocea înregistrată pe bandă și nu și-o recunosc. Noi nu știm nimic despre noi și tocmai datorită lucrului ăsta reușim să supraviețuim. Altfel, ne-ar fi scârbă dacă ne-am vedea sau, mai știi?, ne-am perfecționa în așa hal… Ne-am îndrepta toate neajunsurile, până când lumea ar ajunge să fie formată doar din indivizi perfecți și identici și ar deveni pe

drept cuvânt imposibil de trăit. Insuportabil. Plictisitor. N-ar mai exista niciun defect pe care să-l iei în balon. Și asta să-ți dea încredere. Optimism. Adică încă se mai poate trăi.

Ghițuleasca, Tamara adică, mă îndoapă cu cartofi prăjiți. Ia la mama. Nu înțeleg de ce kilu' babii stârnesc io doar instincte materne. Nu pot să refuz. Mai ales că, în drum, degetul ei se oprește puțin pe buzele mele, așa sărate cum sunt ele. Ăia dinăuntru văd și fac mișto.

— Bă, dacă găsiți vreun fir de păr prin curte, să nu încercați să-l îndreptați!

Tamara zice că-s proști. Îngușți la minte. Acum simte nevoia să se victimizeze. Poate așa, ca să devină fără apărare, vulnerabilă. Și abordabilă. A pierdut din forța aia pe care o știam. Vorbește și ceva mai cizelat, mai puțin buruienos. Zice că ea, când era mică, avea o cameră unde ai ei îi spuneau că se ascunde cineva. O speriau. Să stea cuminte că iese ăla de acolo. Și a fost terorizată toată copilăria pentru asta. Nu arată deloc. Ba cel mai cumplit coșmar al ei era că stătea la etajul unu și de acolo vedea cum merg șobolanii pe vița-de-vie care creștea acolo. Acum au tăiat via. Nu mai are de ce să-i fie frică. Nu știu ce legătură are asta cu ce a fost înainte, cu ce vorbeam înainte, dar ce, parcă trebuie să aibă vreo legătură?

Uite că tocmai când contracțiile stomacului se întețesc, Tamara sau Ghițuleasca, una dintre ele, se apucă să mă mângâie pe obraz. Așa, ca pe un fiu ascultător. Mă domină și mă enervează. Apoi îmi dă iar să mănânc. Bagă în tine! Și nu pot să refuz. Iar simt degetul. O unghie care se înfige undeva în obraz. A dracului de ciudată senzație. Mă simt dominat. Așa e Ghițuleasca, vrea să-i domine pe toți. Vrea câteodată să le demonstreze tuturor cât sunt de proști. Să se certe cu toată lumea. Uneori nu poți comunica cu anumiți oameni decât dacă te certi cu ei. Femeia-bărbat. Pe ea au crescut-o golanii din bloc.

A mers și la femei cu ei. O lăsau în mașină să facă integrame. Bărbia asta a ei, asta înseamnă dominare. Și uite că, exact când se întinde să mă sărute, sucurile gastrice, intestinale și tot restul încep să-și facă de cap. Pământul se rotește ceva mai repede. Nu pot să-i spun să aștepte să mă duc și io să dau o vulpe. Și inevitabilul se produce. Valuri care vin pe esofag. N-am ce să fac.

— Chiar așa respingătoare mă consideri? Misogin nenorocit! Știam io!

Mai aud cum se ridică și pleacă.

21. Concursul

Acum, ei sunt într-un tren și merg undeva. Un personal cu multe geamuri lipsă. Probabil primul al dimineții. Geamuri fosforescente. Mai sunt doi pensionari în compartiment. Unul dintre ei povestește cum s-a dus la dințar și ăla l-a întrebat dacă să îi scoată nu știu ce măsea, iar pensionarul i-a trântit o întrebare de baraj: „Crește alta la loc? Dacă nu crește, să n-o scoți!“ E foarte mândru de cum l-a pus la punct.

Acum sunt trei: Jul, Palade și Bârnă. Și „femeia lui Jul“ și niște flori pe care Palade le-a luat din cimitir. Jul încearcă să cânte ceva. Peste el, Palade povestește. Are ochi nămoloși și mișcări încete.

— După ce-am plecat din cimitir, am mers în parc să ne dăm în leagăn. Io cu Jul și cu Cârnatu. Jul cică el se dă jos. Și leagănul era la maxim, băi Bârnosule! Și sare bou', să-mpiedică și nimerește exact sub leagăn. Urlăm la el: lasă, bă, căpău' jos! Idiotul se ridică, cică ce e, bă? Ce-ați zis? Trosc, și-i zboară scalpu-n iarbă. L-a ras. Da' Jul al meu ia scalpu' de jos, îl scutură de praf, scuipă pă el și și-l lipește la loc pă chelie! Hai să mergem la concurs! mai face. Hai la concurs!

Palade nu povestește foarte bine. Nu spune ce s-a petrecut, ci creează un fel de lumi paralele. Scena de adineaori s-a petrecut într-o altă lume. Povestește de parcă personajele sale ar veni direct din desene animate. Astea nu se pot strica. La fel ca Tom și Jerry, se turtesc, se strâmbă, sunt strivite de tot felul de obiecte care pică de undeva, de sus, dar asta nu le împiedică

să revină la starea inițială, să se rematerializeze.

Acum tot ce se întâmplă e la timpul prezent – Bârnă îl aude din nou pe moș care se laudă cu agerimea, cu dibăcia lui. „Crește alta-n loc?“, semn că nu consideră subiectul epuizat. Semnificațiile lui n-au fost epuizate. Bârnă începe să jupoaie florile acelea luate din cimitir. Le rupe petalele, le adună în căușul palmelor și pare că le înghite. Pare, pentru că le mai păstrează încă în gură și, în acest timp, caută în buzunar o sticlă de plastic în care e ceva lichid. Probabil vin, pentru că Palade trebuie să comenteze „Nu-i berea cum e vinu’ / Nici mâna ca vaginu’“. Amestecă în gură petalele cu vinul, bolborosește până se formează un fel de pastă omogenă. Se ridică, se apropie de moș cu aerul că are să-i spună ceva extrem de important. Ochii cuprinși de panică, apoi dă drumul pastei din gură, varsă petale, vin. Horcăie și îl bufnește râsul.

Acum, Palade doarme zgâlțâit de tren. Nicio expresie pe fața lui. Are o moacă de prost, ca să-l citățm pe Bârnă, care acum îl gâdilă pe la nas cu colțul cămășii. E destul de riscant ce încearcă Palade. Să fie irezistibil tot timpul. Vin și momente de criză de inspirație, de epuizare, de sfârșeală, și noi, care îl știam pe Palade inepuizabil, vom observa că la el monotonia asta are altă greutate. Obișnuiți cu un Palade irezistibil, ni se va părea un pămpălău atunci când are și clipe de normalitate.

— Scoal’ dracului c-am ajuns!

Acum e frig și gara e mică, pustie. Altceva nu poți constata. Pensionari mici, zgribuliți sub umbrele. Prea mulți oameni bătrâni. Palade îl întreabă pe unul unde e o căcăstoare. Chiar așa îl întreabă. Omul nu-i răspunde. Jul și Bârnă îl duc lângă un zid destul de dărâmat, scorojit. Așa e întotdeauna un zid: scorojit. Din el au luat copiii cărămizi și au făcut două porți de fotbal care se văd ceva mai încolo. Burnițează rece. Ace care îți intră pe sub piele.

— Stai aicea și rezolvă-te! Ne găsești la cârciuma aia de colo! Ia și tu un brusture, ceva.

Acum în cârciumă te poți încălzi. Se crapă de ziuă. E aproape dimineață, când știi că toată lumea doarme și parcă te temi să vorbești altfel decât în șoaptă. Cerul e roșu. De parcă în carnea unui geam cineva a injectat o seringă plină de sânge.

În cârciumă, cuvintele tresar răzleț din betonul prost sclivisit din pereții rupți ai cârciumii. Cuvinte necizelate, zgrunțuroase, un ecou spart. Un televizor merge într-un colț și transmite în reluare o emisiune. Un barman ciufut. Când te întreabă ce vrei, simți nevoia să te duci să te spovedești, încerci să-ți aduci aminte dacă ai greșit cu ceva.

Acum la masă e tăcere. Bârnă face un fel de baloane mici din salivă și le scuipă pe beton. E ud. Părul atârnă ca niște bretele. E o artă să faci așa baloane cum face el.

— Bârnă, nu e țeapă, mă, cu concursu'?

Bârnă nu răspunde. Din prima nu răspunde. Se uită la TV. Zoaie pe nas. Strănută.

— Bă, mie Costi mi-a zis că te-a anunțat deja! Zice că ați vorbit o groază de concursul ăla de folk. Vin și mulți barosani. Zicea că poate vă remarcă vreunul p'acolo să vă lansați. Poate nu mai ții tu minte.

— Și unde-i, mă, ai fost tu vreodată la cabana aia? Dacă n-ajungem repede, io-mi bag picioarele!

Jul are o față năucă. Acum se uită și el la TV. S-a terminat emisiunea. Acum sunt niște clipuri. Ascultă sunetele sparte, stridente. O melodie care îi sună cunoscut. Începe să bată tactul pe chitară. Apoi ia chitara și începe să imite ce aude acolo. E o piesă pe care o știe destul de bine. Se miră cu voce tare ce simplu e să scoți așa o piesă. Uite, doar trei acorduri și sună să dai cu câinii-n căciulă.

Acum se oprește, se încruntă și înjură.

— Bă, asta-i piesa lui Costi! Să mor aci, ‘tu-l în dinți! A furat-o de la ăștia, cum le zice? Că nu i-am mai văzut. Tu de ce crezi că nu voia să-ți dea partiturile alea din Germania? Se dădea mare că el a compus-o, fițosu’! Putea să zică…

— Poate-i doar coincidență! Sau poate a copiat-o fără să-și dea seama. Da’ io să știi că n-am auzit piesa asta niciodată. Se poate s-o fi compus și el.

— Da, mă, vezi să nu! Nu era în stare Costi să scoată din el așa ceva, trebuia să-mi dau seama. Vi s-a părut vouă că e mare chitarist. Nu e, Bârnosule, ascultă-mă pe mine. Doar scheme!

Acum și-au dat seama că Palade întârzie cam de mult și merg după el. Îl găsesc sub genunchii zidului cu pantalonii în vine, adormit în propriu-i rahat. Se trezește la râsetele lui Jul și Bârnă și începe să plângă. Își contemplă pantalonii murdari, geaca mânjită de noroi și rahat și plânge.

— Adică vă bateți joc de mine, mă? Na, ‘ți-ai dracu’!

Și o cărămidă din zid îl izbește pe Jul foarte aproape de tâmplă. Palade mai caută ceva cu care să arunce. Bârnă încearcă să-l potolească și îi arde un șut.

— Trage-ți dracu’ pantalonii ăia pe tine! Vezi ce i-ai făcut lu’ ăsta?

Palade nu găsește ceva care să poată fi aruncat și calcă nervos în chitara lui Jul. Câteva coarde plesnesc, iar cutia deja crăpată îi prinde piciorul ca-ntr-o capcană. Încearcă să-l scoată, dar cutia nu vrea să cedeze. Se enervează și, cu piciorul captiv în cutie, îl lovește pe Bârnă. Țăndări care se împrăștie.

Acum, Jul privește cerul ceva mai luminat și mai roșu. Exact, parcă ar fi injectat cineva sânge în el. Pe umeri, pe blugii șiroind de apă, simte niște pietricele colțuroase. Bârnă îl ridică în fund și îi spune că trebuie să ajungă la concurs. Acum, dimineața trebuie să înceapă. Hai c-o să câștigi, îi mai zice. Încearcă să-l scuture, să-l șteargă de noroi. Hai, eroule, să-i faci

praf!

Acum merg printr-o pădure. O potecă înaltă ce șerpuiește, ocolește o creastă înaltă a muntelui. Mai sus, acolo unde se vede jnepenișul acela, merg câțiva oameni. Printre jnepeni. Merg ținându-se de o coardă șubredă, probabil prinsă de peretele stâncii. O coardă modrogănoasă, cu fire ieșite răzleț. Nu e bine să-ți treci mâna peste ele. Oamenii aceia nu au nimic în mâini. Un rucsac doar. Sau măcar o plasă. Nu aduc a turiști. Pur și simplu sunt numai niște oameni care urcă. Nu se văd prea clar. Doar niște mogâldețe. Fără contururi definite. Doar un punct, unul roșu, altul albastru.

Poteca e traversată de izvoare. Până aici au numărat șase sau șapte. Niște podețe din bârne rotunde peste care trebuie să treci într-un fel de echilibristică. Jul se oprește, se așază pe mușchiul unui copac și suflă greu.

Urcă fără să vorbească prea mult. Nu mai au nevoie să vorbească. La fiecare cot dinspre răsăritul potecii îi pot vedea pe oamenii din fața lor. Deși nu e prea clar dacă ăsta e răsăritul. Soarele parcă ar vrea să apară exact în partea opusă. Oamenii aceia sunt trei sau patru. Din jnepeniș nu poți să-ți dai seama prea bine. Urcă și ei cu pași egali, măsurați. Păstrează exact aceeași distanță, de parcă ar fi legați cu niște sfori sau lanțuri care nu le permit să se apropie și nici ca unul dintre ei să ia un avans prea mare. Puțin cocoșați. Par a avea un singur trup cu mai multe capete sau cocoașe. Dragon, vierme.

Jul încearcă să bea apă. Izvorul e undeva prea sus. Trebuie să te cațeri pe un bolovan alunecos, plin de un fel de mătasea broaștei. Ceva verzuliu, mâzgos. Pământ friabil. Bea apă și se strâmbă. Spune că el credea că apa asta e mai gustoasă. N-a fost niciodată la munte. Credea că-i stinge setea. Nici gând.

La următorul cot, când îi vede pe cei patru, încearcă să-i strige. Cum să-i strige? Țipă ceva dezarticulat. Ecou plin,

sănătos. Îi face plăcere și țipă din nou. Sunetele alunecă frumos pe văile astea, se preling, se scurg.

Cei patru nu aud. Patru sunt. Acum se vede bine. Continuă marșul acela ca niște surzi. Marș îndârjit. Calcă apăsat, scrâșnit. Jul țipă iar. Primul din șir se oprește. Se opresc și ceilalți. Jul nu-l mai vede în preajmă pe Bârnă și o ia la fugă spre cei patru. Ei se așază pe un buștean. Probabil trăsnit. Putred, deși nu-l poate vedea în toate detaliile. Un buștean rostogolit.

La următorul cot, Jul nu-i mai prinde în raza privirii sale, dar își dă seama că trebuie să se afle acolo, în spatele jnepenilor. Mai are de traversat două hoage până la ei. Gâfâie și când iese din a doua groapă și îi zărește în sfârșit pe cei patru cum se pregătesc să plece mai departe, cum se ridică și se țin de șale, se încumetă să îi strige. Ei aud și se răsucesc. Privesc. Unul dintre ei zâmbește a lichea spre cel din capul șirului.

— Galileo, ăsta nu e ăla care ți-a dat ție laba la ochi?

Galileo încuviințează, răsuflă și-și continuă drumul.

— Dă-l în mă-sa, hai că întârziem la concurs!

The Making of *Dincolo de frontiere*

Am lucrat la această carte în timp ce pregăteam și o disertație de master cu o temă care a părut multora riscantă și aproape imposibil de argumentat. Încercam să „demonstrez“ că oamenii nu mai știu să povestească. Lucrând ca reporter, am observat că poveștile noastre nu mai au semnificația și nici prestigiul, *aura* despre care vorbea Walter Benjamin. La țară, povestea era un bun comunitar. Cetățeanului de la bloc aceeași poveste îi servește la răfuială, iar pentru omul nou de azi numit de Sartori *homo videns* ea nu mai are absolut nicio importanță, niciun rol.

Cartea și lucrarea aceasta s-au dezvoltat oarecum ca doi frați siamezi. S-au contaminat reciproc, s-au influențat fără însă a reuși să se suprapună pe deplin. Am încercat să vorbesc multor oameni despre ceea ce doream să demonstrez, dar reacțiile au fost aproape agresive. Adică noi suntem proști, nu? Ceea ce mi-a sporit convingerea că ipoteza mea era adevărată. Oamenii aceia știau că nu pot sau nu au ce povesti, așa că erau pregătiți să nege eventualele acuzații. Nu spun că suntem mai puțin inteligenți decât predecesorii noștri. Spun doar că povestim din ce în ce mai rar.

Spun că…

…de fapt, nu povestim, ci fabulăm. Creăm *lumi paralele,* inexistente, posibile, care nu se referă deloc la realitate, nu încearcă să o înțeleagă, s-o cuprindă. Poveștile noastre dau cu tifla realității. O contorsionează, o falsifică. Doar așa această

realitate devine suportabilă și se poate eventual transforma în ceva care să semene cu o povestire. Când îi spunem unuia, mă, dacă îți dau un șut în fund mori de foame în aer! O mie de pumni în cap o să-ți dau! Te duci acasă cu cracii legați de gât! Sau când povestim cum se întâmplă mai jos, putem spune că am creat *lumi paralele*.

(— Bă, ne dădeam în leagăn. Io cu Palade, cu Jul și cu Cârnatu. Și Jul cică el se dă jos. Și leagănu' era la maxim, nenică! Și sare bou', să-mpiedică și nimerește exact sub leagăn. Urlăm la el: lasă, bă, căpău' jos! Idiotu' se ridică, cică ce e, bă? Trosc, și-i zboară scalpu-n iarbă! L-a ras. Da' Jul al meu ia scalpu de jos, îl scutură de praf, scuipă pă el și și-l lipește la loc pă chelie. Hai să facem un fotbal! mai zice.)

...sau să ne imaginăm o scenă banală. Îți cumperi o pereche de pantaloni noi și toată lumea te întreabă enervant, sunt noi, nu-i așa? Cât ai dat pe ei? Iar tu începi să aberezi că nici vorbă să fie noi. Au fost ai bunicului tău care i-a purtat în Primul Război Mondial, sunt luați de la un austro-ungar găsit pe câmpul de luptă. Au avut o istorie interesantă pantalonii. Nu ești interesat ca, vorbind, să pui ordine în lucruri. Doar să stupefiezi, să sporești deruta.

(— Bă găvleajă, bă! Stai să-ți spun o chestiune de pici în cur. Așa! Eram după zmeură. Liniște, niminea în jur să te împuie la cap cu tot felul de tâmpenii. Mie-mi place dă nu mai pot în pădure. Face nevastă-mea că să nu mai umblu io așa de bezmetic, că există riscuri multe cu urșii. Zic, lasă, tu, dac-o scrie colo la Carte că Gică al lu' Buboi o să moară mâncat dă urs, apăi vine ursu' pă stradă, dășchide porțili, p'amândouă le dășchide, cioc-cioc, intră în casă, dă bună ziua și mă ia din vârfu' patului. Buun, va să zică, eram în pădure! Când, poc, simțesc în spate că se rupe niște crăci și-aud niște zbierete nemaipomenite. Ursu' era! Nu zic,

îmi cam țâțâia fundu'. Duc mâna dupe brișcă și simt cum mă ia cu tremurici pă șiru' schinării! Că să vezi dita'i hojmanlău'! Avea colții cât deș'tu' meu ăl mare și ghearili cât dinții de la greblă! Mă benoclez io mai bine și văz că ursu' voia ceva de la mine! Voia el ceva. Îmi arată laba aia a lui – cât un capac de budă era lăboanța – și-n ea, nu-ți spun, avea un țep! Ehehe, mă știi că io nu plec niciodată de-acasă fără trusa de prim-ajutor. Nu plec io fără ea. Îi dau cu schirt, îl bandajez, nu zicea nici pâs al dracu', și după aia îi spun, gata, ursulache, tată, te-am reparat, valea-n pădure! Și pleacă. Avea un pas așa, ca de macara! Buun, car' va să zică dup' un an, în ziua de S'tă Mărie Mică sunt io precis c-atunci-șa iera, io ieram tot dupe zmeură, tot în locu'ăla! Când apare iar ursu'! Mormăia și parcă voia să discute ceva cu mine. Acuma-șa nu mă mai speriasem. Deloc nu mă speriasem, că-l știam, eram pretini vechi! Ce faci, bă, iar te-nțepași? Neeee, să-nvățase minte să fie mai vigilent! Acuma-mi făcea semne să stau pă loc. Să ridicase pă labili dă la spate și parcă-mi făcea semn s-aștept. Ho, mă, c-aștept! Ho! Și se-ntoarce ursulache-al meu în pădure și vine c-o putină de brânză clasa-ntâi! C-o putină de brânză vine! Se opintea cât era el de balșoi. Ce faci, mă? îl răstesc io. Pă unde-ai dat cu jula? Nu po' să primesc așa ceva! El nu, că ia-o tu, parcă așa zicea! Să făcuse și-al dracu' dacă vedea că-l refuz. Mă ursulache, tată, zic, așa, ca să nu-l întărât și mai nasol. Punem cazu' că accept, da' pot io s-o car pân' acasă? Ieti-te la mine, o mână de carne, o labă de oase! Acu', dacă faci un cadou, apăi fă-l, nene! Și ia ursu' putina și-o cară pân' la mine la marjinea pădurii. Dup-aia, am venit io cu cărucioru' dă butelii, m-a ajutat ursu' s-o coțopenesc și ne-am despărțit pretini buni. Ce, mă, nu crezi? Haidi la mine acasă, că s-ar putea să am și-acuma putina aia!)

...toate discuțiile, conversațiile conțin astfel de exagerări aproape suprarealiste, astfel de deformări voite ale realității. Sunt poate chestiuni minore care aici apar hipertrofiate. Totuși,

abundența lor trebuie să dea de gândit referitor la respectul față de cuvânt.

…destul de puține dintre acțiunile noastre merită povestite. Și chiar acest concept de acțiune a suferit transformări drastice. Ce mai poate fi numit acțiune umană într-o lume a delictelor virtuale, în care, spun tratate de dreptul comunicării, nici măcar nu mai e nevoie de prezența fizică a făptuitorului?

Pierre Lévy spune că nu mai acționăm noi, ci ne folosim de unelte. Termenul, consacrat de Innis sub denumirea de *extensii*, e extins de Pierre Lévy până și în ce privește gândirea. Operăm cu extensii, dar acest lucru nu devine periculos decât în momentul în care aceste extensii tind să se autonomizeze. Să funcționeze în virtutea unor legi proprii.

Un simplu apăsat pe buton devine responsabil pentru o infinitate de lucruri. Și asta generează o anume deresponsabilizare și o detașare impersonală în raport cu faptele produse de acea apăsare. Nu mai există o implicare afectivă în consecințele acelor fapte. Există o detașare mai mare în raport cu toate victimele de la Hiroshima decât față de un singur om ucis într-o luptă corp la corp. În orice operare cu extensii, impactul emoțional se diminuează, iar, pentru a merita săvârșit și apoi povestit, un fapt trebuie să fie cu adevărat senzațional. Nu mai există decât fapte senzaționale sau de o banalitate absolută.

Și, de fapt, acea acțiune nu merită sau nu poate fi povestită pentru că nici măcar nu-ți aparține.

Acțiunea dispare. De la vânătoare, trecând prin mersul la piață, echivalent modern al vânătorii, și ajungând la magazinul virtual, o sumedenie de acțiuni sunt abolite.

…omul pierde controlul asupra acțiunilor sale. Totul se abstractizează. Devine ambiguu. Între cauză și efect, legăturile

sunt aproape întâmplătoare.

Asta se datorează și faptului că un muncitor nu mai ia contact cu produsul global și nu mai e legat de producție ca de un întreg. Directorul e singurul individ care, aparent, intră în contact cu acel produs global dar „și pentru el aceasta rămâne tot o abstracție, a cărei esență rezidă în valoarea de schimb“ (Fromm).

...lumea nu mai poate fi descrisă decât precum în acea fabulă, în care niște orbi descriu un elefant ca pe o frunză sau o coloană. Fiecare descrie ceea ce a pipăit. Avem acces doar la un fragment de lume, nu la întreg.

(Omul suferă de poliomielită. Piciorul drept i-a rămas schilod ca și o bucată de cap, parcă ciobită, săpată. N-avea niciun viitor. Văcar, nu putea să alerge toată ziua pe islaz. Tâmplar ca taică-su, cine să se suie pe schele? A avut noroc cu un prieten. Tot suferind. I-a zis, măi Andrușca, noi, infirmii, trebuie să ne ajutăm între noi, că altfel nu ne ajută nimeni. L-a dus la o școală din Brăila prin Ministerul Prevederilor Sociale. Și-așa a ajuns cizmar.

Materialele le știe pe toate ca pe apă. Piele de bizon, de capră, câine. Astea sunt alea care se fac cu substanțe minerale. Și de porc: cu substanțe danante. Adică naturale. Avea un prieten care lucra și în piele de șarpe. Stan îi zicea. Numai beat lucra. Și mâncând conserve de pește cu sos de roșii. Da' era artist.

Odată, a dormit cu geamurile deschise. Și-a rămas așa, cealâu. Sunt boli multe. Stai în cur, cizmărești. Și faci una-două hemoroizi. Înainte le dădea lapte. O juma' de kil pe zi. L-a luat Ceaușescu. Zicea că să nu se facă risipă. Și ăla cizmar, da' tâmpit!

El e ultimul cizmar. Vin ăștia cu lucrul în serie, care nu se pricep decât să înnoade la șireturi sau să pună flecuri. Păi ce-mi vii mie cu așa ceva? Cizmarul întreg trebuie să știe tot procesul de fabricație.)

...lucrurile de care suntem înconjurați nu au un proprietar. Fromm vorbea despre o distorsiune a instinctului proprietății. Mai precis, dragostea pentru posesiune a fost înlocuită cu dragostea pentru schimb. Și totul se bazează pe abstractizare. De curând, am aflat că parcul Yellowstone a câștigat un proces. Tot un proprietar abstract e și acționarul care nu are practic vreo responsabilitate asupra posesiunilor sale. La fel, cedarea de putere pe care se bazează democrația poate fi un fenomen care să încurajeze deresponsabilizarea, apatia, indiferența.

Ceea ce se petrece e un fenomen de pierdere a relației cu concretul. De exemplu, Berger & Luckman susțin că învățăm doar să folosim telefonul, nu și ce e telefonul. Nimeni nu știe de fapt cum funcționează.

Pierderea relației cu concretul presupune că obiectul nu există în sine, ci doar ca posibilitate de tranzacție reușită. Spunând că Zinedine Zidane valorează șaiștrei de milioane de dolari, înseamnă să-i negi existența concretă, să-l decorporalizezi. Ce trebuie adăugat simplei informații că fotbalistului Tiberiu Ghioane foștii colegi și conducători ai clubului Rapid îi spuneau „Investiție“. El avea doar rol de schimb.

Succesul unui joc precum Monopoly ar fi un alt argument în susținerea ideii că proprietatea nu mai înseamnă mare lucru. Proprietățile sunt interșanjabile, serializate. Și toate astea vin din inabilitatea de a înțelege materia.

Scriu aceste rânduri cu un pix de unică folosință. În stânga am o cafea într-un pahar de plastic pe care, când se va goli, nu voi încerca nicio mustrare de conștiință să-l arunc. Pentru că sunt răcit, tocmai am făcut o injecție cu o seringă de unică folosință. Îmi șterg nasul cu șervețele pe care apoi le arunc. Pe vremuri, aveam o batistă. Și batista aceea avea memorie, o istorie în spate. Serializarea aceasta în care intră acum

obiectele înseamnă că există doar conceptul, fără corporalizare. Șervețelele sunt doar clone ale unui concept. Bunicii noștri aveau chiar un sentiment de vinovăție atunci când aruncau un capăt de ață. Un alt respect față de materie. Pentru ei, vă spuneam că nu există conceptul de gunoi.

...un citadin povestește despre „un cal“. Țăranul va vorbi despre „calul lui cutare“. Acel cal trebuie să aparțină cuiva, să aibă un proprietar. Articolul hotărât poate fi diferența dintre țăran și cetățeanul de la bloc.

Jack Goody explică asta mai savant, spunând că în trecerea de la societăți cu sisteme de gândire închisă la societăți cu sisteme de gândire deschisă, dacă în primele discursul e personalizat, propice identificărilor, dincolo avem de-a face cu enunțuri impersonale și cu o gândire speculativă fără prea mare relație cu concretul.

Există un banc în care o babă îl tot trage de limbă pe un negru cine este, de unde vine, pentru ca în final să izbucnească, mă, da' al cui ești tu din Congo-Brazaville? Femeia trebuia să încadreze obiectul într-un sistem. Nu putea vorbi despre „un negru oarecare“. Negrul acela trebuia să fie de undeva. Și femeia avea o anumită reprezentare a lumii. A lumii în totalitatea ei și nu pe fragmente, așa cum o judecăm noi. Ea putea înțelege lumea într-un anumit fel. Chiar dacă se înșela, asta nu-i diminuează prea mult din merite.

Obiectul de consum are un raport ambiguu cu materia. E o materie abstractă, iar economia capitalistă are capacitatea de a camufla originea reală a mărfurilor care e munca oamenilor și de a face din acestea componente ale unei lumi artificiale, o falsă natură în care produsele comerciale au o existență autonomă. (Walter Benjamin *apud* Dellia Dună, *Observator cultural*, 16 decembrie 2000)

Cum spuneam, obiectele de consum sunt practic imateriale. O materie mincinoasă. Gândiți-vă la iarba din curțile vilelor de ștabi. Construcțiile din oțel și sticlă nu sunt altceva. Construcții provizorii. Natură ținută pe perfuzii, totul e aseptic, mort. Nu te invită să le atingi, ci să le eviți, să le ocolești. *Ce covoare, făi fată! Mi-era milă să calc pe ele*. Aspect de buncăr, de navă spațială. Acolo, căpătăm cu toții psihologii de refugiați. Nu bem decât apă plată. Nu respirăm decât aer condiționat.

Aderența la concret e benefică pentru o anume disciplină intelectuală. Un om cu o minte prea liberă de concret, prea autonomă, care zburdă speculativ, lipsit cu totul de aceste conotații, de reflexele de tip asociativ cu obiecte, cu materii, cu norii, cu lumina, riscă să producă construcții mentale seci, irealiste până la urmă. (Horia Bernea)

(Undeva la munte. O pajiște. O pășune. La poalele muntelui. Și o apă.

O femeie care coboară din mașină. Un copil care se ține după ea. Copilul e îmbufnat. Merită plesnit. Femeia e entuziasmată. Foarte. Se întinde, respiră. Parcă pentru a proba calitatea plămânilor. Copilul se smiorcăie. Nimic nu-l mulțumește. Nu-i place aici. În mână are un joc. Un joc are în mână. A ajuns la nu știu ce nivel.

Tatăl iese și el. Se cuvin niște aplauze. Fumează. Respiră și râde. Uite cum respiratul devine ceva exotic. Femeia vede niște iezi care zburdă, se joacă. E primăvară și le ies cornițele. Nu au cum să nu te impresioneze toate chestiile astea. Femeia vede iezii. Nu știe cum să-i cheme. Cum se cheamă iezii? Câinelui îi spui marș! Pisicii – zât! Mă rog, așa îi alungi. Dar iezii? A uitat. Poate nici măcar nu a știut vreodată. Acum își aduce aminte de copil.

— Hai, mă, și tu, să vezi iezii ăia! Uite ce frumoși sunt! Hai să pui mâna pe ei!

Ăla mic nici poveste să se urnească. Gagiul e terifiat.

— Nu vin că mi-e frică. Nu pun io mâna! Fugi cu ei de-aici!

E înfricoșat fără motiv. El, care la șase ani rade trei-patru filme de groază seara la televizor. Și după aia doarme neîntors.

— Uite ce frumoși sunt! O să-ți pară rău!

— Lasă c-am văzut și io la televizor.)

…povestirea trebuie să frizeze azi patologicul. De aici o anume simpatie a puștilor pentru anomici. În filmele americane cele mai reușite personaje sunt cele de psihopați, de canibali. Antieroii. Desigur că asta vine și ca reacție la potopul, puzderia de filme cu eroi de o bunătate grețoasă.

Nemaiputând crea viață, omul poate în schimb să o distrugă. Creativitatea și distrugerea vin amândouă din nevoia de transcendere. Voința distructivă nu se manifestă decât dacă impulsul creativ nu s-a putut exercita. (Erich Fromm)

…e foarte curios cum societatea noastră poate supraviețui cu ajutorul anomicilor. Îi sunt necesari aproape, și avantajul e că aceștia pot fi convertiți în consumatori. Societatea industrială se baza pe alienați. A noastră, pe anomici. Și cu tot nonconformismul său, cu toată opoziția aparentă pe care o manifestă față de *establishment*, anomicul nu subminează, ci întreține societatea.

…în desenele animate cu Ren & Stimpy, absolut totul e tembel. Manifestări isterice, patologice. Personaje grotești, hidoase. În caz că apare și vreun personaj simpatic, drăguț, acesta e în cel mai bun caz un pămpălău schingiuit, terorizat de Ren și de Stimpy, care au întotdeauna dreptate. De fapt, nu se întâmplă absolut nimic în desenele astea animate. Lucrurile nu evoluează. Apar doar pretexte pentru ca aceiași doi eroi să se manifeste cât mai isteric cu putință.

Nu știu dacă ați observat, dar bancurile spuse de copiii noștri nu mai au fir epic. (Marshall McLuhan)

Manifestările unor Ren sau Stimpy nu au logică. Pur și simplu, într-o situație dată, din noianul de rezolvări posibile, ei o aleg pe cea mai sângeroasă cu putință. Lumea e făcută pentru a fi distrusă, dezmembrată. Doar așa are farmec.

America must be destroyed. (album al grupului GWAR)

Toate astea demonstrează o indiferență față de materie. Obiectele sunt perisabile și trebuie distruse pentru a fi imediat înlocuite cu altele.

...firul epic lipsește în multe alte produse ale culturii de masă. Textele *dance*, manelele nu au fir epic.

Să trăiască sinistrații
C-au cărat haine cu sacii
Frigider de două mii?
Mureșule, când mai vii?
(*Balada sinistraților*)

Aici nu se povestește ceva. Doar se polemizează cu un text anterior. Nu există pretenția mărturiei, a unicității mărturiei. Doar se lasă impresia că întotdeauna povestirea, mărturia aparține altcuiva. Poate fi un efect MM. Pentru că întotdeauna MM lasă impresia că va veni un psiholog, un consilier care te va lămuri cum stau lucrurile, Sfatul Medicului avea o audiență impresionantă. Iar telenovelele au o mai pronunțată funcție utilitară, dincolo de cea cathartică. Mă uit să văd toaletele. Înveți un anumit mod de comportament. Nu primești un *sfat*, în sensul spiritualizat pe care îl atribuie Benjamin.

Textele hip-hop care au rădăcini în baladele eroice românești nu fac referire la fapte concrete, ci operează doar cu șabloane, fapte general valabile, ca și cum totul s-ar petrece la

un etern prezent. O baladă precum *Gruia lui Novac* făcea referire la un fapt care s-a petrecut cândva, un fapt unic și irepetabil. Povestea mergea spre ceva. Gruia se bătea cu turcii, era întemnițat la Țarigrad. Textele hip-hop nu reușesc să extragă un fapt unic identificabil din întreaga masă a realității. Nu pot decupa realul. Descriu un etern prezent. Am mașini / gagici / valoare.

…ideea de bază e că, de fapt, nu mai putem povesti decât *chestii înscenate*. Trăim ca la Camera Ascunsă.

(— Am pus pariu cu Bârnă cine stă mai mult cu ciorapii pă el fără să se schimbe. Și, în fiecare zi, mergeam unul la altul să ne controlăm. Vreo săptămână a ținut toată treaba asta. După aia, io am renunțat. Când, după încă vreo patru zile, mă trezesc cu Bârnosu la mine să mă întrebe de ciorapi. Păi, băi sărăcie, io de mult m-am lăsat! Știi cum puțea Bârnosu? Și cum urca putoarea aia în sus pe crac?)

Aceste chestii înscenate parcă ar ține de un supliment al vieții, nu sunt esențiale ei. Ciubuc. Pentru a avea ce povesti, ne legăm la cap fără să ne doară. Ca în jocurile copilăriei, interpretăm niște roluri, unul devine hoț, altul vardist. Când povestește, omul postmodern se dedublează. Nu se povestește pe sine, ci posibilul personaj care ar putea fi. De exemplu, îl trimitem pe unul la magazin să ia doi metri de cașcaval. Și să spună, ai, n-ai, mie-mi dai! E o reprezentație în stare pură.

Mersul cu cortul poate fi interpretat ca un ritual și ca un fapt înscenat. După Huizinga, există și jocuri ale sfințeniei. Dacă primitivul se transformă în lup, omul postmodern regresează în primitiv, într-un om legat de pământ, care depinde de pământ pentru a-și procura hrana.

…tot ce propune publicitatea sunt îndemnuri la non-acțiune. „Nu mai e nevoie să…“ Fromm spune că fericirea stă

azi în refuz al vieții, în pasivitate. Și, nu degeaba, destule studii arată o proliferare a fenomenului de singurătate tehnologică.

…povestim ca niște spectatori, cu detașare, ca și cum nimic nu ar mai depinde de noi. Lumea merge de la sine, ca un imens mecanism care funcționează în gol. Bunicii noștri povesteau despre drumuri în iarnă, oameni mâncați de lupi. Mai rămâneau din ei doar bocancii. Lucrurile astea nu erau făcute *just for fun*. Pentru amuzament. De asta, ei se implicau mai mult în poveste. Azi, trebuie să provoci realitatea, s-o ajustezi până la o formă în care poate fi povestită.

…impresia e că treci prin evenimente care nu mai depind niciun pic de propria persoană. Nu eu am creat evenimentul. Altcineva îl întreține, iar eu nu pot decât să-i fiu recunoscător evenimentului că mă conține. Nu pot decât să mă integrez într-un script. Nu ca actor, ci ca spectator. Cinematograful, ștrandul, discoteca nu sunt altceva decât niște scripturi care îți impun un anumit comportament, o atitudine.

…oamenii de azi nu mai au drame reale. Singura lor dramă e chiar faptul că nu mai pot avea drame. Mai există doar drame ale lipsei comunicării. Oamenii au nevoie de drame. De dușuri reci. Dușurile reci călesc. Intuiesc asta, e ceva ce ține de instinct. De-asta se laudă cu catastrofele prin care au trecut. Sunt *mai oameni* după toate aceste încercări trecute sau chiar eșuate. Mai experimentați, mai inițiați.

Și, ce e mai important, *au ce povesti* după ce traversează o dramă.

Doar că viața nu le mai oferă încercări din acestea. Nu mai există aventură, mister. Spunea cineva că trăim exact ca la grădina zoologică. Nu trebuie să facem nimic. Doar să întindem mâna puțin printre gratii și obținem ceva de mâncare. Oamenii trebuie să caute aventura, chiar și acolo unde ea nu se găsește.

Să o însceneze.

(Pe țesătoarea aceea de la APACA a prins-o ploaia tocmai când ieșea de la serviciu. Aoleu, ce greu i-a fost! Îi lua vântul umbrela. Curată tragedie. Și cum a ajuns acasă, a trebuit să-și stoarcă ciorapii, chiar toate hainele, și să facă o baie. Era toată casa un lac. O lăcăraie. Într-un fel, e mândră de ceea ce i s-a întâmplat. Nu i se putea întâmpla oricui. Ea e o privilegiată. A existat și un fel de convivialitate a acelui moment al ploii. Pentru că mai erau și alți oameni, făi fată! Și bătea un vâââânt! Și toți oamenii ăia cu umbrelele alea pe sus… date peste cap de vânt. Drumul până acasă a fost traseu inițiatic, nu chestie de rutină.)

Este o diferență în modul în care percepem dramele. Între cum percepe o mană un țăran, căruia acea mană i-a luat toată recolta, și cum trecem noi și, din goana mașinii, exclamăm neutru: „S-a pălit floarea soarelui!“ Un fenomen de deresponsabilizare, de indiferență meteorologică ce nu îți permite să faci legătura între câmpul cu floarea soarelui și sticla de ulei din care tocmai torni în maioneză. Acea sticlă de ulei n-are o istorie. Are o proveniență necunoscută. Ne întoarcem la Benjamin care vorbea despre camuflarea originii reale a mărfurilor.

Trăim dramele doar în calitate de spectatori. Cum spune și Guy Debord, viața apare azi ca o acumulare de spectacole. Tot ceea ce era trăit în mod direct a devenit simplă reprezentație. Realitatea însăși s-a transformat în ceva ce trebuie contemplat.

…problema e că dramele de azi nu sunt identificabile. Autorul lor rămâne necunoscut. Drame impersonale. Am ceva de spus, dar nu știu ce. Pare că se produc de la sine. Nu te mai poți teme de ceva concret. În loc să aștepți să vină tătarii și să incendieze totul, acum aștepți spășit să se devalorizeze leul. În primul caz, chiar puteai să faci ceva, să acționezi. Dincolo,

pericolul vine de la o încrengătură de instituții fără chip în care toți fug de responsabilitate.

Manualele de cultură organizațională spun că într-o organizație criza trebuie să fie planificată și chiar dezirabilă. Dramele sunt programate. *Înscenate*. Parcă și cuantei aceleia imprevizibile i s-a găsit șpilul.

E nevoie de un țap ispășitor. Răul trebuie corporalizat. Când știi de ce să te temi, când haosul se îmbogățește cu o explicație, care nu trebuie să fie neapărat și cea corectă, atunci încă se mai poate trăi. De-aia pentru acea apacistă, când plouă e bine. Atunci știi de ce să te temi.

Fumatul. Trebuie să știi de ce să te temi. Devine un paratrăsnet al propriei nefericiri.

…poveștilor noastre le lipsește semnificația.

Dacă omul modernist era o ființă tragică strivită de confruntarea cu neantul, vehiculând o mistică a suferinței axată pe omniprezența sensului, postmodernul, eliberat de obsesia semnificațiilor și de teroarea căutării adevărurilor absolute, își găsește adăpost în inima neantului. (Mircea Cărtărescu)

…incoerența e însăși condiția noastră. Devine aproape căutată. Iar lipsa ei aduce nefericirea. Dacă Ortega y Gasset vorbea despre *omul-masă* care primește idei gata formulate, idei care îl ajută să supraviețuiască și să-și conducă destinul, azi Olavo de Carvalho vorbește despre *Imbecilul colectiv*, iar Sartori despre *Homo videns*, cel care, după cum vom vedea, preia necritic semnificațiile date de presă faptelor.

Semnificațiile faptelor produse azi sunt impuse arbitrar de MM. Asta, pentru că MM are un regim de funcționare special care nu îi permite să verifice toate faptele și să le încarce cu sens.

…faptul brut odată povestit dispare ca fapt. Povestind, MM

restrânge totul la niște cuvinte. Astfel, faptul e uitat și imposibil de repovestit. Iar cine definește stăpânește, după Berger & Luckman.

Nedelciu spunea că povestea e un mod activ al uitării. Nu putem povesti decât o singură dată. Prima dată. Putem verifica această teorie dacă ne uităm la un reporter de știri care, în momentul în care i s-a defectat prompterul și e silit să relateze de unul singur un fapt, nu mai ține minte evenimentul, ci doar textul în care acesta a fost îngropat… Nu povestește evenimentul. Doar cuvintele. De aici, privirea pierdută și febrilitatea cu care caută rândul pierdut pe hârtiile din fața sa. Nu mai poate povesti firesc, natural evenimentul la care tocmai a luat parte sau la care a fost martor. Scris, acel eveniment a dispărut.

Să ne gândim la bancuri. Avem tendința de a le povesti cu exact aceleași cuvinte cu care le-am auzit. În momentul în care am uitat un cuvânt-cheie, am uitat și poanta.

Foarte puțini mai vorbesc despre revoluție ca eveniment. Majoritatea se referă la declarațiile principalilor implicați, la vorbele în care ei au închis faptul brut. Abia atunci când apare un martor care până atunci a tăcut, perspectiva sa e mult mai proaspătă și mai apropiată de faptul în sine. Chiar dacă minte, minciuna sa are mai multă aderență la concret decât ar avea-o cuvintele celor care se străduiesc să spună adevărul, dar nu vorbesc decât despre alte cuvinte.

…nu mai gândim prin fapte obiective, ci prin cuvinte impuse de presă. Omul nu mai creează, ci înghite. E un consumator. Un spectator.

Omul e dresat să devină spectator. Să ne închipuim un copil care joacă fotbal. Numai printre craci le-o dă celorlalți. Sau așa spune. Driblează, jonglează și, simultan, mai spune ceva: Gică Hagi la balon! Senzațională trecere a lui Gică Hagi. Se

comentează pe sine. E, simultan, și actor, și spectator. Dacă stăm să ne gândim, e chiar o situație schizoidă. Nu-i vine să creadă că poate fi și el actor, protagonist. Actorii ar fi trebuit să fie alții. Putem numi această situație *textualism social*. El se comentează, vorbește despre lucrul pe care îl face chiar în timp ce face acel lucru. Sau o gospodină care pune de cafea. Și vorbește. Se vorbește. *Luăăăm cafeauaaaaa! Așaaaa! Desfacem capacul. Unde sunt chibriturile? Ei, nu se poate! Nu se aprind! Acum, să luăm și zahărul. O linguriță punem doar. Nu ca bărbatimiu ăla care o îndulcește de ți se lipește buzili!*

Sau un alt copil care stă pe iarbă. Poartă ceva care îi ține de cald urechilor. Ca un fel de căști. Așa le pare celorlalți din jur care-l întreabă: „Ce faci, bă? Asculți muzică?“ „Da, bă, el cântă și tot el ascultă!“ Dincolo de anecdotică, trebuie remarcate dificultățile pe care le au oamenii de a se gândi pe ei ca actori sau ca spectatori.

…Lazarsfeld și Merton au teoretizat *disfuncția de narcotizare*. Cititorul, spectatorul e suprasaturat de crime, jafuri și, la un moment dat, ajunge ca acestea să-i fie indiferente. Își pierde simțul critic și nu le mai poate înțelege adevărata anvergură. Nu mai are timp de reflecție asupra lor și devine flasc, legumă. Există un prag de rezistență la informație, dincolo de care trebuie ridicate baraje senzoriale. Dacă nu te protejezi, refuzi să înțelegi, să mai cauți semnificații.

Excesul de informații duce la dispariția sensului. (Baudrillard)

Cum s-ar putea explica oboseala țăranului la oraș? În descinderea lui, el vede mult mai multe lucruri decât de obicei, decât e obișnuit să recepteze și să prelucreze. Încearcă să-și explice tot ceea ce vede și bineînțeles că nu are cum să reușească. Orășeanul și-a dezvoltat o strategie de supraviețuire.

Nu se mai întreabă asupra semnificațiilor fiecărui fapt în parte. De aici, poate, și omiterea unor amănunte esențiale. Din moment ce ignoranța e condiția noastră într-o lume hiperspecializată, totul se petrece fără a fi nevoie să răspunzi la întrebarea DE CE?

De aici poate și dificultatea de a discerne lucrurile cu adevărat importante. Și senzația, așa cum spune Henry Wald, că nu mai există vorbire, ci vorbărie, care tulbură liniștea, dar nu depășește tăcerea, din moment ce nu mai spune nimic.

…Dellia Dună observa într-un articol cum Walter Benjamin consideră tehnica un adversar fundamental al povestirii. Informația nu poate suplini povestirea. Povestirea poate să dea un *sfat*. Conține o anumită înțelepciune acumulată într-o colectivitate. E un bun comunitar și e stăpânită în devălmășie.

…într-o societate analfabetă, gradul de creativitate e mult mai ridicat. Autorul acestei prefețe a cunoscut analfabeți sau orbi care aveau o memorie excepțională. Poate pentru că în lumea lor exista timp.

— De ce noi, orășenii, nu avem atâtea modele pe haine cum au țăranii?

— Pentru că noi avem service și țăranii când au terminat de cules porumbul nu mai au ce face și fac modele pe haine! (Experimentul Zaica)

…povestirea, spuneam, și-a pierdut *aura*. A fost înlocuită de informație care își consumă sensurile în chiar momentul producerii.

(În anii ‘70, etnologul A.Ș. a mers în Apuseni pentru a culege povești cu zâne. Așa auzise, că, în satele de acolo, zânele vin la marginea pădurii și le spun povești oamenilor.

Ajuns acolo însă, oamenii i-au spus că s-a terminat cu tot

ceea ce știa el. Zânele nu mai povestesc. E drept, povesteau odată, dar, azi, totul s-a sfârșit. Etnologul a insistat. De ce să nu mai spună povești zânele? Nu cumva ele au dispărut? Sau poate cei din sat le-au deranjat cu ceva, le-au alungat. Sătenii au negat toate presupunerile lui. Zânele, erau ei foarte convinși, există încă și nu aveau absolut niciun motiv să plece. Doar că acum nu mai ieșeau din pădure.

Etnologul a insistat. I-a rugat să descrie zânele. Cum arătau ele, dacă le puteai confunda cu niște femei obișnuite, dacă vorbeau aceeași limbă cu ei, dacă aveau aripi, sau o aură în jurul capetelor. Dacă puteau zbura. Țăranii lăsau de înțeles că de fapt niciunul dintre ei nu le văzuse și, oricum, părea că e la mijloc o interdicție. Nu trebuie să vorbești despre ele. Nu se cade să te fălești că le-ai văzut. Asta ar distruge totul. Și, dacă ar vorbi acum, dacă le-ar descrie, s-ar putea ca ele chiar să nu mai apară vreodată. Și nici nu e foarte sigur că despre ele ai putea vorbi doar cu cuvinte.

Etnologul a bănuit că totuși ar trebui să existe un motiv din cauza căruia zânele să nu mai apară. Și atunci, sâcâiți, pisălogiți, sau pentru că trebuiau să-și explice ceea ce au trăit, țăranii au mărturisit. „Zânele nu mai apar pentru că acum e prea multă lumină! De-aia nu mai povestesc ele! Zânele se tem de lumină!“

Acum, dincolo de faptul că satul se electrificase, povestea are și un înțeles mai profund. Tehnica, lumina sunt ostile poveștilor de orice fel. Gândiți-vă la penele de curent de dinainte de Revoluție. Când nu mai aveam lumină, trebuia să povestim, să acoperim tăcerea. Și poate promiscuitatea, mizeria acelei perioade e răzbunată de faptul că atunci povesteam mai mult.

Scriu această prefață într-o vară în care televiziunile se întrec în programarea unor emisiuni care mai de care mai tembele. Concursuri de spart baloane cu fundul, concursuri de lins frișca de pe sânii partenerei. În tot acest mod de a fi împreună contează

un singur lucru: Corpul. Și se exclude Cuvântul. Într-o comunitate cum era cea din Apuseni, oamenii rămâneau împreună datorită cuvintelor. Poveștile împiedicau destrămarea comunităților. Vorbirea în acele emisiuni deține o pondere nesemnificativă. Și tipii aceia „dau muzica mai tare“ tocmai pentru că se tem să nu apară zânele.)

…*Fabricarea știrilor, Scriind știri*. Toate aceste titluri ale manualelor de scriitură de presă dau impresia că știrile se scriu singure. Izvorăsc din ele însele. Nu există un narator. Iar faptele acelea nu aparțin nimănui. Țăranii se simt proprietari asupra celor trăite. Cei din Siliștea Gumești s-au revoltat atunci când Marin Preda i-a scris și le-a furat poveștile. Spuneau că oricare dintre ei ar fi făcut-o mai bine dacă se apuca de scris. Nu e cazul să-i ironizăm.

…să ne gândim la o scenă banală. Un puști jucând fotbal. Unul trage un șut pe lângă minge. Sau ratează. Moment în care alt puști remarcă: „Bă, ce descentrat e ăsta!“ Poate fi considerată aceasta o distorsiune a metaforei? Umanul să urmeze tehnologicul într-un transfer invers? Oricum, e vorba despre o implicare mult mai mare a tehnologicului în viața noastră. Până la un punct, tehnologia chiar determină omul.

Dacă acceptăm că există un nou mod de organizare a lumii, trebuie să existe și o altfel de metaforă care să dea în vileag această organizare. Sau să creeze o altfel de organizare dacă acceptăm cele spuse de Rorty și anume că un vocabular nu e niciodată găsit, ci impus. Cine definește stăpânește, repet.

Cine impune azi limbajul? Pentru că putem constata că folosim din ce în ce mai multe expresii primite. După Toffler, imaginile pe care noi le primim sunt de două feluri. Codificate și necodificate. Primele (TV, filme, cărți), celelalte sunt primite direct din natură. Doar ultimele ne cer participarea pentru a fi

transformate în imagini mentale. Iar azi imaginile codificate primite le depășesc numeric și ca relevanță pe cele necodificate.

Cele codificate sunt impuse. Impun o anume semnificație, o anume interpretare. Pierzi contactul cu faptul brut și ți se impune o interpretare tendențioasă.

...există foarte puțină natură neprelucrată. Totul, toate obiectele au o tendință. Îți impun o decodificare fixată de altcineva și care nu le e neapărat proprie, iar în cele mai multe cazuri urmărește un interes strict comercial.

De aici plecând, îi putem considera pe acei *heavy users* drept niște pietre ale lui Spinoza. Care au impresia că se mișcă și gândesc datorită propriei voințe, omițând mâna care le-a propulsat.

Un cuvânt impus e deja o ideologie, iar cuvântul *pisică* zgârie al naibii în caz că e primit. Te zgârie până te transformă într-un om de tip nou, care să se integreze în sistem. Azi, nu mai există revoluționari, care să schimbe societatea. Sunt considerați OK doar cei care o întrețin.

Acest om nou habar nu are să povestească. Suntem mândri de copiii noștri că folosesc cu dezinvoltură neologisme, deși acest fapt e consecința firească a expunerii prelungite la mesajele MM. Și nu e deloc un semn de inteligență.

(În autobuz un ins zdrențăros cu o privire mâloasă. Dă senzația că permanent simte nevoia să scuipe. Deodată însă, începe să vorbească. În seara aceasta, echipa noastră feminină de handbal va întâlni la Sala Polivalentă din Capitală reprezentativa similară a Ucrainei. Sperăm că tribunele vor fi pline la ora meciului. Să urăm succes fetelor noastre în dificila confruntare cu puternicele reprezentante ale Ucrainei, posesoarele unei tehnici de invidiat, ca mai toate handbalistele provenind din spațiul ex-sovietic. După cum se știe, fetele noastre sunt handicapate de

absența golgheterului Carmen Amariei, „buldozerul“, cum i se spune în limbajul iubitorilor sportului cu mingea mică.

Până acum, din echipa noastră, s-a remarcat îndeosebi Simona Gogârlă, o fată mică, dar cu o inimă mare.

Coboară în stație. Permite oamenilor să coboare și ei. Aceștia îl felicită, dar laudele nu îi stârnesc o reacție de entuziasm excesiv. E puțin flatat, dar lasă impresia că nu își face decât meseria. Urcă iar și continuă neabătut vorbind despre fotbal – sportul-rege desigur, care ne lipsește cu asupra de măsură în această perioadă.

E interesant dacă vorbea chiar omul pe care îl aveam în față, sau el era doar un difuzor al altcuiva. El doar prelua sintagme clișeizate din vocabularul comentatorilor de sport.

Era aproape un caz patologic, fiind atât de ostentativ, îi puteam identifica sursele. Putem face, de fapt, asta cu oricine. Doar că e ceva mai dificil.

Vorbirea lui nu avea referință. Erau enunțuri fără un proprietar. Enunțuri care îi erau „suflate“ de altcineva.)

…porecla reprezintă un fel de imperialism lingvistic. O încercare de a stăpâni. „Lumea e descrisă în funcție de scopurile avute în vedere“, spune Rorty.

Prin numire, prin botez, țăranul își creează un fel de relație intimă cu materia, cu spațiul. Contează, după Hartley, nu obiectele izolate, ci relațiile dintre ele. Relații care sunt întreținute de poveste. O poreclă e o poveste. În micile comunități, povestea determină chiar coagularea socială.

…miturile nu sunt altceva. Miturile existente azi însă decad în derizoriu.

(— Sașii, mă. Sunt dopul de la curul nemților. Când l-a făcut Dumnezeu pe neamț, l-a făcut înalt, frumos. Lat în umeri, cu ochi albaștri, dar, când s-a uitat Dumnezeu mai bine l-a luat în palmă

și l-a răsucit, a văzut că neamțul nu avea gaură la cur. Și a luat un burghiu, harșt, l-a îngăurit și ce a scos de acolo, aia e sașul!!!)

…putem sesiza că un țăran are mai multe relații interpersonale decât impersonale. De aici, și stângăcia în relațiile cu autoritățile. *Proștii* lui Rebreanu sunt doar un exemplu.

Citadinul manifestă o mai mare dezinvoltură în dezvoltarea relațiilor impersonale. Cu alte cuvinte, se descurcă.

Pentru țăran, cuvintele vin într-o mai mare măsură dintr-o experiență directă. Sunt inventate de el chiar dacă existau deja în limbă. De aici, și reticența la neologisme și concepte abstracte. Oamenii îi scriu PRO TV-ului ca și cum ar fi vorba despre o ființă animată, o persoană. Încearcă să stabilească o relație interpersonală cu o instituție.

Țăranul folosește mai multe enunțuri performative decât constatative. Cel ce le preferă pe ultimele e considerat un băsău, un trântor. Un citadin contemplativ e etichetat drept înțelept. Citadinul știe că el poate modifica starea lumii doar prin cumpărare, nicidecum prin acțiune. Cumpărarea e o non-acțiune.

Eu nu am voie să rup o floare, fiindcă ea e a lu' statu', nu a mea. (Experimentul Zaica)

…în satele românești, poți întâlni oameni care sunt strigați, de exemplu, Gheorghe, deși, dacă te uiți în buletin, afli că îi cheamă Toma. Asta, pentru că există credința că schimbarea numelui aduce după sine o nouă identitate. Dacă un copil era bolnav, el era dat de pomană pe fereastră, ritual în care era rebotezat. Cuvintele chemau realitatea. Și copilul se însănătoșea. Cel puțin așa se zicea. Oricum era vorba de un respect mult mai mare față de cuvânt.

…Angajările se fac azi prin CV-uri care nu pot povesti o

ființă. Pentru a realiza o lucrare, azi, e angajată o companie sau un trust de construcții fără personalitate. În trecut, era angajat un meșter care avea o reputație bună. Nu jecmănea, nu făcea lucru de mântuială. Un meșter putea fi povestit. O instituție, doar descrisă. Cu tendință. De un pliant publicitar.

(Voiam, să tot fie vreo treiș'cinci de ani de-atunci, voiam să ridic casa. Ca să fac cărămizi aveam nevoie de apă și trebuia s-o car cu cobilița tocmai din capu' satului. Și mi-am zis: Măi frățe, stai așa, bre! Io am forță, putere, sap și fac o fântână! M-ajut la o adică și cu femeia. După aia, un vecin, măi Nelule, cine ți-a făcut fântâna? Io! Și nu-mi faci și mie? Ba cum de nu! Și tot așa, care trecea prin sat întreba: Cin' ți-a făcut fântâna? Nelu Preda! Și așa a ajuns lumea să mă știe, chiar dacă străneam de neamu' meu n-a mai fost puțar din ăsta.)

…în limba română unul dintre cele mai polisemice verbe la ora aceasta a devenit *a fute*. Verbul acesta are o polisemie infinită. E folosit pentru un număr colosal de acțiuni. În loc de.

Exemplu, în afara sensului propriu, *…o coardă de la chitară / … hardul la calculator / … la cap / … o lene / … un șut în minge / … grija / … la icre / … o relație*. Și pentru o stare se aplică. *Parcă ești nefutut. Mi-am futut concediul.*

Și, în general, orice acțiune poate fi substituită de acest verb polivalent. Nu există absolut nicio restricție.

(O poiană. O bunică și doi nepoți. Băiat și fată. Nepoții se aleargă. Se împing. Bunica strigă: Stai, mamă, să nu cazi. Transpiri și-o să răcești! Ia-ți flaneru' pe tine! Să nu bei apă cât ești încălzit! Interdicții pe care le impune bunica. Sfaturi neluate în seamă. Hai, că am ajuns în poiana cu greierași, spune bunica și se așază pe o movilă de pe pajiște. Copiilor puțin le pasă de greierași. Băiatul ia o piatră și o aruncă într-un indicator. Indicatorul se strâmbă. Vopseaua se cojește. Ce bun sunt! observă

nu fără vanitate.

Bunica nu-i mai apostrofează. Ba mai mult, le spune amândurora: Hai, acum înjurați! V-am adus aici ca să vă iasă toate vorbele alea porcoase din cap. Să vă descărcați. Aici nu vă aude nimeni! Țipați cât puteți, înjurați, dar, când ajungem acasă, fiți oameni serioși, că avem musafiri.

Pe moment, copiii se bucură și înjură cu o poftă care dă de gândit. Bunica își astupă urechile. Aoleu! Asta unde ai mai auzit-o? Tac-tu ăla e slobod rău la gură, las' că-i spun io lui!

Cât timp sunt băgați în seamă, puștii înjură de mama focului. Când bunica renunță să se oripileze la fiecare expresie deocheată, cuvintele lor devin zgomot alb. Și se apucă să adune flori. Să le ducă lu' mama.)

…Ricœur consideră metafora drept o „luare împreună care integrează un eveniment într-o istorie și face o sinteză a eterogenului". Metafora devine tot o narațiune care încearcă să angreneze mecanismele realului.

Așadar, inapetența pentru metaforă ar însemna momentul în care încetezi să sesizezi relațiile dintre obiecte. Să observăm că metafora lipsește din vocabularul alienaților. Forrest Gump nu poate decât să parafrazeze. Nu poate opera cu concepte. Nu e vorba despre un „manifestant anti-Vietnam", ci despre „unul cu plete care strigă ceva interesant. E îmbrăcat în…". Nu face o sinteză. Doar un desen verbal. La fel ca Titi din *Enigma Otiliei* care, rugat să povestească un film, se simte dator să descrie fiecare scenă. Neavând concepte, e obligat să țină minte absolut totul. Condamnat.

…Dacă alienații nu povestesc, în schimb anomicii sunt capabili de asta. Ei au o relație privilegiată cu materia. De asta spune Fromm că distrugerea și creativitatea au origine comună. Dorința de transcendere.

Dacă *a fute* e la alienați substitut pentru orice, anomicii înlocuiesc această expresie cu zeci de echivalenți.

…Alienatul vede totul ca pe ceva exterior. Imposibil de demontat. Forrest Gump știe CUM, dar nu știe DE CE. Dorința de a descifra o anumită gramatică a realului e instinctuală. Copilul are tendința să demonteze orice îi pică în mână. Să vadă ce e înăuntru și cum funcționează.

La maturitate, aceeași ființă habar nu va avea ce e Internetul, deși se va folosi frecvent de el. Sau chiar va abuza. Va ști să-l utilizeze, dar nu-l va putea povesti. Știe cum funcționează, dar nu știe ce mecanisme îl fac să funcționeze.

Nu mă interesează cine, cum și ce,
Totul se dărâmă-n jur,
Dar noi nu ne-ntrebăm de ce

…piesa e cântată de Spitalul de Urgență. Însăși numele trupei sugerează banalizarea anomiei.

…simplul fapt că, atunci când aud cuvântul *spațiu,* foarte mulți contemporani se gândesc la zboruri intergalactice, iar nu la teritoriu, la materie, spune destul de multe lucruri. Am vorbit deja despre o anume indiferență sau chiar spaimă pe care omul postmodern o are față de materie. Încerc să demonstrez acum că omul nu mai depinde niciun pic de spațiu.

Ulise dorea să se întoarcă în Itaca la patul acela al lui, care era de fapt un trunchi de măslin, simbol al stabilității, al durabilității relației cu spațiul. Toate astea sunt azi pure ficțiuni, utopii. Nomadismul întâlnit azi e radical diferit față de cel de altădată. Dacă Moise căuta un teritoriu pe care să se așeze, azi, nomadismul a devenit scop în sine, stil de viață. Navetiștii sunt tot mai numeroși. Chiar cei care traversează un mare oraș de la un capăt la altul, tot navetiști se cheamă că sunt. Sau mai ales ei. A devenit o practică extrem de firească să-

ți schimbi slujba chiar de câteva ori în decursul unei vieți. Pe cale de consecință, inclusiv locuința, acel pat din trunchi de măslin.

Tribul e unificat nu doar prin legăturile de sânge, ci și prin pământul comun. (Erich Fromm)

Comunitățile formate azi nu mai țin de un spațiu comun, ci sunt dispersate. Omul postmodern e dispersat. Telefonul mobil este expresia cea mai exactă a acestei dispersii. Nu mai are absolut nicio importanță să te afli undeva. Pizza în gastronomie ține de aceeași dispersie. La fel obsesia teleportării. Videoclipul.

Între narativitate și spațiu există o legătură. În funcție de felul în care obiectele din spațiu se interconectează, dobândim o anume tehnică narativă. Potențialitate narativă. Ca și etnicitatea, narativitatea nu e moștenită, ci învățată.

Scriitorii țin de un spațiu. Povestind, ei trebuie să exprime relațiile existente între obiecte. Există o proză a câmpiei, un anumit fel în care povestesc răgățenii, proza așezată, calculată a ardelenilor. Există o tehnică a amânării pe care o stăpânesc lipovenii (îmi spunea un scriitor român cum majoritatea se dau tată al lui Patzaichin și povestesc întrerupând firul epic exact în momentul în care povestea devenea mai interesantă. Atunci te șantajează aproape să le faci cinste dacă vrei să afli ce se găsește după acel *va urma*). Există o grabă de a spune totul cât mai repede a aceluiași răgățean. Vecinătățile, formele de relief, felul în care oamenii își procură resursele și care e definitoriu pentru etnicitate influențează modul în care conduc o poveste.

Cum va povesti atunci un om care nu mai depinde de un spațiu?

Pentru că spațiul tinde să se uniformizeze. Un constănțean și un brașovean, în cazul în care lucrează amândoi la o firmă de Internet și stau zece ore pe zi cu capul într-un calculator, au

contact cu un același spațiu. Dispare un peisaj. Spațiul relevant pentru ei e același. Iar ceea ce povestim noi e tocmai alteritatea. Diferența care ar trebui să șocheze atunci când întâlnești un străin.

În momentul în care vecinătățile nu mai contează, tot mai puțini oameni știu cine locuiește pe același palier cu ei, atunci nici alteritatea nu mai e sesizată. Avem contacte tot mai frecvente cu oameni asemănători nouă. În general, oameni din interiorul aceleiași profesii. Ne înconjurăm de oameni care ne seamănă. Aproape de clone. A-i povesti pe aceștia e totuna cu a-ți povesti propria persoană. Nu te poți povesti singur. Noi nu știm mare lucru despre propria persoană. Nu știm ce voce avem. De aceea, ne vine extrem de greu să credem că glasul înregistrat pe bandă ne aparține. Nu știm cum mergem, cum ne mișcăm. Doar celălalt are privilegiul de a observa toate acestea.

Peisajul unei țări străine se poate descrie, al patriei se povestește. (Mircea Nedelciu)

Desigur, aici cuvântul *patrie* trebuie pronunțat cumva ironic, în răspăr cu discursul oficial. Poate fi înlocuit printr-un aproximativ *acasă.* Dar ce mai înseamnă acasă într-o lume de navetiști? La acest tip uman chiar continuitatea identității personale are de suferit. Nu mai suntem aceiași de la un moment la altul pentru că narativitatea e o problemă care ține de spațiu. De modul în care se leagă obiectele în spațiu. Există diferențe în modul în care acest lucru se întâmplă la sat sau la oraș. Sau chiar între orașe diferite. Sunt alte conexiuni. Alte relații pe care discursul trebuie să le exprime zilnic. Rezultă o personalitate buimacă, confuză.

…schimbăm tehnicile narative în funcție de pământul pe care călcăm.

…poate tendința de uniformizare a spațiului e o reacție

naturală compensatorie pentru a suporta mai ușor șocul acestor treceri repetate.

Din cauză că trăim tot mai asemănător și mai previzibil, nu mai putem să povestim.

Iar efectul acesta de conformare e o consecință a spaimei. A dorinței disperate de integrare. Socializarea trebuie să aibă azi o doză de extremism, de disperare, de fanatism.

…fiind suprainformați, dispare șocul în fața noului. Nu mai avem surprize. Nu am fost niciodată la Paris, în schimb am citit destul de multe despre oraș. Am văzut destule documentare pentru ca, în momentul când aș ajunge să iau contact cu acea realitate, până atunci scrisă, să nu mai am un sentiment de uimire așa de puternic cum ar fi fost dacă aș fi plonjat în ceva complet necunoscut.

Ce tâmpiți, francejii ăștia! Să pună ei sonda în mișlocu' orașului!

(Cugetare atribuită fotbalistului Nicolae Dobrin. Dar nu pentru aceasta îl iubim noi pe el.)

…Baudrillard crede că nici măcar nu ni-l mai putem închipui pe celălalt, din moment ce comunicarea ni-l face instantaneu prezent.

…din transparența excesivă, exprimată fidel de abundența de construcții de sticlă, dintr-o intimitate exagerată a comunicării, ajungându-se până acolo încât o personalitate nu trebuie să mai aibă secrete, de aici deci, dispărând misterul dispare și motivația, provocarea de a-l povesti pe Celălalt.

…omul modern sau țăranul se simțeau responsabili pe propriile acțiuni, pe propria viață. De aici și o anume raportare la narațiune, asumarea celor povestite și obsesia semnificațiilor, proiectarea propriei persoane în centrul unui

univers personal.

…puștii, în special, și oamenii noi de azi povestesc ca și când viața nu le-ar aparține. E o realitate impusă, înghițită. Ca și când tot ce se petrece e o farsă. De aici și autodeziziunea. Ce știu io? Sunt un prost! Autodeziziunea devine strategie de supraviețuire. Pentru că nimic nu mai e real.

Începând cu o anumită etapă a ei, istoria n-a mai fost reală. Fără a-și da seama, întreaga speță umană a ieșit brusc din realitate. (Tiffany Reynaud)

Povestiri mici și mijlocii[5]

Editura Curtea Veche
volum colectiv publicat alături de Cosmin Manolache,
Călin Torsan și Ciprian Voicilă
În afara colecțiilor
Anul apariției: Ediția I, 2004; Ediția a II-a, revizuită, 2007
ISBN: Ediția I 973-669-096-2; Ediția a II-a 978-973-669-313-7
Nr. pagini: Ediția I 264; Ediția a II-a 328
Format: 130x200 mm
Prefață de Paul Cernat

}==

O carte mișto[6]

[…] Sorin Stoica, mezinul trupei și singurul prozator „profesionist“ dintre cei patru, are deja la activ două volume de proză, *Povestiri cu înjurături* și romanul *Dincolo de frontiere*, ambele apărute la Editura Paralela 45, volume care, după părerea mea și-a altora, îl plasează fără drept de apel în *pole position*-ul prozei tinere „alternative“. Cu toate acestea, el reușește performanța de a se întrece pe sine în povestirile sale IMM-iste. *Frunza* este o impresionantă expediție autobiografică în căutarea „celei mai vechi amintiri“. O proză – *Text de tot căcatul* – explorează universul scatologic al oamenilor de la țară, defecația fiind definită drept „cel mai intim moment, când poți să meditezi la toate cele“, o alta – *Ceva frumos*, excepțională, relatează cu umor negru experiența personală a autorului internat la oncologie pentru operarea unei tumori de piele (un mini-*Pavilionul canceroșilor* în manieră Sorin Stoica!); în contrapartidă, *Uma Thurman* prezintă „povestea“ iubirii ideale pentru enigmatica, dar infidela actriță de film (care mi-a amintit pe undeva „amorul“ poetic al unui mai vârstnic amic devenit prozator – nu spui cine – pentru Nathalie Wood); apare în cadru și „maestrul povestirii“, Nae Stabiliment, personaj prezent și în celelalte volume ale autorului. O povestire monografiază sarmaua și ciorba de burtă, alta – „antropologia“ bancurilor, alta disecă, haios, un vis, alta înregistrează comentariile bunicii de 88 de ani despre serialul *Tânăr și neliniștit*… Deși declară solemn că nu se încumetă încă să spună

„eu“ preferându-l pe mai discretul „io“, Sorin Stoica – un prozator „cu voce groasă“ – atacă frontal autobiograficul (sau, mai precis autoficțiunea, în termenii lui Serge Doubrovsky, cu forța și ingeniozitatea unui scriitor redutabil, dincolo de orice „textualism social“, dar nu dincoace de el. Nu e deloc exclus ca profeția lui Călin Torsan (potrivit căruia, peste ani, candidații la examenul de literatură română vor fi întrebați „Ce v-a dat?“ și vor răspunde „Ne-a dat greu… Sorin Stoica“) să se împlinească. […]

Paul Cernat

---

[3] Extras din prefața lui Paul Cernat (referirile la Sorin Stoica, n. ed. – 2012).

Sorin Stoica

Sorin despre Sorin

Despre mine ar trebui să știți așa. M-am născut pe 27 iulie 1978 la ora 7.20 seara. Pentru că aveam o voce foarte groasă, toată lumea îmi spunea Armstrong. Toată lumea bună, evident. Mai târziu am avut și alte porecle pe care nu vi le mai spun pentru a nu vă da idei.

Am fost un copil încă de foarte mic. Mi-am spart capul, am jucat fotbal până la epuizare și m-am plimbat cu o bicicletă căreia îi cădea mereu lanțul. M-am dat. Așa se zicea. Am copilărit în Bănești, un sat din Prahova care nu e neapărat frumos, dar care e al meu. Deși eu nu prea mai sunt al lui.

Am făcut liceul la Câmpina și nu m-am remarcat acolo prin nimic deosebit. Când nimeni nu se mai aștepta, după o criză de seriozitate, am intrat la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării. Acum când scriu, criza de seriozitate continuă, pentru că sunt încă masterand în antropologie.

Am scris nenumărate compuneri școlare de care s-au bucurat colegii mei. Am publicat și în *Vatra*, *Dilema*, *Formula As*, *Deci*, dar mai ales am scris cu o inconștiență veselă într-o tipăritură câmpineană numită *Partener*. Câmpina a fost o vreme terenul meu antropologic.

Acum predau la facultatea pe care am absolvit-o, scriu și în general mă simt destul de bine, ceea ce vă doresc și dumneavoastră.

În 2000 am publicat la Paralela 45 un volum de proză scurtă

intitulat oarecum stupid *Povestiri cu înjurături*. Cerșeam bani pentru sponsorizare și un cârnățar m-a întrebat, cu ce e, bă, cartea ta, cu gagici? Nu, bre, cu înjurături! Și așa i-a rămas numele.

Peste doi ani am cerșit iar bani, de data asta pentru un roman, *Dincolo de frontiere*. Tot la Paralela 45 a apărut și ăsta.

În 2003, în plină criză de seriozitate, am coordonat împreună cu Zoltán Rostás un volum de istorie orală care se numea *Istorie la firul ierbii*.

După toate astea, au scris despre mine destul de frumos următorii: Paul Cernat, Nicoleta Cliveț, Radu Cosașu, Daniel Cristea-Enache, Marius Chivu, Tudor Octavian, Dan C. Mihăilescu, Luminița Marcu, Iulia Popovici, Sorin Preda, Costi Rogozanu, Simona Sora și alții.

În rest ar mai trebui să știți că am 1,79 înălțime, am în cap încă vreo 3-4 cărți și trebuie să slăbesc vreo 10 kilograme.

Cosmin despre Sorin

Ajunsesem. Când am coborât din autobuz orizontul era umplut de un gard ca de penitenciar. Apoi observasem și clădirile cenușii. Aici îl vizitasem și pe unchi-miu, cu o jumătate de an înainte de a se duce pe copcă.

Deschizând ușa salonului, am descoperit un Sorin în bermude frunzărindu-l pe Mark Twain și așteptând să-nceapă tratamentul ce-avea să-i schimbe viața, pentru că ar fi urmat să-i cadă părul. Mi-am continuat vizita plimbându-ne prin curte, printre pijamalele ambulante și sughițurile de durere ale vizitatorilor sosiți din provincie. Era o tristețe de nedescris în spitalul ăla care mirosea a moarte.

— Da, mă, să vezi. Toți care-au venit la mine o dădeau pe plâns. Păi, de ce naiba mai veneau, nu știu. Unu’ mi-a spus zilele trecute că mai are un prieten bun care se operase acum o

săptămână. Voia să-mi întărească moralul, ca pe urmă să-mi spună că ăla a murit zilele trecute. Acum ce-ar trebui să înțeleg? În loc să mă încurajeze…

Apoi am povestit alte chestii mai mărunte, așa cum e indicat în cazuri ca al lui. În drumul de întoarcere spre salon îmi zise:

— Am început să mă cam obișnuiesc cu holurile-astea albastre, mă crezi? Parcă sunt aici de-un an de zile. Dar înnebunești, nu altceva.

I-am zis că le știu foarte bine și m-a privit uimit, apoi m-a-ntrebat de unde și până unde știu eu cum e-n spitalul ăla. M-am văzut silit să-i povestesc moartea unchiului meu.

— Bine, dar a fost acum cinci ani. Iartă-mă! am completat. Chiar când am venit încoace mă gândeam la asta, dar n-am vrut să ți-o spun, iar el a început să râdă.

Nu m-am speriat. Am înțeles că în privința simțului umorului era sănătos tun.

Călin despre Sorin

Dacă Sorin Stoica ar trăi șaptezeci și cinci de ani, lucrurile ar putea arăta întocmai celor pe care le voi prezenta în cele ce urmează.

Voi aplica regula de trei simplă, nu înainte de a vă asmuți atenția asupra unui amănunt cantitativ: la vârsta de 24 de ani, Sorin a scos deja 3 cărți. Două romane și o carte în calitate de coordonator al unui grup de studenți. Aceasta este, și nu cred că mă înșel, a patra lui carte. Deci:

> 24 ani = 4 cărți
> 75 ani = X cărți
> X = 75 x 4 cărți: 24, adică X = 12,5 cărți, unde X = numărul cărților publicate de Sorin până la vârsta de șaptezeci și cinci de ani.

Cu alte cuvinte, Sorin va edita până atunci alte opt cărți, iar cu o alta se va afla exact la jumătatea drumului. Cum lucrurile trebuie duse, într-un fel sau altul, la capătul lor, bănuiesc că

Sorin va mai trăi măcar doi ani, atât cât să termine și cea de-a treisprezecea carte. Apoi va muri, cuibărindu-se direct în dicționare și în manualele de literatură.

Astfel, în fiecare miez de vară, va fi porcăit de către candidații la bacalaureat, care, nădușiți și extenuați, își vor anunța părinții, veșnic îngrijorați și lipiți de gardurile școlii, atunci când vor ieși de la examen:

— Ne-a dat greu… Sorin Stoica!

Ciprian despre Sorin

S.S. nu poate fi suspectat de nazism. Ar fi și greu, având în vedere ființa lui lăbărțată, iubitoare de oralitate, atât de tolerantă cu cocalarul român.

Cum să retrăiești un banc?

Mai întâi, bancul e bine să vi-l spun. Ca să vă fie clar despre ce vorbim. Deși trebuie că-l știți. Bancul. Despre el e vorba.

Doi bețivi. Ei sunt personajele. Unul se ridică de la masă, se-ndreaptă spre un polițist și-l întreabă dacă tramvaiul 21 mai trece pe-acolo. Mai trece, află. Hai, atunci să mai luăm una mică. Scena se repetă de încă 2-3 ori. Când, în sfârșit, află că tramvaiul nu mai trece, bețivul își strigă amicul, hai, măi Mitică, hai că putem să traversăm.

Tot așa eram și io de curând într-o stație și un moș mai repezit și aiurit vine la mine să mă-ntrebe dacă se vede ceva venind. Vreo mașină, ceva. Ninge, fulgi mici, înghețați care-ți intră în ochi și, într-adevăr, privirea nu bate prea departe. Întrebarea lui e, în afara oricărui dubiu, justificată.

I-am spus omului că nu se vede nimic. Într-adevăr, nu se vedea. Sunt o ființă morală. Cum aș fi putut să-l mint? Nu se vede, a făcut el euforic. Și-a trântit niște ochelari cu ramă de-aia neagră, groasă pe nas și s-a repezit odată-n stradă că, într-o fracțiune de secundă, mi s-a perindat prin minte bancul pe care tocmai vi-l spusei. Un *déjà-vu* răscolitor, ce să ne mai dăm pe după cireș.

Sigur, autobuze nu treceau, dar mașini vâjâiau în prostie și-am presupus că într-o clipă mi-l va lua în bot pe moșulică al meu. Și io eram autorul moral al accidentului. Io-i dădusem de înțeles că nu e niciun pericol dacă o ia așa de-a dreptul peste bulevard ca și când ar fi traversat sufrageria cu pliciul să

sleiască vreo muscă impertinentă. Până la urmă, vă dați seama că n-a traversat. Doar s-a uitat așa să vadă, mint sau nu? Probabil era obișnuit să fie luat peste picior, să primească o informație falsificată.

E greu de povestit. Nu știu dacă ați înțeles. Nici io n-am priceput prea limpede.

Probabil, până la urmă, vinovată e mintea noastră care crede că toate poveștile astea sunt repetabile. Exemplul meu nu e singular. Vedem o poveste la cinematograf, după care încercăm să ne încadrăm și noi în acel script. Istoria se repetă, cam asta ar fi teza.

Tot efortul nostru e să ne găsim locul într-un script preexistent și să vedem lumea ca pe o poveste. Încercăm să ne convingem că lumea poate fi povestită, poate fi ordonată epic. Tot ce trăim noi a fost scris de altcineva mai demult și nu ne rămâne decât să ne conformăm, să *recunoaștem* în semnele lumii povestea în care suntem protagoniști.

Poate asta să fie explicația. Adică ăsta e textul destinat nouă.

„Mamă, ca-n filme“, zicem când vedem ceva ce iese din cotidian. Ne bucurăm când ficțiunea capătă corporalitate. Ne bucurăm că ficțiunea nu există doar acolo pe hârtie.

Cărțile dau viață. Și noi interpretăm absolut tot ce trăim prin intermediul poveștilor din cărți. Sau a bancurilor, ca să revenim la cazul concret.

Text de tot căcatul

Avem două personaje. Unul dintre ele e vecinul celuilalt. Evident că și reciproca e valabilă. Unuia dintre ei i s-a umplut haznaua. Cu căcat. Așa zice. Stă lângă hazna și privește înăuntru. Scuipă gânditor. Din când în când. Înăuntru bulbuci maronii, verzui, hârtie igienică macerată. Tocată.

— La tine cât ține, bă, un sul?

— 3-4 zile! Căcăcioși rău ăștia, nevastă-mea, fi-mea, soacră-mea.

— Ăhă, la mine ține și-o săptămână! spune celălalt, de unde deducem că e un om econom. E gata să-i ofere celuilalt, pe teritoriul căruia se află, detalii despre o bună întrebuințare a hârtiei igienice, câți centimetri să rupi, de câte ori s-o împăturești.

— Ce, bă, că fi-mea a mică se duce odată să se cace, trage o dată de sul, vroooom (interjecție cosmopolită), se duce dracului în jos. Se șterge la cur o dată cu vreo cinci metri de hârtie.

— Fugi tare, mă!

— Să mor aci! I-am zis, tu, față de-o găină ai o circumvoluțiune-n plus! Nu te caci în mijlocu' curții! Atâta! Și poate era mai bine dacă te căcai în mijlocu' curții, că nu să-nfunda canalizărili!

— Hă, hă! Tare!

— Da, mă, și cum îți spuneam, când mă băgam în cadă, nu să mai scurgea apa, băltea acolea-șa fir-ar a dreacu'! Da' normal că când mi-am făcut haznaua ăla a lu' Pârloagă mi-a și zis,

nenică, tre' să țină și ea 5-6 ani și gata. Atâta e durata de viață la o hazna. Da' io am avut noroc. De 12 ani o am. Cred că și-a făcut apa drum printre pietre și să scurge p-acolo. Noroc că nu s-a plâns niciun vecin pân' acuma că-i iese în beci căcatu'!

— Siiiiigur! Mare noroc! Ia, bă, ce sculă ziceai că-mi arăți!

De unde deducem logic că unul dintre cei doi se află aici pentru a vedea o sculă, o mașinărie pe care i-o va arăta celălalt. Să se dea mare.

Între timp mai aruncăm o privire înăuntrul haznalei. Căcat verde, un fel de mătasea broaștei cârpit peste un fel de spuză căcănie. Bolovani înfipți în pereții haznalei. Pământ maro. Bolovani maro. Lespezi.

— A picat ieri o găină! Plutea ca o lebădă, fut-o-n cur s-o fut io! Am tras-o cu minciogu'!

— Ai, mă!

În drum spre sculă, cei doi se opresc. Nu se grăbesc deloc. Poartă dialogul pe care tocmai l-ați auzit. Acum proprietarul curții și al haznalei observă cum câinele mănâncă rahat.

— O fi știind el, mă, ce face! Caăia ai lu' Bivolaru! Urinoterapie d-aia!

— Dă-l dreacu'! Futu-ți besericuța mă-tii! Ți-am luat pastile de-alea Chappy și tu faci pă mutrosu'? D-ăstea-ți place ție? Bine că știu ce să-ți dau d-acuma!

— E bun dă politician, mă!

— Dă politician?

— Îhî!

— Da, mă, să știi! Fecalofagu' dracu! Hî, hî!

Un copil vine să-l cheme acasă pe vecin. Am stabilit. Unul e vecin, altul proprietar.

— Hai, tati, ai tăiat găina aia?

Acum vedem că vecinul are la subraț o găină pe care periodic o trage de cioc, o înăbușă până asta cârâie sufocată. O

formă de manifestare a dragostei. A ieșit cu ea în drum. Poate trece cineva care să i-o taie. El nu taie găini. E milos. Așadar, ieșit în stradă, l-a văzut pe vecin și ăsta l-a chemat ca să-i arate scula în cauză. Acum e clar. Îi răspunde copilului cu un semn decis:

— Venim inevitabil! He, he, ai văzut lăutarii ăia, ardi-i-ar gazu', cum îi arată la tembelizator?

— I-am!

Copilul insistă pe un ton plângăcios:

— Hai, tati, că pute-aici-șa!

— Ce? Îți pute? 'Te-n cur dă copil crescut în eprubetă! 'Te-te la el dă scarandiv! Pute, mă? Păi a ce voiai să miroasă? Sigur că pute! Așa e căcatu'!

Acum urmează o disertație a celui cu găina la subțioară:

— Da' vezi, ce chestie, că mie nu-mi pute-al meu! Și nici bășinile! Că, ce ne-am face? N-am mai avea nici dreptul să ne căcăm în cazul ăsta! N-am mai putea, tu-ți dai seama? Da' al altuia-ți pute, că așa a fost dat, că când te caci, ăla e un moment intim și să te lase toți în pace! Să nu tabere peste tine. Ăla e singuru' moment când rămâi și tu singur cu tine și te gândești la toate alea!

— E bine să te caci!

— Siiiigur! Nici nu se pune problema!

În sfârșit au ajuns la sculă.

— Uite, mă, sculă adevărată! Ăla al lu' Buric mi-a adus-o și mie! Pompă puternică. Uite furtunu'! Uite, uite furtun!

— Da, bă, ce furtun!

— Și mai are unu'! Iete-l colo! Sulu' ăla!

— Mai are unu'?

— Păi, tu ce crezi? Ăsta e dichisit tare, mă, Buric ăsta! Chivernisit, ordonat! Dacă voiam s-arunc căcatu' în fundu' grădinii, înnădeam și împroșcam dă nu se putea! N-aveam nicio

treabă cu nimeni.

— Nuuuu, n-aveai! Că știii, ăla care și-a rupt picioru' acu'an, Pârțan! A aruncat căcatu' în grădină în fața casii. Că cică e îngrășământ, ceva nemaipomenit! Dă' el ți-am zis, avea grădina-n fața casii. Aici e buba, și puțea de te trăsnea, nene! Toată lumea îl blestema. Vreo două luni jumate, până s-a dus putoarea, îmi trăgeam respirația 100 de metri înainte de casa lu' Pârțan și-o slobozeam 100 de metri dincolo dă ea.

— Da, mă?

— Siiiiigur! Da' de unde are, mă, Buric furtunu' ăsta?

— A lucrat la I.P.S.

— La ce?

— La I.P.S.!

— Aaaa, la I.P.S. … Protecția… ce dracu'-i aia?

— I.P.S.?

— Da!

— Lasă că-ți explic io! Dă-i în mă-sa cu I.P.S.-ul lor! Furtunu' ăsta e d-ăla dat la casat. Da' Buric, deștept, l-a folosit la pompa asta! Ce părere ai?

— Deștept, mă!

— Deștept pân' la Dumnezeu!

Intervine puștiul. Îl cheamă iar acasă. Că fierbe apa să opărească mă-sa mare găina. Fierbe degeaba. Se enervează proprietarul de data asta.

— Mă, ia ușuiește-l p-ăsta mic d-aicea, că noi avem treabă! Pune mâna și fă altu'! Că ăsta e cam tolomac!

— Da, mă, o să fac, da' deocamdată sau e terenul nisipos, sau măgaru' puturos! Din două una!

— Ce vorbești, mă?

— Pe cuvânt! Da' stai să-ți spun io o treabă! Știi cum făceai mai bine?

— Urlă!

— Când ningea nițel… s-așternea zăpada, nu puțea, nu ni’ic!

— Noooo! Nu puteam s-aștept! Intra căcatul peste mine-n casă! Tu nu știi cum s-a-nfundat… Și când se topea zăpada, să mă-njure pă mine lumea, nu? Să topea zăpada și căcatu’ abia aștepta să se dezghețe!

— Nu mai puțea, mă, până primăvara!

— Hai la furat că noaptea-i mare! Cum să nu pută, măi papleacă? Ce dreacu’!

— Noi, când eram mici, aveam WC-ul ăla-n curte. Și cum dădea zăpada, ieșeam cu gălețile s-aruncăm căcatu pă holdă! Nu puțea, nu nimica!

— Lasă, mă, atuncea era lumea mai proastă! Și când te naști în putoarea aia nici nu-ți mai dai seama că pute! Acuma e lumea mai aerisită, mă! Puțea, da’ nu mai ții tu minte! E lumea mai umblată acuma! Cu găina aia ce dracu’ faci?

— Iete, căutam pă careva să mi-o sacrifice!

— Ă? Io credeam că o ții așa după tine! Dă c-o aranjez io!

Fesul negru

Boom-ul acestui fes ar putea fi anul 1994. Cam atunci țin minte că l-am văzut prima dată. Acum peste 80% din populația României îl poartă, așa că o proză dedicată lui devine aproape obligatorie. O datorie aproape, deși deja facem un abuz. Nu e nicio nenorocire în sensul ăsta. Orice proză e un abuz. Orice cuvânt.

Niciun scriitor nu a nemurit acest fes și un scurt istoric al său e greu de făcut. *Cu căciulile pe frunte / Stăm de veacuri ca un munte* sunt niște versuri care tocmai îmi vin în minte. Cum să comprimi veacuri în 3-4.000 de semne?

Să zicem că un strămoș ar fi căciula de astrahan, strămoș aristocratic, de familie bună, căciulă care acoperea doar o mică parte absolut nesemnificativă a creștetului. Sau căciula din blană de iepure, pe care nu am înțeles-o niciodată. Complet nefuncțională. Cu clapetele lăsate riști să te sufoci, cu ele înnodate în creștet îți îngheață urechile. Căciula de blană sau pălăria înseamnă mai mult ornament, beteală, fandoseală. Fesul, cagula neagră, în schimb, au o funcție utilitară și atât. Obiectele își pierd haloul de semnificații. Se rezumă la o funcție strict utilitară, cum spuneam.

Adică. De la stilul brâncovenesc, la construcțiile de oțel și sticlă. De la cercevele modelate cu arabescuri și dantelării, la termopane. De la cana de porțelan, la paharul de plastic. Plus pixul de 2.500 de lei. Imperialismul pixului. Și totuși, fesul e unul dintre puținele puncte de stabilitate ale lumii noastre.

Semn de recunoaștere al membrilor unui trib. Io când văd unul cu un fes ca al meu, simt c-aș putea sta de vorbă cu el la nesfârșit. De parcă am purta aceeași uniformă.

Sau poate fesul negru înseamnă uniformizare. Așa ca să nu se mai plângă Mircea Cărtărescu că, în anii ‘50, tribunele erau înțesate de inși clonați cu pantaloni de stofă gri și cămașă albă.

Fiindcă e negru, poate fi și o extensie a părului. Perucă. Poate. Rămâne de discutat.

Întrebarea e de unde succesul. Prețul nu ar fi indecent de mic. 50.000.

Turbanul, șapca, bereta, basca, *gavroche*-ul. Cam astea ne-au acoperit nouă capul de-a lungul vremii. Tichia, potcapul etc.

Fesul negru nu are complexe. Astrahanul e purtat cumva cu asumată autocompătimire. Mâna destinului. Utilizatorul știe că nu e bun de nimic, dar îl poartă pentru că așa se cade. Fesul nu mai e apanaj al unei categorii umane. Și babele îl poartă pe sub basma. Pe sub batic. Le apără de ger. Sau în tren îl poartă. Le ferește de curent. Se poartă la costum, la blugi, la trening. La orice. Muncitori și academicieni îl acceptă.

Cultura noastră e comprimată în acest fes. Canoea trobriandeză e prima trimitere bibliografică ce-mi vine în minte. *„Realitatea etnografică a canoei îi rămâne foarte străină aceluia care o studiază în afara cadrului său natural. O barcă trăiește viața marinarilor săi, iar pentru un marinar, barca lui e mai mult decât o simplă bucată de lemn prelucrat. Pentru indigen, orice ambarcațiune e aureolată de o legendă care ia naștere din tradiții și din aventuri personale. E un obiect de cult și de admirat, un lucru viu care are propria individualitate.“* Zice Malinovski în *Argonauții Pacificului Occidental*.

Fesul – o casă portabilă. Miniaturizată. Un acoperiș intrat la apă. Umbrela e tot un fes, dacă luăm fesul ca unitate de măsură a lumii în care trăim.

De fapt, în cultura noastră e puțin rușinos să porți fes. Chestie copilărească. Bărbații adevărați au capul descoperit. N-au nimic de ascuns. Așa abordează ei lumea.

Fesul ca emblemă a epocii post-socialiste. Și epoca lui de glorie încă n-a trecut. Hamleții, perucile, costumul nemțesc au mai avut rolul ăsta.

Ceru-i ca oglinda spun niște versuri ale lui Șt.O. Iosif. Ei, și dacă ar fi așa, propunea odată Ion Mureșan, ar trebui să presupunem ce am vedea în acea oglindă. Fără acest efort de imaginație, ele n-ar avea niciun șpil. Și înseamnă că acolo am vedea mișunând o mare de scăfârlii negre. Asta s-ar reflecta.

Să nu te plouă-n gât, se mai găsește justificare pentru capul cuiva. De-aia ai și căciula. Cum ar veni, orice acoperământ al capului nu e doar izmeneală, pură fandoseală. Cum ziceam. Ci și *deghizeu*.

Până la urmă, cu fesul lucrurile stau așa. Suntem obsedați de faptul că totul trebuie să aibă o explicație. Trăim științific. Poate prea. Proliferează cărțile de genul *Cum să reușești în viață / scapi de calviție, celulită*. Așa că am ajuns să credem că pentru orice vedem în jur trebuie să existe un text explicativ. Viața noastră are parte de prea mult text. Texte mutual contradictorii. Fesul s-ar putea să nu însemne nimic. Doar să existe pur și simplu.

Tânăr și neliniștit

(*a povestit bunica mea la vârsta de 88 de ani*)

Se numește așa că toți suferă de câte un necaz. Ori el se uită după alta, ori ea după altu'. În felul ăsta e *Tânăr și neliniștit*.

El, Victor, el e principalu', a fost însurat cu una și au un băiat și-o fată ei amândoi. Da' el s-a dăspărțit că s-a uitat după alta. Da' s-a măritat și ea cu altu' și p-ormă s-a despărțit și de ăsta. E călăreală mare acolo.

Pe fi-su' lu' Victor și Nicky îl cheamă Nick. Și pe fată – Victoria. Da, ca pă părinți, iete, vezi, io nu m-am gândit la asta! Au numele părinților, cam așa e! Io nu mi-am dat seama!

Victor și Nicky erau pricopsiți și copiii erau cam răsfățați. Fata s-a măritat mai de mică, a stat ce-a stat și l-a lăsat. Era mai tânără, n-avea minte bacseamă, da' să facă prostii avea. L-a lăsat p-ăla și-a luat altu', băiat bun. Era scriitor, cu asta se ocupa, stătea toată ziua cu nasu-n carte și ea vrea și ea distrată, menajată. A stat mult timp plecată. A stat și el ce-a stat, dar s-a luat una dă el. Cu câte a stat și Victor și Nicky! Da' vorbea cu ele. Cu toate era bine.

Acu', vezi tu că nu l-am văzut de la-nceput. Acu' Victor a mai luat după Nicky una. S-a despărțit și de ea. A luat una oarbă, a făcut cu ea un copil. Copilul e bine. Victor jr. Se mai întâlnește, dă pe la toate, bacseamă are grijă de copil. D-aia mi-e drag că mai văz că e și proști pă lumea asta.

Victor e afacerist. Știu io ce face toată ziua! Spune, zice de niște afaceri! Are bani d-aia-l ia și muierili. Acu l-a luat alta

mult mai tânără decât el. Aia cu care are copii i-a zis ăsteia, să nu crezi că stă mult cu tine, când i se urăște, gata, pleacă. Asta era logodită cu Jack…

Am hârtie cu ce se-ntâmplă. Mi-a dat-o fi-mea. Nu e bine să aflu, dar dacă scrie acolo, ce să fac? Aștept s-o împuște pe nevasta lu' Nick, așa am citit în ziar c-o să se-ntâmple!

Mai e și niște negri. O neagră e doctoriță, s-a despărțit de bărba-su' că umblă cu alta, n-a fost cinstit.

Fetica asta, bacseamă, era bolnavă și nu era conștientă când a venit ăla peste ea și ea a zis că e bărba-su' și s-a culcat cu el.

Mai e unu' care a făcut pușcărie și i-a luat gradu' lui de avocat și aia, *Filip* îl joacă cum vrea ea.

Acu' s-a dus la ea cu niște de-astea de leagă hoții, cu cătușe, așa! Că a *falșificat* sângele să zică de unu' că e copilul lu' Danny. Nu-nțelegi tu, doar la TV, io știu rostul, dar așa e prea încurcătură mare. Avea o prietenă, cu aia a făcut învârteala cum că să zică că e cu Danny băiatu'.

Ea e avocată. El e d-ăsta s-adune interviuri. S-a dus amândoi la New York și nebuna aia de *Filip* s-a dus acolo și i-a cerut 50.000 de dolari că nu mai avea bani cu ce trăi.

Ăștia cu ce să se ocupe? Cu filmu'! Naiba știe ce face ăia toată ziua că de 2-3 luni doar vorbele alea le zice. Aia face! Alea două nu știu dacă mai avea servici, nebuna aia de *Filip* la fel.

Mă uit că să-mbracă și mai frumos, da' nu e ca la *Inimă sălbatică*, alea e dichisite tare, astea sunt cu haine mai populare, da' dincolo e boierie mare. Ce spui? E film de-acu' o sută de ani? A, adică e cu traiu' de-atunci!

Uma Thurman

Sincer să fiu, dragă Uma, uite că nu-mi mai amintesc exact când te-am văzut întâiași dată. Dar ce mai contează. Cert e că n-a fost dragoste la prima vedere. Toți ziceau despre tine, cine, mă, slăbătura, scândur-aia? Nu te uiți că din profil nici n-o vezi? Și, cred că la început mă luam după ei. Da, Uma, recunosc acum că te priveam fără să te văd.

Ei sunt niște fraieri cinici. Ei nu cred în dragoste, Uma. Ei spun că dragostea au inventat-o evreii ca să nu plătească. Mă rog. Ziceau că Pamela Anderson… aia femeie! C-are niște țâțoance să alăptezi un oraș întreg plus zonele limitrofe. Când plouă se poate adăposti sub ele toată grupa mică a unei grădinițe și-ar mai rămâne ceva loc și pentru educatoare.

Dar, nu, Uma, eu am încercat să mențin o oarecare discreție în dragostea noastră. Nu am vorbit așa în stânga și-n dreapta. Asta ar fi stricat totul. A fost o dragoste mai ciudată, discretă. Tu ai fost amanta mea platonică.

Tu, Uma, aveai ceva imponderabil. Parcă levitai. N-aveai greutate. Uneori, nici liftul nu se îndura să plece cu tine. Aș fi vrut să mergem amândoi în Norvegia la rudele tale de acolo. Am aflat că de la ei te-ai ales cu numele ăsta. Are ceva înspăimântător numele. Sună așa, parcă a „bau“. Tu ai fi fost potrivită în Norvegia pe post de prințesă nefericită și alte chestii dintr-astea. Să stai în vreun castel de pe buza unui lac.

Te-am văzut în *Henry și June*, țin minte, și n-am înțeles ce-oi fi găsit la Henry Miller. Sigur că el e un mare scriitor. Probabil

oricare alta ar fi fost curioasă să vadă ce are Henry în cap. Aveai niște apucături mai ciudate în filmul ăla. Dar ție ți-aș ierta orice. Și în *Pulp Fiction* te comportai destul de bizar. Doamne, ce emoții am avut când ți-a înfipt Travolta seringa aia cu adrenalină în inimă. Da, ar cam trebui să mai lași prafurile. E o tâmpenie să te droghezi. Cică, de ce să nu încerci și senzația asta, de ce să nu experimentezi? Păi, și să te dai cu capul de pereți e o senzație, dar n-am auzit pe nimeni să se dea-n vânt după așa ceva.

Ți-am spus deja că ți-aș fi trecut orice cu vederea. La limită, aș fi acceptat și să mă înșeli. Știi și tu că mai bine împarți un tort cu alții decât să mănânci un rahat de unul singur. Aș fi fost chiar egoist să te țin numai pentru mine, Uma. Te-aș fi lăsat să mă înșeli din generozitate. Sau vanitate. Pe lângă tine, toate sunt niște știfturi obosite.

Uma. Scriu cuvântul ăsta și parcă văd 40 de cățeluși euforici care se dau de-a rostogolul prin praf.

Unii își fac idoli din prezentatoare TV cu maniere de chelnerițe. De-alea cu o umilință prefăcută, maimuțărită. Parcă sunt dezinfectate, frecate cu dero. Nesărate, cam cum erau dezinfectați copiii care-l pupau pe Împușcatu. Tu mi-ai plăcut, Uma, așa fără pretenții. Mă bucurai. Mă energizai. Tu erai altfel. Diferită erai.

Răutăcioșii spuneau despre tine că ai buze subțiri. Că asta ar însemna că ești a dracului, cu capsa pusă tot timpul. Da' ăștia sunt în limbă după fâțe de-alea fără nimic în cap. Puștii naivi se îndrăgostesc de curva clasei. Tu parcă ai așa un aer intelectualizat, Uma. Se vede că n-ai citit doar *Mersul trenurilor*. Dar, asta e, acum trebuie să ne despărțim. Tocmai am citit într-un ziar că ești măritată cu Ethan Hawke.

Frunza

În copilărie am trăit frumos. Ne strângeam toți pe marginea șanțului și stăteam de vorbă. Deși comunicam mai mult cu trupul decât cu ajutorul cuvintelor, așa merită spus. Că stăteam de vorbă.

Făceam concurs de flegme. Verzi, spuzite. Cine scuipă mai frumos. C-o horcăială extrasă din gât. Le sleiam după care le admiram. Când aveam vreo măsea infectată, cariată, vreun abces care sângera, flegma avea o nuanță roșiatică, un sfârâiac de sânge vânăt. Vinețiu. Era o flegmă frumoasă. Când eram răcit, dădeam niște flegme tari, superbe. Ghemuri scâlciate, ca de plastilină.

Flecmă îi spuneam, de fapt.

Din când în când, câte unul își scotea afară puța lui mică și se pișa pe vreun gard. Dacă gardul era de beton, jetul desena acolo diverse motive, arabescuri. Era o formă de artă. Și, din când în când, treceau oameni pe drum și nimeni nu se mira. Nu se revolta. Totul era în ordinea firească a lucrurilor. Era pentru că altfel nici n-ar fi putut să fie.

Și dacă era soare, stropitura aceea de pe gard imediat se usca. Dacă plouase înainte, jetul n-avea nicio contribuție la udătura preexistentă. Nici nu se vedea. Nici nu exista. Mască. Pișat roșiatic, galben.

Și totul era așa de frumos și pur, mai ales că nici nu știam că Bogza deja spusese asta. Cum am scris-o, am zis că io am

inventat-o. Nu-i așa.

Țeavă avea o unghie încarnată. Crescuse în jur o carne galbenă urâtă ca la floricele, pop-corn cum ar veni, flori de mizilic. Așa era unghia, ca atunci când înflorește pop-cornul. Dar mirosea interesant. A baltă. A grajd. Ne dădeam cu presupusul a ce mirosea. Țeavă nu mai putea să meargă, nu mai juca fotbal. Orice încălța îl rodea. Trebuia să stea cu unghia încarnată la vedere, expusă. Așa trebuia. Altfel nu i s-ar mai fi vindecat. Dar, de fapt, cuvântul „vindecat“ el nu-l înțelegea. Asta ar fi însemnat că era bolnav. Nu era. Nu voia să accepte.

Unghia era o manifestare cât se poate de naturală a corpului său. Că-l stânjenea sau nu, asta trebuie luat ca atare, înghițit. N-avea de ales. Era vârsta când îți creșteau flocii, apăreau tuleiele, se schimba vocea. Și el punea toate schimbările astea din organism pe același plan. Țeavă nu necesita reparații. Se petreceau niște schimbări în corpul lui și el nu putea decât să asiste la ele, să se mire. Să le contemple.

Chestie din familie. Bunică-su’ se trezise odată cu o eczemă pe un picior. Mare, urâtă. Îl zdrelea, îl chinuia, dar el n-o băga în seamă. După aia a frecat-o cu peria de sârmă, a dat-o cu niște vaselină furată de la fabrică. Chiar s-a pișat pe ea. Bineînțeles că eczema s-a întins și mai tare, a cucerit noi teritorii.

Pe atunci nu exista bășină, pur și simplu. Știam să deosebim nuanțe, tipuri de bășini. În funcție de ce-ai mâncat. Când furam vișine și le mâncam, ieșeau niște bășini stătute, acre. După ouă, niște bășini acre. Pe burta goală, bășini iuți, violente. Așa duhneau. Nu „duhneau“. Erau alte cuvinte. „Duhneau“ e un cuvânt care insinuează că am lua o poziție critică față de bășină. Și nu luam. Era ceva firesc. Să strănuți. Cam tot așa ceva.

După aia, ne scoteam pula afară să o studiem. Nicu se

operase în copilărie. Și-o avea belită, zdrelită, o vânătă. Intrase cu coaiele-n gard, așa se zicea, și ai lui au trebuit să-l opereze. A lui Bică era subțire, lungă, ca un pai. Ca să respectăm adevărul istoric, comparațiile erau: guvid, caras… De ce domeniul piscicol era în același registru semantic e greu de spus. Și satul meu nici măcar n-avea ieșire la mare. Sau râmă se mai spunea pentru una subdezvoltată.

Și strigam tot felul de porcării. Nu aveam secrete. Stăteau babele să ne asculte. Dezbăteam tot felul de chestii. Pentru a afla ce e cu fututul, faci un fel de colaj, un *puzzle*, cu ce afli de ici-colo. Pui cap la cap informații. Nimeni nu știe la vârsta aia totul complet. Întregul proces. Fiecare e depozitarul unui aspect în ce privește fututul. Chestie care ține de tradiția difuză. Și puse cap la cap, abia astea toate dau o imagine coerentă. Când imaginea coerentă devine și corectă ai o foarte mare dezamăgire. Adică, asta e tot?

Înveți să apreciezi țâțele. Când „mamelești“ afli că mamelitul ăsta trebuie să producă plăcere. Nici urmă de tandrețe. Le freci țâțele la înghesuială când prinzi un moment. După care, neapărat te lauzi. I-ai pus mâna pe țâțe. Poți să spui că ai mamelit-o. Dar nu știi de ce ai făcut-o. După aia, țâțele devin sexy. „Devin“. Înveți să le apreciezi.

La doi-trei ani te îndrăgostești prima dată. Tot spirit de turmă. Vezi cum ceilalți fac curte cuiva. Și te conformezi și faci și tu. Io n-am fost așa dezinvolt. Gogu zicea că, dacă nu pupi o fată acuma, n-o să pupi nici mai târziu. El o pupa pe Raluca. Tot violent. Erotismul și violența au trunchi comun. Asta trebuie să demonstrez. O să vedeți cum.

„Futu-te-n gură“ spui ca și cum ai vrea să-l distrugi. Amenințare, nu tandrețe. Amenințare cu tandrețea. Vă fut pe toți! Ca răzbunare. Fut și la revedere. Adică, cotropesc teritoriul,

violez toate femeile, apoi mă îndrept către un alt spațiu. Ca vaca, oaia care avansează pe islaz cu locul de pășunat.

***

Jucam „Frunza“. Asta trebuie să vă povestesc neapărat. Nu mai țin minte cum se desenează pe asfalt. E destul de complicat. Așa că trebuie apelat la un specialist care nu a uitat tradiția. Un copil.

Sunt două case, două terenuri adverse care comunică prin tot felul de culoare și trasee. Și scopul jocului e să pui piciorul pe frunza din teritoriul inamic. Să fugi, să ajungi acolo și să strigi „Frunza!“. Neapărat să strigi „Frunza!“. Dacă nu ai strigat nu ai făcut nimic. Ca la pititea. Să scuipi. Eu așa făceam. Scuipam la propriu.

E un traseu pe care trebuie să-l urmezi, n-ai voie să ieși în decor. O iei pe cărări diferite, încerci să evadezi, să pleci. Să strigi „Frunza!“, să marchezi.

Iar pentru a-l împiedica pe oponent să pătrundă pe teritoriul lor, jucătorii pot recurge la aproape orice mijloace. Îmbrâncire, rupere, tragere de tricou. Mai puțin șuturi, pumni. Asta nu. Există o limită.

Putea juca oricine, de la 0 la 14 ani. Având în vedere că la sate se mănâncă prost, se acceptă și cei care au depășit limita de vârstă, dar au un fizic mai rahitic.

Nu există discriminări sexuale. Joacă și fetele, și băieții. De asta spun că există o funcție libidinală a jocului. Îmbrâncirile, împunsăturile capătă o nuanță tandră. Dragoste violentă. La înghesuială se petrec pipăieli, bulăneli. „I-am pus mâna pe țâțe lu’ Carmen! I-au crescut, să fiu al dracu’! Ce bună s-a făcut!“

De-asta de obicei îndrăgostiții caută să se plaseze în echipe diferite pentru a avea ocazia să se pipăie. Au nevoie de un pretext. Zgârieturile sunt și ele tot o formă a tandreței.

Totuși, excesul de zel cu care uneori un jucător își împinge „gagica“ (iubita virtuală se cheamă întotdeauna gagică) face ca multe relații să se rupă.

„Gigi plus Raluca“ scriam pe garduri și nu știam că asta e o profeție auto-împlinită. Sexualitatea infantilă. Ar trebui discutat despre ea. Poate ei doi nici nu se cunosc. Totuși, odată textul scris, ceilalți trebuie să i se conformeze. Și Raluca va ajunge inevitabil gagica lui Gigi. Orice om caută un text în care să se încadreze.

Adesea, pentru că perechile se urmăresc cu ostentație, se petrec disturbări în ale organizării jocului. Jocul nu prea contează, de fapt. Pretext erotic.

Peste tot există o divă. Ținută mai mult de frumusețe. Ornament, beteală. Mai ia câte o palmă pe cur. E curtată astfel. I se ridică tricoul să se bucure toți de priveliște. Mai puțin picii. Ei nu știu că țâțele sunt frumoase.

Jocul are, cum spuneam, o conotație sexuală. Și asta nu trebuie uitată. Când fugi, scapi, te eliberezi și strigi „Frunza!“, parcă ai fi futut.

„Țară, țară, vrem ostași“ e un joc asemănător. Tot violent. Maximum de eficacitate era când rupeai mâinile adversarului. Și aici ai ocazia să te răzbuni pe unul antipatic, pe un rival în dragoste. Să dai cu el de pământ e permis. Chiar recomandabil. Nu-s de vină animozitățile. Astea-s regulile jocului.

***

Stăteam pe șanț, fluidele, gazele nu ne deranjau, făceau parte din peisaj. Peisaj olfactiv. Asta era.

Unghii, coate, genunchi în care noroiul era o prezență firească. Nu constituia un disconfort. Transpirația era o mireasmă interesantă. Printre altele. Peisajul era atunci mult

mai interesant, mai colorat. Nu exista mizerie. Doar un alt mod de a așeza lucrurile, de a conviețui cu ele.

„Puți“, îi ziceam unuia dacă venea parfumat, șpreiat sau măcar spălat corespunzător. Miros exotic, necunoscut, amenințător. Ăla se ferea de corpul lui. Și-l ascundea. Ziduri, asta construia, între noi și el. Nu mai participa la lumea noastră. Nu-și mai punea în comun mirosul. Venea cu un miros artificial, al altcuiva. Asta era deranjant, că nu era mirosul lui. Că făcea pe interesantul. Disimula, se desolidariza prin miros.

Ne înfofolim, înțolim, ne acoperim până când nu mai percepem lumea. Devenim de neatins.

Să dai mâna cu cineva e un gest trist. Mimezi contactul. Rudiment al acelei comunicări totale despre care tocmai vorbirăm. Dai mâna, va să zică exist, sunt aici. Ca un orb care te pipăie să vadă, ești sau nu. Ai barbă, burtă, prezinți încredere.

Și eram extraordinar de cruzi pe atunci. Vaică mi-a dat cu un măr în ochi. Un măr domnesc sau crețesc. Ce știu sigur e că era galben. Am avut timp să-l văd o fracțiune, cât am întors o privire peste umăr.

Ne băteam cu mere, pietre, cu tot ce găseam. Zăpadă, bulgări de gheață. Găbișală i-a spart căpăul lui Ichimosu. A luat un cataroi de jos și a aruncat pur și simplu. După spaima asta, am avut unele rețineri. Ne-a pus pe gânduri.

***

De fapt, textul asta ar trebui să fie. O carte cu mai multe intrări, cu mai multe începuturi. O căutare a primei mele amintiri. Despre asta e vorba. Ceva care să explice. Care să fie răspunzător pentru.

Scriu ca și cum aș picta. Încerc să acopăr un spațiu cu cuvinte.

Prima mea fugă de acasă ar mai trebui povestită. Am tot povestit-o unuia și altuia, dar am evitat să scriu despre ea foarte mult timp pentru că nu știam de unde s-o apuc. Nu credeam că exprimă ceva. Exprimă.

Mă supărasem pe ai mei. O supărare din aceea totală, definitivă. Fără șansă de recurs. Aveam 4 ani. Sau nu aveam vârsta asta poetică. Am scris de foarte multe ori în felul acesta, am manierizat. Acum, de fapt, doar povestesc povestirea. Și nimic mai mult. În fond e și asta o soluție. Să-ți faci o manieră din a-ți povesti prima amintire. Să inventezi mereu alta. Precum un escroc sentimental care vrea să prelungească plăcerea aceea la infinit. Să abuzeze de cititor. Să-l amăgească, să-l ducă cu zăhărelul. Să povestești până când nu mai recunoști nimic din realitate. De fapt, exact de asta povestești. Ca să alterezi, ca să-ți ștergi urmele.

Mă supărasem pe ai mei, deci, și am ieșit în stradă plângând, fără să știu care va fi următoarea haltă. Fără să știu *încotro*. Habar n-aveam. În asfaltul poros, pe limba aia maronie eram complet rătăcit. Dus cu pluta, lovit cu leuca. După gust.

Era doar o formă de șantaj fuga asta, aveam să-mi dau seama. Și cu sinuciderea e la fel. Sinucigaș sincer nu există. Sinucigându-te te gândești întotdeauna la consecințe. Să le arăți lor cum le-ar fi viața fără tine. Că e bine că exiști. Că te au.

O tipă îmi spunea că s-a gândit că dacă-și taie venele o să se vadă urât. Inestetic. Despre asta voiam să vorbesc. Și s-a tăiat la subțioară. Ca individul găsit spânzurat de mijloc. Ce faci, mă? Păi am încercat și de gât, dar mă sufocam!

Erau pomii înfloriți atunci. O dimineață de primăvară, garduri verzi, așa se vedeau atunci, țambre, araci, ce-or fi fost. Câțiva oameni care se hlizeau la mine. Nu se duceau să-și vadă *de-ale lor*.

Vedeți, povestesc ca și cum toate astea ar avea rost. Pot să spun liniștit, ale lor. Care ale lor? Problema e dacă atunci toate astea aveau un rost. Și nu pentru mine. Așa, în general, dacă aveau. Sau mă iluzionez. Pentru că, atunci, de unde revolta mea de atunci? Sau era doar un răsfăț.

Ale lor. E ceva dat. Și te supui cu plăcere pentru că așa ar trebui să fie. Te confunzi cu un rol care ți-a fost dat. Ți s-a găsit și ție o întrebuințare. Ți-a fost acordată de un generos. A anticipat o cerere a ta.

Am copilărit într-o răspântie. Casa copilăriei mele se afla într-o răspântie. De la casa mea o puteai apuca pe trei căi dacă voiai să ajungi undeva. Dacă voiai să fugi, trei variante erau. Eu am luat-o la dreapta. Până la Nae Mitriță cunoșteam zona destul de bine. Mergeam cu bunică-mea să doarmă la străbunicul meu. Să aibă grijă de el. Îi spunea „tăticu“. Și ea deja avea 70 de ani împliniți. Sigur că asta mi se părea puțin ciudat. Altfel, cum? „Tăticu“ părea putred. Carne galbenă. Fierea invadase toate țesuturile.

Poșta era acolo. Acum s-a mutat. Și poșta o cunoșteam. Aveam puncte de reper. Dar când am ajuns la Nae Mitiriță, mi-am dat seama că tot ceea ce urma era absolut nou, o lume care nu-mi mai spunea nimic. Case mari acoperite cu tablă ruginită de soare. Și în casele acelea trebuie că stăteau oameni. Și nu-mi putea garanta nimeni că oamenii aceia nu doreau să-mi facă vreun rău. Erau alți copii acolo, alte țațe care trebuiau abordate cu totul altfel. Diferit. Întotdeauna am căutat ceva care să-mi amintească de casa mea. Ei bine, dincolo de casa lui Nae Mitiriță nu mai găseam nimic familiar.

Și m-am întors spre ceva cunoscut. Spre casă. Unde mă așteptau ai mei. Liniștiți, calmi. Zâmbeau ca și cum ar fi știut dintotdeauna că am să mă întorc. Nici nu-și făcuseră probleme.

Și atunci eram atât de înciudat, atât de trădat de mine

însumi, că nu le-aș fi putut da lor satisfacție. Nu puteam să accept că au avut dreptate. C-am să mă întorc. Și-am început să plâng iar, așa, forțat acum. Probabil îmi era destul de greu să produc atunci lacrimi. Era un efort să plâng.

Am ajuns aproape de ai mei și am virat brusc dreapta tocmai când ei erau gata să mă îmbrățișeze, vezi, mă, că tot aici vii până la urmă? Și consideram compasiunea asta umilitoare. Mai bine m-ar fi bătut, pentru că atunci ar fi acceptat că le-am pus autoritatea în pericol. Așa, erau indecent de călare pe situație.

Am luat-o deci pe calea de mijloc. Am fugit pe acolo. Nu știu cum, la ora aia, nu trecea pe drum nicio mașină care să-mi pună în pericol integritatea corporală. Care să mă amenințe. Pur și simplu nu trecea. Lada lui Ței sau Dacia lui Gălușcă cumpărată cu banii pe care-i adusese tac-su' după ce lucrase în Algeria. Sau vreo căruță. Absolut nimic. Totul era pregătit pentru ca io să mă desfășor.

***

Io. E o probă să pronunți „eu". Prin „io" evit tocmai acest „eu". Fug de el. Nu pot să mi-l asum. Nu încă.

Atunci când înveți să te semnezi capeți prima dovadă a faptului că exiști. Capeți o identitate scripturală. Semnătura trebuie să fie neapărat subliniată. Ca o dovadă a faptului că exiști. Că ești o persoană importantă. Ăla ești tu. Mâzgăleala aia te reprezintă. Funcție de locotenență a semnăturii. Participi cu ea în lume. Înfruntare prin semnături. A mea e mai mișto. Un act birocratic convertit în ceva artistic. În ciorapi să ne mirosim sau în semnături să ne batem?

Trebuie să-ți fabrici o semnătură. Ești obligat.

Acum să mai facem un ocol. De ce scrie scriitorul? De unde

nevoia asta a lui de a așterne câteodată, pur și simplu, niște cuvinte pe hârtie? Chiar atunci când nu are nimic de spus. Nevoia de a-și vedea cuvintele. A se vedea pe sine, a vedea ce-i trece prin cap. A vedea ceva familiar. O formă de a te supraveghea.

***

Și nici pe calea de mijloc nu cunoșteam nimic. Plecasem decis să nu mai fac calea întoarsă. Și uite că totuși a trebuit să revin la ai mei. Care deja erau în replică atunci când m-am apropiat.

Mi-au arătat ultima variantă, ultima cale de evadare. Calea din stânga casei mele. Spre Gurgu, încolo.

— Vezi, bă, că pe aici n-ai luat-o!

Și, după asta, s-au dus la ale lor.

Ceva frumos

Când ni l-au adus în cameră pe tipul acela, noi abia ne întorseserăm de la pansat. Ne așezaserăm iar pe paturile noastre tari și eu unul mă pregăteam să îndur confesiunile colegului de cameră, tovarășu' gradu', un individ extrem de plictisitor și nu ăsta era neapărat necazul, cât faptul că nu-și dădea seama că ceea ce spunea el erau cuvinte de clătit gura, iar nu niscai revelații esențiale. Doar platitudini scârboase. Gândeli.

Pe tip îl adusese doamna Aduța, asistenta-șefă. Cu aerul ei de actriță de mâna a șaptea, de vampă de gang, parcă se mișca permanent pe o scenă, convinsă că are un farmec dement. Nimeni nu-i rezistă. I-a spus să se dezbrace, să-și tragă pijamaua pe el și „Colega mea Nicoleta vă va da mai multe detalii" a mai adăugat doamna Aduța ca o prezentatoare de show TV care-și introduce asistentele. Apoi a dispărut mișcând grațios. Unduios, putem spune. Și s-a tras cortina. O autoritate specială, de matroană avea doamna Aduța. Îl domină și pe profesor, cum îi zic ăștia doctorului, un bătrânel căruia îi cam tremură mâna, o fi savant, ce vrea el, dar cred că acasă, când nu-l vede nimeni, se uită la filme proaste și la desene animate. O față de sclăpărici. Iar rezidentul, ce aș putea spune despre el? Există doctori cu nume interesante ca Șaptefrați, nume care trimit la o genealogie, sau Pesamosca, Setlacec, cu o rezonanță aparte. Sau pur și simplu, cu nume normale. Popești, Ionești. Când te cheamă Titirez, cum avea ăsta ghinionul, n-ai absolut nicio

șansă să ajungi doctor mare.

Tipul pe care ni-l aduseseră în cameră era solid, bine făcut, mai târziu am aflat că fusese luptător pe la Rapid, jucase și fotbal, apoi în galeria Giulești îl cunoscuse pe Tudorică trompetistu'. A repetat de câteva ori că l-a cunoscut, ca și cum vecinătatea asta l-ar legitima. A înșirat toate astea ca pe un CV oral. Un CV de spus. Apoi și-a îmbrăcat pijamaua. Cică-l externează imediat. Intervenția nu e așa complicată. Avea la un ochi ceva ca o gâlmă lunguiață, ca un ou de vrabie lipit de pleoapă. Gâlma aia trebuiau să i-o extirpe ăștia și după aia putea să plece. Să-și vadă de ale lui.

Eram în spital de vreo 10 zile și nu vorbeam cu prea multă lume. În zilele în care nu mă vizita nimeni chiar nu schimbam o vorbă cu nimeni. Doar aceleași dialoguri convenționale la pansat când o întrebam pe doamna Aduța dacă e bine, dacă merge bine. Și ea îmi răspundea întotdeauna că trebuie doar să mai am un pic de răbdărică. Așa spunea. La oncologie aici gemea de femei care aveau deja gașca lor, una dintre ele venise încă din februarie. Putem admite că avea vechime. Umbla întotdeauna în capot, cum probabil se întâmpla și în bucătăria ei de acasă, printre fierturi și oale sub presiune. De fapt, doar eu și tovarășu' gradu' eram masculi. La etaj aici. Și mai nou, și tipul ăsta care se lăuda că-l cunoscuse pe Tudorică trompetistu'. Și că-l alergase pe Caciureac de la Rapid pe calea ferată. După ce retrogradase echipa în B. Da, domnule, pe Caciureac. Pe cuvânt.

Nu vorbeam cu prea mulți pentru că una-două riscai să auzi tot felul de chestii cumplite. De dimineață o femeie îmi povestise cum își urinase ficații. Și cum ficații aceia puțeau a hoit. Așa că era mai bine să te menajezi. Să te cruți. Să nu știi.

În afară de asta mă enervau la culme toți bolnavii ăștia. Pe cuvântul meu, nu se fac bine decât oamenii care chiar doresc să se vindece. Aici, marea majoritate părea să se fi împăcat cu

statutul de bolnav. Legitimarea existenței lor o făcea doar boala. Le dădea niște repere, un anumit ritm. Boala era o scuză. Majoritatea cred că erau oameni care n-aveau la ce să se întoarcă. Așa, spitalul le oferea o identitate. Se puteau văita. E foarte important să poți să te vaiți, să ai pe cineva care să-ți sufle în cur.

De fapt, îmi era foarte greu să scriu, îmi propusesem să țin un jurnal, unii chiar îmi recomandaseră, păreau că mă invidiază pentru șansa asta de a bântui spitalul, de a face aici un teren. Să scrii în sala de mese, e o senzație. Îmi era greu să notez și îmi e și acum să scriu pentru că încercasem să mă detașez, să orbesc, să nu văd, spre exemplu, la reanimare femeia aceea cu sânul tăiat, cusut ca un sac de cartofi, nici peștera de pizdă a celeilalte. Sau cetățeanul acela, pentru că altfel nu pot să-i spun, care urla în patul de lângă mine, îi amenința pe doctori, m-ați omorât, nenorociților. Înainte de operație îmi povestise că pentru el să-i spargă fața nevestei era un drept absolut firesc, aproape constituțional. Avea concepții de viață extrem de clare, așa că nu putea admite nici ca doctorii să scormonească acum în el. El era proprietar asupra corpului său și nimeni altcineva.

Să te gândești la ceva frumos. Ăsta e remediul. Așa mă sfătuiseră și la anestezie. Când mi-au înfipt acul ăla în curul meu, mi-au zis să mă gândesc la ceva frumos. Mi-era absolut imposibil. Singurele gânduri care-mi treceau prin minte la ora aia erau că anestezicele pe care ei le băgau în mine sunt absolut ineficiente și că n-am s-adorm în vecii vecilor. Că sunt imun la doftoricalele lor.

După aia m-am trezit cu un asistent cu mutră de șmecher care mă întreba câte degete are la o mână. Mi-a băgat un furtun pe nas și nu știu ce a mai făcut după aia. Nu mai vreau să știu. Uneori uit al dracului. Mi se pare că dimineața zilei în care mă

aflu a fost cândva cu ani în urmă. Nu știu să vă explic mai bine de atât. De dimineața până seara parcă a trecut o săptămână.

Mă enerva absolut totul în spital. Primăvara aceea mersesem de zeci de ori până în Tei cu 182-ul pe care scria mare „Institutul oncologic“. Dar habar n-aveam pe atunci la ce se referă cuvântul. Și nici nu mă interesa. De fapt, și acum când am aflat ce boală am mi se fâlfâie. Oricum am învățat o groază de cuvinte noi cum ar fi histopatologic, scintigrafie și așa mai departe. Un limbaj specializat, dar sincer să fiu puțin mă interesează ce mă așteaptă de aici înainte, ce o să mi se întâmple. Am io o teorie cum că trebuie să te lași în mâinile doctorului, profesorului, cum îi zic ăștia. Și tot o teorie a mea, că orice pacient își urăște doctorul.

Să stai pe masa de operație și să nu-ți mai pese de nimic. Să te așezi acolo detașat ca și cum te-ai așeza pe budă. Să știi că de acum nu mai depinde de tine. De-aia pacienții își urăsc doctorii. Cine e idiotul ăsta care are dreptul să cotrobăie prin corpul meu? În fond, mârlanul ăla care voia să se răfuiască cu asistentele avea enorm de multă dreptate. Doctorul devine un ataș, o extensie a ta care judecă ce e bine să faci și ce nu. Trebuie să-i predai hățurile. Să-i dai corpul tău să se joace cu el.

Să-l auzi cum spune despre tine, ăsta scrie, aia face. Scribălăul. Să-l auzi spunând asta ca și cum scrisul ar fi un efect secundar al bolii. Unii își bat nevasta, alții joacă tabinet. Fiecare cu stolul lui.

Ceva frumos. Doar ciorile astea deprimante. Precis aruncau ăștia vreo halcă extirpată, vreun uger de muiere. Altfel, de ce-ar fi bântuit, ce motiv întemeiat ar fi avut ele să se strângă acolo și să orăcăie, să croncăne răgușit?

Era încă dimineață și toate muierile internate în spital făceau gimnastică pe hol. Cu sticlele conectate la trup. Cică așa

trebuie. O sticlă în care se varsă o porcărie de grăsime lichefiată, ca un fel de ceai gros, ca un ulei de mașină. Pe lângă ele defila o țărancă extrem de satisfăcută că participă la marșul ăsta. Participă. Zilele trecute venise bărba-su' la ea. Să vadă ce face. Cred că venise cu vreo căruță din alea cu roți de tractor. După cum arăta, așa s-ar fi zis. Și când o văzuse fandosindu-se cu gimnastica ei, probabil îi spusese să pună mâna să dea pe-acasă și după o oră-două de tras cu coasa poate să spună că a făcut mișcare de nota 10. Asta cu gimnastica nu era după el decât izmeneală.

N-am suportat niciodată gimnastica. Să vezi atâta energie irosită. Așa cum nu suport nici să văd vreun bec arzând într-o cameră în care nu mai e nimeni sau vreun robinet curgând. Nu suport… Și nu sunt econom sau altceva. Ba dimpotrivă.

Ceva frumos. Pentru prietenul lui Tudorică trompetistu' cum s-ar fi tradus acest frumos? Continuam să-l întreb tot felul de chestii. Pe lângă tovarășu' gradu', mi se părea de o inventivitate uluitoare. Mare, solid, bâțâia din picior în așteptarea operației. Ca și cum el ar fi avut treabă în cu totul altă parte, dar îl rețin inconștienții ăștia. Avea o plasă de un leu. Sau care costase cândva un leu. În vremurile de glorie. Și ale tipului, și ale plasei. Când lua Rapidul campionatul. Părea că trecuse cu noaptea-n cap pe la piață. Pun pariu că avea pe acolo un kil de roșii și vreo legătură de mărar. Precum și vreun sifon pe care trebuia să-l umple după ce bifa operația… Parcă-și plomba o măsea. Așa dădea impresia. Operația era o chestie de rutină. Nu ținea neapărat să-l taie doctorii, dar cică așa e bine, așa-l sfătuiseră ai lui de la Geamuri Multe sau de la Păduchele Janghinos.

De fapt, avea cea mai potrivită atitudine. Toți se îngrijorau când mă vedeau, se bâlbâiau, se pierdeau, spuneau numai prostii. Boala trebuie futută fix în gură.

L-am rugat să stea întins pe patul meu. Am dat la o parte pătura aia rugoasă, scămoșată, și l-am invitat să se întindă. Așa procedează oricine înainte de operație, așa e bine, dracu' știe. Apoi am ieșit puțin pe hol unde babele din saloanele vecine dădeau din hartane ceva de speriat. Una mă enerva în mod deosebit, una care traversa holul bătând aerul de parcă dorea să-și ia zborul. Călca doar pe plăcile albe de ciment. O superstiție, probabil. Mai mult ca sigur, iar nu echilibristică.

Nici pe capacele de canalizare cică nu e bine să calci. Ceasu' rău pisica treișpe. Am avut io un vecin, nea Pandele, despre care se zicea că este credincios. Orice îi spuneai el credea. Credea că în noaptea de Sfântu' Gheorghe joacă flăcări pe comori. Și a stat odată de pândă să vadă flăcările alea și chiar a văzut ceva. Acu' nu pot să bag mâna în foc că nu era o poleială care sclipea în razele lunii. A săpat la locul cu pricina și n-a plecat cu mâna goală, cu ceva tot s-a ales. Bineînțeles că n-a găsit o comoară, dar a dat peste o sobă de fontă lux a-ntâia.

Deja îmi mai regăsisem umorul. Nu mă mai interesa unde sunt. Mă detașasem. Spitalul îți schimbă simțul umorului. Un umor cinic, crud. E altceva. Să te lauzi, știți ce bine mă simt, ce periculos sunt acuma, pot chiar să merg singur la baie. În fond, pentru destul de mulți, spitalul e o comunitate ca oricare alta. O comunitate cu ritmul, cu temperamentul ei. Sau, mă rog, pentru mine spitalul nu va putea fi niciodată o comunitate și așa mi se pare și normal, pentru că e nefiresc să vrei să-ți împărtășești boala cu ceilalți. Nimeni n-ar trebui să accepte că e bolnav. Alții își fac din boală un titlu de glorie.

Singura șansă de a supraviețui e nesimțirea, umorul gros, scârbos aproape. Fiecare apariție a bolii, fiecare semn pe care ți-l dă – un exercițiu de nesimțire. Să ignori, să nu-ți pese. Să nu mai simți nimic. Să nu mai pui la suflet.

L-am văzut pe unul tăiat pe burtă pentru un *by-pass* și

senzația a fost că trebuie să-i deschei operația ca pe un fermoar pentru a putea vedea ce are el acolo, cum merge operația, în ce stadiu de vindecare e.

Nu pot sta lungit în pat, în acea poziție îți vin tot felul de gânduri pe care nu ți le dorești. În picioare e cu totul altceva. Din hol calci pe un calorifer, te înalți puțin, mușchii spatelui se contractă, rana doare puțin, ustură al dracului, drena înfiptă în spinare hârcâie și dintr-un salt precis ajungi pe un acoperiș al Institutului oncologic unde muierile astea obișnuiesc să-și bea cafeaua. A 4-a sau a 5-a, apoi se vaită că nu pot dormi. Ce v-am spus, esențialul e să poți să te vaiți. Că ciorile și vrăbiuțele încă de la 6… clopoțeii dinga linga. Dacă i-ai luat omului dreptul de a se văicări l-ai nenorocit.

„Dumneata, nu cafea, nu țigară!“ Pe cuvânt că nu doresc nimic. Doar ceva frumos. Cum ar fi scrisoarea de la Maria.

Sorine,

Mă enervează cumplit pelerinajul tău prin săli de operație. Mai ales că nu vei putea veni cu noi în deltă. Eu tot mai sper însă. Vorbește cu doctorul tău, tatăl lui Bogdan parcă, zi-i să te mai scutească de tortúrile astea medievale. Inchiziția nu poate scoate nimic de la unul ca tine, oricât s-ar strădui. Zi-le că buba ta e celestă, metaforică, deictică. Zi-le că ea nu se extirpă cu bisturiul lor steril. De fapt, nici nu trebuia să te duci la doctor, poate îți crește vreo aripă și proștii ți-o taie. Hai cu noi în deltă și facem noi ceva farmece s-o convingem să te părăsească. O să o hipnotizăm seara pe plajă cu toții, o să o facem așa de nefericită, încât va trebui să plece până la urmă. O să te spălăm pe urmă cu primul val de după răsăritul soarelui, te ungem cu scuipat de albatroși, o să te hrănim cu icre de sirenă și o să te răstignim exact trei secunde pe două raze perpendiculare de soare și gata, o să fii ca nou. Ce zici?

Maria

Trebuia să fiu în Deltă, trebuia să merg apoi în Moldova, iar eu stăteam aici să ascult lamentațiile lu' tovarășu' gradu'. Să-i ascult lamentațiile și s-o curtez pe doamna Aduța. E o obligație a membrilor acestui stabiliment s-o curteze. Curte penibilă.

Nu puteam să beau cafea. Astea probabil mă credeau vreun abstinent, mai ales că mă încârduisem cu tovarășu' gradu' a cărui nevastă era înscrisă pe la pocăiți, aranjase cu cineva din „lucrarea" lor să vină să-l ridice pe bărba-su' să-l spele. Mă rog, aici n-ar fi nimic condamnabil, măcar se ajutau între ei.

Ieri plecasem cu tovarășu' gradu' să luăm ceva de-ale gurii. Tocmai la capătul lui 66. Făceam exact 4 minute din cameră până la capătul lui 66. Cronometrase el. Orice cronometra. Avea mania asta, să-și socotească fiecare clipă a existenței, s-o pună într-o ecuație. Să afle un ritm al existenței sale. Să nu lase mișcările lui zilnice la voia întâmplării. Și așa, în pantaloni scurți și-n tricoul asudat în care dormisem, plecasem să mă plimb prin Colentina. M-am plimbat prin cartierul ăla care, la urma urmei, tot un spital nedeclarat era. Să văd oameni care așteaptă autobuzul, oameni care mănâncă un ștrudel, se feresc de soare, caută umbra, oameni care își evită privirile, care sunt pur și simplu.

Am vrut să beau o bere, dar n-a mai intrat. Aveam în geantă, sub patul de spital, o sticlă de whisky pentru a îmbuna personalul medical de aici. Când m-am întors la tovarășu' gradu' care mă aștepta impacientat, cică pe unde umblasem că pierdusem masa de seară, i-am zis de sticlă, hai să-i facem felul și din nou asta i s-a părut ceva absurd, nebunesc. El, care-și aranja patul la milimetru când patrula doamna directoare pe culoar. Să nu vadă aia ceva neprincipial. El, care toată viața fusese învățat să asculte de un ordin, nu se preta la așa ceva. Deși pun pariu că dacă doctorul sau măcar vreo asistentă de pe

aici i-ar fi recomandat să se facă mangă, n-ar fi ezitat absolut deloc. Dacă-i ordin, cu plăcere.

Nu mi-au plăcut niciodată militarii. Nici ordinea. În patul meu e o vraiște că-ți vine să-ți iei câmpii. Acolo probabil stă acum tipul cu sifoanele. Văd în curte o asistentă și mă bucur enorm că o văd. Ieri mă trezise cu termometrul. Să-mi pun termometrul. Mi l-a dat, apoi am tot așteptat-o să vină, să mă descoasă, să mă vait. Să mai stea cu mine. Sunt foarte multe asistente mișto. Alese parcă să-ți facă în ciudă. Era o asistentă cu carne suplă. Care vibra. O femeie frumoasă vibrează. Nu știam dacă a venit sau nu, m-a trezit și eram buimăcit total, dar m-am bucurat că era acolo. Apoi am așteptat-o degeaba s-o țin de vorbă, să stea cu mine. În loc, m-am trezit cu o băbătie acră și ofilită.

Am discutat după asta cu tovarășu' gradu' dacă e bine să râvnești la femeia altuia, conversații teologice. Teologie de pat de spital. Cum să nu râvnesc, ce i-aș fi făcut ăleia, bravam, mai mult pentru că el mă scotea din sărite cu cumpătarea și alte prostii. Așa îi băgase probabil în cap nevastă-sa. Îl îndoctrinase.

Discutam tot felul de prostii. Despre geniul versurilor. „Nu sunt prost și nici deștept / Sunt ca orice om / Mi-a ieșit o bubă-n piept / Și nu pot noaptea să dorm". Îi explicasem că fiziologicul determină absolut totul. Trăiri psihice și alte baliverne.

Adică, voia să spună autorul popular, nu mă preamăriți, nu-mi ridicați ode și alte alea pentru că am și eu un corp. Adică, fără fandoseli, versurile puneau o problemă esențială. Corporalitatea. Aproape de patimile lui Iisus, ca să revenim pe terenul unde tovarășu' gradu' dă randament maxim. Natura lui duală.

Foarte interesant cum se convertesc militarii la credință. Sau foarte normal. Îl înlocuiesc pe superior cu Iisus. Sau înainte, îl înlocuiesc pe Iisus cu un mitocan cu grad mai mare.

Tovarășu' se certa cu toate asistentele. Nu-l credea nimeni că îi crește temperatura. Mai avea un termometru adus de acasă pentru verificarea vigilenței asistentelor. Le alegea slute pe alea cu care negocia. Nu era niciuna ca asistenta aceea care mă trezise.

Își punea termometrul când mergea la spălat. Înainte și după ce se bărbierea, înainte și după masă. Și variațiile îl îngrijorau. După mine ar fi trebuit să aibă permanent un termometru înfipt în cur și să se verifice non-stop. Să-l studieze.

Pentru că nu-l credea nimeni, simțea că trebuie să facă temperatură din obligație. Din ambiție. Să dovedească asistentei că greșește. Că e cu adevărat bolnav. Cel mai bolnav. Ceilalți nu-s decât niște impostori. De-aia spun că doar dacă tu vrei să te faci sănătos te vei și face. Ăsta chiar își dorea să aibă temperatură. Din spirit de contradicție.

Un profesor de-al meu îmi povestea înainte cu câteva zile să se prăpădească ce mare a fost Caragiale. Că el, profesorul, avea tot timpul temperatură, acasă când și-o lua avea întotdeauna peste 38, dar cum ajungea la medic, de frică, de emoții sau mai știu eu din ce cauză, temperatura scădea, ca în *D-ale carnavalului*. Exact ca acolo cum îi trecea ăluia măseaua când vedea cleștele. Și profesorul meu era extrem de fericit pentru că, în sfârșit, în ziua aceea în care îmi povestea avusese temperatură și la policlinică. Nu doar acasă. Deci nu se înșelase, chiar era bolnav. După asta s-a prăpădit.

Tovarășu' gradu' le-a înnebunit pe toate asistentele, le întreba și pe ele, și pe mine ce are, până i-am spus, nu știu, domn'e, ce ai, că dacă știam te operam io. Pe cuvânt.

Ceva frumos în toată curtea asta unde pute a cadavru, unde o jigodie linge o pisică uscată, un hoit de pisică. Ambalaje putrede și iarbă vânătă, arsă.

În libertate, când nu aveam ce face, mergeam să beau o

bere cu cine știe ce tipi și tipe. La vârsta noastră ar fi trebuit să facem revoluții, să răsturnăm lumea cu fundul în sus, dar noi stăteam la o masă și-i așteptam pe barbari. Aș merge și acum să-i aștept pe barbari. Dacă-i spun lu' tovarășu' gradu', mă jupoaie. El se lăuda că toată viața n-a băut mai mult de un kil de țuică. Și ce? Se legitimează prin ce n-a făcut. N-a fost la femei, n-a lipsit noaptea de acasă. Dar nici n-a făcut nimic cu tot timpul ăsta irosit. De când e aici stă cu ochii în tavan și nu mă lasă nici să citesc. Cum mă vede citind ceva începe să mă bârâie. Nu ascultă radioul. La ziare citește buletinul meteo. Utilitare. Nu poate descoperi altceva. Așa sunt militarii ăștia, să se știe ei cu sarcina îndeplinită și restul nici nu mai contează.

O viață compusă din restricții. Să nu te uiți la TV, să nu bei etc. Orice religie ar trebui după mine să se întemeieze pe niște prescripții, pe ce trebuie să faci, nu pe ce nu. Să-ți dea ceva de făcut.

Spre deosebire de tovarășu' gradu', bunică-mea bea o ceașcă de țuică înainte de fiecare masă. Și e un personaj ceva mai simpatic.

Înainte să mă interneze trecusem pe acasă. Bunică-mea nu știa nimic de boala mea. Ai mei nu-i spuseseră. Socoteau că e mai bine așa. Să nu știe. Dar n-am idee cum a simțit totuși ceva. Și m-a luat prin grădină să-mi arate cum a pus ea roșiile, castraveții. Ce muncise ea acolo. Era o grădină fără nicio buruiană că se mirau toți vecinii. O grădină îngrijită ca o proză, fără bălării, fără cuvinte aruncate aiurea. Niciun anacolut printre brazde. Nicio ezitare. Nicio stângăcie.

Îmi arăta dovleceii zdraveni trântiți pe pământ de care era mândră, roșiile care stăteau să pârguiască, roșiile copilite, bibilite, cartofii de pe care extirpase toți gândacii de Colorado. Făcea adesea asta când treceam pe la țară, dar acum parcă voia altceva. Când a terminat prezentarea, s-a oprit și-a pus așa

mâinile în șold și a zis ceva de genul: „ Vezi? Să tot trăiești!“ Adică atât de frumoasă era grădina, că îți trezea pofta de viață. Trăiești pentru că n-ai încotro, pentru că de-aia există viață. Nu știu exact dacă asta a fost replica sau doar așa mi-o închipui. Pare luată dintr-un film destul de siropos, sau în orice caz nu îndeajuns de inteligent. Bunică-mea are obiceiul să se uite la telenovele și alte drăcii. Nu mai știu. Ce-i cert e că după asta m-a privit așa sigură, stăpână pe sine și mi-a zis, lasă, mă, că o să găsești tu un leac pentru boala ta. Așa zic io că trebuie să găsești. Pentru că așa se cade, pentru că altfel nici nu se poate. N-ai încotro. Pe cuvânt.

Citeam în spital *Zodia scafandrului* și dârdâisem de fericire când înțelesesem teoria aceea a masculinității castrate.

Zice acolo că nu există activitate care să-i confere bărbatului demnitate. Când văd prin parcuri sau la piață femei care târâie câte un mascul caricatural de un hartan nu pot să mă gândesc la altceva. Când îi pun să curețe cartofi, să spele varză pare că le dau o utilizare.

Cum arată un astfel de specimen e bine de știut. Așa ca tovarășu’ gradu’, că tot îl am lângă mine. Cu carnea fleșcăită, ceva intermediar între țesut muscular și adipos. Grăsime și carne care se întrepătrund, cocoșat, ochi blegi și transpirați. Uite că ochii pot foarte bine să fie transpirați.

Și specimenul se remarcă prin aceea că poate vegeta oricât fără să se gândească la nimic. Nu-i place nimic, are reacții târzii. Nu poate sta în capul oaselor, ci se întinde și se revarsă ca o focă în orice teritoriu ocupat, invadat de cărnuri. Chiar le cresc țâțe, burtă ca la gravide bărbaților de acest tip.

Nu li se acordă ocazia de a-și dovedi respectul de sine. Nu li se acordă decât sarcini mărunte, infime, să schimbe o chiuvetă proastă cu una și mai proastă furată de la slujbă. Sunt priviți de femeie ca niște mecanisme. Îi pui undeva și funcționează. Sau

nu. Dar de cele mai multe ori n-au de ales. Pe cuvânt.

Rămâne o problemă deschisă cum poate fi afirmată masculinitatea în condițiile astea. Nedelciu credea că doar devenind curvar printr-o sexualitate ieșită de sub control. Care să compenseze.

Sau ca paznicul ăla cu pistolul care se plimbă prin curte. Omul îmi face rău când îl văd cum își etalează arma. Atitudinea lui e tot un simptom al unei masculinități deficiente. Ăștia nu sunt bărbați, răzeși. Cică au grijă să nu se strecoare țigani care să se travestească în pacienți, să-și pună o pijama și să ciordească din saloane.

Cretinul ăsta ar putea măcar să împuște ciorile, să-și dovedească bărbăția, dar cred că n-a tras un glonț în viața lui. L-am întrebat, aveți pistol, domn'e? Și e încărcat? Merge? Piedica aia, dacă se descarcă piedica? Un dialog absurd care l-a flatat cu asupra de măsură.

De fapt, lumea asta e condusă de femei. Lumii noastre nu-i rămân decât proiecte casnice, gospodărești. Nu schimbi tu nimic, doar întreții. Aflare în treabă. Ți se dă ceva de făcut.

Era în jurul prânzului. Pe la două, două fără ceva, ne chema Sue Ellen la masă. Ca la cantina săracilor. Urla la vreun aparținător mai nesimțit care voia să se hrănească din alocația de hrană a bolnavului, îi explica măgarului că nu se cade și ne arunca în troacă ciorba aia indigestă. Mâncam ca să avem o activitate. Ca să avem un motiv să ne ridicăm din pat.

Pe Sue Ellen o chema Elena, dar, acum câțiva ani, o văzuse doamna Aduța cu o sticlă de lichior de la un pacient mai atent și, deși era mult mai stafidită decât consoarta lui JR, așa îi rămăsese ponosul, cum ar spune bunică-mea. Ar trebui să se ia de băut din obligație, pentru a se încadra în nume.

Când m-am întors în cameră, tovarășu' gradu' tocmai

povestea despre năzdrăvanul lui de nepot. Puteam să ghicesc ce va spune în secunda imediat următoare. Aceeași topică, aceeași frazare. Năzdrăvan. Pentru un om cu cancer la prostată orice manifestare a vitalității pare amenințătoare. Te tuflești în așa hal, că orice bucurie pare o agresiune la adresa ta, orice fapt de viață epuizant. Te blegești în așa hal, încât orice gest ceva mai energic îl interpretezi drept o dovadă clară de violență. Ca pe o amenințare la adresa ta care ești amorțit. Ieșit din timp.

Tipul, prietenul trompetistului nu se așezase ceva mai comod. Văzuse teancul de cărți de pe noptiera mea și luase una așa cu grijă să nu se pricopsească cu niscai bolești. Neconvins că ar putea cineva să citească atâta și, în fond, la ce i-ar folosi asta. Îmi aduc aminte că fratele unui cunoscut scriitor român e vatman și se lăuda la fel că n-a citit nimic în viața lui. În fond, ce nevoie are? În față – tot bulevardul, acolo viață adevărată, nu în cărți. Cât vezi cu ochii, doar fapte de viață.

Dacă tovarășu' gradu' m-ar lăsa, aș vrea să scriu o poezie mică și simpatică. O poezie micuță și drăguță. De-aia scrii.

Scrii cu gândul să schimbi ceva. Întotdeauna se întâmplă asta. Sau măcar scrii cu gândul că *se va schimba*. E o diferență între cele două. Una majoră chiar.

Scrii pentru că te enervează ceva, scrii pentru a șoca, pentru a-i băga pe toți în mă-sa.

Scrii *pentru că*. Nu scrii *pentru a*. Și asta nu e bine. Nu scrii cu scopul de a face ceva. Doar ca să te opui. Să împiedici un anumit proces.

Scrii pentru că altceva nu știi să faci. Și tot speri ca din aglomerarea de voci, a ta să răzbată la suprafață.

Scrii ca să te dai mare. Să ai succes la gagici. Sau scrii pentru că nu ai succes. Scrii pentru că trebuie să pui în formă o chestie care deocamdată nu-și află sensul.

Scrii pentru că ai neapărat ceva de spus. Ești depozitar al

unui mesaj. Sau doar îți închipui că ai fi. Îți dorești.

Scrii 6.000 de semne ca și cum ai face zilnic 30 de flotări. O ritmicitate exasperantă. Funcție aproape igienică a scrisului.

Scrii sperând că odată ai să izbutești să scrii bine. Să spui ce ai de spus.

Scrii ca să nu mai fii singur. Sau singură.

Scrii pentru că îți dorești să fii singur.

Scrii ca să asasinezi lumea.

Pentru că ești complexat sau pentru că ești valoros.

Ca să-ți dovedești că nu e deloc adevărat că ai fi stors.

Scrii, deși ți-e frică de ce ai putea scorni.

Pe tip l-a luat la operație și am rămas cu tovarășu' gradu' care îmi povestește din nou despre vara lui '69 când erau inundațiile acelea puternice și el a plecat în satul nevestei s-o ceară în căsătorie. Pe atunci era educatoare acolo în sat și încă nu o apucase pe panta asta cu religia. Încă nu. Probabil copiii o iubeau, îi aduceau mere și cadouri de 8 Martie.

Și atunci, de la Brașov, era să facă calea întoarsă. Așa i-a venit. Dacă se întorcea, îmi dădeam eu seama că n-ar fi cunoscut-o niciodată? Ar fi lăsat-o acolo educatoare și nu i-ar mai fi reproșat socrii că putea Paula să ia și pe cineva mai de soi. Era drum de 9 ore și el l-a făcut în 24. Prin spăngi, prin fum, prin ploaie, știi cum ploua, cum luau apele totul. Mergea întocmai ca Ana lu' Manole. Atunci a văzut o femeie care dădea din lopeți din vârful patului. Și un câine zbârlit care tremura pe un acoperiș de șopron. Asta adaug eu din imaginație. Tovarășu' gradu' nu cred să fi văzut așa ceva.

Atunci Paula nu făcea atâtea pomeni, îmi spune. Mergea la biserică ca un om normal, după care nu știe ce s-a întâmplat. I-a spus, mai astâmpără-te, e păcat să trăiești ca un monah în societate. Să ții toate posturile. Uite, îmi zice, când o veni la mine să te uiți așa mai cu fereală la genunchii ei, să vezi ce

genunchi are. De la rugăciunile alea, că nu se astâmpără, domnule, și acuma îi spun, nu mai veni în fiecare zi la mine, stai, odihnește-te. Știi că nici la nunta lu' văru-su' n-a vrut să vină. Că nu permite doctrina lor să se distreze.

Și știi cum se strâng la biserică toți în jurul ei? Ca un roi de albine. Tovarășu' gradu' avea lecturi de anii '50 însușite corespunzător, de aici comparația. Mai nou, zice, doamna Paula s-a pricopsit pe cap și cu unul Iulian care pretinde că e student pe la teologie. Copil al străzii, l-am mai ajutat noi și uite că a ajuns student. Ăla se ține tot timpul după fusta ei, că i-am zis, tu Paula, nu-i mai da nas, că ăla cine știe ce-și închipuie. Tovarășu' gradu' era gelos ca toți militarii.

Încercam să citesc, dar el începea iar. Avea un stil aparte de a relansa discuția. Cică, tu știi că din '85 io nu i-am văzut nici sânii la nevastă-mea? Nu mă lasă. Nici s-o sărut nu pot. Doar așa pe obraji, că nu e conform dogmei, știi. Din '85, m-am văzut cu restricții, miercurea, vinerea, duminica, nu. În post, nu. După aia m-am îmbolnăvit.

Făcea niște ochi de obsedat. Și nici nu știam cum să-i sugerez că viața lui sexuală chiar nu mă interesa. Făcea pe mironosița, pe corectul, economul, dar din când în când trântea câte o poveste de o abjecție veselă din tinerețile lui, că nu știai cum să reacționezi. Îmi povestea cum mergea el la restaurant și era acolo o chelneriță mișto prin patul căreia trecuseră toți colegii lui. Și dumneavoastră… nimic? Nuuuuu! Și asta avea o dambla, se culca cu toți bateriștii din formațiile care cântau în local. Cu absolut toți. Și odată un prieten al său i-a spus că a venit un baterist nou care ei îi scăpase. O tachina. Și cum arată, l-a întrebat în timp ce încerca să treacă în revistă prin minte pe toți tobosarii care fuseseră angajați prin local. Dacă-ți spun cum arată, te crucești! N-are mâini, n-are picioare. Asta nu se prindea. Și atunci cu ce dracu' bate? Cu pula, fă, cu pula!

Începe iar cu niște considerații tembele despre viață, în general. Încerc să citesc, dar nu mă lasă.

Și-auzi ce zice Iulian ăsta, teologul, copilul străzii. Odată l-am luat deoparte și am încercat să-i spun, mă, ești băiat mare, nu te mai ține după fusta lu' doamna Paula. Și el s-a răstit la mine, știi ceva, bre, io o iubesc pe doamna Paula. Și doamna Paula o să se mărite cu mine, bagă la cap! Auzi! Că o să se mărite cu el. Și i-am spus la Paula, nu-i mai da tu atenție că ăsta e copil din familie destrămată, vai de capul lui.

Habar n-am ce comentarii să fac, dar tovarășu' gradu' continuă mimând detașarea. Și nu i-am zis, vezi, mă, că baiatu' meu a făcut karate și dacă-i spun dă cu tine de toți pereții. Păi, nu? Atâta-i trebuie să audă fi-miu și-l nenorocește. Îl calcă în picioare.

Între timp venise și tipul acela de la operație. A stat puțin, și-a tras răsuflarea, ca un om care isprăvise o trebșoară de toată mâna. Avea un pansament la ochi. Peste el și-a tras niște ochelari de soare, și-a suflecat mânecile cămășii și-a încheiat nădragii la prohab cu un gest dintr-o bucată și-a plecat până în Piața Progresul să umple sifoane. La capătul lui 102. Avea abonament. Așa zicea.

Sarmaua

Justificare

Ar trebui să-mi aduc aminte prima mea întâmplare legată de sarma, dar voi începe cu altceva.

Eu sunt inventatorul permutărilor. Eu le-am inventat. Pe cuvântul meu. În școala generală, jucam foarte mult tenis de masă. Patru inși la o masă eram. Și problema care se punea era cum să facem să ne întâlnim / confruntăm fiecare cu fiecare. Cum să facem un campionat. Și așa am inventat un sistem care să ne combine imparțial. Vorba vine imparțial. În liceu am învățat că, înaintea mea, unul mai deștept deja brevetase permutările astea. Atunci am regretat prima dată că m-am născut prea târziu.

Așadar. Ceea ce voi spune e posibil să mai existe pe undeva scris, dar eu n-am citit înainte să mă apuc de acest eseu. Sunt un ignorant. Ignoranța e însăși condiția noastră într-o lume de specializări înguste. Dacă am citit, promit că voi cita.

Ce am de gând să fac e să compar sarmaua cu o ființă. Iova spunea că trăirea e sinonimă înfășurării. Fiecare experiență trăită înfășoară ființa cu un strat. La fel ca și sarmaua. Fiecare strat înseamnă o experiență în plus. Fiecare strat apropie ființa de ceea ce se cheamă civilizație.

Ca și foile de varză.

Sarmaua e, cum ar veni, o mâncare mai educată, mai fandosită. Friptura, de exemplu, e mult mai spontană. În sânge când e, aproape avem de-a face cu un act de barbarie. O

mâncare barbară. Analfabetă.

Norbert Elias era de părere că toată civilizația europeană se bazează pe fuga față de corp, ascunderea corpului, în straturi de civilizație. Frica de corp. Civilizația vrea să te facă să uiți, după cum spunea Benjamin, originea reală a produselor. Și corpul e tot un produs până la urmă. Un artefact.

Civilizația camuflează. Trebuie să uiți că a fost sacrificat un porc pentru ca tu să poți mânca o sarma. Pare că acea carne de porc ar crește undeva pe niște crengi în Metro. Nu provine de la un animal, ci se fabrică prin sinteză. Și ca să uiți originea reală o înfășori în foi de varză. O ascunzi. Parcă ți-e rușine că ai sacrificat un animal.

Inițiativa, eufemistic spus idioată, a UE care vrea ca porcul să nu sufere, să nu fie stresat poate fi interpretată tot din această perspectivă, ca fiind vorba despre neînțelegerea materiei.

În proza de azi există o adevărată obsesie a explorării corpului. Ceea ce nu mai ai devine interesant. Abia atunci poți studia. Înveți ce e vederea abia când orbești. Atunci înțelegi ce înseamnă să „vezi“.

Devine obiect de muzeu corpul. Începe să pută a naftalină. Când ceva dispare, abia atunci poate fi tezaurizat. Când există, debordează de viață, încă nu e abordabil. Nu e potrivit pentru un studiu. Nu și-a epuizat toate semnificațiile. Studiind, obții doar un instantaneu, o fotografie mișcată.

Baudrillard spune că până și pornografia mai mult acoperă decât arată. Încă o dovadă că nu ne mai aparține corpul nostru. A se vedea și cazul vedetelor. Despre rege, care era și el o vedetă divină, se spunea că are două corpuri. Fizic și simbolic. La fel și cu vedetele de azi.

Mititeii

Micii sunt niște sarmale în pielea goală. Sarmale nudiste. Despuiate. Mititeii se mănâncă la botul calului. În picioare, la 1 Mai, la iarbă și zăpadă verde, în parcări, la cârciumile de pe marginea șoselei. Au o funcție strict alimentară. O sarma e mult mai simbolică decât un mititel. O sarma e mai educată. O sarma nu se mănâncă așa, pur și simplu. O sarma se consumă împreună cu alți oameni. Cu alți comeseni.

O sarma se comunică.

Mâncare care presupune un ritual. Micii se consumă direct de pe acel carton grosolan de unică folosință. Sarmaua se mănâncă din farfurii de porțelan. Trebuie ținut cont că e o mâncare mai fandosită. Și așa, totul devine explicabil.

Micii sunt niște rude sărace ale sarmalelor. Niște sarmale mai de la țară. Cu o extracție puțin flatantă.

Sarmaua cu „S“ mare

Foarte interesant e că putem vorbi despre sarma la singular. La fel cum Kipling vorbește despre Lup, despre Tigru. E vorba despre animalul primordial. Tatăl animalelor. La noi, e vorba despre mâncarea primordială. Ideea de mâncare, de sarma. Esența.

Complicitate pe bază de sarma

De fapt, masa e cea mai avansată formă de alianță între două sau mai multe persoane cu înclinații heterosexuale. Un mod de a fi împreună. La masă. După ce ai mâncat împreună cu cineva, îi devii complice. A se vedea tactica directorilor de școli care au inspecție și invită inspectorul la masă. După asta, inspectorul devine alt om. Ai mâncat cu el, ai devenit frate de cruce. Îl faci complice. Co-mesean. Ai participat împreună la ceva. La un proces.

Violatorii de sarmale

Există persoane care au un mod original de a mânca sarmaua. O jupoaie, o desfac de varză. O violează aproape, o desfășează. Mănâncă separat carnea tocată, apoi varza.

Rața e un animal inteligent pentru că amestecă mâncărurile. Și le înmoaie în apă. Persoanele care mănâncă separat, nu vor să murdărească carnea cu varză, sunt inevitabil rudimentare.

Bunică-mea care are 88 de ani și e un element de comparație extrem de util gândirii mele antropologice nu pune smântână în ciorbă ca să nu o murdărească. Nu mănâncă pâine cu unt și salam, ci doar separat. Sau pâine cu unt, sau pâine cu salam. Am putea specula că e vorba de combinații incompatibile și asta să cheme o semnificație extrem de subtilă, dar cred că explicația e mult mai simplă. În felul acesta, mănâncă mult mai multă pâine și se umple mațul mai repede. Criteriul economiei.

În satul meu, un al element al tradiției e pervertit și bănuiesc că la bază se află tot criterii și calcule strict meschine, economice. Nu se colindă în seara de Ajun, ci cu o seară înainte, pe 23. De ce? Pentru că suntem încă în post și poți să le oferi colindătorilor o mâncare mai puțin costisitoare. O nouă tradiție inventată: colindul de post.

Sarmaua de cantină

Aici, varza murată e destul de tare la pipăit. În caz că dinților nu le e străină funcția tactilă. Ca o pelerină trainică din foaie de cort. Analogia cu halatul chelneriței e evidentă. N-are funcție estetică halatul. Doar protejează ființa. La fel varza. Nu mai e aliment, ci ambalaj.

Sarmaua de la cantină nu e indicat s-o mănânci. Tocătura în general trebuie evitată. Dacă vrem să continuăm analogia

sarma-ființă, rezultă că sarmaua de cantină e nefrecventabilă pentru că nu e bine să te încrezi în străini. În persoane străine. Să te ferești de omul spân! Sarmaua de cantină are o genealogie incontrolabilă și imprevizibilă.

Sarmaua la masa de Crăciun

Se servește undeva după aperitiv, după măsline și înainte de friptură. Statut intermediar. Mâncare de trecere. Nu e protagonistă sarmaua. Interesant. Atunci, cum de mai e mâncare națională, dacă nu e prințesa mesei de Crăciun?

Și, dacă ar fi să luăm după cantitatea consumată, mâncare națională ar trebui declarat cartoful prăjit. Dacă ținem cont de popularitate.

Sarmaua-mumie

Analogia cu mumia e mai mult decât evidentă. Facilă. Mumia era tot o ființă. Nu era un mort.

Sarmaua de la pomană

Întotdeauna, mâncarea de la pomană e mai bună. Nu doar că e gratis, dar e altfel. E o variație. Prin pomană, românul descoperă alteritatea. Vede că sunt persoane care mănâncă mai sărat, mai pipărat, că nu suntem toți din același aluat. Suntem diferiți și prin asta devenim și mai interesanți.

Felul cum gătește cineva spune ceva esențial despre psihologia, despre sufletul acelei persoane.

Gazda mea din cartierul Militari punea în sarmale un ardei usturat. Făcea niște sarmale mai iuți, cum era și temperamentul ei. Sarmale iuți ca Gabi Szabó. Ardeiul cu funcție cosmetică, dacă zicem că o sarma evocă o ființă umană.

— Sunt, bre, ardeii iuți?

— Iuți? Intercity, nu altceva!

Așa decurgea dialogul gazdei mele cu țăranii din piață.

Apropo de temperament. Vecinele mele făceau o mâncare

leșioasă, grasă, stătută, niște prăjituri siropoase, însiropate la maxim, care îți făceau greață.

Ceva era bun dacă avea zahăr în exces. Probabil o reminiscență a interdicțiilor din copilărie, răzbunată aici. Își aduc aminte cum scăpau în oalele din cămară.

De unde știu io cum găteau? De la pomană, nu v-am spus!?

O idee

Bun înseamnă exces. A se vedea și expresia „cu lux de amănunte“ care nu face deloc cinste poporului român. Asta înseamnă cu multe amănunte. Lux adică abundență, exces, până la saturație, ostentație. Asta e definiția involuntară pe care troglodiții poporului român o dau luxului.

Să mănânci până vomiți. Să bei până verși. Așa se exprimă abundența. Asta e expresia prosperității. Apropo de abundență.

Revenind la vecine

M-am întâlnit odată cu una dintre vecinele mele care era însărcinată.

—Cum e copilul? am încercat să o întreb. Cum e să ai o ființă umană în tine?

— Ei, ălălalt pă care l-am avut să zvârcolea, nu stătea locului, ăsta e calm, parcă aș avea în burtă o bășină!

Cea mai bună expresie a ceea ce înseamnă vecinele mele. Să compari cu o nesimțire candidă o ființă umană cu o boare. Mâncarea lor păstra exact aceste caracteristici.

Ei bine, pentru că aici trebuia să ajung, toate aceste trăsături de caracter rămân impalpabile, nu avem dovezi materiale care să corporalizeze aceste trăsături.

Grafologii pretind că dau un răspuns, poate cei care caută o filosofie în limbaj să depisteze ceva, dar într-o lume cvasianalfabetă, singura dovadă, probă rămâne mâncarea, felul în care gătește cineva. Sunt niște urme, niște semne lăsate de

acel om. Creațiile sale, ctitoriile sale. Manifestările. Există un nivel observabil și unul neobservabil al culturii. Sarmaua se încadrează la nivelul observabil. Și, de aici plecând, putem deduce nivelul neobservabil, normele, valorile acelor oameni.

Există oameni care cumpără toate astea de la magazin. Oameni care nu se pricep să facă nimic. Ce facem cu ei? La Metro, sarmale în casolete. Tot farmecul se duce de râpă.

Ei au o personalitate impusă. Norme interșanjabile fixate de altcineva. Indivizi incapabili să se manifeste culinar. Doar în calitate de consumatori. Și asta poate fi o sărăcire a personalității lor. Chiar e.

Moda la sarmale

Dacă acceptăm că foaia ce acoperă tocătura joacă rolul de vestimentație, atunci avem diferite colecții de toamnă-iarnă la sarmale. În foaie de spanac, primăvara, în foaie de sfeclă. Colecții diferite. Îmbrăcăminte mai subțire și mai groasă. De la pulovăr de lână la tricou.

Coafura sarmalei

Sarmale prinse cu sfoară, cu scobitori, cu tot felul de bețe ascuțite. Aproape o coafură. Aproape arhitectură.

Simbolistica cifrei trei

Cam trei sarmale mănâncă românii. Dar e posibil ca asta să nu însemne neapărat ceva. Să nu aibă trimiteri magice la basmele populare cu fiul mare, mijlociu și mezinul. Sau la bancurile cu un american, un rus și-un român. Doar o potriveală.

Totuși, românii mănâncă trei sarmale indiferent de dimensiunea lor. Și dacă sunt cât pumnul, și dacă sunt cât unghia. Dar nu e nimic grav aici.

O familie de sarmale

Bucovinenii gătesc și un tip de sarma mai special. Patru sarmale, fiecare având o altă umplutură, toate acestea învelite într-o altă foaie mai mare. Un micro-univers. O familie. O lume în mic căreia trebuie să i se respecte diversitatea.

Sarmale organizate, socializate. Un trib de sarmale.

Când eram mic, maică-mea îmi tăia cubulețe mici de pâine pe care punea unt. Și acele cubulețe se numeau „soldăței“. Căpătau personalitate. Unul era sergent, altul colonel, alte cuburi, la grămadă – soldați proști. Un regiment dintr-o felie de pâine.

Adică lumea are o structură, o gramatică și omul încearcă să o împrumute oricărei alte alcătuiri. Încearcă să umanizeze mediul.

Sarmaua ca sărbătoare

Sarmaua e asociată ideii de sărbătoare, de bucurie. Nu se mănâncă decât la ocazii. Atunci când bărbatul îi ordonă nevestei, fă, ia toarnă tu o oală de sarmale, atunci putem spune că el vrea să reactualizeze solitar acel moment de euforie colectivă. În lipsa sărbătorii, să simtă aceeași bucurie de atunci.

Sigur că e vorba de un fel de sărbătoare cu înlocuitori. Un surogat. E o simulare a sărbătorii. Ca și cum.

Supliment cu ciorbă de burtă

Acum, rămânând în același registru gastronomic, vom vorbi despre o rudă a sarmalei. Ciorba de burtă. Sarmaua e o mâncare socializantă, pe când ciorba de burtă – o mâncare polemică.

Ciorba asta nu se mănâncă oricum. Ciorba de burtă se mănâncă neapărat ostentativ. În semn de protest pentru scarandivi. Pentru snobilime. Pentru sclifosiții cărora nu li se excită sucurile gastrice decât la homar și alte prostii.

Foarte mult timp am crezut că homarii sunt niște pești grași. Că au mustăți răsucite de grof. La asta mă ducea pe mine gândul, cu sonoritatea lui, numele ăsta. Iar fructele de mare, niște buruieni, niște răgălii care cresc pe fundul Pacificului. Tot așa cred că au stat (și poate chiar mai stau) lucrurile și cu pomenita snobilime. Doar că indivizii care formează pătura asta nu mai recunosc.

Când spui „cârciumă“, următorul cuvânt care îți vine pe buze e „ciorbă de burtă“. Tot așa cum, pentru microbiști, după Duckadam venea Iovan. După Stelea, Dan Petrescu. După Hiroshima, Nagasaki. După Stan, Bran. După Lolek, Bolek. Ajunge!

Încă nu i s-au închinat ode ciorbei de burtă, sau eu nu am auzit de așa ceva, dar merită pe deplin. E pe nedrept discriminată. (Parcă ar fi cineva discriminat pe drept!) Când e amintit specificul național în materie de gastronomie, lângă mămăligă, sarmale, ciorba de burtă e șuntată. Lipsă la apel. De ce, nene Anghelache? De ce?

Orice om întreg la cap, atunci când ajunge într-un oraș necunoscut caută neapărat o bombă, o „plimbă-tava“ din aia unde se servește ciorbă de burtă. Mănânci ciorbă de burtă și asta îți dă un sentiment de siguranță. Te împlinește spiritual. E ceva familiar, universal. Chiar dacă în unele regiuni i se spune „șorbă di burtî“. Sau cu accent macaronar: „ciorba della burta“.

La Praga mergi să bei o bere, iar la Milano să mănânci spaghete. În orice oraș din România ai merge, te înfrupți din ciorbă de burtă. La munte și la mare în orice-mprejurare. E un obiectiv turistic ce nu poate fi ignorat. O instituție e ciorba de burtă. Orașul Buhuși e păstrat în memorie comprimat sub chipul bodegii în care, cu mațele ghiorăinde, ai găsit o ciorbă de burtă de nota zece.

Toți mahării se dau rotunzi că mănâncă tot felul de cascove

și mirodenii, dar, uitați-vă bine la ei, pun pariu că majoritatea ar face pe dracu-n patru pentru o ciorbă de burtă ca la mama-acasă. Și doi-trei mititei tăvăliți prin mușchi. Ca la Cățeaua Leșinată. Sau la Geamuri Multe.

Există povești asociate ciorbei de burtă. Povești rituale. De Crăciun se cântă colinde și se povestește nașterea lui Iisus. De 1 Decembrie se povestește Unirea. Cu ocazia devorării unei porții de ciorbă de burtă se istorisesc chestii de genul: „Când eram io tânăr, doar țiganii o mâncau. O aruncau ăia de la abator pe gârlă și ieșeau magraonii cu ea în cap“. Acestea sunt mituri fondatoare ale comunității de „ciorbari“.

Cotletul, ceafa, mușchiul, spune Sahlins, au o mai mare valoare socială în raport cu limba sau cu burta. Deși nu sunt mai bune din punct de vedere nutritiv. Diferitele părți ale corpului animalului sacrificat capătă prestigiu în funcție de semnificațiile pe care i le acordă oamenii. E vorba despre un totemism modern.

De-asta, „ciorbarii“ se simt puțin nonconformiști. Sfidează. Comunitatea lor s-a format prin reconsiderarea unei părți a corpului ignorată până la ei.

În plus, un „ciorbar“ autentic nu mănâncă burtă d-aia ținută în vid, spălată cu detergent, imaculată. Ciorba de burtă veritabilă trebuie să păstreze o aromă inconfundabilă de grajd. Ciorba de burtă e rezervată bărbaților adevărați, iar nu sclifosiților crescuți în eprubetă. Ca să fie clar!

Ciorba de burtă se opune convenționalismului. E echivalentul neaoș al McDonald’s. Echivalent mai bărbătesc, masculin. Cum spunea domnul Vintilă Mihăilescu mai demult într-un articol din *Dilema*, nici într-o parte, nici în alta nu te simți obligat să te „porți frumos“. Ciorba de burtă înseamnă libertate, domnule.

Iar sarmaua înseamnă solidaritate. Națiunea română a fost

clădită și cu ajutorul sarmalei.

Gata!

Și uite că prima mea amintire legată de sarmale nu-mi mai vine în minte. Aș putea inventa una, numai că nu vreau. Punct.

Întâmplare stranie cu Nae Stabiliment

Nae Stabiliment avea un coleg de liceu pe care-l chema Ghindoc. Așa-l chema pe el. Dar nu el ne interesează, ci tac-su'.

Tac-su' lu' Ghindoc era ceferist. Unul din aceia înrăiți de meseria lor. La Ghindoc ăl bătrân, din patima cu care își povestea munca, aveai impresia că vreo 5-6 facultăți să fi făcut și nu erai în stare să conduci o locomotivă cum trebuie. Ca Ghindoc adică. Parcă el o trăgea pe șine. Cu dinții.

Într-o după-amiază, Nae Stabiliment l-a vizitat pe colegul său Ghindoc. A trecut pe la el. Să vadă ce face Ghindoc ăl mic. De-aia. Ghindoc ăl bătrân stătea în așternut. În fund. Nu făcea patul cu zilele. De ce, dacă seara tot trebuia să te culci? De ce să te mai descalți dacă dimineața tot trebuie să te legi la șireturi? Nu? Ghindoc era înainte de toate un tip cu o logică impecabilă.

Se uita la televizor ăsta bătrânu'. Era o emisiune, „Divertisment internațional", „Pe meridianele muzicii" sau o altă denumire din asta inexpresivă și castrată. Înainte de '89 se petrece acțiunea noastră, mult înainte, și trebuie să știți că asta era cam singura ocazie în care în tubul catodic se mai strecura și ceva muzică din afară. Ghindoc ăl bătrân avea o privire blazată despre care am putea să convenim că se datora muncii sale epuizante de care nu înceta să facă tapaj. Dar, dacă e să fim sinceri, blazarea privirii, mâloșenia ei era provocată de cele 5-6 bădule consumate vreun ceas mai devreme la Pufoaica Ruptă. O cârciumă era Pufoaica Ruptă, iar Păduchele Janghinos, alta. Știați, dar tot v-am spus.

Ghindoc stătea în pat și cu colțul plăpumii izgonea mușțele. Asta însemna că era ocupat. Avea pe el doar un maiou transpirat și niște pantaloni de pijama. Uniformă stilată de blochist. Cum l-a văzut pe Nae, a holbat ochii și a strigat după Ghindoc ăl mic să vină să aducă un vermut ceva și trei pahare. Că au musafiri. Ghindoc junior și Nae au încercat să pareze. Știți, noi nu le-avem p-astea! Doar Cico, Brifcor… Cicuri, pluralul lui Cico. Dar Ghindoc intrase deja în starea aceea de generozitate pe care doar euforia alcoolică ți-o oferă. Hai, că vă știu io pă voi! Le oferea șansa de a fi tratați ca niște egali. Sigur că era destul de puțin manierat, dar făcea din asta un stil.

În timpul acesta, la televizor cânta Rita Pavone. Adică cum cânta la televizor? Vorba vine. Una mică, îndesată era Rita Pavone. Nae și Ghindoc ăl mic beau cu fereală de parcă atunci descopereau gustul vermutului. Să nu se prindă ceferistu'. Capu' familiei. Cine știe cum i se mai încingea tărâța? Poate voia să verifice doar dacă au abandonat răcoritoarele pentru spirtoase. Dacă mai abordaseră vermutul până atunci îl ardea pe el? Dar ăsta bătrân se gheboșase în plapumă și înjura pisat. Înjura scurt și fonfăit. Mârâit printre dinți. Sâsâit de la carii. Era din nou ocupat. Eeeee. 'R'ar a dracului! 'Te-te, mă, la ea! Ghindoc ăl mic și Nae l-au lăsat în pace un timp. După asta s-au prins că bătrânu' avea ceva personal cu Rita Pavone. 'Te-te, mă, la ea! Despre Rita Pavone era vorba. Ce-ai, bre, nu-ți place cum cântă? Ghindoc nu-l auzea. În așa hal de ocupat era.

Peste alt interval de timp însă a spart tăcerea. Cu vocea lui gâjâită. Păi, io o cunosc, p-asta, bă! Fugi, bre! Păi, băăăă, voi știți cine-i asta? Asta-i Rita lu' Babone! Hai, bre, că mai minte omu', da' mai bea și apă! Să n-am p-a leichii Mariei! Iete la ea, mică și-ndesată! Să face că nu mă mai cunoaște. Rita lu' Babone e! Dă mică avea voce! Ce-o mai plimbam io p-asta cu locomotiva! N-a fugit cu italianu' ăla? Eee, aud! Acuma a uitat de unde a plecat,

putoarea.

Sigur, e posibil ca Rita lu’ Babone să fi existat și ca Ghindoc senioru’ s-o fi plimbat cu locomotiva. E la fel de posibil să fi existat și o asemănare fizică între ea și Rita Pavone, dar mecanismele care în acea după-amiază au declanșat orgoliul nemăsurat al lui Ghindoc ăl bătrân vor rămâne un etern mister insondabil.

Vis aiurea

Un vis revenea periodic. Nu pot spune dacă asta se întâmpla într-o zi anume, nici dacă apariția lui corespundea unei anumite faze în care se afla luna sau vreunei conjuncții astrale mai deocheate. Visul revenea când voia el, independent de cine știe ce determinări exterioare.

El mă visa. Atât era de puternic. Visul ăsta era diferit de altele. Acelea păreau proiectate pe un ecran. Vise vizionate. Ăsta despre care încerc să povestesc avea o altfel de consistență. Materialitate.

Visam că sunt undeva într-o cameră înaltă sau în aer liber, într-o curte aș putea să spun. Pe o stradă uneori. În jur sunt oameni care se uită la mine. Se uită nu neapărat cu insistență, dar privirea lor are ceva întrebător. Îmi dădeam seama ce-ar putea să exprime privirile acelea abia atunci când observam că eu, de fapt, zbor. Eu eram undeva deasupra, aproape că loveam tavanul cu creștetul. Pluteam la fel ca atunci când ai aripi. De parcă ar exista un „când“ pentru asta. Sau poate o fi existat odată.

Mâinile tăiau aerul, îl loveau și asta reușea să mă propulseze. Nu era nevoie să mă direcționez, să dirijez zborul spre un loc anume. Visul știa direcția corectă.

O energie nemaipomenită și o ușurare. Asta puteam să simt. Să zbori e ca și cum ți-ai aminti ceva. Te înalți ca și cum ai fi făcut asta dintotdeauna. Descoperi secretul, apoi te miri că totul a fost atât de simplu, indecent de simplu. Parcă ai călări aerul.

Înaintezi cu spatele. Picioarele pedalează de parcă te-ai menține la suprafață pe un lac sărat. Și aerul prinde miros de sare.

Când zbori nu trebuie să te îndrepți undeva. E suficient și atât. Simți cum te sprijini de aer, cum el te conține. Atingi pământul și parcă el te frige și te-ar ajuta să te înalți și mai mult.

În vis vorbeam cu oamenii din jur, dar n-aș putea spune ce anume și nici dacă toate acele cuvinte se potriveau, se pliau contextului.

Pentru că în afara visului n-am mai zburat niciodată, vă dați seama că habar n-am ce trebuie să spui într-un asemenea moment.

Am încercat de foarte multe ori să dau de cap visului, să-l explic. Explicațiile erau fanteziste toate, până când, de curând, mintea mea a realizat o conexiune. Visul revenea într-un moment extrem de precis. Când mâncam seara târziu. Noaptea. Când ajungeam acasă mai târziu și, după o zi hămesită, băgam la ghiozdan la greu. Era, așadar, un vis cu burta plină. Aici era tot misterul.

Brâncuși spunea că absintul e cheia euforiei și a expansivității franceze. E posibil, zic io, ca și asiaticii să fie ceva mai crispați din cauza consumului abuziv de orez. Care adesea provoacă constipații. Era și un banc pe tema asta.

Așa că tot misterul stătea în fiziologic. Totul trece prin stomac. De atunci nu mai am acel vis. Nici nu prea mai mănânc după ora șase. Sau 18, pentru intelectuali.

Pentru Sorin, cu dragoste și fără abjecție[7]

Am devenit un vânător de evenimente care te pot scoate din banalitatea cotidiană și care te pot determina să te întrebi dacă nu cumva ăsta este sensul vieții tale: să trăiești pentru *altfel* de întâmplări. Nu mai târziu decât alaltăieri, 17 ianuarie 2007, veneam spre Muzeul Conservării Strămoșilor, instituția în care îmi exercit meseria de referent. În stația Crângași se urcă un băiețel înfofolit într-o geacă albastră, cu un fes de aceeași culoare pe cap, un semn care ar fi trebuit să mă facă să înțeleg că între conținutul fesului și cerul de deasupra Podului Grant este o legătură, poate genetică... De sub fes începe să se insinueze un text: *„Nienea, dă-mi și mie un ban că sunt bolnav!“* Narcis, pentru că așa mi-a spus că îl cheamă, abia așteaptă să se elibereze un scaun, că și sare pe el. Între două stații a ocupat vreo patru scaune. Dacă nu ar avea un handicap intelectual sever, ai spune că este normal. Dar dacă ar fi normal, probabil că nu ar mai fi amuzant și ar muri de foame. Călătorii din tramvaiul 41 îi dau bani pentru că îi distrează. Narcis se uită la o blondă umflată și optimistă și o întreabă: *„Da' pe tine cum te cheamă, Blonda, nu?“* În fața mea șade o domnișoară cu pretenții, cu alură intelectuală, cu frunte înaltă, de sub care te privesc niște ochi mongoloizi, severi. Se ascunde în spatele unei măști ultraserioase, care crapă când Narcis se uită la ea și zice în gura mare, ca să audă jumătate dintre călători: *„Ia să vedem, fetița asta ne dă ceva?“* Când l-am întrebat cum îl cheamă și mi-a răspuns*: „Narcis“*, a completat: *„Și am paisprezece ani; sunt*

băiat mare, nu?“ Distracția crește în intensitate când Narcis le recompensează pe călătoarele trecute de șaizeci de ani, care s-au milostivit de el: *„Mulțumesc, tanti, să crești mare!“*

Cu tramvaiul 41 circula și Sorin. De multe ori am făcut drumul împreună, iar barca despre care pomenește în *Jurnalul* lui, în care ne spune că a visat, chipurile, că vâsleam pe bulevardul 1 Mai este, de fapt, imaginea eronată, batjocorită de inconștientul său personal, a tramvaiului 41.

Ultimul Sorin stătea în curtea lui de la Bănești și se uita cu atenție la flori și la copaci. Mă uit, la fel, la întâmplările astea, pe care le simt ca fiind doar ale mele, avutul meu personal cu adevărat inalienabil.

Aș fi vrut să închei, numai că o altă întâmplare, din aceeași categorie, vrea să fie și ea consemnată. Veneam dinspre stația tramvaiului 41, pe bulevardul 1 Mai, spre Muzeul Conservării Strămoșilor. Văd un domn pe la vreo patruzeci de ani, a cărui geacă se asorta cu culoarea clădirii *La Fourmi*, în fața căreia alesese să oprească trecătorii. Îmi ceru zece mii. Îi dau, din întâmplare, douăzeci de mii și trec mai departe, pentru că așa e omul, crede că dacă i-a dat o sumă infimă de bani unui amărât și-a îndeplinit datoria de bun samaritean. Domnul mă strigă de pe urmă: *„Stați, stați! Mama avea o superstiție cu cifra douăzeci, luați zece mii înapoi!“*

Ciprian Voicilă

---

[1] Text scris de Ciprian Voicilă la finalul ediției a II-a (n. ed. – 2012).

O limbă comună

Editura Polirom
Colecția: EGO. PROZĂ
Anul apariției: 2005
ISBN: 973-681-886-1
Nr. pagini: 256
Format: 130x200 mm
Prefață de Marius Chivu

Povestiri fără sunet și povestașul fără de nume

Tocmai ce am terminat de citit această carte, trebuie să încep să scriu prefața și realizez că nu știu cum îl cheamă pe personajul care mi-a povestit atâtea. La un moment dat a promis că-și va spune numele și a uitat. De fapt, nu a uitat, ci m-a amăgit. Trebuie să-i spun într-un fel. Prin urmare, îl voi numi Sorin.

Sorin e scriitor și încă student. Face jurnalism, a scris un roman cu care a avut succes, critica i-a apreciat „urechea“ cu care înregistra realitatea. Într-o zi însă a ajuns la spital, în pericol de a-și pierde definitiv auzul. Ați încercat vreodată să vă imaginați că ați rămâne fără auz? Că dintr-odată lumea e un televizor fără sonor unde totul în jurul vostru se desfășoară mut, fără să mai producă cel mai mic zgomot, sunetul care să certifice, în fond, mișcarea, comunicarea, viața? Un personaj spune într-un film că cel mai mare defect al lumii e lipsa coloanei sonore.

Dar chiar ai nevoie să *auzi* pentru a fi scriitor? Cum se întâmplă de obicei, deteriorarea simțurilor produce acuitate, beteșugul face, dintr-un exceptat într-un plan, un privilegiat în altul. Sorin descoperă că atrofierea auzului îl ajută să *asculte*, că scrisul recuperează sunetele pierdute, că „reproducerea“ prin scris este gramofonul care dă lumii adevărata voce: „Scriam și descopeream ce bine mă pricepeam la oameni. Și nu înțelegeam de unde poate veni priceperea asta, ținând cont că

nu am trăit mai nimic. Nici n-am avut când. Poate surzenia te obligă să-ți asculți simțurile, să ghicești ce vor să spună oamenii, să le urmărești cu mai mare atenție gesturile, să-i studiezi, să-i anticipezi…“ Lumea are o muzică numai a ei – totul în jur vorbește, spune un celebru slogan –, cert e că lumea povestește și, prin asta, supraviețuiește și merge mai departe. Sunetul lumii – coloana ei sonoră – e povestea. Scrisul ar fi indecent dacă s-ar ocupa de boală, căci surzenia e o deschidere, oportunitatea de a *asculta* glasul ficțiunii grefate pe memorie, de a-ți controla frica povestind și stăpânind lumea cu toate poveștile ei incredibile și cvasianonime. Psihoterapie narativă, cum îi zice Sorin.

Celulele nediferențiate care îi contrariază pe doctori în urma unor analize devin metafora lui ca scriitor pentru care teoria se topește în literatură, iar memoria și ficțiunea se concurează și se determină reciproc. Nici / nici. Între și între. Și / și. Starea lui de indeterminare este și expresia faptului că lucrurile capătă un înțeles numai pe măsură ce sunt observate, se adună, sunt puse în relație. Cu alte cuvinte, numai dacă sunt inventate, povestite, numai dacă li se dă un nume. „Nicio poveste nu începe și nu se sfârșește undeva“ cu adevărat; semnificațiile lumii se află oriunde și în orice. Coerența este instabilă, în mișcare perpetuă, abia observate și scrise, lucrurile nesemnificative capătă importanță. Nu se știe dacă iluzorie și cât anume. Dar asta nu prea contează, esențial este fluxul narativ al existenței de zi cu zi.

Mergând la simbol, surzenia nu e un diagnostic, ci o șansă. Fără auz, mediul se separă, creează un vid protector, aseptic, tăcerea fiind un spațiu ce absoarbe, dar care cere să fie populat. Scrisul devine accesul la o realitate alternativă care înglobează tot: propriile amintiri sau poveștile celorlalți, gesturile și fanteziile, credințele și temerile, cuvintele și lucrurile, emoțiile

și întâmplările, fragmentele, detaliile… Ca și viața, scrisul este un flux permanent, liber, uneori haotic, recuperator, dar, mai ales, resemantizant și, prin asta, generator el însuși de realitate: „Simțeam cum deveneam nesimțit, cum mă refugiam în memorie. Rescriam viața mea, o coafam și mă simțeam foarte bine. Așa de nesimțit încât, la un moment dat, începusem să-mi doresc boala, s-o aștept să vină pentru că mai aveam câteva pagini de scris. Să fiu bolnav pentru a mă putea aduna.“

Dar relația cu scrisul nu este doar una individuală, care implică exclusiv relația cu sinele și cu lumea. Sorin crede că lumea merită descrisă – a se citi povestită –, dar pentru a scrie trebuie să fii generos, să împarți cu ceilalți. Meschinăria nu are ce căuta în literatură. Scrisul te oferă în măsura în care provoci emoții în ceilalți, vorbindu-le „o limbă comună“. Și aici, Sorin Stoica, autorul naratorului și scriitorului pe care l-am botezat ad-hoc Sorin, se situează polemic față de o bună parte din colegii lui de literatură, tineri și ei. Pledează pentru povestire, dar nu povestirea „abjecției“, a „urâțeniei, hidoșeniei lumii“, ci povestirea prin compensație numai a frumuseții unei vieți care, altfel, pare scoasă din Harms: „Oamenii și-au pierdut capacitatea, facultatea de a povesti. Povestitul e o excepție, nu un fapt la ordinea zilei. Povestitul trebuie învățat, însușit, practicat într-un cadru special amenajat, în condiții atemporale, nu servește vieții, nu e parte a ei, ci intermezzo.“ Fiind terapie, povestitul își asumă o responsabilitate. Sorin Stoica e un umanist în sens borgesian. Generozitatea despre care spune că ar trebui să fie specifică unui scriitor și căutarea acelei „limbi comune“ ne arată disponibilitatea lui de a se pune în slujba cititorului, a ascultătorului, recuperând mai întâi povestirea din zonele marginale, tranzitorii unde aceasta încă mai supraviețuiește și apoi oferind-o mai departe, modest, fără orgoliu auctorial. Pe Sorin Stoica nu-l impresionează

conformiștii, de fapt, care scriu despre droguri și despre mizeria vieții, în general. Astăzi, revoltații, snobii, dezabuzații, „nonconformiștii“ sunt *trend*. Personajul lui intenționa chiar să scrie un roman pășunist: „Unii protestează, se protejează fiind abjecți, io aș protesta printr-o utopie.“

Jul, personajul din celălalt roman al lui Sorin Stoica, *Dincolo de frontiere*, spune la un moment dat: „M-am întrebat de ce există fapte fără sens, fără înțeles, și acum cred că toate aceste fapte mărunte, nesemnificative, ce pot fi ignorate, uitate extrem de repede, ba chiar e mai rentabil să le uiți, deci toate aceste fapte formează însăși viața.“ Surzenia îl transformă pe cel numit de mine Sorin – avatarul lui Jul – într-un fel de medium pentru care boala e „tăietura în real“ ce îi permite accesul la un alt statut. De data aceasta, el nu mai e un rocker de la țară, ci un jurnalist, un scriitor. Statutul lui e unul asumat scriptural, de aceea trebuie să povestească acele „fapte fără sens, fără înțeles“, să nu le ignore: „Scriitorul e un tip care poate descoperi în spatele unui gest de tot rahatul o întreagă dramă umană.“ Povestitorul e deopotrivă un diagnostician și un terapeut. Rețeta lui scripturală poate produce adevărate dezastre, căci cuvintele nu doar vindecă realitatea, dar o și generează. De aici responsabilitatea de care povestașul surd și fără nume vorbește în subsidiar. Povestirea poate salva lumea, dar îi poate cauza și multă suferință…

Tocmai ce ați terminat de citit această scurtă prefață. Dacă ați citit deja cartea, înseamnă că ați aflat toate cele despre care am scris mai sus, dar dacă ați început conștiincios cu prefața mea, sunt sigur că abia așteptați să-l ascultați pe povestașul surd și fără nume. Veți vedea, în curând, câte nimicuri fascinante are de povestit.

Marius Chivu

„În deșert trăiesc cei ai esufului, ființe negative care bântuie locurile singuratice, golite de orice prezență umană. Mai ales noaptea este propice sosirii lor și, de asemenea, amurgul, moment în care unei lumi îi ia locul alta. Cei care se întâlnesc cu ei și nu știu să se ferească rămân fără grai sau înnebunesc. Situațiile în care esufii devin periculoși sunt cele în care domnește tăcerea. Un om cade pradă unui esuf atunci când este singur, departe de ai săi, cuprins de tristețe sau de melancolia unui loc pustiu.“ (David Le Breton, *Despre tăcere*)

1. Rugină

Eram internat în spital de vreo două săptămâni. Și de atunci eram aproape surd. Mă rog, dintotdeauna am avut probleme cu auzul, dar acum problemele astea, așa ar trebui să le spun, eufemistic, problemele vechi încă din copilărie se acutizaseră și nu mai aveam loc de întors. Nu-mi mai puteam neglija sănătatea. Cam așa aș putea să aproximez birocratic întregul fapt. Cu o ureche nu mai auzeam aproape deloc, sunete hârșâite, șterse, iar din cealaltă îmi curgea un fel de rugină scârboasă, un sânge gros, n-am cum să știu exact ce putea să fie. De o vreme-ncoace, la intervale regulate, puroiul, buboiul plesnea și simțeam sângele gâlgâind acolo pe unde bănuiam că se află ciocănelul, scărița, trompa lui Eustachio. Din cauza asta m-am și internat. Deocamdată e suficient că știți atât. Întotdeauna mi-au displăcut cei care își expun nonșalant infirmitățile, se laudă cu ele. Cerșetorul de tipul ăsta, care-și etalează piciorul ciung sau mâna beteagă, e lucru sigur că în veci nu va primi vreo atenție din partea mea. De fapt, dacă stau bine să mă gândesc, între mine și acel cerșetor diferențele nu sunt chiar atât de nesemnificative, pentru că io tocmai asta fac, îmi plâng de milă, dar o fac în scris și nu e tot aia.

Eu, care eu? Sau io. Am apucat să pronunț. M-a luat gura pe dinainte. Ar trebui mai întâi să facem cunoștință. Dacă aș fi scris o piesă de teatru, aș fi trecut pomelnicul acela de introducere, așa cum procedează dramaturgii serioși. Cartea mea de vizită. Ați fi aflat de acolo cum mă cheamă și cu cine

veți mai avea de-a face de-aici încolo. Dar io n-am să scriu niciodată o piesă de teatru. Iar un roman ezit să vă promit. Nu vă promit nimic. Mulți spun despre mine că nu am trăit suficient pentru a mă încumeta să scriu niște chestii de respirație mai amplă, cum ar fi un roman. Și pe undeva au dreptate, pentru că sunt foarte tânăr, inadmisibil de tânăr. Puțin peste 20 de ani. Iar romanul e un gen greu, de maturitate, gen serios. Asta se spune pentru a-i descuraja pe cei care s-ar încumeta să fabrice așa ceva.

Am puțin peste 20 de ani, o carte de proză publicată și, hai să zicem, o măruntă carieră de jurnalist pârât. O carte publicată, care nu a prea ajuns prin librării. La Dalles am descoperit prin octombrie trecut câteva exemplare. Mai treceam câteodată pe acolo și extrăgeam cartea mea din fundul raftului, ca s-o expun la vedere, doar-doar s-o găsi cineva să dea banii pe ea. Cu câteva colaborări jalnice, neplătite mă mai pot lăuda. Mai sunt încă student la Jurnalism, dar nu prea trec pe acolo decât ca să am de unde pleca la o bere cu colegii. O facultate unde, vorba unui profesor cu un simț al autoironiei destul de dezvoltat, ca să ai restanță, trebuie să faci cerere.

Acum sunt în spital și încerc să scriu. Am ceva să vă spun neapărat. Mă grăbesc și nu cred că o să fiu prea artist cu textul ăsta. Sunt scriitori care pretind că pot vedea spinarea unei virgule și spun că asta e scriitorul, un alpinist pe cocoașa unei consoane, dar probabil n-o să am timp de escaladă dintr-aceasta. Scriu. Asta e tot ce mi se întâmplă relevant de o vreme încoace. Ce să vă mai zic? Sunt un tip luat de multe ori la preț de matineu. Și asta deja începe să mă enerveze. N-am un statut, ca să mă exprim iar funcționărește, nimeni nu știe de unde să mă ia și de-aia îmi și vine greu să scriu despre mine. Mulți spun că mă feresc să mă dezvălui, dar pur și simplu nu pot să știu cine sunt cu adevărat. De-aia nu scriu prea mult despre mine, ci

despre ceilalți. Despre *Ei*. Nu te cunoști atât de bine încât să te sumețești să scrii despre tine. Așa că trebuie să scrii despre alții.

Scriu „acum“ ca să ne putem înțelege. Vom mai sta de vorbă cale de mai multe pagini. Vă voi întreține. Cel puțin așa sper. Că vă veți simți bine. Măcar asta. Așa că trebuie să stabilim un cod comun. Nu știu prea bine ce vor conține paginile care vor urma. Spunea cineva că un explorator nu poate spune ce explorează până când nu termină de explorat. Vom vedea ce va mai fi. Nu vă promit un roman, dar puteți fi siguri că vă voi povesti câte ceva. Încercăm să punem ordine în memorie. Un fel de ecarisaj. Ecologie. Vom vedea. Nu bag mâna-n foc pentru folosirea adecvată a cuvântului „ecarisaj“. Oricum, nu trebuie să mă luați întotdeauna foarte în serios.

Scriu, așadar, și faptul că în acest moment sunt aproape surd mi se pare o șansă extraordinară. Șansa imensă de a plonja în trecut. Nu am o relație extrem de caldă cu cele sfinte, dar îmi place să cred că acum sunt în spital pentru că Dumnezeu mi-a spus: gata, ai auzit, ai înregistrat destul, nu mai umbla de cretin de colo-colo, nu mai pierde vremea, treci și scrie! Am să vă mai povestesc despre relația mea cu Dumnezeu, care, uite, acum s-a îngrijit de mine, mi-a creat toate condițiile pentru a putea lucra la cartea asta, pentru a da randament maxim. S-a îngrijit să nu mă mai tulbure nimic, niciun bruiaj exterior, doar să am răgazul să stau și să scriu. N-am avut niciodată revelații, vedenii, dar nici nu știu dacă toate astea sunt esențiale, sunt un material recomandabil pentru a fabrica o proză. Chiar contraindicate sunt unele. Scrisul e o problemă de memorie. Îmi aduc aminte și scriu. Exact așa cum a fost, ca într-un reportaj despre propria persoană. Oricum nu sunt io prea metafizic. Mulți îmi reproșează că bagatelizez, că dau cu bâta în baltă când vine vorba de dumnezeire și alte drăcii. Poftim! Despre asta era vorba. Văd că mă ajută cuvintele. Acea

inteligență a textului. Adică un fapt odată proptit în câteva cuvinte devine inteligibil, chiar dacă până atunci sensul era destul de neclar.

Am scos o carte, dar tot nu pot pretinde că deja știu să scriu un roman. Prima carte mi-a ieșit pur și simplu. Dintr-un fel de disperare. Nu-mi reușea nimic în presă, în viață în general dădeam numai rateuri și atunci am simțit nevoia să contribui cu ceva la lumea asta. Nu știu cum să vă explic mai clar de atât. Să mă fac util trebuia. Nu credeam că o să am ce povesti. Și, de fapt, nici nu știu dacă ceea ce am povestit despre mine e viața mea sau simplă ficțiune. Ceea ce ar fi trebuit să fie. Efortul de a scrie – doar încercarea de a-mi răscroi o biografie acceptabilă. Un individ deștept spunea odată că memoria nu e decât o imaginație ceva mai modestă. Și avea dreptate. Am citit fraza aceea de vreo patru-cinci ori când am dat peste ea. Pentru că era uimitor că se află acolo, bântuie în libertate, virgină, nebăgată în seamă.

Am făcut rău dându-mă drept scriitor. Acum ce-o să credeți despre mine? Nu pot să mă laud cu cine știe ce față de prozator sau stil de viață mai șui, dar unii spun că aș avea barem o brumă de talent. Sunt capiu, imbecil, ca un elefant într-un magazin de antichități. O catastrofă socială. Doar în text reușesc să mă adun. Nu știu cum. Nu pot da sfaturi. E o stare irepetabilă pentru care nu ești tu răspunzător. Îți vine pur și simplu. Nu mă laud. Faptul că scriu bine e al naibii de problematic, chiar și pentru mine. Mă frământă. Un incapabil cum sunt io, să dea randament la ceva. N-am o părere extraordinară despre propria persoană. Niciodată nu am fost în stare nu numai de ceva de anvergură, dar măcar de ceva de bun-simț. Nu fac mișto. Chiar așa e.

Ca să scrii, e suficient să te așezi pur și simplu la o masă. Oamenii, cred io, nu pot scrie, pentru că nu au suficientă

încredere în ei înșiși. Nu dau doi bani pe ceea ce înseamnă ei. Nu se iau în serios. Dar, cum spuneam, e suficient să te așezi la o masă de scris, să încerci să elimini orice sursă de bruiaj din jur și să te concentrezi asupra unei idei. Să încerci simplu să exprimi, nu să epatezi. Să fii sincer cu orice risc. Prost de sincer. Și atunci se întâmplă ceva absolut magic, cuvintele îți vin unul după altul, idei noi pe care nici nu credeai că le ai în tine, imagini, asociații demențiale, inedite – și tu ești primul care te miri de ce produci. Nu te simți responsabil pentru ce îți iese din mâini. Să simți o frază bună e aproape o senzație fizică. Trebuie să vezi cuvintele cum se zvârcolesc în chingile frazei. Să le pipăi. Cam așa ceva.

Nu-mi pot asuma condiția de prozator pentru că, în primul rând, pentru ceilalți asta nu prea înseamnă mare lucru. De-aia *Ei* nu știu cum să se poarte cu tine. Cu un scriitor nu te porți așa cum o faci cu un om normal. Te porți ca și cum ai avea de-a face cu Altceva. Altfel îl abordezi. Scriitorul e ăla care face niște chestii ciudățele și suspecte. Și căruia, în orice caz, îi cam lipsește o doagă. Sau numai o doagă mai are. Probabil scriitorul ăsta chiar respiră cu un alt organ, regulează cu altă parte a corpului și o cu totul altă cavitate folosește el pentru a se hrăni. Apoi, ar fi și problema care mă obsedează pe mine și care ține de statut. Am io fixația asta cu statutul. Naiba știe cine are dreptul să declare că este scriitor. O definiție înnebunitor de eterogenă. Nimeni nu știe cu exactitate ce trebuie să facă un scriitor, cum trebuie să se comporte el. Nici măcar un program n-ai, și ăsta devine un fapt deviant într-o lume tot mai riguros organizată. Nu poți spune clar dacă scrisul e o profesiune. De asta la scriitor ar fi cel puțin o definire dublă sau, în orice caz, o definire destul de ambiguă. Cum să zic? Prin scris, prin faptul că scrii, dar și prin ce stil de viață duci, care stil, la unii mocofani ce mă enervează al dracului de tare, devine ostentativ

pentru a le da o identitate de scriitori. Supralicitează pentru a se delimita de caracudă, pentru a-și crea o identitate.

Spun că sunt scriitor doar uneori, polemic, atunci când am de-a face cu un imbecil – și în cazuri dintr-astea devin aproape paranoic. Nu am citit aceleași cărți cu ăla. Unii îmi spun că aroganța asta e bună. Că sunt un bolovan, un bolovan care, ciocnindu-se de unul și altul, până la urmă se va cizela corespunzător, dar că n-ar trebui să mă las cizelat așa, de oricine. Știu că par infatuat, dar asta e doar o reacție la pupincurismul altora. Mai bine mitocan, decât pupincurist. De-aia am avut întotdeauna probleme cu șefii sau cu profesorii. În loc să-i măgulesc, să le suflu în cur, io îi băgam pur și simplu în mă-sa.

Acum, în spital, nu am spus decât doctorului că am scris ceva la *viața mea*, ca să fiu infatuat până la capăt. Care viață? I-am dat chiar și o dedicație doctorului. Colegilor de salon nu le-am spus nimic, nu știu ce efect ar putea să trezească asta. Colegii mei de salon, acum îmi dau seama că trebuia să fac prezentările. Ar fi unul care seamănă cu Danny DeVito, cel mai lamentabil actor pe care l-am văzut vreodată. Bondoc, bocciu și destul de gălăgios, ca mai toți cei care nu aud. Mănâncă tot timpul cu inconștiență. Colegul, despre adevăratul Danny DeVito nu vă pot da relații. Altceva nu găsesc să vă spun legat de el. Mă rog, am aflat că în libertate fabrica sicrie. Mănâncă și produce cantități apreciabile de rahat. Rahat la intervale de timp suspect de mici. Ar mai fi unul Marian, care face permanent mișto de Danny DeVito pentru că nu numai că e surd, dar mai are și un picior mai scurt și unul și mai scurt. Și ar mai fi în salon un tip cu un veșnic radio pe burtă. Are o față de reptilă, parcă nici nu-l irigă sângele. Soarele nu l-a atins de la pubertate. Nici nu emite sunete. Nu doar că nu le percepe. O radiografie cu suflet, cum se obișnuiește să se spună pe aici. Au

toți otoscleroză. Și orgoliul că suferă de o boală ceva mai dificilă decât a mea. Asta presupun ei că le dă niște drepturi în plus. Ei sunt adevărații bolnavi. Io, cu otită supurată și alte rahaturi, nici nu ar trebui să deschid gura în fața lor, care sunt singurii bolnavi, adevărații bolnavi. Veterani.

E bine că am timp să reflectez, să-mi aduc aminte că înainte să mă internez mi s-a întâmplat cea mai umilitoare chestie din viața mea. Poate nu e bine să mă victimizez ca o chivuță la înmormântarea magraonului, dar n-am încotro.

M-am întâlnit pe stradă cu o colegă de-a mea care abandonase școala și care acum era redactor-șef la o revistuță de dame cu nervii deranjați. Dacă ea, pe care n-o dădea talentul jurnalistic afară din casă, ajunsese staroste acolo, vă dați seama că cititorii nu sunt niște oameni excesiv de inteligenți. Stăm de vorbă, ce mai faci, de când nu ne-am văzut, amabilități aiuristice, pentru că ființa respectivă mă enerva de nu pot să vă spun; și reciproca era de asemenea valabilă, nici ea nu mă înghițea încă din vremea-n care, din lipsă de alte preocupări ceva mai provocatoare și mai lucrative, continua să treacă pe la facultate. Am un talent îngrozitor de a colecționa dușmani. Nu pot fi și eu drăguț, amabil. Dar nici nu fac vreun efort în sensul ăsta. Ea face eforturi și totul se întoarce împotriva ei.

Ea era obișnuită cu falsul, fără el nu ar fi supraviețuit în postul ăla cretin, eu sunt ceva mai direct, mai abrupt, spun asta deși știu foarte bine că acum cochetez exact cu discursul prin care mitocanul se legitimează. Mă întreabă dacă mai scriu, mă chestionează cu tonul compătimitor cu care l-ai întreba pe vreunul dacă se mai masturbează sau dacă are dovezi sigure că a scăpat de sifilis. Îi spun că nu mi-a trecut, ba, uite, am niște cronici de-ți vine să dai cu câinii în căciulă, cronici bune, domnule, nici nu credeam să am parte vreodată de așa ceva. Și nici măcar nu-i cunoșteam pe indivizii ăia care au scris despre

mine. Nu era o chestie de PR, cum face ea. Relația cu criticii care trebuie întreținută. Asta ar presupune o asemenea meserie. Sau să lauzi biscuiții *Tipi-tip*, cu gustul lor excrementțial cu tot. În așa fel încât nici să nu mai poți fi sincer, discursul ăsta contrafăcut despre biscuiți să-l aplici și asupra vieții tale, și totul să devină un gunoi enorm.

Apoi, mă pune dracu' s-o întreb dacă nu putem colabora, dacă n-aș putea să scriu la revista ei un reportaj, o tabletă, ceva, o tabletă mică și simpatică. Uite, acum am un reportaj beton despre un ceaprazar, mă reped. Un tip excepțional, știi ce e un ceaprazar, nu? Unul care face șepci. Să vezi ce-i poate trece prin minte, te crucești. Ea m-a privit din nou cu jale. Oricum însă nu putea să mă lase așa, cu ochii în soare, trebuia să mă ajute cu ceva, așa mi-a și mărturisit, io, oaia neagră a facultății, trebuia să fiu consiliat de cineva competent. Se simțea datoare să mă scoată din belea, din jena financiară. Auzi, mi-a zis, nu știi să faci niște integrame? Și-n momentul acela mi-am dat seama, cum să vă spun, că tot ceea ce mă chinuiam io să produc n-avea absolut nicio valoare. *Ei* nu dădeau trei lei pe mine, eram doar o bizarerie, un ciudat cu ceva farmec, unul care „ne face nouă de râs" uneori, da' în ce privește presa, subiectele despre care poți să scrii, știm noi mai bine ce vrea publicul. Ăștia din show-biz care rimăm inteligent *show* cu *popou*. Io trebuia să rămân așa, într-un fel de rezervație, n-am ce căuta printre membrii unei elite rafinate, printre aristocrații ăștia de gang. Nu, eu eram dintr-un alt film. Dacă voiam să am acces acolo, la ei, mai întâi trebuia să șmotruiesc la integrame. Ei erau o aristocrație fină, cum spuneam, ei te învățau cum să prepari broccoli sau tortellini, ăștia din urmă nefiind altceva decât niște măcinici sclifosiți, fie vorba-ntre noi. Te învățau cum să-ți razi elegant flocii, cum să te îmbraci, ce-i aia feng shui. Cum să... Dădeau sfaturi și io asta niciodată n-am înghițit-o. Odată, fac cam multe

paranteze, dar asta chiar că e importantă, am văzut în tren o femeie care citea chiar revistuța unde lucra fosta mea colegă. Că o citea nu era nimic periculos, scandalos, dar o citea cu carioca în mână, ca să conspecteze. Și m-am cutremurat. Parcă imbecila stătea cu nasul cufundat în Biblie. Să înveți cum să, să luăm aminte… Presa asta plină de fufe care se plictisesc și, ca remediu, încearcă să ofere o dimensiune culturală și snoabă vieții lor.

Și mă apucase atunci, în ziua aceea, o poftă cumplită să scriu o carte adevărată, o carte sinceră până la demență. Să-i fut în gură pe toți troglodiții, papagalii, maimuțoii. Oameni care, în fond, nici nu există. Nu-s decât niște ficțiuni. Mai avusesem experiențe triste în presă, de fapt, majoritatea fuseseră așa, dar asta pusese capac. În general, șefii din presă cred că publicul e o adunătură de cretini care nu digeră decât chestii ușurele. Chiar dacă nu era cea mai umilitoare istorie, îmi venise să scriu o carte frumoasă pur și simplu, o carte care să te facă să te simți bine, să simți acel gol în stomac cu care te trezești atunci când te îndrăgostești de o fată. Sau ceva de genul ăsta. Să diluăm patetismul, deși el e cât se poate de autentic. Și, oricum, bine administrat, patetismul ăsta poate da rezultate nebănuite, poate deveni chiar cheia textelor tale.

Mă bucuram enorm că nu mai aud, că nu mai sunt nevoit să-i aud pe *Ei*. O fi mizantropie, spirit de conservare.

Proiectasem de mai mult timp o carte, făcusem niște fișe întocmite amatoristic, niciodată n-am știut „cum să“… Cum să scrii o carte, de pildă. Am improvizat. Și unele chestii s-a întâmplat să se nimerească. Asta e o chestie care îți vine sau nu. Aveam o carte în cap și asta era ocazia perfectă pentru a pune planul în aplicare. Găsisem o limbă pentru cartea aia și amânam de mult scrierea ei. Și, poate de-asta, cartea supura. Eram în spital și o simțeam cum vine. Cum s-a copt. Dacă mai

rămânea acolo, riscam să mă umple de infecție, să năpădească țesuturile. Chiar dacă acum mă enervasem, e cea mai mare tâmpenie să scrii cu ură. La un moment dat, am descoperit că nu e nevoie să bușești pe cineva pentru a-ți ieși textul, pentru a fi expresiv. Asta e doar expresivitate macabră de începător care nu vede decât brațe măcelărite și creieri sleiți în urma impactului. Scriind, trebuie să descoperi anumite mecanisme, corespondențe, să deconspiri. Și să faci oamenii să râdă. Asta e, în definitiv, cel mai greu.

Mulți mă întrebau, colegii mei, de pildă, de unde scot tot ceea ce scriu. Nu scot, reproduc pur și simplu, nu am nimic de inventat. Și când oamenii se recunosc acolo, în text, îi apucă râsul. Chiar și când citesc un text științific, io nu mai pot de râs dacă îmi place cu adevărat ceea ce văd. Și la filmele de un realism crud, habotnic, râd de mă prăpădesc. Realismul devine halucinant, suprarealist. Realismul extrem se transformă în ceva profund comic. Lumea în fundul gol stârnește râsul. Autorul ăsta a descoperit ceva, îți zici. Anumite resorturi intime ale funcționării lumii ăsteia. Formidabil, așa e! De unde a știut tăntălăul? De fapt, e o groaznică greșeală să fii Autor. Cel mult martor. Fără vreun pic de trufie. Să reproduci. Nu poți crea. E o tâmpenie să te gândești că ai putea tu să creezi ceva. Doar să fii recunoscător că ți s-a oferit prilejul să asiști la un fapt interesant. Dacă te apuci să creezi, îți ies niște aberații monstruoase și deopotrivă caraghioase. Lumi false, anapoda întocmite și care nu exprimă nimic, până la urmă. Uite că dau lecții. Nu e bine. Dar sunt niște lucruri pe care abia acum le-am aflat și de-aia mă grăbesc să vi le spun.

Să te apropii de realitate prin râs. Bufon în *deghizeu*, pentru ca subversiunea ta să treacă tolerată. Să vorbești cumva ambiguu, la două capete, să nu se știe prea bine dacă ceea ce spui tu e jignitor sau flatant. Între și între, amândouă deodată.

Pentru a avea o scuză. Un alibi. Să lași întotdeauna loc de întors. Nu poți fi tranșant. Pur și simplu, nu poți. Așa, toți te-ar evita, s-ar teme de tine.

Voiam să scriu un text total, nebunesc, să-i bag pe toți în mă-sa. Să rup gura proștilor, să le arăt că poate exista și ceva frumos pe lumea asta, să-ți placă ceea ce faci. Să fiu delirant, tâmpit. Cea mai mare greșeală e să fii riguros, exact. M-au scârbit întotdeauna oamenii cu psihologie de funcționar. Trebuie să opui unei lumi incoerente o gândire viciată, alterată. Deși e groaznic de greu. Să fii singur și să scrii. Nu orice prost reușește asta. Nu orice prost suportă singurătatea, nu oricine se suportă. O carte înseamnă un regim de viață special, trebuie să i te dedici, o carte presupune paravane, baraje senzoriale. De asta, boala era atunci, în momentul despre care încerc să vă povestesc, o adevărată șansă.

2. Spital

De obicei, spitalele se construiesc undeva către marginea orașelor. Aici, la spitalul unde eram eu repartizat, nu era cazul. Nu se încadra în tipic, nu se aplica regula. Un spital pentru surzi, într-o zonă extrem de circulată a Bucureștiului. Gălăgia nu deranja pe nimeni, nu exista zgomot aici. Așa cum, în unele triburi primitive, n-a auzit nimeni de „război“. Sau de „zăpadă“. Așa că nici noi nu știam ce e acela zgomot. Sunetele – o realitate străină. Stăteam acolo, pe paturile noastre tari, cu cearceafurile făcute sul de la zvârcoleală, de la învârtitul pe ambele părți, și ne înduram spovedaniile, jucam șeptic, mâncam când ne chema Sue Ellen la masă. Ca la cantina săracilor. Și atunci, Sue Ellen urla la vreun aparținător mai nesimțit care voia să se hrănească din alocația de hrană a bolnavului, îi explica măgarului că nu se cade și ne arunca în troacă ciorba aia indigestă. Mâncam ca să avem o activitate. Ca să avem un motiv să ne ridicăm din pat. Ca să avem unde să ne întoarcem. Ca să jucăm șeptic. Și popa-prostu.

Cel mai neplăcut, cel mai nesuferit, cel mai odios, cel mai absurd moment din copilărie țin minte că îl trăiam atunci când mă pricopseam cu cine știe ce gripă antipatică și trebuia să stau în casă. În pat. Să bolesc. Ăilalți tovarăși ai mei băteau mingea pe stradă, îi priveam prin cutele perdelei, prin geam, și mi-era așa o ciudă, că și acum îi simt gustul. Acru era gustul. Să nu poți participa, să te simți exclus dintr-un motiv care nu ține neapărat de tine.

Aceeași ciudă pe care o încercam noaptea, când visam că trebuia să urmăresc pe cineva, dar eram imobilizat. Adormit într-o poziție incomodă, nu puteam alerga în visul acela al meu. Alergam așa, pe loc, și asta mă enerva îngrozitor.

Pe Sue Ellen o chema Elena, dar, acum câțiva ani, o văzuse o asistentă cu o sticlă de lichior de la un pacient mai atent și, deși era mult mai stafidită decât consoarta lui JR, așa îi rămăsese ponosul. A trebuit să se apuce de băut din obligație, pentru a se încadra în poreclă. Nu s-ar fi putut spune că aveam o activitate prea variată. Mergeam la audiogramă, ne întrebam cât ne mai ține. Țipam, vorbeam tare, asta nu mai trebuie să vă spun. Învățasem să citesc de pe buze. Cu aproximări. Acum ar trebui neapărat să vă citez un caz de confuzie caraghioasă, dar nu-mi vine niciunul în minte. Și, în general, în astfel de momente îți cam piere cheful de glume de genul ăsta. Îți programezi memoria să uite, să ocolească. La audiogramă era foarte simplu, trebuia să apeși pe niște butoane atunci când auzi sunete. Dacă auzi. Dacă nu, la revedere. Trebuia să fii atent, că tanti aia are nervi. Nu poate să repete experimentul cu tine. Mai ales că, venind aici așa des, se mira și ea că nu înțeleg care e procedura.

Scriam într-o agendă. Tot timpul. Notam. Mâzgăleam. Din șase în șase ore, intra doamna Aduța să ne facă injecțiile. Era bună rău doamna Aduța, ce să ne mai dăm pe după cireș. Toți – și mai ales Marian – ne simțeam datori să comentăm, să nu lăsăm dubii asupra virilității noastre. Mi se scula de nu se putea când o vedeam cum înfige acul în curul lui Marian, apoi abia așteptam să-i simt mâna care îmi tatona pielea fundului ciuruit de înțepături. Avea mâinile calde, catifelate. Pe mine mă tachina că mă droghez. Mă bănuia, că am față de drogat. Eram suspect, diferit. Și diferența asta trebuia pusă în seama a ceva. Îmi plăcea să cred că îmi făcea curte cu asta, deși poate era doar datoria ei, avea în fișa postului trecută datoria să ne dea

speranțe. Pregătire psihologică.

Multora le e frică de mine. Nu pentru că aș avea nu mai știu ce moacă monstruoasă. Dar scriu – și asta e deja subversiv. Nu mă pot supraveghea, verifica. Pot face ceva fără ca ei să intervină. Să mă cenzureze. Sunt periculos, monstruos, pentru că acolo, în text, sunt singurul meu stăpân. Îi pot face în toate felurile și ei nu pot preveni.

Doamna Aduța știa că e privită și, pe cuvântul meu, când cineva îi înfigea o bancnotă în buzunar, mișcările alea lascive parcă erau ale unei dansatoare de striptease care primește niscai liturghie în chiloți sau sutien de la vreun libidinos. Chiar ofta languros când primea banii. Noroc cu ea că ne mai înviora, ne mai amintea că suntem bărbați sau tentative de bărbați. Era o obligație a membrilor acestui stabiliment să o curteze cast, deși Marian, de pildă, zvonise că o pune pe bani. De ce crezi că e liber la 315? Fac și doctorii un ban cinstit cu ea. O scot la produs. Că e amanta directorului spitalului, mai zicea. Nu vezi cum arată? S-o fuți cu căciula-n mână. Avea o imaginație destul de productivă Marian.

Nu vorbeam aici cu prea multă lume, pentru că una-două riscai să dai de povești cumplite. Vizavi era o țigancă, una care, abia acum, la 40 de ani, a aflat că e bolnavă, că pe lumea asta sunt oameni care aud, că poate părea surprinzător, dar normal așa e, să auzi. Probabil până atunci nu vorbise aproape nimeni cu ea, era în familie a cincea roată la căruță, nici nu știa la ce are nevoie de urechi. Povești cumplite, așa că e mai bine să te menajezi, să nu știi. Copii care nu auziseră niciodată și care nu puteau să meargă altfel decât împleticit. Era vorba de centrii echilibrului, dar nu vă complic acum. Toate amintirile astea aproape că îmi provoacă un fel de rău fizic. Dădeam de copiii aceia când mergeam să mai fac vreo audiogramă, să vadă domnu' doctor cum evoluează daravela. Copii cu privirile lor

tâmpe, scălâmbe. Nu e bine ce spun, dar întotdeauna i-am urât. Era mai bine să te cruți, să nu știi. Să stai pe masa de operație și să nu-ți mai pese de nimic. Să te așezi acolo detașat, ca și cum te-ai instala pe budă. Să știi că de acum înainte nu mai depinde de tine. De-aia pacienții își urăsc doctorul. În fond, cine e idiotul ăla și cu ce drept cotrobăie el prin corpul meu? Să-l auzi cum spune despre tine, ăsta scrie, scribălăul, asta face, ca și cum scrisul ar fi un efect secundar al bolii. Unii își bat nevasta, alții joacă tabinet. Io scriam. Fiecare cu stolul lui. Nu voiam să scriu despre spital, deși era o soluție pentru ca, într-un moment din ăsta în care ești legat de mâini și de picioare, să faci totuși ceva. Să exploatezi la maximum situația în care te găsești. Să descrii la milimetru tot ce se întâmplă. Dar, vă spun, asta mi se pare puțin abject. Eu voiam atunci să scriu despre viață, despre oameni, nu despre legume. De-aia nici nu l-am citit pe Blecher. Întotdeauna am abandonat lectura după câteva pagini. Mi se pare indecent să-l citesc. Ca și cum aș spiona pe gaura cheii afacerile, intimitățile vecinilor. E boala lui, să învețe să conviețuiască cu ea, dar să nu-mi împuie mie capul cu suferințele lui.

Acum, că nu mai auzeam, mediul nu mă mai concura și-mi lăsa gândurile să vină logic, coerent. Cum nu reușisem niciodată. Probabil de-aia nu scriu oamenii. N-au boala mea. Că toți scriitorii sunt niște bolnavi era o teorie care acum mi se părea destul de verosimilă. Poate nu știam că îmi dorisem să fiu surd. Măcar așa reușeam să scriu. E o șansă să nu mai auzi. Să te poți concentra fără niciun fel de deranj exterior. Să rămâi singur – doar tu și scornelile tale. Să te simți bine scriind. Senzație identică plonjatului într-un puț, unde începi să interceptezi voci care vin din trecut. Voci care răsar din toate părțile, și în ele începi să deslușești un început de sens. Asceții se izolau în peșteri, deprivare senzorială se chema ceea ce

făceau ei, până când începeau să audă vocile astea. Îmi zicea cineva că, dacă s-ar duce în Tibet și ar sta în căldura aia, cu capul în soare ore în șir, ar avea și el parte de vedenii și, cu puțin noroc, poate ar inventa chiar o religie. Dar dacă la toți oamenii ăștia erau fabulații, la mine erau niște halucinații extrem de reale. Halucinații realiste. Cine-a mai pomenit? Oricum trebuie să vă spun că sunt o ființă *oximoronică*. Să te izolezi în tăcere. Chiar printre *Ei* să fii, dar să nu-i mai auzi. Lipsa sunetelor era cel mai bun combustibil pentru scris. Vidul care trebuie mereu populat. Și-mi auzeam prietenii din liceu, din copilărie. Și totul era așa de real, că uneori mi se făcea frică.

Mă detașasem suficient încât să mă doară fix în cur de toți. Scriam noaptea în sala de mese, prin bunăvoința personalului. Pereții albaștri și o fotografie cu băile de la Govora compuneau peisajul sumar. Era cald. Calorifere care duduiau. Cald. Foarte cald. Vorba lui Danny DeVito, dacă scuipai pe cineva, riscai să-l opărești. Scriam printre băltoace de ciorbă pe care le ștergeam cu colțul pijamalei scămoșate. Și doctorii mă priveau îngăduitori. Parcă vrând să vadă dacă dă vreun rezultat metoda asta a mea. Scriam pentru a nu mai sta lungit în pat. Atunci când stai întins în pat, îți vin tot felul de idei pe care de la un moment dat nu le mai suporți. Scriam pentru a da de lucru imaginației, pentru ca imaginația asta să nu o ia razna în direcții imprevizibile. Scrii pentru că altceva nici nu ai mai putea face, n-ai de ales, altceva nu te pricepi să faci. Singura acțiune posibilă. Scrii, cum am mai spus, pentru că ți-e frică. Scrisul – ca un descântec de trecut frica.

Mi-era frică și, în plus, mă enervau la culme toți pacienții ăștia care se obișnuiseră al dracului de bine cu condiția lor. Pe cuvântul meu, mă convinsesem că nu se însănătoșesc decât oamenii care chiar vor să se vindece. Boala le dă o identitate spitalagiilor ăstora. Un ritm pișăcios, niște repere. Știu că la 8 e

vizita, la 9 masa, la 10 audiograma și tot așa. În felul ăsta, au o preocupare. Și mai presus de toate, se pot văita. Asta e esențial, să poți să te văicărești, să ai permanent pe cineva care să-ți caute între coarne. Să știi de ce să te temi. Scriam, vorba cuiva, pentru a mă desolidariza. Îmi propusesem să scriu. Unii îmi recomandaseră chiar să țin un jurnal, ca și cum mă invidiau pentru șansa de a bântui spitalul, de a face aici teren, de a afla povești. Mulți mă închipuie ca pe un tip inuman, o mașină de înregistrat. Și prin mine au acces la realitate. Ce păcat, aud că n-ai fost acolo, cu noi, într-un moment privilegiat, când s-a întâmplat ceva. Să scrii așa, absolut orice. Viața ta să fie un fel de continuă relatare jurnalistică. Să transmiți în direct absolut orice se petrece prin apropierea ta. Ca și cum faptul acela doar observat de mine ar fi avut sens complet. Hai, că mă dau rotund. Scriam pentru că, povestind, stăpânești. Numind ceva, tu devii proprietarul faptului pe care te încumeți să-l ambalezi în cuvinte. De asta, zicea cineva, nu știe nimeni adevăratul nume al lui Dumnezeu. Dumnezeu nu poate fi stăpânit, tocmai pentru că nu poate fi numit. Nu-i poți spune ca lui Danny DeVito, nu poți urla la el, măi moldovene, și ăsta, deși mai mult ca sigur nu e moldovean, să se tuflească brusc. Cu Dumnezeu nu e așa. Scrii pentru a distruge. Pentru a descoperi niște mecanisme ale realității, pe care le transformi, le convertești în mecanisme de funcționare a textului. Devoalându-le în scris, șantajezi realitatea, îi arăți că o stăpânești, o ai la mână, i-ai ghicit cartea tehnică și o poți dezintegra la orice oră.

Dumnezeu. Că tot l-am bârfit. Să vă spun un secret. Când eram în liceu, eram satanist. Ziceam că. Îmi băteam joc de colegii mei mai evlavioși sau de cei care dădeau la Teologie, pentru că la mine în clasă erau destui dintr-ăștia. Luam numele Domnului în deșert, cum mă acuzau ei. Și cum ar fi putut fi altfel, când mă născusem infirm, un neisprăvit cu auzul în

pioneze?

Totuși, uneori îmi dădeau târcoale porniri religioase. În special înainte de tezele de chimie, când aveam o disperată nevoie de un 5 pentru a rămâne pe linia de plutire. Dar uite că iarăși bagatelizez. Totuși, nu-i exclus să fi devenit ceva mai religios datorită chimiei.

Eram odată într-un tren plin de moroșeni cocoșați de paporniște și sarsanale. Moroșeni care lucraseră la cartofi, cu unghiile pline de praf, de pământ și care nu miroseau tocmai plăcut. Era cald al dracului, nădușeală întinsă pe banchete transpirate, transpirație băloasă. Un aer infect. Stăteam lângă o colhoznică zdravănă, guralivă și care se freca tot timpul de banchetă cu scopul precis de a-și propti bucile cât mai eficient acolo.

Și în momentul în care trenul a plecat, a luat-o din loc, femeia aia corpolentă și gălăgioasă a tăcut brusc, s-a închinat și-a zis doar atât: „Plecăm și noi, Doamne!“ O frază la care nu te așteptai, o frază superbă, mai ales pe tonul acela, de scuză, cu care o rostise ea. Ca și cum își cerea iertare, pleca, se întâmpla să plece, lucrul ăsta se petrecea pur și simplu, dar ea nu avea suficientă minte să emită pretenții că știe să spună dacă asta e sau nu bine. Dacă nu cumva greșește pe undeva, îi scapă unele lucruri. Își cerea iertare că pleacă așa, fără niciun căpătâi. Mă rog, nu știu să explic mai bine de atât.

3. La țăroaia

Spitalul ăsta îmi displace pentru că e un fel de comunitate antipatică din care nu-mi doresc să fac parte. Parcă e un sat, un trib. Sunt analogii suficiente pentru a susține afirmația. Există aici o Poiană a lui Iocan, unde se strâng fumătorii. Lângă calorifer se află poiana asta. Mă gândeam ce interesant e că, dacă primitivii se strângeau în jurul focului, noi căutăm tot o sursă de căldură unde să ne adunăm la palavre. Care sursă în acest caz e caloriferul.

Ulița satului își găsește echivalentul în culoarul pe care ieși precum Moromete, să vezi care mai trece pe drum și cu ce treabă, care venetic s-a mai internat – și să-i faci o primire cum se cade. Ar fi și o groază de ritualuri de inițiere. Simplul fapt că ți se cere un foc. Îmi povestea cineva cum s-a pregătit în izolare totală să învețe să fumeze. În liceu se întâmpla asta. S-a pregătit pentru intrarea aia triumfală în budă cu o țigară aprinsă. Să nu mai tușească, să nu dea impresia că fumatul îi face rău.

Apoi, smerenia cu care un țăran merge la primărie cu jalba-n proțap poate fi regăsită la bolnavii care se duc spre cabinetul doctorului. Centrul de unde emană puterea. Aceeași moacă umilă, privire împăcată cu situația ce anticipează refuzul.

Curva satului nostru, v-am spus, e doamna Aduța. Deși poate intră în fișa postului să ne ridice moralul. Plus că mai e una cu țâțe de nota zece, una care stă singură-n salon. Concurența tolerată de doamna Aduța. Un halat verde-violet țipător, acum nu-mi mai vine în minte culoarea, cred că sunt și

puțin daltonist, doar sfârcurile inconștiente care împung pânza de nu se poate le mai am în minte. Marian, normal, zice c-o să i-o tragă el – ce succes avea el la gagicuțe în rata care îl transporta la uzină din satul lui de la marginea Bucureștiului! Ehehe! Și cu posesoarea de halat violet a încercat ceva. A trecut pe lângă asta, cică, i-a atins o țâță întâmplător, cu cotul, dar e băiat finuț. Respectiva mirosea cam nasol. Ar trebui să o trimită să se spele înainte să se bulească. De fapt, pe toate le-a ochit Marian, afară de una slabă, schiloadă, nu face acte umanitare cu aia. Altfel, n-are criterii. Tot ce mișcă. Râul, ramul, relație libidinală cu întregul univers. Mai ales cu doamna Aduța, căreia i-ar recomanda să-și ia niște chiloți cu pulă, să stea mereu cu ceva tare înăuntru. Stă pe calorifer și își privește haremul. Mascul dominant. Din cauza unora ca ăsta, expresia „fii bărbat“ m-a indispus întotdeauna.

V-am mai spus, e normal să ne probăm aici virilitatea. Ne-am blegit în așa hal, încât interpretăm orice gest ceva mai energic al cuiva ca pe o dovadă de violență, o agresiune. Ei, de fapt, agresivii ăștia sunt oameni activi. Noi, ieșiți din timp, amorțiți. Te tuflești în așa hal, că orice probă a vitalității cuiva, a bucuriei că trăiește, devine amenințătoare.

Marian face pe durul, pe taurul comunal, dar e cumva o compensație și la el. O să mă gândesc la asta, pentru că merită. O compensație tristă al dracului.

Și ca să continuăm analogia cu satul. Ar mai fi aici și nebunul satului, același Marian, care povestește tot felul de tâmpenii incoerente, cum l-a trimis pe unul să ia de la uzină un camion de ouă în vrac. Și noi nu ne prindem. Ce-i aia „în vrac“? Marian e și nebunul, și taurul comunal, care are nostalgia vremurilor când oamenii se băteau cu mâinile goale cu ursul. Așa era odată, că mâncau totul natural, zice el. Mania omului bolnav. Asta ar fi explicația. Nu mai există mâncare, doar

vitamine, proteine. Nu mănânci morcovi, ci beta-caroten. Parcă simți gustul de farmacie în gură. Parcă mănânci direct cu pipeta. Consumăm substanțe nutritive. De fapt, și io pot spune că sunt atins pe undeva de sindromul ăsta, deoarece mulți îmi atrag atenția că adesea folosesc tot felul de expresii mai mult sau mai puțin științifice, care, zic ei, pot fi rod al unui complex cultural ce mă roade, dar explicația e mai simplă. Toate astea sunt expresia durerii în cur față de celălalt, a indiferenței față de celălalt, pe care încep să o simt și de care încerc totuși să scap. Neutralitate, detașare, adică să ți se rupă-n paișpe.

Altă dată, Marian povestea despre prietenul lui Șarpe, care dădea excepțional cu brandul. I-a tras un pumn unuia pe pod la Giurgeni și a fugit cu sturionul. Bărbat adevărat. Haiduc, sălbatic. Ăia voiau să-i ia de fraieri. Să le bage pe gât plătică pe post de crap. Icre cu nisip. Nu le-a mers. Păi, voi nu vedeți că aveam undițele la noi? Măcar să se gândească și ei că puteau fi pescari, zicea. E normal să fac analogiile astea cu triburile, cu satul. Doar m-am născut la țară. Vezi ceea ce ești obișnuit să vezi. Îmi povestea cineva, un prieten care și-a scos mama la plimbare într-o duminică. A dus-o undeva la munte ca să ia aer. De fapt, e prost spus să ia aer, pentru că era o femeie crescută la țară și acolo doar aerul nu-i lipsea. Să schimbe peisajul o scosese. Și peisajul era într-adevăr superb, dar femeia pur și simplu nu-l vedea. Își înfigea din când în când capul pe fereastră și exclama ceva de genul: măi, ce văcuțe au ăștia pe-aicea! Uite, bre, munți, brazi, n-ai matale așa ceva pe-acasă. Ea asta văzuse o viață întreagă și asta era tot ce i se părea ei relevant. Vedea ce era antrenată, dresată să vadă. Sau hai să vă mai spun una din același registru, o prietenă care a fost în Italia îmi povestea că o tot asculta bunicul ei ce îndrugă, până când a izbucnit: „Mă, da' măgari aveau ăia în Italia?“ Ca și cum lipsa măgarilor i-ar fi compromis definitiv și irevocabil.

Ciudatul satului pot fi io. Nu cafea, nu țigări, cum îmi reproșează toți ăștia care poate ajung să creadă că oi fi vreun abstinent. Citeam și dormeam enorm în spital. Abia lipsa cafelei mă aducea într-o stare vecină halucinațiilor. O stare de vigilență aparte. Ăștia beau cafea în prostie și se văitau că îi scoală câinii care latră încă de dimineață, când încep să se vânture tot felul de mijloace de transport care de care mai enervante. Aiurea, de unde să audă ei câinii? Se dădeau mari, bravau. Eu rămâneam acolo ca sub un clopot de sticlă. Era în copilăria mea un serial al lui Cousteau, *În lumea tăcerii*. Scriam ceva într-un carnet pe care toți doreau să mi-l șutească. Pe cărți nu puneau mâna. Cum zicea și Marian – că odată se scriau cărți mișto, azi, doar bălării. De parcă le verificase cu de-amănuntul și ajunsese la o concluzie fără echivoc. Se uita la cărțile mele superior scârbit, ca și cum ar fi vrut să nu se aleagă cu niscai bolești. Îmi amintesc că fratele unui cunoscut scriitor român e vatman și se lăuda că n-a citit nimic toată viața lui și, în fond, la ce i-ar folosi asta? În față, tot bulevardul, cât vezi cu ochii numai fapte de viață. Acolo, nu în cărți. De fapt, cam așa este dacă e să fim realiști, dar sunt lucruri care nu trebuie spuse nici măcar în șoaptă.

Mai erau și țațele satului, alte personaje, spitalagioaicele care se obișnuiseră cu atmosfera de aici. Știau cât iau doctorii șpagă, cum s-o plasezi. Cui. Că și el e surd. Doctorul. De-aia e mai omenos. Sau fraier. Pentru mulți, doctorul adevărat nu stă de vorbă așa, ca inconștientul, el știe, domnule, totul despre tine. Nici fișa nu e nevoie să ți-o consulte. Ele au umblat prin spitale, pot face o comparație. La Ploiești, de pildă, erau niște măcelari, criminali. Aici, un doctor competent-competent. Spus de două ori, pentru întărire. Ca la „băiat de băiat“. Doctorul nici nu vorbea cu tine. Cam ăsta e semnul valorii. Să te ignore, cu cât te tratează mai mârlănește, cu atât îți dă un sentiment de

siguranță mai mare.

La început, mârlănia doctorilor mă revolta. Io eram cam singurul care se revolta în tot spitalul. Alt semn al naivității. Trebuia să vină la control la ora 8 și întârzia imens. Le spuneam celorlalți că așa ceva nu se poate, dar ei îmi răspundeau resemnați ceva de genul: ehehe, să fiu io sănătos, ieri a venit abia pe la 11. Ca și cum ăsta era farmecul respectivului doctor. Din când în când, își mai bătea joc de pacienți. Îi lăsa cu ochii în soare, să aștepte. Comportament absolut aberant. Ca la nebuni. Tot ce au trăit oamenii ăștia, de fapt, în tinerețea lor, în comunism, a fost ca la nebuni. Toți s-au format atunci și dacă acum trăim ce trăim e din cauza anilor ălora. Totul se întâmplă în virtutea inerției. Sau din cauza vitezei. Îmi povestea cineva că se afla în anii aceia la mare, împreună cu un grup de turiști străini. Îi însoțea, nu știu în ce calitate, dar asta nu e până la urmă o informație de care să depindă înțelegerea faptului. Și, la un moment dat, le-a sărit în ochi un cetățean care defila prin centrul stațiunii cu câteva suluri de hârtie igienică înfășurate pe trup. Ca un soi de senator roman cu o togă ceva mai originală. Văzându-l, prima reacție a alogenilor a fost să întrebe ghidul român dacă nu cumva individul care li se vântura prin față a evadat de la ospiciu. Dacă nu o fi vreun glumeț. Răspunsul românului a venit imediat. Nici vorbă să fie un individ sisi la scufiță. Ba chiar au avut șansa să le treacă prin fața ochilor un individ extrem de fericit. Care s-a aprovizionat cu hârtie igienică, ceea ce, orice s-ar zice, e o realizare demnă de luat în calcul. „S-a aprovizionat“ – cuvânt bun pentru a deconspira aerul anilor ălora. Omul gândit ca o întreprindere care se aprovizionează. Nu mănânci pur și simplu. Vorbești despre mâncat cu aerul că a băgat marfă. Nu mai ai o atitudine rituală față de masă. Masa devine ceva utilitar.

La întâmplările din anii ăia, se râde la fel ca la bancurile

care au ca personaje nebunii. Savoarea pe care o simți ascultând e identică celei generate de ascultarea unui banc despre întâmplările de la Spitalul 9. O perioadă patologică. Nebunia, comportamentul deviant transformat în normă. Nebunia care încheagă o nație. Îi dă substanță. „Luăm becul și ne mutăm în sufragerie.“ Sau: „Mai punem o haină groasă pe noi și mergem la culcare“. Fraze care par decupate tot dintr-un astfel de banc. Sau dintr-un text suprarealist. Chiar plăcerea de a povesti anii ăia poate avea tot conotații patologice. Ca un fel de voluptate a exorcizării absurdului și inconsistenței vieții de atunci. O aberație comună fonda comunitatea noastră patologică de tâmpiți. Povești tâmpite care circulau. Cum ar fi cea despre individul care venise aici cu un cățel de usturoi în ureche. Și-l băgase el mai demult probabil, pentru că era convins că are cine știe ce proprietăți curative. Și-l băgase de mult, și acum îl jena, îl gâdila, pentru că înmugurise.

Ei jucau șeptic, io stăteam cu ochii închiși și simțeam prin pleoapă lumina gălbejită de neon. De neon gălbejit, bâzâit de un țânțar care gravita bezmetic în jurul lui. Din când în când, îl auzeam pe Marian:

— Să fiu albastru, fi-miu mă moștenește. Mi-a fătat agregatul un copchil deștept ca mine. V-am zis că și-n autobuz, la fabrică, eram cel mai al dracu’!

— Taci, băăă, uită-te la tine și vezi războiul din Afganistan! comentează Danny DeVito.

— Bă, tu umblai în picioare pe sub pat pe-atunci! În autobuz, când făceam naveta, toate gagicuțele venea după mine să m-audă ce vorbesc. Fi-miu, la fel, deștept foc. Hai să vă zic. Se duce la tac-su’ mare, bă, am auzit că ai luat pensia. Nu sari c-o înghețată, ceva? Și dacă a văzut că ăsta e scârțar, i-a luat pălăria, s-a pișat în ea și i-a trântit-o la loc pe cap. Să fiu albastru!

Ce povestește Marian aud vag. Bașii îi prind mai greu. Acutele mă zgârie, bâzâit amplificat și de radioul de pe burta reptilianului ăla, nu știu cum îl cheamă, mi-a spus de câteva ori, dar am uitat sau nici n-am înțeles vreodată. Oricum o să-l uit, n-are nimic memorabil. La fel ca o reptilă, trece prin viață dorindu-și să fie ignorat. Târâș. Ecou care zăngăne în urechi. Sunete lovite de perete. Mă aflam după operație și auzul începea să revină. Eram tare, acum puteam merge singur la baie. Așa mă lăudam celor care mă vizitau. Capeți un umor negru fără de care nu poți supraviețui. Te-ai cur la fript. Singura formă de rezistență. Să te iei tu la preț de matineu. Ciudat. Atunci de ce nu suport să mă trateze așa alții? Asta e întrebarea.

Ce povestește Marian aud ceva mai clar. Sau refac. Recompun. Nu știu dacă sunt corect, dacă redau fidel.

— Aveam un coleg care vine-acasă la patru după-masă mangă. Se culcă și, normal, în jur de unu' se scoală și-și studiază nevasta, care sforăie de rupe locul. Cu troaca-n sus. Și-i bagă o mână la pizdă, asta se scoală, ce faci, obsedatule, la ora asta, bețiv nenorocit, de asta-ți arde ție. Taci, fă, că sforăiai și am vrut să-ți mai iau din tiraj.

— Cum din tiraj? se miră Danny DeVito.

— Idiot e ăsta. Așa sunteți voi la țăroaia, în comuna Puțu' cu iepuri! Tirajul la o sobă, n-ai auzit? Când deschizi ușa, nu duduie mai tare! Aha, vezi că știi? Nu ești prost degeaba.

Stăteau de o săptămână împreună și trecuseră la un fel de *gentleman agreement*, în sensul că se puteau porcăi fără ca asta să se lase cu urmări nasoale. Își permiteau. Își îngăduiau, pentru că se respectau. Aveau unul despre celălalt o părere extraordinară.

— Păi, da, că tu n-ai avut sobă la țăroaia, acolo! Voi vă încălzeați cu doi câini la subțioară!

— Dacă te prind pe-acolo, îți rup picioarele. Și pe toți bucureștenii. Și-a făcut bucureștenii case și vine la noi să jucăm fotbal. Da' cu regulile lor, că la trei cornere unșpe metri și nu mai știu ce! Păi, neică, dacă vii acilea, joci cum îți cânt io. E corect? Este!

Danny DeVito e bucureștean, cu acte-n regulă, din Balta Albă. De vreo zece ani, de când a venit din Predeal, parcă. Citadin. Și-l freacă pe Marian cu originea lui pură. Care îi dă și niscai drepturi. Normal că Marian nu suportă umilința. Ce țăroaia, mă, că io de la paișpe ani am plecat la școli prin București. Înalte școli profesionale. Navetist orgolios. Naveta e o lecție de viață. Cunoști lume căcălău în autobuz. Sau doar acolo. Navetistul e un filosof. Ca să fii filosof, trebuie ca în timpul navetei să iei contact cu păsurile populației și să meditezi apoi. Or, numai navetistul se încadrează aici, ca să parafrazez zicerea unui povestaș român. Dar zicea odată cineva că doar așa, cu autobuzul, cu apariția lui, s-a creat prilejul ca oamenii să se privească unii pe alții. Prilej care înainte de autobuz nu exista. Fiecare cu căruța lui.

— Aveam un coleg cu care făceam naveta și-n fiecare dimineață întârzia de știi ce-i aia! Și-odată face, stai să mă rad. Păi, durează, mă! Nu durează! Numa-ndată! Că nu mă răzui! Și ia o lumânare, avea o oglindă lângă cireș, și-și pârlește câteva floace pe care le-avea el pe față. Știi cum? Așa, ca ne-lumea!

Era un fel de competiție între ei. Cine toarnă cele mai mari minciuni. Pentru că, imediat după asta, Danny DeVito nu s-a lăsat:

— Eram la cumnată-miu, la Craiova și, bă nenică, era o căldură-n casa aia de înnebuneai. Mă duc la frigider și umblu o țâră la potențiometru. Reglez p-acolo și mă duc să trag un pui de somn. Ațipesc oleacă, după care aud, așa, o muzică. Mă uit pă fereastră, ni'ica. Mă mai chiorăsc pă ici, pă colo – și am așa

un presentiment că din bucătărie se-auzea zgomotul ăla. Și cum ajung acolo, bă neică, frigiderul cânta. Și culmea că prindea și alte posturi de radio. După aia, mi-a făcut cumnată-mea niște mâncare de dovlecei, știi că io mă omor după dovlecei cu carne. Mănânc la prânz ca un spart, după aia, seara, dau o raită iarăși pe la frigider. Când-colo, dovleceii mei… nu mai rămăsese nimica din ei. Mă duc la cumnată-miu, mă, tu i-ai halit? Dă unde? Ia mai uită-te odată, că acolo trebuie să fie! Scotocesc io iară și, într-adevăr, să mă bată Moș Crăciun dacă mint, era undeva, în fundul raftului, o cutiuță de conserve mică al dracului. Bag seamă că strachina cu dovlecei intrase la apă sau, cum se zice, se contractase de la frig. Dacă am umblat io la potențiometru, bag seamă. Da' era o caniculă de nu mai înțelegeai nimica.

Apoi, în seara aia, Danny DeVito a spus că oricum nu se poate să te razi cu lumânarea, prea e trasă de păr, iar Marian jubila că uite cât e el de citadin și tot a luat țeapă. Cam astea s-au petrecut.

Vă spun, nu știu dacă auzeam asta sau doar refăceam, improvizam. Simțul observației nu m-a caracterizat niciodată, dar toți spun că am o ureche extraordinară. Sau oamenii ăștia pe care-i spionez sunt mult prea previzibili. Mi se spune că pot reface limbaje, că am simț auditiv nemaipomenit. Dacă le-aș arăta audiograma, deși asta, ultima, a ieșit un picuț mai bine, li s-ar schimba fundamental opiniile. Ce spune Marian e ceea ce vreau io să aud. De fapt, cred că niciodată nu m-am priceput prea bine la oameni. Întrebarea e cum de pot reda atunci limbaje. Cum aud e problematic.

În afară de problemele de auz, am fost mereu capiu, zănatec, habar n-am cum reușesc să scriu. V-am mai zis și o să mai repet. Nu e senilitate, ci consecvență. Urmărirea cu încrâncenare de Javert a unei idei.

Mă rog, în aceeași seară, Danny DeVito s-a apucat să povestească iarăși despre meseria lui. Face coșciuge, v-am zis. Când povestește despre asta, se face vid în jurul lui. Să faci sicrie e, orice s-ar spune, o meserie interesantă. Sau barem originală. Oricum, utilă. Să fii un fel de tâmplar pentru morți. Toate astea presupun o filosofie aparte. Cinică sau poate resemnată. Totuși, munca ta aproape că are întemeiere în sacru. Ești, pe undeva, regizorul unui rit de trecere.

— Nu m-am căsătorit. Stând în Predealu' ăla, veneau 20 de zile grupuri de suedeze… am dus o viață mai libertină, vorba aia, încalecă și fute, descalecă și du-te, am mai stat cu o fată un timp. Dar destinul, implacabilul destin… Nu m-am căsătorit, că nu te gândeai la chestii d-astea. Și, după aia, trecând o perioadă, vârsta înaintează – nici nu-ți dai seama. Tata tot zice că ar trebui o femeie în casă.

Pe 7 ianuarie '84, ne-am mutat în București, acolo am găsit o casă care a scăpat la demolări. Io cu tata. În Predeal era frumos, da' umezeală multă, casele-n pământ. Am făcut un gărduț, o poartă. Io am venit de fapt aici în '92. Tata a ieșit la pensie ca tâmplar și, după ce-a murit mama, am zis să mă retrag lângă el. Aveam 22 de ani vechime ca lăcătuș mecanic. Atunci dădea afară de la toate întreprinderile. M-am dus paznic la o școală. Zic: noaptea păzesc și ziua muncesc.

După aia îl iau deoparte pe tata, hai să scoatem o autorizație. Mai reparăm o somieră, mai un recamier. Asociație familială: tata și cu mine. Vedeam că nu prea merge. Muncă de chinez nebun. Migăleală și câștig foarte mic. Pierzi timp. Nevoiașii nu mai cumpără lucru nou, vin să repare, dar nici ei n-au bani. Repară să nu le mai intre arcurile-n coaste.

După care, a fost o idee de moment, a venit cineva și-a întrebat: dom'le, da' un sicriu? Hopa, stai că se pot face și de-astea. Pe-atunci se făceau sicrie pentru pensionari pe acolo,

lângă Lacul Morii. Mai avea într-un loc sicrie de lux. Ornamentate, pavoazate, capitonate, da' în interior cade mortu', pentru că nu pune decât niște șipci în curmeziș. Doi inși au venit la noi și ne-au zis cum s-a întâmplat. Nu mă interesează, ei să-și vândă marfa lor. Deși e ca la tenișii ăia, trei la 100.000, îi porți și-i arunci ca să nu-i mai speli. Mergeam, într-o lună poți să nu dai unul și-ntr-o zi să dai două-trei. Nu lucrezi întins ca la întreprindere. Sunt perioade în care merge să lucrezi și perioade în care nu prea merge. E, dacă vrei, un fel de loterie. E o perioadă, în primăvară în genere, când cardiacii... se produc schimbări în organism. Dar cu sicriul nu poți să zici: lasă, că-mi cumpăr mâine unu'. E o chestie de strictă urgență.

Odată vine un tip, îi murise un copilaș. Voia un sicriu de maximum 1,30. Parcă nici nu mi-a venit să-l fac. Io sunt un pic sentimental, era sâmbătă și, de când a murit mama, io duminica nu muncesc. Dar a doua zi la prânz, duminică, a fost gata. Preotu' a zis: nu-i nimic, nu-i niciun păcat că ai muncit, ai ajutat un om. Dacă pot să ajut, iartă-mă, domnu' – și ăsta sunt! Ăsta mi-e sufletu'!

Sicriele se fac pe diferite măsuri. E câte o bătrână de 1,60, înțelegi, trebuie mai scurt. Era un șofer. Când a murit, l-a scos de la bloc cu macaraua. Așa era de gras. Ăla, când intra în Predeal, lua o franzelă, i-o tăia fata de la alimentară, își punea ceva mezel acolo și ăla era un sandviș pentru el. Normal că lui i-a trebuit un sicriu mai special. Oricum, facem după cum vrea omu'. Un sicriu e în jur de un milion, un milion o sută. Cam cât o pensie. Da' lumii îi place foarte mult ce facem noi. Nu-i nevoie de reclamă. Preotu' știe, la morgă la fel, de la spital mai află, du-te la ăla că face mai ieftin. Unul de la altul se răspândește când au un necaz. Du-te acolo, că e cineva 24 de ore în permanență.

Afacerea nu poți s-o extinzi. Împrumut, da' nu pot să rambursez. Să vând casa? Tata are pensie 1.600.000. Și vine, îți

bate-n poartă, gaz, lumină, toate hangaralele astea. Mai plătesc și la Sanepid 800.000, parcă aș face cârnați, nu coșciuge. Câștigăm doar cât să ne scoatem existența. Mă mai duc și io la cârciumă, mai beau o zeamă pe-acolo. Îmi place zeama, cui dracu' nu-i place? Arată-mi unu'! Și unu' bolnav! Fac ăia la cârciumă poante d-astea: bă, îmi faci și mie un pardesiu? Da, da-l vreau cu mâneci scurte! Nu mă deranjează. Fiecare e băgat la mijloc, la rândul lui. Sunt mulți care vor să se dea fuduli. Veniseră odată niște țigani, voiau sicriu de stejar. Cât costă? Că dăm oricât. Vezi, Doamne, ei au bani. Erau țigani din ăia cu chimir, cu pălării mari. Ungureni. Noi facem pentru nevoiași, nu sofisticate.

Pentru mofturoși. Sunt și sicrie de șaișpe milioane. Frumos pe-afară, scoate ochii omului. Le pune un fel de mânere. Și ce sens au ele? Tot acolo-l bagă! Tot pământ toarnă peste el! Sigur că e o slujbă ingrată, da' și popa și doctoru' n-au la fel? Am dat și pe datorie, nu să-i cer buletinu', mergem pe încredere.

Mai fac mulți bancuri. *Mi-a zis cineva: am și io o garsonieră colo-n cimitir, să-mi faci sicriu acuma din vreme că-l țin în pod. Lasă, măi nene, vii și-ți iei unu' proaspăt!* Bine că n-a mai trecut pe la mine de-atunci. Înseamnă că n-a murit!

4. Foarfeca

Cred că aveam patru ani sau chiar mai puțin când mi s-a întâmplat ceea ce vă povestesc acum. Amintirile sunt vagi. Nici anotimpul de atunci nu mi-l mai amintesc. Eram în grădina din spatele casei, împreună cu tatăl meu. El avea treabă. Repara un gard sau ceva de genul ăsta. Sau făcea un foc mare. V-am mai zis că nu țin minte foarte bine. Aduna crengile rupte, ramurile de nuc, frunzele uscate. Uite, că dacă erau frunze uscate, asta însemna că era toamnă. Sau nu. Era o căldură blândă, un soare leneș, cam așa ceva. La patru ani vezi viața mai aproape de sol. Mai de jos. Altă perspectivă.

Ce făceam io acolo e problema. Nu făceam nimic. Eram, pur și simplu. La vârsta aia, nimeni nu e obsedat de ideea că trebuie să facă neapărat ceva. E suficient că exiști și tu în peisaj. Că ți se permite lucrul ăsta.

La un moment dat însă, tatăl meu mi-a găsit și mie o întrebuințare. Avea nevoie de o foarfecă din aceea cu care tai via, merii. Nu știu cum se numește. Nici atunci nu știam. Cum arăta aveam habar. Mai văzusem ceva asemănător. Foarfeca nu avea nevoie de un nume pentru a fi înțeleasă. Pentru a deveni utilă. Se spune că a învăța numele unui obiect înseamnă să înveți modalitatea în care poate fi obținut acel obiect. Uite că aici nu se verifică.

Foarfeca se găsea într-o magazie, pe un banc, laolaltă cu alte unelte. Între locul în care mă aflam atunci când mi se comunicase sarcina și acel banc din magazie erau aproximativ

200 de metri. Un drum istovitor pentru vârsta aia. O expediție în toată regula. Am plecat după foarfecă și, surprinzător, am găsit-o în marea aceea de obiecte din magazie. Fierăstraie, ciocane, un burghiu, cuie, rașpel. Astea erau acolo. Și rumeguș. Un rumeguș umed presărat pretutindeni. Spun că am găsit surprinzător ceea ce căutam, pentru că niciodată nu am avut spirit de observație. Un fel de buimăceală, de amețeală. Și azi mă plimb prin casă de capiu, căutând o cârpă sau un pix pe care le-am avut dintotdeauna în mână. Nimic nu vezi, cum îmi reproșa taică-miu.

Atunci am luat foarfeca și am plecat rapid. Doar aveam o misiune de dus la bun sfârșit. Pe drum însă, la un moment dat, mi-a atras atenția un gard de lemn câinesc și am început să-l tai cu acea foarfecă după care mă dusesem. Am tăiat o cracă și eram fascinat de proprietățile miraculoase ale foarfecii, proprietăți pe care atunci i le descopeream cu adevărat. Mă fascinau netezimea tăieturii, frunzele care cădeau, seva ce mustea în acea tăietură. Nu știu cât timp am rămas acolo meșterind, *căprind* acel gard. Probabil destul de mult, pentru că la un moment dat am observat un bulgăre de pământ care s-a oprit din rostogolit la picioarele mele. Bulgărele fusese aruncat de tatăl meu. Hai, mă, ce faci acolo? Atunci am înțeles și sensul vorbelor, înjurăturilor dinainte. Nu știam cui sunt adresate și cine le rostește. Rămăsesem acolo într-o stare apropiată de asta de azi.

Și cum dracu' scriu io, când sunt așa buimac, bezmetic, e întrebarea? Când nici măcar nu sesizez, din ce mi se întâmplă, care e faptul esențial și care e umplutura. Când mereu am plecat într-o direcție și am ajuns în alta. Am tocit să dau la Drept – și am ajuns la Jurnalism. Am încercat să mă fac jurnalist – și-am ajuns să fac proză. Vreau să fac proză – și rezultă un fel de antropologie la mișto.

Asta e. Uite, odată, când m-am operat, când mi-au extirpat o tumoare – pentru că relațiile mele cu spitalele nu datează de ieri, de azi –, doctorii mi-au spus că au găsit acolo ceva dubios, un fel de celule nediferențiate.

Am douăzeci și ceva de ani. Probabil v-am mai spus. Revoluția s-a întâmplat undeva la jumătatea vârstei mele de acum. E vorba de jumătatea vârstei cronologice. Revoluția m-a rupt în două. M-a lăsat cu ochii în soare. O generație întreagă, de fapt, a pățit la fel. Aveam aproape doișpe ani. Organismul era într-o fază revoluționară și el. De prefaceri, de împliniri mărețe.

Un critic spunea despre mine că aș fi un soi de ființă cu o alcătuire bizară. Nici / nici. Între și între. Și / și. O ființă contradictorie. Un caz. De aici vin și belelele profesionale. Necazurile pe care le am cu profii de antropologie, sociologie, care mă acuză că literaturizez, polemicile cu prozatorii care, dimpotrivă, consideră că teoretizez excesiv, că mă dau științific, iar ceea ce fac eu aduce a muncă de saltimbanc cultural. Că teoria nu se topește deloc în textul literar, iar reciproca scârțâie și ea. Unii profi mă consideră poet. Mucles, bă poete! Prozatorii – infestat de teorie. Oricum, am un stil hibrid, cu aparențe parodice de text bășcălios. Textele mele nu sunt însă decât asumate, sincere. De fapt, scriu așa pentru că n-am încotro. Nu se poate altminteri. Ar trebui să vă povestesc pe scurt viața mea pentru a înțelege. Asta și încerc să fac aici. Dar încep așa, din mai multe părți, până depistez o anumită ordine. În liceu am fost un rocker de țară, un țăran hard & heavy, cum zicea alt critic. Unul care făcea naveta între un sat de orășeni pârliți și un oraș cu destui indivizi urbanizați de mântuială. Toate astea sunt, cum ziceam, între și între. Și rockeria, și locuirea. Nici acum nu am un domiciliu stabil, nici perspectiva unei profesii prea clară. O nefixare identitară care nu-mi dă pace. Naveta a continuat și în timpul facultății. De data asta, la sfârșit de

săptămână. Am lucrat la un ziar din Câmpina, unde făceam naveta din București. Sau din provincie migram în București. Nu se poate ști care era casa mea. Poate de-aia azi, pentru mine, aproape oricine altcineva devine „Celălalt“. Ce spun e, desigur, o expresie a orgoliului de a fi diferit, dar și a singurătății pe care uneori trebuie s-o resimt. Dar din toate astea pot trage și un ce profit. Pentru mine, orice experiență e inedită. Orice ieșire în oraș devine un fel de teren antropologic. Tehnicile de de-familiarizare ale antropologului care încearcă să observe exoticul vieții cotidiene îmi sunt mai la îndemână. Mă pot detașa, mă pot mira cu mai mare ușurință. Și asta pentru că, v-am spus, n-am încotro. Nu încerc să-mi descopăr cine știe ce merit. Chiar mă preocupă starea mea de indeterminare. Și mă obsedează întrebarea bunică-mii: bine, bine, scrii cărți, faci facultatea aia, publici pe la ziare, dar ce se cheamă c-ai fi tu? N-ai un nume, nu exiști. Ea nu știe de unde să mă ia, cum să-mi spună. N-am un nume, dar mă simt foarte bine așa. Condiția asta de rătăcit e pe undeva mai interesantă. Chiar freza mea e o corcitură neologistico-golănească. Am, de când mă știu, plete, un alt amestec considerat în multe culturi drept impur. Poate de-asta aveam probleme în școală cu profii care mă puneau să mă tund. Sunt bezmetic, buimac, stări liminale, iar buimăceala, indeterminarea mea iau chiar o expresie gastronomică, pentru că io nu mănânc așa, pur și simplu, ci combin total imprevizibil ceea ce găsesc pe masă. Cozonac cu mămăligă, supă cu salată de varză. Și nu mai continui, pentru a nu vă da ocazia să vă formați o părere greșită despre mine. Nu am experiențe ca ale lui Pif, de pildă, un prieten al meu care a mâncat, în urma unui pariu, cremă Nivea pe pâine sau o ciorbă cu hârtie, suc de roșii, zacuscă, absolut tot ce a găsit prin casă. Dar, pentru că aici voiam să mă întorc, mi se pare incredibil de interesant că medicii mi-au spus atunci ceva fascinant legat de o tumoare pe

care mi-au extirpat-o. Cică în ea ar fi găsit niște „celule nediferențiate“. Între și între. Nici măcar celulele corpului meu nu aveau o fixare, o structură clară. Celule nehotărâte, schimbătoare. Și diagnosticul ăsta mi-a confirmat ipotezele. Problema e dacă temperamentul meu instabil a dictat corpului, iar celulele au preluat și s-au supus, sau chiar corpul a determinat identitatea mea precară? Celulele au decis. Ceea ce rămâne e că lipsa mea de statut a căpătat, cu acest diagnostic extrem de interesant, legitimitate. Așa că ce aveți cu mine, mă? Dacă așa sunt eu construit, din celule care nici ele nu pot fi numite? Ăsta mi-e corpul și cei care spun că scriem cu el nu se înșală deloc.

5. Tiptilică

Ar trebui să transmit în direct ce spune acum Marian, pentru că așa vorbește și el, ca un crainic, se adresează mulțimii.

— Aveam la fabrică un coleg, tac-su' – bogat, făcuse vreo două case, una cu vreo patru camere. A strâns, i-a murit nevasta, nici nu prea s-a distrat el așa, fi-su nu prea-l băga-n seamă, nu e treaba mea de ce. Pot să-l întreb, da' n-are rost. Ăsta bătrân, 66 de ani are, el are frigideru' plin, cașcaval, șuncă, de toate, da' el nu mănâncă decât fasole bătută, aia-i place lui. Și zarzavaturi ieftine. N-are nevastă, da' știi ce face? Păcălește zarzavagioaice din astea din piață. Îl vezi că se duce la piață într-un baston, șontâc-șontâc, le aburește pe-alea, hai să-ți dau ceva de mâncare. Și-ți dai seama, când deschide frigiderul și vede nehalita aia tot ce are el pe acolo… deși io cred că multe e stricate, că nu se poate…

Nici nu mă scârbesc, nici nu îmi plac în mod deosebit poveștile lor porcoase. De ce porcoase, e întrebarea. Îmi sunt indiferente. În spital am învățat să fiu indiferent, să mi se rupă. Ei simt nevoia să fie duri. Virili, masculi feroce.

Înainte să mă internez, citeam în *Zodia scafandrului*, reciteam, de fapt, și dârdâisem de fericire când înțelesesem teoria aceea a masculinității castrate.

Zice acolo că nu există activitate care să-i confere bărbatului demnitate. Când văd prin parcuri sau la piață femei care târâie câte un mascul caricatural de un hartan, nu pot să

mă gândesc la altceva. Când îi pun să curețe cartofi, să spele varză, pare că le dau o utilizare.

Cum arată un astfel de specimen e bine de știut. Așa ca reptila asta, că tot o am lângă mine. Cu carnea fleșcăită, ceva intermediar între țesut muscular și adipos. Grăsime și carne care se întrepătrund, cocoșat, ochi blegi și transpirați. Uite că ochii pot foarte bine să fie transpirați.

Și specimenul se remarcă prin aceea că poate vegeta oricât, fără să se gândească la nimic. Nu-i place nimic, are reacții târzii. Nu poate sta în capul oaselor, ci se întinde și se revarsă ca o focă în orice teritoriu ocupat, invadat de cărnuri. Chiar le cresc țâțe, burtă ca la gravide bărbaților de acest tip.

Nu li se acordă ocazia de a-și dovedi respectul de sine. Nu li se acordă decât sarcini mărunte, infime, să schimbe o chiuvetă proastă cu una și mai proastă, furată de la slujbă. Sunt priviți de femeie ca niște mecanisme. Îi pui undeva și funcționează. Sau nu. Dar de cele mai mult ori, n-au de ales. Pe cuvânt.

Rămâne o problemă deschisă cum poate fi afirmată masculinitatea în condițiile astea. Nedelciu credea că doar devenind curvar, printr-o sexualitate ieșită de sub control. Care să compenseze.

Sau ca paznicul ăla cu pistolul, care se plimbă prin curte. E un paznic care păzește spitalul sau satul de bolnavi. Omul îmi face rău numai când îl văd cum își etalează arma. Atitudinea lui e tot un simptom al unei masculinități deficiente. Ăștia nu sunt bărbați, răzeși. Cică au grijă să nu se strecoare țigani care să se travestească în pacienți, să-și pună o pijama și să ciordească din saloane.

Cretinul ăsta ar putea măcar să împuște ciorile care croncăne prin preajmă sau câinii să-i căsăpească, să-și dovedească bărbăția, dar cred că n-a tras un glonț în viața lui. L-am întrebat: aveți pistol, dom’le? Vai de mine! Și e încărcat?

Merge? Piedica aia, dacă se descarcă piedica? Un dialog absurd, care l-a flatat cu asupra de măsură. Mi-a răspuns, aferat, ceva de genul: măi țâcă, atunci când io trăgeam cu pistolul, tu te jucai cu puța prin țărână.

Io nu cred că mai există bărbat adevărat. De fapt, lumea asta e condusă de femei. Lumii noastre nu-i rămân decât proiecte casnice, gospodărești. Nu schimbi tu nimic, doar întreții. Aflare în treabă. Ți se dă ceva de făcut. Nu poți avea proiecte de anvergură. Absolut deloc. Nu mai există proiecte de anvergură, ziceam. Mă uit la vecinele mele de la bloc, care pleacă la piață, hai, fetelor, ca și cum ar asedia o cetate, ca și cum s-ar duce la război. Dar nu merg decât până la colț, să ia o legătură de mărar. Și asta e toată viața lor. Iar după ce pleacă, te privesc cu reproș. Adică ele au treabă, domnule, sunt niște ființe formidabil de ocupate. Sau încearcă să se autosugestioneze că e așa.

Or, uite, mă gândeam io la ceva. Sunt obsedat de o vreme de cuvântul „tiptilică“. Un adverb e cuvântul despre care vorbim. Îl folosea Danny DeVito. Îl folosea ca să-mi explice pe unde și în ce mod trebuie s-o ia el ca să ajungă la destinație. La buda noastră, fără să deranjeze. Trebuie să meargă pe acolo, cum v-am spus, în vârful picioarelor, adică *tiptilică*.

Cuvântul ăsta spune ceva despre sufletul românului. Diminutivul, în general, spune foarte multe despre români. De unde folosirea asta abuzivă? De ce? De ce atâția Costică, Mitică? Oameni cu o identitate infantilizantă. Care au o relație specială cu lucrurile, o gingășie, o tandrețe anume, dar și un statut ontologic imperfect. Incomplet. Nu ai dreptul să fii pur și simplu Mihai. Doar Mihăiță. Mișu. Ca și cum ai exista și tu acolo, fără ca prezența ta să o pună în pericol pe a celorlalți. Nu ești deloc o amenințare. Doar un tolerat.

Noica vorbea despre „întru“. O să încerc, poate, cândva, cu

modestele mele resurse, să fabric un text despre cuvântul „tiptilică“. Mai încolo. Acum trebuie să se coacă.

Oricum, avem o limbă mai inteligentă decât populația.

Întrebarea rămâne, pot fi folosiți asemenea oameni în niște proiecte de anvergură? Sau ei se vor mulțumi doar cu lucruri mărunte, cu nimicarnițe?

Despre conceptul de „micuțism“ ar mai trebui vorbit aici. Concept inventat de niște autori români pentru a explica viziunea despre lume și viață a unor marginali, a unor indivizi mărunți, care văd toată istoria prin prisma microculturii lor.

Istoria nu se împarte în înainte și după revoluție, ci în înainte și după ce ne-am cumpărat noi aspiratorul. Să zicem. Mi-a povestit cineva un caz celebru, acela al soldaților care țineau minte doar cum au fiert ei o vacă în timpul războiului. Iar războiul se periodiza în felul următor: înainte și după ce ei au fiert acea vacă.

6. Mowgli

Acum, când scriu, parcă sunt în pragul unei crize de nervi. Sau, mă rog, într-un fel de euforie similară. Oricum, e fantastic să ai un loc al tău, o carte în care să poți face tot ceea ce vrei. Să te lăfăi. Să te joci cu spațiile, cu albitura, să jonglezi. Maximum de gest artistic ar fi să mă strâmb acum la voi, dacă-i vorba de libertăți permise.

Să mă joc singur. Când eram copil, mă jucam adesea de unul singur. Cu soldații. Bătălii extraordinare pe mașina de cusut a bunicii mele. Fotbal de unul singur. Mă jucam cu nasturii. Mă jucam fără să mă plictisesc, și asta, că nu cunoșteam sentimentul plictiselii, îmi dă de gândit. Sau cu niște piese rotunde dintr-un material care nu știu cum se numea. Material curios. Aveam formații cu jucătorii de fotbal, golgheterii. Liste întocmite profesionist, cu ținută grafică. Optimi, sferturi, semifinale. Și făceam scenarii în paralel cu meciurile de fotbal cu nasturi. Conferințe de presă și tot restul. Ce discută jucătorii după un gol, cum vibrează tribunele, reproșuri după o ratare monumentală, dialoguri care încercau să pară cât mai verosimile. Cum freamătă tribunele. Așa zicea Țopescu, pe care n-am înțeles niciodată de ce unii îl consideră un mare comentator, când el nu e decât un tip rigid și inexpresiv.

Toate astea prevesteau cariera de prozator, mă învățau să fiu singur. Exercițiu pentru acomodare la singurătate. Cariera de prozator! Hai să fim serioși. Fără cuvinte mari.

V-am spus, n-am fost pregătit pentru viață, imatur. Și boala

a venit prea repede. M-a luat din faza de coacere. Zicea popa de la mine de la țară, inconștient și voit consolator, lasă, bă, că ăștia mai deștepți mor repede! Ca și cum asta era concluzia la care ajunsese el. Ca și cum viața ar fi un fel de petrecere din care unii dezertează ceva mai devreme.

Mă gândeam, apropo de lipsa mea de experiență de viață, că la școală copiii învață despre macaci-rhesus, despre cămila cu două cocoașe, despre diverse specii de animale care pot fi găsite în deșertul Tibet, Gobi și prin copacii din Sri Lanka. Minuțiozitatea cu care trebuie să cunoască ăștia mici numărul de degete ale gibonului sau perioada de împerechere la reptilele mari te pune serios pe gânduri. Sau nu perioada de împerechere, pentru că ei trebuie să înghită o lume asexuată.

Ai zice că puștii sunt pregătiți pentru a trăi în pădure.

Ca să folosesc un limbaj de lemn căcăcios, nu li se spune nimic despre viața în societate. Astfel, devin un fel de mici Mowgli, zăpăcitul ăla din *Cartea junglei*.

Profesorii români… școala chiar e făcută din iresponsabili. O lipsă cruntă a lor de aderență la real. Știți, am văzut un slogan inept (nu spun am auzit, pentru că e riscant, având în vedere ce indică audiograma). „Animalele sunt mai bune ca oamenii“ – slogan idiot, dar care are mare legătură cu ce vorbim acum. Te uiți la Animal Planet și vezi turme, cirezi, cârduri de animale. Stoluri. Comunități, altfel spus. Și relațiile alea comunitare trebuie să le înveți tu. Să trăiești precum animalele, dacă e să forțăm nota.

Nimeni nu-ți spune cum ar trebui să trăiești omenește. Ți se arată doar partea nasoală a vieții, dar varianta dezirabilă nu o cunoaște nimeni.

Io, dacă aș fi profesor, nu i-aș învăța pe copii despre specii, clase de animale, ci despre tipuri umane: *les nouveaux riches*, curva, pișmandeza de pe șoseaua de centură, intelectualul

cufurit. Asta aș face. Un manual în care să inventariez tipologii umane. Cu ăștia se vor întâlni în viață, dar șansele să dea nas în nas în plină zi cu vreo lighioană cu pene, gheare sau solzi sunt aproape nule.

Ce-ar conține manualul? Cele spuse mai sus, plus parvenitul care se hrănește cu apă plată, muncitorul cu venitul și ciocul mici, țăranul care nu mai e pe câmp, profesorul înăcrit înainte de vreme, politicianul care trăiește din salariu. Asta pentru că trebuie să pomenim și speciile pe cale de dispariție. Și, în afară de asta, politicienii sunt obișnuiți să se vorbească despre ei ca despre niște animale. Deci precedente există.

Literatura te punea oarecum în situația de a întâlni astfel de clasificări, dar de când a renunțat la personaj și mizează doar pe text, nici ei nu-i mai putem cere mare lucru.

Pomeneam mai devreme de *Cartea junglei*. Pomenesc destul de des despre ea. Am și io marotele, obsesiile mele. Dar, astfel, se confirmă ce am spus. Și eu am crescut cu cărți despre animale, reviste despre coioți, șacali și maimuțe urlătoare.

Important e că orice text, orice material de genul ăsta dă de înțeles că lumea animală maimuțărește ordinea umană. Că animalele trăiesc tot cam la fel ca noi. Sau că noi ar trebui să facem ca ele. Probabil de-aia la grădiniță, nu neapărat pentru că aveam părul ceva mai lung, mi se spunea Mowgli.

7. Tiffany Reynaud

În ultimul timp mi se întâmplau numai chestii de neînțeles, porcării. Poate, la fel cum spuneam mai devreme, mi se părea numai mie că ele sunt porcării, fiindcă nu eram suficient de pregătit pentru viață. De exemplu, acum picasem la mijloc între conflictul unor critici. Câțiva mai tineri apreciaseră mai tare cartea mea decât pe cea a unui protejat al lui D.V., un critic mai puriu și cu mai multă experiență, care își propusese favoritul la un premiu și cei mai mulți dintre critici tăbărâseră pe el. Pila lui, din ce auzisem. „Auzisem“, cuvânt pronunțat, v-am spus, cu oarecare teamă, prudență. Așa scriseseră ăștia mai tineri prin ziare, că e mai bună cartea mea decât a protejatului lui D.V.

Normal că D.V. se simțise lezat și scrisese despre cartea mea în scârbă. Uite că scrisese, tot era bine, pentru că putea să o ignore. Pentru mine era o victorie, chiar dacă o tratase cu un fel de greață superioară. Nu vreau să spun că îmi făcuse o cronică proastă. Nu, nu e absolut deloc cazul, dar o tratase cu un aer de superioritate deranjant, de tipul: ia, dom'le, cine morții mă-sii e nea Caisă ăsta? O citise sceptic, pregătit să demoleze, apoi, deși văzuse că nu era cazul, nu abdicase pe de-a-ntregul de la planul inițial și o tratase puțin în zeflemea. Așa cum era cam orice comunicare a lui, un tip ludic, absolut fermecător câteodată, dar care face imprudența să nu renunțe la timp la postura de măscărici.

Și cronica se încheia absolut de neînțeles, da, domnule, cartea e provocatoare, e interesantă, v-am spus că erau și

chestii laudative, dar eu îl aștept pe autorul de istorie orală Cutărescu, nu pe scriitorul care a scris drăcia asta. Cu alte cuvinte, lasă-te de proză! Un îndemn. Sau, cu alte cuvinte, hai să vorbim despre pantofii ăștia! Nu, pe mine mă interesează hanoracele bărbătești din catifea reiată! Era jignitor, cinic. Mai bine mă înjura – m-aș fi simțit mult mai în largul meu. Era stilul lui să abată discuția, pentru că multe dintre cărțile despre care vorbea nu le citise. Inventa un pretext, acrobații intelectuale, o acroșă pe marginea căreia broda o pseudocronică. Nu inventase chiar, ca alți critici, cronica de copertă, dar nici departe nu era.

Iar divaghez, dar apropo de critică și de cronică de copertă, trebuie să vă povestesc ce am pățit din cauza lui Tiffany Reynaud. Mă rog, Tiffany Reynaud nu există. E invenția mea doar. Am vrut să mă joc și, în postfața cărții mele, am pus un citat care zicea așa „de la un punct încolo, istoria nu a mai fost reală“. Și că, fără să-și dea seama, întreaga specie umană a ieșit brusc din realitate. Citatul îi aparținea lui Elias Cannetti, dar, pentru că omul era convins că nimic din ce trăim nu mai are legătură cu umanitatea, am zis că, dacă trec în locul lui pe Tiffany Reynaud, asta nu ar schimba aproape nimic. Din moment ce totul e ficțiune, atunci orice e permis.

Am vrut să mă joc, pur și simplu, când am substituit persoanele. Surpriza a venit ceva mai târziu, când o absolventă de Litere mi-a făcut o cronică foarte proastă. Cum era prima cronică mai nasoală pe care o încasam, am vrut s-o cunosc și io pe respectiva. Cu cei care m-au lăudat, n-am vorbit întotdeauna. Am evitat. Întâmplarea a făcut ca fata să fie corector la un ziar la care colaboram și io. Afară de slujba de cronicar literar, își completa veniturile cu slujba asta. Când le-am spus celor din redacție ce intenții am, au sărit ca arși, bă, să nu cumva s-o bați. Stai locului, că tac-su’ e mare mahăr și-ți sparge fața.

Fata era mică și speriată, o buburuză constipată, și când m-a văzut a avut aceeași reacție, poți să dai în mine, da' la cap să nu dai. Chestie tipic femeiască. Multe muieri se laudă cât de bine trăiesc cu bărbații. Sigur că le mai bat, dar la cap niciodată nu atentează. Au și ei niște criterii, sunt oameni serioși, cu principii.

Am întrebat-o, pur și simplu, dacă i-a plăcut cartea, de fapt, asta e tot ce contează. Să-ți placă sau nu. Am discutat civilizat, cât să-mi dau seama că fata nici nu pusese mâna pe acea carte la care, ca să fiu patetic, muncisem ceva. De-aia și vorbesc atât despre ea. Poate era cam tot ce făcusem. De fapt, din ce mai citisem scris de ea, observasem că e o inovatoare. Pusese bazele acelui gen pomenit, cronica de copertă. Șeful îi dădea cartea într-o după-masă și-i ordona ca, până a doua zi dimineața, să aducă o cronichetă, cum îi plăcea ei să spună. N-avea prea mare vină. Timpul prea scurt. Scria așa de prost din cauza vitezei. Dar în cam toate cronicile aborda aproximativ același stil. N-are rost să vă spun ce scrie nea Puță Drăguță ăsta în carte, dar măcar o fotografie mai inteligentă putea și el să-și pună pe copertă. Cam ăsta era stilul scârbit-ofensat. Sunt anumiți oameni care se nasc ofensați.

O întrebasem ce-i place să citească. Nu prea avea autori favoriți. De parcă întreaga literatură se poticnise brusc, se câcâia de ani buni să producă ceva valoros, așteptând-o pe ea să vină și să pună ordine în treburi. Cu capodopera de care literatura română avea atâta nevoie.

Dar Tiffany Reynaud cred că-ți place, am întrebat-o la cacealma. Am riscat. Era un nume pretențios, sofisticat, care dădea bine. I-am arătat citatul în cauză. Și ea a zis ceva de genul: da, sigur, Tiffany Reynaud e cu totul altceva, nu ca alți opăriți. Noroc că mi-a văzut privirea uimită peste măsură, că ar fi continuat să spună ce valoare e Tiffany asta și cum îi recitește

ea cărțile până la epuizare. Pentru că, după ce i-am dezvăluit că e doar invenția mea, s-a redresat și și-a dat seama că a dat cu mucii-n fasole.

Fac pariu că dacă-i alegeam un nume neaoș, Maricica, Vasilica, să zicem, ar fi strâmbat din nas. Aia nu cadra. Dar Tiffany era cu totul altceva. Mai târziu am aflat că tipa respectivă se mândrea, așa cum bănuiam, că provine din nu știu ce familie aristocratică, crescută cu pian în casă. Nu că asta ar fi ceva de rău, dar orișicâtuși, io nu aveam decât o muzicuță de jucărie la care nu știam nici măcar să suflu cum trebuie. Și poate că familia, tradiția ei erau la fel de reale ca și existența lui Tiffany Reynaud.

D.V. nu era deloc un naiv, precum inventatorul lui Tiffany Reynaud, dar născocea tot felul de subterfugii pentru a-și justifica chiulul de la lectură.

După cronica cu pricina, m-am întâlnit pe stradă cu el și, când m-a văzut, se aștepta ca un pârlit ca mine să-i cadă în genunchi, mulțumesc, maestre, că m-ați băgat în seamă. Câtă mărinimie, Dumnezeule, așa ceva nu mai găsești în ziua de azi! I-am spus că la mine la țară maniheiștii ăștia erau ceva mai rari, dar un singur lucru m-ar interesa și pe mine, i-a plăcut au ba cartea mea? Am mai spus, de fapt, asta și e important să-ți placă, restul sunt fandoseli neglijabile. Cred că am fost destul de amabil, lucru care mi se întâmplă destul de rar și nu fără un efort consistent. Într-adevăr, mă interesa părerea lui D.V., care e chiar un tip de o inteligență formidabilă, dar mai face și el unele mici învârteli, ca tot românul. Fără inteligența asta, nici nu putea să dea gata patru-cinci cronici în tot atâtea tipărituri culturale, unde să discute extrem de aplicat despre cărți citite pe diagonală. Nu, exagerez, era într-adevăr un tip cu farmec, un personaj, dar ca să dea verdict, ca să facă critică literară, era recomandat pentru asta exact ca, vorba lui Țuțea, sifilisul la

sistemul nervos. Avea umor, o structură alambicată, barocă a frazei, chiar dacă era, așa cum zicea un prieten, un fel de baroc al străzii, baroc popular.

Normal că se simțise lezat că ăștia mai tineri îmi luaseră partea – și îmi făcuse o cronică la futu-i mă-sa. Îl loviseră pe el la ficați. Cartea mea era pretext într-o dispută. Nici nu mai conta textul în sine. Hai să mă dau mare, să mă pup singur în cur. Spuseseră ăștia tineri că io nu am luat niciodată un premiu, deși sunt atâția veleitari care au o sacoșă de premii prin debara. Nu luasem. Din clasa a VII-a nu mai avusesem un premiu. Coroniță și alte prostii. Scrisesem pentru fata lui văru-miu, nepoată-mea, dacă stăm să socotim să vedem cum e cu arborele genealogic, un text pe care să-l trimită ea la revista *Barbie*. Poate așa aș fi câștigat și io ceva. Dar asta mică s-a mocăit și, în jumătate de an, a trecut pe curat abia jumătate din scrisoarea pe care i-o compusesem ca un impostor. Iar termenul de expediere a expirat și așa s-a dus dracului încă o șansă a mea de a fi legitimat printr-un premiu.

> Dragă Barbie,
>
> Pe mine mă cheamă Raluca Ciobanu, mai am un pic și fac 7 ani și vreau să-ți spun că-mi place mult de tine. Ești foarte drăguță.
>
> Sunt în clasa I. Domnul învățător e foarte bun cu noi. Ne face să râdem și când nu suntem cuminți nu ne bate niciodată. Dar ne pune să ne tragem de nas.
>
> La școală ne jucăm „fetele pe băieți și băieții pe fete“. Acasă nu prea am cu cine să mă joc. Eu stau într-un cartier de lângă Câmpina, de care zicea cineva că e un fel de mahala a mahalalei. Da’ nu-i adevărat, că e frumos. Casa mea e undeva la margine, lângă pădure. Seara se aude cum curge Doftana. Când mai vine apa mare de la munte, se aude și ziua. Într-o zi am văzut niște căprioare așa finuțe! Tata zice că-n pădure sunt lupi. Cică acum peste două sute de ani, când li se făcea foame, lupii veneau aproape de casa noastră. Și pe oamenii care se duceau la pădure îi mâncau de rămâneau din ei doar cizmele.
>
> Mai am o verișoară care încă n-a învățat să vorbească. Nici nu i-au ieșit dinții. Dar mai are timp. Mie mi s-au schimbat toți și am rămas cu o strungăreață în față. Magda o cheamă pe verișoara mea și e simpatică, așa, ca tine. Râde tot timpul și, mai nou, aleargă cu premergătorul. Și mai am și-un văr, pe Georgică,

care face numai prostii. Dacă-ți scriu despre el, poate nici n-o să mai vii la mine. El stă mai la câmpie. Și când a venit odată la mine, a văzut dealuri și-a zis cine-a ridicat pământul ăla acolo.

Dar când o să vii la mine îți promit că Georgică n-o să ne supere.

La școală am luat până acum doar „Foarte bine“. Mai am luat și-un „Bine“, dar să nu mă dai de gol lui mami și tati. Că nici nu mi l-a trecut în carnet.

Am un câine care se cheamă Cora. Când eram mică, tata m-a prins cu mâna în gura lui. Dar nu m-a mușcat. Cora iubește copiii întâi și-ntâi. Și mai am un câine, Ursa. Acum vreun an venise și unul mai mic, Pufuleț. Îl băteau toți și poate de-aia a și plecat.

Am vecini puțini. Pe nea Titi, care e șofer pe maxi-taxi. Când tata era bolnav, mergeam la școală cu mama. Cu maxi-taxiul. Și nea Titi zicea: „Hai, ștrumfișoarelor, urcați!“ Pe toată lumea o face să râdă.

Tata lucrează la niște arhive. Da' deocamdată nu mai lucrează, că a fost bolnav. L-a internat la București la un spital mare și eu am fost cu mama de câteva ori să-l vedem cum arată după operație. La anul o să se ducă iar la serviciu.

Mama lucrează pe calculator și face acte pentru firme. Mama a pus în curte o groază de flori. Și-ntr-o roabă a pus. Io nu știu cum le cheamă pe toate. Acuma s-au ofilit, dar vara e foarte frumos. Și cel mai frumos e seara, când e lună plină. Răsare pe dealul din fața casei. Io am zis prima dată că e o minge care se plimbă pe deal.

Io, când e lună plină, nu pot să dorm. Tu poți? Toată viața mea am dormit destul de puțin. Noaptea mă sculam, și mami și tati trebuiau să stea de vorbă cu mine. Atunci îmi zicea tati că-n pădure sunt lupi. Și mie mi se făcea frică și nu mai dormeam deloc. Dacă eram cuminte, tata mă lăsa să-i ascult bătăile de la aparatul ăla pe care i l-au pus doctorii la inimă. Noaptea se aude mai bine.

Odată am visat un telefon care alerga prin casă. Tu ce visezi de obicei?

Tot așa, noaptea, când nu dormeam, mă jucam cu păpușile. Cea mai simpatică e Mango, un maimuțoi care, dacă bate cineva din palme lângă el, începe să cânte *Macarena*. Mie îmi place foarte mult *Macarena* și melodia asta mai nouă, *Asereje*. La televizor mă mai uit la Dan Negru, că mai dă câteodată bani la oameni. Și la „2 plus 2“ mă mai uit. S-a terminat *Pokemon*, dar Costi a auzit c-or să înceapă alte desene animate, tot ca *Pokemon*. Costi e colegul meu de bancă și mă împac destul de bine cu el.

Alte păpuși ale mele sunt Anca, Larisa, Patricia și Ruxi. Unele dintre ele le lipsește câte un picior. Vara le umplu cu apă și o stropesc pe mami. Aveam și un pistol cu apă, dar cred că mi l-a furat Georgică. O mai ajutam pe mami să ude florile cu el. Durează mult, și ea, de obicei, are mult de lucru.

Am multe jucării. Mai am și-o bicicletă. Și role, dar n-am unde să mă dau cu ele, că la noi drumul e cu pietriș.

Îmi mai place foarte mult și să mănânc, dar acum mă duc la dans și deja am

început să slăbesc. Vreau să fiu subțirică, așa ca tine. Am învățat cha-cha și rumba. Îmi plac și ASIA, chiar dacă Irina cam face pe șefa. Și André. Am o casetă și cu Holograf.

Pe 5 decembrie e ziua mea și vreau să te invit pe la mine. N-o să fac prea mare petrecerea, că mami și tati au multe datorii după operația lui tati.

Ne putem întâlni și prin București, pentru că tata mai vine să facă analize și îi zic să mă ia și pe mine. Mie îmi place mult la McDonald's. Eu nu știu unde stai, dar cred că în București. La mine acasă nu e așa gălăgie ca la București.

Raluca Ciobanu, str. Izvoarelor nr. 45

Dar la D.V. să revin, la întâlnirea aceea din Romană. O Piață Romană înghețată, plouată, un noiembrie căcăcios, gri și grăbit când slalomezi printre bălțoace vineții. Ce a fost ciudat – că D.V., din euforia inițială cu care mă întâmpinase, cum a auzit întrebarea, și-a pus coada pe spinare și m-a lăsat cu ochii în soare. Gata, nu mai avem ce discuta, mi-a aruncat peste umăr. Asta e, cine muncește greșește! Prost – io, c-am scris despre tine! A șters-o cu blugii cu turul prea jos, pășind fudul. Până la Universitate tot găsea câțiva clienți care să-i mulțumească pentru privilegiul de a fi intrat sub lupa lui critică.

Și pe cuvânt că atunci am fost sincer dezamăgit. Nu furios. De obicei, mă enervez, dar uite că, pentru un tip inteligent, cronica nu era decât o chestie clientelară. Îmi făcuse un hatâr, vorbind despre mine. Trebuia să fac reverențe că mă băgase în seamă. Temenele, plecăciuni. De-aia dăruiești, încercam să demontez mecanismele psihologice ale lui D.V., pentru a primi în schimb recunoaștere. Or, io așa ceva nu făcusem. Problema e că nu sunt genul. Uneori, de frică să nu par pupincurist, devin mitocan. E o chestie de care încerc să scap și de aceea mi-o și asum. Și nu regret ce s-a întâmplat. Dar am avut așa, un gust amar. Râs amar, acru. Ce simplu ar putea să fie totul pe lumea asta și uite cum ne furăm unul altuia căciula. Regretam doar că paranoia are așa forme grave de manifestare, că nu scutește pe nimeni, nu alege. Nu face excepții la literați. Pentru că și io sunt

puțin paranoic. Măcar pentru faptul că îmi arhivez cronicile, tot ce apare despre mine pun în dosare.

Dar era la D.V. o atitudine prin care te lăsa să ghicești că acea cronică e un serviciu pe care îl prestează pentru a căpăta recunoștința. Și serviciul ăsta îți creează ție, recenzatului, niște obligații. D.V. era un om trăit bine, roșu în obraji, nu refuzase niciodată un șpriț sau o masă mai interesantă, din câte puteam deduce.

Credeam că doar la mine, în provincie, în orașul unde făcusem liceul, se întâmplau astfel de chestii. Ei bine, eram în eroare. Odată, un bou local îmi făcuse o cronică ultraelogioasă, dar io nu-l băgasem în seamă. Nu mă ploconisem. Probabil de-aia mă înjurase ulterior cu o isterie porcină de pacient externat pripit și îmi transmisese printr-o cunoștință comună ceva de genul: bă, puteai să treci și tu pe la băiatu' cu o sticlă de votcă.

Scria despre mine lucruri extrem de flatante de genul: „Condei de primă mână (...) rupe în două pisica în proza ultimilor ani (...) prozator cu o personalitate distinctă, vervă, profunzime.“ La așa complimente sau te indignai, dacă aveai un simț al ridicolului ceva mai accentuat, sau ți-o luai în cap. La puțin timp după ce-mi făcuse cultul personalității, pentru că sticla de votcă întârzia, i s-a încins tărâța și m-a făcut cum i-a venit la gură. Dincolo de lipsa de imaginație a invectivelor, că eram analfabet și nespălat și papagal, oricum era absolut descalificant să dai două verdicte care se bat cap în cap. Țin minte că am publicat atunci un drept la replică, într-un alt ziar local, în care îi sugeram numitului schimbarea grabnică a locului de muncă. Se putea împlini profesional ca vidanjor, spălător de parbrize, crescător de struți. Ar putea fi un hingher competent, un prelucrător prin așchiere sclipitor. În plus, observasem că își redacta articolele pe un ton pârâcios, de notă informativă. Se știe de la Flaubert că scriitorul e un turnător,

însă reciproca, în cazul lui cel puțin, nu se aplică. Deoarece pun pariu că avusese treabă cu băieții înainte.

Așadar, recomandam cât mai multe băi de șezut pentru limpezirea gândirii. Mă rog, nu știu dacă avea rost să mă implic io în conflicte de genul ăsta, oricum astea erau conflicte caraghioase, de trei lei, dar mi-a plăcut mereu să provoc realitatea. Uneori nu cedez locul babelor în tramvai, doar ca să le studiez fețele, să văd cât sunt de indignate. Să creez realitate. Scene. Să mă joc. Probabil e specific oricărui scriitor să i se rupă la un moment dat de ființele lui de hârtie și să i se facă dor de oameni. Să însceneze. Ficțiunea să capete corporalitate.

Mă rog, asta se petrecea în provincie, dar să întâlnești asemenea manifestări la indivizi serioși era deja prea mult. De-aia v-am povestit despre D.V.

La provincial e de remarcat fericirea absolut meschină de a fi un mic satrap local. Un ayatollah de gang. El e cel mai bun scriitor de pe strada lui. Ca să nu mai vorbim că, în familie, e cea mai reușită creatură care a mâzgălit câte ceva. I.B.M. un rachiu, că sunt bun de-mi vine să și plâng!

Sunt unele diferențe și în ce privește alcoolizarea. Băutorul de capitală, aveam să constat, are charismă, e preocupat de soarta semenilor, euforic. Îi consideră pe toți frații lui, e generos. Bețivul de provincie e respingător, libidinos, n-are manieră și i se pune frecvent pata. Îi detestă pe toți. Nici măcar pe sine nu se suportă.

Între cele două războaie, un ploieștean angajase un vagabond care, de câte ori îl vedea trecând pe bulevard, trebuia să strige cât îl ținea gura: „Să trăiți, dom' senator!“ Pentru a-i crește acțiunile escrocului. La fel, bețivii provinciali, pentru că le-au murit lăudătorii, se gratulează reciproc. Își laudă unul altuia producțiunile, conform unui contract de reciprocitate. Trebuie spus că ploieșteanul nu era defel senator, la fel cum

nici mocofanii ăștia nu sunt scriitori, ci doar niște anonimi. Alcoolici anonimi. La ei, contează doar postura. Morga. Sunt doar betealã, ornament.

8. Anagrame

Avusesem parte doar de umilințe din astea. Și aveam momente când îmi doream să se ducă toți dracului, să mă lase în tăcerea mea, izolat, imun la sunete. Imunitate fonică sau cum să-i spun. Nu mai vreau să avem de-a face. Simțeam că majoritatea oamenilor mă dezamăgesc. V-am mai spus. Poate că eram io netrecut suficient prin viață și de-aia. Unii mai spun, m-ar acuza că aș cere prea mult de la oameni și de-aici așteptările mele să nu coincidă întotdeauna cu manifestările lor. Cum să fie ocupațiunile noastre mintale identice? Sigur că iarăși par că mă dau rotund, dar fără țâfna asta uneori nu faci nimic.

Scriu și nu știu cât din ce scriu este efect al bolii și cât este memorie curată. Memorie reactivată de porcăriile astea pe care încerc acum să le enumăr, repusă în funcție de medicamente, anestezice. Cât e asta și cât e fapt real, brut? Castañeda a luat droguri ca să vadă ce simt aborigenii pe care îi studia în timpul mai știu io căror ritualuri de-ale lor. Io scriu anesteziat, sub efectul calmantelor. Scriitură medicamentoasă. Și problema ar fi cât e medicament în ce am scris și cât sunt io.

Cam trei episoade dinaintea internării sunt cele pe care vreau să vi le povestesc. Afară de cel cu redactora-șefă, care mă invita să fac integrame. În spital, îi urmasem parțial invitația și chiar dădusem în boala anagramelor. Ceva cam din același registru. De exemplu, Mihai Stănescu devenea Himen cu sâsâit. Tudor Vlădescu, Os de vultur dac. Ana Boiangiu, Iguana Anobi. Avea ceva alunecos precum posesoarea. Răzvan Dumitru, Văz

turma din Ur. Ioana Baetica, O taie ca naiba – și așa era, că mereu pleca la burse. Radu Cosașu, Surâs cadou. Mihai Nicuț, Ham în cutii. Ăsta nu mânca decât conserve. Șerban Toader, Abator nedres. Era o chestie formidabilă de tip Ghematria și Temura. Să te joci cu cuvintele. Dar, în momentul în care ai fi plătit pentru așa ceva, tot misterul s-ar duce dracului, toată plăcerea. În fond, toți creatorii de integrame sunt niște rabini deghizați. Nu puteam accepta să câștig bani din asta. Atâția puțoi câștigă bani la agenții de publicitate din asta. Pentru mine erau o plăcere anagramele. Să descoperi în ele adevărul despre un om. Am avut ocazia să lucrez, dar mi s-a părut prea frivol. Doar copii de bani gata, cărora, ca să nu se drogheze, le găsește tăticu' un job. Și mi se părea un soi de colaboraționism. Dacă până în '89 să ai caracter însemna să nu reciți poezele cu nea Nicu, să nu scrii lucruri care ți-ar face mâna să putrezească, azi o dovadă de caracter ar fi să nu lucrezi la agenții de publicitate sau în ziare bulevardiere. Să nu colaborezi cu barbarii ăștia.

Vorbeam cu o tipă de la arhitectură, care face un doctorat pe tema caselor noilor îmbogățiți. Casele din Pipera, Provița, Cornu. Case din astea de un bun-gust strigător la cer. Și proiecte le mai face uneori, pentru un ban grămadă. Nu e ea de vină că trebuia să îndeplinească întocmai dorința clientului.

Și problema se punea în felul următor: de ce mama naibii indivizii ăștia își pun în curte gazon artificial, de ce, în loc să planteze un pom în curtea aia, preferă să expună niște arbuști în ghivece curioase? De ce tot artificialul ăsta? Și ea zicea că toată alcătuirea asta kitsch neagă natura. Adică toate casele astea, care se înfig în peisaj, sunt stridente precum o nucă în perete, nu respectă o ordine, ci o someză, o strică dizgrațios.

Și-atunci m-am gândit și io așa. Am învățat la școală că modernitatea începe în momentul în care francezii taie capul Regelui. Adică din acel moment nu mai contează tradiția,

ereditatea, societatea devine din acea clipă propria ei origine. Izvorăște din ea însăși, cum ar veni. De-aia mulți impostori care nu au de la ce se revendica șterg urmele istoriei. Ei nu au un trecut, așadar nici umanitatea nu trebuie să aibă unul. Pentru a se putea și ei legitima.

Cam așa cu noii îmbogățiți. Ei, în Pipera, la Cornu sunt niște întemeietori, niște eroi eponimi. De la ei începe istoria. Natura negată nu mai contează. Ei se situează cumva în afara ei, în afara istoriei. Pun bazele unei noi ordini. Unei noi elite, fără memorie. Ei n-au o educație prin care să-și însușească tradiția, trecutul. Și atunci scot tradiția, trecutul în afara legii. Dacă îi ascultați cum își descriu perioada când au studiat, ai impresia că pentru mulți studiile au fost un chin, o corvoadă. Mai ales că pe timpul cursurilor nu puteau face nicio învârteală mai de Doamne-ajută. Timpul ăla era irosit prostește. O nouă barbarie cu legile ei. Invazia de vile de nou-îmbogățit aduce foarte bine cu invazia barbarilor. Barbari și pentru că mulți nu prea știu să vorbească coerent și corect gramatical.

Dar despre umilințe voiam să vorbesc. Trebuie să mă organizez și io. Să construiesc. Unu, D.V., pe care l-am epuizat. Doi, o femeie mă luase drept criminal. Și trei, cel cu veterinarul Croitoru din Fălticeni, pe care am să vi-l povestesc acum. Despre crimă – ceva mai la vale.

9. Veterinarul

M-a sunat într-o dimineață veterinarul pomenit, precipitat foarte, așa cum sunt mai toți oamenii care nu ies din provincie cu anii. Îi simțeam nădușeala prin telefon. Îmbâcseala. Așa se grăbesc ăștia să nu îi lași baltă. Sunt conștienți că pot fi ignorați, ba chiar asta merită. Și ei sunt primii care știu asta. Era suspect veterinarul, pentru că încă de la început mi-a repetat de vreo patru-cinci ori, ca unui retardat căruia trebuie să-i vorbești rar și folosind strict cuvinte din vocabularul fundamental, cine e și de unde vine, din ce zonă istorică a țării. Veterinarul Croitoru. Adică om de bază la el acolo, în fief. Câți porci n-a castrat el la Fălticeni și câte scroafe în chinurile facerii n-a consolat și nu le-a ajutat să fete fără dureri?!

Avea o fată în clasa a XII-a și voia să-i găsească pe cineva să facă pregătire. Din când în când, pregăteam și io. La creativitate. Îi învățam pe oameni să fie creativi, chiar dacă așa ceva s-ar putea să fie imposibil. Sfidam zestrea genetică. Îi spun veterinarului că ne întâlnim în piața Veterani. Că pe-acolo stau. Era să scriu Veterinari. Numărul i-l dăduse Miruna, o tipă cu care e greu de precizat în ce relație eram. Sau ce era ea pentru mine. Ce relații am io cu femeile. Și, oricum, pentru mine, numele oricărei ființe, oricărui lucru nu e tocmai sigur, neavând un statut serios, nu pot avea nicio relație serioasă, viguroasă. Miruna avea deja un prieten și io eram varianta de rezervă. Ăsta e adevărul, nu trebuie să facem pe deștepții, dacă toți indivizii și-ar recunoaște nepriceperea, stângăcia lor în ce

privește femeile, totul s-ar socoti după o altă măsură. În loc s-o fut, îi povesteam ore în șir, și ea ajunsese la concluzia că aș fi bun să fac pregătire. Îmi găsise și mie o întrebuințare. Îi povesteam. Cam astea au fost dintotdeauna, în mare parte, relațiile mele cu tipele. N-am o față prea sigură și multe mă acceptă doar ca povestitor, nu și în pat. Mai regulez și io, așa, ca descărcare igienică. Atunci când chiar e nevoie și am bafta să dau peste o tipă generoasă.

La ora stabilită, veterinarul a venit cu tot familionul, cu nevasta, fiica, plus alți doi veri de gradul II-III, aveam să aflu, bucureșteni pârliți, îmbrăcați ca de gală, la întâlnirea cu Scriitorul. În Piața Veterani. E bine de știut asta. Erau în haine de gală, pe care le poartă la ocazii, o dată la doi-trei ani, când părăsesc și ei bucătăria în care vegetează. Ființe de bucătărie. În plus, la o nuntă, la vestimentația asta mai asortează și niște sclipici. Acum, prin casă, la repezeală după toate aparențele, nu găsiseră niște sclipici mai de calitate. Civilizație egal politețe. Politețe de la *poli*-polizat. Așadar, să lucești, de unde nevoia de sclipici care să dea măcar iluzia polizării.

Cum m-au văzut, au rămas interziși. Dumneavoastră sunteți prozatorul Cutare? Aaaaa, păi, noi căutam un om serios, nu – nu că dumneavoastră ați avea figură de om neserios, Doamne ferește, au încercat să dreagă busuiocul, dar sunteți prea tânăr. Știți, tinerețea are avantajele și dezavantajele ei. Într-un cuvânt, cum a rezumat capul familiei, veterinarul burtos, nu riscăm cu dumneata! Așa a sintetizat, cu o logică brici, după ce s-a codit de ochii lumii.

V-am spus, avea o burtă de poveste, o burtă care te punea serios pe gânduri, băgase la ghiozdan sute de pui, curcani neoperabili, care nu au supraviețuit tratamentului aplicat… Veterinarul mi-a pus apoi o întrebare de baraj, ai carte de vizită, mă? Că așa auzise el, că la București oamenii respectabili,

serioși, au cărți de vizită, domnule! Conta Bucureștiul imaginar, nu cel real. N-am, bre, carte de vizită, dar am publicat și io o carte, dacă asta vă spune ceva. Vă e de folos ca să mă cântăriți, să mă evaluați.

Ce carte ai publicat, tu, mă? Ca și cum faptul ăsta era unul de toată mâna. În Fălticeni, la el, orice om care se respectă trage până la patru-cinci cărți pe an. Când nu e ocupat cu operarea vreunei tumori la cine știe ce jigodie de câine.

Fi-sa era destul de jenată. Arăta incredibil de normal cu așa părinți. Când te gândești ce gene moștenea. Sau poate mă-sa, din fericire, îl înșelase pe veterinar într-un moment de luciditate. Io aș încerca și cu dânsul, părea să zică. Dumnealui. Nimeni nu știe prea bine cum să mi se adreseze. O babă, odată, m-a abordat cu domnule… apoi m-a văzut că sunt destul de tânăr. Domnule… băiat. Și mi s-a părut frumos cum s-a repliat, după ce m-a studiat cu amănunțime. Așa primesc adresări *oximoronice*. Dar cu baba aceea a fost cel mai mișto. Domnule… a început, apoi a observat că nu eram chiar așa de puriu și a rezolvat impasul, domnuleeee… băiat! cum vă spuneam.

Veterinarul era un cap de familie respectabil. Nu-și lăsa odrasla pe mâna oricărui neavenit, care nu corespundea cu ideea lui despre ce înseamnă proză, Cultură înaltă. Câini plimbați, pipă, un birou impozant din lemn de cireș, somn după-masă și costum de firmă care să miroasă a tutun fin.

Dar atunci fi-sa a avut o reacție care a răzbunat orice replică a mea. Cât ai ei dezbăteau cu cine să mai încerce, scormoneau prin memorie pe cine mai cunosc în București, m-a luat deoparte și mi-a spus:

— Vă rog să-l scuzați pe tata! Că tata nici măcar nu e medic uman. E veterinar!

L-am lăsat în mă-sa. I se părea suspect, după cum mi-a mai spus, că io am fost excesiv de amabil la telefon, i-am așteptat în

stație, le-am cerut un preț destul de mic. Cum, mă, la banii mei? Mentalitatea conform căreia bărbat adevărat e ăla care își bate nevasta, o înjură. Nu-s obișnuiți să fie tratați omenește. Văd aici ceva suspect. Dacă-i înjuri, îi trimiți la mă-sa, asta le dă siguranță. Recunosc aici vechile umilințe și asta le oferă un sentiment de familiaritate. Mitocănia e semn de virilitate. Politețea e doar pentru eunuci.

Garanția faptului că ești specialist – să te porți mizerabil. Adică ei așa s-ar fi purtat în locul tău. Societate întemeiată pe o jecmănire mutuală. Zicea Tudor Octavian despre un meșter, un instalator care îi furase pantofii. Ce să facem, bre, furăm unul de la altul, s-o ducem toți bine, era justificarea.

Dă-l dracu' de veterinar, până la urmă. Mai bine să vă spun altceva. Mi-am amintit, apropo de instalator, cum un sociolog zicea despre comunism că a plecat de la un mare furt inițial, deproprietărirea. Și de aici reciprocitatea în furt. Furăm statul, că și el ne jefuiește, furăm unul de la altul. Circulația furtului în natură.

Foarte bine, i-am urat veterinarului, să caute un om serios. Unul la optzeci de ani cu coaiele-n roabă, care să nu atenteze la integritatea sexuală a fiică-sii. Totuși, avea și el ceva dreptate. Apropo de seriozitate, un scriitor mai cinic mă sfătuise să-mi pun o cravată – și să mă rad. Sfaturi literare nu are de ce să-mi dea, astea nu contează. E ultimul criteriu. Acum văd că avea dreptate în cinismul lui. Să mă deghizez. Cu geaca mea spălăcită, fesul meu etern, fesul meu negru și moaca nerasă, veterinarul avea dreptate să mă ia drept neserios. *Ei* așa te vor. Deghizează-te și dă-le la gioale tuturor nesimțiților. Așa te vor accepta. Îți vor fi chiar recunoscători. Dacă ești amabil, cazi victimă. Cal troian trebuie să fii. Să subminezi din interior. Sau ceva de genul ăsta.

10. Nervi

Apoi a fost episodul în urma căruia am primit identitatea de criminal. Trebuia să merg la cineva. Să-i duc ceva de la altcineva pentru o terță persoană. Ați înțeles.

Aveam o afacere, o combinație. Și acel cineva stătea la etajul opt al unui bloc. Blocul avea interfon. Eu, când am ajuns în fața blocului, aveam în mână o înghețată. Înghețata avea și cacao, și vanilie. O nebunie. Probabil și E-uri avea. Înghețata. Despre ea vorbim. Despre bloc deja ați aflat că avea opt etaje.

Așa că povestea de aici trebuie să înceapă. Spun convențional „să înceapă“, nicio poveste nu începe și nu se sfârșește undeva. Mă rog, să zicem că începe cum stăteam io jos, la rădăcina blocului, și mâncam pașnic din înghețată. Nu puteam urca așa, lingând din cornetul ăla. Mâncam. Nimic deosebit de semnalat până aici. Era o zi superbă. Trebuie să mă credeți, n-aveți încotro. Pe cuvânt, o zi care făcea toți banii.

Doar că, la un moment dat, am simțit niște ochi vigilenți înfipți în ceafă. Îi simți chiar dacă nu-i vezi. Știi că sunt acolo. Că te urmăresc. Ai unei babornițe cu nas de zgripțuroaică. Ai ei erau. De după o perdea. „Spionul“ din fiecare bloc. Care știe tot ce mișcă. Ține evidența ălora care au ieșit și toate cele. Priviri de agent secret, reprofilat în administrator blazat. N-o cunoșteam pe baba aia și nu știam ce poate avea cu mine.

Deconspirată, a ieșit la lumină și a sărit cu gura că de ce nu sunam la interfon, de ce stăteam acolo ca vita? Era o zi superbă, v-am spus, și numai chef de ceartă cu babe recalcitrante n-

aveam. Dar babornița continua să mă bestelească, să mă facă de băcănie. Cică săptămâna trecută chiar în bloc-acilea murise o fată. O tăiaseră unii. Și, din ce susținea ea, am dedus cum că unul dintre atacatorii ăia semăna perfect cu mine. Sau io aveam față de infractor. Dar, oricum, era ceva dubios cu persoana mea. Și că de-aia, argumenta perfect logic femeia, ezitam io să sun la interfon. Așteptam să iasă careva, să pătrund fraudulos în bloc și să căsăpesc alte vreo câteva tipe nevinovate. Vă dați seama, pe lângă mine, Jack Spintecătorul era un diletant împuțit.

Totul se întâmpla într-o zi splendidă, știu că mă repet, dar chiar așa era. Pe cuvânt. Și io mă uitam lung la babă. Iar ea privea cu reproș la mine, ca și cum îmi făcea o concesie că nu mă dădea imediat pe mâna poliției. Mâncam din înghețată pașnic, aplicat și, la întrebarea mea dacă am față de Râmaru sau de Pablo Escobar, baba a început să bâjbâie. S-a încheiat mai bine la capot, mi-a studiat apoi geanta în care putea descoperi, Doamne ferește, câteva hartane de prunc tranșat cu măiestrie și a zis că nu contează, tot o față de om de nimic am. Las' că știu io cum sunteți toți ăștia, intrați prin blocuri și umpleți cutiile poștale cu fluturași și pliante de-alea de la Metro.

Dintr-odată căpătasem un nou statut. Din ucigaș plătit devenisem ceva între poștaș și comis-voiajor. Și asta mi-a displăcut profund. Măcar Jack Spintecătorul avea ceva de artist, știa meserie. Condiția de factor poștal, de rotiță birocratică îmi displăcea de-a binelea. Baba n-avea pic de percepție interpersonală. I-am spus că m-a jignit nevăzând în mine altceva decât un jalnic hârțogar.

Să se hotărască. Ori așa, ori așa. Nu mă putea lua de undeva. Pe când io puteam să spun totul despre ea. Ce telenovelă văzuse olecuță mai devreme, cu cât luase gogoșarii

„de la țăran“ sau de câte ori strigase după nepoți în curtea interioară să vină-n casă să se schimbe că au transpirat și riscă să răcească. Viața ei era extrem de previzibilă. Probabil de dimineață își scosese la plimbare câinele gras și tembelizat de prea multă mâncare și lâncezeală. Acum, după-amiaza, aștepta să se întoarcă vecinii de la lucru și să-i descoasă.

Și furia asta a ei împotriva mea nu o înțeleg nici până azi. Era o zi superbă. Și o babă cu nervii la pământ, care se plictisea în apartamentul proprietate personală dintr-un cartier urât de blocuri urâte, a văzut în mine un posibil criminal. Când nimeni nu era în stare să-mi dea o identitate, când toți bâjbâiau, ea era pe cale să aibă o certitudine. Eram un criminal. Care mânca o înghețată cu vanilie și cacao. Iar dincolo de asta nu s-a mai întâmplat ceva demn de povestit.

Ba nu, a mai fost un episod. De ăsta era să uit. Era inevitabil, pentru că atunci când trebuie să strângi bani ca să scoți o carte și, așa ca mine, n-ai un nume, n-ai bani, pile și nici vreun post care să-ți permită unele contraservicii pentru sponsori, tipărirea despre care vorbeam devine lucrul dracului. Trebuie să te rogi de câțiva binevoitori cu dare de mână. Îi întrebi dacă nu-i stânjenește vreun excedent financiar. Le zici să te ajute cu o sumă „nesemnificativă“. Deși spui „nesemnificativ“ sperând ca ei să înțeleagă că e vorba despre o figură de stil, uneori lucrul ăsta nu se întâmplă. Ei nu înțeleg sau nu vor să înțeleagă.

În ceea ce mă privește, am avut norocul să întâlnesc destui binevoitori printre oamenii de afaceri. Sigur că unora le-am îndurat părerile lor despre artă. Au scris și ei în tinerețe. Între timp, s-au luat de afaceri, dar, dacă se țineau consecvent de scris, dădeau clasă multora dintre impostorii de azi.

Însă mai ales printre fețele bisericești am găsit generoși care au contribuit substanțial la tipărirea cărții. Decisiv. Și, dat fiind succesul avut la breasla preoțească, am apelat și la un

părinte de la mine din Câmpina, din orașul în care făcusem liceul.

Era o zi de toamnă destul de friguroasă. Un început de toamnă. În curtea bisericii. La slujba de duminică dimineață. Milogi puzderie, pe care coana preoteasă îi zburătăcea în răstimpuri. Concurența mea era formată dintr-o țigancă cu buză de iepure și-un puradel la sân, și un alt țigănuș, cu un fâș răpănos. Pe mine coana preoteasă nu m-a bruscat când a aflat pentru ce am venit. Pentru ce îl caut pe părinte. Și-am devenit brusc recunoscător. Aveam un statut privilegiat. Milog de lux.

Era, v-am mai spus, o zi destul de friguroasă. Și părintele avea de executat vreo câteva botezuri în ziua aia. Trei. Botezuri în grup. Mi-a spus să-l aștept să termine, apoi o să mă sponsorizeze de nu mă văd. Așteptam. Între timp, colegii mei făcuseră bani de-o bere. Chiar de-un metru de bere. Le mergea bine. Încercam să fur chiar de la maeștri câteva dintre tehnicile lor de argumentare. Știu un scriitor care are o tactică nemaipomenită când îți cere să-i faci cinste. Îți lasă de înțeles că el ți-a făcut o favoare, permițându-ți să-l cinstești. Exista și varianta să nu accepte. Și ce te făceai? Să fii mulțumit că ți-a permis. E o tehnică de reținut.

Părintele recita slujba cu o viteză amețitoare. Precum Ilie Dobre în zilele lui de glorie. Îi sfătuia pe nași să se așeze cu fața spre apus și să scuipe așa, ușor. Să se lepede de Satana și să scuipe, dar cu milă, zicea, pentru ca precipitațiile, jetul salivar să nu-i terfelească imaginea domnului Cutare, care uite că se proptise în ușa bisericii.

Și botezul a curs așa, în același ritm glumeț, ghiduș. O slujbă amuzantă, comică. Sau comercială. Apoi, părintele care avea chef de joacă a ochit în stranã doi copilași de vreo 6-7 ani. „Voi sunteți botezați?“ i-a întrebat. Ce dacă sunteți! Ia, dezbrăcarea, să vă mai botez o dată. Doamne, și ce s-a mai râs în biserică la

faza asta, când am văzut fețele îngrozite ale puștilor. Părintele avea categoric ceva de show-man.

Într-un final, părintele a dat cu ochii și de mine. Acuși vine, mi-a zis. Doar să dea o fugă de vreo oră jumate la o înmormântare. Și după aia se îndură și de mine. Uite-acuși. Ei, și când a venit, după trei-patru ore, mi-a făcut semn să mă apropii. Ținea pumnul strâns și iscodea cu privirea în juru-i. Logic, am dedus că în palma lui e „sponsorizarea“. Și mi-a strecurat în palmă un sul de bancnote. Cu fereală, nu cumva să vadă colegii mei. Să nu se simtă discriminați.

Am pipăit folmotocul pe drumul dintre mâna părintelui și buzunarul pantalonilor. Și mi-am zis că m-am scos. Era un teanc serios de bancnote. Am mulțumit, așa cum face un chelner care ia un bacșiș gras, și, cum am ieșit din curtea bisericii, am numărat captura. Erau zece bancnote de zece mii de lei. Zece bancnote nou-nouțe. O frumusețe de bancnote.

Și mi-am adus aminte că există un obicei, atunci când chemi vreun amărâștean să-ți mături prin curte, să-ți cioplească via sau mai știu io ce altă treabă din asta să-ți facă, nu-i dai doar o bancnotă, să nu i se-ncingă tărâța că l-ai fraierit. Ăla nu știe valoarea banilor. Îi dai mai multe bancnote mici. Ca să aibă impresia că l-ai umplut de bani. Că acea cărămidă de firfirici corespunde cu munca prestată.

În cele din urmă, cartea a apărut. Cu chiu, cu vai. I-am dus-o și părintelui. N-am avut să-i strecor în ea și zece bancnote nou-nouțe. A zece mii de lei fiecare. I-am pus acolo doar o hârtie de o sută, pe care o poate folosi și ca semn de carte.

11. Meditații la creativitate

Mă rog, nu știu dacă într-adevăr astea au fost cele mai umilitoare chestii. Sau cele mai recente și trebuie să găsesc io urgent o scuză. Să pun în cârca cuiva ce s-a întâmplat. Să-mi explic, să dau vina pe. Poate nici n-are așa mare importanță.

Vă ziceam de pregătire, de ce să nu fac pregătire? În facultatea mea, majoritatea profilor doar din asta trăiesc. Și nu s-ar încumeta nimeni să spună că trăiesc rău. Fac și io pregătire, barem așa, din ambâț, ca să le arăt că sunt mai tare decât ei. Ca un fel de răfuială indirectă. Și îmi place mie să fac. În afară de asta, de ce să nu recunosc?, aș cam muri de foame în lipsă de pregătiri, chiar dacă nu pretind decât prețuri de bun-simț.

Meditații la creativitate. Așa se cheamă ocupațiunea. Pentru majoritatea profilor, facultatea devine doar un pretext, o scuză, un alibi pentru a avea oameni la pregătire. Efortul principal îl depun la pregătiri. Unii fac și cu câte treizeci-patruzeci de oameni pe săptămână, cu turma. Vă dați seama cam câți bani scot din asta. E nevoie doar de un calcul matematic sumar. Douăj' de euroi înmulțiți cu fiecare cap de vită furajată. Un fost student care trăiește din asemenea meditații și-a luat garsonieră cu banii rezultați din afacerea asta. Când se dau rezultatele la admitere, vine și lasă cartea de vizită naivilor interesați să devină jurnaliști. Îți trebuie tupeu, coaie pentru ce face el – asta presupune o abjecție pe care nu prea pot s-o înțeleg.

Io nu fac o industrie din pregătiri. Sunt o manufactură într-

o mare de întreprinderi, vorba cuiva. Anul trecut am avut doar două speriate pe care le meditam. Acum tot două tipe. Dintre fetele de anul trecut, uneia îi luam o sută de mii. Ca să nu fie chiar degeaba. Și îmi făcea o plăcere extraordinară să stau cu ele și să scriem împreună niște texte, chiar cu deficitul lor de inteligență cu tot. Era un fel de cenaclu personalizat. Chiar mi se pare abject să iau bani pentru așa ceva. Chestie țărănească, de om care desfide contractul și pune preț doar pe înțelegerea între oameni. Mă rog, și o chestie de sexualitate sublimată cumva, pentru că una arăta trăsnet. Cel puțin când a venit, odată, cu o fustă scurtă pe sub care, din chiloții destul de strâmtuți, îi țâșnea o mustață zbârlită ca la motan, trebuie să recunosc, mi-a fost destul de greu să mă concentrez.

Creativitate. Mă rog. Pentru că trebuia să poarte un nume, a fost poreclită așa. Candidatul trebuie să povestească ceva, plecând de la o situație înscenată și destul de absurdă. Ca de pildă: „Ești la mare, înoți și la un moment dat apare un porc pe lângă tine în apă. Realizează un final pentru chestia asta.“ Reușești bine-mersi să ai finalul, dacă ai făcut pregătire cu un isteț din facultate, în marea majoritate a cazurilor, un jurnalist nu foarte talentat, cum ar fi Olaru, care a lucrat în TV trei zile, dar lucrul ăsta nu-l împiedică să se mândrească cu experiența lui jurnalistică acumulată în acele 72 de ore. Dacă faci cu el meditație, dacă e și în comisie, chiar nu trebuie să te frământi. Reciți disciplinat finalul pe care ți l-a dictat la pregătire și te-a pus să-l memorezi. E inutil să vă mai spun că e plină facultatea de indivizi care, de zece ani, la pregătire, nu fac altceva decât să dicteze câteva povestiri chinuite cu care se iau examene. Aceleași. Asta chiar că aduce a ritual. A repetiție rituală pândită de pericolul senilității.

Io chiar fac pregătire foarte serios, de-aia m-a enervat veterinarul – să mă acuze tocmai de superficialitate. Îi pun pe

oameni să-și aducă aminte tot felul de chestii, să rememoreze, să descopere în ei lucruri de care le era frică să vorbească. Hai că devin maniheist. Prea văd totul doar în alb și negru. Și nu e în regulă atâta lipsă de nuanță, să faci o împărțeală din asta extrem de rigidă, io deoparte, eroul pozitiv, singur împotriva tuturor, și de cealaltă parte scursura, caracuda. V-am spus că mă suspectez de tendințe paranoice. Să nu luați *mot-à-mot* ce se întâmplă să emit, altfel veți avea serioase probleme de înțelegere.

Mai bine, hai să vă dau și alte subiecte. Poate în viitorul apropiat o coincidență tulburătoare face să dați admitere sau aveți prin familie pe cineva care să fie interesat. De pildă. Subiecte. Părerea ta despre avort sau despre legalizarea prostituției – ce crezi tu în legătură cu. Sau Olaru, cu care te meditezi, ce crede. Să-i redai părerea, să i-o restitui. Să pui porecle membrilor comisiei. Nici urmă de bibliografie, pentru că, dintre profesori, puțini mai pun mâna pe o carte. Și pentru mulți profesori e mai important, ca să lucrezi într-o facultate de jurnalism, să publici la *Practic în bucătărie* decât la o revistă literară. Și, oricum, apropo de citit, profesorii universitari citesc extrem de puțin. În mare parte, lucrări de-ale studenților, teze de licență, devin un fel de funcționari universitari care citesc lucruri de slabă calitate, pentru că dintre producțiile studenților în puține poți identifica oarește calități.

Ce-ar fi de acuzat la profii de la noi e un fel de ipocrizie greu de înțeles, care mă scoate uneori din pepeni. Spunea cineva la curs că puștii de azi ar fi niște privilegiați având acces la Internet și putând vedea o droaie de filme din celebra triadă pumni-pistoale-gagici goale. Nimic nu se compară cu telenovelele și jocurile pe calculator, cum ar veni. Toate astea sunt o binefacere. Pentru un intelectual, atare afirmație te lasă paf. Admite, cu alte cuvinte, că el și colegii lui de generație au

devenit intelectuali pentru că n-au avut încotro. Pierdeau vremea cu marea literatură din pură plictiseală. Ca să-și omoare timpul, citeau și scriau despre literatură. Nu se inventase Liga Campionilor în anii ‘80. Așa că el, intelectualul, reușea aici performanța de a pune literatura pe același plan cu tricotatul. Ea devine o ocupație de toată mâna. Ai de ales între a juca o partidă de table și a-l citi pe Kafka. Nu spun că partida de table ar fi în sine ceva condamnabil. Orice partidă de table e o experiență de viață. Pe cuvântul meu.

Ar fi câteva posibilități pentru a explica discursul ăsta destul de contradictoriu al unui asemenea tip de intelectual. Și al altora din aceeași familie culturală. Discursul nu e atât de inocent pe cât pare. Ci grav și perfid. Dar, deocamdată, uite de ce e contradictoriu. Păi, pentru că, după această apologie a culturii de masă, adaugi și faptul că nu te mai recunoști în lumea de azi. Așa că sau e vorba despre o delicată luare în balon a amintitei lumi de azi și toată tămâierea anterioară trebuie citită pe invers, sau, înainte de ‘89, tu vedeai în literatură doar o sursă de parvenire. Și, acum, regreți sincer că nu te-ai uitat ca toată lumea bună la Cartoon Network. În loc să-l citești pe Lévi-Strauss ca zevzecul. Aici ne duce gândul. Acolo ne duce bestia.

Oricum, sigur e că cel care spune asta sau nu crede în ce spune, sau cândva s-a aflat într-o gravă impostură. Și nici atunci nu credea în nimic din ce dădea pe goarnă.

Acum, ce e grav. Inacceptabil este faptul că același tip de om afirmă că literatura, cultura ar fi pe moarte. Și contribuie în felul ăsta la întreținerea unei stări de lucruri deplorabile. Spunând aceasta, devine complice. Complice stării. Cuvintele cheamă întotdeauna realitatea – și nu e bine să ignori asta. De fapt, sub cuvintele tale borșește disprețul. Te simți ratat, eșuat. Maimuțărești discursul unor indivizi integrați. Ce au aflat care-i

șmenul. Dar nu ești decât groaznic de derutat, de confuz.

Și cel mai important lucru e că dai impresia că n-ai crezut niciodată în cultură. A fost doar ceva de bonton. La modă cândva. Te câcâiai cu literatura, pentru că toate rafinamentele astea puteau deveni, la o adică, o sursă de parvenire. Iar acum maimuțărești un soi de hedonism pârțâit, deși nu ești decât un cufurit regretabil. Altă variantă ar fi că nici nu crezi în ce spui. Azi dă bine să nu pari prea riguros, să faci pe jucăușul, chiar dacă în forul tău interior ești un fost tocilar agorafobic.

Ce să vă mai spun. Selecția candidaților în facultatea noastră e absolut irelevantă. Sunt două tipuri de studenți: cei care au făcut pregătire și cei care nu recunosc. În general, fiecare aspect din facultate poate fi rezumat printr-un banc.

La o adică, admiterea ar putea fi utilă, ai putea să verifici cât de inventiv e un tip, cât îl duce bibilica, dar ea oferă acces doar unor impostori sau tocilari care memorează ce le-a dictat profu' de creativitate, care de obicei e, cum spuneam, un fost jurnalist resentimentar care are și el ocazia să se dea rotund față de niște puști timp de două ore, cât ține pregătirea. Deși de multe ori îi lasă acolo și el pleacă la piață sau să discute cu un vecin. Sau mai are ocazia să reguleze și el ceva prospătură. De cele mai multe ori, jurnalistul ăsta resentimentar e gata să-ți povestească „Ce-ar fi fost el dacă…". De fapt, el nici măcar ratat nu e. Ratatul are un anumit farmec. El e un mediocru. Și abia acești mediocri resentimentari sunt niște inși extrem de periculoși.

Țucălarul ăsta e exact individul care „a avut de gând să…". Ce-ar fi fost el dacă. Pentru el, cele mai de seamă performanțe literare sunt bețiile trase în compania cine știe cărui ziarist oarecum cunoscut. Țucălarul se va considera un „ales" și dacă a dat mâna cu acel ziarist. Și dacă s-a troșcăit în aceeași bombă în care se mai afla și omul respectiv e pentru el o performanță.

Suflet de slugă, în fond. „Șefu', vedeți că aveți o scamă…“ Țucălarul are întotdeauna un șef. Iar dacă nu are – are nevoie. Și-l caută. Sau și-l inventează.

Și, desigur, țucălarul nu a apucat să-și împlinească destinul, pentru că i s-au pus bețe-n roate, a căzut victimă iudeo-masoneriei sau altei grupări oculte care nu apreciază adevăratele valori. Mai e de remarcat la un țucălar voluptatea cu care își contemplă ratarea. Și abjecția imensă. Am colege care mi-au povestit ce au pățit cu unul mai obsedat sexual, care se dă și la studente, și la elevele de la pregătire. Stătea acasă în niște pantaloni din aceia albaștri, de muncitor, niște pantaloni largi, nu știu exact materialul, și s-a așezat odată lângă ea, i-a pus, i-a sprijinit ștremelagul pe crac. Ștremeleagul, care în pantalonii aceia largi avea suficientă libertate de mișcare, era destul de zglobiu. Ea s-a retras și l-a privit cu milă. Noroc că era versată, astea mai nefutute se înroșesc, nu știu cum să reacționeze. De atunci nu s-a mai atins de ea și au colaborat eficient în continuare.

Apoi ea a dat examen, el era în comisie la oral, și-a amintit momentul de tandrețe rămas neconsumat, i-a umflat nota, s-au revăzut și în facultate, au ieșit în oraș, la vila lui de la Cheia. Și vă dați seama cum se desfășoară examenele după un futai la Cheia. Vorba unui prof de la Litere, de pe vremuri, și critic literar, după ce scria câte o cronică favorabilă vreunei farfuze fără un gram de chemare literară: „Cum, dragă, seara o fut și a doua zi să spun că n-are talent?“

Asta e important: că profii de la noi își epuizează puținele idei în pregătirile pe care le fac și, când aceiași oameni le vin la curs, nu mai au ce să le spună în plus decât acele două-trei bancuri sau pilde extrase din experiența lor de viață cu care i-au amețit la pregătire. Facultatea – o prelungire absolut inutilă a meditațiilor. Nu mai au ce să ne spună și ne trimit să ne

căutăm de lucru. La muncă, nenorociților! E un mod și ăsta de a-ți recunoaște incapacitatea. Io nu am ce să-ți spun! Pleacă în lume, poate găsești pe cineva. Du-te la vecinu'! După care se laudă că studenții lor lucrează încă din timpul facultății. Chestie destul de firească, dacă nu facem cursuri, barem să muncim pe undeva, să nu frecăm inutil menta.

Oricum, deja printre noi e răspândită vorba că am luat plasă că am intrat la facultatea asta. Bine, și așteptările sunt destul de mari. Pronunți cuvântul „jurnalist" și îți apar în fața ochilor doar vedete și prezentatori de știri lucioși și cu creierii spălați. Cea mai mare tâmpenie mi se pare să-ți faci idol dintr-o vietate cu creier subdezvoltat pe care patinează musca. Noi, studenții, ne-am obișnuit să ne plângem de milă, măcar avem libertatea să ne băgăm picioarele în facultate, să-i înjurăm că ne-au luat banii pe pregătiri. Ne compătimim. La fel ca profii. Pentru că, se știe, din școală ieși cu modul de comportament al profului – nu memorează nimeni înălțimea Everestului.

12. *Let it be*

Io nu am prea făcut pregătire. Nu prea. Ai, țigane, bilet? Nu prea. Am fost de vreo trei ori la un tip îngrozitor de blazat, cu care apoi am făcut un seminar. Un tip de treabă, în fond, dar care se plictisise de toată cloaca. De-asta, mai târziu, când s-a lămurit, și-a luat calabalâcul.

Problema e că noi întreținem toată cocina asta făcând reclamă an de an facultății, trimițând alți și alți nefericiți la pregătire. Ne e jenă să recunoaștem că suntem niște ratați, că n-avem niciun viitor. Io măcar am scăparea asta cu scrisul. Dar sunt atâția colegi *tabula rasa*. Și io am nevoie de oameni care să mă incite, care să-mi piște orgoliul, să mă oblige să-i cuceresc, nu de legume. Vreau oameni pe care să fie nevoie să-i uimesc permanent. Colegi care n-au la ce se gândi. Cursurile de tip: „Cum să…“ nu le pun mintea la contribuție niciun pic. Cum să stai la o masă de afaceri, cum să ții furculița. Parcă ar fi o facultate pentru stewardese, pentru însoțitoare de zbor. Cum să țină chelnerul șervețelul. Mă revoltă la culme abordarea asta destul de trivială, care nu ia în calcul că un obiect nu e un simplu obiect, n-are doar o funcție utilitară. Vă rog să mă credeți. O bancnotă nu e o bancnotă și atât. O bere e chiar un obiect social total. Poți să vorbești despre o bere și să descoperi aici o întreagă țesătură de relații, de corespondențe. Legăturile economice, statut social și toate prostiile astea.

Îmi povestea un unchi de-al meu, Nae Stabiliment, despre care am scris și în prima mea carte și voi mai scrie și de aici

înainte, pentru că io, de fapt, de la el am învățat cum e cu povestitul, îmi spunea cum s-a dus în casa unui ștab să-i monteze o chiuvetă. Care chiuvetă era mult prea mică și el calcula cam ce implicații psihologice ar putea să aibă chestia asta, faptul că acea chiuvetă nu are niște dimensiuni corespunzătoare, că sunt chiuvete pentru diverse tipuri umane, iar să te privești din plonjeu, contraplonjeu, nu-i totuna. Asta are niște implicații de care trebuie să ții cont. O să vă mai povestesc io despre Nae Stabiliment. Știe să găsească o semnificație în orice sfârâiac, de fapt. Odată i-a sărit dintr-un ciocan sau șmol, asta fiind denumirea corectă, i-a sărit un șpan în picior, pentru că a dat așa, ca neamul prost. N-a simțit decât o arsură, o fulgerare. Apoi a văzut la radiografie în gambă o așchie care oricând o putea lua la vale pe crac și cine știe unde se mai oprea. O pișcătură, atât a simțit. Acum zicea că, dacă face copii, ar ieși ceva între omul cu masca de fier și RoboCop. N-o să mai aibă niciodată lipsă de fier în organism. Necazuri cu fierul. Adică pentru el nu era o întâmplare oarecare. Era un scenariu, o poveste. Cert și important era că la el obiectul mai avea ceva în afară de stricta lui utilizare. De instrucțiunile de folosire. Nu pot să explic mai clar de atât. Era un autor care zicea că animalul totemic nu e un animal pentru mâncat, ci pentru gândit.

Facultatea te învață cum să faci ceva, nu de ce. Și nu e bine. Un individ e cu atât mai interesant cu cât se interoghează asupra a ceea ce face, devine autoreflexiv, nu când lucrează orbește. Cert e că aici, în facultate, ne e rușine să recunoaștem că am luat plasă. Când merg acasă, toată lumea mă invidiază pentru statutul meu. Ăla de la ziar, mi se spune. Și ăștia se chinuie să-mi găsească o identitate și se amăgesc că le-a ieșit pasența.

Nae e furnizorul meu de materie primă narativă. Dacă stau

să mă gândesc bine, io de la el am învățat să scriu, pentru că, așa cum îi spune și numele, Nae Stabiliment e o instituție. Se manifestă în bucătăria bunică-mii din Bușteni, o bucătărie igrasioasă, joasă, cu pereți umezi, cojiți, și o chiuvetă care țârcâia încontinuu. Se spârcâia. Un zgomot intermitent, supărător. O bucătărie importantă, pentru că, până nu demult, aici își bea cafeaua cam toată strada pe care locuia bunică-mea. Din când în când, trecea cineva și lăsa un pic de cafea, un pliculeț, contribuia la fondul comun. Și aici am auzit multe – și am învățat să scriu.

Nae Stabiliment, dacă s-ar fi apucat de scris, îi bătea pe umăr pe mulți scriitori români contemporani. Mi-a povestit o grămadă de chestii din copilăria lui. Ce făcea pe vremea aia. Ce-i bubuia mintea. Cum trăgea un fotbal în biserică, de pildă. O poartă era naosul, iar altarul – cealaltă. Undeva în Valea Spumoasă se juca de-a indienii. Acolo era o peșteră cu două intrări. E și acum – și miroase a urs peștera. Încins miroase, stătut. Între rugi de zmeură și ferigi buboase. Femeile n-aveau dreptul să pătrundă acolo. Doar războinicii. Probabil și asta spune ceva despre originea sacrului.

Și războinicii ăștia, odată, au atacat un trenuleț care ducea bușteni la Fabrica de Hârtie. Pe mecanic l-au imobilizat și l-au legat de un copac. L-au lăsat acolo, la Stâlpul Infamiei. O față palidă ca mecanicul nici nu merita un alt tratament. Unul care se îmbăta de trei ori în decursul aceleiași zile. Seara îl descărcau copiii la poartă din căruciorul cu butelii, iar el cânta: „Du-mă acasă, măi tramvai!“ Stătea prin parc și se milogea de trecători să-i cumpere de la farmacie frecție Diana, că e bătrân și-l dor picioarele la o deplasare așa de lungă. Ca să-și frece picioarele, pretexta că-i trebuie frecția în discuție. După ce o primea, din trei-patru gâlgâituri extrem de responsabile nu mai rămânea nimic de trăscănit din sticla aia.

Când au împlinit 14 sau poate 15 ani, Nae și ai lui și-au îngropat arcurile, tomahawk-urile și „pungile cu medicamente“ într-un loc numit Crucea lui Magheru. Și un legământ semnat cu sânge au îngropat. Într-o sticlă de Pepsi era legământul. Odată, am mers la Crucea lui Magheru cu Nae, am săpat, dar n-am mai găsit nimic. Poate că nu ăla era locul. Sau poate tot ceea ce povestea el erau invenții. Să-ți povestești copilăria așa cum face Nae e cel mai frumos lucru de pe lumea asta. Când un om își povestește copilăria, își reamintește chestii care acum poate că s-au descărcat de vreo noimă. Își amintește mirosul copilăriei. Copilăria are un miros al ei. Se amușină. Sau ceva de genul ăsta.

Dac-ar fi după mine, aș obliga toți aleșii neamului să se supună la o probă. În loc de acea depunere de jurământ unde toți confundă „propășirea“ cu „prăbușirea“, i-aș obliga să istorisească o întâmplare din copilăria lor. Și fac pariu că vor deveni alți oameni, se vor înmuia, își vor aduce aminte de candoarea aceea superbă de acum mulți ani. Sau li s-ar face pur și simplu rușine. Ticăloși devin doar oamenii care n-au avut parte de copilărie.

La începutul anilor ‘70, Nae era înnebunit după Cornel Chiriac, Metronom, după Lennon, McCartney etc. Toată lumea era, de fapt. Toată lumea bună, vreau să spun, restul ascultau porcării cu macarale în zări argintii. Nu ascultau. Suportau.

Furase de la școală, din laboratorul de fizică, tot felul de piese, instrumente, și-și îmbunătățise aparatul de radio, să prindă Europa Liberă. Toți colegii se strângeau la Nae și-l ascultau pe Cornel Chiriac. Pe George Harrison, Ringo și ceilalți. Ca un cuib de disidenți. Făceau ceva subversiv, interzis. Tocmai apăruse *Let it be*. Cine n-a auzit de *Let it be* să-i fie rușine. Să întrerupă lectura și să pună rapid mâna să asculte piesa. Ca să avem un background comun.

Nae și tovarășii lui i-au trimis lui Cornel Chiriac o scrisoare. Își dedicau singuri *Let it be*. Scrisoarea a ajuns în Germania, după o sumedenie de peripeții. Ca un transfug. Nu era semnată. Doar porecle. Pseudonime. Hendrix, Vulpoiul cel Șiret, Old Shatterhand, Indianul Talpă-Iute. Așa se semnau Nae și ai lui. Trecuseră, în schimb, liceul pe plic. N-au fost destul de vigilenți. Clasa a X-a din orașul Cutare.

După ce Cornel Chiriac le-a dedicat piesa, a doua zi, la școală, puștii radiau. Ai văzut, mânca-ți-aș? La a doua oră însă, unul cu ceafa groasă i-a chemat la cancelarie. Amprente, declarații. De ce conspirați, mă, împotriva statului român? Ăștia habar n-aveau despre ce e vorba. La 16 ani, ce să complotezi? Abia ai învățat să-ți înnozi cravata. Beatles purtau cravată. Nu se făcea să nu-ți imiți idolii. Azi, cravata e ceva câh. Doar papagalii mai poartă. L-am văzut pe unul care asorta cravata la trening. Că veni vorba.

În beciurile Securității, tot tacâmul, palme peste cap, lampă în ochi, degete tăvălite prin tuș în toate felurile și, mai ales, groaza de a nu înțelege cu ce ai greșit.

Pe scurt, Nae și ai lui au fost acuzați că întrețin corespondență cu străinii, că subminează siguranța națională. După ce au cercetat și casa lui Nae, ăia cu ceafa groasă și frunte îngustă au mai depistat ceva suspect. Într-un garaj, puștii organizau un campionat de tenis de masă. Și, într-un carnet, treceau scorul. Și nu semnau Nae, Gigi, Toni, Adi și-așa mai departe. Ci: Stan Smith, Borg, iar unul mai țigănos devenise Arthur Ashe. Ghinionul lui că era de culoare. Securiștii imediat și-au dat seama că astea sunt numele lor de cod. Conspirative. De agenți secreți. Mai erau și cosmopoliți. Doar ăia care-și aleseseră ca pseudonim Țiriac și Năstase au fost exonerați.

Unul dintre infractori avuse bunicul simpatizant legionar. Securiștii au bănuit că aici precis se ascunde un grupuscul ce

urmărește revitalizarea mișcării legionare. Și că scrisoarea pentru Cornel Chiriac era un mesaj cifrat. Asta a fost concluzia. *Let it Be*! Lasă să fie! Adică, rebeliunea se amână. Ei aveau în plan ceva care deocamdată poate să mai aștepte.

Și toate astea pentru o simplă piesă. Din nou, vorba vine simplă. *Let it be* e o piesă mare. Când o asculți, simți un fior pe șira spinării. În stomac. Și simți nevoia s-o asculți cu ochii închiși.

13. Mirel

Mă întorceam acasă odată. Merg acasă ca să mă limpezesc. Am nevoie de un fel de cantonament din acesta după două-trei săptămâni de stat prin București. Era iarnă și nu circulau autobuzele. Mergeam pe jos și îmi aduceam aminte de anii din liceu, când făceam naveta și mai trebuia să o iau *per pedes* când nu ajungeau mașinile la timp. Tot iarna. Într-o iarnă am dat aici peste o babă stafidită, care povestea cum a lovit-o o mașină, cum a confundat-o șoferul cu o pisică. Era sub mașină și oamenii comentau, mă, e câine! După care unul, când a văzut-o răsărind de sub cauciucuri, a concluzionat: nu e om, ți-am zis io că e pisică?! Nu știu de ce îmi aduc aminte de baba aia. Tot pe aici făceam caravane pe biciclete, veneam în parcări să adunăm cutii de bere goale. Cutii capitaliste. Că tot vorbeam că un obiect nu e doar un simplu obiect. Ne gândeam cum o duc străinii, ce bine e la ei dacă își permit să arunce așa minunății de cutii, atent lucrate, artă fină bizantină. Io le pusesem pe un bufet. Obiectele de serie căpătau aură, unicitate. Le aranjasem frumos, deși nu obișnuiam să fiu ordonat, chivernisit.

Era iarnă atunci. Mergeam acasă și aveam așa, un gol în stomac. Asta simt de fiecare dată când văd dealurile din preajma satului meu. Pur și simplu. Nu e pășunism, deși aș vrea odată să scriu un roman pășunist sincer, îngrozitor de sincer. Sau o carte de povești. Am așa, un sentimentalism contraproductiv. Sunt marcat poate și de cărțile din copilărie. Uite, atunci, lecturile de căpătâi îmi erau cărțile istorice ale lui

Alexandru Mitru. Cărți în care Gelu își smulge săgeata din piept și se apucă să taie la turci. Sau poate Menumorut era cel care făcea din osmanlâi tăiței. Cine mai știe, că toți erau construiți după același tipic! Totuși, simplul fapt că am reținut numele astea ar proba teza conform căreia acele cărți m-au marcat.

Am avut o istorie de mardeiași, dacă te luai după Dumitru Almaș sau Radu Theodoru. După cărțile alea, Ștefan cel Mare, Fane Babanu pentru intimi, e viteaz până la exasperare și Rrromânul în general e bun de crapă. Așa bun, că frizează prostia. Mai țin minte de atunci și o carte cu Român Gruia Grozovanul. Și altele pe care uite că nu mai am chef să vi le spun.

Pe atunci, încercam să mă port exact ca băieții ăia. Ca un erou. Aveam săbii din lemn, arc cu săgeți. Arme în toată regula. Pe dealurile de care amintesc mergeam și mă jucam de-a indienii, de-a dacii și romanii. Deși eram programat să devin un naționalist feroce, temperamentul războinic n-a supraviețuit și peste ani. Nu m-am mai bătut cu cineva de prin clasa a VII-a. Așadar, păzea, că nu se știe… Și nici mare patriot nu cred că sunt. Adică nu scot pistolul când văd un turc, așa cum mă învățau cărțile alea. Mă învățau să conviețuiesc cu războiul. De-aia despre patriotism nu se vorbește decât cu cuțitul între dinți. Oameni care au învățat structura lumii din filmele lui Sergiu Nicolaescu și care au mari nedumeriri că societatea asta le cere să-și reprime mânia, nu s-o exhibe.

Patriotismul e altceva. Nu borhot naționalist. Din când în când, sunt patriot. Atunci când, la fel ca acum, mi se întâmplă să mă întorc acasă de undeva și din tren sau din mașină văd dealurile astea din jurul Câmpinei și al Băneștiului. Atunci, nu știu cum să explic mai bine, simt că dealurile astea îmi aparțin. Îmi aduc aminte cum mergeam acolo să joc fotbal cu Țeavă, Gogu, Cotețu. Îmi amintesc cum furam cireșe – și devin dintr-

odată patriot. E ceva care nu se poate explica. Sau, în orice caz, se poate explica, dar fără să te folosești, să te ajuți de cuvinte.

E aproximativ același lucru pe care îl simte cineva care-mi spunea că e convins că a trăit și o altă viață. Că-și aduce câteodată aminte de un oraș în care nu crede că a călcat vreodată, un oraș ridicat undeva pe niște coline. Nu visează, ci îi vin așa, în minte, niște străzi pietruite, înguste și cu foarte mult praf. E liniște, cel mult un zgomot vătuit, sunt capre pe colinele acelea și parcă se aud țipete de pescărușI. Nu e foarte sigur că o astfel de combinație de floră și faună există undeva în natură, dar descrierea pare să corespundă unui oraș grecesc pe care respectivul crede că l-a vizitat într-o viață anterioară.

Cam așa simt și eu patriotismul. Rudă cu metempsihoza. Nu mai pot fi patriot. Doar îmi pot bănui o veche reîncarnare, când trupul meu încă mai ținea de un teritoriu.

Veneam deci spre casă și m-am întâlnit cu Mirel, fostul meu coleg, unul despre care se spunea că nu știe nici câte roți are vaporul. Stătea în ultima bancă, lângă profu' de mate, care din când în când îi mai altoia câte una, câte o scatoalcă pe ceafă. Stătea în ultima bancă și era nasol, pentru că, dacă, de exemplu, cel care ieșea la tablă nu știa ceva, profu' se înfuria și din comoditate nu mai parcurgea cei 10-11 metri până în locul în care se afla vinovatul, ignorantul. Se răzbuna pe Mirel, pe care-l avea acolo la îndemână. Paratrăsnetul clasei era Mirel. O adevărată funcție socială îndeplinea el acolo. Câte palme n-a încasat și în locul meu! Era un fel de diviziune a muncii. Unii lucrează probleme la tablă, alții iau mardeală. Mardeală prin procură. Și poate asta i-a accentuat retardarea. Se izbea cu castana în capul cu gura deschisă. Avea și asemenea clipe de inspirație. Ciocănea, țuguia buzele, își transforma capul într-un fel de cutie de rezonanță și ne arăta că suna a gol. Avea succes trucul ăsta al lui. Ce v-am zis că n-am nimic înăuntru! părea el

foarte mândru.

— Hopa, Penelopa, face când mă vede.

Învățase expresii noi la fabrica aia unde zicea că lucrează. S-a schimbat boierul, nu e cum îl știi. Devenise ceva mai șmecher. Poate se și însurase, deși Mirel e omul pe care cu un foarte mare efort de imaginație ți l-ai imagina făcând sex cu o femeie. În școală îi era greu și să țină pixul în mână. Îl manevra ca pe o furculiță, cu care înghiorlănești în farfurie. Îl treceau profii ca să nu se împuțineze clasele, să-și piardă ei norma, catedra. Era „cap de locuitor“. Să iasă la numărătoare tot lotul. A încasat el palme, dar i-a folosit. Fără ele nu era „prost cu diplomă“. O categorie umană creată de comunism după decreței – sau cetățenii de la bloc.

— Tot mai înveți și-acuma? *Îmi pare rău despre tine,* părea să zică. Tot mai înveți? m-a întrebat iarăși, cu o compătimire tulburătoare și reală, ca venind din partea unuia pentru care școala înseamnă doar castane încasate în plină figură, cucuie, vânătăi și echimoze. La asta s-ar reduce. De fapt, și la mine o mare însemnătate o au coșmarurile despre ora de chimie. Amintiri fizice traumatizante.

Mă îmbățoșez și îi spun că sunt la Jurnalism. Îi spun ca un bou, ca și cum să ia aminte, că io, la București acolo, sunt mare, cum zicea și bătrânul Moromete, am tăiat Bucureștiul pe din două, jumate e al meu. Am scos și o carte, îi zic, dar văd că n-are de gând să reacționeze.

— Am și io un văr la de-aia, cum îi zice, la menajerie economică, s-a simțit el dator să mă pună la punct.

Să-mi arate că se descurcă, totuși.

— Unde, mă?

— La *Ase, Beseme, Pese,* ceva de genul ăsta!

Pentru el, tot cam aia era, ceva în afara fabricii lui. Cum pentru europenii Evului Mediu exista doar conceptul de

sălbatic, nu de sălbatici. Tot ce e în afara tribului nostru – e totuna, otova, de-a valma. Asta am auzit-o la un curs de la un prof foarte mișto, care a fost obligat să plece din facultate. Mirel povestește pur și simplu cum e la el la fabrică. Se simte bine acolo, după câte se pare. Le știe, le are. Și nu pot decât să-l felicit. E un om fericit. Un om al Renașterii în fabrica aia.

— Nu e muncă tiranică, așa, da' să știi că trag de-mi ies ochii! Da' nu mă plâng! Am, cum se zice, forță de muncă! Am făcut pariu cu unii că mut o Skodă. Era parcată aiurea prin curte. Și-am mutat-o, am tras de ea, dar, pân' la coadă, am mutat-o, să moară copiii mei!

— Ce, te pomenești că ai și copii!

— Hehe, vorba vine. Altă dată am ridicat o țeavă de cinci țoli. Știi cum e. Opt metri lungime. Singur am ridicat-o. Fugi, mă, îmi zicese toți, nu mă credea! Ei, e posibilități care se poate și posibilități care nu se poate, zice Mirel, expresie pe care pun pariu că a adoptat-o după ce a văzut că la alții are succes.

O rostește și se așteaptă să-l felicit pentru că e haios tare.

E un erou local. La 1,80 și cel puțin 120 de kile, nu s-ar zice că e un sfrijit, așa că performanțele sale sunt plauzibile, cu atât mai mult cu cât capacitatea sa de a inova, de a inventa e destul de redusă.

Țin minte că s-a ridicat odată, la o oră, o tipă care stătea exact în fața lui Mirel. „Tovarășa, elevul Purcaru Emil a zis «pula»". „Da', Mirel", s-a răstit profa, „ce e aia «pula»? Poate ne explici și nouă. Că noi nu știm." Mă rog, tovarășa avea vreo doi copii, deci erau mici posibilitățile de a nu ști ce denumește cuvântul pe care îl pronunța cu atâta determinare.

La care Mirel a dres busuiocul în felul următor. „Da', ce-ai cu noi, fă, pentru ce să dăm cu var? N-am zis «pula», am zis «pulma»!" Și așa a decurs conversația asta licențioasă care urmărea să stabilească diferențele de nuanță dintre *pulă* și

pulmă – și noi ne tăvăleam prin bănci de râs.

Altă dată, fază de zece puncte, eram la ora de limba și literatura română, la *Șoseaua Nordului* a lui Eugen Barbu, țin minte lecția cu așa mare precizie pentru că desenasem în fața unui tanc un bețiv cu o sticlă incendiară în mână, îmbunătățisem desenul preexistent. Și profa a încercat să ne stimuleze, hai să fim o dată oameni serioși, hai să avem o discuție cât de cât inteligentă despre textul ăsta. Probabil îndemnul venea după un eșec prealabil. Dădusem chix la vreo teză, făcusem dovada absolutei incompatibilități dintre noi și școală, cine știe. Și, care mai de care, am început să punem întrebări – despre drama personajului principal, despre transformările lui, discuția începea să aibă cât de cât un nivel rezonabil. Luat de val, a ridicat și Mirel mâna să întrebe ceva. Profa l-a ignorat, taci, mă, din gură, că iar te faci de rahat, te-ai trezit și tu taman acu' să pui întrebări! Dar Mirel insista. Și i s-a permis să vorbească, moment în care el a dat glas extrem de solemn unei nelămuriri esențiale. „Tovarășa, toate ca toate, dar io n-am înțeles un cuvânt, ce-i aia «tomulete»?“ Nu cred că trebuie să mai spun că Tomulete era unul dintre personajele din *Șoseaua Nordului*.

Îmi povestește în continuare tot felul de nimicuri despre soră-sa, care e plecată prin Germania ca baby-sitter. A văzut în poze cum aveau ăia un covor persan rotund, fac într-o lună cât noi într-o viață. Iote, mă, ăsta dă și lecții de viață! Cică speră să plece și el. Păi, până când o viaț-amară și-un trai meschin? Soră-sa i-a adus bani, și-a luat și celular, iete ce număr de curvă are! Știe toate subtilitățile. De pildă, îi cunoaște la fix pe ăia care au început conducte. Uite, îl vezi pe ăla cu Merțan? E tractorist la noi la fabrică. Păi, dacă tu n-ai fost strângător, măi Mirel!

— Ce-o să fii, mă, acolo, baby-sitter?

— E, na, nu-l știi pe Mișu, a fost, a dat cu vastu', a dat

kilometrajul înapoi la niște mașini, ai văzut ce mașină boboc și-a luat. Sau pe tine deja te lasă rece astea, că la București acolo e plin de mașini ale lu' Gigi Kent, Fane Spoitoru. Oricum, a început și România să se dezvolteze.

Pronunță numele ălora ca și cum ar fi niște oameni de toată isprava. Nu ca opăriții de aici, care se mulțumesc cu un Peugeot la mâna a doua. Oameni bazați. A fost și el în București și, ca să-l citez, *rămânese* cu impresia că n-ar putea trăi acolo. Aici doar Mișu era frecventabil. Așa de capabil era, zicea Mirel, că și la pârnaie dacă ar fi intrat, precis ar fi ajuns șef de cameră. Maximum de competență doar așa putea fi atins.

De când nu l-am văzut, a învățat să pronunțe „Peugeot", pentru că odată se certa cu unul, bă, nu-i așa că tu ai o mașină *peugeot*, nu *piujo*, cum zice ăsta?

— Mi-am luat și io acu'an carnet.

Iete-al dracu', intrase în viață, io eram un amărât. Oaia neagră. El avea un statut. Ca să revenim la bunele noastre obsesii.

— Să vezi ce-am pățit cu psihologu', când să-mi iau carnetu'! Că m-a întrebat doar tâmpenii. Că mai ai frați p-acasă? Auzi la el? Ai câine? Am câșin din ăla, îl știi! Sau caniș? E vre'nic? Câinele adică. Numai întrebări tâmpite, dar asta e politica psihologului, am aflat io după aia. Mi-a zis a lu' Mazilu, să vezi că ăsta a primit moștenire de 5.000 de dolari și i-a dat două milioane unei fufe fără dinți în gură. I-a luat niște adidași de trei milioane la un agarici, că așa a vrut mușchii lui. Era la biserică cu un diplomat și cu ochelari de soare, să vadă lumea ce șmecher e. Dus cu capu'!

O lume veselă în inconștiența ei. Încă se mai poate trăi. Chiar te tonifică, te aduce cu picioarele pe pământ. În lumea lui Mirel, din moment ce mă învârteam pe lângă Gigi Kent și alți indivizi de valoare, nu aveam cum să fiu un *loser*. Doar ceva

mai ciudat. Scriam, lucru extrem de periculos.

Asta e mentalitatea, că Bucureștiul e un fel de uliță ceva mai lărguță, pe unde, dacă ești puțin mai atent, le poți întâlni pe Rădulеasca, pe Esca. Cum, nu le știi? Vecine bune! Și bunică-mea mă întreabă câteodată, mă, pe a lu' Cocozon, tu cu el te mai vezi p-acolo? Ca și cum e suficient să ieși în balcon, să dai o strigare și numa-ndată te trezești cu alde Cocozon la poartă. Bre, el e la Construcții, taman în partea ailaltă a orașului. E ca de-aici la Ploiești, dar n-ai cum să înțelegi matale.

Mă uimește cum cu Mirel vorbesc incredibil de politicos. Cum ajung acasă, devin brusc simțit. Între ai mei, în București, vorbesc îngrozitor de porcos. Deși ar fi multe de spus și cu vorbitul ăsta. Folosind cuvintele alea infamante, le benignizezi, le introduci în legalitate. Le distrugi potențialul distructiv. Subversivitatea lor nu mai e operantă. Le folosești pentru a le face de râs.

14. Scafandrul

După ce mă externasem, erau zile întregi când nu schimbam o vorbă cu nimeni. Doar drumul până la spital și exact același traseu până înapoi acasă. Nu mai rezistasem internat și mă rugasem de doctor să mă treacă pe un tratament ambulatoriu. Cu orice risc. Stăteam în gazdă la o familie de oameni. Oameni și atât. Oameni de treabă, în fond. Ea – femeie de serviciu la o școală de cartier, el – fost muncitor la aceeași școală, acum pensionar. Nu mai avusesem bani sau, mai corect, ai mei nu mai avuseseră bani să mă țină în garsoniera aceea din primii ani. Cu ei doi, găzdoii, nu prea vorbeam. Nu aveau copii – și cu mine, m-am gândit întotdeauna, pe undeva, se răscumpărau. Nu știu să vă explic mai bine de atât cum e cu răscumpăratul, dar așa simțeam. Știu că aveam dreptul la o cameră și la raftul de jos al frigiderului. Mă rog, oficial, un raft în frigider, pentru că, neoficial, le mai șuteam de prin cratițe ce găteau din veniturile lor minuscule. Mai lincăiam, trebuie zis. Și ei nu-mi reproșau niciodată nimic. Asta e, toți scriitorii fac compromisuri mai mari sau mai mici. Al meu nu cred că era așa de mare. Unde mănâncă doi, are loc și al treilea.

Ce vreau să înțelegeți e că, într-adevăr, erau niște oameni buni. Îmi percepeau pentru șederea mea acolo, în acel hogeac, un preț infim, jenant de mic. Într-un fel, de-aia nici nu prea vorbeam. Pentru că, dacă am fi comunicat ceva mai intens, am fi ajuns la tot felul de controverse penibile, ne-am fi certat urât și, în cele din urmă, ar fi trebuit să-mi caut altă văgăună pentru

înnoptat și scris, o altă capsulă cosmică, vorba cuiva. Iar lucrul acesta nu prea-mi surâdea, mai ales în situația în care eram io. Mai ales că ei, cum deschideam o discuție politică, așa debutează orice conversație între oameni care au prea puține în comun pentru un negoț verbal acceptabil, cum debuta discuția zic, cum începeau să-l plângă pe Ceaușescu și ce bine era p-atuncea. Ea, cel puțin, s-ar fi putut să aibă dreptate, pentru că pe vremea ailaltă fusese laborantă într-un institut care se desființase, așa că regretele aveau oarece acoperire, nu erau doar cuvinte de clătit gura sau o consolare inofensivă pentru situația destul de albastră de acum.

Stăteam în Militari, un cartier ca o pădure. Cel puțin asta e senzația când ieși în luminiș dintre blocuri. Când scoți capul în bulevardul drept, turnat fără pic de imaginație. Cartier care trebuie dinamitat urgent. Cel mai onest plan edilitar. Și oamenii să fie înăuntru. Un cartier sinistru de țărani de tip nou, care creșteau găini pe balcon. Când mă mutasem aici, dimineața auzeam cântând cocoși și am crezut că am halucinații. Halucinații auditive deloc întâmplătoare, pentru că și colegii mei de spital pretindeau că aud câinii cum latră. Le plăcea să creadă. Înaintezi printre blocuri și nu ai deloc senzația că avansezi. Toate la fel, gri-șobolan. Ca și când timpul ar fi abolit. Țărani, pentru că i-am auzit odată pe doi certându-se la mine pe palier. „Să nu te mai prind la poarta mea“, zicea unul. Poarta, nu ușa. Așa era la el prin Teleorman – sau de unde o fi venit. Și, la nervi, comisese un act ratat. Sau poate auzul îmi jucase din nou feste.

Scriam. Să scrii în timp ce trăiești chiar despre ceea ce trăiești. Ca și cum ai merge prin lume îmbrăcat cu niște haine cusute, croite nu tocmai de ispravă și, din când în când, mai adaugi un petec la hainele alea, îl lipești acolo unde trebuie. Scriam, mergeam la spital, singura ureche pe care o mai aveam

în stare de funcționare îmi era arsă, pentru a dispărea infecția aceea împuțită, apoi, așa, cu o meșă în ureche, veneam spre casă. Toți oamenii de pe stradă mi se păreau niște scafandri cufundați în ale lor, în dimensiuni separate. Nu-i auzeam ce spun. În general, când e frig, nu doar când revin problemele de auz, am senzația că nu aud ce tot îndrugă cel de lângă mine, parcă sunetele se pierd în aer, în frig. Se topesc. Veneam acasă pentru că abia așteptam să mă apuc de scris. Nu era nimeni să mă deranjeze. Telefonul nu-l auzeam și nici gardul plesnit cu o minge de copiii care se jucau în curtea interioară. Nici ce-și strigau vecinele între ele nu auzeam. Lătratul câinilor, nici atât. Era un spațiu care trebuia umplut cu imaginație. Vidul care trebuia populat.

Incredibil de singur, devenisem mai docil, ba chiar parcă mă efeminasem. Agresivitate reprimată. Funcționam cam la 60% din capacitate. Nu mă mai puteam enerva. Nu mă mai puteam aprinde atât de ușor. Îmi pica fisa ceva mai greu. Dar în scris totul mergea șnur. Scriam cumva pe pilot automat. Împins ca și cum mi se dicta. Oricât de obosit eram, oricât de mari dureri aș fi avut de suportat, era suficient să mă așez la masa de scris din camera mea îngustă și îmbibată de vaporii nesănătoși ai caloriferului și totul îmi ieșea. Tot reușeam câteva pagini până și în cele mai neinspirate zile.

Trăiam precum un pește într-un acvariu. Vedeam oamenii pe stradă și încercam să deduc ce spuneau ei. Oamenii ca un puzzle de completat cu cuvinte. De completat din imaginație. Ce-or fi spunând ei să te întrebi. Sau să-ți închipui. Ca într-un fel de joc.

Scriam și-mi aduceam aminte de un meșter, nea Mitică, un meșter care tot venea la mine la țară când au reparat ai mei fațada casei. Cioplea piatră pentru soclu. Atâta făcea. Apărea dimineață la o oră, mereu aceeași, poate pentru că atunci avea

mașină sau pentru că rutina își spunea cuvântul, se așeza în fund pe o piatră și cioplea. Egal cu sine. Calm. Probabil nu bănuia că asta e, în fond, și munca scriitorului. De dimineața până seara spărgea piatră. Piatră pentru soclu. Se așeza pe un scăunel, își vâra capul între umeri și spărgea cataroaie. Cu ciocanul. Țoc – și piatra se crăpa în două felii pe care el le studia, le bibilea până deveneau piese ale unui posibil joc din acela în care îmbini cuburi. Nu mai țin minte cum se numește. La prânz, omul se oprea. Când soarele îl ardea de sus perpendicular pe ceafă, știa că e prânzul. Ridica țeasta din pământ, se ștergea de transpirație cu vreo batistă, apoi mânca la repezeală ceva. Fuma o țigară, pe urmă, din nou, țoca-țoca până seara. Pur și simplu, omul mă deprima. Am povestit despre el cuiva și ăsta a râs cinic, he, he, ce noroc să dai peste așa meseriași buni. Mă îndoiesc că nea Mitică era foarte pasionat de ceea ce făcea. Nici nu putea fi suspectat că era prea fericit. Mă rog.

O concluzie ar fi că am învățat să scriu atunci când mi-am pierdut auzul. Ar trebui să încerc să-mi explic logic tot mecanismul ăsta, apetența pentru oralitate. De unde venea ea? Cum era posibilă? Că Dumnezeu se răfuia cu mine ar fi o variantă. Așa-mi plăcea să cred. Că îmi luase auzul pentru a nu mai putea io dovedi ceva. Proba. Amușinasem ceva și Dumnezeu mă bușise, mă pedepsise pentru impertinență. Că Dumnezeu are un plan cu mine – e o altă variantă. Ia adu-ți tu aminte tot ce ai auzit în cei douăzeci de ani cât ai trăit! De-acum înainte, oricum, tot ceea ce vei auzi e repetiție. Dacă eram infatuat, așa aș fi gândit. Altfel, de ce toți în cronicile lor ar fi subliniat parcă ironic că am un simț auditiv excepțional? Ca și cum ar fi știut ceva. Făceau mișto. Un mișto inconștient, pentru că era puțin probabil ca ei să aibă știință de problemele mele medicale.

Ce poți să scrii într-o carte despre pierderea auzului? Să transformi boala ta într-o operă de artă. Ar trebui să fie un roman despre abrutizare, despre cum nu mai poți simți nimic. Despre cum fiecare apariție a bolii însemna din partea mea un exercițiu de a deveni nesimțit. Pentru a nu mai pune la suflet.

Simțeam cum deveneam nesimțit, cum mă refugiam în memorie. Rescriam viața mea, o coafam și mă simțeam foarte bine. Așa de nesimțit, încât la un moment dat începusem să-mi doresc boala, s-o aștept să vină, pentru că mai aveam câteva pagini de scris. Să fiu bolnav, pentru a mă putea aduna. Pentru a da randament. Nesimțit, pentru a nu mai pune la suflet. Nesimțire necesară acolo, pe patul de spital, dar care devine contraproductivă când părăsești acel spațiu. Și nu mai simți nimic în inerția aceea a bolii. Îți bagi picioarele în toată lumea și absolut nimic nu reușește să te mai miște.

Eram surd, un scriitor ideal. Nu doar chiriașul ideal. Pentru că lumea noastră îți refuză dreptul de a fi surd. Imun la semnalele lumii exterioare. Trăiam doar în trecut, cu Țeavă, Gogu, pe strada unde copilărisem. Într-o răspântie. Jucam iarăși fotbal pe stradă. Apoi mergeam s-o futem pe Monica, în grădină la Gagiu. Adică cum s-o futem, la lipsa noastră de utilaj de atunci? Ziceam doar. O duceam între ruinele unei case vechi, o trânteam pe niște grămezi de moloz și de-aici încolo nu mai știam ce ar trebui să-i facem și o trăgeam de păr, de nas. Dar așa trebuia să zicem, că o futem. Așa ne lăudam, dacă ne întreba cineva. Preluam doar violența actului.

La nesimțirea asta a mea contribuia din plin și spitalul. Îmi aduc aminte de Marian, care avea o chestie interesantă. Îl cercetau doctorii și el striga profesorului și armatei de însoțitori, corpului ansamblu, ce faceți, vreți să mă împăiați? După operație, îi șoptise doamnei Aduța că îl deranjează ceva, nu, nu acolo unde-i e voinicului mai greu! Până la urmă, am

văzut cu toții că avea un termometru înfipt în fund, fisură anală, vase plesnite. Chestii grele.

În plus, era atâta cinism acolo în spital. Cum ieșeai din salon, dădeai de o reclamă la popi, care se lăudau că fac niște înmormântări de-ți mergeau la suflet. Nu-ți ghicea doctorul ce ai, îți mai rămânea o șansă cu prea-sfinții. Nu primiseră niciodată reclamații, asta ar fi trebuit să mai adauge, ca să fie tacâmul complet. Eficiența acțiunii lor, deplină. Mă enervează la culme cei ce înțeleg religia la modul ăsta. Sau inscripțiile alea de la biserici care avertizează cucoanele să nu-și lase rujul de buze pe icoane. Am io o bănuială că religia e altceva.

Mergeam la spital și simțeam că doctorului trebuie să i te abandonezi. Să decizi că nu mai e nimic de făcut, tu nu mai ești responsabil, și să-i predai hățurile. Să-i dai un corp cu care să se joace. Asta devii, terenul lui de joacă, proiectul preferat. De-aia concepusem io o teorie că toți pacienții își urăsc din tot sufletul doctorul. În fond, cine e ăla care are dreptul să cotrobăie prin corpul tău? Devine un ataș, o extensie a ta, care judecă ce e bine să faci și ce nu. Păi, pă ce? Făceam tot felul de teorii în spital. De-aia se zice că lenea e mama a nouă invenții din zece. N-aveam ce face și mă gândeam.

Stăteam pe masa de operație în fiecare dimineață. Mă așezam detașat, ca și cum m-aș fi așezat pe o budă să-mi vărs conținutul mațului. Detașat, capul puțin spre stânga. O asistentă îmi trăgea meșa din ureche. Meșa îmbibată, în decursul nopții precedente, de un sânge negru, gros, violent. Asistenta mă așeza, mă fixa pe masă, cum ai așeza pe butuci o mașină care intră în reparații capitale. Apoi, doctorul mă ardea. Dracu' știe cu ce mă ardea. Simțeam doar cum îmi sfârâiau creierii, cum se încingeau. Doctorul avea o față de sudor, de strungar care rotea o porcărie în urechea mea. Nu am avut niciodată curaj să văd scula din mâna lui sau să mă uit la microscop. La ce conțin io.

Încercam să nu simt durerea. Există un anumit prag al durerii, dincolo de asta nu mai simți nimic. Parcă nici nu eram eu acolo, pe masă. Strângeam cearșaful, muchea mesei, scrâșneam. Îmi curgeau lacrimi fără să vreau, fără să le permit. Plâns involuntar. Ca și cum durerea aia a mea ar fi fost ceva firesc. Să te gândești la cu totul altceva. Așa îmi spuseseră și la anestezie, înainte de operație. La ceva frumos. Că ăsta e remediul. Când mi-au înfipt acul ăla în cur mi-au zis. Mi-era absolut imposibil. Singurele gânduri care îmi treceau prin minte la ora aia erau că anestezicele pe care ei le băgau în mine erau absolut ineficiente și că n-o să adorm în vecii vecilor. Că sunt imun la doftoricalele lor. După aia m-am trezit cu un asistent cu mutră de șmecher, care mă întreba câte degete are la o mână. Mi-a băgat un furtun pe nas și nu mai știu ce a făcut după aia. Uneori uit al dracu'. Mi se pare că dimineața zilei în care mă aflu a fost cândva, cu ani în urmă. Nu știu să vă explic mai bine de atât. Că de dimineață până seara parcă a trecut o săptămână.

La sfârșit, doctorul îmi arăta pumnul, luptăm, nu ne lăsăm. Era felul lui de a admite că treaba merge prost, că e nasol. Că mai durează până să mă repar pe de-a-ntregul. Îl auzeam cum le spune studenților: dânsul e scriitor, apoi le dezvăluia diagnosticul, ca și cum din nou nu ar fi fost vorba despre mine. Deveneam material didactic. Altă identitate. A făcut toată patologia, n-a ratat nimic! Supurații, otită medie acută, cronică… le înșira. Și mai e și scriitor, repeta. Ca și cum e o minune că încă mă mișc, încă mai respir și mă țin de prostii, cum ar fi, bunăoară, scrisul. Că am liniștea necesară era uluitor pentru el, care trăia într-o agitație continuă.

I-am dat cartea cu o dedicație, am amintit ce spunea critica – faptul că am o ureche formidabilă. Am amintit, sperând la o reacție. Am îndoieli mari că a citit-o. Probabil a dat-o vreunei asistente, când a împărțit șpaga. Altfel, ar fi comentat-o. Nu ar fi

tăcut ca un cartof.

Scrie, adică ăsta e un efect secundar al bolii. E bolnav o dată în plus. Mai are un supliment de boală. Unii colecționează timbre, capace de bere, io scriu. Fiecare cu stolul propriu. Măcar asta mă ajută să nu înnebunesc. Deci tot e bine. Nu atentez la viața nimănui. Nu mă iau de oameni pe stradă.

Să simți cum îți crapă capul, ochii, fiecare vinișoară, striație. Apoi, plecând de la spital, drumul spre casă, halta la vânzătorul de ziare, care bănuiește că, dacă e miercuri, voi cumpăra *ProSport*, *Cațavencu*, *România literară* nu mai citiți? Nu prea vorbiți dumneavoastră! Începuse să mă cunoască. Autobuzul 136 e ceva mai liber spre orele 8, 9. Evitam dialogul. Auzeam zdruncănituri, huruituri. Și atât. Nuanțele nu le percepeam. Oameni care deschid gura ca niște pești. Ce poți afla, ce poți să știi despre fiecare dintre ei dacă nu reușești să-i auzi vorbind? Dacă îți scapă chiar cuvintele. Irina Nicolau își începea un curs printr-un exercițiu. Un grup de handicapați pleacă pe teren, unul doar vede, altul doar aude, altul doar miroase. Hai să descriem un sat în felul ăsta. Adică e suficient un singur simț pentru a supraviețui, pentru a ne putea înțelege. Nu e întotdeauna nevoie de auz. De exemplu, te holbezi după o tipă pe stradă, comentezi în gând, în niște termeni destul de obsceni, felul în care arată și ea se întoarce brusc, de parcă ar intui că e privită, de parcă ar avea un organ cu care să simtă atingerea, sfârâiala aia a privirii plimbându-se pe rotunjimile ei.

Apoi cumpăram o sticlă de lapte, pâine, ceva. Mâncare, cărți și ziare, asta cumpăram, ca la hotel, întotdeauna mi-a plăcut să trăiesc la hotel, acum aveam o ocazie, în București trăiam pe permanent picior de plecare, ca într-un perpetuu tranzit. Eterna tobă târguiam, ceva cu preț fix, ca să nu mă tocmesc, să nu fiu obligat să negociez, să dialoghez. Îmi era interzis să vorbesc. Variantele de dialog sunt mereu aceleași. De obicei, pot

citi de pe buze. Și prețurile de pe cântarul electronic, la fel. Ăsta e avantajul tehnicii. Cică oamenii au fost mult timp obligați să trăiască între ai lor, într-un grup de oameni cu care se cunoșteau, cu care aveau relații, după care au intervenit orașul și frica de ceilalți, pe care nu știi de unde să-i iei, așa că încerci să-i eviți, toate construcțiile, toate instituțiile se bazează pe încercarea asta de a-l evita pe celălalt, de a avea cât mai puține contacte cu el.

— Altceva mai doriți?… …N-aveți o mie?… …Bucata asta?… …Plătiți la casă!… …Coborâți la prima?… …La Prima TV… … Oprește, bre, la Politehnică!… …Nu te mai împinge, fă!… … Domnuuuu, la o paișpe!… …Ăsta e mai proaspăt! Lebăru' ăsta. Ciolanu' presat ni l-a adus săptămâna ailaltă.

Ăsta era tot contactul meu cu lumea.

Să mănânc. Chestii tâmpite cu E-uri, crenvurști polonezi. Parizer, mâncarea fiilor lui Moromete. Care ajung la București. Mâncare pentru oameni în tranzit, pentru oameni aflați în trecere pe undeva, fără stabilitate. Parcă în perioada interbelică nici nu exista parizer. Când gospodăriile erau sănătoase, trainice, era o mâncare aberantă. Parizerul, o mâncare pentru fugari, transfugi, exilați.

Dacă stai să te gândești, uite, poți să găsești chiar și o gramatică a mâncării. Într-o frigăruie, de pildă.

Subiectul – carnea, predicatul – focul. Complemente, atribute, precum ardeii, ceapa, roșiile. Sau conjuncții care juxtapun, leagă ca maioneza, uleiul. Și înfloriturі de frază precum cimbrul, piperul. Floricele – figuri de stil. Nu poți bea ulei, așa cum nu poți forma o propoziție dintr-o conjuncție.

Important era că puteam chipurile să mă descurc, să trăiesc, să vegetez, în lumea asta care nu pune prea mare preț pe cuvinte, pe dialog. Pot trăi și fără el. Apoi treceam pe lângă taximetriști, vânzătoarea de la colț, care probabil se întreba ce

serviciu oi fi având de stau numai două ore. De dimineața, de la 7 la 9 sunt plecat, două treceri pe lângă teritoriul ei, după care dispar din raza sa vizuală. Când ea toată ziua trebuie să zacă în baraca aia strâmtă. Cum poți să fii vânzător într-o baracă? Cum poți să fii persan? Poate raționamentul ăsta mă face să-i consider pe toți cei care nu scriu sau nu citesc niște cretini, niște neisprăviți.

Ajuns la bloc, era posibil să fie cineva în lift. Un pensionar ciufut, un membru al echipajului rebus, care ținea minte cum am lăsat io odată ușa deschisă și cetățenii responsabili nu puteau urca. A stat producția din cauza mea. N-a putut merge fiecare pe unde avea treabă. Pe acel pensionar îl auzeam. Pereții liftului nu permiteau sunetelor să se răspândească, le adunau acolo, le strângeau. Corpurile oricum răspândesc sunete. Vibrează. Și culoarea spune ceva despre ele. Asta afli neauzind. Sunt altfel de semnale, pe care doar un surd le poate percepe. Mai există și alte forme de limbaj. Nu doar vorbele. De fapt, astea sunt cel mai puțin importante.

Nu-mi cunoșteam vecinii. Nu voiam să-i cunosc, pentru că m-ar fi deprimat. Nu aveau absolut nimic interesant. O asistentă care-mi mai făcea mie niște injecții. Odată îi dădusem o carte în loc de plată și ne retrăseserăm ambasadele. Se simțise ofensată. Ea punea mai mare preț pe un kil de carne. Un litru de ulei. Ceva serios. Un puști proxenet de la 15 ani mai era în bloc. Un handicapat de vreo 150 de kile, plus mă-sa cam de același calibru. Vara se opărea la cur și mergea crăcănat, ca o rață, să nu-și frece dureros bucile. Probabil era carne vie între cracii ei. Nici nu vreau să-mi închipui. Să-ți freci bucile și să ia foc, să scapere. Nu aveam contacte. Găzdoii mei plăteau apa, gazele, duceau gunoiul, se ocupau de toate nimicarnițele astea birocratice. Uite, cum interacționează oamenii când au prilejul să ducă găleata la ghenă e un subiect. Nu vorbeam cu vecinii și

asta îi enerva. Io sunt și ceva mai bezmetic, mai buimac. Trebuie să recunosc. Mai mitocan, dacă vreți.

Odată, am intrat în bloc. Și, la scara blocului, erau niște oameni. Echipajul rebus, cum ziceam. Și io nu i-am băgat în seamă. Cantitate neglijabilă. Nu i-am salutat. De-aia vă ziceam că sunt ceva mai mitocan. Și ei, poate pe bună dreptate, s-au bășicat, ce faci, bâââââî, pletosule, nici hai noroc, nici 'te-n cur pe mă-ta, nu ți-e puțin rușine obrazului?

Era mai pe seară și oamenii se cinstiseră, erau deja puțintel trotilați. Puteam deduce asta fără efort, din împleticelile consecvente ale limbii. Necazuri cu pronunțarea consoanelor. E drept că și io greșisem, neacordându-le vreo atenție. Am reparat prejudiciul, dându-le politicos bună seara. Dar, așa, ceremonios, nu oricum. N-a fost un salut de toată mâna, ci unul antologic, demn de curtea lui Ludovic al XIV-lea. Și i-am mulțumit ăluia cu limba împleticită, bre, bine că mai există oameni responsabili ca matale, să ne scoată și pe noi din prostie, bre. Deci așa vine treaba, când intri pe teritoriul cuiva, trebuie să saluți. E bine de știut. Adică, scara era teritoriul lui, era proprietar acolo. La țară, ulița e o extensie a casei, un hol ceva mai măricel, stăpânit în devălmășie de toți sătenii. Și veneticii trebuie să dea vamă când se nimeresc pe holul ăsta comun. Care intră trebuie să-și arate respectul. Stima și considerația. La mulțumirile mele, individul a rămas blocat. De fapt, problema lui nu era că nu i-am dat bună seara. Problema lui era că n-avea pe moment cu cine să se certe. Și, blocat așa, îngăima: păi, bine, mă idiotule, io speram să ți se-ncingă tărâța. Nu așa trebuia să reacționezi! Stai, mă, că nu asta era intenția mea! Io muream să mă cert cu careva.

La ăștia nevorbiți, nu tu, ci chiar ei sunt propria lor problemă. Vorba ceea: ce caut eu în viața mea? Io pentru dumnealor aș înființa un Hyde Park. I-aș lăsa acolo să țină

prelegeri violente. Într-un cadru organizat. Să facă gargară în fața altora ca ei. Cu cât mai violentă e prelegerea, cu atât mai pașnici vor fi în relațiile cu semenii. E o probă. Încercați, de câte ori un funcționar vă ia cu sictir, să-l tratați rațional. Se răstește la dumneavoastră. Și să-l luați moromețian, aha-ha, deci matale vrei să spui că... Și încercați să duceți rudimentul lui de argumentație până în pânzele albe. Va rezulta o absurditate care îl va convinge și pe el cât e de redus. De bătut în cap. Și că n-are dreptate. Că e în afara logicii. De câte ori te jignește cineva, să-l iei absolut rațional, să-l tratezi ca pe un gentleman. Să-i dai un răspuns disproporționat. Și se va pleoști. Dacă te înfurii, îi joci în strună. Când te înjură cineva, mulțumește-i că te-a înjurat. Când te trimite dracului, întreabă-l ce autobuz trebuie să iei și la a câta să cobori.

Apoi, în sfârșit, ajungeam acasă, între cei patru pereți ai mei, locul unde pot să mă simt și eu bine. Zăceam două-trei ore, până îmi trecea durerea, apoi mă apucam de scris. Și totul redevenea superb. Și îmi aduceam aminte, asta era bine, încă aveam ce să-mi aduc aminte. Mai am ce scrie. Io, care nu am crezut niciodată că am trăit ceva semnificativ. Care-am crezut că viața e prin alte părți. Să povestești pentru a crea iluzia vieții, pentru a compensa, pentru a-ți dovedi că ai trăit totuși ceva, pentru a-i băga în mă-sa pe ăștia, cu viața lor de căcat. Sigur, e și ceva ipocrizie să pretinzi că nu mai vrei tu să trăiești, că te retragi pentru că ei te-au dezamăgit. Pentru că știi foarte bine că nu-i așa. Dorința de viață. De-aia îmi și zice Miruna că fiecare text al meu e ca un testament. Cum zicea Chirilă despre un fotbalist, că acea cursă spre minge pare a fi ultima din viața lui. Despre Elkjaer Larsen zicea, într-o carte despre Mexico ‘86.

Gânduri stresante, apăsătoare. O să povestești până pe la 30-40 de ani, o să ai o preocupare, dar după aceea? Vei povesti cum ți-ai povestit copilăria. Și apoi? Să-ți scrii viața pentru că

nu mai ai cum s-o trăiești. Să inventezi. De-aia m-au enervat și deprimat totodată scriitorii care fabulează. Înseamnă că n-au ce povesti, n-au trăit nimic.

Scriam și descopeream ce bine mă pricepeam la oameni. Și nu înțelegeam de unde poate veni priceperea asta, ținând cont că nici eu nu am trăit mai nimic. Nici n-am avut când. Poate surzenia te obligă să-ți ascuți simțurile, să ghicești ce vor să spună oamenii, să le urmărești cu mai mare atenție gesturile, să-i studiezi, să-i anticipezi, să le arăți cât sunt de previzibili.

Și, într-adevăr, asta e o problemă pe care trebuie să insist, de unde acuitatea asta a mea în a observa toate detaliile?

Din lipsă, mai întâi. Presupun.

Din instinct de conservare. A trebuit să mă apăr toată viața. Am fost o ființă slabă. Vulnerabilă. Orice om întâlnit era un posibil agresor, care să-și râdă de mine că nu înțeleg din prima ce boscorodește. Să văd, să intuiesc. Dacă sunt agresivi sau inofensivi. Care-i unul și care-i celălalt. De aceea a trebuit să învăț să le scormonesc în minte, să văd dacă au de gând au ba să mă atace.

Mai timid am fost. De aici se decid și oamenii cu bun-simț, îi separi de ipocriți, de lichele. Am simțit mereu mai mult decât restul oamenilor. Mai acut.

Cumva, eu am murit și am înviat, am parcurs un fel de rit de purificare. Sunt patetic, dar nu mă simt vinovat de asta.

Urechea mea de prozator e răfuiala mea cu Dumnezeu. Pot recupera realul, chiar dacă el nu mă lasă, îmi bagă strâmbe. N-ai cum să nu te gândești la asta. Când eram în liceu, v-am zis că mă dădeam satanist. Lăsam de înțeles că Dumnezeu îmi e urgent dator cu niște explicații.

Să-mi demonstrez mie că aud. De aia scriu. Să le demonstrez celor care mă luau la mișto că nu să auzi neapărat cu urechile ar fi ideea. Auzi sau nu. Asta nu ține de otoscleroză,

otită, rinită medie acută sau alte diagnostice. E o problemă de numire. Cum îi spui? Sunt limbaje și limbaje. Nu ține de un diagnostic.

Să te gândești cum o să te descurci fără auz. Și să-ți fabrici o lume doar pentru tine. Să te întorci între oameni și să presupui ce vorbesc ei acolo.

15. Primele cuvinte

De curând am dat peste un carnet de observație în care maică-mea, imediat după nașterea mea, a început să treacă lucruri care mă descriau. Ce cuvinte scoteam, ce remarci făceam atunci. Am aflat din acel carnet chestii care țin de o anumită evidență contabilă. Cum că, de exemplu, la naștere aveam 3,350 kg și 51 cm. Apoi era notată o evoluție a greutății mele, pe 5.VIII – 3,520 kg, pe 8.VIII – 3,660 kg, pe 16.VIII – 3,830 kg. Și tot așa.

La un an și cinci luni am scos și primele cuvinte articulate. În paranteză, cu italice, am trecut ceea ce însemnau acele cuvinte. Pentru că e foarte clar că ele au nevoie de traducere. La vârsta aia, vorbești o limbă necunoscută. Ceva de genul: TOTA ABUDA (?), TUTA, ABALU-BALUBA, NUNA (*luna*), PUTA, BABA (?), BABO (*bravo*), IA (*eu*), BEA!, NA-NA!, CIOPA (*ciorap*), GHEATA, MIAU-MIAU!, BE!, MU!, MOR-MOR!, TOTOR (*tractor*), BOABA, NU-MA (*nu mai este*), PEPE (*pipi*), MEME (*mimi*), NENEA.

La un an și șase luni, învățasem cuvintele: APA, COCA (*Lumi*, vară-mea), ANA, ANI, TOTOFI, CACOFI (*cartofi*), UNA (*luna*).

Prima propoziție, pronunțată pe data de 28 ianuarie 1980: MAMA, BEA APA! A fost percepută probabil de cei din familia mea drept o victorie nemaipomenită. De remarcat cum această propoziție, un îndemn, de fapt, a fost rostită la două zile distanță de ziua de naștere a celui mai iubit fiu al poporului. Dar pun pariu că e doar o coincidență acauzală.

Vremea trecea și iată-mă la un an și șapte luni pronunțând OPTITA (*iubita*), GAGU MAMII (*dragu'*), COCALA, POCALA (*portocala*), BADADA TATA OPATA! (*tata dă zăpada cu lopata*), o altă propoziție prin care remarcam că taică-miu e un om gospodar. Și nu doar io. Când dă zăpada, iese în stradă și face o pârtie, în mare parte și pentru a fi admirat de vecini pentru cât muncește.

Iar în timp ce taică-miu făcea o pârtie impecabilă, io continuam să pronunț alte și alte cuvinte, cum ar fi COCAI (*ciocan*), CAI (*cal*), SONG (*formația*), BI DIDI (*Bee Gees*), PTI (*pitic*), BADA (*varza*), MĂ (*măr*).

La un an și opt luni, descopeream cu uimire următorul lucru IO PAPI CACOFI. Începeam să localizez ACI (*aici*), ATOLO (*acolo*), descopeream un alt personaj al familiei, TOLO (*televizorul*), ca și altul mai puriu din Galaxia Marconi, ADIO (*radio*).

O frază pe care am rostit-o atunci însă merită un comentariu mai aparte: MAMAIE BAIE COCO (*mamaie opărește cocoșul*). Adică moartea îmi era descrisă eufemistic. Cocoșul acela nu murea. Pur și simplu, era îmbăiat. Era mai bine să fiu ferit de, cum să spun, realitățile crude ale vieții. Trebuia să știu cine e BOBBY (din Dallas), să mă uit la el din TOTOLIU (*fotoliu*), să mănânc PIPLA (*pâinea*) și OTI (*untul*). În timpul ăsta, vedeam pe stradă POPII (*copii*) care semănau cu mine. Începusem să-mi descopăr corpul, vedeam că am PĂ (*păr*). OCHI, MÂNA erau deja cuvinte pe care le pronunțam impecabil. Temporalizam chiar. Descopeream că există un MÂINE. Că poți spune mâine. Capeți dreptul ăsta. Aici se opresc notațiile maică-mii. După care, obicei prost, am început io să scriu despre ceilalți.

Să-i țin sub observație.

16. Șăfu

Apropo de cum dracu' pot să scriu, îmi amintesc că aveam în liceu un coleg care mă fascina. Mă fascinează și acum.

Șăfu era un personaj atât de excentric, încât era extrem de greu să încropești niște sentimente coerente vizavi de el. O apariție de un asemenea calibru atrăgea permanent priviri. Râsete, rumoare. Dar și o idee de respect atrăgea. Ți-era frică de el. Atât de ciudat, încât nici nu știai de unde să-l iei. Sentimente amestecate, confuze. Așa trebuie spus cel mai bine.

Dacă-l priveai din avion, n-ai fi crezut cu niciun chip că e doar în liceu. Părea incredibil de matur. Cu mult mai matur. Exagerat de matur. O barbă răsucită, pufoasă, năclăită pe sub urechi. Barbă crescută prost, neuniform, în toate direcțiile, nehotărâtă. Figură de copil bărbos. Surâs calin, naiv.

Când încerc să mi-l aduc în minte, îl văd întotdeauna în câte o dimineață rece, venind spre școală. Spre liceu. Ar trebui să vi-l desenez. Să tocmesc un paparazzo care să-l tragă în poză. Dimineața se grăbea și era permanent transpirat. În mâini, mănuși negre de piele. De piele neagră. Nici nu putea cuprinde cumsecade ghiozdanul lui vechi de pe vremea lui Pazvante. Ghiozdan de meșină încrețită. Dacă ar fi strâns degetele, mănușile ar fi plesnit. Arunca ghiozdanul acela dintr-o mână într-alta, parcă pentru echilibrare. Mișcările erau destul de caraghioase, hai, nu penibile, dar nu exageram cu nimic dacă spuneam despre Șăfu că parcă avea un băț în fund. Șapte patruzeci. Atât era ceasul. De obicei, se grăbea să prindă barem

finalul orei de chimie sau ce aveam noi în ziua respectivă. De obicei, chimie.

O față de copil răzgâiat avea Șăfu. De copil obișnuit să fie premiat, lăudat. Era ora șapte patruzeci, el venea spre ora de chimie care începuse de o groază și fredona aiurea o arie de operă. Îi plăcea lui opera. Și mai ales opereta. Mă rog, el însuși aducea al naibii de bine cu un personaj de operetă.

Pentru că, uite, exact ce era mai interesant am uitat să vă spun. Șăfu era îmbrăcat tot timpul într-o uniformă pe care în anii ‘90 habar n-am de unde și-o procurase. Și uniforma era destul de mică. Îl strângea. Mai ales la umeri. Să-și sufle nasul era o performanță. Mușchii încordați anunțau c-or să distrugă țesătura. Cusătura. Când îi cădea ceva pe jos, se apleca prudent, pândind să nu fie cumva surprins de vreun curios. Și bățul îl avea în continuare în fund. Țeapăn, rigid. Mișcări de muiere cu o fustă mult prea scurtă pentru a se apleca sănătos, cu simț de răspundere.

Ora e șapte patruzeci. Să rămânem la ea. Și să vedem ce se întâmpla în curtea școlii, în timpul în care Șăfu se îndrepta spre ora de chimie, cu mișcările lui chinuite. Curtea școlii aducea puțin a închisoare. Asta e bine de știut. Nu se auzeau decât niște murmure, litanii de deținut. Profesori care predau, ceartă, fac morală. Zidurile erau înalte, tencuite simplu, fără complicații inutile. Rașchetate. Mai era prin preajmă și un teren de baschet. În spatele unuia dintre panouri, ferestrele erau zăbrelite, zăbrele negre care să oprească mingea din traiectoria ei spre geamuri. Impresia de pușcărie persista. Frig, când era frig, încă de atunci, făceam otită și nu mai auzeam bine, dar în dimineața aia nu aveam absolut nimic. Nicio problemă de înregistrare.

În dimineața aceea sau într-o dimineață oarecare, ambele alese absolut la întâmplare, probabil chiuleam în teritoriul acela descris până acum. Continuând șirul presupunerilor,

Palade, de exemplu, putea să privească drept în sus, spre acoperișul peste care norii se scurgeau repede, de parcă ar pica, parcă și-ar da drumul în spatele liceului. Ca niște folmotoace de hârtie azvârlite la coș. Ca niște dinți de lapte aruncați peste casă. Lui Palade i se părea că liceul se mișcă. Și râdea zgomotos, turbulent. Se mișcă liceul, băăăăă! Se învârtea cu ochii ațintiți în sus, valsa pe beton până ameța.

În curte era și o țâșnitoare. Mai mereu defectă. Iarna stătea înghețată. În ziua pe care o reconstruim acum, țâșnitoarea mergea. Eu, Cârnatu, Bârnosu stăteam călare pe țâșnitoare. Și Bârnosu – sau altcineva – punea degetul pe jetul pitic al acelei țâșnitori. Apăsa și ne stropea. Noi înjuram. Aruncam priviri fioroase spre cel care ne udase. Era posibil ca Bârnă să scoată o gumă fleoncănită din gură și să mi-o arunce în cap sau, mă rog, s-o arunce în cel care avusese ideea cu stropitul, care ne scosese din amorțeală. În dimineața aceea aruncase în Palade. Și-l nimerise.

Și să zicem că Palade încerca o vreme fără succes să-și scoată guma din păr și nu reușea. Rămânea acolo, în părul creț, imposibil de pieptănat. Confecționat parcă din ciulini, scaieți. Probabil în ziua pe care ne-am ales-o ca exercițiu de recompus se împlineau trei luni de când Palade se pieptănase ultima dată. Atunci, cu trei luni în urmă, îl luase diriga lui de un hartan și îl trântise în mijlocul clasei pe un scaun, țesălându-l în chinuri.

Și-n timp ce eu rememorez lucrurile acestea, dumneavoastră aveți deplina libertate să vă închipuiți cum Palade îl alerga pe Bârnă. Viraje, frâne scrâșnite în jurul panoului de baschet. Nu am înțeles niciodată de ce atunci când doi sau mai mulți inși se aleargă în jurul unui obiect, urmăritorul nu-și ajunge niciodată victima. Cel fugărit nu e niciodată prins. Mijlocirea acelui obiect îi oferă un avantaj decisiv.

În cele din urmă, unul dintre cei doi se plictisea de alergătură și revenea pe gard, lângă țâșnitoare. Să fumeze. Sau să scuipe. Sau și / și. Prin strungăreață. Cu schepsis. Spârcâit. Era o tehnică. Nu făceam prea multe lucruri. Sau mai și căscam la ora aceea.

Apoi intra în scenă Șăfu, și venirea lui era salutată entuziast. De cum intra pe poarta liceului, începeam să urlăm. Uneori aplaudam.

— Hopaaa! Lume nouă, uraaaaa!

Șăfu ne saluta scurt, „Servus“, așa zicea. Bălmăjea. Zâmbea sec, fără chemare.

— Ce faci, Șăfule? N-ai frână? Stai să discutăm o țâră.

Tonul nostru era fals. Fals slugarnic și fals imperativ. Amândouă odată.

— Ce faci, Șăfule, te duci la dementa aia la chimie? Transmite-i din partea mea că e o vacă umflată cu pompa!

— Așa ceva nu pot să transmit, domnu' Palade! Credeți-mă! E prea ireverențios!

— Nu e ireve… reve… rențios, Șăfule, e așa, știi… așa…

— Câtă elocință, domnu' Palade! M-ați dat gata, hai, pa! ne mai arunca el, efeminat, și dispărea în decor.

Era deja șapte patruzeci și unu, șapte patruzeci și doi – și noi rămâneam să discutăm ce dracu-i aia „elocință“, băi inculților, voi știți? Așa vorbeam după ce el pleca la oră. Și-l înjuram. Pe mă-sa de castrat, ce cuvinte poate să folosească, auzi la el! Ne ia pe sus! După care Șăfu nu mai făcea obiectul atenției noastre cu o distributivitate limitată. Palade își aducea aminte de guma din păr și iarăși ne porcăiam scurt, ne mai alergam puțin, îl sfătuiam pe Palade să-și scoată guma cu foarfeca, apoi Cârnatu se apuca să povestească.

— Mie mi-e milă de Șăfu, nenică! Cum să nu iasă așa, dacă mă-sa… o știți pe mă-sa? Io am avut-o profă în generală. O

turbată. Durere, nene, cu aia! Bătea la tine de rupea. Mai ales pe băieți avea boală. Probabil era și neregulată, că nu se explică altfel. Venea, a' dracu', cu niște cizme din alea cu vârf ascuțit, îți marca una la fluierul piciorului, urlai o săptămână. Dădea la gioale în neștire.

Îți dai seama cum l-a terorizat pe fi-su! Mai era și comunistă, făcea o propagandă de te durea mintea. Nu știa carte, nimic. Era căcarea Troiei. Da' când te prindea, te rupea! Te lua în cancelarie, palme, indicatoare peste degete! O slăbănoagă, o așchilambrică, o urjumă, acolo. Păi, cum să nu iasă așa Șăfu? Când ai așa ceva în bătătură... N-are nici tată, adică are, da' e despărțit de mă-sa. Noroc cu mă-sa mare, că e o femeie mai de Doamne-ajută. Tac-su' la fel, cică a fost deștept. Nu-nțeleg cum l-a îmbârligat prăpădita de mă-sa. S-a păcălit, aia e! Și să vă mai zic o treabă, cică Șăfu n-are coaie, nenică!

— Păi, are vocea groasă, băăăăă! Nu-l auzi cum cântă? Zici că-i bariton! I-a înnebunit p-ăia la bloc la el!

— Da, bă, ăsta e un sandilău, să n-am parte. Când eram la Revelion la Costi, acu' vreun an, știi că Costi stă exact peste drum de Șăfu, noi ca băieții, p-acolo, iar el citea. Pân' la doișpe a citit, a lucrat la chimia lui, la doișpe punct s-a sculat, a făcut o cruce – și după aia s-a apucat iar să citească.

— Fugi, bă, când ai făcut tu Revu' la Costi?

— Ce vorbești, io când făceam Revu' la Costi, tu aveai caș la gură!

Vorbeam așa, și-apoi uitam de Șăfu, pentru că ieșeau ai noștri în pauză. Snoaba de Magda, cu o carte de Eliade, d-alea cu șamani și-alte izmeneli. Nici în pauză nu putea să se desprindă de cartea aia. Ieșea și Șăfu și se lăuda că i-a pus aia absență, dar el și-a motivat-o. La pilele pe care le avea el la inspectorat, nici nu se putea altfel. De două ori locu'-ntâi pe țară la olimpiadă la chimie. Într-a noua avusese media șase. Din

ambiție, s-a pus cu burta pe carte. Cred că nici nu-i plăcea chimia. Și nici acum nu-i place. Oricum, ce să-ți placă la metan-butan, mă-sa pe gheață! Dar nu avusese în viața lui medie sub nouă și nu se făcea să-l umilească asta. Uneori mă întrebam dacă nu cumva întârzia intenționat, ca să aibă motiv să se certe cu profa. Își permitea. Avea alt statut decât noi. La WC mergea la profesori. Și asta întărea bănuielile lui Cârnatu că îi era frică să nu-l deconspirăm cumva. Sau făcea asta dintr-un acces de nonconformism și, neavând antrenament la așa ceva, fiind obișnuit să facă frumos sluj, devenea kitsch.

Io nu credeam ce bârfea Cârnatu, iar pe Șăfu îl consideram aproape un tip valabil. Fără bâză. Vorbesc de potențialități. De fapt, despre oricine, dacă-l cunoști mai bine, ajungi să crezi că e un om acolo și el. Că poți fi prieten cu el.

Șăfu era, de fapt, victima mă-sii. Ăsta e adevărul. Îl punea să citească, să învețe până i se făcea rău. Îl îmbrăca în porcăria aia de uniformă. Poate imediat după Revoluție lui Șăfu nu i-a picat bine, nu i-a convenit, dar apoi s-a gândit că e mai rentabil să pretindă că, de fapt, el vrea să se deghizeze în halul ăla. Nu-l obliga nimeni. Adică supralicita interdicția inițială și și-o asuma cu asupra de măsură, ca și cum ar fi fost inițiativa lui. Și de barbă avea nevoie tot pentru a nu mai părea băiețelul mamei, copil de țâță.

Ce-mi plăcea la Șăfu era că puteai să discuți cu el despre o carte, despre un film. Și foarte ciudat era că ăsta, deși nu trăise nimic, n-avea prieteni, toată viața stătuse între patru pereți, crescut de două muieri mai mult sau mai puțin isterice, cu toate astea zic, avea o intuiție formidabilă la oameni. Chiar se pricepea. Și probabil cărțile îl ajutaseră în toată afacerea asta, mă gândeam io. Compara ce vedea, auzea cu ceea ce citise. Analogii. Compara personajele din cărți cu noi, de care se izbea zilnic. Probabil așa reușesc și io să scriu acum. Probabil, la el,

de aici și nepotrivirea de adresare, inadecvarea de roman de secol al XIX-lea. „Domnu' Palade.“ Tonul efeminat, solemn și prețios. Ca un baron simțit care, ca să-ți atragă atenția că ești descheiat la prohab, te ia pe departe, te amețește. Vorbea altfel, nu ca noi. Ca unul d-ăla care bea ceai fix la ora cinci și-și plimbă ogarii pe pajiștile domeniului. Vorbea altfel. Acum trebuie să te miști repede, ochii pe butelie.

Interesant la el mai era că avea program de lectură. Se scăpase odată când l-am întrebat dacă citise *Cel mai iubit dintre pământeni*, carte care mie unuia îmi plăcuse la nebunie. Cică nu, aia mai târziu. Peste vreun an avea fixată lectura. Asta era ordinea. Atunci când îl întrebasem, citea Hegel. La Hegel. Trei pagini pe seară. Nu înțelegea mare lucru, dar se chinuia cu un mare filosof. Și *De veghe*… I-o programase mă-sa mare mai târziu, pentru că era o carte distrugătoare, dar aici îndrăznise o disidență. După ea nu mai citești orice idioțenii și risca să lase neparcurse opere fundamentale. El o citise pe furiș, înainte de termen. Fusese indisciplinat și acum parcă se căia. Se simțea cu musca pe căciulă.

Printr-a noua, râdeau toți de el, nu-și dădeau seama că e periculos, riscant, pentru că Șăfu era uriaș, neică, i se spunea „Buldozerul“, dacă mai știți filmul. Avea unu-optzeci, pe puțin. Lat în umeri. Față de urs carpatin. Nu prea-ți venea să-ți bați joc de el. Dacă se îmbrăca normal, era chiar fioros. Mai ales de la faza cu Șubi. Atunci i-au crescut lui acțiunile. Cota. Să nu uit să v-o povestesc. Altfel, nu mai pricepeți absolut nimic.

Până atunci, trebuie să știți că era lingușitor cu profesorii – ceva ce nu se putea. Încerca să se bage pe sub pielea lor, da' nu făcea asta asumându-și gestul sau ca să obțină note mari. Se juca. O făcea artistic, parcă să vadă cât poate întinde coarda. Ce le poate pielea profilor. Juca un rol. În oră începea să le cânte arii din opere celebre. Și cu cântatul, tot de-al dracului se

apucase. Într-a cincea, nu-i ieșea neam la ora de muzică *Foaie verde lămâiță* – și de-atunci, pentru că-i spusese profa că nu are ureche muzicală, se apucase să facă vocalize de-și exasperase toți vecinii. La mijloc cred că e și un pic de paranoia. Crezi că toți trebuie să te aprecieze, orice ai face. Cam așa gândea Șăfu – și era inutil să speri că îl schimbi, că îl mai dai pe brazdă.

La ore se ruga de profi să-l lase să cânte. Avea nevoie de un public și și-l teroriza. Nu avea prieteni care să-l suporte. Așa cred. Printr-a noua, când să alegem șeful clasei, el s-a băgat primul că vrea să fie șef, că toată viața a fost șef și are experiență, ce mai, e făcut să fie șef. Atunci nu l-a votat nici dracu'. Dar i-a rămas numele ăsta. Și, de fapt, el era adevăratul șef, pentru că el negocia cu profii toată ziua, stătea bot în bot cu ei pe la cancelarie. Deja se crede unul de-al lor. Nu știu de ce spun asta ca și cum m-aș desolidariza de el, pentru că pe mine, de ce să mint, m-a ajutat odată la mate să nu mă lase ăla, mi-a pus o vorbă. Ce băiat bun e, îi zicea. Deși, pe vremea aia, cu greu mi-ar fi găsit cineva vreo calitate. Aici a fost boier, pentru că io mă purtasem destul de mizerabil cu el. Obții ce investești. Depinde de cum te porți cu un om. Dacă îl tratezi ca pe un tăntălău, normal că omul ăla se va conforma așteptărilor. Dacă îl consideri egalul tău și îi dai o șansă, va fi chiar simpatic.

Tot printr-a noua a fost și faza cu Șubi cu care vă amenințam. S-a enervat Șubi că de ce Șăfu poate să stea cu barba aia de călugăr păduchios și pe el îl pune directorul să se tundă. Îl amenință cu exmatricularea și așa mai departe. De ce el se trage de șireturi cu toți profesorii și nimeni nu-i zice nimic de barbă. Tu nu vezi, în primul rând, ce urât ești cu floacele alea? Dă-o, dracu', jos. Mai devenea enervant și că toți profesorii îl dădeau pe Șăfu exemplu pentru comportament ireproșabil și alte bazaconii. Bine, îl mai dădeau și la plesneală, să ne întărâte, pentru că nu trebuie să credeți că tuturor le era

simpatic. Cred că nimănui pe de-a-ntregul. Dar având el performanțe pe la olimpiade, puteau raporta depășiri de plan.

Șubi avea dreptate, în fond. El era mai mare ca noi cu vreo doi ani. Și a venit într-o pauză și i-a zis lui Șăfu: băi pleșcarule, cum ieșim la unu', te aștept afară să ți-o trag. Parte-n parte. Nu vii cu scheme să mă pârăști lu' profu' sau mai știu io ce. Șubi zicea că e pregătit să-l bărbierească. Avea și un aparat de ras la el. Uite, că poate tu nu știi cum se folosește scula asta! Șăfu nu-l băga în seamă și bineînțeles că Șubi s-a enervat și mai tare, las' că vezi tu, la unu' te măcelăresc, te snopesc, te căpiez, te-adună mă-ta cu fărașu' de pe jos.

Toți credeau că Șăfu o să-l pârască la dirigu' sau o să aștepte vreun profesor ca să plece cu el pe la intrarea din față, cum făcea de obicei. Faze de tocilar pupincurist. Dar nici atunci nu ieșea de frică. Doar ca să sfideze. Imita comportamentul profilor, pentru a le arăta că sunt penibili. Nu, nene, la unu fără zece punct, a ieșit. Prin spate. Pe la WC. Noi, tiptil, după el. S-a dus prin spate, s-a oprit la budă, și-a dat jos haina și l-a bătut pe Șubi de l-a umplut de sânge. L-a făcut varză, l-a căsăpit. N-am văzut prea bine fazele. Aveam un loc prost. Era înghesuială ca la circ. Toată școala aflase. Interesant cum se răspândește informația. Am văzut doar la un moment dat peste capetele ălora că Șubi rămăsese numai în tricou. Cât exces de zel, îmi ziceam, dar, de fapt, Șăfu îi rupsese cămașa. După aia s-a făcut liniște și culoar ca să iasă învingătorul. Mă pregăteam să-l felicit pe Șubi, că pe atunci nu-l suportam pe Șăfu. Nici nu-l cunoșteam foarte bine. Dar, când a ieșit Șăfu, unii mai căcăcioși deja schimbaseră stăpânul, bravo, moșule, îl lăudau. Șăfu a trecut, s-a îmbrăcat în liniște, ne-a zis „Servus", cu vocea aia a lui seacă, și a tăiat-o. Șubi era în genunchi și-și culegea măselele.

Abia după aia am aflat că se apucase Șăfu să tragă de fiare.

Venea la școală, la sala de sport. Sâmbăta trăgea de fiare și făcea jogging pe stadion. Se simțea amenințat și se pregătea.

De atunci, mulți s-au temut de Șăfu. Au devenit mai servili. Cică după faza cu pricina, Șubi l-a așteptat cu vreo patru malaci și l-a căpăcit, dar aici nu mai pot să bag mâna în foc dacă-i adevăr sau fabulație. De atunci și-a câștigat Șăfu respectul. Și chiar dacă mulți l-au mai vorbit pe la colțuri, nimeni nu mai avea curaj să-și bată joc de el pe față. Îl mai tachinau, aluzii, dar atât. De-aia m-a impresionat, adică uite, domnule, cum un individ cu o infirmitate probată sau nu, asta nu mai contează, dacă ceilalți cred despre tine că nu ai coaie, atunci te porți ca și cum nu ai avea, uite, dom'le, ziceam, dacă un om cu o infirmitate reușește nu să supraviețuiască, ci să aibă și un statut, apăi și io, în ciuda auzului, aș putea să fac o treabă pe lumea asta.

Odată plecam împreună cu el de la școală. În curte, Tilo și Oache prinseseră un puști și-l obligau să cânte *Heal the world* a lui Michael Jackson. Gagiul n-avea niciun pic de voce, se opintea degeaba. Ieșeau niște gâjâituri șovăielnice.

— Șăfule, hai tu să-l înveți p-ăsta mic. Am auzit că le ai cu opera!

— Nu pot, dragă, mă grăbesc! Da, domnule, cum spuneam, Sadoveanu n-a fost deloc un turnător ordinar, cum spui. Și, dragă, nu trebuie să confundăm viața cu opera. Nu e nicio legătură între educație și caracter. Sunt opere care rămân la Sadoveanu. Să citești ce zice Paleologu despre *Creanga de aur*. Altă interpretare față de sămănătoriști.

Eram stingherit cumva de discuția asta, care mi se părea destul de artificială și care continua în curtea școlii. Se prelungea. În curtea unde e plin de golani care așteaptă parașutele de la a noua. Dacă ar fi auzit vreunul ce discuții docte port, mi-ar fi zis să mă internez pe loc. Pentru că Șăfu

zicea cam așa. Recita.

— Dragă, să nu ne legăm de comunism. N-a fost așa cum crezi tu! La noi nici n-a fost comunism! Tu nu l-ai citit pe Marx, doar ce ai văzut la televizor că vorbeau niște neaveniți. Marx e totuși un filosof. Și la universitățile străine e predat pe lângă Weber. Străinii n-au complexe, să știi!

O tipă încearcă să-și pună o clamă. Tilo strigă la ea gros că, dacă nu poate să și-o pună singură, să vină la el, hai că ți-o pun io! Aci, pe ciment. Am ieșit atunci din curte. Nu vă spun replica lui Tilo pentru a contrasta cu dezbaterile noastre intelectuale. Pur și simplu, așa s-a întâmplat. Șăfu continuă să-l laude pe Marx. Ce idei bune avea, dar ăștia le-au întinat, cum zicea și Iliescu. Pe drum oamenii se uită chiorâș la Șăfu. El s-a obișnuit cu privirile astea. Nu-l stânjenesc. Nu-l mai stânjenesc.

La poarta bisericii era, în ziua aceea, ca în multe alte zile, femeia aia cu figură de cerșetoare. Avea o căciuliță fistichie, roz. Un palton murdar. S-a uitat lung atunci după Șăfu și parcă s-a mirat de discursul lui erudit. A părut că vrea să-i spună ceva, dar între timp m-a văzut pe mine.

— He, he, ce mai faci? a și intrat direct în subiect. Ce mai face unchi-tu', am auzit că a divorțat. Ce băiat bun era. Nu s-a mai însurat deci. Pe la noi, pe aici, nu mai vine? Aaaa, tot acolo stă. Daaaa… N-are de gând să se însoare? Păi, cum să nu te intereseze? Las' c-o știu io pe prăpădita aia pe care a lăsat-o. Era băiat bun. Am fost colegi. Avem și fotografii de la banchet.

Mereu mă oprea și-mi povestea tot felul de nimicuri, mă întreba de unchi-miu. N-o cunoșteam, nici nu știam cum o cheamă, deși ea se purta extrem de familiar cu mine, dar, într-adevăr, aveam un unchi care divorțase. Șăfu mă trăgea de tricou, hai să mergem, hai că se dă tâmpita în stambă. Părea că îi producea silă femeia. De fapt, așa se purta cu oricine, parcă o duhoare insuportabilă îi muta nasul din loc.

Am plecat, ne-am despărțit, el a aruncat același „hai, pa“ efeminat, care atunci mi s-a părut că îl mai umaniza puțin. Făcuse o alegere bună cu formula asta.

Ne-am despărțit și ar fi un final frumos dacă aș putea presupune că, rămas singur, Șăfu a dat roată, s-a întors din drum la femeia aceea și a apucat-o de o aripă:

— Hai, mamă, hai să mergem acasă!

Ar fi fost frumos. Vorba vine frumos. Ar fi fost un final. Nu știu dacă s-a întâmplat așa, habar n-am. De fapt, nu pot fi sigur dacă aia era maică-sa. Nici pe Șăfu nu l-am mai văzut de mult. La cât era de suprarealist ca personaj, îmi vine și acum greu să cred că l-am cunoscut. Am înțeles că ar face un doctorat în chimie undeva prin Italia. Sau Spania. N-am aflat unde a plecat atunci, în după-amiaza aceea când ne-am despărțit, dacă s-a întors la maică-sa, dacă era maică-sa – și habar n-am acum pe unde umblă.

17. În Dumbravă

Să-ți aduci aminte. Să spui vieții piua, după expresia cuiva, și să te scremi să refaci totul. Cum ar fi meciurile de fotbal. Să zicem. Când eram o echipă. Eram într-o echipă și totul era, pur și simplu, frumos. Când ești copil nu faci mofturi, n-ai criterii chiar așa de exclusiviste.

Voci care-mi vin, care trebuie stăpânite, strunite, puse cumva într-o ordine. Amintiri pândite de ambiguitate. Amintiri descărnate, decolorate. Cum adică? Chiar așa, pur și simplu. Acea dimineață când m-am sculat și cerul era plin de ciori. Să-ți vină poftă să vânezi ciori. Toate sunt la fel. Cui ce-i pasă dacă o mierlesc? O cioară care o mierlește, auzi! Să le lovești, să le privești craniul transformat în muci păstoși. Ochii fără culoare. Să le ia dracu' de ciori, în cele din urmă! De ele ne arde nouă?

Se strânseseră duminică dimineață și patrulau din nuc în nuc. E absurd să spui că patrulau. Asta ar însemna să aibă un scop în patrulatul ăsta al lor. Că urmăreau ceva. Că aveau rațiune. Nu aveau.

Așa le țin minte. Alai, cohortă, stol de ciori care croncăneau încontinuu. Ciori într-un nuc sub care nu crește nimic-nimic. Nuc sterp, chior. Nuc inutil. Să-i fie rușine.

O praștie îți dai seama că ți-ar trebui atunci. O pușcă, o catapultă, un arc.

Ciori, zgomot de plisc răgușit, de aripi mari. Ciorile nu sunt păsări. De asta poți fi sigur.

Există, desigur, dacă stai să le urmărești, o regulă, o ordine

a deplasării lor, a luării în stăpânire a teritoriului marginii ăsteia de sat. Dar nu ele sunt responsabile pentru această ordine. Ciorile sunt niște animale idioate. Aproape teleghidate de te miri cine.

În stradă sunt Motanu, Văleanu, Oaie și tot restul. Care povestesc beția din urmă cu o noapte.

Și așteaptă porumbei care trebuie să vină de la Suceava, de la Roman. De la Carei. Așteaptă porumbei și uite că vin ciori. Așteaptă porumbei și fac pariuri. Pariuri mici. E destul de greu să crești un porumbel, să-l îndopi. Gigi Tigaie le-aduce îngrășăminte de la crescătorie. Au nume bune. Ronaldo, Raul. Nume de porumbei.

…ăla floriu, uite-l p-ăla floriu! Ăla premiatu'…… Vasileeeeee, bă Vasileeee, băăăăă…… îți vine cioara, băăăă!

Ciori pe post de porumbei. Fâlfâit care le propulsează, le împinge să zgârie aerul... Nu croncăne, plescăie doar, vag satisfăcute... N-are nicio noimă dansul ăsta din pom în pom. Se învârt să poată reveni de unde au plecat. Trebuie să țină și ele cont de ceva.

(…) Ce așteptăm întruniți în forum?
Azi trebuie să sosească barbarii
de ce în Senat e această apatie
De ce stau senatorii și nu legiferează
pentru că azi vor sosi barbarii
Ce legi să mai facă senatorii
Când vor sosi, barbarii vor face legi (…)

Scriu de parcă aș picta. Umplu spații cu cuvinte. Cuvinte desenate fără legătură între ele. Singura legătură fiind cea spațială. Lipsa legăturii nu e o infirmitate a textului, ci un fapt.

Între timp, în jur:

Unii merg să ia niște leațuri de la un vecin pentru a face gardul. Chiar dacă e duminică. Cu atât mai mult. Să-i vadă lumea că muncesc.

O babă cu piciorul în ghips, pe un scaun de pe iarba șanțului. În jur circulă șase curci. Sau șapte. Și un rățoi. Pe rățoi aflăm că îl cheamă Donaldinho. Rățoi deștept. Ciugulește ghipsul babei. Îl cloncăne.

Nea Ilie, Giudi, Țoc, Mățău, Cârlig, Mosor, Tilică, Mâr, Adrienuș, Lenți. Un trib. Plus Ninel, care a terminat de afumat niște șunci. O masă. Se joacă table. Beau. Trăscău. Genocid. Te-am chelit / gogit, se aude din când în când.

La ora asta nevestele lor pun sau nu murăturile. Să le dăm și lor numele: Bengioaica, Iubuleasa, tanti Petre, Marilena, doamna Rodica, Aninăreasa.

Mâr are șaizeci și de ani. Se laudă acum ce muncă de răspundere a avut el la fabrică. Nu-l ascultă nimeni. Mâr a lucrat și el într-un cărucior, o mașinuță cu care căra marfa. O căra cu grijă. Se plimba prin hale de colo-colo. „Om ca mine nu crez să mai văz io vreodată“, îl mai auzim cum spune.

La o poartă, doi pensionari. Nu mănâncă decât ceapă prăjită. Și pâine. Cumpără pâine azi și o mănâncă mâine. Să nu fie proaspătă. Pâinea proaspătă nu e bună. Se mănâncă multă. Și ei nu au bani să-și permită. Banii îi păstrează pentru un cavou mare, imens cum n-a mai avut nimeni în orașul lor. Un mausoleu. Să moară mahalaua. Mai merg la slujbă. Știi ce slujbe ține popa, ca după Neckermann! Așa zic.

Privesc o lume tristă, care pe ei îi face fericiți. Privesc fără vreo pretenție. În fond, ce înseamnă tot privitul ăsta? Ar trebui să mai facă economie de vedere. Ei se uită după oameni. Oamenii trec, discută, se mai feresc de vreo mașină. Pur și simplu, trec. Ei nu înțeleg nimic din trecutul ăsta. Presupun doar, comentează. Nu participă la nimic. Privesc doar. Așteaptă să apară cineva și-l privesc de focu-l arde. Pe privit. Un fel de vamă ce trebuie plătită. Altceva nu fac. Veghează.

Cineva duce gunoiul. Altcineva se plimbă cu bicicleta. Cu

trașcaleta, cum i se strigă. Sau cașcarabeta. Nu mai zdrăngăni, bă, cașcarabeta aia. O femeie a cumpărat un kil dă făină / dă vin / dă brânză. Un copil stă în fund pe o piatră. Și un kil dă ulei. Altul îi trage cozorocul șepcii peste ochi. Râde. Apoi ia o gură de apă de la cișmea și-l aleargă pe celălalt să-l stropească. Fug și nu-i mai vedem.

Porumbeii nu mai vin. Doar ciorile, cum vă spuneam. Porumbeii am putea să spunem că sunt doar o scuză care se inventează pentru ca bărbații să aibă prilej de șprițane. Și de table. Și să scape de neveste. De gura lor. Ei așteaptă porumbeii. Au o misiune. Porumbeii nici n-or fi bănuind cât sunt de băgați în seamă.

(…) De ce împăratul nostru s-a trezit așa devreme
Și stă în fața celei mai mari porți a orașului
pe tron cu mărire purtând coroana
Pentru că azi vor sosi barbarii
Și împăratul așteaptă să întâmpine pe căpetenia lor
Chiar a și pregătit un pergament să i-l dea
A scris acolo multe nume și titluri (…)

Adrienuș îl trimite pe fi-su după bere. De obicei, ăsta mic, patru ani are, își oprește și el câțiva lei. Mai mult, nu. Comision. Acum și-a oprit mai mult. De ce, mă? Puștiul știe să se justifice. Păi, tu nu știi că s-a scumpit benzina?

Trec țigani cu mături. Țigani blonzi. Neamu’ lu’ Baltă. Cerșesc. Să dau lu’ gura să mănânce, boierule!

Să-mi iau și io televezor d-ăla coloratu’!

Ăștia l-au bătut pe pădurar în vară. Nu-i lăsa să fure din pădure, așa că și-a luat-o pe coajă! Și era tânăr, săracu’! Comentează cineva. Îl auzim la perfecție.

— I-am zis: bă, două feluri de pădurari au fost prin părțile astea! Unul prost și unul deștept. Ăla prost se ducea la cârciumă, stătea singur cuc la o masă, nu-i dădea nimeni bună-ziua. La pensie nici n-a avut unde să se ducă. A stat câțiva ani

într-un canton, până s-a îndurat fi-su să-l ia la el la bloc. Ălălalt, deștept, a făcut vreo trei case. Mereu cu teșchereaua plină. Când intra în cârciumă, să trăiți, nu vreți să beți ceva? De când i-am zis lu' Adrian (așa-l chema pe pădurar) de chestia asta, la el în pădure nu mai cresc fragi, zmeură, nimic. A dat ăia cu bombardeaua. De la radiații.

Acum, o reclamă la Tele Euro Bingo Show se aude din bucătărie. Uraaaa! M-ați scos din foame! Țoc a dat televizorul mai tare, să se audă în timp ce el mătură prin curte. Dă cu mătura, așa se spune.

— Dă-i dracu', am vorbit io cu nea Stelică. Vindea 22.000 de bilete acu' vreun an. Acu', abia cu greu vreo 2-3.000. Ăhăhă, a făcut avere moșu'. Mergea în sate de-astea izolate și vindea bilete. Avea o panaramă de Dacie și-acuma și-a luat Merțan! Se duce de râpă Bingo!

În dimineața asta, Gigete a făcut rost de o minge. Minge cu petice. A dat-o cu cremă de ghete. Să se poată juca pe asfalt. Dar, acum, noi mergem în Dumbravă. În pădure. Jucăm pe iarbă. Pe pământ și pe iarbă. Pe iarba abia ieșită. Duminica dimineața, iarba începe să crească.

...Să dați pase că vă sparg! Să nu-l luați p-ăla în echipă, că driblește mult!... ...Trebuia să mai treceți pe la antrenamente, că nu mai aveți condiție fizică! Dacă nu, când jucăm, o să fie căcarea lumii și-n pauze desene animate!

Ei vorbesc acum despre Făcăleț. Guvidele lui Făcăleț. A vrut s-o ia pe una cu japca aseară, de la discotecă. În pușcărie își băgase rulmenți pe pulă. Un lucru util, pentru că acum zici că e știulete de porumb. Nu se infectează. Rupi. Fuți ca un măgar.

Toți afară de mine au peste douăzeci de ani. Sunt șomeri sau nu. Doar Motanu are cazier. I-a șparlit găinile unuia. A venit cu căruța, ca la piață. Apoi câțiva pușți mai sunt. Și io, *a lu' profesoru'*.

— Zi-n care e!

Așa se fac alegerile. Ne împărțim în echipe. O flegmă în palmă, tăiată cu latul celeilalte palme. Flegma care se oprește pe pieptul lui Măslină. Acolo unde sare, acolo, în partea aceea trebuie că e piatra ascunsă. Acolo trebuie să ghicești. Măslină care înjură. Ardi-te-ar gazu'! Futu-te-n cur pe unde bei apă!

Înainte să pleci la drum, încerci să faci o praștie. O praștie e ușor de făcut. O pereche veche de bocanci plini de praf pe care îi scuturi. Piele scofâlcită. Riduri umplute de praf. Praf care nu mai vrea să iasă. De fapt, nici nu trebuie să iasă. Pantoful deci. Apoi limba pantofului. O jupoi, o tai într-o fâșie lungă, o fâșie găurită la cap, eventual te folosești de o sulă încălzită în flacăra de la aragaz. Dai două găuri. Și niște șireturi îți mai trebuie. Noduri care să nu scape strâns. O anvelopă. Una spartă, cu trei-patru petice. Nu mai poate fi reparată. Tai anvelopa, o altă fâșie lungă. Cât antebrațul e bine să fie. Să nu fie prea groasă, că nu se întinde. Nici prea subțire, că se rupe și te plesnește peste ochi și e vai de capul tău. Așa e numai bună. Arată a praștie. Câțiva bolovani, rotunzi, nu lespezi, să nu o ia razna. Să nu plece aiurea din praștie. Să devieze de la traiectoria pe care tu o dorești.

— Hai, alege!

— P-ăsta a lu' dom' profesor! Hai să-i facem, le-am promis că le-o tragem. Îi frigem! Pe bani! P-o ladă de bere! Hai dă-vă dracu'!... O bere de căciulă!... Zgârciții dracu'!... Vă ofticați că vă facem! Fără *opțaid*, că suntem oameni serioși!

Povestesc din nou. Despre Ciocârtei, iar a dat-o afară p-aia, du-te la mă-ta! Nebun. Adevăru-i că trebuie să fii și prost ca să te lase femeia! Asta e concluzia lecției de viață. Cică aia n-avea sfârcuri la țâțe. Cum, mă, femeia trebuie obligatoriu să aibă sfârcuri. Ca să ai pe ce trage o limbă, să mai reglezi de-acolo potențiometrele.

Urcuș. Pieptiș, opintire. Astea sunt cuvintele care trebuie folosite. Pământ și pietre, apoi pământul ca în palmă. Grădina lui Baboi, unde trebuie să jucăm. Și-a săpat singur grădina ailaltă din coastă, povestește Jderilă. Un om greu de înțeles. Umblă în trening și cravată. Și mai ales asta e problema – că-și sapă singur grădina. Nu tocmește pe altul. E problematic de ce face asta.

Pe drum se fixează tactica. Dacă tot s-au făcut alegerile.

— Jucăm la înaintare cu doi inși. P-ăla micu', pe Dadanu, îl băgăm să apere, că e gras și umple poarta. Măslină, treci la apărare! Jucăm ca englezii, cu pase lungi, centrări, bagi capu', Batore, că te bat de te căpiez! Dintr-o atingere. Și să nu mai dați la oase, că intrăm în spital toți.

Sus, pe platou, bate vântul. E și iarba ceva cam mare. Se vede Ploieștiul. Cei care sunt cu tine au fost rar acolo. La spital, la tribunal. Când le-a dat pământul și era să se taie, să se omoare cu neamurile. Fir-ar ai dracu' când ni l-au dat, fir-ar ai dracu' când ni l-au luat. Așa trebuia să zici dacă venea vorba despre pământ, ca să nu se lungească inutil o discuție obositoare despre împroprietărire.

Lor le sunt de ajuns satul, strada. Tu înveți, o să ajungi cândva dincolo de Ploiești. Se văd contururile grădinilor. Gardurile – ca niște forme geometrice. Ca să vezi că lumea asta are o logică. O lume desenată. Pictată. Așa se vede de aici, de sus. De pe platou. Ciori nu se mai văd. Nu mai sunt ciori prin aer. Au dispărut. Și porumbeii. Să tragi cu praștia. Și să n-ai nicio satisfacție că piatra aia s-ar îndrepta undeva. Că s-ar deplasa. Sus, peste câțiva rugi de muri, peste cătină, măcește. Piatra nu avansează.

Mergem pe islaz. Teren prost, denivelat. E unul cu caprele. Îl alungăm p-ăla cu caprele lui d-acolo. L-a mințit Jderilă că, dacă vrea să se facă căprar, trebuie să fută-n cur niște capre. Așa

trebuie. Dacă vrea. E mare islazul, are unde să se ducă. Mai ales de aici, de sus, lumea se vede cu totul altfel. România. Capeți dreptul să pronunți cuvântul. Se vede până departe. Un râu. Maluri rupte, călcate în picioare. O să înveți, o să mergi la facultate, undeva departe de aici, nici nu se vede locul acela. Unde oamenii se ocupă cu fututul caprelor în cur. Cică e o explicație logică pentru zoofilie. Că mâna de cioban, muncită, cu șanțuri, piei rupte, bătucite de cine știe ce ciomag e mai puțin tentantă decât o capră.

Să faci terenul. Să ocupi un teritoriu. Să te înstăpânești peste el. Al tău. Dreptul primului venit. Cândva am turnat rumeguș peste iarbă. Să stabilim unde e tușa. Nu știam că cel care măsoară are dreptul să conducă.

— Stinge țigara, Batore, că jucăm ca profesioniștii! Trebuie să duci o viață sportivă, hali-ți-aș bașcheții!

Porți făcute din tricouri. Noi jucăm în pielea goală, ăștilalți cu tricour'li pă ei. Crețane, treci în poartă! Cu schimbu', un gol fiecare! Să nu le lași, că ești de căcat dacă iei golur'li că așa vrea mușchii tăi!

Izmailu și Gogu în apărare, ... tu stai doar la pomană să faci ravagii, că ești prost, ne-ncurci p-acilea.

.....

Nu cade, Motane, nu cade! .....

..... Pase, bă chioreișân, aschilambricule, așchilopatule! .....

Care mai dă una, bate!!

(...) De ce deodată atâta îngrijorare
și răvășire? (Cât de grave au devenit fețele!)
De ce se golesc în grabă străzile, piețele
și foarte îngânduraţi se întorc toți spre casă
Pentru că noaptea s-a lăsat și barbarii n-au venit
Și câțiva soli s-au întors de la hotare
și-au spus că nu mai există barbari

Și-acum ce ne vom face fără barbari?
Oamenii aceștia erau totuși o soluție (...)

Să-ți aduci aminte toate astea și să-ți dai seama că pot fi literatură. Să-mi dau seama că, dacă la ora asta știu cât de cât să scriu, acest lucru îl datorez în mare parte fotbalului. Am învățat să scriu la fotbal. Eram puști și mergeam la meciurile Doftanei Bănești, care atunci era prin Divizia Onoare sau cam așa ceva. Îmi aduc aminte că la fiecare meci stăteam în spatele porții „Ălorlalți“ și câțiva golani mă puneau să strig tot felul de porcării portarului. Măi cioară, te caută moartea pe-acasă. Trebuia permanent să inovez, să compar picioarele portarului cu niște gladiole, să-i atrag atenția că seamănă cu o scândură, că din profil nici nu-l vezi. O groază de chestii din astea. Dacă era mai tuciuriu, îl întrebam dacă nu cumva l-a uitat mama lui pe plajă când era mic. Ba îi spuneam să se lase de meseria asta, că nu e competent. Mai bine îl punea în poartă pe fundașul ăla umflat cu pompa. La cât e de gras, umple poarta, nici nu mai știi pe unde să tragi. Când unul de-al lor rata. Nu ajungea la minge „făr' un cui de briceag“, îi ziceam să pună mână de la mână toți din echipă și să-i găsească bocanci mărimea 48.

Îl demoralizam pe portarul ăla, îl tachinam, îl îmbolnăveam de nervi. Aici mi-am exersat pentru prima dată vocația pamfletară. Cu aceste invective cu care otrăveam portarii.

Trebuia să găsesc mereu ceva nou, amuzant. Lucram sub presiune, pentru ca, în ochii golanilor, să-mi păstrez reputația de gură spurcată. Sau, mă rog, pentru a nu deveni plictisitor și să nu mă ușuiască ăia de lângă ei. Golanii aceia au fost primul meu public. Un public exigent, cu care păstrezi permanent contactul. Există un feedback foarte rapid. Asta contează. Nu le place mutra ta, imediat te aruncă de acolo. Afli astfel ce metafore prind, ce comparații sunt de efect și care-s expirate. Să-i spui unui atacant că stă la pomană e o metaforă extrem de

subtilă. Pe cuvânt. La fotbal înveți o limbă extrem de vie, suplă, care biciuiește sau mângâie, suduie sau înalță osanale.

Apoi, jucând, trebuie să-ți umilești adversarul. Să-l intimidezi. Să-l faci să-și piardă încrederea în forțele proprii. Dacă unul trage pe lângă minge, îi recomanzi să meargă la Service să-i dreagă, să-i îndrepte piciorul. Dacă altul trage vreun șut în pământ, să-i spui că, dacă-l cunoșteai din timp, l-ai fi chemat să-ți sape grădina. Încă de când se fac tragerile la sorți, cauți să-ți asiguri un avantaj moral. Voi jucați cu Tarabă, noi jucăm contra vântului, zici, și numitul Tarabă se tuflește, iar tu înveți ca scriitor ceva nou despre forța cuvintelor. Începi să ai respect pentru aceste vorbe într-o dungă. Pentru că ele îți aduc notorietate și îți dau o anume forță.

Mă rog, pe vremea aceea nu pot spune că eram mare vedetă. Eram doar „al lu' profesoru'". Nu-mi aparțineam. Uneori eram strigat și cu numele meu. Rar. Numele meu nu mi-a plăcut niciodată. De-aia nici nu vi-l spun. N-aveam cea mai spurcată gură. Cel mai mult îl invidiam pe unul Rățoiu. Când jucam la școală vreun meci, Rățoiu ăsta își lua un bolovan sau un bloc de BCA și se așeza între noi să comenteze. „Verde, că vine Dumitru Graur!", spunea – și se făcea vid în jurul lui. Și dădea din clanță ceva de speriat. Se oprea uneori și meciul. Râdeau ăia care jucau de drăciile pe care le inventa Rățoiu de se țineau cu mâinile de burtă.

N-a ajuns, din păcate, scriitor, nimic. Habar n-am ce face acum. Avea verb, vervă, ironie, simțul cuvântului. Putea ajunge un ironist celebru. Îi bubuia mintea. Ne punea porecle. Și porecla aia se lipea de noi ca și când ar fi fost adevăratul nume.

Tot datorită fotbalului am învățat să construiesc scenarii. Îmi imaginam meciuri întregi de la primul până la ultimul fluier. Intrigă, punct culminant. Gol în ultima secundă de joc. Totul exista în acele scenarii. Era o narațiune completă.

Jucam fotbal undeva pe un islaz. În Dumbravă, cum vă spuneam. Era un nume frumos. Acolo a aruncat unul odată o minge în sus. Și mingea aia a lovit niște sârme de înaltă tensiune care zbârnâiau al naibii de tare. Înapoi a venit înjumătățită, tăiată în două. Două bucăți. Și nimeni n-a avut puterea să comenteze așa ceva. Cuvintele – ciubuc inutil al faptului.

Și tot acolo, îmi amintesc, poate chiar în ziua aia când mi-am propus să vânez ciori, s-a jucat Ciuș cu un chibrit. Și a dat foc unei tufe de la care focul s-a întins prin iasca uscată și la ceilalți rugi. Era, așa, un fum negru, urât. Ardeau murii și scrâșneau. Fumul se ducea departe, se topea în aer până aproape de Doftana, aș zice. Era atras de Doftana. Aspirat. Mure uscate care se topeau. Cam astea sunt lucrurile pe care pot să mi le amintesc.

18. Leonard Cohen

Încet-încet, auzul revenea. Infecția aia împuțită ceda. Ne luptăm, nu ne lăsăm. Mi se comunica pe un ton sec că am imunitatea scăzută. Dar explicațiile științifice nu aveau relevanță. Io mă îmbolnăvisem pentru că trebuia să scriu. Într-o zi, doctorul mi-a spus să mă duc acasă, să mai aștept două-trei ore și să-mi scot meșa din ureche, după care pot auzi, pot pleca în lume, puteam să-mi iau adio de la condiția mea de bolnav civil, uite că, în sfârșit, aveam și io dreptul la un statut. La un nume. Nu se vindecase de tot mizeria, porcăria de infecție, dar așa mi-a zis el să fac, să vedem ce-o fi. Să încercăm și așa. După cele două-trei ore, am dat drumul la radio și a început să cânte Leonard Cohen. Să-mi probez auzul. Atunci, dezobișnuit de sunete, am făcut asta. Era o piesă, *Dance Me to the End Of Love*, o piesă superbă, și am început să plâng. Atâta bogăție de sunete într-o singură piesă mă copleșea. Corpul meu nu mai putea primi atâta informație auditivă – sau cum s-o numesc. Erau lacrimi diferite de cele de după arsură. Întotdeauna am crezut că există în natură un număr finit de sunete. Că ele plutesc undeva și un muzician nu trebuie decât să le descopere. Ca și cum cineva i-ar sufla un ritm, o melodie. Am crezut mult timp că stocul acela de sunete s-a epuizat. Apoi am auzit Leonard Cohen.

Nu e bine să fii patetic, la modă sunt sentimentele mijlocii, meschine, altfel îți prinzi urechile, dar nu pot să nu observ că a fost curat ghinion ca la trezirea din surzenie să dau tocmai

peste piesa asta. Mai ales că io cu Leonard Cohen aveam o poveste mai veche. O relație, să zicem.

Eram în liceu și se mai întâmpla ca la sfârșit de trimestru să nu se prea facă ore. Așa că aducea unul casetofonul de acasă și ne puneam pe ascultat muzică. Cel mai mișto era când făceam ore în podul școlii. La cucurigu, acolo, puteai da muzica la maximum, că nu deranja pe nimeni. O groază de porcării ascultam pe vremea aia. Deathereli, thrash. Pentru nespecialiști, pentru cei nefamiliarizați cu metalele grele și foarte grele, astea sunt niște genuri muzicale care pot fi ușor confundate cu zgomotul pe care îl lasă niște fiare târșâite pe ciment de niște muncitori în stare de ebrietate. Sau cu o mașină cu toba făcută zdrențe, care bruiază gălăgia stârnită de câteva duzini de pacienți chinuiți de cine știe ce stomatolog neîndemânatic.

Nu știu dacă îmi plăceau neapărat grohăiturile alea de godaci pândiți de pericolul castrării. Cert e că le ascultam. Trebuia să dai din cap de nebun până te apucau durerile de ceafă și să te schimonosești ca de o cruntă suferință. Așa trebuia. Erai obligat. Gemea clasa de sepulturiști și de alți indivizi periculoși, așa că îți scădea cota îngrozitor dacă ziceai că e nașpa muzica aia. De fapt, nu ziceam „nașpa“. Ăsta era un cuvânt prohibit. „Nașpa“ era un cuvânt nașpa. Dacă îmi plăceau însă acele grohăieli apocaliptice de oameni care se încăpățânează să poarte pantofi cu două-trei numere mai mici decât ar fi cazul – asta nu mai am cum și ți. Cât mă ducea mintea la ora aia, e peste poate să-mi amintesc. Am o memorie ciudată. Cu o funcționare bizară. Chipuri nu reții. Nu știu de ce. Le spun cunoscuților, dacă ne întâlnim pe undeva, într-un alt context, mă salutați și vedeți că nu reacționez, să știți că nu e aroganță. Pur și simplu, am o memorie vizuală mizerabilă. Sunt, paradoxal, un auditiv.

Însă, într-un sfârșit din ăsta de trimestru, un profesor (sau un prof) de-al nostru a scos și el niște casete de prin buzunare și ne-a sfătuit să încercăm și așa ceva. Rău nu are cum să ne facă. Nu-i dau numele profului. Dacă vorbești de bine pe cineva, adesea l-ai terminat. Oricum, un tip interesant. Ne mai scotea să facem orele în aer liber. Ne mai povestea și alte chestii decât cele prevăzute strict în programă. În fond, și Caragiale, în scurtul timp cât a fost profesor, pleca împreună cu elevii să asculte mierloiul. Dacă ar fi avut un casetofon la îndemână, probabil le-ar fi pus un Leonard Cohen, ceva. Cum a făcut profu' atunci cu noi.

Trebuie să spun că, mie, Cohen ăsta mi s-a părut din prima clipă un gagiu complet neserios. Nu și-a luat alți doi-trei tovarăși pe lângă el ca să facă o trupă, să aibă un nume din ăsta barosan, gen Brutal Truth, Cannibal Corpse sau Morbid Angel. Abia ăia erau țăpănoși, meseriași.

Leonard Cohen mi s-a părut că face o muzică adormită, de om care nu dă niciodată pijamaua jos de pe el. Leșinături și mai multe nu. Profu' zicea ca măcar versurile să le ascultăm. Erau prea complicate, nenică, la Cannibal, la Death știai un lucru. Și io puteam să m-apuc de așa ceva. Trebuia doar să ai habar ce înseamnă *death*, *fuck*, *baby*, *alright* și turnai versuri în prostie. Eventual, mai băgai și cuvinte din astea melodioase, *shadow*, *night*, *dark*, *burn*, pe care le urlai sumbru, cavernos, de parcă te înjunghia cineva.

De la Cohen ăsta mi-a rămas atunci în minte un singur vers „Jesus was a sailor". Nu știam ce vrea să spună. Cum adică Iisus vaporean? Trebuia să-ți pui bibilica la contribuție. Să judeci nițel. Cohen ăsta avea nuanțe, nenică. Era bengos, care va să zică. Nu ca zgubiliticii mei de până atunci, la care mesajul putea fi rezumat la ceva de genul: „Viața asta e un rahat / Absolut toți mă enervează / Mai ales tu ăsta care ai făcut imprudența să-mi

cumperi discul.“ Sau cam așa ceva.

Am ascultat, de atunci, mult Leonard Cohen. A început să-mi placă. Înveți să-ți placă un anumit lucru. În fond, și cu fumatul sau cu alcoolul e o chestie extrem de curioasă. Ceva ce ți-a făcut inițial rău devine apoi o necesitate. Cu muzica e și o chestie de anturaj. Depinde cu cine împarți muzica. Încerc o bucurie nemaipomenită să întâlnesc pe cineva care să-mi mărturisească faptul că e înnebunit după monotonul ăsta de Cohen. De fapt, și atunci, în liceu, grohăielile alea îmi plăceau tocmai pentru că le împărtășeam cu alți disperați. Scrisul nu prea am cu cine să-l împart.

Spuneam că am ascultat mult Leonard Cohen, am fost atent la versuri, însă versurile acelea auzite în liceu, „Jesus was a sailor“, nu le-am mai întâlnit în nicio melodie a lui. Mă gândeam că poate piesa aceea nici nu există. Cine știe? Poate mi s-a părut atunci că le aud. Am ascultat atâtea altele. Nicăieri nu apăreau versurile acelea ciudate. Am căutat să aflu cine e Leonard Cohen și am auzit că ar fi un evreu convertit la budism. Că e și un poet și un prozator cunoscut, însă n-am știut mult timp cum arată. Mi-l închipuiam un tip care fumează nonstop, ca o locomotivă. Îl vedeam așa, într-o perdea de fum, cum stă îngândurat la o masă dintr-o cârciumă cât mai sordidă cu putință. Stă acolo și se confesează cuiva. O voce învăluitoare, pătrunzătoare, de om care a aflat ceva important, dar un fel de interdicție rituală îl împiedică să spună verde-n față acel lucru. Așa că încearcă să te facă să ghicești, ți-l sugerează plimbându-te prin tot felul de parabole aiuritoare. Aflase ceva sau suferise. Și io ajunsesem la o concluzie. Că toți oamenii care au suferit au ajuns oameni buni. Deși unii s-au înrăit. Un fost deținut zicea că pentru a fi om întreg trebuie să ai experiența pușcăriei. Exagera, dar avea dreptate. Sau tocmai de-aia avea dreptate. Pentru că bătea câmpii.

Mă gândeam uneori că, dacă s-ar hotărî ăștia de la TV să-l difuzeze la greu pe Cohen, nu mi-ar mai plăcea. Doar ce e interzis devine valoros. Prin subversivitate. E mai bine să rămână așa, clandestin, să rămână doar pentru cei care merită. Dacă l-ar da așa la televizor, poate mi s-ar părea un lăutar îngălat. Are ceva de pustnic bonom. Sau de pustnic boem, dacă e posibil. N-are nimic deosebit, un semn distinctiv, să zicem. Niște buze din ale împletite, ca Jagger. Buze cum cred că vor fi fost ale lui Paraschiv din *Moromeții*. Buze din care să-ți iasă până la două piftii.

Am făcut rost de casete cu Leonard Cohen de la un tip care stătea la dracu-n praznic, într-o margine de cartier nenorocit. Tipul avea studio de înregistrări și chiar și după ce se dăduse legea copyrightului, îți mai imprima așa, câte o casetă, ca și cum ți-ar fi făcut el un cadou. Nu câștiga mare lucru. Îmi place să cred că așa simțea el nevoia, să ofere și altora Leonard Cohen. Și Emerson, Lake & Palmer. Și atâtea altele. Nici lui n-o să-i dau numele. Dar de la el am aflat că versurile acelea, „Jesus was a sailor“, sunt reale, iar nu fabulație chioară. Ele chiar îi aparțineau lui Leonard Cohen. De fapt, lui *Susanne*. Și cum îmi dădusem jos pansamentul, sunetele alea îmi intraseră în urechi, intraseră direct în mine. Și asta mi se părea incredibil. Nu știu cum să vă spun, chiar dacă nu aud foarte bine, io sunt un tip destul de muzical. Problema-i așa. Io fluier, oameni buni. Pur și simplu. Tot timpul. Bineînțeles că asta-mi atrage o sumedenie de reproșuri, unii spun că fluier deprimant a pagubă, alții, pe considerente medicale, îmi atrag atenția că aș putea să mă aleg cu ceea ce popular se cheamă roșu-n gât. Le pasă de soarta mea și asta mă bucură. Dar să mai termin naibii odată. Cu fluieratul. Că mai știi ce se poate întâmpla… E vorba despre ceva rău. Nasol.

Fluier în cele mai nepotrivite locuri. Ceea ce fac io e chiar

penibil, dacă stau bine să mă gândesc. Dacă ar face altul, aș râde de el până n-aș mai putea.

Aud de dimineață o piesă, una fluierabilă, să zicem, cum e și asta a lui Cohen, și-o țin langa toată ziua ce urmează. O cânt de nu mai știu de mine. Chestie enervantă. Gândiți-vă numai.

Aud o piesă veselă, optimistă, și pot deduce că o să am o zi bună. Aud una plângăcioasă, smiorcăită, automat mă dă peste cap. Mi se îneacă absolut toate corăbiile. Celulele corpului meu preiau un ritm și se conformează lui.

Ghinionul meu e că niciodată nu am avut voce. Și nici nu aud extraordinar. Dar asta deja știți. Dacă aveam voce, barem cât un isteț din ăsta dintr-o formație de unică folosință de la Atomic, apăi cântam de dimineața până seara. Ca un gondolier venețian. Sau nici chiar așa. Am mers prea departe.

Dacă aș cânta, la posibilitățile mele vocale s-ar găsi câțiva oameni de bună credință să mă ciomăgească pentru că atentez la integritatea lor fonică. Profu' de muzică îmi spunea sentențios că sunt afon. Parcă se bucura de chestia asta. Și mă enerva cumplit. Așa că fluieratul ăsta de acum e, pe undeva, o formă de răzbunare. În liceu, am vrut să intru și într-o formație rock. Numai eșecuri am la activ în ce privește muzica.

Problema se mai pune apoi și-așa. Toți avem un ritm al nostru pe care evoluăm, pe care ne mișcăm prin viață. O muzică interioară, care ne determină să facem anumite lucruri sau ne cenzurează alte ieșiri. Suntem ca șobolanii ăia pe care cetățeanul din poveste, strămoș al deratizatorilor de azi, îi alungă din oraș cântându-le.

Orice om are o muzică a lui pe care trebuie să și-o întrețină. Cel mai bine putem vedea asta în cazul scriitorilor. O muzică interioară a frazei. Un schelet pe care, dacă-l intuiești, apăi n-ai decât să așezi cuminte cuvinte, un fel de anagrame să faci. Ca mai înainte.

La unii se aude o muzică sfredelitoare, sofisticată, delirantă sau calmă. La alții, trompete isterice și vreun țambal iresponsabil, o tobă delirantă și un pian complexat.

Dacă pe unii scriitori pe care-i citesc nu-i pot asocia cu un fond muzical, dacă nu-i pot încadra undeva, acei scriitori devin pentru mine insuportabili, dificil de citit. Nuli.

Așadar, pe undeva, fluierând, io încerc să-mi găsesc un ritm al meu. Și nu doar io.

19. Meta-viață

Io sunt un om bun sau nu foarte rău, dar vă rog să mă credeți, înainte să mă îmbolnăvesc, aveam o stare ciudată de neliniște. Carnea parcă voia să-mi iasă prin piele, mă dureau ochii, nimic nu mă mai mulțumea. Înainte să mă internez, oamenii mi se păreau tâmpiți cu toții, niște imbecili triști. Toți mă dezamăgeau. Simțeam, chiar dacă sunt poate ceva cam trufaș când spun asta, că trebuie să fie cineva care să-i scrie, să-și asume sarcina de a rescrie lumea asta. Să întemeiezi prin scris. Să propui o alternativă. Odată am omorât un om scriindu-l. Poate am să vă mai povestesc despre asta. Sigur o să vă povestesc. De asta mi-era cumva frică să mă apuc din nou de scris. Sau, dacă aș fi scris, trebuia să scriu o carte frumoasă, o carte care să țină lumea asta în viață. Să-i dea un sens, să o justifice. Nu să o distrugă.

Simțeam că absolut nimic din ce făceam nu era bine. Că, pe undeva, ceva îmi scăpa.

Să par generos, bun, să mă schimb io dacă doresc să scriu, să-mi iasă. Atunci, în spital, mi-am dorit să fiu bun, să fiu bun în semn de protest. De foarte puține ori spuneam ceea ce gândeam – și asta era nasol. Să-ți fie frică de ceea ce gândești. Așa cum unii nu suportă hrana naturală, untul natural, doar surogate cu E-uri –, și în mine apăruse o frică de autentic. Îmi fabricam un discurs pentru fiecare personaj cu care intram în contact. Pur și simplu, mă gândeam că acel discurs m-ar ajuta să comunic cu el. Are față pentru discursul pe care i-l ofer.

V-am spus, înainte să mă internez, aveam așa, o senzație de repulsie, să vă ia dracu' pe toți, devenisem extrem de abject, io nu mai vreau să vorbesc limba voastră, vreau, ca Harms, să vorbesc cinci limbi cunoscute și alte cinci necunoscute.

Până atunci asta făcusem, ascultasem oameni pentru a da de o limbă comună. Scrisesem pe la ziare câteva reportăjele obscure, de o expresivitate promițătoare, dar care azi îmi apare destul de jenantă, plus câteva pamflete acre și colțoase. Corozive. Foarte mulți dintre cei care mă citeau, cât și colegii mei de la facultate trăiau cu senzația că scriu pentru a mă răzbuna. Pentru că nu dădeam randament în luptele corp la corp, pentru că eram considerat cumva bizar, ciudat, mă refugiam în scris. Nu era deloc așa. N-am scris niciodată cu ură, cu patimă.

Scriam pentru că simțeam că lumea asta merită descrisă. Scriam pentru că descoperisem cu mare uimire că era unul dintre puținele lucruri la care mă pricepeam cât de cât bine – și uite că asta demonstra că nu eram chiar un om de nimic. Nu făcusem absolut nimic altceva. Ceva productiv. Odată vândusem cireșe. Le culesesem cu Gogu din câteva crăci tăiate și plecasem cu ele pe șosea. În prima mașină care a oprit, era un individ care m-a și întrebat, m-a luat din pripă, au, mă, viermi? Și n-am putut să-i spun că n-au. Așa a înregistrat primul eșec cariera mea de negustor. După asta am mai vândut câteva dintre cărțile mele pe stradă, dar asta doar afacere nu s-ar chema că ar fi.

Apoi, să scriu, afară de asta, însemna o bucurie imensă. În anul I de facultate, stăteam în diminețile acelea reci de noiembrie într-o garsonieră, unde scriam, într-un soi de euforie isterică, tot ce-mi trecea prin cap. Scriam și era superb să fiu propriul meu stăpân, să decid io tot ce avea să se întâmple pe acea foaie de hârtie. Pentru niște seminarii de scriitură de presă

scriam. Și toți colegii mei abia așteptau să apar și să le citesc ceea ce mai scornisem. Aveam de făcut știri, dar io povesteam acolo tot felul de chestii anapoda. Numai știri nu făceam. Într-o știre trebuie să fii obligatoriu prost. Să te eclipsezi, cum se zice eufemistic. Asta e frustrarea principală. Io nu suportam ideea asta. Deși de multe ori până atunci făcusem pe prostul doar așa, pentru că nu aveam chef să mă leg la cap fără să mă doară. Nu voiam să am de-a face cu niște gherțoi. Mai bine să le dai impresia că ești idiot și să te scutească.

Diminețile acelea superbe când scriam pentru publicul pe care îl formau colegii mei într-o garsonieră infectă. Înconjurat de vecini paranoici, care nu știau cum să scape de mine. În primul rând pentru că era o băută continuă la mine atunci. Voiai să regulezi ceva, aici veneai, la loc sigur. Și când am fost în spital, niciunul dintre colocatarii ăștia nu a mai dat semne de viață. După ce-mi pierdusem garsoniera, devenisem neinteresant.

În liceu, absolut nimeni nu crezuse că am talent literar sau, mă rog, văzuseră în asta un soi de bizarerie care nu-ți folosește la absolut nimic, ba chiar uneori ajunge să te incomodeze. Ceva frumos până la urmă, dar care nu are niciun fel de utilitate practică. Acum era superb să știi că oamenii te așteaptă să le citești producțiunile, genialitățile tale. Atunci a scrie nu mai era echivalent cu construirea unor roți pătrate. Era ceva plăcut. N-am înțeles scriitorii care se chinuie. Dacă scrisul are efecte nedorite, ar fi mai bine să se lase de scris. Io abia aștept să scriu, mă mănâncă palmele uneori.

Doar la grădiniță mai pățisem așa ceva. Eram singurul care știam să citesc și le descifram colegilor mei ce scrie pe niște cartonașe cu animale. Au mai urmat câțiva ani de glorie în clasele primare, apoi m-am tâmpit brusc. Ani de conservare, de viață de scafandru.

V-am spus, am descoperit că am talent literar destul de târziu. În liceu, pentru destul de mulți eram, pur și simplu, un imbecil. Sau, mă rog, nu foarte departe. Problema mea era că nu mi-a plăcut niciodată rutina. Să fac același lucru de două ori. Citeam că un mare savant, atunci când a trebuit să reia al doilea an la rând cursul în fața studenților, n-a mai fost bun de nimic. Probabil, puștii îl considerau un imbecil. Eu, când trebuia să repet, să reproduc în fața profesorilor ceea ce ei îmi spuseseră, nu mai eram bun de nimic. Nu-ți cerea nimeni în liceu să fii creativ, ci doar conformist, să reproduci niște cuvinte de rahat. Un fel de parolă. Decât să par conformist, mai bine păream tâmpit.

Cunoșteam destul de puțini oameni pentru care să merite să ies din amorțeala care mă caracteriza și să le demonstrez că nu sunt chiar un tăntălău. Aia de franceză mă mai lăuda, dar talentul era văzut ca o ciudățenie, ceva interesant, dar profund inutil. O schizofrenie benignă fără implicații profunde în destabilizarea siguranței naționale. În generală, la orele plictisitoare, scriam cu Țâcă, colegul meu de bancă, un fel de testamente. La școală, cu Limbă mă jucam de-a Europa Liberă. Plus denigrările desenate cu creta pe trotuar. În ‘90 îmi făcusem ziar din știrile stenografiate după TV. Ziar machetat, paginat. Astea ar fi precedentele legate de scris.

Când eram prin clasa a II-a sau a III-a, ne-a pus tovarășa, că așa era pe atunci, să aducem un desen, o planșă cu Eminescu. Bineînțeles că, în situația asta, majoritatea colegilor mei au rugat o rudă cu talent la desen să-i scoată din încurcătură. Sau au copiat pe o hârtie transparentă figura poetului. Cu indigoul, cumva. Am și uitat de indigo de când cu xeroxul. Au copiat poza aceea de student la Viena cu părul lins pe spate și cu privirea scrutând zimbrii patriei. Asta îmi evoca mie privirea aia.

Io, un antitalent la desen, l-am pictat pe poet undeva în

pădure. Și cu un câine în lesă. Un Eminescu puchinos, liliputan, ce-și scotea jigodia la plimbare. A ieșit un scandal monstru. Ce, bă, așa arată Eminescu? Adică Eminescu nu are dreptul să facă lucruri firești! L-am jignit impardonabil. Adică de ce Eminescu nu are dreptul să-și scoată câinele la plimbare? m-am întrebat. Sunt destui poeți care n-au nimic serafic, de îngeri bucălați. Unii sunt chiar abjecți, iar frumusețea poeziei lor compensează mizeria, insalubritatea vieții. Răzbună, zi să-i zic, purifică.

Eminescu, așa cum l-au desenat colegii mei, apărea chiar respingător. După ei, nu era nicio sfârâială să fi poet. Poeții sunt niște papagali în afara vieții. Niște bezmetici care miros la flori toată ziua și habar n-au să intre pe net, de exemplu. Să stea într-o cabană la munte și să ne lase pe noi în pace! Nici nu sunt foarte sigur că Eminescu avea sentimentul naturii. Toate paginile care duc cu gândul la asta nu le-a scris pe vreo pajiște, unde noaptea se adună zânele, ci în vreo mansardă nenorocită și igrasioasă.

Cum să vă spun, creativitatea nu e totuna cu inteligența. Cred că sunt creativ, dar nu extraordinar de inteligent. Am talent, dar nu foarte multă minte. Printre altele, fac prostia să fiu și sincer. Vă spun toate astea, dar cum mă cheamă tot n-o să aflați. Pentru că numele meu nu mă reprezintă, nu dau doi bani pe el. Mowgli era doar o poreclă conjuncturală.

Una dintre persoanele pentru care merita să mă dau în spectacol atunci, în liceu, era o colegă de clasă de care eram îndrăgostit fleașcă. Asta era una dintre puținele care mă lua în serios. Care dibuia că în capul meu nu bătea vântul chiar tot timpul.

Odată, un coleg, Grasu, își făcea la școală tema de la „pregă“ la gramatică. Și avea de executat o compunere din șase cuvinte. Țin minte doar că m-a întrebat dacă nu pot să-l ajut. Să-i fac o compunere din cuvintele alea șase. Spusese așa, ca și când era

pregătit să experimenteze. Ia să vedem ce iese! Să încerce și o variantă excentrică.

Io mă conversam cu tipa aia de care vă spuneam că eram îndrăgostit până peste cap. Sigur că a fost greu să-mi întrerup o activitate așa plăcută. Rar apucam să stau de vorbă cu ea. Avea un prieten mai mare decât noi, care era deja la facultate. Și ăsta, în weekend, când dădea p-acasă, o solicita la greu. Îi rămânea puțin timp pentru mine, mai ales că, în timpul săptămânii, învăța, tocea, avea pregătiri. Așa mi s-a întâmplat mereu. Să fiu tratat ca supliment narativ.

Și atunci m-am apucat să scornesc ceva cu alea șase cuvinte. Asta e cea mai bună atitudine atunci când te apuci de scris. Să scornești. Și ce mi-a ieșit a fost un portret al tipei. Chiar dacă acele șase cuvinte nu te-ar fi dus nicicum cu gândul la un chip feminin. Am creat io niște analogii mai tembele, mai fanteziste. Era o declarație de dragoste indirectă. Aveam și o motivație destul de puternică. Și tipa aceea a fost prima care mi-a zis atunci, când a citit ce-am produs, mă, tu nu ești prost deloc! Și, mă rog, acela a fost primul meu text. Și toți au fost uimiți că am reușit și io să produc ceva. Că m-am dovedit util. Că i-am făcut tema lui Grasu.

Asta cred că trebuie să vă mai spun. Aveam mai demult tendința de a-i considera proști pe toți. Toți avem pornirea asta, până la urmă. Nefiresc ar fi să ne fie străină. Doar legumele se încadrează aici. Între timp, se vindecă. Pornirea. Trece. Și eu sper că m-am vindecat. Asta s-a întâmplat atunci când *Ei*, o parte a lor, mi-au spus: bine, bine, dar dacă toți ăștia despre care scrii tu sunt bătuți în cap, nefrecventabili, atunci care sunt ăia bunii? Și de atunci am încercat să înjur mai puțin și să laud ceva mai mult. E destul de greu să lauzi fără să dai limbi. Să lauzi așa, din principiu. Sincer. Fără să aștepți o contrafavoare. Pentru că așa crezi tu. Nu poți să le explici la infinit oamenilor

cât sunt de proști. Nu poți scrie la infinit despre urâțenia, hidoșenia lumii. Ca să poți scrie, trebuie să fii generos. Sunt sute de indivizi care put de talent, dar care nu pot produce decât glumițe de unică folosință. Ai văzut ceva și vrei să te bucuri împreună cu alții de acel ceva. Asta să fie combustibil al scrisului tău. Nu cred că există scriitori meschini. Sau, mă rog, pot fi meschini în viață, păstrând acea generozitate pentru actul scrisului. Și acolo, generozitatea se va răzbuna. Dacă încerci să explici prin scrisul tău oamenilor cât sunt de mărginiți, riști să clachezi. Pur și simplu, chestia asta îți distruge sănătatea. De-aia și cu mine e un semn de întrebare. Să înveți pe cineva să scrie, văd asta și la pregătire, înseamnă să-l înveți întâi de toate pe omul ăla cum să fie bun. Să știe să renunțe. Să-și dea seama că nu e el buricul centrului. Nu depind toate numai de tine.

Sunt destui indivizi care suferă de o incapacitate congenitală de a fi buni. Pentru care, vorba ceea, generozitatea e un experiment.

Aud tot mai mulți oameni spunând cum că ei ar aparține unei minorități pe cale de dispariție. Minoritatea celor care citesc. Ei susțin că știu că se vor stinge ca specie, dar vor ca măcar să moară cu fruntea sus. Și abia asta mi se pare nociv, faptul că s-au resemnat prematur. Nu mă mai recunosc deloc în ceea ce se petrece în jur. Și asemenea mie sunt destul de mulți care refuză prostia porcească. Asta s-ar putea să nu fie atât de grav precum pare. Numărul destul de mare al celor dezamăgiți ar fi și un prilej de bucurie.

Cred că în țara asta există o majoritate tăcută de oameni cu bun-simț, majoritate care sper că va schimba ceva. Sau măcar va încerca. Numai că nu știu unii de alții. Vorbesc prea mulți tâmpiți ca să se audă între ei. Nu trebuie să-ți ceri scuze dacă ai talent sau ceva preocupări mai intelectuale.

Pe vremuri se citea pe furiș scena din *Răscoala*, când cu

violul Nadinei. Sau o scenă asemănătoare din *Cel mai iubit dintre pământeni*. Chestiile mai vulgăruțe erau subversive. Subminau cumva cultura oficială. Azi, cultura asta oficială nu prea mai există. Disident devii dacă citești literatură de calitate. O formă de protest. Să citești pentru a te răzbuna.

Scriam, de obicei, dimineața – și scrisul îmi crea o stare euforică. De bucurie nemaipomenită. După care plecam. Undeva. De fiecare dată. Plecam cu starea aceea căpătată de la scris. Parcă ar fi vorba despre o boală cu care te-ai pricopsit pentru că ai stat în curent prea mult. Aveam în diminețile acelea clipe în care totul părea rotund și plin de sens.

Dar de fiecare dată după ce plecam așa, undeva, era aproape imposibil să nu văd, să nu aud pe cineva care să-mi strice cheful. Ziua. Orice chef să-mi strice. Aveam clipe în care mă gândeam că toți oamenii pe care-i întâlneam sunt frământați de exact aceleași gânduri care mă înghioldesc și pe mine, clipe în care eram convins de existența acelei limbi comune. Dar, cum am spus, era suficient să văd un bețivan soios, un puțoi care își bagă și-și scoate cu o nonșalanță ce dă de gândit sau vreo cucoană grasă și gălăgioasă – și-mi pierea orice chef. Și începeam din nou să cred că acea limbă comună e doar scorneală.

Îmi reproșa cineva că aș cere prea mult de la oameni. De ce să-ți dea ei ceea ce le ceri tu? De ce ocupațiunea lor mintală să fie identică cu a ta? Și, din păcate, toată această pledoarie nu proba decât faptul că acea limbă comună nu exista.

Treaba scriitorului asta ar trebui să fie, să încerce să ceară oamenilor să-și reamintească frânturi din acea limbă accesibilă oricui. De fapt, nu oricui, ci tuturor. Câteodată devin patetic, dar nu mi-e rușine. În fond, e problema lumii că denigrează patetismul. Sunt în joc niște sentimente absolut firești și doar dacă ni le reprimăm vom avea probleme.

Euforia asta mi-a jucat mereu feste. Am prezentat odată la facultate un referat despre țigani și atunci avusesem dintr-odată revelația că țiganii sunt o nație uimitoare, ultimii oameni liberi, pe care noi nu-i înțelegem și nu-i lăsăm să se integreze, așadar e numai vina noastră dacă lasă de dorit comportamentul lor. Că era un demers penibil, aveam să constat ceva mai târziu.

În autobuzul care mă ducea acasă, s-a urcat la un moment dat o țigancă înfășurată în vreo șase fuste și care-l trăgea de unul dintre hartane pe un puradel nu tocmai curat ce împrăștia duhori deloc ușor de ignorat. Stăteam undeva în spate, pe o ladă care ținea loc de canapea. Puradelul acela s-a așezat lângă mine și am văzut cum imediat în jurul nostru s-a creat un gol. Aș fi putut să mă ridic și pun pariu că n-ar fi avut nimeni nimic de obiectat. Însă tocmai eu, care învinuisem comportamente de-astea xenofobe, să mă cobor la așa ceva? Aș fi dezmințit absolut toată argumentația dinainte.

Am suportat o vreme onorabil vecinătatea puștiului și privirile să le zicem stupefiate ale celorlalți călători. Sunt și ei ai noștri, mă gândeam. Dacă eu acum îl resping, puștiul rămâne cu sechele, traumatisme nevindecabile, și n-o să mai fie niciodată recuperat pentru societate. Însă toată toleranța mea s-a dus dracului în momentul în care am văzut pe podea, lângă picioarele mele, un firicel curgător și aburind ce venea de pe unul dintre cracii acelui puradel.

De atunci, singurii țigani pe care îi mai pot privi liniștit, ba chiar cu încântare, sunt cei din filmele lui Kusturica.

Norocul meu era că nu aveam nimic de pierdut. Surd, mă rupsesem de viață, de lumea lor. Făceam psihoterapie narativă. Încă o dovadă că oamenii și-au pierdut capacitatea, facultatea de a povesti. Simpla existență a metodei probează acest lucru. Cum ar veni, povestitul devine o excepție, nu un fapt la ordinea zilei. Povestitul trebuie învățat, însușit, practicat într-un cadru

special amenajat, în condiții atemporale, nu servește vieții, nu e parte a ei, ci intermezzo.

Probabil cândva povestitul era o practică obișnuită. Asta trebuia, să-mi imaginez o perioadă din aceasta. Norocul meu că avusesem o copilărie interesantă. Aveam ce povesti, iar efectul terapeutic era extraordinar. Ăsta trebuie să fie mobilul.

Să scrii literatură e cel mai simplu și firesc lucru de pe lumea asta. Individul uman scrie literatură la fel cum respiră. E suficient să mergi în piață, să te așezi pe o bancă și să asculți ce-și strigă piețarii unul altuia. Cum se dau în spectacol. Cum povestesc, de exemplu, că aveau un vecin mai prostovan, pe care l-au trimis la magazin să cumpere doi metri de cașcaval. Și l-au sfătuit, în caz că vânzătoarea îl refuză, să-i zică de la obraz: „Ai, n-ai, mie-mi dai!“

Literatură naivă. Și, în același timp, o reprezentație în stare pură. O înscenare. Piețarii devin adevărații actori, iar nu cei care întâmplător se află pe scena unui teatru. O piesă de teatru conține o inerentă doză de convențional, de artificial, care alterează puritatea reprezentației. Orice om, prin simplul fapt că există, susține niște reprezentații, joacă niște roluri. O anumită postură îți confecționezi atunci când întrebi o vânzătoare cât e kilu’ de lapte și o cu totul altă mască porți atunci când încerci să cucerești o femeie.

Piețarii povestesc, se insultă inteligent, se laudă, sunt vulgari, dar ceea ce contează e că sunt vii și, fără să știe, fac literatură. Probabil, dacă ar conștientiza de ce sunt în stare, s-ar inhiba și nu ar mai produce nimic interesant. Sau ar produce într-o formă coruptă, cum face un scriitor. Piețarii ar putea da lecții multor profesori de limba și literatura română cum am avut și io în liceu. Cea mai mare greșeală pe care o fac acești profesori e că prezintă literatura ca pe o artă rezervată exclusiv inițiaților de teapa lor. Ceva ce-ți e inaccesibil ție, ca simplu

coate-goale ce te afli.

Și atitudinea asta a lor îndepărtează pe oricine de literatură. Profesorul are voce cutremurată de măreție. Totuși, lucru al naibii de curios, vorbește totodată cu dispreț, cu scârbă. Scriitorul Cutare a fost cineva, nu un golan ca voi, poți să înțelegi.

De la un om obții ce investești. Dacă îl tratezi ca pe un idiot, omul acela se va comporta și el ca un idiot. Dacă îl abordezi ca pe un egal, eu sunt OK și am aceeași părere despre tine, șansele să scoți din el ceva frumos cresc. La un profesor impostor trebuie sesizat gestul acela cu care își ridică reverul hainei în timp ce-și drege vocea. „Eu, care sunt de treizeci de ani dascăl…“ Așa începe fiecare propoziție. De parcă vârsta ar fi un merit. Întotdeauna când am văzut un om ajuns la o vârstă înaintată am zis că sunt două posibilități în ceea ce-l privește. Sau omul acela a avut o demnitate extraordinară și merită toată admirația, sau a fost un mare nesimțit c-a trăit atât. Nu a pus niciodată nimic la suflet. Nu l-a afectat nimic de a putut trăi atât.

E ultimul argument al tipilor care au trăit degeaba până atunci. Faptul că acel profesor desconsideră elevii ascunde crunte complexe. Profesorul se consideră un ratat, nu-i place absolut deloc ceea ce face, îi vede pe puștii care probabil speră să învețe, mai și citesc, mai au încă iluzii, cai verzi pe pereți, iar el îi tratează acru. Ce, mă, vreți să ajungeți și voi ca mine? Nu vedeți că sunt un prăpădit? Hai, sictir! Literatura, măi mormolocilor, e o chestie care nu vă folosește la nimic!

Spun încă o dată – literatura e cel mai simplu lucru din lume. Înveți să scrii la fel cum înveți să vorbești. Noi spunem „gura metroului“ sau „piciorul scaunului“ fără să ne dăm seama că am folosit metafore superbe.

Să te lauzi că știi să scrii e o mare prostie. Scrisul e o

meserie care se învață la fel ca și cizmăria. Iar dacă te ocupi cu scrisul, trebuie să fii conștient că ai anumite obligații. Nu să devii țâfnos, inaccesibil.

Și, mai ales, nu trebuie să transformi scriitorii despre care vorbești în sfinți feriți de ispite. În asceți. Asta mă enervează la profesori. Scriitorul e un prieten care se folosește de tine ca de un duhovnic. Sau ca de un tomberon în care deșartă toate mizeriile personale. Scriitorul e doar un om care are norocul să practice o meserie al naibii de frumoasă. Și care aude sau vede mai mult decât alții, pentru că își face o profesie din a fi un observator atent al oamenilor, al gesturilor pe care ei le fac. Scriitorul e un tip care poate descoperi în spatele unui gest de tot rahatul o întreagă dramă umană.

Poți să scrii despre orice. Despre cele mai mari mârșăvii care ți-au trecut prin minte. Dacă așezi lucrurile astea într-un context, dacă rândurile tale respiră o anumită căldură umană, dacă personajelor tale le dai o șansă, dacă încerci să rămâi viu și să vezi viața ca pe un spectacol, ca pe o mascaradă, ei bine, dacă toate astea se întâmplă, cea mai mare greșeală e să „te crezi“ scriitor. Asta distruge totul. Și vei deveni asemenea acelui profesor care își ridică reverele în scârbă față de tot ce e viu în jur.

În proză nu ai nevoie de fantezie, ci de ținere de minte. Scriu proză și mă mir că scriu proză. Am răgazul să-mi amintesc. O șansă extraordinară.

Proza e o chestie de exactitate, lucru care nu m-a caracterizat niciodată. Și totuși, de unde plăcerea asta pe care o încerc scriind proză? Pentru că numai exact nu se poate spune că sunt. Sunt dezlânat, leneș, dar exact, calculat niciodată nu am fost. Io n-am o gândire normală, n-am o gândire decentă. Mă enervează toate locurile comune vânturate zilnic prin presă. Toate cuvintele de clătit gura. Deși sunt multe adevăruri

consacrate, dar se repetă enervant și atunci trebuie să rupi gura târgului cu ceva de o noutate absolută, paranoică.

Io am o gândire delirantă, paradoxală.

Nu pot afirma că gândirea mea caută adevărul sau doar exoticul. Io spun ceva frumos, nu neapărat logic.

Ca să fii coerent trebuie să fii delirant, tembel. Altfel nu se poate. Prin delir să ajungi la adevăr, la esență.

Lumea și-a pierdut logica și atunci, ca să păstrezi simetria, și tu trebuie să-ți alterezi gândirea.

Să cretinizezi limbajul, cum spunea Gellu Naum. Să fii științific, aplicat, ăsta e cel mai neserios lucru cu putință. Ești penibil dacă faci așa ceva.

Ideea e că oamenii își aleg prost principiul de coerență după care să funcționeze.

Până la urmă, scriu din vanitate, din orgoliu prostesc. Am prostia să cred că trebuie să existe cineva care să dea seama pentru tot ce se întâmplă. O carte despre pierderea auzului. Adică, pe undeva, sunt conștient că tema trebuie să fie alta decât pierderea auzului în sine. Cred că aici bătea R.T. când îmi spunea, bătea șaua cu acel scriitor care a scris despre orbire. Trebuie să ai un pretext cu care să pătrunzi în lume. Un anume tip de tăietură în real. Lumea trebuie văzută din punctul de vedere al unui exceptat. Adică doar deteriorarea simțurilor poate duce la acuitate. Paradoxal, previzibil sau nu, dar eu am devenit conștient de faptul că aud abia atunci când mi-am pierdut auzul. N-am crezut niciodată în basmele cu văzutul vieții în ultimele secunde înaintea morții, când se spune că ți se perindă prin fața ochilor tot ceea ce ai trăit. Ca într-un film. Totuși, mie exact asta mi s-a întâmplat. Când am realizat că n-am să mai aud niciodată ca lumea, au început să-mi apară în auz glasuri pe care le credeam uitate, cărora, la timpul apariției lor, nu le-am dat prea mare importanță. Era un proces

neverosimil, întocmai aceluia amintit cu ultimele clipe din viață. Bănuiesc.

Nu-mi trebuie lamentații. E cel mai ușor să te victimizezi, acum ar trebui doar să încerc să înțeleg ce mi se întâmplă. Pierderea unui simț potențează altele. Am cunoscut un orb care avea o memorie fantastică. Dar iarăși încep să dau o explicație științifică și asta trivializează totul. Era orb și repara motociclete. Memora lumea lui, atelierul. Și totul era ordonat, chivernisit, rigoare de care avea absolută nevoie. Se uita chiar la TV. TV e, de fapt, special proiectat pentru orbi.

Mă rog, în comparație cu el, io n-am avut niciodată simț de observație. V-am povestit scena cu foarfeca. Taică-miu asta zicea tot timpul: „Nimic nu vezi!“ Mă trimitea după ceva, un obiect, o pompă de bicicletă, o foarfecă de tăiat pomii, și eu nu reușeam să văd acel obiect. Nu neapărat din cauză că eram stresat de consecințele negăsirii acelui obiect. Mă atrăgea altceva.

Caracterizarea cea mai bună a situației ăsteia aveam să o aflu peste ani, când, lucrând în presă, primul meu redactor-șef mi-a scris într-o foaie de caracterizare pentru practică, alături de câteva laude convenționale, și faptul că plec pe teren pentru a mă documenta pentru un subiect, dar apoi începe să mă intereseze altceva, un detaliu aparent nesemnificativ. De fapt, ce e important pentru toată lumea nu mai e important pentru nimeni. Sunt atât de în contra fluxului majoritar că, dacă m-aș duce să scriu o cronică a finalei Cupei Mondiale, nu aș pomeni mai nimic despre desfășurarea meciului, nici cât a fost scorul nu aș spune. Aș găsi un personaj absolut marginal, unul care tunde iarba, de exemplu, un magazioner. Știu că se spune „magaziner“, dar mie cuvântul ăsta îmi sună prea strepezit. Un pensionar din tribună aș găsi și aș face un reportaj despre el.

Un surd care să lucreze în presă. Unde principala ta

activitate ar trebui să fie ascultatul. Am învățat să ascult, să fiu atent tocmai pentru că eram surd. Aici, în presă, orice distorsiune a informației poate duce la catastrofe. Faptul că eu am lucrat în presă demonstrează cât de aiurea e lumea noastră. Și asta mă scârbește. Woody Allen spunea: cum te poate iubi cineva, când tu ai o părere atât de proastă despre propria persoană? Știi cât ești de meschin și, în consecință, vei avea o părere și mai proastă despre ei.

Dacă pe mine mă iubește cineva, înseamnă că e un prost. Io nu merit afecțiune.

Abia acum încep să-mi dezvolt simțul de observație. Să privești oamenii. Să-ți dai seama sau să te întrebi ce ai putea spune despre ei într-o anumită circumstanță. Cum ar putea ei gândi sau acționa. Să stai cu ochii pe ei. Să trebuiască să faci un efort ca să-i înțelegi. Și chiar să fii atent la ei pentru că mulți nu mai pot fi în stare de asta. Faptul că se mișcă, vorbesc, toate astea să te dea pe spate.

Am fost un copil normal. Atât mi-a fost normalitatea. Un adolescent introvertit am fost și acum nu prea mai știu ce sunt. Îmi spunea cineva că nu se poate ca io, care povestesc așa despre toți, să refuz să povestesc despre mine câte ceva. Viața mea s-a schimbat radical când mi-am pierdut auzul. De obicei, toate frazele care încep cu *viața mea*, care încearcă să definească viața sunt niște tâmpenii. Dar la mine chiar asta e. Altfel nu poți spune. Io sunt ca acel prozator care își începea un text cu: „Am visat azi-noapte că eram doi pisoi care alergau după o minge“. Io sunt mai mulți.

Nu mă pot povesti, pentru că atunci când îți faci proiecte și le ratezi, îți pierzi pur și simplu memoria. Tu ești programat să funcționezi altfel și nu mai poți reține ce ți se întâmplă. Ce a fost înainte de accident nici nu ți s-a întâmplat ție.

Trăiesc așa, în incertitudine. Oricând o nouă supurație a

urechii poate interveni și nu-mi pot face proiecte ample. Totul e scurt, fragmentar, provizoriu. Dar fiecare supurație de rugină din ureche aduce cu sine și o supurație a memoriei. Reflex *à la* Pavlov. Supurația cheamă literatura.

Scriu despre mine și nu știu dacă e bine. Majoritatea scriitorilor sunt scriitori ai unei singure cărți, în care s-au deconspirat, apoi au amuțit. Dar io nu știu dacă spun adevărul. Scriu ca să corijez. Lumea așa cum ar fi trebuit să fie, ăsta ar fi fost un titlu bun pentru cartea mea.

20. Dincoace de linia lui 41

Încet-încet, începeam să revin la viață. Mergeam la facultate destul de des. Cu o consecvență exasperantă, chiar. Naivul de mine chiar voia să învețe ceva, dar profii nu știau cum să scape de noi. Crizele de seriozitate au însoțit constant viața mea. În momentele în care mă chinuiam să produc și io ceva, să-mi dovedesc utilitatea. Beam iarăși cu Pif și cu Bălănescu prin bombele de lângă facultate, mă plimbam ore în șir prin București, prin cartiere mărginașe. Să te plimbi o oră prin Berceni în timp ce plouă mocănește, agasant, e o senzație. Și descoperi că nu ai unde să intri în tot cartierul acela gri. Să nu găsești măcar un loc frecventabil. Un loc în care să-ți facă plăcere să stai. Un loc primitor. Nu pot să spun mai clar de atât. Un cotlon.

Mergeam la control o dată pe săptămână, pentru că exista pericolul unei recidive. Doctorul îmi arăta același pumn decis și îmi urla în urechi exact aceleași cuvinte, luptăm, nu ne lăsăm! Cuvinte din care nu înțelegeam mare lucru, habar n-aveam dacă mă vindecasem, dacă boala putea să revină. Pur și simplu, astea nu erau gânduri care să mă preocupe. Boala era ceva exterior. De care mi se rupea. Chiar dacă devenisem ceva mai ipohondru. Mă feream de curent, de umezeală. De fapt, toate astea te ajută să percepi altfel mediul. Să-ți pese de el, să nu te lase indiferent. Să-l poți descrie într-o eventuală proză.

Scriam mai rar. Periam ce însăilasem în acea perioadă de rupere totală de realitate, acea perioadă de intoxicație textuală.

Abia acum realizam că fusese prea mult text în viața mea. Citeam și mă miram, mă minunam ce putusem scorni atunci. De unde dracu' îmi amintisem era problema. Acum n-aș mai fi putut. Încercam să termin un reportaj pentru o revistuță-fantomă la care colaboram, o revistuță de trei lei, dar care publica reportaj. Ăsta era marele ei merit. N-am înțeles niciodată dacă oamenii ăștia care publică reportaj o fac pentru că genul într-adevăr are cititori sau e doar vanitate de foști veleitari literari eșuați.

Aveam un reportaj despre un ceaprazar. Parcă v-am mai spus despre el. Îl cunoscusem, chiar îl înregistrasem mai demult, înainte să mă îmbolnăvesc, și omul mi se păruse absolut fascinant. Să-l public era un fel de pariu al meu cu lumea asta de rahat a presei române, care nu scrie decât despre farfuze, masculi eficienți și evită oamenii vii. Omul ăsta chiar mi se părea îngrozitor de viu și de autentic. Ăsta exista, spre deosebire de atâția troglodiți fabricați. Ceaprazarul ăsta, adică un individ care face șepci, nu avea ucenici. Voia să moară meseria odată cu el. Era poate o formă ceva mai rafinată de sinucidere. Mie individul mi l-a amintit tot pe Harms. Tot ce trăim vine din Harms. Nu Caragiale a scris lumea noastră, ci Harms. Care zicea că nu trebuie înfășați copiii, ci nimiciți, aruncați într-o groapă comună în centrul orașului, după care se va turna peste ei var nestins. Ceaprazarul disprețuia ucenicii, nici copii n-avea, refuza să procreeze. Procreând, ar fi contribuit cu ceva la lumea asta meschină care oricum îl refuza și ea. Ar fi fost coautor al ei, complice. Și nu voia asta cu niciun chip. Lumea nu merita încă un ceaprazar. Mi-au plăcut întotdeauna meseriașii ăștia. Se simțeau responsabili pe ceva. Erau niște artiști. Proprietari pe o meserie. O altă formă a instinctului proprietății. Asupra pământului la țărani, asupra unui meșteșug la ei. Și, de aici, orgoliul că nu pot fi deposedați

de acest meșteșug. Nu le poate fi confiscat. Ăștia, spre deosebire de muncitorii din uzină, chiar făceau ceva. Dar niciunul dintre ei nu muncea pentru profit. Povesteau, bârfeau cu clienții. Funcționarea gheretei avea la bază un principiu narativ. Chiar nu știu să vă explic mai bine de atât.

Înainte lucrasem la *Miorița*, o altă dezamăgire a mea, v-am spus că viața mea e o succesiune de dezamăgiri. Sau poate sunt io prea pretențios. Și, chiar dacă acolo erau la mare preț reportajele ecumenice și cele despre țărani isteți care glăsuiau înțelept, reportajul meu îi puțise Luminiței, redactora-șefă, tocmai pentru că era prea viu. Luminița asta avea o anumită idee despre țăran, despre România profundă – și problema e că nu ne loveam în păreri, plus că și eu eram al naibii de căpos și nu voiam să cedez nici măcar un centimetru. Deși am vrut să scriu un roman pășunist sincer, al dracului de sincer, dacă așa ceva e posibil. Tocmai ca să le dau peste nas pășuniștilor de circumstanță.

Nu voiam să-mi stric mâna. Publicasem în *Miorița* un reportaj despre Bușteni. Vorba vine publicasem, pentru că R.T., trebuie să mărturisesc, era cel care mi-l coafase în așa fel încât să aducă cu ce se cere în redacție. El scrisese cam jumătate din text. Io făcusem documentare, iar el introdusese niște fraze care să dea bine, fraze edulcorate, care nu știu câtă plăcere îi făceau lui, un scriitor de valoare totuși, dar care alesese o formă elegantă de prostituție pentru a supraviețui. Fraze căcăcioase sau convenționale, dar esențiale pentru ca publicul să-l digere. Tot despre cai troieni e vorba și aici. Mă rog. Se complăcea să producă tot felul de reportaje ecumenice repetitive. Fusese contaminat de stilul plângăcios al revistei unde lucrează. De la Céline, Max Frisch sau Freud, a regresat la Agârbiceanu. Probabil publicul *Mioriței* era format din persoane care nu mai aveau nici măcar ocazional activitate sexuală. Altfel nu se

explică de ce pe prima pagină apăreau mereu tot felul de parașute cu o moralitate mai mult decât îndoielnică, despre care însă se spunea: „Albă-ca-Zăpada ar fi geloasă pe ea“ sau: „Zâna-zânelor nu mai știu ce a făcut“. Erau niște comparații asexuate care să nu jignească pensionarii ce dau banii pe tipăritura respectivă.

După reportajul ăla nu m-am ales decât cu o faimă discutabilă și cu un purcoi de bani, primii mei bani câștigați. Și cu o spaimă mă alesesem. Cu banii la piept, în tramvaiul 41, traversasem orașul de la un capăt la altul și mi se părea că toți se uită la mine, toți vor să mă jefuiască.

Într-o zi, când m-am întors acasă, gazdele mele, tanti Rodica și nea Titi, puneau gresie în bucătărie. Gresie șutită de la școală. De fapt, cam totul era șutit la ei în casă, becuri, patroane, vopsea, faianță, cablul care conținea și HBO neplătit, un fel de haiducie. Am văzut la mine la țară o casă interesantă, a unui șofer care furase tot ce se putea de la autobuze dezasamblate, geamuri înguste de autobuz pe care le pusese în loc de ferestre, canapele pentru gravide pe hol, perdele de RATB. De obicei, se întâmpla ca șoferii să își transforme cabina într-o replică a locuinței. O împodobesc cu tot felul de fanioane, portrete de la nuntă, fotografia lu’ ăla mic, când a luat premiu sau stând tolănit în puța goală pe o blană de urs.

Mă rog, o problemă de identitate. Omul se legitimează azi cu profesia, nu cu statutul din comunitate, cum se întâmpla altădată. Depinde ce e mai puternic. La el se pare că apartenența organizațională era mai puternică. Se poate glosa pe disoluția comunității plecând de aici, se pot face multe speculații. Nu cred totuși că toate obiectele astea, mai ales la Rodica și nea Titi, au neapărat o funcție simbolică. Deși uite că și casa lor devenise un fel de anexă a școlii. N-au funcție simbolică. Mai degrabă strict utilitară. Ca și viața lor. Erau

oameni care n-aveau mari bucurii și nici mari decepții. Mâncau doar așa, pentru a-și păstra organismul în stare de funcționare, nu pentru că treaba asta le-ar face lor neapărat vreo plăcere. Pentru ca stomacul să nu stea degeaba și să le facă vreo figură.

Trăiesc așa, inconștient, dintr-un fel de datorie. Nu se distrează niciodată. Noi plecăm rar de acasă, m-au avertizat încă de când mă mutasem aici. Ca și cum cumințenia asta era un merit. Ultima dată, asta trebuie spus neapărat, ieșiseră din cartier pe 21 decembrie 1989. Forțați de împrejurări. Îi scosese Ceaușescu la miting. Și de atunci nu mai părăsiseră cartierul. Spunea un prieten de-al meu că linia lui 41 e pentru oamenii ăștia un fel de frontieră, iar dincolo de ea e altceva, e alt oraș, de care lor le e o frică cruntă. Pe care nu-l mai înțeleg. N-au față de centru. Acceptă asta nu asumat smerit, ci reprobator față de nenorociții care se învârt pe acolo, prin centru. Mai mergeau la mormântul lui Ceaușescu, puneau flori. Odată îmi povestiseră cum l-au văzut acolo pe Andruța și li s-a părut că a înviat Tovarășu'. Au sperat. L-au pipăit, s-au holbat la el, dar minunea nu se petrecuse. Citiseră prin reviste dubioase gen *Dracula* sau *Fenomene paranormale* că Împușcatu n-a murit, că e bine-mersi, joacă table cu Elvis pe vreo plajă în Caraibe, se prăjește acolo și-și pregătește o întoarcere triumfală ca președinte. „Vom fi iarăși ce-am fost", cum suna sloganul unuia dintre puținele ziare pe care le citeau ei alături de *Dracula* și *Fenomene*... Întâmplarea făcea că un coleg al meu de la facultate lucrase la revista aceea și avea groaznice mustrări de conștiință, pentru că inventa tot felul de drăcii despre femei măritate cu extratereștri și exorcizări eficiente pe care oamenii le luau de bune. Și de aici încurcături în lanț.

Oameni care trăiau urât, foarte urât, ăsta e cuvântul, chiar dacă îmi vine greu să spun ceva de rău despre ei, pentru că trebuie să recunosc: cu mine s-au purtat excepțional. Nu era

vina lor, în fond. Psihologia de asistat li se vârâse pe gât și se învățaseră s-o accepte fără crâcnire. Îmi solicitau, cum am mai spus, o chirie de mizerie, extrem de mică. Acceptaseră târgul, poate doar așa, să mai aibă și ei un suflet în casă. Să aibă o preocupare. Să mă aștepte. Să-mi cerceteze deșeurile pe care le aruncam la gunoi. Și să tragă de aici niște concluzii. Psihologie de sinistrat. Strângeau sticlele de lapte pe care le aruncam. Sticle pe care apoi nu le foloseau la nimic. Puneau conservăraie, depozitau tot felul de chestii, dar, în timp, numărul de sticle atinsese o cifră absolut impresionantă și chiar dacă le ocupau, le invadau balconul, le acumulau în continuare, pentru că cine știe în ce clipă poate interveni o cumplită criză de sticle de lapte și e bine să fii aprovizionat din vreme. Să fii prevăzător cu lucrurile astea care pot părea de nimic, dar, dacă le ignori, poți declanșa, prin nepăsare, consecințe nebănuite.

Nu mă deranjau și nici io nu-i deranjam. Mă rog, trăiau urât pentru că n-aveau încotro. Oameni care nu mai înțeleg nimic într-un cartier în care se zice că fiii devin părinții propriilor lor părinți. Treceam rar pe acasă, iar ei, în afară de făcutul mâncării, alte activități n-aveau, doar se uitau la televizor și comentau ce se mai întâmplă pe acolo. Comentau de obicei iritați, indignați, pentru a se vedea că reacționează. Că nu se lasă trași pe sfoară. Aveam un bârlog al meu și asta cumva mă mulțumea, puteam să scriu, puteam citi. Mi-era peste mână să primesc vizite, pentru că nu era casa mea. Vizitatori erau doar puștii pe care îi aveam la pregătire. Și Miruna, din când în când. Iar după o vizită de-a ei, trebuia mereu să suport apropourile deocheate ale Rodicăi, curioasă foc cum dracu' la un ciufut ca mine vine așa o fată drăguță, cum zicea ea. Am surprins odată involuntar un dialog în care nea Titi îi explica ei ceva de genul: habar n-ai tu ce e aia o pulă! Trebuie să fută la vârsta lui. Vrei să se ducă prin boscheți? Adică tot utilitarul prima. Omul are

un întreg set de necesități. Și regulatul e, din punctul lor de vedere, așa cum spunea un poet, o simplă chestie de igienă, între un duș și o defecație.

Camera mea era destul de urâtă, mobilă veche și un miros sleit de naftalină. De fapt, toată casa mirosea respingător. Expirat. Și, în afară de asta, cum primea la bârfă câte o vecină sau o colegă de-a ei de la școală, Rodica dădea cu un spray infect și ieftin peste tot. N-am înțeles niciodată de ce. Explicațiile ei, ete, na, ca să miroasă frumos, n-aveau niciun suport real. Spray-ul duhnea. Poate ca să plece mai repede intrusa. Ăsta era rolul lui, camufla sau îndepărta.

Obiecte cu care nu aveam nimic de-a face găsisem în camera mea. Posesivul e un abuz aici. Mai ales că, după ce mă instalasem, Rodica îmi fixase pe perete un portret de-al ei într-o postură triumfală, ca acele fotografii care te anunță că omul din imagine a câștigat la loto. Așa, ca să se știe cine e stăpânul. Își marcase teritoriul. Eu nu reușisem să stabilesc vreo relație cu obiectele din camera aia. Încercasem să aduc niște gutui. Să pun o carpetă pe un perete, o carpetă veche, care fusese a străbunicului meu, străbunic ce se născuse undeva într-un loc numit Între Prahove, dar nici gutuile, nici carpeta de o sută de ani nu reușiseră să alunge impresia că acea cameră nu e a mea. Un portret cu un ciobănaș imbecil, mai erau pe perete și câteva casete cu Costi Ioniță, Adrian adultul subdezvoltat, Puiu nu știu cum, o lustră multicoloră. Totul strident, totul țipător. Și un vultur imens, un bibelou în mărime naturală. Obiecte ciudate. Biblia în baie. Lângă *Povestea mea* și *Practic în bucătărie*. Cum să. Nu degeaba ziceau oamenii la mine la țară despre popă că ar ține slujbe ca după *Neckermann*.

Hai să vă citesc ce scrie pe una dintre casetele unui individ pe care îl cheamă Puiu Codreanu. Uite că am găsit. Voi, fericiților, n-ați auzit de el. Dar din cauza nărodului ăstuia mă

aflam io, adesea, cu nervii-n batistă. Fără să vreau, i-am memorat toate melodiile pe care cetățenii din blocul meu i le ascultau la maximum la nunți sau paranghelii. Chiar și atunci când tanti aia grasă, din blocul de vizavi, gătea o mâncărică, o ciorbiță, ceva, pe fereastra ei tot Puiu Codreanu răzbătea în toată curtea interioară. Ființele astea de bucătărie nu fac mâncare. Doar *mâncărică*. E bine de știut. De-aia vorbeam despre sindromul „tiptilică“.

Dacă ne uităm pe copertă, putem să vedem cum arată mamiferul care mă terorizează. Are o privire scrutătoare care te lasă să ghicești că talentul îl stânjenește, privire de om ce a înțeles care-i șmenul. Cu ce se mănâncă a înțeles. Tânăr și fălcos. Probabil, proaspăt absolvent de liceu industrial. Sau de școală ajutătoare. Caseta e imprimată la Studio Codruț. Totul se leagă. Mai întâi mâncărică, iar acum Codruț. Tipul acesta uman căruia îi aparține Puiu nu suportă decât o identitate infantilizantă.

Pe coperta interioară, dintr-o fotografie, zâmbesc fasolea Mariana și Vasile Buboi. Sponsorii, dacă nu-i cunoașteți. Așa îi cheamă. Sau *Mareana*, pentru intimi. Buboi le zice și nu se dezic de nume. Probabil fac parte din *high-life*-ul satului dâmbovițean care l-a oferit artelor pe Puiu. Domnul Buboi are cămașa albă descheiată la doi nasturi, cât să se vadă mărarul viril de pe piept și lănțișorul (alt diminutiv), care e, în realitate, gros cât lanțul de la fântână.

Mai jos, pozele membrilor formației care îl acompaniază pe Puiu. Marinică, Dănuț și Adiță. Plus încă unul cu privire oablă – Otto. Cosmopolitul grupului. Care probabil „a făcut“ Germania. După cum se vede, diminutive cu ghiotura.

Numele pieselor sună fioros de interesant. Epopeea lui Puiu. Suflet chinuit, neînțeles, care acum s-a decis să-și povestească viața.

) „1. Seara asta beau.“ Ce să-i faci? Puiu are o certitudine de nezdruncinat. Cât timp nu se ia de oameni pe stradă, totul e în regulă.

„2. Bărbatul fără drăguță are mintea cam slăbuță.“ Știe Puiu ce știe. Nu-l putem contrazice. Ton justificativ. Sau profetic. Puiu răspândește lumină. Înțelepciune.

„3. Lenuță, dragă Lenuță.“ Epopeea lui Puiu continuă. I-a venit mintea la cap. A apărut mândra. Tot diminutivată, mititica.

„4. Tu ești jumătatea mea.“ Uite că s-a și însurat. Din păcate, mintea tot slăbuță i-a rămas.

„5. Am un băiețel frumos.“ Bravo, Puiule! Altceva nu pot spune. Omul se descurcă. Se pare că viața lui va avea un curs senin, dar, dezastru, fața B a albumului ne anunță cavernos:

) „1. Unde se duc banii mei? / Pe muzică și femei.“ Deducem că Puiu s-a convins cum e cu însurătoarea. Ce i-o fi trebuit și lui, om serios?

„2. Vreau să mor, vreau să mor / În brațe la tine.“ Suferă Puiu de nu se mai oprește. Doar suferința e compatibilă cu un suflet de artist. Suflet de turturel vulnerabil. Totuși, sfârșitul tragic prefigurat se contramandează, pentru că următoarea piesă se cheamă pur și simplu:

„3. Pe mine și pe Mărie / Nu e om să nu ne știe.“ Nu putem să nu-l felicităm pe Puiu că în sfârșit s-a rostuit. E om la casa lui. Fericire dezlănțuită. Fericire pân’ la nesimțire. Fericit fleașcă e Puiu, pentru că adaugă:

„4. Vreau să știe tot românul / Că eu sunt numărul unu.“ Happy-end, așadar. Nasuri smiorcăite. Batiste fluturate. Final de album. Cu strângere de inimă însă trebuie să admitem că creația are mici imperfecțiuni. Scăpări. Nu aflăm nimic despre soarta Lenuței și nici ce-a mai făcut puradelul ăla frumos. Dacă are parte au ba de pensie alimentară.

Nu pot vorbi însă despre neplăcerea, chinul de a trăi aici. Era un loc în care se putea scrie bine. Și asta era tot ce conta. Mediul nu te concura absolut deloc. Te lăsa să produci. Nu-ți dădea bătăi de cap.

Carpeta pe care o adusesem aici avea memorie. Obiectele lor artificiale, flori de plastic plantate până și în ghivece unde nu crescuse nimic, toate astea, nu știu cum să mă fac înțeles fără a părea prețios, parcă negau natura, erau expresia unei lumi fără trecut, cu rădăcinile retezate, care n-are de la ce să se revendice.

Găsisem la un moment dat un calendar micuț, cu un țăran care îmi plăcuse mie, poate l-ați văzut pe undeva, un calendar cu Gheorghe Tatomir, emblema Muzeului Țăranului Român, și l-am pus în cameră. Mi se păruse mie că Tatomir ăla seamănă cu bunicul meu. Bunicul meu care trăise acolo, în Între Prahove, și fusese zidar. Nu-l cunoscusem bine și de-aia îl idealizam. Făcuse case. Mergeam, mă uitam la casele alea și mă simțeam bine. Lucrase și la o fabrică de hârtie. Pleca dimineața într-un funicular ruginit și rămânea cu zilele prin coclaurile alea din Bolboci. Pe-acolo, când plouă, fulgerele îți trec foarte aproape de urechi. Gheorghe Tatomir ăsta era fotografiat probabil la horă. Sau la clacă. Sau, poate, atunci când fusese imortalizat, Gheorghe Tatomir venea de la biserică. Duminică. Altceva nu știam despre el. Puteam presupune.

N-avea vârstă. Nu puteam aproxima. Avea o mustață deasă. Vorbind pe sub ea, ai impresia că fiecare cuvânt al său conține ceva misterios, ceva definitiv. Nici privirea nu i-o puteam interpreta. Pare a se pregăti să ocărască înțelegător pe cineva. Privirea conține ceva aspru și deopotrivă ceva blajin.

Un singur lucru puteam spune cu certitudine despre Gheorghe Tatomir. De-aia-mi plăcuse moșul. Că figura lui nu trădează nimic umil sau fățarnic. Deși, dacă vă uitați mai bine, Gheorghe Tatomir pare a ascunde ceva la spate, el nu are nimic meschin. E mândru, fără a fi trufaș. Insolent. Sau vulgar. În niciun caz nu-l poți înghionti șmecherește: „Hai, Gigi, nu dai și tu o țuică?“ Cum să-i spui Gigi? Și, oricum, așa mi se pare, că în lumea satului și în bloc la mine s-au înmulțit excesiv cei pe care îi cheamă Gigi. Sau Marcel, Viorel. Astea nu sunt niște nume bune. Compromise. Prea orientale. Nici „bre“ nu merge să-i spui lui Gheorghe Tatomir. Nici „domnu’“. Avea Nichita Stănescu o vorbă: „Ultimul domn a fost Alexandru Ioan Cuza. Eu sunt Nichita!“ Și „nea Gheorghe“ pare puțin deplasat să-i spui. Sau

„Gheo! Măi Gheo!“.

Așadar, am stabilit că noi nu mai puteam să comunicăm cu acest Gheorghe Tatomir. Nu-l mai înțelegeam. Și asta devenea un blazon. Tot mai puțini astfel de Gheorghe Tatomiri mai trăiesc azi. Inși negrăbiți, care să-și găsească răgaz să se uite „în curu’ lumii“. Am folosit expresia asta în câteva împrejurări și unii n-au înțeles-o. Dovadă că astfel de obiceiuri meditative le sunt străine. Expresia presupune că omenirea are un dos cât toate zilele. Și tu te uiți pe acolo în măruntaiele ei. I le studiezi până la cel mai infim detaliu. Te uiți fără un scop anume. Scopul e însuși privitul ăsta intens. Ca un entomolog aplecat deasupra microscopului.

Gheorghe Tatomir ăsta n-avea microscop. Nici televizor. Ca să nu mai vorbim de jacuzzi. Țăran tâmpit! Nu ni-l putem închipui vorbind la mobil. Probabil, obișnuit cu aerul tare de la munte, iarna lăsa ferestrele deschise larg. Făcea drumuri lungi după o croznie de lemne. Și, cu toate astea, nu simțea nevoia să fie compătimit. Nu se văita. Noi, dacă am alergat zece metri după tramvai, gâfâim și înjurăm guvernul. Nu că n-ar merita înjurat, dar nu în contextul ăsta.

E posibil ca Gheorghe Tatomir să fi fost puțin șmecher. Te primea la stână, te îndopa cu mămăligă și, la urmă, tăia un miel pe care, deși îl plăteai, nu-l mai puteai mânca după ce te umflaseși cu bulz și alte drăcii. Și, chiar dacă mielul îi rămânea lui, nici aici nu se poate spune că era ceva meschin. Gheorghe Tatomir îți demonstra cât de lacom ești tu, ăsta de la oraș, care-l iei drept un bătut în cap. Era o lecție de viață toată această păcăleală. Există în tenis un fel de statistică a greșelilor. Provocate și neprovocate de adversar. În cazul de mai sus, Gheorghe Tatomir te învingea cu greșeli neprovocate.

În cartier, aici, la mine, Gheorghe Tatomir ar fi fost un marginal. Dacă atunci toți căscau gura / ochii / urechile la ce

zicea el, azi majoritatea i-ar fi dat cu tifla. Hai, tataie, că te cată moartea p-acasă.

Cum zicea Mirel despre Mișu. Că așa de capabil era, că și la pârnaie dacă ar fi intrat, precis ajungea șef de cameră. Alte criterii. Sistemele valorice ale pârnăiașilor tind să le înlocuiască pe cele normale. Gheorghe Tatomir ar fi fost pentru Mirel un boșorog expirat. Un întârziat. În fundal erau niște oameni care merg spre undeva. Gheorghe Tatomir s-a oprit. Și se uită la noi. Ne descoase. Ce vor ăștia? Sau ne așteaptă. Sau poate nici el nu știe ce face. Și dacă n-a existat acest Gheorghe Tatomir, oricum, n-ar fi fost rău să existe așa cum mi l-am închipuit.

Portretul lui Tatomir pe care-l agățasem io în cameră era o replică la portretul Rodicăi. Dialogam simbolic, dacă un dialog normal nu prea purtam.

M-am mai gândit și că găzdoii mei voiau să mă înfieze. Când mă mutasem în camera mea, găsisem un portret al unui copil, portret care apoi se evaporase. O poveste veche, despre care ei nu prea vorbeau. Nu semăna cu ei. Trăsăturile lor nu le regăseam la acel copil, destul de inexpresiv, dacă e să fim sinceri.

Mai aveam un televizor în cameră, la care priveam mai des decât pe fereastră. N-aveam ce să văd, o curte interioară și aceiași copii care bubuiau o minge de ușa aceluiași garaj. Deși jucasem enorm fotbal în copilărie, pe ăștia nu mai reușeam să-i înțeleg.

Ăștia erau găzdoii mei, oameni care nu prea ieșeau din casă și-și făceau o ocupație din mutatul mobilei. Periodic, reamenajau cei câțiva metri pătrați pe care li-i dăduse statul. Știu io, poate țăranul român, alde Tatomir ăsta, avea parte mereu de o schimbare de decor, mai pica o frunză, mai răsărea o floare. Peisajul se schimba. Aici, la bloc, era invariabil același decor antipatic. Și poate așa găzdoii reușeau să se implice și ei

în mediu. Relația lor cu mediul, câteva fotolii răsucite prin casă. Pentru că și mutările mobilei aveau o anume ciclicitate, ca și ritmurile naturii.

De îndată ce am intrat pe ușă, am auzit-o așadar pe Rodica beștelindu-l:

— De juma' de oră stai în colțul ăla!

Adică nu avansa cu pusul gresiei și de la el avea pretenții.

El o ignora, ca de obicei. Și când îl trimitea după țigări, seara la 9-10, la fel proceda. Așa zice Șefa, așa fac. Șefa! Așadar era o relație de afaceri. Contractuală. Așa se cam întâmplă cu orice căsnicie. Merge dacă e gândită în termeni de profit. Dacă aduce profit. Noi suntem oameni de 18 milioane pe lună, zicea cineva, și nu ai cum să nu ai imaginea unei întreprinderi care a adus un câștig demn de menționat.

Era docil nea Titi. Se supunea, zâmbind strâmb. Ca și mine, nici el nu auzea extraordinar, iar multe dintre ordine le pricepea în virtutea inerției. Avea un repertoriu destul de redus de sarcini și le deducea din context. Rodica îl punea la punct într-un mod extrem de eficient. Cum venea acasă în jur de ora 2, îl lua la rost, ce face Pensionaru'? Toată ziulica stă acasă cu ochii în televizor. Ia pune mâna și fă mâncare! Nimic nu miști toată ziua. Sigur că ordinele astea nu erau chiar așa de categorice, de dure, lăsau loc de întors, erau rostite pe un ton mai șugubăț, dar trebuia să-l țină în priză să nu se blegească.

Plecau rar din cartier, v-am spus. Cum ieși pe Iuliu Maniu, parcă ai evada dintr-un canal. Cartier urât. Dacă ar fi după mine, aș planta niște pomi în curtea asta interioară. Pe bune. Și, v-am mai spus, aș dinamita betonul de pe jos, de fapt, aș dinamita tot cartierul și cu oamenii înăuntru pe cât posibil, aș distruge tot și aș planta pomi, domnule. Și iarbă. Să ieșim toți din bloc la iarbă verde. Și-acolo unde e centrala termică și fumează două fâțe de treișpe-paișpe ani, ar trebui să fie o

poieniță unde să se joace copiii din bloc alergatea, pititea. Să se joace și ei. Și o grădiniță cu petunii aș face aici. Să facă tărăboi cât vor.

Așadar, în jur de 4, când am ajuns io, ei munceau. Sau doar el. Rodica tocmai fusese brusc atinsă de un virus bizar. O durere de cap care se vindeca doar dacă privea telenovelele.

Nea Titi, mai puțin descurcăreț, mai buimac, mi-a comunicat că tocmai sunaseră de la *Mioriția* că trebuie să trec pe acolo să duc niște cărți. Colaborasem, v-am spus, cu mai multe luni în urmă la *Mioriția*, plecasem de acolo după scandalul cu Luminița, dar de atunci ne retrăseserăm ambasadele. Nea Titi părea extrem de călare pe situație. Doar vorbise cu secretara, cu doamna Mariana. Orice instituție are o doamnă Mariana. Sau dacă nu o are, și-o inventează. Varianta mi se părea absolut neverosimilă. Am încercat să-i pun câteva întrebări de sprijin.

— Sigur *Mioriția*?

— Păi, tu ce zici! D-apăi cum!

Era extrem de sigur că memoria nu-i joacă feste.

După asta, certitudinile i s-au mai înmuiat. Lasă că știi tu despre ce e vorba. Avea încredere în mine că o să deduc din discursul lui sibilinic cum stătuseră de fapt lucrurile.

Apoi s-a apucat iarăși să bocăne în gresia aia furată de la școală. Am mai încercat să-l întreb ceva, dar, din cauza izbiturilor, nu m-a auzit. De fiecare dată când nu înțelegea ce-i spui, hăhăia aprobator și zicea ceva de genul „Păi, da!“. Ca și cum te-a înțeles la perfecție, îți dă dreptate întru totul. Io am uneori un ton insinuant, sarcastic, și interlocutorul meu trăiește de multe ori cu impresia că-l iau la mișto, că-l iau peste picior sau am spus ceva hazliu și, în consecință, râde de se prăpădește. Așa pățesc și cu străinii. De exemplu, cu niște sârbi care veniseră la noi la facultate. Ne conversam în engleza mea de

baltă, ei nu pricepeau nimic din limba mea, dar erau pe jos de râs, din cauza tonului insinuant.

La fel și cu nea Titi. Îl întreb cât e ceasul, întrebare factuală, de la care nu te poți aștepta decât la un răspuns extrem de precis – și el se crăcănează de râs.

— Păi, da!

Așa răspunde, ca și cum ai absolută dreptate și nu se cade să pună la îndoială ce spui.

Încercam să mă dumiresc de ce să duc io cărți la *Miorița*. Îmi apăruse volumul cu vreun an în urmă, dar între timp primisem cărți, pentru că erau scoase cu finanțarea mea, și le tot dădeam cadou. În loc de carte de vizită, că tot mi-o solicitase veterinarul. Mult mai probabil era să mă sune de la editură, să trec să mai iau câteva exemplare rătăcite prin depozit. Care ocupau inutil spațiul destinat unei culegeri de probleme de matematică sau subiecte date la admitere de-a lungul timpului. Și cărțile astea oricum se vindeau. Spre deosebire de a mea. Fusesem cu ele la anticariat. Mă întrebaseră cetățenii ăia cine e autorul de pe copertă și mi-a fost jenă să le spun că io sunt.

— Sigur era *Miorița*, nea Titi? l-am somat.

— Io așa am înțeles, da' poate tu știi mai bine, mi-a răspuns, ca și cum faptul că vorbise la telefon, primise o informație, nu-l califica în niciun fel.

— Nu cumva au sunat de la editură?

A stat puțin, a rumegat, a mai cântărit o gresie de-aia, care trebuia fixată cu schepsis la un colț, apoi a admis că s-ar putea, nu-i exclus să fi sunat de la editură. Viața e extrem de complexă și cu tot soiul de întorsături. Trebuie să te aștepți la orice. Mă rog, tot cam aia era. El ținea minte că am lucrat la *Miorița* mai demult. Îi amenința pe ăștia din bloc că o să mă asmută să fac niște anchete despre ei. Despre combinațiile oculte la care se pretează. Apoi, studiindu-și gestica, a conchis, sigur, de la

editură erau, vezi că ești băiat deștept și-ți dai singur seama?

— Și trebuia să duc io cărți acolo sau să mă duc să le iau? l-am întrebat, pentru că, în caz că nu-și dădea seama, nu era vorba cam de același lucru.

Erau oarece diferențe fundamentale. Oricum, pentru el era vorba despre niște cărți. A dat din mână neputincios. Las' că știi tu!

— Și era doamna Mariana la telefon sau doamna Monica Pascu?

Iar a meditat olecuță și m-a privit cu recunoștință pentru că-i amintisem numele individei cu care se conversase.

Interesant era că *Miorița*, editură, tot un drac era. Ceva în afara cartierului. Dincolo de linia lui 41. Dincolo de linia tramvaiului începe o lume al dracului de complicată, mai greu de descifrat. Ce e dincolo nu merită nuanțe pentru cei din cartier. Cartierul e ultrasuficient. Ai aici tot ce-ți trebuie.

21. La Lemne

Un ger amăgitor, fals, sec. Sterp. Sau un ger blând, neserios. Nouă grade, zice termometrul din intersecție. Mai bine ar ninge, naibii. Asfalt gri poros și câini care moțăie peste guri de canalizare aburinde. Plus câțiva aurolaci rufoși, parcă mototoliți, folmotoace de aurolaci ciufuliți.

— Sfârșit de secol în București, zice Bălănescu voit, studiat patetic, și trebuie să recunosc că cel puțin cronologic are dreptate.

Chiar asta trăim. Nici frig, nici cald. O vreme fără demnitate. Gerul ar fi stârpit microbii, ar fi făcut ceva util. Zicerea sa – ecou al lecturilor dirijate în liceu de mă-sa. I-a dat să citească toți clasicii. Să-l pună la punct cu valorile literaturii. A primit o educație aleasă.

Muncitori nerași, ieșiți din schimb, care-și beau suta de tărie la botu' calului, grăbiți, fără a se dumiri nici ei prea bine ce e cu agitația asta. Unul povestește ceva despre capacul de la delcou. Sau pipa de la delcou. Nu mă pricep deloc la mașini, așa că nu înțeleg nimic din ce spun ei. Nici nu se poate spune că-i aud.

Câțiva studenți filiformi care beau pentru a pleca deja beți în R2. În discotecă. Fac plinul. O crâșmă semiproletară, semiintelectuală aici, La Lemne. Barmanul, de pildă, se laudă că citește *Dilema*, că are acasă toată colecția. Spune asta tuturor. Și toți sunt prietenii lui. Și io sunt prietenul lui, scriitorul. Mi-a cumpărat vreo șapte cărți. I-am dat dedicații pentru toată

familia.

Mapa lui Pif ar mai fi un obiect de decor care merită menționat. Veche încă din liceu, pe ea scrie: „My dying bride“. Era supărat rău pe atunci. Și încă nu i-a trecut. Rar imagine mai jalnică decât a lui. Nu l-am văzut niciodată vesel sau mulțumit. Când e beat, simte viața suportabilă. Treaz sau mahmur, e dezolant, o murătură. Se umple de importanță doar când vorbește despre femeia lui din Târgoviște, o puștoaică de paișpe ani care, adineaori îmi spunea, când ți-e lumea mai dragă, când vor să petreacă și ei weekendul împreună, ea pleacă în excursie cu clasa a VIII-a. Au petrecut Paștele în cămin. Doar ei doi. Încă de vara trecută sunt împreună. Se văd rar, totuși. În vacanță, când ea a plecat la țară, el s-a uitat la Campionatul Mondial și, normal, a băut. „Cumătra vulpe“. Așa vorbește despre ea. Și iar nu înțeleg de ce. Categoric, ceva îmi scapă. Nu e doar de la cele cinci sau șase beri.

Suflă vântul pe la geamuri și hârâie muzica. Doi cocalari tâmpiți vorbesc despre un meci de Liga Campionilor. Cică portarul ăla a comis atunci, la nu știu care fază, „cea mai fatală greșeală“. Așa zice. Pif e cu capsa pusă și mi-e să nu se ia de el. Să nu i se pună pata.

— Aoleu, cât mai e până dimineață, se smiorcăie din când în când și lovește masa cu grămăjoare de scrum și bălți de rachiu care saltă, sar. Sau ceva de genul ăsta.

E așa de supărat, că nu poate nici să se îmbete. Ce mai vreți să știți despre el? Odată a lins 17 beri. Recordul lui. Altă dată, la două noaptea, discutam în baie la cămin despre actualitatea operei lui Jules Verne. Stăteam în baie și, cu vreo oră mai devreme, ne pișaserăm în lift. Avem amintiri interesante. El s-a apucat de băut în clasa a V-a, într-un tren de Vaslui care a făcut 7 ore în frig până la destinație. Și acolo, în tren, era unul cu o damigeană care s-a hotărât să facă cinste, să se dezmorțească

pasagerii.

N-a mâncat mai nimic nici azi. Teoria lui cum că alcoolul conține calorii și ține de foame. Un țâr înalt, un bărzoi pe care te temi să nu-l doboare vântul. Mi-e foarte proaspătă în minte imaginea lui cum mergea de dimineață printre oameni cu o pâine în mână, lovind femei, bărbați de-a valma și cerându-și precipitat scuze. Cu gesturi largi, ocazie cu care mai altoia alți neatenți. Ridicând mâinile cu nevinovăție și plesnind cetățenii insuficient de vigilenți. Rupând cu dinții din pâinea aia prin marea de oameni, ocazie cu care avem toată îndreptățirea să spunem că părea că le-ar mânca semințe în cap. Mă remarcă:

— Ce faci, *balosane*? *Vlei*? mă întreabă cu gura plină, schimonosind cuvinte, bolul alimentar afectându-i pronunția unora dintre consoane.

La Pif, lumea se vede cu totul altfel de-acolo, de sus. A venit dimineață la un curs, unde a bodogănit încontinuu, enervat de banalitățile debitate de prof, apoi s-a mutat în cârciumă. Aici, La Lemne.

O iarnă stearpă, v-am mai spus. Aici am stat și am așteptat minerii, când cu „Pacea de la Cozia“. Era atunci când se angajase Ruxandra la emisiunea aia concurs – și, când ne-a spus cât câștigă, am băut de supărare. Cu primele trei beri ne-a făcut ea cinste, că doar acum avea bani și ne simțeam obligați s-o jecmănim.

Pif a rămas cu gândul la cocalarul ăla cu „cea mai fatală greșeală“. Părerea lui e neschimbată, că omul merită bătut cu levierul. Mi-e chiar simpatic Pif. Miruna, care învață psihologie dintr-un snobism simpatic, mi-a zis că a ajuns la concluzia că io mă înțeleg doar cu oamenii care urăsc alți oameni. Ne unește sila față de viață. Așa o fi. La Pif, orice poveste începe cu: „Eram beat“. Sau se termină justificativ cu: „Da’ eram beat de nu mai știam de mine“. Aparent, e un mârlan de primă mână, dar dacă

îl cunoști mai bine, îți dai seama că, răzuind puțin stratul de mitocănie, dai peste un băiat destul de finuț, timid de nu se poate. Fricos, chiar. Penibil de fricos. Altfel, nici nu s-ar încurca el cu Cumătra vulpe, care abia anul ăsta a dat capacitatea. La admitere, Pif a fost înaintea mea la oral. Acolo ne-am cunoscut. Și nu voia să se așeze, stai, mă, jos! Nu pot! Și-i tremurau toate mădularele din picioare, așa cum stătea el, convins că poziția asta i-ar mai masca din emoții sau i-ar crea un ascendent asupra profilor care-l notau, îl verificau din contra-plonjeu.

— Să mergem la țară, ne luăm oi, trăim 1.000 de ani și ne scriem cărțile, face Bălănescu aluzie la gândurile mele pășuniste.

Mă rog, el s-a angajat. De-aia dă de băut acuma. E obligat, a luat salariul, altfel n-ar fi lâncezit aici cu mine și cu Pif. De când lucrează, vă rog să mă credeți, parcă e bătut în devlă. Mă enervează îngrozitor toți ăștia care au o slujbă și nu mai pot să bea o bere-n plus, pentru că mâine trebuie să fie pregătiți să dea totul, să lucreze, să fie lucizi, responsabili. Să fie proaspeți, să răspundă la comenzi, să poată munci, domnule. Berea asta în plus le-ar da tot programul peste cap. S-ar putea ca șefu' să le ceară ceva, și ei, tragedie, să nu fie în stare. Să fie permanent ca niște boi numai buni de înjugat, numai buni de puși la muncă. În poziție de start.

Și trist nu e că ar vrea ei să se îngrijească de sănătatea lor, de ficatul lor. Șefu' are nevoie de ei întregi. Și-atunci, cum să nu bei, nene? Tot ca să-i faci ăluia în necaz. Nu mai e ficatul lui, ci al șefului. Ficatul nu-i mai aparține, cum ziceam. El nu-și mai aparține. Ca ucenicii de pe vremuri, care munceau de când erau copii. Așa și cu ziariștii de azi, care încep să lucreze, deși încă nu s-au dumirit prea bine ce e cu ei pe lumea asta.

— Ce-o să faci, Bălănescule, dacă te dau ăia afară?

— Nu mă plictisesc. Chit că arunc celularul, îl sparg și-l

repar la loc. Ceva de făcut tot găsesc.

Foarte mult efort depus pentru a găsi ceva ce făcut. Habar n-are ce să facă cu banii. Bea o bere-n centru la un preț de trei ori mai mare decât aici. Mănâncă la McDonald's. Din snobism, așa. Din plictiseală. O disperare de a cheltui. Noroc cu Pif, că s-a dus cu el să-și ia o combină și un TV, parcă, altfel nu se alegea chiar cu nimic.

Asta e, șefu' are nevoie de ficatul lui în stare de funcționare. De-aia începe să mă enerveze. Nu mai ai ce vorbi cu el. Când îi spui, are aceleași replici: „N-am principii, fac pentru bani." Plus: „Mi s-a atrofiat mâna." Vorbim adesea despre cum dracu' de pot io să scriu. Și la ce bun să scriu? Pentru un șomer, e ideal să scrii. Io nu sunt student, ci șomer de lux. Viața – o continuă zbatere pentru a găsi resurse necesare supraviețuirii. Te simți nedreptățit și uite cum se face că tocmai asta devine motorul, combustibilul scrisului tău.

Cum pot să scriu, se întreabă el, pe care-l obliga mă-sa să citească Villon și clasicii poeziei universale. Se vede treaba că nu dădea doi bani pe asta. Era un mod de parvenire care funcționase pe timpul mă-sii. Printre altele. O chestie de bonton era literatura. Între timp, la București, Bălănescu aflase care-i șmenul, se angajase la un ziar financiar-bancar, făcea niște chestii îngrozitor de plictisitoare, dar scotea un ban. Avea vreo trei celulare. Nu mai bea ca în timpurile bune. Nu mai avea ficatul în proprietatea lui, v-am mai spus.

Dar el era în continuare proprietatea mă-sii. E imposibil să stăm vreodată la o bere și să nu-l sune. Să-l întrebe ce a mâncat, să aibă grijă să nu i se aplece, cum a fost azi la serviciu, să-l țină sub control. Nu vrea să-i trimită ceva mâncărică? O rotiță de cașcaval, ceva, o ciorbiță la sufertaș. Și asta, să-ți trimită ai tăi mâncare, e tot o formă de a te avea la mână. Cea mai tare fază, după un examen, când el era deja pulbere, l-a sunat mă-sa, du-

te mamă acum și tu să mănânci o prăjitură, ceva. Că s-a terminat sesiunea, relaxează-te, gata! Du-te la un film, să te recreezi. Și, v-am spus, el era deja mangă. Ciudat la el cum, crescut de un tată fost comunist, acum lucrează la un ziar capitalist pursânge. În anul I, când era băiat cuminte și mergea la concerte la Ateneu, îl plângea pe Ceaușescu. Cum dracu' a trecut în tabăra ailaltă? De fapt, dacă stai să te gândești, convertirea nu e ceva ciudat. Fusese învățat să pupe în cur pe toată lumea. Și acum doar schimbase proprietarul bucilor. Constantă a rămas numai nevoia de stăpân. Copil de pensionari cu tabieturi rigide. Acum i se pare mare om Berceanu. Îmi urla mie, ce criticii tăi, știi că io ieri am fost la Berceanu? Așteptând să mă extaziez. Și care-i treaba? așteptam să continue. Adică el e cineva. Vecinătatea asta îl legitimează. Era pragul maxim al competenței pe care putuse s-o atingă. Primise binecuvântarea.

Un meschin. Nu venise la spital la mine. De fapt, mai nimeni dintre căcănarii ăștia nu se obosise să mă viziteze. Io eram bun când aveam garsoniera aia unde se refugiau când voiau să și-o tragă și să se îmbete. Toți niște meschini. Șmecheri ratați. În lumea asta mizerabilă, șmecheria rămâne singura formă de demnitate, zicea cineva.

O lume de idioți cu mâna uscată și ureche de tinichea. Bălănescu o să ajungă probabil și el într-o zi să-și facă pantofii cu icre negre.

De ce să te comporți ca o jigodie, când poți să fii bun. Uite că a fi bun a devenit o formă de revoltă. De fapt, și să fii bun e tot o formă extremă și perversă de ticăloșie. Pentru Pif, de exemplu, orice ai face, orice mic efort, e condamnabil. Asta ar însemna că vrei să parvii. Ești un ipocrit. Trebuie să vegetezi în continuare. Chiar și să vrei să-l ajuți e un gest dubios pentru el. Vrei să-l ajuți pentru că știi ce capacitate e, de ce e în stare, vrei ca el să se spetească muncind, să ajungă undeva mare, într-o poziție, și

tu să profiți de pe urma lui.

Aici s-au întâmplat multe lucruri bune. La Lemne. Teritoriul nostru.

Aici am purtat discuții filosofice. Pif, mai ales, n-are decât probleme filosofice majore, nu flecuștețe. Că i s-au rupt nădragii e doar o chestie colaterală. Important e că toți suntem niște corcituri. Ce-i aia autohton în București. De ce sunt bucureștenii jigodii. Concluzia fusese că, în mare parte, bucureșteni veritabili nu există. Doar venetici alogeni, care n-au o viață personală. Singurele lor contacte umane se întâmplă la serviciu. Serviciul, singura legătură cu lumea. Așadar, dacă dau chix până și aici, legătura lor cu lumea e compromisă. Ieșirea lor din umanitate. Și de-aia țin cu dinții de scaune.

Și disperarea de a transforma relațiile impersonale pe care le presupune slujba în relații personale. Și tot de aici ticăloșia veselă cu care fac compromisuri. Din dorința de a rămâne, vorba unui tip deștept, parte a unui joc care se desfășoară chiar sub ochii lor și care e chiar viața lor. Teama de excludere e cea mai a dracului.

Aici, La Lemne, am ridicat odată de pe jos un pitic alcoolizat. Și piticul l-a sărutat bălos pe Pif. Plângea că l-a lăsat nevasta. Uite, Pifule, așa o să arăți și tu peste câțiva ani! Râdeam. Stătea în Berceni piticul. L-am împachetat în mașină și el ne făcea bezele. Mă copii, doar voi țineți la mine! Pif i-a dat și un bilet de tramvai. Du-te, tată. Pupa-ți-aș portofelul! Un fel de solidaritate a rataților. A alcoolicilor. Pif și dacă s-ar lăsa de băut, tot psihologia asta de alcoolic ar avea-o. Odată chiar s-a lăsat Pif de băut și i-am explicat că și abstinența asta e tot o formă de alcoolism. Nu bei, deci tot la băutură te raportezi, tot băutura e personajul principal.

Tot aici Pif a găsit odată un sutien într-un buzunar al gecii. A vrut să scoată o batistă și a dat de sutien și, din nou, zice,

păcat că era beat, altfel și-ar fi amintit de la cine era. Avea niște bănuieli că-i aparține petardei ăleia de la 312, care stă vizavi de el la cămin. Probabil. Dar nu pot să uit expresia aia de derută de pe fața lui. Adică era posibil ca după o lungă perioadă de abstinență, în sfârșit, să-i fi ieșit și lui ceva și să nu mai țină minte. Ei, asta era absolut intolerabil.

Vă spun, e un băiat fin. Cică acasă la el, la Târgoviște, unde se va întoarce ca funcționar la primărie, ăsta e idealul lui de rebel, de azi, pentru că se poate răzgândi, acolo deci are acum iarna vreo două mămăi prin apartament.

— A, de-aia nu mai mergi tu acasă la femeia ta? S-o înfiezi, Pifule!

Nu are timp să-mi răspundă, pentru că se ceartă cu chelnerița. Ți-am zis să ne lași morții acilea? Ca și cum are de gând să contabilizeze ceva, nu o lasă pe aia să strângă sticlele de bere. Parcă vrea să măsoare, să facă analogii și apoi să tragă niște concluzii. I-a plăcut matematica în liceu. Uite că l-a înțeles chelnerița asta jegoasă și el sărută protector una dintre sticle. Picolițe jegoase cu negru sub unghii.

Tot aici, într-o toamnă, mâncam cu R.T. la o masă. A vrut el să mâncăm ceva împreună. Și a rămas o jumătate de pâine, pe care am dat-o unui cerșetor. Și el a refuzat-o. Aici, La Lemne, am învățat să scriu. Veneam, cu R.T. pe post de profesor de cârciumă, și stăteam ore în șir călare pe un text de-al meu. Să găsim un cuvânt mai bun, o expresie mai interesantă. Era frumos. El m-a învățat să fiu scriitor și acum îl înjur, că doar știa în ce mă bagă. El a fost singurul care m-a ajutat cu adevărat, dar nu sunt sigur că am făcut bine ascultându-l. El știa că nu înseamnă nimic să fii scriitor. Asta e și drama lui.

Din când în când, mai pică aici, La Lemne, câte cineva, câte un personaj cu farmec. Acum a picat Stroescu, de exemplu. Mascota facultății, o figură funambulescă, un tip care face toți

banii. Predă la noi dactilografia. Îl invităm la masă.

— *Pe de-a moa'*, a zis, doar dacă-i așa acceptă o bere și invitația noastră de a lua loc la masă.

Sau un vin, că nu-i berea cum e vinul, nici mâna ca vaginul. N-are bani deloc, un salariu amărât de lector universitar în dactilografie. Deși pe vremuri a fost mare, a fost stenograful lui Ceaușescu. La fiecare examen e o tradiție să strângem ceva bani, să punem mână de la mână și să-i luăm ceva. Are o singură pereche de blugi, cu care vine mereu la școală. Blugi cârpiți, nenorociți.

— Vreți să mă corupeți? D-aia mă invitați la masă. Nesimțiților. *La mârlănesse oblige*! Mă rog, facultate de jurnalism. Știți care e definiția mass-media? Studentul dă masa, profesorul trece media! Hai că vin, că mi-e silă să merg acasă. Mă rog, până la mine, în Progresul, fac o oră cu tramvaiul. Îmi iau la mine hrană rece. Un covrig și două-trei franzele. Ba nu, covrigul îl păstrez pentru *lanci*.

Noi râdem de nu mai putem la inovațiile lui lingvistice, adaptările astea ale lui. Cam ăsta e dialogul pe care îl poți avea cu Stroescu.

— Pe vremuri, nu țineți voi minte, mergeam la o cârciumă unde îl cunoșteam pe chelner. Eram obligați p-atuncea să luăm și ceva de mâncare. Adu o măslină. E mâncare? E! După aia, avea special pentru noi o farfurie cu felii de pâine cu salam. Le aducea la noi, să avem o justificare. După un timp, îi ziceam: mai schimbă și tu. Mă rog, pâinea e pâine, se face pesmet, da' salamul era un albastru infinit! Fugi cu el!

Pif îl întreabă dacă e adevărat că l-a invitat Călinescu la „Chestiunea zilei". Și el evită să răspundă. Are tehnici bine puse la punct să evite. Ne joacă. Așa simțim. Noi vrem să-l tragem de limbă despre Ceaușescu, și el bate câmpii că s-a tuns pe la spate, că l-a luat primăvara și o să-i înghețe inteligența, că îl doare

măseaua și trece pe *Alcoolcalmin*, ca să nu-l apuce *melalcoolia*. Dacă nu venea aici, se ducea la o cârciumă la el acolo, la Bomboana, pe unde-și face veacul.

— Am auzit că aveți probleme pe la facultate.

Într-adevăr, aveam cu un idiot care m-a indispus, Manole. Un asistent în stil hip-hop, care vorbește doar cu „așea“, „chestie“, „OK“. A fost la Oxford, cel puțin așa pretinde el, „așea“ pretinde el, dar niciodată nu am avut o părere prea bună despre ăștia cu studii în străinătate. Mi se par francezi, englezi de mâna a șaptea pripășiți p-acilea. Ăsta nu știa nici limba română. Vântură, glojgăie 1.000 de cuvinte inexpresive. Odată, când a scris pe tablă „obijnuințe“, am ieșit din sală. Un rahat Manole ăsta, oameni-robot conformiști, care nu au o temă a lor. Care amușină ca niște disperați după burse. Stroescu măcar e mai autentic. Disperați să parvină și să treacă călduț prin viață.

— Cu boul ăla de Manole s-avem probleme? zic.

— E băiat bun. Măcar are entuziasm! încearcă Bălănescu slugarnic.

— Dragă, și câinele are entuziasm! face Stroescu, lăsând de înțeles că, dacă s-ar apuca să înșire tot ce știe despre Manole, ar avea nevoie de destul timp. E, na, voi, probleme! Uite la mine, că tanti-ta Mirela se ia de mine. Vezi că oamenii sunt răi, nu mai bea la școală! I-am zis: ar fi nefiresc să nu se bea la școală. E drept că am pus pe reșou niște hartane de pui de-a mirosit toată școala trei zile, s-a dus și în bibliotecă, dar nu trebuia să ventilez? Mi-a zis: știi că n-avem ce-ți face, ești singurul lector de dactilo din țară.

Anul trecut mi-a zis: mă, tu o să treci și un mort la examen, că îi dădusem 10 unuia care era internat în spital în ziua aia. I-am zis: păi, n-ați văzut brancardierii cum l-au adus pe omul ăla să dea examen?

22. Miruna

Acum a venit Miruna la masă cu două trompete, două proaste, două colege de-ale ei. Mă enervează la culme că vrea să le scoată în lume. Trompetele comandă și ele derutate o cola.

— Luați bere, c-am auzit io, să-mi bag picioru', că cola e cancerigenă! face Pif, ca să scape de ele.

Mereu, când e la masă cineva pe care nu-l are la stomac, începe să discute porcării, ca să îl îndepărteze. Tactică de sconcs. Poluare fonică, pentru a-i îndepărta pe nedoriți. Poate cum face și Rodica cu spray-ul. Uite că toți ne protejăm într-un fel sau altul.

Spune un banc porcos. Și-a propus să le scoale cu orice preț de la masă. Un banc cu un leu care se duce la budă și găsește iepurașul plin de sânge. Cine te-a bătut, măi nenorocitule? Iar ăsta pretinde că l-a folosit ursoaica pe post de tampon.

Miruna râde de nu mai poate și îi spune că nu e nevoie să mai continue bancul. Îl știu și colegele ei, a, da' nici nu am făcut prezentările! Tâmpita insistă. Vrea să le facă lipeala cu Pif sau cu Bălănescu, ăsta e băiat bun, are salariu. De viitor. Pif se prezintă emfatic drept „Marcela". După cum îl cunosc, ar trebui să le întrebe ce tampoane folosesc. În prelungirea bancului. Dar, mă rog, se abține. Până la urmă, o fixează pe una. O să se ia de ea, bebeluș, ești în plus! O să-i zică.

— Hai, dă o bere! Că merită și băiatu'! Hai că vreau să mă îmbăt și să fac nenorociri!

Normal, tipa se vaită că n-are bani, ocazie cu care Pif începe

iarăși lamentațiile despre viața asta nenorocită, toți te bate, toți te-njură. Atacă. Nu știe decât să atace. Pentru a nu fi atacat. Pentru că, de fapt, el e un pur. Se vaită. Suferința pentru el are o componentă erotică, aș zice.

Așa trec zilele. La muncă. În folclor așa se spune, cumva conspirativ între bețivi, că „noi mergem la muncă“. Asta presupune că beția este activitate în sine. Chiar dacă din start băutul presupune o non-activitate. Probabil, omul care scrie nu poate accepta că e o ființă pasivă ce acționează predominant textual și de aceea încearcă să transfere unei non-activități calitățile unei munci fizice epuizante. Stăm aici, La Lemne, și bem cu toată lumea care ne vizitează. Din când în când, mergem până la budă. Acolo stă o zdreanță care niciodată nu ne cere bani. De ce stă ea acolo – e o problemă care ne obsedează, problemă pe marginea căreia am făcut zeci de speculații.

La Lemne, aici, îmi aduc aminte de copilărie. Stăteam pe stradă și mă jucam cu toate rândurile de copii. Făceau cu schimbul. Intrau unii să-și facă temele, să bage ceva pe sub nas și ieșeau alții.

Aici, La Lemne, am vorbit despre sinucidere, despre Platon și principiul plăcerii, despre Dumnezeu, despre cum un bucureștean nu poate să creadă în Dumnezeu. Un focar de cultură. La Lemne. Despre cum, bând la soare, corpul uman se transformă într-un alambic. Esofagul, intestinele, la fel ca mătăraia de la un alambic, penisul pe post de țeavă pe care se scurge lichidul, tăria rezultată. Sub efectul căldurii.

Miruna îmi arată niște ciorapi pe care și i-a cumpărat de la o tarabă din zonă. Am văzut odată o tipă mai purie, care voia cu orice chip să-i cumpere soțu’ storcător de fructe. Amenința că se sinucide dacă nu-i cumpără bărba-su unul. Și mi se părea o atrocitate de femeie. Cam ca aia din *American Beauty*. Când

Miruna vrea ceva, orice obiect de nimic, ei, atunci obiectul ăla capătă viață. Merg cu ea prin magazine și, din când în când, îmi aruncă: voi, bărbații, nu înțelegeți nimic din asta! Îmi zice că în timpul cât am fost io în spital s-a angajat la un ziar, unde face cronica gastronomică. Asta e mișto, pentru că pun pariu că o să mă ia și pe mine pe la restaurantele pe unde merge. Acum câteva luni, înainte să mă îmbolnăvesc, avea o rubrică despre câinii vedetelor, pisicile, și mergeam și io cu ea pe la toți troglodiții. Cică eram fotograful. Uneori io îi scriam textele. Cele mai mișto alea sunt. Textele mele. Dacă voi ajunge și io un scriitor cât de cât cunoscut, să știe cercetătorii ce pseudonime am folosit. Unul e al Mirunei. Mergeam cu ea prin case de *nouveaux riches*, case cu lift, și ăia ne opreau la masă. Case ca un muzeu – nu pentru locuit, ci pentru dat pe spate dușmanii. Pentru mine era un fleac să torn un text de câteva rânduri despre jigodia nu știu cărui îmbuibat. Plus că aveam, cu Miruna lângă mine, o imaginație de speriat. Orice scriitor are nevoie de o femeie să-l stimuleze, cum ar veni, pe post de combustibil. Îi uram pe ăia, îi descriam pentru că îi uram. Dracu' știe ce fel de sentimente am și față de Miruna, pentru că uite, chiar acum, când o văd cum se fâțâie la masă, simt o nevoie extraordinară să-i bag un deget în cur.

A fost cu prietenul ei la Poiana Brașov. Dar acuma vii la mine, nu-i așa, ăla lucrează. Vii, ei, asta e tot ce contează. Ăluia ce i-ai spus? Că dormi la Corina? Lasă-l să lucreze. Omul n-a fost făcut pentru a munci, dovadă că asta îl obosește. Așa zicea cineva.

— Bă, sare Pif, când te aud că spui un nume, parcă urmează un citat. Te-ai dilit, nu mai citi!

Ea îi dă înainte cu Poiana Brașov, vrea jacuzzi. Și-a luat ciorapi și acum trece la investiții mai serioase. Dacă auzeam la alta, aș fi zis că e o proastă. La Miruna e altceva!

Obiectele în mâna Mirunei. Cum prind viață, despre asta ar trebui să scriu, dar nu pot. Ar trebui să v-o desenez. Să vă spun și alte lucruri despre ea. Cum a vrut la cinci ani să plece în India. Cu tribul ei de atunci de pe stradă. Să trăiască într-un trib de indieni. Și cum pe la Eroilor, tragedie, i s-a stricat busola și s-a întors spășită acasă. Geografia n-a fost niciodată punctul ei forte. America de Nord, Bombay însemnau cam același lucru.

Uneori îmi pun întrebări și despre Miruna, dacă acceptă să stea cu așa troglodite. De fapt, și cu mine e un semn de întrebare. De ce mă acceptă. Mai ales că pentru mine e o relație cât se poate de rentabilă. Nu i-am cumpărat niciodată nimic. Să-i fac cadou ceva. I-am mai povestit una-alta. Și textele pe care i le scriam. Uite, chiar îmi dau seama că e chiar o situație jenantă. Normal, că n-am salariul idiotului de prieten al ei. Știu io, poate chiar ține la mine fata asta.

Dar la trompetele astea sigur nu ține. Face acte de caritate. Una dintre petardele astea a recunoscut la o petrecere a noastră că ea nici măcar nu a sărutat vreodată un tip. Era un joc în care fiecare era obligat să recunoască cea mai jenantă chestie trăită. Și tipa asta, pe care io o urăsc, una agitată permanent, a recunoscut. Își impune agitația asta pentru a părea că are o preocupare. E o pacoste pentru ea să-și umple timpul. Stă rău cu nervii. Face toate credențialele, merge la conferințe de trei lei, unde pune întrebări inutile. Afară de conferințe, mai pierde vremea și la bibliotecă. Ca să nu stea la cămin. Frigida asta zicea odată că ține un jurnal în care nu știu ce poate nota afară de note de lectură, păreri despre profesori. Ea n-are o viață.

Pif încearcă să o convingă că, și dacă se regulează cu prezervativ, tot ia SIDA. Ea parează, nu polemizez cu tine! Eschivă. Nu e pe domeniul ei.

Te întreabă ceva, apoi abia își ține un râs hidos și ilogic. Are ceva bălos. Parcă și-ar zice că e o minune să i se răspundă. Uite,

domnule, că nu sunt chiar așa de singuratică, de huhureză. Chiar vorbesc cu cineva! Ceea ce nu e chiar o chestie de toată mâna.

Dacă vrei s-o pui în încurcătură, e suficient s-o privești chiorâș sau s-o iei peste picior, ei, na, ce spui tu dragă, să nu-mi spui c-ai dat pe goarnă ceva interesant! Și ea începe, bine, mă rog, pot retracta! N-am spus nimic! Te rog să uiți!

E posibil să fie bigotă, deși n-am văzut la ea vreun însemn ecumenic. Nici vreo bijuterie, nimic. Nu putem avea decât conversații de talk-show. Ce mai citim se discută acum. Bălănescu n-a mai pus mâna decât pe cotații bursiere în ultimul timp. Registre contabile și alte prostii. Miruna își omoară timpul cu *Martin Eden*. Pif a citit-o și el. Îi place Jack London. Îi plac ăștia, proletarii, mai mizerabili, de-aia nici nu mergem la cârciumile din centru, rămânem aici pe baricade. Nu ca snobilimea. Odată i-a cumpărat soră-sii *Colț-Alb* de la anticariat. Și, în ziua aia, a consumat vreo două beri mai puțin.

La bibliotecă. De acolo a luat-o Miruna. A vrut să împrumute altceva, pentru școală. Din bibliografie. Puteți să așteptați, a întrebat-o bibliotecara. Da, sigur. Cam cât. Păi, vreo două săptămâni, până se eliberează. Și de-aia a luat *Martin Eden*.

Lâncezim aici până vine la noi Miruna. În caz că îi dă liber prietenul ei. Cum să vă explic. Seamănă cu Heather Graham, o actriță care îmi place mie mult. Când sunt fonfăit, răcit, nici nu-i pot pronunța numele. Și cu Uma Thurman, cealaltă feblețe a mea, se întâmplă la fel. La fel de nevinovată. Miruna și părul ei pe care îl spală o dată pe săptămână. Nu ca Pif, aproape zilnic. Asta îi reproșează acum. Stăm, știind că va veni ea odată și-odată. Altfel n-ar avea niciun farmec. Așteptăm cum ai mei în sat așteptau porumbeii. Ăsta e tot efortul, să găsești pretexte pentru așteptat.

Acum s-a apucat să-l întrebe pe Pif ce mai face prietena lui. O indiscreție ca asta ei trebuie să-i fie tolerată. Dacă îl întreba Bălănescu, l-ar fi repezit să nu se bage ca musca în partea posterioară a calului.

— Am fost acasă și se strâng colegele ei de paișpe-cinșpe ani acolo. Și una face: m-am certat cu mama! Îți dai seama, asta parcă era dintr-o scenă de familie clasică. N-o lasă asta să meargă la cofetărie. Sau să-și ia nu mai știu ce fustă mai excentrică. Dar tipa continuă. M-am certat că de ce m-am futut cu Abdul. Păi, dacă Abdul mă iubește pe mine, de ce să nu mă fut? Odată eram la Abdul și avea o curvă la el. Pe mine m-a pus să mă uit și mi-a dat 100 de dolari, ăleia doar 50. Am douăzeci de ani, dar deja nu-i mai înțeleg pe-ăștia mici, zice Pif. Și tot asta mică a mea se lăuda ce tare e că se are bine cu Limbă și Ghenosu în Târgoviște. Să te ai bine cu ei, nu cu poliția. Toți ăștia care au făcut școală în libertate sunt niște idioți. Generația Pro cu un kil de fard pe ele!

Neaoșist. Cică:

— Bă, ai o limbă, vorbește-o! Auzi, manageri, nu directori! Utilizatori nespecifici! Așa scrie la bibliotecă, alumni, căcat, marketing! Când își ia mașină, omul își pierde sufletul. Ai un ban și-l dai pe 8989. Oameni serioși dau douăzeci de milioane la telefon și se trezesc fără casă.

E ciudat ca el să fie moralizator, el, care acum vreo două luni a dansat la bustul gol prin centru, într-un club. L-a dat un bodyguard afară. Și nu mai are ce căuta acolo, la 1,95 ai lui, au făcut părinții experimente genetice pe el. Poate de-aia nu mai merge în centru. E o explicație pragmatică, nu ideologică, așa cum încerca el să convingă.

Stăm zilnic aici. Silă. Senzația că mă risipesc în conversații. Că vorbesc chestii care mă epuizează. Uneori sunt ciufut pentru a mă menaja. Pentru a putea scrie. Faptul că faci pe sclipitorul

pe la mese te consumă. Te costă. Spui o poveste și, cu ocazia asta, lași baltă și o parte din tine. Orice discurs e o renunțare. Io povestesc mult și cineva spunea că sunt ca personajul lui Hašek care dădea senzația că toate evenimentele capitale ale lumii i s-au întâmplat numai lui. Dar, povestind, inevitabil minți. N-ai încotro.

Am scris întotdeauna dintr-o mare dezamăgire. Pentru a compensa. Viața reală care-mi era refuzată se regăsea în text. Orice scriere era un fel de testament. Are dreptate Miruna. În acea garsonieră împuțită și infectă eram singur și trebuia să creez viață. Scriam pentru că, la fel ca într-un film care mi-a plăcut mie mult, uneori mă doare capul de atâta frumusețe și proștii ăștia n-o văd. Săptămâni întregi de bețiii aici, La Lemne, cu oameni de care nici nu-mi mai aduc aminte cum îi cheamă și nici vreo vorbă memorabilă, să zicem, nu am memorat de la ei. Despre unul nu-mi aduc aminte decât că povestea cum își hrănește peștele cu muci. Uit numele, uit fețele, țin minte doar ce trebuie scris. Am făcut pariu cu el ce culoare au chiloții lui Pif în seara aia. Asta pot să-mi amintesc.

Să scrii e singura soluție. Majoritatea oamenilor nu pot scrie pentru că le e rușine de ceea ce sunt. Și, pentru a ieși bine din text, trebuie să edulcoreze, să falsifice. Majoritatea indivizilor sunt niște panglicari cărora le e rușine să înjure lumea pentru ca nu cumva înjurăturile astea să se întoarcă împotriva lor.

Mi-e teamă că pe zi ce trece devin tot mai abject. Ezit să scriu o carte pentru că sunt îngrozit de ceea ce aș putea spune acolo.

Am început să mă iau de oameni pe stradă. Abjecția ca aspirație spre frumusețe. Când mă plictisesc să beau cu ăștia, cu Pif și Bălănescu, scriu. În absolut, e cam același lucru. Cam același impuls turbulent declanșator. Bem și ne văităm. Fericiți că putem fi triști. În bodega asta infectă a unui actor de

comedie. Gras și un om de proastă calitate. Câteodată vine pe aici și mănâncă până borăște. Când îl văd cum halește, îmi spun că n-o să mai bag în veci ceva pe sub nas. Ca la filmele porno. Primele minute, ai regula tot pe o rază de zece kilometri. Apoi următoarele zece îți dorești să fii impotent. Să borăști – semn al virilității. Așa se zice, că atunci devii bărbat, când borăști cu simț de răspundere. Mamă, ce vulpe am tras la bairamul cutare. Ca un fel de rit de inițiere.

Bem, deși nu putem spune că suntem prieteni. Io, Pif, Bălănescu. Doar ne tolerăm la masă. Ne disprețuim reciproc. Ei mă disprețuiesc pe mine pentru că scriu, io pe ei pentru că lucrează sau își doresc să lucreze în presă. Io nu vreau să lucrez în presă, nu pot contribui și io la mizeria lumii ăsteia. Nu pot să găsesc decât expresii patetice. Totuși, e o problemă de ce atâtea lucruri de bun-simț sună ridicol.

Abjecția, ăsta e cuvântul-cheie. Abjecția lor trebuie analizată. Cum Bălănescu, dintr-o ființă absolut benignă, nevinovată, nefutut până la douăzeci de ani, a devenit un tânăr lup de presă. Cum e încântat de ghiolbani dezamăgitori. Ciudă pe mine. Cum pot scrie. A avut și el idealuri din astea, dar i-au trecut. Pentru ăștia de la ziarul lui n-are nicio semnificație cultura. Sunt invidioși că am forța să plătesc un preț pentru a fi liber.

În fond, ce dracu' înseamnă toată abjecția asta pe care o acceptăm cu seninătate?! Concursurile de la cămin. Să faci, cum povestea Pif, laba pe felia de pâine. Cine termină ultimul, ăla mănâncă. Sau bambilici. Să-și lege fiecare pula cu ață și, printr-o masă, să scoți ațele, să le amesteci și să tragi. Nu știi dacă e scula ta sau a altuia. Câștigă ăla care rezistă mai mult.

De ce toată anarhia asta, toată incoerența? De ce beau copiii, în fond asta suntem, copii veniți din provincie? Probabil, un provincial, un țăran ajuns într-un mare oraș nu pricepe

nimic din funcționarea acelui oraș. Crede că funcționarea acelui oraș chiar pe haos se bazează. Mecanismele chiar în asta constau. Și pentru a întreține societatea, trebuie să contribui și tu la acel haos. De aici beția, comportamentul care se dorește anarhic. Copilul acela, fostul copil are impresia că ordinea cu care se acomodase a fost înlocuită de haos. Dezordinea hrănește noua lume. Pentru că nu-i înțelege, crede că ceilalți au un comportament haotic nesupus unor legi.

Să te pișii pe fereastra căminului, în lift, ca să vadă și *Ei* în ce hal te-au adus. Să-ți expui abjecția ca și cum *Ei* ar fi vinovați de starea asta de lucruri. Să le arăți unde te-au adus *Ei*. Să urli pe stradă porcării, să borăști din mersul autobuzului, cum a făcut atunci Pif pe la Kogălniceanu. Toate, secreții cu care împroști lumea. Faci ceva pe ea. Lumea nu e altceva decât un amestec impur și tu contribui la amestecul ăsta impur. Un amalgam, o magmă informă, din care speri ca la un moment dat să ia naștere ceva mai bun.

De-aia în lumea asta e nevoie de coerență. De-aia nu mă recunosc în literatura care se scrie. Am fost la un singur cenaclu, dar discuțiile cu Pif erau mult peste discuțiile de acolo. Care propuneau incoerența ca metodă de lucru. Era la modă să fii cinic. Rău. Îi ascultam pe puștii care-și povestesc isprăvile. „Io nu sunt sănătos!“, se dădeau ei rotunzi. Să fii nebun e de bonton. E marfă. Banalizarea nebuniei. Nebunia ca blazon. Carte de vizită. Singura soluție dacă vrei să înțelegi ceva din ce ți se întâmplă.

„Nebun e ăla, bă!“ „Nebun“ ca laudă supremă. În loc de „șmecher“, „Bă, nebuuunule!“, ca formă de a-ți exprima dragostea. E greu să înțelegi ce se petrece cu tine. Totul e haos. Totul e incoerent. Înțelegi că, pentru a te integra acestei stări de fapt, trebuie să contribui și tu în lume cu propriul comportament incoerent. Simți că lumea se autodistruge, așa

că, pentru a fi acceptat, trebuie să demolezi și tu absolut orice îți iese în cale. Să fii dur, distrugător. Altfel cum? Asta e singura formă posibilă de „comportament poetic“. „M-am făcut muci! Am făcut scandal! Am regulat de-am rupt!“ Și uite, dacă romanticul se opunea lumii, se izola, iar *beatnik*-ul se revolta, acest nou comportament poetic pe care-l văd în jurul meu este extrem de conformist și previzibil. Pe linie. Nu deranjează pe nimeni. Nu e subversiv. Nu se poate transforma într-o revoltă, să zicem. O revoltă coerentă. Ceva de genul ăsta. Rămâne în spațiul domestic. Autodistructiv. Nu se extinde, revoltă locală, enclavizată. Ce mare șmecherie să fii incoerent. Asta e, pân’ la coadă, tot o dovadă de conformism. Toți marii artiști au fost profund asociali, în sensul că s-au opus societății. Ăștia care scriu ca mai-nainte nu se opun, ci chiar sunt creația, produsul societății.

Apoi, poezia e anacronică. Azi poezie nu mai pot scrie decât bancherii, senatorii și nou-îmbogățiții cu teșchereaua plină. Cei care au o viață aparent senină. Poezia se poate scrie doar dacă ura e orientată, direcționată. Trebuie să ai ceva de propus lumii. Sau s-ar mai putea scrie dacă te simți împlinit sufletește. Ca un mare mahăr. Atunci abia universul ți se pare rotund. Îți trebuie un soi de confort interior. Un om hărțuit, dispersat nu poate produce decât chestii incoerente. Și, mă rog, fraierii mai pot scrie poezie. Poezie pășunistă, diafană. Mielușei simpatici, gâze, glezna vacii. Impostură și nimic mai mult. O literatură a prezentului trebuie să lege, să-ți explice. Nu să te contrarieze, să sporească entropia. Dacă mi-aș pune mintea, din Pif aș scoate un poet de nota zece.

După mine, poezia înseamnă un anume rafinament și un standard de viață ridicat. Și lipsa grijilor. Întotdeauna, poezia a fost privilegiul aristocrației. Însă nici sintagma „poezie-sărăcie“ nu e lipsită de adevăr. Se spune că și parazitul e, în absolut, tot

un aristocrat. Pentru că nici unul, nici altul nu fac nimic. După mine, ar exista totuși o poezie a ștabilor. A marilor mahări. Este vorba despre manele. Singura formă de poezie admisă. Doar manelele lui Puiu Codreanu, cel cu mintea cam slăbuță, îți propun o lume fără tensiuni. O lume roz, prosperă e aceea din manele. Mi-am luat mașină, gagică, un viloi cu optuspe camere. Am tot ce-mi trebuie. Dușmanii mi-au murit de mult. Nu mai am nimic de făcut. Mă bag în pijama și trag pe dreapta. Sau ascult manele.

Întotdeauna, poezia a fost apanajul elitei. Dacă azi avem o elită analfabetă, nu putem emite nicio pretenție. Avem poezia pe care o merităm. După ce au atins un anume nivel (au *valoare,* adicătălea), toți puternicii zilei au căutat niște artiști care să producă niște opere. Iar acele opere să-i justifice pe ei. Să-i legitimeze. Asta fac și mahării de azi cu manelele.

Am avut și io un vecin care, în copilărie, prindea pisici în menghină și le opera pe cord deschis, lua pui de găină, îi uda, apoi îi tăvălea prin praf și pretindea că face șnițel. Odată, când a mai crescut, a ieșit din casă să dea mâncare la câine și s-a întors după trei zile. Bea și fumează de la nouă ani. Dar el n-o să pretindă niciodată că e *autor*. Anarhist. Doar personaj. Eventual. E o mare tâmpenie să te dai azi anarhist. Anarhiștii sunt astăzi conformiștii perfecți. Când istoria și-a pierdut sensul, când absolut nimic n-are vreo noimă, singura dovadă de nonconformism e să încerci să fii coerent. Să spui ceva coerent. Să te declari anarhist nu înseamnă câtuși de puțin că te opui sistemului, că ești un rebel. În felul ăsta doar îți declari apartenența la turmă.

Tot ce fac ăștia e impostură. Se dau poeți damnați care suferă, sunt chinuiți, dezamăgiți de nimicnicia oamenilor și efemeritatea viului. De fapt, mulți dintre membrii cenaclului sunt puțoi de bani gata, care nu mai pot de bine și cărora li se

pare extrem de interesant să facă pe nefericiții. Dacă nu ai o dramă reală, atunci îți confecționezi una. Nici cu poeții, nici cu studenții de la Litere, în general, nu m-am prea înțeles vreodată. Am frecventat mai demult un curs pe care Manolescu îl ținea la Litere. Era destul de mult norod la cursul manolescian. Pe vremea aia, Manolescu era și politician și strecura tot felul de picanterii cu moș Diaconescu, Țepelea. Doar din aceste amănunte să fi fost construit cursul și Manolescu ar fi avut asigurată o frecvență mai mult decât mulțumitoare. Prima dată când am ajuns la cursul lui, tema era literatura proletcultistă. Am plecat de acolo cu un gust amar. Nu se datora lui Manolescu gustul ăsta. Cei care audiau m-au enervat. Râdeau inteligent și subțire la glumele lui Manolescu, pentru că doar se aflau între filologi, ce mama mă-sii! Nu e o crimă să râzi, dar ăștia nu râdeau, ci se scremeau să râdă. Unul în fața mea mai avea puțin și răsturna banca. Îi ardea colegului câte o scatoalcă și mai să se scape în pantaloni. Nu cred că mai poți să râzi la enormitățile pe care le debitau poeții în anii ‘50. Mai sincer ar fi să te pufnească plânsul. Prostia de cele mai multe ori întristează.

Râsul ălora era unul fals, forțat. Să nu cumva să creadă Nicky, cum îi zicea o tipă fleașcă de importanță de lângă mine, că ei nu pricep. Ei știu că Nicky bate adânc. Era o veselie tristă în amfiteatrul ăla, în ciuda veseliei chinuite a viitorilor profesori de limba și literatura română. Nici Manolescu nu cred că se simțea bine acolo.

23. Un roman pășunist

Chiar nu înțelegeam de unde nevoia, foamea asta de abjecție. De-aia voiam uneori să scriu un roman pășunist, de un pășunism habotnic, hotărât. Unii se protejează fiind abjecți, io aș protesta printr-o utopie. Unul dintre personaje ar putea fi bunicul meu, pe care nu l-am cunoscut io prea bine, dar, din câte mi s-au povestit, era un om. Io-l mai țin minte doar cum stătea pe prispa casei lui din Bușteni și juca table cu un vecin, Mitică. Muncitor, ceva, prelucrător prin așchiere, n-am date suficiente. Jucau cu niște piese murdare, pe care bunicul meu se jura că, atunci când o să aibă timp, sigur o să le spele c-un pic de spirt. Și Mitică ăsta îl bătea mereu, iar bunicul meu îi zicea: măi Mitică, iartă-mă, că sunt om bătrân, dar mă cac în gura ta! Nu știu dacă pe atunci înțelegeam sensul vorbelor astea, habar n-am, dar nu mi se păreau deloc vulgare. Nu cred că înțelegeam sensul, nici decorul lingvistic. „Marele și dubla mută… Îți trag un marț de-ți sar capacele… Stai p-aci că bagă pui… Mai exersezi și tu în oglindă și după aia te prezinți aicea… Dacă dădeai zarul ăsta la Brăila, îți dădeau ăia cu vaporu-n cap!… Ei, dac-ai rămas descoperit, pune căciula pe ele!“

Tot ce știu e că toate cuvintele astea îmi plăceau. Avea vorbe memorabile. Că să nu alergi după tramvai, bani și femei. C-or să vină toate la timpul lor. Chiar chestiile mai vulgăruțe aveau, așa, o fantezie irepetabilă, nu știu cum io n-am avut niciodată organ pentru solemnitate, am reținut doar chestii marginale, micuțisme sau nimicuțisme, dar astea spuneau mult mai multe

despre toată lumea asta. Bunicul meu nu era chiar ușă de biserică. De pildă, din ce mai țin io minte din partidele alea de table, când se enerva că pierde, arunca zarurile pe jos și, cât le căuta Mitică, cât încerca el să le recupereze, aranja piesele pe tablă cum îi convenea lui. Dar nici asta n-ar fi ceva de imputat. Ceva grav și ireparabil. Nici vorbă.

Un roman tezist, bătut în cap. Asta aș vrea să scriu. Să preiau clișee de la *Moriția*. Că trăim într-o lume corcită de venetici buimaci și nu mai știm să apreciem oierii curați și colțuroși. Astea ar trebui să fie modelele noastre. Pe bune, nu știu ce ar trebui să scriu. Dar spre un roman din ăsta mărginit ar trebui să mă îndrept. Nu știu cum se făcea că aveam parte doar de contacte umane care mă dezamăgeau. Uite, tot cam după ce terminasem cu spitalul, m-am întâlnit cu Simona. Simona chiar se preta să fie un astfel de personaj pe care să-l înfierez într-un roman pășunist. Simona era mai mare ca mine cu vreo doi ani. A fost prima din facultate care a apărut printre noi cu celular. Nici profesorii n-aveau pe vremea aia. Prin ‘96-‘97, era un lux inutil. Nici oamenii de afaceri, parlamentarii nu prea aveau. Sau, mă rog, puțini dintre ei. Era moda mobilelor gigantice. Transportate cu roaba. Să vadă tot prostul ce meseriaș ești. Că-ți permiți.

Ea lucra pe atunci la o companie de telefonie mobilă. Câștiga cam 600 de dolari pe lună. Nu împlinise nouășpe ani. Avea părul galben și uneori portocaliu. Când nu era roz. Venea la facultate o dată pe lună și atunci alunecând grațios și inconștient pe role. Se dădea pe role. Așa trebuia să zici. Toată facultatea vorbea la telefonul ei. Gratis. Nu ne lua bani. Avea un suflet mare. Maică-sa, profesoară universitară de o oarecare notorietate, nu era de aceeași părere. Îi făcea morală, târâtură, să nu te mai prind la ușa mea! Oricum nu stătea prea mult pe acasă. Compania aceea de telefonie mobilă o trimitea prin țară

la tot felul de acțiuni promoționale sau cum s-or fi numind. De la Predeal la Tulcea. A văzut țara cu ocazia asta. Și o groază de cârciumi, discoteci și-alte asemenea stabilimente. Maică-sa avea ceva dreptate, că avea un stil înfiorător. Se culca cu cineva de parcă ar fi băut o bere. Cam tot atâta sentiment punea în treaba asta. Până la nouășpe ani avusese la activ vreo trei avorturi. Odată, la o petrecere, la mine în garsoniera aia de care v-am povestit, venise împreună cu o prietenă de-a ei, după un avort, și erau revoltate îngrozitor că era plin la spital de puștoaice de paișpe ani, care erau deja veterane. Și se uitau la ele ca la niște babe. Deja se simțeau depășite. Ar trebui să fac o scenă din asta cândva, într-o proză.

Avea restanțe, vorba ceea, căcălău. În sesiunea de restanțe lua însă note mult mai mari decât noi, ăștilalții. Și nu o dată a primit bursă. Chiar de merit, nu. Bursă. Ceea ce e ceva. Banii ei de țigări pe luna aceea. Cam asta ar însemna. Legăturile ei cu școala se reînnodau periodic atunci când la facultate veneau frați de-ai noștri belgieni sau finlandezi, ceva. Oamenii trebuiau cazați. Casa ei era o casă deschisă. Știa și pe unde să-i ducă prin București. Cufuriții ei de colegi n-aveau bani, nu cunoșteau orașul, doar ghetouri precum Grozăvești, Regie. Chiar, mergeți duminică seara în Grozăvești, Regie și vedeți studenții cum se întorc, așa, ca într-un exod. Asta e studenția. O cameră îngustă, care predispune la claustrofobie. O cameră igrasioasă și cu un linoleum putred pe jos. Dar astfel de amănunte nu mai contează, pentru că acea cameră e a ta. Ești și tu responsabil peste un spațiu al tău. Înseamnă un reșou – singura sursă de căldură. Și calorifere pe care ți se lipește mâna. Înseamnă dușuri care se deschid doar cu patentul. Înseamnă un WC pe care ți-e frică să te așezi.

După aia lucrase la o televiziune. Îmi povestea cum e pe-acolo. Vrei să lucrezi la TV, trebuie să te culci cu Ciorăscu. Curva

aia de Mogoșanca, cum crezi că a ajuns să aibă emisiune? Și-a tras-o și cu mașinistul. Mergi în deplasări și afli toate astea. Vorbea unul despre ea: aia care a luat-o în gură de la Cioacă? Atunci a intrat Mogoșanca pe ușă, a auzit, dar n-a zis nimic.

Numai poponari în rest la TV. Să-l vezi pe Marinescu cum are contur pe la ochi. Era înnebunit după prietenul meu. Ce, că era el la petrecere cu… Aia e curva TV-ului. O închiriezi. A scris în *VIP* că s-a culcat, la un spectacol, la Sighișoara, cu Andi. Îl sun pe Andi, nu e, mă, adevărat, era la Brașov!

În anul IV, în urma unei crize de conștiință, și-a luat licența cu brio și a plecat la o bursă în Italia. După un an, la un masterat în Spania. În Italia a lucrat cu Sartori, care e un nume uriaș. Vă rog să mă credeți. Ea, care în România era fata aia cu părul multicolor ce mergea pe role și nu trecea pe la cursuri.

Acum lucrează la un doctorat extrem de serios, cu un tip care o vreme a fost ministru, un doctorat despre mobilitatea socială a elitelor comuniste. Adică ce mama naibii au făcut ștabii după ‘89 încearcă să afle. Au intrat în politică, în afaceri, răspunsul e simplu, evident. Dar să descrii toate astea e fascinant. Mai ales că mulți dintre fiii ștabilor i-au fost ei colegi de liceu. Și, în general, frecventau cam aceleași medii.

Lucrează cu nume extrem de serioase ale politologiei românești, traduce cărți fundamentale ale științelor politice europene. Ea, care la șaișpe ani a fugit în turneu cu o trupă de teatru.

Ce ar mai fi nevoie să vă mai spun despre ea? În afară de faptul că, la optșpe ani, când avea deja alea trei avorturi la activ, cărțile ei favorite rămăseseră *Micul prinț* și *Habarnam și prietenii săi*. Nu trebuie să înțelegeți că ar fi o incultă. Dimpotrivă. A citit suficient încât să înțeleagă în ce lume se mișcă. Oricum, un copil crescut prea repede.

Acum are o viață extrem de atipică, se învârte printre

oameni scorțoși, constipați chiar. Și toată situația asta o amuză la culme. Adică, îmi mărturisea odată, ĂȘTIA, înțelegând prin „ĂȘTIA“ toți oamenii neserios de serioși, ei chiar nu-și dau seama de faptul că sunt o impostoare? Zicea că se simte vinovată. Că i-a ieșit mereu absolut tot ce și-a propus. A vrut să ia bursa și a luat-o, deși erau o groază de alți colegi de-ai noștri care ar fi meritat-o înaintea ei. Care chiar treceau pe la școală, învățau, nu erau inconștienți, tembeli, cum recunoaște și ea că a fost.

A vrut să facă doctoratul, îl face. E suficient să-și dorească ceva și acel ceva se îndeplinește. Și asta nu-i mai aduce nicio satisfacție.

Adică, zicea, ĂȘTIA chiar nu-și dau seama că îmi bat joc de ei? Cum își permit să mă ia în serios? Nu sesizează impostura?

De curând, a luat un premiu foarte important pentru contribuțiile aduse de ea la științele politice autohtone. Și suferă enorm din cauză că nu e convinsă că a primit premiul pentru că a făcut ceva de valoare. Ea crede că l-a luat pentru că libidinoșii ĂȘTIA din juriu și-ar fi dorit să se culce cu ea.

Și, când îmi povestea, nu am avut deloc senzația că se răsfață. Aproape să o apuce plânsul. Că ea n-a luat niciodată un examen pe bune și că a îmbătrânit, s-a prostit, că aici dai doar de blazați care au bani și nu știu ce să facă cu ei și nu știe pe nimeni care să se simtă bine în pielea lui. Uite, un prieten al ei, la treizeci de ani, manager de succes căruia-i mergea de la foarte bine în sus, și-a pus coada pe spinare și a plecat în Legiunea Străină. Și zău dacă există o explicație logică pentru ce a făcut el.

Și toți îi râd în nas când le spune că scrie cărți, că studiază, că stă prin biblioteci, că e și asta o senzație. Și că nu mai înțelege nimic din ce se petrece cu ea, că ea a vrut să-și bată joc de ĂȘTIA și ĂȘTIA sunt atât de proști, încât nu sesizează

contrafacerea și au primit-o printre ei.

Și marea problemă ar fi dacă nu cumva toți oamenii ĂȘTIA nu se recunosc în impostura și în snobismul ei, dacă nu cumva le e simpatică pentru că se văd pe ei înșiși. Și ei ar fi vrut să-și asume cu aceeași nonșalanță impostura. Sau ceva de genul ăsta. Chiar nu pot să vă explic mai bine de-atât.

24. Cârnați

Presupoziția mea e asta. Că în București majoritatea celor care trăiesc sunt întreținuți de rudele din provincie. Să trăiești în București e mai mult o formă de izmeneală, un lux pe care îl suportă provincialii care trebuie să-ți trimită mâncare. Dacă, așa cum vă sfătuiam, veniți vinerea sau duminica în Gara de Nord, veți vedea câte sufertașe cărate, câte comisioane făcute.

Așa și cu mine. Mi s-a întâmplat odată ceva ce mi-a dat de gândit.

Programul pe ziua aia era așa. La unșpe, unșpe și jumătate, venea trenul care-mi aducea un pachet, apoi, în jurul orei două, trebuia să merg la o lansare de carte. Între unșpe jumătate și două aveam timp suficient să duc pachetul acasă și să plec la lansare fără nicio obligație. Cum aș putea spune mai vulgar, cu mâna-n fund să plec. Dar, fiind o expresie mai vulgăruță, n-o să spun așa. Am și io limitele mele.

Prima problemă a fost cu pachetul. Pentru că nu era orice fel de pachet. Era un pachet de mâncare. Tăiaseră ai mei porcul, îl tranșaseră și-mi trimiseseră și mie ceva carne și niscai cârnați usturoiați. Foarte mișto cârnați. O nebunie. Superbi. Niște cârnați superbi, auzi ce-am spus! Cu cimbru.

A doua problemă a fost cu trenul. Pentru că ningea și trenul a avut întârziere. Și uite cum întârziau cârnații și ceafa mea împănată undeva pe traseu. Ceafa porcului, nu a mea. Numai prostii spun.

Vorba aia, îmi ziceam, dacă până la doișpe nu vine, mai stau

până la unu, și la două chiar că plec. Vreo două ore a întârziat trenul. Vreme-n care am:

- citit de două ori un ziar de sport;
- tremurat de frig;
- privit atent ceasul. Cu suspiciune chiar;
- mâncat o merdenea uscată;
- bătut peronul de la un capăt la altul. Tur-retur.

La unu jumătate a venit trenul. Vă închipuiți că n-am mai avut timp să depozitez cârnații într-un congelator. I-am luat cu mine la acea lansare la care țineam neapărat să particip.

În tren fusese frig. Și asta, din punctul de vedere al cârnaților, era excelent. Pentru că nu se dezgheța seră. Au așteptat momentul dezghețului pentru când am ajuns io la sindrofia aia culturală. Și-au început să răspândească miresme de cimbru. De porc pârlit. Superbe miresme. Pe perete – manuscrise gălbejite ale unor scriitori mari și geanta mea neagră, care răspândea mirosuri demențiale. Și oameni serioși, cu doctorate, care una vorbeau și alta fumau. Tămâiau scriitorul cu lansarea, dar gândul..., ei bine, gândul lor era la cârnații mei.

Stăteam de vorbă cu câte unul și-l vedeam cum la un moment dat pierdea firul discuției și începea să mustăcească. Carne, părea să zică. Sau așa credeam eu. Că vrea să-mi șutească alimentația pe săptămâna în curs. Suplimentul caloric. Că poftește, nemernicul. Mirosea a măcelărie la lansarea aia. Și, cum scriitorul român are o alimentație precară, vă dați seama ce impresie puternică producea geanta mea. Cârnații mei. Cuvântul-cheie e „al meu“. Simțeam că or să se năpustească toți pe mine să mă deposedeze de cârnați. Toți amușinau. Ca-n povestea aia cu zmeul care strâmbă din nas și-i zice Cosânzenei: Fă, aici miroase a carne de porc! Sau de om. Nu mai știu.

Și uite așa mi-am adus aminte de o altă poveste, cu un tip care în decembrie ‘89 se întorcea cu tac-su’ de la țară, unde

tăiaseră porcul. Chiar pe 22 se întorceau ei în București, unde începuse revoluțiunea. Acolo, la țară, printre țuici și caltaboși, nu auziseră de fuga lui Compostatu. Sau auziseră ceva la radio, dar confundaseră tot tămbălăul cu o piesă cu 23 August. Ajunși în Capitală, hăbăuci, cu mintea încă tulbure, la primul stop au văzut o mare de oameni care se năpusteau spre ei. Sau așa credeau ei. Că spre mașina lor venea puhoiul. Și normal că prima reacție a fost: bă, ăștia au aflat că avem juma' de porc în portbagaj și vor să ne jefuiască. Așa era foamea de mare pe atunci.

Lucrurile nu s-au schimbat prea tare, pentru că panica scriitorilor români care jinduiau la cârnații mei de povestea asta mi-a adus aminte. O poveste frumoasă. Și, de fapt, pe ea ar fi trebuit să v-o spun mai întâi.

25. Albastru de Bucșoiu

În București, în diminețile calde, aerul capătă consistență. Îl simți cum te mânjește, cum se întinde pe tine ca o eczemă. Aceeași senzație de vâscozitate, de ceafă fleșcăită. Să adăugăm la asta căldura de la caloriferul care înăbușă, sufocă pereții, plus un întreg arsenal de obiecte prăfuite, vechi, pe care Rodica le-a depozitat în camera mea deja nădușită. Înghesuiala din camera mea, aerul infectat, obiecte care se sufocă reciproc, se antipatizează vizibil.

Prin geamul întunecat de jeg, îl văd pe mustăciosul slinos din blocul de vizavi cum își târăște hoitul, încercând poate să întârzie cât mai mult momentul când trebuie să plece, ca în fiecare dimineață, la serviciu. Sau poate nici nu se mai întreabă. A trecut de faza aia. Presupun. Odată l-am văzut cum își tăia unghiile pe o terasă de lângă piața Veterani. Nu-și tăia unghiile pe furiș, ca și cum, în grabă, i-ar fi scăpat, ar fi uitat vreun colț care să-l stânjenească. Gesturile lui erau bogate, pline. Ostentative aproape. Din când în când, așa cum țăranii privesc ouăle de găină la lumina lămpii să-și dea seama dacă sunt bune de pus sub cloșcă au ba, individul ridica o labă spre soare să-și admire opera. După fâțâiala mustății deasupra buzei, părea mulțumit.

Cu privire la mustață, trebuie menționate câteva lucruri. Restul corpului pare o extensie inutilă a mustății. O mustață impozantă e doar un clișeu și pare prea puțin spus. O mustață bibilită, domnule, tăiată la marele fix. Clănțănitoarea despre

care pomeneam mai înainte era manevrată extrem de îndemânatic. Abil. Și cu un soi de nedisimulat sadism. Adică omul nu reteza unghia și gata. Îndeplinea un ritual. Dacă ar fi retezat-o și la revedere, ar fi înfăptuit un sacrilegiu. Și-ar fi bătut joc de unghia aia. Așa, el arată că ține cont de personalitatea ei. O tratează cu toată responsabilitatea. În picioare, avea niște șlapi. Distanța dintre cei doi șlapi – destul de mare. Peste o juma' de metru, explicația venind din răscrăcărare. Omul stă ca un pașă. Ca vodă în lobodă. Iar între șlapi și mustață, îl găsim pe cetățeanul despre care povestim. Acolo se află el. Sub un trening mătăsos, lucios. Pe terasă, cea mai mare parte a oamenilor nu luau în seamă ocupația originală a omului nostru care, chiar în acest moment, își aranja testiculele în pantaloni și râgâia dezamăgit. De ce e dezamăgit, nu știm. Nici n-o să aflăm prea curând. Cetățeanul nu pare prea dornic să dea explicații cuiva. Deloc nu pare. Doar să-i tulburi ocupațiunea și te ia din voleu. De nu te vezi te arde. Să te scarpini la testicule în public știe oricine că e un gest condamnabil. Asta dacă o faci pe furiș. Ești penibil. Dacă, în schimb, îți scuturi clopotele așa, ostentativ, pentru a epata burghezul, aici nu mai e absolut nimic obscen. Gestul împricinat te transformă într-un tip nonconformist. Interesant. Un rebel. Che Guevara era mic copil. Nu te scarpini așa, de foaie verde. Te scarpini în semn de protest.

Nu am vorbit niciodată și, deși îl văd cu o frecvență așa de mare, din poziția preferată pe care o am în pat, exact el îmi cade sub ochi, nu cred că vom vorbi vreodată. Mai stă în blocul ăla un tip care crește porumbei pe balcon. Pe lângă stolul lui, are și un stol de porumbei. Ăsta probabil n-are serviciu, pentru că îl văd mai mereu pe balcon, cum sărută porumbeii în cioc, îi gâdilă sub aripi, le suflă în cur. N-are serviciu ziceam, dar mustață are. Cam toți din cartierul ăsta de țărani urbanizați la

apelul de seară au mustață. Îi comunic constatarea asta Mirunei, care lângă mine, în pat, râde de se strică. Uite, ea nu s-a gândit niciodată la asta. Cu ce pot să o îmbunez după un futai nereușit decât cu povești. Nici n-avea cum să fie altfel futaiul. Erecții eșuate, tocmai când o auzeam pe Rodica ieșind din baie și căscând gălăgios, acompaniată de apa trasă care duce rahatul spre canalizare. În afară de asta, toată noaptea l-a bătut la cap pe nea Titi cu nu știu ce chestiuni care nu suportau amânare. I-a ținut conferințe și normal că asta m-a inhibat decisiv. Miruna mă pisa, ce-ai, mă, ce dacă, lasă-i să vorbească, treaba lor! Asta e, virilitatea mea se revarsă mai mult prin povești decât prin organul consacrat.

Îi povestesc Mirunei faza cu *Miorița* și ea râde iar de se crăcănează. Râde încet, scremut, șoptit. Așa trebuie să râzi dimineața. Ăsta e tonul adecvat.

Mai ia mâna de pe mine, mă repede din când în când, ce trebuie să mă atingi așa tot timpul? Mâna mea, ca un fel de cordon ombilical. Ca un fel de copil care trebuie să simtă permanent atingerea mă-sii. A trecut mult de când n-a mai fost pe la mine și văd din pudoarea asta a ei cu care se retrage, mă respinge că mai mult vrea să-i povestesc decât s-o fut. Uneori mi se pare că suportă futaiul doar pentru a asculta poveștile mele imbecile, suprarealiste. Idiotul ei de Vali nu știe să povestească. Să atingi pe cineva. Gândiți-vă câte zile trec fără să atingi pe nimeni. Doar obișnuitul salut, palma strânsă, câte o bătaie pe umăr, coate, genunchi recepționați prin autobuz, câte un trecător care te șterge tangențial pe trotuarul mult prea aglomerat. Dar puține din toate astea pot fi considerate atingeri sincere.

Să-i povestesc despre tanti Fifi. Una care mergea cu patru perechi de chiloți pe ea, de teamă să nu fie violată. La mine la țară se petrecea asta. N-a fost niciodată la mine la țară. Cum s-o

prezint alor mei, cine e ea? Ce să-i spună lui Vali? Nu poate sta la prietena ei Corina trei-patru zile.

Tanti Fifi asta creștea vreo două’ș’cinci de câini. Le dădea smântână și brânză de vaci. Îi trata extraordinar. Avea ea o dragoste greu de definit pentru animale. Porcului îi dădea propolis. Un cumnat al ei, care avea stupi, îi adusese drăcia asta, ce se procura destul de greu și nu s-ar spune că era chiar ieftină, iar ea, în loc să i-l dea lu’ bărba-su, care era cu un picior în groapă, hrănea porcul, și dobitocul nici măcar nu știa să aprecieze așa delicatese. Într-o seară a trebuit să merg la ea, nu mai știu de ce, și am găsit-o cu un castravete în mijlocul frunții. Castravetele ăla avea o funcție extrem de precisă, îi oxigena creierul.

Mirunei lumea asta pe care i-o povestesc i se pare absurdă, ireală. Zice că nu se poate să nu inventez. Râde iar, încet, precaut. Dimineața, asta e situația, nu trebuie să faci gălăgie, să tulburi. Ce lume e asta pe care i-o descriu io? Cum, mă, tanti Fifi asta, la doișpe noaptea să culeagă coacăze? Nu știu, bre, ce făcea, dar la ora aia io mă întorceam acasă și am văzut-o prin curte, ce faci, tanti Fifi? Ce să fac, culeg coacăze, aia fac! Ce lume e asta în care taică-miu, într-o noapte, trecea pe lângă biserică și, zbang, pocnește ceva lângă capul lui. Popa și cu dascălul se trotilaseră cu vin de împărtășanie și acum se distrau, aruncau cu sticle goale la țintă.

E drept că mai și inventez, un fel de Ulise care își fabrică tot felul de genealogii false. Uneori nu știu dacă am trăit tot ce povestesc. Poveștile mele jolly-joker. Bune la orice. Povești pe care i le-am spus Mirunei întâi și apoi le-am scris. De-aia cartea mea a avut succes la gagici. Foarte multe tipe au scris despre ea. Era o carte pentru o singură ființă. O carte spusă. Uneori, chiar nu știu dacă io contrafac sau chiar așa a fost cu adevărat. Îmi vin mai multe în minte acum. Se amestecă. Despre Țeavă, cu

care mergeam în pădure într-o văgăună săpată în lut. Ne făceam căsuțe. El își construia întotdeauna WC și sobă. N-avea acasă căcăstoare și nici gaze și poate de-aia, măcar aici... Cândva, acolo a fost un fund de mare. În lut erau scoici. Și, în văgăuna aia, mergeau toți golanii din sat cu câte o fufă să i-o pună bucolic în mijlocul naturii. Era o văgăună cam de doi metri pe un metru, cât o cabină de camion. Probabil acolo nu erau alde Rodica și nea Titi să-i bată la cap și să se inhibe brusc. Altă inspirație aveau.

Tot din perioada aia datează cred și prima mea amintire. Afară de cea cu foarfeca. Nu pot să-mi dau seama când și unde s-a întâmplat. Parcă nu eram în curtea în care am copilărit. De fapt, de mult am avut senzația că io sunt înfiat. De câte ori am intrat într-o maternitate și am văzut tot vălmășagul, toată harababura de acolo, mi-am dat seama că e imposibil să nu se producă niscai încurcături birocratice. Nu pot fi deloc sigur că ființele cărora obișnuiesc să le spun convențional tată și mamă sunt chiar părinții mei.

Eram foarte mic atunci, oricum. Probabil nici să vorbesc nu știam, și asta ar explica multe, pentru că, uite, s-ar putea ca tocmai de aia să nu reușesc să așez în cuvinte întâmplarea. Gândeam, folosindu-mă de altceva decât de cuvinte.

Era o curte mare, era și iarbă, asta mai mult decât sigur, și o limbă de beton prin care ieșeau bălării, pătlagină parcă se numește buruiana aceea mare ca o palmă, ca o paletă de ping-pong. Mai era mușețel mare, teios, pe care puteai să te așezi ca peste o plapumă. Un gard de beton sau de țambre. Știu că mă chinuiam să mă holbez dincolo. Știu. Tot ce știu e că, pe cât povestesc mai mult, pe atâta uit mai mult. Habar n-am unde s-a petrecut lucrul asta pe care încerc să-l reconstitui. Mereu am avut impresia că sunt înfiat, v-am mai spus.

Mai era în curte un măr de care se hâțâna un leagăn,

mișcând odată cu el și rufele puse la uscat pe o sfoară aproape tot timpul. S-ar putea ca toată curtea asta să fi existat doar în imaginația mea. Nu-mi e foarte clar. De fapt, hai să vă și spun ce s-a mai întâmplat atunci. Știu că mă jucam într-o grămadă de nisip umed, asta probabil fiindcă era adus de pe gârlă. Când povestesc, simt nisipul cum se prelinge printre degete. Prundiș cu ceva bolovani rămași, scăpați prin sită. Alături era cineva de aceeași vârstă cu mine, băiat, fată, oricum atunci nu contează, suntem toți niște ființe asexuate. Ne jucam. Atunci nu contează dacă el, ea ți-e prieten, prietenă, pur și simplu se întâmplă să se afle prin preajmă și vă faceți de lucru împreună. Cu cât crești, selectezi cu mai mare grijă „tovarășii de drum“. Până la cinci-șase ani, toți suntem la fel. Apoi intervine ceva care ne separă. Prudență, neîncredere. Ne jucam în nisipul umed, așezat pe o folie murdară de ciment, și deodată ființa de lângă mine a adunat în căușul palmelor o grămăjoară de nisip și mi l-a aruncat în ochi. Fără motiv, așa, absolut aiurea. Inexplicabil. Țin minte buzele strânse cu dușmănie, așa, hain, subțiate. Ochii încordați așteptând o reacție a mea care trebuia să vină și să-i dea satisfacție. Un pumn de nisip care îmi începoșase vederea. Ar fi trebuit să plâng. Asta și aștepta ființa care fugise la câțiva pași mai încolo, cu buzele strânse. Ar fi trebuit să plâng, dar eram prea surprins, neînțelegând cu niciun chip ce avea creatura aia cu mine. Ar fi trebuit apoi să alerg la maică-mea, uite, cu ocazia asta aș fi aflat și cine era, de fapt, sau dacă era într-adevăr cea căreia îi spun mamă. Să alerg și să bâzâi. Simt și acum broboanele, firele de nisip zgâriind ochii, alunecând până sub pleoape. Sunt absolut sigur că așa s-a întâmplat. Apoi ea, ființa, s-a așezat lângă mine și am continuat să ne jucăm.

Miruna îmi spune iarăși să iau mâna de pe țâțele ei, mă, parcă n-ai mai fi văzut țâțe, și să mă astâmpăr cu chestiuni de-astea tenebroase, mult prea complicate, prea fac pe delicatul,

mă frământ aiurea, du-te, băăăăă! Tu și Pif n-aveți decât necazuri de-astea aburoase, indescifrabile.

Ea n-are amintiri dintr-astea, ea gândește cu o cu totul altă parte a corpului. Până la optșpe ani, a fost destul de cuminte, în liceu, chiar ciufută. Apoi a dat de Vali ăsta, care în weekend o duce la munte, urcă, coboară, gâfâie, sunt obosiți și le e bine, nu mai au nevoie să se și converseze.

După asta, a dat de un bizar, de un excentric ca mine. Nici la serviciu, acolo, la revista aia, nu prea comunică ea cu multă lume. Acum câtăva vreme i-a invitat șeful pe ea și pe prietenul ei la un grătar. Și le-a povestit cu lux de amănunte cum a fost el la vânătoare cu ministrul de Interne, cum a păstrat un glonț de la vânătoarea aia, pe care îl poartă ca pe o amuletă, și le-a mai povestit ce mult îi place lui să facă sex anal.

Băieți de firmă, colegii ei. Așa se numesc. Idioți care n-au niciun merit, doar că încuviințează ce zice șeful. Sau copii de parlamentari, de baștani. Angajați aici ca să nu se plictisească. Miruna e singura care a intrat fără pile. Deși toți bârfesc despre relația ei cu șeful cel libidinos. Că s-a culcat cu el. Așa prevedea contractul. Dar, pur și simplu, așa e ea, mai caldă, mai prietenoasă. Și de asta gesturile ei pot fi interpretate greșit.

N-are prea multe de discutat cu colegii ei, au mai ieșit la o zăpadă verde, că tot e sezonul, dar emit monologuri paralele. La serviciu, la ziar acolo, își bagă capul în calculator și o vreme nu-i mai trebuie altceva. Calculatorul ei, care se numește Osman-pașa. Și alte calculatoare au nume cu multă imaginație. Frații Buzești – trei calculatoare de pe peretele unde e un poster cu Shakira. Pașa Hassan e unul virusat.

Dar ei la munte îi place. Să urci până nu mai îți simți picioarele. La munte, acolo, e curat, nici nu bălțește apa, se duce naibii la vale, încolo. Apa spală acolo. A citit pe undeva asta. N-are lecturi sofisticate. Citește reviste pentru femei, de-alea pe

care, dacă le cumperi, ai avantajul să te alegi și cu niscai detergent, și îmi spune asta vinovată, ca și cum simte că m-ar jigni. Io, tenebrosul. Câteodată mi se pare artificială rău. Îmi plac tipele mai copilăroase. Toți, când mă văd cu ea, spun: cine mă, proasta aia?

A fotografiat la munte albastrul de Bucșoiu. Dar în poză nu se mai vede nimic. Cu prietenul ei era, cu Vali. A fotografiat doar cerul, că i-a și întrebat pozarul dacă vrea să-i scoată fotografia, nici el nu mai văzuse așa ceva. Albastrul acela era ceva necunoscut.

Era cu Vali. Discută cu mine despre el cu o dezinvoltură jenantă. Parcă aș fi prietena ei, căreia vrea să se confeseze. Ea n-a avut niciodată o prietenă sinceră, bună, vorbesc acum de când s-a maturizat. Nu se pune perioada când se juca cu păpușile. Îmi spune mie tâmpenii intime, că Vali vrea să facă înainte de căsătoria lor și o petrecere a burlacilor. Tu știi cum e aia, mă întreabă, inviți curve doar ca să te uiți la ele, să danseze, sau faci și dragoste cu ele? A, păi, așa nu-mi convine…

Auzi, să faci dragoste cu o curvă. Și ea e tot o ființă oximoronică. Zice că nici n-ar ști să recunoască o curvă. Abia acum își dă seama că a crescut în puf. În clasa a XII-a nici nu știa să ia trenul. Ce trebuie să faci când te duci la gară. Pleca doar cu ai ei sau în excursii, și atunci cumpăra bilet diriga pentru toată clasa. Acum, când merge să vadă albastrul de Bucșoiu, cumpără Vali bilet. Pe ea o lasă să aibă grijă de bagaje. Sau, dacă merg cu mașina lui Cosmin, o lasă pe bancheta din spate, și el vorbește cu Cosmin despre calculatoare și alte prostii, despre mașini, motoare, lucruri pe care ea nu le înțelege. O lasă cu femeia lui Cosmin, cu Clara, o fâță proastă.

Se aude zgomot. Rodica pleacă la serviciu și nea Titi face cafea. Miruna vrea și ea cafea. Chiar acum. În momentul ăsta. Aș risca să mă întâlnesc la bucătărie cu Rodica și să aibă loc un

dialog jenant despre patul scârțâit și toate alea. Mă rog, hai să fac cafea. Măcar nu-mi mai cară Miruna pumni în spinare să mă convingă de necesitatea cafelei.

— Iar faci pregătire? zice Rodica, insinuant, când ne ciocnim pe hol.

— Da, de toți banii.

— Aha, așa se zice acuma!

Nu fierbe cafeaua mai repede, bulbuci maronii, temători, și ea mă ține de vorbă. Mirunei îi place să se converseze cu Rodica, mă rog, mai mult o distrează tot ce-i povestește despre nu știu care doamnă, unde Rodica face curat ca să scoată un ban. Nu știe de unde o avea aia atâția marafeți și ei să-i dea abia 500.000 pe lună. Aluzie la chiria mea minusculă, poate. Are un stil interesant de a comunica Rodica. Alunecoasă. Vorbește la telefon cu cineva, siiiigur, doamnă se pune problemaaaaa să nu vă servesc… și după ce închide începe să se rățoiască, ei, fir-ai tu a' dracu' de pațachină, da' ce-ți închipui tu!

Afară miroase a sos de spital. E încă foarte de dimineață.

— Ia, mă, mâna de pe mine! Ești culmea, parcă ești obsedat de țâțele mele! N-ai mai văzut țâțe? Ale mele sunt și mici.

Mici și caraghioase. Drăguțe, cu sfârcuri chircite, rozalii.

Miruna. Am nevoie de ea ca să fac legătura cu lumea. Un intermediar. Să vadă ea lumea în locul meu, s-o trimit pe teren, cum ar veni. Să vadă ea lumea asta cu șefi care fac sex anal și să mi-o povestească, cu toate stângăciile ei adorabile. Poate într-o zi nu voi mai auzi deloc și am nevoie de cineva care să-mi spună despre ce mai vorbesc oamenii de când eu stau pe bară.

Un om care scrie, în urma contactelor cu lumea din afara lui, suferă mai mult decât ceilalți oameni și are nevoie de cineva, un angajat competent care să-l adape cu informații, care să participe în lume în locul lui. Cum fac părinții cu copii lor sau proprietarii de câini. Cum copilul gătit pentru școală,

îmbăiat, dezinfectat e o metonimie a părintelui. Copil care participă în societate în locul lui.

Ea e acum la fereastră, a tras pe ea un tricou de-al meu lălâu. Cu asta s-a îmbrăcat. Stă pe masă, printre coji de portocală uscate, într-o pungă mai e o jumate de pâine mucedă. Bea cafea dintr-o ceașcă a mea fără toartă. Acum ce să faci cu ea? Momentele penibile de dimineață. Să-i dai o utilizare. Ai futut-o și gata, ai consumat-o, oamenii se consumă.

— Uite așa era albastrul de Bucșoiu, îmi arată niște chiloți întinși la uscat pe un balcon de vizavi. Apoi râde. De ce credeți voi toți că inventez? face.

Mă rog, care toți? O fi ceva adevărat cu șeful ei și toată inocența ei e doar mimată? Sau folosind pluralul i se pare interesant să joace rolul ăsta de vampă. Bea insinuant din ceașca aia fără toartă. S-a spart odată când am încercat s-o spăl și a venit apa neagră, mâloasă, s-a izbit de chiuvetă, mi-a fugit din mână.

Bea, așa, cu figura aia mofturoasă, răzgâiată. Să mi-o închipui la trei-patru ani, mică și adorabilă, toți îi satisfăceau orice hachiță. O întreb cum era atunci. Îi place să fie tachinată. Nu mai ține minte și nici nu vrea să țină, de fapt. Copil crescut la bloc, îi zic. Fugi, măăăă!

Când eram mic, simțeam o plăcere nebună să trag fetițele de păr. Le pândeam să le bat. Nu e bine să vă spun, dar așa a fost să fie. O plăcere idioată, de care acum mi-e frică să-mi amintesc. Amintiri și dimineți jenante. Ce să faci cu ea mai departe? Să-i dai una, cum făceam pe vremuri. S-o bați ca s-o întindă, să te lase cu ale tale. Puțin îmi pasă de ea, în fond. Observ că scriu despre majoritatea oamenilor cu care mă întâlnesc, cu care am contacte. Și asta nu e bine. Aceștia se transformă treptat în niște ființe de hârtie și eu însumi, încetul cu încetul, încep să am sentimentul că mă transform într-o

ficțiune. Un egoism funciar. Ai futut-o și ai consumat-o. Te-ai descărcat, după care revii în carapacea ta, de unde poți să filosofezi fără nicio răspundere. Femeile sunt bune din când în când, pentru utilizare temporară. Mi-e teamă că mă doare-n cur de restul lumii. Încerc să intru în mintea celui despre care scriu doar sub formă de voyeur, doar pentru a scrie, nu pentru că m-ar interesa în vreun fel persoana lui. Pentru a avea ce povesti. O formă de vampirism. Să filosofezi așa, despre limbă, gramatica ce poate fi găsită într-o frigăruie, toate astea înseamnă să te plasezi în afara vieții, într-un costum de scafandru sau în acea posibilă carapace de unde să dai lecții celorlalți. Și poate ăsta-i un sindrom că te doare-n șpiț de ei.

În fond, Miruna e o fată minunată. Are amici, așa-i place să-i numească, pentru că ea crede într-un cu totul alt fel de comunicare între oameni, o comunicare aproape asexuată, unde sexul strică, dar uneori trebuie să te sacrifici pentru unul ca mine, care chiar are nevoie din când în când de așa ceva, și-atunci, din prea-plinul sufletului ei… Căcatul e că pentru mine Miruna nu mai e decât un construct intelectual și apoi un corp, o ființă. De-aia interacționez superficial, artificial câteodată, de-aia îi disprețuiesc pe Pif, Bălănescu. De-aia refuz să fiu integrat. Fiind integrat, aș deveni complice cu ei și nici n-aș mai putea să scriu despre ei. Așa cum nu pot să spun totul despre mine. De exemplu, numele meu, pe care tot amân să vi-l dezvălui. Nu e cine știe ce de capul lui. Dar în Biblie se spune că îți învingi dușmanul în clipa în care dai peste adevăratul lui nume. Cred că ați înțeles.

Miruna se apucă să răsfoiască niște hârtii de-ale mele. Găsește și numele ei, Bălănescu, Pif, ce faci, mă, tu scrii despre noi? Nu ți-e bine? Ia o mină îngrijorată sau care maimuțărește îngrijorarea. Dacă află Vali, mă omoară. Cum adică aerul să capete consistență?

26. Bucătăria

Ca de fiecare dată, R.T. mă primește în bucătăria lui îngustă și mă invită solemn să mă așez la o masă pătrățoasă de lemn. Acesta ar putea fi biroul lui din acea bucătărie plină de cărți și de tot felul de texte corectate, mâzgălite, texte ale puștilor pe care îi meditează. Aragazul e, ca de obicei, aprins. Așa că se poate glosa aici liniștit despre desolemnizarea scrisului și alte asemenea. Dar, de fapt, împreună cu tot poporul român, în lipsa căldurii, R.T. s-a retras dinspre sufragerie înspre bucătărie, la dogoarea aragazului.

M-am dus la el pe neașteptate, pe neanunțate, ca de obicei. Prin învăluire – și am picat la fix, pentru că tocmai terminase pregătirile pe ziua aceea. Începe să se văicărească. Nu, nu mai poate să se repete în halul ăsta. Doar după două beri e în stare să țină prelegeri în fața unor murături stafidite, care n-au citit decât Coelho și alți bicisnici din ăștia de care oricum geme Parisul. Ce știu io, că la Paris sunt șapte-opt Coelho. La kilogram. Mustața pleoștită e decorul perfect al dezvăluirilor astea. Vorbește ca și cum permanent și-ar cere scuze, oftează. Cu idioții ăștia de clasa a XII-a face pregătiri și-l enervează, deși nu vrea să lase impresia asta. Dramolete. Puști care își mint părinții că vin la pregătire săptămânal, deși ei nu catadicsesc să treacă decât de vreo două ori pe lună, când vrea mușchiulețul lor. De fapt, pentru orice ins de optșpe ani, pregătirea e mijlocul cel mai simplu și eficient de a face rost de bani. Odată, o tipă pe care o medita i-a dat telefon să nu conteze pe ea în ziua aia,

abia mai respiră, abia se mai dă jos din pat, are ceva extrem de grav, nici medicii nu se fixează asupra unui diagnostic. Era extrem de convingătoare, n-o trăda decât tramvaiul care huruia în spatele ei și tonul extrem de vioi pentru un muribund.

Când R.T. spune un lucru inteligent, o face de parcă și-ar aduce aminte de ceva și s-ar bucura. A sperat cândva să devină un mare prozator, să scrie romane geniale, cu fraze cristal, cum îi place să spună, cu fraze parcă întoarse cu cheia. A și scris câteva cărți reușite, dar acum, după Revoluție, în lenea sa valahă, se mulțumește să coafeze textulețele unor tipi netalentați, cu figuri de murături degerate, care dau la Jurnalism și Comunicare. Dacă nu-i ziceau Comunicare, ci altcumva, uite, în sensul ăsta Bogza propunea să nu se mai spună ministru, ci făcăleț, atunci mai mult ca sigur că numărul de candidați s-ar fi redus la jumătate. Așa, Comunicare sună extraordinar de ofertant. Să faci pregătire aici, în bucătărie, unde duhnește a gaze și unde, pe frigider, stă un platou cu sendvișuri cu șuncă și ardei feliat extrem de atent. Cu toate semințele alea extrase cu grijă din găoacea ardeiului. Curățat. Pus acolo de soția lui R.T. care are, ca de obicei, grijă ca lui să nu-i lipsească nimic atunci când creează. Mașina de scris veche ar întregi decorul. Mi-a povestit odată, apropo de mașina asta, că există ceva pe care el o numea memorie a fierului. Adică, indiferent ce ai scrie, indiferent ce ai bate, chiar dacă ai greși clapa, dacă, să zicem, nu ai apăsa pe tasta dorită, mașina bate exact ceea ce trebuie. Ea știe mai bine decât tine să găsească varianta corectă, pe care tu ai fi vrut s-o scrii acolo. Ceva magic. Mă rog, bănuiesc că a căpătat obsesia asta de când a luat-o pe calea religiei. Odată îmi povestea, profund mișcat, ce virtuți extraordinare are mirtul cutare pe care i l-a adus un coleg de la muntele Athos. Eu nu pot înțelege așa ceva și oricum am o propensiune nebănuită, incredibilă să îi contrazic pe habotnici.

Nu că R.T. ar fi automat un habotnic, dar dacă îi citești textele din *Mioriția*, cam la asta te-ar duce gândul.

Vorbește stins. La început, m-a enervat cumplit vorbirea asta a lui moleșită. Am făcut la facultate un seminar, atunci l-am cunoscut, și nu auzeam aproape deloc ce bârâie acolo, ce vorbe mestecă. Eram într-o fază când îmi pierise iar auzul. Nu știu cum să vă explic mai bine boala mea, dar e suficient să știți atât, că periodic îmi dispare auzul. Urechea se înfundă și supraviețuiește doar un zgomot insalubru de butoi hodorogit. Și, decât să nu-l mai aud, n-am mai trecut deloc pe la seminarul ăla. După aceea, la un moment dat, i-am dat niște texte ale mele și, mă rog, după asta au urmat lungile zile petrecute pe cine știe ce terase ale unor dughene de cartier sau în bucătăria asta strâmtă, cu un text în față, încercând să-l periem, încercând să ne punem de acord asupra locului unui cuvânt în frază. Pentru mine, R.T. era metonimia unei epoci interesante. Un martor, o relicvă pe care am găsit-o, am pus mâna și trebuia s-o descos, să învăț și io cum poți fi scriitor. Cum pot exista și altfel de oameni, afară de cei pe care îi cunoscusem până atunci și cu care nu voiam cu niciun chip să semăn.

R.T. era și este un om complicat și sucit, pe care probabil nimeni nu-l înțelege cu adevărat. Probabil nici el nu se pricepe. Cel mai ciudat mi se pare că, cu toate că îl cunosc de vreo câțiva ani buni, nu ne-am certat niciodată, deși ar fi fost motive. Dar el știa să aplaneze. Blazat îngrozitor, nu mai credea în ceartă. Că un conflict ar schimba ceva. Pentru el, nu mai avea sens. Lumea asta de acum care nu-l mai satisface deloc. Nu-i mai spune mare lucru. Spune o vorbă din Cenaclu sau a unchiului său, Marele Prozator, și o spune așa, ca și cum ar încerca să refacă o atmosferă, ca și cum îi pare rău că, spunând-o acum, a zgândărit răni vechi și urâte, cicatrizate de mântuială. Citează. Citatul ăla cândva a creat rumoare, a făcut carieră. Dar el îl

spune cumva convins de inutilitatea de acum a gestului, de lipsa lui de ecou. Probabil drama lui a fost să fie nepotul Marelui Prozator. Întotdeauna e dificil să simți în ceafă respirația unui strămoș celebru. Care excelează într-un domeniu. Asta te obligă. Orice ai face, ești raportat la el. Și, desigur, la o anumită vârstă mai fragedă, comparațiile nu au cum să te avantajeze. Poate de asta fiul lui Kant s-a împlinit profesional ca băcan.

Nu mai e ce-a fost. Asta poți să înțelegi. Acum îmi povestește despre un poet obscur, împreună cu care a petrecut o noapte și a fost inițiat în viața de noapte a Bucureștiului. Demult.

— Am fost la un local de noapte, unde avea cont deschis. Cunoștea pe toată lumea. Public săptămâna viitoare o carte, spunea – și asta însemna că o să aibă bani. El era Poetul. Toată lumea știa ce înseamnă să-ți apară o carte. Îți luai o mașină cu banii ăia. Ahoe, Nichita, asta a fost nenorocirea lor. Ca să-și plătească măcar o parte din datorii, trebuiau să scrie la plesneală. Am fost cu el prin toate crâșmele, apoi am ajuns la el acasă. Dimineața, când să mâncăm ceva, n-avea cafea, zahăr, mâncare nu avea nimic. Nici mobilă nu cred că am văzut în casa aia. Era pescar și avea doar câteva bărci pneumatice și niște undițe. Ce facem? Nicio problemă, mi-a spus, a început să bată cu niște fiare prin calorifere și a apărut o vecină cu cafeaua aburindă, alta cu ceva de mâncare. O solidaritate umană formidabilă, încheie R.T. și oftează cu un patetism care, paradoxal, e destul de sincer.

În lumea aia, scriitorul era cineva. Aveai niște avantaje. Nu munceai, bunăoară. Până la urmă, ăsta e adevărul. Îmi povestea odată că, la o petrecere în familie, televizorul mergea alb-negru și moțăit, transmițând niște balet, ceva, acolo. Ceva adormitor, pentru o după-amiază de duminică cu burta plină. Dintre cei de față, unii se uitau la televizor. Alții nu. Marele Prozator, de

exemplu, nu se uita. Vorbea. La un moment dat, se oprește și cască ochii buimac la tubul catodic. Cască dioptriile. Pe toate le cască. Și, cu mâna sprijinind falca, gândește, rumegă situația. Se uită la balerinii ăia doi. Îi întoarce pe toate părțile. Un sfrijit care o tot ridică de la podea pe o fetiță de grosimea unei grisine. O ține în podul palmei, o răsucește, o îndoaie, o aruncă și iarăși o prinde.

Pentru o clipă, Marele Prozator părea fascinat, dus. Nu puteai ști precis care era ocupațiunea sa mintală. Dar, după această perioadă de reflecție, începe să mustăcească, să mârâie și să cârtească. Deocamdată numai onomatopeic. Dar sugestiv. Expresiv. Și când ceilalți erau mai nedumeriți, neștiind cu ce i-au greșit, izbucnește: „Mă, ai dracu'! Orice ar face ăștia doi, doar să nu muncească!“

Acum R.T. trebuie să predea la facultate știrea la sute de cartofi cufuriți și semialfabetizați. Și chestia asta nu-i mai face absolut nicio plăcere. Dar de aia, pentru că se intră pe bază de pregătiri, se umple facultatea de idioți. O chestie interesantă, zice, s-a petrecut la cei de anul II. Într-o facultate de fete, e singura dată când s-a format un grup de patru masculi. Și e prima dată când, în facultatea asta feminizată, un grup de masculi de mâna a șaptea pun mâna pe putere. Dețin controlul simbolic asupra facultății. Devin un fel de masculi dominanți conjuncturali, masculi degenerați, care nu au avut exercițiul puterii, n-au fost obișnuiți să fie lideri și, dintr-odată, trebuind să se comporte ca atare, se poartă lamentabil, mitocănește. Problema lor e că se cred șmecheri și nu sunt. Golani ratați. R.T. are tendința să dea interpretări freudiene peste tot.

Așa zice despre ăștia. Nu are forța să spună pe față că îi disprețuiește, pentru că și atunci îi descrie. De fapt, și descrierea asta în amănunțime e tot o formă a disprețului, a scârbei. A silei. Descrii ca să-i arăți ăluia: uite, bre, în ce hal

arăți! Îi disprețuiești pentru că merg la cursuri, seminare, pretinzând că ei nu au nevoie să citească nimic, deoarece au păreri personale. Pentru că admiterea fiind o aberație în care e valorizată părerea personală, ei nu mai înțeleg de ce trebuie să citească o carte. Le-a zis R.T. odată: dacă n-ai nevoie să citești, înseamnă că ești Dumnezeu și îmi pare bine că te-am cunoscut! O facultate se poate termina prin șmecherie. Problema e că într-o facultate ca asta, care face apologia antiintelectualismului, golănia e la mare preț. Ajung să domine și să ia examene niște masculi deficitari, unul, crede R.T., e virgin, altul, din două beri cade sub masă. Ei nu sunt golani veritabili și compromit însăși ideea generoasă de golănie. Sunt o rușine pentru adevărații golani. Stau pe hol, atârnă. Așa zic. Viețuirea înțeleasă ca vegetare.

Stă aici în bucătărie și fumează cu degetele lui galbene, înnegrite, ca niște cârnăciori afumați. Babic, cârnați de oaie. Ceva de genul ăsta. Nici măcar o panoramă în fața ochilor nu are. Peretele altui bloc se vede doar. Se mai aud țipete alungite printre blocuri. Copii care zbiară inconștient. Țipă, nici măcar nu articulează cuvinte. Deși spun ceva. El stă, fumează și nu mai înțelege prea bine ce se întâmplă cu el.

Dacă mănânc ceva mă întreabă. N-are decât mâncare de post. Ține post de când a luat-o pe calea bisericii. Nu-l înțeleg de ce încearcă să facă pe cucernicul. Asta e problema lui. Pentru că e un tip fundamental cinic, un tip în fraza căruia se vede un fel de maliție bonomă. Un sarcastic care vrea să facă pe habotnicul – și nu-i iese, iar lucrul ăsta nu se iartă.

L-au chemat la un simpozion, o paranghelie de tot râsul, despre literatura erotică. Păi, acum? Asta trebuia să se întâmple cu vreo douăzeci de ani în urmă. Atunci nu era defel bisericos și nici nu încerca să găsească în cuvintele serbede și banale ale popilor sau în cele două-trei boscorodeli ale vreunui țăran

comori de înțelepciune. El, care, cu cruzimea asta bonomă, a descris ucigător un oraș de provincie unde se exilase după ce terminase facultatea.

Vorbește de parcă în fraza lui se aude o muzică monotonă și cochetă. Sunete care par să pătrundă prin catifea. Poate și pentru că a fost înscris un timp la un liceu de muzică. L-a văzut taică-su cu o cutie de pantofi în mână și i s-a părut lui că parcă manevra o vioară. Nu-i plăcea deloc ceea ce face. În schimb, în liceu s-a apucat să scrie. Scria nopți întregi, fără a simți trecerea timpului. A avut atunci o criză de conștiință și a abandonat muzica, dându-și seama că destinul lui e cu totul altul. Altfel, ar fi fost un obscur suflător doi în cine știe ce filarmonică celebră compusă din anonimi. Nici acum nu-i place ce face, dar n-are forță să renunțe.

Personalitatea tatălui. Aici ar fi multe de spus. Atunci – Marele Prozator. Acum – Luminița. Imaturitatea generației lui. Adolescenți condamnați să nu îmbătrânească și pe care și de asta critica îi tratează cumva superior și nedrept, ca pe niște tipi necopți suficient.

— Nu știu cum poți tu să scrii, îmi spune, de parcă nu înțelege cum un surd poate să audă mai bine ce vorbesc oamenii. Limba asta nouă care se vorbește acum să-i fie surdului extrem de la îndemână, mai accesibilă decât lui, care e în regulă, cu toate organele vitale. A avut și mirtul de la Athos meritul lui.

V-am mai zis, toate cuvintele pe care mi le adresează sunt spuse așa, cu oarecare părere de rău. O să trăiesc și eu dezamăgirile lui. Dar să scriu în continuare. Asta e tot ce contează. Nimic nu se compară cu. Când nu mai ai nimic altceva, îți vine scrisul și ți-e bine.

El, cu mine și cu alți colegi ai lui în criză financiară, am impresia că se spală de păcate, trăiește literatura prin procură,

finanțându-ne.

Nu știu de unde retractilitatea asta. Adică începi să scrii și viața ta se confundă cu textul, începe să intre în țesătura, în încrengătura asta, tu vii acum de acolo, din text, dar la un moment dat viața, lumea reală, începe să nu mai semene cu cărțile tale, iar tu ai rămas acolo, încremenit în proiect, în textul care ți-a ieșit odată.

Încerci să scrii, dar nu mai apar cuvintele. Cuvintele fug de tine și tu refuzi să te trezești din lenea contemplării. Privești relaxat și detașat eforturile altora de a se rostui, de a se înșuruba. Te amuzi, dar te simți exclus. Îți rămân doar copiii ăștia, ce vin de dincolo de blocuri, ca tu, care nu mai ai legătură cu lumea, să îi înveți pur și simplu să scrie. R.T. nu mai scria, inventase un alt tip de literatură – orală, scrisă împreună cu altcineva și care să îți aducă și ceva bani. Se adaptase aproape perfect, trăia aproape normal în comunism și acum se vedea lăsat de izbeliște.

— Cum dracu' poți tu să scrii? De unde urechea, auzul fin? E un miracol. Tu scrii ca să demonstrezi că nu e adevărat că nu auzi.

Nu știu de ce am venit la el. Să-mi povestească una-alta, să mă mintă frumos, să mă amăgească iar că doar scriind poți supraviețui. Că n-am nevoie de altceva. Ce să faci în lumea asta, doar să te lași pe spate ca un înțelept tibetan și să aștepți așa, ceva imprecis, să se mai lege lucrurile astea. Să n-ai iluzii, pentru a nu avea deziluzii. Că dacă așa a fost înseamnă că așa trebuia să fie.

Marele Prozator, la vârsta lui, avea toată România la picioare. Câștiga un milion pe o carte. La vremea aia, erau bani serioși. Și să scrii chiar avea un rost. Mergea în restaurante bune. De la Capșa în sus. Mergea la un restaurant patronat de frații Vlădescu. Primul restaurant particular din România

anilor ‘69-‘70. Încă erau mandatari. Partidul avea grijă să păstreze o brumă de normalitate. Marele Prozator bea ocazional și organizat. Mese organizate la el acasă. A stat la el acasă cât timp s-a pregătit să dea la facultate, picase primul an, și acel an pierdut l-a petrecut acolo, în casa aia unde erau mese cu de toate.

— Mese de afaceri literare. El avea o vorbă. Nu am prieteni, doar prietenii literare. Îl interesa să aibă influență și viața scriitoricească să nu treacă pe lângă el. A refuzat funcții, pentru că știa că asta înseamnă protocol, timp pierdut și obligații de partid. La masă invita de regulă și pe alții, lucru care îl flata și devenea mult mai interesant. Nu se bea mult. Era pe mâncare chestia. Se bea un pahar de vin, după moda franțuzească. Discuții absolut încântătoare pentru un provincial candidat la Filologie. Când l-am cunoscut pe artistul sau pe poetul cutare, mi se părea indecent să trăiască. Îi învățasem la școală, credeam că trăiseră undeva pe la începutul secolului. Marele Prozator mă prezenta cu o perifrază – nepotul meu, în care Criticul Cutare are mare încredere. Se desolidariza cumva sau evita chestiile convenționale. Pentru mine era o onoare să-l însoțesc. La marile beții nu am asistat decât o dată sau de două ori, când l-am prins troșcăit. Avea ciudățeniile lui. O generozitate extraordinară, desfăcea sticle de whisky într-o veselie, în schimb, era nemilos cu apa minerală, să nu te atingi de apa lui minerală.

E și ceva lașitate în atitudinea asta a lui de a se refugia, de a nu se implica, de a trăi din amintiri. Când mergea la cenacluri, venind din provincie. Toți ai lui, ca într-un apostolat. Mit al exilului. Dar acum n-a mai rămas nimic. Îmi aduc aminte cum s-a enervat, la lansarea unei cărți, pe un coleg care tămâia generația. Vorbește despre noi de parcă am fi murit cu toții. Nu prea se mai întâlnește cu ei. O dată la doi ani, o întâlnire a

Asociației. Și cam atât. Restul vieții literare se petrece aici, în bucătărie.

27. Adică orice corp e făcut din cuvinte

Nu mai fusesem acasă de vreo câteva săptămâni, însă, de cum am ajuns, m-am prins că lucrurile nu stăteau tocmai pe roze. Maică-mea nu a vrut să-mi spună din prima despre ce era vorba, dar trebuia să fii un nătărău irecuperabil să nu-ți dai seama că totuși ceva plutea în aer. Era un butoi de pulbere. Sau ceva asemănător liniștii dinaintea furtunii. Sigur că astea sunt niște metafore depășite, dar asta era situația.

Și, mă rog, cum am ajuns, evenimentele s-au precipitat. Ar trebui rezumate. O densitate destul de mare de fapte. Cum ar trebui povestite, îngrămădite, așa încât să încapă. Vom vedea.

Maică-mea știa că popa fusese la Dentistu cu botezul și aflase că tot satul e foarte nemulțumit de cartea mea. Iar capul nemulțumiților a devenit cel numit în carte Dentistu. Acesta, ca să respectăm adevărul istoric, nu era dentist, ci asistent medical la un cabinet stomatologic. Dar, pentru că umbla cu medicamente, i se spunea Dentistu – și el acceptă această poreclă pentru că nimeni nu își permite să refuze o identitate care îi saltă cota. Dentistu are un magazin unde vinde în timpul liber, alături de nevastă și de cei doi copii. Acest magazin e un fel de bursă a noutăților în sat, unde se află și, ulterior, se toacă majoritatea mondenităților.

Io, zice-se, îmi bătusem joc de magazinul lui. Și, dispărând prestigiul magazinului, o parte din prestigiul satului se diminua. Satul depindea de instituțiile sale, iar magazinul ăsta e în sat o instituție decisivă.

Dentistu îl luase pe popa deoparte, ca să-l frăgezească, vino, părinte, să vezi că io n-am trei televizoare în casă, cum a zis inconștientul ăla. Scrisesem o proză, un fel de analiză a receptării, în care descriam cum se uită niște vecini ai mei la televizor. Era o temă pentru facultate, un referat, o observație participantă, pe care o introdusesem și în carte. Și Dentistu se supărase, pentru că el, așa cum încerca să-i arate popii, doar două televizoare avea, nu trei, cum am spus io ca un nenorocit, putând să las impresia total eronată că Dentistu ăsta e cine știe ce chiabur care a agonisit averi pe spinarea poporului.

În seara aia, a venit și popa la mine și m-a luat cu blândețe. Nu umbla în anteriu sau cum s-o fi numind costumația lui, ci călărea o mobră sau o capră, cum i se mai zicea, și, astfel costumat, aducea mai degrabă cu un motociclist din cine știe ce bandă care terorizează periferiile metropolelor.

— Lasă, bă, tu să-ți vezi de scris! Nu contează ce zic unul și altul.

Pentru vanitate, trebuie să vă spun că popa chiar mă invidiază că pot să scriu. El află atâtea lucruri spumoase la spovedanii și nu are când și cui să le spună. Sau, în orice caz, din cauză de taină a spovedaniei și alte interdicții de același soi, nu le poate introduce într-o proză. De-aia mă invidiază, pentru că io, dintr-un sfârâiac de fapt, pot să fac literatură.

— Așa e la țară. Și io mai spun la predică ceva ce-am auzit la spovedanii, după care mă trezesc cu un potop de babe pe capul meu, aaaaa, nu știu io, părinte, că despre mine ai vorbit? La țară sunt oamenii mai curioși, se plictisesc. Și sunt și mai ascunși, așa. Le e frică. Odată mă întâlneam cu o bătrână care mă studia, mă iscodea, părinte, io ți-aș spune matale ceva, dar… se codea, dădea din colț în colț, am au ba față să mi se destăinuie, să-mi încredințeze așa o chestie importantă. Și azi așa, mâine așa, până când baba mi-a spus despre ce era vorba.

În timpul războiului, tatăl ei furase de la nemți un balot de sârmă ghimpată și-l depozitase la taică-miu, în fundul curții. Între timp, războiul trecuse, se întâmplaseră multe, se schimbaseră președinți și regimuri politice, dar baba tot nu-și recuperase balotul. Furat sau nu, se chema că-i aparține. Și acum, îl voia imediat înapoi. Tu, mi-a mai zis popa, ar trebui să scrii despre niște oameni și dup-aia să pleci imediat din locul ăla! Să nu mai ai niciodată de-a face cu ei.

Nu era prima dată și nu era nici singurul care să-mi spună că îi e frică de mine, se teme să se desfășoare, din cauză că io aș putea transforma prestația lui în text și asta nu se știe dacă i-ar pica bine. Într-un fel, ținea la mine, era mândru că are un prozator în parohie. Măcar lucrul ăsta era ceva exotic. Putea să raporteze că are activitate. Mi-a organizat și o lansare, unde s-a umplut de rude de-ale mele, elevi de liceu, oameni pentru care o atare manifestare era destul de derutantă. A venit și primarul și a vorbit foarte la obiect, e drept că băiatul ăsta a scos o carte, când oi avea timp o să o și citesc, dar nici noi nu ne lăsăm pe tânjală. De exemplu, acum am început să lucrăm la canalizarea comunei și preconizăm s-o isprăvim în semestrul doi, după care asfaltăm, drișcuim, introducem un maxi-taxi cu stație chiar la noi în mal, ca oamenii cu probleme medicale să poată să se deplaseze ușor.

Apoi m-am dus la Dentistu la magazin. I-am spus direct cum că am auzit că e supărat și aș fi curios să aflu și io ce a dus la supărarea lui.

Răspunsul a venit imediat, pe un ton nu tocmai calm.

— Ți-ai bătut joc de familia mea, bă, ai călcat-o în picioare! Tu știi câte case ai stricat cu cartea ta!? mi-a zis, intuind că întotdeauna cuvintele au făcut și desfăcut lucruri. Toată strada e pornită contra ta! Știu io, bă, că o să-mi spui că e ficțiune, că nu e adevărat ce-ai scris, dar de unde ai știut tu că io am 46 de

ani? Au venit oameni să mă-ntrebe: cum suporți, bre, Dentistule, să te ia în pleasnă căcăciosul ăla? Și de la ziar a venit cineva. Mi-a zis: vrei să-l rad, îl rad! Te dau în judecată, bă! Dacă mâine mor, să nu te prind că vii, mă, cu o lumânare la mormântul meu! Și unde am io ouă la magazin, n-am avut niciodată! Și tu ai scris în rahatul ăla de carte că am!

— Bun, și dacă ați fi avut și ouă care era problema?

— Taci, mă, din gură! Nici n-am știut că am 18 trepte la scară până n-am văzut în cartea ta. După aia le-am numărat și așa era.

Într-adevăr, spusesem toate cifrele astea, dar nu eram un obsedat, care să stea să contabilizeze câte trepte are scara interioară a Dentistului. Era o simplă potriveală și, oricum, chestiile incriminate nu mi se păreau atât de grave, de natură să-l irite pe Dentist. Iar că n-avea ouă în prăvălie, asta chiar că era comic. Până să mă întâlnesc cu Dentistu, nu mi-a venit să cred că oamenii confundă literatura cu delațiunea. Scrisul e asemănător depozițiilor pe care le dai la Securitate despre un îmbuibat care deține în mod ilicit un alambic în magazia din fundul curții și face acolo țuică neimpozitată. Nu doar scriitura i-a deranjat pe consătenii mei, ci chiar faptul că au devenit personaje fără știrea lor. Oamenii se simțeau stăpâni pe propria viață, pe propriile cuvinte. Unici proprietari. Faptul că un altul, un șnapan, i-a scris, a devenit un act de hoție care trebuie pedepsit. Oamenii s-au simțit jigniți, pentru că pot fi supravegheați fără a ști acest lucru. Apoi, pentru mulți dintre ei, cartea e încă un obiect cu proprietăți magice, și faptul că ei pot apărea acolo ca personaje ține de niște tehnici inevitabil suspecte.

Din ce spunea Dentistu, puteam deduce că oamenii au spus că tot satul a fost afectat. Denigrat. În carte am atacat miturile fondatoare ale acestei comunități căreia îi dă târcoale

catastrofa.

Ar trebui să mă opresc asupra a două dintre jigniri, cu scuzele de rigoare pentru autocitarea inerentă unei bune înțelegeri a cazului.

> …Dintre porecle, cea mai reușită e cea de pelicani. Explicația vine de la faptul că apa de aici nu conține sodiu sau iod și, netratată, provoacă „gușa“, cum i se spune popular. Denumirea științifică îmi scapă. De la gușă la pelican n-a fost decât un pas, iar de aici la botezarea satului drept Deltă, unul și mai mic, inevitabil aproape. (pag. 84)

Și al doilea exemplu de mit fondator trecut în derizoriu:

> Memoria satului nu e legată de vreun eveniment epocal. Ar fi, desigur, o poveste de demult, care spune că acum 7-800 de ani pe-aici au trecut tătarii, pe săteni i-au găsit la biserică – era duminică și astfel se explică –, i-au măcelărit, au mai rămas doar câțiva moșnegi, boșorogi netransportabili la slujbă. Nu se prea vorbește despre acel eveniment, pentru că i-ar pune pe cei de aici într-o lumină proastă. Ce gene le-au lăsat lor acei infirmi, boșorogi, știindu-se că pe atunci rar se cununau doi tineri din sate diferite? Și ce zestre genetică au sătenii, în consecință? E o enigmă la mijloc. Singura explicație ar fi că au migrat câțiva renegați din satele vecine. Renegați pentru că pe atunci patriotismul avea alt sens. Sătenii probabil credeau că ei deja formează o națiune de sine stătătoare. Ceilalți trebuiau să aibă ceva diferit de ei. Ei erau singurii oameni. De fapt, cu „o“ mare (pag. 86).

Textul era bășcălios, însă parodia nu era îndreptată neapărat spre personaje, ci polemiza cu un anume stil cronicăresc prăfuit. Oamenii s-au simțit cu musca pe căciulă. S-au sesizat. Dar nu au luat textul și referirile le persoana lor ca pe o ofensă personală, ci ca pe o diminuare a prestigiului întregului sat. Și, odată ce scade prestigiul satului, scade și prestigiul lor individual. Ei depindeau de sat și de miturile lui fondatoare.

Au dat un răspuns colectiv. Noi. Dentistu vorbea în numele colectivității. Se erija în lider. Totuși, de admirat că solidaritatea devenea aici posibilă. Oamenii se simțeau răspunzători pentru reputația satului.

Scriitorul era văzut în cazul de față drept un turnător. Scrisul era, cum spuneam, asimilabil delațiunii. Rolul scriitorului era acela de spion. Nu există gratuitatea scrisului. Scrisul trebuie să aibă întotdeauna scop, finalitate. Descrii lumea având un mobil, care aici este evident unul abject. Să distrugi totul. Orice alogen, cum eram eu, are intenții necurate. Și cred că au mai fost uimiți de detașarea cu care am scris cartea și de nonșalanța sau nesimțirea cu care am sfidat tabuurile. Nu am făcut propagandă. Ei așa credeau că se scrie. Proslăvind. Nu mai țineam de un teritoriu, cum se întâmpla în cazul lor.

Între timp, Dentistu începuse să plângă.

— Bă, era să mă îmbolnăvești, sunt negru de supărare! Cine ești tu, să-mi spui mie Dentistu?

Cum ar veni, botezul îl poate face doar o autoritate învestită de lege sau de cutume. Eu nu aveam acest drept, fiind în primul rând un alogen. Și un infirm.

— Și cum să-mi faci cartea cadou, mă! Mai ai și nesimțirea asta! S-o dai la toți de pe stradă, ca să mă faci de căcat, să nu mai ies de aicea! Știi cu cât mi-au scăzut vânzările la magazin de la cartea ta?

Între timp, vine un copil la magazin și-l ascultă, destul de speriat, cum mă înjură. Nu e foarte sigur că înjurăturile nu se pot abate și asupra lui și de asta se grăbește să ia restul cât mai repede și să o șteargă spre casă. Cu o mână plătește și cu cealaltă ia pâinea.

— Ce, mă, ai scris acolo că fur! Toți furăm, mă! Unchi-tu ăla n-a furat? A furat de-a rupt! Și ce-ai scris de Costoiu! Mă-sa a zis că-ți rupe picioarele dacă te prinde.

— Ăla chiar nu e Costoiu! Doar nume…

— Ce, mă, scrie acolo tot ce face el, tot-tot… Și ce, mă, că se uită nevastă-mea la telenovele? Și ce dacă se uită, n-are și ea

dreptu'? Nu sunt toți așa deștepți ca tine și ca maică-ta aia, că și ea e de vină. Că ea precis știa ce ai scris acolo și nu ne-a spus! Cum poți tu să scrii că televizorul meu e luat de pe marginea străzii din Germania? Noi suntem proștii tăi, mă? Bine că ești tu deștept!

Știam că imediat după Revoluție, când a fost în Germania, îi făcuse cu ochiul o canapea de pe marginea străzii și și-ar fi dorit s-o ia în mașină, dar nu mai era spațiu. Dar, oricum, nu înțelegeam ce e așa de infamant aici. Și canapea, televizor, tot un drac.

— După ce că facem magazinu' ăsta aicea ca să vă fie tot vouă bine, să aveți toate la nas, să nu mai dați bani până-n oraș, ne faci de tot căcatu' în cartea aia! Să vină alde Turcu să-mi spună, bă, cum suporți? Io-l dădeam în judecată! Și Oxi a venit. Și Frecanii.

Se citea literatură în draci la mine în sat de când io plecasem și era plin de critici literari cu veleități de jurist ratat. Era o comunitate interpretativă satul meu. Exista o relație de proprietate între oameni și faptele lor. Ei erau singurii care aveau dreptul să le povestească. Iar io mi le însușisem cu nesimțire.

Dacă pentru noi un fapt are o multitudine de sensuri și trebuie permanent reinterpretat și reevaluat, pentru țărani – mulți oameni de aici au rămas fundamental țărani, în reacțiile profunde cel puțin – pentru ei, deci, orice fapt nu suportă decât o interpretare, care e cea a grupului. Altfel, comunitatea risca să se facă praf. Lumea aceasta depindea de povești, de mituri fondatoare, care nu trebuie luate în derizoriu, cum e cazul cu *tătarii* și *pelicanii*. Cuvintele trebuie manevrate precum un material explozibil.

În sat nu relațiile economice sunt importante, până la urmă. Nu acestea determină coerența comunității. Satul are o

coerență narativă. Și orice demontare a miturilor fondatoare, orice imixtiune a unui narator individual producea dereglări funcționale.

Magazinul, abia acum intuiam cu adevărat, e mai întâi de toate un centru narativ și abia apoi unul economic. Asigură integrarea narativă a oamenilor. Magazinul permite oarecum oamenilor să-și înfățișeze satul și relațiile la care iau parte ca pe un spectacol. Un fapt nu merita să fie povestit, dacă nu lua forma unui spectacol care pe ei nu-i implica. Preferau statutul de observator celui de actor. Problemele apăreau atunci când erau și ei personaje. Când erau „vorbiți, bârfiți“. Se dezobișnuiseră să fie participanți.

Oamenii s-au simțit descoperiți. Nu există ficțiune. Doar acte contabile, care să dea seama de ce au trăit ei. Mai ales pentru Dentistu, un tip care se ocupă cu comerțul și are o altă experiență a actelor. Știe că orice act măsluit îi aduce un beneficiu nu doar de imagine, ci mai ales pecuniar. Acele acte îi înregistrează viața. Doar ele contează. Și, la fel cum istoria trebuie permanent rescrisă pentru a ne legitima pe noi, cei de azi, și acele documente trebuie aranjate în așa fel încât să nu avem probleme cu Fiscul sau cu alți cetățeni care din când în când te mai întreabă de sănătate.

— De ce n-ai scris, mă, de taică-tu că bea, crezi că de la noi de aicea nu se aude cum urlă la maică-ta, mă? Șoferu era s-o omoare pe nevastă-sa după ce i-ai bălăcărit! Io nu știu ce-ai avut în capul ăla când ai scris cartea! Că salt prețul. Foarte bine, treaba mea! Să-i jignești pe bănești, că vin în papuci rupți la magazin, da’ cine te crezi, tu, mă?

— Bine, știți că și io mă îmbrac doar de la mâna a doua!

— Taci din gură, că acuma vorbesc io! Să-i faci gușați, mă, pe bănești! Nu ți-e rușine?

Asta e, atentasem, umblasem la miturile fondatoare ale

satului. Era o poveste interesantă și adevărul e că nu spusesem tot. De pildă, că Aurel Vlaicu, aviatorul, a căzut aici și avea monument din următoarea cauză. Nu mai văzuseră oamenii un avion și, când a survolat așezarea, au făcut toți un „aaaa“ prelung și s-a format un gol de aer de la gușa de pelicani deschisă la maximum. Dar toate astea ar fi trebuit să fie niște chestii nevinovate, incapabile să nască așa o reacție disproporționată.

Erau niște dezmințiri neinvitate în ce spunea el. Ce dacă fi-miu stă pe aicea să mai facă un ban? Și ce dacă l-am chemat pe Țeavă să șmotruiască? Și l-am plătit cu băutură și țigări, chiar dacă era minor. Am încercat să mai spun ceva, dar mi-a tăiat-o nervos:

— Hai, ieși afară, ‘te-n cur pe mă-ta! Ai nenorocit niște oameni, bă! Să nu te mai prind că calci pe aici, pe la magazin!

Ce am reținut e că el cu taică-miu nu avea nimic de împărțit. E director de școală încă și, până o ieși la pensie, Doamne ferește, poate va mai avea și Dentistu vreun nepot mai puțin receptiv, care trebuie ajutat, că nu e băiat rău, dar, mai timid, nu se descurcă, trebuie să lucreze ceva mai mult, să-și dea interesul… Nu avea nimic de împărțit cu taică-miu, dar se luase de unchi-miu. V-am spus că odată am omorât un om scriindu-l. Am acționat textual.

Scrisesem, în urmă cu vreun an, un fel de reportaj din amintirile unui copil numit generic G.P. care vorbea despre războiul trăit de el. Pe unii poate că i-a intrigat lipsa identității, cine se ascundea în spatele acelor inițiale? Cine își povestea copilăria cu un fel de bucurie tristă. În momentul în care stăteam de vorbă, G.P. era foarte grav bolnav. Deja umbla de la un spital la altul și doctorii nu reușeau să-i pună un diagnostic. Îl trimiteau de colo-colo. Iar el n-avea de ales și se refugia în poveste. G.P. era unchiul meu pe care Farmacistu îl bănuia că a

furat enorm la viața lui.

Imediat ce a apărut acel reportaj, G.P. a intrat în spital și la vreo lună sau două, după o operație destul de riscantă, a murit.

A murit în jur de ora opt dimineața. Am aflat abia a doua zi și mi-am amintit că, în urmă cu o zi, la ora la care el murise, mă trezisem cu un fel de neliniște, căreia nimic rezonabil nu-i putea da vreo explicație. Era internat de vreo două luni. Doctorii, apropiații mai sperau să-și revină. Slăbise aproape 25 de kilograme și albise complet. Am fost la el, dar la poartă am dat peste un cerber feminin cu mandibulă de buldog, cu care nu se putea negocia. Cine vă pune să vă îmbolnăviți? mi-a replicat, orice s-ar spune, destul de cinic. O mică atenție, o bancnotă bine plasată, mi-a permis în cele din urmă să intru. L-am găsit pe unchi-miu întins într-un pat din care nu se ridicase probabil de zile în șir. Avea ceva pe deget, un aparat care îi măsura bătăile inimii.

— Vezi, tu n-ai așa ceva! mi-a arătat.

Cu câteva zile înainte de moarte, asistentele încercaseră să-l convingă să se împărtășească, dar el le repezea, spunând că doar oamenii care mor trebuie să se împărtășească, iar el mai are planuri.

Ei, dar, ați putea spune, nimic din cele ce v-am spus până acum nu m-ar îndreptăți să afirm că io l-am omorât pe unchiul meu. Însă atunci când m-am apucat să scriu acel reportaj, am luat ca model o proză a unui scriitor, am încercat să o pastișez. De aia l-am și numit pe unchiul meu G.P. Ca acolo, în text, unde un bătrân povestea războiul. Uitasem că și în finalul acelei proze bătrânul G.P. se îmbolnăvea grav și era internat în spital.

De când ieșise unchiul meu la pensie, probabil boala i se agravase. Lipsa de activitate. Stătea în curte și se uita la oamenii care treceau pe stradă. Avea o nepoată la care ținea mult. Ea n-a aflat nici după atâta timp că a murit. Știe doar că e plecat „peste

foarte multe țări“. Asta știe la patru ani și s-ar putea să nu se înșele foarte tare.

Îl visasem pe G.P. în noaptea dinaintea înmormântării. Stătea la o masă cu niște oameni pe care eu nu-i văzusem niciodată. Era un soare puternic. Într-o grădină. Iarbă care foșnea, pocnea, un verde zgomotos. Îmi spunea că se duce să-și vadă locurile copilăriei, ceairul, gârla despre care îmi povestise în reportajul ăla. Era fericit. Întinerise. Arăta așa cum îl știam eu de când eram mic. Râdea acolo la masă. Voia să vadă Slobozia în noaptea aceea. Așa se numea cartierul în care copilărise. A doua zi, chiar în Slobozia a fost înmormântat. Mi-am dat seama că soarele era la fel de puternic ca în vis. Acei oameni necunoscuți de la masă dădeau de înțeles că el deja se afla acolo peste foarte multe țări.

După eșecul descinderii la Farmacist, am mers la țața Anicuța:

— Bă, tace o gură, tac mai multe! Mergi pe burtă, puteam să deduc, scandalul se va stinge de la sine, pentru că e imposibil să nu apară o altă bârfă mai ofertantă.

Țața Anicuța nu era deloc străină de amploarea pe care o luase ecoul cărții mele. Era ceea ce îi spunea și numele, o țață. Ceea ce m-a deranjat întotdeauna la o țață nu e neapărat faptul că te bârfește, că vorbește despre tine. Că-ți pune în cârcă fapte de a căror existență nu ai cunoștință. Nu asta e enervant. În fond, în acest fel ea chiar îndeplinește un rol bine-venit într-o comunitate. Pune în circulație mesaje care altfel ar risca să rămână necunoscute. Unele au chiar un simț de observație hipertrofiat, de sociolog amator. Știu absolut tot ce mișcă. Mă întrebam dacă nu cumva într-o comunitate mică serviciile de informații nu și-ar pierde obiectul muncii. E suficient să întrebi o astfel de țață cine cu cine se întâlnește, pe cine a primit în casă, câtă pâine a cumpărat la prânz, câte plase și ce culoare

avea în mâini când a venit acasă și-ți va spune tot, ba chiar cu asupra de măsură.

Țața Anicuța lăsa de înțeles nu că e fals ce am spus io, ci jignitor. Sunt niște adevăruri pe care doar idioții le rostesc. Am încercat s-o întreb dacă într-adevăr Șoferu, care-i era ginere, a făcut scandal, dacă e supărat foc și alte asemenea. Dacă, la fel ca pe Dentist, l-a înțepat inima. Scrisul avusese afecte materiale, palpabile. Nu vreau să fiu oaie neagră. L-am întâlnit pe Șofer tocmai când venea de la serviciu.

— Stai, mă, liniștit, că nici măcar n-am citit cartea! m-a domolit.

Dădea de înțeles că s-a prins că riscul de a trăi e acela de a fi personaj. Și oricât de acut ar fi instinctul asupra proprietății poveștilor, ce am făcut eu nu e intruziune în viața privată, ci ceva mai mult de atât.

Probabil țața Anicuța sporise anvergura scandalului ăsta. Poate nici aici nu e mare lucru de condamnat. Fiecare avem în noi un mic voyeur, un pitic meschin și foc de curios. Dar ceea ce era deranjant la o țață era felul în care vorbea despre tine. Și io, și o țață vorbeam la fel – și așa înțelegeam de ce se bășicaseră conțăranii mei. De parcă ar fi stăpână pe destinul tău. Totuși, erau și niște diferențe. Pentru o țață, tu nu ai absolut niciun secret. Ea și-a format de mult o părere despre tine și nu ți se permite să te abați de la ea, să o contrazici. Altfel ai dezamăgi-o. Tu ești doar un ghimizdroc, o tiriplice de trei lei, pe care ea l-a priceput de mult, a înțeles cât îi poate pielea. Dar dacă ghimizdrocul ăla face imprudența să dea de înțeles că a crescut, ea va fi dezamăgită fleașcă și va considera asta nesimțire. Tu ai ieșit din destinul pe care ea ți l-a prescris. Ai devenit ceva ce ea nu înțelege.

Experiența de viață a unei țațe e, inevitabil, limitată. Țața a ieșit rar din cartier. Universul ei se reduce la uliță sau la scara

blocului. De aceea tot ce vine din afară e resimțit ca amenințător. Veneticii sunt periculoși. Îți ia timp să-i înțelegi, trebuie să-ți pui mintea la contribuție pentru a-i pricepe și nu merită. Așa că mai bine zici că sunt toți niște proști, niște neica-nimeni. Numai că io nu spusesem așa ceva.

Apoi a fost așa. Ceva mai târziu a venit și Studentu de la București. Fusesem colegi opt ani de zile în generală, plus colegi la liceu, dar în clase separate. A zis că se spală, că mănâncă, apoi vine să stăm de vorbă despre ceea ce l-a deranjat pe taică-su. Dacă vrea să mă dea în judecată, chiar îl rog, ar fi o publicitate nesperată pentru cartea mea. Facem banii jumi-juma, i-am zis, supralicitând aberația momentului.

— Bă, tu ai greșit că ai dat nume!

Nu știam ce să-i replic. Au fost oameni care s-au recunoscut, dar, oricum, se știau toate chestiile alea dinainte. Și nu erau chestii de budoar, n-am intrat în dormitor.

— Da, bă, dar tu ai *scris*! Știi că taică-miu a vrut să vină într-o seară să te bată? Acu' vreo 3 săptămâni. Abia l-am oprit.

Adică aceste mituri fondatoare rămâneau inofensive atât timp cât nu erau fixate pe hârtie, pentru că nu te poți dezice de „ce ți-e scris". A spune adevărul e sinonim cu a distruge. Oamenii au niște tabuuri narative. „Așa e, dar nu trebuie să spui (scrii)! Rămâne între noi." Sunt lucruri care pot fi încredințate tiparului și altele care pot produce catastrofe incalculabile. Cu cuvintele trebuie să ai grijă.

— Bă, io știu că a spus că a fost în Germania și, dacă avea o dubă, lua canapeaua aia! Îi pare rău că n-a luat-o. După aia, ce dacă am zis că vorbește mai dezinhibat cu oamenii care vin la magazin. E un *gentleman agreement*, știi ce-i aia? O înțelegere între gentlemani. Între domni.

De-aia e supărat fleașcă? Pentru că l-am făcut domn?

Am scris că vânzătorii folosesc în relațiile cu clienții un

limbaj excesiv de dezinvolt: „Ce faci, bre! Iar ai venit la magazin?“ Dar asta nu le proba ireverențiozitatea, ci ținea de un fel de *gentlemen agreement*. Ei au înțeles că această expresie conține ceva de rău. Înjositor.

— Lasă, mă! Ai greșit față de bănești! Au venit și-au zis că ce, ăsta care nu ne dă bună ziua să-și bată joc de noi?! Mie mi-a plăcut cartea, m-am crăcănat de râs, dar 99% din sat n-au înțeles! Ce, crezi că eram noi invidioși pe tine?

— Păi, nici nu prea aveați pe ce!

Când a plecat Studentu de la mine, am văzut-o pe tanti Lenuța care se întorcea de la sapă. Am întrebat-o dacă a citit ce am scris despre Costoiu. N-a citit. I-am adus o carte și am rugat-o să-și arunce o privire când are timp. O să se uite, zice, ca să vadă dacă e ceva periculos. Ea nu s-a pronunțat că o să-mi rupă picioarele. Poate altcineva.

Pe Țeavă nu l-am mai căutat. Oricum, aflasem de la popa că nici el n-a citit cartea. Și doar io spusesem că era *abuziv considerat alfabetizat*. Oricum avea treabă, avea de luat o căruță de coceni, treburi mai urgente. Am scris despre el că la magazin la Farmacistu muncea un pârlit de paișpe ani, care era plătit cu țigări și rachiu contrafăcut în loc de bani. Asta era perfect adevărat, dar Țeavă nu mai lucrase acolo de aproximativ cinci ani. Faptul se prescrisese.

S-au întâmplat chestii suprarealiste. Reacția mea a fost una hibridă, între consternare și curiozitate. Am dus muncă de lămurire, am luat pulsul satului. Consternare, pentru că nu mă așteptam la așa reacție disproporționată la împunsăturile nevinovate și benigne din carte. Am scris că bănești sunt niște corcituri. Pentru că muncesc în Câmpina, oraș aflat la patru kilometri distanță, apoi, întorși acasă, își lucrează pământul. Nu foloseam un discurs evaluativ, ci unul descriptiv, dar informația în sine jignea.

Am spus despre scara din magazin că, fiind spiralată, seamănă cu un fel de cochilie. Ei au presupus că acest cuvânt, *cochilie*, e un termen depreciativ. Și, în afară de asta, cum îmi permit eu să compar magazinul cu o tavernă ordinară? Păi, ce, așa e magazinul lor? O chițimie?

Au fost extrem de surprinși că am reușit să le redau cu exactitate limbajul, reproducând unele expresii mai pitorești. Au tras concluzia că i-am înregistrat, am folosit tehnici de urmărire sofisticate. Nu au putut accepta că sunt previzibili. Că pot fi citiți. Și apoi scrișși.

Între timp, în casă a venit la maică-mea cineva și discuția, inevitabil, s-a dus spre carte și soarta ei postumă, destinul ei suprarealist, ăsta era cuvântul, în care personajele, ființele de hârtie prind viață și încearcă să se răfuiască cu idiotul care le-a zugrăvit neprincipial. Deja era după-masă și de dimineață numai despre asta vorbeam, ca un maniac, și încercam să duc muncă de lămurire cu oamenii de pe stradă.

Femeia și-a cerut scuze că de când e singură cam face greșeli gramaticale. Dacă nu mai obișnuiește să vorbească cu nimeni… Fata o mai corectează când vine pe la ea. Și asta o ajută, nu are de ce să se supere. Cică asta e, ăștia suntem toți în sat, niște corcituri. La ea odată a venit fata de la București, fără bărbat. Imediat s-a zvonit că s-au despărțit, c-o să rămână fată bătrână.

— Asta înseamnă să trăiești la țară. Dar îți stă mintea în loc ce pot să scornească. Eram la magazin, iau trei-patru pâini, lângă mine, țața Mița. Pentru cine iei tu atâta pâine?

— Iau și io!

Se ține după ea:

— Vine fata de la București? încearcă s-o ajute.

— Nu!

— Atunci, vine băiatu'…

N-a fost mulțumită de răspuns și, oricum, nu putea să rămână cu buza umflată. Se foia nemulțumită.

— Da' de ce iei atâta pâine?

— Uite, am pe unu' și vine la noapte la mine și trebuie să mănânce și el ceva! Să facă față! De acord?

Bineînțeles că zvonul a răscolit toată strada. Se știa și cum arată respectivul. Grupa sanguină și ce vaccinuri făcuse în copilărie.

— Așa suntem noi. Io una mă gătesc când mă duc la magazin, că zicea tanti Anișoara, Dumnezeu s-o ierte, dacă te calcă mașina aicea, în 200 de metri, și ajungi la spital? Nu trebuie să te pregătești? Te operează, te taie, te dezbracă – și de ce să miroși urât? Așa e la noi, dacă scoate unul capul puțin, ce vrei să ieși? Înapoi în cloacă!

Eu nu fusesem decât sincer. Scrisul e imoral, dar e o idee cu care trebuie să te acomodezi. Scrisul e o meserie mult prea frumoasă pentru ca o lege a compensației să nu funcționeze. Mă așteptam la o reacție, dar nu la una atât de aiuristică. Un om are, când se vede scris, o reacție de respingere. Diferența era că io încercam explicații intelectuale, ei juridice. *Ei*.

Nu vrei să te vezi. Și maică-mea a ascuns o fotografie despre care zicea că e nemulțumită, din cauză că o arată mult prea bătrână. Noi nu vrem să credem în analize, în diagnosticul medicilor. Căutăm medicul care să ne spună că suntem sănătoși. Îmi povestea un fotograf cum, odată, a venit la el după o nuntă soacra mare, cu o falcă-n cer și una-n pământ. Măi nepriceputule, așa arăt io? Cine ți-a pus aparatul ăla în mână? Probabil te temi de bătaia de joc, pentru că ai ceva de ascuns, pentru că există ceva în forul tău interior, ceva care nu-ți convine, și ai impresia că toți se vor lua de acel ceva pe care tu te scremi să-l ascunzi. Ai impresia că toți au știință de acel ceva, că te șicanează cu el, că te au la mână. Încerci să-i întrebi cât e

ceasul și ei se simt lezați și te înjură de mamă.

Încercam odată să fotografiez babe pe stradă. Nu mă poci, spuneau! Asta e arta, poceală. Omul se teme ca o reacție a sa să fie imortalizată. Nu neagă că a făcut așa ceva, dar de ce să se știe de ea, ca să îl aibă alții la mână. E o sursă de putere povestea, informația.

Odată, la facultate, făceam primul platou TV. Adică stăteam pe un scaun cu o cameră TV în față și vorbeam acolo, ne prezentam cine suntem, de unde venim și ce mare sculă dorim să ajungem. Mari scule. Nu trebuia să facem niciun gest deplasat. Nu trebuia decât să privim în cameră, pentru a întreține contactul cu presupușii telespectatori. Evident că într-un moment ca ăsta te blochezi, ce dracu' să spui despre tine? Îți dai seama că, într-adevăr, nu ai făcut prea mare lucru în viața ta de până acum, ceva care să merite spus. Ceva de care să fii mândru cu adevărat. Ca atunci când bați la ușa unui necunoscut și ești somat să spui cine ești și ai un moment de recapitulare derutantă.

În fine, am vorbit toți acolo, la cameră, în mare parte aberații, apoi profu' a luat caseta, ia să vedem noi ce și cum. Nu vreți să vă vedeți? De ce, hai să vă vedeți! A lăsat să curgă imaginea, dar la un moment dat a întrerupt-o și am fost toți uimiți să vedem că, din timp în timp, făceam un gest care putea părea dezgustător. Cu o mișcare aproape imperceptibilă a limbii, ca un gest reflex, scoteam limba și ne lingeam buzele. Le umezeam. Era frig, undeva prin februarie, iar buzele noastre erau aspre de ger. Trebuiau umezite, mai ales că, din cauza emoției, ți se usca repede gura.

Gestul era aproape insesizabil pe derularea firească a imaginii, doar, oprind sadic firul acțiunii pe un singur cadru, gestul apărea dintr-odată oribil. Ca o fotografie instantaneu, în care prezentatorii care ar fi trebuit noi să fim se strâmbau ca

inconștienții la public, îi arătau limba, îl disprețuiau. Gesturi minore și firești pe care o cameră le poate memora și hiperboliza. În fond, cam asta face și scriitorul. Încarcă cu sens detalii. Un ochi atent asta face. Doar că aceste amănunte, odată scoase în față, nu au rolul de a jigni. Ele doar îți arată că nu ești pe deplin controlat, că sunt clipe în care nu te poți stăpâni. Și toate lucrurile astea sunt profund omenești. Nu reprobabile, nu sunt crime. Astfel de momente nu au nimic odios.

Îți asumi un risc atunci când scrii, altfel cazi în lichelism.

A doua zi i-am făcut din nou o vizită Dentistului. Nu voiam decât să stau de vorbă cu el. A început iarăși să se răstească, bă, ne-ai nenorocit! Mi-e și rușine să ies din casă. N-am văzut niciodată un om mai aprins, mai pătimaș. Am început să plâng ca prostul, de ciudă că nu-s ascultat. E groaznic să vezi că, atunci când vorbești, omul din fața ta nici nu bănuiește că poate cuvintele tale au un sens, ci se gândește doar ce replică îți va da. Cum să te jignească mai cu spor.

— Și, oricum, a pus punct Dentistu conversației, am vorbit cu Olguța, cu cumnată-mea, care e profesoară de română la Giurgiu, și a zis că cartea ta e foarte slabă! Și i-ai jignit pe toți din satul ăsta.

Și eu tocmai aveam în plan un roman pășunist, în care să-i supraapreciez pe țărani. Dar tocmai asta era, îi numisem țărani și asta le declanșase ofuscarea.

— Pe soră-mea și pe bărba-su tot proști îi consideri, că și ei m-au sfătuit să te dau în judecată. Au zis: bă, dacă eram în locul tău, imediat îi dădeam în judecată. Așa vorbesc io, cu pulă, pizdă? Cu „io“? Io nu vorbesc așa!

Chiar dacă mulți oameni despre care am scris cândva s-au simțit ofensați că în discursul lor introduceam acest „io“, cred că trebuie să plecăm de la premisa că limba română e o limbă

fonetică. Și atunci, „io“, nu „eu“ este corect. Și academicianul, și grăjdarul pronunță la fel. Așa cred *io*.

— A venit ăla de la ziar, ți-am mai zis. Vrei să-l rad? Zi, că-l rad! Dar io nu, mă, lasă-l, că suntem vecini, mă-sa a fost profesoară la copiii mei!

Mă rog, procesul ar fi semănat cu *Procesul maimuțelor*. O dispută textuală. Un atac textual nu putea fi anulat decât de un răspuns pe măsură. Polemică scripturală. Ar fi fost cel mai penibil proces posibil. Ce să demonstreze că are 18 trepte la casă. Dentistu ar fi trebuit să demonstreze la proces că nevastă-sa nu se uita la telenovele. Bine, la tirajul viitor pot schimba, să pretind că soția Dentistului se uita la o dezbatere despre selful dialogic și disonanța cognitivă.

Să zicem că textul are mecanismele sale și e nevoie să dai de acel mecanism și apoi realitatea se coagulează, singură se scrie. Se bulucește acolo.

Cuvintele cheamă realitatea. De unde să știu io că are 46 de ani. Trebuia să scotocesc în arhivele primăriei. Asta e ciudățenia literaturii, să se potrivească, textul să cheme fapte de viață care să se plieze perfect. Uneori, textul se scrie din proprie inițiativă. Cuvintele atrag realitatea. Cu cartea aceasta s-a întâmplat ceva ciudat. Faptul că Dentistu chiar mi-a reproșat în acea discuție violentă: „De unde ai știut tu, mă, că io am 46 de ani și că magazinul meu [care se afla la etaj – n.m.] are 18 trepte?“ Faptul că mă acuzase de spionaj, zic, era problematic.

Nu am știut, nu am verificat. Ideea e că orice text are niște mecanisme care, odată ce se pun în mișcare, recuperează realitatea așa cum e ea. Odată aceste mecanisme pornite, textul se scrie de unul singur, iar detaliile de tipul „15 sau 18 trepte la magazin“ nu mai necesită verificare. Ele sunt oricum adevărate. Intră în text singure. Fără a cere voie și fără ca acela numit

convențional autor să fie responsabil să le invite în vreun paragraf.

A doua zi, am mers la sora Dentistului, să văd dacă sunt la fel de înverșunați. Sau își dau seama că scrisesem despre chestii omenești. Erau niște oameni cu care se poate discuta, cum ziceam, cu un cuvânt bun, omenește. Deși mă așteptam să mă dea afară, pus în gardă de întâmplările zilei precedente, m-au invitat în casă. Stăteau în Câmpina, undeva pe lângă piață. Un apartament la etajul doi-trei, unde urca un miros de mititei de la un fel de birt al pieței. Undeva la marginea orașului, de câteva zile, ardea niște batal, dar aici mirosea a mititei. Un lucru destul de hazliu, dacă stai să te gândești.

Aveau fetița operată de apendicită. Se operase. Ca și cum ai spune că se operase singură. Chiar am fost nesimțit să mă duc peste ei, așa. Dar aveam o scuză, un alibi. Descinderea asta era omenească. Plus că eram într-un hal de nervi de nedescris.

Dom'le, le-am zis, să admitem că le-am adus un prejudiciu. Cum să-l repar, merg la fiecare din sat, deja am discutat cu câțiva, afară de câțiva nefrecventabili, dar care pentru Dentistu erau niște autorități literare. Dau fiecăruia cartea și le explic că nu e nimic jignitor. Fac pe apostolul.

Asta au făcut cei din sat, au venit la Dentist și l-au întărâtat să mă dea în judecată. Aveau boală pe mine, că nu le dau bună ziua. Au încercat să se folosească de el, în loc să mă aștepte la cotitură, hai ne frigem, coaie! Dar niciunul din sat nu citise cartea. Doar popa, care spunea că a râs de n-a mai putut. Zicea că, dacă în momentul acela intra cineva peste el, ar fi presupus că e nebun și s-ar fi compromis definitiv ca față bisericească onorabilă. Nici cei doi nu citiseră cartea. Totuși, tot omenește e și să-ți aperi fratele. Erau lucruri inofensive în carte, dar ei treceau la logica lui: „Ba pe-a mă-tii". De ce n-ai scris și că muncesc? Și să știi că e foarte greu de suportat să te jignească

unul de douăj' de ani. Ziceau ca și când peste vreo zece-cinșpe ani orice jignire ar fi avut un oarecare fundament.

— Tu ești periculos, mă!

Suna din nou destul de flatant. Venea și din faptul că eu m-am înstrăinat, eram un venetic, de câțiva ani plecat la facultate. Eram un pericol. Alte norme îmi guvernau acțiunile și gândirea. Nu mai eram în discursul lor „ăla a' lu'profesoru'", cum îmi spuneau până atunci, ci „ăla". Să-mi spună „a' lu' profesoru'" ar fi însemnat că fac parte încă din comunitate. Nu mai făceam.

Interesant că nici părinții mei n-au fost considerați răspunzători de devianța mea. Ea nu era rodul educației primite în familie, ci al anilor de facultate, iar acele norme inoculate atunci lor le scăpau de sub control. Nu le înțelegeau. Iar faptul că nu aderăm la aceleași valori era considerat suspect. Trebuia să-mi fie adusă o corecție.

La care sora Dentistului mi-a spus:

— Tu te legi de defecte? Tu, care ai atâtea! Dacă ar fi să se râdă de tine...!

Vasăzică, asta era. Io, surdul, reușisem să-i aud, io, care nu-i băgam în seamă pe stradă, reușisem să îi descriu. Erau prea previzibili, se simțeau deconspirați de un infirm ca mine. Probabil explicația e pe aici pe undeva. Oamenii au considerat că nu o corecție fizică ar repara prejudiciul produs, ci un răspuns scris. Cu aceeași monedă. Într-un ziar, care să mă distrugă. Sau să fiu judecat și judecătorul să spună clar că sunt vinovat. Să existe un act unde să scrie asta. Până nu văd dovada scrisă, oamenii nu vor fi mulțumiți. Dentistu mi-a zis că are de gând să-mi rupă picioarele, dar s-a gândit că totuși nu merit așa ceva. Însă o să mă distrugă într-un final, tot cu ajutorul scrisului. Războiul, înfruntarea fizică se poartă între bărbați, iar eu fusesem un laș când am recurs la așa tertip ieftin, să-i demasc printr-o tipăritură. Îi ascultam pe cei doi, adulmecam

aroma aceea de mititei arși, la marginea orașului se vedea niște batal arzând și mie mi se părea un lucru extrem de haios că batalul acela miroase a mititei. Mai bine de atât nu știu să vă explic.

„Dragă editură Polirom,
Pentru că altfel nu știu cum să spun. Numele meu e Sorin Stoica, de curând am scos o carte la Polirom, carte care se cheamă *O limbă comună*. Am înțeles că fiind autor am unele avantaje cum ar fi acela de a putea cumpăra cărți apărute la editura Polirom la jumate de preț.
Drept urmare, vă rog să-mi trimiteți și mie la adresa Bănești, jud. Prahova, str. Urletei nr. 811, următoarele cărți: Andrei Makine, *Femeia care așteptă*; Emil Brumaru, *Cerșetorul de cafea*; Alina Mungiu Pippidi, Gérard Althabe, *Secera și buldozerul*, *Scornicești și Nucșoara*; Simona Popescu, *Exuvii*; Alexandru Ecovoiu, *Saludos*; John Searle, *Realitatea ca proiect social*.
Cum trebuie să primesc lunar o anumită sumă pentru prestația mea în cadrul rubricii *Liberul arbitru* din *Suplimentul de Cultură*, vă rog să-mi opriți din acești bani prețul cărților.“[8]

---

[3] Scrisoare electronică trimisă editurii, nedatată (n. ed. – 2012).

Cartea cu euri

Editura Curtea Veche
volum colectiv publicat alături de Roxana Moroșanu, Cosmin Manolache, Călin Torsan și Ciprian Voicilă
Colaboratori: Lila Passima, Otilia Torsan, Anca Stanciu
În afara colecțiilor
Anul apariției: 2005
ISBN: 973-669-174-8
Nr. pagini: 304

Format: 130x200 mm
Prefață de Aurora Liiceanu

Panseuri involuntare

Cum s-a ajuns la poeziile astea?

„*Să cretinizăm limbajul“* – Gellu Naum

Mai întâi mi-a căzut sub ochi un *motto* de pe *Zmeura de câmpie* a lui Mircea Nedelciu. „Război înseamnă să mergi la război, să vii de la război și după aia să visezi război.“ O fetiță de 6-7 ani avusese norocul să fie auzită de pictorul Dorel Zaica. Atunci mi-a venit pofta de a-l cunoaște pe omul ăsta, care încă știe să se mire și să cască gura la chestiile fabuloase pe care le spun copiii. Apoi a fost o carte: *Experimentul Zaica,* semnată de Irina Nicolau, Daniela Alexandrescu și Ciprian Voicilă. După aceea, un interviu al meu cu profesorul Zaica, din care aflam că de vreo 35 de ani face acest experiment de creativitate pe care, apoi, vreun an de zile am încercat să-l preiau și eu. Și din răspunsurile culese au ieșit aceste poezii.

Se spune că scrisul e o activitate solitară. Presupune izolare sau chiar o anume deprivare senzorială. În colectiv se fac alte chestii, se sapă șanțuri, se joacă fotbal. Poezia e cu totul altceva. Dacă așa se spune, nu înseamnă că e și adevărat.

Poeziile astea au ieșit din punerea în comun a minților. O colaborare. Subsemnatul a conceput câteva întrebări, profesorii de la școlile pe care le-am contactat i-au luat la întrebări pe copii și aceștia au dat, în unele cazuri, răspunsuri năucitoare. Răspunsuri din care am încercat apoi să creez o limbă comună. A ieșit o poezie deloc puerilă, care conține chiar un fel de înțelepciune involuntară. Pentru că în majoritatea cazurilor

copiii nu își dau seama că au har. Habar n-au că lucrurile debitate de ei au valoare. De fapt, niciunul dintre participanții la experimentul de față nu se poate considera autor al acestor versuri.

Dar câțiva dintre copiii care au dat răspunsuri deștepte tot merită numiți: Andreea Mărgărit (cls. a IV-a, Bănești), Alexandru Crăciun (cls. a IV-a, Câmpina), Raluca Bălășescu (cls. a V-a, Câmpina), Andreea Bârleză (cls. a V-a, Măgureni).

De ce visăm?

Visăm ca să știm și noi ce-o să facem mâine
Visăm ca să avem ce povesti celorlalți
Sau poate ca să nu se întâmple în realitate
Visăm pentru că visul ne face poftă de somn
Și ca nu cumva să ni se plictisească gândurile.

Dacă aș fi invizibilă

Mai întâi i-aș spune în scris mamei mele că sunt invizibilă să nu se sperie dacă se mișcă ceva în casă
M-aș uita pe geamul celor săraci ca să realizez cum pot trăi ei
M-aș urca în autobuz și m-aș duce în țări străine
Mi-aș apăra țara
Și mai ales familia
Apoi m-aș bate cu cei răi
Și ei nici măcar nu ar ști de ce
Aș trece prin tot felul de lucruri solide
Dacă aș fi invizibilă
M-aș duce în clasă și doamna învățătoare ar zice:
— Unde e eleva Andreea?
Mi-aș face și o casă mare
Cu două etaje
I-aș speria pe toți cei care spun că fantomele nu există
Și, la urmă de tot, aș intra puțin în televizor

Ca să văd, pe acolo ce se întâmplă?

Capitalism

Capitalismul io cred că e așa
Ca un bloc de o sută de etaje
Care stă oameni d-ăia nervoși pe el.
Capitalismul e grevă
E un grup de oameni
Care sunt obsedați de capitalele orașelor
O țară care ne conduce pe toți
Un ziar mincinos
O melodie de la Capital
De la blondele alea două
Capitalismul e ceva care-l găsim în alte țări
Adică locul unde se țin banii.

Să fii patriot

Să fii patriot înseamnă să nu cumva să pleci din țara ta
Că după aia o să te batjocorească până mori
Trebuie să stai și să lauzi țara ta
Ca pe Andreea Marin
Să ții neapărat cu echipa Steaua.
Să cânți de 1 Decembrie
Și să-ți fie așa o frică de tătari, că toți tătarii moare.

Cum arată un țăran?

Un țăran arată în general destul de necăjit
Are tenul zbârlit
Multe liniuțe pe față
E harnic și e simplu
Mai precis, arată ca un om în costum național
Ce mai tura-vura, țăranul mai mereu e în haine naționale
Și cu căciulă de oaie
Iar când se culcă, stă în izmene

Uneori mai poartă o ie pe el
Și vorbește cam moldovenește
Iar de un timp încoace are o față de fraier și se dă mare.

Alcoolițiii

Ăia care beau până cad sub masă
Se numesc alcooliți
Oamenilor ăstora, săracii de ei,
Li se formează câte un burete în burtă
Și când el se usucă și îi e sete, cere, cere
Și oamenii îi dau, dau
Pentru că așa sunt alcoolițiii
Alcoolițiii ăștia una-două cad sub masă
Pentru că acolo dorm ei mai bine
Sau, cine știe, or fi vrând să vadă și ei
Cum arată o masă în interior.

Talent

Talentul e un cusur cu care se nasc unii oameni
Talentul e să învățăm să ajungem oameni când om fi mari
Talentul e când ești șmecher și te ține cureaua
Talentul e ceva care zboară deasupra proștilor
Și apoi intră în noi
Și ne ducem pe o scenă să țipăm de nebuni
Sau, ce s-o mai lungim?
Talentul înseamnă să ai pile în armată.

De ce bărbații nu poartă fustă

Bărbații nu poartă fustă
Pentru că sunt de genul masculin
Așa că lor nici legea nu le prea permite
Și au mai purtat unii, mai demult,
Dar au văzut cum arată
După aia, dacă o femeie e tunsă, noi imediat o recunoaștem

După fustă
Iar dacă bărbații ar purta fustă, nu ar mai putea juca fotbal
Nici măcar rugbi
Și, de ce să n-o spunem?
Ăla care a inventat fustele le-a dedicat fetelor.

Muzica

Muzica a fost inventată de un om care a trăit cu mulți ani în urmă,
Era foarte trist
Și a vrut să se înveselească.
Gutenberg îl chema
Într-o zi, Gutenberg stătea în pat
Și citea o carte sau se uita la televizor
Și a spus:
— Cum ar fi ca eu să realizez ceva modern și anume muzica?
Dar, puțin mai înainte, adică acum vreo 8-9 milioane de ani
Alți oameni au inventat la rândul lor muzica
Lovindu-se unii pe alții
Și observând diferența de sunete.
După care, un om preistoric a țipat
Lângă o prăpastie foarte adâncă
Și s-a auzit ecoul,
Așa că au venit mai mulți
Și au țipat cu diferite voci, formând un ritm
În zilele noastre, un muzician a avut ideea asta
De la televizor.
Îi zicea Henri Coandă,
Și a vrut să fie oamenii mai romantici.
Însă, cu totul altfel au stat lucrurile cu un mare istoric
Pe nume Betovăn.
Care zicea că strămoșii noștri au inventat muzica

ca să avem și noi un imn al țării.

De ce soldații trebuie să se tundă pe piele?

Soldații necesită tunderea pe piele
pentru a evita apariția păduchilor
care se înmulțesc
din cauza condițiilor pe care le suportă.
Ca să fie mai lejeri în execuții
Să nu le reducă părul câmpul vizual.
Ca după aia să-și dea cu gel
Și să-și facă părul măciucă
Deoarece în război nu li se văd capetele așa de clar.

Box

Boxul e un sport acceptat de lege
Cei care sunt pe ring
Sunt oameni mari care au studiat să ajungă acolo
pentru o medalie și pentru țara lui.
Într-un ring ne batem pentru medalii
Și pentru înțelepciune.
Așa că, să fim înțeleși, dacă ne pocim mutrele în ring
Atunci e ceva organizat.

De ce nu se mai joacă oamenii mari?

Fiecare are responsabilitățile sale
Atunci când ajunge om mare.
Dacă s-ar juca toți oamenii mari
Nu ar mai fi lumea
Deoarece nu ar mai avea cine să se ocupe de ea.
Gata, vremea lor a trecut!
Oamenii mari au activități gospodărești
Și eu cred că ar fi de râsul lumii
Să vezi un părinte care se joacă cu jucăriile copiilor.
Deoarece omul mare

De la 18 ani în sus este adult.
În concluzie, copilăria se bazează pe joacă,
Pe când maturitatea suportă treburi grele.
Ce să vă mai spun?
Știți și voi că adulții au o groază de treburi sociale.

Dacă m-aș întâlni cu un extraterestru...

L-aș întreba mai întâi cum îl cheamă.
L-aș întreba dacă are părinți ca și noi.
L-aș întreba unde locuiește
Ca să vorbesc mai mult timp cu el.
L-aș întreba câte ceva despre locul natal.
L-aș întreba —Do you speak English?
L-aș întreba ce joc sportiv îi place.
L-aș întreba dacă e fată sau băiat.
Dar prima și prima oară l-aș întreba cine l-a creat.
Sau ceva de genul:
— Cum este pe Marte?
— Frumos, dar nu există flori și animale,
Numai extratereștri ca noi.

Rege și președinte

E și normal ca un președinte să conducă doar opt ani
Pe când un rege să rămână pe tron până moare
Deoarece președintelui i se tocește creierul
Dând atâtea legi.
Apoi, e posibil ca regele să-și fi pus lipici pe tron
Oricum, președintele nu e ca regele, să poarte coroană.
Poate el e ceva mai nedrept
Și nu-și dă viața pentru țară,
Dar regii stau pe tron
Și își dau viața pentru țară.
Un rege întotdeauna se gândește la țara lui

Să nu o facă de rușine,
Pe când un președinte se gândește numai la bani.
De aia, pe undeva cred că președintele se oftică
Deoarece nu are timp să facă ce vrea în opt ani
Dar, tradiția ne obligă.
Iar, dacă e deștept, un rege
Poate să-i roage pe ceilalți să-l mai lase.
Pentru că regele are domnie viageră.
Și ar trebui să vă mai gândiți și că
Regele nu-și poate găsi așa ușor alt serviciu.

Cum arată Bulă?

Unii spun că Bulă e inventat de popor
Și nu există înfățișare a lui.
Dar io știu precis că
Bulă e urât cu crăci.
Are urechile crăcănate.
La el, creierul mare e cât ăla mic
Și pe acela mic nu îl are.
E, pe scurt, bleguț și uneori isteț.
E un om fără pregătire profesională,
Dar foarte-foarte glumăreț.

Distracție

Distracția e contrariul școlii.
Înseamnă să faci probleme celor din jurul tău
O distracție e atunci când ești atât de bucuros
încât nu poți să te mai abții.
Ca să vă explic:
Eu chefuiesc.
Mă joc non-stop
Jocuri comice cu prietenii.
Râd și dansez

Spun bancuri și fac pe proasta.
Un întreg tămbălău
Fac mizerie în casă
Să aibă mama ce curăța.

„8 martie“

Pentru că sexul slab
E considerat primul în țara noastră
Și femeile protestează dacă nu sunt admirate
La bărbați nu s-a gândit nimeni
Să le organizeze un 8 martie al lor
Ca să fie geloși
Deoarece bărbații sunt capul familiei
Și oricum se distrează cu prietenii lor când vor.

Cel mai idiot animal

Eu cred că cel mai idiot animal este racul
Deoarece el dă mereu înapoi
Sau porcul pentru că are nasul ciudat
Sau papagalul meu vorbitor,
Căruia, dacă îi zic cioară, mă înjură.
Ori hiena pentru că râde ca proasta.
Adică, stați așa!
Cel mai idiot animal rămâne boul,
Motiv fiind că,
de fiecare dată când un om e un nătărău,
i se spune „bou“.

Comunism și capitalism

Comunismul era cu oameni egali.
Și se trăia rău
în comunism se trăia foarte rău.
Nici acum nu se trăiește bine,
dar totuși e mult mai bine.

Comuniștii distrug, iar capitaliștii refac.

Pe vremea lui Ștefan cel Mare

Pe atunci, oamenii trăiau din ce în ce mai bine
odată cu trecerea timpului.
Atunci tehnologia nu era așa de dezvoltată,
așa că oamenii erau modești.
Dar era foarte rău.
Se mânca numai brânză cu mămăligă,
cu toate că și alimentele din ziua de azi
au multe E-uri.
Oamenii trăiau mai restrâns,
cel puțin referitor la mâncare,
deoarece anumite legume
nu se aduseseră din America.
Dar chestia e că, pe vremea lui Ștefan cel Mare,
oamenii aveau toți locuri de servici.
Chiar dacă trăiau într-un spirit de luptă permanent.
Ce să facă și ei?
Mai mâncau când veneau ajutoarele (tătarii, turcii).
Trăiau exact cum trăiesc moldovenii.

Psihologul

Psihologul tratează oamenii
de propria conștiință.
Consolează oamenii.
Și, din când în când, se ocupă cu doctoria.
Pe scurt, un psiholog se ocupă cu psihologia,
adică cu boala numită „sifilis“.

Îngerul

Un înger e ca un ghem,
numai că el, în loc de fire,
are gânduri bune.

Un înger arată ca un copil cu aripi.
Ca o fantomă bună.
E transparent,
dar are picioare mici.

Soarele

Soarele e făcut din, de-aia, cum îi zice?
Larvă, așa!
Soarele poate fi făcut din foc.
Dintr-o stofă galbenă.
Sau, după caz,
Soarele e făcut dintr-un material lipicios.
Și pe unele părți, din lână călduroasă.

Narativ și laxativ

Poveștile au farmecul lor
care te înnebunește când ești mic.
Poveștile sunt plăcute
și când le asculți,
nu apuci să citești jumătate
că și adormi.
Fără ele, nu am avea imaginație.
Pentru că ele povestesc
ceva ce ne face să ne ușurăm.

La ce-și folosește un animal coada?

Coada le ajută pe animale în traiul zilnic.
Ca să ne dăm noi seama
când ne plac și când nu.
Animalele își folosesc coada
pentru a-și exprima sentimentele.
Alte animale au coada
pentru a nu li se vedea fundul.
Cum să vă spun?

Un animal își folosește coada ca să nu moară.
Un câine când aleargă, de exemplu,
își folosește coada pentru curbe.
Și, ca să nu vă plictisesc:
coada unui animal
îi este indispensabilă acestuia
deoarece îi acoperă anusul.
Coada mai folosește și la păzirea casei.
Dar, evident, de obicei,
un animal își folosește coada la aspect.

Muzică populară și manele

Noi suntem români și trebuie
să apreciem muzica noastră.
Pentru că muzica populară
e cântată de oameni patriotici.
Tinerilor le place manelele
pentru că ele sunt la modă.
Diferența e că manelele sunt create
din anul 1998 încoace.
Iar muzica populară e de pe vremea lui Decebal.
Și Burebista.
Muzica populară e cu „Țurai“,
iar muzica cu manele e cu datul din buric.
În muzica populară
se vorbește despre viața noastră,
iar în manele se vorbește despre cum te distrezi.

Dacă aș avea un milion de dolari

N-am loc, s-ar umple 50 de pagini.
L-aș bate pe Iliescu că nu face nimic folositor.
Dar întâi și întâi
cu un milion de dolari, aș vrea să renovez România.

Aș vinde toți proștii din țară
aș face miliarde
și mi-aș cumpăra o insulă pustie.
Mi-aș pune HBO.
Aș cumpăra arta unor persoane talentate
pentru a-mi decora locuința.
Sau aș pleca din țara asta mizerabilă,
m-aș duce în Germania,
mi-aș cumpăra o vilă cu piscină plină de femei
și m-aș angaja ca informatician.
După care aș pleca în Spania să joc în telenovele.
Aș reconstrui școala, că nu arată prea bine.
Și mi-aș cumpăra profesori acasă să fac ore când vreau.

Erou

Un erou e un om căruia nu-i e dor de mama
Erou înseamnă oameni de pe timpuri
Un erou e acela care face lucruri mărețe
Și se laudă tot timpul.

Ceața

Ceața e făcută din vânt stătător
Din iarbă și frig.

Lacrimi

Lacrima se formează din celula lăcrimoasă
Prin transpirarea ochilor.

Geniu

Cel mai deștept om din lume
e cel care a inventat mâncarea
Deoarece fără ea nu am putea trăi
Și Dumnezeu
Deoarece e Atotputernic

Plus Bill Gates
Deoarece trebuie să ai minte foarte multă
pentru a inventa computerele
Sau pijamalistul, cel care a inventat pijamaua
Fără de care nu am putea dormi
Dar, de fapt, niciun om nu e cel mai deștept om din lume
Deoarece niciun creier
Nu poate stăpâni toate lucrurile.

Dom' Primar

Un primar previne poleiul
Și dă toată ziua ordine oamenilor
Pentru a îmbunătăți orașul
După care mătură strada
prin intermediul oamenilor.

Război

O armată poate să spună
că a câștigat un război
când toți inamicii au murit
și nu mai stau în picioare
Când au ucis toți infractorii și armele lor
Asta însemnând că
au ruinat populația civilă
Dar au adus și pacea
cât de cât.

Ziua de naștere

În viață te naști o singură dată
De-aia ziua de naștere se sărbătorește
O dată într-un an decât.
Altfel, dacă s-ar sărbători de mai multe ori,
oamenii s-ar îmbăta prea des
Iar vecinii lor au nevoie de liniștea de zi cu zi.

Apoi, nu se sărbătorește de mai multe ori
Și pentru că, mai cred eu,
nici nu e voie de la președinte.
Dar trebuie să știți că fericirea e atunci
când îți vine niște musafiri.

Calculatorul

Calculatorul e un aparat de informat.
E prietenul cel mai bun al oamenilor și al copiilor
E un bun de largă folosință.
E un fel de televizor cu tastatură.
E un aparat care rezolvă socoteli.
Și care te ajută să-ți ocupi timpul liber.

Asiaticii

Asiaticii sunt mai galbeni la față
Pentru că le-a dat bomba de la Hiroshima
Și s-au îngălbenit de frică.
Pentru că deasupra lor stă un nor fumuriu.
Deoarece ei fac baie zilnic în nisipul lor galben.
Sau poate din cauza unor probleme biologice.
Sau poate pentru că proprietatea tenului
E schimbată în ADN-ul lor.

Manipularea

Manipularea înseamnă folosirea oamenilor
pe bază de promisiuni.

Să ai umor?

Umorul reprezintă puterea
de a binedispune în anumite limite
persoanele din jur.
Când ai umor,
înseamnă că ai multă glumă în tine.

Câinii care urlă la lună

Câinii latră la lună
Pentru că li se pare că luna e tristă
și atunci plâng și ei.
Pentru că ei își amintesc de anumite lucruri.
Pentru că le e dor de cățeaua iubită.
Și probabil luna trezește anumite simțiri în aceste animale.
Deoarece au o atracție la ea.
Iar dacă s-ar uita la soare, ar orbi.
Și profită de ocazie ca să se bronzeze pe dinți.

Democrația

După revoluția din 1989,
s-a dezvoltat foarte mult democrația.
Democrația este a-ți face de cap
să te distrezi.
Eu înțeleg prin democrație
un act tiranic foarte rău.
Sau că trebuie să luptăm pentru țara noastră
și pentru Unire.
Noi înțelegem prin democrație
că se vorbește despre parchet.
Și mai înțelegem cum să facem afaceri.
Oricum, democrația e ceva de la primărie.

Oaia

Oaia e proastă
Deoarece e albă și se murdărește repede.
Mai e proastă
Deoarece ea nu e frumoasă.
Pentru că intră prin toate noroaiele.
Trebuie să o păzească și câinele.
Și mai e proastă pentru că și ciobanul e prost de obicei.

Cel mai mare scriitor român

Mihai Eminescu de mic copil scria
despre țară și ce-l înconjoară.
El a scris cărți întregi și copiilor le-a plăcut la nebunie.
Dar cel mai mare scriitor este Mihail Sadoveanul.
Pentru că poieziile lui parcă este o lacrimă.
În afară de asta, Mihail Sadoveanu avea avantajul
că e născut fix în 1869.

Ministrul

Ministrul toată ziua se gândește ce înseamnă democrația.
Stă uneori și se gândește ce legi să mai scoată.
Un ministru toată ziua vorbește și scumpește.
Asta când nu-i e mintea la cum
să aibă cele mai multe voturi.

Poezie despre iepure

Iepurele doarme cu ochii deschiși
pentru că este foarte înfricat.
Pentru că stă ciulit ca să audă pericolele.
În termeni științifici
știm că iepurele nu are pleoape.
Așadar
Iepurele e alb iarna
Ca să nu-l vadă animalele fieroase.

Poezie sângeroasă

Oamenii au grupe diferite de sânge
și nu au toți sângele la fel
Asta ca să-i poată deosebi
când le fac analizele.
Și asta se mai întâmplă
Deoarece nu au aceiași părinți.
Nu există un tată pentru toată lumea.

Bătrânii

Bătrânii sunt mult mai înțelepți
decât noi ăștilalți.
Bătrânii au trecut prin floarea vieții
și știu cum e.
Bătrânii sunt înțelepți
pentru că sunt educați
pe timpul lui Ceaușescu.
Bătrânii sunt mai înțelepți deoarece au îmbătrânit
și nu mai pot reacționa violent.
Bătrânii sunt înțelepți deoarece
s-au întâlnit cu strămoșii noștri.

Poezie de la buget

Eu înțeleg prin buget
că este un buget bun.
Bugetul hotărăște salariile și pensiile.
Bugetul înseamnă că
oamenii bogați le dau bani
și celor săraci.
Prin buget înțelegem că el ne protejează.
De exemplu când se strică
mâncarea în magazine
și se duc acei oameni să controleze
dacă a expirat vreo mâncare.
Bugetul este un fond de bani.
Când avem nevoie de bani
putem să luăm doar cu aprobare.
Înțeleg că prin asta
o să ieftinească mâncarea.

Robinson Hud

Dacă aș naufragia pe o insulă pustie

M-aș lua după mușchii copacilor
care arată întotdeauna
partea de nord a țării
și aș pleca cu barca.
Dacă un vapor se scufundă
plec repede și chiem o ambulanță.
M-aș uita cu benoclul să văd dacă este periculos.
Mi-aș pregăti hrana
ca în filmul Robinson Hud.
Și mi-aș face foarte multe poze și vederi.

Cangurul

Cangurul e mare și înclinat.
El aleargă în două picioare,
adică sare, nu poate să meargă.
Cangurul arată în formă de câine
care sare în două picioare,
dar el are patru.
Un cangur are un suport unde își ține copilașul.
Un fel de poală.
Un cangur e din generația iepurilor.

Nervi

Nervii sunt crize.
Atunci când nu ne convine ceva
ne enervăm
și așa producem nervi.
Nervii sunt niște sentimente nervoase.
Niște microorganisme care sunt în cap,
iar când le e foame,
le e sete sau sunt supărați
încep să bată cu un ciocănaș în cap.
Nervii sunt niște părți ale organismului

care ne ajută să gesticulăm.
Nervii sunt niște încordații ale creierului.
De exemplu, când scoți o măsea,
trebuie să ai grijă să nu atingi nervii.

Despre otomani

Dacă aș fi trăit înainte cu 60-70 de ani
mi-aș fi cunoscut mai bine bunicul, fiind copil.
Dar când era domnitor Cuza
Oamenii erau drepți de ei înșuși.
Mi-ar fi plăcut să fiu în secolul XIII,
deoarece voiam să văd un război.
Sau în epoca bronzului
pentru că erau toate obiectele din bronz.
Deși altă atracție o reprezenta epoca de piatră
când erau dinozauri și nu era atâta poluare.
Totuși, în secolele XIII-XIV
se purtau multe războaie
și-aș fi fost și eu un erou.
Sau într-o perioadă
când oamenii nu știau absolut nimic
ar fi fost bine să trăiesc.
I-aș fi învățat eu cum să facă focul.
Iar dacă aș fi trăit în epoca medievală
aș fi văzut otomani
pe care cu siguranță i-aș fi învins.

Un film bun

Un film bun trebuie să fie interesant
cu femei luptătoare.
Un film bun trebuie să aibă acțiune,
dar nu trebuie să fie porno.
Un film bun trebuie să fie de vârsta fiecăruia.

Trebuie să conțină întreceri de mașini,
urmăriri și fraude.
Un film bun e cel care ne învață
cum să devii un om în viață.
Un film bun trebuie să nu conțină arme
sau expresii vulgare
și nici personaje imaginare.
Un film bun trebuie să nu aibă
acțiuni periculoase
fiindcă copiii repetă
și se poate răni.
Un film bun trebuie să fie cu actori frumoși.
Un film bun trebuie ca patru prietene
să o prindă pe o criminală.

Sărăcia

Sărăcia e atunci când stai pe străzi.
Sărăcia e lipsa de hrană diversificată.
Sărăcia înseamnă
un faliment de bani.
Sărăcia e un fenomen neplăcut
și trebuie să ne ferim de ea
muncind din greu.
Sărăcia este un om
care când e sărac
se duce la lume să ceară.

Folclor

Folclorul e muzica populară,
povești și poezii
scrise de oameni normali.
Cu alte cuvinte
Mai multe obiecte

sau porturi populare vechi
formează un folclor.
Este o emisiune care se dă muzică.

Sat și oraș

Un sat se deosebește de oraș
prin că orașul e mai mare decât satul
Un oraș nu are câmp
Satul are cârciumă
Orașul bar și restaurant
În oraș sunt aurolaci, iar la sat sunt bețivi
În oraș există blocuri, cofetării, pizzțerii
Satul se deosebește de oraș prin animale
Plus că cei de la sat sunt
mai țărani decât cei de la oraș.

Constituția

Constituția e o lecție de la Cultură Civică
pe care nu am învățat-o
Constituția e locul unde oamenii
plătesc datoriile
Și un cuvânt din maxim cinci silabe.

Ștefan cel Mare

Ștefan cel Mare purta plete
deoarece călărind mai mereu
îi înghețau urechile de frig
Să nu i se vadă gâtul și
să nu știe dușmanii pe unde să-l omoare
Dar, de fapt, el câștiga războaie multe
și pe oameni nu-i mai interesa cum arată
Și mă gândesc acum
Ștefan cel Mare purta părul mare pentru că
După părul ăsta mare i s-a spus lui Ștefan cel Mare.

Mirosul lui Dumnezeu

Dumnezeu miroase a prospețime
A aftershave balsam
Miroase a parfum franțuzesc
Deoarece el e Dumnezeu și-și permite.

Muzeul

Muzeele sunt bune la ca să le vizităm
Muzeele sunt bune la admirația oamenilor
Ca să te miri de ce exista în trecut
Muzeele sunt bune pentru ca noi
Adulții și copiii să le vizităm
Și totodată să aflăm despre omul preistoric
Cum a evoluat acum 6.000.000 de ani
Înainte de Hristos
Muzeul mai e bun pentru a demonstra unele antichități
La imortalizarea vechiturilor adică
Și-acum să vă descriu
Muzeele sunt cu animale împăiate
De-aia sunt bune muzeele
pentru că au expoziții ale animalelor
Pentru că ne arată oasele de dinozaur.

Emigrant

Un emigrant e o pastilă pentru stomac
O fântână
Un emigrant e un fel de furător
Un om care emigranează.

Părul de pe corp

Părul de pe corp ne folosește
Pentru că noi suntem extrași după maimuțe
Să se ridice când ne este frică sau frig
Ca să nu se așeze praful pe trup

La stocarea prafului adică
Părul ne folosește ca să ne astupe.

Prietenul

Prietenul e un gagic
O persoană căreia îi vorbești pe gratis
Un prieten este ca să te joci cu el.

Ziarul

Ziarul e extraordinar de bun
Pe cuvântul meu
Ne ajută să ne ferim de ceea ce au greșit alții
Să batem câinele când nu e cuminte
Ne ajută să aflăm
Ce accidente au mai făcut oamenii
Pentru a citi despre toți demenții
Care se aruncă de pe blocuri și-și dau foc.

Bârfa

Unii oameni simt nevoia să bârfească
fiindcă vor să știe și altă lume
Ce se petrece la cineva
Care nu vor să știe nimeni.

De ce obiectele nu au suflet

Obiectele nu au suflet
Asta e clar
Pentru că ar fi haios să-ți fugă,
dau doar un exemplu,
Caietul de sub creion când scrii
Ar fi un haos total
Și-așa suntem noi care distrugem totul,
Dar să mai fie și obiectele.

Cei șapte ani de-afară

„După cei șapte ani de-acasă, urmează cei șapte ani de-afară.
Între opt și paisprezece. Adică anii când cei din casă te strigă să vii la masă,
iar tu, nici gând, pentru că liliacul a înflorit și gârla s-a încălzit…
Vezi, în acești șapte ani de-afară se-nvață totul.“ – Iosif Petschovschi[9]

Dacă stau bine să mă gândesc, până pe la vreo 7-8 ani, am fost un ageamiu în materie de fotbal. Îmi amintesc o zi despre care azi, după investigații ulterioare, aș putea să spun că era de iunie 1984. Era în jur de 5-6 după-amiaza, stăteam la poartă și așteptam oamenii să se înapoieze de la serviciu. Și copiii să se întoarcă de la școală. Îmi plăcea să-i privesc și să știu că ei se duc acasă disciplinat și previzibil. La un moment dat, a trecut și o vecină de-a mea, una, Ioana, care era o idee mai mare decât mine. La momentul de-atunci cred că era prin clasa a șasea sau a șaptea. Mi-am amintit că a trecut pentru că, la data cu pricina, ca și mulți ani mai târziu, am fost îndrăgostit fleașcă de ea și asta nu numai pentru că avea niște sâni imenși, superbi, pe care-i bălăngănea într-un fel de inconștiență asexuată, ca și cum nu și-ar fi dat seama că provoacă toată populația masculină din juru-i. Probabil, la data respectivă nu știam că sânii sunt frumoși. Nu eram singurul care o iubeam, ci cam toată strada, toată gașca cu care mai târziu voi juca fotbal nutrea cam aceleași sentimente. Atunci nu aveam încă o gașcă.

La 6 ani, cât probabil aveam în 1984, nu pot să găsesc un cuvânt pentru sentimentele pe care le aveam față de acea Ioana. Poate ați văzut-o pe Monica Bellucci în *Malena,* ca să

înțelegeți mai bine. Mă rog, ce pot să spun cu precizie e că a trecut atunci spre casă și m-a întrebat ce e cu mine de nu mă uit la meci. Probabil meciul respectiv începuse, celor din clasa ei le dăduse mai devreme drumul de la școală și acum se grăbea să vadă partida în chestie. Atunci am înțeles că meciul respectiv era un eveniment epocal și nepăsarea mea era absolut nepotrivită, nu cadra cu solemnitatea și precipitarea celorlalți oameni de pe strada mea. Toată lumea trebuie să trăiască momentul sau măcar să mimeze că-i pasă. Tipei ăsteia pe care o chema Ioana pun pariu că i se rupea de meci, dar dădea bine să întrebi, să ai un subiect de discuție ca să arăți că participi, că nu te lasă indiferent așa o întâmplare. Acum îmi dau seama că e posibil să fi fost vorba, în acea după-amiază, despre unul dintre meciurile pe care România le-a jucat la Campionatul European din Franța. Știu că Ioana a venit atunci la mine și m-a apucat de obraz, așa, cu două degete, ca într-o menghină. E un gest pe care mi-l aduc aminte pentru că, v-am spus, o iubeam sincer. A încercat să se dea pe lângă mine, să mă alinte, să mă lingușească, deși îmi dau seama că ea nu ținea deloc la mine, ci încerca să se gudure pe lângă taică-miu, care era și este în continuare profesor de sport la școala din Bănești. Și, probabil din servilism, probabil pentru că eu eram o metonimie a tatălui meu, Ioana încerca să se pună bine cu el, folosindu-se, infama, de mine, de corpul, de obrazul meu. Ca să-i dea vreo notă mai mare, sau cine știe din ce alte pricini neidentificabile. Oricum, e bine să dai de înțeles profesorilor că-i simpatizezi. Era nesinceră și, depinde, asta poate să te dezguste sau să te amuze.

Apoi, îmi aduc aminte că m-am retras în casă. Și, acolo în casă, taică-miu se uita la meci cu încă vreo doi vecini. Cu nea Vali și cu Ței. Unul dintre ei țin minte că îl înjura ca la ușa cortului pe Coraș. Am memorat „Coraș“ pentru că era un nume frumos. Înjurăturile nu le-am ținut minte pentru că, probabil, la

data respectivă nu le puteam da o interpretare cumsecade. Înjurături complicate. De aici și dificultățile de traducere atunci când un străin îți cere să i le explici.

Maică-mea nu era acasă. Probabil, la data respectivă, făcea naveta de la Cornu și încă nu sosise. Nu știu încă ce sens aș putea să dau absenței ei. Mi-a povestit mai târziu că directorul avea o manie, îi ținea în niște ședințe inutile. Simțea o plăcere deosebită ca navetiștii să piardă ultima mașină spre Câmpina. Și, bineînțeles că de aici îi era și mai greu să găsească o legătură spre Bănești. Sau, dacă încerc să reconstitui și mai fidel, la data cu pricina, s-ar putea ca maică-mea să fi fost însărcinată cu soră-mea, care avea să moară la naștere. Și e posibil ca, în acea după-amiază, să fi mers la vreo consultație. Eu am aflat despre copilul în cauză abia după ce a murit. Că ar fi trebuit să am o soră, mi s-a spus. Am aflat cu ocazia asta și că pe copii nu-i aduce barza, cresc așa, în burta femeilor, o chestiune destul de suspectă, care nu are cum să nu te pună pe gânduri.

Sau nu, altfel a fost. În perioada respectivă, taică-miu și maică-mea plecau destul de des de acasă și, pentru că eu ceream explicații pentru dispariițiile astea frecvente ale lor, au trebuit să-mi spună că o să am, în curând, o soră sau un frate. În cele din urmă, maică-mea a plecat la spital și s-a întors peste câteva zile. Fără soră-mea. Nu mi-au explicat atunci că a murit. Era destul de greu, pentru că mai întâi ar fi trebuit să-mi spună pe larg ce e aia să mori. Mi-au spus că, pur și simplu, soră-mea nu s-a născut și io am luat asta ca fiind varianta corectă. Nu s-a născut și basta! Apoi, pentru că eram în clasa întâi și oamenii mă întrebau ce face soră-mea, ai mei au fost nevoiți să-mi spună ce s-a întâmplat cu adevărat, pentru ca eu să nu mai bat câmpii și să ofer explicații nerealiste.

Cam ăsta cred că era contextul acelei seri în care eu am aflat despre existența fotbalului. Adică, în afară de tensiunea

meciului, mai era și o altă tensiune pe care nu pot decât să o bănui, să o presupun. Probabil, taică-miu, în afară de faptul că aștepta deznodământul meciului, trăia și alt gen de emoții, gândindu-se și cu ce vești va veni maică-mea de la spital. Îi chemase pe vecini și le dădea ceva să glojgăie tocmai pentru că, în urma acestei generozități a sa, dorea să meargă totul bine. Probabil, Ioana l-a întrebat cu expresii mai ocolite cam cât mai are „doamna Geta“ până să nască. Pentru că nașterea era un eveniment de care se simțeau responsabili mai toți cei care se întâmpla să locuiască atunci pe stradă. Și, poate astea două tensiuni coroborate să mă fi făcut pe mine să intuiesc că fotbalul e un lucru foarte mare, o chestiune în care pui suflet, nu glumă.

Apoi, îmi mai amintesc, tot legat de fotbal, primul meci la care am participat. Cred că în același an, 1984, se întâmpla asta. Mai spre toamnă. Nu prea ieșeam pe stradă din cauză de mașini care treceau vijelios și, una-două, te puteau strivi, te puteau face afiș.

Țin minte un dialog cu Tarabă, care stătea pe muchea gardului și se uita la mine ca la o vietate ciudată care primește în curte tot felul de copii să se joace. Își permite să primească, are cu ce, pentru că deține trei lăzi cu jucării pe care s-au chinuit ai lui să i le procure. Venea cineva la poartă, Sorine, mă primești pe la tine? Și io dădeam o fugă până la bunică-mea, sau până la ai mei, depinde cine se întâmpla să fie la ora aia acasă și întrebam: poate Cutare… Și dacă primeam aprobare, îl primeam, dacă nu, scuze, dar nu am primit confirmarea. Pe Tarabă nu-l primeam pentru că mirosea urât, taică-su era un bagabont care nu prea dădea pe acasă și, mai ales, pentru că mă învățase cuvântul „pula“. Mi-l șoptise odată prin gard.

A fost altfel, de fapt. Mușca dintr-un baton, sau o chiflă. Și, într-un acces de altruism, a vrut să-mi dea și mie o bucată din

acea chiflă. Na! a făcut prin gard, și eu l-am refuzat pentru că eram bine îndoctrinat că nu trebuie să accept nimic de la unul ca el. Mă pot procopsi și cu niscai păduchi, pureci și în general nu e bine să ai de-a face cu oameni de genul lui Tarabă. Mă rog, mai târziu chiar am luat, de la el sau de la alții, păduchi și mă dădeam mare la școală că pe mine maică-mea nu mă spală la cap cu șampon ca pe alți neisprăviți fără imaginație. Pe mine mă spală cu gaz. Un gest radical. Nu știam, sau maică-mea nu-mi spusese la ce servește gazul. O luam ca pe o ultimă inovație în materie de cosmetice. Și probabil cei care auzeau ce nerozii debitez puteau să presupună că părinții mei nu-s în toate mințile, sau io nu știu ce vorbesc, ori oi fi vreun mincinos irecuperabil.

Mă rog, revenind, atunci când am refuzat batonul, Tarabă a spus gesticulând indignat ceva de genul „A, pula!“, iar eu am rămas plăcut impresionat de sonoritatea cuvântului. Cu gura plină, m-am repezit să-l spun și alor mei, să vadă cum mi-am îmbogățit vocabularul. Că progresez. Și probabil atunci mi-au adus la cunoștință că Tarabă e nefrecventabil.

Așadar, orice conversație cu el era din start prohibită. Deși el îmi povestea că dincolo de gard și dincolo de băncuța de pe care priveam lumea începe un spațiu extraordinar, hai, mă, și tu pe stradă să te joci cu pietre, să joci fotbal, să vezi cum trec mașinile! Se întâmplau acolo pe stradă niște lucruri, zicea Tarabă, niște lucruri care pe niciun om de bun simț nu-l puteau lăsa indiferent, iar faptul că eu continuam să mă izolez în curte, ei, ăsta era un fapt care, mai mult ca sigur, se constituia într-un handicap. Presupunea el că printr-o descindere la un meci de fotbal, de pildă, aveam să surmontez infirmitatea asta și atunci n-ar mai fi fost nimic în neregulă cu mine.

Și, cum spuneam, cred că în 1984 am ieșit în sfârșit la un meci unde jucau Vaică, Gogu, Tarabă, Găbișală și, deși nu pot să

bag mâna-n foc, parcă jucau și niște fete. Chiar dacă asta e puțin neverosimil pentru că, în privința tacticii pe care o aplică o echipă de fete, se poate vorbi despre „Unde e mingea, acolo sunt toate“. A fost un fel de festivitate în toată regula, știu că ni s-a cântat și imnul. Îmi mai amintesc și că Găbișală zicea că ține cu Sportul Studențesc, mai ales pentru că joacă Hagi la ei. Nu știu cât de bine am evoluat în acel prim meci din viitoarea mea fostă carieră. Ce reținе e că am transpirat și, cum am intrat în casă, maică-mea a avut grijă să mă schimb și mi-a spus să nu cumva să beau apă cât sunt înfierbântat. Senzația aceea de bine, extraordinară, o mai țin minte. Să fii obosit, asta să-ți creeze o senzație de confort extraordinar și abia să aștepți să treacă cele câteva minute până când poți, în sfârșit, să bei un pic de apă. Oricum, rămăsesem impresionat că participasem împreună cu alții la o chestie pe care încă nu o înțelegeam foarte bine, dar despre care ei spuneau că se cheamă meci de fotbal. Și, mai târziu, mi-am dat seama că fotbalul mă scosese, în sfârșit, din curte.

Sigur, ignoranța mea în materie de fotbal era stânjenitoare, pentru că, în clasa întâi fiind, nu știam ce să le răspund colegilor care mă întrebau *tu cine ești* din echipa națională. Adică nu de cine îmi place, ci, pur și simplu, ce identitate îmi asum. Ca să am un răspuns la chestia asta, am ciulit urechile când taică-miu se uita la vreun meci. Să văd pe cine vorbește el de bine și pe cine desconsideră. Știu că era într-o sâmbătă când eram invitat cu ai mei la unchi-miu în Câmpina. La o petrecere din asta de familie, unde mai erau și Sică Frânculescu, fratele unchiului meu, și doctorul Craiovei din epoca de glorie. Și eu stăteam în curte cu femeile, în timp ce bărbații urmăreau un meci la televizor. Se auzeau exclamații, înjurături cenzurate. *Geolgău, băga-te-aș în piz… Vezi, mă, că sunt și femei p-acilea! Te-aude ăla mic al meu! Gura, că ți-o plombez!* Azi, după ce am

consultat statisticile, cred că era vorba despre meciul România-Finlanda din preliminariile lui Mexic ‘86. Stăteam în curte și auzeam cum bărbații scandau numele lui Hagi și Mateuț, cei care dăduseră golurile. Am intrat în camera în care se manifestau ei și am încercat să le studiez mimica pentru a învăța cum se poartă un adevărat cunoscător în ale fotbalului. Pentru a avea replică la întrebarea *tu cine ești*? Și atunci l-am auzit pe taică-miu cum spune extrem de vehement că *domn’e Ștefănescu ăsta e om serios, domn’e. Bun, bun de nu se poate. Ce Hagi? Poate să ajungă mare jucător, da’ Ștefănescu ăsta e baza. Mie-mi place omul om și porcul gras,* zicea taică-miu. Și, chiar dacă nu știam mare lucru despre Ștefănescu, faptul că aflasem că joacă libero nu era o informație care să mă ajute și, de fapt, mai nimic nu avea un sens foarte clar, cu toate astea, zic, atunci când m-a întrebat Gogu ultimativ, bă, *ia zi cine ești?*, am răspuns *Ștefănescu.* El n-a fost tocmai mulțumit de răspuns. Gogu era Hagi și, dintr-odată, pentru că spusese asta primul, am avut impresia că mă are la mână cu ceva. Zâmbea superior, cu sensul de *ți-am tras-o, te am la degetul mic, neică!*

Am mai urmărit și alte meciuri de-atunci. Îmi amintesc doar că puneam întrebări tâmpite. De exemplu, la un meci internațional arbitrat de Igna, am intervenit și io în discuție întrebând la ce echipă din România joacă Igna ăsta. Și-mi mai amintesc sfaturile primite de la taică-miu despre cum poți să urmărești un meci pe un televizor alb-negru. Cum îi deosebești, cum un negru mai deschis dovedește că jucătorul în cauză are un echipament albastru, pe când un negru mai închis e semnul unui șort sau tricou roșu. Mai târziu, și-a cumpărat unchi-miu un TV color mare. În toamna lui 1988, în seara când România a învins Bulgaria la ea acasă cu 3-1, a fost inaugurat și a fost o senzație incredibilă să văd verdele ăla pe care se scurgea roș-galbenul tricourilor. Spre deosebire de transmisiile din

străinătate, unde era cu totul altceva.

Dar, hotărât lucru, momentul în care am început să devin specialist, fanatic în ale fotbalului, a fost primăvara lui ‘86, când Steaua juca cu Kuusysi Lahti. Și când Pițurcă a marcat golul calificării.

Din nou apăruse în clasă problema asta a identității. Cine din echipa Stelei e fiecare. Cu mine fusese ușor, pentru că aveam același nume de familie cu Tudorel Stoica, așa că soarta mi-era pecetluită. Gogu se mișcase, ca de obicei, mai rapid, și-și adjudecase identitatea lui Pițurcă. Asta avea să-i fie fatal mai târziu, pentru că, dacă la vremea respectivă, Pițurcă era, într-adevăr, un individ care, din indolența apărărilor, sau din alte cauze, marca aproape meci de meci, mai târziu el avea să devină un ratagiu sau *ratangiu* notoriu și gloria asta nefastă avea să se răsfrângă și asupra lui Gogu. Adică el, oricât și-ar fi dorit, oricâte eforturi ar fi făcut, nu mai putea ajunge, nu un fotbalist mare, dar măcar o pasă de Doamne-ajută nu mai era în stare să dea și asta numai pentru că avusese proasta inspirație să decidă că el e Pițurcă. Și asta îl marcase decisiv. Strigai la el, băi Pițurcă! și i se împleticeau picioarele, nu mai avea de ales și trebuia să rateze.

Mitu era Lăcătuș, pentru că avea o chică asemănătoare, gest de răzvrătire într-o epocă în care niște perciuni tăiați necorespunzător erau prilej să te scoată tovarășa în fața careului ca să fii jumulit bine de tot, dat de exemplu negativ.

Castravete era Iovan, parcă. Asta pentru că dădea niște agheuri formidabile și pentru că, la fel ca Iovan, folosea stângul doar ca să se urce-n tramvai.

Limbă devenise Duckadam. La el chiar se poate vorbi despre inspirație, premoniție, pentru că, la câteva săptămâni distanță de meciul cu Lahti, Duckadam avea să apere seria aceea formidabilă de patru penalty-uri care i-a adus lui Limbă

un prestigiu incredibil. Era privit cu alți ochi. El nu mai era Alifie, Limbosu, sau alte apelative jenante, era însuși Eroul de la Sevilla.

Belișca era Bărbulescu.

Orneață era Bumbescu sau Oagăru. Deși era nonviolent, faptul că se alesese cu porecla asta, îl obliga să dea la gioale în neștire. Deși, cum v-am spus, el era un om ca pâinea caldă.

Îl alintau profesoarele, mai ales aia de engleză, chiar se îndrăgostise de el, îi băga capul între sâni, îl trăgea de nas. Aveam impresia că, uneori, în momentele de tandrețe dintre ei doi, noi ceilalți din clasă suntem în plus, trebuie să o ștergem pe furiș și să-i lăsăm acolo ca doi porumbei.

Persi. Persanu. Pepsicanu. Ăsta era Majearu.

Bölöni. Balint. Belodedici. Identitatea lor chiar că nu-mi mai amintesc cine și-o însușise.

Semifinala cu Anderlecht, mai precis returul de la București, când *am învins* cu 3-0, a fost primul meci pe care l-am urmărit conștient în sfârșit de importanța momentului. Învățasem și cum se aplică regula *opțaidului,* cum zicea Tarabă. Era într-o după-masă când trebuia să fac și temele la matematică. Niște fracții subunitare, pare-mi-se. Uite că pot să reconstitui anumite zile în raport cu meciurile importante. O madlenă care deșiră tot restul zilei. Și în raport cu temele la matematică. După-amiaza aceea, când am învins Spania, aveam de făcut nu mai știu ce ecuații cu o singură necunoscută. Nu mi-a plăcut niciodată matematica și poate dragostea mea pentru fotbal a sporit și datorită concurenței pe care sportul ăsta o făcea unei materii serbede și antipatice.

În seara finalei de la Sevilla știu că am adormit înainte să înceapă prelungirile. Mă trezisem și-l vedeam din pat pe taică-miu cum forfotește prin cameră. Mijisem ochii, și el, când a văzut că m-am sculat, a venit imediat să-mi povestească

penalty-urile pe care le-am tot văzut după aia înregistrate la „Albumul Duminical“ și le-am reconstituit de nenumărate ori împreună cu Coștolo, un vecin mai mic decât mine, pe care îl puneam să-mi tragă la poartă ca să-mi formez reflexele. Avea 3-4 ani și un șut năprasnic. Costel îl chema, alintat Tele Santana, ca antrenorul Braziliei de care auzisem într-o revistă. Un program de meci al Sportului Studențesc cumpărat de la mare în 1982, imediat ce se terminase *España ‘82*.

Dimineața de după finală s-a remarcat prin două evenimente. Limbă venise cu revista *Steaua* și era foarte pătruns pentru noul lui statut de *Duckadam*. Persi spărsese un geam și o rănise pe soră-sa. Nu putea savura victoria pentru că avea remușcări, sau așa i se părea lui cuviincios să spună tuturor: că e un nenorocit, uite ce grozăvie a făcut.

Jucam fotbal enorm. Cel mai frumos meci, unu la unu pe stradă, unde găsești întotdeauna doi bolovani care să închipuie barele porților. Fotbal în nocturnă, când băgau ăștia de la primărie lumină la stâlp. Când era întuneric, umpleam un ciorap epuizat cu fân sau cu alte trențe inutile. Produsul rezultat se numea „șobolan“. Îl legam cu o sfoară, îl aruncam pe sârma de telegraf și-l hâțânam în fața celor care treceau pe stradă.

Erau meciuri întrerupte doar de mașini, sau de nea Ilie, care venea cu bicicleta de la coadă la pâine și ne punea unuia dintre noi întrebări de baraj de genul: între ce ani a domnit Ioan Vodă cel Cumplit, ce înălțime are Everestul, sau pe un’ se pișă găina?

Cele mai frecvente meciuri erau așa. Io cu Gogu într-o echipă, iar în cealaltă Tarabă cu Cotețu. Pentru că proveneau din familii dezorganizate amândoi. Io cu Gogu, din familii cât de cât normale. Le dădeam peste nas când ne enervam. Ca să nu mai zică nimeni că în comunism n-au existat clase sociale.

Le dădeam peste nas și „țigan borât“, de pildă, era un apelativ blând. Coteț mai avea 12 frați și un singur TV Sport la care se uitau toți. Imediat după revoluție, a reînceput să emită TVR2 și Coteț și frații săi vedeau acolo filme cu Chaplin și Joe Limonadă. Io cu Gogu nu prindeam TVR2. Chiar dacă proveneam din familii mai educate. Gogu chiar se dădea mare cu nea Walter, unchiul lui care lucra la Ambasada Elveției. Că era șofer acolo era mai puțin important. Avea mașină cu numărul CD, care se traducea prin corp diplomatic. Nea Walter îi mai spunea ceva despre Zürich, iar Gogu, când ne povestea nouă, pronunța *Țuic*.

Când mai apărea cineva, Bebică, de exemplu, îl puneam să-l culeagă de pe drumuri și pe fra-su, pe Bețivu, ca să ne echilibrăm echipele. Ăsta nu prea știa fotbal. Nu le avea. Mai ciobănaș. Nu-l interesa fotbalul, nu-i spunea mare lucru. Îmi amintesc, odată, cum încerca să ne explice că auzise la știri că Vialli e „cel mai baschetbalist“ dintre fotbaliști. Voia să spună că e golgheter, dar nu-i veneau vorbele așa rapid.

Câteodată, aveam invitați speciali din alte zone ale satului, pe Persi și Orneață, cu care jucam, evident, fotbal. Orneață, mai puțin. El avea mai mult treabă cu femeile.

Jucam fotbal și la Dihoru în curte. Asta a durat până când maică-sa a băgat cuțitul într-o minge a noastră și ne-am retras ambasadele, io și cu Dihoru, nu fără o umbră de regret, pentru că avea o curte extraordinară, cam cât un teren de handbal, o curte în care erau vreo câțiva peri și un cireș uriaș, altoit. Iar între pomii ăștia puteam să ne imaginăm câte porți voiam. De fapt, nu doar aici. Judecam orice teritoriu în raport cu un posibil teren de fotbal. Când mergeam în excursii, sau în concedii cu ai mei, orice câmp, orice poiană erau judecate în funcție de un unic criteriu. Acolo se putea juca sau nu fotbal.

Mama lui Dihoru nu era singura inamică a fotbalului, nea

Petrică ne alerga tot timpul când ne vedea, să ne mutăm mai încolo, să nu-i stricăm noi iarba de la poartă. Nici tac-su' mare a lu' Corina, nu mai știu exact cum îl chema, nu ne avea la stomac. Și nea Ștefan ne mai blestema. În ce-l privește pe nea Ștefan, am cu el o amintire superbă. Într-o seară, când se întorcea de la cârciumă și voia să intre în curte, s-a oprit la 2-3 metri de poarta deschisă, a studiat atent cam pe unde ar putea să pătrundă, și-a luat avânt și a plecat cu capul înainte, ca berbecul, exact în gard. Bănuiala mea e că văzuse două porți și intrase exact în aia care nu era.

Mai jucam fotbal pe terenul Doftanei Bănești sau „la pod", unde trebuia să ai grijă, pentru că la un șut mai energic se ducea mingea în apa Doftanei și o mai găseai vreun kilometru mai jos, aproape de Silișteunde Doftana se întâlnea cu Prahova și vârtejurile făceau ca mingea să se învârtă acolo în ochiurile apei. Jucam „în Dumbravă", „în Pod la Odaie". În Pod la Odaie erau adevărate expediții. Aveai vreo câteva dealuri de escaladat până în Miroslavu. Un loc unde fusese fund de mare odată demult. Găseai scoici în nisip. Scoici sfărâmicioase. Tarabă zicea că, odată, văzuse aici lupi. Și că pe Vasile, unul dintre unchii lui care se spânzurase, pe aici, prin Miroslavu îl mușcase o nevăstuică de coaie. Nevăstuicile erau niște animale despre care trebuia să știi că trăiesc undeva prin buturugi. Altceva e de prisos. Și, mă rog, că la intervale regulate de timp, te mușcă de coaie. Altceva nu mai știm despre ele.

La școală jucam cu Be-ul, care trebuie să recunosc, erau mai buni decât noi. Gherghi, Radu, Luci și Mucea în poartă. Erau mai buni și pentru că nu făceau niciun fel de concesie, se aruncau, se tăvăleau fără remușcări. La noi, erau mulți care se gândeau ce va să zică mama când se vor duce acasă cu nădragii rupți sau cu ghetele tocite prematur. Două luni era durata de viață a unor pantofi. Niște teniși au ținut odată o zi doar. I-am

târșâit pe terenul de handbal și n-a mai rămas nimic din ei.

La școală erau partide incredibile. Odată, jucau a X-a cu profesorii. Și, luat de val, începusem să strig *Haideazecea,* fără să înțeleg despre ce e vorba în propoziție. Era doar un fond sonor stimulativ. Să strigi alături de alți oameni presupune o solidaritate greu de definit și de imaginat pentru cineva care nu știe ce înseamnă fotbalul. Jucam cinci minute-n pauză. În curtea școlii, unde erau două terenuri, unul de handbal și altul foarte original, pe care ca să-l descriu îmi va lua ceva timp și spațiu tipografic. O poartă era pe latura unui unghi de 90 de grade, iar alta pe cealaltă latură. În curte era caldarâm peste care creștea un mușchi verde, moale. Asta se întâmpla toamna, pentru că după două-trei meciuri nu mai rămânea nimic din mușchiul ăla.

Îmi mai amintesc și un meci la Slobozia, un cartier al Câmpinei, când, noi, cei din Bănești, am bătut, și io am dat golul victoriei. La ei jucau și niște fete olecuță mai masculinizate. Io jucam sau pe extremă, sau la acoperire. Să am o perspectivă de ansamblu. Dacă mă gândesc bine, mi s-au întâmplat și alte chestii similare. Întotdeauna am stat în mașini pe scară, să supraveghez pe toată lumea, iar la școală mă așezam de obicei în prima bancă de la fereastră, întors spre colegii mei, să-i am permanent sub ochi.

Jucam fotbal și în casă. O masă micuță, care semăna cu o poartă de fotbal, unde trăgeam niște șuturi în trombă. Asta era o expresie care-mi plăcea. Jucam cu ghemuri de lână de-ale bunică-mii sau cu mingi de tenis de câmp. Geamuri sparte, bibelouri, glastre distruse. Astea pot fi considerate consecințele. În casă mai jucam și fotbal de masă. Toate cămășile aveau nasturi lipsă, pentru că aveam nevoie de un nasture mai mic pe post de minge. Și în urma unor șuturi în trombă, pierdeam mereu nasturii ăștia, pe care-i găseam ulterior pe sub pat sau pe

după dulap.

La Bușteni, distrusesem în vacanță toate geamurile unui solar, care erau înlocuite progresiv cu bucăți de carton sau cu plastic. Desfigurat, în curând nici nu mai arăta a solar, ci aducea cu un fel de baracă galbenă, de la bucățile alea de plastic. La Bușteni, prost era că, la fel ca în banc, erau casele în pantă. Oameni oropsiți, urgisiți de soartă, care nu puteau juca un fotbal de Doamne-ajută. Unde mai pui că echipa care ataca de la deal spre vale avea un avantaj nemeritat și nesimțit.

Jucam Americana, Săseasca, căreia îi ziceam *Șoseasca*. Jucam și cu Model, Dihoru și Șerban, care nu erau de pe strada mea, iar faptul că jucam și cu ei constituia un fel de disidență față de grupul de care aparțineam de drept, grup format din Gogu și Tarabă, ăsta era nucleul tare. Un fel de triumvirat. Model era foarte tehnic, dar era mic de statură. Șerban, moale, iar Dihoru avea foarte mult entuziasm și niciun pic de chemare pentru sportul ăsta.

Io stăteam pe stradă toată ziua, până când pe unul dintre ei îl striga mă-sa să vină la masă. Atunci, găseam alte grupuri. Mergeam la postul de control, unde jucau Țâcă și Chinezu, Volvo, Bărzoiu, Baboi și Limbă și unul mic și pistruiat al cărui nume nu mi-l mai amintesc, dar pot spune despre el că a inventat conceptul de *pasă uriașă,* când comenta un meci la care stătea pe bară. Țâcă avea vreo doișpe dioptrii. Trebuia să joci cu el atent, în așa fel încât să nu-l jignești. Pentru că oricărui mic incident el îi dădea o unică interpretare, de ce, mă, că nu văd bine?

Mergeam „La popice“ să joc cu ăia mari, cu Văleanu, Motanu. Când nu erau beți, erau chiar niște golani agreabili.

Chiulurile erau o plăcere incredibilă. Îmi amintesc o discuție dintre taică-miu și profu de geografie care făcea orarul. Taică-miu se ruga de el, poți să-mi bagi oricând ore, dar

nu miercurea după-masa, că sunt meciuri. Și la fi-miu la fel, vezi, bagă-i ceva muzică, desen, ceva lejer, că-l iau cu mine la cumnată-miu în oraș să vedem meciul la color, ca boierii. V-am mai zis că la meciul cu bulgarii i se făcuse inaugurarea. Când în echipa noastră apăruseră Sabău, Gică Popescu.

Ajunsese la soluția asta de compromis pentru că în zilele de miercuri, când erau meciuri și io învățam după-masă, mă îmbolnăveam brusc și mă rugam de ai mei să stau acasă să mă tratez. Cretă n-am mâncat niciodată, și nici nu cred că cineva a fost atât de inconștient să se hrănească cu așa ceva. În schimb, odată m-am lovit, din proprie inițiativă, cu piciorul de tăblia patului ca să mi se învinețească și să stau acasă să văd pe Dinamo cum îi nimicește pe Partizan Belgrad. Nu mi s-a învinețit pe loc, abia la vreo trei zile distanță, când oricum nu mai era niciun meci. La data jocului, oricât am încercat să șchiopătez, nimeni n-a luat de bune văicărelile mele și a trebuit să merg la fizică, chimie sau ce mai aveam io atunci. Fizica a fost prima materie unde am încasat o medie de 8, chestie care a constituit o adevărată tragedie în familia mea.

Mai târziu, de la atâta mimat boala, chiar m-am ales cu niște streptococi în gât și a trebuit să fac Moldamin. O chestie destul de nasoală.

La meciuri, plecam acasă la Mitu. Acolo am văzut România-Bulgaria, când am luat bătaie cu 3-0 acasă, al doilea și ultimul meci al lui Constantin ca antrenor la națională. Am mai văzut Craiova cu Omonia Nicosia, Victoria în cupele europene. Aveau jucători cu nume frumoase, Uleșan, Țâră, Laiș, Szekely. Și de la desene animate plecam sâmbăta la prânz. Aveam agricultură cu Pipina, o profă fără niciun pic de autoritate. În rest, am avut profi buni. Pe profu' de mate mi-l amintesc cum, rar, ce-i drept, mai venea lovit în aripă la clasă, îl recunoșteam după părul pleoștit și zicea, mă, vouă nu vă e foame? Că mie mi-e. Trag o

fugă pân' acasă să bag ceva pe sub nas. Între timp, Stoica, ieși la tablă și rezolvi problema 4 de la pagina 47.

S-ar putea reproșa că povestesc destul de multe chestii care nu au legătură cu fotbalul. Explicația demersului constă însă în aceea că, la ora aia, fotbalul avea legătură cu orice.

Învățasem limba bulgară și, *draghizlitili priatili*, chiar puteam purta discuții destul de convenționale. Îmi povestea o tipă că prietenul ei englez învață limba română dintr-un ghid de conversație și, din când în când, o abordează prin casă, domnișoară nu știți unde se află cea mai apropiată poștă? Puteam ține discursuri în care pronunțam cu tonalități diferite nume de jucători, Balakov, Stoicikov, Iskrenov, Mladenov, Ghetov. Vedeam finala Cupei UEFA cu pureci. Campionatul European din Germania din 1988 l-am văzut tot acolo. Nu înțelegeam mare lucru, a doua zi la școală aflam că, de fapt, Italia a bătut Rusia cu 2-0, nu cu 2-1, și că golul nu se validase, dar pe antena mea tocmai se odihnise o pasăre și nu deslușeam prea bine ce se mai întâmpla.

Bambilici, trosbal, cu o minge de 35 care să sară. Erau două feluri de mingi. Care sar și care nu. Odată, am lăsat o minge la soare și, pentru că habar n-aveam de legile fizicii, când am văzut-o umflată, am zis că cineva a venit și mi-a făcut o surpriză, mi-a umflat-o incognito.

Dar, cel mai important mi se pare următorul fapt, când eram bolnav, o gripă banală să zicem, pentru că eram ipohondru, îmi ziceam că o să mor, că n-o mai duc mult, și nu de moarte mă cutremuram, cât de faptul că nu mai apucam să văd semifinala Steaua-Galatasaray. De-aia începusem să citesc cărți despre viața de după moarte, despre nemurirea sufletului, pentru a vedea dacă în condițiile alea aș fi fost capabil să ascult măcar la „Fotbal minut cu minut“ ce avea să facă Steaua cu Galatasaray. *Prost să fii, noroc să ai, să pici cu Galatasaray* se

zicea printre suporterii dinamoviști care cel puțin pe strada mea erau rari sau chiar lipseau cu desăvârșire. Aveau mare importanță strigăturile astea și trebuia neapărat să le crezi. Se zicea: *În anul 2000, Steaua va muri, Victoria la pomană, Dinamo campioană*. Și dacă așa se zicea, dacă rima, trebuia ca prezicerea asta să se adeverească cândva. Mai precis, în anul 2000, dar atunci, noi vom fi fost deja bătrâni, vom avea 22 de ani și deja nu va mai conta. Mai ales că se preconiza că va veni și sfârșitul lumii. Deja nu mai conta așa de mult ce va fi atunci.

După finala cu Milan, 0-4, a Stelei, finală comentată de Țopescu, despre care niciodată n-am înțeles de ce se spunea că a fost un mare comentator când el nu era decât un individ rigid și plin de clișee jenante, după finala aceea, zic, n-am mai fost stelist. Și, împreună cu Gogu și Tarabă, am început să ne căutăm o altă apartenență. Am devenit pentru scurt timp petroliști, celebra tripletă Greaca-Catinca-Bâșcă. Apoi mi-am adus aminte de Sică Frânculescu și, cumva ca un fel de obligație de familie, am reînceput să țin cu Craiova. Și Craiova nu m-a dezamăgit. A câștigat cu Steaua, cu Dinamo, anul următor lua Cupa și Campionatul.

Toți făceau mișto de mine că țin cu Craiova, împiedicații ăia cu praz în jambiere. Ciurea, Badea, Bica, cine sunt și ăștia? Orneață zicea, de-al dracului, că el ține cu Dacia Unirea Brăila, o echipă nu tocmai rea la vremea aceea.

După care am văzut sute, poate mii de meciuri de fotbal; expedițiile în Pod la Odaie, sau în grădină la Iordan s-au rărit. Puține dintre partidele pe care le-am văzut după ‘90 le mai țin minte. Doar un dribling, o fază rătăcită, dar, oricât m-aș strădui, nu mai pot asocia meciul cu un moment important al vieții mele. Nu s-a mai întâmplat niciodată ca la meciul acela dintre Steaua și Glasgow Rangers când, pentru noi, meciul începea la 12, când veneam de la școală. Începea cu un *folbal*, cum zicea

Tarabă, un *folbal* în grădina aia de vizavi de casa mea, continua, între 3 și 5 cu vizionarea partidei, după care se prelungea până noaptea târziu cu discuții despre, împreună cu nea Vali, nea Doru. Cu șuturi la poartă și cu o Șosească ca la mama ei.

---

[2] Cf. Ioan Chirilă, *Finala se joacă astăzi*, Editura Uniunii de Cultură Fizică și Sport, 1996, p. 211.

Jurnal

Editura Polirom
volum apărut postum
Colecția: EGO-GRAFII
Anul apariției: 2006
ISBN: 973-46-0230-6
Nr. pagini: 200
Format: 120x185 mm

Nota editorului[10]

Publicarea postumă a unui jurnal de scriitor, mai ales în condițiile în care dispariția prematură a autorului a provocat atâta emoție în lumea culturală, ridică anumite probleme pentru editor. Iar prima problemă, și cea mai importantă, este cauzată de faptul că, autorul nemaiputând fi consultat asupra textului, este dificil de intervenit în zonele confuze (altfel, inerente în scrierea unui jurnal nedefinitivat pentru publicare). Pornind de aici, sunt necesare câteva precizări.

Mai întâi, este necesar să specificăm faptul că Sorin Stoica și-a conceput *Jurnalul* într-un mod interactiv, el scriindu-l de-a lungul anului 2005 și trimițându-l, prin e-mail, unui grup de prieteni pe tot parcursul redactării sale. Din acest motiv, cititorii vor descoperi adresări directe către un public care putea reacționa imediat, precum și o familiaritate explicabilă în acest context. Totuși, trebuie menționat faptul că din forma jurnalului care a ajuns la editură spre publicare lipsesc anumite date, anumite mailuri pe care autorul le adresa cititorilor săi din amintitul grup. A fost, se înțelege, opțiunea lui să nu cuprindă în *Jurnal* toate acele mesaje.

Apoi, dat fiind că drepturile asupra publicării operei aparțin părinților autorului, cu domniile lor am ținut legătura în timpul procesului de editare a prezentului volum. Astfel că, la rugămintea părinților, au fost eliminate anumite pasaje din *Jurnal*, care puteau, în opinia legatarilor lui Sorin Stoica, să aducă atingere imaginii unor persoane, în special din Bănești,

Prahova, satul de origine al scriitorului. Am acceptat toate acestea pe considerentul că publicarea *Jurnalului*, fie și cu unele pasaje lipsă, este preferabilă unei „tăceri“ editoriale care ar fi reprezentat o nedreptate la adresa memoriei prozatorului Sorin Stoica.

O ultimă precizare se referă la „Addenda“ volumului: am considerat că este bine-venită publicarea interviului pe care prozatorul l-a acordat scriitorului Florin Lăzărescu pentru *Suplimentul de Cultură* (nr. 25, 14-20 mai 2005), dat fiind că temele discuției se apropie de cele cuprinse în *Jurnal*. Împreună, pot contribui la crearea unei imagini a celui care a fost Sorin Stoica. Deocamdată, doar prin câteva tușe. În timp însă, ne rămâne să sperăm, o imagine cât mai aproape de ceea ce merită unul dintre cei mai talentați scriitori ai ultimilor ani din spațiul literar românesc.

---

[0] Notă scrisă de Lucian Dan Teodorovici pentru ediția apărută în 2006 la Editura Polirom (n. ed. – 2012).

28 mai 2005

Păi, ce să fac? De implicat mă implic în chestia asta legată de sănătate. De exemplu, de dimineață am stors la storcătorul de fructe niște orz. Apoi, vorba lui Mălăele, am aruncat terciul ăla, afară de un pahar pe care l-am băut. Mai am un pahar până diseară. Trebuie s-o țin așa vreo 20 de zile. O să-l trimit pe taică-miu pe câmp să caute orz de 15-20 de cm. Pe care îl voi bea.

Partea proastă e că trag toți de mine ca să merg la nu știu care doctor, la bioenergeticieni… Mi l-a recomandat cineva pe unul din Vălenii de Munte, am citit o carte a lui, am răsfoit-o, de fapt, și când am auzit că ăluia i se par utile în jur de trei clisme pe zi, am zis noapte bună, io așa ceva nu fac. Plus că omul din Văleni se spală pe față cu urină, își masează părul cu urină. Sau pișat, mă rog.

Nu știu, io mă simt bine, sunt de o săptămână și ceva acasă, dar mai am sângerări noaptea, nu e nimic violent, doar că e neplăcut. Mă scol, scuip un pic de sânge și mă culc la loc.

Cât despre Vintilă, în primul rând mi-a lăsat impresia că vrea postul ăsta neapărat. A și scris de nu știu câte ori despre. Apoi la GDS, la dezbatere, am stat lângă el și fierbea, mă înghiontea, domn’e, aici vorbesc doar cei care stau în mijloc sau microfonul ajunge și pe margine? Și-a dorit, asta e impresia.

În ce mă privește, sper să se găsească un post și pentru mine pe acolo. O să încerc să mă fac util. Chiar dacă teren nu pot face acum, decât în spital (și ar putea ieși ceva gen Goffman), cred că măcar pot citi, pot scrie chestii mai teoretice,

pot face muncă de birou. Am mare nevoie de o carte de muncă, pentru că mai am ceva tratament de făcut, ceva analize. Problema e că, dacă e să mă angajeze, Vintilă ar trebui să ignore o eventuală hârtie de la medicul de familie care să spună, fals, că nu sufăr de boli cronice ș.a.m.d. Adică mă simt puțin impostor, dar nu e prima dată când scriu cărți în timp ce sunt sub tratament și ceva mai citostatic.

În rest, îmi apar cronici gârlă, interviuri, un interviu, de fapt, ca să fiu sincer. Și vreo șase cronici.

Citesc nu cât mi-aș dori, pentru că mă uit ca boul la televizor la tot felul de măscărici. Ieri a venit Filo pe la mine, în drum spre bunicii lui de la Brebu. Sper că săptămâna care vine să ajung și io prin București să trec și pe la târgul de carte. Stând la țară de vreo nouă zile, îmi pot da seama cât de alăturea cu drumul e discursul etnologilor. Sunt atâtea chestii de analizat, nu tradiții și alte căcaturi. De pildă, încălzirea centrală, recentul scandal cu abonamentul la gaze. Și altele. Anul ăsta fac la facultate o chestie legată de căpșunari. Îi omor pe studenți dacă nu găsesc niscai căpșunari. La mine în Bănești, de pildă, comuna Bănești care e formată din satele Bănești și Urleta, doar în Urleta sunt vreo 500 plecați în Spania. Din 2.500 de inși.

Un dialog superb. O vecină cu care am fost coleg de școală, deci cam de vârsta mea, îmi spune că fratele ei a înnebunit, că vrea pantofi albi. Fratele având cam 22 de ani. Mă uimește, iete, domn’e, cât bun-gust! Când-colo, fata continuă, i-am zis, păi, pantofi albi îți trebuie ție! Adică ăia se asortau la Mercedes, la BMW, și ăsta mic nu avea moacă pentru așa ceva. Nu era suficient de rafinat, stilat. Un fel de logică socială a bunului-gust, nu știu cum să zic, pantofii albi sunt frumoși pentru că sunt purtați de oameni pe care io îi admir. Care oameni sunt, de fapt, niște cretini violenți.

Vă mai scriu io. Deocamdată prioritatea e să vorbesc cu

Vintilă despre un eventual post al meu. Să vedem.

3 iunie 2005

Ieri s-au împlinit trei săptămâni de când sunt în exil la țară, la Bănești. Nu mi s-a mai întâmplat să stau atât pe-acasă din liceu. Nu mi s-a mai întâmplat de foarte mult timp să stau așa și să mă uit în curul lumii.

Scriu ca să nu putrezesc. Până acum am citit și n-am scris decât niște articolașe. Am citit orice, de la *Formula As* la tot felul de chestii despre Junimea. Am citit aici, unde mi-am găsit un soi de nouă capsulă cosmică, să zicem. Am recitit viețile lui Eminescu și Caragiale, amintiri de la Junimea și chiar mă bate gândul să scriu un scenariu sau o povestire despre perioada când Eminescu era cu nervii zdrențe și se lua de oameni pe stradă, vorbea porcos cu cucoanele și era dat afară din cârciumi, pentru că se dovedea a fi un element recalcitrant. Oricum, toate ecranizările cu Eminescu sunt niște aberații cu Adrian Pintea încercând să fie profund și plonjând în ridicol. Eminescu era mai mult bizar decât profund și un actor potrivit pentru perioada lui de rătăcire ar fi Dorel Vișan. Nu din ăștia obsedați de simboale.

În spital mi-au dat oamenii ăia niște medicamente care mă făceau să închid ochii și să am un fel de halucinații. Închideam ochii și îmi apărea un ecran pe care îmi puteam imagina tot felul de scene, le puteam influența desfășurarea. Foarte interesant. Acum pot să scriu și o să scriu pentru că merită.

Nu se întâmplă mare lucru p-acilea. Până la 12 e totul monoton, mai ies șomerii să discute câte ceva. La 8 trece lumea

la magazin să ia pâine, eveniment pentru care unii se îmbracă de gală.

După ora 12, o altă perioadă de lâncezeală. Cum inspirat spune revista *Formula As* sau *Formula Ass* în fiecare șapou al reportajelor, *timpul parcă a încremenit*. Niște oameni fără imaginație și ăștia de la *Ass*.

Am citit azi un interviu în *Observator cultural* cu Filip Florian, care a avut șase ani de exil la Sinaia și cel puțin aparent e normal psihic. Lucrul e îmbucurător.

Am ajuns expert în problema ziariștilor răpiți și mă suspectez de tendințe meschine, pentru că îmi doresc ca Marie Jeanne să fie implicată. Cunosc destul de bine tipul uman și nu am decât dispreț. Am avut colegi sau studenți copii de senatori, prefecți, crescuți mult prea repede, cărora începe să le pută orice. Gata să facă orice fel de învârteală, cinici și destul de subțiri dacă îi iei la întrebări. Niște oameni consumați prematur.

După ora șase, iarăși se animă peisajul, se strâng babele pe la porți și nu poți ieși din curte fără să te întrebe unde pleci așa, fără să le spui și lor, cum îți permiți să le ascunzi așa treburi interesante.

Noaptea mai urlă câte un bețiv trist pe stradă.

Mă rog, acum am niște nopți ceva mai liniștite. Mi-au trecut sângerările. Am avut vreo trei nopți agitate. Într-una am ajuns pe la Urgență, în altele, o asistentă din vecini a venit să-mi facă niscai injecții, să mă oblojească.

Scriu ca să nu o iau razna. Probabil o să vă mai scriu cât de curând, încercând să găsesc și io un Lucian Raicu, așa cum a avut noroc Emil Brumaru.

4 iunie 2005

Azi m-am hotărât să vă scriu despre nea Sterică. Ieri am încercat un fel de „Bănești minut cu minut“ care a scăpat din vedere că de două ori pe săptămână vine nea Sterică dimineața la 9 cu laptele.

De obicei, la țară, oamenii care au vacă vând lapte și pun în curte sticle legate la gât cu sfori de culori diferite pentru a-și recunoaște fiecare sticla lui. Cetățeanul trece dimineața pe acolo, lasă o sticlă goală și ia sticla plină cu lapte. Sterică ăsta face excepție. El pleacă în fiecare dimineață prin sat cu 10-15 kile de lapte și le depune pe unde are clienți.

V-am zis că e foarte greu să ieși pe poartă fără a avea un pretext, un răspuns pregătit pentru curioșii care te întreabă, unde plecași, bă? Și trebuie să le dai socoteală. Sterică a rezolvat problema asta foarte inventiv.

În altă ordine de idei, am auzit copii pe stradă cum se strigă între ei, băi Munaf. Acum câțiva ani se strigau între ei Ocalan sau cum se pronunță numele kurdului ăsta, Ocealan. Hayssam nu e nimeni. Dar e interesant cum apar poreclele. Puștii joacă fotbal, își trag la poartă și urlă, pase, băi Munaf! Așa, Ocealane, ‘te-n cur pe mă-ta! Stai la pomană ca bou’! Copilăria mea a însemnat 80% fotbal. Acum, procentul pentru puștii ăștia s-a redus simțitor.

În ultimul timp nu prea mai visez. Acum vreo trei luni aveam vise superbe. Aveam 40 de grade temperatură și, după ce am văzut pe HBO *All that jazz*, am visat pur și simplu un film

muzical. Eram la MȚR și îl visam pe Cosmin cum cântă, dansează prin birou. Totul, cu un firesc năucitor, mai ales că vocea lui Cosmin e destul de puțin antrenată să facă față unui muzical. Și visam și versurile care aveau rimă, substanță. Pip, pompierul, mai dansa și cânta. Ceva despre Giurescu.

Apoi, la câteva zile distanță, am visat că eram cu Filo într-o barcă în care vâsleam pe stradă printre mașini, îndreptându-ne de la MȚR către Piața 1 Mai. Și mergeam cu o viteză considerabilă, până când, într-un moment de luciditate, am urlat la el, bă, cum mama dracului punem frână. Era greu cu vâsla pe asfalt să proptești barca undeva.

În ultimul timp, am vise banale care nici măcar nu merită memorate. I-am visat pe ziariștii răpiți. Și apropo de Marie Jeanne, am impresia că face parte din acea categorie de femei care înjură folosindu-se de expresia „Ce pula mea!“.

5 iunie 2005

Una dintre cele mai interesante chestii care mi s-au întâmplat în ultimul timp s-a petrecut în spital, unde am avut coleg de cameră un oltean. Oltenii sunt o nație de oameni uimitoare. Toți colegii pe care i-am avut și erau olteni sau oamenii pe care i-am cunoscut și aparțineau speciei ăsteia aveau ceva forfotitor, o neliniște nesănătoasă, o agitație permanentă, că îți venea să îi legi de un scaun, stai dracu' acilea și ciocu' mic! Aleargă, se agită, pentru că se tem să gândească.

Și ăștia la fel. Olteanul nu venise singur, ci împreună cu nevasta, nora, fiul și încă un nepot care avea mașină să-i aducă pe toți cinci. Oltenii sunt o nație de cuceritori, putem detecta la ei o tehnică aparte de ocupare a teritoriului. Cum au intrat, au umplut salonul. Toți cinci, ca să nu se simtă capul familiei singur. Și stăteau în permanență cu el. De fapt, nu stăteau, cum spuneam, ci forfoteau, olele, ce e, mânca-ți-aș, balta aia? Lacul Fundeni! Olele, vericule, tre'ia să venim să dăm la pește!

Noaptea, cei doi masculi au dormit în mașină, în curtea spitalului, printre hoituri de câine putrede, iar nevasta și nora s-au înghesuit în același pat dintr-un salon alăturat. Veniseră de acasă pregătite cu halat, papuci. Tot spitalul parcă se transformase într-un spital oltenesc. Doar la țigani am mai văzut așa ceva, la cardiologie, când se opera un bulibașă și venise tot tribul să bocească la nevoie sau să chefuiască dacă supraviețuiește ăla bătrân.

Culmea a fost că oltenii ăștia, deși stăteau până noaptea la

11-12 cu capul familiei, mâncau pe pat, acolo, spărgeau câte o ceapă de parcă erau pe câmp, la un moment dat mi s-au confesat (nora, mai precis) că e prea multă vânzoleală prin spitalul ăsta, prea mulți care n-au nicio treabă și nu-și dau seama că sunt oameni bolnavi aici totuși și au nevoie de liniște.

Cum să spun, nevasta trebuia să stea ca să evite bârfele conform cărora și-a abandonat soțu' la greu. Nora trebuia să rămână pe baricade, pentru că nevasta era cam bătută în cap și nu se prea descurca ea cu niciunele. Stătea acolo mai mult ornamental. Nepotul trebuia să stea pentru că avea carnet, iar unul dintre fii probabil tot dintr-o obligație din asta tâmpită, pentru că nu se remarca prin nimic deosebit. Doar prin aceea că în loc de EKG întreba pe cineva unde mă-sa se face KGB-ul ăla.

Toată agitația ăstora m-a făcut să nici nu mai simt mirosul îngrozitor al altui coleg de salon care, săracul de el, avea o infecție și puțea de-ți venea să vomiți.

Oricum, ideea era că oltenii ăștia au pus stăpânire pe spital, aveam patul lângă oltean și trebuia să stau într-o rână, pe o muche, ca să le fac loc și la doi-trei mâncători de praz. Pe patul ăluia cu infecția nu se puteau așeza, pentru că nu se putea respira în zonă. Așa că, nu știu cum dracu', dintr-un spital ieși mai extenuat decât ai intrat.

N-am nimic împotriva oltenilor, dar, vorba aia, nici în comun. Sper să se înțeleagă că oltean nu are aici o accepție geografică.

În rest, vreau să vă spun că am terminat de citit o carte, *R'Estul și Vestul*, a Mihaelei Miroiu și a lui Mircea Miclea, ministru al Educației. O carte cu titlu după Cristian Tudor Popescu și care carte nu știu ce vrea, ce urmărește ea… Un schimb de mailuri din '99-2000. Cartea probabil nu a fost publicată până acum pentru că Miclea nu era ministru. O fi

priceput ca psiholog, Mihaela Miroiu la fel ca feministă, dar ce scriu aici e de o banalitate cruntă și, repet, apariția ei nu se justifică decât prin aceea că domnul ministru dorea să arate că știe să scrie. O boală mai veche. Vezi Radu Vasile, care a publicat poezii sub pseudonimul Radu Mischiu pe vremea când era prim-ministru. Sau Iliescu, care publică de nu se mai oprește.

6 iunie 2005

Cea mai tare chestie din ultima vreme am auzit-o de la cineva care se plângea că fii-sa nu are cu cine să se joace. Că majoritatea copiilor ăstora de pe stradă ar fi niște avorturi nereușite. Ar fi mult de comentat – ca și cum, dacă un avort e regretat, taxat ca fiind nereușit, atunci avortul e ceva mai dezirabil decât un ghimizdroc născut la termen.

Am râs vreo jumate de oră când l-am auzit. Să râd e o chestie extrem de riscantă și, în ultimul timp, prohibită. Râsul e extrem de nociv pentru plămâni. Un efort mult prea mare. Așa că e mai bine să nu.

Am devenit om serios din motive medicale.

E foarte greu să te abții să râzi. Aseară încercam să citesc *Bibliografia generală* a lui Mircea Horia Simionescu, râdeam de mă zguduiam și, cum ziceam, îmi e total interzisă chestia asta. Până la urmă, vreau să duc la capăt cartea lui MHS, dar nu știu cum. Doar zâmbind. Și e greu.

Am învățat să mă exprim esențializat, fără să spăl varză inutil, să merg cu discursul direct la țintă. Oricum, cu mulți oameni de pe-aici nu prea am ce vorbi. Îmi mai place să-i ascult, dar simt că nu am ce să le spun.

Public într-un ziar din Câmpina niște articole grupate într-o rubrică, *Aberații de bun-simț*. Vecinii mai citesc, apoi îmi spun că ei cumpără ziarul doar pentru că public io acolo și mă exprim pe înțelesul omului simplu. Când încerc să-i descos, văd că n-au priceput absolut nimic. Până și unchi-miu se luase de

mine că, bă, tu te-ai luat de Eminescu în ultimul articol? Ca să știe, îmi dă o labă peste bot sau putem continua conversația? Spuneam în articol că n-am încredere în poporul care-i votează în sondaje pe Eminescu și pe Arșinel drept cei mai iubiți români sau artiști români. Chiar așa s-a întâmplat într-un număr al *Jurnalului Național*. Și unchi-miu mi-a confirmat ipocrizia asta prin agresivitatea cu care încerca să mă tragă de limbă cum că ce-am io cu poetul național. Adică îl votezi pe Eminescu pentru că așa e bine, apoi treci la ce-ți place ție, Copilu' Minune și Mircea Radu. Te speli pe mâini și îți reiei vechea identitate.

Sunt lucruri de care aș râde din toată inima, dar, cum v-am spus, nu-mi dă voie medicul.

7 iunie 2005

Evenimentele de ieri au fost că a plouat și un câine din vecini a intrat cu picioarele când în vaselină, când în ciment și a trebuit să fie tuns pentru a nu se transforma în statuie încă din timpul vieții.

După ce-a plouat, pământul a rămas roșu. Chestie foarte deprimantă pentru cei ca mine, care sunt obsedați să mănânce sănătos în ultimul timp. Adică, de unde mă-sa roșul ăsta? Și, clișeul care intervine în orice discuție despre vreme, sănătate ș.a.m.d.: Să știi, bre, că e ceva în aer!

Începe să-mi pese tot mai mult de alt clișeu – natura. S-au dus dracului cireșele, au toate un fel de pete, găuri negre să zicem, un măr s-a uscat, caisele sunt deja stricate, în schimb recuperăm pe altă parte, pentru că se fac prune. Dacă ducem raționamentul mai departe, rezultă că se face țuică și asta înseamnă că va crește natalitatea.

Ziceam că mulți copii de aici, de la țară, sunt mai mult niște avorturi nereușite. Mai fac copii doar handicapații. Unul Calotă, de pildă, are vreo șapte ani de când s-a căsătorit cu o altă handicapată – șapte copii. Îi spun handicapată pentru că chiar asta e.

De câte ori mă întâlnesc cu Calotă, îmi zice să scriu la ziar despre el, cât de rău o duce, că un copil are cataractă. Nu am curaj să-l întreb de ce dracu' a făcut atâți copii, dar când cineva mai cu tupeu îl ia la rost, răspunsul e că așa a dat Dumnezeu. De multe ori anticipează el întrebarea și se scuză cum că nu

poate face nimic atunci când e vorba de voința divină. O să toarne copii până când o să-l castreze careva, vreun doctor lucid – sau vreun Ciomu va acționa ceva mai radical.

Foarte puțini oameni normali au copii în Bănești. Doar neamurile lui Calotă, Drăgan, Mihalache toarnă câte zece-unșpe puradei. I-am spus lui taică-miu că, în curând, școala din Bănești o să se transforme în școală ajutătoare. Oricum e un dezastru și la școală. Clasele a opta adună toți repetenții de până atunci pentru a ieși la numărătoare barem 18-20 de copii și pentru a nu dispărea catedre. Jumătate din clasă sunt repetenți.

L-am ascultat ca prostul aseară pe Băsescu cum bătea câmpii. Cum trece timpul, am tot mai mult dispreț pentru alde Marie Jeanne Ion și toți șpăgarii din presă. Adevărul e că presa e plină de analfabeți și inși cu o moralitate dubioasă, mulți produși chiar de facultatea pe unde mai predau și io. Indivizi care nu se pricep la nimic. Uneori mi se face jenă că am contribuit și io la sporirea numărului de vite încălțate din presă.

La un examen de licență de acum vreo câțiva ani, o absolventă destul de cretină a pomenit ceva despre hermeneutică. La care un profesor, ce bănuia că aia habar n-are ce e aia hermeneutica, s-a ridicat de pe scaun mimând revolta și s-a scandalizat, domnișoară, hermeneutica e o îngrozitoare înjurătură de mamă, în condițiile astea io nu mai pot rămâne în sală!

Într-un final, studenta a început să plângă, jurându-se că nu a vrut să jignească pe nimeni. Profesorul respectiv a murit, iar asistenții care au rămas azi în facultate sunt și mai proști decât domnișoara respectivă.

13 iunie 2005

Am revenit după vreo patru zile de spital, așa cum trebuie să mi se întâmple o dată pe lună. M-am întors în Bănești și am regăsit același sat, cu un ritm al vieții mai potrivit pentru lăuze. Dacă nu aș avea calculatorul, ar fi de rău. Calculatorul, cel mai bun prieten al omului, cum zicea nu mai știu cine. Sper să stau pe aici câteva zile, după care să pot să mă întorc în București.

Azi m-am externat și, când mă pregăteam să plec, dau de oltenii mei, care veniseră din nou în formație completă cu pacientul familiei. Roiau, scotocitori, cu ochii-n șapte, ca niște oameni care sunt convinși că trebuie să fie mereu atenți la orice detaliu, pentru că lumea e plină de oameni dubioși, se pot întâmpla chestii neprevăzute și lor nu le va explica nimeni ce se petrece. Așa că trebuie să stea permanent la pândă. În haită, de preferință câte cinci-șase. Titlul cărții lui Cușnarencu e bun aici – *Tratat de apărare permanentă*. Oricum, 10% dintre cei internați făceau parte din familia olteanului.

Și o întâmplare din spital merită povestită. Nu de acum, ci din martie, de la Filaret, pentru că experiența mea spitalicească nu începe de ieri-de alaltăieri. Trebuia să-mi facă o injecție o asistentă mai jucăușă, mai zglobie, așa, și nu dădea de venele mele. Se chinuia, până când decid să mă scuz, ce să fac?! Am și io vene mai pudice! Când aude cuvântul, își scoate ochelarii, hopa, ce cuvinte folosim! Ce meserie aveți dumneavoastră? Am bălmăjit ceva, n-am vrut să-i spun din prima, la care ea a aproximat. Io cred că lucrați în cultură. Nu ați fost adus la spital

de doctorița Mitrea? Că băiatul dânsei se ocupă de chestii din astea culturale. Hopa, fac și io, dar cine e băiatul doctoriței Mitrea? A, păi nu știți? Cântă la o formație – Ro-mania!

Și astea fiind înțelese prin treburi culturale, poate e clar de ce nu e bine să te dai prozator în public. Pentru că prostul zice că, dacă îți prezinți așa carte de vizită și el n-a auzit de tine, atunci precis ești un mincinos și n-are ce discuta cu tine.

14 iunie 2005

Îmi dau seama că aici, acasă, nu mă pot comporta decât ca un copil. Oricum n-am fost io niciodată matur, dar aici infantilismul meu e ridicat la cub. Tot ce mă înconjoară sunt obiecte ale copilăriei, amintiri de atunci, unele căcăcioase, altele superbe. De exemplu, îmi aduc aminte, când mai dau drumul pompei din curte să stropesc grădina cu un gest foarte precis, ținând palma sub jet, îmi aduc aminte că în copilărie, când mai vedeam pe cineva spălându-se la pompă sau într-un lighean, undeva, nu mă puteam deloc uita la el. Trăiam cu impresia că oamenii au la subțioară o gaură, un hău scârbos care nu se știe prea bine unde duce.

Naivități cu imaginație. Îmi doream foarte mult atunci un mixer despre care văzusem într-un film că se folosește pentru a prepara frișca. Și trăiam cu impresia că nu mai trebuie să adaugi nimic în mixerul ăla, niciun fel de lapte, lapte praf. Mixerul e un obiect magic care la orice oră produce o frișcă de nota zece.

Toate se îngrămădesc în minte. Se bulucesc. Dimineață am fost până la un cireș, care are doar niște cireșe jegoase, imposibil de mâncat, și mă uitam așa, ca prostul prin grădină. Și mi-am adus aminte cum, pe la 14 ani, eram îndrăgostit de o vecină tot de vârsta mea. Și mi-a pierit orice sentiment când am văzut-o, tot din cireș, cum, împreună cu o prietenă de-a ei cu un an sau chiar doi mai mică, șutiseră o sticlă de țuică și se ascunseseră în fundul grădinii să deguste în liniște. Io, din cireș,

vedeam totul. Și îmi venea să vomit.

Am visat azi-noapte patru șoareci morți cu cracii în sus, țepeni. După care, dimineața, am citit că patru căni de ceai de coada șoricelului pe zi fac foarte bine. Acum, când scriu, o beau pe prima. Nu are gust rău, dar nici bun. Nu știu dacă îmi va face bine, dar nici rău nu cred că poate.

În altă ordine de idei, mă bate gândul să scriu o proză despre ce mi se întâmplă apropo de faptul că nu prea mai pot să râd. Un personaj care să nu mai poată râde. O să mă mai gândesc.

16 iunie 2005

M-am bucurat foarte tare ieri, când am citit ce a scris Cătălin Sturza în *România literară* despre cartea mea. Eram singur în curte, cei ai casei fiind duși fiecare pe la treaba lui, nu aveam cui arăta ziarul, pentru că nici pe altcineva mai inteligent nu aveam prin preajmă. Vecinii, dacă m-aș fi dat mare față de ei, s-ar fi uitat suspicioși la mine, că nu se poate să te bucuri. Precis urmăresc altceva, am alte intenții nu tocmai curate.

Oricum, ăștia nu cred că io am scris vreo carte. Cine știe, mă laud așa, ca un iresponsabil. Și articolul dacă l-ar fi văzut, precis ar fi crezut că e vorba despre altcineva. Cel mai tare mă calcă pe nervi că, dacă îi spui cuiva că ai scos o carte, a doua sau a treia întrebare care urmează în funcție de imaginația individului e, bă, da îți iese și ție ceva la golaveraj din treaba asta? Mă rog, sunt și câțiva care chiar au citit, care urmăresc ce scriu io în ziarul din Câmpina și chestia asta chiar mă flatează, dar marea majoritate mă suspectează de impostură. Precis altcineva îmi scrie textele. Nu se poate ca ghimizdrocul ăla, care juca fotbal toată ziua pe stradă, căruia îi intrau mucii în gură, să ajungă să scrie.

N-am față de intelectual, asta e situația. Cum fac rost de bani, îmi cumpăr un costum și n-o să mai înjur nici măcar în scris.

18 iunie 2005

Pe zi ce trece, am impresia că legătura dintre scris și boală e tot mai evidentă în ceea ce mă privește. Sigur că unii se vor repezi să mă acuze că sunt sisi la scufiță, că astea sunt superstiții de babă obscurantistă. Totuși, ieri, după două cronici apărute, am avut iar o sângerare. Și mi-am reamintit așa.

M-am apucat să scriu *O limbă comună* în februarie 2003. Tocmai când începea să se închege atmosfera spitalului, personajele de acolo, boala devenea credibilă în text, tocmai atunci o aluniță de pe spinare a început să crească. Și a tot crescut, astfel că, în mai 2003, chiar am ajuns în spital, așa cum deja scrisesem. Și nimic nu anunța boala. Duduiam de sănătate și aveam o poftă de viață incredibilă. Dar apucasem să scriu.

Am scris grosul romanului între noiembrie 2003 și februarie 2004, adică perioada în care am făcut prima dată citostatice. Din nou o dovadă că textul e legat de boală și de corp.

După asta a urmat vreun an de liniște, un an în care nu am avut niciun fel de necaz legat de sănătate. Problemele au reînceput la trei zile după ce a ieșit din tipografie *O limbă comună*. Adică în martie 2005. Cum a apărut cartea, prima sângerare. Din nou au fost câteva săptămâni când m-am simțit bine, după care, la prima cronică a Luminiței Marcu, imediat după Paște, o altă sângerare. La cronica lui Paul Cernat, la fel. Și cam la fel în ultima lună jumătate la fiecare dintre cele vreo opt cronici apărute.

Ba chiar într-o noapte, după ce mi-a fost mai rău, am căutat pe Internet nu știu ce și am dat din întâmplare chiar peste o cronică a Iuliei Popovici la cartea mea. Pentru că nu se putea altfel. Pentru că trebuia să explice ceva starea proastă în care mă aflam.

Săptămâna asta au mai fost două cronici în *România literară* și *Dilema* și ieri m-am simțit ceva mai rău. Nu știu dacă toate astea sunt doar coincidențe sau mai mult decât atât. Niște potriveli care mă scot din minți. Fiecare cronică să zgândăre corpul, să-l reformuleze după ce a luat la puricat textul.

Acum, că majoritatea revistelor au scris, sper ca sângerările să se oprească.

Nu sunt nebun, doar am observat niște chestii. De exemplu, că pe unele medicamente scrie Polirom, sunt produse acolo.

19 iunie 2005

Am terminat de citit *Jurnalul* lui Cărtărescu și mi se pare că totuși conține parcă prea multe văicăreli atunci când nu e cazul și nu are niciun motiv să fie nefericit. Sigur, înțeleg ce e perfecționismul, totuși Cărtărescu exagerează.

Sunt pasaje superbe, ziceri, scene memorabile, dar, cu toate astea, *Jurnalul* îți lasă o senzație de in-uman. Mai ales din pasajele în care spune că nu-l interesează oamenii, că nu-i înțelege, abia își aude propria voce, care oricum i se pare mai importantă. Nu știu cum să spun, dar întotdeauna mi-am dorit să fiu o muscă mică și fâșneață care să se strecoare terorizată de plici în cine știe ce cotlon de cameră și să audă ce mama dracului tot vorbesc oamenii, cum se comportă ei, cum respiră.

De-aia zic, e prea multă autosuficiență la Cărtărescu. Asta, firește, nu înseamnă că n-ar fi un scriitor mare.

Totuși, e o vorba bătrânească destul de învechită, dar care merge în contextul ăsta, dacă te vaieți așa când totul îți merge ca uns, îl mânii pe Dumnezeu. Când ți se bagă în traistă premii, bani, juma' de miliard pentru *De ce iubim femeile*, nevastă cu douăj' de ani mai tânără, plus un copil ciubuc, și tu continui să bocești și să spui că nu ești apreciat suficient, asta chiar aduce a inconștiență măgărească. Părerea mea, cum ar zice un fost prim-ministru.

Ce m-a intrigat sunt paginile în care vorbește despre elaborarea lui *Orbitor 2*. Scrie cu conștiința faptului că e o carte ilizibilă, scrie aparent fără un proiect, după care își înjură

cititorii că ignoranții ăia nici măcar nu vor depăși zece pagini citite și vor abandona volumul. Păi, dacă asta le oferă, ei ce să facă, săracii?

Un om care a visat mai mult decât a trăit. Dacă ar fi trăit cât de cât ceva, Cărtărescu ar fi fost un scriitor imens. Oricum, rămâne un scriitor mare. Dar in-uman. Mă rog, asta s-ar putea să nici nu fie o insultă. Deși asta urmăream, ca să fiu sincer. Pentru că mi se pare inadmisibil să te văicărești în halul ăla. Ca o gospodină plictisită, care nu găsește cu ce să-și umple timpul. Părerea mea, cum ziceam.

20 iunie 2005

Azi nu vă spun decât că un dihor a dat iama prin găinile vecinilor. Și nu pot să nu-mi aduc aminte de domnul Ion Ghinoiu, care vedea în expresia asta existența unei divinități indiene – Iama sau Yamma, ceea ce ar proba chestii comune legate de religie în spațiul indo-european și alte bazaconii.

Nu, a da iama nu se referă la o boală, molimă. Pur și simplu, am văzut și io într-o dimineață găinile decapitate și târâte până între tambrele gardului, pe unde n-au mai încăput să le care animalul ăla mic și al dracului.

Totuși vă mai atașez[11] și un text care trebuie să-mi apară în rubrica din *Suplimentul de Cultură*, un text de care sunt io mulțumit. Sau, într-o limbă română aproximativă, sunt foarte mulțumit despre el.

---

[1] Articolul atașat este „Un fost fotbalist“, apărut în *Suplimentul de Cultură* la rubrica *Liberul arbitru*, nr. 31, 25 iunie 2005. În volumul de față poate fi găsit la secțiunea Publicistică, drept care nu am considerat necesar să-l includem și aici (n. ed. – 2012).

22 iunie 2005

Două chestii mi-au atras atenția în ultimul timp. Foarte interesant și trist mi se pare că pe toți ostatecii din Irak îi răpesc de obicei indivizi fioroși de genul Spaima Nisipului, Vulpea Deșertului, numai pe ai noștri i-a răpit unul – Mitocanu.

Punctul be. Mă uit la copiii de clasa a opta, care dau acum capacitatea, au ceva nedefinit, neformulat, parcă sunt încă asexuați, vorbesc o tentativă de limbă doar, ceva indescriptibil, pot evolua în orice, din brontozaur în om. Sfărâmicioși și parcă transparenți.

În afară de asta, vă mai atașez un articol al meu. Și de el sunt destul de mulțumit cum a ieșit.

Articolul atașat:

Rain Man și televizorul

Probabil una dintre primele amintiri relevante legate de relația mea cu televizorul ar data de prin clasa întâi când, trebuind să aleg între a merge la, parcă, o serbare a școlii, oricum o sindrofie organizată către sfârșit de trimestru, și a rămâne acasă pentru a vedea „Gala desenului animat“, am ales a doua variantă. Desigur, ai mei au trebuit să găsească unele scuze legată de o maladie bizară care îi afectează pe câte unii fix sâmbăta după-amiază, când se difuzează unica emisiune normală pentru copilul care eram. Maladiile astea ciudate au continuat când am intrat în ciclul gimnazial și trebuia să învăț după-masa fix într-o perioadă în care Steaua și Dinamo erau în

formă maximă, adică spre sfârșitul anilor ‘80. Din nou făceam ceea ce popular se cheamă „roșu-n gât“ și insistam să rămân acasă. Problema e că atât de puternic mă autosugestionam, încât boala a devenit chiar o amenințare reală, pentru că, la nu mult timp după aceea, chiar am reușit să mă pricopsesc cu ceva streptococi care n-au cedat decât cu Moldamin, niște injecții extrem de antipatice.

Acum, dacă ar fi să analizez rigiditatea mea, faptul că în primul caz renunțam la anturajul colegilor mei pentru a mă izola în fața televizorului, nu știu dacă asta trebuie pus pe seama unei anume lipse de inteligență socială sau mai știu io ce. Pur și simplu, erau extrem de rare momentele când, în anii ‘80, puteai vedea ceva decent la televizor.

Și a mai fost un episod care se cere povestit, prin ‘82, ‘83, la mare, când, abia ajuns cu ai mei, tot într-o zi de sâmbătă, am făcut o hărmălaie incredibilă că vreau neapărat să văd aceeași „Gală a desenului animat“. Se apropia ora prânzului. Probabil la vârsta de atunci, io, o cantitate neglijabilă, nu prea știam cât e ceasul, dacă mă întreba cineva habar nu aveam să-i spun că e fără douăzeci sau ceva asemănător, bâiguiam doar că limba mare e la 4 și cea mică la 6, să zicem, după care, cu puțin efort, respectivul putea deduce cam pe ce timp se află. Atunci, la mare, ai mei, pentru a anula prejudiciul creat, au trebuit să mă ducă aproape în fiecare după-masă la un cinematograf în aer liber, unde se difuzau desene cu ciocănitoarea Woody.

Dacă stau să mă gândesc, e destul de trist că pe atunci comportamentul meu nu diferea radical de cel al autistului interpretat de Dustin Hoffman în *Rain Man*, care și el are anumite tabieturi, trebuie să urmărească „Roata norocului“ etc. Și, de fapt, la nivel ceva mai larg se întâmpla lucrul ăsta. În anii ‘70, sâmbăta seara, înțeleg că nu dădeai de nimeni pe stradă cât timp se difuzau varietățile. Asta poate fi interpretat și optimist,

ca un ritm comun al unei comunități sau chiar națiuni, dar poate avea și o dimensiune deprimantă dacă ne gândim că, de fapt, era o formă de disperare. Aceasta era singura chestie agreabilă, singura concesie pe care o primeai „de la ei“. De fapt, asta era diferența. Dacă în *Rain Man* era vorba despre o maladie suportată individual, în ce am trăit în anii ‘80 se poate vorbi despre un fel de comportament deviant, constituit în normă și extins la scara întregii societăți. Eram, în termenii lui Benedict Anderson, o comunitate imaginată pe niște simptome comune. Am mai spus că singura abordare potrivită pentru anii aceia ar fi cea etnopsihiatrică. Pentru a se vedea cum nebunia încheagă o națiune. Mijloacele clasice de analiză vor scăpa mereu câte ceva din vedere.

Revenind, pentru că am apucat să pronunț, „de la ei“ m-a fascinat întotdeauna. Era o enigmă cine se ascunde aici, sub sintagmă. Când nu mergea televizorul, cineva zicea: „Aaaa, e de la ei!“ – și asta brusc avea darul să te liniștească și să explice derapajele. Știai că probabil defecțiunea se va remedia dacă „ei“ se sinchiseau de asta. Spune ceva expresia asta și despre psihologia de asistat a oamenilor epocii. Ca un fel de zeitate suna „de la ei“. Niciodată să nu te sumețești să întrebi cine sunt, pentru că asta le-ar afecta chiar esența. Încercam să mi-i închipui în minte ca fiind niște oameni responsabili, dar care mai au unele mici abateri și de-aia nu merge întotdeauna jucăria.

E greu să-ți imaginezi epoca dacă nu ai trăit-o. Norocul meu că, de curând, mi s-a întâmplat ceva interesant. M-a vizitat unchi-miu’, care e una dintre puținele persoane adulte din România ce are acces azi tot la un singur canal TV. Din motive de economie. Televizorul mergea. „Ce trebuie să înceapă?“, m-a întrebat și întrebarea sigur a devenit bulversantă după ce zapasem în prostie pe nu mai știu câte canale. Mai era un

televizor în bucătărie. M-a întrebat dacă ăsta trebuie să meargă pe același canal pe care funcționează și celălalt. Reflexe optzeciste la cineva care trăia în anul 2005. Eliade vorbea despre fosilele vii, relicvele sociale existente în lumea rurală, care s-au conservat peste timp. Cam așa ceva cu unchi-miu'. Mereu a avut un comportament bizar ca telespectator și în calitate de consumator al oricărui mesaj scris sau tipărit. Biblioteca lui unchi-miu' era, orice s-ar spune, extrem de bine garnisită, aprovizionată sau cum vreți s-o luați. Găseai acolo de la *Almanahul umorului* sau *Perpetuum comic*, cum parcă se numea și nu înțelegeam ce va să zică asta, până la *Cel mai iubit dintre pământeni*, carte pe care o împrumutase de la maică-mea și nu apucase s-o citească. Atunci când citea o carte, scria ordonat la sfârșitul ei „Terminat de citit pe 27.04.1979". Imediat lângă anunțul în cauză, „Cumpărat la data de 31.07.1976". Sau, mă rog, orice altă dată. *Cel mai iubit*... nu-l citise. Aștepta, zicea el, să iasă la pensie. A ținut-o așa vreo trei ani buni.

Cu orice tipăritură proceda la fel. Și în *România Mare*, după '90, marca articolele pe care le parcursese cu o cruciuliță mică, extrem de caligrafică. O cruciuliță care n-avea nimic misticoid. Doar o accepțiune birocratică. În calitate de ofițer, nu-și permitea astfel de ieșiri neprincipiale în decor. Un asterisc absolut neutru. Mergeam vara la Târgu-Mureș, unde stătea el. Mergeam cu ai mei, ei ca să vadă orașul și să se plimbe, iar io mergeam, în mare parte, ca să citesc din biblioteca lui unchi-miu *Winnetou*. Unchi-miu nu se poate spune că era un individ foarte sociabil. Nu avea copii și nici prieteni. Justificarea lui era că, trăind atâta printre străini, nu-i fusese ușor și asta îl transformase într-un individ mai „ciuhurete", cum zicea cu regret taică-miu. Cu cele cinci volume din *Winnetou* duceam o muncă de lămurire incredibilă să mi le dea. De multe ori, pretexta că nu găsește cheia. Ținea biblioteca încuiată, să nu

vină cineva să-l jefuiască. Cărți învelite în hârtie, să nu se deterioreze. Ca și cum cărțile n-ar fi proiectate pentru a fi citite. Contactul cu cititorul era periculos. La fel proceda și cu televizorul, care trebuia oprit după maximum o oră de funcționare, ca să se mai odihnească, și oricum trebuia închis ca măsură de siguranță pentru a nu veni o factură la curent prea mare. Un om dedicat ideii de a face economie.

Voiam să văd ceva, vreo emisiune, și mi-o tăia scurt, încerca să mă convingă că mă uit la chestii de proastă calitate. Sau *caca-maca* – cum spunea el, mult mai expresiv. Oricum, la un moment dat, după ‘90, avea două televizoare color, unul instalat în sufragerie, altul în dormitor. Se uita alternativ, o oră la unul, o oră la celălalt, ca să nu se prăpădească prematur. Dar faptul că își cumpărase televizor color, ba chiar două, dovedește că televizorul spune foarte multe despre statutul posesorului. Chiar și pentru un om care nu avea prea des musafiri care să-i admire achizițiile.

Mă rog, ce vreau să spun e că zgârcenia asta era justificată cumva. Sau măcar explicabilă. Cărți învelite în hârtie, ca să nu se strice, telecomandă împăturită într-o folie, ca să nu intre praful și să nu-i afecteze funcționarea. Televizorul însuși înfășat într-un giulgiu textil, pentru a nu-l atinge soarele și a nu se strica. Penuria din anii aceia își găsea expresia în acest comportament aberant, pe care îl aveam cu toții. La unchiul meu era mai expresiv, pentru că el lua mereu sensul propriu al cuvintelor, se lua prea în serios. Era vorba să facă economie, apăi făcea cu vârf și îndesat – și cam asta îi era toată activitatea. Nu mai rămânea loc de altceva. O grijă obsesivă pentru obiectele tehnice. De fapt, avea și o mașină de spălat, pe care nu a folosit-o niciodată, dar îi dădea o senzație de confort să știe că mașina e acolo, la locul ei.

Aveam cu toții psihologii de sinistrați. Și asta se vedea și în

consumul TV. La mine, la unchi-miu' și la *Rain Man*.

23 iunie 2005

Am văzut aseară la știri cum se distra Becali cu niscai ziariști, cum i-a luat unuia telefonul, pe altul îl făcea prost, fraier și în tot felul. Iar ceilalți ziariști râdeau ca rața la avion. Sau, mă rog, ca broasca la barieră.

Așa că. Problema nu e la Becali, ci la ziariști. Dacă ei îi permit să se poarte în halul ăsta. Există un fel de provocare a agresorului. Sunt oameni care au față de eterne victime. Întâmplător sau nu, chiar cunosc o parte dintre ziariștii ăștia, pentru că mi-au fost studenți sau mi-au fost colegi. E un lucru ce nu trebuie spus în gura mare, ci doar șoptit, dar 80% dintre ziariștii din presa română nu prea au nimic în cap. Îi văd venind în anul întâi, intrați pe pile sinistre, copii fără niciun pic de experiență de viață sau de cultură generală. Nu știu nici măcar cine e președintele Franței, se miră că trebuie să citească ziare. De cărți nici nu poate fi vorba să le pomenești. Cărți trebuie să citească tocilarii de la Litere. Jurnalismul e altceva, deși nimeni nu știe prea bine ce.

După care, prin anul II, apar la conferințe de presă sau punând întrebări tâmpite lui alde Becali la ieșirea de la Marriott. Până la urmă, bine le face Becali că îi ia la mișto.

Ziceam că sunt oameni cu comportament de eterne victime. Ziariștii ăștia tineri, absolvenți ai Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării, aici se încadrează. Teoretic, ei au diplomă de licență, practic, nu sunt decât niște absolvenți de liceu mai fandosiți. O facultate în care li se spune că nu trebuie să învețe

nimic, decât cum să facă o știre, nu-și formează un background, o cultură generală cât de cât, și ajung niște oameni fără identitate, dispuși la orice compromis, dispuși să facă mișto Becali de ei, pentru a scoate o știre.

În plus, se vorbește mult de ce sunt privilegiate în presă subiecte din astea căcăcioase, cu Mitică Dragomir și curul siliconat al nu mai știu cărei vedete. Oamenii ăștia de 19-20 de ani atâta înțeleg, nu-i duce mintea mai mult. Sunt subiecte ceva mai abordabile, la care nu trebuie să-ți storci creierii prea mult.

Apoi, legat de subiectul fals cu Monica Macovei și pretinsa ei beție. Asta nu o putea coace decât tot mintea odihnită a unor copii fără experiență de viață. Dacă ai băut un pahar, înseamnă că ești un bețivan pe care nu se mai poate conta.

24 iunie 2005

De vreo două zile, nu mai pot citi o carte. Unii, când iau o carte în primire, o miros, o întorc pe toate părțile, o bibilesc, așa cum procedează fumătorii pedanți cu țigările. Io, când iau o carte în mână, îmi vine s-o înghit. Să o citesc din prima, fără complicații, lectură gastronomică. Să o înghit și apoi literele ei să se răspândească printre celule, să o diger ca pe un aliment. Să se sedimenteze pas cu pas și fără niciun efort din partea mea.

Trebuie să se întâmple ceva cât de cât spectaculos ca să-mi trezească cheful de lectură. Nu citesc decât atunci când trăiesc prea mult sau nu trăiesc deloc.

Citesc cărți pentru copii. *Cei trei grăsani*, de exemplu. Am nevoie de povești. Copilăresc. Am rugat pe cineva să-mi aducă un CD cu *Cartea junglei*. Abia aștept să „mă râd“ de tizul meu, Mowgli. Probabil m-am tâmpit puțin, chestie care trece.

Și apropo de lectură, cultură generală și alte drăcii, am văzut-o pe Mona Muscă la Turcescu, cum s-a făcut de cacao neștiind, în calitatea ei de Ministru al Culturii, niciun nume de compozitor român în afară lui Enescu. La fel cu sculptorii, pictorii. În plus, mi-a confirmat bănuielile că e posesoarea unei culturi generale care nu depășește nivelul unei profesoare de liceu din anii ‘80. Pentru că prin anii ‘80 mai citea de plictiseală. Apoi s-a luat cu altele. De exemplu, cu ministeriatul.

25 iunie 2005

Mă gândeam că s-ar putea face, în siajul lui David le Breton cu *Despre tăcere*, s-ar putea face, zic, un studiu despre singurătate. Pentru că există diferite nuanțe ale singurătății plecând de la ceea ce am vrut să scriu și io într-*O limbă comună*, despre singurătatea surdului izolat de sunete, până la singurătatea unuia care face noaptea de caraulă.

Există singurătatea șoferului de autobuz, închis în cabina lui pe care se află o plăcuță ce te avertizează să nu vorbești cu el că te ia mama dracului. Mă rog, problema e că nimeni nu prea respectă indicația.

Există singurătatea meteorologului, care stă pe coclauri toată vremea și citește cum va fi timpul probabil. Spunea cineva un lucru frumos, cine a fost întâi, cititorul sau scriitorul? Și cică a fost cititorul, pentru că în lume toate semnele astea sunt ceva de citit. Și întâi a trebuit să înveți să citești semnele lumii, abia după aia s-au sumețit câțiva bezmetici să scrie și ei.

Mă rog, ar fi o problemă de împărțire pe căprării a diferitelor tipuri de singurătăți și parcă văd că abandonez. Nu degeaba lucrez io la MȚR, acolo unde proiectele mor chiar în secunda în care se nasc.

Mai există singurătatea oamenilor ăstora din jurul meu.

Există singurătatea lui Gigel sau a Soricei, doi bețivi pe care-i văd trecând zilnic spre casă. Trec zigzagat și nu le mai ajunge drumul. Undeva între orele 13 și 16, nu mai târziu. Dacă se întâmplă să treacă seara, după 6-7, înseamnă că s-au îmbătat a

doua oară pe ziua aia.

Când eram mic, țin minte că a luat foc casa în care stăteau Gigel și cu mă-sa, undeva în capul satului. Și, cum am văzut mașina pompierilor, ne-am luat și noi după ea. Au stins oamenii focul, după care, când casa încă fumega, când acoperișul era zdrențe, dinăuntru au ieșit și cei doi, Gigel și mă-sa, rufoși și mototoliți, căscând să-și rupă fălcile, foarte nedumeriți că e atâta lume în curtea lor, parcă observau și unele diferențe în ce privește structura casei, pereții afumați. Era după-masă, ei o luaseră pe ulei de dimineață și, cât timp pompierii stinseseră incendiul, adică vreun sfert de oră, nu simțiseră nicio mișcare.

Între timp, mă-sa lui Gigel a murit. Se zvonea că trăia cu ea. De fapt, sunt mai mulți despre care se tot vorbesc astfel de chestii. Cel mai celebru e Bălălău. O altă temă de studiat. Incestul rural sau cum să-i zicem.

26 iunie 2005

Azi a fost duminică și am lăsat-o mai moale cu scrisul, pentru că se zice că așa e bine, duminica să fii trântor. Sau alte sinonime.

27 iunie 2005

Azi începe bacul și mi-aduc aminte ce emoții am avut io înainte de. Am vomitat în noaptea care preceda bacul, am dormit câteva ore. M-am dus la liceu de dimineața de la 10, deși intram pe la 3-4 după-amiaza.

Și, chiar înainte să intru, în pauza de masă, mă plimbam pe culoarele liceului și, la un moment dat, dintr-o clasă a ieșit o profesoară de 5-6 chintale, care făcea parte din comisie. Și n-a ieșit singură. Ținea între dește, foarte delicat, un cârnaț. Profesoară de română cu cârnațul în mână. Și mi-a pierit orice emoție. I se rupea de examen umflatei ăleia. Ea avea treabă să halească.

Când am intrat, am tras biletul, erau ea și încă una. Umflata avea un platou cu biscuiți, pișcoturi în față și molfăia, mă mai întreba câte ceva cu gura plină, că mi-era greu să fiu serios.

Știu că mi-a picat ceva despre diferența dintre Coșbuc și Camil Petrescu în ce privește războiul și am luat 8, pentru că aveam niște idei mai șui și mă enervau alde Coșbuc, Alecsandri, pentru care, într-un fel, războiul era o prezență destul de firească și oricum suportabilă. Chiar văicărelile din *Muselim Selo* sau *Trei, Doamne, și toți trei* sunt ale unor oameni resemnați, care s-au învățat să conviețuiască cu războiul. Umflata și „cealantă“ profesoară nu voiau să audă interpretările mele. Și am plecat plin de nervi din examen.

După care, în drum spre casă, mă întâlnesc cu o vecină, în prezent fostă curvă și proprietară a unui salon de

înfrumusețare, care are rostul să camufleze activitatea unui bordel sub acoperire. Asta luase tot 8, la un liceu mai slab. Îi picase *Sărmanul Dionis*, din care nu citise un rând și aberase ceva despre zborurile lui Dionis cu naveta Columbia. Profesorul de vreo 60 de ani fusese impresionat de prestația ei și o blagoslovise cu un 8. Cu alte cuvinte, suntem egali. Și mă gândesc și cât de corect e să se intre în condițiile astea la facultate cu media de la bac, medie care e contextuală, în funcție de liceu, de capriciile profesorilor. Mă rog. Oricum, nu am amintiri plăcute din liceu. Dar mai am amintiri de stors. Chiar și așa, destul de gri, de nelămurite. Din perioada liceului.

28 iunie 2005

De când stau pe acasă, tot încerc să găsesc un radio normal pe care să-l ascult și io. Și nu găsesc decât aberații sonore, cu DJ de căcat, care vorbesc toți la fel de parcă ar fi unul și același. Mimează euforia și chiar mă deprimă. E jale în televiziune, cu emisiuni pentru acefali, dar muzica dată la radiourile noastre e și mai proastă. Și pentru oameni și mai subdezvoltați mental.

Îmi aduc aminte de vremea în care ascultam Activ FM, singurul radio normal cred care a existat în România ultimilor ani. De fapt, era un miracol cum s-au strâns toți oamenii ăia acolo. O chestie atemporală la radioul ăsta. Îi durea în cur de ce se difuza în rest. Ei, pur și simplu, difuzau muzică foarte-foarte bună.

Ascultam Activ FM în timp ce scriam la *Dincolo de frontiere*. Și cred că se producea un fel de transfer de emoție din muzică în text. De-aia e și o carte mai muzicală. Nu doar subiectul e unul muzical. Pe carte ar fi trebuit să scriu că mulțumesc Activ-ului pentru compania din timpul scrisului cărții. Apropo de transferul de emoție, odată mi-au dat lacrimile când am văzut o retrospectivă a festivalului de la Cannes. Când erau premiați oamenii ăia. Și era atâta emoție acolo care trecea la mine, că într-adevăr am plâns.

De fapt, în anul întâi îl cunoscusem pe unul Kirk, care lucra la radio. Era student la electronică, de opt ani în anul trei. Prieten al unei colege de-ale mele. Adică se mai întâlneau o dată la două săptămâni să se reguleze. Nu era foarte moral Kirk ăsta,

nici excesiv de inteligent, în schimb știa o muzică de te îngropa. Și-și spală toate păcatele cu asta. Și mă impresiona că, știu io, îl cunoștea pe vocalistul de la Zob, ceea ce pe vremea aia mi se părea o treabă incredibilă.

Chiar Kirk zicea că Activ e radioul cu trei ascultători, dar asta îmi dădea o senzație de gen puțini, dar buni, îmi dădea senzația că, uite, conspir împotriva unora, nu se știe care.

Mai ascultasem Radio România Tineret, Pittiș-show, Radio Prahova în liceu, unde dădeau o istorie Metallica și se auzea cu pârâituri și hârâituri. Dar fără Activ FM habar n-aș fi avut că există și un Jacques Brel, de exemplu, plus revizitarea vechiturilor gen Jethro Tull, King Crimson sau alte ciudățenii care mă entuziasmaseră prin liceu și în primii ani de facultate le ignorasem, iar acum le redescopeream.

Și mai redescopăr, din când în când, și pe cineva care îmi mărturisește așa, șoptit, știi, și io ascultam Activ. Ceea ce mă face să mă gândesc, uite domnule, totuși nu eram așa de puțini, nu era chiar radioul cu trei ascultători.

Ar fi interesant dacă textul poate fi influențat de ce asculți atunci când scrii. Dacă asculți o muzică dură și scrii un text mai penetrant. Asculți o muzică siropoasă și-ți iese o telenovelă. E de studiat.

29 iunie 2005

Unul dintre cele mai grele lucruri aici, în Bănești, e să ieși pe stradă fără să te simți parcă în curul gol, privit de toate țațele. E imposibil, după ce faci 30 de metri pe o stradă, dacă te răsucești puțin, să nu dai de gâturi întinse, cine-i, fă, ăsta? Și totul pe un ton revoltat, de individ care are impresia că i se ascunde ceva esențial.

În contextul ăsta, singura soluție mi se pare cea adoptată de unchi-miu, Nae Stabiliment, care, în Bușteni la el, a pățit ceva asemănător. De fapt, și Bușteniul e tot un sat ceva mai măricel. Iar în extrasezon, o mahala.

Când se întorcea seara de la fabrică, se așeza în bucătărie să mănânce. Casa lui era și este ceva mai joasă, în pământ, iar din blocurile de vizavi se vede perfect în bucătăria pomenită. Iar pensionarii plictisiți își găsiseră un hobby în a sta să-i numere lui Nae îmbucăturile. Așa că, pentru a nu se îmbolnăvi de ulcer, ceva, unchi-miu a pus la punct o strategie impecabilă. Pentru că nu mai putea *pentru ca să suporte*, de cum apărea în capul străzii, pensionarii se postau în balcon și șușoteau, ia să vedem ce mănâncă ăsta azi! O formă blândă de voyeurism.

Într-o seară, întors acasă, după ce în prealabil trecuse pe la o cârciumă, Cip-Cirip, pentru a prinde curaj, s-a purtat o vreme absolut normal. Pentru atragerea victimelor. Apoi, a stins lumina în bucătărie. Pensionarii – panicați la culme, ce s-a întâmplat? Li s-a luat spectacolul. Probabil singurul de care mai aveau și ei parte.

În tot acest timp Nae: cu stânga pantalonii jos dădea, curu-n geam mi ți-l proptea și cu dreapta ce-mi făcea? O mătură el că lua și lumina c-aprindea. O aprindea cu coada. Groaza-n pensionari băga, când un cur roșu vedea cum spre ei se mi se holba.

Adică trebuie surprins momentul de scurtă euforie al voyeuriștilor din balcoane când au văzut că, uite, totuși lumina se aprinde și vor afla dacă Nae mănâncă azi musaca sau dovlecei umpluți ori altceva, că aveau să-i reproșeze că nu abordează și el un regim ceva mai diversificat. Și imediat ulterior momentului de euforie, a urmat panica, oare ce-o fi obiectul ăla din geam? S-au holbat un timp, apoi, după ce au descifrat ce era de descifrat, s-au cărat.

Măsura lui Nae a avut efecte imediate, curioșii au dispărut unu-doi din balcoane, așa, cu nasul pe sus, țâfnoși. Și de atunci, cum îl vedeau în capul străzii venind spre casă, la fel de țâfnoși, intrau și se baricadau în apartamentele lor tip *cages à lapins*. Pentru a evita o priveliște la fel de angajantă.

Totuși, de atunci, Nae a mâncat în liniște, ulcerul nu l-a atins, e bine, sănătos, ceea ce vă doresc și dumneavoastră.

30 iunie 2005

Copiii au luat vacanță și ar trebui, după o logică elementară, să-i văd pe stradă cum aleargă, se bat, se joacă, dar peisajul e de-a dreptul pustiu și deprimant. Și nu doar din cauza caniculei. Anul ăsta au luat capacitatea doar 9 copii din Bănești, după ce s-au înscris vreo 16. Pe vremea mea, nu era nicio capacitate, dar absolveau clasa a opta cam 50 de inși anual.

Tot pe vremea mea, jucam fotbal toată ziua. Mai mergeam și pe stadion, la Doftana Bănești. Un stadion unde păștea oile lui Vasile Bou, iar în apropiere se afla un cimitir unde mai sărea mingea și spărgea candele și alte alea. De obicei, jucam pe latul terenului, că, na, eram și noi mici și nu puteam să alergăm atâta. Dar când ne strângeam 11 contra 11, sau ceva de genul ăsta, jucam pe întreg terenul și ieșeau niște meciuri caraghioase rău de tot. Se întâmpla să stăm, cu o fază, și 15 minute la o poartă, pentru că era greu să ieși din apărare, terenul era mare și noi, cum spuneam, mici. Tactica era ca la fete: unde e mingea sunt toate.

Așa de mici eram că, de exemplu, pe cel care stătea în poarta ailaltă nici nu-l vedeam prea bine, un puchinos rahitic, care se plictisea cumplit până când mai ajungea o minge și la el.

Odată, în echipa în care eram io, stătea în poartă Alin Ciobanu, unul pe care chiar așa îl chema și, pentru că n-a avut încotro, acum, la maturitate, chiar s-a făcut cioban, iar zilele trecute a avut necazuri că i-a scăpat o vițea și a mai găsit doar mațele undeva la capul podului, unde se presupune că au

mâncat-o țiganii.

Și faza pe care vreau s-o povestesc se întâmpla când noi stăteam de vreo 15 minute la poarta adversarilor, călare pe ei. Ei, cu curu-n poartă. Jucam cu o minge mai dezumflată. La cel mai „în trombă“ șut, n-aveai șanse să se deplaseze mai mult de 15 metri. La cornere nici nu ajungea mingea în careu. Și, la un moment dat, scapă „ăilalți“ pe contraatac. Unul, Castravete, care alerga bine, se tot duce și, în mod normal, trebuia să rămână față în față cu Alin Ciobanu, portarul nostru, numai că, atunci când mă uit mai bine, pe Alin Ciobanu ia-l de unde nu-i! Era cățărat undeva într-un pom din afara terenului.

Mai târziu, aveam să aflu derularea corectă a evenimentelor. Trecuse unul, Pranky, un bețiv, pe lângă teren și se luase de un pușți care se holba la noi. Cum Pranky era deja cu maiaua făcută, după o ceartă scurtă, îi luase puștiului bicicleta și i-o aruncase într-un prun. Bicicleta rămăsese agățată acolo, Pranky plecase, iar puștiul se rugase de Alin Ciobanu să i-o dea jos. Ăsta, destul de plictisit pentru că fazele se derulau la vreo 80 de metri de el, jocul era în altă parte, se simțise flatat și se cocoțase, dăduse „bicla“ ăstuia jos, dar mai poposise o țâră să mănânce niște prune.

Și a fost o fază de zece puncte cum, vreme de aproape un minut, Castravete, scăpat pe contraatac, alerga, noi urlam la Alin Ciobanu să se ducă în poartă, ăsta cu gura plină se căznea să coboare, i se prindeau pantalonii în prun. Și când Castravete a marcat, Alin abia escalada gardul și se scuza că „i-am dat bicla lu’ ăsta a’ lu’ Baboi!“.

Și totul era frumos și pur, cum zice Bogza.

1 iulie 2005

Mi s-a îndeplinit o profeție, Andrei Pleșu a ajuns umorist. Am văzut că a scos la Humanitas o carte – *Comedii la porțile Orientului*. De fapt, o compilație după cărți mai vechi, dar asta e destul de semnificativ.

Anul trecut, la Prometheus, când cu manifestarea cu „Salvați MȚR“, mă tăvăleam pe jos de râs când vorbea Pleșu. Stăteam în picioare la intrare, pentru că scaunele le ocupaseră actori de mâna a paișpea, ca Mihai Călin. Și râdeam de era să fac pe mine. După o zi de stat în picioare prin fața muzeului, mi se muiau arțapelele și mai tare când auzeam ce zice Pleșu. Și am zis atunci că de la Toma Caragiu încoace n-am mai avut așa mare actor, care în plus să-și scrie și singur cupletele. Pentru că ceea ce spune Pleșu sunt un fel de cuplete. Spuse cu o voce insinuantă și plină de nuanțe.

În fond, mai bine un umorist extrem de cult, care poate vorbi cu aceeași dezinvoltură despre Heidegger și prezervative, decât să fii acuzat că produci chestii subțiri, cum ar fi *Despre îngeri*. Care, oricum, nu e o chestie subțire.

De-aia ziceam că nu mi se pare deloc lipsit de semnificație faptul că ultima carte e o compilație. E schimbarea unghiului de abordare. Nu mai e vorba despre un filosof, eseist care are întâmplător umor, ci acum Andrei Pleșu se prezintă ca un umorist cu solide cunoștințe filosofice.

În fond, și nu exagerez, nu vreau să fac mișto, literatura română a câștigat un umorist genial.

Mă uitam aseară la „Nașul“ (ca de obicei, submental, săracul), care-i avea invitați pe Pleșu și Liiceanu. Și mă rostogoleam pe jos de râs la ce zicea Pleșu. Am impresia că s-a plictisit de morgă și de filosofie. Și-ar dori să cânte din nou romanțe cu Johnny Răducanu, să apară într-un amfiteatru și să spună bancuri.

Și, repet, asta nu e rău deloc.

5 iulie 2005

N-am mai scris, pentru că am avut ceva necazuri cu mailul. Și uite cum tehnica afectează sau provoacă în cazul ăsta creativitatea. E interesant că nu am mai scris. Scriu pentru că am nevoie de un public, scriu ca să mă dau în stambă și, de fapt, toți fac asta. Mai ales acum când (vorba actualului director MȚR), pentru o perioadă, am spus vieții piua.

N-am mai scris, dar am citit. Am recitit *Codin* al lui Panait Istrati și mi se pare nemaipomenit cum poate talentul convertit într-un fel de ticăloșie bonomă să facă dintr-o brută un individ frecventabil, chiar cu imaginație, un fel de înțelept al bălții care nu grăiește decât în pilde și citează din gânditorii pe care i-a întâlnit la pârnaie.

Ce e interesant la Codin ăsta e că, deși omoară săptămânal pe cineva, o bate pe mă-sa de o usucă, nu el e vinovat pentru toate astea, ci părinții neînțelegători care, atunci când era mic, îi spuneau că e urât cu draci. Oamenii răi ș.a.m.d. sunt autorii transformării lui într-un bou agramat.

Și mă întorc la situația mea. *Codin* e un text foarte actual. Nici în filmele cu psihopați ăștia nu au vreo vină. Trecutul lor sumbru, oamenii care nu au știut să-i menajeze. În schimb io, tot citind tipărituri obscure ale unor vraci din ăștia care te vindecă cu ierburi, aflu că sunt singurul vinovat că m-am îmbolnăvit. Criminalii ăia sunt, în schimb, inocenți. Io nu am știut cum să trăiesc, nu am trăit corect. Corect ca un isteț din ăsta care se scoală la 5 dimineața să se spele pe cap cu urină.

Sau pișălău. Cu următoarea tranșă de pișat își prepară o băutură. Apoi sare până la ora 9 pe călcâie, în fața ferestrei larg deschise. Toate astea compun în viziunea autorului un trai corect și foarte sănătos.

Citind tipărituri din astea, îmi vine să mă scuz și să mă tot scuz, da, îmi pare rău, nu mai fac! M-am îmbolnăvit ca un tâmpit. Mă simt ca o cunoștință de-a mea, care s-a dus la un nutriționist ca să-l ajute să slăbească, și ăsta, cum l-a văzut, l-a luat la trei-păzește: Aoleu, ce gras ești! Nu ți-e rușine? Cum ieși așa pe stradă? Și bineînțeles că omul n-a mai trecut a doua oară pe acolo. Și e gras și prosper în continuare. La fel îmi spunea și mie o homeopată la care m-au târât niște prieteni. Cică m-am îmbolnăvit pentru că am avut de suferit în timpul vieții intrauterine, traumatisme, drame pe când eram un ghem de muci. Și probabil tot io sunt vinovat și pentru asta.

6 iulie 2005

Trebuie neapărat să scriu despre taică-miu. Am mai scris, l-am făcut personaj, majoritatea celor care au citit ziceau c-o să mă dezmoștenească după tușele groase în care l-am zugrăvit acolo. Mă rog, lui i-a plăcut.

Taică-miu e un personaj. Când am scris despre el, avea o bicicletă cu care mergea la școala unde era și e director pentru următorii patru ani. Acum a renunțat la bicicletă și și-a luat o mobră, un fel de scooter, căreia îi zice târtăneață. Și-a mai luat și o cască de biciclist, asortată la pantaloni de stofă și geacă de blugi. Și traversează Băneștiul cu târtăneața în fiecare zi. A dat pe ea, acum vreun an, 11 motani, cum ziceau niște vecini. Sau 11 bețe. În fiecare zi găsește un prilej să meargă până în Câmpina, la piață sau cine știe pe unde. Și-a propus un drum până la Ploiești și sunt convins că o să-l realizeze.

Cu casca aia pe cap e criminal. Deși nu-l apără mai mult decât o căciulă. E un fel de cască umplută cu zăpadă artificială. La orice impact mai puternic, îți faci țeasta zob.

Aș scrie o scenă cu taică-miu despre cum mănâncă el la școală, în birou. De când io am trecut la un fel de regim și nu mai mănânc carne de porc, mezeluri și alte treburi asemănătoare, el, ca să nu-mi facă poftă, mănâncă la școală, în birou. Un pasionat de mezeluri. Are prin sertare borcane cu cârnăciori în untură, își mai cumpără el și niscai salam, parizer, și trage o masă de nu se poate în biroul de director. Mă întreb cum de nu răzbate mirosul până pe holuri. La secretară în

anticameră sigur miroase ca într-o măcelărie, dar femeia e învățată să țină un secret.

În afară de asta, taică-miu și-a amenajat biroul cum procedase Kirk Douglas în *Ultimul tren din Gunhill*, când fixase o oglindă ca să vadă cine intră, cine iese. Așa că el poate să depisteze la timp intrușii din birou și să dosească parizerul pe sub masă, în sobă sau prin alte locuri.

A fost acum câțiva ani prin Moldova și zicea că nu intră în mănăstiri, pentru că le-a mai văzut și în urmă cu 20 de ani. Până la urmă a intrat, a bifat câteva mănăstiri, dar miza acelei excursii în Moldova era pentru el cu totul alta. Îi place în mașină, în autocar, nu contează, ceva motorizat să fie, precum târtăneața. Îi place să stea acolo și să privească pe geam.

De-aia îmi descopăr și io laturi ascunse ale personalității. În urmă cu câteva luni doar, am aflat că nu există Canadiano Popescu, ci Candiano. Până atunci pronunțam ca și cum revoluționarul ar fi fost primul purtător de canadiană. Mă rog, am și io lipsuri.

Totuși, e un om bun taică-miu. Pe bune. Și e taică-miu.

7 iulie 2005

Mi-am reparat chitara mea veche, cumpărată prin 1994 cred, sau așa ceva, și am reînceput să zdrăngăn. Sunt un idiot în materie de ureche muzicală, în materie de cântat în general, în sensul că de vreo zece ani de zile n-am fost în stare să învăț un acord nou față de ce știam atunci. Am mai învățat ceva melodii noi, dar le cânt mizerabil, ca o cizmă. Cu toate astea, simt nevoia să am prin preajmă o chitară pe care să o iau la zdrăngănit din când în când.

Foștii mei tovarăși de cântat din perioada liceului văd că și-au făcut formații prin București. Formații cu nume supărate, Coma, Nociv, Los Embecilos. E destul de riscant să rămâi în același registru pesimist, deprimant. Asta nu face bine în primul rând la sănătate. E ca și cum ai mânca numai brânză sau numai gogoșari toată viața. Mai există nuanțe, alte registre.

Cred că, pentru mine, chitara asta e o chestie datată, un fel de madlenă. Zgâmăind-o așa, îmi aduc aminte ce frumos era în liceu. Aveam un teren de baschet în curte și de jur-împrejur era imposibil să nu dai, rezemând gardul, de unul sau doi „chitariști“. Și, începând cu ora 11 până seara pe la 6, se perindau prin curte și foști absolvenți și celebrități locale ale Câmpinei. Și mai jucam un pic de baschet, undeva mai în stânga se juca volei, mai treceam pe la unul cu chitara, mai frecam pisoiul, mai mergeam și pe la ore. Curtea aia era un loc unde mergeai la sigur, dacă aveai chef să stai la taclale sau să joci baschet, veneai aici și sigur dădeai de cineva.

Acum, în curtea liceului au făcut o sală de sport mare, exact peste terenul de baschet, au pus portar la intrare, nu mai poți pătrunde și, în general, e destul de urât.

16 iulie 2005

Azi-noapte am dormit învelit cu plapuma, chestie care nu s-a mai întâmplat niciodată în luna iulie. Mă rog, la Bușteni, dormeam vara cu o plapumă grea, care atârna pe tine de parcă era o cămașă de forță. E greu de explicat. Nu-i simțeai greutatea, doar când te dădeai jos din pat era mai complicat să te strecori de sub ea. Și mai avea avantajul că nu te mai frichineai toată noaptea, stăteai locului.

E un frig de înnebunești pe aicea. Concluzia nu poate fi decât una singură. Vremea a luat-o razna. Ăștia sunt nebuni. Care „ăștia“ e un mister. Dar așa trebuie să spui.

Mă rog, ălora prin Moldova le ia apa casele și io mă vait ca un măgar că mi-e frig. Ocazie cu care îmi aduc aminte de cea mai idioată gafă pe care am făcut-o vreodată. Tocmai murise cineva, într-un început de primăvară, acum vreo doi ani. Și cum aflu, eram așa, într-o pasă mai euforică, și trântesc una de acum, retroactiv, încep să mă suspectez de tembelism cronic. Zic, da, bă, așa e primăvara, se produc schimbări în organism. Uite, de exemplu, pe mine mă dor măselele! Adică și io sufăr, nu sunt cu nimic mai prejos. Putem compătimi. E o boală românească. Atunci când i te vaiți cuiva de un necaz, el să vină cu replica, he, he, asta nu e nimic, să vezi ce-am pățit io! Ca un fel de concurs, ca un fel de potlatch catastrofic, o întrecere pentru a vedea care e cel mai năpăstuit.

Ceva mai târziu mi-am dat seama că a echivala o moarte cu o durere de dinți e cel puțin o întreprindere neproductivă, chiar

pentru un specialist în gafe cum sunt, dar puțin îmi păsa în euforia aia, nu aveam nici pe dracu', mă simțeam bine, duduiam din toate încheieturile și puteam să fac 500 de chestii odată. Chiar aveam o vrie nemaipomenită, care sper să revină. Deși și agitația asta e la fel de nesănătoasă.

17 iulie 2005

Unul dintre mijloacele prin care poți vedea ce schimbări s-au mai produs la țară e să studiezi ce a însemnat apariția microbuzelor, a maxi-taxiurilor care au înlocuit ratele cu plecare la ora fixă. Maxi-taxiurile astea merg așa, mai brambura, când se umplu, când au clienți.

Îmi amintesc ce a însemnat pentru mine în perioada liceului existența ratei. Rata era o lume, o agoră. Mă sculam la 6 fix, la și jumătate plecam cu Gogu, de obicei, până în stație, unde la fără un sfert aveam mașină, iar la 7 intram la școală. Unde ajungeam sau nu. În funcție de orele din ziua aia. Adică totuși aveam niște repere. Știam unde în stație îi găsim pe Nonu, pe Piticu, unul de 145 de kile, muncitor în Câmpina la IRA. Știam că de fiecare dată trebuie să întârzie mă-sa lui Persi și să alerge după mașină, iar șoferul, ca o distracție, îi închidea ușa exact când mai avea doi pași de parcurs.

Erau lideri în grupurile astea care se formau, abia așteptam să vină dimineața și să mă întâlnesc cu foștii colegi de generală, care acum mergeau la alte licee din Câmpina și pe care îi vedeam mai rar. Și în stație mergeam la sigur, mă întâlneam cu ei fără probleme.

Ca să reiau o mai veche obsesie, în rată se povestea mai mult. Mai ales pe burduf sau în spate, unde stăteau Rățoiu și Dan, care se conversau cu câte cineva ce stătea tocmai lângă șofer. Era ceva teatral. Nu conta conversația, cât spectacolul pe care ei îl puteau oferi.

Câteodată, iarna, nu venea mașina și mergeam pe jos până la liceu, chestie care până la urmă era frumoasă, o călătorie inițiatică, să zicem, mai ales dacă erau și fete pe care nu pierdeam ocazia să le frecăm cu zăpadă și să le controlăm în zonele mai erogene. Dar activitatea principală era frecatul cu zăpadă, nu pipăitul. În niciun caz. Adică trebuie să-ți găsești mereu un pretext, o scuză. Altfel, tu ești om serios. Cum să vezi dacă i-au mai crescut sânii lui Raluca sau mai știu io cui…

Important mai e că, dacă pe rată erau șoferi cu 30 de ani de experiență în spate, pe maxi-taxi, șoferii se schimbă foarte des, politica firmei, sunt mutați pe alte trasee, pentru a nu se obișnui călătorii să se urce fără bilet.

Și în rată oamenii se cunoșteau între ei. Maxi-taxiul nu-ți oferă prilejul unei conversații, al unei polemici. Nu știi alături de cine te urci și nu-ți poți pregăti discursul sau căuta argumente. În rată știai că va fi Piticu și erai gata să-i explici de ce Steaua nu mai merge, de exemplu.

Oricum, o uniformitate destul de mare atunci. Și era după ‘90. Mă gândesc cum o fi fost înainte. Pentru că nu am rămas repetent, la mine liceul a durat normal și plictisitor doar patru ani. Poate dacă ar mai fi fost vreo doi ani de navetă cu Piticu și Gogu, mi s-ar fi acrit. Îmi amintesc o scenă aproape suprarealistă. Când Gogu învăța după-masă, mergeam cu Limbă la școală. Coboram din mașină în stația care se numea la Salcie. Cum ajungeam la primul bloc, știam că de acolo va ieși Oaie. Inevitabil. Apoi mai făceam câțiva pași toți trei, până când, la un colț, de lângă un magazin de mercerie, își făcea apariția un moșulică cu două plase cu sticle de lapte. La ora 7.55, de fiecare dată. Făceam pariuri. Apare sau nu. Și apărea de fiecare dată.

19 iulie 2005

Stând io pe-acasă și uitându-mă la tot felul de emisiuni care mai de care mai tembele și acefale, observ ceva absolut îngrijorător.

La nu mai știu care emisiune, apare un băiat sau o fată cu nu foarte multă școală și nu foarte multe cărți citite și citește o știre. De obicei, una catastrofică, sau foarte tristă, sau sărită de pe fix, din care nimeni nu înțelege nimic. După ce citește, se oprește și zâmbește vitelin în cadru. Trebuie să comenteze ceea ce tocmai au auzit, dar cum cantitatea de neuroni îl/ o împiedică să pună în context, să vină cu o concluzie mai de anvergură, suspină trist și cu resemnare și emite ceva de genul: „Asta e! Asta e România! Nu avem ce face! Ne-am cur la fript.“ Întotdeauna concluzia e aceeași. Vorba vine concluzia. Clișeul.

Nu trebuie să vă gândiți decât la „Cârcotași“, de pildă. În umor, există o regulă. Ai o informație care se pretează unei anumite tratări mai în doi peri. Enunți informația, după care vine „sancțiunea“. Un comentariu al tău mai bășcălios, mai hâtru la ceea ce tocmai ai spus. De pildă. Era în *Cațavencu* o știre că Ristea Priboi o să-i dea în judecată pe toți cei care l-au făcut securist. Comentariul cațavencilor era că ar fi bine să înceapă să-i dea în judecată chiar pe cei de la școala de la Băneasa.

La „Cârcotași“, de pildă, sau la alți troglodiți, n-o să dai peste așa rafinament. Ei or să se scălămbăie două-trei minute, apoi or să emită acea judecată jolly-joker care s-ar traduce prin

„Doamne, în ce țară trăim!“.

Mocofanii, analfabeții ăștia de la TV nu-și dau seama că tocmai au slobozit niște predicții autoîmplinite.

Că pentru mulți lumea de la TV e totuna cu lumea reală. Că TV-ul trebuie imitat. Astfel, o stare de lucruri indezirabilă se naturalizează. Prin repetiție. Devine normal să dai șpagă, să fii mârlan. Pentru că asta e țara. Așa au zis „Cârcotașii“. Și ăștia au experiență de viață, nu jucărie!

Mă uitam zilele trecute și la o emisiune despre Tănase care, fie vorba-ntre noi, nu știu de unde a fost scos mare actor, mare comic. Cred că mai mult la atribuirea asta a unui fals statut a contribuit Toma Caragiu, cu rolul acela incredibil din *Actorul și sălbaticii*. Altfel, Tănase e autor al unor cuplete banale și care cad victimă aceluiași tip de retorică anterior expus care legitimează într-un fel șpaga, corupția. Fără nuanțe, fără imaginație. Retorică de tată de familie adulterin și bețiv, care mai ia și el o șpagă din când în când, că, na, famelie mare…

Un actor mediocru Tănase și care a făcut foarte mult rău țării ăsteia prin epigonii și textele sale de trei lei. Și nu exagerez deloc. Știu pe cineva care ar exulta dacă ar auzi de putere textuală și alte alea.

20 iulie 2005

Aflu că Tudor Giurgiu, noul director al TVR, va regiza cartea Ceciliei Ștefănescu, *Legături bolnăvicioase*. Nu știu ce a mai regizat Tudor Giurgiu afară de videoclipuri ale formației BUG Mafia.

Cică ăsta va fi primul film românesc cu tematică gay. Recent auzeam că sora Nicoletei Luciu și-a făcut o formație și cântă pe patine. Prima formație care cântă pe patine. Ceea ce nu e o chestie de toată mâna.

Cu alte cuvinte, cum spunea cineva, există un talent și la lucrurile care nu contează absolut deloc.

21 iulie 2005

De vreo două zile, luminile de pe stâlpi sunt aprinse non-stop. Zi lumină. Scopul nu poate fi decât unul singur. Primarul vrea ca Băneștiul să poată fi văzut din Cosmos.

Până una alta, am avut TVR Cultural stricat. Adică nu se auzea mai nimic. Am sunat la cablu și ăia m-au făcut pe mine nebun, că se aude foarte bine. Vecinii la fel, că se vede nemaipomenit la ei și la televizorul meu trebuie să fie buba.

Până la urmă, m-am prins despre ce era vorba. Pe Cultural auzi doar dacă dai ceva mai tare. Vecinii mei amatori de Taraf TV, OTV și alte rafinamente nu butonau pe Cultural decât așa, în trecere, când mai făcăiau televizorul. Le-am spus să dea mai tare sonorul, să vadă dacă se aude ceva. Au fost foarte uimiți că am dreptate. Oricum, nu se uitaseră vreodată la așa ceva și faima de individ dus cu pluta mi-a crescut. Să-ți pierzi vremea la drăciile alea.

Între timp, ai mei au abonament la *Jurnalul Național* și ziarul de luni, cel cu supliment, a dispărut. N-a venit. Era un număr despre vise, așa că am presupus că poștărița l-a dat cuiva interesat de subiect și care are vise ce trebuie disecate, având la îndemână o sursă bibliografică redutabilă. Mi l-a adus abia ieri, destul de mototolit. A circulat ceva suplimentul. Oricum, asta spune ceva și despre sărăcie. Pentru mulți, un ziar de 8.000 de lei e un efort financiar greu de acoperit. La fel un bilet de 10.000 până în Câmpina. Sunt oameni care preferă să o ia pe jos până în oraș. Drumul nu e lung. Faci cam 40 de minute

la mers domol, dar…

Pe vremuri *Gazeta sporturilor* dispărea la unul, Costin, care stătea lângă poștă. Io stau la vreo cinci-șase case. Și Costin ăsta mergea, lua ziarul și mi-l aducea mai pe seară, când avea el chef. I-am spus că, dacă vrea să continuăm, plătim jumătate. Eram în liceu sau în generală și voiam să citesc și io ziarul mai devreme, nu pe la 7-8, când i se năzărea lui Costin. A fost foarte ofensat. Ce, băăăăăă, în fond ce făcea și el, doar lua ziarul și mi-l aducea rufos și necăjit. De atunci pentru el am devenit un scârțar, un nenorocit care nu are pic de înțelegere.

Și așa o fi.

22 iulie 2005

Vă trimit rubrica[12] din *Suplimentul de Cultură,* precum și o constatare. Pentru femeile din Bănești, când se referă la tatăl lor, acesta devine, infantilizant, tăticu'. Sau, și mai deplasat, tătelu'. Pentru bărbați relația nu e aceeași. Tatăl e ăl bătrân, sau tata, simplu, sau bătându-se pe burtă, taică-miu.

Cea mai simpatică chestie s-a întâmplat în cazul străbunicului meu, care a trăit 100 de ani, iar fiicele lui, printre care și bunica-mea, trebuiau să aibă grijă de el. Aveau cel puțin 70 de ani atunci. Dar tot despre tăticu' vorbeau. Și era cam penibil. Acum, problema e așa. Cine se infantilizează când zice tăticu'. Spuitorul care pare dependent de Tatăl căruia nici nu e în stare să-i pronunțe adevăratul nume, sau cel la care se referă spusa, care e văzut mai neajutorat, trebuie asistat ș.a.m.d.?

Mergeau la el să vadă ce mai face, să doarmă cu el. Mergeam și io cu bunică-mea. La tăticu'. Omul se născuse la 1886 și a murit în 1986. România abia devenise regat când venise el pe lume. Azi îmi pare al naibii de rău că nu l-am descusut corespunzător. Avea în jurul patului *Magazine istorice* și știa la milimetru istoria pe care o trăise.

De fapt, în familia mea, mai toți au trăit mult. Un alt străbunic a trăit tot 100 de ani, bunică-mea face anul ăsta 91. Chestie destul de optimistă.

---

[12] Articolul atașat, „Forrest Gump din Bănie", a apărut în *Suplimentul de Cultură*, nr. 36,

30 iulie 2005, la rubrica *Liberul arbitru*. În volumul de față, poate fi consultat la secțiunea Publicistică, motiv pentru care nu l-am mai inclus aici (n. ed. – 2012).

25 iulie 2005

Azi-noapte, am visat o chestie căreia nu știu să-i dau de cap. Eram în grădina din dosul casei, împreună cu Tarabă, un prieten din copilărie cam analfabet și nespălat, cu care îmi era interzis să mă joc, dar io tocmai de-aia stăteam cu el la greu și mi se părea un individ extrem de interesant.

În dosul casei e o stivă de lemne de foc. Lângă stivă, în vis se aflau câteva teancuri de cărți de prin biblioteca mea. Unele pe care le-a primit taică-miu de la liberali ca sponsorizare prin ‘93 și sunt de o tâmpenie cruntă, altele cumpărate chiar de mine și la care țin. Nu știu de ce erau depozitate acolo și chiar îmi făceam probleme cu ploile astea dacă or să reziste ele prea mult.

Tot în dosul casei, într-un cireș, mai am un coș de baschet unde jucam baschet, normal, cu Gogu, Tarabă, sau aruncam io la coș ca să mă lungesc, așa ziceau doctorii, că am tendințe de îngrășare și trebuie să practic sporturi din astea precum baschetul, înotul care să tragă de oase, să le lungească.

Și visul era așa. Împreună cu Tarabă, luam câte o carte și o aruncam în coșul ăla de baschet. Cartea, cum plesnea lemnul panoului, se transforma într-un bulgăre de zăpadă fleoșcăit și umil. Și tot aruncam, Tarabă zicea ceva despre Internet, habar n-am de unde știa el despre așa ceva, când mult mai familiare îi sunt caii, căruța…

La un moment dat, a apărut și Nonu, un vecin. A apărut din fundul grădinii, și noi, jap, aruncam în el cu cărți, el fenta,

eschive extraordinare. Și cărțile cădeau în spatele lui și se transformau în zăpadă.

Până la urmă, am impresia că am început să mă îngrijorez, domnule, astea sunt cărți la care țin, ce fac, le distrug pe toate? Așa că a trebuit să mă trezesc, să mă duc la bibliotecă și să văd că sunt toate la locul lor.

28 iulie 2005

Mă enervează la culme că apar tot felul de ziariști plângăcioși care bocesc după Mona Muscă. Care, în sfârșit, și-a dat demisia.

Nu cred neam că e vorba despre nu știu ce demisie de onoare, despre un gest irepetabil în politica românească. Pur și simplu, doamna Muscă și-a dat seama că nu face față. Și, dacă nu va deveni parlamentar european, admit ca între anumite intervale orare să mi se spună cuțu.

În afară de asta, habar n-am ce mare realizare a avut Mona Muscă pe perioada mandatului. A discutat. A discutat cu toată lumea, dar n-a luat nicio decizie. Săraru a plecat de unul singur. Pe Giurescu nu l-a demis Mona Muscă. A fost silită să-l demită, abia când urla toată lumea, a apelat la o soluție trasă de păr.

Ce mi-e frică e că sunt prea mulți inconștienți care îi descoperă doamnei Muscă tot felul de calități, că e populară, că e eficientă. Populari au fost și Stan și Bran, dar nu le-a dat nimeni vreo funcție.

Mi-e frică rău că într-o bună zi o să ne trezim cu Mona Muscă președinte sau prim-ministru. Cultura e o chestie destul de greu de controlat, la care se pricep câțiva inși în țara asta, și de-aia incompetența Muscăi trece neobservată, dar când va ajunge, dracului, prim-ministru, ne-am cur la fript.

Mona Muscă poate fi o mamă bună, o soție devotată, o profesoară de gimnaziu ai cărei elevi să aibă rezultate la olimpiadă. Ca ministru a fost afonul perfect.

Mai era și mitul ăsta că e o persoană cultivată și nu mai știu ce. De când am văzut-o la Turcescu la emisiune că habar n-are să dea un exemplu de sculptor sau de pictor contemporan, nu pot să spun decât „A se slăbi“.

Din nefericire, sunt alți politicieni mult mai idioți.

Nu pot să uit cum, în februarie, la Prometheus, după doar două luni de mandat, se face un mișto crunt în sală pe seama ei.

Pe scurt, o femeie care arată bine în tinerețe, de o mediocritate crâncenă. O persoană decorativă, beteală, ornament care a trecut așa prin viață, deși n-a avut mari realizări la Institut sau pe unde a mai lucrat, a fost tolerată, las-o, bă, că face niște cafele extraordinare și niște prăjituri de te pișii pe tine.

29 iulie 2005

O fază foarte mișto s-a petrecut ieri dimineață, când a venit mașina care ia gunoiul. De obicei, pe stradă pe la mine trece vinerea, dar cum s-a defectat în ultimul timp, apare destul de imprevizibil și capricios.

Și atunci când apare, se creează o învălmășeală de nedescris, băăăă, a' lu' Bulanga, vine gunoiu', bă, scoate gunoiu' afară. Ceva de genul ăsta. Hărmălaie comparabilă doar cu venirea popii cu botezul. Atunci, vreo două babe vigilente stau de pază la colțul străzii și contabilizează cât stă părintele la Gălușca sau la Poștar și vin să te anunțe foarte preocupate că vine popa și să te prindă pregătit, nu cu izmenele în vine sau cu vreo cratiță pe foc. Trebuie să dai impresia, măcar atunci când trece popa. În rest, poți să faci ce vrei, poți să-ți bați nevasta, copiii, soacra în orice ordine dorești, dar atunci când defilează Sfinția sa, să fii om serios, că te ia mama dracului.

De vreo trei zile, un butoi de tablă cu gunoi stă la poartă și așteaptă mașina aia care nu mai vine. Cald, se împute, o plăcere. Ei, și ieri dimineață, văd pe fereastră o vecină cum intră, fără o vorbă, trage butoiul și pleacă la ale ei. Peste cinci minute apare și mașina. Și mi s-a părut interesant apropo de solidaritate și alte vorbe goale. Și apropo de supravegherea la care te supun vecinii, care poate să aibă și părțile ei bune. Cum ar fi chestia asta. Că-ți intră cineva în curte și nu ți se face frică cum că ar putea să-ți fure ceva.

De fapt, de când sunt aici, dorm cu ușa deschisă. Cred că

nici nu are cheie. Ceea ce la București ar fi curată inconștiență.

30 iulie 2005

Cică în urma caniculei au murit în București 19 inși, iar în restul țării, vreo 17. De ce au murit mai mulți oameni în București decât în restul țării? Pentru că cei din București se uită mai mult la televizor și află că afară e caniculă și trebuie să se simtă rău. Ia să pună mâna să facă ceva crize.

În București oamenii mor din obligație. O chestie de numire. Dacă nu-i spui caniculă, ci căldură pur și simplu, nu se mai simte nimeni obligat să dea în primire.

Oricum, în televiziunile din România sunt câțiva idioți care trebuie împușcați. Care nu pot relata decât pe un ritm din ăsta de „*Aux armes citoyens*“. Pentru care nu există nuanțe.

A fost căldură dintotdeauna, doar idioții din TV erau ceva mai rari. Nu știu cine zicea că la Londra nu a existat ceață până când nu a pictat-o Whistler.

Parcă în TV lucrează oameni crescuți în eprubetă, care preferă să se vaite în loc să bea o bere sau să facă un duș.

9 august 2005

Am stat iar în spital și nu prea am avut ce citi. Și mă uitam în ziare la niște sondaje despre tinerii care nu mai citesc în ziua de azi… Grav nu mi se pare că nu mai citesc. Asta e doar o consecință firească. Grav e altceva.

Nu vreau să fiu patetic, dar n-am încotro. Ca să-ți placă să citești, trebuie să-ți placă puțin și să trăiești sau să fi avut ceva dileme existențiale, să ți se fi întâmplat ceva care să te pună pe gânduri, bă, ce cat io p-acilea?

Or, ăștia mici au o viață ca de desene animate și teamă mi-e că nu le place să trăiască. Nu știu mai nimic despre lumea în care se învârt. Am citit un articol al lui Cătălin Avramescu despre admiterea la Științe politice, unde puștii încurcau Oceanul Indian cu Marea Mediterană, pe Churchill cu Kennedy.

Și viața lor e mai mult un soi de antilume, în care nu există… nu vorbesc de guvernanți, dar nu există decât indivizi din același grup de vârstă cu ei. Lumea s-a născut cu vreo 20 de ani în urmă. Nu au curiozitatea să cunoască și alt tip uman, trăiesc la fel ca membrii unor triburi suficienți lor înșile.

I-am zis unui vecin de vreo 19 ani să-mi aducă niște filme. De fapt, el se oferise și, pentru că nu poți să refuzi un om binevoitor și pentru că voiam să văd cam ce poate să-mi procure, am acceptat. E bine să nu-ți faci iluzii ca să nu ai deziluzii. Mă cam așteptam să-mi aducă filme ca *Fiul lui Dracula*, *The devil's knight*, unul cu o mumie foarte fioroasă care face tot felul de șmecherii, plus o comedie cu un pisoi Garfield,

cam pedant și simandicos. Toate astea erau chestii care nu aveau pic de realism, care nu spuneau nimic despre lumea în care trăia el. Și lui nici că-i păsa. Nu voia să înțeleagă ceva din ce trăiește. Doar antilumi. De-aia nu au cum să citească ăștia mici.

Apoi, apropo de plictisul lor de a trăi. Îi văd, parcă sunt permanent vulturii din *Cartea junglei*, ce facem acum? Învățați să le dea cineva ceva de făcut.

Nu au experiență de viață puștii. Asta vreau să zic. Anul trecut, la un seminar despre mcdonaldizare, s-au trezit vorbind și niște golani ratați, care mă enervau groaznic. Despre ce e McDonald's. Veneam noi odată beți noaptea acasă și ăla era singurul loc unde era deschis! Ăștia mai alcoolici sunt considerați a avea experiență de viață, deși ei habar n-au pe ce lume trăiesc, doar beții autiste și deprimante.

Sunt cam neclar. Asta e. Mă rog, ăia nici măcar nu țineau la băutură. De-aia ziceam de golani ratați, tentative eșuate.

10 august 2005

De vreo câteva zile au început să bântuie pe aicea niște pisici albastre absolut înfiorătoare. Chiar sunt albastre, nu e nicio înfloritură, și cel puțin noaptea scot niște sunete sinistre. Joacă țonțoroiul prin pod, pe beci, se jumulesc reciproc. Sunt de o nesimțire cruntă, mă trezesc ziua cu ele în bucătărie și ghinionul e că am și un câine mai fricos și de gabarit redus. Nu e nici el mai mare decât o pisică.

Atunci când îi spun „Ia-o!“ se uită la mine cu ochi mari, mimând surprinderea. „Pisica aia?“ pare să spună. „Să alerg io pisica aia? Fugi, mă, te credeam om serios!“ Îi dau de înțeles că, într-adevăr, aia e pisica, și nu alta, iar el, după ce se asigură că pisica a dispărut din curte, s-a cocoțat pe vreun gard și nu mai reprezintă un pericol, se urnește cu un tărăboi teribil. „Bine, o alerg! Dar nu mă așteptam la tine să mă pui să latru tocmai pisica respectivă!“

Nu am suportat niciodată pisicile, în primul rând pentru că mi-era frică de ele și nu știu cum cineva poată să doarmă cu animalul în cameră. Când îi vezi și ochii lucind, presupui că are înăuntrul ei un mecanism sofisticat, care atât așteaptă, ca la lăsarea întunericului să se lepede de învelișul de carne și blană și să te smotocească pe tine corespunzător.

În altă ordine de idei, l-am văzut întâmplător la TV pe Sergiu Nicolaescu făcând apologia Suzanei Gâdea, care era o femeie deșteaptă, i-a fost lui profesoară la Politehnică și era un pedagog strălucit. M-am crucit și m-am decis să înființez o

asociație de luptă împotriva lui Sergiu Nicolaescu, un cârnaț senil și jalnic. Ar trebui să restituie banii pe care i-a primit pentru a fabrica tot felul de oribilități, a nenorocit herghelii întregi și acum nu mai scăpăm de el, cu porecla de mare regizor.

În reportaj era și o secvență din *Mircea*, unde Sergiu Nicolaescu era chiar Mircea cel Bătrân și se întâlnea cu un turc hapsân să plănuiască una-alta. Vedem cum pe crac i se scurge un firicel de sânge. E rănit, dar nu se lasă, are niște conturi de încheiat cu turcaleții ăștia. Scena e de un penibil incredibil. „Sergiu“ vrea să ne facă să compătimim, dar nu poate decât să te pufnească râsul. Domnitorul pare că s-a pișat pe el.

13 august 2005

Pe stradă trec țigani cu căruțe de pepeni. Știi că a venit toamna atunci când dopul cu care încearcă ei pepenele e din ce în ce mai mic. Pe la sfârșit de iulie, fac un dop de neam prost, care dă să iasă pe partea cealaltă. Acum au început să taie un dop pitic, meschin și superficial, pentru a nu ajunge la miezul pepenelui, care e veșted.

Am văzut într-o căruță un țigan mic de un an și trei luni pe care-l chema Laurențiu. Țipa ca un smintit „'ai la pepeni". Mai avea un frate de trei luni chircit în brațe la mă-sa. Ăsta nici nu știu dacă avea nume.

Îmi plac vocile țigăncilor care strigă că au pepeni. Au ceva limpede, spre deosebire de ale celor cu var, cartofi, mături, care trec și nici nu pricepi prea bine ce zic. Probabil e o strategie să scoată din casă pe unii care sunt interesați de mături, deși ei vând târnuri. Iar omul, dacă tot a ieșit, să dea un ban, ca să nu spună că a făcut drumul degeaba. Dar mi se pare incredibil ce voce melodioasă pot avea țigăncile. Și cerșetoarele la fel.

A venit toamna, pentru că și tanti Ani, femeia de serviciu de la școală, a fost cu caprele pe gârlă și a găsit cătină. Iar asta se face de obicei când dă prima brumă peste ea. Sau prima zăpadă. În plus, la mine în curte au înflorit niște flori care, de obicei, se deschideau prin octombrie. Simți că vine toamna atunci când se răcește pământul și-ți dă frisoane. Iar lucrul ăsta deja se întâmplă. Am început să mă pricep la chestiile astea.

17 august 2005

În ultimul timp, îmi doresc enorm să pot scrie povești. Sau măcar o poveste. O poveste mică și simpatică, pe care să o citească bunicii nepoților. Sau măcar o bunică unui nepot.

S-ar putea să nici nu fie nevoie să inventez. Doar să fiu atent în jur și să-mi aduc aminte cuminte ce povestea cineva cum că-i dispăreau găinile. Și s-a hotărât să vadă ce se întâmplă. Să ia urgent măsuri. S-a așezat la pândă lângă coteț și, când începea, așa, să se întunece, a văzut că spre coteț se îndrepta un vulpoi mare și fălcos. Omul a privit stupefiat cum vulpoiul, cu o mișcare iscusită, a dat la o parte clănțăul și a intrat în coteț. Pipăia să vadă care găină e mai grasă. Sau așa presupunea cel ce mi-a povestit. Adică vulpoiul avea niște criterii foarte clare după care înșfăca găinile.

Ei, povestea omul, și chiar în momentul în care vulpoiul se pregătea să apuce o găină suficient de grasă, care întrunea toate criteriile, el l-a și apucat pe nenorocit de coadă. O coadă stufoasă, superbă. Și vulpoiul s-a zbătut o vreme, s-a zvârcolit, până când s-a izbit cu fruntea de o piatră. Omul trăgea într-o parte, vulpoiul în cealaltă. Până când tăietura din frunte s-a tot lărgit, vulpoiul și-a ieșit din propria piele și a luat-o la fugă. Și omul a rămas cu blana în mână. Omul presupunea logic că, fără blană, vulpoiul n-a mai supraviețuit mult. O fi murit de frig, săracul, zicea. Mai ales că povestea se petrecea spre toamnă, când căzuse bruma.

18 august 2005

A trecut pe la mine Nae Stabiliment și mi-a turnat câteva povești din care aleg doar două. Altele fiind simple vorbe de duh sau cugetări, cum ar fi, de pildă, marele neajuns de a nu putea să faci țuică din conuri de brad. Care nu fermentează. Că dacă ar fermenta, ar fi toată pădurea jupuită de pasionați.

Cică un prieten al lui Nae, Silvian, trecea pe stradă pe lângă o țigancă urâtă și gâjâită care, lângă intrarea unei cârciumi, stătea cu un cântar lângă dumneaei. Iar lângă cântar, un afiș care anunța: „Cântar, un leu cincizeci“. Povestea se petrecea înainte de ‘89, de aici prețul nesimțit de mic. Silvian ăsta s-a oprit lângă țigancă, și-a suflecat pantalonii, i-a întins un leu cincizeci, a luat cântarul la subțioară și a plecat foarte liniștit. Țiganca, după el, stai, arză-te-ar gazu’! Dă cântaru’ înapoi! Silvian s-a ofuscat bine. Nu scria, bre, acolo că atâta costă? Apoi i-a explicat că pentru a nu mai induce lumea în eroare, trebuie să scrie pe carton „Cântăritul – 1,50 lei“. Că e o diferență. Ș.a.m.d.

Povestea ailaltă îl are personaj chiar pe Nae, care mi-a dat o soluție pentru a scăpa de privirile indiscrete ale celor de pe stradă. Ăia care abia așteaptă să te vadă pentru a avea un subiect de bârfă.

Cică în urmă cu ceva ani, când stătea la bloc, a ajuns acasă într-o seară mai trotilat. La intrarea în bloc, pe culoarul acela pe marginea căruia se află niscai bănci, lâncezeau vreo cinci-șase muieri ceva mai trecute, că babe nu le putem spune, care, după

toate aparențele, erau în pană de subiecte de discuție. Nae le-a dat bună seara, le-a mai zis una-alta, probabil le-a spus un banc și a vrut să plece. Când să intre în bloc, a văzut în geamul ușii cum în spate babele, mizând pe faptul că nu sunt văzute, se hlizeau, rânjeau pe seama lui, he, he, iete-l și p-ăsta, abia se ține pe picioare! S-a răsucit foarte calm și cu degetul arătător, ca și cum ar fi dat o sentință, le-a luat pe rând: Te fut, te fut, te fut! De cinci ori, ca la o numărătoare din aia de v-ați ascunselea cu „Din Oceanul Pacific…“. Una dintre muieri scăpase la numărătoare. Nae s-a întors din nou ca să urce spre etajul patru, unde stătea, iar cea ignorată nu se simțea prea bine. De ce ea să nu fie băgată în seamă? De ce să fie șuntată? Ce, ea e mai proastă? La care Nae, din dreptul ușii, se întoarce ca și cum ar fi uitat ceva: „Aaaaaaa, și pe tine!“, și arătă spre nedreptățită. Îi spune cu gestul că o reparație istorică s-a produs – și cum ea, tocmai ea, să fie trecută cu vederea?

Apoi, leșinuri, blesteme, bă porcule!

20 august 2005

Dacă soarta mă va aduce vreodată față-n față cu Gorzo, ăla cu expoziția cu președinții României găuriți de un penis supradimensionat, ăla cu Catedrala Neamului făcută din slănină, dacă ne vom întâlni zic, o să-i sparg capul. În felul ăsta, voi înfăptui un act artistic extrem de subtil. Îi voi frige o cărămidă în cap, după care un cap în gură va desăvârși actul artistic.

Scandalagiu cum e și ipocrit pe deasupra, probabil mă va felicita pentru inspirația de a sfărâma niște tabuuri. Pentru libertatea extraordinară pe care o am.

Apoi îi voi înfige un șut în țurloaie și, printre urlete, presimt că voi auzi, *yeah, man, cool!* Artă fină bizantină!

Începe să-mi fie o silă de artiștii ăștia de nu mai știu ce să zic. Abia când o iei razna și te crezi artist, devii un prost jalnic. Ce face Gorzo ăsta acum și se laudă ca un nesimțit e mult sub caricaturile lui Mardale de la începutul anilor ‘90, caricaturi în care Ștefan cel Mare avea o erecție nepotrivită în timpul cine știe cărei ceremonii. Caricaturi în care voievozii vorbeau firesc și asta mă făcea să mă tăvălesc pe jos de râs. Gorzo ăsta nu e decât un defazat.

21 august 2005

Apropo de vindecări miraculoase, sfaturi competente și alte drăcii de genul ăsta, acum ceva timp mi s-a întâmplat o chestiune cu adevărat năucitoare. Niște prieteni din Brăila au fost până la Bran și, la întoarcere, aflând că nu mă simt extraordinar de bine, au trecut pe la mine cu un sfat extrem de aplicat.

Cică au avut și ei o rudă care a suferit de ceva asemănător, dar a scăpat printr-un tratament țâță de mâță. Erau extrem de gravi și de preocupați. Ia, bă, repede ceva de notat și scrie! Se iau șase broaște țestoase cam de mărimea unei căciuli și se bagă în cuptor pe o tavă, până când nu mai rămâne nimic din ele. Doar carapacea se fărâmițează. Ei, și din praful obținut, mănânci în fiecare dimineață câte o linguriță – și, gata, nu mai ai nici pe dracu'!

Mă uitam ca boul. De unde să iau broaște țestoase? încercam o scuză mai firavă. Pe aicea nu prea s-a auzit de așa ceva. Poate la vreun restaurant italienesc, la grădina zoologică. Și mari cât căciula să fie? Și să le jupoi? Să le bag vii în cuptor? Cum să le tai gâtul? Ca în banc, după ce în prealabil le înțep în fund?

Ei erau foarte serioși și se uitau la mine ceva mai neîncrezător, ca la un inconștient care nu știe să prețuiască adevăratele rețete, adevărații oameni care îți vor binele. După care, el s-a plesnit cu palma peste frunte. Mânca-ți-aș, că am crezut că și-a uitat ceva esențial pe la Bran. Băăăăă, a zis, și

acu’ câteva zile a intrat o broască țestoasă la noi în curte la Brăila! Dacă știam, o prindeam și o păstram pentru tine. Mai aveai nevoie doar de cinci.

22 august 2005

Cel mai rău e când mă simt ceva mai bine, așa cum mi se întâmplă acum. Când mă simt rău, stau liniștit la locul meu și nu zic nici pâs. Pentru că altfel nu se poate. Dar acum aș lua-o așa, pe coclauri, aș pleca naibii, deși știu că trebuie să mă abțin, pentru că se mai pot întâmpla chestii imprevizibile și încă nu e bine să risc.

Așa că stau și privesc, vorba lui Cristian Popescu, până îmi face privirea țurțuri. Și-apoi, să iei țurțurii ăia, să-i pui în apă, în ciorbă, în cafea sau în ce vrei și să vezi cum mai spui povești. Așa zicea Cristian Popescu.

Io stau în curte și văd niște crăpături în asfalt care închipuie un fel de cap de pește. Stau și mă uit, fără să știu prea bine de ce, la capul ăla de pește. Și simt că trebuie să iasă ceva și de aici.

M-am născut într-o răspântie. Străzile din dreapta și stânga casei nu mă interesează deocamdată. Perpendicular pe casă vine o stradă care se cheamă Rădulești. Dar asta contează mai puțin. Pe aici fugeam de fiecare dată. O stradă lungă de vreo 500 de metri. Fugeam și știam că în capătul ei voi da peste Castravete și ai lui, care jucau trosbal. Dacă prin vecini nu găseam pe nimeni, alergam până acolo. Sigur se putea merge și normal. Dar asta era o stradă mai îngustă pe care trebuia să alergi. Avea și o înclinație ușoară de câteva grade, care te ducea mai mult ea la vale, fără un efort nemaipomenit. O privesc și acum și îmi vine să refac crosul acela din copilărie.

Strada avea, cum ziceam, o înclinație de câteva grade abia

vizibilă, chestie care pica la țanc iarna când, pentru că nu aveam maluri, derdelușuri decât la distanțe mai mari de casă, mă puteam da cu sania și pe strada asta. Mai ales când se topea zăpada și rămânea doar o pojghiță de polei, frecarea era minimă cu tălpicile saniei și îmi plăcea să înaintez așa ăia 500 de metri ai străzii, cu o viteză de maximum trei-patru kilometri pe oră. Înaintam ca un castron din ăla de la curling. Sau să stau pe spate și să înaintez așa, fără să văd nimic, până când claxona vreo mașină și trebuia să mă deștept. Apoi se găsea vreun prost să dea cu nisip sau cu sare și se ducea dracului totul.

6 septembrie 2005

Am revenit sâmbătă din spital și abia acum încep să mă dezmeticesc. Mă dezmeticesc și îmi dau seama că am devenit un apologet al șpăgii și un corupător nenorocit, care bagă bani în fundul doctorilor, asistentelor și infirmierelor, pentru a avea niște condiții cât de cât decente.

Eram un inamic înverșunat al șpăgii, refuzam să dau, puținele ocazii când am avut ocazia să primesc mă revoltau, acum m-am resemnat. Și ai și avantaje dacă dai șpagă. De exemplu, io am avut un salon cu televizor, aer condiționat, frigider, o baie de moare lumea. Și doar un singur coleg de cameră, iar ăsta ales dintre cei care obișnuiau să se spele. Pentru că în alte saloane am stat un minut și mi-am dat ficatul peste cap.

Așadar, șpaga e un lucru bun, măcar nu mori de hepatită. Cel mai interesant e dansul acela până când îi oferi plicul. La asistente, trebuie să aștepți când îți face o injecție, de exemplu, să aștepți până când ea are ambele mâini ocupate și atunci îi vâri banii în buzunar, ca să nu mai poată să protesteze. Reguli foarte exacte.

Trebuie să fii vigilent, altfel pățești ca o mătușă de-a mea, care, după ce tatăl ei a fost operat, s-a dus cu darul, destul de consistent, la o infirmieră, iar pe doctorița care făcuse operația a confundat-o cu o infirmieră și i-a dat un săpun, ceva, în scârbă. Sigur că cea mai uimită a fost adevărata infirmieră, care însă nu a refuzat darul și probabil a făcut ceva calcule că, dacă

toată viața ar fi primit așa…

La doctori, șpaga se dă într-o cameră numită „La secret“. Adică doctorul te trage acolo „ca să discutați“. Și discuția e foarte scurtă. Am văzut într-un alt spital cum stau infirmierele la poartă și cum vin pacienți, îi evaluează din ochi, iar dacă vreunul pare cu dare de mână, se năpustesc pe el să-l ajute, doar-doar s-or alege cu ceva. Cei mai sărăntoci sunt, de obicei, ignorați.

8 septembrie 2005

Văd că are mare succes cartea Ioanei Nicolae, *Cerul din burtă*, despre cum a născut ea, despre cum a coabitat cu copchilul. Și-mi aduc aminte ce zicea Marin Preda despre Balzac, ăla mare scriitor, de unde mă-sa o fi știind el ce simte o femeie care naște? Sau la Hemingway mai era un leu care se gândea la ceva în timp ce era împușcat.

Nu o să am șansa să fiu gravid, deși, din cauza proporțiilor înșelătoare și a pletelor, mi s-a mai cedat locul prin mijloacelor de transport, dar mi se pare o provocare nemaipomenită să scrii ceva din punctul de vedere al unei gravide. Ca bărbat. Ca femeie doar descrii. Ții jurnal. O să încerc să văd ce se poate face. Să scriu o proză în care io sunt gravidă sau sunt violată. Sau sunt singură acasă, că porcul de bărbat e la crâșmă. E și o șansă de a ieși din acest „Io“ de care am cam abuzat și de care toți cei care fac autoficțiune ar trebui, încet, încet, să se lepede și să treacă la chestii serioase.

9 septembrie 2005

Am ratat și anul ăsta înscrierea la doctorat, din motive mai mult decât evidente. Anul trecut, omul la care voiam să mă înscriu mi-a spus că io am carte de muncă și să mai aștept până la anul, pentru că pe moment avea câțiva mușterii care nu munceau nicăieri și aveau nevoie de un fel de hârtie justificativă. Ca și cum doctoratul ar fi un fel de mama răniților.

Am ratat și o altă ocazie. Când mă întreabă cineva, bă, ce ești tu?, să zic doctorand. Altceva, ce sunt io? Cronicar de fotbal la *Suplimentul de Cultură*. Cum zicea Cosașu, că e întâi cronicar sportiv, faptul că scrie proză e ciubucul lui. De fapt, mi-am dorit de mic să fiu cronicar, comentator. Eram înnebunit după Țopescu în ‘90, fără să înțeleg de ce. Mi-a trecut repede. Era faima care copleșea personajul și mi-a luat ceva timp să deslușesc faptul că Țopescu e așa de insipid, că mi se face mie rușine.

Pe la zece ani comentam în somn meciuri de fotbal în limba spaniolă. O spaniolă ad-hoc și îmi pare rău că nu aveam atunci un aparat performant prin casă ca să mă înregistrez să văd ce dădeam din mine. Mai târziu, când am făcut rost de un reportofon, l-am pus noaptea pe activare de voce, ca să văd ce vorbesc în somn, dar n-am reușit să înregistrez decât niște sforăituri.

Așa că mă mulțumesc cu condiția asta de comentator sportiv, dacă doctorand sper să fiu abia la anul.

10 septembrie 2005

Textele astea pe care le scriu aproape zilnic sunt ca un fel de pepinieră unde plantez obsesiile, disperările ș.a.m.d. Până acum, povesteam unuia sau altuia cum aflam câte ceva care mă înnebunea de plăcere. Mă țineam de capul lui sau, oricum, pe cine prindeam îl frecam, îl suceam să-i povestesc o chestie pe care am auzit-o. Pe care mi-am reamintit-o. Uneori povesteam aceluiași de mai multe ori, dar de fiecare dată altfel. Până când povestea aia se rumenea și se putea scrie. Acum am pepiniera asta, din care sper ca, din când în când, să extrag câte un puiet în faza de coacere și să pun la cale un text ceva mai elaborat, mai matur.

Pui două povești una lângă alta și, până la urmă, ele vor duce la un înțeles comun. O filiație comună, pe care nici măcar n-o bănuiai inițial. De fapt, așa se scrie proza.

Deocamdată, cu atâtea medicamente în mine, nu pot scrie decât scurt. Astea sunt texte care mă energizează, care îmi fac bine. Un text mai lung m-ar stoarce, m-ar slei. Am început două proze mai ample și le-am lăsat la păstrare până când își vor stoarce sensul. Până când îmi va crește acceptabil nivelul hemoglobinei.

Acum doi ani, când am avut primele probleme minore, înainte de asta, de fapt, scriam mult, citeam, predam, făceam un master și parcă cineva mi-a suflat că o să ajung să sufăr de intoxicație textuală. M-am trezit cu vorba asta în cap și am început s-o bag în seamă. Și zic io că era adevărată. De fapt,

făceam totul din plăcere, nici nu simțeam că muncesc, dar intoxicația asta te ia prin învăluire, probabil. Sau știu io.

Până una-alta, mă obsedează un alt cuvânt. Un nume, „Buciumei“. Ăștia sunt un neam de oameni din capul satului și trebuie să te referi la ei ca la un personaj colectiv: „Buciumeii ăia“.

Și mi-a mai plăcut o vorbă a unuia care zicea că nu are Saint-Bernard, ci pechinez altoit. Și cum l-ai altoit, bre? Iete, am luat parul și l-am altoit până s-a făcut cât malu’!

11 septembrie 2005

L-am văzut la „Profesioniștii“ pe Breban și mai mult decât zice el despre sine apropo de egoul umflat, tendințele paranoide, ce-aș putea să adaug? Decât că mi-e milă de el și că toată asumarea asta a propriei nebunii aduce a bravadă de puști care încearcă să te asigure, bă, să știi că io sunt nebun, să moară calu'!

Nu am stat de vorbă niciodată cu Nicolae Breban, iar cărțile, afară de *Bunavestire*, mi se par o lălăială, asupra cărora i-a fost lene să revină. O singură dată am avut un sfert de contact cu el, să zicem. Acum vreo cinci ani, voiam să fac lansarea primei mele cărți și trebuia să vorbesc cu Ion Tomescu, patronul Editurii Libra, care deținea librăria unde urma io să mă desfășor. Mi s-a spus că dau de domnul Tomescu la o întrunire scriitoricească. Am ajuns acolo și Tomescu stătea de vorbă, foarte aprins, cu Breban și cu Cătălin Țârlea, care doar mai încuviința din când în când, mai dădea aprobator din cap la ce zicea maestrul.

Am așteptat să termine, dar Breban tocmai conferența sorbit din ochi de alde Țârlea și Tomescu, care, dacă prinsese ocazia să stea de vorbă cu genialul scriitor, nu se îndura să se ducă la ale lui. Așa că, bănuind că discuția va dura mult și bine, i-am întrerupt, mă scuzați, la care Tomescu a urlat la mine, ce vrei, mă? Nu vezi că vorbesc cu domnul Breban? Ba da, vă rețin 30 de secunde, după care îl puteți asculta cât vreți. Hai, zi ce vrei! Repede, că l-ai întrerupt pe domnul Breban! Scuză-mă,

Nicolae, dar din cauza cârnaților ăstora mici nu avem o literatură mare, cum propui tu!

I-am zis că vreau să organizez o lansare, la care Tomescu a izbucnit, și de-aia mă întrerupi tu pe mine? Da, mă, bine, o să-ți facem ce vrei, du-te vorbește cu Danusia la librărie și să nu te mai prind pe-aici! E cartea ta? Auzi, mă, a scos o carte!

Și-n tot acest timp, Breban țâțâia așa, a zeflemea, chicotea, uite-l, bă, și pe ăsta, crede că e autor! Aproape să-și dea coate cu Țârlea că așa un dobitoc l-a întrerupt pe el dintr-o disertație esențială.

Mă rog, vorbele lui Tomescu nu au fost chiar așa de corozive, dar gesturile, da, și cum altfel puteam să redau gesturile? În plus, m-a amuzat disperarea lui că, în sfârșit, se găsea într-un *tête-à-tête* cu Breban și intervenția mea putea să pună capăt momentului său de glorie. Pentru că treceau amărâșteni pe acolo și comentau, îl vedeți pe Tomescu, vorbește cu Breban! E tare!

Câteodată îmi face o plăcere imensă să fiu umilit. Provoc umilința asta, îi asmut pe mitocani să fie cât mai porniți, sa-și dea arama pe față. În fond, toți ăștia și toți cei care, precum Breban, spun că ei sunt mari scriitori și trebuie să li se admită orice porcărie nu sunt decât niște oameni extrem de triști.

12 septembrie 2005

Cea mai interesantă primă zi de școală pe care mi-a fost dat s-o trăiesc a fost când intram în clasa a șaptea sau a opta. Îmi amintesc că stăteam toți masculii din clasă undeva în spatele școlii, într-o groapă de nisip unde se sărea în lungime, și ne uitam unul la altul, nevenindu-ne să credem cât am crescut în cele trei luni cât a ținut vacanța. Pe unii îi mai văzusem, dar mai erau alții care crescuseră nepermis de mult, se lungiseră, aveau tulei, o voce incredibil de groasă.

Stăteam acolo, în groapa aia, și dintr-odată mi s-a părut că ăștia nu sunt colegii mei și mi s-a făcut frică.

În vara aia, stătusem vreo lună la Bușteni și, după acea lună, când a venit taică-miu să mă vadă, stătea ca vițelul și se uita la mine, bă, ce lung ești! Sau, cum zicea bunică-mea, ce mult ești!

Gogu, care fusese un pitic toată viața lui, crescuse acum mai înalt decât mine, Belișcă avea o mustață care-l făcea mult mai matur. Și chiar din ziua aia n-a mai dat nimeni în el.

Fetele nu ne impresionau așa de mult pe moment. La ele, schimbările veniseră ceva mai devreme și, chiar dacă și acum mai comentam că, uite, le crescuseră sânii sau se petrecuseră alte schimbări interesante cu ele, atenția ne era îndreptată mai degrabă asupra noastră, care parcă am fi crescut toți odată, de-a valma. Chiar și Cotețu, cu care frecasem menta toată vara, mă impresiona acum, pentru că îl vedeam într-un alt context. Toți se maturizaseră. Dorică trecuse de la pantalonii de stofă la blugi

și părea mai șmecher, mai dat dracului.

Stăteam ne uitam unii la alții și, repet, mie îmi cam era frică.

16 septembrie 2005

Doctorița mea, care precis a votat cu Băsescu, mi-a zis ceva de genul: „Să mâncați bine!“ Și mă conformez. Că io, până acum, în ciuda gabaritului, nu prea am mâncat bine și de-aia și problemele, și de-aia… Acum vreun an, pe vremea asta, când ajungeam acasă, seara pe la 9 să zicem, îmi dădeam seama că nu mai am nimic de mâncare și singurul loc unde mai găseai ceva era o alimentară nenorocită, care închidea ceva mai târziu. Și erau vânzătoare plictisite, care stăteau așa, oftau cu ochii abia mijiți și își numărau degetele. Și io cumpăram 500 (cinci sute) de grame de tobă grasă, ce-și răspândea osânza pe hârtia în care era învelită până când asta devenea transparentă. Tobă îmbunătățită cu un șorici devastator și cu bucăți, așa, pătrățoase, de grăsime și carne de porc. Acum nu mai mănânc porc, am auzit că idiotul are toxine și nu se-ntreabă cum.

Și alea 500 de grame, mă rog, nu toate, le combinam inteligent și echilibrat cu muștar și pâine, precum fiii lui Moromete. Și mă prindea miezul nopții mâncând la o chestie interesantă, despre care acum aflu că nu are valoare nutritivă și e prohibită. Uneori le combinam și cu pastă de tomate bună la orice.

În fiecare seară mi-era foame, mai ales când tanti de la bufetul muzeului, ceva mai surdă, săraca, îmi dădea cu totul altceva decât îi ceream. Nu înțelegea ce zic și intuia, bâjbâia, dar adesea trebuia să mănânc chestii indigeste, pe care nu le comandasem.

Când ajungeam acasă, spre 12 și mai bine, singura șansă de a hali ceva era la colțul străzii Timonierului, unde funcționa și funcționează pentru că n-are încotro o patiserie, dar pe-acolo era riscant să te arăți la ore dintr-astea, pentru că se învârtea în zonă un aurolac recalcitrant de vreo 40 de ani, chestie destul de rară, dacă stai să te gândești că ăștia sunt de obicei minori. Sau poate bătrânul meu aspira la statutul de boschetar. Oricum, era destul de agresiv și, chiar dacă îmi spunea patroane și mă lingușea, în momentul următor putea să rânjească și să orăcăie la tine. Și cumpăram merdenele și băscuțe și plăcinte despre care, la fel, acum aflu că, ale naibii, nu aveau valoare nutritivă. Dar erau bune. Și dacă mi-era teamă să trec pe la colțul pomenit, să calc teritoriul aurolacului ăla decrepit, stăteam nemâncat până dimineață când… ei bine, altă viață, până în stație își deschideau patiseriile porțile și aruncau în populație cu produsele lor fără valoare nutritivă, din nefericire.

Eeei, dar, futu-i mama mă-sii, acum, în ce privește mâncarea, acasă la mine e o adevărată simfonie a aromelor, a miresmelor. Casa toată plutește într-un superb miros de oțet destinat murăturilor. Și încă de când intri, dai de două tăvi mari pline cu coarne bâzâite de musculițe bețive. Și mirosul lor aspru, scâlciat. Și pătrunjelul, mărarul tăiat, tocat mărunt, pentru a fi îndesat în pungi înguste, spre a fi conservat și folosit la iarnă în niște superbe ciorbițe, tocănițe și alte asemenea. La fel ca ardeii, tocați și ei. Și gogoșarii. Și mirosul de struguri, căpșunică și 1001, niște puchineți mici și înghesuiți ce atârnă pe corzile care, ce-i drept, s-au cam jigărit, s-au cam ars de când cu mana asta. Și câteva roșii într-un vas, câteva roșii terciuite pe o parte și ca un cur de copil pe partea bună.

Și mirosul galben de pere moi și borhotul care, mă rog, nu are o mireasmă prea plăcută și vine așa, din butoaiele din spatele casei, destul de amenințător. Și mirosul ăsta de supă cu

tăiței, care tocmai acum e aproape gata, cu grăsimea aia plutitoare. Și un miros interesant de gref care s-a stricat, s-a defectat.

La fel ca măcar doi scriitori români despre care știu io, și io când eram răcit în copilărie citeam cartea de bucate. Dar nu un interes literar, estetic mă mâna în luptă, ci unul pur gastronomic. Citeam așa, de poftă, de lacom ce eram. Am mâncat întotdeauna, așa cum zice bunica-mea, „ca piranu'“. Știu ce înseamnă, dar nu cunosc originea expresiei.

Poftă bună!

17 septembrie 2005

Ieri m-a rugat vărul meu să fac și io o compunere pentru fi-sa, care a intrat în clasa a patra și, na, trebuie să facă impresie. Și i-am compus o chestie cu prima zi de școală, pentru că tocmai îmi reamintisem ceva ce am scris zilele trecute. Sunt curios ce reacție o să aibă învățătorul când o s-o citească, mai ales că îl și cunosc puțin și s-ar putea să mă deconspire.

Eu m-am bucurat foarte tare că a început școala, că în vacanță n-am prea avut cu cine să mă joc. La mine, pe strada Izvoare, nu prea sunt copii, doar unii despre care tata zice c-ar fi niște avorturi nereușite, dar io sunt mică și nu știu să vă explic prea bine ce vrea să zică.

N-am copii, dar am un câine mare, pe care îl cheamă Haiduc. Când era mai mititel, se juca mereu cu mine. Cum mă vedea, sărea pe mine. Atunci era mic și mai mergea, dar acum a făcut aproape 500 de kile și el nu-și dă seama că, dacă sare pe mine, îmi face rău, că animalul nu știe prea multe. Mă rog, nu cred că are chiar 500 de kile, dar e foarte mare și, când latră, se aude de sperie toți vecinii. Noi am pus termopane și nu se simte chiar așa, dar pentru vecini nu cred că e prea plăcut să suporte. La tanti Cuca, de exemplu, care e mai săracă și n-are bani de termopane, cred că e ca la balamuc.

Afară de câine, mai am și-o verișoară pe care o cheamă Ruxi și e mai mică decât mine. Nici n-are patru ani și se răsfață când vorbește, că nici nu înțelegi prea bine ce vrea să zică. În loc de *r*, pronunță *l*, dar tata zicea că copiii ăștia care învață să vorbească mai greu ajung mai deștepți. Ruxi mai e uneori rea cu mine, dar eu, deși fac karate, nu pot să dau în ea, că zice Maia, sunt mai mare și am minte mai multă și nici nu poți să te pui la mintea unui copil.

Ziceam că n-am avut cu cine să mă joc în vacanță. Am fost la mare, m-a mai dus tata la Sinaia, dar în prima zi de școală m-am bucurat că erau așa de mulți copii în curte că nu mai știam ce să zic.

Cel mai interesant în prima zi de școală de anul ăsta a fost că toți colegii mei crescuseră foarte mult. Nici nu-i mai încăpea uniforma de anul trecut cred că.

Și stăteam în curte, mă uitam la ei și nu-i mai recunoșteam pe niciunul, pentru că v-am zis că nu-i mai văzusem de trei luni, iunie, iulie, august, plus

septembrie, până pe 12. Și în timpul ăsta, ei crescuseră și se schimbaseră mult.

Raluca cred că avea vreo zece centimetri în plus. Maria, cel puțin cincisprezece mai mult, dar o să ne măsoare la sport și o să aflăm exact. Rareș se vaită că-l strâng pantofii. Bianca nici nu mai era brunetă, cred că de la soare i se schimbase culoarea părului sau așa ceva, nu pot eu să-mi dau seama.

Și mă uitam la ei și parcă nu erau colegii mei, parcă mi-era și frică de ei, dacă așa de mult crescuseră în trei luni, la ce mai puteai să te aștepți de la ei? Adică și io cred că mai crescusem în vacanță cât de cât, dar acum precis o să slăbesc.

Domnul învățător nu se schimbase deloc, că probabil la anii lui nu te mai schimbi așa de mult. Dar colegii mei nu mai știam cine sunt. Și stăteam în curte, mă uitam la ei și, pe cuvânt, parcă mi-era frică și nu știam unde am nimerit.

19 septembrie 2005

Mă fascinează destinul onomastic al unui conțăran de-al meu, pe care îl cheamă Lulică. Întotdeauna am crezut că e vorba despre un Pulică mai pudic, altă genealogie a numelui său nepărându-mi credibilă. Un Lulu răsfățat sau cine știe. Omul e și bartai găliganul de vreo sută treizeci de kile și 1,85. Pur și simplu, nu puteam să-mi imaginez de unde vine Lulică ăsta. Și puțin sărit de pe fix. Cică l-a lovit o mașină pe șoseaua de centură și de atunci are anumite deviații comportamentale.

Însă am aflat că numele de buletin al omului e Louis. Provine dintr-o familie cu bunici mai fandosiți și de-aia. Nenorocirea a fost că nimeni din Bănești nu putea să-l strige Louis. Băi Louis! E penibil. Și de aici Lulică.

21 septembrie 2005

Am fost aproape de o criză de nervi, am înjurat vreo 15 minute fără să mă repet când am auzit o știre la PRO TV. Parveniții, împuțiții, inculții dracului! Despre Mario Vargas Llosa, care arde de nerăbdare s-o cunoască pe Shakira. Adică de-aia e mare scriitor Llosa ăsta, pentru că știe să aprecieze o mare valoare ca Shakira. De fapt, știrea era o făcătură. Reporterul oligofren, pentru care America de Sud se reducea la curul Shakirei, îl întreba dacă o cunoaște pe respectiva. Llosa, politicos, a admis că nu o cunoaște, dar nu s-ar da în lături de la un atare experiment.

Și de aici tot tămbălăul, că Llosa nu mai doarme noaptea liniștit pentru că abia așteaptă s-o cunoască pe fata aia, care, mă rog, arată bine, cântă interesant, dar…

Pe lângă povestea asta, cea cu moartea lui Gide pare o copilărie. Reporterul care e trimis să facă o relatare, ceva, iar el se întoarce nemulțumit, spunând că nu poate să scrie nimic, pentru că a fost vorba despre o moarte naturală.

Și la un târg de carte, acum câțiva ani, o studentă de la Jurnalism, care lucra la secția culturală a Radio România Actualități, îl întreba pe un individ, care, întâmplător, se cheamă Grid Modorcea, o chestie uimitoare. Modorcea ăsta scrisese o carte despre *Moromeții*, iar fata era foarte curioasă despre ce e vorba în cartea cu pricina.

Altfel, pe aici plouă cu bulbuci. O frază pe care îmi zicea un scriitor că o detestă. Și-a regăsit după vreo 20 de ani scrisorile

trimise unui prieten, tot scriitor. Și una din două începeau cu gândeala asta, cu începutul ăsta meteorologic, afară plouă cu bulbuci. Plouă și aici de trei zile și mă simt ca într-o cochilie, ca într-o găoace. Devine înspăimântătoare ploaia asta în insistența ei. Și nu e niciun copil care să facă bărci și să le pună să plutească pe șanț, cum făceam noi cândva. Când făceam concursuri și mergeam cu ele pe șanț până în capul satului, ceea ce înseamnă cale de peste un kilometru. Și unele mai rămâneau înfipte pe burlane, alteori mai dădeau drumul oamenii la putinile cu varză sau la WC-uri. Dar era frumos.

22 septembrie 2005

Tot stând așa, de ploaie, încep să mă gândesc la cartea aia despre fotbal, idee cu care veniră alde Cosmin, Filo și Călin. Tocmai am citit Nick Hornby cu *Febra stadioanelor* și mi s-a părut destul de subțire, de superficială, mai ales spre final omul dă rasol la greu, parcă simți că abia așteaptă să se termine cartea și să se ocupe de alte treburi infinit mai importante.

Și, de-aia zic, ploaia cred că e un stimulent nemaipomenit al memoriei, pentru că, stând io așa, mi-am amintit întreaga echipă a Doftanei Bănești, al cărei fan inconștient eram io în perioada 1988-1992 sau cam așa ceva. Plus câteva întâmplări mișto, cum stăteam noi, de exemplu, pe tabelă și vântul bătea și tabela se scutura și nu mai schimba nimeni scorul și, deși Băneștiul avea trei, patru la zero, pe tabelă, din motive de securitate, era trecut tot un scor nul.

Echipa Băneștiului era cam așa. În poartă, Hașu, iar de când ăsta a bărbierit mingea într-un meci de Cupă și au dat ăia golul victoriei, a fost înlocuit cu Kalimero, care avea o Dacie roz. Hașu n-avea decât o chelie destul de pronunțată.

Fundaș dreapta era Rică, fi-su lu' Ghiță Căpățână, care avea vreo 16 ani când a debutat la prima echipă și promitea mult. A ajuns căpșunar în Spania, ba chiar intermediar, ceva, pentru că de curând am auzit pe cineva plângându-se că Rică l-a furat la bani. Rică l-a înlocuit acolo, pe dreapta, pe Gică Discotecă. Unul care dădea discotecă și filme la video. Concurentul său se chema Bibi, dar ăsta nu juca fotbal.

Fundași centrali erau frații Matache, plus Petre al lui Harapu, care îi înlocuia pe rând pe fiecare. Și unul Vali mai juca libero, dar nu știa să faulteze, era mai intelectual, dăduse la facultate, venea mă-sa cu el la meci. Mai mototol. Fundaș stânga era Ness, unul care părea tot timpul beat și uneori chiar cred că era mangă. De-aia și porecla de Ness. Venea la meci trotilat și îl tratau antrenorii, adică Mucea și nea Sandu, cu ness, să se mai pună pe picioare. Tot pe stânga a mai jucat Pendulă, unul despre care se zvonea că îl ia Petrolul, dar l-a luat doar Plopeniul. Și mai juca și unul Ion al lui Pârțan. Un nume bășinos, dar băiatul era talentat.

La mijloc era, pe dreapta, Victoraș, un individ mai în vârstă, mare glorie a Doftanei. Se zvonea că avusese oferte de la Ciuperceasca și Pietriceaua, chestie care nu e de acolo, dar el nu și nu, că doar la Doftana se poate realiza. Odată am venit la meci mai devreme și, împreună cu Victoraș, am pus plasele porților, le-am fixat acolo. Iar de atunci toată lumea s-a uitat cu alți ochi la mine și la Tarabă, care și el întinsese de plase.

La mijloc mai jucau Listu, cu care am o poveste pe care o voi desfășura altă dată, și Dinescu, singurul, cred, afară de Matache, care avea dreptul la nume de familie. Era un om mai serios.

Pe stânga juca Motoreta, care alerga, așa, cu pași mărunți ca Arjen Robben. După asta, Motoreta a îmbătrânit și a venit Boncu, fratele lui Victoraș, care joacă și azi la Poiana Câmpina, în Divizia B. Apoi, Pistol a jucat un pic. Fra-su era bișnițar și un element extrem de util în echipă.

În față juca sigur Gheonoiu, care nu prea știa fotbal, dar avea un fel de nebunie care, din când în când, îl mai făcea să o înfigă în ațe. Romică mai juca. Numărul 10, o valoare. Știu că am fost foarte dezamăgit când, întorcându-mă odată din Câmpina de la filmul *Pompierul atomic*, uite că mi-am amintit și

prostia asta, l-am văzut pe Romică înghesuindu-se cu navetiștii în rată. Și am fost foarte derutat. Dacă o vedetă… Și Olteanu mai juca în față. Ăsta era mai mare ca mine cu câțiva ani doar, vreo cinci-șase, și în curtea școlii era bâtă. La Doftana, acolo, era însă vedetă. Și nu înțeleg cum.

Plus ăștia mai mici, Vaica, Chichiroiu, Danezu, Model, Sasu. Dar ăștia au apărut după ce s-a înființat echipa de juniori.

24 septembrie 2005

Așadar, povestea cu Listu.

Plecasem cu Bebică, sau Be'ică i se mai zicea, la meci. Bebică era fratele lui Bețivu sau Batonu. Trebuie spus. Bețivu era numele de familie, Batonu, porecla. În jur de 11, ca de obicei, am ajuns la „stadion" destul de dezamăgiți, pentru că aflaserăm pe drum că se joacă ceva mai târziu, pe la 1 probabil, pentru că ăia de la Sotrile rămăseseră în pană.

Și tocmai când să intrăm pe poarta „stadionului", unde, iar trebuie neapărat spus, de Sf. Dumitru se desfășura un bâlci nemaipomenit cu alviță, mititei, comedii și alte drăcii, dăm de Listu, nenică. Echipat civil, abia l-am recunoscut, mijlocașul nostru la acoperire, mândria echipei, cât pe-aici să dăm nas în nas cu el. Chestiunea asta m-a emoționat. E tot ce pot să spun. Bebică mi-a șoptit că să-l întrebăm când joacă, să intrăm și noi în vorbă cu el. Iar asta mi s-a părut inadmisibil. Între noi și el era trasată o linie de demarcație foarte clară. El era o vedetă, noi niște puțoi jalnici, care nu meritam să pălăvrăgim cu el.

Mă rog, Bebică era rudă cu ăștia ai lui Pârțan. Tac-su' lui Listu lucra pe vidanjă și tocmai îi scosese haznaua, deci relațiile erau destul de strânse, dar io nu-l cunoșteam neam și mi se părea că orice vorbă i-aș fi adresat, l-aș fi agresat. Bebică l-a întrebat ceva, când jucați, Listule, de exemplu, iar el a răspuns firesc și fără urmă de echivoc, băga-mi-aș pula-n mașina ălora de la Sotrile, că au rămas pe undeva pe la Lunca Cornului. Apoi, Listu a traversat strada și s-a dus la ăia ai lui Mustățea, care

făceau țuică și pare-mi-se avea și el cotă parte acolo, că erau cumnați, cum ar veni, și bătuseră prunii din Dumbrava împreună.

Și de-aia mă gândesc, faptul că am aflat atunci că vedetele astea nu sunt intangibile mă face în momentul ăsta să cârtesc mereu, să mârâi la oameni care n-ar merita tratamentul ăsta. Dar poate e vorba doar despre o încercare a mea peste ani de a dovedi că nu-s naiv, că sunt trecut prin viață (aiurea!) și nu mă las înșelat de aparențe. E un complex de care încep să scap, acela de a crede că nu există oameni excepționali. Există – și chiar Listu, în felul lui, era unul dintre ei.

26 septembrie 2005

Am auzit o soră de-a bunică-mii cum își lăuda nora, că acum, după conflicte care au durat ani de zile, s-a convins în sfârșit că e o femeie bună, serioasă. Mai ales acum, de când a ieșit la pensie, nu pleacă niciodată de-acasă, face mâncare. Și chestia asta cu plecatul de acasă m-a pus pe gânduri. Adică de ce să nu plece? Dacă pleacă, înseamnă automat că face drăcii? Că n-are voie să se întâlnească cu nimeni, pentru că se știe că mai mulți indivizi, odată strânși într-un anumit spațiu, vor ajunge la un moment dat să facă sex în grup.

Și asta pune sub semnul întrebării ce înseamnă socialitatea, sociabilitatea sau cum s-o mai fi numind ea. Adică totul pleacă de la o concepție care spune că omul e fundamental rău și capabil de cele mai mari mârșăvii atunci când capătă un pic de libertate. De-aia trebuie ținut din scurt, să stea acasă și să aibă contacte cu cât mai puține persoane. Cum are parte de un pic de libertate, se dă în stambă și devine abject.

Când pleacă de acasă, aici, la țară, se crede că femeia se duce la bărbați sau merge pe ascuns la cârciumă. Cum se întâmplă în Drăguș, unde femeile nu stăteau la masă, beau din picioare câte ceva, apoi plecau, evitând privirile celorlalți.

În Bănești, pe aicea, cel puțin la oamenii trecuți de 50 de ani, nu prea există ideea de prietenie. Prietenii trebuie evitați, pentru că îți beau țuica ta, pe care tu ai muncit-o, ai stat lângă alambic și ai așteptat să picure. Nici la Crăciun, Anul Nou, la petreceri nu prea sunt invitați „prieteni“ care să-ți mănânce ca

nesimțiții mâncarea, ci rude, nași, fini, frați, cumnați. Totul se petrece cam endogam, într-un cerc extrem de restrâns.

Și apropo de relațiile cu femeile. Femeia e automat o parașută. Dacă doi puști se întâlnesc, se comentează că ăla și-a luat o parașută, o gagică. Un fel de cultură a rușinii. Nu poți să-ți asumi ceea ce faci. Te întâlnești cu o tipă cu un sentiment de vinovăție, știind că ești supravegheat permanent de ochii necruțători ai celorlalți.

Îmi aduc aminte, când eram în liceu, într-una din zilele săptămânii mergeam în Câmpina după-masă să fac pregătire. Și plecam din Bănești cu o tipă care făcea liceul la Sinaia. Și făceam pregătire împreună. Și, odată, în stație, s-au nimerit pe acolo doi cocalari, Țoiu și Vasile, care m-au văzut cu tipa respectivă. Fata chiar nu-mi plăcea, era așa, mai ascuțită, dar ăia mustăceau, ha, ha, ha, ia să vedem unde se duc ăștia! Unde se duce ăștia! Era o provocare pentru ei, să afle și cine e fata, care, na, făcând liceul la Sinaia, le scăpase.

Și ne-au urmărit pe tot centrul să vadă unde mergem, dacă avem vreun loc ferit unde ne-o tragem. Drumul a durat vreo 15 minute, timp în care, ca să-mi bat joc de ei, mai intram în vreun magazin, ca să le studiez reacțiile, mai mă opream să mă închei la pantofi, mai făceam un popas, având aerul că aștept pe cineva. Și ei stăteau ca proștii în urma noastră și se făceau că plouă. Și erau destul de jalnici. Adică, ei oricum veniseră în oraș să frece menta, să bată bulevardul de două-trei ori, dacă aveau noroc se și băteau cu careva. Și aveau ce povesti după asta, cu aerul că au înfăptuit ceva eroic, i-au pocnit pe agaricii ăia din Somalia sau Dallas (cartiere ale Câmpinei).

Adică, orice întâlnire între doi indivizi de sex opus e, la țară, virtual periculoasă. Cam cum povestea Freud că se întâmplă în unele triburi când, dacă pe un drum se întâlnesc un mascul și o femelă, femela trebuie, preventiv, să o ia la fugă încă de la 500

de metri distanță și să se ascundă într-un tufiș. Pentru ca nu cumva să se apuce de alte tâmpenii.

La țară, aici, nici adulterul n-are pic de măreție, de mister. E o chestie jalnică, tristă chiar.

Și, revenind la gagici, parașute. Când un puțoi în sfârșit face rost și el de o gagică, e ceva în gesturile lui care arată că nici măcar nu ține la fata aia. A vrăjit-o, a îmbârligat-o pentru ăilalți, pentru gloată. Femeia trebuie consumată în gloată. Și parcă spune, uitați-vă, bă, la mine, ce gagică mi-am tras! De fapt, nu ai voie să ai o „gagică“. Ea e a tuturor. A găștii. Zicea cineva că în melodiile hip-hop, de exemplu, dragostea e mărturisită găștii. Adică, vedeți, bă, o nouă captură! Dragostea nu e mărturisită la persoana a doua, nu rămâne ceva intim, ci devine o chestie de fală. Hip-hop-iștii iubesc la fel ca spărgătorii de normă. Iubesc pentru a avea cu ce se da rotunzi.

Mă rog, o să mă mai gândesc la treburile astea.

1 octombrie 2005

Se duce taică-miu la farmacie să cumpere un termometru. Intră, se învârte pe acolo și întreabă total anapoda și derutant, nu aveți cumva un microscop? Farmacista se uită la el pe deasupra ochelarilor. Nu arăta chiar a om de știință care, între două vizite în piață, să târguiască un microscop. Îi spune ceva de genul, nu ținem așa ceva, la care taică-miu mai întâi e nedumerit, apoi ia foc. Cum, domn'e, nici măcar un microscop nu aveți? Vă credeam oameni serioși!

Farmacista e și ea îngrijorată, vă trebuie urgent? Adică marile descoperiri ale lui taică-miu mai pot aștepta?

Și, mă rog, finalul, când cu întârziere își aude și taică-miu cuvintele și realizează că e ceva mai greu să-ți iei temperatura cu un microscop.

Când am povestit asta, mi-ar fi trebuit ceva gesticulație. N-am.

6 octombrie 2005

Am citit pe la sfârșitul anului trecut niște texte ale Ioanei Pârvulescu care descriau prima ei întâlnire cu mai mulți scriitori, critici ș.a.m.d., chiar dacă acestea au rămas ulterior fără urmări. Prima dată când i-a văzut în carne și oase. De exemplu, era memorabilă scena în care îl vede pe Nichita Stănescu cu o pungă mare, transparentă, în care zăcea un ficat de porc. Un ficat în sânge.

M-am gândit și io și a ieșit câte ceva. Pentru că orice gest comite un om cât de cât cunoscut devine dintr-odată interesant sau poate suspect.

Probabil aveam cinci-șase ani și, activitate deloc inteligentă, stăteam într-un zarzăr cu verișoară-mea și ne hlizeam. Într-un zarzăr din curtea bunicii mele din Bușteni stăteam. Și în același timp mâncam ardei. Și un domn bătrân din curtea vecinilor s-a luat de noi, bă, nu mai mâncați zarzăre c-o să vă doară burta! Sau nu s-a răstit, a spus-o așa, protector, ca să nu cumva să pățim niscai complicații. Noi i-am răspuns inocenți că nu mâncăm zarzăre, ci ardei, iar bătrânul a dat din cap nedumerit de precarele noastre cunoștințe în ce privește natura patriei. Cine a mai văzut zarzăr altoit cu ardei?

În curte, pe un scaun, se odihnea și un bărbos destul de înnegurat despre care, la ora aceea, nu știam că e Andrei Pleșu. Doar un bărbos cu sprâncene imense și fioroase, care avea să scrie peste mai mulți ani despre braga doamnei Bairamovici din Bușteni. Mă rog, nu știu ce i-o fi plăcut la braga aia, dar io doar

pronunț cuvântul „bragă“ și gâtul meu începe să hârâie, încep să simt miros de tărâțe și huruială.

7 octombrie 2005

Pe Amos Oz l-am „cunoscut“ în toamna trecută, la Cărturești, la ceainărie. Eram la o masă cu Cosmin, Călin, George și Lila, parcă. Și beam ceai. Habar n-am de care, poate sunt io mai insensibil, dar toate ceaiurile astea sunt identice. Mi-e perfect indiferent de care ceai beau.

La o altă masă, era Denisa Comănescu, împreună cu doi bătrânei simpatici. Tocmai ne apăruse *Povestiri mici și mijlocii*, carte refuzată de Polirom, și când am văzut-o pe Denisa Comănescu, m-a încolțit gândul răzbunării, cum, bă, asta, care ne-a refuzat nouă capodopera? Și, pentru că aveam o carte la noi, sau n-aveam, dar am cumpărat de la Cărturești, pentru că, de, ne aflam într-o librărie, de asta zic, ne-am hotărât să-i dăm o carte Denisei Comănescu. Și am scris o dedicație care conținea cuvintele „O carte refuzată, dar bună“. I-am înmânat-o femeii, ea avea treabă cu Amos Oz, nu cred că a privit dedicația destul de mârlănească.

După un timp, ne-am trezit cu cei trei la masa noastră. Să facem cunoștință. Amos Oz ne-a zis el ceva în engleză, nu mai țin minte ce, pentru că eram așa de stânjenit, iar engleza mea e atât de proastă și de nevorbită, că degeaba se cheamă limbă. Toți am îngăimat ceva destul de aproximativ. *How do you do*! a repetat Oz de patru ori și niciunul nu i-am răspuns decât prin scâncete, zâmbete înțelegătoare.

Apoi, după ce ei au plecat, Călin a întrebat cum îl chema de fapt pe Olisadebe ăsta?

Olisadebe – fotbalist de origine nigeriană, fost component al echipei Polonia Varșovia, actualmente la Panathinaikos, naturalizat polonez pentru a putea evolua în națională acestei țări.

De fapt, cam de penibilul ăsta au parte mai toate contactele între scriitorii români și cei de prin alte părți, dar puțini recunosc.

8 noiembrie 2005

Mi-am amintit zilele trecute cum mă întorceam pe vremuri de la școală, împreună cu Gogu. Adică întorsul ăsta era o chestie care putea să țină și o oră, întrucât traversam cam tot satul, aveam de urcat un deal până în mal, la Trică. Mă rog, drumul era de maximum un sfert de oră, dar mai făceam tot soiul de opriri. Și una rituală, vara mai ales, când era cald și coasta ne epuiza, sau așa ne plăcea să zicem, că suntem obosiți, că e o senzație, atunci deci, ne opream la cârciumă la Trică, să bea Gogu un pahar de apă.

Mă rog, miza era alta. Barman era unul Marian, unul cu figură de Popeye Marinarul și acțiuni destul de crescute, nu se știe din ce pricină. Unul cu pieptul bombat și ochii abia mijiți, pe care-i închidea permanent, semn că a înțeles, bătrâne! Adică nu i-e străină nicio șmecherie, nicio învârteală. Avea știința de a te face să te simți important, complice, iar pe Gogu chestia asta îl scotea din izmene.

Și de-aia se oprea mereu mimând sfârșeala, nu mai pot, trebuie să intru la Marian să-mi dea un pahar cu apă. Chestia asta îi creștea și lui cota. A vorbit cu Marian, l-a întrebat ce face, Marian i s-a adresat cu bătrâne, așa că Gogu nu putea fi un anonim, avea pile, relații la oamenii de vază ai comunei. Mă rog, și acum s-a păstrat chestia asta. Lucrează la o bancă și îl exploatează șeful ca la balamuc. Stă ore în șir peste program, dar e mândru că, orișicâtuși, șeful are încredere în el. Nu ar pune pe oricine la treburile astea, doar oameni competenți-

competenți. Pronunțat așa, cu repetiție, bâlbâit.

Io nu prea intram cu Gogu alea două minute ale lui de glorie la Marian, în primul rând că în cârciumă era un miros destul de greu de pișat și băutură ieftină și, când îl vedeam pe Gogu bând din paharele alea pe care tocmai le abandonaseră niște badulari, pahare spălate de mântuială, îmi cam pierea orice chef. Și, oricum, la 30 de metri mai sus era o cișmea unde mai stăteam vreo 15 minute să ne adăpăm, să ne stropim. Mai era și un dud deasupra cișmelei. Dar, pentru Gogu, o scurtă convorbire cu Marian merita orice sacrificiu. După o treabă ca asta, putea să pomenească despre Marian ca despre prietenul lui care-l salvează de la deshidratare.

Avea gura mare și intra triumfător, orăcăind aproape, ce faci, Mariane? Că mai trezea câte un drojdier căzut cu capul pe masă. Și Marian știa că trebuie să scuture puțin un pahar și să-l servească. Ei, dar momentul de glorie absolută al lui Gogu a fost într-o zi când Marian, într-un acces de generozitate, sau din alte pricini, l-a servit cu un pahar de sifon. Și a fost o zi în care Gogu n-a mai băut de la cișmea. Zicea în scârbă, mie mi-a dat sifon Marian, bă! Și asta ține de sete la greu! Cam așa ceva.

9 noiembrie 2005

Mă gândeam că fiecare ședere în spital mi-a adus și niște personaje. Numai că nu prea mai vreau io să scriu despre spital. Oricum, despre personajele astea nu trebuie să scrii neapărat în calitate de pacienți, ci îi poți trata drept oameni având și ei o viață, sau fostă viață. Și unii sunt antologici.

De pildă, un omuleț tulcean cu care am stat în cameră și care se pieptăna dimineața vreo 15 minute în fața oglinzii, deși avea doar trei floace. Se pieptăna, până ajungea în pat, părul era deranjat, se întorcea nervos, relua operațiunea cu pieptănul și, până la urmă, se lăsa păgubaș de fiecare dată. Dormea într-o poziție adorabilă, pe burtă și cu piciorul stâng ridicat. Când îl întrebai ceva, de pildă, pot să trag draperia, sau orice altă chestie banală, răspundea solemn, „Absolut“, cu degetul arătător ridicat, ca și cum deliberase și datul draperiei era un lucru bun. La bucătărie, întreabă ce au pentru cei ca el, la regim, și i se spune că fasole verde. Declamă cu un gest de genul hai s-o încercăm și pe asta: „Fasole verde!“, ca și cum se știe că încercase și chestii mai dure la viața lui, iar acum proba asta cu fasolea era un știft.

Am mai stat cu o pereche de monarhiști. El era bolnav, dar ea stătea tot timpul cu soțu’, care se răsfăța, ce mi-ai adus bun? Ce-mi dai de citit? Citea ceva despre Regina Maria și era extrem de scârbit de tot ce se întâmpla în jur. Se lăuda că pe el l-au sunat prieteni din Canada, domnule, din Paris. Ceea ce nu e de colo. Are relații sus-puse. Și de la Montreal l-a sunat cineva.

Aveam un televizor în cameră și i-am spus că, dacă vrea să se uite la el, telecomanda e pe noptieră. Mai că nu m-a plesnit, are el față să se uite la TV, parcă zicea. Cică și-a luat de citit, avea un casetofon și asculta la căști muzică clasică. Adică, mi-a spus, el ascultă muzică clasică, domnule. Oricum, totul îl ofensa.

Odată am zis că-l bat. Așteptam la 10 asistenta să-mi facă o injecție și pe la 9 jumătate omul s-a culcat. Am mai stat 30 de minute cu lumina aprinsă, că n-o fi foc. El se foia în pat. Du-te dracului, chiar că nu sting nicio lumină! A venit asistenta, m-a înțepat și, la o secundă după ce mi-a extras acul din cur, eram trântit pe burtă cu un folmotoc de vată peste locul impactului, monarhistul meu se răsucește în pat și mă întreabă așa, destul de insinuant, acum putem să închidem lumina, da? Da, putem să vă dăm și una peste ceafă dacă insistați!

Totuși, deși îl sunau tot felul de persoane importante din Canada și Honolulu, într-o seară am aflat, cred, de ce era așa constipat. S-a scăpat, s-a văitat unei asistente că de vreo două luni copiii lui n-au mai dat niciun semn de viață. Și ăștia erau în București.

11 noiembrie 2005

Și-am mai avut colegi de cameră interesanți. Unul care avea o infecție și mirosea foarte urât. Era conștient de chestia asta și se simțea cumva vinovat. Însă, în fond, el era un om bun. Un șofer de pe la Urziceni. Într-o noapte, m-am trezit pe la ora două că mă înghioldea cineva pe la spate. Mă învelea. Era șoferul, care, cumva, s-a scuzat că m-a trezit, știi, am și io copii, chiar așa, cam de vârsta ta, și am văzut că dormeai dezvelit, cu spatele gol, și geamul era deschis. Și e foarte periculos, că poți să răcești la rinichi, a avut el un coleg… Și chiar m-a impresionat gestul ăsta. Prin contrast, deși nu-mi place contrastul, nu pot să nu-mi amintesc de o altă noapte petrecută cu monarhistul despre care scriam zilele trecute, când mi s-a făcut rău, tușeam, scuipam sânge și individul dădea semne că e foarte deranjat că a fost trezit din somn. Să meargă să cheme vreo asistentă, ceva? El avea de executat program de somn.

Am mai stat cu un individ dintr-un sat din Argeș, căruia îi era frică de lift și de o săptămână, de când era în spital, nu ieșise în curte, deși își dorea foarte mult, dar să meargă cu liftul i se părea o aventură destul de riscantă. Remarcabil la el era că reușea să citească *Libertatea* într-o oră sau chiar mai bine. Io o citesc în cinci minute și, dacă ar fi să fac io *Libertatea*, aș face-o de pe Internet în cel mult trei ore. Nu știu cum reușea să tragă de timp așa individul. Și au mai fost și alții.

15 noiembrie 2005

Aseară am vorbit la telefon cu cineva care mă întreba îngrijorat dacă aici, la țară, am căldură, am gaze, apă. Și, de fapt, cam la fel se întâmplă cu majoritatea celor care m-au vizitat în ultimul timp. Rămân surprinși că nu e un sat ca alea despre care au citit ei în ciclul primar la școală, cu cocioabe dărăpănate, că stau într-o casă destul de civilizată, nu urlă lupii pe străzi.

Și asta mă face să cred că mulți habar n-au ce e aia satul românesc, să zic pentru a fi semănătorist. Că afară de București nu mai există nimic.

Am apă caldă, încălzire centrală, îmi lipsesc multe altele, dar asta e.

16 noiembrie 2005

Am de scris un text despre bunicii mei și sunt pus într-o destul de mare dificultate. În primul rând, nu mi-am cunoscut bunicii. Doar bunicile. Și străbunicii. Iar despre bunici mi s-a spus că, într-un fel, e mai bine că nu i-am cunoscut. Întâi mi s-a spus delicat, apoi de-a dreptul, cu detalii. Pentru că era destul de frustrant ca toți copiii să aibă bunici și io nu. O vecină chiar se lăuda că are trei bunici. Îi explicam că e absolut imposibil într-o societate care nu tolerează bigamia, mă rog, nu cu cuvintele astea…

Bunicul din partea lui taică-miu a murit când taică-miu avea 9 ani, așa că nici el nu l-a cunoscut prea bine. Ce-și mai amintește e că era un fumător înrăit, că se scula noaptea și fuma în gura sobei, după care se trântea la loc în pat. Nu înainte să tușească enorm și violent. Bunică-mea s-a măritat oarecum obligată cu el, pe la 16 ani, deși ea cunoscuse la horă un alt băiat, care avea dezavantajul de a fi olecuță cam țigănos.

Taică-miu își mai aduce aminte o bătaie primită și cam atât. Așa că ce-ai putea să scrii despre toate lucrurile astea. Despre cenzura bunică-mii atunci când vorbește despre el. De fapt, vorbește doar atunci când are o durere de șale, singura ei boală până la 91 de ani. Când o dor șalele, e convinsă că o să moară, degeaba îi explic că nu se moare din așa ceva, dar atunci își mai dă drumul la gură și fiecare poveste din perioada aia se încheie cu concluzia „Am trăit rău!“.

Ce-ai putea să scrii și până unde să mergi cu sinceritatea?

Maică-mea nu are nicio amintire bună despre tatăl ei, fost jandarm până prin 1947-1948. Doar că era și el cam agresiv. Îi plăcea să-i trimită pe toți ai casei după lemne prin pădure, să ordone și să urle. Mă rog, mă consolez că genealogia mea conține și doi străbunici de toată isprava și două bunici la care chiar țin.

Individul ăsta care s-a întâmplat să fie tatăl maică-mii a murit într-o încăierare stupidă, moartea lui fiind ocazia cu care a putut să dea și maică-mea la facultate, până atunci, patru ani după terminarea liceului, neputând să dea vreun examen, pentru că a trebuit să muncească la fabrica de șamotă din Azuga. Bunicului ăsta al meu i se părea facultatea o chestie inutilă.

Așa că, orice aș scrie despre bunicii ăștia ai mei, ar ieși o chestie tristă. O să mă gândesc la altceva.

22 noiembrie 2005

A căzut zăpada și a căzut și mailul laolaltă cu fixul, așa că n-am mai scris. Pe hârtie scriu tot mai rar. Îmi pierd îndemânarea asta.

M-am uitat ieri mai toată ziua la bâlciul cu alegerile de la FRF. Nu e timp pierdut, fac un fel de antropologie la televizor, pentru că oamenii ăștia de fotbal sunt o faună incredibilă. Și o vorbă a lui Vintilă, cum că antropologia înseamnă arta de a ști să pierzi timpul. Sunt interesanți oamenii de fotbal, prin simplul fapt că se pupă din jumătate în jumătate de oră numai și tot merită atenția. După care se porcăie. Un amestec de rău și bine fascinant. Cum zicea Mitică Dragomir, că a dovedit că e un gentleman, s-a bătut cu unul, cu altul, și-au spus cele mai îngrozitoare lucruri, dar tot prieteni buni sunt. Că, mă rog, până la urmă, cașcavalul contează.

Și apropo de lumea asta incoerentă, fără noimă, mi-am adus aminte de o fază petrecută acum vreo trei ani la Bușteni. Pe la 10 seara vine verișoară-mea de la plimbare din oraș. O întreb pe unde a fost, cu cine, facem conversație, mai vorbim și noi. Și cine mai era? Nae Dinescu, cu nevasta! Extraordinar. Individul era om de 50 de ani. La vârsta asta, gesturile de tandrețe sunt mai rare, mai formale și calculate. Uite că mai există și oameni care își mai iubesc nevasta și după atâția ani de căsnicie.

A, nu, face verișoară-mea, Nae se îmbătase și aveau chiriași acasă. Și cum făcea urât, se lua de chiriași, tanti Sanda a zis să-l scoată puțin la aer, să se răcorească. Și îl învârte prin parc vreo

oră, până își fac chiriașii mâncare, baie, apoi îl duce acasă liniștit.

24 noiembrie 2005

Primesc în ultimul timp tot felul de invitații de a participa la cine știe ce manifestări literare și mai puțin literare, la nu știu ce expoziții ale unuia care lucrează în sticlă, la tot felul de drăcii prin Franța, unde e o comunitate română de studenți, lansări, lecturi publice, cenacluri și mor de ciudă că toate chestiile astea vin ceva cam târziu.

Când eram sănătos tun, trebuia să alerg io pe la cârnățari, să le explic, bă, obiectul acesta este o carte.

Acum trag alții de mine și io, deocamdată, nu pot decât să stau deoparte. Să lucrez doar la 10% din capacitate, deși aș avea timp căcălău, cum n-am avut, cred, niciodată.

De fapt, nu sunt un ipocrit, nu trebuie să scrii pentru răsplata asta, baia asta de mulțime de care n-ai parte atunci când stai în bezna unei camere și te gândești cum va vorbi un personaj, încerci să-l auzi. Să simți cum miroase, dacă are pantalonii întregi au ba, e sâsâit, repezit, olog.

Și uneori simt nevoia să explic ceea ce am scris, pentru că văd interpretări aiurea, cum că aș fi ironist, un d-ăla care râde ca prostul tot timpul și scrie ca să se amuze. Și cred că nu e deloc așa. Nu vreau să sune a lamentație, ci a constatare.

27 noiembrie 2005

Cam de azi au început să plesnească puștii pe stradă cu bicele. Sau cu biciurile. Dau ăștia cu biciul, trebuie să zici. Un moment important. Se antrenează pentru Crăciun. De fapt, primul plesnit de bici îl auzi inevitabil pe la mijlocul lui octombrie, undeva pe la 7 seara, când cineva, nu se știe cine, iese în stradă și începe să trăsnească. De obicei, plouă sau e ceață, ceea ce sporește misterul personajului care dă tonul la bubuielile cu bice. Apoi, de pe la jumătatea lui octombrie, urmează o perioadă de acalmie, cel ce a plesnit primul continuă să-și păstreze anonimatul și cam în perioada asta, după scurte intermezzo-uri gălăgioase, se pun băieții pe treabă. Cam la sfârșitul lui noiembrie.

Adică sunt un fel de concursuri virile, cine bubuie mai tare, cine are bici mai gros. Al lui Dan al lui Leana din capul satului e dat cu motorină, ca să tune mai tare. Și când e o atmosferă mai încărcată, plouă încet, burnițează, motorina aia, în timp ce Dan bubuie, se răspândește cu ploaia și miroase foarte mișto.

Un neam de oameni mai gălăgioși. Nu știu dacă tradițiile din alte regiuni dau atâta importanță biciului, dar aici el e un indiciu al masculinității. Un sunet spârcâit demonstrează o masculinitate deficientă. Pentru mine a fost o victorie incredibilă să pot să plesnesc prima dată pe la 11 ani cu un bici uns cu motorină. Un sunet plin, superb. Cu biciul lui Văleanu, unul care a vrut să se călugărească și acum a ajuns să fure materiale de construcții de la vilele care se ridică prin preajmă.

L-a prins proprietarul și el, care lucrase aici vreo câteva luni, a avut o replică incredibilă, bă boule, să știi și tu că de pe orice șantier dispar până la un sfert din sacii de ciment. Adică e un preț care trebuie plătit, un uium al muncitorilor, un drept, o cutumă. Și el, Văleanu, fusese om de bun-simț, nu furase decât a cincea parte din saci. Cu alte cuvinte, proprietarul îi era încă dator.

Întâi am avut un bici mai de jucărie care trăsnea însă foarte bine, pentru că aveam niște sfârcuri extraordinare, niște împletituri care se pun în vârf și care, obligatoriu, se rup. Trebuie să te obișnuiești cu ideea. Rupeam unul pe zi.

Într-o zi, am descoperit o poziție extraordinară, undeva între două străzi, și o mișcare a mâinii care reușea să scoată din bici un sunet ce-ți crapă timpanele. Probabil și curenții de aer, și umiditatea de la ora aia. Am bubuit până s-a tocit sfârcul de tot, apoi, rămas în pană, nu puteam renunța și am trăsnit încă vreo oră cu biciul întreg, până când un sfert din el s-a făcut praf. Și am ajuns acasă cu un bici mai puțin și plin de sfoară, cu hainele îmbâcsite, impregnate de folmotoci de sfoară. Sfoara de Manila parcă era celebră sau poate memoria mă înșală. Și taică-miu a trebuit să-mi facă alt bici, mai mare, care zace și acum în pod. Până să învăț să-l mânuiesc, am făcut exerciții de unul singur, în fundul grădinii, și am ieșit după o săptămână, triumfător, însoțit de niște sunete incredibile.

Io mergeam cu plugul mic. Cu încă vreo trei speriați. Să strângem bani. Cu plugul mare mergeau flăcăii neînsurați, de fapt, cei mai jalnici indivizi ai satului, și doar ei aveau dreptul să dea cu biciul. Noi îi concuram și trebuia să facem liniște. De obicei, să vezi plugul mare era o priveliște destul de deprimantă. Costume naționale închiriate de la primărie, combinate cu niște pantaloni de școală din ăia negri sau cu pantaloni de atelier albaștri. De obicei, repetenți sau oameni

care aveau nevoie de bani. Mergeau apoi în Câmpina, printre blocuri, și oamenii aruncau cu bani în ei de la balcoane.

Mă mulțumeam cu un buhai dintr-o cutie de tablă, din care ieșeau niște mațe, niște fire de care trăgeam până îmi rupeau mâinile și până la Sfântul Ion aveam bășici și mațe albe dintr-un material pe care l-am uitat, fire albe pe sub pielea degetelor, care trebuiau să reînvețe să scrie. Uneori, când ajungeam la nea Gică, ăstuia i se făcea milă și ne dădea niște sacâz să ungem buhaiul. Să ne protejăm. El zicea că e verde de Paris și noi îl credeam.

1 decembrie 2005

Azi, 1 decembrie, la mulți ani printre altele, azi deci se împlinește o săptămână de când dorm o oră-două pe noapte.

Din cauza unor dureri intercostale, o nevralgie nenorocită, experimentez dormitul în cur și încep să-i înțeleg pe cei torturați atunci când nu sunt lăsați să doarmă. Cea mai groaznică formă de tortură.

Una peste alta, încep să am un fel de halucinații, azi-noapte am văzut foarte clar cum a venit cineva la mine și mi-a spus, gata, acum poți să dormi, s-a găsit un medicament ca să te liniștești. Și, culmea, am dormit vreo trei ore, ceea ce e o chestie incredibilă. Și pe cuvântul meu că n-am înnebunit, prezența aia era cât se poate de reală.

2 decembrie 2005

De vreo câteva zile experimentez o formă interesantă de somnambulism. Din cauza dormitului în cur, a nesomnului mai precis, care îmi dă o serie de halucinații incredibile, pățesc ceva straniu.

Ațipesc pentru puțin timp, apoi mă trezesc buimac și nu prea mai știu cine sunt, ce caut io pe acolo. Azi-noapte mi s-a întâmplat, de pildă, să-mi continui visul pe semitrezie. M-am dus foarte serios și i-am trezit pe ai mei să le explic ce probleme am cu Porumboiu de la Vaslui. Și stăteam pe marginea patului și ziceam cum ăsta stăpânește cam toată securitatea din județ, cum tocmai a trecut unul pe la mine. Și ei mă ascultau. Și vorbeam de parcă eram în toate mințile.

Straniu, zic, e că îmi amintesc parțial de asta, de parcă era ceva intermediar între vis și realitate.

Într-o după-masă, am ațipit iar vreo cinci minute, m-am sculat și o întrebam pe maică-mea pe ce post sunt io angajat aici. Nu știu unde aici, nu mai țin minte, cert e că nu eram nici treaz, nici nu dormeam.

M-ar interesa dacă știe cineva vreo carte unde să scrie ceva despre, să zicem, bolile astea ale somnului și ale nesomnului, pentru că nu prea mai suport să mă trezesc și pentru două-trei minute să mă cred altcineva. Mă rog, în copilărie am avut chestii asemănătoare, dar atunci dormeam bine.

Alt simptom e că dorm, visez ceva, mă trezesc, sunt conștient, adorm la loc și continui visul. Recordul e de trei

reprize.

Dar să umblu pe picioarele mele și să mă cred altcineva, mai rar.

Aștept o sugestie de lectură sau o sugestie așa, profană.

Oricum, incredibil e că, de când m-am conversat cu acea prezență despre care scriam ieri, chiar mă simt mai bine și pot dormi relativ destul.

8 decembrie 2005

Am avut câteva zile mai proaste, un mail și mai prost și n-am scris nimic.

Mi-am făcut o dambla și mi-am cumpărat *Istoria literaturii* a lui Alex Ștefănescu și mi-e rușine, pentru că de acum voi fi privit ca un nabab care dă banii pe *Almanahul literaturii române*.

În primul rând, cartea e greu de mânuit. O s-o așez ca pe un ceaslov pe o masă, mai trec pe acolo, răsfoiesc, cuget. Sunt afirmații care n-au cum să nu te pună pe gânduri. Expeditive la maximum. De exemplu, Nedelciu nu avea talent absolut deloc, deși era destul de inteligent. S-a mai discutat acum câțiva ani despre constatarea asta.

Un lucru bun, cartea are poze chiar foarte mișto, iar articolele mai vechi sunt, unele, chiar bune, chiar dacă sunt scrise într-un stil hibrid, nici evocare, nici critică.

Serios vorbind, dacă știi ce să iei din carte, tot rămâi cu ceva. După mine, i se cuvenea o hârtie mai proletară, două fascicule, ambele de vreo 500 de pagini, ambele cu altă paginație, și ar fi fost ceva onorabil.

16 decembrie 2005

S-a rezolvat problema cu insomniile, halucinațiile. Sunt întreg la mansardă, singura problemă era un amestec de medicamente. Am descoperit împreună cu un doctor, după ce am citit prospectul cu indicațiile.

Adică anormal era să nu am halucinații. Alții fac mai rău, au coșmaruri, devin violenți. La mine erau pașnice, benigne. Adică nu-s un om rău.

În plus, îmi vine în minte reclama aia la votcă, cu iernile nesfârșite din Rusia. De-aia nevoia de halucinație, de închipuire. Aici nici măcar nu e o iarnă cinstită, un anotimp pârlit.

Mâine tai porcul. Nu io, ci taică-miu, care are hemoglobina în bună stare. Fără zăpadă iese ceva căcăniu. Io o să contribui la treaba asta mâncând o bucată de pomana porcului. N-am mai mâncat porc, i-am și uitat gustul.

Poftă bună!

18 decembrie 2005

Inevitabilul s-a produs și am mâncat și io carne de porc, ocazie cu care am constatat că a fost o eroare majoră să renunț atâtea luni la ea, la șorici și alte rafinamente. Ce-or fi având oamenii cu porcul, săracul de el? Ce dacă are toxine? Are el vreo vină? Îl auzeam cum guița tăiat și mă gândeam că are remușcări pentru toxinele alea, care există independent de voința sa. Înțelepciunea populară a produs cugetarea conform căreia cel mai bun pește e porcul. Și cam așa e.

Am mâncat sarmale de pui, sarmale de vită. Blasfemii. Nimic nu alunecă pe gât ca porcul. Sau ceafa împănată cu grăsime, sau burta aia în dungi perfect paralele de carne și osânză.

19 decembrie 2005

Mă amuză impresia acută și penibilă că acum s-a descoperit gaura la macaroană referitor la violența din școli. Violența a existat în forme diverse dintotdeauna în școli. Doar că acum a prins niște manifestări ceva mai sofisticate. Înainte, erau ceva mai primitive și pe astea voi încerca să le descriu, pentru a ne aduce aminte câte ceva ce nu trebuie să uităm.

În școala mea, un punct nodal era buda, unde tronau grupuri de interese sau de prestigiu formate din repetenții consacrați ai instituției unde învățam. Pentru fete, era absolută nevoie să meargă la budă în timpul orelor și mai ales atunci când repetenții pomeniți nu chiuleau pentru a fuma în acest restaurant ad-hoc. Pentru a avea liniște, altfel erau în imposibilitatea de a înfăptui o firească necesitate.

Pentru cei mai slabi de constituție, era chiar traumatizant. În momentul în care ajungeau acolo, trebuiau să treacă niște probe. Cea mai imaginativă dintre ele era alcătuită pe următorul calapod. Cei mici erau întrebați: „Facem pariu că micționez pe tine și nu te umectez?“ Sigur, nu chiar în limbajul acesta li se adresau golanii. Iar puștilor nu le venea să creadă așa ceva, așa o lege a fizicii bizară. Fugi, măăă! Se supuneau probei, ieșeau umectați fleașcă din ea. Poanta grosieră era că golanul îl și premia pe naiv. Premiul era un șut în fund. Un șut în fund era un fel de parolă. Un gest de simpatie, în fond. Atât de frecvente erau șpițurile astea! Îl prindeai pe unul că stătea pe vine și-i trăgeai un bocanc spunând „Hep!“. Și el nu se

supăra, pentru că era dreptul tău să-l plesnești. Nici azi nu am aflat cum se traduce „Hep!“ ăsta.

Toate instituțiile, toate organizațiile presupun astfel de probe, unele penibile, altele extrem de dure și care lasă urme, pentru că, repet, cred că printre cei mai emotivi elevi s-au găsit puzderie care să rămână cu sechele în urma anilor petrecuți în școală și a probelor de felul ăsta.

Nu mai vorbesc despre vama care trebuia plătită la intrarea în școală. Nu e vorba neapărat despre o vamă materială, care exista și ea, cât despre una simbolică. Să pupi mâna unui staroste, să-i spui că e deștept. Depindea, după toanele sale, trebuia să-i cânți ceva, să iei un pumn fără să crâcnești. O singură dată m-am nimerit printre cei ce vămuiau. Crescusem și era privilegiul meu. Și am lovit pe cineva. Am dat cu o poftă care îmi face rușine acum, dar mi-a crescut cota simțitor. Am lovit și m-am simțit foarte în rândul lumii.

Erau dispute și în afara școlii. Un coleg al meu se bătea aproape zilnic cu câte cineva. Fără criterii clare. Doar pentru a-și menține statutul de mardeiaș. Se organizau bătăi, nu era lăsat aproape nimic la voia întâmplării. Se alegea un fel de reprezentant al clasei, de obicei cel mai caftangiu cu putință, de care ne simțeam mândri când îl umplea pe unul de sânge.

23 decembrie 2005

De Crăciun, frați ai mei din România, / De la Cilibia / la Sascut, / Vă salut, mă, vă salut!

Adică Sărbători fericite!

Addenda

Orice individ alfabetizat poate citi ce scriu

Interviu realizat de Florin Lăzărescu, publicat în
Suplimentul de Cultură (nr. 25, 14-20 mai 2005)

Sunt o mulțime de meserii care mai de care mai interesante și mai bănoase. Tu de ce și cum te-ai apucat de literatură?

Am povestit într-o proză, exagerând puțin, că m-am apucat de literatură atunci când mergeam la meciurile de fotbal ale Doftanei Bănești. Mă așezam în spatele porții și începeam să comentez prestațiile celor de pe teren. Pentru ca portarul să nu se mai poată concentra, îi urlam tot felul de „măscări“, îl demoralizam, îl scoteam din sărite. „Măscări“ cu imaginație.

Și nu te-a faultat nimeni din echipa adversă?

Nu. De obicei, nu mâncam bătaie, pentru că taică-miu era directorul școlii, de el depindeau anumite repetenții, plus că avea o castană absolut năucitoare, cu o faimă destul de proastă. Fiind și profesor de sport, destul de populare erau handbalul, tenisul de masă, și nu neapărat chimia sau fizica. Așa că-mi era mai ușor să sar peste cal. Eram sub protecția unora dintre repetenți, care erau și niște caftangii pricepuți. „Să nu dai în ăsta că tac-su’ ne ia pe noi la concursuri, sau ne bagă în echipa școlii.“ Revenind, la fotbal trebuia permanent să inovez, pentru ca indivizii din jurul meu să nu se plictisească și să nu mă înscrie la alergări pentru că mă repet. Exagerez, dar nu foarte

tare spunând că astea sunt începuturile mele literare. Sau, prin clasa a VI-a, a VII-a, la orele la care mă plictiseam, mă apucam cu Țâcă, un coleg de-al meu, să ne facem testamentul. Îmi pare rău că am pierdut hârtiile alea.

Ce bunuri aveați de trecut în testament?

Cred că ne inspirasem dintr-un pasaj din Mark Twain în care Tom Sawyer are un acces de ipohondrie și, prin testament, lasă pisoiul său chior fetei care tocmai s-a mutat în orășelul lui ș.a.m.d. Noi lăsam celor dragi penare, mingi de fotbal inutilizabile, adică bășici, surprize Turbo, colecțiile de timbre. Există un fel de patrimoniu al puștilor. O ladă de zestre, nu știu cum s-ar putea numi… Revenind la scris, am început destul de târziu, pe la 18 ani, până atunci niciun profesor nu observase că am vreun pic de talent sau că talentul ăsta ar fi bun de ceva. Am început scriind știri, în anul I de facultate, ceea ce a fost un avantaj, pentru că a trebuit să evit chestiile liricoide, burțile textului. Apoi, în momentul de față, nu scriu un text decât dacă am subiect, dacă *e o știre*. După asta, am scris reportaj, ceea ce iar e o școală formidabilă, mai întâi pentru că ai ocazia să cunoști oameni, apoi trebuie să te gândești la un public care să rămână cu ceva din ce mâzgălești tu acolo. Mai e un avantaj în întâmplarea asta: nu am apucat să scriu nimic la 15-16 ani, pentru că n-am epuizat, n-am distrus subiecte importante printr-un stil neformat la o așa vârstă critică. Neatingându-mă de ele, subiectele alea au rămas intacte în memorie și le-am putut pune pe hârtie și descoperi sensul la o vârstă când știrea, reportajul mă învățaseră să scriu cât de cât, cu subiect și predicat. Prima proză cu conștiința faptului că, bă, acuma fac literatură, am scris-o pe la 21 de ani. Până atunci, mai nutream iluzia că o să trăiesc din reportaje. Într-un fel, tabloidizarea presei m-a împins spre literatură. Pe vremea aia chiar mi se părea imoral să câștig bani din proză, acum, de când cu Ego.

Proză, sper ca timpul când voi câștiga într-adevăr ceva din literatură să nu fie prea departe. E o tâmpenie mitul poetului sărac și ofticos. Să spui că doar în așa hal de mizerie dacă ajungi automat îți vine și inspirația. La fel și mitul poetului bețiv, de care m-am ocupat într-o disertație. Majoritatea scriitorilor sunt oameni indecent de normali.

Ce cred părinții tăi despre scrierile tale?

Taică-miu a suferit unele modificări comportamentale în urma transformării sale în personaj, în sensul că existența sa ca ființă de hârtie îi creează unele obligații și încearcă să se conformeze textului, de unde rezultă un comportament destul de artificial. În orice caz, e destul de derutat de existența asta dublă, textuală și corporală. Maică-mii chiar i-a plăcut întotdeauna să citească, probabil o fi și scris, nu știu, cert e că acum participă oarecum prin procură la ce însăilez io pe hârtie.

Criticii vorbesc despre tine ca despre un foarte bun povestitor. Îți convine postura de „povestaș“?

Da, chiar mă onorează. Am scris o postfață la *Dincolo de frontiere* în care era vorba chiar despre disoluția narativității, în fapt, o prelucrare a unei teze de licență care susținea că oamenii și-au pierdut abilitatea de a povesti. Povestesc presa, televiziunea în locul lor, personajele specializate, iar faptul că io sunt acum un minoritar îmi aduce unele avantaje.

Fac o paranteză… De mult doream să te întreb: care e povestea acestui „io“ folosit în scrierile tale?

Transcriind istorii orale, mi s-a părut că „io“ era ceva mai expresiv. De fapt, chiar așa vorbesc oamenii. „Eu“ pronunță doar indivizii bolnavi de importanță. Într-o istorie orală dădea fals să-l folosești printre, vorba aia, „agramaticalități“ inerente discursului oral. În plus, prin „io“ se subînțelege că un pic de umilință nu strică. Importat e însă că „io“ nu se referă doar la

persoana mea, nu am monopolul folosirii lui. În afară de asta, româna este o limbă fonetică și atunci „io“, și nu „eu“ ar trebui să fie corect.

Crezi că e mai greu să inventezi povești sau să fii atent la lumea din jur și să descrii ceea ce vezi?

Mie mi-e mult mai comod să fiu atent la cei din jur și să descriu. Să-i parazitez pe cei din jurul meu. În plus, pot spune că sunt înconjurat de un soi de „harem“ narativ, pentru că există foarte mulți indivizi care abia așteaptă să-mi povestească ceva. Sau, când aud ceva, își spun: „Gata, asta o să i-o povestesc lui Sorin ca să-i dea o utilizare cumsecade.“ Unchiul meu, Nae Stabiliment, de pildă, e un membru de bază al haremului. După fiecare întâlnire cu el, care se poate întinde până la cinci-șase ore, am material pentru a scrie două-trei proze. El e, de fapt, un scriitor mai bun decât mine, care, încă de când trăiește un fapt, se gândește cum va povesti acel fapt la care tocmai ia parte. Partea teoretică a textelor mele e în ultimul timp acoperită de pompierul Muzeului Țăranului Român, unde lucrez acum. Pompierul intră aproape zilnic în biroul nostru ca să ne comunice ultimele sale teorii, revelații. E un filosof care nu are probleme minore de tip pantaloni rupți în fund și altele, ci e bântuit exclusiv de dileme existențiale fundamentale. De pildă, cheia de boltă a gândirii sale o reprezintă distincția comunitar-societal, în jurul căreia gravitează, se organizează restul nimicarniților vieții. Omul chiar citește, cu toate că are unele manifestări cel puțin bizare. La început nu-l luam în serios, acum am înțeles că, așa cum se zice, trebuie luat în tragic. Există foarte puțină ficțiune în ce am scris, de vină fiind poate și formația jurnalistică și antropologică, formație care îți impune un anumit respect față de fapte. Și din motivul că e mai lejer să exploatezi oameni cu har de povestitori decât să inventezi tu. Și apropo de acea umilință, nu e nimic de inventat.

Cei care creează lumi fabuloase, fantastice mi se pare că au o problemă, că nu au organ pentru a vedea ce se petrece în preajma lor.

Ești membru ASPRO. Ce beneficii ai ca scriitor din acest punct de vedere? Care ar fi situația dacă ai fi membru USR?

În 2001 am devenit membru ASPRO. Am ajuns la Brașov cu Sorin Preda și Gheorghe Iova, fără să știu prea bine ce o să se întâmple acolo. Am scris o cerere pe dosul unei invitații la manifestare: „Subsemnatul… sunt de acord să devin membru ASPRO.“ Adică, domnule, chiar nu am nimic împotrivă, nu voi obiecta, dacă voi fi acceptat în breaslă. Am aflat că s-a rezolvat, dar de atunci n-am primit măcar o felicitare de Paște, uite, membrule, cât ținem noi la tine. Nu există act care să-mi dovedească apartenența la asociația respectivă. Mai trec prin CV

uri, ca să mă dau mare cu calitatea de membru ASPRO, dar la asta se reduce totul. Să devin membru USR pur și simplu nu-mi dau seama ce ar însemna. Și nu glumesc.

Citind ultimul tău roman, am simțit că uneori plătești și polițe, că ai niște cunoștințe pe care vrei să le faci de râs în fața posterității. M-am înșelat? Ce relevanță vor mai avea unele dintre personajele tale „reale“ peste 20 de ani?

Da, te-ai înșelat. E o miză mult prea mică și meschină să plătești polițe. Doar prozatorii de trei lei scriu cărți pentru a se răfui. Mă rog, singurul cu care merită să te răfuiești e Dumnezeu, dar puțini își permit să se ia la trântă cu Dumnezeu fără să-și prindă urechile. Încerc să scriu cât mai realist, scriu într-o stare aproximativ febrilă, vecină cu o criză de nervi, și de aici tonul arțăgos, vindicativ din unele texte. Pe măsură ce scriu, mă enervez. Mă implic, îmi iubesc sau detest personajele, de aici și derapajele, faptul că abuzez de ele, îmi permit să le iau

la mișto. Și, în afară de asta, dau randament mai mult atunci când sunt nervos.

Spune câteva lucruri care te enervează cel mai mult.

De vreo lună jumate, am renunțat la cafea și văd că enervările s-au împuținat. Am devenit mai tolerant și mai ușor de suportat. Contabilizând, o dată cafeaua mă enerva, așa că am suprimat-o din alimentație. Poate va interveni o schimbare de stil… Fiziologicul să determine o altă vârstă literară. Mă enervează filmele genial de proaste produse azi cu băieți buni, doamne Dracula și actori de pe cutiile de margarină, facultățile tot mai slabe cu asistenți recrutați dintre tocilarii pupincurișți, mă enervează „vedetele“ din mass-media. Nici fanarioții n-au făcut atât rău cât au reușit indivizii ăștia. Au reușit să creeze mase de troglodiți. Nu e cazul să ne dăm pe după cireș.

Îți exprimi la un moment dat dorința de a scrie un „roman pășunist“. Ar fi o reacție la modul în care se scrie astăzi?

Probabil. Un scriitor mai în vârstă îmi spunea că scrisul tinerilor poate fi pus în legătură cu „conținutismul“ din tinerețile sale, adică obligația de a vorbi atunci despre colectivizare, burjui ticăloși. Și valoarea cărții ține mai mult de prezența sau absența acestor teme conținute au ba. La fel azi, într-un fel, parcă văd la prea mulți obligația de a mărturisi prin textele lor: „Știți, și io am fumat un *joint*!“ Adică, aveți grijă cu cine discutați! De parcă ar vrea să elimine dubiile. Și culmea e că mulți dintre durii de azi sunt, de fapt, niște foști copii cuminți ținuți din scurt care acum bravează pentru a se simți integrați. Vorbesc despre droguri, deși unii, după o bere, încep să tușească și au probleme cu pronunția consoanelor. Am tot respectul pentru golanii veritabili, cei care doar maimuțăresc golănia devin caraghioși. La mulți dintre ei e un fel de golănie

livrescă.

Se poate vorbi de o lipsă de imaginație, de subiecte în literatura tinerei generații, etichetată de unii, en-gros, drept pornografică?

Nu sunt sigur că proza de azi trebuie pusă neapărat în legătură cu pornografia. În fond e mai multă masturbare decât sex cinstit în multe dintre cărțile nou-apărute. Apoi, câtă pornografie e la Teodorovici sau Bobe?

Asta cred și eu, că eticheta nu prea se prinde de tinerii scriitori de astăzi. Și nici măcar de cei ale căror scrieri au implicații erotice. Am vorbit recent, la târgul de carte Librex, cu un editor în vârstă. „Lumea nu mai cumpără azi carte de știință. Îi caută doar pe pornografii ăștia tineri.“ I-am pus întrebarea-cheie: „Ați citit vreunul dintre ei?“ „Nu, dar așa am auzit.“ Problema e că mulți „au auzit“ asta. Cum se explică fenomenul?

Trebuie să etichetezi pentru a-ți fi mai ușor să înțelegi lumea. Scriitorul e diferit. Dacă ești diferit, ești automat și inferior și poți fi depreciat printr-o etichetă înjositoare. A se vedea cum, în istorie, majoritatea alogenilor primesc etichete înjositoare. De obicei sunt numiți „muți“. Nu vorbesc limba noastră, deci nu vorbesc nicio limbă, spune orice curs de introducere în antropologie. Atribuirea statutului de pornograf sau bețiv pentru scriitor are o funcție explicativă. Diferenței, devianței lui trebuie să i se dea un sens cumva. Cel mai simplu printr-o etichetare, prin tipizare. Pentru dezordinea scriitorului nu există tipare. Această dezordine nu poate fi încadrată undeva. De asta ea e periculoasă. Dacă i-am spus pornograf, am ajuns la un oarecare confort psihic. Oamenii cunosc puțini sau nu cunosc deloc scriitori și atunci operează miturile. Scriitorii au o activitate obscură, ciudată, așadar suspectă. Așa că ia mai

dă-l în mă-sa de pornograf!

Ce autori români citești cu plăcere?

Dintre tineri, cei mai buni mi se par T.O. Bobe și Angelo Mitchievici. Nu am lecturi foarte originale sau preferințe excentrice. De pildă, Nicolae Velea, în ciuda „țărăniei“ din proza sa, mi se pare un autor excepțional. Pe Mircea Nedelciu l-am citit ca pe un manual de tehnici de redactare. Radu Cosașu, Emil Brumaru îmi plac foarte mult. Următoarea carte a lui Sorin Preda, dacă va mai fi, sper să-mi placă.

Cum arată cititorul căruia i te adresezi tu?

Mai utopic din fire. Cred că orice individ alfabetizat poate citi ce scriu. O plăcere extraordinară mi-a făcut să-mi spună o profesoară de la Litere acum câțiva ani că *Dincolo de frontiere* e prima carte pe care o citea fiul ei de 14 ani. Un fel de dezvirginare. Am mai făcut experimente. I-am dat unei femei care trăgea la xerox să citească un pasaj din cartea *Televizorul în micul infern* coordonată cu Zoltán Rostás. Și s-a amuzat teribil. Chiar dacă nu bătea până la concepte ce țin de etnografia mass-media, reușea să citească și să râdă de relatările informatorilor-studenți despre felul în care familia lor se uită la TV și ăsta e un lucru mare, zic io.

Cum se numește ultima carte pe care ți-ai propus să n-o citești? De ce?

Codul lui da Vinci n-am s-o citesc nici bătut. Am auzit prea mulți indivizi neinteresanți că se declară extaziați de cartea lui Dan Brown. Sunt și io influențabil. De pildă, am început să strâmb din nas la Pink Floyd de când am auzit un submental dintr-o formație de unică folosință care declara că Pink Floyd e trupa lui favorită.

Ce crezi că s-a modificat în proza ta de la *Povestiri cu înjurături* și până la *O limbă comună*?

În *Povestiri cu înjurături*, majoritatea prozelor sunt un fel de pastișe, dar puțini au văzut asta. Între timp, sper că am reușit să trec de vocalize și să cânt o piesă din toți plămânii.

Nu-mi amintesc să fi citit în presa ultimilor ani vreo recenzie nefavorabilă la cărțile tale. Au fost și asemenea excepții? Cum te raportezi la critica literară de astăzi? În ce măsură influențează publicul?

A fost o cronică scrisă de parcă cea care a produs-o avea ceva personal cu mine. Era atât de agresivă, încât nu mai avea discernământ. Am aflat de existența cronicii după vreo trei luni de la apariție, am căutat-o prin arhive și am vrut s-o cunosc pe autoare. I-am făcut o carte cadou. Și-a amintit vag despre cronica aia devastatoare. Nu citise cartea, comentase textul de pe coperta a IV-a și dedicația pe care i-o făcusem șefului său, care îi ordonase să scrie o cronichetă până a doua zi. Sunt foarte mulți critici responsabili, dar și astfel de exemplare, care înjură din principiu. E mai comodă o atitudine de puști, nu-mi place pentru că nu vrea mușchiul meu să-mi placă. De fapt, dacă ai o brumă de inteligență, poți argumenta orice. În liceu, când nu citeam, nu învățam ceva, începeam să mă cert cu profesorii: „Nu vedeți ce netalentat e Sadoveanu, ce e cu stilul ăsta brânzos?“ Când te certi, ai mereu ceva de spus. Din păcate, cronicăreasa respectivă din liceu n-a evoluat intelectual prea mult.

La ce premiu literar din România visezi?

N-am luat niciodată un premiu literar, nici măcar orășenesc, județean. Mă rog, presupun că trebuia să și particip. Nu mi se pare vreo sfârâială un premiu literar. Mai ales dacă e doar o diplomă la mijloc. Citeam că Nicolae Manolescu a luat un miliard de lei parcă și declara că în felul acesta *s-a mai cârpit*. Păi, io dacă luam un sfert din banii ăia, eram cineva.

Ce apropie și ce desparte literatura de jurnalism?

Și în jurnalism, și în proză faci o documentare prealabilă redactării textului. Chiar dacă, în cazul literaturii, documentarea se confundă cu chiar propria viață. Trăind, afli, pentru că n-ai încotro, tot soiul de chestii care apoi se organizează, se așază și le poți povesti. Ești un specialist al propriei tale vieți. Ce desparte cele două profesii e responsabilitatea pe care trebuie s-o ai ca jurnalist pentru efectele imediate ale textelor tale. De fapt, orice text creează efecte palpabile, modifică ceva într-o comunitate, într-o persoană. Cuvintele fac lucruri. Ca dovadă, după prima carte, vecinii mei au vrut să mă dea în judecată. Efect mai al dracului ca ăsta nu există.

Dar acum, după ce ai publicat *O limbă comună,* ai vreun semn în acest sens?

Nu. Sunt sigur că personajele s-au maturizat. Și că înțeleg sensul tabloului lui Magritte care spune că, oricum am lua-o, o pipă desenată nu e totuși o pipă.

Buletinele de știri de ultimă oră arată imagini cu inundațiile din țară. Am remarcat în declarațiile victimelor replici de genul: „N-am rămas decât cu televizorul“, „Am scos televizorul și au năvălit apele“. Am văzut recent și o reclamă pe această idee. O întrebare pentru antropologul Sorin Stoica: ce mecanism îl determină pe om ca, în caz de potop, primul lucru pe care vrea să îl scape este televizorul?

N-am auzit declarațiile respective. Oricum, dacă sunt reale, e destul de deprimant. Am realizat recent un studiu cu studenții de la Jurnalism și e groaznic să descoperi că în casele unde fiecare membru al familiei are un televizor în cameră, oamenii aceia nu mai vorbesc aproape deloc.

Ce șansă acorzi literaturii în fața concurenței cu mass-media?

Literatura n-ar trebui să concureze cu TV-ul, pentru că mizele sunt diferite. Apoi, calitatea unui individ depinde de calitatea dușmanilor săi. TV-ul nu-și propune să descrie realitatea, ci creează un univers paralel autist și inautentic. Așa că literatura nu trebuie să concureze televiziunea. Să facă ce știe, să facă pentru că sunt teritorii unde literatura e suverană, iar televiziunea nu are acces. Literatura are un viitor foarte interesant.

Io, Sorin Stoica...[13]

Memoria calculatorului meu păstrează un mesaj – singurul, de altfel, din cele câteva zeci pe care le-am schimbat în timp – pe care l-am primit în data de 16 octombrie 2003. Începea cam așa: „Domnule Lăzărescu, sau Florine, să nu mă adresez birocratic, am scris și io o carte...“ Omul zicea să-i pun „o pilă la Polirom“ – „Cartea e bună și, de fapt, cuvântul pilă e abuziv folosit.“ Dorea să facă și o ofertă pe cale oficială, dar, de siguranță, conștient de cum merg lucrurile în România, a solicitat și un sprijin colegial, „ținând cont că unii critici spun că am fi colegi de generație și ne bagă în niște pomelnice de prin reviste“. Și mesajul se încheia așa: „Zi-mi și mie numărul tău de telefon să vorbim mai pe viu.“ Semnat: Sorin Stoica.

Știam de Sorin, cum bine spunea, din niște „pomelnice“ de prin reviste. Mai mult, îmi rămăsese în minte o cronică la cartea lui, *Povestiri cu înjurături*. Erau prinse acolo niște citate din povestiri, mici, e drept, dar sunau atât de bine încât mă făcuseră să exclam cu invidie: „Băi, să vezi că ăsta-i mai bun decât mine.“ Și eu nu-s invidios de felul meu. I-am scris, am vorbit, ne-am întâlnit pentru prima oară prin noiembrie, în același an, la târgul de carte Gaudeamus. Mi-a pasat romanul

său *Dincolo de frontiere*, pe care l-am citit pe tren, la întoarcerea de la București, pe nerăsuflate. De foarte puține ori am avut sentimentul sigur că dau peste un scriitor tânăr pe care să pot paria că va conta în literatura română. Sorin Stoica a fost unul dintre ei.

M-a atras la scrisul său felul în care folosea „io“ în loc de „eu“. Îi dădea statut princiar, un fel de „Io, Mihai Viteazul…“. Era conștient că-i un scriitor foarte bun, fără a fi nicio clipă arogant cu asta. L-am întrebat de povestea acestui „io“: „De fapt, chiar așa vorbesc oamenii. «Eu» pronunță doar indivizii bolnavi de importanță.“

Sorin nu avea nevoie de nicio „pilă“. Scrisul său, fie și câteva pagini, e o suficientă carte de vizită pentru orice om care se pricepe cât de cât la literatură. Într-o țară normală, editurile ar fi trebuit să se bată pentru el ca să-l publice, criticii, ca să-l descopere, publicul, să-l citească. Din nefericire, n-a fost deloc așa. Turbez de nervi la gândul că a trebuit să moară ca numele lui să fie pomenit pe *scrolul* unei televiziuni sau ca să aibă parte de elogii în presă.

Ne-am mai întâlnit de câteva ori, ne-am mai scris. Totdeauna pe fugă. De fiecare dată, lăsam totul pentru o discuție în tihnă, la o bere. Îmi amintesc cu ciudă cum încheiam cu vorba mea păcătoasă: „Las’, frate, avem o viață înainte.“ Uite că el n-a mai avut.

Memoria mea îl păstrează viu pentru mine. Îmi place să cred că Sorin Stoica a scris suficient pentru a rămâne în conștiința noastră. Evident, ar mai fi avut multe de scris, dar despre viață, ca și despre moarte, nu poți niciodată să spui totul.

Florin Lăzărescu

[3] Acest text a apărut exclusiv pe LiterNet.ro – *goo.gl/Wi9Wi*, fiind datat 16 ianuarie 2006. L-am atașat interviului, drept epilog (n. ed. – 2012).

Aberații de bun-simț

Editura Polirom
volum apărut postum
Colecția: EGO. PROZĂ
Anul apariției: 2007
ISBN: 978-973-46-0794-5
Nr. pagini: 216
Format: 130x200 mm
Prefață de Antonio Patraș

Confesiuni deghizate

Sorin Stoica face parte din categoria extrem de restrânsă a scriitorilor care își găsesc stilul de la bun început, fără să-l caute (iar printre prozatori, se știe, fenomenul e și mai rar întâlnit). Așa se explică, bunăoară, impactul neobișnuit al debutului său, semnalat în mai toată presa literară cu exaltarea descoperirii marilor revelații. E drept, lucrurile ar fi stat poate altfel (dar nu cu mult) într-un context ceva mai fertil în valori literare: entuziasmul s-ar fi temperat nițel, favorizând nuanța în receptare și un verdict purificat de circumscrierile excedentare ale complicităților afective. Cu toate acestea, volumele ulterioare nu au infirmat niciunul diagnosticul inițial. Dimpotrivă. Dacă de atunci, chiar de la prima carte (*Povestiri cu înjurături*, 2000), talentul autorului se cristalizase deja într-o formulă narativă precis conturată, percutantă și uimitor de matură, mascând carența experienței de viață printr-o excepțională disponibilitate empatică, formulă manevrată dezinvolt de un povestitor însetat de concret, cu urechea și ochiul mereu la pândă, textele de mai târziu se înscriu și ele tot pe coordonatele cunoscute, la o cotă valorică menită să consacre și să consolideze un prestigiu neîndoielnic.

Se observă cu ușurință că, în intervalul celor șase ani câți s-au scurs de la debut până la preatimpuria-i dispariție, Sorin Stoica a preferat să rămână prizonierul propriei maniere (din instinct, din inteligență, din cine știe ce pricină, nu mai contează) și să ducă departe, până la limită, o experiență dintre

cele mai dramatice (i-aș zice onto-scripturală, dacă nu mi s-ar părea prea prețioasă expresia). Nici vorbă de „mutații“ ori spectaculoase salturi calitative. Lipsește regia momentelor de grație, delimitate, în majoritatea cazurilor, cu exces de mijloace, ca într-o exergă. Aici, dimpotrivă, diagrama ce marchează direcția de evoluție, pe axa principalelor repere, din viață și din cărți, păstrează consecvent un foarte descurajant (la prima vedere) aspect rectiliniu. Într-adevăr, de la *Povestirile cu înjurături* la *O limbă comună* sau la paginile de jurnal publicate postum, diferențele sunt neînsemnate: aceleași întâmplări și fapte diverse, reluate parcă mereu, pe un ton identic, cu variații insesizabile.

Dar ceea ce se pierde privind lucrurile din imediata apropiere, pe suprafețe mici, se câștigă, în schimb, dacă facem câțiva pași îndărăt și încercăm să prindem întregul. Aceasta și e, de fapt, cea mai potrivită opțiune de lectură – pentru că, citite împreună, ca fragmente ale unei singure cărți, textele lui Sorin Stoica reușesc să creeze un puternic efect de intensitate. Dezordinea narativă (aglomerarea detaliilor, fără nicio intenție de organizare superioară, geometrică) camuflează, în fond, planul unei compoziții de cu totul altă natură, edificate după un principiu muzical care distribuie accentele în funcție de niște reguli subtile, aplicabile pe un material mai imponderabil. Balanța se înclină de partea sugestiei și a nuanțărilor în infinitezimal. De aceea (cum s-a și remarcat, altminteri, încă de la primele cronici), prozatorul nu e un arhitect, ci un rafinat colportor de istorii orale, un „povestaș“ cu auz ascuțit și cu o curiozitate nesățioasă față de tot ce se întâmplă în lume, din bătătura curții la planeta întreagă.

Nici povestirile din volumul de față nu fac excepție de la regulă. Ele se integrează firesc în corpusul textelor publicate anterior, fără a surprinde prin inovații tehnice ori prin altceva

inedit. Pe unele dintre ele parcă le-am mai citit o dată, greu de spus însă unde anume. Pe câteva, dacă nu mă înșală memoria, autorul le-a publicat cândva în *Suplimentul de Cultură*. Mici secvențe narative cu protagoniști din diverse categorii sociale, de la intelectualitatea rurală la lumea măruntă a mahalalei, de la boschetarii urduroși la pensionarii care se plictisesc de moarte. La fel ca în atâtea alte locuri, prozatorul toarnă și aici, într-un mixaj sui-generis, o mulțime de lucruri, punând laolaltă observația de interes larg antropologic, mentalitar cu reflecția morală, impresia strict personală, de jurnal intim, cu egografia cultivată terapeutic (ca lepădare de eul narcisiac, înlocuit invariabil de ruda sa mai sărmană din limbajul oral, *io*), descrierea analitică a unor reflexe comportamentale de interes preponderent sociologic cu reveria memorialistică ș.a.m.d. Din nou, interesul se concentrează aproape programatic asupra atitudinii față de eveniment (dar și față de text), ce aduce cu sine și un dispreț subsecvent legat de „invenție“. Ca atare, o bucată reia un subiect din Tudor Octavian, pe care îl tratează însă diferit, după calapodul propriei poetici. Prozatorul recurge, de altfel, frecvent la asemenea furnizori de subiecte („informatori“, cum îi alintă el câteodată), precum Nae Stabiliment (personaj cu care cititorii lui Sorin Stoica au făcut demult cunoștință) sau tanti Cati, dactilografa, ca să nu-i mai menționez pe ceilalți (n-aș mai termina…).

Rolul povestitorului s-ar limita, prin urmare, la ipostaza de simplu mediator, agent al comunicării directe, de la om la om, cu ajutorul unei „limbi comune“ (pentru detalii, vezi cartea cu titlu omonim), accesibile oricui. Sarcină grea, impunând drept condiție preliminară renunțarea, asceza, reprimarea tendințelor egolatre și a impulsului afirmării de sine. În plus, naratorul acesta ubicuu și lipsit de viață personală ar avea menirea de a concilia literatura cu viața și de a-i învăța pe

ceilalți (pe cei care trăiesc fără a fi capabili să povestească) alfabetul unei etici „de buzunar“, la îndemâna tuturor. Ceea ce nu înseamnă, cum tinde să creadă scriitorul într-un moment mai puțin optimist, „să facilitezi accesul unor proști la cărți proaste“, permițându-le astfel „să-și lărgească ignoranța“. Deoarece cartea, dacă e bună, ar putea salva de la ignoranță o mare parte din umanitatea cititoare. Poetica lui Sorin Stoica își vădește aici, dincolo de bine-cunoscutul deziderat antropologic, și o miză etico-estetică de toată frumusețea, despre care merită să spunem câteva vorbe.

Într-un text precum *Jurnalul unei călugărițe căreia nu i s-a întâmplat nimic* (cel mai substanțial din întreg volumul), autorul aduce iar pe tapet (indirect, prin câteva *mises-en-abîme* de mare rafinament) obsesiile sale mai vechi legate de raportul autor-text-lume. Pornind de la constatarea oarecum paradoxală că „printre cei care produc texte, scriitorii sunt o minoritate“, prozatorul citează copios din prezumtivul „jurnal“ al Eugeniei Ionescu, femeie ce a ales calea renunțării dintr-un motiv ciudat, dar cât se poate de simplu: rușinea de a exista și, consecință firească, de a vorbi despre sine. Jurnalul devine, astfel, un fel de confesiune *à contre cœur*, un instrument de anihilare a eului, nevoit să se exprime parcimonios și să se ascundă în falduri victoriene. Scrisul se transformă, prin urmare, într-un dificil exercițiu spiritual, vizând doar consemnarea evenimentului exterior, indiferent de relevanța sa, și înăbușirea completă a vocii interioare, care încetează, treptat, să-și mai ceară drepturile. Caietele cu pricina nu reține nimic, niciun amănunt de viață intimă, dar înregistrează de pildă cu suspectă exactitate alte chestii, să zicem „ce s-a întâmplat în lume în data de 4 martie 1989“. Ca atare, conchide naratorul, „tot acest jurnal contrazice o teză fundamentală. Conform căreia omul vede toate evenimentele istorice prin intermediul microculturii sale.

Aici apare un fel de dedublare, avem de-a face cu două perspective aproape neutre. Istoria există independent de Eugenia Ionescu. Un tip de smerenie aparte“.

Și iată cum în miezul literaturii lui Sorin Stoica descoperim, cu plăcută surprindere, o fibră morală de cea mai bună calitate, care modelează scriitura după chipul și asemănarea omului, în spiritul toleranței și al bunului-simț („aberațiile“ din volumul de față nu-s deloc… aberante!). Ca să nu mai vorbim de sinceritatea cuceritoare a mărturisirilor scăpate adesea de sub control (să fie la mijloc doar o impresie?), cu o ingenuitate frapantă, de neverosimilă autenticitate. Smerit, naratorul parcă și-ar cere mereu scuze. Aplauzele îl stingheresc. Ei bine, povestind despre tot ce se nimerește, fără pic de emfază, dar cu o însuflețire contaminantă, Sorin Stoica se singularizează în raport cu colegii săi de generație tocmai prin latura aceasta participativ empatică, ilustrând la propriu și într-o manieră dramatică ideea mai veche (a lui Sartre, pare-mi-se) că scriitorul trebuie să îndure și să poarte cu el „sarcina lumii“. Într-adevăr, diferențele sunt evidente, de-ar fi să ne gândim doar la obiectivitatea rece, impersonală a unui Dan Lungu (care privește omul cu ochi de expert, la microscop, ca pe o gânganie bizară) sau la viziunea minimalist regizorală (de prestidigitator dibaci, atent să nu-și trădeze cumva trucurile) a lui Teodorovici. Aceeași lume, în variante distincte, totuși. Cum e și firesc.

Sorin Stoica îți câștigă imediat încrederea, te face să-l crezi pe cuvânt din capul locului. Francheța cu care înțelege să spună lucrurilor pe nume i-a adus în viața de zi cu zi destule prejudicii. Așa se explică și greutatea etică a prozei sale. Dacă autorul pierde, literatura are numai de câștigat. Din aceeași cauză, și în multe dintre povestirile ce alcătuiesc prezentul volum vom întâlni numeroase observații sau reflecții banale, ca de pildă: „Nu poți disprețui sau urî decât ceea ce cunoști“,

„Vulgaritatea nu se află în obiectul contemplat, ci în gura vorbitorului“, „Petrecem pe WC o mare parte din timpul vieții“, „Să fii simplu e o artă“ ș.a.m.d. Numai că prozatorul, conștient de limitele sale, își asumă banalitatea firesc, dar și oarecum polemic, pentru a nu ieși din postura de om obișnuit în care se simte el cel mai bine. Morga ascunde păcate grele. De aceea, ipocrizia pare ținta predilectă a ironiilor, fiind semnalată ca un defect grav, mai cu seamă când în discuție intră cazul unor mari scriitori (precum Cărtărescu, de pildă). Scriitorul nu are voie să mintă.

Povestirile lui Sorin Stoica sunt niște exerciții de sinceritate deghizate în forma unor captivante narațiuni, care se citesc cu sufletul la gură. Cine pricepe noima oximoronului din titlu va înțelege cu ușurință ce și cât datorează prozatorul moralei bunului-simț. Ca paradox, firește.

Antonio Patraș

Cică…

Cică în vremea despre care voi încerca să povestesc, trăia sau, mai bine zis, preda într-un orășel de provincie mai mult decât banal un profesor de filosofie și psihologie pe nume Paganel. Sigur că pe respectivul nu-l chema Paganel. I se zicea așa după un serial. După un serial după o carte de Jules Verne. Probabil ați citit-o. Și Paganel era tânăr, naiv, netrecut prin viață și, peste toate, mai avea și obiceiul să le facă elevilor vizite la domiciliu. Nu știu cum s-ar chema într-o formulare birocratică vizitele astea. Cert e că le făcea. Și așa era de șters, că părinții elevilor nici măcar nu bănuiau că pe el îl cheamă cu totul altfel, Popescu, să zicem, și îl invitau în casă politicoși: „Poftiți, intrați, domnu' Paganel!“

Cum ziceam, era un individ destul de anost. Așa că n-are rost să vă povestesc despre el. Ci despre cei doi Ghindoc. Tată și fiu. Care chiar că erau interesanți. Mai ales când luau ceva la bord. Adică aproape tot timpul. Într-o după-amiază, când Paganel a avut proasta inspirație să le treacă pragul, în curtea familiei Ghindoc situația se prezenta în felul următor. Ghindoc ăl bătrân atârnase niște pastramă pe prispă. În niște cârlige. Și câinele mâncase toată pastrama. Drept urmare, bătrânul alerga câinele să facă din el pastramă. Din câine. Ghindoc ăl mic (ăl mic e un fel de-a spune, având în vedere că era într-a XII-a) alerga și el câinele, dar din motive umanitare. Ca să-l salveze de toporul lu' tac-su'. Și exact în timpul ăsta, Paganel a intrat în curte. Când bătrânul trăgea într-o parte de jigodie, iar ăla mic în

direcția opusă.

Fâstâcit, a încercat să se prezinte: „Profesor de filosofie Popescu!“ Să i-o ia înainte lui Ghindoc, să evite placa aia umilitoare cu „Poftiți, domnu’ Paganel!“. Ghindoc ăl bătrân a înfipt toporul într-o buturugă, și-a șters mâna dreaptă de salopetă, aici trebuie să presupunem că era echipat într-o salopetă, s-a șters, așadar, și, provocat de prezentarea protocolară a lui Paganel, a rostit extrem de decis: „Mecanic de locomotivă Ghindoc!“ Vasăzică, în timpul cât se șterse pe salopetă, cât înfipsese toporul în buștean, scormonise în minte, cine sunt, de unde vin. Dacă ăsta din fața lui era profesor, sau cel puțin așa se lăuda, criza de conștiință îi șoptea că nu se putea nici el legitima cu simplul nume. Ghindoc avea o bănuială ascunsă că el însemna ceva mai mult decât atât. Și atunci descoperise că era mecanic de locomotivă, ceea ce, orice s-ar spune, însemna ceva. Plus de asta, a fost în replică. S-a scos.

Nu bei, mă, ceva? a vrut Ghindoc să dea un sens fâstâcelii lui Paganel. Adică ce cați p-acilea? Dacă tot n-ai niciun rost, barem hai să glojgăim ceva. Sigur că Ghindoc a fost uimit peste măsură să afle că Paganel nu bea. Și-l privea ca pe o lighioană bizară. Hait! Era o șansă să dai peste un abstinent care, sigur, din moment ce făcea mutre la alcool, era puțintel dus cu pluta. Ghindoc nu mai văzuse niciodată pe careva care să se abțină de la băutură fără a suferi de vreun beteșug, ceva, care să-l împiedice să trăscănească competent.

Trebuie să vă spun, și-a explicat Paganel descinderea, că fiul dumneavoastră nu învață cum ar trebui.

Nu învață cum trebuie? Nu știe să bea! a clarificat bătrânul situația. Hai să bem un rachiu! Adică fii om serios, ce dracu’! Sau ce dreacu’, pentru că personajele sunt regățeni și-așa se înjură pe la noi.

A suportat Paganel două pahare de trăscău, după care,

odată proba trecută, i s-a permis să vorbească.

Domnu' Ghindoc, băiatul dumneavoastră nu învață. Uite, spune tu, Marcele, ce e materia?

Ce materie, bă, i-a retezat-o ăla bătrân. Uite materie colea.

Și i-a pasat trăscăul, palpând sticla și ștergându-și apoi mâna de salopeta rugoasă, ca un om care are un contact privilegiat cu materia.

Mă rog, acum înțelegeți și dumneavoastră ce vreți!

Ochelarii[14]

De dimineață, am, n-am treabă, trec pe la bufet să-mi iau o cafea, un ceai, o măslină. Sau nu, nu o măslină. Nu e cazul să exagerăm gratuit. Nici nu merge dimineața. Și tanti care vinde acolo, nu știu birocratic cum poate fi numită, tanti aceea care servește deci, de cum mă vede, mă ia tare.

Știi ce mi s-a întâmplat?

Din ton, pot deduce că se pregătește să-mi toarne ceva absolut devastator. O mărturie aflată undeva la limita decenței. Și, dacă ești cardiac sau ai alte afecțiuni, nu se știe dacă poți duce confesiunea.

Tanti de la bufet e o femeie cu preocupări dintre cele mai interesante. Dă de mâncare lighioanelor din curte, mai ales câinilor, care, acum, pe lapovița asta, a observat ea că suferă cumplit. Mai hrănește pisicile arondate bufetului. Sorinache, pisoiul ăla negru, trebuie neapărat să scăpăm de el! mi-a zis odată foarte hotărâtă. Are drame, car'vasăzică. Mai are și un ginere care nu consumă carne de porc cu niciun chip, un vecin care, de deasupra, o inundă cu o consecvență exasperantă. Știu astea pentru că mi le-a turnat de nenumărate ori și nu-i pot spune că se repetă.

Drama femeii însă nu e legată neapărat de pisoi și câini, ca în alte dimineți, când câte unul se mai constipă sau refuză resturile pe care i le oferă ea. Explicația vine repede și dintr-o cu totul altă zonă.

Știi ce mi s-a întâmplat? Mi-au dispărut ochelarii, îmi zice

cu aerul că lumea e rea, dușmănoasă și imprevizibilă. Nu te poți opune, orice ai face. Trebuie să te obișnuiești cu ideea.

Îi arăt că are niște ochelari pe o masă, dar nu, ăia sunt de la doamna Aurelia, care lucrează un etaj mai sus și care s-a îndurat de ea, i-a împrumutat ochelarii ei, ca să se descurce cu registrele. Nu știu cum s-o ajut.

Ei, o să-i găsiți până la urmă, cine dracu' stă să fure o pereche de ochelari?

Pe la prânz trec iar pe la bufet. Femeia e cam surdă. Dacă dimineața știe că o să-mi dea o cafea sau un ceai, variații mari de solicitare neexistând, la prânz trebuie să pronunț ce vreau așa, cu toți dinții. Cum să vă spun, trăiesc o frustrare, în sensul că aproape niciodată nu-mi dă ceea ce comand. Și, dintr-o politețe tâmpită, trebuie să diger tot soiul de alimente care nu-mi plac excesiv de mult. Mă rog, așa am descoperit chestii care până atunci nu-mi spuneau mare lucru. Adică există și o parte bună în toate astea.

Nu așteaptă să comand ceva și se repede să-mi spună că, gata, misterul a fost elucidat. Mă scrutează tenebros.

Știi cine mi-a luat ochelarii?

Ei, na! Cine?

Mă prefac așa, formal curios.

Sterică Comănescu mi i-a furat, zice, ca și când, orice s-ar spune, la un așa autor al infracțiunii n-aveam cum să mă aștept, oricâtă imaginație mi-aș fi pus la contribuție. Asta e, zice femeia, de parcă tocmai ar fi descoperit cine a pus la cale asasinarea lui Kennedy sau cine era individul care ar fi coordonat masacrul de la Timișoara.

Sterică Comănescu are o slujbă destul de anostă, de curând l-a lăsat și nevasta. Stă toată ziua în cușca unde tanti dă de mâncare populației și o ține de vorbă. Și cu ochelarii a vrut să facă o farsă inteligentă, subtilizându-i și apoi distrându-se,

închipuindu-și cum se căznește ea să le dea de urmă.

Cam atât.

---

[4] Înaintea acestui text, în ediția *Aberații de bun-simț* apărută la Polirom în 2007 figura textul „*Rain Man* și televizorul“, reluat identic din *Jurnal*. Prin urmare, nu am considerat necesar să-l includem și aici (n. ed. – 2012).

Vocabular alternativ

Iordănesciene
Cașchetă
Opțaid
Opțai
Sectembrie
Hambal
Bașcheți
Jampiere
Folbal
Haut

Calculatoristice
Destop
Iternet

Optzeciste
Isignă
Pioner

Matematice
Patrat
Tranversal
A complecta
Mișloc

Alimentare
Zacăr

Onomastice
Costanța
Miuhen
Miai
Miaiela
Costantin

Culturale
Biblotecă

Scripturale
Creon
Stilop

Calendaristice
Vichend
Duminecă

Zoologice
Epure
Ipopotam
Menajerie economică

De atelier
Tâplar

Pronume relativ în acuzativ cu prepoziție
Dupe care

Verbe la mai mult ca perfect
Rămânese
Zicese

Adverb
Ezact

Mărci
Mufatlar
Malboro
Viceroi
Warburg
Folsfagen
Olsit

Cazone
Plutoner

Pire
Piftele
Salată bef
Crenvuști

Prelandez
Șurup
Feraș

Imprecații
Frustat
Andicapat

Arpaletă

Anatomice
Febră mușchiulară
Genuchi

O zi minunată pentru mâncat banane

Maică-sa a plecat puțin până la bucătărie și el a rămas doar cu taică-su', față în față, știe că acum trebuie să găsească ceva de zis, și asta adâncește un oarecare impas în conversație.

— Ai văzut ce-a făcut Villarrealul? tușește ăsta bătrân, iar întrebarea despre un meci mai mult decât obscur are darul să-l surprindă puțin, întrucât domnul din fața sa, în aproape 65 de ani de viață, nu și-a manifestat potențialitățile microbistice decât așa, a lehamite. Iete că acum, de când Călin a plecat de-acasă, se uită și la meciuri. De fapt, din câte îl cunoaște, se cam uită la orice. De la 5 după-masa, trage perdelele, se așază într-un fotoliu de unde nu se mai scoală decât noaptea după 11, când s-au isprăvit toate talk-show-urile și s-au tras toate concluziile care trebuiau trase. Că e de rău, că trebuie să ne ferim. Că n-o să mai piardă timpul niciodată cu discuțiile astea. Mă rog, ce zice toată lumea zice și el. Dar tonul e de revelație.

Răspunsul nu vine la ce a făcut Villarrealul. Sau vine cu o scuturare din cap destul de neutră. Călin își scoate ochelarii și îi șterge foarte preocupat, ca și cum investește în asemenea îndeletnicire cam toată știința sa. Mama nu mai apare. După ce termină de șters ochelarii, Călin scotocește într-o geantă lungă pe care o ținea între picioare. Cotrobăie.

— To' cu terfeloaga aia umbli după tine?

Ridică din umeri. Scoate un fel de fluier. Îi spune bătrânului cum se numește. L-a luat acum din turneul acela la Sfântu Gheorghe. Tilincă.

— Dai banii pe… Mă rog, dacă ție-ți place… Mai ai bani? se îngrijorează bătrânul auzind de investiție și scotocește în buzunarul halatului, ca și cum ar dori să acopere paguba inconștientului ăstuia care-și consumă tot salariul pe fluiere.

În geantă, tot fluiere, fiecare cu altă denumire destul de ciudată, fluiere cu care e o pacoste să călătorești în fiecare zi spre serviciu, să le lovești de picioarele oamenilor. Apoi, seara, spre repetiție, alt calvar. Și toți care-i aduc mereu reproșuri că stă prea puțin pe-acasă, că…

— Am bani, nu e cazu'…

— De unde ai bani? intervine în discuție și maică-sa, care a prins emisia sonoră a lui Călin tocmai când se întorcea dinspre bucătărie.

— Am cântat acum la Sfântu Gheorghe. Am luat ceva monetar.

De fapt, au luat ceva infim, adevăratele evenimente erau că pe Carlos l-a cerut de bărbat un evreu și că toată noaptea, la hotel, au văzut filme porno, cu unii în pielea goală care jucau tenis.

— Așaaaa, suspină maică-sa în timp ce se afundă pe canapea, de parcă are ea o presimțire că se vor așterne la un taifas interminabil. Ca într-un strat de zăpadă se afundă.

Se așază zâmbind și îl privește intens. El i-a spus de atâtea ori să nu-l mai privească așa. Cum ar fi să se holbeze și el spre ea? Da', Călине, dar io te iubesc, mamă! ar urma ea să spună. S-a așezat și acum se ridică brusc, de parcă a simțit un cutremur sau a uitat ceva absolut esențial. Acum ține în mână o fructieră de pe măsuța mică dintre ei:

— Călin, vrei o banană, mamă? Să-ți dau o banană?

— Nu, nu vreau banană!

Se așază dezamăgită de refuz. Privește eticheta Bonito, Bonino – n-are ochelarii să înțeleagă toate cuvintele. Se uită

prin cameră, căutând ochelarii sau altceva. Ca și cum ar fi ceva, un necaz cu eticheta asta, au anunțat ăștia la știri că injectează ceva în banane.

— Acuma le-am cumpărat, sunt proaspete! Hai, nu vrei o banană? revine după ce le-a cercetat proveniența și vrea să verifice dacă nu despre asta era vorba.

Călin încearcă să schimbe puțin subiectul. Arată cu capul spre marginea patului:

— L-ați ascultat?

— N-am avut când! La ce să-l ascultăm? Ce, noi avem aparat d-ăla s-ascultăm?

Un CD pe care se sprijină un flacon de medicamente. Într-adevăr, nu aveau la ce să-l asculte. CD-player n-au. Au doar un casetofon vechi de douăzeci de ani, pe care, când Călin era mic, tatăl lui îl scotea din debara numai joia. Nu se știe de ce joia. Și asculta ăl bătrân Adriano Celentano și Tom Jones. Mai avea câteva colinde din zona Sibiului, pe care le scotea de la naftalină la ocazii. La Revelion, din patriotism local. Taică-su' a venit în București din zona Sibiului de undeva. De fapt, Călin acolo s-a născut. Venetic din Ardeal, taică-su' nu prea și-a făcut prieteni. Nici faptul că era profesor de matematică nu i-a permis treaba asta. Aici îi lipseau și rudele. De-aia pomeneam de Revelion, petreceau doar ei trei, aici de față, plus fratele, până când acesta a crescut. Lui Călin îi pregăteau un costumaș cretinopat, costumaș ce rămânea de la an la an mai mic, intra la apă. Maică-sa, cel puțin, nu accepta că se poate ca fiul ei să crească.

Cretinopat. Acesta e cuvântul ce revine mereu când încearcă să descrie perioada aia. Revelionul, când se uitau toată noaptea la televizor. Afară de discuțiile la telefon de la miezul nopții, când sunau rudele de pe la cabane, petreceau împreună, doar tatăl lui Călin declama cu vocea lui groasă că el a rămas la

București, aici, cu familionul. Dintr-un fel de patriotism. Cineva trebuia să-i păzească și pe ai lui.

Călin nu prea avea voie să se apropie de casetofon. Mă rog, nici nu cerea voie. Era mai timid. Întotdeauna a fost ceva mai timid. Ar trebui să vă povestească el prima dată când a fost la film cu o fată, mă rog, era deja un miracol cum de a acceptat ființa aia. Și cum, după film, a simțit nevoia să comită un gest tandru față de fată. În criză de inspirație, i-a smuls căciula din cap și i-a aruncat-o în sus, râzând destul de albastru. Bineînțeles că, de atunci, fata aia nici nu a mai vrut să-l vadă. Era mai cretinopat la vârsta aia, v-am spus.

— I-am zis lu' frate-tu să ne ia pe la el să-l ascultăm. Da' te-am văzut la emisiunea aia, mamă! Tot cu pantalonii ăștia erai!

Călin își amintește că, atunci când a scos CD-ul, i l-a dat și lui frate-su. L-a introdus în combină, a frecat cu telecomanda începutul fiecărei piese și a conchis că e bun.

— Hai, nu vrei o banană? Te rog io! Ce să-ți dau? N-avem decât mâncare pentru taică-tu', că nu i-au ieșit analizele prea grozav.

— Nu vreau banane!

Ar urma presupunerile că precis n-a mâncat iar nimic azi, uite-l cum arată! Străveziu. Și pantalonii ăia. N-ai bani, mamă, să-ți cumperi alții?

— Mă călărește aia mică, explică starea deplorabilă a reiaților tociți. Seara, când mă duc acasă, trebuie să fac pe calul.

— I-a trecut febra, mamă?

— Da, a fost Otilia cu ea în parc, a bătut vântul și de-aia a avut ceva necazuri.

— Să ai grijă, mamă!

Aia mică n-avea nimic deosebit, dar maică-sa a manifestat dintotdeauna o grijă obsesivă față de cele mai mici detalii ale bolii. Când fratele lui Călin s-a ales cu un diabet, i-a adus tot

felul de fotografii, decupaje din ziare, tăieturi cu nu mai știu ce atleți care, în ciuda faptului că aveau diabet, au bătut recorduri olimpice și au făcut gloria țării lor. Cu toată insulina... He-he, trecem noi și peste asta.

Pisoarul lui Duchamp

Pe la începutul anilor ‘90, când începuseră și românii să mai circule prin străinătate, mi-a povestit cineva că s-a întâmplat o chestie extraordinară, care, reactualizată, duce la niște concluzii absolut surprinzătoare.

Un grup de turiști români se cazaseră la un hotel din împrejurimile Parisului, un hotel nu extrem de sofisticat, dar care era mult peste încăperile de tip *cages à lapins* cu care erau ei obișnuiți. Și, după ce s-au odihnit ei la prânz organizat, fiecare în camera lui, la un moment dat, se întâlnesc românii noștri undeva la un bistro sau la vreo cârciumă și încep să depene impresii despre cele văzute, bă, ce gagici nasoale au ăștia p-aici, ce prețuri, da’ ăștia au bani de-i enervează, nu ca pârliții de noi ș.a.m.d. În general, discuția era destul de convențională sau, pentru că n-am asistat nici io, nici dumneavoastră la ea, am aflat la a doua mână doar această întâmplare, asta putem presupune.

Atmosfera s-a înviorat însă când la masă a venit o femeie sau o doamnă, mă rog, o tipă, din nou aproximăm, care a dat de veste despre un lucru absolut surprinzător. Era extaziată, tu, fată, ce chestie, ai văzut că francezii ăștia au fântână arteziană până și-n baie? Hai, fată, ești întreagă, unde ai mai pomenit așa ceva? Discuția avea loc între niște oameni care avuseseră parte toată viața lor doar de niște băi de dimensiunea unor debarale îngrămădite, unde cei mai claustrofobi riscau să-și agraveze alarmant suferința. Totuși, deși li se părea absolut neverosimilă

existența unei arteziene într-o budă, o umbră de îndoială plana asupra întregii situații. De la francezii ăștia imprevizibili te poți aștepta la orice. Așa că nu-i exclus ca, p-aicea, asemenea obicei bizar să fie văzut drept un rafinament aristocratic.

Ca să n-o mai lungim, femeia noastră confundase un bideu cu o fântână arteziană și nu putem să nu ne imaginăm o scenă colosală cu dumneaei pășind timidă în budă cu aerul pe care îl avea Armstrong în timpul aselenizării. Probabil o fi studiat atent fiecare obiect din baie, până când a depistat acel corp suspect, căruia nu i se putea da vreo interpretare rezonabilă. O fi apăsat pe niscai butoane, așteptându-se la cele mai îngrozitoare consecințe, asumându-și niște riscuri enorme, ajungând la concluzia că bideul, acel obiect trivial, pur utilitar, are în baia francezilor o funcție ornamentală. Probabil și faptul că, în țara de origine a exploratoarei noastre, budele erau inevitabil asociate cu jegul a jucat un rol în această interpretare deformată și deplasată.

E o scenă care ar merita un scurtmetraj. Sigur că analogia e o formă slabă de raționament, dar nu pot să nu mă gândesc la uimirea similară a vreunui strămoș de-al nostru care, plesnind niscai cataroaie între ele, descoperea focul. Așa probabil contempla și femeia noastră jetul zburdalnic al bideului.

Mi-am adus aminte de toate astea după ce am văzut o știre conform căreia cel mai influent obiect de artă al secolului din care am ieșit ar fi pisoarul lui Marcel Duchamp. Adică un pisoar care, răsturnat într-o poziție nefirească, cum ar zice un fost arbitru român, ar semăna teribil cu o arteziană.

Nu știu dacă gospodina, femeia noastră, avea ascunse instincte artistice, dacă auzise despre dadaism sau dacă instinctele astea artistice și le dezlănțuia atunci când prepara cine știe ce ciorbiță de văcuță. O ciorbiță nemaipomenită, trebuie să zici ca să n-o jignești. Nu știu dacă e vorba despre

imaginație sau despre o lipsă acută a simțului realității.

Cert e că de femeia în chestie s-a făcut un mișto gros, pentru că e neiești în lume și ajunge la asemenea concluzii care ar compromite până și un copil de ciclu primar, în timp ce pisoarul lui Duchamp e dat la știri. A fi dat la știri – criteriul suprem de validare în zilele pe care ne este dat să le suportăm.

Polata

Polata conține obiecte trecute cu o funcționalitate incertă. Conține o treaptă dintr-o scară a fostei case. Șindrila care acoperea vechiul pod. Din acest punct de vedere, polata poate fi interpretată și ca un muzeu al vechii case. Pentru că acolo se mai află și țigle marca „Leu“ fabricate în anii ‘30, perioada în care a fost construită casa bătrânească.

Mai găsim și cărămizi foarte vechi și sfărâmicioase, care nu mai pot fi folosite decât eventual în tratamente medicale obscurantiste, pentru a remedia durerile de burtă.

Polata poate fi interpretată ca un spațiu de trecere. Nimic nu se aruncă pur și simplu la gunoi. Sunt niște etape intermediare prin care trebuie să treacă obiectele până când pot fi declarate moarte. O anticameră a unui cimitir.

Obiectele de aici nu sunt gunoaie. Lângă polată există și un butoi ruginit, în care, într-adevăr, se află niște gunoaie. Ambalaje. Declarate, ca atare, gunoaie. Nu mai există niciun dubiu asupra lor.

Obiecte epuizate. Anacronice. Dar care pot fi resubstanțializate. Ceva de genul ochiului stăpânului care îngrașă vita.

Se mai află în polată o bicicletă defectă, ruginită, cu lanțul atârnând. Are anvelope care nu se mai fabrică din anii ‘50. Dimensiunile nu s-ar mai potrivi la bicicletele care se produc acum. Obiecte demodate.

Sticle cu care nu se mai poate face nimic. Magazinele nu le

mai primesc la schimb, iar centrele de colectare nu ar cumpăra niciodată așa ceva.

Praful – cuvânt-cheie. În sens citadin, ține de igienă, în sens rural, de ornamentică, aș zice.

Praful la țară are un fel de funcție artistică. La oraș el se șterge, e antipatic. La țară evocă nostalgic, face parte din peisaj. Nu e nociv, nu trebuie să te descotorosești de el.

E un strat printre altele, un fel de giulgiu provizoriu. Nu e obligatoriu poluant. Când acoperă rugina, de exemplu, se poate vorbi ca despre un strat protector.

O haină veche în care s-a încălzit odată un pui de câine abia fătat.

O pălărie de fetru neagră în care se țin pui abia ieșiți din găoace. Haine aflate între starea de vestimentație și cârpă. Foarte interesant procesul prin care se transformă. Sau cum decade un obiect vestimentar la statutul de cârpă.

Adică există o viață a obiectului dincolo de utilizarea sa. O relație pe care omul o continuă cu obiectul și după ce se convine că obiectul respectiv a devenit inutil. Sistemul metric diferit duce la această inutilitate. Trivial spus, obiecte inutile. Adică ele doar într-o civilizație fără memorie devin inutile.

Alte obiecte aflate acolo ar fi jgheabul și burlanul rupte, sârmele unui fost gard.

Polata mai are un acoperiș schilod, stă să cadă, pereții au scândurile găurite, mâncate. O șandrama de lemn. Cârpit, peticit, petice de lemn peste pereții de lemn.

Se mai află un acvariu care nu a avut niciodată geamuri.

Cuibarul găinilor îl găsim tot acolo. Singurul lucru viu din toată această încăpere ciudată.

Polata comunică cu cotețul, în care găinile se adăpostesc pentru a dormi. Mai sunt unele poteci, trasee ale șobolanilor. Găuri, curse de șobolani, curse în funcțiune sau opărite.

Purificate. Singurul obiect periculos. Igiena e periculoasă.

Găina, o pasăre considerată că are o inteligență deficientă. Animal aproximativ. Și găina tot o ființă impură, cu solzi de reptilă. Ființe intermediare într-un spațiu intermediar. Ființe tâmpite. Iar obiectele astea tâmpite le accentuează deruta.

Polata se află între cotețul porcului și cel al găinilor. Vecinătăți contrastante. Mortăciune între vietăți.

Pe jos se află pământ bătătorit. Tot un fel de muzeu al vechii case. Bătătură era termenul care se folosea pentru cam tot ce însemna curte. Vezi și expresia „Treci în bătătură!“.

Zicea cineva cum că podul sau polata ar fi un muzeu mereu amânat.

Polata conține obiecte ambigue, incerte, depozitate până la o eventuală elucidare a semnificației lor.

Sigur trebuie să existe un fel de sistem al obiectelor, plus o teamă de a evita poluarea simbolică existentă în mintea oricărui individ, dar e foarte greu de detectat o structură foarte clară. De ce pui un obiect într-un loc, și nu în altul. În virtutea cărui fapt îl fixezi undeva.

Polata e un loc eminamente masculin, viril. Niciun obiect feminin, doar ambalajele de tampoane, cosmetice, borcane, sticle de ulei din gunoi, cumva evacuate. În rest, niciun obiect care să anunțe o prezență feminină.

Sigur că se poate vorbi și despre o polisemie a polatei. În alte regiuni, ea se referă la o cu totul altă realitate.

Au mai fost în polată un hârleț, o greblă, o sapă, dar acum li s-a schimbat locul. În anii ‘50-‘60, și-au schimbat destinația în urma colectivizării, când au dispărut animalele, hambarele. Odată cu industrializarea, locul în care se ținea fânul pentru animale devine un loc pentru depozitare de fierătănii. În general, de lucruri furate, dosite.

Altă poreclă. Acioală. În Argeș și Vâlcea. Troița din Burlușii,

care este tot un obiect ambiguu. Și cu funcție sacră, și utilitară, și stație de autobuz, și staul pentru vite, și motel pentru bețivii din cârciuma de vizavi.

Cam cum era linul obiect ambiguu, multifuncțional, în care se doarme, se îmbăiază copiii, se face vinul.

De insistat asupra diferenței dintre pod, beci și polată. Polata – obiect intermediar, de tranziție.

Polata conține lucruri care nu se fură, adică nu s-ar înjosi nimeni să le subtilizeze, pentru că ele nu au decât prestigiul familiei posesoare. În momentul în care le-ai fura, te-ai contamina cu istoria unui alt clan. Încuscrire prin obiecte.

Dar, ca să fim sinceri, polată duce cu gândul la acoperiș. Ceva ce acoperă obiecte fără o prea mare importanță.

Plăcintă cu vișine

Bunică-mea are prostul obicei să devină câteodată patetică. Acum câteva luni, mânca plăcintă cu vișine, se lingea pe degete și, așa patetică cum era, a zis, mamă, mie la parastas plăcintă cu vișine să-mi faceți, că mie asta mi-a plăcut la viața mea!

Prevăzători, i-am cumpărat și noi un kil dă vișine, ca să nu ne prindă parastasul descoperiți. Am pus kilul de vișine în congelator, și de-atunci, pentru că ea continuă să trăiască, îi tot atragem atenția că se strică naibii vișinele, hai, bre, dă un' să luăm acu' iarna pentru parastas altele proaspete?

Un lan de grâu

Într-o zi, părintele Damian l-a surprins pe Nae Stabiliment privind după o cuvioasă care traversa lasciv curtea bisericii: Fiule, la o femeie să te uiți fără gânduri măscăroase. La o femeie trebuie să te uiți ca la un lan de grâu, ca la un pom înflorit. Așa e, părinte, zicea Nae, da' io dacă mă uit toată ziua la un pom nu simt ni'ica, nu mi se scoală, în schimb, dacă defilează putoarea asta p-acilea, mi se scoală de nu mai știu de mine.

Țeavă

Țeavă era unul care nu știa nici câte roți are vaporul. În schimb, era extrem de priceput la alte treburi. Cum ar fi. Se așeza în fund pe un scaun, căsca gura și, simultan, țuguia buzele. Nu știu nici io cum să vă explic că făcea, dar, după operațiunea asta, se lovea cu pumnii în cap. Și căpățâna transformată în cutie de rezonanță rezona superb.

Restul lumii[15]

Jucam fotbal. Înainte făceam alegeri. Dacă-ntr-o echipă picam io cu Coco, ziceam așa: io cu Coco contra la restul lumii. Adică oricine altcineva ar fi intrat în echipa lor, era degeaba. Îi băteam de-i uscam. Io cu Coco doar. Eram periculoși. Îi băteam, cu tot „restul lumii“ lor. Pentru că „restul lumii“ însemna așa: Vaică, Coștolo, Mucea și, dacă-și termina temele în timp util, în restul lumii putea fi inclus și Bebică.

---

[15] Înaintea acestui text, în ediția Polirom 2007 figurează povestirea *Prima zi de școală,* care reia intrarea din *Jurnal* de la 12 septembrie 2005. Prin urmare, nu am considerat necesar să o includem și aici (n. ed. – 2012).

Măcinicii de după 8 Martie

În primul rând, că, în anii optzeciști ai copilăriei mele, nu li se zicea „mucenici“, ci „măcinici“, ceea ce, sincer să fiu, nu avea pentru mine cel puțin absolut nicio conotație religioasă. „Măcinici“ părea un substantiv înrudit cu „a mesteca“, de pildă. Sau din familia de cuvinte a lui „a măcina“. Mă gândeam la dinți scrâșniți și la o materie nisipoasă care să ți se scurgă printre dinți. De fapt, și Paștele avea tot o unică dimensiune alimentară. Devenea un soi de competiție. Ne lăudam care dintre noi a reușit să mănânce mai multe ouă. Era o zi de excepție, în care puteam consuma mai multe ouă fără a ne face probleme de sănătate. În restul timpului însă, trebuia să te păzești. Ficatul, treburi grele…

Ziua de 9 Martie se deosebea de restul zilelor doar din punct de vedere gastronomic. Și era o dilemă de ce pentru măcinici există în restul timpului un soi de interdicție alimentară. Oricum, pe 9 Martie trebuia să mâncăm. Imperativ inexplicabil, dar pe care îl acceptai pentru că n-aveai încotro. Pentru a nu da cumva de bănuit. Nu aveam o atitudine rituală față de masă. Luam ca pe o bizarerie că tocmai asta trebuie să consumăm. Convențional. Până la urmă, măcinicii puteau fi înlocuiți cu orice altceva.

Îmi amintesc o zi de 9 Martie 1987 sau poate 1986. Undeva pe-acolo. Dimineața, cum am ajuns la școală, aveam nostalgia zilei precedente, în care nu se făcuseră ore sau o parte a lor fuseseră trecute cu vederea. Vor fi recuperate cândva, nu se știe

când. Întregul corp profesoral decisese că e cazul să sărbătorească Ziua Femeii.

Pe 9 Martie, vasăzică, încercam să o convingem pe învățătoarea noastră că ideea de ieri, aceea de a nu face ore, a fost una extrem de reușită, o experiență care merită reiterată. Și ne-am folosit de un pretext pe care nu l-aș numi neapărat religios, ci sărbătoresc, în sensul că era epurat de sacru. Cu o zi în urmă, scrisesem pe tablă, mare, „Ziua femeii“, desenaserăm un soi de flori leșinate, adăugaserăm niște versuri care preamăreau femeia, mama și așa mai departe. Iar când intrase „tovarășa“, încercaserăm să o convingem că pe tablă se produsese o chestie irepetabilă și era un sacrilegiu să o ștergem și să o umplem cu fracții subunitare sau alte chestii de teapa asta.

În ziua de „Măcinici“ încercaserăm să repetăm povestea de cu o zi în urmă. Și am umplut tabla cu măcinici rotunzi, mici și făinoși, care parcă plouau, curgeau de undeva de sus, iar în centrul tablei am desenat o creatură umanoidă mică și caraghioasă, care mesteca într-un cazan, unde se putea deduce că fierb niscai măcinici. Am reușit să umplem tabla cu tot soiul de grafii destul de penibile, încercând să ne convingem „tovarășa“ că „Măcinicii“ ar fi o zi mult peste Ziua Femeii și care trebuie sărbătorită printr-un chiul căruia tocmai ne scremeam să-i găsim o justificare superioară.

În ciuda entuziasmului, tovarășa a luat la cunoștință destul de neutru de opera noastră, apoi a suprimat totul cu câteva mișcări decise ale buretelui și a hotărât că azi totuși trebuie să băgăm în cap care sunt formele de relief din patria noastră și să mai dăm o dictare, pentru că la ultima am cam „zbârcit-o“. Asta era formula consacrată. Apoi am mers acasă, am mâncat măcinici fără să știm de ce și probabil ne-am pus în cu totul alți termeni problema de ce oare o fi mai importantă o sărbătoare

care angrenează o minoritate decât una la care ar trebui să participe cam toată comunitatea. Mâncam în bucătărie, unde calendarul laic și cel bisericesc coabitau pașnic pe același perete, mânjite imparțial de picături de ulei încins sărit din cratițe, și eram împăcați cu gândul că asta trebuie să faci în ziua de „Măcinici“. Altfel cum?

Tanti Cati

Tanti Cati e dactilografă într-o dugheană. Colegul de serviciu e un moșulică de vreo 75 de ani. Un bătrânel decrepit, cu bască cu paratrăsnet. Putem bănui că au fost amanți. Măcar amanți platonici. De 35 de ani lucrează împreună. O familie organizațională. Pentru că azi, procesele identitare se transferă din comunitate în organizație. Așa am citit și cred că e adevărat.

Gelos că el nu e băgat în seamă. Că ea e personaj principal. Cât timp am stat de vorbă, a zorit-o să plece înainte de încheierea programului. A pus obloanele. Un sfert de oră s-a chinuit să mute un scaun într-un colț. Asta înseamnă că a fost ocupat.

Totuși, de remarcat că, în general, oamenii ăștia au un alt ritm. O altă accepțiune a timpului. Pe un perete crăpat, un calendar a încremenit la luna martie. Un carton anunță că au de vânzare o mașină cu 800.000 de lei. Îi mângâie clapele. Lângă ea, un xerox, singura concesie făcută tehnicii.

Încerc să-i explic că există o memorie a fierului. Că de la un punct încolo mașina aia bate de una singură, chiar dacă tu apeși greșit tastele. Așa am auzit. Nu știu dacă e adevărat.

Instalată strategic la geam, să vadă strada. Cu fața spre apus, ca soarele să lumineze tot bulevardul. E atentă mai mult la mișcările, la viața străzii decât la munca prestată. Trec mașini și se zgâlțâie obloanele vechi. Parchet ros. Cartiere care aduc a oraș vechi de provincie. Amândoi sunt îmbrăcați în niște halate albastre. Clienți sunt destul de puțini. Două ore, cât am

stat acolo, n-a venit nimeni. Nici măcar nu s-a uitat cineva în vitrină. Pare o cameră dezafectată, refractară la tehnică. Un ceas vechi și altul defect. Românul e îndrăgostit de obiecte. În civilizația țărănească nu există gunoi. Și asta am auzit pe undeva și precis e adevărat.

Am stat acolo, în dugheană, aproape două ore. De fapt, nu e nevoie de mai mult. Nu se întâmplă mare lucru. Aceiași parteneri de bârfă. Aceiași clienți trimiși de băncile din preajmă.

Halatul. Despre el trebuie scris. Funcția lui. Deghizare. Trebuie să-și demonstreze ei înseși că muncește, că e utilă. Nu freacă menta. Asta era important. Își justifica pâinea.

Ce să vă mai spun despre tanti Cati? Cea mai interesantă lucrare pe care a bătut-o – despre procesul tehnologic al cașcavalului. Și a bătut 300 de pagini. Știa totul despre cașcaval. Numai asta avea în cap. A bătut și tratate de medicină sportivă. La matematică nu bătea decât textul, pentru că erau semne, formule pe care ea nu le avea pe clape. Așa zice, mă uit pe clape, verific și văd că e adevărat.

Bate după dictare și se gândește hăt departe, cine știe unde se gândește. Ce să facă acasă se gândește. Ceva de genul ăsta. Ce treabă să-nvârtească. Ciorbe, salate, tochituri, tocane. Bate mecanic, nu înregistrează ce bate. Dactilografa care trece prin memorie, că sunt mulți care în mintea lor repetă ca inconștienții încă o dată ce-a zis clientul, aia nu rezistă până la pensie. Ia asupra ei cazu'. Nu trebuie să te implici în ceea ce faci. Așa zice și sigur e adevărat.

Ghereta asta nu are la bază un principiu economic. Funcționarea ei se sprijină pe o coerență narativă. Câtă vreme avem ce povesti, nu ieșim la pensie. Nu le spun celor doi asta, dar sigur e adevărat.

A bătut într-o zi de dimineața de la 8 până seara la 6. Câte

ore sunt? Zece ore! A bătut o sută și-o pagină. „Era un băiat înnebunit de la IEFS și trebuia a doua zi să predea lucrarea și doar că nu plângea, doar că nu s-a așezat în genunchi! Asta era seara, când să plec io de la birou. Mi-a zis să i-o iau acasă. Că io mai lucram și acasă. L-am chemat a doua zi. 101 pagini. Cea mai mare lucrare pe care am bătut-o.“ Să zicem că și asta e adevărat.

Zice că e mai ușor la calculator, că doar schimbi acolo ceva, dar sunt lucruri care nu merg la calculator. „Băiatu’ meu a zis, mamă, nu te mai omorî cu mașina, că-ți fac io rost de un calculator. Nu-i rentabil, că e scumpă soluția aia cu care umpli cartușul de la imprimantă. Tonerul ăla e foarte scump și apoi nu poți să bați lucrări din astea pentru bănci, că astea sunt tipizate. Calculatorul are aia în memorie, doar schimbi data, chestii la un act de vânzare-cumpărare, să zicem. Dar nu la orice merge cu calculatorul!“ Așa zice tanti Cati și sigur nu-i adevărat. Dar, dacă-i spui, strici totul.

Alexandru Monciu-Sudinski (pseudo-biografie clișeizată)[16]

Omul de bine Alexandru Monciu-Sudinski a devenit celebru prin câteva lucruri pe care nu mă voi sfii să le amintesc. A fost, în anii ‘70, student al Facultății de Filosofie din București timp de 11 (unsprezece) ani. Deși mai avea în plan să rămână mult și bine în instituția respectivă, câțiva oameni răi și neînțelegători l-au silit să-și ia diploma înainte de termenul pe care și-l stabilise.

Într-unul dintre cei opt ani cât a bântuit pe holurile facultății (holistică se cheamă asta), studenții au tocit dintr-un curs tipărit de *Istoria Filosofiei*, în care Monciu-Sudinski introdusese un capitol extrem de serios și documentat despre un filosof chinez pe nume Mon-chu. Acest Mon-chu trăitor prin secolul al XII-lea devenise celebru pentru faptul că se urcase pe o tulpină de hrean și pentru alte câteva năzbâtii din același registru.

După absolvire, îl regăsim pe Monciu scriind prin revista *Flacăra*. Apoi a făcut greva foamei, pentru că prietenul său, Cezar Mititelu, alt filosof extrem de original care nu a scris nimic, era arestat pentru parazitism social. Între timp, a mai și publicat câteva volume de proze și interviuri cu oameni care construiau socialismul. Muncitori de la Reșița, de exemplu. Interviuri care deconspirau mecanismele de tâmpire ale societății multilateral dezvoltate. Zicea un muncitor că „în timpul liber, pentru că trebuie să faci ceva și cu timpul ăsta

liber, io mă ocup cu inventatul. Aș inventa o mașină de oprit timpul, sper, domnu' reporter, că ați gustat gluma, pentru că, trebuie spus, noi, muncitorii, muncim, dar mai și glumim".

Probabil interviurile aveau o bază reală, plecau de la niște conversații absolut autentice, după care Monciu le îmbunătățea, adăuga câte o perlă de gândire schimonosită și ceea ce rezulta era absolut superb. După asta, Monciu a fugit prin Suedia și, la fel ca despre Salinger, de pildă, nimeni n-a mai auzit nimic despre el. Nu există în evidențele birocratice ale niciunei instituții.

Michi e pompierul instituției unde lucrez în momentul de față. Michi l-a cunoscut pe Monciu și zice că, la ora asta, mai mult ca sigur, acesta din urmă scormonește prin gunoaie în Suedia. Chiar dacă e un umil, un obscur „pompierică", așa cum se autodefinește, Michi a citit filosofie, are teorii care de care mai interesante despre distincția comunitar-societal, despre relația „gloatilor" cu istoria ș.a.m.d. De fapt, el e pompier dintr-un motiv ceva mai simplu. M-a lămurit odată: „Bă, ar trebui să-ți dea de gândit că tu faci parte dintr-o breaslă de care aparțin și Dinu Săraru sau Păunescu!" „Păi, atunci n-ar trebui să mai facem parte din nicio breaslă!", i-am replicat. „Lichele sunt peste tot. Nu că Dinu Săraru ar fi vreo lichea, dar orișicâtuși." „Fals, la pompieri n-a auzit nimeni de vreo căzătură, de vreo scursură."

Așadar, Michi e pompier pentru că e o ființă morală. Putea să ajungă muzician faimos. L-a cunoscut pe Dan Andrei Aldea, într-un moment în care el, Michi, era muncitor necalificat, trăia în niște barăci infecte, împreună cu alți artiști morali, și tot weekendul făceau chetă pentru o sticlă de votcă și ascultau ore în șir un pasaj din Pink Floyd. Un singur pasaj, doar ca să vadă cum fac oamenii ăia o trecere pe care o minte omenească n-o poate înțelege. Aldea cică a auzit de Michi și de imensele sale

posibilități creative și l-a chemat la o audiție. Chestia asta l-a ofensat pe Michi extrem de tare. Să vină Aldea ăsta aici pe șantier să vadă cum trăim noi! Muntele la Mahomed. Și așa s-a frânt în fașă destinul unui viitor compozitor genial. Viața sa e un lung șir de eșecuri fertile. Putea să fie filosof, dar nu s-a înjosit să publice ca alții. Pe timpul Pieței Universității, el i-a dat lui Constantinescu cheia să descuie balconul. Nu se laudă cu asta dintr-un fel de timiditate demnă. De-aia nu și-a continuat nici cariera politică.

Când mă prinde prin curte, îmi toarnă discursuri la greu. Când nu, vine în biroul nostru. Ne previne, bă, dacă întind coarda, devin insuportabil, îmi spuneți, pleacă în aia a mă-tii, că avem treabă. Odată a apărut să ne comunice ultima sa descoperire. Că tot ceea ce trăim noi e decupat din Monciu-Sudinski. Își amintea un pasaj din *Rebarbor*, zicea el, sau din *Biografii comune*, în care într-o condică de reclamații a unui restaurant scria cam așa: „Am intrat în unitatea dumneavoastră și am comandat supă de pasăre. Nu am putut s-o mănânc, pentru că avea un oribil gust de pește. Am comandat ciorbă de pește. Nu am putut s-o consum, pentru că avea un oribil gust de petrol. Acum stau la o masă și privesc pe geam incendiul de vizavi.“ „Țineți, bă, minte“, a mai zis Michi, „Monciu a fost mai mare decât Kafka. Țineți minte, io n-o să scriu vreodată pentru că nu vreau, dar poate careva dintre voi să noteze ce rahat mănânc io aicea și simt că n-am trăit degeaba!“

După care, cu ochii muiați de lacrimi, a plecat să dea telefon la radio, la o emisiune unde se discuta despre fericire, despre psihologia peștilor sau despre controversa iscată de renunțarea lui Stolojan la candidatură. Am coborât la bufet și am comandat sarmale cu carne. Am urcat, am încercat să le consum și nu am reușit, pentru că am constatat că am primit sarmale cu orez care, de trei săptămâni, tot proaspete erau. Le-am abandonat pe

masa rotundă din birou și am privit pe geam cum niște muncitori dădeau cu inconștiență găuri în clădirea de vizavi.

PS: După ce am terminat de scris textul de față, coincidența dracului, Michi vine la mine să mă întrebe dacă nu am cumva o fotografie cu Monciu. Vrea să o mărească, să facă un afiș sau ceva de genul ăsta și să-l expună în curte. Am fost norocos că am găsit fotografia, altfel Michi voia să se ducă la Facultatea de Filosofie să ia poza lui Monciu de pe diploma de absolvire.

---

[16] Înaintea acestui text, în ediția Polirom 2007 figurează povestirea *Bice* (care preia conținutul intrării din *Jurnal* de la 27 noiembrie 2005) și articolul *„Prezențe românești peste hotare“*, apărut în *Partener* (care în volumul de față poate fi găsit la secțiunea Publicistică, n. ed. – 2012).

Fulgerică și Sângerică

V-am mai povestit despre pompierul instituției în care lucrez. V-am mai zis că pompierul în chestie este un intelectual, un filosof. Nu doar pentru că citește filosofie până-i dă sângele pe nas, ci și pentru că e capabil să realizeze distincții cum ar fi și cea din titlu. După pompierul nostru, două tipuri umane predomină în acest moment în patria în care trăim pentru că n-avem încotro. Unul e Fulgerică, iar celălalt – Sângerică.

Fulgerică, după cum vă dați seama, e inspirat din numele unui manelist celebru prin anii ‘90. Pompierul mai strigă din când în când după cineva, vreun individ pe care nu prea îl are la stomac, și simplul fapt că îi apare în raza vizuală îl irită, băi Fulgerică, iar îți plimbi burta p-acilea?! Cum ar veni, la altceva mai bun nu te poți aștepta de la un individ din specia „Fulgerică“. Un purtător ilegal de creier. Lui Fulgerică, corpul, implicit creierul, îi aparține așa cum i-ar aparține orice alt obiect. Pentru că un Fulgerică mizează exclusiv pe exterioritate.

Asta deplânge pompierul, că oamenii din ziua de azi înseamnă în mare parte doar exterioritate, ocupare de spațiu. Și nu au pic de, ați ghicit, interioritate. Ocupare de spațiu prin obiecte care să-i reprezinte: mașini, căsoaie, ghiuluri și-alte drăcii. Așa participă ei la lumea asta, prin obiecte, nu prin ființa lor zărâncită. Sigur, pompierul e victima mitului vârstei de aur, care zice că lumea e într-un regres consecvent și devine tot mai impură și mai depravată. Ca să fim onești, Fulgerici au existat dintotdeauna. Trepăduși de acest tip. Doar că aveau alte nume.

Sângerică e inspirat tot dintr-un reprezentant al culturii de masă. Zici Sângerică și te gândești imediat la pișpirică ăla de la „Vacanța mare“ pe care, dacă nu mă înșel, îl cheamă Frankfurt. Așa i se zice lui în „film“. Cel mai bun exemplu de Sângerică, adică unul despre care ai impresia că va rupe norii, că e gata să moară cu ei de gât, dar nu e în stare nici să se lege la șireturi fără să se accidenteze. Unul de care doar gura a rămas, pentru care cea mai frecventă expresie se referă la iminentul deces al mamei sale, deces pus la conjunctiv. Să…

Sângerică e permanent gata de-o cafteală. De-aia se și alege frecvent cu vreo carabă bine plasată. La fel ca un coleg al meu din ciclul primar care ducea o lipsă evidentă de instinct de conservare. Îi enerva pe cei mai mari, le zicea că n-au sânge-n utilaj, dacă refuză să se bată cu el. Și și-o lua uimitor de repede, după care tot el urla, bă, luați-l pe malacul ăsta de pe mine că-l omor! Dar pentru el fiecare castană încasată, fiecare șpiț în partea posterioară erau un fel de rit de inițiere, un prilej de bravadă. Adică m-a bătut gagiul ăla, și-a pus mintea cu mine. Ceea ce, orișicâtuși, tot e ceva. Cum zicea Mircea Dinescu despre iepurele care colaborează cu pușca vânătorului.

Ce au în comun Fulgerică și Sângerică e că nici de la unul, nici de la celălalt nu te poți aștepta la ceva bun. Doar la gesticulație excesivă și la gălăgie. În fond, e și o parte bună în bicisnicia lor. Niciunul dintre cei doi nu te poate dezamăgi.

Cei doi nu trebuie confundați. Deși, fiind tipuri ideale, pot fi găsiți și într-un același individ. În careva cu personalitate scindată, care oscilează între cele două naturi. Caractere. Așa.

Jurnalul unei călugărițe căreia nu i s-a întâmplat nimic

Povestea Eugeniei Ionescu, azi călugăriță la mănăstirea Dealu, a început în timp ce, la Muzeul Țăranului, se afla în derulare proiectul „Arca lui Noe“. Atunci, Eugenia Ionescu a auzit-o vorbind la radio pe Irina Nicolau despre faptul că este în căutare de documente ale unor ființe neînsemnate, documente pe care altcineva le-ar arunca fără nicio remușcare la coș.

Cosmin Manolache, Ciprian Voicilă și Mircea Stanciu au plecat acum câțiva ani la mănăstirea Dealu. Eugenia Ionescu avea la data aceea vreo 25 de caiete destul de consistente, o operă monumentală, în fond, în care își povestea viața și, implicit, copilăria. Metodologia de întocmire a acestor caiete-jurnal îmi apare destul de obscură, pentru că în jurnal apar însemnări absolut fără legătură între ele despre Hitler și George Vraca. Singurul principiu de coerență ar fi criteriul cronologic.

Ca o concluzie, am putea spune că apar foarte puține date despre viața ei. Jurnalul pare o situare în context. Ce se întâmpla în lume simultan cu viața Eugeniei Ionescu. Parcă pentru provocarea unor corelații, a unor cauzalități care n-au cum să nu apară, din moment ce două povești se juxtapun. Așa cum spun și legile lui Mircea Nedelciu. Citez cu aproximație: „Dacă două povești apar alăturat, una va deveni posesor și alta obiect posedat.“

„La 14 ani, am descoperit scrisul ca pe o scăpare din lumea reală, care-mi era nesuferită.“

Eugenia Ionescu s-a născut în 1923. Din cauza războiului și a permanentei migrații a familiei sale, a terminat, fără să-și dea examenul de bacalaureat, Liceul „Iulia Hasdeu“ din Câmpina.

Stilul e unul destul de prăfuit, metaforele sunt uneori stângace, asta însă nu ne împiedică să ne întrebăm ce a făcut-o pe femeia asta să scrie, de unde nevoia de a-și povesti sau răscroi biografia pusă în context cu marile evenimente ale istoriei? Un citat din Tennessee Williams așezat la începutul primului caiet ne dă o oarecare idee asupra mobilului de redactare a acestor caiete: „La 14 ani, am descoperit scrisul ca pe o scăpare din lumea reală, care-mi era nesuferită.“ Totuși Eugenia Ionescu nu poate evita o contradicție, fiindcă, lângă citatul de mai sus, în 1985, adaugă: „Când vorbesc sunt proastă, când scriu sunt mai puțin proastă, dar când tac sunt foarte deșteaptă (din păcate, nu pot foarte des).“

S-a apucat de scrierea caietelor cu aproximație în anul 1970. Așadar, scrierea nu poate fi considerată un jurnal consecvent, cuminte. Un fel de jurnal retrospectiv, retroactiv.

Titlurile posibile cu care ne înștiințează autoarea că a cochetat sunt: *Adevărul vieții mele*, *Singurătăți*, *Zbor cu aripi frânte*, *O viață neînsemnată*, *Lungul drum al unei vieți*, *Valuri, valuri, mereu valuri*.

La începutul primului caiet, putem citi un fel de dialog al Eugeniei Ionescu cu sine:

— Spuneai că ai multe caiete cu însemnări și tot felul de documente.

— Am, dar se referă mai mult la umila și neinteresanta mea făptură – verigă mult prea mică, interesantă e viața întregii familii, și eu nu mai știu multe despre ea.

— Și dacă ai ști? Ar mai crește încă depozitul de „exponate“ pe care și așa nu-l mai poți suporta!

— *Ei, aici e punctul nevralgic. Tot ce e în mine e continuarea sau, mai bine zis, consecința celor ce au fost mai înainte.*

— Înseamnă că cele 25 de caiete abia alcătuiesc o verigă?

— Cam așa, în raport cu lanțul inițial. Veriga asta însă, la rândul ei, alcătuită

din alte multe și felurite inele, este și ea o viață.

— Atunci lasă-le pe celelalte!

— Nu pot, de ele depinde, nu s-a putut desprinde niciodată. Am încercat.

Poate de aceea, Eugenia Ionescu își începe biografia încă de la etimologia așezării de origine, Câmpina, care vine de la Kapina, de la prima atestare documentară din 1503 a Câmpinei. Eugenia Ionescu se naște abia pe la pagina 350 a primului dintre caiete. Până atunci, avem de-a face cu un fel de monografie a Câmpinei. Nu cred că e cazul să dau citate, pentru că ele pot fi regăsite în orice monografie cât de cât documentată a localității din care provine călugărița de la mănăstirea Dealu. E un fel de punere în context sau un fel de rescriere egocentrică a istoriei. Apar și acte introduse printre paginile caietelor. Eugenia Ionescu e o persoană cât o instituție.

> …Negustorii vând și cumpără, iar cei ce știu a scri – încă puțini – pomenesc de Poiana Sării dintre apele Doftanei și Telegii sau de „sarea de la Mislea“. Se află că Bukur din Câmpina face negoț cu sașii brașoveni. Pentru acești negustori localnici, cum și pentru cei veniți din meleaguri megieșe sau din țări mai depărtate, stăpânirea orânduiește aici popas pentru vămuire…

Un jurnal cu adrisant

Al doilea caiet al jurnalului începe tot cu un fel de dialog interior al călugăriței de la Dealu.

> — Dacă până acum călătoria noastră a avut sau nu un scop, de-acum știm precis ce urmărim. În pași domoli sau alergând, cu teamă sau speranță, vom lăsa să vadă cât mai departe și urechile să audă cât mai multe în urma pașilor personajului ce ne interesează în mod deosebit. Ne vom opri în „gările“ în care e nevoit să se oprească, le vom privi cum rămân în urmă în așteptarea altor evenimente. Continuăm călătoria?
>
> — Fără discuție. Interesul crește și mai mult.
>
> — Poate nu va fi o călătorie interesantă…
>
> — Oricare călătorie îți oferă ceva nou…
>
> — …fără evenimente deosebite…
>
> — …ca majoritatea călătoriilor. Cu atât mai bine.
>
> Deci tot înainte prin iarna care se anunță.

Interesant e că Eugenia Ionescu se folosește, ca într-un

documentar în toată regula, de fotografii pentru a reconstitui atmosfera Câmpinei interbelice, a casei, imaginea părinților, a unuia dintre frați care suferea de o boală cumplită.

Pe scaunul alb al atelierului, Olteanu, la masa mică tot albă, pe care e deschisă o carte, își reazemă capul cu părul foarte scurt de mâna dreaptă, proptită în cot de marginea măsuței. Arătătorul sprijină tâmpla de parcă ar fi a unui mare erudit. Privire serioasă. Haina neagră cu guler înalt oprește gândul la copilăria neterminată, cu toată batista albă, desfăcută mult, pentru a se vedea bine din buzunarul tunicii. Pe braț ecusonul pe care se văd clar inițialele LC și numărul 192. Deci elev al liceului din Câmpina. De ce n-a mai continuat la mănăstirea Dealu? Poate că acum e momentul să relatăm marea cotitură a vieții acestui băiat. Privind fotografia, nimeni nu bănuiește că brațul drept este anchilozat, iar poza de gânditor e doar o încercare de mascare a defectului ce-l va marca pentru toată viața. În liceul militar fiind, i s-a făcut o injecție în venă. Greșită. Inevitabilul flegmon nu a fost tratat la timp. Nesupravegherea celor în drept? Ignorarea copilului? Întrebări tardive. Măsurile luate, în loc să reducă pericolul, l-au agravat. Băiatul a fost obligat să stea cu mâna nemișcată, legată de gât. La 14 ani, această situație nu e deloc plăcută și nici ușor suportabilă pentru un elev intern privat de atenția și ochiul matern.

Apoi relatarea e spartă de informații impersonale.

Până să mai primim vești mai sigure, să mai zburăm cu gândul în larga lume. În Cehoslovacia, la 5 I, Alois Basin, ministru de finanțe, e rănit mortal de către Alois Soupal, 61 ani, funcționar de bancă, fost membru al Partidului Comunist, pe care l-a părăsit în urma unor divergențe de păreri.

De la stilul confesiv, extrem de atașant, se trece la un ton de relatare jurnalistică seacă.

La 19 III, bucureștenii se bucură de un spectacol deosebit. Aristide Demetriad, în *Făt-Frumos* de Horia Furtună.

Lucru sigur e că jurnalul are un adrisant. Mărci ale persoanei a doua apar constant.

Peste nașterea ei, Eugenia Ionescu trece cu o viteză remarcabilă:

În casa din strada Fortunei (să fie oare un avertisment?), Sinica își așteaptă împlinirea sorocului. Barza e pe-aproape? Cu ce fel de încărcătură? Și mai ales cu ce meniri? Ce viață se pregătește pentru omul de mâine? Și… berzele astea or fi bune curiere? Or fi știind bine unde și ce să ducă? Nu cumva încurcă

pachețelele? Un copil ce ar merita să sosească în case mari, bogate, cu posibilități de a ajunge cineva, nu e dus din greșeală într-un biet bordei? Și invers?

— Are și natura capriciile ei.

— Îi poate sta cineva împotrivă?

— Rămâne de văzut.

Iată un prim document. O hârtie îngălbenită, cu multe linii orizontale, câteva cuvinte imprimate cu litere mici și unul sus cu litere mari. TELEGRAMA. Printre cele negre, un scris cu cerneală violetă nr. 2554. D-lui Nicu Ionescu, str. Fortunei 7. „Să ne trăiască și să-i dea D-ZEU noroc. Jean.“

La 5 aprilie, în casa soților Eufrosina și Niculae Ionescu a sosit o fetiță. Timpul nu ne permite să socotim în ce zi a săptămânii (5.IV.1923 a fost joi, notă ulterioară) a deschis ochii săi mari asupra acestei lumi. Nu știu nici dacă a fost o noapte liniștită sau o zi, nici dacă a fost soare sau ploaie, sau numai nori, ori poate vânt, sau dacă a fost cald sau frig. Cum toate astea nu mai au acum nicio importanță, să presupunem că, primăvară fiind, vântul a amestecat în vârtejul său tot ce a găsit în cale. (...) Nicu Ionescu își aștepta băiatul. Poate că Sinica e fericită că e fată. Numai sănătoasă să fie. Moașa o asigură că e voinică și frumoasă. Cu ce nume să o înscrie la primărie? Mamei îi place Eugenia, numele fetiței proprietăresei, iar nenea Mitică a adăugat un nume drag lui, de floare primăvăratică, Viorica. Și Viorica va rămâne. În această zi, în Anglia, Gregory Peck suflă în cele șapte lumânări ale tortului aniversar. În Franța, Bette Davis este sărbătorită pentru cei 15 ani pe care îi împlinește.

Jurnalul acesta poate satisface obsesia textualismului conform căruia maxima performanță a pomenitului textualism ar fi recuperarea întregului text al lumii. Să transferi în text tot ceea ce ai trăit. Apare în text chiar și certificatul de botez: „Subsemnatul, Preot Paroh...“.

O analogie interesantă. La fel ca în proza optzecistă sau ca la Dos Passos, de pildă, unde inserturile jurnalistice apar ca un contrapunct la banalitatea relatării, și la Eugenia Ionescu întâlnim același lucru. Un montaj, un colaj extrem de modern pentru o femeie care trăiește totuși la mănăstirea Dealu. O interesantă structură de videoclip a jurnalului. Montaj foarte

modern al scenelor. Îndoieli: „Dacă au fost sau nu exact aceste scene nu știu. Peste ani, frânturi de fraze culese de ici, de colo au închegat o imagine a celor petrecute în acest sfârșit de aprilie“. Eugenia Ionescu își lămurește astfel ficțiunea sau curajul, îndrăzneala de a fabula. Din când în când, la fel ca într-un jurnal de știri, întâlnim fraze de genul: „S-o lăsăm în paza mamei, care încă mai tremură că putea s-o piardă și pe ea, și să vedem ce s-a mai petrecut în țară și în străinătate.“

De remarcat puținele intruziuni de limbaj bisericesc în relatarea Eugeniei Ionescu. „În țară și în străinătate.“ E cât se poate de clar clișeul de emisiune dedicată politicii internaționale. Seamănă cu demersul unui scriitor de a reconstitui absolut tot ce s-a întâmplat în lume în data de 4 martie 1989. Să strângi tot textul, toate faptele unei zile pentru un mobil incert.

„Doctorul Obregia se convinge de influența nefastă a nicotinei asupra organismului omenesc, a sistemului nervos în special.“ Totul curge fără paragrafe, dintr-o respirație, fiind greu să deducem unde se întrerupe scrisul unei zile. Schimbarea pastei, a cernelii, a culorii ei nu e neapărat un indiciu.

Important e că tot acest jurnal contrazice o teză fundamentală. Conform căreia omul vede toate evenimentele istorice prin intermediul microculturii sale. Aici apare un fel de dedublare, avem de-a face cu două perspective aproape neutre. Istoria există independent de Eugenia Ionescu. Un tip de smerenie aparte. S-a furișat printre evenimente evitând o contaminare reciprocă. O călugăriță care nu mai aparținea lumii acesteia. Doar o consemnează. Istoria – ceva exterior, neasumat. Deși nu-i sunt străine nici voluptățile lumii, vorbind despre foxtrot, charleston… Dar toate astea le abordează din exterior.

Rare concluzii sau moralizări, deduse mai mult din ton.

Roy Disney din California vine la Hollywood, să-și ajute fratele mai mic, Walt. Acesta, într-un garaj părăsit, a început prin a desena scene din *Alice în Țara Minunilor*, ce le-a trimis celor ce credea că-l vor putea ajuta să facă primii pași în noua cinematografie, cea a desenelor animate. Acum, cu ceva bani strânși, face al doilea pas, primul film, cu un șoricel năzdrăvan pe nume Mickey. Fratele îl va ajuta la desene și… speră… că, ei da, munca tenace și cinstită e cheia succesului în SUA.

Să revenim la casele noastre și mai ales să cerem scuze pentru graba cu care am relatat boala micuței Viorica. Din nou în casa familiei Ionescu. Din strada Fortunei. Fetița crește frumos, e voinică, sănătoasă, și spaima primei luni a rămas în urmă ca un vis urât. Are acum 5 luni și e timpul de făcut prima fotografie. Copilul e dezbrăcat și e așezat pe o masă pe care s-a așternut o blană. Gângurește, se întoarce când pe o parte, când pe alta, mirată că în locul scutecelor și al hăinuțelor în care e strânsă toată ziua, după această minunată libertate, nu vine bucuria apei în care se simte mult mai bine. Vrea să se întoarcă, dar mâinile mamei o pun iar pe burtică.

Eugenia Ionescu a scris mult mai mult decât a trăit. Fiecare fapt e dilatat, hiperbolizat, stors de orice sens. Alt lucru interesant e că, adesea, Eugenia Ionescu vorbește la persoana a treia despre ea. Ca și cum după călugărire ar interveni o altă identitate.

Nu te poate lăsa indiferent bibliografia impresionantă, almanahuri, istorii ale teatrului și ale cinematografiei. Jurnalul capătă aproape o structură de documentar. Eugenia Ionescu își povestește extrem de impersonal viața. Neimplicat.

„4 VII 1924 – apare legea minelor“

Iată-ne ajunși la Ploiești. Ce cauți? Ce caut? Locul în care… casa în care s-a născut fetița cu ochii mari. Ce te mai interesează? Acum e la Nedelea! Da, acum e la Nedelea, voiam să văd casa în care a deschis ochii… Poate… Oare se va mai întoarce în oraș? Poate că nu merita viața austeră de la țară… Totuși aerul curat îi va folosi, cel puțin așa speră Sinica, în timp ce frunzărește ziare sau almanahuri ca să vadă ce se mai întâmplă în lume. La Timișoara a început construirea teatrului, sub îndrumarea arhitectului Duiliu Marcu.

Jurnalul unei călugărițe căreia nu i s-a întâmplat nimic. Am simțit nevoia să revin asupra notelor care amestecau biografia

femeii cu tăieturi din ziare sau puneri în context în funcție de evenimentele culturale ale acelor ani.

Al cincilea caiet de jurnal al Eugeniei Ionescu începe cu o fotografie a lui Shirley Temple, numită previzibil de viitoarea călugăriță drept „copilul-minune“. Lângă fotografie putem citi o remarcă deloc autoflatantă: „Se cunoaște că este produs (jurnalul, n.m.) în 1984-1985, prost lipit și din hârtie proastă (ca scrisul meu).“

Nu știu de ce nu mi se pare deplasat să compar neîncrederea Eugeniei Ionescu în propriul talent literar cu legitimarea concesivă a puștilor care încep aproape orice frază cu sintagme de genul: „Deși n-am învățat nimic, am luat 10 la teză.“ O neîncredere imatură în propriile posibilități de a crea ceva de anvergură. De-asta propoziția introductivă are menirea de a îmblânzi eșecul. Sau poate fi vorba despre un fel de răsfăț. Poate nu întâmplător, pe coperta celui de-al cincilea jurnal scrie citeț: „1934-1935. Prima mare dezamăgire.“ Plus câteva semne de exclamare care să atenționeze că vom avea de-a face cu o răsunătoare răsturnare de situație.

Munca la acest caiet s-a finalizat pe 11.03.1986. Dacă în momentul în care-l deschidem dăm de o fotografie cu Shirley Temple, pe coperta a III-a a jurnalului, tot în interior, se află o poză a lui Fernandel. Care râde.

„Covrigi cu susan pe care să-i mănânci cu nasul“

> Nu știu cum începe 1934 în casa din Florească – nici dacă în afară de mamă și fiică mai este cineva. Cu siguranță că nu sunt singure. În București însă încă e agitație în urma asasinării lui I.G. Duca, ale cărui funeralii au fost filmate. Cu începere din prima zi a anului, va apare lunar *Revista Fundațiilor Regale*, iar *Rampa* va publica biografia lui G.B. Shaw, scrisă de…

Dincolo de conspectarea ziarelor însă, ne atrag atenția câteva date extrem de utile despre ce se mânca atunci într-o casă a Câmpinei. O atmosferă interesantă a unei camere de

oaspeți, cu pereți moi de pânză cenușie impregnați de mirosul cafelei. Aici bătrânele clevetesc și, din când în când, trimit nepoata să cumpere covrigi cu susan, pe care „să-i mănânci cu nasul“. Găsim foarte multe informații de o mare valoare antropologică referitoare la ce se mânca în acea perioadă.

> Tot de post este și halvaua. De mai multe feluri: cu cacao, cu susan, simplă, la cutie, tăiată. Când intră cuțitul în ea, rămân fâșii-fâșii ca la cozonac sau ca la cornurile de Brașov.
>
> Șunca de Praga se face tot în mezelăriile românești, dar după o rețetă cehoslovacă. Puica alege cu grijă, din felia destul de subțire, fâșiuțele de grăsime. Dacă vrei, ia-le, că eu nu mănânc așa de grasă! – ficatul ei respinge unele alimente. Pentru zilele de post e bună și halvaua turcească. În siropul încins din tigaie se rumenește făina până ajunge o pastă aproape neagră, pe care o ia cu lingura și o pune în farfuria încă fierbinte. E bună caldă.

Oricât de enigmatică ar fi figura Eugeniei Ionescu, o certitudine tot putem avea despre ea. Eugenia Ionescu nu cunoaște albitura, nu lasă cititorul să respire absolut deloc. Pentru că, imediat după aceste informații culinare, ni se spune că s-a format noul guvern, sub conducerea lui Gheorghe Tătărăscu.

Alte însemnări se referă la o serbare la care Eugenia Ionescu trebuia să joace rolul unei zâne, iar lucrul ăsta o măgulea peste poate.

> Ce frumos are să fie. Vor dansa și florile și zânele și piticii. Florile îmbrăcate cu fustițe verzi, cu frunzele, cu bluzițe colorate, iar petalele… roșii ca macul… albe ca margaretele… Poate are să fie o floare… Un crin ar vrea să fie – albă de sus și până jos și cu o cununiță de argint pe cap… Sau o zână? Și zână e frumos să fii, cu rochie lungă și subțire care să fluture la fiecare mișcare. Cum a văzut ea o rochie de mireasă când s-a dus odată la doamna Barbu. Ce frumoasă era! O întinsese pe canapeaua din sala de probe alături de voalul prins cu beteală argintie de o cunună de flori albe făcute din catifea.

Categoric, Eugenia Ionescu avea comportamentul unei fetițe perfect normale de 10-11 ani, cu pasiunile și dorințele inerente vârstei. Dar, vorba însemnării de pe coperta caietului, trebuie să ne așteptăm la o dezamăgire. Până acum, totul plutește într-o

normalitate absolută, o atmosferă de provincie poate puțin sălcie, dar, în general, nimic nu anunță bruște și categorice convertiri. O lume în care gesturile decisive sunt rare. O lume destul de conservatoare: ni se spune, în momentul în care mezina familiei Dumitrescu împlinea „un pol de ani“, că „obiceiul cu lumânările – după numărul anilor – pe tortul aniversar a fost importat de la catolici, ca atare, nu a avut ce căuta în casa ortodocșilor de atâtea generații“.

În acest caiet, Eugenia Ionescu începe să trăiască mai mult. Deși se referă la ea tot la persoana a treia, măcar referirile la apropiați sunt ceva mai consistente.

O viață la diateza pasivă

O viață molcomă, așadar, întâlnim în familia Eugeniei Ionescu. Ascultă la radio cum vorbește Iorga și e fascinată de faptul că acesta își sfârșește fiecare frază cu o interogație ultimativă: „Da sau nu?“ Ca și cum ar lua-o complice, ar responsabiliza-o. O viață la diateza pasivă duce viitoarea călugăriță, care *e trimisă* la bucătărie să spună servitoarei să facă focul și „să puie de mămăliguță“. Sau, la fel, e trimisă să ia covrigi cu susan. Ea nu are inițiative sau i se refuză. Mai târziu *va fi trimisă* la Dealu. Dar aici e vorba despre un alt fel de misiune.

Sunt zile în care familia se aduna în jurul radioului, din care se auzea cam așa:

> Atențiune, aici Radio România pe 1874 m lungime de undă și Radio București pe 571 m lungime de undă. Bună dimineața! Dăm ora exactă: când veți auzi gongul, va fi ora 6. Se aude gongul, apoi *Trăiască regele* și *Tatăl nostru*. Tot din acest an, crainicul sportiv Vasilescu anunță rezultatele competițiilor sportive în fiecare seară.

Versurile lui Cristian Vasile „Iubesc femeia… blonda sau bruna îmi e totuna“ sunt considerate nepotrivite, au un conținut indecent, care te bagă la idei nu foarte ortodoxe. La fel

Greta Garbo, în *Femeia fatală*, nu are o purtare care să fie luată drept model de o fată ce se pregătește să se înscrie în clasa a V-a la Școala Centrală de Fete din București.

O viață blândă, domoală. Sau, cum să spun, o viziune blajină asupra vieții. Absolut nimeni dintre apropiați sau dintre cei care populează jurnalul nu e bănuit de intenții necurate. Cuvintele păstrează un registru calin. De altfel, stilul în întregime este un amestec interesant și contradictoriu. O detașare caldă, plus un fel de răceală atașantă. Vorbești despre tine la persoana a III-a, ceea ce ar indica o detașare de savant față de evenimentele pe care le ai sub microscop, dar nu te înduri să renunți la căldura blândă cu care descrii faptele. Eugenia Ionescu nu e omul care să acuze, să vorbească de rău pe cineva. Îmi aduce aminte de un profesor al meu căruia îi era imposibil să beștelească pe cineva. Cutare e… și te-așteptai să se dezlănțuie niște îngrozitoare înjurături de mamă, te așteptai la un întreg potop de invective. Cutare are un comportament nu tocmai potrivit, își încheia eufemistic fraza profesorul meu.

O scriitură fără resentimente descoperim în jurnal. Nu veniseră anii în care Mitică Dragomir să rostească o frază absolut fabuloasă: „Deși nu sunt răzbunător, l-am urmărit pe unu’ timp de 30 de ani, până l-am prins cu ceva compromițător.“

Apropo de scris. Îmi vine în minte o frază de oarecare notorietate. Cum că „Printre cei care produc texte, scriitorii sunt o minoritate“. În definitiv, Eugenia Ionescu produce un text. În „capsula ei cosmică“, vorba unui scriitor român care-și descrie cu asemenea cuvinte garsoniera, Eugenia Ionescu produce texte. Pentru a pune în valoare, pentru a provoca ceea ce se cheamă inteligența textului. Probabil Eugenia Ionescu este conștientă de faptul că există ceea ce numim „inteligență a textului“. Adică un fapt, odată așezat în câteva cuvinte, devine

inteligibil. Chiar dacă până atunci nu puteai să-i pătrunzi sensul, acum știi de unde să-l iei. Revizitezi copilăria pentru a da de ceva.

Cineva îmi povestea despre o femeie cu o memorie fantastică, în stare să reproducă o zi anodină petrecută cu decenii în urmă. Plecând de la un sfârâiac, de fapt, toate celelalte evenimente ale acelei zile reconstituite se adunau în jurul acelui fapt ca pilitura de fier. Sau, mă rog, nu chiar așa. Dar important e că acea femeie reușea să refacă o zi. Să o refacă oral. Aici, la Eugenia Ionescu, așa cum spuneam, e vorba despre inteligența textului desfășurată pe 24 de caiete, înmulțite cu aproximativ 350 de pagini fiecare caiet. Ceea ce ar da în jur de 8.400 de pagini, în comparație cu care chiar *Istoria Literaturii* a lui G. Călinescu pare o umilă broșură.

Totuși, avansând cu lectura, descoperim că Eugenia Ionescu nu e foarte fericită în casa de la Câmpina și nu se sfiește să spună asta pe șleau. Descrie modul în care e supravegheată când își face temele.

> — Ia să văd orarul!
>
> O foaie mare cu zilele săptămânii imprimate pe orizontală și cele 4 ore zilnice pe verticală cuprinde la ziua respectivă aceleași materii spuse de nepoată.
>
> — La matematică ai făcut socotelile? Ia să văd! Da, puteai să faci cifrele mai frumos. La compunere titlul e *Vine primăvara*. Da, frazele sunt corecte, scrisul însă… la început ai scris mai frumos. De ce te grăbești? Și de ce ții degetul așa?
>
> — Care deget?
>
> — Degetul mic! Numai țoapele țin degetul așa… să se vadă. Ține mâna strânsă.
>
> Și pleacă. Fata răsuflă. De data asta a scăpat ieftin. Uneori se întâmplă să nu audă clanța ușii dormitorului și e surprinsă tocmai în clipa de relaxare, când, scos din raftul lui, caleidoscopul o încântă cu jocul culorilor și luminilor.

În acest al cincilea caiet, în sfârșit, apar și chestiuni cu tangențe religioase. E descris un preot local, o figură luminoasă ale cărui sfaturi sunt ascultate cu sfințenie de Eugenia Ionescu:

> Să nu calci pe firimituri de pâine sau să calci vreo gâză. Să nu strici vreun cuib de pasăre sau vreun mușuroi de furnici, să nu zici „zău“, că iei numele Domnului în deșert, să nu legeni picioarele când atârnă pe scaun că… legeni pe diavol.

Aproape de această mărturie prin care călugărița își dezvăluie fascinația pentru părintele câmpinean găsim și o altă însemnare interesantă despre Rasputin. De fapt, o mărturie a cuiva care l-a cunoscut pe Rasputin, dar simpla consemnare în jurnalul Eugeniei Ionescu nu ne poate lăsa indiferenți.

> Din punct de vedere fizic, Rasputin e respingător. Are mâini murdare, unghii negre, mustăți neîngrijite, dar, cu toate astea, e atrăgător. Are un temperament ieșit din comun și o fantezie fără margini. Uneori e de-a dreptul spiritual.

Probabil figura lui Rasputin era ceva exotic și tentant într-un oraș de provincie cu o viață molcomă, de o pudoare care devine pe alocuri ridicolă. Pentru că, de exemplu, Eugenia Ionescu folosește la un moment dat o expresie destul de cuminte, precum „pagubă-n ciuperci“, dar sintagma e considerată de o obrăznicie intolerabilă.

Ceva stătut plutește în atmosfera de urbe provincială ferită de răsturnări de situație spectaculoase. Aceasta e Câmpina, un oraș în care rudele viitoarei călugărițe pleacă la București să-și ia licența, gata să se întoarcă cu ea, călăuzindu-se după sintagma „decât codaș la oraș…“.

Poate Eugenia Ionescu nu știe, dar în tot acest timp la care se referă însemnările sale, la câțiva kilometri distanță de Câmpina, adică în Bușteni, trăia un cetățean pe nume Geo Bogza. Se răsese în cap, ceea ce-i scandalizase pe oamenii de bine ai comunei, unde el avea o sifonărie. O afacere care-i asigura o oarecare siguranță financiară. Cât să scrie *Jurnal de sex* și *Poemul invectivă,* volume în care vitupera împotriva acestei lumi de burghezi limitați, sau cel puțin așa îi considera el în timp ce teoretiza „exasperarea creatoare“ și probabil plănuia să plece călare pe bicicletă pe traseul Oltului.

Amazonul își schimbă direcția

Ce mai aflăm e că Eugeniei Ionescu nu-i plac deloc Stan și Bran: „Cum să te amuzi că unul dintre ei suferă mereu, i se pune piedică, de exemplu, cum să te bucuri când te trezești cu toată frișca pe față?“ Iar inaderența la Stan și Bran o determină pe Eugenia Ionescu să înceapă să-și pună întrebări cu privire la propria persoană (care rămâne a treia): „Fata asta nu are simțul umorului. S-ar putea spune că această lipsă dovedește un spirit neevoluat. Așa să fie? Nu e mai curând o sensibilitate prea mare? Să nu ne grăbim, poate vom afla mai târziu.“

Călugărița stăpânește, orice s-ar zice, tehnica suspansului. Nu întâmplător notează: „la 8 IV, să consemnăm un fenomen care se întâmplă anual de mii și mii de ani: Amazonul își schimbă direcția, se întoarce către izvor“. Și o alta care adâncește aroma de mister referitoare la monstrul din Loch Ness. Totuși nu putem să nu observăm că autoarea nu prea are criterii în decupajul notelor de jurnal. Introduce balast lângă o informație epocală. „Nessie, monstrul marin, e «văzut» în lacul Loch Ness. S-ar părea că povestea lui începe în acest mijloc de mai 1934.“

Ne putem întreba dacă merită să avem încredere în veridicitatea celor scrise. Pentru că, totuși, între momentul trăirii și momentul redactării se așternaproape 50 de ani. Nu știu dacă sunt cel mai bun exemplu, dar eu unul am momente când bâjbâi, dacă sunt obligat să-mi aduc aminte de numele cine știe cărui coleg din ciclul primar. Și n-a trecut așa mult de-atunci.

În jurnalul de față însă apare și un moment de criză. Pomeneam ceva despre o serbare unde Eugenia Ionescu trebuia să fie o zână. O explicație amânată dezvăluie că familia refuză să-i cumpere micuței Eugenia Ionescu o rochie și, astfel, ea ratează rolul. Și atunci simte…

> …cum crește între ea și cei din familie o barieră nevăzută, un zid ce o izolează de ei. Nu înțelege cum și de ce, dar se simte tot mai singură de când află cum trăiesc alți copii în mijlocul familiilor lor. Toată supărarea copilărească ar trece ușor dacă i s-ar da puțină atenție și ar vorbi cu ea clar. Tu trebuie să te pregătești pentru examenul de admitere la școala din București! Nu ai vreme de pierdut cu pregătirea piesei! Are atâtea calități față de alți copii de seama ei. De ce acest tratament?

Vine aici și explicația celor scrise pe coperta caietului de jurnal: „A fost prima mare deziluzie. Să poți face ceva și să nu ți se dea voie. Gândul îi fuge foarte des la acest prim eșec.“ Să fi dus acest eșec la călugărirea de mai târziu a Eugeniei Ionescu? La fel ca la criminalii care-și justifică pornirea prin faptul că, în fragedă pruncie, niște părinți ceva mai încuiați nu le permiteau să mănânce un picuț mai piperat?

În timp ce Eugeniei Ionescu i se refuză gloria, iată însă că alții prosperă.

> De curând, Constantin Tănase a angajat la Cărăbuș o cântăreață cu voce cam groasă, dar cu mult sentiment în cântecele populare pe care le știe. E brunetă și are ochii albaștri. Un nume pur românesc – Maria Tănase. Dar dacă lumea va crede că e vreo rudă a sa? Nu… Se va numi Mary Athanasiu, sună mai teatral.

„Galerilafaiet“

Când pleacă la Școala Centrală de Fete „Marica Brâncoveanu“, viitoarea călugăriță nu știe foarte multe despre București. Doar că e acolo…

> …un magazin galerilafaiet și o stradă numai cu magazine mici, Lipscani. Și mai știe auzind mereu de la tantile că e un bulevard – Elisabeta și o stradă – Academiei și o piață – a Teatrului, pe unde e Palatul Regal… Iar fetițele sigur o invidiază că va ajunge în Capitala Țării.
>
> — Ai să vii în vacanțe la Câmpina?
>
> — Nu știu, eu vreau să stau numai acolo!

Convențional, să zicem că măcar această parte a poveștii Eugeniei Ionescu se va termina cu plecarea la Școala Centrală de Fete. O proză sau un text de acest tip trebuie să se încheie cu o căsătorie, o călătorie sau cu un alt eveniment din același

registru. Așadar, călugărița de la mănăstirea Dealu a părăsit Câmpina și, după cum aflăm dintr-un certificat medical strecurat în jurnal, la școala unde a fost înscrisă, a fost vaccinată cu succes.

Ouă prăjite. O rețetă

Se ajunge acasă rupt de foame. Se deschide frigiderul, în care se descoperă o strachină nespălată, din care, noaptea trecută, s-a consumat salată de varză peste care s-a presărat abundent mușt**a**r. Rezumând, pentru cei care au început mai târziu textul, în frigider se află una bucată strachină cu varză, respectiv câteva ouă.

Estimativ, putem să spunem că beneficiem de aproximativ 7-8 ouă. Se iau două ouă din grupul de ouă pomenit înainte, grup de ouă situat într-un compartiment special amenajat al frigiderului. Se pot lua la întâmplare ori după criterii stabilite de fiecare gospodină sau gospodin în parte.

Se toarnă o peliculă de ulei într-o tigaie. Se sparg ouăle și se răstoarnă în uleiul încins. Se observă cum gălbenușul se răspândește absolut suspect în tigaie. Totodată, în bucătărie se răspândește și un miros de grajd igienizat de mântuială. Se constată cu promptitudine că ouăle put.

În consecință, nu se recomandă digerarea, îngurgitarea lor, din cauză de boli stomacale grave. Nu se recomandă nici răsturnarea preparatului în gunoiul de sub chiuvetă. Putoarea poate persista vreme îndelungată până când cineva dintre cei ai casei sau vreun vecin cu o sensibilitate olfactivă mai pronunțată se înduplecă să facă o excursie până la ghenă.

Se aruncă ouăle, respectiv uleiul încins direct pe fereastră. Pentru ca, ulterior, câinii cartierului să devoreze ochiurile prăjite și pentru că, și așa, șeptelul de maidanezi trebuie

împuținat.

După descotorosirea de ouă și de uleiul încins, se aude un zbierăt, un geamăt sfâșietor. Hauăleuuuuu! Se presupune că, întâmplător, un element uman s-a interpus ca un țăcănit pe traiectoria ouălor. Se evită privitul pe geam, din cauză de priveliște cutremurătoare. Chip uman desfigurat îmbunătățit cu ouă. Întocmai ca monedele de argint care se așază pe pleoapele muribunzilor. Se evită privitul și aplecatul peste fereastră, e *pericoloso sporgersi*, cum ar spune un franțuz semidoct. Nu se recomandă holbatul și pentru a se evita represaliile ulterioare ale victimei, în caz că mutilatul mai păstrează un rest de vedere.

Se recomandă deplasarea în sufragerie, de unde, 4-5 metri mai hacana de incident, se poate viziona în siguranță după regula: „Nici usturoi n-ai mâncat…“ Se observă sub fereastra bucătăriei ouăle clefăite de câțiva maidanezi a căror speranță de viață e în continuă descreștere. De asemenea, se observă la 24 de metri distanță de locul presupusului impact, în curtea interioară, mai exact, un cetățean care s-a lovit la genunchi și scoate sunete dezarticulate, de genul: hăolicăăă sau uliiiiuuuuuu. Formează propoziții injurioase, în care intercalează interjecții precum cele sus-pomenite.

Cinșpe aurolaci se urcă într-un autobuz

Cinșpe aurolaci ies de la o cantină socială și se urcă în primul autobuz venit în stație. Desigur, ei s-ar putea să fie mai mult de cinșpe. Însă nu îi poți socoti. O hoardă de aurolaci. Viermuiesc, nu stau locului, se agață de bare ca maimuțele antropoide de liane, se dau huța, se hârjonesc sub privirile (evident îngrozite) ale pasagerilor. Ale autohtonilor. Senzația e că autobuzul va fi deturnat. Mai ales că e foarte proaspăt în memorie episodul World Trade Center. La un moment dat, aurolacii migrează spre spatele autobuzului. Mirosurile persistente îi îndepărtează pe „localnicii“ din acea parte a autovehiculului. Localnicii migrează către mijlocul autobuzului. Dincolo de burduf. Astfel că acel burduf devine o graniță imaginară între barbarii care s-au autoexilat în spate și autohtonii care au întemeiat o nouă comunitate între burduf și șofer.

> Bătrânii satului obișnuiesc să povestească și că, pe vremuri, vatra satului se afla undeva într-un loc numit „În Siliște“, pe malul stâng al Prahovei. Însă, într-o duminică, pe când sătenii se găseau la biserică, au fost surprinși de mongoli și măcelăriți. Un singur bătrân a scăpat, un cioban pe nume Neguț. Acesta s-a mutat din calea invaziilor ceva mai sus, pe un deal, pe malul stâng al Doftanei, unde împreună cu alte patru familii a întemeiat un nou sat, în locurile care azi se cheamă Neguțești. După alt interval de timp, dealurile au început să se surpe. Nemaiexistând pericolul invaziilor, un alt cioban, Banu, a întemeiat ceva mai jos, la confluența celor două râuri, o așezare numită Bănești (din *Monografia Comunei Bănești*).

Foarte interesant cum, în situații din acestea, aproape extreme, începe să se manifeste un acut sentiment de

solidaritate. Comunicarea interpersonală tinde să funcționeze ireproșabil. Luând cunoștință cu alteritatea, oamenii simt că ei, ceilalți, adevărații oameni, cum se consideră, au ceva în comun și încep să comunice. Unul zice că de vină pentru invazie poate fi democrația asta nenorocită. Altul găsește potrivit să spună că, dacă Ceaușescu nu murea, lucrurile astea nu aveau cum să se întâmple. Avea grijă de toți nespălații ăștia (calificativul îi aparține) să-i bage în uzină. Etc. Clișee fără vreo întrebuințare practică. Cuvinte care nu fac lucruri. Altul îi repede pe toți, zicând că însuși Ceaușescu era un aurolac. Regele aurolacilor.

Aurolacii încep să deseneze pe geamuri. Porcării. Acele porcării îi fac să se simtă în siguranță. Le sunt familiare. Își marchează teritoriul. Omul cavernelor desena pe pereții peșterilor cerbi, mamuți răpuși, urși. Funar a vopsit băncile Clujului. Nevoia de creativitate rămâne constantă în toate perioadele istoriei.

Asistăm la un schimb cultural între niște barbari și niște oameni dintr-o altă cultură. Interesant e cum a fost împărțit teritoriul. Autobuzul e teritoriul. Autobuzul reprezintă teritoriul pe care se află o comunitate de sedentari. Le spunem astfel pentru că stăteau / stau jos. Îi mai numim astfel și prin comparație cu barbarii care asaltează autobuzul. Se știe că afirmarea identității e un proces concomitent de integrare și separare.

Ce îi deosebește? Cei din „comunitatea noastră“ știu să facă distincția între spațiul public și spațiul privat. Între casă și stradă. Aurolacii nu au cum. Nu au o locuință, pentru a putea ști ce-i acela spațiu privat. Ei nu au un spațiu în stăpânire. Proprietatea asupra pământului îți dă o anume responsabilitate. Și un anume bun-simț. Ei se duc „acasă în Gara de Nord“. Nu au o casă, Mitocanul se numește astfel și pentru că, la el, ulița, scara blocului sunt un fel de hol, o extensie a

propriei locuințe.

Aurolacii devin oarecum periculoși tocmai din cauza acestei indistincții. Dacă lucrurile pe care le fac acum s-ar petrece la ei acasă, n-ar fi chiar așa îngrijorător. Ei au această dezinvoltură casnică într-un spațiu care îți impune unele constrângeri.

Putem compara situația cu invazia unor popoare barbare. Am mai spus, dar nu contează. Să vă intre bine în cap.

> Ornitologul englez E. Howard, specialist în viața socială a pitulicilor, a emis primul ipoteza că ființele umane au, prin natura lor, tendința de a-și însuși teritorii și de a-și manifesta cu acest prilej instinctul de agresiune. De unde ideea despre caracterul înnăscut al proprietății private. (A. Bourgeot)

Ambele triburi se tem. Pentru a-și masca frica, autohtonii se pipăie la portofel. Gesturi de reglaj. Și vorbesc. Locvacitate exagerată. Vorbesc pentru a nu simți spaima. Sălbaticii comunică și ei. Cu totul altfel însă. Se hârjonesc. La ei, comunicarea verbală deține o pondere destul de neînsemnată în procesul socializării. Nu pot comunica decât cu corpul. Dau unul în altul pentru a se petrece, pentru a alunga monotonia, apoi se întreabă, ce faci, mă? Dai în mine, dai în fabrici și-n uzine? Și tot așa.

Pretextul comunicării îl reprezintă un atac înscenat. La fel ca animalele care simulează o luptă pentru că nu pot vorbi articulat. La aurolaci, vorbirea este oricum redundantă. Plină de interjecții. Interjecția e echivalentă unui răget, unui urlet, miorlăit sau lătrat. Sau boncăluit. Sau ciripit. Sau orice altceva emis de un animal.

Interjecția e doar „acum“. Pentru interjecție, singurul timp relevant e prezentul. Animalele au un handicap destul de serios. Nu sunt capabile să abstractizeze. Nu sunt capabile de emoții decât în prezența obiectului producător de astfel de emoții. Noi putem vorbi și despre ceva absent. Putem abstractiza. Asta se cheamă *displacement*.

Autobuzul reprezintă teritoriul, așezarea, spațiul. Toate așezările sunt azi provizorii, instabile. Iată, acesta are avantajul de a fi și mobil. Mobilitate demografică la propriu. În cel mai pur sens al termenului. Un fel de șatră. Autobuzul e un fel de șatră.

Interesant în acest schimb cultural e că avem și comunicare chimică. Probabil e unicul caz de contact uman în care comunicarea chimică joacă cel mai important rol în recunoaștere. După ce coboară din autobuz, o femeie se declară oripilată: „Dumnezeule, am început să miros ca ăia!“

„Ăia“ se întorc de la vânătoare, cum ar veni. Acum participă la un război chimic. Pentru că miros de trăsnesc. Ca niște sconcși. Au asimilat cele mai noi forme de război postmodern. Sconcșii sunt niște bioteroriști. Animale postmoderne. Se știe că mirosul joacă la multe viețuitoare un rol foarte important în recunoaștere. De exemplu, fluturele Bombyx, care emană un miros extrem de puternic, poate fi reperat olfactiv de către perechea sa de la o distanță de peste un kilometru. Metaforic, putem să afirmăm că și un aurolac poate fi simțit tot cam de la aceeași distanță.

În autobuz, aurolacii devin o naționalitate conlocuitoare care se automarginalizează. La fel ca la Piatra Neamț. Că tot avem proaspăt în minte exemplul.

Unul rămas pe teritoriul invadatorilor e luat în tărbacă. Răspunde cu o glumă vulgară. Umor gros. Tipul părea băiat finuț. Dar îi e frică. S-a autohtonizat. A adoptat deja codurile populației invadatoare. A fost aproape asimilat cultural și lingvistic. „Mânca-ți-aș“, zice. Invers, asimilarea e mult mai greu să se producă. La o poantă fină aruncată peste graniță de autohtoni, aurolacii răspund prin tăcere. Sau răspund grosolan. „Hali-ți-aș bașcheții!“ Chestii de genul ăsta. Adică omul poate mult mai ușor să decadă în animalitate, decât să escaladeze

treptele evoluției. Și o altă concluzie care sare în ochi: la un contact între două civilizații, câștig de cauză are cea mai rudimentară și mai gălăgioasă.

Doi și-o trag. El mimează că i-o pune. Ceilalți îi încurajează, chibițează, ca și cum ar privi doi câini îmbârligați. Ritualul e ceva public. La acest futai mioritic ia parte întreaga comunitate.

Cum se așază colonizatorii pe teritoriul cucerit? Sunt niște legi și aici. Cel mai mare, Șăfu', s-a așezat în frunte, pe prima bancă de după burduf. Deducem că există un fel de organizare politică a tribului. O ierarhie informală. Are la mână un fel de brățară colorată strident. Podoaba care îi arată rangul. Poartă și o geacă. Pe dos. În unele culturi, asta arată că omul respectiv e în doliu. În cazul nostru, e vorba poate de neglijență.

Șăfu' cântă. „Supărarea când îmi vine / Rup cămașa de pe mine." N-ar fi rău nici dacă ar întoarce-o pe față. Șăfu' are o anumită aură care îl distinge. Nu e foarte greu să-l recunoști. Probabil bate cel mai bine în tribul lui. De aici onoarea de a fi considerat șef. În istorie, primii șefi de stat au fost bătăușii. La copii se întâmplă la fel. La grădiniță cei mai respectați sunt cei care dau bine cu brandu'. Primitivismul și infantilismul merg mână în mână.

Doi se bat. Șeful are autoritate. Dă și tu, îi zice unuia mai slab de constituție. Așa se nasc codurile de legi. Dinte pentru dinte. Cel învins primește de la Șăfu' o pungă de pufuleți plină pe jumătate. O formă de *potlatch*. Un ritual în care, dăruind, îți umileai adversarul. Dădeai dovadă, în felul ăsta, de o atitudine de superioritate morală.

Sunt un fel de vânători-culegători. Ei nu au „pregătirea, educația care să le permită să acționeze prin muncă asupra naturii înconjurătoare, pentru a desprinde anumite elemente materiale pe care să le utilizeze în satisfacerea propriilor nevoi" (Jean Copans).

Pungi cu aurolac. Element de identificare. Sau totem. Aurolacul are funcție totemică. Deși, în cazul său, nu există nicio interdicție alimentară, cum se întâmplă de obicei cu animalele totemice. Ba din contră. Și mai putem spune că punga cu aurolac reprezintă echivalentul pungii cu medicamente a indienilor. Ambele au legătură cu numele membrilor tribului. Aurolacii – un trib definit în funcție de ceea ce consumă.

În ce mă privește, nu am înțeles niciodată principiul după care funcționează punga cu aurolac. Sufli, dar ce se întâmplă mai departe? Ce inhalezi, că nu nasul îl bagi în pungă, ci gura. Inhalezi pe gură? Poate.

Locuiesc în canale. La fel ca membrii populației *vedda* din Ceylon, care trăiau goi în adăposturi săpate în stâncă.

Avem așadar de-a face cu o colonizare. Faptul că oamenii își pipăie portofelul ne face să credem că sunt conștienți de dreptul pe care și-l arogă alogenii. Acela de a-i jefui și de a-i muta pe băștinași într-o altă zonă.

„Băștinașii“ cred însă că o posibilă colonizare a aurolacilor ar avea intenții civilizatoare. Iar când așa ceva nu se poate înfăptui, unul zice că: „Acuma, dacă tot i-am prins pe toți grămadă în autobuz, să-i închidem și să le dăm foc.“ Exterminarea, genocidul devin niște condiții absolut necesare pentru realizarea proiectelor coloniale. Să ne gândim la soarta indienilor americani.

Dorința de exterminare e însoțită de o ură nedirecționată, o ură abstractă. Mai mult pentru conceptul de aurolac. Stereotipii culturale. Câți dintre dumneavoastră ați cunoscut personal un aurolac, pentru a-l putea disprețui? Nu poți disprețui sau urî decât ceea ce cunoști.

Voyeurii erau blânzi

Unul dintre cele mai grele lucruri pentru cei care locuiesc la țară sau în orașele mai mici e să iasă pe stradă fără să se simtă parcă în pielea goală, despuiați de privirile tuturor țațelor neocupate. E imposibil ca, după ce faci 30 de metri pe o stradă, dacă te răsucești puțin, să nu dai de gâturi întinse, cine-i, fă, ăsta? Hait! Și totul pe un ton revoltat, de individ care are impresia că i se ascunde ceva esențial.

În contextul ăsta, una dintre puținele soluții viabile mi se pare cea adoptată de Nae Stabiliment, care, în orășelul de munte unde trăiește, a pățit ceva asemănător. De fapt, și orășelul de munte despre care povestim e tot un sat ceva mai măricel. Iar în extrasezon, aproape o mahala a unei mahalale.

Povestea e așa. Când se întorcea seara de la fabrică, Nae obișnuia să se așeze în bucătărie și să mănânce, fără ca asta să deranjeze cumva pe cineva. Casa lui era și este, până la o eventuală sistematizare, ceva mai joasă, înfiptă în pământ, iar din blocurile de vizavi se vede perfect cel mai mic detaliu din bucătăria pomenită. Și pensionarii plictisiți din blocurile de peste drum își găsiseră de la o vreme un hobby destul de stânjenitor în a sta să-i numere lui Nae îmbucăturile. Așa că, spre a nu se îmbolnăvi de ulcer pe fond nervos sau de alte boleșnițe similare, Nae Stabiliment a pus la punct o strategie impecabilă. Asta pentru că nu mai putea pentru ca să suporte, pentru că, de cum apărea în capul străzii, pensionarii se postau în balcon și șușoteau, ia să vedem ce mănâncă ăsta azi! Are

bani, fir-ar al hăluia! Și când i-am zis să mă-mprumute pân' la pensie… O formă blândă de voyeurism.

Într-o seară, întors acasă, după ce, în prealabil, pentru a prinde ceva curaj, trecuse pe la o cârciumă intitulată cu imaginație Cip-Cirip, s-a purtat o vreme absolut normal. Pentru atragerea victimelor. Apoi a stins lumina în bucătărie. Pensionarii, cum vă închipuiți, au trecut printr-un atac de panică, ce s-a întâmplat, neică? Li se luase spectacolul. Probabil singurul de care mai aveau și ei parte de când televiziunea trecuse la programele de vară.

În tot acest timp, Nae cu stânga pantalonii jos dădea, fundu-n geam mi ți-l proptea și cu dreapta ce-mi făcea? O mătură el că lua și lumina c-aprindea. O aprindea cu coada. Groaza-n pensionari băga, când un fund roșu vedea cum spre ei mi se holba.

Adică trebuie surprins momentul de scurtă euforie al voyeuriștilor din balcoane când au văzut că, uite, totuși lumina se aprinde și vor afla dacă Nae mănâncă azi musaca, dovlecei umpluți sau tot cartofi prăjiți, pentru că, în cazul ăsta, cu proxima ocazie aveau să-i reproșeze că nu abordează și el un regim ceva mai diversificat. Și, imediat ulterior momentului de euforie, a revenit panica, oare ce-o fi obiectul ăla din geam? S-au holbat un timp, apoi, după ce au descifrat ce era de descifrat, s-au cărat urgent pe la casele lor.

Măsura lui Nae a avut, așadar, efecte imediate, curioșii au dispărut unu-doi din balcoane, așa, cu nasul pe sus, țâfnoși. Și de atunci, cum îl vedeau în capul străzii venind spre casă, la fel de țâfnoși, intrau și se baricadau în apartamentele lor tip *cages à lapins*. Pentru a evita o priveliște la fel de angajantă. Acum voyeurii erau blânzi precum mistreții bănulescieni. Totuși, de atunci, Nae a mâncat în liniște, ulcerul nu l-a atins, e bine, sănătos, ceea ce vă doresc și dumneavoastră.

Artiști plastici[17]

Io scriu ceva la o masă și, pe podea, lângă mine, trei artiști plastici, trei tineri artiști plastici, trei tinere speranțe, cum ar veni, colegi de serviciu de-ai mei, bat niște ținte într-o bucată dreptunghiulară și cenușie de tablă. Io scriu acolo cu capul între umeri și nu prea mă interesează ce fac ei. Probabil, într-o criză de conștiință, s-au decis să repare un acoperiș prin care pătrunde ploaia, un gard prin care maidanezii intră ca la dumnealor acasă și produc pagube care nu te pot lăsa indiferent.

Ei trebăluiesc acolo și-i las în pace, de ce să-i deranjez? Totuși, la un moment dat, mă intrigă pasiunea pe care o pun în ceea ce meșteresc, cam mult patos pentru repararea vreunei bude obscure. Așa că îi întreb ce e cu bucata aia de tablă pe care iete că lipesc o fotografie. Cică unul dintre ei are o expoziție și ăilalți doi îl ajută. Și plouă la expoziție? întreb. Nu e niciun muncitor competent care să repare acoperișul? Se uită la mine compătimitor, cu o milă definitivă și, printre apropouri referitoare la precara mea educație plastică, aflu că aia e o operă de artă, băi papleacă! Bucata de tablă pe care au lipit o poză în care se văd câțiva nori care cică sunt continuați de valurile, de unduirile tablei și că așa combinație superbă, asemenea accepțiune a materialității –mai rar. Și ce „intervenție“ să mâzgălești cu creionul trei norișori puchinoși pe tablă!

În momente din astea, devin puțin paranoic, mimez

perplexitatea și le zic că toate ca toate, dar după ce sfârșesc opera de artă, s-o aducă acilea în zonă, o transformăm în măsuță sau i-o dăm lui nea Mihai, că tot avea nevoie să astupe un perete pe unde-l trăgea curentul. Mă rog, cică mă credeau mai deschis la nou. Ce nou, bre, că e tablă ruginită, vai de capul ei! Nu, cică io sunt căpos, fac pe interesantul, dar lasă că o să mai mergem prin oraș, o să mai intrăm pe la expoziții și or să-mi explice ei cum stă treaba cu arta. Și câtă libertate, ce descătușare extraordinară de energii e în bucata aia nenorocită de tablă.

Oricum, apropo de libertatea asta de care fac atâta caz artiștii ăștia plastici. Mă enervează la culme să aud patetisme de genul: câtă libertate e în opera cutare, fiecare înțelege ce vrea din ea. Păi, de aicea rezultă că respectiva producțiune ar fi o chestie cam descheiată, făcută cam de mântuială. Și de unde până unde atâta dorință de libertate! Asta nu poate veni decât de la niște vietăți care n-au deloc experiența libertății, care au fost ținute din scurt, închise în casă, bătute la fund să învețe abecedarul. Altfel, libertatea ar trebui să fie o chestie de la sine înțeleasă.

Dar probabil io, un anume SS, sunt ceva mai bătut în cap și chiar n-am nicio treabă cu arta.

---

[17] Înaintea acestui text figura în ediția Polirom 2007 articolul „Cel mai frumos meci de fotbal din lume“, care reia, cu modificări minime, intrarea din *Jurnal* de pe 30 iunie 2005. Mai mult, aceasta a apărut în *Suplimentul de Cultură*, nr. 33 din 9 iulie 2005, la rubrica *Liberul arbitru*, iar în volumul de față poate fi găsit la secțiunea Publicistică, motiv pentru care nu am considerat necesar să o includem și aici (n. ed. – 2012).

Peisaj cu bivolar

Eram în stație, așteptam autobuzul și deodată mă acostează unul cu aspect de papagal subnutrit. Mă rog, între noi fie vorba, omul duhnea destul de serios. Vorba aia, dacă-i aprindeai o brichetă în față, îl flambai. Dar nu asta e informația principală. Că ăla era băut. Nici vorbă.

Vine la mine și, cu un surâs bălos, îmi arată un afiș zdrențuit din spatele meu. Plouase, ninsese pe afișul acela care se chinuia să reprezinte o cotoroanță diabetică și care avea un nume ce se termina cu Yoga. Cratimă Yoga. Să zicem așa. Numele real nu se mai distingea. O vezi, io îi sunt dator vândut ăsteia! Știi câte a făcut femeia asta pentru mine?

Mă rog, a mai îndrugat una-alta, a văzut că nu-l ascult și a schimbat registrul. Dacă-ți dau 500.000, vii la o întrunire de-asta de-a noastră? După ce îmi turnase gogoși cu integrarea spirituală în absolut orice, faptul că acum încerca să mă corupă nu mă surprindea defel. I-am zis că io am principii serioase, dacă o să ne vedem pe-acolo și-o să ne consumăm reciproc urina, o să fie pentru că m-am convins io că bivolarii lui sunt singura șansă să aderăm la Nirvana într-un târziu.

Da, bă, așa e! S-a redresat destul de rapid, vrând să lase de înțeles că mi-a testat mercantilismul, m-a pus la încercare, deși, după cum arăta, n-ar fi fost nicio surpriză să-mi ceară el mie câțiva lei pentru o votcă mică. Apoi a început iar să vorbească despre femeia aia și ce bine i-a făcut ea lui. Mașina nu mai venea și, la un moment dat, s-a oprit și mi-a declarat cu ochi

sticlind mâlos: Bă, tu știi că, dacă vreau, io pot să te omor? Nu știam, puteam cel mult să mor de râs, când îi vedeam mutra scâlciată și cufurită. Iete, colea, a făcut și a început să se screamă atroce, să se strâmbe de parcă îl strângeau pantofii. Își smiorcăia nasul și se holba spre stomacul meu cu ochii ca ai șarpelui Kaa din *Cărțile junglei*. Se concentra, cum ar veni. După ce a terminat, m-a întrebat fericit: Ei, este că ai simțit o căldură în dreptul ficatului?

Nu stau io prea bine cu anatomia. În copilărie, aveam un vecin antipatic și, când ne băteam, îi frigeam una în burtă, la care acesta se pornea să orăcăie și să se zvârcolească ținându-se cu mâinile de pântece, bă, tu știi ce am io aicea? Rinichii! Tac-su' era doctor, de unde rezulta competența puștiului. Mă rog, ăla era un țâști-bâști, dar oricât de gravă ar fi ignoranța mea în ale anatomiei, bivolarul ăsta care zicea că mă poate omorî îmi fixase partea stângă, unde știe toată lumea că se află stomacul, nu ficatul. Și, într-adevăr, simțeam ceva, nu o căldură, simțeam că-mi ghiorăie mațele, pentru că mâncasem la repezeală în ziua aia.

Și drama era că mașina nu mai venea, afurisenia, și ăla mă toca la cap. După care a venit argumentul suprem al bivolarului. Bă, tu știi ce sculă am io acum? Că înainte să mă duc la Cratimă Yoga asta, aveam o sculă mai așa... Fugeau cuvintele de el, nu-i venea să zică mai prizărită, mai nașparlie, cât un ac de gămălie. Da' acuma, a continuat, m-a învățat Cratimă Yoga să-mi controlez niște centri nervoși. Și se înțelegea că e dotat cum nu se poate. Și mai las-o dracu' de integrare spirituală, dimensiunea contează!

După care, în sfârșit, mi-a venit și mie mașina și, din mers, urcat în mașină, am văzut cum bivolarul agățase pe altcineva să-i explice cum își controlează el centrii mai nervoși.

Un balon

În tren era cald. Cald al dracului, aș putea zice spre a vă aduce pe buze cuvântul „monșer“. Cald și înghesuială. Viermuială. Aglomerație. Plin de indivizi din Sighetu Marmației care lucraseră în București sau Bucale, cum ziceau ei, și care se întorceau acum acasă. Murdari, îmbâcsiți. Papornițele unele peste altele. Din unele ieșea un miros de salam. Din altele, nu. În cele din care izbucnea aroma ghiceai hârtia transparentă de atâta unsoare în care fusese împachetat mezelul.

Ți se lipea spinarea de banchetă. Prin maiou. Sau tricou. Depinde ce purtai. Eu, de pildă, nu că mă laud, dar aveam un tricou negru foarte mișto pe care scria „Ensemble batissons votre quotidien“. Maică-mea e profesoară de franceză și ar fi trebuit să știu să traduc. Nu știu. Și nici într-un dicționar nu am chef să mă uit.

Oricum, cele mai reușite chestii dintr-o limbă sunt intraductibile. Uite, mai zilele trecute discutam cu cineva despre un vers al lui Jimi Hendrix. „Communication is coming on strong.“ Nici pe ăsta nu știu să-l traduc. De fapt, nimeni n-a reușit. Și respectivul zicea că în asta stă geniul lui Jimi Hendrix. Că Dumnezeu nu se uită unde aruncă cu har.

Mă rog, ce trebuie să rețineți e că era aglomerație. Și că pe tricoul tipei de lângă geam scria: „Limited sport USA“. Lângă ea se așezase o babă cu un pulovăr negru de lână pe care nu scria nimic. Pe tricourile celor care stăteau pe bancheta mea nu puteam vedea ce scrie. Și pun pariu că nici nu vă interesează.

Dar am mizat pe faptul că, pe căldură, toate înscrisurile astea vor crea un efect halucinatoriu. Un real excentric, sărit de pe fix.

Tipa de lângă geam nu avea doar un tricou cu „Limited sport USA“, ci și o geantă. Și vreo *treizeci și de ani*. Și nu călătorea singură. Ci cu un balon. Avea un balon. Pe grătarul de deasupra. Printre paporniște și valize îl ținea. Un balon normal, nu dintr-ăla în formă de iepuraș, ursuleț, căprioară. Sau în formă de căprioară nu sunt? Un balon rotund ca un titlu de carte sau ca un clișeu al comentatorilor de sport.

Avea așa, ceva diafan, o fustă vaporoasă roz. Nu transpirase mai deloc. Baba, în schimb, da. Nu degeaba se îmbrăcase ea cu pulovărul ăla de lână. Tipa avea ceva antipatic. Pe cuvânt. Era tunsă scurt și de-aia mă enerva. Sau ăsta e doar un pretext. O scuză, ceva, acolo. Un nod în papură.

În sfârșit, ce să ne căciulim pe un lucru de nimic! Ce contează e că, în sauna aia de compartiment, au intrat la un moment dat încă doi tipi. Studenți erau, după toate aparențele. Probabil mergeau acasă la sfârșit de săptămână. Fără îndoială, dacă am fi scotocit în sarsanalele lor, am fi dat peste vase murdare, borcane, sufertașe, chiloți într-o stare deplorabilă, plus ceva maiouri asudate. Cam asta se află în traista oricărui student care merge acasă. Plus ceva cărți, dischete. Ce iei cu tine într-un exod temporar la ai tăi? Lucrurile astea. Toată situația aduce puțin cu dilemele pe care le-a avut Noe când a hotărât ce trebuie să urce pe arca lui.

Și ăștia doi nu aveau unde să-și pună rucsacul. Rucsacii. Rucsacele. Mă rog, genții. Din cauza balonului nu aveau loc. Și au rugat-o pe tipă să-l ia de acolo. Să-l dezumfle. Să-i facă ceva. Și asta s-a oțărât. Că de ce? Cum adică? Ea toată ziua a umblat cu balonul prin București, înțelegi ce-i aia toată ziua? Și pur și simplu nu vrea să-l ia de acolo. S-a atașat de el în așa hal, încât

nu poate. Apoi, ar mai fi și dreptul primului venit. Dacă ei au umblat brambura și nu s-au suit înaintea ei în compartiment, acuma să suporte consecințele. Chestie de ocuparea teritoriului.

Oricum, niciuna dintre tentativele celor doi nu a avut succes. Nicio rugăminte. Așa că, până la urmă, cei doi au plecat să caute alt grătar într-un alt compartiment, un grătar fără balon. C-au găsit sau nu, asta deja nu ne mai interesează. Cert e că, în momentul în care au ieșit din compartiment, unul a crâcnit ceva cu multe consoane. Ceva în limba maghiară. O limbă imposibilă pentru majoritatea dintre noi. De fapt, orice e străin e foarte ciudat. Avea Păstorel o vorbă, hrtgrh frjdn!, proverb ceh. O limbă, vorba lui Mark Twain, mai aproape de o boală a gâtului decât de vorbirea articulată. Toate limbile necunoscute par penibile. Asta voiam să spun.

Dar iar am luat-o prin miriște. Oricum, când cei doi au plecat, tipa și-a aruncat părul ăla scurt pe spate cu o mișcare din care am dedus că s-a tuns de curând și că așa țâfnos reacționa de fiecare dată când nu-i convenea ceva. Apoi, cu o voce din care rezulta că răbdase destul ca fraiera mitocăniile celor doi, ni s-a confesat, acum că rămăseserăm noi între noi, doar români de-ai noștri: „Iete-ai dracu’ nesimțiți! Și mai erau și unguri!“

Ce ia un om cu el în caz de exod (adică atunci când pleacă la pescuit)

– acte și bani
– spray & briceag & cuțit & deschizător sticle
– toporaș
– trening, canadiană & fes, adidași & izmene
– lenjerie: chiloți, ciorapi, prosop
– canadiană cu glugă
– table & zaruri de rezervă
– băutură & sifoane
– ceas & ochelari
– tacâmuri: cuțite, fund, furculițe, farfurii
– sare & oțet & mălai
– hârtie igienică
– periuță dinți & pieptăn & aparat bărbierit
– borsalină & umbrelă
– pătură & prelată
– slip, papuci & pantaloni scurți
– aparat foto & aparat radio
– cafea & zahăr & pahare & linguriță
– fierbător de plastic
– trusă de șurubelnițe
– carnețel & pix
– brichetă & chibrit
– saci plastic & saci rafie & cădiță
– șuncă & ouă & untură
– mănuși & fular & căciulă
– sifoane
– săpun de casă
– umbrelă de soare
– cântar de mână
– lanternă
– sare pentru pește

– ardei usturat, usturoi, sare pentru saramură
– telefon
– butelie & apărătoarea de vânt
– lingură de lemn
– burete
– grătar & cărbuni
– balonzaid kaki
– cratiță
– zdrobitor usturoi
– tuci pentru mămăligă

Microscop[18]

Cică se duce într-o zi un om la farmacie cu scopul precis să cumpere un termometru. Intră, se învârte pe-acolo și întreabă total anapoda și derutant, nu aveți cumva un microscop? Farmacista se uită la el pe deasupra ochelarilor. Individul nu arată chiar a om de știință care între două vizite la piață să se hotărască brusc să târguiască și un microscop. Știm că a fost la piață pentru că dintr-o plasă țâșnește la suprafață un salam învelit în hârtie care și-a lăsat ceva urme de grăsime să pătrundă printr-o fisură insesizabilă a pieliței, iar ambalajul unsuros a devenit aproape transparent.

Farmacista îi spune ceva de genul, nu ținem așa ceva, la care omul mai întâi e nedumerit, apoi ia foc. Cum, domn'e, nici măcar un microscop nu aveți? Vă credeam oameni serioși! Farmacista e și ea îngrijorată, vă trebuie urgent? Adică marile descoperiri ale cetățeanului mai pot aștepta?

Și, mă rog, finalul când farmacista are un moment de luciditate și întreabă, domnu', nu cumva doriți un termometru? Și cu întârziere își aude și omul nostru cuvintele și realizează că e ceva mai complicat să-ți iei temperatura cu un microscop.

Când am povestit asta, mi-ar fi trebuit ceva gesticulație. N-am.

---

[18] Înaintea acestui text, în ediția Polirom 2007 figurează articolul *„Un nou început politic pentru Emil Constantinescu“*, publicat inițial în *Suplimentul de Cultură,* nr. 55

din 10 decembrie 2005, la rubrica *Liberul arbitru*. În volumul de față poate fi găsit la secțiunea Publicistică (n. ed. – 2012).

Religii de fabrică

E foarte adevărat că de multe ori se folosește abuziv termenul ritual pentru un amestec extrem de eterogen de fapte sociale. Ar trebui analizate chiar acrobațiile intelectuale ale antropologilor care încearcă să identifice anumite comportamente rituale profane în aproape orice activitate umană ce implică repetitivitate, un oarecare grad de elaborare și dramatizare.

Totuși, această tendință de a încărca cu un anume sens ritualic cea mai banală activitate produsă de om ar trebui să dea de gândit, ar presupune sau ar fi o probă că există o reală nevoie de mit și rit. Nu neapărat o nevoie a antropologului, care bineînțeles că și el, adesea, încearcă să modifice realitatea, pentru a nu-și pierde obiectul muncii, ci mai ales o nevoie specific umană, o nevoie dintre cele mai sănătoase de a găsi comportamentului trivial, cotidian o anumită întemeiere simbolică.

„Să vrăjim o lume dezvrăjită“, propunea un autor care tocmai terminase un studiu asupra mcdonaldizării și probabil munca asta îl condusese spre unele concluzii destul de catastrofice, dar cu oarece bază reală. Cum ar fi că, în lumea asta extrem de previzibilă, scârbos de rațională, de calculată, elementele magice ale gândirii au dispărut. Totuși, deși destui indivizi se simt confortabil într-o lume previzibilă, există și suficiente contraexemple, manifestări ale rezistenței la transformarea tuturor indivizilor în oameni economici, reci și

impersonali. Ar trebui să vă supun atenției un caz expresiv, după care mai discutăm.

Un muncitor îmi povestea că, după ce fabrica *lui* (mă rog, un simț al proprietății ceva mai original și nerealist) a fost cumpărată de un investitor străin, se zvonise că acesta stă și îi supraveghează pe muncitori de undeva dintr-un turn aflat în afara fabricii. Îi supraveghează cu un binoclu ultraperformant și, cum de acolo, din turn, curtea fabricii se vede ca-n palmă, rezultă că acel investitor știe absolut totul despre ei. Îi are la mână. De fapt, nimeni nu îl văzuse vreodată pe acel investitor, ipotezele cu privire la originea sa difereau, unii spuneau că e brazilian, alții american, cert e că absolut toți își ajustau comportamentul ca și cum ar fi fost permanent supravegheați. Deveniseră dintr-odată morali. Se comportau ca și cum erau extrem de preocupați de munca lor, își ajutau colegii și, sacrificiul suprem, nici măcar nu mai beau în curtea fabricii. Mergeau cu o sticlă de rachiu undeva într-un canal, unde ochiul vigilent al investitorului nu putea să ajungă.

Pe scurt, deveniseră morali. Și, alt fapt important, nimeni nu a cutezat vreodată să meargă în acel turn să vadă dacă existența acelui investitor e fabulație sau nu. Și mă gândeam că putem asemui această situație cu ceea ce se întâmpla în Grecia antică, unde, analog situației descrise, nimeni n-a cutezat să meargă în Olimp să verifice dacă zeii există sau nu. Putem identifica aici începutul unei forme de religie sau poate un rudiment de religie care, în alte condiții, s-ar fi putut dezvolta în ceva coerent.

În orice caz, mai zicea Monique Segré, societatea noastră are nevoie de mituri și rituri, pentru a încărca cu sens viața care nu are cum să fie trăită strict rațional. Există o anume nevoie de irațional. Realismul extrem devine halucinant și, cum spuneam, scârbos.

Există suficiente practici magice sau care evocă magia în societatea de azi. Practici asimilabile magiei. Sigur, aici avem de-a face cu un sens extins al termenilor mit, rit și chiar religie; totuși omul va rămâne, dincolo de toate astea, un animal ritualic. „Dacă suprimi o formă a ritului, el va apărea sub o altă formă“, spunea Mary Douglas și nu am de ce s-o contrazic.

WC-ul. O abordare cât se poate de științifică

Un text dedicat WC-ului nu este automat și unul trivial. Poți vorbi elegant
și detașat despre defecație, la fel cum poți să fii groaznic de vulgar
atunci când încerci să descrii o floare.
Vulgaritatea nu se află în obiectul contemplat,
ci în gura vorbitorului. Pudibonderia prostească a împiedicat
de-a lungul secolelor cercetători serioși să abordeze probleme profund umane,
precum closetul, vespasiana etc. Faptul că există atâtea sinonime,
iar atâtea eufemisme sunt folosite pentru a desemna o simplă
necesitate fiziologică este extrem de relevant.

Petrecem pe WC o mare parte din timpul vieții. Și asta nu doar în cazul în care am fost diagnosticați cu pântecăraie sau cine știe ce alte rafinamente. Unii oameni au chiar mici biblioteci lângă budă, care devine în acest fel o veritabilă instituție culturală. Nu pot să nu-mi amintesc în acest context că, în timpul liceului, chiulind în WC-ul școlii, am purtat discuții mult mai intelectuale decât se întâmpla să am cu unii dintre profesori.

Se scrie despre pixul lui Gide, se susțin teze de doctorat, disertații despre șamponul lui Decebal, arcul și coșul lui Pierre Clastres. Despre WC, nu. Iată o nișă, o șansă extraordinară. Mă rog, șamponul lui Decebal e o exagerare. Dar nu se știe niciodată.

Istoric, apariția în secolul al XIX-lea a WC-ului coincide cu dezvoltarea paralelă în filosofie a individualismului. Așadar, WC-ul, în forma în care îl cunoaștem noi azi, a apărut abia de vreo 150 de ani. Până atunci, buda se înfățișa privirii precum în

bancurile cu olteni. Din doi pari. De unul te ții și cu unul încerci să gonești câinii. Nu era o instituție autonomă.

Norbert Elias înțelegea civilizația drept o fugă a omului de propriul corp. O încercare de a-și ascunde corpul în tot felul de straturi, de învelișuri protectoare, haine, parfumuri care să camufleze, să curme exuberanța primară a corpului. Pereții WC-ului ar fi un asemenea strat. Trebuie admis despre Evul Mediu că doar igiena nu-l caracteriza. Același Norbert Elias spune că, pentru a fi un adevărat gentleman al acelor vremuri, era cu desăvârșire interzis să scuipi *pe masă*. Un gentleman în adevăratul înțeles al cuvântului nu scuipa decât *sub masă.*

David Le Breton spunea că Renașterea presupunea chiar o altă accepțiune a noțiunilor de om, de trup. „Omul nu se distinge de țesătura comunitară și cosmică în care a fost inserat. Lumea nu e separabilă de om. Într-un carnaval, corpurile se amestecă indistinct în marele corp popular al speciei.“ Așadar, de la marele corp popular al speciei la individualizare. Fiecare pentru el. În Evul Mediu, jena, rușinea, era un concept fundamental diferit de ceea ce înțelegem noi astăzi. Necesitățile fiziologice erau executate cu o mult mai mare dezinvoltură.

Murdăria nu există ca atare, în sine, nu e un fapt de la sine înțeles în nicio cultură. E doar o convenție. Nu sunt foarte sigur că am reușit să fiu bine înțeles, dar sunt sigur că îmi veți da dreptate.

Presupun că povestea despre veceaua cosmică a Irinei Nicolau vă este cunoscută. Dar e frumoasă și nu e un păcat dacă o repetăm acum. Când Irina Nicolau a întrebat un țăran unde e buda, acesta a condus-o în spatele casei și i-a arătat fundul grădinii, iete, domniță, cât vezi cu ochii, numai veceauă. Asta e povestea. Și din nou ideea de țesătură cosmică, de legătură a românului cu natura care nu e deloc fabulație chioară.

Acest text e doar un punct de plecare în dorința de a

declanșa o dezbatere absolut necesară despre un moment intim al vieții noastre care nu poate fi neglijat. *Howgh*, cum ar zice Winnetou.

Profesiunea mea, plasamentul

Tanti Magdalena e plasatoare. Practică una dintre cele mai noi profesii de pe Valea Prahovei. În lipsă îi spui „tanti“, în față, „doamna“. Sau „coana“. Stă prost cu respectul de sine și de-aia.

Adică cum plasatoare o să vă explic. Primul tren sosește în gară la ora 7.35. La ora 7.34, tanti Magdalena e deja pe peron. De la ea de-acasă până la „linia una“ sunt 385 de pași numărați. Numărați de 7-8 ori pe zi. La fiecare tren. Dus-întors – 770 de pași. La al 386-lea pas, tanti Magdalena a și agățat un chiriaș. Un bucureștean. A împușcat? Bucureștean – denumire generică pentru orice individ care vine la munte. Chiar și din Mahmudia dacă e respectivul, tot bucureștean trebuie să-i spui. În istoria antropologiei a constituit o revoluție extraordinară trecerea de la conceptul paușal de sălbatic la cel de sălbatici. Până atunci erau tratați toți la grămadă. Fără nuanțări.

Și-l întrebi pe bucureștean: „O cameră?“ Maximum de conținut în minimum de expresie. Asta e formula de agățat. Nu-l iei pe departe, nu glosezi. Fără aluzii. Nu bați șaua. Nu. „O cameră“ spui doar, și clientul se prinde.

Să fii simplu e o artă. Pare floare la ureche, dar pentru a agăța clientul ai nevoie de abilități argumentative la greu. Cicero era doar un oratoraș prăpădit.

Întâi și-ntâi, tanti Magdalena își asigură ei necesarul de chiriași. Are trei camere pregătite special pentru indivizii de felul acesta. De teapa? Ea doarme în pod. Copiii și bărbatul și i-a trimis la țară. Bărbatul oricum e un mameluc sinistru. Și nici nu

poate fi altfel, pentru că, atunci când popa le-a pus pirostriile, tanti Magdalena l-a călcat energic pe picior. S-a asigurat astfel c-o să-l aibă sub papuc toată viața. Sigur că, dat fiind excesul de zel al lui tanti Magdalena, soțu' a șchiopătat toată nunta, dar asta e partea a doua. Și o amintire frumoasă. O amintire șchioapă.

Prostituția e cea mai sigură sursă de venit în orășelul despre care vorbim. Putem anexa aici o cugetare din filmul lui Nae Caranfil *Asfalt tango*, unde un polițist cinic face o paralelă între proxenetism și turism. Nu pot reproduce cugetarea pe de-a-ntregul, esențialul e că, dacă ai o țară frumoasă și o închiriezi și altora să se bucure de ea, nu o ții ca egoistul doar pentru tine, de ce nu ai proceda la fel și cu soția?

Tanti Magdalena are principii. Nu-i plac nesimțiții. Ăia care vor TV în fiecare cameră, de exemplu. Sau fandositele cărora un duș pe zi nu le ajunge. Și fac risipă. Și-o calcă pe coadă. Ea, repede: „Du-te, făăă, la mă-ta acasă aveai budă din doi araci și-aicea vrei jacuzzi, fă, crizato?“ Tanti Magdalena are un stil extrem de coroziv. Adică ți-o zice, domnule! Nu rămâne datoare. Păi, cum?

Un scriitor spunea că între război și turism doar obiectele pe care invadatorii le poartă cu ei diferă. Cam așa gândește și tanti Magdalena. Turismul ca invazie.

După ce și-a populat casa, tanti Magdalena trece la colonizarea locuințelor vecine. Pentru treaba asta percepe un comision de 20%. Pentru că aduce chiriași. Li-i bagă-n casă. Li-i vâră pe gât. Umblă cu chiriașii să-i rostuiască, se tocmește la preț. Nu e ușor. Astfel că 20% e un procent de bun-simț. Tanti Magdalena poate câștiga până la un milion pe zi. Vara trecută și-a luat mașină. Afacerile îi merg, dovadă elocventă fiind cele 3-4 ghiuluri care-i împovărează imparțial amândouă mâinile.

E greu. Doar costurile colaterale, dacă le socotim. Pantofii

tociți până la gară și-napoi, spor de stres, certurile cu concurența, spor de periculozitate în caz de încăierări cu celelalte plasatoare. E o profesie preponderent feminină, bărbații sunt destul de rari în branșă. Nici condițiile meteo neprielnice nu trebuie ignorate. Apoi, ca plasatoare, trebuie să fii nesimțită în sensul bun al termenului. Tupeistă, hai să îndulcim. Vremurile sunt proaste, dar tanti Magdalena nu se plânge, persevereză.

Apoi, preumblările astea prin case de oameni îi formează nasul pentru descifrarea psihologiilor, a mecanismelor mentale. După vorbă, după marca ceasului de la mână, după geanta de voiaj „Reghin“, tanti Magdalena își dă seama ce hram poartă fiecare. Dacă are teșchereaua plină și suportă un preț ceva mai obraznic sau dacă, dimpotrivă, e un scârțar notoriu și o să plece din casă cu scrumierele, plus două-trei bibelouri ca suvenir. Tanti Magdalena îl citește imediat pe chiriaș dacă e bețiv, scandalagiu sau dacă a venit cu fufele alea două să facă sex aglomerat. Se pricepe la oameni ceva de speriat. Un șerpaș modern, asta e tanti Magdalena. Un șerpaș urban, pe undeva pe-aicea.

Poveste cu oameni prevăzători

Ne dădeau niște pastile mici, portocalii, așa, pufoase, ca niște piersici intrate la apă. Pastile căptușite, aș putea spune, deși nu știu prea bine ce să înțeleg prin asta. Venea cineva de la dispensar, de obicei o tanti grasă și gălăgioasă, se întrerupeau orele și ne chema pe fiecare să ne bage pe gât pastilele alea mici. Să nu facem gușă. De-aia ni le dădeau. La dispensar era plin de oameni prevăzători. Apa de la robinet avea niște substanțe pe care pastilele alea trebuiau să le anihileze. Altfel, v-am spus, făceam o gușă până la buric. Și acesta nu era deloc un lucru bun. Stăteam la coadă, gura maaaaare, dup-aia tanti aia grasă avea grijă de noi și ne dădea să bem apă. Să se ducă pastila aia pe gât, să alunece corespunzător.

Era așa, prin iunie. Anul nu-l mai știu, dar simt gustul prafului din curtea școlii. Praf care se înălța perpendicular când jucam fotbal. Tot timpul, adică. Praf, deci secetă. Și de unde deducem logic mai departe și existența altor oameni prevăzători, care făceau economie la apă. Undeva la stația de epurare lucrau ei. Se vorbea despre ei așa, misterios, de parcă nimeni nu-i cunoștea. Nu făceau o treabă de toată mâna. Apa nu curgea la pompă, la chiuvetă. Pe nicăieri. Nici urmă. Dacă vă spun! Așa că tanti de la dispensar, prevăzătoare până în măduva oaselor, cărase după dumneaei o sticlă. Și ne îngăduia să bem o gură. Maximum două. Cât să se ducă pastila. Era o tehnică specială. Să nu consumi prea mult. Să ajungă la toți. Să te gândești și la colectiv. Așa.

E rușinos, dar trebuie să vă spun că, atunci când mi-a venit rândul, n-am reușit să înghit pastila. Aveam gâtul uscat sau ceva mai strâmt, amigdalele inflamate. Nu știu. Umilința însă o țin bine minte. Cum tanti aia a țipat la mine, băăăăă, nici atâta lucru nu știi! Mi-a altoit probabil și una după ceafă, să se ducă pastila fără câcâieli. Am băut cam jumate de sticlă până să-mi iasă pasența, până să-nghit. Porția a 7-8 colegi de-ai mei. Sigur că toți hăhăiau, ce, ți-era frică să nu te îneci? Așa umilință mai rar. Vă spun drept!

Și atunci, o fată, căreia bineînțeles că-i port veșnică recunoștință, a dres impecabil busuiocul. Las' că știu io, bă panaramă, că tu doar ai făcut pe nebunul! Le-ai zis lor că nu poți să înghiți pe seceta asta, ca să le bei toată apa! Al dracu' ce poți să fii! Și io am încuviințat derutat, pentru că mă prindea extraordinar noua și nesperata condiție de om prevăzător, care a avut grijă să se hidrateze din timp.

Aventurile unor români în străinătate

Aparent, nu va fi vorba aici despre niște aventuri demne de a fi consemnate. Doar de o banală excursie din urmă cu 10 ani a unor români obișnuiți. Așadar, nici măcar proximitatea temporală nu ar fi un argument. Și totuși, după cum veți vedea, cei patru excursioniști români au ceva din candoarea, din ingenuitatea primilor exploratori care pleacă spre Indii. Sau, știu eu, a unor badea Cârțani dotați cu Dacie 1300.

Spre Strasbourg cu antifon natural

În ‘94 am vândut și noi niște pământ și am făcut rost de ceva bani. Așa am zis să plecăm și noi, io cu nevastă-mea și cu copiii, să vedem Franța. Pregătirile au durat destul de mult, că era mașina lovită de tanc și a trebuit vopsită. Ne-o lovise calul unui brănean, de fapt, nu tancul. A sărit cu picioarele pe parbriz. Mă rog. Asta e mai puțin important.

Cum am plecat, era dimineața, frumos de tot, și aproape de Poiana Mărului am văzut turmele de bivoli care stăteau în luncă. Și ajungem într-un sat, nu-mi mai aduc aminte cum se numea. La fiecare poartă din asta în stilul săsesc, în față erau câte doi-trei porci, așa, sau scroafe cu purcei. Fac, iete, mă, ăștia scot porcii la păscut! Și mai încolo erau niște inși d-ăștia mustăcioși cu niște zgârbace, niște bice. După aia m-am dumirit și i-am zis nevesti-mii, păi, tu nu-ți mai aduci aminte de Lică Sămădăul? Adunau porcii așa cum în satele astelalte adună oile, vacile. Era bălegar de pe drum pe mașină de la ditamai turmele de porci. A trebuit să opresc mașina, porcii plini de noroi s-au șters pe mașina noastră. Se făcuse stratul de mizerie de cel

puțin un deget și de-atunci a rămas chestia că noi avem mașină cu antifon natural. Abia aproape de Strasbourg, când ne-a plouat rău de tot, s-a luat rahatul de porc.

Am plecat pe 11 iulie. Prima seară ne-am cazat la Nădlac. Zic, întâi ne ducem la vamă să vedem care sunt treburile, că nu ieșiserăm niciodată, ți-am spus. Ne-am dus pe-acolo și hotărâm: mâine venim la vamă la 6. Nevastă-mea, seara, hai să te cinstesc! Eram speriat ca de bombe. Aveam de condus, nu-mi trebuia niciun rachiu!...

Pusesem ceasul să sune la 6. Cum era poziția camerei, cum băteau luminile, naiba știe, cert e că ne-am trezit suspect de repede. N-am auzit ceasul și am văzut afară lumină. Hai, repede, strânge calabalâcul! Mă uit la ceas, parcă era șase și zece. Ce să mai bei cafea! Mi-am făcut o cafea cu apă rece. Ziceam că e târziu și pe urmă se aglomerează la vamă. La recepție ne întreabă, ce faceți, de ce plecați așa devreme? Că o să fie vama mai strictă, la ora asta e foarte periculos. Când ne uităm la ceas, abia era trei fără un sfert. Nu era șase și zece, fusese ceasul d-andoaselea sau știu io ce se întâmplase! Nu era nicio lumină afară, io nu știu ce văzusem!

Ne-am dus până la urmă la vamă. Aveam două canistre de benzină și ăia ne-au întrebat: spre Iugoslavia? Nu putem trece cu benzină, că era embargoul. Nu, că o luăm în sus, spre Ungaria. Am trecut vama simplu, nu ne-a întrebat nimeni nimic. Dar din spate, la un moment dat, o mașină roșie ne tot semnaliza. Ce pizda mă-sii vor ăștia? Era poliția. Că să treci la patru dimineața, intraseră la bănuieli. S-au uitat prin portbagaj la toate cutiile alea: ce avem, droguri, alcool? P-ormă a luat copiii. Vezi Doamne, știau că țiganii noștri vând copii.

Mit frühstück

Am ocolit tot lacul Balaton, că Budapesta am zis s-o lăsăm

pentru la întoarcere. Pe la trei jumate după-masă știam că trebuie să ne apropiem de Viena. Prima senzație a fost așa. Se auzea un zumzet, ca un stup, parcă te-a băgat cineva într-un cazan și zdruncină. Și din ce în ce mai tare, din ce în ce mai tare… Pe ce stradă om fi intrat noi, că la un moment dat m-am trezit că aici sunt patru-cinci benzi, acolo patru-cinci benzi, p-ormă unele-n jos, altele-n sus. Începuse să curgă transpirațiile pe mine, bă frate, unde suntem? Când văd scris mare de tot: Viena. O iau acuma pe unde o da Dumnezeu! Am luat-o la întâmplare. Cert e că, pe unde am fost, n-am găsit loc de cazare. Cu cât înaintai, prețul creștea. Și ne-am întors, văzusem la intrare: *rooms*, *rooms*, *rooms*. *Zimmer frei*. Erau pensiuni din astea foarte drăguțe, cu vegetație, mi-a plăcut mie. Am bătut la o poartă. Costa invariabil echivalentul a 200 de mărci de persoană. *Mit frühstück* peste tot. Niște orășele-satelit unde vin barosanii în weekend. Vorbeam pe la toți *mit frühstück*. M-au înnebunit. Lasă-l dracu' de *frühstück*. Nu, că intră în preț.

Problema era că nu prea ne înțelegeam. Nu mai vorbisem în germană din liceu. Văd unul pe drum. Hai să mă lămurească ăsta. Iau io dicționarul cu 14 limbi și cu expresii uzuale și, cu cărțulia în mână, mă duc spre ăla, *guten tag*! Era blonziu, cu ochi albaștri, față de neamț pursânge! I-am spus io așa! *Ein zimmer*… Ăla se cam uita ciudat la mine! Mă, nu i-oi fi vorbit corect! Scot, deschid cărțulia și recit de-acolo, la care ăsta, fericit, scoate și el o cărțulie și-mi arată că are și el. Era ucrainean. Da' tot blonziu ca un neamț. Ne-a explicat el unde găsim mai ieftin. Aveți *zwei kinder*, două camere. Și *mit frühstück*, altfel nu se putea. Lasă, domn'e, că dormim noi acolo întinși pe jos, vedem noi cum. *Nein*! Nu se poate! Au început ei să facă combinații, că dorm io cu băiatu' și mama cu fata! Până la urmă, lasă, dă-ne camerele!

Hai să facem câte un duș, că eram mizerabili după ce

străbătusem toată Ungaria, plus o porțiune din Austria. Erau cabine din astea de duș. Fi-mea că ea face baie prima. Intră în cabina de duș, tragem noi alea acolo, când să dau drumul la apă, nu venea apa deloc, mă, ce pizda mă-sii? Mai văzusem baterii din astea monobloc. Am tras de aia în sus, în jos, nimic. Mă, trebuie să fie o dandana aici. Am început să caut ventilele, mă, trebuie să aibă ventile de siguranță. Mă apuc, apăs pe butoane pe-acolo, facem ce facem, dăm drumul la apă. Îi arăt fi-mii pe ce să apese. Ea n-a văzut probabil pe unde umblu io acolo. Până la urmă, a făcut ea sărăcuța ce-a făcut înăuntru, îi trăsesem perdelele alea ca să n-o vadă fi-miu, că chiar dacă atunci când erau mai mititei făceau baie împreună, acuma aveau 9 și 10 ani și deveniseră mai pudici.

La un moment dat, văd că se deschide o ușă din aia și se revarsă vreun metru de clăbuc și-n el fi-mea, care atunci avea și ea tot vreun metru și-un pic. Și clăbucul atârna să cadă jos. Fi-mea, disperată, plângea că pe duș nu venea decât spumă. Mă, ce-a făcut asta? Bâzâia acolo, o fi zis că se îneacă. Cine o mai scoate pe ea din cabină? Am apăsat io ce-am apăsat, până la urmă am oprit apa. Acuma cum să bagi spuma aia la loc? Îi dau iară drumul la apă, iar venea numai spumă. Până la urmă, și-a revenit. Probabil era băgat săpun lichid direct acolo. Până la urmă, am mai învățat ceva.

Parcarea bolgie

A doua zi, după ce-am mâncat *mit frühstück*-ul, am plecat de-acolo să mergem la Viena. Cu gând că avem traseu lung. Vedem Viena, pe urmă o luăm spre Salzburg, voiam neapărat să văd Salzburgul. Aveam un fost vecin care fusese aici, îmi trimisese niște vederi și îmi făcusem io o părere foarte bună. Ce mai citisem, Mozart și… Am intrat iar în Viena. Bineînțeles, certurile de fiecare dată, că nevastă-mea, copilot, nu știe să

citească o hartă. A zis că io sunt prost, că ea mi-a zis la stânga și io am luat-o la dreapta.

Hai să vedem unde lăsăm mașina ca să vizităm centrul Vienei, Opera și ce mai era de vizitat. Arăta parcare, dar nimic p-acolo. Mă, unde au ăștia din Viena parcările? Haț, mă trezesc la intrarea la un tunel. Bariera pusă, unul într-o gheretă pe dreapta. S-a uitat ăla la noi, io îi fac semn să ridice bariera. A scos un tichet pe care scrisese probabil data, ziua, ora, minutul, secunda. Deschide bariera, haț în jos. (Interjecția care apare cel mai frecvent. Și poate nu întâmplător.) Primul nivel full, ocupat tot. Era așa, circulară, parcarea. Al doilea nivel, tot full. Al treilea… Pe urmă n-am mai ținut cont. Mai jos am văzut că mai erau locuri. Haț, cu mașina acolo. Îi spun lu' nevastă-mea să scrie locul de parcare, era un A 311, nu mai știu, 814, nu contează. Sau cum zice Luci, paișpe nouă doișpe. La el totul e paișpe nouă doișpe.

Am lăsat mașina acolo, am încuiat-o. Ne arăta acolo ieșire pe picioare, hâști, sus, și am revenit la suprafață, ne-am dus, ne-am plimbat, am vizitat catedrale. Am pierdut vreo patru ore, poate mai bine. Hai să plecăm! Era târziu.

> „Ca privitor de lucruri de artă și de frumuseți, Golescu e un primitiv. El are înțelegerea țăranului care merge la bâlci, sperietura de tot ce e mare și cu meșteșug. Măsura estetică a lui e stânjenul. La Pesta a măsurat cu pasul o latură a unei piețe și a făcut socoteala că ocolișul tot va fi fost de 800 de stânjeni…“ (G. Călinescu)

Am intrat înapoi în parcare cu liftul, am apăsat iar pe butoane pe-acolo. Am ieșit din lift la nu știu ce etaj. Nu mai era mașina! Ne-au furat mașina! Începusem și cu alte teorii, ești tu proastă, probabil că ăștia au vreun mecanism și, cu cât se golește un nivel, urcă mașina mai sus. Cum să urce, că erau de beton? Hai mai sus, poate o fi mai sus! Nimic! Hai mai jos, iară coboară vreo două etaje! Iar nimic! Mă, ăștia ne-au furat

mașina!

Până la urmă, am găsit-o, pupături, uite mașinica mea! Cea mai prăpădită din Viena! Stai așa, să-i pun un pic de ulei, stai să-i schimb și bujiile, că parcă nu merge prea bine. M-am moscolit, hai să plec! Haț, am ieșit, ne cere ăla tichetul! Era prima treabă cu tichet, că până atuncea nu văzusem. Bagă ăla, gâl-gâl-gâl, au început să se învârtă rotițele alea, ne-a luat în jur de 80 de mărci. (Un fel de teroare a tichetului, a butoanelor. Nu putem să nu observăm la conchistadorii noștri că mai multă energie risipesc în chestiuni utilitare, în înțelegerea mecanismelor birocratice ale teritoriului străbătut decât în „vizitarea obiectivelor“.)

Și-acum încep aventurile cu parcările

Am plecat. Am trecut prin Salzburg, am vrut să urc și pe la cetate, dar se urca doar cu piciorul și am renunțat. Orășelul, foarte frumos, împărțit în două. La poduri dădea înălțimea, lungimea podului și te atenționa, avea niște d-ălea cum e căciula lui Moș Crăciun care se umflau mai mult sau mai puțin și în funcție de alea trebuia să reduci viteza. Cea mai mare adâncime era de vreo 260 de metri. Ditamai hăul.

Ăștia mici, poate era cam devreme pentru ei, dar au rămas cu niște treburi întipărite. La ei intervenea ușor oboseala și mai ațipeau, mai picoteau. Și în special când eram pe autostradă și era ceva mai monoton, păi, trăgeau niște soamne de n-aveai treabă cu ei.

Hai să vedem unde mai mergem. La Innsbruck. Eeeee, și-acum încep aventurile cu parcările! Oprim într-o parcare, frumos de tot, soare p-acolo. Mâncăm ceva, îmi fac o cafeluță, mă întind, că să conduci atâtea ore, îți dai seama… Când descoperim că nu e apă la budă. Ce pizda mă-sii, aceeași treabă, să mai umblu pe la ventile, eram io marele instalator, să caut

pe-acolo. Face ce face fi-miu, întâmplarea a făcut că a dat cu mâna, hați a început să curgă apa! S-a speriat. Măi tată, da' curge. Io am văzut faza, mare automatist, mi-am pus inteligența la contribuție, am decretat că are senzori! Puneam mâna, începea și curgea apa, luam mâna, se oprea apa. Ne-am distrat acolo, plus copiii, era tot o treabă pe ei să se stropească, că era vară, cald.

Buuuuun, se duce nevastă-mea la veceu. Și stă. Cinci, zece, douăzeci de minute. Apare și ea după vreo 25 de minute. Io stăteam la o masă. Că erau mese cu scaune, containere cu găurele în care aici puneai sticlele, aici cutiile, aici gunoiul menajer, aici hârtia! La noi au apărut de câțiva ani doar. Și vine nevastă-mea, ce dracu' ai făcut tu? Ai tras un pui de somn pe căcăstor? Cică, nu, dar să vezi tu ce deștepți sunt ăștia! M-am așezat pe veceu și, după ce am terminat, m-am uitat de hârtie, nu aveam hârtie, am apăsat pe un buton, a venit hârtia! Taci că m-am descurcat! După un oarecare timp, a început să curgă apa în altă parte, să te speli pe mâini! P-ormă, a început să mai bâzâie ceva din perete. De la uscător, știi. Am stat, m-am uscat, m-am încheiat la pantaloni și, pe urmă, să trag apa! Nu era nimic de tras apa. Și m-am uitat și am apăsat pe butoane și iar mi-a dat hârtie, și iar a curs apa, iar a început să bâzâie peretele. Și i-am zis, tu, nu cumva aveau ăștia și vreun făcăleț ca să te șteargă și la cur? Vreo mătură ceva. Și ce crezi, zice, am ieșit, dă-i în mă-sa! Și, când am ieșit, s-a tras și apa! De-aia râdea nevastă-mea de nu mai putea! A auzit în spatele ei că s-a tras apa!

Am stat acolo, am mâncat. După aia am mai oprit într-o parcare. Mi-a plăcut mie, erau niște bolovani uriași. Când aud, hârrrr, o hârjâială pe sus. Mă, ce-i p-acolo? La un moment dat, întrezăresc ceva. Io eram cam sub un bolovan. Hai mai încolo. Când... o locomotivă micuță cu un trenuleț de agrement,

probabil pe sus pe acolo erau cabane, ceva. Am mai stat special încă vreo oră, până când am văzut trenulețul urcând. Ca mocănițele care cărau lemne pe vremuri. Probabil avea și cremalieră. Adică, în porțiunile foarte înclinate, mai intra încă o roată cu un soi de crestături dințate și roata aia ajuta să treacă de porțiunile grele. O roată suplimentară, cu niște dinți ca de fierăstrău.

La Innsbruck am văzut trambulinele unde a fost Olimpiada, prin anii ‘60, cu Jean-Claude Killy, dacă nu mă-nșel.

Bariere și barierașe

Pe urmă am mai făcut o buclă, am intrat în Germania. Am venit iar în Austria. Am văzut și acolo trambulinele. Acolo, la Innsbruck, am pățit una dintre cele mai groaznice nopți. Am oprit la o pensiune, n-am găsit să dormim, am fost pe la săteni, era un moșulete cu care nu ne-am înțeles. Și era seară, începea ploaia. Toți trăgeau pe dreapta, stăteau liniștiți, numai io cu Dacia mea, de nici pe viteză mare nu aveau ștergătoarele cum să facă față, mă dădeam cocoș. Până la urmă, se și înnoptase, tragem pe dreapta. Fuseserăm înștiințați, să nu stați noaptea prin parcări, că se fură, că tiruri, că turci… că și românii mai repede fură pe români.

Tragem pe dreapta, din ce în ce mai rău. O noapte de coșmar. Ne-am înghesuit în mașină. Patru inși într-o Dacie. Am băgat copiii între noi. Aveam niște perne, niște cergi din Maramureș, să-i ducem cadou lu’ madam Gabi, care ne aștepta în Franța. Toată noaptea am pus păturile în geamuri, că ăștia mici, dacă ațipeau imediat, făceau ca toți dracii… Groaznic, parcă se spărgea totul în capul tău. Cum-necum, a trecut ploaia, nu ne-a atacat nimeni, cu toate că în față erau două tiruri turcești. Fiecare și-a văzut de somnul lui.

Dimineața mai picura. Zic, azi ajungem la Paris, că era 14

iulie și să prindem focurile de artificii de pe Champs-Élysées. La Strasbourg a început și acolo o ploaie. La vamă, actele. După ce ne-au controlat, ne-au băgat într-un birou, ne-au luat la puricat. Declarații cum că nu ne vindem copiii. Se speriaseră ăștia mici, intraseră la bănuieli. Cum că nici io și nici nevastă-mea nu suntem de acord să-i vindem. Că cunoaștem legile statului. Ne-au ținut vreo oră în vamă.

Cum am plecat din Strasbourg, n-am mai avut benzină. Mă, dacă n-am căutat… Mă tot opream și întrebam, dar nu mai știam cum se spune la benzină, le-am arătat la ăștia rezervorul, poate se prind. Până la urmă, îmi spune unul, aaa, *essence*! *Essence*-ul benzinei pizdei mă-tii! Și ne-a arătat, era la vreo 50 de metri mai încolo o benzinărie. Am luat benzină. Frumusețea care-a fost? Trag mașina la benzinărie, vine o fetiță drăguță, zâmbăreață, cât vă pun? Bagă acolo până crapă! Și stăteam, mă jucam cu capacul de la rezervor. Și pe capacul de la rezervor scria foarte mare *essence,* că Dacia era copiată după Renault. A fost circul după lume!

După Strasbourg, continua să plouă, vedeam ceva, așa, care bara drumul, numai bariere și barierașe. Mă, ce se întâmplă aici? Am făcut ca într-un film cu Mister Bean. Ăia, dacă plouă, trag pe dreapta. Și io eram singur cu toate barierele alea în față și acolo nimeni. Pe cine să întrebi? Stau și mă uit. Măi nevastă, uite. Arată în dreapta trei bariere cu niște măgăoi de-alea mari de mașini. Interesant, ce era? Că mai arăta și o mână cu un cartonaș galben și niște buline colorate. Pe urmă arăta vreo patru din astea cu mașini mici, două cu ceva, altele cu niște cerculețe. În partea ailaltă mai arăta ceva pentru motociclete. Mă duc acolo, nimica, dar nici bariera nu se ridica. Dau înapoi, hâââț, mă trag pe dreapta de tot. Într-un târziu, apare unul cu o mașină din asta pricopsită, haț, oprește în fața barierei, bagă ceva pe stânga, se ridică bariera, dă-i ăla mai departe, haț, se

pune bariera. Ca-n *Mister Bean*.

> „Definesc semnul ca pe orice este astfel determinat de ceva diferit, numit obiectul său, și care determină astfel un efect asupra unei persoane – efect pe care îl numesc interpretant, acesta din urmă fiind mediat de obiect. Faptul că am adăugat că e vorba de un efect «asupra unei persoane» este o prăjitură aruncată lui Cerber, căci am ajuns la disperare din cauză că nu-mi pot face înțeleasă concepția mai largă.“ (Charles Sanders Pierce)

Fac și io-n așa fel să mă țin după unul. Mai vine unul tot la fel. Hopa, gata, deja m-am deșteptat. Apăs pe buton, nimica. Ăia băgau cardul, apăsau pe buton, extrăgeau și gata. Hai să mergem la ăia cu guguloaiele. Era o barieră lungă de vreo 20 de metri. Vreo nouă jumătăți de șosea. Apăs pe butonașul roșu, apare pe un ecran – 18 franci. Băgăm acolo, nimic. Acolo scrie, mai dați un franc. Când mă uit mai bine, jos, într-un coșuleț, refuzase o monedă, probabil mai deformată. Hai să băgăm alta, haț, s-a ridicat bariera, Doamne, ce deștepți suntem!

Mergeam pe autostradă pe partea proștilor, ne claxonau și tirurile. Mergeam de se zgâlțâiau și tablele de pe Dacie, și era nouă. Aveam 140 liniștit. Mai încolo, altă barieră, pregătește banii, când, haț, îmi dă un tichet, parcă-l văd și acuma. A, e bine, asta e fără bani! După *n* kilometri iar barieră, dar aici erau ghișee și era o fătucă acolo. Tu, hai să oprim undeva, că nu mai puteam, mă durea spatele. O parcare, frumos de tot, cu jucărele pentru copii. Am mâncat, mi-am făcut ditamai cana de nes. Am tras un pui de somn de vreo oră. Primisem alt tichet pentru tronson. Am pierdut acolo o groază de timp. La următorul ghișeu, să mi se facă părul măciucă. Fuseseră numai vreo 30 de kilometri și-mi luase mai mult decât de la Strasbourg și până la tronsonul ăla. P-ormă mi-am explicat treaba că în toate parcările nu plăteai nimica, dar ei probabil aveau un timp calculat, cu o viteză de, de aici până aici atât faci, în rest înseamnă c-au folosit parcările, veceurile, așa că să plătească.

> „Dinicu Golescu (…) nu pare să fie deloc un artist. Totul e orientat spre

utilitate, spre notarea factorilor de civilizație materială.“ (Nicolae Manolescu)

În noaptea aia n-am ajuns decât până la Verdun. Am văzut focuri de artificii. Mai erau 200 de kilometri până la Paris. Am găsit un hotel pentru camionagii și ne-am cazat acolo.

O cămăruță lângă hipodrom

A doua zi, era duminică. Noi vorbiserăm cu madam Gabi că o luăm înainte și când întâlnim Sena, oprim mașina, îi dăm telefon să vină ea să ne ia. Intrăm în Paris, o ploicică măruntă, băltoci. Dăm de Sena, aia trebuia să fie. Am intrat pe poarta Est. După toată chestia asta, hai să dăm un telefon, de unde cartelă? Era duminică, toate astea de tutun închise. Ne-am rugat de una, ne-a dat aia cartela. Gabi era plecată la Karlsruher. Erau niște doctori la ea care ne-au spus cam cum ajungem.

Ne-am învârtit pe *périférique extérieure*, s-a făcut noapte și, cu chiu, cu vai, ajungem. Când vedem *Sainte-Luce la forêt*, unde trebuia să ne ducem noi. Facem ce facem, ne rotim pe acolo, ajungem la primărie. Era panou cu străzile, strada pe care o căutam noi nu era. Hai să dăm telefon, apare unul beat țăndări dintr-o speluncă. Dar până la urmă drăguț, mi-a adus telefon mobil în mână și m-a pus să sun. Ăsta era un cartier nou, care se numea ceva cu nuci. Și mi-a spus că e o stradă înainte de gară.

Ne întâlnim cu doctoru’, cu Dacia, domn’e? Se închina, cum ați ajuns, domn’e? Era medic anestezist, trei scaieți. Asta era noaptea, la 10 jumate noaptea. A doua zi, dăm peste unul bărbos, care, când ne vede, începe să urle, prahovenii mei! El era din Vălenii de Munte. Plecat din ‘85, apoi își luase și soția, și fata prin Crucea Roșie. Fusese profesor de desen. Făcea treburi din astea cu artele plastice. Prinsese treaba asta cu o expoziție a tinerilor artiști. Spre deosebire de românul de afară, care e în stare să-i spună ca Petru lui Iisus, io nu-l cunosc pe omul ăsta!,

artistul era mai omenos. Cu alți români n-am mai avut de-a face. Era o țigancă la metrou, una de-a noastră, că se cunoștea. Și ies doi tipi și unul îi trage un șut în cutia unde strângea bani. Asta, *merde*, *merde*, dracu' să te ia! Fi-miu, imediat, tati, asta e de-a noastră! Taci, mă, din gură, să nu se prindă! Era țigancă, țigancă romîncă.

Cel mai reprezentativ tablou al ăstuia din Văleni era o pânză albastră cu o dungă galbenă. Pe diagonală. Dar ce era aia... Ne-am dus la ei, nu mai știau ce să ne pună pe masă, semipreparate de-ale lor. Le-a dat la copii câte 50 de franci. Pe urmă ne-am întors la madam Gabi, care venise din Germania.

Ne-a dus într-o garsonieră în buricul târgului, vizavi de hipodromul din Paris. O cămăruță, dar într-un bloc cu totul automat și, când plecai de acasă, apăsai pe niște butoane și se oprea gazul, apa, tot, lumina, plus că intra sistemul de securitate în funcțiune. Era o cămăruță, dar pentru noi era foarte bine, că ne apuca două-trei noaptea prin centru. Cât stați? 10 zile! Când terminați, veniți să-mi dați cheile.

Milo din Venus și Casa fantomelor

Prima zi s-au stricat ăștia mici la stomac, că au băut apă menajeră. Francezii nu beau apă de la robinet – apă plată, sucuri. N-am să înțeleg niciodată de ce apa era mai scumpă decât sucurile. Mă rog. Ne bagă madam Gabi la metrou. N-oți fi proști să plătiți patru bilete. Luați câte un copil în față și treceți împreună. Galeriile Lafayette. De aicea să nu cumpărați nimic, e numai pentru vizitat. Nu luați nimic de pe centru. Prima dată ne-am luat camera video. Apoi am fost la Luvru, la Tuileries. La Luvru am stat o zi întreagă și n-am văzut nici un sfert. Mi-am făcut socoteala, vreau să văd neapărat Civilizația egipteană, am văzut-o pe Milo din Venus, cum zicea fi-miu. Tablouri mari, pe jumate de perete. Am văzut partea asta greacă și romană.

Am fost la Euro-Disney, ne-am plimbat cu vaporul cu zbaturi, căpitanul făcuse o pasiune pentru copii. Când ne-am dat jos, ne-a și salutat și a tras o salvă de-aia, uuuu. În Tunelul groazei, la Casa fantomelor am mers doar cu fi-miu, noi, bărbații, lasă căcăcioasele astea, că le înțeapă inima. Era întuneric, așa, groază, mai scârțâia câte o placă. Cică bine ați venit în Casa fantomelor! De aici nimeni nu mai iese zdravăn! Îi traduceam lui fi-miu ce mai înțelegeam și io. De fapt, era chestie de iluzie optică. Noi am intrat într-o cameră, dar zidurile se mișcau, de ziceai că intri în fundul pământului. După care se deschide o ușă: poftiți în caleștile diavolului!

Ne-am suit acolo. Era un soi de caleașcă, cu scaune duble, prins și acolo cu centuri de siguranță, numai muzică funebră, lilieci, lătrături și urlături de lupi. Apăreau câte un stol de lilieci, personaje din astea, pe urmă o masă cu cotoroanțe, numai cranii, numai oameni decapitați, dar cel mai interesant lucru, la un moment dat, apar niște draci. Acum ați ajuns în fundul iadului! Nu ne credeți? Suntem cu voi! O chestie foarte interesantă. Scaunele, cum stăteam, s-au mutat, pe perete apărea chipul tău și, în spatele nostru, dracii care făceau hi, hi, hi, hi. Și schelești, și fantome. Să te strângă de gât. Cu vrăjitoare zburând. Tot nu sunteți convinși? Acum ajungem în focul iadului. A început să ne zgâlțâie, făceau scaunele cu noi ca toate alea. Fi-miu chiar se speriase, fugi, mă, tu nu vezi că sunt prinse cu sfoară? Pe el l-a înspăimântat treaba că într-adevăr s-a văzut chiar pe el. Nu că râdeau dracii… I-am spus, păi, râzi și tu la ei… Făcea: Hi, hi, hi… Tot o hlizeală.

De dimineața de la 8 până seara am stat acolo. Le-am luat niște baloane superbe cu Mickey Mouse. Au stat cu ele pe post de perne în mașină. Alea și acuma sunt dezumflate, sunt pe undeva, puse bine. Au stat umflate sau le-am dat lu’ cumnată-miu, că are și el copil mic acuma.

Cu ce estem inchercat?

La întoarcere, n-am mai avut așa peripeții. Am oprit la Bruxelles să vedem NATO, Parlamentul European, apoi să vedem catedrala din Köln. Și ajungem la vama din Slovacia, unde niște români înjurau că să plătesc iară, băga-mi-aș, se auzeau acolo cele mai frumoase cuvinte românești. Și, când intrăm în vamă, unul grăsuț stătea călare pe barieră și vorbea, așa, cântat, unde mergeeeem? Cu ce estem inchercaaaaat? Vorbea românește, dar io nu înțelegeam nimic. Ce zice, ce zice ăsta? Cu ce estem inchercaaaat… Suna ceva aproximativ. Trebuia să-i spun, tot cântat, c-un butoi mare cu căcat!

Ne-am încurcat în Budapesta, pe podul ăla mare, Elisabeta sau cum îi zice. Am luat-o înapoi spre Polonia. Cum-necum, am ajuns în Oradea. În vamă, la Oradea, am stat vreo două ore. Ziceam, știi de ce ne țin ăștia aicea, să ne spună, mă, da' proști sunteți, de ce ați mai venit înapoi?

Cum am ajuns în centru, în Oradea i-am spus nevesti-mii, știi ceva, acum mă duc, îmi iau juma' de votcă și patru beri și mă îmbăt și mă lași să dorm până mâine dimineață!

(Așadar, dacă ieșirea din țară stă sub semnul abstinenței, reacomodarea la rigorile patriei se face prin, birocratic spus, consumul de băuturi alcoolice.)

Am băut votca, am băut berile și, când m-am sculat dimineața, lângă mașina noastră, două babe stăteau să ne întrebe de unde am luat baloanele cu Mickey Mouse.

Acu', apropo de amintiri, am întrebat o vecină de vreo 80 de ani când a venit de la nepoată din America, ei, cum a fost? Așa de frumos, mi-a spus, te rog frumos să mă mai lași vreo lună de zile, că acuma nu e nimic în capul meu! Și la noi, la fel. Când am venit, era un haos total, până a început să se așeze, probabil știi. A trecut un timp până am putut să povestim. Am avut sentimentul că nici n-am fost în Franța. Noroc că am avut

pozele și casetele și ne-am reamintit cât de cât.

Poveste cu pepeni (după Tudor Octavian)

Azi de dimineață a venit la noi în cartier un nene să vândă și el niște pepeni. Avea un portbagaj de Oltcit plin de pepeni. Pe cuvântul meu, i se lăsase mașina de ziceai că ce-i aia. Pepenii fac foarte bine la rinichi. Am auzit că unii doctori chiar recomandă să faci cură de pepeni. Dar în doctori nu e bine să ai întotdeauna încredere. Uite, știu io pe una care s-a dus la spital cu apendicu' umflat și doctorii au operat-o de sarcină extrauterină.

Nenea ăla de care vă ziceam avea o șapcă roșie cu Chicago Bulls și niște pantaloni spălăciți de trening, rupți în fund. Nea Vasile zicea că ăla precis a furat pepenii și i s-au agățat nădragii într-o țambră. Că altfel nu i-ar vinde doar cu 2.000. Auzi, 2.000! Hoții ăia din piață nu coboară sub 2.500. Și la început n-a îndrăznit nimeni să cumpere. Doar tanti Simina. Dar ea are coxartroză și nu mai poate să se trambaleze pân' la piață. Așa că e de-nțeles.

Și pepenii cică erau d-ăia olandezi. Dungați. Așa erau. Foarte buni pepeni. Ăia verzi, compleți, a dispărut rasa lor. Nu mai găsești.

Și după aia s-a trezit și tanti Magda și a cumpărat un pepene. Opt kile avea pepenele. Cântărit, i-a făcut și dop. A venit cu cântarul ei de-acasă. Că la alte cântare poți să umbli. Să le măsluiești. S-a mai întâmplat.

Dup-aia s-a trezit și nea Costică și-a zis, de ce să nu cumpăr și io un pepene? Și-a cumpărat. Știți cum? Imediat. Și dup-aia,

ce mai, s-a strâns toată strada. Și au zis să ia și ei fiecare câte un pepene. De ce să nu cumpere, dacă-s ieftini! Îi oprește cineva? Și-au cumpărat. Și toți ziceau că acuma e în luna lu' septembrie, nu mai e nevoie să-i încerce, că nu se există să nu fie copți. Adevărul este că anul ăsta s-au făcut pepeni. Da. Hai, unu-doi să fie veștejiți. Vezi să nu fie bătuți! S-a zdruncinat, bre, în mașină?

Și după aia a venit și domnu' Alecu. Și nevastă-sa stătea în geam să-i dea indicații. Zicea că nu poate să aibă încredere în el, trebuie să-l supravegheze, că cine știe ce castravete cumpără ăsta. Că nu se pricepe. Și mai zicea că ar veni și ea să cumpere, da' e numa-n capot, mai are și niște oale pe foc și nu poate să se riște. Poate s-o descurca și soțu'. Deși e posibilități care se poate și posibilități care nu se poate. Vezi, mă, să nu te-nșele la cântar! Domnu' Alecu a fost profesor de matematică, așa că nevastă-sa nu-i duce grija că nu știe să ia restul. Acolo se pricepe.

Și s-au mai oprit vreo doi, soț și soție, pe care nu-i cunoștea nimeni din cartier, și-au zis să cumpere și ei. Să cumpere, cine-i oprește? Da' de ce nu dă bună ziua când trece pe la noi pe stradă? Asta ne-a șucărit revoltător pe toți. Ia să dea bună ziua, fandosiții dracului.

Și l-a trimis și nea Gigi pe fi-su ăla mic, pe Silvică, du-te, bă, și ia niște pepeni! Că așa e bine cu copiii, să-i înveți de mici să se descurce. I-a șters mucii cu o batistă, i-a dat o palmă peste fund și tuleo, tată! Și Silvică a luat doi pepeni, mai mare dragul. Să vezi cum îi căra! Și oamenii îl întrebau, ce faci, măi Silvică? Ai cumpărat pepeni? Foarte bine, bravo, de ce să nu cumperi, dacă-s ieftini? Pomană! Nu-i păcat?

Pe la 10-11 s-a mai încălzit, și nenea acela și-a dat șapca jos și-atunci toată lumea a văzut că are chelie. Și după ce a plecat, discutau, ați văzut ce chelie avea acela de la care am luat noi pepeni? De parcă acum, dacă acela avea chelie, nu mai aveai încredere să-i mănânci pepenii. Oamenii cu chelie fabrică niște

pepeni destul de dubioși. Și toți văzuseră, afară de domnu' Alecu. El nu văzuse. Și-a zis, unde ați văzut, măi chiorilor, că acela are chelie? Și-au tot discutat așa până spre prânz. Când a venit un alt nene cu cartofi de Covasna. Și toți ziceau, hă, hă, știți cu ce rimează Covasna? Și nea Alecu bineînțeles că nu știa. Că doar a fost profesor de matematică și nu era obligatoriu să le ai pe astea cu rimele.

Câmpina ca o sală de lectură[19]

Orașul se citește. Orașul e ceva care trebuie citit. De-aia nu mai avem timp de irosit pe cărți. Pentru că lectura orașului ne solicită la maximum. Ne epuizează. Știu că n-am fost primul care a zis asta, descopăr gaura la macaroană, apa caldă, dar sunt primul care citește Câmpina.

În primul rând, tricourile pot fi citite. „Dacă dragoste nu e, atunci măcar sex să fie.“ Așa scrie pe un tricou. Mai încolo, un pletos uscățiv are tricou cu Limp Bizkit. Și un puști – unul cu niște marțieni scârboși. Cică „We are not alone“. Indienii se vopseau pe față, noi purtăm tricourile astea. Au ceva ofensiv, ceva războinic. Orice tricou este o mască. Cutiile de conserve, plasele. Toate astea sunt scrise. Inscripționate. Și trebuie citite.

Afișele. Sfaturile primăriei. Recomandările administratorilor de bloc. „Începând cu data de 20.07.2004 s-a golit instalația de încălzire. Toți proprietarii din cadrul asociației 307 sunt rugați să-și curețe caloriferele. Ss indescifrabil.“

Câmpina e un oraș ca o proză scurtă. Conform aceleiași logici, Bucureștiul e un bildungsroman. Sectoarele – capitole. Comune precum Telega sau Bobolia – niște haikuuri. Băneștiul – o epigramă. Sau, hai, un sonet. Să-i dăm o șansă.

Nu trebuie să ne referim strict la litere. Poți citi orice. Orice gest, orice chip spune ceva semnificativ. Deși, uite, dacă orice e semnificativ înseamnă că nimic nu mai e semnificativ.

Câmpina e un oraș scris, mâzgălit permanent. Afiș: „Disco X-

tasy. Muzică la 5.000 de wați. 5 kilometri de cablu. Sute de lumini și luminițe.“

Graffiti. Porcării. Și ele trebuie citite. Pereții din Câmpina, cel puțin prin centru, au puține porcării. Pe liceul „Nicolae Grigorescu“ nu scrie mai nimic. Sau colegiu, așa cum ne lămurește o placă orientativă. „Forza Steaua.“ Un satanist „666“ în altă parte. Foarte puține porcării însă. Câmpina e un oraș civilizat. Oricum, dacă le-aș fi scris aici, nu ar fi apărut. Nu le-ar fi suportat hârtia. Vorba unui poet despre greutatea cernelii pe hârtie.

Spunea cineva că, dacă în WC-urile bărbătești sunt mai multe inscripții, mai multe poezioare obscene decât în cele femeiești, asta ne poate da o idee despre originea artei. Nu există femei-filosof și nici prea multe femei-scriitor. Asta înseamnă. O întrebare se naște totuși: ce a căutat individul în budele pentru femei?

O mașină a firmei Bengoss. Cu dublu „s“. Nu e glumă. Uite și un maxi-taxi de Sinaia. Un afiș pe care scrie „transport“. Pe spate. Scria. Un alt afiș a acoperit prima parte a cuvântului. Acum, scrie doar „sport“. Ironic. Nu putem să nu ne gândim că microbuzele acestea au proliferat în paralel cu sălile de fitness. Pentru că, în unele cazuri, când e aglomerație, chiar îți trebuie condiție fizică pentru a te urca în ele. Pentru a supraviețui.

Citim în continuare numere de mașini: SHY, AFU, MAF. O țoapă și-a lipit pe mașină o chestie din aia „kiss my ass“. Invitație pupincuristă. Asta nici nu merită citită. Sau un bou cu numărul SEX. Toți imbecilii visează să aibă mașină numai ca să-și pună numărul ăsta. Sau, mai grav, 13-SEX. Mai cu imaginație. Rudimente de gândire tribală. E un număr care ar trebui scos la licitație. Cu ocazia asta, i-am strânge pe toți imbecilii la un loc. Și nu mai spun ce le-am face. Ce șansă extraordinară să strângi atâția idioți într-o aceeași încăpere.

„Stop sifon“, scrie pe un stâlp. Trebuie să ne oprim. Ca la semafor. Dac-ar fi să credem tot ce citim… Cosmetică, frizerie, coafor, epilat, masaj. Avocat Tuică Gheorghe. Angajează barman, ospătar, fete, minim 10 clase, 26 de ani, aspect fizic plăcut…

Zicem: „Te-am citit!“ Mereu zicem. Te-am citit că ai bani și nu vrei să mă împrumuți. Sau orice altceva. Zicem și nu înțelegem de ce zicem. Pe strada Mărășești tocmai a venit o femeie să citească contorul. Uite că și contorul se citește. În cărți, în cafea se citește, în mucul de țigară, în ciorba de burtă, cică. Când eram la școală, ne-a întrebat diriga la un test ce-am mai citit în ultimul timp. Și un coleg al meu a zis că el a citit *Familia Guldenburg*. Era un serial celebru la începutul anilor ‘90. Celebru pentru că era și singurul. Citise titrarea colegul meu și se apropia de sensul pe care acum încercăm să-l dăm scrisului. Câini. Câinii nu pot fi citiți. Îi lăsăm în pace.

„Intrarea persoanelor străine strict interzisă“, scrie undeva. Pe blocul 17 E, scara D. Atenție, ugandezi, bolivieni, pakistanezi, pe aici nu se trece. „Gogoși marmeladă 7.000 lei.“ Afară miroase a iarbă încinsă. Și a gogoși cu marmeladă. „Pericol de electrocutare“, pe un stâlp.

Cumpăr de la chioșc o revistă. În ea scrie că „să alfabetizezi înseamnă să facilitezi accesul unor proști la cărți proaste“. Și, în felul acesta, le permiți să-și lărgească ignoranța.

Să răsucim pagina. Răsucim, întoarcem străzile ca pe niște pagini. Oraș de hârtie. Câmpina nu e altceva decât un suport pentru inscripții. Centrul e un cotor de carte.

Putem citi umbrelușele de pe terasa unde ne aflăm. „La lac.“ Ce scrie pe ele. Pe fond verde, roșu. Mesele sunt și ele numerotate. Eu, de exemplu, stau la masa numărul 20. Un specialist în numerologie ar avea ceva de comentat și aici. Ar găsi o explicație. O chichiță. Kinleycocacolafruttifresh. Așa

citesc. Și sticlele din frigider: Spritefantapepsicola.

Și pe zahărul pe care îl torn în cafea scrie ceva. Nu mănânc zahăr. Mănânc o marcă. Mănânc litere. Fac reclamă. Vedeți, toate cuvintele astea din reclamă au o tendință, impun o anumită lectură. Nu le poți citi pentru simpla plăcere a lecturii. Te îndeamnă să faci ceva. Coca-cola nu e ceva de citit, ci ceva de mâncat. De fapt, astea nici nu mai sunt litere.

Laptele pentru cafea. Sterilizat UHT; 10 ml; 10% grăsime. Ca să fie clar.

Scrumiera e *made in Romania*. Făcută la Curtea de Argeș. Nouă meșteri mari au lucrat la ea.

Totul e scris, ștanțat. Sună a concluzie pesimistă. Totul e înregistrat.

În tot acest text mi-a venit să mă lamentez precum soixante-huitarzii că am ceva de spus, dar nu știu exact ce. Și care-i baiu'? Toți oamenii ăștia care au mâzgălit orașul au știut ce vor să spună când au scris ce-au scris?

---

[9] Înaintea acestui text, în ediția Polirom 2007 figurează povestirea *Frig*, care reia, cu modificări minime, intrarea din *Jurnal* de la 17 august 2005. Nu am considerat necesar să o includem și aici (n. ed. – 2012).

Cartea tinereții mele

Între 12 și 15 ani n-am citit mare lucru. Nu mă laud, pur și simplu chiar așa au stat lucrurile. Cărțile copilăriei, *Habarnam*, *Cei trei grăsani*, nu-mi mai spuneau mare lucru. Revistele *Pif* le urcasem undeva în pod, laolaltă cu niște soldați de plastic pe care i-am regăsit de curând și muream de ciudă că nu-mi aminteam momentul când m-am descotorosit de ei. Ar fi fost un moment important, acela în care decizi că e cazul să devii matur, să treci într-o altă fază a existenței tale. Apropo de revistele *Pif*. Am intrat odată în casa unui vecin, probabil pentru că îl căutam pe unul dintre tovarășii mei de atunci, am găsit niște reviste și, profitând că nu era nimeni prin preajmă și oamenii care locuiau în casa aceea lăsaseră ușa descuiată, am stat vreo oră acolo citind conspirativ *Pif*. A fost primul moment când am gândit că, la urma urmei, să furi o tipăritură din asta nici nu e un păcat așa de mare.

După revoluție mă uitam enorm la TV, la o groază de emisiuni care de care mai aberante. Nu mai era vreme de citit. Aveam conștiință politică, putem zice. Formasem în clasă un simulacru de FSN. Io eram ministrul de Externe. Nu pentru că aș fi avut veleități de diplomat. Nici vorbă. Ca să înțelegeți, trebuie spus că Petre Roman era un creț care nu prea dădea pe la școală. Așa că nu aveam cine știe ce criterii în alegerea unor oameni politici reprezentativi. Și, poate și din cauza efervescenței politice intense, cărțile nu-mi mai spuneau mare lucru.

Într-o zi, când făceam curat sau zugrăveam, moment extrem de deprimant, pentru că toată casa plutea în moloz, am trecut în revistă cărțile din bibliotecă și s-au reactivat nostalgii vechi. Din vremea în care obișnuiam să citesc. Am dat atunci peste o carte care se chema *Amendament la instinctul proprietății*. Maică-mea m-a sfătuit s-o citesc, pentru că a fost colegă de facultate cu cel care a scris-o și își aducea aminte că era un băiat deștept.

Mă miram că ea cunoștea un scriitor în viață. De obicei, scriitorii sunt altceva. Nu trăiesc sau au o cu totul altă formă de agregare și, oricum, în niciun caz maică-mea, care preda limba franceză în comuna Bănești, nu ar fi putut să cunoască vreunul. Scriitorii sunt ficțiuni. Nimeni nu știe cu exactitate ce trebuie să facă un scriitor, cum trebuie să se comporte. Iar când cunoști unul, spunea cineva, ți se pare aproape indecent ca acesta să existe. E doar o ființă de hârtie și atâta tot.

După asta, după ce am aflat că mama mea fusese colegă cu Mircea Nedelciu, trebuie spus că Sorin Preda m-a învățat să scriu. Prima carte mi-a publicat-o Gheorghe Crăciun, la Paralela 45. Și, în general, am apucat să-i cunosc pe mai toți cei care făceau în anii ‘70 gazeta de perete *Noii*. Într-un fel, citind cărți optzeciste, încercam să reconstitui tinerețea mamei mele. Nu l-am cunoscut pe Mircea Nedelciu, dar bănuiesc că era omul pe care l-ai fi crezut pe cuvânt orice ar fi spus. Nedelciu a făcut literatură chiar și atunci când a fost librar sau ghid ONT. Sau profesor de țară, pedagog, agricultor și om de afaceri. Ce a atins s-a transformat în literatură. Chiar el spunea că a construi o instituție e același lucru cu a scrie o proză. Și era un scriitor cu biografie. Se spune că un om deștept doarme în două ore cât un prost în opt. Poate de-asta Nedelciu n-a apucat să împlinească 50 de ani.

Născut în ‘78, aveam impresia că cele povestite acolo le-am

trăit într-o altă viață. Atmosfera de trecere între anii ‘70 și ‘80 o trăisem semiconștient, ca într-o stare de hipnoză, înțelegând vag ceea ce se petrece cu mine, precum acel copil din *Amendament la instinctul proprietății* care pierde o minge în zăpadă în timpul celebrei ierni din ‘53. Și pierderea asta se constituie în „aventura conștiinței lui“, una dintre cele mai frumoase proze ale literaturii române, despre tulburarea reală a tatălui său, care nu înțelege cum poți să pierzi așa, pur și simplu, o minge în zăpadă.

Aveam 14 ani când am descoperit *Amendament*… O vârstă critică, la care nu-ți mai place nimic în literatură. Nu l-am înțeles foarte bine la vârsta aia, dar mi-a fost foarte clar că e o proză sinceră, scrisă cu sânge, cu miez. Și era o căldură extraordinară în prozele astea. Dacă la alți scriitori mă enerva preocuparea de a ocoli viața adevărată, la Nedelciu mă șoca și mă încânta decizia de a încorpora în textele lui lucruri care în mod normal nu pot fi spuse. Lucruri dintr-o realitate pe care o cunoșteam destul de bine, hipnotic, semiconștient, cum deja spuneam.

Inedite[20]

[20] În această secțiune au fost selectate texte recuperate de familie sau de prieteni din diverse surse (agende-jurnal, computerul lui Sorin, CD-uri, manuscrise, scanări), unele dintre ele apărute în anumite publicații (n. ed. – 2012).

Mitul poetului beţiv[21]

[21] Disertație, sesiunea iulie 2004, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, Facultatea de Științe Politice, masteratul de Antropologie și Dezvoltare Comunitară, coordonatori: Șerban Anghelescu și Vintilă Mihăilescu. Am considerat că tema disertației și maniera în care a fost scrisă, o combinație între limbajul specializat și stilul literar al lui Sorin Stoica, pe care chiar el și-l aproximase ca pe „un soi de antropologie corcită“, sînt argumente suficiente pentru includerea în acest volum (n. ed. – 2012).

Referat

Sorin Stoica adoptă o tehnică a incipitului minimalizant. Ideea disertației, spune autorul, a apărut grație hazardului în timp ce lucra la un proiect pe care l-a abandonat din cauza multiplelor dificultăți întâmpinate. Aproape imediat după declarația retorică de „neseriozitate“, Stoica ne invită la considerarea științifică a unei probleme grave. Există un mod ritual de integrare în societatea scriitorilor, anume comensalitatea alcoolică. Omul comun își reprezintă existența scriitorilor în afara unor tipare ale normalității. Devianța scriitorilor are o expresie vizibilă în excesul alcoolic. Reuniunile scriitoricești în spațiul cârciumii conferă un ritm social, o formă de activitate măsurabilă într-o profesiune greu de definit, de planificat, de normat. Scriitorul capătă o identitate prin stilul său de viață „intens ritualizat“, altminteri statutul său e precar. „Scriitorul nu are statut social. Poziția lui nu e consacrată. Mulți nici nu se legitimează ca scriitori, acest calificativ neavând niciun fel de recunoaștere oficială sau informală. Nu se prezintă ca atare și își declară doar platforma de oameni serioși, universitari etc. Oameni de prag care evită sau alunecă prin rețeaua de clasificări care fixează poziția sau starea culturală.“

Există totuși o Uniune a Scriitorilor care conferă burse și premii, ajutoare de boală și înmormântări gratuite pentru membrii ei. Scriitorul e, adeseori, posesorul unei legitimații, poate bea în restaurante speciale în care accesul, cel puțin

teoretic, era permis doar scriitorilor „cu certificat“. Profesiunea de scriitor, spre deosebire de cea de pictor, sculptor sau muzician, nu se învață în școli speciale probabil pentru că materia creației literare este limbajul natural. În consecință, nu există o diplomă universitară care să ateste calitatea de scriitor, iar aceasta indică absența unei corporații profesionale. Observăm că Sorin Stoica nu înregistrează decât un ideal viril al scriitorului, feminitatea e absentă. Eroismul viril al creatorului „deviant“ coincide, cred, cu imaginea oricărui tânăr „de cartier“. Excesele alcoolice și sexuale intră în panoplia eroului, fie el aheu, viking sau haiduc, scriitorul are însă privilegiul de a-și istorisi faptele dincolo de cercul său restrâns, pentru „eternitate“.

Boema literară are reguli și spații bine definite. Spre deosebire de liminalitatea inițiatică descrisă de Turner, poetul practică o liminalitate perpetuă, o asceză, de fapt. Absența averii este un certificat de noblețe pentru poet, spre deosebire de eroul războinic definit și prin posesiunea unui tezaur. În ultimă instanță, mitologia creației literare admite singurătatea, izolarea absolută ca motor propriu-zis al creației și existența cotidiană de grup. Fracturiștii susțin cu candoare instalarea fizică în situațiile extreme. „Fracturismul e să umbli beat, să fii laș, și slab, și murdar, mă rog, chestii… oboseală, muzică grunge, sictir, extazie. Și să trăiești cum scrii.“ Scriitorii „birocrați“ susțin că te poți instala mental în zonele extreme ducând altminteri o viață decentă.

Disertația lui Sorin Stoica, întemeiată pe interviuri, observație participantă, lecturi de antropologie, sociologie și teoria comunicării, scrisă alert, uneori sincopat, probează o disciplinare dificilă și lăudabilă a discursului din partea unui povestitor care e gata oricând să-și rupă lanțurile. Recomand

nota maximă, 10.

Șerban Anghelescu

Pretext

Lucrarea de față a apărut oarecum din întâmplare. O întâmplare pe care am să încerc să o povestesc. În urmă cu câțiva ani, am început la îndemnul lui Zoltán Rostás să realizez o istorie orală a Școlii de Literatură „Mihai Eminescu“. Un proiect care probabil nu se va finaliza niciodată. Urma să fie o cercetare în siajul celei făcute de Zoltán Rostás asupra Școlii Gusti. Însă, începând să fac interviuri cu scriitori, am constatat că această întreprindere e una extrem de dificilă. Una dintre dificultățile documentării consta în aceea că trebuia să cer scriitorilor fapte, iar nu opinii. Ei deja au scris despre acele lucruri și le e greu să le repovestească într-un alt context pentru un alt „utilizator“. Iar povestirea, nu mai trebuie să repet, este un mod activ al uitării. Poate de asta, în timpul interviului, Alexandru Săndulescu pur și simplu mi-a citit un capitol dintr-o carte a sa în care era vorba despre Școala de Literatură.

Alte probleme ar fi legate de limbaj, pentru că adesea în limbajul curent termeni precum „bețiv“, „alcoolic“ au justificate conotații peiorative. În lucrarea de față ele trebuie citite diferit, atribuindu-li-se un sens științific.

Asupra acestor dificultăți, cât și asupra strategiilor de interviu voi reveni cu alte ocazii. Deocamdată, important ar fi că am observat cum în discursul acestor scriitori reveneau cu obstinație referințele la performanțele bahice și sexuale ale unor Andrițoiu sau Labiș, de pildă. Iar în momentul în care Radu Cosașu mi-a spus că pe mulți dintre elevii școlii „George

Mărgărit“ i-a învățat să bea, mi-am dat seama că ceea ce mi se istorisea nu erau simple și irelevante povești alcoolice, ci chiar niște rituri de inițiere în toată regula, iar acele referințe bahice nu erau de fapt marginale, ci spuneau foarte mult despre scriitorul român. Nu cred că trebuie să demonstrez că apartenența la anumite grupuri literare depinde foarte mult de participarea la astfel de ritualuri alcoolice. Nu degeaba Georg Simmel vorbea despre sociologia prânzului. Cum, mâncând sau bând împreună cu cineva, fiziologia se transformă în sociologie. Maxima formă de solidaritate între doi bărbați heterosexuali fiind să ia masa împreună, devii membru al unei comunități atunci când ți se permite să prânzești fraternizând împreună cu membrii exponențiali ai grupului. Se va vedea asta din mărturia lui Sorin Preda, de exemplu, care povestește cum unchiul său, Marin Preda, încerca să-l introducă în lumea scriitoricească:

„Marin Preda mergea pe atunci în restaurante bune. De la Capșa în sus. Mergea la un restaurant patronat de frații Chivu. Primul restaurant particular din România anilor ‘69-‘70. Încă erau mandatari. Partidul avea grijă să păstreze o brumă de normalitate.

Marin Preda bea ocazional și organizat. Mese organizate la el acasă. Am stat la el acasă cât timp m-am pregătit să dau la facultate, eu picând primul an. Erau mese cu de toate. Veneau Păunescu, Jebeleanu, Simion. Mese de afaceri literare. El avea o vorbă. Nu am prieteni, doar prietenii literare. Îl interesa să aibă influență și viața scriitoricească să nu treacă pe lângă el. A refuzat funcții pentru că știa că asta înseamnă protocol, timp pierdut și obligații de partid. La masă de regulă invita și pe alții, lucru care mă flata și devenea mult mai interesant. Nu se bea mult. Era pe mâncare chestia. Se bea un pahar de vin după moda franțuzească. Discuții absolut încântătoare pentru un

provincial candidat la Filologie. Când l-am cunoscut pe Crohu mi se părea indecent să trăiască. Îl învățasem la școală, credeam că trăise undeva pe la începutul secolului. Marin Preda mă prezenta cu o perifrază–nepotul meu, Sorin, în care Crohmălniceanu are mare încredere. Se desolidariza cumva, sau evita chestiile convenționale. Pentru mine era o onoare să-l însoțesc. La marile beții nu am asistat decât o dată sau de două ori, când l-am prins troșcăit“.

Așadar, pe lângă ritul de integrare (trebuie amintit că și despre Tudor George un subiect intervievat își amintea că „avea în permanență un tiriplici după el care îi plătea consumația“), alcoolul are o anumită funcție, putând fi văzut și ca aliment totemic. În funcție de băutura consumată, se pot distinge triburi de scriitori. O altă presupoziție fiind aceea că, odată cu disoluția comunității tradiționale, producția identitară s-a transferat potrivit lui Claudette Lafaye în organizații și triburi (cf. Desmond Morris, 1999, Claudette Lafaye, 2001). Cârciuma e privilegiată și preferată de scriitorul român în perioada comunistă și în lipsa unor alte forme de coagulare socială. În comunism se poate vorbi despre un deficit organizațional. Erau aproape inexistente organizațiile care să scape de sub tutela statului. Cârciuma era aproape singura mai imprevizibilă, cu un statut aparte. Cum se vede și din exemplul cu Marin Preda, mesele, afacerile literare, cârciuma suplineau niște forme de organizare precară. În lipsa Școlii de Literatură, scriitorii tineri se adună la cârciumă în căutarea unui maestru. În lipsa altor forme de organizare se preferă cârciuma, restul instituțiilor fiind create de partid sau intens politizate. Ar mai fi de cercetat cât merit are partidul în alcoolizarea scriitorului pentru a-l anihila. A se vedea și mărturia lui Agopian despre cât îi este el de recunoscător lui Paleologu pentru că, refuzând să-l publice, a evitat transformarea lui prematură în alcoolic (*Academia*

Caţavencu, 2001). Relațiile cu puterea, îmbuibarea, manipularea prin îmbuibare și tocirea capacității critice vor fi discutate mai pe larg în această lucrare. Vilele de la Neptun sunt o creație tipic românească pe logica „Vă dăm gratuitate, ne dați glorie, legitimitate“.

Dan C. Mihăilescu propunea mai mult în glumă un fel de periodizare a istoriei în funcție de băutura preferată. Băutura devenea în formula lui Lévi-Strauss un aliment „nu bun de mâncat, ci bun de gândit“ (Lévi-Strauss, 1970). Un aliment totemic, așa cum spuneam. E de văzut că Păstorel, de exemplu, bea vin, Caragiale – bere, în anii comunismului se bea foarte multă tărie, iar fracturiștii fac în contemporaneitate un protest pentru legalizarea marijuanei. Vom discuta despre aceștia, în capitolul care le este dedicat, despre faptul că prejudecățile și legitimarea prin beție au un anumit efect de contrahalou, despre cum un atribut marginal devine dominant. Pentru a fi acceptați ca scriitori, înțeleg că trebuie să se alcoolizeze corespunzător. Un efect de conformare, pentru a fi percepuți ca scriitori. Dificultatea scriitorului de a se integra în concept. În mit. Și obligația de a bea.

Însă a bea e adesea doar un pretext pentru a fi împreună. Majoritatea acțiunilor grupale fiind pretexte de a fi împreună. Pretexte sacre, cum ar fi biserica, dacă preluăm ipoteza lui Durkheim unde ritualul e preeminent, pretexte gastronomice și pretexte care țin de munca în comun.

„În societatea noastră, aproape toată lumea mănâncă de trei ori pe zi, luând una din mese în jurul amiezii. Indivizii care nu practică acest obicei sunt considerați bizari. Un asemenea consens în comportament și în opinie constituie un model cultural.“ (Linton, 1968, p. 61)

Sigur că un asemenea decupaj al realității precum cel propus de lucrarea de față e deopotrivă riscant, cât și nedrept.

Să tratezi scriitorul doar în calitatea sa de băutor presupune poate să-l desființezi, să alegi o particularitate aparent nesemnificativă a personalității sale și în jurul ei să construiești un întreg eșafodaj teoretic. Chiar intervievaților le-am spus atunci când am intrat în contact cu ei că intenționez să fac o lucrare despre scriitori ca grup social, un ambalaj neutru pentru intențiile mele. Iar din istoria orală am păstrat doar ceea ce mă interesa pe mine, balastul aferent fiind prețul plătit pentru a putea ajunge la informațiile care priveau tema cercetată. Ar mai trebui vorbit și despre ceea ce e semnificativ și ce nu. Despre faptul că nu există teme mari și minore, doar cercetători inventivi și alții plictisitori. Despre conceptul de micuțism propus de Irina Nicolau și Aurora Liiceanu (*Observator cultural*, nr. 12). Despre cum un obiect aparent neimportant poate deveni analog canoei trobriandeze a lui Malinovski, o metonimie în care putem regăsi comprimată întreaga noastră cultură. Nu există inocență a unui obiect, fiecare fiind purtător de semnificație.

Sau, cum spune Burdeau, „Meniul unui banchet va servi mai bine la cunoașterea problemelor umane decât descrierea evenimentelor de război, o carte de bucate mai bine decât un set de hârtii diplomatice, iar statistica produselor alimentare mai mult decât povestea intrigilor de curte“ (Burdeau apud Văduva, 1996, p. 12).

Întrebarea de plecare ar fi trebuit să fie dacă într-adevăr scriitorul român e bețiv, dacă în comparație cu alte categorii profesionale, să zicem, consumul de alcool e mai ridicat sau nu în cazul lui. Dacă nu cumva este vorba despre un mit, mulți fiind oameni cumpătați, niște funcționari ai scrisului. De altfel, Edgar Allan Poe a demontat încă din secolul XIX tot acest mit al inspirației descriind modul în care a elaborat poezia sa celebră *Corbul*. Poe explică acolo că foarte puțin din creația sa e rod al

întâmplării, al inspirației și mai degrabă al matematizării scrisului și, de asemeni, consecință a acribiei. Inspirația nefiind altceva decât un mit romantic susținând că băutura cheamă puterea de a scrie și că nu se poate elabora un text decât ca urmare a dereglării tuturor simțurilor, astfel ajungându-se la un adevăr niciodată formulat prea clar (Poe, 1970).

Adică scriitorul român nu bea pentru a putea scrie, ci pentru a putea socializa. De altfel, încă de la Herseni se poate vedea că până și în satul românesc „cârciuma lui Jurcovan din Drăguș nu e un local de desfrâu și rătăcire, ci o unitate socială care răspunde unor nevoi din cele mai sănătoase, la ea participând în chip diferit mai toți drăgușenii“ (Herseni, 1944, p. 85).

Probabil statisticile într-un asemenea studiu ar fi aproape irelevante, sau imposibil de realizat. Sigura soluție fiind cercetarea de tip calitativ. Folclorul care circulă cu privire la alcoolizarea scriitorului român e și el semnificativ. Circulă foarte multe legende despre Marin Preda, de pildă, mituri chiar cu o structură aproximativ identică, în care în ultima parte a vieții își începea ziua cu o sticlă de whisky. Vom vedea cum aceste legende au o funcție explicativă. Atribuirea statutului de bețiv pentru scriitor are o funcție explicativă. Diferenței, devianței lui trebuie să i se dea un sens cumva. Cel mai simplu printr-o etichetare, prin tipizare. Cum spune Mary Douglas, noi schematizăm ca receptori. „Într-un iureș de percepții mereu schimbătoare, noi construim o lume stabilă ale cărei obiecte au formă recognoscibilă, au un loc bine stabilit și sunt permanente. Etichetăm, construim tipare. Odată etichetate, obiectele pot fi mai ușor depistate. (Douglas, 1970, p. 124) Sau cum spune Benveniste. A învăța numele unui lucru înseamnă să înveți cum să obții acel lucru. Pentru dezordinea scriitorului nu există tipare. Această dezordine nu poate fi încadrată

undeva. De asta ea e periculoasă.

Totuși, există o permanentă nevoie de diferență. Omul a căutat mereu diferența.

„Omul modern și-a schimbat mijloacele, dar nu și obiectivele. A părăsit calea fiarelor, preferând rațiunea intuiției. Însă caută să iasă mereu din temnița neîncăpătoare care îi limitează capacitățile spirituale și intelectuale. Omul diferit e chemat în ajutor ca să dărâme zidurile și să arunce o punte între rațiunea umană și cea universală.“ (Lucian Boia, 2003)

Excesul mai poate fi explicat și prin faptul că munca scriitorului fiind una izolantă cere, în compensație, un exces de sociabilitate. Referitor la „singurătate ca blestem al scriitorului“, acesta e un loc comun care revine în majoritatea discursurilor celor care scriu, Talcott Parsons spunând că „trăim într-o societate mai mult asociațională decât solidară“. (Parsons apud Alexander & Seidman, 2001, p. 228) Este vorba despre lipsa comunității pe care o resimte scriitorul.

De fapt, ce au în comun oamenii, afară de faptul că toți mănâncă și beau? Observând la un scriitor doar beția, omul comun realizează o analogie care îi admite scriitorului statutul de om. Poetul e, cel puțin în ce privește reprezentările despre el produse de omul comun, o ființă de interval, o ființă poluantă aproape, greu de înțeles, de fixat într-o structură a lumii, într-o imagine stereotipă. Cititorului i se pare nepotrivit ca scriitorul să fie un om cu o viață banală. De aici nevoia de a accentua chiar fiziologic diferența.

De obicei, în percepția omului comun scrisul e foarte diferit de realitate. O compunere școlară nu trebuie să descrie realitatea, ci să imite, să pastișeze alte texte oficiale, consacrate.

Experimentul de creativitate inițiat de Zaica dovedește cum copiii nu descriu realitatea, ci restituie alte texte. Preiau metafore, clișee. Copiii găsesc vulgar textul în priză directă cu

realitatea. Textul trebuie să aibă autonomie față de realitate. Și, dacă scrisul e *Altceva,* atunci și cel care scrie trebuie să fie *Altfel* pentru omul comun.

Dacă ești diferit ești automat și inferior și poți fi depreciat printr-o etichetă înjositoare. A se vedea cum majoritatea alogenilor primesc etichete înjositoare.

Eminescu taie lemne. Este o propoziție ridicolă tocmai pentru că nu prea ni-l putem închipui pe Eminescu practicând o îndeletnicire obișnuită. El e altceva. In-uman.

Nichita – „Poetul ca și soldatul nu are viață personală.“ (Stănescu, 1988, p. 46)

Scriitorul e un tablou, nu o ființă reală. Nu are corp, de aceea și poate bea oricât. Decorporalizat. Fiziologie arbitrară.

Cum spun Berger & Luckmann, celălalt devine real doar într-o întâlnire față în față. Până atunci îl tipizez – înalt, bețiv, jovial. Oamenii cunosc puțini scriitori sau deloc și atunci operează miturile. Scriitorii au o activitate obscură, ciudată, așadar suspectă. Și ceva trebuie să le explice devianța. Scrisul e în sine deviant. Dacă e să credem ce spun Wellek & Warren, e o compensare a unei infirmități de natură socială sau fiziologică. Dar important e că acest tip de devianță e necunoscut omului comun. Atunci etichetarea apelează la un simptom familiar care e beția. Pentru că se știe că aceste tipizări sunt tot mai vagi atunci când dispare situația față în față. (Wellek & Warren, 1968, p. 35)

„Acțiunile oamenilor sunt influențate mai mult de reprezentări decât de date obiective. Oamenii acționează în funcție de ceea ce cred ei că sunt.“ (Berger & Luckmann, 1999)

Apoi apare și problema statutului. Nu se știe foarte clar cine are dreptul să declare că este scriitor. E vorba despre o anume eterogenitate a definiției. Nimeni nu știe cu exactitate ce trebuie să facă un scriitor, cum trebuie să se comporte. Lipsa

programului este iarăși un fapt deviant într-o lume tot mai riguros organizată. Așa cum spune Ivan Illich, chiar școala ca organizație are funcția de a păstra status quo-ul prin stabilirea unui program pentru guvernați. De aici nu rămâi neapărat cu niște cunoștințe, ci cu ideea de program care trebuie respectat. Scrisul e o activitate care nu poate fi prea clar planificată, normată, programată. Scriitorul are un cu totul alt sens al timpului. Nu există *loisir*. Lucrează la foc continuu. Pentru că nu există doar redactare, ci și documentare. (Illich, 1968)

La unii scriitori chiar se spune că transformă beția în profesiune. Merg, ca Virgil Mazilescu, la cârciumă precum la fabrică. Legendele spun că Virgil Mazilescu lucra la *România literară* și timpul dedicat restaurantului era mult mai consistent decât cel pe care îl petrecea în redacție. De altfel, în folclor se spune cumva conspirativ între poeții bețivi că „Noi mergem la muncă“. Eufemismul care întotdeauna a încercat să ascundă. Să găsească un pretext ritual plăcerii de a bea. În afară de asta, „la muncă“ presupune și altceva. Că beția este activitate în sine. Chiar dacă din start băutul presupune o nonactivitate. Scriitorul nu poate accepta că e o ființă pasivă care acționează predominant textual și de aceea încearcă să transfere unei nonactivități calitățile unei munci fizice epuizante.

Nu se poate spune clar dacă scrisul e o profesiune. De asta la scriitor există cel puțin o dublă definire, oricum, o ambiguitate a definirii. Prin scris, prin faptul că scrie, cât și prin stilul de viață. Putem presupune că dacă activitatea e superficial normată (chiar dacă există tabieturi ale scrisului dintre cele mai ciudate, Jarry se agăța în cuier pentru a-i veni inspirația, Mark Twain nu putea scrie fără o perioadă pregătitoare petrecută la orizontală în pat), toate acestea sunt de natură psihologică individuală, iar nu socială. Și atunci prin supralicitare compensatorie stilul de viață devine intens

ritualizat pentru a-i da o identitate scriitorului. De menționat și accentuarea excesului în modul de viață la Kerouac, Ferlinghetti. Supralicitat ostentativ pentru a se delimita, pentru a-și crea o identitate.

„Medicina e soția mea legitimă. Literatura e amanta mea.“ (Cehov)

Nu există diplome care să ateste statutul de scriitori. Școala de Literatură a fost în chiar opinia absolvenților ei un eșec lamentabil. De asta nu se poate spune că a produs autori, a constituit doar un soi de inginerie socială perversă care a permis unor mediocrități să se legitimeze.

„Elevii erau recrutați din toate categoriile. Oameni ai muncii. Mare parte din cei 60-70 din promoție erau muncitori de o izbitoare și explicabilă incultură. Vârste foarte variate, între 16 și 35 de ani. Ce fel de cursuri se puteau face cu această comunitate eterogenă formată din foști responsabili cu gazeta de perete, activiști sindicali și de partid? Erau de un semidoctism agresiv. Unii aveau nevoie de clasele primare. Puțini înțelegeau prelegerile universitare.“ (Alexandru Săndulescu)

Criteriile de selecție erau extrem de neclare. Nu afirmative, ci negative. De exemplu, să nu fie fiu de chiabur, să nu fie cosmopolit.

Statutul, precaritatea sa poate fi demonstrată și prin următorul exemplu, cumva anecdotic. Soția lui Lucian Dan Teodorovici a aflat despre acesta că ar fi prozator abia după ce s-au căsătorit. Un alt argument ar fi cel economic. Faptul că nu se plătesc drepturile de autor, sau acestea sunt infime. Promovarea este ca și inexistentă. Într-o carte precum *Omul secolului XX*, scriitorul lipsește dintre personaje, în detrimentul starului și al intelectualului, care sunt mai integrați sistemului, mai puțin subversivi. (Frevert & Haupt, 2002)

„Pentru a-i plăti un salariu fix unui scriitor, acesta trebuie să-și dovedească talentul. Dar din clipa în care el obține acest salariu, nu ar mai avea nevoie să dovedească nimic, deci nu ar mai scrie.“ (Nikita Hrușciov)

Spuneam că din *Omul secolului XX* poeții lipsesc. Doar intelectualii care, fiind angrenați sistemului, nu au un potențial subversiv. Fiindcă întotdeauna cuvintele au fost niște unelte pe care și le confecționează omul pentru a face față realității. Poetul e integrat conceptului de intelectual. Aliat sistemului. Intelectual sună mai mult a funcționar. Nu subminează, ci consolidează societatea.

E, desigur, aici o privire puțin catastrofică. Beția-subversivitate ținută sub control. Poetul e periculos pentru regim și invidiat de guvernanți pentru că nu-i pot fi confiscate mijloacele de producție. Invidiat de orice guvernant. Are acces la o realitate pentru care guvernantului îi trebuie instituții. Scriitorul e o instituție. Acces, privire proaspătă asupra realității.

E o situație profund diferită față de ceea ce se întâmpla până în 1989, când scriitorii se bucurau de un cu totul alt statut. Despre Marin Preda se povestește chiar că vorbea de la egal la egal cu Nicolae Ceaușescu, amenințând chiar cu sinuciderea în cazul în care se reintroduce realismul socialist.

„Marin Preda a fost la Ceaușescu să-i dea casă și-n loc să aibă un schimb de vorbe mai umane, ăla a fost oficial, să-i dați tovarășului Preda o casă! Nu pricepea, nu poate să fie om, să discute de la egal la egal, ca între țărani? Ce mai e nou pe ogorul literaturii? A mai plouat? Era dezamăgit. Pentru el, Ceaușescu era tot un țăran. Era de-al lui. Și-atunci a descoperit că nici vorbă să fie așa cu Ceaușescu. El era foarte dezamăgit de evoluția țăranului. Nu înțelegea cum bunul-simț țărănesc să alimenteze un sistem represiv.“ (Sorin Preda)

Am încercat să intervievez oameni care au făcut parte din grupuri literare diverse, de la Școala de Literatură, cum aminteam, până la grupul lui Cornel Mihai Ionescu, optzeciști și fracturiști. Multe dintre acestea nu au fost neapărat niște interviuri propriu-zise, ci mai mult niște discuții întâmplătoare despre care retroactiv am descoperit că îmi aduceau informații referitoare la tema pe care o studiem. Semnificativ mi se pare că se discută atât de mult despre băutură.

Despre documentarea aparent nonconformistă și putând fi taxată cu acuze că ar fi nespecializată pot spune, pe urmele lui Petru Iluț, că „realitatea e direct accesibilă, nu presupune aparate sau instalații specifice pentru a înregistra stări caracteristici, procese“. Trăind pur și simplu, ne documentăm pentru a reuși să supraviețuim. „Actorii cotidieni sunt experți în spațiul lor de muncă și de viață.“ Observația nespecializată ne e caracteristică, observăm oricât și oricând.

„În câmpul lor de competență, oamenii se comportă ca niște mici oameni de știință.“ (Petru Iluț)

Pentru un antropolog al cotidianului, simplul fapt că trăiește e un prilej de documentare, observăm nesistematic, dar specializat, la orice oră a vieții noastre. Participând la unele escapade bahice, m-am documentat asemeni lui Castañeda, care a luat halucinogene alături de localnici.

Antropologia de azi se confruntă, în opinia majorității specialiștilor, cu problema dispariției exoticului. Și atunci se mulțumește cu studierea sau a unor mici enclave de realitate care pentru privirea sociologului devin inaccesibile, sau cu plonjarea în unele teritorii interdisciplinare care propun un decupaj original al societății, de exemplu antropologia sportului, a corpului. Noutatea aici nu mai constă în diferențele pe care aceste zone le au față de societatea modernă, ci în felul de a privi, în tipul cu totul nou de abordare. Tehnicile de

defamiliarizare îți permit să studiezi o comunitate contemporană la fel cum ai studia tribul Bororo.

Voi încerca să numesc acest tip de înțelegere a realității „arheologie anticipativă“ .

Un punct important al lucrării va fi interpretarea beției prin conceptul de stare de liminalitate propus de Turner pentru a înțelege *unde se află* scriitorul. Și de antistructură. Cârciuma fiind un astfel de tărâm magic, de spațiu liminal prin excelență. Relatări despre localul numit „Singapore“ frecventat de Pucă, Pâcă & co, despre Casa Scriitorilor de la Mogoșoaia, despre garsoniera lui Gheorghe Iova ne vor convinge de validitatea aserțiunii. Are un rol dominant aici și convingerea scriitorilor că ei sunt niște persoane liminale cu atribute ambigue. Scriitorul nu are statut social. Poziția lui nu e consacrată. Mulți nici nu se legitimează ca scriitori, acest calificativ neavând niciun fel de recunoaștere oficială sau informală. Nu se prezintă ca atare, ci își declară doar platforma de oameni serioși, universitari etc. Oameni de prag care „evită sau alunecă prin rețeaua de clasificări care fixează poziția sau starea în câmpul cultural“.

Important mi se pare totuși că până și un boem extrem de fervent precum Tudor George și-a pus problema teoretizării boemei, problema punerii în ecuație a actelor sale.

„Mulți bețivani au împărtășit pământul înmulțindu-se foarte această breaslă, dar niciunuia nu i-a venit încă în minte până acum să încerce măcar a cuprinde chipurile și complicatele schisme ale beției, necum să îndrăznească a le legifera sau a strânge la un loc fermecătoarele apucături și precepte.“ (Tudor George, 1993, p. 7)

Nevoia de mituri și rituri în contemporaneitate

Voi încerca, printr-o scurtă paranteză, să îmi explic mai bine demersul. Prima problemă pe care am s-o discut în lucrarea de față e că de foarte multe ori folosim abuziv termenul de „ritual“ pentru un amestec extrem de eterogen de fapte sociale. Ar trebui analizate chiar acrobațiile intelectuale ale antropologilor care încearcă să identifice anumite comportamente rituale profane în aproape orice activitate umană care implică repetitivitate, un oarecare grad de elaborare și dramatizare.

Totuși, această tendință de a încărca cu un anume sens ritual cea mai banală activitate produsă de om ar presupune că există o reală nevoie de mit și rit. Nu neapărat o nevoie a antropologului care bineînțeles că încearcă și el să modifice realitatea pentru a nu-și pierde obiectul muncii, ci, mai ales, o nevoie specific umană, o nevoie dintre cele mai sănătoase de a găsi comportamentului trivial, cotidian o anumită întemeiere simbolică. Omul e un animal care povestește. Încearcă să trăiască viața în așa fel încât ea să poată fi povestită. Sau omul încearcă să încadreze ceea ce trăiește într-un fapt arhetip. Voi începe printr-un exemplu cât se poate de banal. Despre cum poți retrăi un banc.

„Mai întâi bancul e bine să vi-l spun. Ca să fie clar despre ce vorbim.

Personajele sunt doi bețivi. Unul se ridică de la masă, se-

ndreaptă spre un polițist și-l întreabă dacă tramvaiul 21 mai trece pe-acolo. Mai trece, află. Hai, atunci să mai luăm una mică. Scena se repetă de încă 2-3 ori. Când, în sfârșit, află că tramvaiul nu mai trece, bețivul își strigă amicul, hai, măi, Mitică, hai că putem să traversăm.

Tot așa eram și eu de curând într-o stație și un moș mai repezit și aiurit vine la mine să mă-ntrebe dacă se vede ceva venind. Vreo mașină, ceva. Ninge, fulgi mici, înghețați, care-ți intră în ochi și, într-adevăr, privirea nu bate prea departe. Întrebarea lui e, în afara oricărui dubiu, justificată.

I-am spus omului că nu se vede nimic. Într-adevăr, nu se vedea. Sunt o ființă morală. Cum aș fi putut să-l mint? Nu se vede, a făcut el euforic. Și-a trântit niște ochelari cu ramă neagră, groasă pe nas și s-a repezit odată-n stradă că, într-o fracțiune de secundă, mi s-a perindat prin minte bancul pe care tocmai vi-l spusei. Un déja-vu răscolitor, ce să ne mai dăm pe după cireș.

Sigur, autobuze nu treceau, dar mașini vâjâiau în prostie și-am presupus că într-o clipă mi-l va lua în bot pe moșulică al meu. Și io eram autorul moral al accidentului. Io-i dădusem de înțeles că nu e niciun pericol dacă o ia așa de-a dreptul peste bulevard, ca și când ar fi traversat sufrageria cu pliciul să sleiască vreo muscă impertinentă. Până la urmă vă dați seama că n-a traversat. Doar s-a uitat așa să vadă, mint sau nu? Probabil era obișnuit să fie luat peste picior, să primească o informație falsificată.

E greu de povestit. Nu știu dacă ați înțeles. Nici io n-am înțeles prea limpede. Așa c-or să urmeze și niscai paragrafe analitice.

Până la urmă, vinovată e mintea noastră care crede că toate poveștile astea sunt repetabile. Exemplul meu nu e singular. Vedem o poveste la cinematograf, după care încercăm să ne

încadrăm și noi în acel script. Istoria se repetă, cam asta ar fi teza.

Tot efortul nostru e să ne găsim locul într-un script preexistent și să vedem lumea ca pe o poveste. Încercăm să ne convingem că lumea poate fi povestită, poate fi ordonată epic. Tot ce trăim noi a fost scris de altcineva mai demult și nu ne rămâne decât să ne conformăm, să recunoaștem în semnele lumii povestea în care suntem protagoniști.

Poate asta să fie explicația. Adică ăsta e textul destinat nouă.

Mamă, ca-n filme, zicem când vedem ceva ce iese din cotidian. Ne bucurăm când ficțiunea capătă corporalitate. Ne bucurăm că ficțiunea nu există doar acolo, pe hârtie.

Noi interpretăm absolut tot ce trăim prin intermediul poveștilor din cărți. Sau al bancurilor și al miturilor, ca să revenim la cazul concret. Iar dacă nu mai citim, dacă nu mai avem mituri, nici n-o să mai putem interpreta.“

Acum, revenind la situația noastră, cazurile antropologilor care au falsificat realitatea din necesități pragmatice care țineau de o anumită idee care trebuia demonstrată sau infirmată sunt cunoscute. Prima trimitere bibliografică ar fi François Revel care, analizând cazul ideologiilor pe care le consideră în sine „mașini de triat informația“, amintește și de antropologii care au născocit că în Tahiti nu existau clase politice și nici războaie (Revel, 1999, p. 86). Totuși, alți călători au demonstrat că acolo se practica infanticidul. Tahitianul nu era prezentat așa cum e, ci așa cum ar fi trebuit să fie. Imaginea reală era înlocuită de cea „bunului sălbatic“. Cu scopul ca acele cuvinte să cheme realitatea. Principala piedică în calea transmiterii fără bruiaje a informației era chiar cel care mergea pe teren și ar fi trebuit să redea fidel ce se întâmplă.

Oricum, chiar capacitatea noastră de a afirma mereu adevărul poate fi pusă sub semnul întrebării de Escarpit, care

dovedește că ideologia literei e una fixată social. „Litera e un obiect modelat de către societate, modelat de o seamă de situații istorice, încărcat de conotații colective.“ (Escarpit, 1980, p. 121) De asta, uneori, minciuna poate fi acceptată social, în opinia lui J.A. Barnes. Suntem socializați în minciună. Povestea lui Moș Crăciun demonstrează, după Barnes, că devenim morali datorită unei minciuni. (Barnes, 1999, p. 53)

Radcliffe-Brown spune că ritualul „oferă o valoare rituală obiectelor și evenimentelor care sunt obiecte ale unui interes comun“ (Radcliffe-Brown, 1999, p. 141). Pentru a ne înțelege avem, așadar, nevoie de ritualuri. O punere de acord asupra unor obiecte de interes pentru comunitate. Găsirea unor elemente comune de gândire. „Comunitățile imaginate“ ale lui Benedict Anderson exact pe asta se bazează. (Anderson, 2000)

Nu știu câtă actualitate mai are azi afirmația lui Eric Wolf care povestea cum, în comunitățile țărănești, oamenii trebuie să depindă adesea unii de alții, „chiar și pentru acea semnificație a continuității care face viața imprevizibilă și totuși așa de plină de sens“ (Wolf, 2001, p. 12). De asta, voi încerca să demonstrez că nu mai depindem unii de alții, că interacționăm superficial, trăim în triburi pentru care teritoriul nu mai contează. Chiar Singapore, Grădinița sunt spații provizorii în care se adună un trib de scriitori.

De multe ori, așa cum arată Monique Segré, oamenii nici măcar nu-și mai dau seama că efectuează sau că iau parte la un ritual. (Segré, 1999, p. 97) Participă sau performează. Aici poate interveni originalitatea antropologului care să dea un nume unui fapt social deocamdată ambiguu. Cine definește stăpânește, după cum credeau Berger & Luckman. (Berger & Luckman, 1999) După Nietzsche, originalitatea înseamnă să vezi ceva ce încă nu are un nume, ce nu poate fi numit, deși se află sub ochii tuturor. Pentru a vedea, ai nevoie de un nume

pentru acel ceva. (Nietzsche apud Laplantine, 2000)

După Laplantine, privirea remodelează. Deformează. (Laplantine, 2000) Dacă e să acceptăm ipotezele Școlii de la Frankfurt, scopul e unul ideologic.

Antropologul nu acceptă să se autodistrugă. Asta ar trebui să o fixăm ca o concluzie parțială.

Pentru Monique Segré, societățile contemporane nu au distrus vechile forme de organizare, ci „le-au readaptat, le-au modificat“ și poate le-au flexibilizat. (Segré, 1999, p. 46)

Lumea noastră are nevoie de mituri și rituri pentru a încărca cu sens viața care n-a putut fi trăită niciodată strict rațional. Raționalitatea extremă, realismul împins spre fanatism devine aproape halucinatoriu, cu accente suprarealiste. Putem cita aici obsesia lui Vintilă Mihăilescu, care nu poate concepe știință socială care să eludeze problema iubirii și a morții. (Mihăilescu, 1998)

Există o anume nevoie de irațional. Realismul extrem devine halucinant. Tot Revel arată că, dacă trăim înconjurați de obiecte tehnologice de care ne folosim permanent, care ne-au devenit indispensabile, nu înseamnă că trăim și științific. (Revel, 1999, p. 15)

Indivizii încearcă să dea un sens vieții lor și se întorc la explicații din trecut, aici apărând problema stereotipiilor culturale. Nu putem înțelege ceva decât vorbind despre acel ceva. Idee pe care se bazează și psihoterapia narativă.

Chiar ideea aceasta referitoare la prezența narațiunii în psihoterapie, mitul fiind o narațiune, demonstrează că poveștile au devenit excepții, practicate doar într-un cadru specializat, enclavizat, ceremonializat. Nu mai sunt parte a vieții, ci ruptură. Totuși, e nevoie de ele. De aici și căutarea lor disperată în postmodernismul definit de Lyotard ca însemnând sfârșitul metanarațiunilor. (Lyotard apud Alexander & Seidman, 2001, p.

271)

„Ei vorbesc despre viață / despre viață așa în general / Chiar și alcoolicii tineri se exprimă cu o responsabilitate caldă și cu o uimitoare maturitate.“ (Ion Mureșan)

„Omul e un animal ritual. Dacă suprimi o formă a ritului, el va apărea sub o altă formă.“ (Mary Douglas, 2002, p. 64)

Pentru a confirma ipoteza lui Mary Douglas, m-am gândit la o comparație între satul tradițional și organizațiile contemporane.

Ca să înțelegem organizațiile, trebuie să le privim ca pe niște sate. Sau, mă rog, renunțând la tonul sentențios, e și aceasta o variantă. E de ajuns să vedem că în orice organizație există un fel de „Poiană a lui Iocan“, unde membrii se strâng pentru a sta de vorbă. Pe culoar, lângă un calorifer. Membrii unui trib se strângeau la povești în jurul focului, oamenii de azi caută tot o sursă de căldură. În unele organizații, acest spațiu e amenajat special pentru a favoriza interacțiunile dintre membri. Pentru că ei simt nevoia aceasta.

De menționat că studenții dintr-o universitate franceză au făcut grevă pentru a fi montate niște scaune pe culoare. Există și alte asemănări. „Ulița“, de pildă, poate fi înlocuită de culoarul pe care ieși la o țigară precum Moromete pentru a sta de vorbă cu trecătorii. Smerenia cu care un țăran mergea la primărie poate fi regăsită la studenții care merg la Decanat. Centrul energetic al facultății e, desigur, cârciuma. Calitatea unei instituții depinde de cârciumă.

Mai există și alte personaje rurale, nebunul, curva satului, țața. Și, dacă această structură s-a păstrat, mai mult sau mai puțin viciat, e de văzut cum au evoluat miturile și riturile moderne elaborate de acești oameni.

Am analizat cazul organizațiilor plecând de la ideea pe care tot Mary Douglas o propune, cum că avem nevoie de mit pentru

a personaliza.

„Organizațiile au o personalitate fictivă, dată de actele juridice, dar asta nu le atribuie și o încărcătură emoțională.“ (Mary Douglas, 2002, p. 76)

În organizații, importantă e câștigarea atașamentului oamenilor. Până la urmă, un scop pragmatic în ceremonializarea organizațiilor.

Omul de azi e om organizațional, de asta propun să ne îndreptăm atenția îndeosebi către organizații. Nu prea mai există social în afara organizațiilor. De asta și scriitorul are dificultăți de adaptare, azi fiind prin excelență o ființă non-organizațională. Ieșirea din viața organizațională coincide adesea cu ieșirea din viața socială. Claudette Lafaye vorbește despre faptul că organizațiile au prosperat pe disoluția comunității. Este vorba despre o migrație a proceselor de afirmare identitară venită din faptul că nu mai există comunitate. (Lafaye, 2000)

Oamenii trebuie să aibă o concepție omogenă asupra instituției din care fac parte, altfel viața în comun ar fi o utopie. Trebuie creat un tip de memorie grupală, un soi de minte colectivă. Miturile sunt fixate de manager, dar și reacția membrilor organizaționali poate duce la crearea unor mituri defensive.

Tot miturile servesc aici la menținerea ordinii, iar asta se realizează, după Claude Rivière, prin socializare, iar nu prin constrângere. Înveți ce se cade și ce nu. Printre funcțiile stabilite de Rivière pentru mit se regăsește și cea social-politică. Funcție care legitimează o ordine socială. (Rivière, 1999)

Adesea, ritualul este o punere la punct a novicelui. Etnologul Șerban Anghelescu povestea că a asistat la un ritual la care erau supuși nou-veniții dintr-o universitate din Franța. Aceștia erau degradați informal, bătuți în camerele de cămin cu

ouă, suc de roșii, făină, acoperiți astfel cu o pastă informă care evoca, voit sau nu, haosul primordial. De aici înainte, noul membru trebuia să devină un om nou. Să se lepede de vechea identitate și să se lase transformat.

Un alt exemplu de ridiculizare informală îmi povestea un muncitor care spunea că l-a trimis tot pe un nou-venit să aducă un camion de ouă în vrac. Traducând jargonul, însemna că ouăle trebuiau încărcate cu lopata.

Sau un alt caz ar fi ridiculizarea practicată de copii, care îi obligă pe alții mai mici să meargă la magazin să cumpere doi metri de cașcaval.

Orice grup uman, spune Herseni, are astfel de norme, chiar și cetele de copii își stabilesc norme după care funcționează și, implicit, elaborează anumite ritualuri pentru a admite nou-veniții. De exemplu, în Breaza-Prahova mi s-a povestit de către localnicul Cristian Cotruț că există adesea conflicte între „bucureșteni“ și „autohtoni“ cu privire la regulile jocului de fotbal. Indivizii de aici se strâng să joace fotbal duminica la școala din localitate și adesea apar conflicte legate, de exemplu, de regula care funcționează în Breaza, conform căreia la trei cornere obținute se acordă câte un penalty. Sau, pe scurt: „La trei cornere, unșpe metri“. Brezenii devin extrem de violenți în cazul nerespectării regulamentului impus de ei. „N-au venit ăștia să ne învețe pe noi fotbal! Dacă vin aici, să joace cum știm noi!“

„Putem detecta într-o organizație chiar un început de religie. Un rudiment.

De exemplu, la Fabrica de Hârtie din Bușteni, muncitorul Radu Conciu îmi povestea că, după ce fabrica a fost cumpărată de un investitor străin, se zvonise că acesta stă și îi supraveghează pe muncitori de undeva dintr-un turn aflat în afara fabricii. Îi supraveghează cu un binoclu ultraperformant

și, cum de acolo din turn curtea fabricii se vede ca în palmă, rezultă că acel investitor știe absolut totul despre ei. Îi are la mână. De fapt, nimeni nu îl văzuse vreodată pe acel investitor, ipotezele cu privire la originea sa difereau, unii spuneau că e brazilian, alții american, cert e că absolut toți își ajustau comportamentul ca și cum ar fi fost permanent supravegheați. Deveniseră dintr-odată morali. Se comportau ca și cum erau extrem de preocupați de munca lor, își ajutau colegii și, demn de reținut, nu mai beau în curtea fabricii. Mergeau cu o sticlă de rachiu undeva într-un canal, unde ochiul vigilent al investitorului nu putea să ajungă.

Pe scurt, cum am mai spus, deveniseră morali. Și, alt fapt important, nimeni nu a cutezat vreodată să meargă în acel turn să vadă dacă existența acelui investitor e fabulație sau nu. Mă gândeam că putem asemui această situație cu ce se întâmpla în Grecia antică, unde, la fel, nimeni n-a cutezat să meargă în Olimp să verifice dacă zeii există sau nu.“

Un alt exemplu mi-a fost relatat despre un poet care, după un ritual extrem de precis, se așeza în cadrul ușii de la restaurantul Muzeului Literaturii Române, striga numele lui Nichita Stănescu, ca și cum l-ar fi invocat, și aștepta să apară.

Alt exemplu: există un restaurant în Piața Romană unde la masa la care stătea pictorul Piliuță nu se mai așază acum nimeni. Nu știu dacă analogia are susținere, dar sunt zone unde la masa care urmează după o înmormântare un scaun se păstrează special pentru mort și rămâne neocupat pe tot parcursul ceremoniei. (Văduva, 1996, p. 196)

Schema evoluționistă a lui Frazer „magie–religie–știință“ poate fi demontată de exemplele dinainte. Există suficiente practici magice sau care evocă magia în societatea de azi. Practici asimilabile magiei, în special la jucătorii de fotbal care se închină când intră pe teren ca niște habotnici. Sau

superstițiile lor analizate de Desmond Morris. (Morris, 1999)

Sigur, aici avem de-a face cu un sens extins al mitului și chiar al religiei. Așa că ar fi timpul să dăm o definiție a mitului.

Acesta ar fi o poveste bazată pe evenimente adevărate, poveste care poate fi manipulată pentru a impune grupului anumite norme și comportamente. Multe dintre aceste istorii sunt contrafăcute, transformate în miturile fondatoare de care depinde o comunitate, în cazul nostru una scriitoricească. Se știe că istoria e făcută de către cei care o scriu, nu de cei care o trăiesc.

Esențial pentru o legendă este potențialul explicativ. Ea aduce la cunoștința oamenilor cum a apărut o realitate. Legendele nu trebuie să fie veridice. Și, oricum, Mircea Nedelciu a încercat de mai mult timp să probeze că povestea ar fi un mod activ al uitării. Povestind, uiți faptul brut, iar ceea ce rămâne sunt doar cuvintele în care tu ai îngropat faptul respectiv. (Nedelciu, 1984, p. 199)

Există anumite povești pe care membrii unei familii le tot repetă atunci când se așază la masă împreună sau atunci când un nou-venit e introdus în familie. El trebuie pus la punct, informat despre miturile fondatoare ale familiei. Trebuie socializat în cultura respectivei familii. La fel stau lucrurile și în mediile scriitoricești. Sunt anumite secrete, povești care sunt aduse treptat la cunoștința noului-venit, în special când se hotărăște că acesta „merită“ să afle acele povești. A asculta povești e un drept pe care ți-l câștigi. Chiar în cele mai bizare medii pot fi identificate mituri fondatoare.

Dacă i-am considera pe cei care mănâncă ciorbă de burtă ca formând o comunitate, a „ciorbarilor“, vom vedea că și la ei există un anume mit fondator. Toți vor povesti cum doar țiganii mâncau așa ceva pe vremuri, că burta era aruncată de la abator direct pe gârlă.

Există povești asociate ciorbei de burtă, povești rituale. De Crăciun se cântă colinde și se povestește nașterea lui Isus. De 1 Decembrie se povestește Unirea. Cu ocazia devorării unei porții de ciorbă de burtă se istorisesc chestii de genul: „Când eram io tânăr, doar țiganii o mâncau. O aruncau ăia de la abator pe gârlă și ieșeau magraonii cu ea în cap.“ Acestea sunt mituri fondatoare ale comunității de „ciorbari“.

Cotletul, ceafa, mușchiul, zice Sahlins, au o mai mare valoare socială în raport cu limba sau cu burta. (Sahlins apud Alexander & Seidman, 2001). Deși nu sunt mai bune din punct de vedere nutritiv. Diferitele părți ale corpului animalului sacrificat capătă prestigiu în funcție de semnificațiile pe care i le acordă oamenii. E vorba despre un totemism modern.

De-asta „ciorbarii“ se simt puțin nonconformiști. Sfidează. Comunitatea lor s-a format prin reconsiderarea unei părți a corpului ignorată până la ei.

În plus, un „ciorbar“ autentic nu mănâncă burtă de-aia ținută în vid, spălată cu detergent, imaculată. Ciorba de burtă veritabilă trebuie să păstreze o aromă inconfundabilă de grajd. Ciorba de burtă e rezervată bărbaților adevărați, nu sclifosiților crescuți în eprubetă.

Ciorba de burtă se opune convenționalismului. E echivalentul neaoș pentru McDonald’s. Echivalent mai bărbătesc, masculin. Nici într-o parte, nici în alta nu te simți obligat să te „porți frumos“. Ciorba de burtă înseamnă libertate, descătușare.

Walter Benjamin propune termenul de „comunitate interpretativă“. Există povești care dau sens comunității. Povestea dă un sfat. Conține o anumită înțelepciune acumulată într-o colectivitate. E un bun comunitar sau organizațional și e stăpânită în devălmășie. Are o anumită „aură“. Integrează experienței fundamentale a grupului evenimente excentrice

universului ascultătorului. „De-asta povestea s-a desăvârșit în mediul meșteșugăresc. Aici se îmbinau cunoștințe despre locuri îndepărtate cu cunoștințe despre trecut“. (Benjamin, 2000, p. 205)

Povestea înseamnă înțelepciune și pentru că nu poți povesti până când nu ai înțeles. Asculți o poveste ca să afli ceva. De asta întotdeauna naratorul, povestitorul, e bine valorizat. Chiar beneficiază de un statut privilegiat. La fel cum, într-o povestire de Ioan Groșan, un țigan, hoț de găini, e mereu eliberat de șeful de post cu condiția să spună o poveste. (Groșan, 1999)

E o mare diferență față de bârfă. Bârfa lucrează cu informații fără un sens clar. Povestea operează cu concepte deja cristalizate.

Azi nu se mai povestește atât de mult pentru că povestea ține și de plictiseală. Se zice că lenea e mama a nouă invenții din zece. Însă așa, comunitatea pe care ascultătorii o formau e pe cale de dispariție.

„Plictiseala înseamnă apogeul destinderii spirituale. Cu cât ascultătorul uită mai mult de sine, cu atât ceea ce ascultă i se înscrie mai adânc în memorie. Poveștile nu se mai păstrează pentru că nimeni nu mai toarce și nu mai țese în timp ce le ascultă.“ (Walter Benjamin, 2000, p. 221)

Interpretarea poveștii aparține grupului ca entitate și e manipulată de acesta. În consecință, existența oricărei comunități se bazează pe povești. Povești alcoolice, în cazul comunității scriitoricești.

Specifică povestitorilor care vorbesc despre un mit fondator e mărturisirea ignoranței inițiale, la fel ca în basmele unde calul răpciugos mănâncă jăratic și devine o mândrețe de armăsar. A se vedea cazul *Academiei Cațavencu* unde membrii se laudă cu faptul că inițial erau niște nespecialiști fără experiență jurnalistică. De fapt, de multe ori legitimarea se face

azi concesiv. De exemplu: „Deși nu am învățat, am trecut examenul!“ În cazul poveștilor scriitoricești e privilegiată mizeria, haosul. Nichita sau Velea povestesc cu o ciudată voluptate cum trăiau într-un fel de devălmășie în camere de cămin infecte. (Condeescu, 1984)

La început a fost haosul, apoi a apărut un erou civilizator care a pus ordine, a fixat niște norme, niște table de legi. Lege care se aplică la *Academia Cațavencu* și în numeroase alte organizații.

Rolul poveștii e, așadar, acela de a forma și de a întreține o comunitate, esența comunității fiind aceea că toți indivizii trebuie să aibă multe lucruri în comun și, de asemenea, să și ignore anumite adevăruri stânjenitoare, care ar pune în pericol funcționarea acelei comunități. De aici și legendele înflorite despre performanțele bahice ale scriitorilor.

Ritul este definit de Gary Johns drept o „activitate planificată, dramatizată și bine elaborată pentru a purta valorile culturale la participanți“. (Johns, 1998, p. 352) Pentru a-și îndeplini acest scop, riturile se transformă în activități colective.

Acest gen de activități nu au o utilitate practică imediată, dar, din punct de vedere social, ele sunt condiția sine qua non a existenței unei culturi. Din acest motiv, sunt îndeplinite după voința fondatorilor.

Putem include în conceptul global de ritual și saluturile, ceremoniile sociale și religioase, întâlnirile de afaceri sau politice. Motivația acestor ritualuri e că dau posibilitatea liderilor să-și impună autoritatea. Sunt manifestări de putere. Arată cine conduce acolo.

Informal, apar anumite probe pe care membrii inocenți trebuie să le treacă. De exemplu, un șofer de maxi-taxi era întrebat de colegii săi cât a prins cu „B-79“ până la Galați. Îl

testau. Individul pretindea că a prins 150. Cum nu bătea vântul, veteranii au ajuns la concluzia că omul sigur minte. Sunt anumite dedesubturi ale comunității pe care doar veteranii le cunosc, iar stăpânirea, exclusivitatea acestora le dă un ascendent de putere.

Accederea într-un grup presupune, așadar, inițiere. Formală și informală. Cea informală recurge adesea la înjosire, degradare, cum se întâmplă, de exemplu, când polițiștii cu state vechi trimit un nou angajat să facă percheziție într-un bar frecventat de infractori sau de indivizi extrem de recalcitranți.

Revenind la ritualuri de inițiere în mediile literare, am ales câteva exemple. Primul, în relatarea lui Matei Florian:

„Mai toți poeții vor să demonstreze că sunt poeți atunci când sunt beți. Nu e bine să te pui cu ei. Ești subversiv, ești tânăr. Ce știi tu? Te momesc la bere. Dacă nu vii, ești homosexual, dacă vii, trebuie să demonstrezi că nu ești, trebuie carevasăzică să bei. Bei votcă, că prin bere nimeni nu trece testul. Asculți poveștile cu Nichita. Mai trebuie să spui că Nichita a fost geniu și nu doar mare și să reciți cel puțin o strofă din ceva de-al lui.“

De remarcat abundența de povești rituale care îl au ca subiect pe Nichita Stănescu, care e un fel de erou al grupului. Chiar subiect al unui cult. De amintit că vreme de zece ani după moartea sa erau celebre parastasele din casa Dorei Stănescu. Un soi de pelerinaj modern.

Din nou, ar fi de remarcat faptul că absolut nimic nu e anarhic aici, chiar comportamentul celor mai celebri anarhiști este extrem de simbolic și de riguros organizat. Există norme, simboluri, rituri de trecere și aceste povești rituale spuse într-un anume context.

Al doilea exemplu de rit de inițiere e povestit de Șerban Anghelescu:

„Am avut o întâlnire aproape remarcabilă cu Nicolae Velea în Casa Scriitorilor. Era aproape pustiu. Eu știam de multă vreme cine e el. El habar nu avea cine sunt. A murit, se spune, înghețat. Beat mort. Nu mai știu cum am ajuns cu el la masă, dar văzând o figură nouă, complet necunoscută, a spus imediat, tu trebuie să fii securistul cârciumii. Am făcut Filologie ca și dumneavoastră, îi spun. Aha, și citează numele câtorva profesori, apoi mă pune și pe mine să-i spun alte nume.

Apoi, proba de foc. Îmi recită o propoziție în slavă veche. Și îmi spune s-o traduc. Se uită la mine. Ce înseamnă? Nu știu! Uite, vezi că ești securist? Nu cred că era un rit de trecere consacrat, cât unul ad-hoc. Mă întreb și acum dacă nu cumva era singurul lucru pe care îl știa în slavă veche. Am mai stat de vorbă, la un moment dat și-a pierdut proteza pe sub masă și s-a aplecat să o caute. Am mai stat de vorbă, dar el a rămas cu convingerea asta.“

Și în grupul lui Cornel Mihai Ionescu existau astfel de ritualuri de inițiere. La finalul peregrinării prin cârciumi se furau firme de străzi, felinare din Cișmigiu, unul dintre ele a fost păstrat de Irina Nicolau. Se fura din bravură studențească, spune tot Șerban Anghelescu:

„Am observat că în timpul unor rituri de inițiere studențești în Franța era obligatoriu să furi ceva. Fie un pahar, fie un tomberon care era o mare pradă, fiind extrem de greu de mascat, nu-l poți băga în buzunar. Interpretarea e greu de dat. Neofiții au permisiunea de a încălca legile sociale, de a se situa dincolo de legile sociale pentru că ei oricum se află într-un spațiu liminal, nu sunt încă integrați și au chiar obligația de a încălca regulile. Neofiții aveau reguli morale, sexuale pe care oamenii normali nu le puteau admite. Există libertăți pe care le admiți doar lor.“

În fond, contează ca oamenii să facă împreună ceva. La

începuturile creștinismului, de pildă, se făceau pelerinaje, dacă tot am amintit de pelerinajele la casa Dorei Stănescu. Azi, drept pelerinaj poate fi înțeles turismul, după Alan Morinis (Morinis, 1998). Sau mersul la meciuri de fotbal.

Un tip particular de rit de inițiere e analizat de Paul Willis. Umorul de intimidare, de exemplu, care poate fi acceptat și ca rit de inițiere. Acest tip de umor e practicat de cei cu munci preponderent fizice. Sau în grupuri în care majoritari sunt bărbații care doresc să-și probeze și să-și afirme „bărbăția“, dar poate fi prezent și în povești de tipul celei a lui Matei Florian. De asemenea, de multe ori beția se asociază cu o virilitate exacerbată și cu capacități fizice ieșite din comun. Tudor George, de pildă, dorea într-un soi de testament provizoriu să i se ridice un obelisc în care să apară asemeni lui Hercule, dar cu o sticlă în mână. (Willis apud Alexander & Seidman, p. 374) Nu e de neglijat nici informația conform căreia anticii obișnuiau să-l înfățișeze pe Hercule în clipele de slăbiciune beat mort. (Aries & Duby, 1994)

Obișnuința de a asocia beția cu comportamentul eroic are rădăcini mai adânci. De asemenea, probabil spune multe faptul că în vorbirea curentă s-a răspândit sintagma „a bea ca un erou“. Cât despre Tudor George, acesta obișnuia să se laude că fusese rugbist, de unde se putea deduce că băutura e apanaj al celor puternici. „Fănuș, dacă n-ar fi băut, ar fi trebuit să trăiască vreo 300 de ani“, îmi spunea Cristian Teodorescu.

Asemenea asocieri se pot vedea și în publicitate, unde votca e „pentru cei puternici“. Iar cuceririle unor Labiș sau Andrițoiu care întrețineau acte sexuale cu femei de serviciu de la Școala de Literatură pe Arcul de Triumf, toate aceste fapte sunt povestite cu o aură mitică. A se vedea și contextul simbolic. Arcul de Triumf nu apare întâmplător în relatare.

Eroi eponimi. Fapte de glorie. Șaptesprezece beri. Povestite

pe același ton cu care ai povesti o întemeiere sau cucerirea Troiei.

A bea devine maximum de gest eroic pe care ți-l permite societatea noastră, după unii autori catastrofici. Marile teme dispar. Rămân doar proiecte casnice. A bea e un eroism compensatoriu.

Tot la niște șoferi de maxi-taxi am văzut odată cum profitau de faptul că taxatoarea era o fată de 18 ani. Când ea a intrat în mașină, ei discutau despre un ciocan. Cum au văzut fata pătrunzând între ei, șoferii au început să facă aluzii sexuale despre acel ciocan. „E bine să umbli cu ciocanul la tine mereu! E foarte bine!“ Dialogul căpătase o altă turnură, conotație, pentru a o pune pe fată într-o situație de inferioritate, pentru ca ei să-și mențină acel ascendent de putere.

„Nicidecum cultura nu înseamnă artificialitate și maniere delicate puse deoparte pentru după-amiezi ploioase și sărbători. Ea e chiar substanța vieții noastre. Constituie cărămizile și mortarul celor mai obișnuite reacții ale noastre.“ (Paul Willis apud op. cit., p. 376)

Munca, după Willis, ocupă un rol central în cultură. Oamenii sunt definiți și tratați în funcție de munca pe care o practică. (Willis, apud op. cit., p. 378)

Arta – <u>socializată</u> <u>individualizată**</u>**
(folclor)(arta modernă)
Producția – <u>individualizată</u> <u>socializată</u>
(folclor) (arta modernă)

Acest raport de inversă proporționalitate analizat de Mircea Nedelciu în *Tratament fabulatoriu* (Nedelciu, 1998, p. 23), raport din care din nou reiese pregnant munca izolantă a scriitorului, confirmă teza lui Willis și dă o idee despre importanța pe care o are producția asupra fabricării de mituri și rituri în formele de

organizare moderne.

Cultura clasei muncitoare se manifestă cu preponderență în timpul producției. În capitalism, crede Willis, muncitorul se simte manipulat, folosit și încearcă să recâștige din brațele clasei dominante controlul spațiului simbolic care este fabrica. (Willis apud op. cit., p. 389) Se poate vorbi despre o opoziție extrem de marcată între cultura de uzină și cultura burgheză a muncii.

Șmecheriile au un rol extrem de important într-o fabrică. Mai precis, rolul de a te face să te simți propriul tău stăpân. Dintre membri, cei care nu păzesc puritatea acestei lumi de intruziuni ale conducerii sunt pedepsiți aspru. Limbajul folosit e unul original, diferit de la o fabrică la alta, iar umorul e, cum spuneam, unul de intimidare. Cele mai multe schimburi de cuvinte nu pot fi catalogate drept comunicări în adevăratul sens al cuvântului, ci un fel de „poante“ care nu urmăresc neapărat să transmită un mesaj pertinent, ci doar să întrețină comunicarea. Un fel de hârjoană poate fi numită comunicarea aceasta dintre muncitori.

De ce am realizat acest ocol în care am analizat niște fapte sociale numite provizoriu „farse“? În cărți precum *Întâmplări cu scriitori* de Mircea Micu regăsim o sumedenie de asemenea farse între scriitori, majoritatea fiind un soi de înscenări. Mircea Nedelciu și Cornel Nistorescu, de pildă, povestesc cum furau geamantane în Gara de Nord, doar pentru a studia reacțiile trecătorilor.

Nou-venitul trebuie să fie în stare să răspundă adecvat la „provocări“. Glumele acestea sunt greu de pus în cuvinte. Sunt, majoritatea, contextuale. O mare preponderență are și umorul fizic, farsa. Multe farse sunt extrem de absurde, chiar sângeroase. Și, pentru că am pronunțat cuvântul „absurd“, mă simt obligat să remarc faptul că absurditatea ar fi una dintre

caracteristicile mitului. Cum ritul e o punere în scenă, s-ar putea ca o analogie să se nască.

Vorbind despre analogiile pe care le folosesc în această lucrare, știu că unii le consideră o formă slabă de raționament, dar țin să spun că există autori precum Bromberger care le acceptă pentru că „analogiile presupun că manifestările transferului de termeni antropologici pornesc de la premisa că manifestările sociale și culturale ale modernității nu sunt radical diferite de cele ale societăților exotice“, afirmația bazându-se pe „unitatea condiției umane“. (Bromberger apud Coman 2003, p. 45)

De multe ori, muncitorii încearcă prin aceste farse să submineze producția, autoritatea și statutul șefului. Dacă scriptural era imposibil să te opui, rămâne umorul fizic.

De fapt, tot acest conflict, această luptă pentru menținerea controlului simbolic asupra fabricii se poate explica, așa cum spuneam mai înainte, prin opoziția a două sisteme de valori. Muncitorii pun preț pe practică, și nu pe teorie. Pentru burghezi, diplomele sunt mai importante pentru că pot aduce validarea socială. Proletarul însă e legitimat de colegii de muncă. Toate aceste „farse“ mai au și rolul de a îndepărta rutina. Poate fi vorba despre o anume creativitate canalizată defectuos. Cum spune George Ritzer, elementele magice ale gândirii au dispărut. „Raționalizarea duce la previzibilitate și nimic nu e mai incompatibil cu vraja decât previzibilitatea.“ (Ritzer, 2003, p. 126). Totul devine calculat, ordonat. Chiar actul sexual pare, după Alexandru Mușina, „simplă problemă de igienă între un duș și o defecație“. (Mușina, 2002)

Totuși, destui indivizi se simt confortabil într-o lume previzibilă. A se vedea turiștii. Dacă am face o analiză a ieșirilor la iarbă verde, vom vedea că, de multe ori, obiectele pe care ei le aduc cu ei, le așază pe pătură, de care se înconjoară au rolul

de a le aminti de casă. Ceea ce construiesc ei aici este o replică a locuinței. Nu suportă trecerile bruște. Au nevoie de această monotonie care le dă o anumită siguranță. Niște certitudini.

Încercând să tragem câteva concluzii, s-ar putea ca multe ritualuri profane să țină de mecanisme psihologice individuale, nu de social, iar acreditarea lor drept ritualuri să fie un abuz. Unele pot fi doar superstiții sau simple bizarerii. De pildă, despre Marin Preda se spunea că era extrem de generos la beție, dar în schimb era nemilos cu apa minerală. Să nu te atingi de apa lui minerală.

Până la urmă, toate aceste observații care se bazează în mare parte pe speculații demonstrează tot încercarea disperată a antropologului de a descoperi diferența, exoticul.

Acest exotic există. Am vecini în cartierul Militari care nu au mai fost în centrul Bucureștiului din 21 decembrie 1989, de când Ceaușescu i-a scos la miting. Au fost duși. Nu au mers din proprie inițiativă și acest lucru trebuie semnalat. Pentru aceștia, centrul actual e o abstracțiune, un loc exotic. Altcineva îmi povestea cum a făcut armata cu copii de generali, de parlamentari, care nu văzuseră niciodată un porc. Pentru ei, porcul era un animal exotic. Tot exotice pot fi considerate și obiectele pe care cei care făceau trafic de frontieră le aduceau în țară înainte de revoluție. Obiecte fetișizate. În ele era încorporat capitalismul, libertatea. Aveau „aura“ despre care vorbea Benjamin. Obiectele de serie erau tratate ca unicate. Se pot face studii asupra roboților construiți din pachete de Kent, asupra suporturilor de pixuri improvizate din cutii de bere.

Desigur, cred că în acest context s-ar impune să vorbim despre o redefinire a exoticului. Instituțiile s-au reformulat, practicile la fel, așa că ar fi de înțeles ca și cu exoticul să se petreacă aproximativ același lucru.

Niște ruși care într-un restaurant pun mămăligă moale pe

pâine și mănâncă sunt exotici. Diferența există.

Ar fi util să-mi analizez chiar comportamentul meu. Sunt adesea delirant, irațional, păstrând o doză de luciditate. Aceasta poate fi o modalitate de defamiliarizare. Așa poți obține o perspectivă proaspătă.

Putem pleca de la ideea lui Robert Darnton. Aceea că, atunci când simți că îți scapă ceva într-o cultură, înseamnă că acel lucru e calea spre un sistem de semnificații străin (Darnton, 2000, p. 75). Aceasta ar fi o tehnică de defamiliarizare.

Apropo de *Marele masacru al pisicii*, de insulta metonimică, de faptul că acel atac era de fapt unul deghizat asupra stăpânului, și în lumea noastră pot fi văzute asemenea elemente carnavalești.

Chiar Balul Bobocilor presupune o inversare a ordinii sociale. Poate fi interpretat și ca rit de rebeliune sau ca „metadiscurs pe care societatea îl elaborează despre ea însăși“, după definiția lui Turner (Turner, 1969). Poți dansa cu un profesor, îl poți ironiza. De fapt, e o rebeliune orchestrată de către conducere pentru ca „supușii“ să învețe că totul n-a fost decât o excepție. Și petrecerile scriitoricești s-ar încadra tot aici.

Revenind la ideile lui Willis, aproape orice instituție se poate transforma într-un teritoriu al luptelor pentru putere. Puterea se legitimează prin mituri, iar clasa dominată elaborează contra-mituri depreciative. Dialog mitic.

Așadar, nu ne mai rămâne decât să dialogăm prin intermediul miturilor. Cam asta ar fi utilitatea miturilor. Un răspuns dat raționalizării extreme. „Să vrăjim o lume dezvrăjită“, cum propune Ritzer. (Ritzer, 2003, p. 175)

Scriitorul ca ființă liminală

Liminalitatea este un concept aparținând lui Van Gennep, concept care a fost preluat și reîncărcat cu semnificație de Turner. Ritualul de trecere este, concis, un mecanism care permite tranzițiile sociale, care „acompaniază orice schimbare de loc, stare, situație socială și vârstă“ (Turner, 1969), un spațiu intermediar, un intermezzo diferit de viața cotidiană considerată banală și rutinieră.

Liminalitatea ar fi caracterizată de lipsa ordinii, se află undeva „între și între“, ființele liminale sunt caracterizate de însușiri ambigue „și / și“, „nici / nici“ și sunt eliberate de constrângeri culturale și de clasificările sociale în vigoare. Liminalitatea se opune stărilor de stabilitate socială. Liminalitatea presupune o stare comunitară superficial sau foarte puțin structurată. În momentele de limen, societatea traversează, suportă stadii de dezordine acceptabilă, uneori chiar planificată, în care normele, valorile sociale sunt, cu expresia lui Victor Turner, dezmembrate. Când ritul ia sfârșit, societatea revine la vechile repere. Echilibrul tradițional se restaurează, iar omul se reîntoarce în societate reîmprospătat în urma experienței din *communitas*.

Liminalitatea are funcția de a elibera temporar membrii unei culturi de ierarhiile rigid constituite. Pentru Turner, în această schemă a ritualului ar intra și pelerinajele, revoltele populare, teatrul, riscul fiind acela ca sensul extins al termenului de interval liminal să aibă o acoperire mult prea

amplă pentru a-și mai păstra consistența. De asta el inventează termenul de liminoid pentru a desemna rituri cu încărcătură mai degrabă profană.

Pe scurt, liminalitatea poate fi pusă în relație cu moartea, cu existența uterină, invizibilitatea, bisexualitatea.

Literatura e în sine ceva liminal. Actul scrisului presupune o retragere din cotidian, o renunțare temporară la viața publică în favoarea unui travaliu izolant. Aici ne devine util conceptul de antistructură. Sau „să spui vieții piua“. (cf. Vintilă Mihăilescu, 1998)

În altă ordine de idei, putem spune chiar că însăși faptul că literatura nu are utilitate practică în percepția omului comun, fiind doar mijloc pentru obținerea unei diplome, practicată, citită în cadrul enclavizat care e școala, evocă ideea de restricție, de excepție, ambii termeni provenind tot din registrul liminal. Chiar ideea că restul societății poate funcționa și fără literatură tot aici ne duce, aceasta demonstrând totodată riscurile sensului extins de liminoid.

Liminalii sunt ființe cu atribute ambigue, neclar conturate și putem vedea asta destul de bine în poezia unui boem celebru al anilor ‘60-‘70, Teodor Pâcă, unde identificăm bizare asocieri ale poetului chiar cu regnul animalier: „Când mă alungă noaptea de la crâșmă / După libații monstre și tapaj / În patru labe și mai mult târâș mă / Duc spre saloanele de ecarisaj / În buzunare am bucăți de pâine / Și oase dulci de vită și de miel / Să lăcrimeze fratele meu câine / Că toată noaptea m-am gândit la el / Îi știu că dorm ciuliți și mă așteaptă / Să le mai tulbur visul chinuit / Lâng-o cățea înaltă și deșteaptă / Ca pruncul lângă mă-sa am adormit.“ (Pâcă apud Eugen Barbu, 1981, p. 354)

Sunt poezii care au de multe ori doar valoare de document alcoolic. Au valoare doar pentru membrii grupului și sunt

create special pentru acesta, liminalii caracterizându-se adesea printr-un soi de solidaritate polemică în raport cu restul societății. Sau *societas*, în accepțiunea lui Turner. În cazul de față putem extrage din poezia aceasta doar valoarea ei de relatare.

Vorbind de solidaritatea polemică, are o valoare de informație consistentă faptul că un poet precum Pâcă e autorul unui singur volum de versuri editat în timpul vieții și aceasta după extrem de multe ezitări. Actul publicării devine în sine ceva trivializant și înjositor. Un alt celebru boem, Stan Palanca, de pildă, nu a publicat decât postume. E vulgar în opinia lui să câștigi bani, dar e o onoare să-i tragi pe sfoară pe alții, această lege a compensației funcționând în afara oricărei legi morale. S-ar încadra în ceea ce vorbea Nicu Gavriluță despre forma pe care o ia în spațiul românesc sistemul darului și al contradarului analizat de Mauss. (Nicu Gavriluță, 2001) Gavriluță spune că există societăți ale darului și societăți ale furtului. În România, comunismul s-a instalat printr-un mare furt inițial, care a fost deproprietărirea. De aici, furtul și darul întemeindu-se pe reciprocitate, orice furt din averea statului, privit ca o ființă abstractă și decorporată, devine justificat, legitim ca replică, sau contradar. Sau, în exprimarea literară a lui Tudor Octavian, ne slujește aici în explicarea conceptului replica pe care i-o oferă scriitorului un meșter care, după ce îi repară chiuveta, pleacă din casa lui cu pantofii: „Ce să facem, bre, furăm unii de la alții s-o ducem toți bine!“ (Tudor Octavian, 2002) Cu alte cuvinte, cine fură, va fi furat, există furt-provocare și furt-răspuns.

Iată cum și în viața cotidiană, în cele mai diverse medii s-a răspândit și își găsește funcționalitate această idee a contrafurtului. Ar mai fi momentul să spun și că Teodor Pâcă era celebru pentru jaful la care l-a supus pe Zaharia Stancu

pentru a obține de la acesta bani din fondurile Uniunii Scriitorilor.

Specifică pentru scriitorii liminali este exacerbarea moralității ostentative adesea tot de natură polemică, exhibiționist etalată pentru a se răfui cu Sistemul. E o constantă această moralitate intransigentă care devine recurentă și în relatările avându-l ca subiect pe Virgil Mazilescu, de exemplu. Acești liminali morali adesea tună și fulgeră împotriva profitorilor și a oportuniștilor Sistemului. Ideea unui Mit al Conspirației dezvoltată de Girardet elucidează extrem de multe dintre mecanismele psihologice ale acestor ființe de interval. Turner îi compară pe liminali cu pistolarii din filmele western, fără casă, nume, avere, dar care pot reinstaura echilibrul etic într-un anumit spațiu corupt deoarece reprezintă valori umane universale. Apropo de moralitate, la unii dintre boemi aproape orice încercare de a face ceva util se transformă într-o dovadă de oportunism, de colaboraționism cu un Sistem din start infect.

Boemii afișează un dispreț suveran pentru plată, pentru poezie văzută ca marfă. Cum spune Iova, actul artistic nu poate fi prețăluit, e „incomensurabil“, deci nici plata nu poate fi măsurată. (Iova, 1999, p. 74)

Vorbeam despre poezii cu valoare exclusiv grupală, poezii contextuale, ocazionale într-un alt sens al termenului. Iată o relatare a lui Șerban Anghelescu despre un astfel de moment.

„Tudor George fusese rugbist și se mândrea cu asta. Odată, într-o noapte când ieșeam din restaurantul Uniunii Scriitorilor, i-am arătat că și eu sunt zdravăn și a spus: acum o să fac un sonet pentru bicepsul tău. Și mi-a compus, nu mi-a venit să cred, în câteva minute, un «Sonet pentru bicepsul lui Șerban». Nu-l mai țin minte. M-a ridicat după asta ca pe o pană în aer ca să-mi demonstreze că e încă zdravăn. Deși aveam peste 90 de kilograme. Nici alcoolul nu reușise să-i ruineze buna condiție

fizică.“

Aceste creații sunt un fel de poezii utilitare care le facilitează integrarea socială în grup. Devin utili scriind poezie. Tot sistemul dar–contradar poate explica mai bine aceste rețele de relații. Oferi ca dar un poem și primești în schimb recunoaștere.

Boema a apărut ca o subcultură a intelectualilor disprețuiți de burghezia din țările industriale. Din start apare aici ideea de antistructură. Ideea de alteritate. De inovație organizațională a unui grup situat în afara societății.

Boemii nu funcționează decât în raport cu un sistem stabil, burghez, capitalist, căruia i se opun. Ideea de reacție. Boemia ca instituție nu are autonomie. Doar se opune, nu poate construi. De asta a te angaja, a colabora înseamnă să colaborezi cu Sistemul. Se poate vorbi despre o anume consecvență în subminare. Boemii reprezintă, așa cum spunea Sorin Preda despre Iova, „necesarul disconfort“.

Legat de ideea de distanțare superioară, chiar numele de Academia Singapore, pe care îl avea cârciuma frecventată de cei din grupul Pâcă, Pucă, Tudor George, ne duce cu gândul la nevoia, la tendința de a da beției o justificare de ordin superior. Lucru extrem de vechi.

„Era important ca oamenii să se întâlnească, să se adune spre a benchetui, ceea ce dădea un caracter ritual sociabilității, precum și plăcerii de a bea. Important era să se adune la date fixe sau în unele ocazii rare, ceea ce datorită așteptării conferea plăcerii o însușire solemnă.“ (Aries & Duby, 1994, p. 186)

Academia Singapore se încadrează perfect în statutul de enclavă, de *communitas*. La fel alte spații celebre, garsoniera lui Gheorghe Iova, a lui Mititelu, foarte cunoscut în lumea filosofică a anilor ‘70, camera „de ascet“ a lui Mircea Nedelciu, înțesată, mobilată doar cu cărți. Casa lui Nichita Stănescu e

iarăși un spațiu liminal prin excelență. Un teritoriu ambiguu. Aflându-se lângă restaurantul Uniunii Scriitorilor, era frecventat de cei care veneau aici după ora închiderii. Dora Stănescu le făcea morală celor 20-30 de inși care veneau aici, reproșându-le că tratează casa ca pe un azil. Deci, din nou, dificultatea încadrării. Dificultatea numirii unui teritoriu liminal.

Despre cârciumile scriitorilor se vorbește cu respect. Nu apare disprețul pentru bombele obișnuite. Cafeneaua e un eufemism. Evoluție de la Capșa la bombe. Capșa era integrată societății. Elitei. Aparținea aristocrației.

Bomba, însă, exprimă perfect ideea de antistructură. Prin ea, scriitorul e evacuat din realitate. Izolat, situându-se într-o perpetuă stare de ilegalitate căutată cumva pentru a se legitima ca ființă subversivă.

„Se bucurau că pot să urle și să se miște în voie, de parcă pe toate le-ar fi înghițit pământul în hruba din Singapore.“ (Tudor George, 1993, p. 114)

Apropo de nevoie de *communitas*, Stahl, un personaj sobru, spunea că orice bărbat trebuie să bea pentru a se întoarce reîmprospătat în societate. Adică beția e un rit de rebeliune în accepțiunea lui Gluckmann, dar ca orice rit de rebeliune ea întreține status quo-ul, nu mai e subversivă. A se vedea în acest sens și teoretizările lui Marcuse pe marginea angrenării contrariilor în societatea capitalistă unde scriitorul și artistul în general își pierd potențialul subversiv.

În anii ‘70, când abundau caricaturile cu paraziți înfierați, să fii boem era subversiv, era un act de neaderență la regim, de disidență.

Altă justificare a proliferării boemei ar fi, cum mai aminteam, și deficitul organizațional. Existența cârciumii Podgoria, de pildă, se datora și faptului că stabilimentul

funcționa și ca o bursă a zvonurilor. Suplinea presa de scandal. Sau rubricile mondene ale ziarelor. Era cu totul altă situație față de azi, când miniștrii află din ziare că au fost demiși. Era și o formă de protest. La Băieșu, la Fănuș Neagu, de pildă, „beția ia forma unui protest chiar împotriva soacrei, nevestei“ (cf. Sorin Preda). În lipsa democrației, a unor forme instituționalizate, e un refugiu. De fapt, beția poate fi pretext pentru orice. Cristian Tudor Popescu vorbea despre „beție ca formă de moralitate“.

O altă problemă a scriitorilor e că sunt în mare parte alogeni, nebucureșteni, migranți, după expresia lui Tobie Nathan. În termenii lui Turner, „Niște străini prin lume, pelerini care nu au unde să-și pună capul și pentru care tranziția devine o condiție permanentă“. Niște neadaptați într-o lume în care nu mai există vecinătăți. Singurul pretext pentru a fi împreună rămâne în asemenea context beția. Poate de asta îmi mărturisea un tânăr scriitor într-o noapte, într-o cârciumă din Drumul Taberei, că „n-am fi mai stat noi aici dacă aș fi avut o femeie“. Lipsa familiei, a grupului devine consecința unor serioase traumatisme psihice.

Chiar se poate vorbi despre o boală. Dipsomania. Alcoolism temporar, pe fond psihic, provizoriu, accidental. Un tânăr scriitor chiar îmi mărturisea că suferă de așa ceva și se recunoștea cel mai bine în povestea unui moș întâlnit în Lăptăria lui Enache, care îi spunea nevestei „Dragă, trei zile stau cu tine, dar a patra lasă-mă să-mi ies din carapacea mea“. Dipsomania identică liminalității. Sau Tobie Nathan–psihoza traumatică. (Nathan, 1998)

Bețivii izolați sunt considerați asociali. Femeia bețivă e considerată deviantă nu pentru că bea, ci pentru că bea singură. Chiar Herseni spune asta despre femeile din Drăguș. Iar în același context Mircea Iorgulescu observa la personajele lui Caragiale că nu atât euforia alcoolică de a fi împreună

contează, cât frica de singurătate. (Iorgulescu, 2002) Alte modalități de a fi împreună sunt destul de puține pentru un scriitor în condițiile în care, în lumea de azi, ieșirea din viața organizațională presupune adesea și renunțarea la viața socială.

„La București, ca să te întâlnești cu un amic, ai două variante: mergi la o bere sau mergi la o bere.“ (Constantin Stan, 2000, p. 275)

Boemii sunt, așadar, persoane marginale. Oameni lăsați în afara tiparelor sociale. Nu sunt ostili, dar devin simbolic nocivi prin faptul că au un statut imposibil de definit. Persoane poluante precum un copil nenăscut sau situații ambigue. Sau gravidele care provoacă secetă.

Cornel Mihai Ionescu, liderul unui grup din anii ‘70, poate fi analizat ca o astfel de ființă liminală. Circulau zvonuri cu privire la homosexualitatea sa, nu i se cunoștea nicio amantă ori nevastă. Asta deși erau și fete în grupul său, iar una dintre ele chiar povestea că a încercat să-l ia de bărbat. Băieții erau stigmatizați, CMI declarându-i adesea securiști. Un apelativ pentru alogen, diferit, periculos. În general, triburile primitive fac distincție maniheistă între ei și Ceilalți, ei fiind singurii oameni, la fel cum și reciproca e valabilă pentru gândirea europeană, constituind o revoluție notabilă trecerea de la conceptul pausal de sălbatic la acela mai încăpător, care acceptă diversitatea, de „sălbatici“.

CMI era ceremonios, un lider carismatic, o ființă de o politețe foarte rafinată, chiar „homosexualitatea“ sa încadrându-se în ideea de liminalitate.

„Sexualitatea, un instrument polimorfic de *communitas*, iar nu baza unor legături durabile.“ (Turner, 1969, p. 145)

O relatare a lui Șerban Anghelescu:

„El plătea de fiecare dată. Și nu știu de unde avea bani să

plătească. Nu erau beții care să se lase cu murdării. Era o bucurie să-l asculți pe el, un foc de artificii. Era un profesor de cârciumă. (Din nou dificultatea încadrării, ambiguitatea; și despre Piru se povestesc aceleași lucruri, chiar dacă lucrările sale erau mai puțin cunoscute, exista o compensare. A rămas cu replici nemaipomenite ca personaj. – n.a.). Erau frecvente aluziile sexuale, lucrurile cu iz sexual. Nu se întâmplau orgii de grup, însă aluzia sexuală era frecvent asociată cu barocul intelectual și cu frumusețile pe care le spunea. Dar el nu se atingea de nimeni.“

Virgil Mazilescu este o altă ființă invocată adesea ca liminală. E îndrăgostit de o fată cu probleme psihice. Trăiește în sărăcie lucie. Este frecventă asocierea poetului cu sărăcia, cu mizeria, care la unii este elaborată. Despre Pușa Dinulescu, de pildă, se povestea că venea îmbrăcat studiat mai ponosit la Casa Scriitorilor de la Mogoșoaia, alt spațiu din antistructură, doar pentru a impresiona asistența, pentru a se încadra, pentru a forța conceptele de poet și ființă liminală. Un efect de conformare.

Poate de-asta Pușa Dinulescu e considerat în comunitatea scriitoricească un „beț̦iv inautentic“. Un personaj construit. Ceea ce îl dezavantajează în percepția celorlalți e chiar faptul că este actor cu studii și că se și îmbracă studiat, actoricesc, cum spune Marcel Petrișor:

„Are o așa-numită îmbrăcăminte de mizerie, ca și cum s-ar fi trezit direct din somn, un fel de halat de baie, cu scufie în cap.“

Apropo de mizerie: întotdeauna mizeria, insalubritatea vieții, a fost o dovadă a unui spirit liber. De exemplu (cf. Aries & Duby, 1994), barba murdară a unui filosof a fost o dovadă de austeritate cu care el se mândrea. Aceiași termeni evocând mizeria apar frecvent și în felul în care, de pildă, și Radu Cosașu

descrie camera de cămin a lui Labiș. „Moment în afara timpului, în afara structurii sociale seculare“, în termenii lui Turner. Ei conștientizează că „trecerea de la un statut inferior la unul superior se face printr-o stare de lipsă de statut“. Lipsa statutului, dificultatea încadrării apare permanent și la Monciu-Sudinski, altă ființă liminală cu atribute ambigue. Student etern la Filosofie, liminalitate prelungită, așadar, celebru prin farsele sale, cum ar fi redactarea unui întreg capitol de istorie a filosofiei, în care e analizat sistemul filosofic al unui autor fictiv. Din nou se confirmă că farsa era în comunism un mijloc de rezistență, de protest, de disidență. În termenii lui Al. Mușina, însemna „să opui nebuniei lumii propria nebunie“ (*Vatra*, iulie 2001).

Murdăria ca un fel de vâscozitate care evocă haosul primordial.

Interesant până unde se poate întinde granița dintre autenticitate și inautenticitate la cei dintr-o comunitate alcoolică. Dar vom discuta lucrurile din acest registru mai pe larg în capitolul dedicat poeților fracturiști, ființe livrești prin excelență.

Despre Virgil Mazilescu se știe că era sărac și aproape orice venit întâmplător era dat pe băutură. Întocmai ca în schema imaginată de Turner, neofiții sunt lipsiți de proprietăți materiale care i-ar corupe. În siajul aceleiași idei, nici faptul că Mazilescu adesea își scria versurile pe corpul iubitelor nu e lipsit de semnificație. Suntem niște ființe cărora nu le mai aparține decât corpul, în lipsa posesiunilor de altă natură. Povestește Marcel Petrișor:

„Cumpărau el, soția lui, plus un prieten care în acea perioadă locuia la ei, cumpărau două cutii de conserve de pește. Una o mâncau ei, una era pentru motan. Adică el singur avea dreptul la una.“

Mazilescu cerșea pe jumătate în glumă. La fel ca Pucă, Pâcă. Își atribuiau statute marginale de cerșetori, haiduci. Cerșetoria publică poate fi întâlnită și la Marius Ianuș care, într-un articol (*Adevărul literar și artistic*, iulie 2003) solicită sprijin pentru a-și plăti întreținerea. La acesta, însă, vom vedea că e doar o dorință perfidă de a fi întreținut. El nu neagă statul, ci, având o psihologie de asistat, solicită sprijin dintr-o nostalgie a vechilor privilegii pe care le avea scriitorimea română. De asemeni, pentru a fi considerat scriitor își confecționează, la fel ca Pușa Dinulescu, o prezență publică turbulentă care să compenseze lipsa de calitate a scriiturii.

„Liminalitatea presupune trăire în afara societății, în afara ordinii sociale bazate pe statut. Ei dobândesc stigmatul celor umili îmbrăcându-se ca niște vagabonzi, trăind ca nomazii.“

Mazilescu are parte și de o moarte la fel de pitorească, de ambiguă. Pe closet, citind Stendhal. De fapt, chiar morțile multora dintre scriitori ar fi în sine subiect de cercetare, încadrându-se într-un mit al conspirației (cf. Girardet, 1996). Și în cazurile Marin Preda, Labiș, Mazilescu se vorbește despre o întreagă țesătură de comploturi cărora ei i-au căzut victime. Beția e compensată de o moarte neîntâmplătoare, care nu e provocată nicidecum de alcoolismul lor, ci de dușmani. De securiștii omniprezenți și în imaginarul lui Cornel Mihai Ionescu, și al lui Velea. Dacă adulatorii ar accepta că respectivul a murit din cauza alcoolului, a unei infirmități personale, asta le-ar afecta statutul. Nu alcoolul i-a împins la moarte pe boemi, ci au fost uciși de comuniști. Sau alții i-au împins în excese bahice. Adesea, imoralitatea scriitorului e astfel scuzabilă, el devenind în imaginarul colectiv un fel de victimă. Chiar se spune că Securitatea i-a ucis pe amintiții Labiș, Velea transformându-i în alcoolici, anihilându-le capacitățile critice. Pentru a-i avea sub control.

Excesul de vitalitate ar mai fi specific tuturor poeților bețivi. Mazilescu, Tudor George aveau o constituție atletică. Despre Marin Preda majoritatea relatărilor converg spre aceea că el personifica vitalitatea. „O putere de a trăi care își găsește expresia într-un exces care îi pierde“, în expresia lui Șerban Anghelescu.

Apropo de ființe liminale fără statut, fără ranguri etc., dar care sunt considerate un fel de eroi și pot aduce binecuvântarea, merită amintită aici mărturia lui Sorin Preda despre un poet obscur împreună cu care a petrecut o noapte și a fost inițiat în viața de noapte a Bucureștiului.

„Am fost la un local de noapte unde avea cont deschis. Cunoștea pe toată lumea. Public săptămâna viitoare o carte, spunea, și asta însemna că o să aibă bani. El era Poetul. Toată lumea știa ce înseamnă să-ți apară o carte. Îți luai o mașină cu banii ăia. Ahoe, Nichita asta a fost nenorocirea lor. Ca să-și plătească măcar o parte din datorii trebuiau să scrie la plesneală. Am fost cu el prin toate crâșmele, apoi am ajuns la el acasă. Dimineața, când să mâncăm ceva, n-avea cafea, zahăr, mâncare, nu avea nimic. Nici mobilă nu cred că am văzut în casa aceea. Era pescar și avea doar câteva bărci pneumatice și niște undițe. Ce facem? Nicio problemă, mi-a spus, a început să bată cu niște fiare prin calorifere și a apărut o vecină cu cafeaua aburindă, alta cu ceva de mâncare. O solidaritate umană formidabilă.“

Există, cum mai aminteam, o solidaritate între liminali, solidaritate care pune accent mai mult pe relațiile personale, nu pe obligațiile sociale, aceasta fiind și caracteristica de bază a *communitas*-ului.

Alcoolul ca aliment totemic

Motto: „Vinul e pentru noi, nu pentru boi.“ (Păstorel Teodoreanu)

Încă din vechime, spune Braudel, băutura a jucat adesea rol de dopant, a reprezentat o evadare din cotidian. La anumite triburi indiene, alcoolul se constituia într-un mijloc consacrat de a lua legătura cu spiritele, de a intra în transă în timpul anumitor ritualuri. Oamenii au mai folosit drept excitanți exotici și „ceaiul, cafeaua și tutunul, un dopant inclasabil: nici aliment, nici băutură“. (Braudel, 1984, p. 225)

Preluând o afirmație celebră a lui Edmund Leach, pentru ca o comunitate să se constituie, „nu contează cine sunt eu, ci contează cine suntem noi“; putem spune că adesea și boemul nu vorbește doar în numele său, ci în numele unei posibile comunități alcoolice. Cele mai celebre exemple pot fi găsite la Păstorel, versuri care au devenit un fel de folclor boem, alcoolic. Versurile sale ar putea fi o legitimare culturală a beției. Sensul eforturilor sale poate fi înțeles prin aceea că se străduiește să-i găsească beției o dimensiune intelectuală.

Sau proverbele asociate, extrem de răspândite și citate ca un fel de povești rituale la mesele boemilor, ar putea fi încadrate în același registru. De pildă, „Cine nu bea cu noi bea împotriva noastră“. O posibilă dovadă de etnocentrism etilic. Bei în semn de protest. „Noi, și când ne îmbătăm, parcă o facem pentru a face în ciudă altora“, îmi spunea un intervievat. Pentru a ne răzbuna. Întotdeauna, scriitorul a fost perceput drept o

ființă subversivă. Beția, viciu opus prostiei. „Din beție te trezești, din prostie niciodată.“ Arta beției e un privilegiu. „Numai omului subțire îi place grasa de Cotnari“ și citatul din motto: „Vinul e pentru noi, nu pentru boi“ sunt proverbe, ziceri care confirmă aserțiunea anterioară. Apa e percepută drept poluantă. „E bună apa de izvor, dar ca uzaj extern, atât“, „Apa nu e bună nici în cizme“ sunt citate din Păstorel care au făcut carieră și se poate presupune că au determinat și o anumită mentalitate. Deoarece cuvintele fac lucruri (J.-L. Austin, 2003). Sau, după Merton, care vorbea despre predicțiile autoîmplinite, anumite enunțuri pot deveni realitate.

În orice caz, e de remarcat atitudinea rituală față de alcool. Scriitorul bea pentru că așa e bine. Așa trebuie, e o obligație solicitată de anumite împrejurări.

De fapt, încă din cele mai vechi timpuri vinul era perceput drept o băutură sacră. Iar, după Durand, îmbătarea colectivă avea funcția de a înfăptui un liant între comeseni. Vinul devine un fel de totem al unui trib, prilej de distanțare. Un apanaj al oamenilor inteligenți. Prin el ne definim ca trib. În dezvoltarea aceleiași idei, aș putea adăuga că Michelet considera cafeaua drept un fel de licoare a revoluției. Nu e ceva de băut, ci ceva de gândit (Lévi-Strauss, 1970). Apropo de sfidare și de faptul că adesea scriitorii se consideră și chiar se constituie într-o elită, o explicație a aceluiași Braudel ne e de folos atunci când încercăm să explicăm alegerea alcoolului ca aliment totemic. „Când un aliment multă vreme jinduit ajunge la îndemâna maselor, urmează o creștere bruscă a consumului. Mauss spune că nu în producție și-a găsit societatea elanul, ci în lux, care e adevăratul promotor.“ (Braudel, 1984, p. 233)

Luxul exprimă în mare parte ideea de diferență. De unde și legătura cu psihologia de exceptat, pe care o are scriitorul. Nu poți fraterniza elitist cu cineva mâncând cartofi prăjiți, un

aliment cu prestigiu social destul de scăzut. Substanțele excitante, dopante îți oferă acest privilegiu. Ioan Groșan spune că la beție putea sta de vorbă cu oricine, în orice dugheană infectă (*Academia Cațavencu*, 2004).

Dezvoltând ideea, Sahlins vorbea despre consumul simbolic al alimentelor. Nu contează valoarea nutritivă, ci sensul simbolic atașat alimentului, prestigiul social implicat de consumul unui anumit aliment sau produs. „Niciun obiect, niciun lucru nu are existență sau mișcare în societate decât prin semnificațiile pe care i le acordă oamenii. De pildă, friptura are o mai mare valoare socială în raport cu limba sau cu burta.“ Vinul se pretează mai eficient unei interpretări în calitate de simbol decât dacă am supralicita valoarea sa de aliment. Beția e mod de viață, artă. Confirmare prin: „Când înjosești și sucul ei, și via / Și cu sifon spurci vinul pe care ai să-l bei / Nu te gândești tu oare, mișel între mișei, / Că pângărești natura și compromiți beția?“ Adică nu poți compromite decât ceva ce are reguli extrem de stricte, cu suport, adeziune din partea membrilor confreriei. Cel ce bea sifon devine deviant. Conformism al nonconformiștilor.

Vorbind despre poluare, apa „spurcă“ vinul. „Spurcă“ poate fi înțeles aici drept un echivalent profan pentru „poluare simbolică“. Din această perspectivă, murdăria, mizeria nu apar decât ca un fel de „neînțelegere a Sistemului“. „Cu sodă, cu Borviz și alte cele / Să nu amesteci vinul sub niciun cuvânt / Căci vinul doar sângele Domnului este / Și-i sfânt.“

Poate tot în acest registru al poluării simbolice poate fi interpretat și refuzul lui Marin Preda de a bea, sub argumentul că băutura e „falsificată“.

Vinul e protector al unui grup, proiecție a grupului cu o încărcătură simbolică extrem de precisă. A se vedea în acest context și protestul grupului fracturist pentru legalizarea

marijuanei. Marijuana, aliment totemic menit să despartă apele și să legitimeze o nouă generație literară.

Revenind la Păstorel, vinul nu are preț, e incomensurabil, la fel ca munca artistului. „Când prețuiești în bani un vechi Cotnar / Și nu te-a fulgerat pe loc blestemul / Poți pune fără grijă la cântar / Tabloul, simfonia și poemul.“ Vinul nu e marfă, de aceea nu poate fi prețăluit. Azi orice devine marfă. Intră în logica schimbului, a pieței. Vinul nu intră în această logică a mărfii. Integrarea sa într-o serie riscă să-l trivializeze.

Vinul e zeitate, există un spirit al vinului. Păstorel vorbește despre el ca despre o ființă. „Vinul e singura ființă în stare lichidă, se naște, trăiește și moare, păcat că nu se reproduce.“

Ce devine fascinant la personalitatea lui Păstorel este că faima de băutor o întrece pe cea de versificator. Dă de înțeles altora că aceasta e o scurtătură spre gloria literară. Păstorel a realizat o carte tehnică a alcoolicilor. Cum să te comporți dacă vrei să fii perceput drept scriitor.

Realizând o conexiune cu capitolul precedent, în care analizam scriitorul ca pe o ființă liminală, observăm și la Păstorel similitudini uluitoare. Aceleași ființe fără nume ori statut. Păstorel, fiind somat să plătească impozitele, spune „N-am venit că am venit, ci-am venit că n-am venit“. Mai aproape de zilele noastre, Ianuș declară că în perioada pe care a petrecut-o în București nu a avut bani nici să meargă la teatru. (*Adevărul literar și artistic*, iulie 2003)

Sărăcia devine blazon, iar lipsa contactelor oficiale, situarea individului într-o permanentă antistructură, ocazii de laudă. Gheorghe Iova îmi povestea cu orgoliu despre faptul că nu există înregistrată pe undeva nicio cerere a sa către statul român. Nu a avut niciun fel de relație cu statul român. Desolidarizare expresivă.

Altfel de existență decât a oamenilor normali. Ființe care

urăsc funcționăreala, birocrația. Nu trebuie să fie altcineva care să-i scrie. Aici putem corela opiniile lui Iova referitoare la „puterea textuală“. Despre cum poți guverna cu ajutorul unor texte. Scriitorii sunt singurii care pot să lase mărturii scrise, care au acest drept. De fapt, ce face scriitorul? Scrie, și de asta orice activitate nonscripturală a sa devine un eveniment. De aici și exacerbarea componentei sale alcoolice.

Un alt fapt care, relatat, poate adăuga consistență ideii că alcoolul este un aliment totemic care, conform lui Lévi-Strauss, dă o idee despre un sistem, despre un mod de gândire a unei colectivități, ajutând la distanțare, la separarea unor grupuri, a unor găști literare va fi relatat în cele ce urmează. I.B. Lefter observa la o întrunire a ASPRO, unde majoritatea participanților erau scriitori optzeciști, cum că acolo nu se află țuică pe mese, cum în expresia sa se întâmpla la mesele șaizeciștilor de la APLER. Optzeciștii, celebri pentru că se adunau în jurul ceaiului lui Ion Dumitriu. Nu contează neapărat aici cum stăteau lucrurile în realitate, ci modul în care se discută, reprezentările acelor fapte.

În același registru, un tânăr scriitor îmi spunea cândva despre un personaj nonalcoolic care mai lua loc din când în când la masa sa: „Mă enerva că la un moment dat se apuca el și comanda suc, cafea“. Se desolidariza. Făcea opinie separată, aparținea unui alt trib. Cafeaua, sucurile, berea sunt lichide incompatibile, nu trebuie amestecate sau riști să poluezi prânzul.

Pentru a face parte dintr-o astfel de comunitate trebuie obligatoriu să bei ceea ce consumă majoritarii. Cazul Ion Bogdan Lefter este celebru pentru inaderența la boemă, acesta declarând că, deoarece s-a îmbolnăvit de hepatită, a trebuit, a fost cumva silit de împrejurări să devină critic literar. Criticii abstinenți devin adesea antipatici pentru că dau impresia că

supraveghează. Până acum funcționa doar metafora cu eunucul care știe tot ce se petrece în harem, dar nu poate să acționeze. Acum ea capătă o componentă gastronomică.

Supravegherea este, de cele mai multe ori, frecventa acuză adusă celui care nu participă la ritual. Nu bea și sfidează. Te desolidarizezi neprânzind. Te separi. Jignești tribul.

O relatare a lui Șerban Anghelescu dă o idee despre împărțirea grupurilor literare în funcție de băutura consumată.

„Existența mea în cârciumă a început cu coniacul. Era băutura anilor ‘60-‘70. Până în ‘70, când a apărut votca rusească, poloneză. Votca românească era ceva disprețuit de toată lumea. Băutură relativ ieftină. Coniacul românesc.

Renunțarea la tărie a însemnat pentru mulți oameni chiar viața. Puțini dintre cei care au continuat cu tăria au supraviețuit. Groșan, Prelipceanu au renunțat în jurul vârstei de 40 de ani. Renunțarea odată cu dispariția votcii de calitate bună. Am început să bem vin și bere și asta probabil ne-a salvat. Regimul ăsta, dacă ar fi continuat, era catastrofal pentru toți.“

Conflictul fracturisto-optzecist dintr-o perspectivă ritual-simbolică

În discursul optzeciștilor, scriitorul nu e un individ care să posede atribute magice. Putem descoperi un discurs cuminte, aproape funcționăresc, referitor la menirea scrisului la Sorin Preda, care neagă o eventuală corelație între talent și alcool:

„Prozatorul nu poate să bea. Prozatorul bețiv nu poate să scrie. Velea din cauza asta nu a mai scris. Proza e pe așezat, pe pierdut nopți. Pe Velea l-a distrus anturajul. Celor din jur le-a intrat în cap că e un mare scriitor. Erau oameni cu un carnețel care își notau orice propoziție a lui.“

Nici posibilul alcoolism al lui Marin Preda nu scapă suspiciunii. E pus sub semnul întrebării.

„Ce e ciudat e că în intervalul în care se spune că a băut foarte mult, el a scris un roman de 1000 de pagini, ceea ce nu e de ici, de colo.“

De fapt, aici nu faptul în sine contează, cât reprezentările care ar avea rolul de a direcționa percepția. Apar în momentul în care există o imagine suficient de confuză asupra obiectului și conferă semnificație decodării realității. Se verifică și în cazul nostru, unde imaginea scriitorului deja am stabilit că e una extrem de ambiguă.

Optzeciștii sunt sau încearcă să se prezinte ca antiboemi, pretinzând că s-au ferit de mitul poetului bețiv, construind însă un alt tip de boemă și o altă mitologie concurentă celei de până la ei. De pildă, mitul exilului. Toți fiind navetiști împrăștiați

precum niște apostoli prin lume, spre a răspândi educație.

Mitul exilului constă în faptul că, după ce au terminat facultatea, obișnuiau să vină la cenaclul Junimea. „Dar nu băutura era liantul. Veneam la 3-4 săptămâni semiinconștient. Ocazie cu care refăceam legăturile cu generațiile mai noi, Coșovei, Mușina.“ De observat limbajul, care este semimitologic la un Cristian Teodorescu, de pildă.

Un alt element ar fi faptul că optzeciștii nu merg la Casa Scriitorilor de la Mogoșoaia. Tot un tip de desolidarizare. Sunt dezavantajați și ei supralicitează victimizarea, chiar dacă nu toate faptele au corespondent în realitate. Au limitare de tiraj, interdicția de a debuta. Ceea ce generează unele resentimente față de generațiile care i-au precedat și poate de aici și efortul de a reconstrui o altă versiune mitologică.

„Stăteam la cămin aici, în Drumul Taberei. Cu Flora, Nedelciu. Erau și ăștia din provincie, Alexianu, Buruiană. Nu se bea. Totuși era un grup de bețivi poeți. Dopcea, care a ajuns la Isaccea și s-a alcoolizat. Apa trage la băutură. Fă o croazieră în Deltă și să vezi cum îți vine să bei. Erau ucraineni. Iovian, care nu prea bea, era mai izolat, dar arăta a poet. Tot timpul în camera lor mirosea a scrum, era irespirabil, dar ei erau atât de fericiți! Ne întâlneam, ne învecinam, dar să stau efectiv cu ei, nu. Era o împărțeală a lucrurilor, ca dovadă că la Junimea au venit foarte puțini poeți. La noi în cămin erau cenacluri dintr-o cameră în alta.“ (Sorin Preda)

Optzeciștii, mai ales universitari care dezavuează boema de tip Piru, despre care se spune „stăteai la o masă și la un moment dat te trezeai cu o sticlă. Pretindea că nu suportă să vadă studentul cu masa goală. Era un generos“. O formă de *potlatch*. Dăruind ceea ce era privilegiul șefului îl umileai pe celălalt, îl făceai să-ți dea ascultare. Îl transformai în vasal. La fel ca acum câțiva ani, când Sechelariu a dat de mâncare pentru

tot Bacăul. Și despre Nedelciu, Crohmălniceanu se vorbește în aceiași termeni ai generozității. Riscând să par exagerat, pot spune că există similitudini evidente între șeful guayaki despre care vorbește Clastres, încercând să explice puterea necoercitivă exact în temenii aceștia ai renunțării la drepturi.

Același lucru se poate observa și la Ianuș. A dărui pentru a-ți confirma supremația într-un grup. „Domnica Drumea a învățat poezie de la mine.“ Dăruiești simbolic un meșteșug pentru a primi în schimb glorie și recunoaștere.

De multe ori apare drept evident că lipsa elementelor boeme și a corupției e oarecum accidentală. „Noi, vrând-nevrând, ne-am păstrat inocenți. Dacă am fi reușit social, nu se știe cum am fi evoluat“, spunea Iova.

Totuși, e fățișă, chiar polemică, disprețuirea boemei de tip Ahoe, Pâcă. „Erau și lucruri urâte, dormit prin șanț, nespălat, neschimbat, degradare, un fel de răzbunare pe sine.“

Comunitatea e formată pe o altă idee. Mulți dintre optzeciști în timpul studenției făceau fotografii, de exemplu. Comunitate creată nu pe consum, ci pe producție.

Generațiile se înființează în baza unui consum cultural comun. Aici, afinitățile legate de cultura de masă contează extrem de mult. Se revendică de la aceleași formații rock ori cărți. Literatură scrisă în formatul literaturii de consum.

Optzeciștii sunt o comunitate formată în bucătărie. Asta e și acuza pe care Mușina o aduce postmodernismului supralicitat de Cărtărescu. „Stăteam și scriam în bucătăriile noastre încălzite de la aragaz, în apartamente cu lumină rațională.“ Desolemnizare a scrisului, a statutului scriitorului. Spre deosebire de CMI, la care totul era ritual. Sau de Pâcă.

În fond, totul s-ar reduce la o chestie de locuire. Optzeciștii se adună în jurul aragazului care amăgește frigul din apartamente. Cristian Teodorescu îmi mărturisea că doar în

bucătărie obișnuiește să scrie.

De fapt, deritualizarea e o constantă, o manieră de lucru în proza optzecistă. Utilitarul la Flora. Mistica cotidianului la Cărtărescu, de pildă. Gustul pentru marginal. Obiectele în general își pierd potențialul magic și devin strict utilitare. Proza de acest tip realizează o dezvrăjire a lumii. A se vedea și la Nedelciu aparențele de scenariu ale cărților sale. E vorba și despre o deritualizare a scrisului. Totul la vedere, cu instrumentele, toate trucurile scriitoricești la vedere.

„Realizez că cei care aveam aceeași vârstă, deci oameni născuți în jurul anului 1950, intrați în ‘69 în facultate, suntem un fel de *soixante-huitards*, cum s-ar zice, vedeam aceleași filme, ascultam aceeași muzică.“ (Mircea Nedelciu, *Observator cultural*, nr. 20)

Un fel de triburi care parodiază mișcarea hippie. „Ce mișto era generația noastră“, spune cineva (Crăciun, 2003). Mișcare de contestare a ordinii, dar care la noi are rolul de menținere a status quo-ului prin Cenaclul Flacăra, de pildă, care convertește potențialul contestatar în energie destinată adulării Dictatorului (Cernat *et alii*, 2002).

Oricum, e valabilă și aici ideea de enclavă, cum se întâmplă și cu Grădinița, Trocadero, Singapore. Ideea de antistructură. Însă la optzeciști e vorba de o funcționare mai mult politică și socială decât mondenă și boemă cum se întâmplă în alte cazuri, unde cenaclul e doar o prelungire, o extensie a cârciumii. E și o formă de autism.

Întâlniri mai mult funcționărești, de profesioniști ai scrisului. Cel puțin asta se vede din declarații. Nu au gesturi teatrale, gustul spectacolului, precum antecesorii. Nonidentificare cu băutura, care e considerată degradantă, cum am văzut mai devreme.

Cristian Teodorescu vorbea la Mircea Nedelciu chiar despre

o separare extrem de clară a literaturii de cârciumă. Dacă la Pucă, Pâcă, locul literaturii era la crâșmă, aici apare altceva:

„După ce s-a terminat ședința, ne-am mutat la o berărie, unde am continuat să discutăm de pe picior de egalitate. Oricât de apropiat ar fi fost Nedelciu ca om, niciodată nu și-a permis să discute arta ca pe un subiect de berărie.“ (Cristian Teodorescu)

Vorbind despre fracturism, dacă luăm la întâmplare un număr din revista *Fracturi* vom vedea o organizare specific tribală. Există o căpetenie a tribului, Marius Ianuș. Un rol central joacă și Domnica Drumea, soția șefului de trib, care capătă dreptul de a scrie editoriale. De fapt, asta se întâmplă în majoritatea organizațiilor moderne și se poate demonstra cu date statistice frecvența extrem de ridicată a tendinței lor de a se transforma în trib. De a-ți aduce în organizație toate rubedeniile.

Cultul personalității lui Ianuș e prezent în *Fracturi*. Fotografia pe o mare parte din pagini, plus faptul că majoritatea articolelor conțin referiri la poezia lui Ianuș. Se spune că are „prezență de spirt“. Așadar se ajunge la înțelepciune cu ajutorul stimulentelor. Toți șefii de trib au acces la substanțe extatice. Chiar exclusivitate în consumarea lor. Marijuana sau „coniac băut cu halba“, cum se vede în numărul analizat.

E firească și o polemică cu „bătrânii noștri dușmani“. Ei se află într-o ofensivă permanentă. La toate triburile se întâlnește ideea amintită și mai înainte, că membrii tribului sunt singurii oameni, restul, dejecții ale istoriei. Prejudecata e prezentă și în retorica fracturistă dedusă din exclusivismul fracturist.

În același număr apare un articol despre mișcarea punk. Se face elogiul strămoșilor. Fracturiștii încearcă să reînvie miturile trecutului. Locuri învestite cu un potențial cvasimagic. S-ar încadra aici, de pildă, Club A, loc în care se ține la un moment

dat cenaclul, iar dacă Iova copiază structuralismul, Noul Roman Francez, fracturiștii încearcă să devină un soi de variante locale ale beatnicilor.

„Când oamenii vor să creeze ceva nou evocă spiritele trecutului“, spune Girardet și se poate verifica faptul că are dreptate.

Comunitatea fracturistă are și norme comune, de pildă limbajul obscen. Comunitatea se înființează în baza unor norme comune, și de asta imprecația devine obligatorie.

Organizare tipic complotistă. „Orice complot își afirmă justificarea prezentându-se ca un contra-complot“, afirmă același Girardet. De aici și lupta cu „bătrânii noștri dușmani“. (Girardet, 1995)

Însăși întemeierea curentului fracturist are profundă legătură cu alcoolul.

„Pe mine m-a păscut gândul unei proze cel puțin entorsiste în condiții mai pașnice. Tremurând pe terasă la Argentin împreună cu Ianuș în fața a două pahare cu rom.“ (Ionuț Chiva, *Vatra*, nr. 2-3, 2001).

Mitul fondator stă, cum am observat, sub semnul alcoolului. De altfel, este extrem de facil să cauți în textele fracturiste referiri la alcool sau droguri. Pentru că tot vorbeam despre norme și limbaj comun la membrii tribului.

„Fracturismul în plan politic e reprezentat de anarhism“, afirmă Dumitru Crudu. Tot ideea de vâscozitate, de antistructură, de lume care stă să se nască.

A se vedea, după cum spune și Burdeau, că, deși desfid sistemul, anarhiștii sunt extrem de simbolici. Chiar și cele mai anarhiste mișcări, chiar și cei mai aprigi contestatari au nevoie de o rezervă de semne. Fracturismul merge pe același tip de contestare de sorginte alcoolică, întâlnită și la Pucă, Pâcă. Plus șantajul lui Ianuș, care afirmă la un moment dat că vrea să

plece din țară.

Despre mitul poetului bețiv se poate vorbi însă atunci când descoperim afirmații de tipul: „Fracturismul e un curent al celor care există așa cum scriu, eliminând din poezia lor minciuna socială“. Se pune, așadar, accentul pe felul în care trăiești, pe modul de viață, chestiune colaterală actului de a scrie în optica optzecistă. Obligația de a trăi anarhic, incoerent.

„O legătură între felul în care trăiești și poezia pe care o scrii. A venit vremea poeziei trăite, asumate, adevărate. Poetul nu trebuie să lucreze doar la nivelul tehnicilor de scriitură, ci, în primul rând, la perfecționarea stărilor psihice în sensul intensității trăirii și capacității de receptare a lor. Pentru a ajunge la asta, poetul trebuie să se pună veșnic în ipostaze extreme. La Brașov nimeni nu înțelege de ce își cheltuie Dumitru Crudu salariul de ziarist în două zile.“

Distanța față de optzeciști, care pun accent pe partea tehnică a scrisului, este dintr-odată revelată. Și sare în ochi ideea de revoltă, de anarhism programatic. Care astfel nu mai este sincer, autentic, ci studiat. Se vede clar prejudecata că mai întâi trebuie să ai acces la un anumit tip de viață pentru a produce literatură vie.

Un alt slogan se încadrează exact în ideea de antistructură: „Fără făcătură, fără vorbe goale, fără Sistem“. Întemeiere prin negație, așadar, și lipsă de consistență. E ceva schizoid să-ți croiești întâi sistemul teoretic, abia apoi opera care devine ceva facultativ. Bateson spunea în sensul ăsta că „un explorator nu știe ceea ce explorează până când nu termină de explorat“.

„Proza fracturistă **trebuie să fie** (subl. mea, pentru a se vedea tonul imperativ) una a nebuniei. Aș fi vrut să văd scriitori la balamuc sau plângându-și neputințele omenești pe marginea unui trotuar. Fracturismul nu e poezie, proză, filosofie. Fracturism e să umbli beat, să fii laș, și slab, și murdar,

mă rog, chestii… oboseală, muzică grunge, sictir, extazie. Și să trăiești cum scrii.“ (Ionuț Chiva)

Observăm caracterul programatic al textului. Prospectiv. Idee de poet în care trebuie să te încadrezi. Cuvinte care fac realitatea. Poate de aceea, deși nu știu câtă bază științifică are afirmația mea, mulți dintre fracturiști sunt niște ființe extrem de livrești.

Principala acuză a lui Ianuș față de optzeciști e că sunt prea funcționari, că nu găsesc o dimensiune rituală simbolică a comportamentului lor. Inapetența pentru acest mod de manifestare. Le acuză dimensiunea formală; nu pozează, nu arată a poeți. Asta deși chiar și la optzeciști am vorbit deja despre anumite elemente rituale. După moartea lui Mircea Nedelciu apar elemente interesante în cazul comemorărilor sale. Parastasele de la Fundulea, evocările de la *Observator cultural*. Totul ceremonializat. Chiar pentru unii optzeciști atmosfera asta de tămâiere devine antipatică și chiar contraproductivă. Spunea cineva la o lansare: „Vorbește despre noi de parcă am fi deja morți și îmbălsămați.“

Poveștile rituale se învârt în jurul Cenaclului, văzut tot ca un fel de spațiu liminal, patronat de figura pregnant interbelică, așadar liminală, a lui Crohmălniceanu și în jurul navetei. Naveta are o aură mitică, ei se simt nedreptățiți, forțați să plece într-un exil. De altfel, ideea de enclavă, de spațiu liminal e dezvoltată și de Mircea Nedelciu în *Tratament fabulatoriu*.

Adesea însă, chiar mitul seriozității optzeciste, al intelectualității fără componentă etilică e un mit, Iova sau Mariana Marin fiind niște boemi recunoscuți.

Un alt mit sau o chestie destul de irațională ar fi legată de superstiția lui Mircea Nedelciu referitoare la analogia dintre viața sa și redactarea unui roman precum *Zodia scafandrului*. De fiecare dată când se apuca de scris, constata că se

îmbolnăvea fără vreo explicație și ajunsese că creadă că, amânând scrierea romanului, își prelungea viața.

Se creează, așadar, un mit fracturist care are la bază expresia imperativă „poetul trebuie să…“. Acuza adusă optzeciștilor ar trebui retradusă prin aceea că aceștia nu se încadrează în ideea pe care ei o au vizavi de comportamentul poetic. Prejudecată prin care realitatea e ocultată. Pleci de la un text și pe baza stereotipiilor culturale începi să pui etichete tuturor, în funcție de lecturi. Se poate vorbi despre un soi de sindrom Don Quijote, pe care cărțile îl fac să treacă la acțiune. Lumea e judecată în funcție de cărți, de texte. Și chiar dacă fac o apologie ad-hoc a antiintelectualismului, fracturiștii se dovedesc a fi niște ființe extrem de conformiste și de simbolice. Acuză atipicitatea scriitorilor, faptul că ei nu se încadrează în ideea de Poet dezvoltată în manifestul fracturist. Unii optzeciști au patru-cinci slujbe. Despre boem se știe că nu are voie să aibă slujbă, cum spunea George Astaloș.

Fracturiștii fac eforturi de a-și însuși un comportament poetic anarhic.

Problema, așa cum spuneau Berger & Luckmann, este că, dacă ne întâlnim cu Vineri, ne comportăm precum Robinson Crusoe. Tipizat, predefinit. Așa se comportă și fracturiștii cu Scriitorul. Cum au învățat din cărți, din filme. Percepția socială a scriitorului ține, așadar, de niște prejudecăți. În acest sens, ar fi bine să revedem ce spune Sorin Preda: „Când l-am cunoscut pe Crohu, mi se părea indecent să trăiască. Îl învățasem la școală, credeam că trăise undeva pe la începutul secolului.“

E vorba despre Societatea din noi la care se referea George Mead, de modurile de acțiune găsite în societate.

De fapt, nimic nu e gratuit la fracturiști pentru că ei cer subvenții de la Statul pe care îl acuză de corupție. Discurs care evocă nostalgia unor vechi privilegii. Ianuș e chiar invidios pe

Vadim, pe Păunescu. E foarte curios la un revoltat, la un anarhist să pretindă privilegii etatiste. De altfel, și acuzele dinspre optzeciști sunt aduse unui ins cu comportament de activist tipic, „care înjură pe toată lumea, apoi, după ce e primit în Cetatea Literelor, laudă pe toată lumea“ (A. Mușina, *Vatra*, nr. 3, 2001)

E o contradicție, pentru că nu poți fi și alcoolic, și arivist. Pucă, Pâcă refuzau demnitățile de orice fel. Iova, la fel, se laudă cu demnitățile ocolite, spunând că nu există act, cerere a sa către statul român, pe când Ianuș caută aceste privilegii. Apelează la mijloace instituționale.

Mușina: „Poezia în care crede nu e decât un mijloc tangențial de a ajunge la Sendviș“.

„Scriitorul trebuie întreținut atâta timp cât e tânăr și în plină forță creatoare. De Stat. Pentru că niciun particular nu își permite să creeze un instrument care să discearnă valoarea de non-valoare.“

De fapt, nimic mai ipocrit decât reproșul lui Ianuș despre Cărtărescu: „Să ai parte de câtă liniște vrei. Casă în centru. Dar tot vei veni la un adevărat avangardist ca mine.“ De fapt, nu știu dacă el se încadrează inconștient în mitul poetului bețiv sau caută să maimuțărească mitul.

În concluzie, s-ar putea spune că nu e obligatoriu să bei pentru a scrie poezie, existând suficiente contraexemple, dar și suficienți veleitari care să cadă în plasa mitului.

Librăria lui Nedelciu[22]

Dacă în anii ‘50 Școala de Literatură „Mihai Eminescu“ lua muncitorii de la strung să-i facă scriitori, în anii ‘80 lucrurile se schimbaseră radical, în sensul că acum scriitorii deveneau muncitori. Alexandru Vlad era magaziner al unei echipe de fotbal, Iova – muncitor necalificat la APACA, Alexandru Mușina – florar. În librăria Cărții Românești, de pe fosta stradă a Nuferilor, lucrau alți scriitori siliți să-și aleagă niște profesii destul de excentrice. Mircea Nedelciu era librar, iar poeții Florin Iaru și Dan Stanciu se puteau mândri cu niște nume de un lirism absurd: muncitori manipulanți.

Buletin de București

Florin Iaru fusese profesor la Galați timp de 3 ani de zile. După ce și-a făcut stagiatura între ‘78 și ‘81, la sfârșitul anului a apărut o lege care îl obliga să-și ia buletin pentru localitatea în care lucra. „Erai într-un sat, îți făceai buletin de sat. Am zis, nu-mi schimb niciun buletin, și mi-am dat demisia după trei ani de zile. Mi-am căutat de muncă. Am făcut naveta într-un sat spre Giurgiu, la Bulbucatele, unde locuia Ioana Crăciunescu și unde mai locuise și poetul Petre Stoica, care acolo a scris *Iepuri și anotimpuri*“.

Un an de zile, Florin Iaru a trăit făcând poze. „A început să fie mai greu. Nu puteam face rost de substanțe, de hârtie fotografică și de filme, în rest se găseau de toate.“ Un cunoscut l-a sfătuit să meargă la Ministerul Învățământului să renunțe la diplomă și să se angajeze în industrie ca manipulant.

„În învățământ era o mare mafie. Toți profesorii suplinitori erau băgați în tot soiul de mafii. Ministerul Învățământului era și e și acum pe strada Nuferilor, actuala Berthelot. La Minister era coadă ca întotdeauna, că toată lumea căuta post, căuta suplinire, iar alături era Editura Cartea Românească și librăria. Asta era în ‘83. Deja trecuse un an și jumătate, începuse să-mi fie foame. Și intru acolo, îl găsesc pe Nedelciu la tejghea. Și el se angajase de jumate de an ca librar. Era foarte greu să-ți găsești un post, trebuia să fii sau membru de partid, sau să ai vechime, era ceva foarte ciudat… Uite, Mircea, am venit să-mi depun… Stai, zice, nu vrei să mai aștepți 2-3 zile? Și Mircea se duce la Bălăiță, care era atunci directorul editurii. Uite, am un coleg mai tânăr, e băiat bun. Fostul gestionar furase de vreo 40.000 de lei, sumă grea pe vremea aia, adică era mai mult de juma’ de mașină. Și l-au dat afară de la depozit. M-au testat, am cărat cărți cu cârca. A mai venit cineva să ia postul ăla. Era bătaie mare, în primul rând nu te sculai la 7 dimineața. Programul începea la 9. Era boierie mare pentru vremea aia. Ca să mergi în industrie, te trezeai la 5.“

Scriitorul e prin excelență o ființă non-organizațională, așa că integrarea lui într-o instituție, faptul că are dintr-odată un program are darul să transforme un fapt banal în ceva spectaculos. Scrisul e o activitate care nu poate fi prea clar planificată, normată, programată. Scriitorul are un cu totul alt sens al timpului. Nu există *loisir*. Lucrează foc continuu. Pentru că nu există doar redactare, ci și documentare. Lipsa programului este un fapt deviant într-o lume tot mai riguros organizată.

Dan Stanciu a ajuns în primăvara lui ‘84 la librăria despre care încercăm să povestim. Nedelciu și Iaru aveau deja state vechi. Pe cartea de muncă a lui Dan Stanciu scria că ar fi, cum deja spuneam, muncitor manipulant. Tradus, asta însemna că

trebuia să meargă cu o mașină și să ia cărțile din tipografie pentru a le aduce la librărie. A cărat pe atunci tone de cărți. Descărca o furgonetă pe zi. Nu crede că era rușinos, jignitor să cari cărți, să faci muncă fizică. „Dacă ai în cap o meserie a ta, dar din care nu poți trăi decent… ăsta e un mijloc de a supraviețui“, spune Florin Iaru. E o idee mai veche conform căreia scriitorului nu-i pot fi confiscate mijloacele de producție și de asta e invidiat de orice guvernare. Unui țăran poți să-i iei plugul, caii, scriitorului nu ai ce să-i confiști.

„Era muncă de cârcă, adică m-a spart. Cel puțin la *Cel mai iubit dintre pământeni* mi-a rupt spinarea. 10.000 de exemplare a câte trei volume.“

Absolvent de Arte Plastice, Dan Stanciu, în ciuda staturii impunătoare, nu avea vreo atracție specială pentru munca fizică. Își făcuse stagiul de trei ani, apoi au urmat alți trei ani de șomaj, după care a pus ochii pe acest post despre care își amintește că, deși predispunea la un statut destul de înjositor, ciudățenia consta în aceea că era extrem de vânat. Bogdan Ghiu îl mai voia. Dan Stanciu a lucrat ca muncitor doi ani de zile, după care Nedelciu, plecând la Uniune (Uniunea Scriitorilor, n. red.), Dan Stanciu a fost avansat ca librar până în 1989. Tot până în ‘89 a lucrat și Florin Iaru.

Foarte interesant pentru un cititor să ajungă să vadă niște scriitori în carne și oase, cărând cărți, vorbind, existând pur și simplu. Nu se știe foarte clar cine are dreptul să declare că este scriitor. E vorba despre o anume eterogenitate a definiției. Nimeni nu știe cu exactitate ce trebuie să facă un scriitor, cum trebuie să se comporte, iar când ajungi față în față cu el ți se pare destul de indecent ca el să existe cu adevărat.

Cenaclu

În comunism se poate vorbi despre un deficit

organizațional. Erau aproape inexistente organizațiile care să scape de sub tutela statului. Cârciuma era aproape singura mai imprevizibilă, cu un statut aparte. Mesele, cârciuma suplineau niște forme de organizare precară.

Mircea Nedelciu a avut, în anii ‘80, ideea unei cafenele literare ca alternativă la restul instituțiilor create de partid, intens politizate și bântuite de o atmosferă irespirabilă. „Librăria fusese o locuință a servitorilor dintr-o casă boierească“, își amintește Florin Iaru. „Și pe niște trepte a pus o măsuță, un ibric, niște cafelușe și veneau intelectuali, de la Steinhardt la cei tineri. Ne așezam acolo și dezbăteam literele române. Puteam vorbi pe orice temă. Veneam de la Filologie, eram tobă de carte. Sau, mă rog, tobițe. Nu eram șoareci de bibliotecă, mai degrabă pisici, ogari de bibliotecă care să treacă repede prin toate cărțile.“

Se adunau acolo foarte mulți scriitori dintre cei care aveau o carte care stătea să apară la Cartea Românească. Când treceau să-și ia corecturile dădeau o raită și prin librărie. Și mare parte din ce s-a chemat generația ‘80 gravita în jurul librăriei. Gheorghe Iova, când își termina programul la APACA, venea. Veneau din provincie, de la Brașov, Alexandru Mușina, Ioana Pârvulescu, Gheorghe Crăciun. De la Iași, Sorin Antohi, Liviu Antonesei. Cam toți cei care au însemnat ceva pentru optzecism treceau pe acolo. Cam tot Cenaclul de Luni se muta aici, Mariana Marin, Bogdan Ghiu și Doru Mareș, numiți cu simpatie în epocă drept Pat și Patachon. Cei de la Timișoara: Mihăieș, Adriana Babeți, Ion Mureșan de la Cluj. Simpla enumerare ar produce un dicționar. Vizitatori frecvenți erau și cei care lucrau pe aproape. Veneau și puștii de la „Sfântul Sava“ sau studenți. Le erau recomandați autori ocoliți de oficialități. Dacă pomeneau un autor asupra căruia cei de la librărie aveau unele dubii, li se punea în brațe și altceva, partea cealaltă. Sorin

Gherguț avea atunci 16-17 ani, Fevronia Novac mai trecea, fata Monei Muscă, Moko-mocofana, cum i se spunea, erau printre cei care frecventau librăria. Se purtau discuții, în timpul ăsta clienții veneau, mai erau și niște tovarășii care trăgeau cu ochiul și cu urechea la ce se vorbește.

Erau și unii indivizi nu tocmai bine-veniți. Cei care erau bănuiți a fi turnători erau evitați, sau se tăcea în prezența lor. „Tuturor ne era frică de turnători, dar în definitiv ce spuneam? Spuneam că zăpada e rece și albă. Că sunt minus 10 grade. Spuneam un lucru care se întâmpla. Că nu era voie cu valută. Da' ce era voie? Nu eram un element dușmănos, cum mă înnebunesc fostele glorii ale Securității. Că-și apără țara! Păi, dacă-și slujeau țara, puneau măcar un pomișor, nu să mă asculte pe mine pentru că știau dinainte ce am să spun. Că e frig, că am stat la coadă la lapte, păi ce, ei nu știau?“ e nedumerit în continuare Florin Iaru.

Librăria a mai devenit celebră și prin câteva proiecte care s-au pus la cale acolo. Prin ‘88 sau ‘89, Mariana Marin era într-o situație critică. Trimisese scrisori la *Europa Liberă*, protestase. „Madi era o fată mai specială și rămăsese fără serviciu“, reconstituie Florin Iaru. „Am organizat o chetă printre scriitori, fiecare să dea cât poate, 50, 100 de lei. S-au strâns vreo 800 de lei, i-am dat lui Madi care a trăit o lună cu ei. Și aflu, în 1990 toamna, în raportul de la Berevoiești, în câteva file din dosarul de urmărire era relatat faptul că Florin Iaru a avut inițiativa s-o ajute pe Mariana Marin. Concluzia raportului era că, din fericire, nimeni nu l-a urmat. Înseamnă că m-am ascuns bine.“

În momentul în care apărea o carte, ea era citită în gura mare, citată și discutată. Cartea lui Ștefan Agopian, *Manualul întâmplărilor*, i-a făcut pe Iaru, pe Nedelciu și pe ceilalți să se rostogolească de fericire. „În carte sunt două pagini de turnătorie continuă. Cutare a zis că... Iar înainte de asta,

personajul zice: «Măria Ta, poți să le tai capul tuturor, că toți au avut gând vinovat».“

În depozit, în subsolul lui Florin Iaru întâlnirile se țineau mai degrabă iarna și vara. Vara, fiind sub pământ, era cel puțin cu 10 grade mai răcoare. Iarna, pentru că era puțin mai cald. În editură, adesea erau cel mult 4 grade, iar în librărie, își amintește Dan Stanciu, dacă lăsai apă peste noapte, dimineața te trezeai cu ea înghețată. Florin Iaru avea „o butelcuță mică, măi, și am fiert la vin și la țuică în ea…“. Șuetele se mai lăsau cu gălăgie, cu hohote de râs care nu picau deloc bine într-o epocă în care absolut orice era considerat subversiv, și atunci s-au sesizat câțiva tovarăși care le-au pus în vedere să o lase baltă cu discuțiile literare. Mai apărea și o sticlă de vin sau de alte lichide, mai ales iarna. „O iarnă sinistră“, spune Dan Stanciu, „a fost prin ‘85 sau ‘86, când au crăpat caloriferele. Dacă nu aveai ceva combustibil, mureai.“ Și li s-a pus în vedere să nu mai facă cenaclu în librărie.

Veneau Costache Olăreanu, Mircea Horia Simionescu. Se jucau table. „Ce înjurături erau acolo la table! Nedelciu era printre cei mai buni. Eu eram sub-mediocru. Dar asta nu mă împiedica să joc“, rememorează Florin Iaru.

I s-a interzis apoi să mai primească pe cineva pentru că legea prevede că nimeni nu are voie să intre în gestiune. Când veneau prietenii, ca să nu fie văzuți îi ascundea în fundul depozitului, printre standuri de cărți, unde „mai stăteam și noi să bem o «citirică». Toți cei care veneau din nord aduceau palincă, ceilalți, un vin bun, lucruri rare pe vremea aia“. În orice caz trebuie înțeleasă atitudinea rituală față de alcool. Scriitorul bea pentru că e o obligație solicitată de anumite împrejurări. Nu ține neapărat de fiziologie, ci de comensalitatea care creează o comunitate.

Tovarășii au vrut să-i facă lui Florin Iaru un ghișeu cu o

trapă mică pe unde doar să scoată capul. Cu cât comunica mai puțin, cu atât nu mai reprezenta un pericol. Asta a folosit-o în avantajul său. Cine venea să verifice dacă e la el cineva cu comportament dușmănos primea un răspuns extrem de birocratic, de funcționar încleiat: „Îmi pare rău, până la terminarea programului ghișeul acesta nu se deschide… și tot nu-i scoteam pe cei pe care îi ascundeam.“

Optzeciștii aveau un statut destul de precar. Mulți cu interdicție de semnătură. Oi negre. Florin Iaru a avut parte de 16 episoade de înfierare în *Săptămâna*. Dulea se jurase că, atâta vreme cât trăiește el, Florin Iaru nu va mai avea prilejul să publice ceva. „Într-un fel, era un soi de disidență mândră și orgolioasă a unor oameni care nu voiau să se alieze cu oricine. Nu eram luați în seamă nici de grupurile de disidenți. Pentru că atunci când au semnat Dinescu, cu Pleșu, cu Dan Deșliu, pe noi nu ne-au întrebat. Vorba unei poete, vreau și eu să semnez, nici io nu sunt de acord! Totuși nu am avut orgoliu nemăsurat. Nouă n-au ce să ne ia, pentru că avem și altă meserie“, mai ține minte Florin Iaru.

Carne contra cărți

„Pe vremea aia, cărțile de la Cartea Românească aveau prestigiu și nu se distribuiau în cantități suficiente. Pe vremea aia un tiraj normal minim era de 30-40-50.000 la roman. Iar un tiraj ca la Marin Preda bătea 100.000. Când am sosit io se reedita *Cel mai iubit dintre pământeni* în 300.000 de exemplare. Nebunie, dacă-i spui cuiva azi. Era o vreme în care circulau povești cu oameni care stăteau și transcriau cărțile de mână.“

Florin Iaru a intrat în anii aceia în casa unuia dintre clienții fideli ai librăriei. Surpriza a fost să vadă că toate cărțile din biblioteca extrem de bine garnisită de 1.000-2.000 de volume erau nedeschise și mai aveau și banderola nedislocată de la

locul ei. Respectivul pretindea că timpul nu-i permite să le citească atunci, dar se aprovizionează pentru când va ieși la pensie, chiar dacă ar mai fi avut vreo 30 de ani până când va veni termenul legal de pensionare și se va mai elibera nițel.

„Am făcut la învârteli acolo... Poți să spui, am trăit de pe urma Sistemului. N-am vândut cărți la suprapreț, dar am vândut pe marfă. Veneau niște speculanți, niște întreprinzători cu brânză, măsline, țigări, cașcaval, carne, băutură. Socoteam cât e marfa, dădeam bani în valoarea asta și luam marfa. Era suprapreț combinat, că dacă aș fi încercat să iau de pe piața neagră, luam cu preț dublu sau triplu. Era un troc. Iar acela, luând cărțile, pleca în talcioc și le vindea cu de trei ori prețul lor. *Cel mai iubit...*, care costa normal 55 de lei, s-a vândut cu 300 de lei. Cine vindea 1.000 de exemplare avea un câștig de 250.000 de lei, ceea ce însemna că la 1.000 de cărți vândute îți luai un apartament cu 4 camere. Dar și io am trăit bine!...“, exclamă Florin Iaru, parcă vrând să confirme faptul că în România nu se poate trăi bine în sine, ci doar împotriva a ceva, a cuiva.

Într-un interviu luat de Bogdan Rădulescu și publicat în nr. 20 din 2000 al *Observatorului cultural*, Mircea Nedelciu spunea: „Într-o zi, a venit unul și chiar mi-a pus două pachete de carne înghețată pe masa aia de librărie și mi-a zis, dă-mi și mie niște cărți! Zic, ce cărți doriți? Lasă, pune dumneata acolo ce știi că merge! Și m-am dus și i-am făcut un pachet de calitate, adică i-am pus Mircea Eliade, *În curte la Dionis*, i-am pus *Istoria religiilor*, ce știam că merge pentru că, de fapt, el nu le cumpăra ca să le citească. Le cumpăra ca după aia să devină cadou, când se duce la doctor!“

„Paradoxul epocii era că, de exemplu, un jurnal filosofic precum *Jurnalul de la Păltiniș* se vindea în regim de speculă. La librărie plecau 10-15% din cărțile care se puneau în vânzare și

erau cozi noaptea. La depozit rămâneau restul de 80%. Conducerea editurii dădea cărțile astea pe ochi frumoși, pe bonuri. Și aveam contabilul-șef, redactorul-șef și directorul, Bălăiță, toți aveau dreptul să semneze bonuri.“

La sfârșit, când se făcea inventarul, Florin Iaru trebuia să prezinte bonurile și să facă socoteala câte s-au vândut. „Aiurea, păi când sunt sute de bonuri nu mai stă nimeni să verifice. Și atunci io reciclam bonurile și le dădeam, încasam banii, îi vărsam în librărie și eram OK. Asta era povestea cu cărțile. Noi le plasam, le dădeam prietenilor. Acolo am mai găsit cărțile interzise, cărțile trecute la fondul secret. Toți fugarii, Vintilă Ivănceanu sau cartea lui Paler, care a fost cu probleme. O carte a lui Kundera avea BT-ul. Din nefericire, Kundera fuge din Cehia în ‘70-‘71 și ambasada Cehiei blochează apariția cărții. A rămas acolo șpaltul. Traducătorul, Jean Grosu, a venit la mine: „Nu vrei șpaltul cărții?“ și i l-am dat. Cărțile astea le făceam pierdute. Ziceam că s-au tocat. Prezentam câteva care erau mucegăite și ziceam că trebuie aruncate. Mergeau la ars. Și ce mă interesa rămânea la mine.“

Savu Dumitrescu, cel mai mare scriitor după Marin Preda

„În librăria despre care vorbim, nu cei trei erau cele mai interesante, mai pitorești personaje, ci Savu Dumitrescu, șoferul lui Marin Preda, și caloriferistul, nea Costel, care amândoi spuneau niște povești absolut fascinante. Cei trei scriitori îi încurajau, numai că e o problemă cu încurajatul. În timp ce stilul oral al omului necultivat e una, transcrierea pe hârtie nu duce la nimic. Cu nea Savu, io și cu Nedelciu ne-am făcut păcat. I-am spus că e bun de scriitor. Măi, și s-a pus nea Savu pe scris. A muncit 2-3 ani și a produs *Viața mea cu Marin Preda*. După care a urmat o carte de povestiri. Morbul îl mușcase pe Savu.

Prima carte a fost puternic corectată. Nea Savu avea 4 clase, n-am nimic să-i reproșez, era și este un om bun… un tip haios cu care m-am înțeles perfect. Nea Savu ajunsese la următoarea concluzie, io, după Marin Preda, sunt cel mai mare scriitor.“

Dan Stanciu ține minte că Savu Dumitrescu „avea niște texte nemaipomenite. Una pe care mi-am notat-o și am ținut-o minte, că erau zilnice: «În țara asta, un singur om are voie să vândă ciment–statu’!» Era un tip popular, așa, de mahala, cu umor de mahala, dar avea un fel de har de a îmbina vorbele. Faimoasa vorbă a lui Preda din *Cel mai iubit*…, «Cârnați!», de la Savu era.“

Sfârșit

Ziua de 21 decembrie ‘89 îl găsea pe Florin Iaru cu un minus de vreo 4 mii de lei la inventar. Plecase de acasă cu cele 4 mii în buzunar convins că va astupa gaura, apoi ziua va curge tern, monoton și optzecist. A ajuns în altă parte pe 21 decembrie. Timpul se cam grăbea și, după ce a scăpat din închisoare, a scăpat „și cu banii în buzunar“, povestește Florin Iaru.

Acum, acolo unde a fost librăria Cărții Românești mai este o fostă casă boierească. A mai rămas doar ce scria Daniel Vighi în același număr 20 al *Observatorului cultural*: „«Ce faci bătrâne?», mă întreba Mircea din dosul tejghelei și nu prea pot să povestesc cum anume era vocea aceea, cum anume era gestul, cum râsul, pentru asta ar trebui să fie el acolo în dosul mormanelor de cărți și eu să fiu dincoace de ele, or așa ceva nu se mai poate! Atâta doar pot să povestesc că, acum vreo două luni, treceam eu năclăit de oboseala drumului ceferistic pe lângă doamna aceea din piatră de pe aleea Cișmigiului și, pentru o clipă, am avut pornirea să apuc spre CR și nu m-am dus.“

---

[12] Unul din textele în care Sorin Stoica s-a folosit de interviurile luate pentru proiectul

abandonat despre Școala de Literatură. Interviurile au fost un punct de plecare în proiectul *Mitul poetului bețiv*, unele pasaje și formulări apărând în disertație. Datare: 03.03.2005, 13:59 (n. ed. – 2012).

Jaf și contra-jaf[23]

Scria Speranța Rădulescu săptămânile trecute despre o *Cântare a lui Ioniță*, auzită pe la nunți. Rezumată, cântarea vorbește despre un găinar obscur, pe nume Ioniță, scăpat de la pușcărie de iubita sa care mituiește cu pricepere pe cine trebuie și-și salvează omul. Concluziile, destul de deprimante, erau mai întâi că acea cântare orientează simpatia către Ioniță, individ care, deși mai fură și el la vreme de restriște, fură pentru familia lui, nu pentru a altuia și trebuie admirat fiindcă știe să se descurce.

Altă concluzie greu de înghițit era că, în niciun fel, corupția sistemului nu e acuzată într-o asemenea creație de folclor nou, doar constatată pe un ton indiferent. Nu te lupți s-o anihilezi, doar faci eforturi să-i descoperi resorturile pentru a te putea orienta când dai de vreun necaz. Adică s-ar banaliza și naturaliza aberația socială. Totuși, și în teatrul de haiduci vedem că se dă mită. Acțiunea e destul de schematică. Poterașii arestează căpetenia haiducilor, dar, „prin mijlocirea unei sume de bani“ în cele din urmă, autoritățile consimt să-i lase libertatea. Ceea ce dovedește și că haiducii nu erau tocmai lipsiți de mijloace financiare, iar asta pentru niște răzvrătiți, hăituiți e destul de suspect. Și Baba Novac procedează identic atunci când îl salvează pe Gruia. Aruncă pe jos niște mahmudele. „Turcii toți năvală da“, Baba Novac profită de bulversarea de moment și își eliberează fiul.

Din păcate, această legitimare a corupției ca stare naturală

a societății nu o întâlnim doar la țară. Dacă stăm să studiem versurile hip-hop-ului românesc vom avea surprize colosale. Dacă luăm doar o piesă BUG Mafia. O piesă prezentată de autorii ei ca fiind un protest social, dar care nu demonstrează decât absența totală a judecății etice. Un cântec de ocnă pe stil nou. Un pârnăiaș se răstește la un politician corupt, atrăgându-i atenția după principiul „Ba pe-a mă-tii“ că „Nu eu, ci tu ar trebui să fii la penitenciar“. Pe pârnăiaș nu-l revoltă deloc faptul că politicianul a devalizat câteva bănci. Ceea ce reproșează el e faptul că acel ales n-a închis ochii când el, pârnăiașul defavorizat, a șutit un casetofon de mașină sau a buzunărit un puști dezorientat. Adică el ar fi tolerat un jaf în stil mare al clasei politice dacă acea clasă politică i-ar fi îngăduit ca, la el în cartier, să facă legea. Jaful ca o chestiune naturală care nu trebuie incriminată decât dacă depășește o anumită limită și nu acceptă concurența la altă scară. Aspirația celor de la BUG Mafia nu e o societate lipsită de corupție, ci una în care marii escroci și găinarii de trei lei să conviețuiască fără a se călca reciproc pe bătături.

Textele hip-hop, în afară că sunt de un convenționalism obscen, propagă o psihologie de ghetou. Orice încercare de a apropia demersul hip-hop-iștilor de Dylan sau Lennon este un abuz. John Lennon cânta „Imagine *all the people* living life in peace“. *All the people*. Cu alte cuvinte, Lennon nu vorbea în numele bandei, al găștii cu care pui la cale o combinație. În plus, interpreții de hip-hop nu se opun realității de la ei din cartier, ci o prezintă ca pe o alternativă extrem de simpatică la societatea pe care n-o înțeleg foarte bine. Tot ce e alogen, toți care nu fac parte din cartier sunt numai buni de jecmănit. Fapt care se întâmplă și în provincie cu bucureștenii. Într-un oraș de pe Valea Prahovei, toți cei care nu sunt de-ai locului sunt numiți de-a valma *pulicani* și pot fi jefuiți fără a avea mustrări de

conștiință…

Vreau să spun că nu se poate vorbi despre protest social în hip-hop. Acesta poate fi considerat cel mult autist și anarhic. „Zi de zi ca să fim beton / facem poștă o sticlă de bourbon“ – zic alți hip-hopiști. Cum ar veni, noi de fapt suntem niște fraieri, doar mangă devenim frecventabili. Condiția *sine qua non* a transformării noastre în ființe cuvântătoare e pileala. Hip-hop-ul, la fel ca baladele haiducești, justifică furtul. Ca o reacție îndreptățită la corupția aleșilor. Imitație la altă scară. Nu acuză în niciun caz lipsa de scrupule a politicienilor, ci încearcă să acrediteze ideea că să furi pentru a supraviețui e perfect legitim.

Tudor Octavian avea un text superb în care un meșter pleacă din casa lui cu bocancii. Nu ți-am plătit, ce motive ai să fii nemulțumit? îi reproșează scriitorul. Ce să facem, bre, se explică memorabil instalatorul sau ce-o fi fost el, furăm unul de la altul s-o ducem toți bine!

Asta mă duce cu gândul la Nicu Gavriluță care, preluând ideea lui Marcel Mauss din *Eseu asupra darului* referitoare la sistemul dar–contradar, vorbea despre o adaptare neaoșă a acestei forme de prestație și contraprestație. Era vorba despre o reciprocitate în jaf. Fiecare fură pe fiecare și astfel bunurile circulând în natură creează o societate a furtului. Spune Gavriluță că există societăți ale darului și societăți ale furtului. În România comunismul s-a instalat printr-un mare furt inițial care a fost deproprietărirea. De aici, furtul și darul întemeindu-se pe reciprocitate, orice furt din averea Statului privit ca o ființă abstractă și decorporată devine justificat, legitim ca replică, sau contradar.

De altfel, încă de la fanarioți se poate vorbi despre ceva asemănător. Despre Nicolae Mavrogheni, un fost pirat ajuns domnitor, istoricii spun că postura de domnitor îi era foarte

convenabilă pentru că voia să aibă privilegiul jafului, exclusivitate. Ca domnitor, putea să înlăture concurența. Să aibă monopol.

Sau, cum aminteam în unele variante ale baladelor haiducești, în mare parte haiducii sunt niște tâlhari care se dedau la fapte cel puțin discutabile, ceea ce ar putea proba că tradiția jafului pe plai mioritic are rădăcini adânci.

De fapt, și Fane Spoitoru era acum câțiva ani personaj într-o baladă. Nicolae Mischie era și el cântat de un subordonat cu talent care-i punea în versuri *realizările*. Și, fapt care nu trebuie deloc ignorat, același Nicolae Mavrogheni face o tipografie și tocmește pe vel căminarul Manolache Persiano să-i scrie o biografie.

Și în literatură întâlnim o simpatie nedisimulată pentru infractori. În *Groapa*, pungașii au imaginație, spre deosebire de burghezii încuiați. La Bogza, Berilă, care a omorât cu un sifon mai mulți indivizi, apare drept o figură luminoasă.

Una dintre variantele baladei *Gruia lui Novac* merită recitită cu atenție. Gruia nu plătește ce a consumat și e întemnițat la Țarigrad. În ce-l privește pe Gruia, analogia cu Nicu Ceaușescu e perfect validă. Amândoi, niște indivizi despre care nu se poate spune că se abțin de la băutură: „Gruița, copil zburdat, de mic la rele-nvățat“. Cei din gașca lui Nicu furau de la gospodăria de partid. La Gruia e doar o diferență de nuanță: „În birt el cât a stat / Tot vinul că l-a gătat / Că-n trei zile și trei nopți / A băut sute de zloți, / A băut trei buți de vin, / Tot vin bătrân cu pelin, / Ș-a mâncat trei vaci belite / Și trei cuptoare cu pite.“ Cât despre plată, „Gruia vadra o prindea / Și dintr-un sorbit o bea, / Cu fundu-n sus o punea, / Dar niciun ban nu plătea“. Anița Birtășița e amenințată de faliment și se plânge împăratului care-l identifică imediat pe rău-platnic: „Ăsta-i Gruia lui Novac / Care țara ne-o prădat / A prădat-o-n lung și-n

lat / De trei ori turcii-a tăiat.“ Gruia e întemnițat nu pentru că ar fi fost suspectat de cine știe ce sentiment patriotic, ci pentru huliganism. În final e salvat de tatăl său. Nici vorbă de clișeele manualelor unde suntem informați că în baladă „este redat un episod din trecutul de luptă al poporului nostru împotriva turcilor“. Gruia nu e un „neînfricat viteaz“, ci un individ care tulbură liniștea publică. Un fel de Rambo, după Douglas Kellner, modelul idiotului agresiv, care rupe funiile și taie la turci până ostenește. Elogiul acțiunii necugetate, cum zice tot Kellner. N-ai timp să gândești, acționează. Încrede-te în simțuri! Model contracarat de înțelepciunea lui Baba Novac. Deși chiar această înțelepciune e discutabilă pentru că balada se încheie într-un mod care nu poate să nu dea de gândit. După eliberarea lui Gruia: „Pe uliță că-mi pleca, / Multă blagă-și aduna, / Multe care încărca / Și dincoace ei venea, / Către Țara Românească…“. Cu ce umpleau carele cei doi, având în vedere că nu aveau obiceiul de a plăti, nu ne mai spune autorul popular, în schimb aflăm din *Iancu Jianu* că a plăti e considerat un act absolut înjositor: „Bea vin de la cârciumari, / Ia mieii de la ciobani / Și pâinea de la brutari, / Bea, mănâncă, nu dă bani, / Că de-oi sta să tot plătesc / Geaba că mai haiducesc.“

Tot la Iancu Jianu vedem niște apucături nu tocmai ortodoxe. Acesta se îndeletnicește cu următoarele: „Să mă țiu pe la strâmtori, / Pe la munți în trecători, / În drum pe la negustori / Când se-ntorc din Râureni / Cu punga de gălbiori / Și cu murgii sprinteiori.“

În plus, Iancu Jianu bravează: „Că ce câștigi tu-ntr-o vară / Eu câștig numa-ntr-o seară / Și beau cu mândra-ntr-o toamnă.“ O atitudine tipică de băiat de cartier *avant la lettre*. Nu putem cenzura tentația de a face o analogie cu melodia celor de la Partizan: „Am cu ce, bă!“ Putem spune că Iancu Jianu are bani, are valoare și ține să și le etaleze. Iancu Jianu *are prieteni și*

dușmani. Cum niște indivizi care dădeau la săraci puteau să dețină asemenea capital e o problemă. În plus, „a da la săraci“ trebuie resemnificat pentru că se constituie într-un fel de *potlatch* neaoș. Dai pentru a obține prestigiu. A dărui e privilegiul șefului. Pentru a umili și pentru a obține niște contraservicii, unul dintre ele fiind tăcerea celor care ți-ar putea ști ascunzătoarea.

Un horror rural e *Marcu Viteazul*. Muma Marcului e recunoscută drept „țiitoarea turcului“. Marcu și cel numit generic Turcul fac pariu cine pe cine bagă sub masă. „Bea-mi-și turcul / Cu papucul, / Bea-mi-și Marcul cu carâmbul“. Și fac „rămășag pe cap tăiat / că la cine s-o-mbăta / Ălalt capul i-o tăia“. Aici intervine „Muma Marcului, Ibovnica Turcului“ care, după ce că-și traduce țara cu un păgân, are și altă inițiativă destul de puțin morală: „Păhărelul Marcului, / Marcului voinicului, / Cu catran i-l cătrănea / Și cu spirt i-l împlinea, / Cu rachiu i-l întărea / Și-l da Marcului să bea“. Iar alcoolul își face efectul: „Marcul măre se-mbăta / Și cocă mi se făcea.“ De fapt, e schema păcălitorului păcălit, pentru că demersul inițial îi aparținea lui Marcu, care încercase să o convingă pe maică-sa că e mai bine pentru amândoi dacă l-ar îmbăta pe turc. Mama Marcului îl îndeamnă pe turc să-i taie fiul, ceea ce exclude orice formă de patriotism, de sentiment maternal, dar turcul, în ciuda îndemnelor insistente, refuză. O slugă îl deșteaptă pe Marcu, care pune capăt complotului într-un mod extrem de sângeros: „Apoi pe mă-sa lua, / Frumușel că mi-o lega, / Cu catran că mi-o ungea / Și din poale foc îi da. / Marcu bea, se veselește, / Mă-sa țipă și răcnește“. Turcul are exact aceeași soartă, e aruncat în groapă să ardă. „Amândoi se-mbrățișa, / Amândoi că se topea / Și când, măre, mi-i scotea, / Carnea pe la câini o da“. De asta vorbeam deloc deplasat despre horror.

Care-s *ăia bunii* aici? întreb și eu maniheist. De menționat că

aceeași cruzime o remarca și Robert Darnton în basmele francezilor. Apoi chiar beția apare aici într-o formă coruptă. Nu mai e vorba despre comensalitate, despre fraternizare în jurul unui pahar de vin, ci de o simplă competiție bahică destul de trivială.

Referitor la balada lui Marcu, nu putem să nu observăm că turcul e cel mai moral dintre beligeranți. E favorizat în confruntarea alcoolică fără a avea știre de asta, devenind un fel de instrument al ibovnicei.

Îmi povestea cineva despre un individ care a mers la un fel de perfecționare în Elveția și s-a întors de acolo cu un rucsac imens plin de tălăngi de vaci elvețiene. Și spunea plin de satisfacție: Tăticu, le-am luat la elvețienii ăia toate tălăngile de la gâtul vacilor! Le-am tras-o, i-am pus la punct. Un fel de răzbunare. Nu erau consangvini, deci jaful era justificat. Un act de haiducie pârâtă. Un jaf simbolic.

Așadar. Doamna Speranța Rădulescu, s-ar putea să nu fie vorba despre o mutație în mentalul autohton, ci despre o continuitate. Contemporanul nostru Ioniță a furat și e salvat cu ajutorul mitei plasate eficient. Gruia intră în incapacitate de plată și e salvat printr-un act terorist de Baba Novac. Au trecut anii și nația s-a devirilizat. Doar instrumentele diferă. Simpatia pentru infractori a rămas constantă.

---

[23] Text datat 06.01.2005 (n. ed. – 2012).

Inedite pentru Cultura[24]

---

[24] **Textele coșciug.doc și grecii.doc au fost trimise spre publicare în revista *Cultura*. Precum notează și Cătălin D. Constantin mai jos, se pare că acestea nu au mai fost publicate (n. ed. – 2012).**

Notă introductivă

L-am cunoscut pe Sorin Stoica în 2004, coordonam paginile de antropologie ale primei serii din revista *Cultura* și i-am propus o colaborare constantă. Textele au venit unul după altul, într-un ritm ce nu mi-a dat voie să i le public, atunci, pe toate. Câteva au rămas și azi inedite.

Primul text pe care mi l-a oferit era despre un meșter de sicrie. Acum, pare premonitoriu. Nu a apărut, cineva din redacție a spus că e prea morbid ca să începem cu acel reportaj și a decis că nu intră în sumar. Desigur că nu era morbid și desigur că argumente de acest fel nu ar trebui să conteze în nicio împrejurare, dar nu a fost singura dată când Sorin s-a lovit de astfel de opoziții. Îl urmăreau.

Cătălin D. Constantin

coșciug.doc

Întotdeauna mi-au plăcut meșterii, cei care fac de la un capăt la altul un lucru, un obiect. Asta îți dă sentimentul că obiectul acela le-ar aparține. Ceva din personalitatea celui care trudește la fabricarea lucrului acela s-a impregnat și în sicriu, să zicem. Îi poartă semnătura.

Nu vreau să vă spun câți alți indivizi care fac sicrie locuiesc în Câmpina, sau dacă o mai fi vreunul chiar aici pe stradă cu Mircea. Nici cu numărul de sicrie făcute de Mircea nu are rost să vă încarc memoria. Nu ați afla nimic în plus. Despre statistici ar trebui să vă aduc aminte ce spunea Mark Twain, cum că există trei tipuri de minciuni: mari, sfruntate și statistici.

Înainte să fie fotografiat, Mircea a ținut neapărat să se bărbierească. Nu putea să se înfățișeze oricum un om care are un rol decisiv într-o comunitate. Să lase impresie. Apoi, oricât de sumbru ar suna, orice fotografie care te înghite are și ea ceva dintr-un sicriu.

După ce am plecat, mi-am dat seama că nu l-am rugat pe meșter să-mi arate sculele, uneltele. Cu ce lucrează el nu am văzut. De parcă munca asta de sicrier ar fi așa de ciudată, de magică, încât nu e nevoie de chestii materiale.

Mircea, omul care face coșciuge

Să faci sicrie e, orice s-ar spune, o meserie interesantă. Sau barem originală. Oricum, utilă. Să fii un fel de tâmplar pentru morți. Toate astea presupun o filosofie aparte. Poate cinică. Poate resemnată. Totuși, munca ta aproape că are întemeiere în

sacru. Ești, pe undeva, regizorul unui rit de trecere.

Vara de joi după-masă

M-am născut în București. Așa a fost situația. Noi locuiam de fapt în Predeal. Predealul era un oraș de bun-simț. Nu se uita nimeni în tinicheaua altuia să vadă ce mănânci.

Situația materială, trebuia să te mai strângi un pic. Tata era tâmplar, io – un țăndărică printre picioarele lui. Mama, casnică, du-te după urzicuțe, fă curat la găini! Pica cerul pe mine. Copiii ceilalți se jucau, iar io să mă spetesc… Totuși, înțelegi, de mic am pus mâna la muncă. Ce-mi plăcea mie cel mai mult era să sparg lemne! Cam două camioane de lemne cumpăram pe toamnă. Io, țac, țac! cu toporul. Îmi plăcea să le așez în așa fel încât să nu rămână spații între ele. La milimetru. În Predeal cam până-n revoluție a început să bage gaze. Și iarna ține acolo cam 6 luni pe an. Vara se spune că pică-ntr-o joi după-masă.

Erau și sași, unguri, dar oameni săritori, cu care te puteai ajuta. Și legionari care făcuseră pușcărie cât calu' lu' Traian mai erau. Da' oameni de bun-simț. Legionari „deparazitați“ din Făgăraș. Ăia au fost pân' la coadă adevărații patrioți care n-au vrut comunismul.

Să-i luăm pe musulmani, mie nu-mi place religia lor, da' de ce să nu-i lăsăm în pace? Legionarii veneau seara acasă, de prin Fisura albastră, de pe Sorica, unde se ascundeau. Treceau gârla și veneau la familie, lumea îi cunoștea și totuși îi acoperea.

Io m-am născut în '54 și pot să spun c-am avut o copilărie frumoasă. Pușt isme, ăla plângea că l-am bătut io, io că m-a bătut altul, da' dup-aia tot împreună ne jucam. Pădurea, nici nu se punea problema, era toată a noastră. La Predeal, avantajul e că poți să cunoști oameni de toate felurile. În stațiuni și în porturi se întâmplă asta. Turiști mulți. Nu ești ca unul care lucrează la strung. Nu zic de el că ar fi încleiat, dar are de-a face

doar cu mediul lui. De-acolo nu iese. În Predeal, de exemplu, vezi, prinzi de la unul ceva, de la altul altceva! Înveți să cunoști oamenii, să-i citești. Te cizelezi un pic.

Am făcut și un pic de școală

Am fost prima promoție de tehnici și tehnologii nucleare. La liceul „Unirea“ de lângă Liceul Comercial „Crețulescu“ din București. Am rămas corigent la limba rusă. Mie îmi plăceau științele exacte. Matematică, fizică, chimie mai puțin.

M-a și exmatriculat. Așa era… Din cauza absențelor. Dădusem și io un pic cu nasul de viață. Aveam o plăcere deosebită să mă duc în Herăstrău. O luam așa pe Kiseleff. Io fiind crescut în Predeal, îmi plăceau libertatea și mediul ambiant. Nu să treacă mașini, tramvaie…

În București, am stat în gazdă pe Moșilor, de la Armenească puțin mai încoace, până să treacă tramvaiul 21. Era 335 de lei masa la cantină. Și 300 de lei plăteam la gazdă. Trenu’ era 37 de lei până la Predeal. Asta se întâmpla între ‘69 și ‘74, când încă se putea trăi. N-o luase Ceaușescu razna de tot. Tramvaiul – 25 de bani. Erau niște căruțe din alea… se dădea vatmanul jos și schimba macazul cu o rangă.

Am mers mult pe munte. Și-acu’ pot să-ți arăt bornele de la granița cu Austro-Ungaria, la Pichetu-Roșu. Nu mai spun de Piatra Craiului, Plaiul Foii. Eram un om liber. Dumineca mă duceam până-n Susai. Mă duceam doar să beau o bere. Era frumos.

Am terminat liceul la „Tractorul“ în Brașov. În rest, de ce să mint, m-am plafonat. N-am dat la facultate. Am fost un dobitoc. Scuze că s-a înregistrat. Am avut așa o… mă scârbisem, am avut oroare față de sistemul ăla, că nu era după capacitatea ta. Când am văzut atâta nedreptate, că trebuia să stai cu secera și ciocanu-n mână…

Pe la 30 de ani aveam o categorie destul de mare. Probabil că mă și pricepeam. Mă rog, lauda de sine nu miroase a bine, dar aveam 200 de lei mai puțin decât un maistru.

Aveam în grijă până la Cetatea Făgărașului cabane de creastă. Unde te trimitea. Mălăiețtiul aparținea tot de noi, mă cățăram prin hornuri, în fine. N-avea curent la cabană. Avea grup electrogen. Își căra omul benzină, punea, trăgea o sfoară, erau TN-urile alea, Timpuri Noi, făcute la București. Își făceau lumină de 5 kilowați. Aveau și ei un pic de condiții. Una-două auzeam: „Du-te, măi Mirceo, și fă-i grupul electrogen la cabană în Piatra Mare!“ Gata, tată, luam un rucsac de 20 de kile în spinare și plecam. Era o feerie pe „7 scări“ în Piatra Mare. Cu măgarii, cu caii mergeam. Doamne, uite, chiar acuma mi-am amintit numele la un măgar.

Domnu’ Stolojan, Maurer și câțiva belgieni

Dej avea vilă în Predeal. La fel, Corneliu Mănescu care a fost președinte la ONU. Tot CC-ul. Pe Mănescu l-am cunoscut fugitiv, dar cu Maurer am stat de vorbă așa cum stau cu tine. Era un tip nu sobru, nu distant… era foarte comunicativ. Dacă-l rugai ceva, te asculta. De exemplu, tata s-a îmbolnăvit de reumatism, hai să plecăm din Predealu’ ăsta! E frumos, dar dă-l în Doamne iartă-mă!

Hai să vindem acolo și să cumpărăm în Câmpina. Maurer avea casă chiar aici, lângă biserica lu’ Izvoreanu. Am umblat după casă vreun an de zile. Nu voiam un cartier d-ăla cu bronzați. Domnu’ Maurer, îi zic, aș vrea să cumpăr. Zice: Nu! Acolo va fi zonă sistematizată. Și-a dărâmat la puțin timp după aia. Sunt blocurile alea de la notariat acum. Omu’ a fost franc. Că putea bine-mersi să-mi ia banii.

Pe domnu’ Stolojan îl cunosc de dinainte de revoluție. Are o fată, Ada, și un băiat, îmi scapă numele. Venea cu ei la schi. Io

aveam un baby-schi. Adică n-aveam io! Avea statu'! În față la Clăbucet, la sosire era. Stolojan, pe vremea aia, era profesor universitar, pe la ASE dacă mi-aduc bine aminte. Dânsu' venea: dă-mi un top d-ăsta de bilete și lasă copilul să se dea pe schiuri. Seara, normal, intram și noi la o țuică fiartă, după ce-nghețam toată ziua. Într-adevăr, nu puteam să intru la discuții prea mari cu dumnealui, dar ne mai conversam așa...

Veneau grupuri de belgieni, de nemți, de olandezi. Trebuia să fii civilizat față de ei. Mai ziceau ăștia de la Dinamo să nu luăm vreo țigară de la ăștia, că poate e de-aia cu opium, cu hașiș. Păi bine, mă, dacă-mi lasă pachetu', nu m-o otrăvi pe mine. Era-n vremea-n care Kentu' începuse să dispară. Mai găseai pe la restaurante, da' numai cu intervenții.

Erau hotelurile pline de străini. Cunosc un tip, Otto, sas, care a plecat în Germania, dar venea în Predeal la „Orizont", îi convenea să stea la hotel o lună și cheltuia mai puțin decât în Germania.

M-a deranjat un lucru, pentru cei din Est era ceva, pentru cei din Vest altceva. De exemplu, cei din Vest aveau bufet suedez. Se ducea neamțu' acolo și-și lua o feliuță de șuncă de Praga. Dincolo, la polonezi, la cehi, le dădea parizer și margarină. Păi, ăia nu sunt tot oameni? Multe lucruri din astea am văzut, da', în fine, am tăcut din gură și mi-am văzut de treaba mea. În shop-uri, televizoare color, whisky, la noi – tămâie. Erau lucruri care săreau în ochi.

De fapt, și io, dacă m-aș duce în Tanganyika și i-aș vedea pe ăia că umblă-n triburi, și mie mi-ar sări în ochi. Oricum, cineva trebuie să dea cu mătura pe stradă. Clasele sociale n-or să dispară niciodată.

Muncă de chinez nebun

Problema la noi a fost că ăla care stătea 8 ore în turnătorie

nu știa ce e-n afară și nu avea cum să avanseze. Dacă stăteau la bloc, în colivii, ca porumbeii! Când a venit privatizarea n-a mai putut să facă față. Oricum, a fost economie de piață și-nainte de revoluție. Care vedea cum se trăiește, imediat a plecat înainte. Oricum, zic io, fiecare să pască iarba pe care o cunoaște.

Nu m-am căsătorit. Stând în Predealu' ăla, veneau 20 de zile grupuri de suedeze... am dus o viață mai libertină, vorba aia... descalecă și du-te, am mai stat cu o fată un timp. Dar, destinul, implacabilul destin. Nu m-am căsătorit că nu te gândeai la chestii d-astea. Și, după aia, trecând o perioadă, vârsta înaintează, nici nu-ți dai seama. Tata tot zice că ar trebui o femeie în casă.

Pe 7 ianuarie '84 ne-am mutat aici. În Predeal era frumos, da' umezeală multă, casele-n pământ. Am făcut un gărduț, o poartă. Io am venit de fapt aici în '92. Tata a ieșit la pensie ca tâmplar și, după ce-a murit mama, în '89 pe 31 august, am zis să mă retrag lângă el. Aveam 22 de ani vechime ca lăcătuș mecanic. Atunci dădea afară de la toate întreprinderile. M-am dus paznic la Generală 8, la domnu' Gavrilescu. Zic, noaptea păzesc și ziua muncesc.

După aia îl iau deoparte pe tata, hai să scoatem o autorizație. Mai reparăm o somieră, mai un recamier. Asociație familială: tata și cu mine. Vedeam că nu prea merge. Muncă de chinez nebun. Migăleală și câștig foarte mic. Pierzi timp. Nevoiașii nu mai cumpără lucru nou, vin să repare, dar nici ei n-au bani. Repară să nu le mai intre arcurile-n coaste.

Hai să facem noi sicrie!

A fost o idee de moment. A venit cineva și-a întrebat, domn'e, da' un sicriu? Hopa, stai că se pot face și de-astea. Pe-atunci se făceau sicrie pentru pensionari pe Câmpinița, acolo lângă benzinărie. Mai avea într-un loc sicrie de lux.

Ornamentate, pavoazate, capitonate, da', în interior, cade mortu' pentru că nu pune decât niște șipci în curmeziș. Doi inși au venit la noi și ne-au zis cum s-a întâmplat. Nu mă interesează, ei să-și vândă marfa lor. Deși e ca la tenișii ăia, trei la 100.000, îi porți și-i arunci ca să nu-i mai speli.

Într-o lună, poți să nu dai unul și-ntr-o zi să dai 2-3. Nu lucrezi întins ca la întreprindere. Sunt perioade în care merge să lucrezi și perioade în care nu prea merge. E, dacă vrei, un fel de loterie. E o perioadă, în primăvară în genere, când cardiacii... se produc schimbări în organism. Dar cu sicriul nu poți să zici, lasă, că-mi cumpăr mâine unu'. E o chestie de strictă urgență.

Vine un tip din Breaza, îi murise un copilaș. Voia un sicriu de maxim 1,30. Parcă nici nu mi-a venit să-l fac. Io sunt un pic sentimental, era sâmbătă și, de când a murit mama, io duminica nu muncesc. Dar a doua zi la prânz, duminică, a fost gata. Preotu' a zis, nu-i nimic, nu-i niciun păcat că ai muncit, ai ajutat un om. Dacă pot să ajut, iartă-mă, Doamne, și ăsta sunt! Ăsta mi-e sufletu'!

Sicriele se fac pe diferite măsuri. E câte o bătrână de 1,60, înțelegi, trebuie mai scurt. Era un șofer aici în oraș, făcea Câmpina-Predeal. Când a murit, l-a scos de la bloc cu macaraua. Așa era de gras. Ăla, când intra în Predeal, lua o franzelă, i-o tăia fata de la alimentară, își punea ceva mezel acolo și ăla era un sendviș pentru el. Normal că lui i-a trebuit un sicriu mai special.

Facem după cum vrea omu'. Un sicriu e în jur de un milion, un milion o sută. Cam cât o pensie. Da' lumii îi place foarte bine ce facem noi. Reclama? Preotu' știe, la morgă la fel, de la spital mai află, du-te la ăla că face mai ieftin. Unul de la altul se răspândește când au un necaz. Du-te acolo, că e cineva 24 de ore în permanență.

Afacerea nu poți s-o extinzi. Împrumut, da' nu pot să rambursez. Să vând casa? Tata are pensie 1.600.000. Și vine de-ți bate-n poartă, gaz, lumină, toate angaralele astea. Mai plătesc și la Sanepid 800.000, parcă aș face cârnați, nu coșciuge. Câștigăm doar cât să ne scoatem existența.

Sunt mulți care vor să se dea fuduli. Veniseră odată niște țigani, voiau sicriu de stejar. Cât costă? că dăm oricât. Vezi doamne, ei au bani. Erau țigani din ăia cu chimir, cu pălării mari. Ungureni. Noi facem pentru nevoiași, nu sofisticate. Pentru mofturoși. Sunt și sicrie de 16 milioane. Frumos pe-afară, scoate ochii omului. Le pune un fel de mânere. Și ce sens au ele, tot acolo-l bagă! Tot pământ toarnă peste el!

Sigur că e o slujbă ingrată, da' și popa și doctoru' n-au la fel? Am dat și pe datorie, nu să-i cer buletinu', mergem pe încredere.

Mai fac mulți bancuri. Mi-a zis cineva, Mirceo, am și io o garsonieră colo-n cimitir, să-mi faci sicriu acuma din vreme că-l țin în pod. Lasă, măi nene, vii și-ți iei unu' proaspăt! Bine că n-a mai trecut pe-aici de atunci. Înseamnă că n-a murit!

Mă mai duc și io la cârciumă, mai beau o zeamă pe-acolo. Îmi place zeama, cui dracu' nu-i place? Arată-mi unu'! Și unu' bolnav! Fac ăia la cârciumă poante d-astea: Mirceo, îmi faci și mie un pardesiu? Da, da-l vreau cu mâneci scurte! Nu mă deranjează. Fiecare e băgat la mijloc la rândul lui.

Acuma vine toamna, trebuie să mă gospodăresc. Tac din gură și-mi văd de treabă. Aș visa io să-mi iau mașină. Aș visa, da' poate ar fi vise urâte!

Un tânăr reporter i-a cerut odată lui Nichita Stănescu niște versuri. Să le publice într-o revistă literară. Nichita era la o masă într-un restaurant și a compus pe loc o poezie, cea mai frumoasă poezie, poate. A scris-o pe un șervețel. I-a citit-o junelui, apoi i-a dat foc. Așa e mai bine, a spus, să rămână doar

între noi!

Pe undeva, asta seamănă cu soarta celui care face sicrie. Se poate spune că un om care face coșciuge e un artist. Dar coșciugele alea putrezesc. Și se adună atâta frustrare pentru că nimeni nu vede munca ta. Și, din ce creezi tu, nu mai rămâne absolut nimic.

grecii.doc

„Am plecat pe 25 martie. De ziua națională a Greciei am plecat. Habar n-aveam unde.“

În 1998 am făcut o serie de interviuri cu greci din România. Am înțeles că se află două tipuri de greci, grecii vechi și grecii comuniști veniți în urma războiului civil din 1948. Între ei există diferențe destul de pronunțate asupra cărora voi încerca să insist și în interviul de față. În general, am aflat de la cei de la Uniunea Elenă Ploiești, grecii vechi au bani. Au fost plăcintari, aveau simigerii. Unul dintre ei era fotograf și câștiga destul de bine. A fost în Grecia de 13-14 ori, nici el nu mai știe de câte ori. A stat împreună la cămin cu greci comuniști. Tatăl său îi aducea mâncare, băutură, împărțea cu toată lumea. Comuniștii, când aveau ceva, mâncau pe furiș sub pătură. Resentimente, că mulți au făcut facultate doar pentru că au fost favorizați de autorități, trimiși la facultăți, școliți fără ca ei să merite chestia asta. Cutare grec comunist a ajuns mare poet după ce i-a furat poeziile unui grec vechi. Când am insistat, și-a dat seama că deja spusese prea mult.

În Câmpina am mai aflat că mai sunt doar 4 astfel de greci, dintre care am mai vorbit cu doi dintre ei, doi bătrâni despre care am aflat că nu s-au adaptat și abia dacă mai îngaimă câteva fraze în română, și Atena și Nikos Peios, despre care mi s-a sugerat că ar fi cei mai reprezentativi pentru grecii vechi.

Am amânat discuția până după Paște și l-am rugat să-și reîncarce memoria. Când a venit în România era copil. Adică

acum 50 de ani.

Nikos Peios e un bărbat cu trăsături dure, cu păr negru, deși are și el o vârstă, cu o mustață deasă și probabil tare, aspră. Fața e brăzdată de șanțuri curioase. Merge țanțoș, cu pieptul în față. Vorbește bolovănos și totodată cu o melodie stranie. Și prin oraș când ne-am întâlnit mai târziu era îmbrăcat tot în costum, un costum maroniu-închis. Stă la parterul unui bloc de 10 etaje, în care bloc mai locuiesc și bătrânii despre care spuneam că nu s-au adaptat. Are un apartament de două camere în care plutește o atmosferă de beci. Aerul e închis, deși praful e șters bine, iar razele soarelui nu pătrund aici niciodată, ferestrele fiind îndreptate spre nord. Când am intrat și m-am descălțat m-a repezit, e frig, și mi-a întins niște papuci de copil în care piciorul meu a avut destul de multe dificultăți. Mi-a dat o cafea foarte slabă și am purces la lucru. Soția lui tocmai plecase la biserică. „E credincioasă, merge mereu.“ Camera în care m-a primit, camera de oaspeți, e absolut banală, tipică pentru un om care trăiește din pensie azi, ieri din salariu. O masă mare pe centru, nelipsitul televizor, biblioteca în care n-am dibuit nicio carte grecească, un fotoliu, niște scaune și cam atât. Stăm la masă pe colț, umăr la umăr, în poziția cea mai favorabilă comunicării, deși nu știu dacă s-a gândit la asta atunci când ne-am așezat. Dar poziția s-a repetat și la a doua întâlnire, doar că la colțul opus, așa că ceva premeditat e posibil să fi fost.

„Italia era aliată cu Germania și ne-au atacat prin Albania. Nu reușeau să intre în Grecia – intervin germanii și ajung până la Atena. De-aici începe Rezistența. Nemții pătrunseseră prin Bulgaria. Eu stăteam într-un sat, Dendrohori, din județul Kastoria. Orașul de reședință se numea tot Kastoria și-avea vreo 40.000 de oameni. După ce-au pătruns germanii, vin și grecii și ocupă partea asta toată. Încep arestările și războiul de Rezistență. Erau tineri care strângeau arme și le ascundeau. Nu

erau încă partizani. Atunci se formau prin ‘41. A participat și unchiul meu la strângerea de arme, de muniții. Se ascundeau în văgăunile din munți. Tinerii – vreo șase, toți de vreo 20 de ani, sunt arestați prin ‘46 și duși în nordul Greciei la Trikala. Sunt judecați, așa, în pripă, și împușcați. Se formase ELAS-ul, armata de eliberare națională condusă de comuniști. Guvernul Papandreu fugise la Cairo și trăia acolo, trai pe vătrai. Guvernul comunist, toată conducerea era în munți, plus socialiștii și alte forțe.

Nu știu ce nu ți-e clar! Când depun nemții armele, începe un război în continuarea unui alt război. ELAS-ul intrase în toate orașele. Erau și alte grupări militare, engleze în special, cu care se ciocneau mereu. Multe mi le-au povestit părinții, eram destul de mic. Tata era învățător și a participat la Război în munți. După eliberare vine acasă. Ce se întâmplă? Acum a început prigoana. Au venit la putere cei aduși de englezi, iar cei care luptaseră contra nemților erau acum arestați de cei care colaboraseră cu ei… N-a mai rămas altceva de făcut decât să reînceapă războiul. Primul foc a fost tras la 6 martie într-un sat de la poalele Olimpului. Închisorile erau pline cu oameni din Rezistență. Se formaseră lagăre în insule pustii. Suportă niște cazne…

Oamenii din satul meu erau agricultori în mare parte. Era un sat destul de mare. Cu istorie. A fost ars de turci, refăcut. Erau trei sate, de fapt, care se uniseră și fac o comună mai mare la marginea munților, ca să poată să fugă. Înțelegi? (*tic verbal repetat la nesfârșit, la fel ca un râs gros care adesea nu are o justificare)*

Se retrag din câmp și se duc spre munte. După ce luptaseră cu turcii, acu’ la Războiul Civil a fost iar ars. Pământul era sărac. Regiune muntoasă aproape de granița cu Albania, la vreo 30 de kilometri.

Acolo am început și școala. Școala primară continuată ulterior în timpul războiului civil în Kastoria. Toți cei care trebuiau să ne învețe erau pe front. Eu de fapt aici, în România, am învățat. Am făcut acolo 7 clase și am continuat aici cu liceu, facultate. În timpul războiului nu e școală, domn'e!

Uite cum e cu Războiul. De fapt, se lupta Dreapta cu Stânga. Comuniștii cu… cu englezii, ulterior cu… n-au mai rezistat englezii și au venit americanii. În sat se făceau operațiuni militare. Lucrau țăranii, dar cum auzeau că vine un avion, imediat se duceau și se piteau. Nu știu cum de nu înțelegi cum a fost cu Războiul, cei din Rezistență au fost aruncați în lagăre de concentrare și n-au avut ceilalți altă ieșire decât să lupte. Ei, atunci s-au făcut probabil și niște greșeli din partea Partidului (*pauză după ce spune cu patos*) care în perioada aia, deși prigoana mai ales era puternică, Partidul Comunist avea vreo 4 ministere în guvernul care s-a format. În '44 englezii vin și măcelăresc tot. Tata luptase în Rezistență, altă ieșire nu avea. Într-o noapte a venit poliția, l-a luat pe tata și l-a bătut măr. Și-mi aduc aminte că-n noaptea aia când ziceau ei că nu știu ce făcuse nici nu ieșise din casă. Trei luni a stat întins în pat fără să poată să se miște. Noroc cu niște babe care l-au salvat. L-au băgat în niște piei calde de capră. Atunci a plecat iar în Rezistență. În '48 a murit într-unul din cele mai grele locuri, la Gramos, în nordul Greciei.

Pe atunci eram copil. Ce știam? Ziceam că vin partizanii, că… Ne luptam și noi cu arme, dar nu prea știam ce se-ntâmplă. Ne băteam chiar cu arme adevărate. Tăiam țevile și ne băteam. Lui Grigoris, un prieten de-al meu, i-a explodat o mină. Era defensivă, a explodat, i-a tăiat degetele. Io am scăpat. Aruncasem și cu grenade. Puneam gloanțe între două pietre și le explodam. Ce știam?

Apoi am venit în România. În perioada asta în care se

purtau operațiuni militare de anvergură, nu știu cum s-a hotărât și operațiunea a fost sprijinită de țările socialiste. Noi, copiii, eram foarte bucuroși că plecăm. Era viața grea în Grecia, grea mai ales din cauza războiului, pentru că în rest se trăia destul de bine. Ne-au dus cu mașinile până la granița cu Iugoslavia. Cum am trecut, am stat într-un sat într-o școală vreo două săptămâni. Ne duceam în satele din jur și cerșeam. Apoi în Ohrin, pe malul iugoslav al lacului… ne-au repartizat pe familii. Eram fără părinți. Ne-au băgat în niște camioane militare cu prelate. Ne-au dus în Bitolia. Am stat o seară în gară și dimineața îmbarcarea în trenuri. Am plecat pe 25 martie, de ziua națională a Greciei am plecat. Habar n-aveam unde. Am ajuns în România. Se zicea că mergem în Iugoslavia, Polonia, Germania chiar.

Despre România nu știam nimic, doar că e o țară europeană. Copii! Ideea de a pleca. Era guvernul din munți care vine probabil în contact cu țările socialiste, altfel nu se explică.

Știi cum eram acolo? Împărțiți pe grupe. Era o fată de vreo 20 de ani, mai mare, care era șefa. În rest, doar copii. Urcăm în tren. Prima stație, Skopje. Atunci au venit niște soldați și pentru prima oară ne-au servit cu câte un pahar de lapte… Noaptea ajungem la Belgrad. Unii dormeau, plecaseră din vagonul lor. Erau prieteni, frați în vagoane diferite, nu văzusem tren, îți dai seama. La Belgrad luau un vagon, îl dezlipeau de garnitură – ăsta merge în Bulgaria, ăsta în Germania și tot așa. Din cauza asta, pentru că noi treceam dintr-un loc într-altul, mulți frați s-au despărțit. Unii în Polonia, alții în România, erau și țânci de 5-6 ani care plângeau de mama focului.

Ei, vagonul nostru a ajuns în România. Din pură întâmplare. Puteam ajunge oriunde… Noaptea, auzi, să dormi și vagoanele să se împartă unul colo, altul dincolo…

Oricum, ziceam că venim în România provizoriu, pentru o

lună-două, au fost de fapt 50 de ani… pe 25 martie acum de curând au fost 50 de ani de la plecare.

Copil fiind, duci dorul, pe urmă, cu timpul, uiți. Îți mai aduci aminte vag câte ceva. După schimbarea regimului Coloneilor ne-a dat prima dată voie să mergem în Grecia. Karamanlis care a murit acum câteva zile. Eu mă pot repatria oricând. Ultimii care pleacă sunt bătrânii de deasupra. Acum nu mai e nicio interdicție. Ei, când m-am dus în ‘80, s-au răscolit toate… locurile în care m-am jucat, eram răvășit pur și simplu. Casele erau dărâmate, nu mai aveau nici măcar temelie, nimic, nimic… Pe vremuri casele erau cu etaj toate. Sus camere. Jos depozite de alimente, grâne, un fel de cămară, cum îi spune aici. Camere mari sus, jos – grâu, porumb, la subsol – ca un beci. În curte, capre, oi ca tot țăranul.

În România, Crucea Roșie s-a ocupat de noi. Am intrat pe la Timișoara și-ntr-o dimineață ajungem la Reghin. Ne-au dat haine, ne-au tuns la piele să ne despăducheze, probabil, ne-au băgat în camioane și ne-au dus la Sovata. Acolo a fost o colonie de copii greci. Stăteam în vile, frumoase toate. Era una, Casa Magistraților, mare cu multe geamuri, pe dreapta așa cum urci. Ai fost la Sovata? În partea aia în Sovata nu erau distrugeri. Era frumos. Cu trenul am mers în noaptea aia și din România nu mai văzusem nimic. În Sovata, majoritatea eram din satul nostru și din împrejurimi. Am stat până în vară acolo, că știu că făceam baie în lacul Ursului. Apoi ne-au dus la Arad. Acolo am făcut instrucție militară. La Sovata pur și simplu stăteam. Nimeni nu ne cerea nimic. Aveau grijă de noi. Era unul Moiș-baci, n-o să-l uit în viața mea. Unul c-o mustață așa mare. În viața mea n-o să-l uit. Cei de 14-15 ani am plecat la Arad. Acolo am prins 11 iunie, când s-a făcut naționalizarea mijloacelor de producție. S-au închis fabrici, Vagonul, UTA. Dădeau jos panouri, dărâmau firmele și puneau steaguri roșii.

Acolo făceam instrucție. Cum de ce? Ca să ne trimită înapoi în Grecia! Războiul continua! Nu eram veniți ca să ne distrăm! Și chiar un grup de 15 ani a plecat, luptau, ce era să facă? Au fost măcelăriți! Ce instrucție făceam noi!? Și noi trebuia să plecăm prin septembrie. Dar atunci Tito – treceam prin Iugoslavia –, Tito a schimbat politica. Cominformul l-a făcut trădător. Toți au rupt relațiile diplomatice cu el. Atunci se terminase și războiul în Grecia, care-l acuză că a lăsat armatele să treacă pe teritoriul lui și să ne cadă în spate. Și uite-așa am scăpat noi…

Copii, ne ardea al naibii să mergem la război. Voiam să mergem, serios! Nu era unul să zică nu! Inconștiență, spiritul revoluționar. Cântam tot felul de cântece revoluționare cu Stalin, cu Lenin.

Au fost mai multe tranșe de refugiați. Soția mea a venit mai târziu, dar tot în ‘48, martie, aprilie, mai… cam așa. Când s-a terminat războiul, pe noi ne-a trimis la Tulniș în județele cu unguri. Era o garnizoană nemțească acolo, aveau tot ce vrei. Nu mai puteam să ne întoarcem. Câștigase Dreapta și toate armatele se retrăseseră în Bulgaria, Iugoslavia. Au plecat apoi la Tașkent, unde era o comunitate foarte puternică. Acum eram la Florica, la Pitești. Au construit blocuri, lucrau în agricultură. Era Brătianu moșier. La Florica i se zicea înainte Partizani, acum Ștefănești. Ce vorbești, mai sunt șase greci acum acolo. Auzi, domnule! Statuia lui Beloianis o mai fi acolo?

Cu grecii vechi ne-am înțeles bine, n-au fost probleme. Aveam translatori din grecii vechi. Stăteam în colonie în Sinaia. Grecii vechi aveau case, magazine. Erau asimilați. Aveau cetățenie română. Erau de naționalitate greacă, erau și diferențe, unii știu limba, alții nu. Cei de aici erau de dreapta că majoritatea erau bogați. Dar ne-am împăcat foarte bine. N-au existat conflicte. De pildă, era liceul grec din București unde

învățau elevi greci de-ai noștri care abia venisem împreună cu copiii grecilor din România.

Părinții mei, tata a murit, mama pleacă în Albania, a venit de acolo pe vapor, nu mai știam nimic de ea. Apoi a trecut în Polonia, a aflat că noi suntem aici și-a venit și ea. A lucrat la Sinaia. Unde a fost Palace-ul… Sunt două clădiri, Palace și mai jos, la scările de la gară, Caraiman, așa, acolo stăteau copiii greci, iar la Cazino era școală organizată de Ministerul Învățământului. Din ‘50 și până în ‘60. Mama a venit în ‘51. Ne-am întâlnit la Sinaia. Am făcut școala la Sinaia. Clasa a șaptea. Făcusem ceva și în Grecia, dar în timpul războiului nu e școală.

Au venit mulți cu tranșa asta. O garnitură întreagă. Unii în Slovacia. Numai în România au venit vreo 15.000. Cei mai mulți – copii. Majoritatea stăteau la Florica. Pe urmă i-au răspândit la Nehoiu, prin județele ungurești… la Sfântu Gheorghe.

M-am adaptat destul de ușor, nici n-am simțit. Ne-am împăcat bine cu copiii de români. Ne jucam. Făceam școală în limba română. Învățam și-n greacă, dar materiile de bază… matematica, fizica, în română. În șase luni puteam să mă descurc. Învățam foarte repede. Dacă discutam cu ceilalți nu-și dădeau seama că sunt străin. Nu erau diferențe. Am fost îngrijiți bine, primiți bine, era Crucea Roșie care se ocupa de noi… Contribuiau cred și străinii, pentru că prea multe ajutoare primeam…

Am stat la Sinaia până în ‘52. Era stațiune, frumos, venea Regele înainte acolo. Vizitam castelul Peleș, mergeam pe Furnica, la cabana Vânătorilor, la cota 1400, 2000. La cabana Vânătorilor e de jur-împrejur un gard viu de brazi. Ei, ăștia sunt sădiți de noi. Mă duc acolo, îi văd, domn’e, cât de greu crește bradul! Rămâi uimit. Să te duci să vezi! Gardul ăla viu e plantat de copiii greci.

Îi știam pe cei care se ocupau de noi, dar acum am uitat. Un

român oricum, dormeam la hotel la Caraiman, aveam condiții bune, 2-3 în cameră, acum aud că la cămine stau câte opt în cameră. Mâncam jos la cantină, unde acum e restaurantul. În rest, jucam fotbal, volei, excursii. Apoi, am plecat la București, am făcut Filologia și am fost repartizat la Florești (*Prahova, n.m.*), unde am lucrat 40 de ani ca profesor. Eram încadrat deja în societatea românească, nu era greu pentru niște copii să se adapteze. Cei mari au avut probleme cu limba. Bătrânii învățau greu. Bătrânii care stau deasupra noastră, ți-am zis, nici acum nu vorbesc ca lumea. Eu vorbeam două limbi bine. Între copii vorbeam grecește tot timpul. De-aia n-am uitat. Plus că soția mea e tot grecoaică. Amândoi însă au fost la școală la Florești, dar între noi n-am vorbit niciodată grecește pentru că supără. În casă, între noi, vorbim grecește, dar la școală când era a treia persoană, niciodată. Chiar se mirau. Dar am avut un colectiv foarte închegat, niște oameni deosebiți, aici la Florești. Am fost și director. Tot mă cheamă să mă duc pe acolo.

Cu ceilalți greci ne mai întâlnim la Uniune. Și ieri am avut o întâlnire la Ploiești, a venit primarul dintr-o localitate din Grecia care s-a-nfrățit cu Ploieștiul. A venit primarul din Ploiești, a fost un program… A fost și Anton Nicolau, la care ziceai că vrei să te duci. E un om foarte cult. Nu prea mai vorbește bine grecește însă. A fost două legislaturi în Parlament, dar ce putea să facă pentru comunitate? Susține și el acolo interesele comunității. Mai mult, cum să spun? Simbolic! Suntem români. Se miră prietenii mei că dacă joacă o echipă greacă cu românii, țin cu românii și nu mă cred. A fost acum România-Grecia. Mă întreabă, Nikos, sau dom’ profesor, cu cine țineți? Io zic: „Cu ai noștri!“ Care ai noștri? Nu mă cred. Io sunt stelist de când mă știu. Când eram student nu-mi scăpa un meci cu CCA-ul, cum era pe vremea aia. Și când eram profesor fugeam din sat la meci. N-am fost la meciurile echipelor

grecești, știu de ele numai. Și chiar cu națională, nu știu de ele și ei se miră. Acuma pleacă români în Grecia, Doboș, Dumitriu – cavaleria greacă. Se duce și Iordănescu la Națională.

Mulți nu mai știu limba, de-aia se țin cursuri la Uniune. Ieri eram abia 10 care cunoșteam. Da' să revenim la facultate, între '54-'58. Era organizată cea mai puternică comunitate grecească la București, chiar în Centru. Dar, fiind studenți, nu ne prea duceam pe-acolo. La vreo ședință, vreo întâlnire, vreun program. Nu aveam timp. Acum au plecat majoritatea. Mai există ceva cu emigrația politică, dar insignifiant, cred că se dau și pensii. Mai erau și alți greci studenți. Terminam liceul și dădeam examen ca orice candidat. Am stat la cămin pe Amzei, și cu greci, și cu români. Acum au construit niște blocuri cum intri din Victoriei pe stânga. Eram 14 în cameră, ne băteam cu pernele, jucam cărți, dar era frumos. Și am mai stat tot ca student foarte puțin undeva pe Dr. Staicovici. Puțin. Pe urmă, în '55 m-am căsătorit și am stat la Căminul Mediciniștilor la Podul Izvor. Nevastă-mea venise tot în '48 și facultatea a făcut-o tot în București. Io am făcut prima dată Limba rusă, după aia la FF Limba română, pe care am terminat-o în '64. Ascultă puțin, am fost trimiși... ei se tot gândeau să înceapă un nou război în Grecia... Care ei? Partidul, cine altcineva! Și-au dat seama abia pe urmă...

În '53 guvernul grec a dat o amnistie generală, pentru cei care au participat la Războiul Civil. Ei, chestia asta Partidul a ascuns-o. Erau grupuri compacte în Pitești și au vrut să-i răspândească, că puteau să facă cine știe ce. După amnistie plecai și îți dădeau pământ, o vacă. Mulți n-au plecat pentru că n-au știut. Cei care știau nu spuneau. Capetele știau, cum naiba!

Mă rog, m-am adaptat. Românii și grecii se aseamănă destul de mult. Și românul, și grecul mănâncă foarte multă pâine Am fost la un Congres la Budapesta și ne cheamă la masă. Când... o

feliuță atâta de pâine, ne uitam unii la alții, ce-i asta? Românii zic că e țara plină de hoți. Pungași găsești peste tot. Io și cu românii mă cert pe chestia asta. Românu-i hoț, zic ei. Mă, tu, care ești român, n-ai voie să spui asta. Unde-i mândria ta națională dacă zici așa? Nu vorbesc de majoritate, dar sunt oameni care spun. Ei, n-ai voie ca român să spui așa ceva. Hoți sunt și în Grecia, și în România. Noi vorbim de popor în general. Păi, toți sunt hoți? Hai să fim serioși! Io n-aș zice despre greci că sunt hoți. Domn'e, grecul călătorește, asta are el! Nu uit! În '40 – 8 milioane erau în Grecia. Ei bine, azi nici 10 milioane n-are Grecia. Îți dai seama. Numai în SUA sunt aproape 4 milioane. E pământul sărac și de-aia. În navigație tonajul cel mai mare ca popor îl au grecii. Dar ei circulă sub pavilion străin. Panama, Liberia, Libia. Încă din perioada lui Homer. Atunci au pornit. Erau expediții, întemeiau colonii. Până în '23, în Turcia de Vest, între Marea Egee și Marea Neagră, acolo au fost numai greci. Izmirul avea 95% greci. Și toate orașele de lângă Marea Neagră erau grecești. Dar a venit războiul pe care l-au împins englezii și francezii, care a fost un dezastru pentru greci. Un milion jumate de greci au fost măcelăriți în Turcia. Asta nu se uită.

Grecii în general sunt antienglezi că prea și-au bătut joc de noi toată istoria. Eram sub dominația lor. Ăsta-i adevărul, ei conduceau politica grecilor, nu eram chiar colonie, dar eram sub influența lor. Ei sunt mai reci, grecii mai calzi, mai iute se aprind. Grecul e un tip drept, dar să nu-l păcălești, atunci ai terminat-o cu el. Asta e, ține la sinceritate mult. Sigur, se vorbește mult de viclenia lui Ulise cu Calul Troian; n-a existat calul ăla, nici n-aveau cum să-l facă. E o legendă.

În Grecia, Homer se citește la fel ca Biblia. Și la școală există un obiect aparte – Mitologia. Grecii au acceptat greu politeismul. Grecii credeau în zeii lor și le făceau jertfe. Da' ia să citești despre Prometeu și să vezi că e Cristos întreg. Să vezi

elementele lui Cristos în acest om. De fapt, sunt multe elemente din mitologie. Cristos pe cruce. Prometeu – pe Elbrus, îi mânca vulturul din ficat. El a adus focul. Omenirea s-a dezvoltat datorită focului. Toate acțiunile lui au fost pentru binele omului. Am citit mult Homer. În viață sunt apreciați eroii, sunt un exemplu și te compari cu ei, te comporți ca ei. Eram copii și ne băteam, unul era Ulise, altul Ahile. Chiar Atlas și alți eroi.

Sincer să fiu, io totuși n-am citit Biblia, n-am citit-o! Am făcut școala când religia era cum era. Când m-am căsătorit, „Bă, să nu cumva să te duci la biserică, să…“. N-am fost. Nu sunt cununat religios. În Grecia mă duceam la biserică, religia era în floare. Dimineața nu intram în clasă până când nu ziceam *Tatăl nostru*. Ne alinia pe coridor toate clasele. Toate astea te influențează. Poți să zici că nu, dar porți pecetea. De 2.000 de ani se vorbește de creștinism, nu se poate să nu-și lase pecetea. Deși ai dubii… ai dubii! Io, de exemplu, pe Cristos nu-l văd ca pe o divinitate, ci ca pe o persoană, ca pe un om care a pornit, a făcut ceva. Și-au bătut romanii joc de el: „Cine mai e și nebunul ăsta?“

Sigur că vezi în bibliotecă doar cărți românești, grecești n-am avut de unde lua. Cât am fost student citeam mult la biblioteca asta a grecilor. *Zorba grecul*. E reprezentativ pentru noi. Înțelept, curajos, visează, nebun chiar. Să facă ceva, nu iese nimic, dar să facă el ceva.

Mă rog, la Florești am ajuns așa. Mi-au arătat harta. Atunci repartițiile se făceau pe regiuni. Domn’e, unde vrei să te duci? Io habar n-aveam. Știam de București doar. Voiam să fie o cantină, să pot mânca acolo. Hai să-l trimitem la Florești! Uite aici e cantina! Aici e fabrica! Vrei? Vreau, da’ e gară acolo? E! Foarte bine! Soția nu terminase, aveam și copil. Băiatu’ acuma e în Grecia. Erau raioane, chiar în Câmpina aici era o baracă – secția de învățământ și cultură a raionului. Și mi-au spus cum

ajung. Un bătrân mi-a spus: „Știi cum e Floreștiul? E drumul care duce la Moreni! În stânga sunt țiganii, în dreapta e Floreștiul!“ Am stat până în ‘78 la Florești, când am venit în Câmpina. Era un sat cu străzi neasfaltate, cu praf, mai ales când treceau mașinile să se ducă la uzină. Era mare satul 5-6.000 de inși. Acum și-au construit oamenii case. Arată foarte bine!

Păstram legătura și cu organizația de la Ploiești. Dar mă duceam rar. Eram director. Când mergeam, discutam problemele emigrației, situația din Grecia. Acum când merg în Grecia mă întâlnesc cu cei care eram atunci. Pe vremuri se făceau multe festivaluri. Și în Câmpina. Din toate comunitățile – Hunedoara, Galați, Brăila. Se făceau, au început prin anii ‘60 până în ‘86, când au plecat majoritatea. Păi, aveam orchestre, aveam coruri, chiar n-ai văzut niciodată aici la Casa de Cultură? Erau echipe de dansuri, dormeau la Căminele Petrolului. În Câmpina era festivalul central, veneau toți aici. Aveau condiții, că ajutau organele locale. Se prezenta teatru antic și modern, programe artistice. Se dădeau note, cutare a ieșit primul. Erau amatori, mai erau și invitați din Grecia.

Copiii au făcut toți studii, școli medii, superioare, profesionale. N-a rămas nimeni neșcolit. Dup’aia s-au căsătorit, au întemeiat și familii mixte. Nu s-au căsătorit neapărat între ei, cum am făcut io. Am trei copii eu. Fi-miu’ Makis. Makis e la Universitatea din Salonic, și-a luat doctoratul. Acum a făcut și medicina. Îi place. Să nu-l pui să lucreze. Știi? La 39 de ani el a mai terminat o facultate.

Cristina – fi-mea, nume care vine de la Cristos. De fapt e Hristina. Cu H. A treia, Amalia, profesoară în București. „Amalia“ e nume latinesc.

În ‘73-‘74 s-au putut întoarce și grecii acasă, după căderea Regimului Coloneilor. Karamanlis era de dreapta, dar foarte multe lucruri din Grecia de azi el le-a făcut. A fost om bun, chiar

dacă era de dreapta. El zicea: „Sunt democrat, sunt împotriva fascismului și a comunismului!“ Era considerat un simbol. Când au căzut coloneii s-a creat un gol politic, el era în Paris, refugiat politic, și când s-a făcut schimbarea făcută tot de comuniști de fapt, l-au chemat pe Karamanlis că era cunoscut.

M-a interesat mereu ce se întâmplă în Grecia. Primeam și ziarul comuniștilor, și cel de dreapta. Venea pe cale de stat. Se ducea acolo *Scânteia* și ei ne trimiteau altceva. Am avut apoi abonament.

În ‘80 am fost prima dată în Grecia, cu soția și copilul, acum mă duc la fiul meu care a plecat în ‘85 și s-a stabilit acolo. Am stat la rude, că am o groază. Ne mai trimiteau scrisori de Paște, de Crăciun, mergeam acolo să stăm de vorbă, sunt foarte de treabă. Bunicul a avut nouă copii, îți dai seama ce familie era, și toți stăteau în Kastoria. Bunicul a lucrat în America la Chicago și, cum venea, făcea câte un copil. Doar fete, fete una după alta. Tata a fost primul băiat, abia al șaptelea.

Am simțit un șoc puternic când am ajuns în Grecia. Am văzut după atâția ani Grecia altfel. Când am ajuns în Bulgaria am simțit deja că totul era schimbat, altfel. Și oamenii parcă alții, pământul altfel lucrat, pe șosele, oameni veseli. Restaurante pline. Aici începuse criza. Lucruri care te izbesc. În sat, șocul cel mai mare, că totul era distrus. Dandrohori se numea, care s-ar traduce prin „satul pădurii“. Erau izvoare și o pădure mare care azi nu mai există. Un platan în centru. Mi se păreau niște enormități. Te răscolește. Mi-aduceam aminte ce nebunii făceam. Eram șef de echipă, ne băteam – copiii, între noi – cu pietre, făceam război. Uite semnul ăsta! Mi-am spart capul cu o piatră. Nu se vedea. Acum s-a întins chelia. Mi-a pus o bătrână ceva ca să oprească sângele.

M-a frapat că era un sat foarte îngrijit, pietruit – caldarâm, cum spunem noi. La poalele munților. Erau oameni harnici. Din

vechii săteni nu mai e niciunul. S-au răspândit în toată lumea. Acum acolo sunt niște aromâni din Munții Pindului. Merg acum în fiecare an. Fiul meu e stabilit la Salonic. Ultima dată am fost de Crăciun.

Acolo Paștele, Crăciunul se serbează altfel decât aici. Paștele e cea mai mare sărbătoare. În prima zi iese toată lumea. Atena e pustie. Toți și-au făcut vile prin sate. După război, trei sferturi trăiesc în suburbii. Toți pleacă și fac mielul. Nu e familie fără miel. Și-l face fiecare. În Salonic chiar în plin centru. Au instalații electrice chiar pentru învârtit la proțap. În rest, la fel, ouă roșii, Învierea.

Aici nu prea merg la biserică. Soția. Acuma acolo e. Doar de sărbători mai merg. E la fel ca în Grecia, doar că la noi nu vine moș Crăciun, ci Sfântul Vasile. Ar mai fi sărbători, pe 15 august, cu Maica Domnului ceva. Cum ți zice? Se poate, mă, să uit! Adormirea… Așa… Aia e! În rest, Sfântul Nicolae, Ion, Vasile, iese toată lumea, nu stă nimeni acasă.

După aia, pe 25 martie e ziua națională, când a început revolta Greciei împotriva Turciei, sărbătorile lui Dionisos. E un loc cu butoaie unde vine toată lumea și bea vin. Mâncărurile tot cam ca pe aicea sunt. Grecii nu mănâncă ciorbe, supe, doar foarte rar. Pește mult, fasole, varză. Ouzo e o băutură specific grecească. Coniacul Metaxa. Ouzo se face în amestec cu niște plante speciale din Chios. Și mastica, uite, e tot specific grecească. Au încercat să facă în America, în Anglia, dar nu e ca cea din Grecia. Ca și tutunul. E o fâșie în nordul Greciei unde e cel mai bun tutun. Punga nu-mi permite acum să beau ouzo, uite, nevastă-mea nu e băutoare, dar când e vorba de ouzo, bea și ea așa, de pe fund, de poftă.

Mai sunt și diferențe, că grecii, de exemplu, nu ascultă decât muzică grecească. Le merge casetofonul doar pe asta. Refuză ceea ce e străin. Restaurantele, la fel. La radio – doar muzică

grecească, rar altceva. Tinerii mai cer câteodată. La concerte pe stadioane se ascultă un singur cântăreț. Și stadionul e arhiplin.

Sunt și tradiții cu care io nu sunt de acord. De exemplu, să se spargă farfuriile. Dar, mă rog, grecul e mai expansiv. Uite grecul! Românul la 11 se întoarce să se culce, grecul la ora aia pleacă la plimbare. Mă rog, mai sunt și greci care au grijă de farfurii.

Știi ce e plăcut când te întâlnești cu un român care vizitează Grecia? Îți vorbește frumos, vine cu o impresie deosebită.

Ne gândim și noi să plecăm. Stăm și rumegăm. Ne-am legat de Câmpina. Ieșim în oraș și doar prieteni, cunoscuți. Ne simțim bine, că nu ne ajung banii e valabil pentru toți. Mai zic prietenii, măi Nikos, cum o să te întorci tu în Grecia, te și pun ministru.

***

La a doua întâlnire m-am dus pe neanunțate. Era sâmbătă dimineața. I-am găsit acasă. Ea călca în sufragerie, iar el în același veșnic costum. A șovăit, să mă primească sau nu. Până la urmă m-a așezat la aceeași masă la care Atena Peios călca. Auzisem între timp tot felul de bârfe că Nikos Peios a fost comunist înrăit. Am luat-o ocolite cu rolul comuniștilor în Rezistență și am primit doar răspunsuri evazive. Așa că am întrebat scurt: „Sunteți comunist?“

Sigur că da! Am crescut în mediul ăsta revoluționar. Schimbarea asta pe mine nu mă convinge că mergem spre mai bine. Nu am simpatii politice în momentul ăsta. Aici sunt o droaie de partide. Hai să luăm așa să judecăm la rece și o să vezi că toate partidele sunt o apă și-un pământ. Nu există partid cu ideologie. Comuniștii aveau, slavă Domnului. De asta nu duceau lipsă. Au exagerat aici chiar. Eu am crescut și în modelul ăsta cu teroare, dar Grecia să știi că e o țară de stânga.

Dacă stai de vorbă cu unul de dreapta din Grecia, o să vezi că e antiamerican. Rămâi uimit. Nu vorbesc de cel de stânga. Dar ca să revin la partidele astea, toate sunt identice, nu vezi o nuanță. Ce diferență e între partidul lui Vadim și restul? Ce, că ăla e cu gura mare? Atât!

Rețete. Că românii mănâncă grăsimi ca niște inconștienți. Ea a început să lăcrimeze. Și cam atât. Bifase o obligație data trecută.

Autoficțiunea în literatura română de după 2004

Autoficțiuni

Din trei cuvinte care apar în cronicile din ultima vreme, unul e mai mult ca sigur „autoficțiune“.

Proza scrisă în ultima vreme îmi creează următoarea impresie. Parcă ar fi vorba despre un efort comun al autorilor de a reconfigura o minte colectivă. Sau mai precis de a deconspira care a fost intenția celui care a generat un anumit tip uman din care fac parte toți acești prozatori. Să reconstituie intențiile celui care l-a creat, să-l demonteze și să-l distrugă.

Dan C. Mihăilescu vorbea despre masturbare colectivă. Exhibare impudică pentru a epata, pentru a jigni pe cel care i-a făcut în halul în care sunt. Puțin respect față de propria persoană. Mulți acceptă slujbe umile, condiții insalubre, josnice. Sentimentul românesc al urii de sine. Să-i arăți celui care ne-a creat că e un meșter prost.

De-aia mulți se laudă cu propriile infirmități, slăbiciuni. Își recunosc dezinvolt fosta condiție de singuratic, adolescent onanist, de tip fără talent la matematică și chimie. Asta în semn de protest, ca refuz. Voluptate a scabrosului. Să deconspiri cele mai intime resorturi ale personalității tale în semn de dispreț pentru cel care te-a creat așa cum te-a creat.

Micile rebeliuni, micile vandalisme, pentru a te revolta împotriva creatorului. O singură formă de revoltă, autistă.

Asta mai probează și că tu, ca individ, nu ai autonomie. Ești

dependent de creator de care, prin aceste mici gesturi de, chipurile, libertate, începi să te dezici.

Tot ce se scrie e postcomunist. Doi frați, unul de 26, altul de 37 de ani, scriu în prezent un roman la patru mâini. Deși îi separă 11 ani, au în comun experiența comunistă care le dă un limbaj comun. Între unul de 26 și unul de 20, diferențele sunt uriașe și spun asta pentru că o simt pe propria piele.

Ce mai au în comun prozatorii din ultimele generații e apetența pentru suprarealism, pentru absurd.

Post-optzecism poate fi numit curentul. Realism post-socialist.

Dependență de scriitura precedentă. Chiar la Schiop, timide încercări de a-și reconfigura o identitate.

Identitate precară. Majoritatea personajelor nu au o voce matură. Luca al lui Bobe, Jul, un homosexual la Schiop, o tipă de la telefoane erotice la Ioana Bradea. Majoritatea personajelor principale – copii. Pentru că foarte puțini dintre scriitori înțeleg cu adevărat ce se petrece și au nevoie de alibiul ingenuității. DCM remarca faptul că majoritatea nu au o experiență de viață consistentă. Vorbesc doar despre ei. Perspectivă infantilă. Mai ales în *O lume dispărută*. Nu există o voce matură a naratorului omniscient. O auto-luare în balon. O sinceritate de tip experimentul Zaica. Apropiate de istoria orală, de altfel, fragmentele lui Teodorovici trebuiau să apară în *Cartea roz*. Manolache reia un fragment din Arcă.

Bobe – o literatură de tip Tetelu, sau Monciu-Sudinski.

Dan Lungu – optzecist aproape declarat. La fel și Teodorovici, un stil apropiat de Băieșu, de șaizeciști.

Suprarealismul apare într-o societate așezată previzibil. Textul trebuia să revoluționeze realitatea.

Azi, realitatea e deja suprarealistă. Așa că devine suficientă o descriere cât mai atentă a ei, cât mai minuțioasă.

Realitate excentrică. Căutarea hâdului, a grotescului. La Manolache, Teodorovici – absurd. Lungu – absurdul comunist. Oameni care povestesc încontinuu, sperând să înțeleagă ce li se întâmplă. Români, vi se pregătește ceva!

Poliromii neo-autenticiști.

Manolache – infiltrații magico-absurde în real.

Dan Lungu – dilatarea realului prin minuție acribioasă.

Angelo – descriere sadică, extrem de precisă.

Schiop, Baetica, Chiva – livrești, chiar dacă au iluzia că sunt urmașii celor care se ocupau cu realismul socialist.

Nici influența mass-mediei nu e de neglijat. La fel ca în presă, o selectare haotică a evenimentelor, după criteriul suprarealismului. Manolache chiar spune că se inspiră din Tarantino. Și chiar la Bobe totul eșuează în fantastic, în fabulație după tiparul mass-media.

Și în *Băgău* tema e selectată pe același criteriu al neverosimilului.

Textul de azi ar trebui să așeze realitatea, nu să sporească entropia, haosul, să răspundă nevoii de sens.

Apetența pentru Harms. Torsan chiar îmi spunea că ceea ce scrie Harms acolo e foarte real.

Premisa e că trăim vremuri suprarealiste, iar fantezia e inutilă și vetustă. Maxima performanță o constituie o descriere cât mai exactă a realității. Devii hiperrealist descriind o realitate suprarealistă. Pentru asta nu e nevoie decât să fii un bun reporter.

Înjurătura[25]

În 2000 trebuia să scot o carte la Paralela 45. Cartea avea un titlu destul de obscur și neinspirat până când am mers să cerșesc la un buticar o sponsorizare. O umilință care se poate constitui într-o experiență de viață devastatoare. Cârnățarul m-a luat destul de tare. Cu ce e, mă, cartea ta, cu gagici? Am fost în replică pe moment și, ca să îi dau niște clarificări pe care să le priceapă, i-am spus, nu, bre, e cu înjurături! Și *Povestiri cu înjurături* i-a rămas numele cărții.

Nu trebuie înțeles că doar idioții, inșii nefrecventabili înjură. Înjurătura presupune un soi de rafinament violent. Rafinament al abjecției. Ca, de exemplu, în poezia lui Brumaru, unde poți găsi un fel de obscenitate care devine aproape religioasă. O înjurătură care e aproape pioasă. Sau, cum zicea Ioan Es. Pop, „El când înjură parcă se roagă“.

La Marin Preda a trecut pe nemeritate neobservată o proză care e de la un cap la altul o înjurătură, dar care nu are nimic vulgar pentru că șuvoiul de imprecații e consecință a unei drame reale. Vulgară e doar înjurătura nejustificată. Așa, de amorul artei. Nu înțeleg de pildă de ce Paraziții sunt suspectați că ar avea ceva talent, când toate textele lor sunt un soi de editoriale rimate, destul de convenționale și moralizatoare, iar înjurăturile lor nu mai înjură, sunt golite de sens, o subversivitate anihilată.

Am scris o proză intitulată *Text de tot căcatul* după ce am cunoscut un vidanjor care vorbea cu o dezinvoltură incredibilă

despre rahat. Rahatul era o prezență absolut firească în viața lui și nu i se părea deloc deplasat să pronunțe fără vreo jenă cuvinte de extracție excrementială. Un muncitor poate vorbi cu aceeași nonșalanță despre șpan. Vidanjorul avea doar ghinionul să aibă parte de o materie primă cu o faimă proastă.

Înjurătura vine dintr-un soi de inconsistență a vieții, a acțiunii. Nu poți face ceva pentru că ești legat de mâini și de picioare de o rețea complicată de instituții. Și, compensatoriu, înjuri.

Probabil omul simplu intuiește ceea ce spune Gheorghe Iova și anume că lanțurile acționale ale umanității sunt întreținute cu text. Orice guvernare are o natură textuală. Cuvinte care produc lucruri, cum zic Austin și Searle. Înjuri pentru că realitatea nu te mulțumește. Pentru a schimba ceva. De fapt, asta e și explicația lui Alexandru Paleologu. Îl trimiți pe unul la origini pentru că are un defect de fabricație. Încă nu s-a copt suficient, nu e destul de pregătit pentru a face față vieții ăsteia.

Observ foarte multe înjurături ambigue. „De belea“, de pildă, se poate plia și pe un individ sclipitor, genialoid, dar merge și pentru un mototol de la care prea mari pretenții nu ai. Schizoidie a limbajului. Pentru că, de pildă, și recentul „nașpa“ avea ca strămoș îndepărtat pe „nașparliu“, care descria un individ mai într-o ureche, dar plin de imaginație, mai șui, un tip de la care te poți aștepta la surprize menite a alunga monotonia.

O înjurătură care mi-a atras atenția: „Fututu-mi-te-aș“. Dativul etic care mai poate fi întâlnit doar în *Miorița*.

Înjurături sexuale. Dispreț misogin. Să te… Să mi-o… Să-ți dau… Adică actul sexual nu ar avea nimic de-a face cu dragostea. E un soi de drept al unor populații migratoare care cotropesc un teritoriu de a dispune de femeile de acolo fără a se

implica afectiv.

---

[25] Text datat 28.01.2005 (n. ed. – 2012).

Prima dată când l-am văzut pe…

1. Sorin Preda

Prima dată când l-am văzut, venea pe culoarul de la facultate cu un aer spășit de parcă își cerea scuze că trebuie să treacă pe acolo, dar altfel nu se poate. Parcă se furișa lăsând de înțeles că vrea să scape cât mai repede de traseul ăla pe care trebuia să-l parcurgă. Aveam pauză și stăteam la o bârfă cu Horia Moraru. Sau venise el la curs și, fiindcă întârziase, admisese că trebuie să-și pună singur absență. Prin ‘97 era, cred. Preda avea un fâș vișiniu, o culoare destul de nasoală.

Apoi, ne-am mai întâlnit la cursul acela de scriitură de presă, când nu auzeam ce spune. Nu mai veneam și el mă căuta la seminar la Bâlbâie, care vorbea mai tare. Insista să vin, că auzise că sunt bun. Îmi mai amintesc când a lipit anunțul pentru credențialul lui la care scria „Locuri limitate. Mulți veniți. Puțini aleși“. Deși la cursul acela veneam câțiva inși. Se ținea de dimineața de la 8 și el freca un ness adus de-acasă și vorbea despre orice.

Îi duceam texte pentru *As*, printre care unul antologic la care trebuia să atașez un șapou și, pentru că nu aveam altă soluție la îndemână, am atașat acel șapou cu pioneze.

2. Gheorghe Iova

Prima dată am auzit de el prin ‘99, primăvara. Eram la Preda acasă, îi dusesem o bucată de proză. Păi, ce faci, mă, e ca și cum mi-ai aduce o fată să văd dacă mă însor cu ea, dar nu mi-o aduci pe toată, ci pe bucăți. Întâi o mână, apoi un picior. Avea

pe masă în bucătărie *De câți oameni e nevoie pentru sfârșitul lumii*. Citea la ea, avea un semn de carte improvizat. Cică aia e literatură, o să-mi dea și mie să citesc, dar deocamdată nu-mi face bine, e distructivă. Mi-a dat Thomas Mann, Lawrence Durrell. Citeam masiv în primăvara aia, am citit enorm când cu războiul din Kosovo.

Apoi, peste vreun an, l-am cunoscut și pe Iova la un târg de carte, era la masă cu Preda, Buduca, Mihăieș. I-am luat o votcă, după care Doina, nevastă-sa, l-a cules din WC mirosind a clor. Trebuia să ajungă la propria lansare, unde vorbea Mihai Șora. Iova a rămas toată lansarea cu privirea fixă ca să nu-și trădeze mâloșenia ochilor.

Atunci mi-a cumpărat și Preda într-o stare de ebrietate destul de avansată *De câți oameni…*. Pentru că-i luasem o votcă lui Iova. Acum nu-mi mai făcea rău. Ca să se răscumpere. Pentru că el era cel care se simțea dator să-l întrețină pe „Gelu“. În 2000 era, în mai. Am citit cartea lui Iova în autocarul care mă ducea acasă, unde aveam să găsesc biletul acela care mă anunța că a murit unchi-miu și ai mei sunt la înmormântare.

Apoi, am fost cu Iova la Brașov, când am fost făcut membru ASPRO și el amenința că, dacă nu primește de băut, trece la maghiari.

Apoi, la el acasă cu Preda (Sorin Preda, n. red.) și Cosmin (Manolache, n. red.), pe 7 ianuarie 2003, când era ziua lui și papagalul care-l înțelegea pe Wittgenstein s-a așezat pe umărul lui Cosmin.

Nu s-a îmbătat și ne-a arătat tot felul de texte care, după el, trebuiau să intre în istoria literaturii.

Ultima dată, la lansarea PMM (*Povestiri mici și mijlocii*, n. red.). Deja lovit în aripă: „Pune-mi o întrebare!“ Și la el acasă, când ținea minte că sunt a treia oară la el în casă. Ne conduce pe mine și pe Cosmin la lift, la revedere, liftul se blochează, apoi

o ia aiurea. Cosmin: „Credeam că dăm de Iova la vreun etaj. Gândeai c-am murit, neică? Credeați că ați scăpat de mine?“, l-a îngânat Cosmin cu o replică dintr-un autor despre care el, Iova, era convins că fură din filmele mute pe care le vedea la Berlin. După ce îl terorizase pe Cosmin cu repovestirea descinderii sale la Athos.

3. Paul Cernat

Scrisese foarte bine despre *Povestirile cu înjurături*. Aflasem și eu de la Gheorghe Crăciun pe terasa de la MLR când m-am întâlnit să discutăm despre postfața mea, aflasem că i-a dat cartea să scrie în *Observator cultural*. Îi mai dădusem atunci vreo 3-4. „Pentru tinerii din redacție“.

Nu știu, cred că din vreo fotografie știam cum arată Cernat. Era în librăria Eminescu prin primăvara lui 2002, când începusem să predau la facultate. Probabil ieșise de la Litere și dădea o raită prin librărie. Simpatic în rigiditatea lui, stăteam la celălalt cap al raftului și nu știam cum să intru în vorbă cu el. Agitație care nu-mi permitea să-i prevăd traiectoria.

Până la urmă a ieșit și pe mine mă pufnea râsul.

În toamna aceluiași an, merg la *Observator* să vorbesc cu Lefter despre Școala de Literatură. De față mai era și Carmen Mușat, care mi l-a prezentat pe Paul Cernat, care „chiar citește cărțile despre care scrie“. Îl laud și io. El, fâstâcit peste poate, dă din umeri. Două luni mai târziu îi duc *Dincolo de frontiere*, care abia apăruse. Schimbăm telefoane. Stânjeneala persistă. La sfârșitul anului scrie într-o anchetă despre cartea mea cum că ar fi „inenarabilă“. Aștept o cronică care se tot amână.

Într-o seară vin acasă abțiguit de la Marna, unde Filo era într-o fază foarte proastă de adorație pentru Elena chelnerița. Văd la TV un reportaj despre „În căutarea comunismului pierdut“. Hopa, uite-l pe domnu’ Cernat! Ia să-i dau un telefon.

Destul de mârlan trebuie să recunosc că am fost. Sau direct. Scrii, bă, sau nu scrii. Rămâne să ne întâlnim. Ne vedem la Gara Lipscani. Apoi beri în Drumul Taberei, la Motoare, în biroul de la MȚR.

4. Andrei Pleșu

Probabil aveam 5-6 ani și, activitate deloc inteligentă, stăteam într-un zarzăr cu verișoară-mea. Într-un pom din curtea bunicii mele din Bușteni. Și mâncam ardei. Și un bătrân din curtea vecinilor s-a luat de noi, bă, nu mai mâncați zarzăre, c-o să vă doară burta! Sau nu s-a răstit, a spus-o așa, protector, ca să nu cumva să pățim niscai complicații. Noi i-am răspuns inocenți că nu mâncăm zarzăre, ci ardei, iar bătrânul a dat din cap nedumerit de precarele noastre cunoștințe în ce privește natura patriei. În curte, pe un scaun se odihnea și un bărbos destul de înnegurat despre care la ora aceea nu știam că e Andrei Pleșu.

Apoi când m-am dus la *Dilema* să-i spun că vor să mă dea afară de la Muzeu. Cine, Giurescu? Ăla e jumate senil. Sau pe de-a-ntregul senil! Și știi că senili devin de obicei foștii proști.

5. Cosmin & Filo

Pe Filo (Ciprian Voicilă, n. red.) l-am văzut prima dată la masterul de comunicare la un curs al lui Șerban, când venise îmbrăcat ca un pustnic. Când l-am auzit spunând și că a fost la Putna, am crezut că e vreun răspopit pe care Șerban îl cară după el ca pe o bizarerie. Cosmin venise și el la curs și semăna puțin cu Troțki.

Ne-am mai intersectat la cursul de la Muzeu, dar primul contact cu adevărat semnificativ l-am avut într-o iarnă, un sfârșit de decembrie 2002, când am ajuns într-o seară în Lăptărie, cu Baetica, Răzvan, Bogdan, Șerban Toader. Filo era la o masă unde se uita pierit la Ana Vinea, de care era îndrăgostit

narghilea. Era deja lovit în aripă și comesenii îl cam ignorau, ceea ce îl făcea să-i bage pe toți în pizda mă-sii. Luase salariul și mi-a făcut cinste cu o generozitate de nabab, fiecare drum până la bar dezvăluindu-se destul de riscant pentru el.

Era foarte pornit împotriva ăstora de la masterul lui Vintilă. Mânie proletară. Mi-a recitat „Dragi copii de mic-burghezi“. Aveam la mine *The lift boys* a lui Cosmin, care mi-o dăduse cu vreo oră înainte s-o citesc, să-mi dau cu părerea dacă poate ieși ceva. Atunci mi-a zis Filo, domn’e, noi trebuie să facem ceva împreună! Să-i futem în gură pe ăștia!

Ceva mai târziu îl scoteam din budă și-l urcam într-un taxi să-l ducă acasă. Nu voia să meargă. S-a dat jos până la urmă. Spunea că stă la Grădina Icoanei.

Noaptea respectivă am citit până dimineață manuscrisul lui Cosmin. Apoi m-am întâlnit cu el să mergem la Preda. Am mers în bucătăria lui, i-am lăsat manuscrisul lui Cosmin, io am luat *Școala de mucenici* a lui Călin și *Jurnalul* lui Filo. Apoi a fost vacanță de iarnă.

În ianuarie ne-am reîntâlnit și am aflat că noaptea aia cât io citeam *The lift boys*, Filo a adormit în fața unei biserici de unde l-a cules băiatul lui Șerban care l-a depus în bucătăria Irinei Nicolau, unde se adăpostise și Cosmin. Apoi Filo a încercat să se sinucidă, viața asta de căcat! Să se arunce pe fereastră. Cosmin l-a ținut ca la rugbi vreo 20 de minute, apoi au mers până la 7 dimineața într-o crâșmă din Grozăvești. Cât timp io citeam manuscrise din care aveau să apară PMM-urile.

Apoi a fost ziua lui Cosmin pe 16 ianuarie 2003, când am pus prima dată la cale, în bucătăria Irinei, PMM-urile. De fapt, am vorbit așa, să facem împreună ceva.

6. Șerban Anghelescu
7. Ioana Baetica. La admitere la Vintilă.
8. Vintilă Mihăilescu

9. Costi Stan
10. Călin Torsan. Calendarul cu Tatomir.
11. Marius Chivu. Pe terasă la Motoare.
12. Cosmin Manolache
13. Amos Oz & Denisa Comănescu. Olisadebe ăla.
14. Radu Cosașu
15. Ion Bogdan Lefter. La Brașov când cu ASPRO.
16. Tudor Octavian
17. Ruxandra Grigorescu, gafa cu Radu Petrescu
18. Dorel Zaica
19. Dan Lungu & Florin Lăzărescu
20. Matei Florian. Pe terasă pe Lipscani.
21. Gheorghe Crăciun. La Brașov, la el acasă.

Agende[26]

---

[26] **În 2009 mama lui Sorin Stoica a predat șapte agende lui Cosmin Manolache și Călin Torsan. Am inclus în volum fragmente, respectând ortografia autorului (cu minime intervenții, pentru a păstra convenții generale redacționale ale volumului) și trecând peste pasajele tăiate cu pixul de către Sorin Stoica, indicându-le totuși locul: pasaj indescifrabil pentru (...) și pasaj întrerupt de către noi-[...]. (n. ed. – 2012).**

ZIUA JOUR DAY | DATA DATE 2000 | LUNA MOIS MONTH

Important

8
9 A fost odată. Așa începe să fiecare
10 carte cu „a fost odată". Eu nu mai scriu
11 că, mai repede, povestesc. Așa fac.
12
13 Atât că altcineva nu mai poate povestesc.
14 Povestesc atât de mult, mint atât de bine
15 ~~și~~ Scriu mai mai multe cărți ca oricine
16 trăit cu 2 ce am inventat. Ce am
17 visat, ce am furat de la alți. Oricum,
18 povestea altuia intrată pe sub piele mi-am
19 transformat în altceva.

De fapt, mă mă contează cine sunt.
Un bețiv fugărnodit, timid, care e obsedat
de a-și descrie timiditatea complexele
și-alte dese.

Agenda verde (2000)

(…)

Arăt că dom' primar (…) că Câmpina (cacofonie dublă, absolut intențională) ar fi un oraș occidental.

Caut în vechiul atlas harta Africii.

Ce, nu știați că și Africa are orașe occidentale?

În Africa Occidentală – și aflu Liberia, Sierra Leone, Mauritania și orașele care-ți înnoadă limba: Nouakchott (…), Conakry.

Pe-aici se află echivalentele Câmpinei. Pentru o comparație am ales Liberia. Liberia măcar l-a dat pe fotbalistul ăla, pe Weah. George Weah. Balon de aur prin 1995. Câmpina, pe Costescu de la Petrolul. N-ați auzit de Costescu? Pitulice (…), Butufei, Bâșcă.

Oricum, numărul (…) care te întreabă de sănătate e identic în ambele locuri.

Prin Liberia te înscriu la alergare elefanții; în Câmpina, jigodii rupte de foame. Măcar un leu are ceva nobil. Să te mănânce un leu e o chestie. (…) Chiar de faci antirabice – dacă o jigodie îți sfâșie nădragii.

La asemănări să trecem că nici câmpinenii, nici liberienii n-au metrou. Și nici n-au nevoie.

De fapt, asemănările încep cu un plus, verbul „a avea“ la diverse timpuri.

Există destui câmpineni care să audă de Liberia. Nu știu dacă vreun liberian a auzit ceva despre Câmpina.

Până la urmă, Câmpina nu e un oraș occidental. Poate oraș, occidental (...) Câmpina e doar un centru de câteva sute de metri. Până-l traversezi, nici n-apuci să sughiți de trei ori.

Și în Câmpina, și în Liberia, leii sunt pe cale de dispariție.

Turiștii vin și în Câmpina, și în Liberia ca în niște ținuturi exotice. Cu apă, cafea, zahăr de-acasă.

Liberianul fuge de lei, câmpineanul după lei. În goana lor, constantă e aceeași disperare.

Un om absolut corect, corect până-n măduva oaselor, nu există în natură. Dacă există, pot să bag mâna-n foc și să spun că e un tâmpit.

La fel ca șmecheria absolută, corectitudinea absolută ține de patologic și e respingătoare. Pute.

Bine dozată, șmecheria devine apreciată, e chiar sarea și piperul vieții.

Îmi spunea un muncitor cum că i-a cumpărat unul, un patron străin, nu'ș ce, și nu e zdravăn, adică, da, domn'e, înțeleg să fii numai corect, da' chiar așa, să nu poți să iei și tu nici măcar un șurub, o chestie...

În absolut, omul avea dreptate, chiar dacă legile l-ar sancționa. Adică, lasă-ne, bre, și pe noi să avem un pic de suspans, de acțiune. Ne jucăm și noi, facem caterincă, așa, de animație. Românul nu fură pentru că are nervi de lucrul ăsta, ci doar pentru a face ceva altfel. Fură pentru că are prea multă imaginație.

Cine ucide șmecheria ucide omenescul și imaginația.

Știm bine că unii dintre noi avem niște munci tâmpite, care nu aduc niciun fel de satisfacție, nu îți pun bibilica la contribuție. Lasă-ne, bă, barem plăcerea asta. Ce moralitate? Ăla, omul cavernelor, când alerga după dinozauri se mai punea problema de moralitate? Da' ăla avea acțiune, nenică, se petrecea ceva spectaculos cu el.

E deprimant și totodată suspect un individ care se duce zi de zi la lucru, aceeași potecuță, nu se uită stânga, dreapta, în pauza de masă mănâncă regulamentar același pachețel, același număr de mușcături, înghițituri, sughițuri. Trăim ca la grădina zoologică. Vrem ceva, întindem mâna și totul se rezolvă.

Un expert în gestiunea crizelor ar trebui să legalizeze mica învârteală.

Trăim, totuși, într-o țară în care nu prea se știe care-i diferența între haiduci și ciorditori. O țară-n care Terente are cântece închinate. Mai are chiar Fane Spoitoru.

Aia e. Problema e că trăim ca la grădina zoologică. Mai rămâne să aflăm cine-s paznicii.

Nea Mihai – teoria mea despre castrarea bărbatului în tipul de societate de azi.

Nu există activitate care să-i confere demnitate.

De exemplu, Nuți repară împreună cu el gresia. Pune gresie, faianță în bucătărie. De fapt, mai mult el pune, pentru că ea își găsește mereu pretexte de evadare. O doare capul, mai trebuie să sune o prietenă. Stă în pat lungită, apoi revine și-l repede: „Aoleu, o juma' de oră te-am lăsat aicea, doar atât ai făcut?“

Ca și cum ea i-a dat o utilizare, l-a însărcinat și el nu s-a achitat cum trebuie de sarcină. Raporturile sunt unele de gen șef – subordonat.

Fascinant este faptul că el se lasă corupt de autoritatea ei, se supune aproape orbește, n-are nimic de obiectat, important e că are un șef, are cine decide pentru el, pentru că, asta să rămână între noi, e omul cel mai lipsit de inițiativă care poate să existe.

Nu poate lua o decizie. Nici banii mei de chirie nu-i primește. Dă-i-i lu' șefa, ea știe mai bine ce să facă cu ei, ea se ocupă de administrarea finanțelor. El e doar un angajat care poate lua doar decizii de mai mică anvergură, care nu implică responsabilități prea mari.

O MASCULINITATE INFIRMĂ

Iau de la Nedelciu, poate excesiv, dar e fenomenal să urmărești mișcările minții cuiva.

Masculi care n-au un spațiu al lor.

Și prostul ăsta cu pistolul care îmi face rău își etalează arma tot din cauza unei bărbății deficiente.

Ăștia nu sunt bărbați, răzeși.

Cuvântul „tiptilică“.

TOV. GRADU

— se legitimează prin ce n-a făcut;

— n-a pus în gură mai mult de un kil de țuică;

— n-a fumat;

— o singură dată și-a înșelat nevasta;

— tot restricții: să nu te uiți la TV;

— să nu bei etc.

Să nu.

Orice religie ar trebui să se întemeieze pe ce să faci.

Prescriptiv. Nu restrictiv.

CHELCEA

Acesta e un text pentru care subsemnatul a primit de la dl. profesor Liviu Chelcea nota 4. Rog pe cititorii noi să trimită pe mastergrup opiniile lor în legătură cu justețea acestei note, precum și părerea lor despre lucrare.

Una dintre acuzele d-lui Chelcea a fost aceea că nu am găsit un ton potrivit. Încep cu acuza aceasta pentru că ea îmi ridică mingea la plasă.

În general, de la un student obții ce investești.

Tonul lucrării mele nu e neapărat unul academic, la fel cum nici tonul din cursurile d-lui Chelcea nu a fost.

D-aia ziceam că obții ce investești.

Am impertinența de a spune că limba acestor lucruri e

barem olecuță mai bogată decât a d-lui Chelcea. Rar am văzut universitar care să nu folosească decât maximum 200 de cuvinte, printre care, cu o frecvență obositoare, pe OK, perfect, bagă acolo și tu, le-ați mai găsit prin textele alea?

Tonul meu era deviant ca răspuns la tonul de hip-hop-ist întârziat al d-lui Chelcea.

N-am întâlnit în viața mea individ mai nesărat decât domnia sa, iar faptul că am produs totuși o lucrare la cursul ăsta insipid e o surpriză și pentru mine.

Oricum, ce am produs merită barem un 5.

Fiindcă dl. Chelcea maimuțărea tonul academic, l-am maimuțărit și io.

În altă ordine de idei, cursul a fost perfect ineficient. Io, unul, n-am rămas cu vreo idee clară și pun pariu că nici colegii mei, deși ei nu ar avea puterea să recunoască. Curajul. Sper să mă înșel.

N-am înțeles care era contribuția d-lui Chelcea la acest curs unde trebuia să citim niște texte, să ne punem singuri întrebări și-apoi să suportăm iubirea bolovănoasă și suficientă a d-lui Chelcea.

Că n-are tact pedagogic, nu mai zic. O știe și singur.

În orice caz, n-am văzut om care să pocească limba română în așa hal.

„Obijnuință“ a scris pe tablă. Pentru asta, un elev de-a II-a era dat afară din clasă în șuturi.

Am înțeles că are oarece faimă, dar n-am înțeles pe ce se întemeiază.

Nu m-a provocat niciodată.

Nu mi-a spus nimic interesant.

N-are „mirarea“ despre care vorbea Irina Nicolau, pe care el o bârfește.

Un tip extrem de rigid și rudimentar […].

Ar trebui să urmeze niște cursuri de dezvoltarea vorbirii.

GIMNASTICĂ

Femei care fac gimnastică pe hol.

Nu suport să văd becuri arzând aiurea sau robinete curgând, așa că nici această imagine a energiei risipite nu-mi surâde.

TUDORICĂ TROMPETISTU

Omul ăla care a venit din (...) mi l-a trimis d. Gicuță în cameră; a venit să se opereze la ochi, anestezie locală, s-a odihnit puțin, apoi a plecat în Piața Progresul să umple sifoanele.

POVESTEA LU' CHIOREANU

– vara lui '69, inundațiile, când și-a cunoscut nevasta. S-a dus s-o ceară de nevastă. 24 de ore în loc de 9. De la Bv era să facă și calea întoarsă.

Din '85 nu i-a văzut sânii și n-a sărutat-o.

Se teme să nu-l înșele cu Iulian.

Ficați urinați – corzi vocale scoase, o femeie cu mâinile umflate. Vine din februarie.

Oncologie – făcusem drumul la (...) cu 182 și nu știam ce înseamnă.

Astea care beau 4-5 cafele pe zi, după care se plâng că nu dorm.

Vrăbiuțele și ciorile.

Asistentă pe hol – îi zic că plec.

Scriu în sala de mese. → Descriere a ciorbei.

Cuvinte noi – histopatologic, scintigrafie.

TOV. GRADU – își pune termometrul când merge la baie și înainte. Ar trebui să aibă unul înfipt în cur, să și-l verifice tot

timpul.

Tratament hormonal – i-au crescut țâțele.

Păcat – Să trăiești ca un monah în societate.

TOV. GRADU – un stil aparte de a nu mă lăsa să citesc.

— Ce am?

— Nu știu, că dacă știam te operam io!

Titirez – Șaptefrați, Pesamosca, nume cu rezonanță, trimit la o genealogie. Dar Titirez? Hopa Mitică, Limbric.

Femei fără sâni. Cel mai frumos lucru la o femeie.

Program strict – 8°° termometrul.

Să faci temperatură din ambiție.

— Mare a fost Caragiale!

9°° – masa;

10°° – pansat;

– program de voie;

– masa;

– injecții;

– masa;

— Mâncați și vă căcați, altceva nu faceți!

— Ce faci?

— Dacă-ți spun că mă piș într-un rățoi, nu mă crezi!

SUPRAVIEȚUIRE PRIN NESIMȚIRE

— Să nu-ți pese.

— Să te gândești la ceva frumos.

Eu trebuia să fiu acum în Deltă.

La anestezie mi-au spus să încerc să mă gândesc la ceva frumos. Și io mă gândeam doar, uite, bă, ce anestezie proastă, că n-o să adorm niciodată. Și, după aia, m-am trezit înfășurat în pături.

Răfuiala cu Chelcea. Să încerci să fii bun, tolerant. Să ierți.

Masa. Ca la cantina săracilor. Bagă în noi. Ne livrează hrana corespunzătoare.

Fuga în Colentina → M-am plictisit și am luat un 66. Am nimerit într-un alt spital.

Să încerci să te gândești la ceva frumos. La asistenta aia care a apărut la 4 cu termometrul, când eram moțăit, adormit. Am așteptat-o, dar nu a mai venit.

Cu carnea ei suplă.

MAGDA

Am întâlnit-o iar pe Magda.

Lui Emil Brumaru, atunci când vedea o femeie frumoasă, îi venea să plângă. La fel și mie. Ne lingem prin Cișmigiu, îmi spune că s-a săturat de Sorin al ei. Tot cu muntele.

Asta are o grație a ei, nici când se șterge la cur sau la nas nu e vulgară absolut deloc.

Un Oltcit vechi, o carne suplă pe picioare, țâțe mici și vesele, părul decolorat, buze superbe pe care s-ar mula perfect pula mea. Toată asta e numai Magda. Și e o bucurie că există.

Totuși, are față de mine o atitudine de asistent social care ocrotește infirmi.

Nu lasă să se vadă asta sau e o obsesie a mea.

Mi se sculase o pulă-n Cișmigiu.

Aș fi futut-o și-n urechi.

Nume bun – Băngălie.

Futu-te-n cur pe unde bei apă!

— Bă, pe vremea aia tu umblai în picioare pe sub pat! → „Text de tot căcatul“

TIRAJUL

Asta e frumos la noi. Cum abjecția și frumusețea

conlucrează, cum supraviețuiesc împreună.

Un bețiv vine acasă pe la 3, mangă. Se culcă și normal că pe la 1 se scoală să-și studieze nevasta sforăind. Îi bagă o mână pe la pizdă. – Ce faci, măgarule, obsedatule, de-asta-ți arde? Am vrut să-ți iau tirajul.

Totuși, e o lume mai frumoasă decât cea a lui Dănuț, soțul Mariei, pentru care cea mai mare distracție era să stea la calculator și să mănânce Finetti.

GENERAȚIE

Toate chestiile astea cu programul unei generații sunt inepții voioase.

Nu-mi propun decât să povestesc. Vom vedea postfactum ce s-a ales de tot acest demers.

Agenda maronie (2000)

O agendă PETROM esența mișcării. I.C.P.T Câmpina
Titlul agendei: „Alte note“

ACOLO UNDE TIMPUL ARE RĂBDARE

La azil timpul are foarte multă răbdare. Uneori, prea multă.

Pentru un bătrân, zilele trec greu, iar anii foarte repede. La un tânăr este invers. (Thomas Mann)

E o formă de comunitate și azilul. După un timp, se formează și aici niște legi, ritualuri. Omul are nevoie de ritualuri, de termene. Să scarpini o pisică.

În plus, toți cei de aici sunt de-ai lor. Mulți nu vor să fie o povară pentru tineri. Întreținere. Subiecte de conversație. Televizor. […]

Mi-e deja foarte greu să-i mai înțeleg pe cei care au 4-5 ani mai puțin decât mine.

Pe mine, oricum nu m-am înțeles niciodată. […]

Ar trebui scris altfel. Pe o hârtie în relief.

Pe un ecran gigantic pe care cuvintele să se schimbe, să apară, să se întipărească, ghidate doar de forța gândului. Multimedia nu e o soluție. Dar atunci, ce haz ar mai avea? […]

Despre ce ar trebui să scriu într-o carte despre pierderea auzului? Adică, pe undeva, sunt conștient că tema trebuie să fie alta decât pierderea auzului în sine.

Cred că aici bătea Preda (Sorin Preda), când îmi tot bătea șaua cu Max Frisch și orbirea lui.

Trebuie să ai un pretext cu care să pătrunzi în lume. Lumea trebuie văzută din punctul de vedere al unui exceptat. Adică, doar deteriorarea simțurilor le poate da acuitate. Simțurilor. Paradox sau nu, totuși eu am început să aud abia atunci când mi-am pierdut auzul.

Nu am crezut niciodată în basmele cu văzutul vieții în ultimele clipe, înaintea morții, când se spune că ți se perindă prin față tot ceea ce ai trăit. Ca într-un film.

Totuși, eu exact asta am trăit. Când am realizat că n-o să mai aud niciodată, au început să-mi apară în auz (!!?) glasuri pe care le credeam uitate, cărora la timpul apariției lor nu le-am dat mare importanță.

Era un proces neverosimil, întocmai aceluia avut în ultimele momente ale vieții. Bănuiesc. Nu-mi trebuie lamentații.

Cel mai ușor e să te victimizezi. Dar ce trebuie făcut acum e să încerci să înțelegi ce se întâmplă.

Pierderea unui simț potențează altele. […]

Abia când îți pierzi auzul descoperi ce lucru fascinant e că oamenii vorbesc și că ei nu știu ce înfăptuiesc. Lucrul ăla e gratuit. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

Niciodată n-am promis să iau ceva. C-o să fie ceva de capul meu.

M-am născut cu o malformație a urechii stângi. Ai mei m-au mințit că atunci când eram mic am căzut fix pe urechea aia.

Îi credeam. De mic am stat mult prin spitale, controale, audiograme. Doctorii spuneau că odată și odată „problema mea“, așa se exprimau eufemistic, va putea fi operată, or să-mi construiască o ureche nouă, bla bla […].

Întotdeauna am avut plete care să mascheze problema.

De-aia când eram mic mi se spunea Mireille Mathieu sau Mowgli.

Să vă povestesc și umilințele suferite? Ele sunt firești, vin

din curiozitatea umană, n-au cum să fie evitate. Când ajungi să înțelegi omul, nimic nu ți se mai pare nefiresc. Totul e explicabil. Nu neapărat și justificabil. Scuzabil.

Bineînțeles, „problema mea“ îi fascina pe copiii cu care mă jucam. Să vadă. Se spunea că dacă ai lobul urechii dezlipit ești dac. Sau roman. Ei mereu aduceau vorba de asta. Să le arăt. Le arătam o ureche bună. „Ia la ailaltă!“ […]

Viața mea s-a oprit în 1997, în februarie, lună fatidică. Întotdeauna în februarie am pățit ceva. Pe 9 februarie. Nu știu astrologie, dar cred că e vorba despre o conjuncție astrală, ceva.

Trebuie o scenă. Să începem cu o scenă. Într-un salon de spital. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

[…]

Sunt atât de în contra fluxului majoritar că, dacă m-aș duce să scriu o cronică a finalei Cupei Mondiale, nu aș scrie o vorbă despre desfășurarea meciului. Aș găsi un personaj absolut marginal, unul care tunde iarba, un magazioner, un pensionar din tribună și aș scrie cu / despre el un reportaj.

De fapt, ăsta e scriitorul / reporterul. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

[…]

EXAMEN

De obicei, când un student vine cu o idee, mai ales într-o facultate de rahat cum e asta, ar trebui ascultat, nu descurajat. Taci, mă, că ești prost.

Îi văd cum stau ca pe ghimpi gata să mă contrazică, cică, auzi, cum pot spune eu că nu sunt „poet“, când tot eu spun că noi nu știm nimic despre propria ființă. Simt nevoia să-i jignesc. Credeam că asta e o problemă clarificată de mult. Odată scrise, cuvintele devin obiecte. Așa spune McLuhan, în caz că l-ați citit! Adică, un text nu-ți mai aparține. Eu pot analiza obiectiv un text

al meu. Adesea mi se-ntâmplă să iau la mână vechi texte și să mă mir, bă, tipul ăsta nu era prost deloc.

Îți admiri textul așa cum contempli o borâtură.

Scrisul e personalizat la maxim, pe când textul e cel mai impersonal lucru cu putință.

Textul nu mai ține de propria ființă.

Și, putând să-mi contemplu textul, pot spune să scrierile mele au o certă tăietură jurnalistică și că sunt construite la fel ca niște demonstrații matematice. Sunt absolut apoetice.

Spuneți-mi și mie un poet de azi! […]

SCRIITORUL

Există în Bușteni un nebun care toată ziua umblă pe străzi și notează numerele mașinilor. Vrea să dovedească ceva. Exact asta trebuie să fie scriitorul. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

[…]

SCRIITOR

Când devii scriitor, mai capeți un corp. Sunt la ședință la *Cațavencu*. Intră Bușcu (red.-șef, beteală mai mult, ornamental). Intră și întreabă cine e ăla (io). „E invitatul tău?“ Ivanciuc explică: „El e scriitorul Stoica.“ Și am simțit că nu e vorba despre mine. Eu nu sunt scriitorul. Noul corp obținut e suma percepțiilor celorlalți despre tine. Nu-ți mai aparții. Te vinzi printr-o carte și nu mai ești responsabil pentru ce încep ceilalți să creadă că ești.

Eu sunt eu. Pentru ei – scriitorul Stoica. Ei de fapt n-au niciun drept să vorbească despre tine. E ca și cum te-ai vedea evoluând. Ca experiențele celor aflați în moarte clinică. La fel și atunci când îți vezi prima dată numele în ziar. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

[…]

Scriu prea mult. Uneori, deși pofta vine mâncând, mi se face frică de tot acest scris. Te poți bloca odată. Textul scris e o parte a ta pe care o arunci, așa cum o șopârlă renunță la coadă. Crește alta. Totuși nu-i bai. Și reîmprospătarea asta e bună. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

[…]

Cum se scrie o carte?

O carte, un text se scrie cu trupul, cu propriul sânge. E o metaforă răscoaptă, dar e purul adevăr. Cea mai potrivită imagine e aceea a lui Făt-Frumos care încearcă să ajungă pe celălalt tărâm călare pe o pajură pe care o hrănește cu hălci de carne din propriul corp.

Când așterni o frază, ai impresia că ai abandonat pe foaia de hârtie o bucată de carne mustind de sânge. Vinișoare de sânge negru.

Scrisul e moarte, uitare. De asta e și terapeutic. Scrii pentru a lămuri o treabă care te frământă. Și, din acel moment, acea treabă încetează să mai existe pentru tine. Moare. De aia spunea Șerban Anghelescu că nu îi place să scrie. Pentru că vrea să fie în continuare bântuit de idei, îi place ca ele să-l muncească. Și, de asta, rămâne tânăr. Viu. […]

Scrisul acoperă un gol. Cu cât trăiești mai puțin, cu atât scrii mai puțin.

După ce s-a operat de plămâni, Thomas Mann s-a simțit ca și cum ar fi renăscut. La fel s-a întâmplat și cu mine. […]

OM DE CULTURĂ LOCAL – FECALOFAGI

Activiști culturali prin uzine. Se adresau unul altuia cu „distinsul om de cultură“.

Unul, „iscusitul eseist“, care stă în stație, îți arată un afiș cu Sahaja Yoga sau Mahatma Gandhi. Cât l-a ajutat pe el. Are niște puteri. Pot să te omor!

Știi unde e ficatul? Ai simțit?

Dacă-ți dau 500.000 vii acolo?

Io aveam o sculă mai așa, dar acu' m-a învățat să-mi controlez centrii nervoși și știi ce sculă am acuma? […]

Nedelciu a murit în iulie '99. La exact un an după asta îmi apărea și mie cartea. În august '99 scriam „Nae Stabiliment…".

O fi vreo legătură. Moartea lui m-a emoționat.

ÎNTRUNIREA ASPRO

Ca pătrunjelul în supă, asta e senzația. Greșită, poate, pentru că sunt obișnuit să fiu prea mult băgat în seamă.

Iova – beat pulbere. Vorbește cu păsările. „Mă, io te cunosc pe tine!" Cere palincă pentru a nu se înscrie la maghiari. […]

Lefter – îmi schimb mult părerea despre el în bine. Poate și pentru că s-a purtat foarte bine cu mine. Spune că mă trag din Nedelciu. „O reeditare a stilului de proză practicat de Nedelciu."

Mușina – dezamăgire. Viclean. A venit să vândă un vraf de cărți.

Izbășescu – are și el o preocupare la Onești acolo. În fond, un om bun. Nu e ranchiunos cu cei de la Iași. Caius și Bodiu îl fac de rahat. […]

Cererea mea – pe invitația de participare „Sunt de acord…".

Specific faptul că e prima grupare literară din care fac parte. Și chiar că e. N-am fost în niciun cenaclu studențesc, liceal. Direct în ASPRO. E o chestie interesantă.

Se vorbește prea mult funcționărește. Aia e. […]

SCRISUL

Făceam compuneri în liceu. Aia de franceză m-a lăudat. Dar talentul era văzut ca o bizarerie, ca un „cusur", cum zicea o tipă intervievată de mine.

Ceva interesant, dar inutil. Conjugări, declinări, astea erau baza. Zice-se.

Scrisul, inventatul, era pierdere de vreme. Chestie neserioasă. Imaginația – o prostie de prisos. Scriam cu Țâcă tot felul de testamente. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica,* n. ed. – 2012.]

[…]

FECALOFAG – vocabulă menită să-i desemneze pe mâncătorii de căcat profesioniști.

Fecalofag de mică anvergură. […]

Cartea din petice – așa se naște. Ideea Irinei Nicolau, care-și face rochii din petice. […]

JACQUELINE

Trebuie să-i spun că numele ăsta înseamnă „Vasilica“. Neapărat.

Îmi povestește rapid, ca și cum vrea să epuizeze toate necazurile vieții ei. Mama care a murit când era în clasa a IX-a. La Liceul Pedagogic. A înnebunit. Diriga îl chema mereu pe taică-su, care era și mai deprimat. Se urca în tren și cobora unde îi venea la îndemână. Și acum umblă la fel pe străzi. Au trimis-o în tot felul de azile, de spitale.

Uneori o visează pe maică-sa cum vine noaptea și îi sărută lacrimile.

N-a intrat la facultate pentru că scrie urât. A numerotat subiectele, le-a rezolvat și, la sfârșit, când le-a numărat, a văzut că-i ieșise unul în plus.

Cum insinuează s-o fut. „Acum ce-ți mai trebuie?“ Îi place Virginia Woolf.

Vrea să se mărite cu un pictor de 58 de ani. Radu nu știu cum. Care zice despre mine că sunt un om de valoare. Așa zice. Peste zece ani să-l șteargă la cur. Mai copilăresc și eu 10 ani și dup-aia se mărită cu mine.

E o „ființă morală“. N-a rămas în Franța cu un tip care

„normal“ s-a îndrăgostit de ea. Producător de parfumuri, sau așa ceva. […]

Are toți dinții întregi. Fapt remarcabil.

Nu știu dacă o iubesc sau nu. E primăvară și hormonii te mai induc în eroare. Acționează de capul lor. […]

Dracu’ știe de ce mă iubește fata asta. Ascult Melanie și mă gândesc la ea. La Sinaia în parc. Ședințe de psihoterapie.

A alergat goală în pădure […]. A avut un iubit neamț, care a murit în accident de motocicletă.

Face tot ce-i spun. Îmi dă telefon distrusă de la ziar pentru că eu n-am venit la 12. „E pustiu.“ Parcă auzi cum bate vântul. Credea că n-am s-o mai sun.

Îmi dă telefon la 9 dimineața. Nu știe de ce. Nici eu n-am știut aseară de ce i-am dat. Vocea ei cu efect terapeutic. […]

Jacqueline. Pot să-i spun orice. Senzația aia pe care o am doar cu Raluca și Magda. De ce dracu’ mă iubește asta?

O duc la turnătorie. Blocul unde se droghează ăia. Țiganii. Câinii la care eu am un succes monstru. Luna și lichidele pe care mareea le răscoală. Blocurile și toți oamenii ăia care mănâncă. Beau. Lucrul ăsta te sperie. De unde atâta mâncare.

Trăiesc fiecare clipă a vieții mele ca și cum aș fi personaj și observator, simultan. Lucid până la sânge, ca prostul. De-aia mă îndeamnă ea să nu mai fiu rece.

Buzele mele sparte. Degetul ei pe pulpa mea. Unghia care zgârie și e suficient să mi se scoale.

Mă uit pe vechile însemnări. Nici măcar nu prevedeam că o să însemne atât de mult pentru mine. […]

Peste 10 ani, să mai copilăresc puțin, fac vârsta lui Iisus. […]

Agenda Note 3[27] (2001-2002)[28]

– Tezist – 10 ani după – datat
– limbaj poetizat
– explicații tautologice
– Moartea metaforei
– Fișa lui Nae Stabiliment

Io știu că v-ați putea întreba, bă nenică, da' cum… Nae ăsta neologisme. De unde deslușește el așa de bine psihologii? De unde înclinația spre analiză?

Nae e un exemplar special.

N-a intrat la facultate din cauza unei fufe.

A cântat într-o formație.

A citit Biblia, *Shogun* și Mircea Eliade.

Lucrează de la 12 ani.

După aia, în armată, n-a mai învățat nimic.

Și e singurul om pe care-l cunosc și are geniu. […]

După mai multe pagini cu tabele, orare, citate, note de curs, de regulă scrise aproape ilizibil, urmează pagini despre prieteni, cunoscuți, întâmplări, o vizită la Gheorghe Iova, o dedicație către Cornel Ivanciuc („pentru că această carte e scrisă și în siaj cațavencian, pentru că e scriitor și a inventat o limbă"), *urmată de treizeci de pagini schematizate (pe capitole), probabil structura unui curs de comunicare sau a unei lucrări științifice / articol* (n. ed. – 2012).

VISUL

Un vis revine periodic. N-aș putea spune că într-o zi anume

sau că apariția lui corespunde unui anume joc în care se află luna sau vreunei conjuncții astrale. Chiar așa de-ar fi, totul s-ar întâmpla grație coincidenței pe care unii se vor repezi să o încarce cu sens. Visul revine când vrea el, independent de cine știe ce determinări exterioare.

El mă visează; atât e de puternic. Visul ăsta e diferit de altele parcă proiectate pe un ecran. Visul ăsta e trăit, simțit, material, consistent.

Visez că sunt undeva într-o cameră înaltă sau în aer liber chiar, într-o curte, pe o stradă. Sigur sunt oameni care se uită la mine. Se uită nu neapărat insistent, dar privirea lor e întrebătoare. Îmi dau seama ce exprimă privirea aceea abia când observ că zbor. Eu sunt undeva deasupra lor, aproape lovesc cu creștetul de tavan. Plutesc, la fel ca atunci când ai aripi. De parcă există un „când“ pentru asta. Sau poate există. Toate actele ratate de felul ăsta nu-s decât mărturiile unei alte lumi.

Mâinile taie aerul, îl lovesc și asta mă propulsează. Nu e nevoie să mă direcționeze, să dirijez zborul spre un loc anume. Visul știe direcția corectă.

O energie nemaipomenită și o ușurare. Asta pot să simt. Să zbori e ca și cum ți-ai aminti ceva. Te înalți ca și când ai făcut asta dintotdeauna. Descoperi secretul și te miri că totul a fost atât de simplu. Nepermis de simplu. Parcă aș călări aerul. Cumva înaintând cu spatele. Picioarele pedalează. Când zbori nu trebuie să te îndrepți undeva. E suficient atât. Simți că te sprijini de aer, că el te conține. Ating pământul și el parcă frige și mă ajută să mă înalț și mai mult.

Vorbesc ceva cu oameni din jurul meu, dar n-aș putea spune ce și dacă acele cuvinte se potrivesc contextului. Pentru că-n afara visului n-am zburat niciodată, habar n-am ce trebuie să spui într-un asemenea moment.

D-ALE DACTILOGRAFELOR

Dacă, din întâmplare, cineva din comisie mi-ar fi citit lucrarea de licență, sau s-ar fi prăpădit de râs, sau m-ar fi dat afară din examen. Nu mi-e rușine de [indescifrabil] lucrare. E chiar o chestie onorabilă, însă persoana care a dactilografiat-o mi-a adus-o la o formă neverosimilă. E drept că și scrisul meu e mizerabil, însă imaginația de care a dat dovadă acea dactilografă e demnă de o cauză mai bună.

Spun, citând pe cineva, despre *Cartea Oltului* că ar fi un „homeric letopiseț“ și doamna dactilografă, într-un acces de nervi, care datorită unei antipatii străvechi pentru *C. O.* o transformă într-un „nemernic letopiseț“. Tudor Vianu n-a scris *Arta prozatorilor români,* ci *Arta poporului român* […]. Florin Iaru se metamorfozează pe undeva în *Sau* sau chiar *Zaru*. Kerouac e Keromac. […]

De când mi s-au publicat texte masacrate de personalitatea dactilografelor, nu mai cred o iotă din ce citesc. Dactilografa are nostalgii dadaiste […]. E o adevărată creatoare de sens.

Spun într-un articol că omul de azi e scris, d.[oamna] dactilografă însă modifică. Omul de azi e scriitor.

Scriu despre un jucător de fotbal că se mișcă cu grația unui dulap, în ziar apare „cu graba unui dulap“.

N-o să înțeleg în veci motivele de panică ale unui dulap. […]

SERIOS

Încep să devin tot mai serios. Responsabil. Studenții mi se adresează cu dumneavoastră, deși i-am rugat să evite lucrul ăsta.

— Ne dați dumneavoastră niște sugestii?

Prima sugestie ar fi să nu cumva să-mi mai spuneți dumneavoastră. […]

FAZA CU IRINA NICOLAU

Anunțată că-i demolează casa. N-a spălat geamul doi ani. Formă rafinată de sinucidere. […]

ANTROPOLOG

Tot mai mult, în locurile prin care trec, mă simt mai mult antropolog decât om care trăiește. Cel puțin în Bănești, despre oameni nu poți vorbi decât ca un etnolog, ca un antropolog. Nu mai sunt unul dintre ei. […]

Scriu ca să nu plâng. Poate am să fiu al doilea Blecher al literaturii române. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

EVOLUȚIE

Am început să evoluez literar atunci când am descoperit că nu e neapărat nevoie să dai în cineva pentru a scrie. Scriind, trebuie să descoperi anumite mecanisme, resorturi. Să deconspiri. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

SINGUR

Să știi să fii singur e o artă. Nu orice prost știe, suportă lucrul ăsta. Să te suporți pe tine însuți. Ceilalți îți folosesc doar la alungarea singurătății. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

Miros proștii de la distanță. […] Drama mea e că prostia altora mă doare pe mine. […]

Am o libertate extremă care pentru alții devine insuportabilă, antipatică. […]

GABI

Îmi trimite pe mail opiniile ei despre Uma, Cohen și Coșbuc. Și spune că scrisul meu îi aduce aminte de Irina.

Nu mi s-a spus până acum nimic mai frumos. […]

LANSAREA

Vorbesc Cernat, care mă face „lider de generație“, Vintilă, care aberează, nici nu mai țin minte ce-a spus, decât că am descoperit-o eu pe bunică-mea la Lévi-Strauss.

S. Preda spune că suntem o generație care venim cu forța din spate. Apoi vorbesc și eu despre generația asta, Filo, Băiețica.

Foarte puțini studenți la lansare.

Vând 13 cărți, totuși. Au venit exact ăia la care nu mă așteptam. Sau nu au venit cei la care mă așteptam. După, iau 5 Stella Artois și 5 Noroc. Toți se-nfig la Noroc. […]

Ca să poți reproduce limbaje cum fac eu ai nevoie de educație muzicală. […]

GOOD WILL HUNTING

Filmul ăsta numai despre mine e. Și eu am refuzat oferta. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

La vârsta noastră ar trebui să facem revoluție, iar noi stăm ca proștii și bem. Stăm la o masă și așteptăm să vină sfârșitul lumii. [*Urmează text tăiat de Sorin Stoica*, n. ed. – 2012.]

ÎNCEPUT

A fost odată. Așa trebuie să înceapă această carte cu „a fost odată“. Eu nu sunt scriitor ci, mai repede, povestitor. Asta fac.

La altceva nu mă pricep. Povestesc. Povestesc atât de mult, mint atât de mult. Uneori nici nu mai știu ce-am trăit eu și ce-am inventat. Genealogii fantaste. Ce-am colportat, ce-am furat de la altul. Oricum, poveștile altora, intrate pe sub piele, m-au transformat în altcineva.

De fapt, nici nu contează cine sunt.

Un tip îngrămădit, timid, care e abject pentru a nu-și dezvălui timiditatea, complexele și alte alea.

Habar n-am să scriu. Am publicat o carte, dar cum se scrie încă nu știu.

Scriu cum îmi vine.

Nu calculez nimic. Niciun efect.

Niciodată, atunci când m-am apucat de un text, nu i-am știut finalul. Am început pur și simplu să scriu și finalul s-a cerut de la sine.

O carte despre povestel. Povestaș. Despre faptul fundamental de a povesti.

Agenda se încheie cu o listă de numere de telefon[29]*, în care îi regăsim, printre alții, pe: Ion Bălu, Gheorghe Crăciun (singurul și cu adresă), Radu Cosașu, Al. Cistelecan, Mihai Coman, Jacqueline Dobre, Costică Eftimie, Sorin Preda, Editura Paralela 45, Octavian Paler, Dorel Zaica, Adrian Păunescu, Petru Romoșan, Spital (inclusiv un interior), Călin Vlasie.*

Alături de așezarea tactică a câtorva echipe de fotbal (Universitatea Craiova, Dinamo, Steaua, Rapid și echipa națională a României), mai există o listă de subiecte de examen pentru studenți, una de cărți date și una intitulată Oameni Adevărați:

~~1. Dorel Zaica (23 mai)~~
~~2. Ovidiu Verdeș – *Muzici și faze* (30 mai)~~
~~3. Radu Cosașu (28 iunie)~~
~~4. Leonard Cohen (14 iunie)~~
~~5. Bregović~~
~~6. Mircea Nedelciu (7 iunie)~~
~~7. Cristian Tudor Popescu (21 iunie)~~
~~8. Nae Stabiliment (4 iulie)~~
~~9. Jim Morrison~~

1. Leonard Cohen
2. Ioan Chirilă
3. Jim Morrison
4. Doru Stănculescu

5. Horațiu Mălăele
6. Fănuș Neagu
7. Mircea Ivănescu
8. Salinger
9. Baudrillard
10. Geo Bogza
11. Cornel Nistorescu
12. Quentin Tarantino
13. Kusturica
14. Dan Lungu
15. Femeia de serviciu de la *Cațavencu*

---

[27] O agendă maronie, cu Banca Comercială Română 2000, inscripționată pe copertă NOTE 3. Calendarul pe 2001 prezintă trei date încercuite: 27 februarie, 6 și 13 martie (n. ed. – 2012).

[28] Anii în care Sorin Stoica a făcut însemnări în această agendă i-am desprins din câteva notații (lunile februarie și martie 2001 și o însemnare privitoare la moartea Irinei Nicolau: „Omul la care mă așteptam cel mai puțin să moară“, datată 4 iulie (n. ed. – 2012).

[29] Un element anecdotic: nereușind să găsească un număr de telefon al lui Sorin Preda, editorii volumului de față au preluat din agenda maronie pe care scrie Note 3 un număr de mobil al acestuia, încercându-și șansa. Sigur că, dacă ar fi fost vorba de un număr fix, situația ar fi părut mai simplă. Formând totuși numărul (modificat, de la 094 la 0744) de mobil din această agendă, surpriza s-a produs. A răspuns însuși Sorin Preda, al cărui număr a fost așadar în final găsit (n. ed. – 2012).

Agenda cenușie, cu titlul „agenda“ (posibil 2003)

De ce e nevoie să te aduni în comisii, comitete pentru a dezbate.

„Dacă va fi frumos, vă facem o surpriză, ședința se va ține la garaje.“ (un bloc în Militari)

FAIMOSUL CARTIER MILITARI

O, voi, blocuri lugubre, cavouri verticale. Voi, bodegi jegoase, gemând de muncitori beți. Voi, câini jerpeliți și slăbănogi, țipari lătrători. Voi, care cerșiți senini o fărâmă de pâine, cu privirea bleagă. Voi, care vă încălziți iarna pe gurile de canal ce scuipă abur. Voi, bărbați mustăcioși și slinoși.

BUZILĂ ȘI NEMȚII

Cel mai bine o ducea Buzilă spre toamnă când se coc nucile. Noaptea fura pe rupte din grădinile oamenilor și pleca la București cu sacii să vândă cofetarilor nuci. Și făcea bani buni.

Nu-i scăpa un meci! Mergea în special pe Giulești să-i vadă pe Baratki, Raffinsky, Auer, Bogdan și compania. Câteodată îl lua și pe văr-su’ mai mic, pe Marin, un mucos pe vremea aia. Îi băga capul prin gard, printr-o gaură cu destinație bine stabilită care există acolo de mult. Îi băga capul și-i dădea un șut în cur. Ăsta se trezea în mijlocul mulțimii dezorientat. Începea să chirăie, dacă-l întreba careva cu ce ocazie p-acolo: „Păi, am venit cu văru-miu, da’ m-am pierdut de el aicea.“ Între timp, Buzilă intra pe stadion și nervos nevoie mare îl lua la zor:

„Unde dracu’ ai dispărut, mă, că de când te caut!“ Și șmecheria ținea!

Seara, în gară, lui Marin i se făcea foame. Buzilă îl liniștea: „Stai, mă, o țâră, că fac io rost de mâncare!“ Se ducea, dădea cu nasu’ și se-ntorcea cu brațele încărcate de cornuri, crenvurști, plăcinte. Cum le fura, doar el știe!

Apoi, hai la tren! La tren, mai bine zis, pe tren. Și venea o funingine, și hurducăiau șinele și se izbeau tampoanele. Marin încerca să deschidă ochii. Să vadă și el lumea! „Închide, bă prostule, ochii că orbești.“ Și venea o funingine și bătea un vânt. După ce-l bătea vântul, îl mai bătea și mă-sa. „Unde fuseși, nemernicule? La București, ai! Cu dementu’ dă Buzilă!“

Într-o iarnă, prin ‘43, când veniseră nemții, Buzilă a văzut că ăștia aveau într-o magazie schiuri. Ăștia micii, Marin și-ai lui, se jucau toată ziua prin curtea unității sau ce era ea, unde erau nemții. Și îi luau nemții, le dădeau să mănânce. Supă, mai ales, că asta mâncau ei. Erau și ei niște oameni care lăsaseră copii acasă, cu nevasta. De Crăciun, învățătoarea îi luase și-i dusese la nemți să le cânte colinde. Îi învățase și *Otanăn baum*! Nu știa nici dracu’ ce însemna aia. Dar toți cântau așa de frumos, că le-au dat lacrimile nemților. Plângeau toți cât erau ei de soldățoi de se scutura cămașa pe dânșii, cât erau ei de bărbați – că se spălau dimineața, pe un frig de crăpau pietrele, cu apă rece, rece și cu zăpadă – plângeau acum de mama focului.

În toată literatura, în filmele cu câinele Calu în rolul principal al lui Sergiu Nicolaescu, îi vedem pe germani ca pe niște brute perverse, fără inimă, care zdrobesc sub cizmă tot ce le stă în cale. Cel puțin în Câmpina nu prea s-a întâmplat așa. Oamenii își amintesc de germani ca de niște gentlemeni pur-sânge. Curați, îngrijiți, puși la patru ace permanent, nu prea aveai ce le reproșa. Să fure? Nici gând. Mergeau din casă-n casă și întrebau: „Aer, aer?“ Adică ouă pe limba lor. Voiau să

mănânce ouă. Oamenii când auzeau, pentru că nu înțelegeau limba, ziceau: „Deschide, fă, fereastra că ăștia se sufocă aicea, n-auzi că vor aer.“ Plăteau de fiecare dată, pentru făină ori mălai sau ce le-o mai fi trebuit lor. Rușii, ca să vedeți ce diferențe, erau niște sălbatici, niște nespălați slinoși, beți 24 din 24. Hoți. E celebru „Davai ceas, davai palton“. Sau mâinile pline de ceasuri și ampermetre. Treceau rușii prin Câmpina și întrebau „Berlin, Berlin!“. Adică cât ar mai fi de mers până acolo. „Twa kilometrî“, venea răspunsul în doi peri al oamenilor. „Twa kilometrî!“ făceau ei fericiți și dădeau bice cailor de la căruța antică și obosită.

Odată nemții au aruncat într-o groapă de la marginea Sloboziei niște țigări stricate, expirate. Să vezi ce mai vrie printre puțimea Sloboziei. Care mai de care să fure și el de-acolo și să-ncerce cum e să fumezi. Au furat ei, dar i-au alergat nemții și-n groapă a rămas unul – Cuți – un retardat care nici să vorbească prea bine nu știa. Odată a văzut un avion de vânătoare. L-a urmărit cu mult interes cum străbate cerul. Dar, când a trecut de linia orizontului, a căscat gura și a început să orăcăie că avionul a căzut în grădină la mă-sa mare… și s-a făcut pulbere.

L-au prins nemții pe Cuți. Era ăsta jegos și răpănos, că făcuse solzi. L-au băgat cu forța în baie, l-au spălat bine și l-au îmbrăcat într-un costum de nu-l mai recunoșteai. La început a urlat Cuți ce-a urlat, dar după aia, văzând el că se poate plimba pe străzile Sloboziei fără să-ntoarcă lumea capul a duhoare, i-a plăcut și le-a mulțumit nemților. Cum putea și el cu vorbirea lui zdruncinată.

După ce le-au cântat, le-au dat nemții copiilor câte-un cadou. Lui Marin i-au dat un costumaș, cum nu mai avusese în viața lui. Se fălea Marin cu el.

Dar să vedeți ce s-a întâmplat. A plecat Marin la școală cu

costumașul. Școala era într-o râpă pe care iarna o cobora mai rapid cu ghiozdanul pe post de sanie. Se-așeza în cur pe el și „Pârtie!“ la vale.

S-a dat o dată, era cam devreme. Hai să se mai dea o dată. S-a dat, când nu știe de ce îi e frig. Duce mâna la cur și-și pipăie bucile degerate bocnă… Să tai lemne pe ele.

Costumul era dintr-un material care, când dădea de apă, se topea. A luat-o spre casă plângând cu jale pentru costumul ce-și încheiase scurta existență atât de tragic.

Dar să revenim la schiuri, c-am ocolit cam mult. A pus la punct Buzilă un plan.

Puștii intrau în curtea unității. Nu-i lua nimeni în seamă. Erau prea mici. Intrau și, prin scândura desfăcută a depozitului, scoteau schiuri pe care apoi le aruncau la vale pe unde Buzilă le aștepta cu sufletul la gură.

Au furat ce-au furat. Nu erau două schiuri la fel. Brusc, și-au dat seama că n-au bețe. Hai înapoi. Iar să treci de gardieni zâmbindu-le măgulitor. Iar să desfaci scândura șandramalei. Au făcut-o și pe-asta. Acum Buzilă era mulțumit.

Le-a dat și lor, mărinimos, câte-o pereche de schiuri. Marin din prima s-a dus la vale ca ghiuleaua și-a căzut în gârlă. A făcut pneumonie. Nu mai văzuse în viața lui schiuri. Iar televizorul lui nu mergea la momentul respectiv.

Dacă ești constipat, poți să spui că nu vrei să te caci.

[…]

DESCRIEREA UNUI ORAȘ. SĂ ZICEM CÂMPINA.

Să zicem că treceați cu trenul spre munte, sau vă înapoiați la București. Pe niște dealuri scobite, și deșelate, și chelite, câteva case și blocuri urâte, ca niște cuburi aruncate alandala de vreun țânc plictisit.

Să zicem că ți-a rămas mașina în pană și-ai urcat din

Vrăjitoare niște scări tocite. 98 sunt. Poate le-ai numărat. Ai văzut apoi, probabil, o biserică lăsată în paragină, pe unde scheaună câinii, iar în ea joacă fotbal copiii. Ce știu ei? Un sfânt a avut ghinionul să fie pictat în spatele uneia dintre porțile de fotbal. Vopseaua cojită și ștearsă e umbrită și de câteva urme de mingi șutate cu sete. Cercuri noroioase din care se scurg dâre groase. Noi aure lângă aura reală a sfântului. Cum îl cheamă? Parcă se mai vede asta pe zidurile astea roase și secate.

Urci, urci iar și dai de Cotul Dorului. Vile în stil olandez. Un parc, unde chiulesc puștii de liceu.

Încep case mai procopsite, cu domni bine, care stau pe terase în curte și-și sorb satisfăcuți cafeaua... În stânga e spitalul. Din halate, scot capetele transpirate bolnavi nevrozați de-atâta trândăvit, care sorb pe furiș o țigară. N-au voie. De-aia-i și dojenește, îi beștelește înțelegătoare vreo asistentă.

Am ieșit pe bulevard și intrăm în centrul prăfuit. Vezi Primăria cu ceasul paradit la cutremurul din ‘77. Biblioteca în care poți să stai mult și bine, că nu prea vezi pe cineva intrând sau ieșind. Și se scrie că e orașul cu procentul cel mai ridicat de intelectuali. Baliverne. Uite cinematograful. Doar șmecherași care scuipă semințe și se-mbrâncesc prostește. Doar afișe cu Schwarzenegger, Van Damme. Cinemateca s-a închis. Nu venea nici dracu’. Uite Casa de Cultură. Ascultă muzica lăutărească ce răzbate de acolo. Să nu dai cu căciula după câini?

Dacă ai timp, du-te la Măciuca să bei o bere și s-asculți muzică adevărată.

Treci de piața ca atâtea altele. Ține mâna pe portofel și apoi ai ajuns în partea muncitorească.

Rafinăria e ca un deșert. Garduri spoite cu var ca-ntr-un lagăr. Iată-te-n Dallas. Aici oamenii nu muncesc niciodată. Stau în fața blocului doar în maieu, la o tablă. Își trimit copiii dup-o sticlă de trăscău la dughenele puzderie de-aici. Gașca lui

Richard Jogo face legea. Poliția nu intră pe-aici. Pe seară ies fetițele. Nepieptănate, cu mâini solzoase și unghii rupte și jegoase. O fustă scurtă, trasă nervos, să nu-i vezi gaura de la ciorap, o poșetă ruptă. Merg în parcare. Defilare pentru șoferii stătuți din TIR. N-au mai mult de 15-16 ani. Alea mai lucrează organizat în Somalia.

Apoi fugi la autogara Slătineanu, printre cerșetorii ce se agață de picioarele tale, aruncă-te într-un autobuz. Te-a-nțepat un arc din scaun. Și ce?

(...) s-au obișnuit. Viața-i grea, frate! Prietene! Zi mersi, că iarna facem pe jos drumul ăsta!

CINE ESTE EMINESCU?

De ce este? Pentru că după nărăvașul număr dedicat lui de *Dilema*, Eminescu a înviat. Sau a reînviat. În orice caz, Eminescu începe să fie înțeles. Sau se încearcă să fie înțeles.

Clasicii – toată lumea a auzit de ei, jos pălăria în fața lor, dar nimeni, absolut nimeni nu-i citește. Ce vreți mai clar referitor la „poetul național“, *Luceafărul*, sintagme goale de sens ca un arbore găunos.

Când le rosteau, toți profesorii cu care-am avut de-a face însoțeau zisele cu o figură temătoare. Brusc, păreau că nu mai gândesc, că sinapsele li se împotmoleau și suficiența își intra triumfătoare în drepturi. Parcă aș fi văzut vidul, presupusul vid, hăul ce li se zbătea în cutia craniană, parcă acele vorbe îmi vâjâiau pe lângă urechi, parcă n-ar fi vrut, parcă nu s-ar fi încumetat să poposească acolo. Parcă, instinctiv, le respingeam.

Inconștient, dibui, pot recunoaște mincinoșii. Habar n-am cum, profii mei nu mințeau, dar parcă o teamă ascunsă de a nu atenta cumva la soclul eminescian îi obliga să debiteze platitudini.

Deodată însă, Eminescu redevine ceea ce-a fost – ființa umană, supusă greșelii. Un om e imoral doar atunci când e

perfect.

Închipuindu-ne un Eminescu perfect, zămislim nu un om cu tot ce are el bun și rău, ci o abstracțiune lipsită de sevă, de substanță și credibilitate.

Am să vă spun o poveste. Ar fi fost foarte frumos să fie doar banc. Din păcate nu e.

Se zice că profesorul ascultă un fiu de știab comunist. Lighioana era musai să treacă. Turbat de furie și totodată înfricoșat de pacostea ce-ar fi putut să se abată asupră-i odată ce n-ar fi trecut jivina, profesorul respectiv a izbucnit:

— O singură propoziție, una singură, spune-mi despre Eminescu și te trec!

Bolovanul stă și se gândește, cugetă și azvârle triumfător o perlă:

— Eminescu taie lemne!

Așa, bine! Râdeți! Acuma hai să ne și gândim puțin. Va să zică ghiolbanul identificase absolut corect ce va să fie cu Eminescu în mentalul colectiv. Despre el se poate spune orice. Înveți o chestie din manual, repeți ca un robot imbecil ceea ce ți-a băgat profu' în cap – și gata! Așadar, Eminescu poate tăia și lemne, de ce nu?

Toți artiștii au ciudățenii. Și Eminescu le avea. De ce să i le ascundem?

Doar D-zeu e perfect.

Omul e om. Cu păcatele lui cu tot. Un om fără păcate nu trăiește. E doar o legumă jalnică, abulică.

Un Eminescu șters de orice pată dubioasă, un Eminescu spălățel, curățel respinge.

Noul Eminescu e mult mai uman. Ni-l închipuim hălăduind prin codri și visând la copile neprihănite. Îl credeam plutind ca un sfânt călare pe-un norișor, survolând de departe toate cele lumești. Îl absolveam de orice păcat, de orice defect.

Mulțumesc, C.P. Bădescu, că ni l-ai redat. Mulțumesc, *Dilema*, că printr-o „impietate“ ai făcut dreptate și-atâta bine!

SISIF ȘI IORDĂNESCU

Dacă Iordănescu ar fi fost la ora asta antrenorul Greciei, Zeus l-ar fi scos pe Sisif din mult întunecatul Tartar și l-ar fi trimis la împins pietroaie pe dragul de Puiu.

Și poate chiar și asta ar fi fost o pedeapsă mult prea măruntă. Că habar n-am ce-ar trebui să-i faci unuia care-și bate joc de jucători și de noi, care ne zgâim la tubul catodic, doar-doar om sesiza o boare din ceea ce-ar trebui să se cheme idee de joc.

Să ai 20 și ceva de jucători țepeni, tari pe picioare și să-i arunci așa, „Du-te și tu acolo! Plimbi mingea nițel. O mai sucești, o mai învârtești oleacă. Om vedea noi. Poate-o ieși ceva!“

Să ai 20 de jucători zdraveni și să abordezi partida cum a abordat-o Iordănescu aseară e curată prostie. Ca și cum ai crăpa nuci cu porțelanuri sau ca și cum ai face focul cu mobilă.

Că nu-i permis, e imoral chiar, să-ți bați joc de talentul unor puști doar pentru că la tine, de ani buni, mintea nu mai dă târcoale tărtăcuței.

Mă uitam și nu-mi venea să cred. Pentru ai noștri poarta adversă nu exista. Posesia balonului era mult mai importantă…

Frecangeală, învârtit între noi, care merge cu sud-americanii, cărora li se-aprinde iute sângele și se descoperă în apărare, nu țin la echipe mai pragmatice, Puiule tată!

DE CE NU CRED ORĂȘENII ÎN DUMNEZEU?

Bucureșteanul get-beget nu poate să creadă în Dumnezeu. Nu poate, pentru că la tot pasul dă de lucruri îmbâcsite, de efemeritate.

Creația divină e eternă și impunătoare. Cea umană copiază

neinspirat divinul. Cum să creadă bucureșteanul când, cât îi ziua de mare, ochii nu-i poposesc pe nimic veșnic. Ce să fie veșnic în afară de gunoaie? Munți, (...) duhnind înfiorător.

Ce e etern? Troleibuzul, pândit permanent de o catastrofă?

Asfaltul ce se crapă sub talpă?

Țăranul se scoală și vede muntele, vede un deal, ce bunicul i-a povestit că era acolo cândva. Blochistul se trezește și se uită peste drum ca-ntr-o oglindă. Acolo alt nefericit, buimac, încearcă să-și dea seama de ce trebuie să meargă azi iar la serviciu.

Țăranul aruncă semințe în ridurile brazdei și așteaptă ca firele să-și facă loc spre lumină. Crește, suferă odată cu ele. Înflorește când ele înfloresc. Dar nu se ofilește când ele mor. Bucureșteanul se ofilește oricum și oricând.

Țăranul le culege cu (...) tremurânde, ca-ntr-un ritual.

Bucureșteanul aruncă banii pe vreo tarabă, să-și cumpere de-ale gurii, la fel cum țăranul azvârle semințele în măruntaiele pământului.

Bucureșteanul culege apoi cu mâini apatice legumele din mâna vânzătorului.

Bucureșteanul mănâncă, halește pe fugă. Un întreg proces e suprimat. Bucureșteanul nu suferă, nu crește odată cu roadele, ci se ofilește, se ofilește treptat-treptat.

Când țăranul vede roadele, pomii înverzind, el știe că D-zeu e sus și-l vede. Bucureșteanul vede cum blocul i se cojește și se surpă și-și dă seama că D-zeu n-are nimic de-a face cu asta. D-zeu e veșnic, etern, perfect. Creația omului e sortită (...).

Țăranul poate să se pișe în voie pe ogor, poate lăsa frunzele să putrezească pe holdă. D-zeu a creat un mecanism ideal care reconvertește totul.

Bucureșteanul își face nevoile în mod organizat, plătind pentru asta. Armate de măturători abia prididesc să mături

frunzele de pe asfalt! La țară frunzele devin îngrășământ.

Ce frumos ar fi să-nflorească blocurile, ce frumos ar fi ca asfaltul să-și schimbe culoarea în fiecare anotimp. Dar betonul e inert, mort.

Știu că nu mă veți crede. Dar vă jur c-azi-noapte blocul meu a înflorit. M-a trezit tanti Vetuța de la parter.

— Scoală, mă băiatule, c-a plesnit betonul la subsol și-au țâșnit crengi cimentate.

Pe vremuri, zice tanti Vetuța, erau pomi care taman în perioada asta le dădea frunza.

— Da' nu e primăvară?

— A, ba da, să știi că primăvara înfloresc pomii. Iete-al dracu', a coborât duhul pomului în blocu' nostru. Mai știi?

Am coborât să văd și eu. Lume, nevoie mare.

Da, domn'e.

(Eram anul II și eram prost; adnotat – 15 mai 2003)

Agenda albastră[30] CARPATINA (2003)

Duminică, 3 august

SÂMBĂTĂ

Stau sâmbătă seara singur aici în camera mea și încerc să-mi pun ordine în gânduri. Să mă dumiresc ce mi se întâmplă.

Câteodată am nevoie să mă izolez pentru a putea gândi, pentru a putea deveni creativ. Fugi de viață pentru a crea.

Nu pot să nu constat că în ultimul timp mi se întâmplă lucruri bune.

Chiar am succes cu scrisul meu. Într-un cerc restrâns, ce-i drept, dar succesul ăsta există. Magdalena Bedrosian a citit *Întreprinderile mici și mijlocii* și a zis că le dau clasă celorlalți trei. Că fiecare cuvânt e pus la locul lui. Unde trebuie. Și că sunt profesionist, chestie care nu vine din experiență, cu asta te naști.

Iovănel mă recunoaște de pe copertă tot la Institutul ăla neorealist.

Paul Cernat îmi spune că Marius Chivu e convins că io sunt cel mai bun dintre ăștia tineri.

Textele din *Dilema* – citite în draci, cu succes monstru. […]

Filo spune că a râs cu lacrimi la *Text de tot căcatul*. […]

Vintilă declară pe mastergrup că, dacă se va apuca vreodată de scris, va veni la mine să-l învăț. […]

Și alte lucruri bune.

Cronici căcălău. […]

CERNAT

Încântat de volum. Încântat de grupul nostru. Extrem de infantil, recită la Turist o poezie parodică din anii ‘80. Nu știu de unde îi vine seriozitatea din scris. Sau o fi o contrapondere. […]

Vineri, 15 august

Ar dori să facem o generație, lucru pe care și eu l-am simțit despre noi. Avem foarte multe lucruri comune, începând cu jocurile copilăriei, meciurile de fotbal. Colaborarea noastră să nu se oprească la prefața asta.

Să încerc o coagulare a generației noastre. Rezonăm la fel toți ăștia, plus Matei Florian, Adina Popescu.

Toți cu un scris sănătos, fără sclifoseli, fandoseli. Oameni care au într-adevăr ceva de spus. Sau Dan Lungu. […]

Maeștrii noștri : Sorin Preda, Șerban Anghelescu, Irina Nicolau, Nedelciu (chiar dacă absent), Vintilă, Rostás. […]

Duminică, 17 august

Azi D.C.M. [Dan C. Mihăilescu] a vorbit la PRO TV despre cartea mea. Mă simt nemaipomenit acum, să știu că am ceva în spate.

O liniște extraordinară. Nu trebuie să mă agit, fără complicații. Totul o să vină de la sine.

30 septembrie 2003

Azi Chivu a scris în *22*.

Trăiesc la diateza pasivă.

Urmează D.C.M. în *Ziarul financiar*. […]

DAN LUNGU

Mă întâlnesc cu el jos la MLR. Tip fain. Îmi dă 2 cărți. Spune că voia de mult să mă cunoască. Mă invită la Iași împreună cu Cosmin, Filo și Călin să citim la Club 8.

„Ținem legătura!“ – frază pe care o pronunțăm amândoi în același timp.

[30] Conține unsprezece foi de însemnări la început și un program zilnic, completat parțial, din 2 august până în 17 noiembrie 2003. Ca și celelalte agende, se încheie cu un 11 al echipei naționale de fotbal (n. ed. – 2012).

Agenda albastră (2004)[31]

Cheltuieli
Iulie – întreținere
August – ~~chirie cablu întreținere~~
Sept – ~~chirie cablu întreținere~~
Oct – ~~chirie cablu întreținere lumină~~
Nov – ~~chirie 200 cablu 150 întreținere 300 400 lumină 200~~
Dec – ~~chirie 122 cablu 150~~ întreținere ~~400 lumină 200~~
Ian – ~~cablu chirie lumină~~ întreținere

Luni – Cultura …… D. C. E., I. Alexa, ……, C. Constantin
Marți – S. Preda, Bittel, Bedrosian
Miercuri – C. Rogozanu
Joi – Șerban, Vărzaru, I. Popovici
Vineri – Obs. – Cernat, Lefter
Dilema – Sora, Cosașu

POVESTIRI MICI ȘI MIJLOCII
cărți care trebuie făcute cadou criticilor
1. Paul Cernat
2. Chivu
3. Rogozanu, Luminița Marcu
4. D. Cristea-Enache
5. Simona Sora
6. Radu Cosașu
7. Vărzaru
8. Iulia Popovici
9. Iulia Alexa

10. Sorin Preda
11. Magdalena Bedrosian
12. D.C. Mihăilescu
13. Adriana Bittel
14. Nicoleta Cliveț
15. I.B. Lefter
16. Iovănel
17. Șerban Anghelescu
18. Mircea Mihăieș
19. Cristian Teodorescu
20. Cătălin D. Constantin
21. Pit
22. Iova
23. Agopian

Ce cumpăr io?

1. Domnul Mina
2. Domnul Gogu
3. Tanti Mariana
4. Radu
5. Laura
6. Partener
7. Rostás
8. Frumușanu
9. Nuți
10. Jacqueline
11. Judit
12. Vieru
13. Ioana Popescu
14. Gabi
15. Aurora Liiceanu
16. Cornel

17. Magda
18. Gh. Crăciun

JURNAL MȚR

Conversație Popovăț – Șerban

— Ia zi, Șerbane, câte interviuri ai făcut pentru *Martor*?

— Unul!

— Ei bine, io – și aici te așteptai să spună că a rupt norii, a făcut 40-50, a studiat o comunitate întreagă – ei bine, io am făcut 2.

Călin la bibliotecă

Dă cu zarul câte ore să stea în fiecare zi. Între 1 oră și 6.

Șerban – a venit la ora 5 pe o bancă în fața muzeului după o noapte mai grea, s-a culcat până la 8 când a semnat condica, apoi s-a culcat la arhivă la Călin.

Geta Roșu – are treabă cu pisica lui madam Aurelia Duma.

Ca să obțin aprobare pentru o fotografie

7-8 semnături, cereri peste cereri, plus că fotografia troiței de la Burlești nu se poate face decât în prezența cuiva autorizat de la restaurare / conservare. De la blitzuri se poate deteriora pictura. Desigur, pentru asta ar fi nevoie de 500 de japonezi care să fotografieze ca niște obsedați.

Metaforă pt MȚR

Un fel de azil al săracilor, un fel de mama răniților.

Idilă – Între Popovăț și Ioana. Irina i-a spus: Ori termini cu el, ori la doctorat!

Tăiere de cap – Bernea (n. red.: *discuție cu*) Pompierul

— Colegii noștri mai tineri care nu cer părerea specialiștilor competenți…

— Ce zice Pleșu?

— Că Giurescu e un senil și ăștia senili sunt de obicei foști

proști.

— Știți ce e antifraza? Se studiază la clasa a VIII-a! Ce e discursul indirect liber și distincția emic–etic. Geta Roșu nu știe că e State, nu Bernea în poză.

Barbu – După mine, limbajul e suburban!

Este tâmpită. Nu e suburban, e chiar rural! Și e descalificant să te dezici de țărani!

— Ce puteți să-mi spuneți dvs. în plus?

A reieșit că io sunt un nebun care se crede genial, dar pentru că-i expiră contractul în august, nu-i va fi reînnoit.

— Da, bă, bine că ești tu savant!

Calitatea unui om depinde de calitatea dușmanilor. Pe Bernea nu-l pot răpune niște țânțari. Doi țărani.

— Tu faci ce face Irina Nicolau, doar că loco n-a protestat nimeni!

— Să cred că dvs. țineți cu țăranii!

Pip – pune în pericol muzeul. Din ce spun io.

Poate chiar sunt moral de nebun. Sau nebun de moral.

Să am încredere în MȚR. Îl consider o instituție puternică, dvs. nu!

Admiteți că totul a fost penibil și că ne-am întâlnit degeaba.

Mimi – patetică, mie la parastas să-mi dați plăcintă cu vișine, că mie astea mi-au plăcut. Și, de atunci, stau vișinele în congelator, iar Mimi continuă să trăiască. Hai, bre, că se strică astea!

Marin – în Elveția

Le-am luat ălora toate tălăngile și lanțuri de inox de la vaci.

Schiurile – sub telescaun

Dă-i jos schiurile unuia. ……., e al meu. Îți dau 30.000 pe el.

Radu cu părintele Damian (gânduri măscăroase)

— Fiule, la o femeie să te uiți ca la un lan de grâu, ca la un

pom.

— Părinte, io când mă uit la un pom nu mi se scoală pula.

Idee de proză scurtă

La bunici – Rel dintre Mimi și Tedi. Clișee semănătoriste. Cum îi povestea un film porno. Cum stătea aia înfiptă în pulă.

— Pot să borăsc aici, mamaie?

— În seara asta plecați de-aici, că io o fut pe Simona!

Urșii – pe Valea Cerbului

Idee de proză – Octavian cu Laura așa ies ei în lume. Discuții banale ca la Hemingway, după care vezi că Laura are venele tăiate.

Intelectualul român – ca o diaree

Vulpea

Nea Radu zicea că îi dispăreau găinile. Alea mai grase. Stă într-o noapte să vadă ce se întâmplă. Cum se lasă seara, apare un vulpoi, dă clanța la o parte și pipăie găinile. Când pipăia, nea Radu îl apucă de coadă, se zbate vulpoiul și se lovește la cap exact în frunte. Când trage nea Radu de coadă, vulpoiului i se desface pielea la cap și iese, fuge în pielea goală.

— Fugi, bre, că nu se poate!

— O fi murit de frig!

A. Liiceanu și Bănică

La biserică, în fața lui madam Liiceanu, o femeie … să-i spună ceva. Se întoarce: „D. Liiceanu, e adevărat că Bănică o bate pe Rădulеasca?“ Asta ezită, și ezitările sunt interpretate drept confirmări. Nu poate să spună așa, de-a dreptul, o femeie fină, doar sugerează. O bate deci! Femeia se întoarce și îi zice fii-sii: „O bate! Mi-a zis d. Liiceanu!“

La Gardere (n. red.: *Lagardère*)

Era numele unui personaj dintr-un film de capă și spadă. Ăsta era prof de psihologie și filosofie. Se duce să ia contact cu realitatea din teren. La Bondoc, tac-su’ era beat, Bondoc ăl mic

doar pilit. Câinele mâncase pastrama pe care bătrânul o atârnase prin curte. Ca să înfăptuiască un act de justețe, Bondoc bătrânul alerga câinele să facă din el pastramă. Ăla mic alerga și el câinele, să-l salveze. Când a intrat La Gardere (n. red.: *Lagardère*), unul trăgea de câine să-l taie cu toporul, celălalt să-l apere.

— Bună ziua, sunt prof. Necula!

Bondoc bătrânul are un moment în care se gândește cine e. Înfige toporul într-o buturugă, își șterge mâna:

— Mecanic de locomotivă Bondoc!

— Am venit să vă spun că nu învață.

— Nu învață!? Nu bea! Hai, bă, lasă-mă, întâi bei un rachiu și după aia îmi spui.

— Nu învață. Ia spune tu, Viorele, ce-i materia.

— Lasă, bă, asta e materie! îi arată Bondoc sticloanța.

Dorică – a început România să se dezvolteze.

Apropo de povești de dragoste. Spunea un regizor că poate descrie, poate vorbi (în limbaj cinematografic) despre de ce te îndrăgostești, poate vorbi despre o despărțire, dar momentul acela al dragostei…, care moment, în definitiv, durează foarte puțin, îi creează mereu probleme.

O proză cu un limbaj nou, cu un limbaj material aproape.

Nu mai putem comunica, Miruna (…). Înseamnă că așa trebuie să fie.

Real K – Bucurenci

O carte ratată pentru că personajul n-are trecut și, cu siguranță, omul Bucurenci nu știu ce viitor o să aibă. N-are trecut pentru că se stânjenește de el, de tipul spilcuit, îmbrăcat la costum și cu diplomat.

Cartea e doar o voce.

Romanul ar fi venit din rememorări, din flashbackuri cu părinții care i-au spus întotdeauna cum să (…) l-au angajat la British Council, l-au dat la pian, la pregătiri.

Minime referințe ar fi trebuit, dar acestea lipsesc pentru că Bucurenci pozează. Cameleonic. O fugă de sine. Scene de familie (…) de unde refuzul. Demonstrativ. Ce e cu drogurile. De unde concluzia că a rămas un tocilar. Nu poți fi sistematic într-un teritoriu atât de zmâcit. De fapt, cartea lui de aici trebuia să înceapă.

Nu știu cum pizda mă-sii, cum vine luna septembrie, încep și scriu în carnetul ăsta. Ce-mi pare bine e că mare parte din însemnările astea se transformă toate în texte literare. Ceea ce nu e rău.

Suprarealismul, dadaismul au irupt într-o perioadă în care viața era extrem de egală cu sine, extrem de previzibilă. Și era nevoie de o distrugere a limbajului, a gramaticii lumii pentru a o putea ulterior rescrie îmbunătățit. Să probezi monstruozitatea lumii ăsteia rigide.

Azi, dimpotrivă, unei lumi ieșite din țâțâni nu i se poate răspunde decât cu un text realist până la extrem. Scrisul trebuie să fixeze, să aducă niște certitudini, niște repere, nu să descompună.

Corina Marin – și să-i spui ăluia, băiatului cu antifraza, îl ia pe Călin, să-i spui că am învățat și io gramatică să dau admitere la Drept și, pe atunci, nu se știa nimic despre ce ne-a spus el la ședință. Sâni de poveste / Zâmbet felin / Nimic nu se compară cu / Corina Marin.

Mă întâlnesc cu Mihaela Mihai. O fostă colegă de-a mea care își amintește perfect cum la un seminar am citit io un reportaj unde foloseam expresia „Nu-i bere cum e vinu’, nici mâna ca vaginu’“.

PMM-urile trebuie să fie un succes foarte mare pentru a răzbuna toate obiecțiile, toate nenorocirile astea mărunte și de o densitate incredibilă.

Incredibil

Cuvânt pe care îl tot folosește Călin. Și m-am molipsit și eu de la el. O încercare de a redimensiona o realitate fără anvergură, de a o potența artificial.

Habar n-am cum am reușit să scriu tot ce am scris. Am astfel de nedumeriri (?) mai ales în momente ca acestea, când nu-mi arde de absolut nimic.

Absolut necesar să fac un

CAIET DE SUBIECTE

Să port agenda asta la mine în permanență și să notez imediat ce un subiect apare. Doar de-aș scăpa de senzația asta de apăsare. Un provizorat continuu cu Muzeul, cu FJSC, cu Papadima, popa și tot restul. Un provizorat care îmi dă senzația inutilității, a increatului, a unei permanente stări de haos care nu poate fi urnită. Ce absurd mi se părea altădată să arunc un pix cum e ăsta cu care scriu acum.

Melancolie de septembrie. Mai mult nu pot să spun.

Invitați lansare
Vărzaru Costin Popescu
Preda danasandu
Șerban gabi leonida
Cătălin Constantin Laura
Pit grosescu
Rostás ipopovici
Jac isfan
Ioana Popescu liana
Magda livia
adriana macovei

violeta neamțu matei
roxana moroșanu mirela
ana tudor
andreea matache mihaela mihai
ancutescu momoc
bogdan petcu
branea sabina
cernat serban
vintilă

Discurs lansare

Are ceva optzecist. La MȚR se trăiește optzecist. Scrii pentru a nu te tâmpi.

Obligația de a fi mârlan. Societatea vorbea prin ea. O majoritate tăcută.

Totuși – enclave de normalitate.

Pentru că-mi zicea Judit că vorbesc prea mult și că, în general, nu-i place că vorbesc excesiv de mult. Și pentru că semestrul ăsta mi-au luat idioții ăștia orele de la facultate. Sunt multe tipuri de comunicare de care am nevoie.

Cu o femeie, fie Judit, Jac[queline], Magda. O femeie te înțelege cu totul altfel. Cu pizda ei. Sunt lucruri care pot fi comunicate doar unei femei.

Cu studenții, la curs. Să vorbești, pur și simplu, despre o temă abstractă, impersonală, care de fapt să te camufleze pe tine. Să vorbești o limbă română curată, elaborată și care doar la curs e utilizabilă.

Cu un prieten – cu Preda, Radu, cu Filo, Cosmin. Așa, ca între bărbați.

Cu grupul, cozerie intelectuală, cum era masa aia celebră de la Turist, în care descoperea ce făcea fiecare în timpul meciului Sportul Studențesc-Bröndby.

Cenaclu informal – în Birou, chestie care mi-a adus enorm de multe lucruri bune. Cu Cosmin, Filo, Călin, Ruxandra, Mirela, Silviu, George, Filip, Luca, Gabi, Daniela, Bogdan, Gabi Cristea, Șerban. Am avut parte în viață de toate tipurile astea de comunicări. Or mai fi și altele. Când îmi lipsește una dintre ele, nu mai sunt eu.

Cu un student, sau la pregătire – chestie care mă flatează pentru că mă simt obligat să mă transform în maestru cu un discipol lângă mine. Sigur că uneori treaba pare deplasată.

Grupul de la MȚR
Sorin Stoica
Cosmin Manolache
Călin Torsan
Ciprian Voicilă
Bogdan Iancu
Dragoș Bucurenci
Filip Florian
Matei Florian
Paul Cernat
Angelo Mitchievici
Marius Chivu

Volum proză scurtă
Cum să retrăiești un banc
O zi din viața lui Nae Stabiliment
Text de tot căcatul
După soare
Neînțelesuri
Fesul gri / Vis aiurea
Tânăr și neliniștit
Defect / Ceva frumos
Uma Thurman

Bătrânul meu
Analiza receptivă
Frunza
Fără chip

IDEE DE CARTE

Despre conflictul de la MȚR. Intriga este… La 8 mâini – autorii PMM.

Exact ca scriitorii rurali / poporaniști. Exp. muzeului – fundamentală.

Cosmin – Am locuit în MȚR.

Monografia MȚR
Personaje Pip – Monciu
Popovăț – acest Mel Gibson

Un șofer de taxi
— Va fi căcarea lumii și-n pauză desene animate dacă iese Năstase.

Pip – Fulgerică, Sângerică

IDEE DE PROZĂ – Să te caci pe tine

Întins acasă. Fiul rătăcitor se dă jos din maxi-taxi, respiră aerul tare al satului. Aerul ozonificat abundent, bun pentru tratarea a diverse boli.

Decor – niște căței în cârdășie care aleargă de colo-colo.

Oameni care așteaptă maxi-taxiul care să-i ducă în oraș. Pușți nervoși. După-masă, oameni care intră în schimbul II. Copii care merg la pregătire în oraș. Fiul rătăcitor se oprește, respiră adânc și studiază figurile lor de parcă ar aștepta pe cineva. Freacă între degete biletul și caută din ochi o țeavă găurită a unui gard. Inexistența unui coș de gunoi îl conduce spre o soluție de avarie.

O baracă părăsită unde în zorii capitalismului românesc se

serveau sucuri de kiwi, mango, ananas. Doar un depozit acum. Pentru cârciumă, terasa de la 7-8 metri distanță. Pe terasă sunt oameni care beau bere, respectiv rachiu.

Fiul rătăcitor nu pleacă din loc. Se scotocește prin buzunare, caută ceva, scoate un portofel în care se află de-a valma acte, bilete necompostate, legitimații, cărți de vizită. Un portofel burdușit.

Cineva de la masă îl ochește, se ridică și vine spre el. Mână scuturată, o introducere scurtă:

— Mă, tu lucrezi la presă acolo la București. Scrie ceva despre… că nu mai am trai cu el. La popicărie. Nu poate omul să doarmă.

Doru e un vecin de-al Fiului rătăcitor. Bea în exil, pentru că la popicărie nu se-nțelege cu patronul. Toată ziua muzică, gălăgie, insuportabil.

Fiul ar pleca. Nu e foarte dispus să asculte lamentațiile lui nea Doru. Dar ceva îl face să stea în loc.

— Scrie ceva, să știe toată lumea cine e Ecaterinescu! Să-l faci de râs.

Nu prea e generos cu detaliile, unde ar vrea să apară.

— Du-te la Casa Scânteii acolo și dă articolul! Să-l facem de râs.

Au avut proces. Și-a dat jos pantalonii. Conflicte vechi.

— Sau scriu io ceva și-ți aduc să mai corectezi! Tu cât stai pe-acasă? Las’ c-am citit ce-ai scris despre… cum l-ai făcut de căcat.

În sfârșit, fiul pleacă. Merge întins, după 15-20 de metri se oprește, trage aer în piept și caută ceva prin buzunare. Fiul se cacă pe el. A mâncat ceva la București, ceva ce nu i-a priit. Sau schimbarea aerului, complicații digestive. Dacă ar păși, soarta îi e pecetluită. Așa, stând pe loc, strânge din buci și se uită, iete, domn’e, de când n-a mai trecut p-aicea ce s-a mai construit!

De-aia a stat de vorbă atât cu nea Doru, pe care altfel, ciufut, l-ar fi expediat cu 2-3 vorbe. Așa i-a povestit ce e o campanie de presă, că, chiar dacă îi vine greu să creadă, puține ziare sunt interesate de poluarea fonică de la țară și de obiceiurile patronilor de bodegi.

Nea Doru, cu privire mătăsoasă, dădea semne că înțelege.

Până acasă mai are de mers. Pe-aici stătea o babă care se deplasa cu 1 km pe oră. Cocoșată. Pleca dimineața de-acasă, mânca la prânz la fi-su' și până seara se întorcea acasă.

Strategie. De ce stă pe loc. Așteaptă pe cineva. Caută prin buzunare. Scoate telefonul mobil și se face că sună. Au trecut cam 10 minute de la descindere și el n-a ajuns la jumătatea drumului. Un cârnat amenințător în stomac.

Reproșuri. De ce nu s-a căcat în București.

Tatăl lui SP – venea în fugă acasă, dă-te, mă, se ducea la budă. Nu putea să se cace în deplasare. Fiul n-are probleme din astea, ci de cu totul altă natură. Mai are de ajuns la o intersecție, de trecut apoi strada Rădulești.

Noroc că nu-s multe pe stradă, să-l țină de vorbă. Rostirea – o problemă. Scremete. Scâncete suspecte. Rostirea – duce la o relaxare sfincterială nedorită.

A lui Pițilă

Are niște veri în Suedia.

Nu poți tu, care stai în București, să mergi la ambasadă să iei legătura cu ei? N-are telefon, nimic. Nu i-a văzut din '68. Atunci le-a scris și a venit Securitatea peste el. Nu s-a putut angaja. I-au făcut probleme. La electre… Până la urmă m-am policalificat pe un șantier.

— Am stat și io în B. În Dristor. Am fost mai romantic.

PROZĂ SCURTĂ

Volum de scris în 2005, publicat în 2006 la Polirom.

1. Joc. Trepte în cer. Recuperarea notelor din jurnal.

2. Să te caci pe tine. Odisee căcăcioasă
3. Winnetou. Nea Măiță
4. Prezențe românești peste hotare
5. Arhiva de istorie orală
6. Proze scurte din *Partener*

ROMAN DESPRE MȚR
Scris în 2006
Publicat în 2007

A înfrunți (...)

Cuvântul li se potrivește cel mai bine lui Cosmin, Călin, Filo. Le spun să facă ceva pentru cartea cu copilăria, se apucă năvalnic, entuziast, după care lasă proiectul neterminat și vin cu alte idei sterile.

Cosmin – cu o carte despre pitici.

Călin – cu o carte a lui pentru Polirom.

Filo – care de mult e într-o criză profundă pentru că nu-i place nici filosofia, nici femeia, nici biserica, nici literatura, el nu vine cu nimic. Își ia de la bibliotecă o cărămidă de cărți ca să se apuce de licență, apoi le lasă neatinse pe birou.

Reacția de la curs

Când am vorbit despre *Mitul poetului bețiv* și chiar am avut succes. Veniseră toți pregătiți să mă demoleze, dar i-am pus cu botul pe labe. La sfârșit, Șerban:

— Ce bine vorbește băiatul ăsta, ar putea oricând să-mi ia locul!

Călin – Extraordinar, bă, ești nebun, s-a făcut liniște, liniște vreo 10 minute cât ai vorbit tu.

---

[1] Din conținut reiese că a fost scrisă în a doua jumătate a lui 2004 (n. ed. – 2012).

Agenda CREDITCOOP (2005)[32]

Duminică, 9 ianuarie 2005

Dimineața petrecută cu Jac[queline] la cârciuma de lângă ABC. Îmi spune că e suspectă de leucemie. De aici și mesajele ei mai vechi în care-mi spunea că n-o să ne vedem.

Așa se explică și faptul că amorțea adesea, că avea imunitatea făcută praf, chiar dacă dădea gata 2-3 borcane de cătină.

Îi spun să pregătească o doză de nesimțire.

După-masa mă întâlnesc cu Dan Lungu și cu un francez la Tic-Tac pe 6 Martie. Îi duc prin MȚR. Ghidaj în limba franceză.

Pur și simplu mă trezesc vorbind franceză.

Francezul conduce un seminar despre devianta istorie orală.

Dan Lungu – foarte îmburghezit și parcă destul de oportunist, deși pare băiat bun.

Luni, 10 ianuarie 2005

S-ar părea că-mi cumpăr garsonieră tot în blocul ăsta în care stau acum.

La MȚR – discuție interminabilă la bufet despre cartea cu copilăria. […]

La facultate aflu dimineața că atmosfera e la fel de proastă și că la ședința din 13 decembrie, când s-a anunțat că a câștigat Băsescu, nimeni n-a suflat un cuvânt.

Marți, 11 ianuarie 2005

Am primit rubrică de sport în *Suplimentul de Cultură*. […]

Miercuri, 12 ianuarie 2005

Articol – *Suplimentul*

Telefon Cosașu […]

Rubrica se va numi *Fotbalul cu balonul rotund. Liberul arbitru* [scris cu pix negru; textul de până aici a fost scris cu albastru, n. ed. – 2012].

Filmez cu Călin și George revelion 2005.

Joi, 13 ianuarie 2005

Scandal ce putea deveni mare la MȚR după ce apare articolul meu din *Cotidianul* despre manifestația în care […] din papucii conducerii. […]

Duminică, 16 ianuarie 2005

[…] A fost cu Cosmin la cenaclul lui Costi Stan, cred.

Călin era de o spontaneitate incredibilă, dar și de o abjecție uimitoare. […]

Luni, 17 ianuarie 2005

Îmi apare rubrica *Liberul arbitru* și la *Cultura*, Chivu mă întâmpină cu, da, mă, am văzut golul lui Ibrahimović, adică titlul articolului.

La I. Cultural a venit director H.R. Patapievici și de-aia nu răspundea la apelurile de la MȚR. […]

Duminică, 6 februarie 2005

Mă sună Chivu aseară să-mi spună că a terminat de citit *O limbă comună* și că i se pare cel puțin la fel de bună ca *Dincolo de frontiere*. […]

Problema e că în momentul de față nu mai am o biografie, nu mai știu precis ce am trăit și ce nu.

O problemă de memorie. Memoria – o ficțiune mai fără imaginație. […]

[12] Agendă maronie, având doar 19 foi scrise la început, multe dintre ele datate (din 9 ianuarie până în 17 februarie 2005). În agenda telefonică nu apar trecute decât trei numere de telefon și o formulă a echipei naționale de fotbal (n. ed. – 2012).

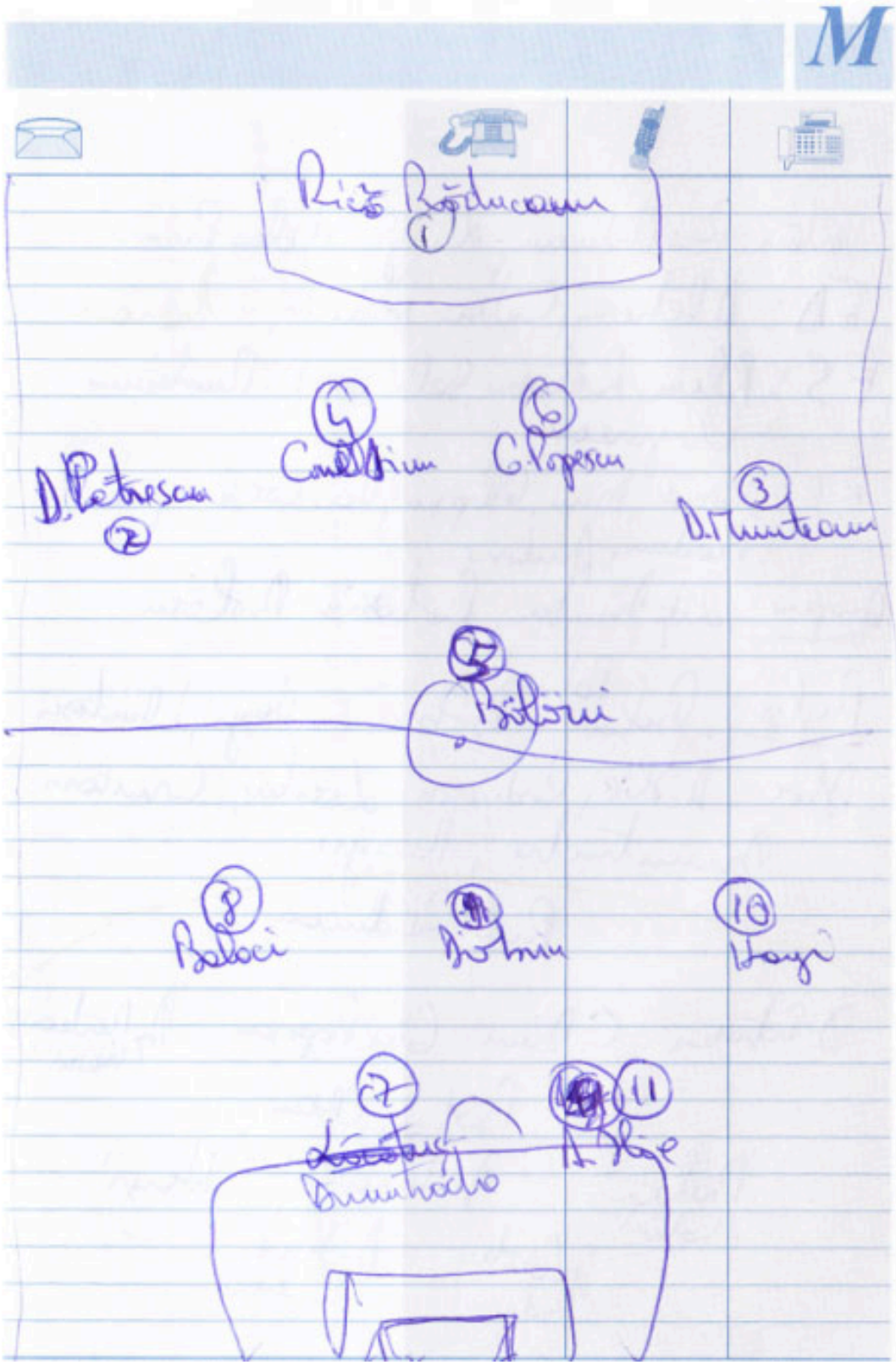
M
Rică Bogdănescu
1
D. Petrescu
2
Constantin
4
C. Popescu
6
D. Dumitrescu
3
Bălțeni
5
Baloci
8
Bohnin
9
Hoagă
10
Dumitrescu
7
11

Publicistică

Partener

Maratoniști și pietoni

Mutu a fost în anul care a trecut cel mai „dat în Paște“.

De fapt, un fost condamnat care, cu juma’ de normă, reușește în anul ăsta cam rupt în fund să se instaleze în capul treburilor fotbalului autohton.

Rădoi, un internațional tot cu juma’ de normă, e tratat probabil în lipsă de altceva ca al doilea om în stat, deși nici el nu s-a omorât cu firea ca selecționabil decât până la caftul cu Pițurcă. Avem până acum doi indivizi destul de menajați sau doi genialoizi pe care o sclipire îi scoate din turmă.

Al treilea e Dorinel Munteanu. După mulți, adevăratul lider al anului, după unii – un an blestemat, după alții – binemeritat. Dorinel înseamnă până la urmă veleitarismul celor care s-au mulțumit toată viața cu un „lasă-mă să te las“ păgubos.

Pe patru răsare Dică, un alt specimen bizar care în Trivale făcea muncă de impiegat. În schimb, în Ghencea s-a instalat ca un golgheter căruia și Gigi Becali îi găsește calități de laureat, după ce îl lua la preț de matineu.

Cociș, fragil, fiabil ca un gât de soldat veteran, înseamnă, din contră, exact îndărătnicia. Clujeanul care vrea să prindă cheag.

Măldărășanu, la balotaj cu Răzvan, e aparent tot unul cu

sfert de normă. Totuși nu-i puțin lucru să te nominalizeze Puiu Ionescu în echipa All-Time a Realului hrănit cu pește.

Adică ce am înțelege noi din toată înșiruirea asta: Că dacă pe vremuri un Beckenbauer, Cruyff țineau de minge trei-patru minute pe meci, enorm în cifrele zilei, azi fachirii vremelnici nu mai știu cum să scape de obiect și să pătrundă triumfal în clasamentele *Gazetei*.[33]

De ce scriu la *Partener*?

De fiecare dată când am scris într-o publicație centrală, am avut senzația ciudată că nu știu cui mă adresez și că sensul celor spuse e deturnat de la intenția inițială. Am observat că atunci când lucram pentru *Partener* scriam mult mai bine decât în rest. Aici, mi-am dat seama, cunosc publicul. Am o imagine destul de clară a lui, chiar îmi pot închipui reacțiile sale în timp ce citește.

Nu știu de ce trebuie să am imaginea celui căruia mă adresez. Să-l am oarecum în față. De asta nu suport nici să vorbesc la telefon. Nu poți vorbi așa, la bec. Limbajul corpului, comportamentul nonverbal, spun mult mai multe decât ar face-o cuvintele. Cuvintele nu știu decât să măsluiască.

Trebuie să ai un *adrisant*. Să vorbești pentru cineva. O proză sau un articol trebuie să fie dedicate cuiva. Dacă încerci să te adresezi tuturor riști să produci o chestie vagă, impersonală, care nu mai privește pe nimeni până la urmă.

Apoi, cea mai mare dramă a gazetarului e că trebuie să se cenzureze. Să scrie prost când îi stă în puteri să producă și chestii inteligente. Îmi spunea un director de ziar la care voiam eu să mă angajez că are neapărată nevoie de un reporter care să scrie reportaje cu curve. Ceva de genul *Misterele Bucureștiului*. Ăsta era ultimul lui scop în viață. Știe el ce vrea

publicul. Publicul nu era decât o adunătură de oligofreni. Optică de complexat. Adică nu contează că nu mă duce mintea, contează că sunt și alții mult mai proști.

Ce apreciez la *Partener* e că ignoră golăniile ieftine. Aici poți trata cititorul ca pe un om cu mintea întreagă. Și asta îți produce o plăcere extraordinară.

Sunt o groază de caraghioși care, când iau ceva la bord, încep să se umfle în pene că ei sunt gazetarii lui pește sărat și că întreg orașul e la picioarele lor. Ce mai, sunt cele mai reușite personaje din galaxie. Nu mă simt gazetar. Sunt pur și simplu un „partener“ care a scris despre destul de mulți oameni din orașul ăsta sau din împrejurimi. Oameni care fac lucruri extraordinare și pe care chiar mă bucur că i-am cunoscut. Am curajul să sper că le-am dat și lor prilejul să se cunoască. Să-și dea seama că sunt niște oameni vii și adevărați.

Scriu la *Partener* în semn de protest.

America aseptică[34]

Nu am fost în America și nici nu sunt semne că aș putea ajunge acolo prea curând. Am citit câteva cărți despre America și am ascultat poveștile celor care au trecut pe acolo. Impresia – probabil falsă – a fost aceea că America e o națiune care nu mai are nicio provocare. Și-a lichidat toți inamicii și se plictisește groaznic. O națiune ieșită la pensie, ajunsă în acea situație când doar tragedii sau bucurii foarte mari mai pot schimba ceva în tine. Cum a fost de pildă atentatul de la World Trade Center.

Despre America se spune că e utopia realizată. O țară în care nu mai e nimic de făcut. Totul e pus la punct, totul merge ceas, așa că nu-ți mai rămâne decât să intri în pijama și să tragi pe dreapta preț de câteva secole.

Istoria a răposat, iar evenimentele care se mai petrec sunt

doar un ciubuc al vieții, rafinamente gratuite, dincolo de sfârșitul istoriei. Nu se întâmplă cu adevărat. Problema fundamentală a americanilor, spune Baudrillard, e aceea de a rezista obezității.

Democrația poate pune orice în dubiu în afara ei înseși. A democrației. Nu e greșit să se spună că democrația e cel mai bun sistem existent, în schimb e o nerozie să crezi că e singurul imaginabil, posibil. Că toți trebuie să-ți semene. Uneori, mi se pare că, la fel cum în anii ‘70 activiștii de partid alergau după pletoși să-i tundă regulamentar, la fel America îi fugărește prin lume pe cei care nu-i împărtășesc preceptele democratice.

Stilul de viață american e unul artificial în care totul e calculat, aseptic. Americanii nu mai au probleme reale, conflicte reale. Le pasă de nu știu ce specie de țânțar care e pe cale de dispariție. „Natură“, „spațiu“ sunt cuvinte goale de conținut în America. În colțurile de civilizație americană întâlnită în România (despre astea pot vorbi) am întâlnit o senzație de artificial și de refuz al vieții. Totul e de plastic. Totul e rezervație. Solar. Natura e ținută pe perfuzii. Nu trebuie să atingi nimic. Gazonul din curțile vilelor de ștabi (gazonul, și nu iarba) nu se cuvine călcat. Te refuză. Obiectele și oamenii încep să aibă vieți separate. Totul e imaterial. Chiar World Trade Center răspândea această senzație de imaterial, ireal. Așa ceva nu există.

În America, spunea un scriitor, spațiul acesta deerotizat nu mai lasă loc nici de romantism. Chiar actul sexual devine o chestie care ține mai mult de igienă. Între un duș și o defecație. Românii îi cred pe americani obsedați sexual. De fapt această preocupare permanentă e singura în care le sunt permise performanțe, inovații, în rest totul e calculat, organizat. Și e singura acțiune despre care sunt siguri că e săvârșită chiar de ei. Asupra căreia se simt responsabili. În rest, operează prin

extensii.

Cei care emigrează în America se împacă cu gândul că o vor duce mai bine, vor avea un trai decent, siguranță, dar toți știu că prețul plătit pentru asta e singurătatea. Americanii nu au în comun decât experiența înstrăinării. Nu-i leagă nimic profund. Tot neica Baudrillard: „În lipsa unei identități, americanii au o dantură superbă. Zâmbiți dacă nu aveți nimic de spus și, mai cu seamă, nu ascundeți faptul că nu aveți nimic de spus, sau că toți ceilalți vă sunt indiferenți.“

Poate e de preferat acest trai bazat pe automatisme, pe un travaliu continuu și care nu lasă loc gândirii. Munca gândită ca drog. Românul se îmbată, americanul muncește. Ambii vor în definitiv să uite.

Americanul se plictisește. Toți americanii sunt identici. Suburbie, autostradă, barbecue, baseball, popcorn. Diferența dispare. Și, într-un caz extrem, diferența atât de necesară e căutată în afara umanului. De aici proliferarea homosexualilor, lesbienelor. Observați cum în filmele americane faptul că unul e poponar nu constituie deloc un delict. Respectivul nu simte nicio remușcare. Un simplu viciu, ca și când ai pune prea mult piper în supă. Sau ai mânca prea usturoiat.

Și, oricum, atenția acordată poponarilor e impostură crasă. Pe fumători îi urci pe un acoperiș, iar pe poponari îi lași să mărșăluiască „pi șentru“ atrăgând prozeliți.

Acesta nu a fost un articol antiamerican. Unu la mână – intoleranța e o formă de dragoste. Apoi, eu unul sunt mult mai americanizat decât îmi pot închipui. Sau decât aș vrea să accept. Noi toți suntem americanizați.

Terapia prin scris

Un personaj dintr-o carte a lui Petru Cimpoeșu spune, la un

moment dat, că, pe timpul comunismului, viața lui avea un singur scop. Dorea să pună la cale un plan malefic (sau benefic, depinde de convingerile fiecăruia) prin care să-l mătrășească pe Ceaușescu împreună cu tot CC-ul său.

După ‘89, astfel de preocupări, ostile guvernanților, i-au devenit străine. Și se plânge că nu-și găsește starea. Bineînțeles că ar putea ticlui și acum niște monstruoase coaliții de te-ar da pe spate, numai că ăștia care au ajuns acum la putere nu merită să-și dea osteneala. E sub demnitatea ta să te cobori la mintea lor.

Simplul fapt că, la nici doi ani de la ieșirea de la guvernare, la 600 de zile, de fapt, Radu Vasile și Răzvan Popescu, un scenarist prea corect politic pentru a mai fi și valoros, se bulucesc să-și publice jurnalele dovedește ceva. Ceva cutremurător.

Nu neapărat că suntem singurul popor din lume care sărbătorim o înfrângere. Ne-a plăcut și mai vrem o dată. Probează. Anume că oamenii ăștia care fură la guvernare („fură“ e „perfectul oltenesc“, pers. a III-a plural, nu vă gândiți că…) nu și-au asumat niciun moment condiția de stăpâni. Ei erau conștienți de statutul lor efemer în fruntea bucatelor. Au fost la guvernare martori, nu actori.

Cine ia notițe, ține jurnal? În general, exploratorii în zone exotice, antropologii sau oamenii banali aflați în posturi extraordinare. Posturi care sunt rod al unui accident, nicidecum al competenței.

Când ajungi într-un post pe care îl meriți, nu ești preocupat prea tare să descrii ce se petrece cu tine. Procesul ăsta a avut loc ceva mai înainte. Ți-ai închipuit ipostaza și acum o trăiești. Și în cazul în care, în sfârșit, a parvenit, un individ normal se chinuie să facă și el ceva. Acționează și lasă deoparte lenea contemplării. Nu cercetează ce se petrece cu el în acea situație

nesperată. Asta o face doar un buimac picat conjunctural pe acea funcție nemeritată și pe care o bănuiește vremelnică. Unul cu ambiții foarte mici. Mici de tot.

Niște indivizi siguri pe ei, care au impresia că sunt personaje providențiale, nu sunt preocupați să strângă material să se laude nepoților, iete, bă, țâcă, am fost și io cineva la viața mea! Am băut o palincă de Bihor cu sultanul din Brunei și-am pupat poala Papei.

Regii trăiau într-o vreme când timpul avea infinit mai multă răbdare decât azi. Cu toate astea, până și ei aveau nevoie de cronicari care să-i nemurească. Să le consemneze faptele de arme și sângele vărsat degrabă, într-un moment când s-au nimerit a fi mai iuți la mânie.

Ion Iliescu a scris în acești ultimi ani vreo șase volume. O productivitate încântătoare. O carte se scrie în aproximativ doi ani, timp în care ai nevoie de o slujbă mai puțin solicitantă, de foarte puțin stres și de un șef înțelegător. Nu cred că toate aceste atribute rimează cu funcția de președinte. Doar dacă a folosit negrișori, Ion Iliescu putea dovedi ditai teancul de cărți. Și nici atunci. Mă gândeam totuși că, dacă a lucrat cu negrișori, asta pare o ipoteză mai ușor de acceptat decât aceea că domnul președinte pe perioada mandatului s-a relaxat în așa hal, încât, de plictiseală, a dat în patima scrisului.

N-am știință ca, pe timpul mandatului, Ronald Reagan să fi turnat vreun film. Uite că aleșii noștri văd în demnitățile pe care le ocupă doar un soi de sinecură din care își pot împlini veleitățile ratate de condeieri. Totuși, sper că sunt conștienți că nimeni nu-i ia în serios ca literați, ci doar ca niște tipi exotici, care au și ei o dambla. Hai, o pasiune. Unii fac vapoare din cutii de chibrituri. Alții strâng cutii goale de bere. Aleșii noștri scriu.

La masă cu istoria

Sunt pe o terasă cu M.C. Un coleg e M.C. Stăm la o masă unde mai e ceva loc. Pe locul liber se așază un individ. Cere voie ceremonios. Solemn. Așa sunt toate discursurile de bețiv. Pentru că trebuie spus că individul e mangă. De ce să ne ascundem după degete? Pulbere. Privire mâloasă. Și are o problemă. Unde poate găsi pe cineva să-i bată la calculator lu' fi-su' teza de licență. De ce-o fi având nevoie fi-su' de teză de licență nu se știe. Pentru că, după asta, individul se scapă că ăla mic e abia în Liceul Militar.

În general, e o constantă a bețivilor să-și justifice viciul prin faptul că au niște odrasle care le dau bătăi de cap. Și trebuie să scoată oameni din ei. Să nu-i facă de râs.

Mă bufnește râsul. Râsul mă bufnește. Exact, mă bufnește râsul. Individul e caraghios. Cică să venim pe 31 mai pe Național. Pe stadion. Face el acolo niște șmecherii. Sare cu parașuta. Niște jmecherii face. Un meci demonstrativ e pe Național. Politicienii joacă cu artiștii. Sau cu fotbaliști d-ăia mai purii. Artiștii cu bicicliștii, dracu' să-i pieptăne. Cam așa ceva.

Așadar, am aflat despre el că e parașutist. Un parașutist cu față suptă. Negricios. Parcă a dormit în afumătoare. I se-mpiedică buzele când se opintește să-ngaime ceva. Să veniți pe Național! Are chef de povestit. De fapt, un bețiv nu povestește. Se justifică doar. Cică el e cel mai meseriaș pilot de avion. Cum scăpăm de el e problema. Mai stați, bă, 5 minute! Zice că a căzut cu un MIG. I-au intrat niște berze în motor. Praf s-au făcut. Știi ce-i aia? Dă un' să știi?

Pe nevastă-sa a cunoscut-o în cel mai romantic mod cu putință. Când arunca cu azotat la Zimnicea. El era în avion și ea, la sol, planta castraveți, ceva. Într-un sfert de oră a bifat jumătate din biografie. Trebuie să-l asculți. Obligatoriu. Pentru

că mai zice și că iese la pensie. De-aia e acum la cravată. La 41 de ani iese. A uitat complet de teza lu' fi-su'. Să se descurce, că e vaccinat. Probabil că de trei-patru zile serbează. Când o să termine de sărbătorit, probabil fi-su' va termina și el cu examenele.

Scoate niște bancnote soioase. I le aruncă în față lui M.C. Dă el o bere. Hai, tată, dă-i din tenișii! M.C. e un om cu principii. Zice că noi nu suntem servitorii lui. Nu ne-a câștigat la belciuge. Cel puțin pe el nu l-a câștigat. Io nu-s la fel de vehement. Așa că după 2-3 minute de slalom printre mese, individul vine cu prada. Cu captura. Orice cumpărătură e un rudiment de vânătoare. Cică M.C. e dur. I-a plăcut că i-a dat un bobârnac. Nu se umilește. Mare om, mare caracter, M.C. ăsta!

Acum, individul a trecut să povestească altceva. Cum a fost cu Ceaușescu. Cum l-a luat el de la Târgoviște. Împușcat l-a luat. Și el, acuma, tot împușcat e, dar asta e cu totul altceva. Atunci se scria istoria, domnule. Noi nu știm. Cum i-a pus Gelu Voican kalașnikovul sub nas. Și i-a zis că, dacă ține la viața lui, să-i transporte pe Ody și Siny în Ghencea. I-a transportat. Urgent. Să veniți pe 31, pe Național! Fac io niște jmecherii cu avioanele. Nu știu dacă v-am spus.

Individul i-a cunoscut bine și pe ăia care l-au împușcat pe Ceaușescu. Are tot felul de relații. Persoană importantă. Cică nu ei au tras. I-a povestit unul că a ținut pușca îndreptată în sus. Alții au tras. Nu se știe cine. O să verifice. Acuma, că a ieșit la pensie, de asta are să se ocupe. Ceaușescu era băgat așa, într-un fel de fișet. Cu pătura pe față. A dat pătura la o parte și s-a uitat la el. Găurit, cu sângele-n gură, urechi plesnite. Să veniți pe 31! Fac io niște jmecherii! Cu parașuta! Io o să fiu ăla-mbrăcat în verde. Luca e în roșu. Aveți grijă, deci, în verde! V-am zis sau nu? Că nu mai țin minte. Da' cum a fost cu Ceaușescu știe la milimetru. Elicopterul lui pe post de dric. Aia a fost elicopterul

lui. Iar el, dricar.

Sigur, știu că dumneavoastră, ca niște cititori cinici ce sunteți, ați intuit finalul textului. Aici ar trebui să apară din bucătăria cârciumii un personaj care să-l strige pe eroul nostru, pe pilot, Gigi, Nelule, hai, bre, că azi n-ai dat deloc cu mătura! Sau să-i strige caragialesc: „Iar ai venit, măi porcule?“ Ei bine, totuși, aflați că acest final nu a avut loc.

Noul proletcultism

Când au venit comuniștii, prostul satului a ajuns primar. Când au venit la putere capitaliștii ăștia originali, prostul satului global a ajuns vedetă. La asta s-ar rezuma ce am de spus. Dacă vă grăbiți, sunteți pe fugă, v-am oferit un articol comprimat. Totuși nu strică să citiți și restul.

Acum o jumătate de secol, se considera că masele trebuie să participe activ la scrierea literaturii. La făurirea unei arte revoluționare, angajate. Cum azi literatura mare căutare nu prea mai are, masele fac muzică și presă. S-au refugiat aici.

Masele! Masele nu au cum să facă artă. Poate doar agricultură. Nici măcar revoluțiile nu au fost făcute de către aceste mase.

Comuniștii anilor ‘50 propuneau nume neviciate de civilizație, de educație. Educația era considerată un neajuns, o infirmitate. Un om educat era deja un om corupt. Așa că autorii trebuia să devină oameni din popor sănătoși, viguroși. Cu cât știau mai puțină carte, cu atât erau mai valoroși. Trebuia să scrie pentru popor. Azi – să satisfacă o audiență cât mai numeroasă.

Destui scriitori proletcultiști erau semianalfabeți. Nici Animalele X nu știu prea multă carte / muzică. Nu se pricep la muzică, dar o practică. Și sunt vedete. Au trecut și pe la

Barcelona.

Mulți dintre cei care fac emisiuni cinematografice (sau rubrici, pentru că emisiunile au cam dispărut) n-au văzut la viața lor decât filme cu cafteli. Celebra triadă puști–pistoale–femei goale. Și, totuși, directorii de programe consideră că abia acești novici au priză la mase. Nu-i agasează pe oameni cu cunoștințele lor. Sunt la fel de ignoranți. Adică, dacă ești deștept, precis urmărești ceva. Pui ceva la cale. Trebuie să fii ținut sub observație.

„Elitist“ deja a început să sune cam nasol. Zici „elitist“ de parcă ai zice „râios“. Parcă pui un diagnostic. Pe-atunci conta ca bizonul să te înțeleagă, să scrii accesibil, chiar simplist. Azi – la fel, e contraindicat să fii sofisticat, rafinat. Asta s-ar chema evazionism estetic. Și totuși, abia rafinamentul ăsta e condiția artei. Și cultura populară era rafinată în ciuda simplității ei. Nu era simplistă. Nu era de unică folosință.

Educația, consideră cei care decid gustul majoritar azi, e, în sine, ceva regretabil. Condamnabil. Te împiedică să vezi realitatea. Sau, mă rog, nu poți s-o vezi decât printr-o grilă culturală care alterează totul.

Comuniștii îndemnau scriitorii să meargă pe șantiere, pe ogoare. Să vadă realitatea nudă. Realitatea cu pantalonii în vine. Hip-hop-iștii te invită în cartier să vezi cum se trăiește cu adevărat.

Constrângerile de azi sunt poate mai severe decât cenzura comunistă. Ratingul e noul zeu. Instrument al tiraniei mediocrității. Trăim vremuri proletcultiste. Când trebuie să vorbească toți nătângii. Internetul ce altceva decât asta favorizează? Iresponsabilitatea.

Faptul că oricine are dreptul la o opinie e în sine un fals. Sunt foarte puțini oamenii care au cu adevărat opinii. Restul vorbesc slujindu-se de expresii primite. Emit chestii

iresponsabile sau truisme.

Și de-aia e cât se poate de adevărată poezia asta a lui Augustin Pop:

„Fiecare cetățean / este liber să aibă / orice opinii / cu condiția / să nu le comunice / decât pe cele / care sunt cunoscute / și de către / ceilalți cetățeni / sau care au fost exprimate / în prealabil / de către opinenți autorizați.“

Filosofia lui „Bă!“

Am auzit acum ceva vreme un cocalar cum îi făcea reclamă altuia, unui tovarăș de-al lui. Spunea despre el că așa de capabil e, că, și la bulău dacă ar intra, nu se există să nu ajungă șef de cameră. Era, cum ar veni, un individ de toată isprava. O mândrețe de om. Născut să fie șef. Să-i pună p-ăilalți cu botu’ pe labe. Și nivelul maxim de competență pe care îl putea atinge individul era ca staroste peste pârnăiași.

Mitică Dragomir spune acum exact același lucru. Că și în armată, și dacă rămânea la țară, sau dacă pleca pe front, tot prindea un pic de șefie. Spune același lucru, doar că mai pune un „bă!“ în fața afirmației în cauză. De fapt, în fața oricărei fraze pune un „bă“. În fața oricărui cuvânt. Sau, dacă nu e, „bă“-ul se simte acolo.

Sigur că mintea mea face adesea analogii nesimțite. A-l compara pe președintele Ligii cu un cocalar e, oricum ai lua-o, un simptom al obrazului gros. Dar, dacă mie mi-a sărit în ochi similitudinea de discurs dintre cei doi, ce vină pot avea? Am amintit-o aici așa ca pe o chestie exotică.

Sper să înțelegeți că Mitică Dragomir nu e nici pe departe un cocalar. Odată am stat lângă domnia sa într-o sală la o piesă de teatru. Chestia asta s-ar putea să n-aibă nicio noimă în economia textului. V-am spus ca să știți că domnu’ Dragomir nu

merge doar la bufetul Parlamentului unde e viață, nenică, după propriile-i spuse. Trai pe vătrai. Oricum, mi se pare tonifiant că la Parlament se mănâncă bine. Nu-i rău ca aleșii neamului să aibă o stare de spirit prosperă. Are parlamentarul, are și țara. Sau așa s-ar cuveni.

Mitică Dragomir se dă rotund că e șef. Făcut să fie șef. Un om normal nu prea-și dorește să ajungă șef. Un om își dorește să facă ceva, să acționeze. A fi șef presupune mai mult o activitate contemplativă. O diminuare a libertății tale. Și Prunea își dorește al dracului să fie șef, are ceva de veleitar, dar parcă și el, și Lupescu sunt din alt aluat decât Mitică. Sigur că sunt din alt aluat.

Mitică. Acum aș vrea să vorbesc despre un tip uman cu o identitate infantilizantă. Mă uit după câte unul pe stradă. Și-l aud strigat de alții: Costică, măi, Georgele, Adrienuș. Și omul are o plasă în mână, e așa rufos, mototolit. Umil. Dă impresia de vietate inofensivă, de individ îngăduit, care e și el pe-acolo prin preajmă. Pentru orice eventualitate. Se bucură că există. Dacă ar avea o coadă, ar da din ea. N-are. Cuvântul-cheie ăsta e: „îngăduit“.

Numai că acest tip uman, odată cocoțat într-o funcție, capătă o dibăcie, o dezinvoltură uluitoare în răsucirea situațiilor după propriile interese. Oameni pentru timpuri de criză. În vremuri normale n-au ce căuta. Dar cine a spus că noi trăim vremuri normale? Mai multă energie depune pentru a supraviețui în funcție, decât pentru a face una-alta. Se răstește pentru a ataca primul. Pentru a nu-ți lăsa răgaz.

Bă! Adică ai ceva de-mpărțit permanent. Trebuie să te răfuiești. Cu oricine. Singur împotriva tuturor. Pentru că știi că, în mod normal, locul tău n-ar trebui să fie acolo. Știi că te afli într-o impostură. De-aia merge Mitică la teatru. Adică, ce, bă, noi nu ne pricepem la drăcii de-astea? Acuș’ am produce trei-

patru cărți, dacă am avea nițel timp! Iete că pot s-o fac și p-asta, fraierilor! Parcă așa zicea Mitică atunci când am avut privilegiul să-i fiu în preajmă.

O majoritate tăcută

Am niște nervi, că, acum când scriu, trebuie să mă opresc din când în când ca să înjur pe îndelete. Nu mă laud cu asta. Doar v-am anunțat. Când produc un text, de obicei am o stare asemănătoare unei crize de nervi. Mai ales când subiectul se pretează la așa ceva. Mă ajută.

Nu mă mai recunosc deloc în ceea ce se petrece în jur. Și asemenea mie sunt destul de mulți care refuză prostia porcească. Asta s-ar putea să nu fie atât de grav precum pare. Numărul destul de mare al celor dezamăgiți ar fi și un prilej de bucurie.

Aud tot mai mulți oameni spunând cum că ei aparțin unei minorități pe cale de dispariție. Minoritatea celor care citesc. Ei susțin că știu că se vor stinge ca specie, dar vor ca măcar să moară cu fruntea sus. Și abia asta mi se pare nociv, faptul că s-au resemnat prematur.

De-aia lor și altora vreau să le povestesc ceva. De un timp încoace sunt un fel de asistent al unui curs ce se ține la Muzeul Țăranului Român. Un curs la care vine norod amestecat, studenți, masteranzi, chiar câțiva elevi de liceu. Discutăm acolo despre una-alta, punem la cale niște cărți. Și, acum câtva timp, a nimerit printre noi o fată pe care n-o cunoșteam. O figură nouă. Studentă prin anul III. Sau IV. După curs, tradiția e să mergem la o bere. Într-o cârciumă destul de infectă care însă are avantajul că e evitată de snobilime. Și vorbim și acolo despre ce ne trece prin cap.

Și fata asta ne tot ascultă atentă, se ambalase, se înroșise, nu

era obișnuită cu berea, mai ales cu una proastă, dar ieftină. Și la un moment dat a spus ceva cutremurător. „Credeam că doar în grupul meu de prieteni se discuta așa ceva!“ Iar asta m-a pus iar pe gânduri.

De-aia cred că în țara asta există o majoritate tăcută de oameni cu bun-simț, majoritate care sper că va schimba ceva. Sau măcar va încerca. Iar schimbarea asta nu va veni în niciun caz dinspre politic. Organizațiile de tineret ale partidelor mă sperie. Oamenii de acolo în mare parte nu sunt decât maimuțăreli nereușite ale bătrânilor.

Chiar dacă 11 milioane de români sunt în afara granițelor, au mai rămas foarte mulți oameni de bun-simț și p-acilea prin preajmă. Numai că nu știu unii de alții. Vorbesc prea mulți tâmpiți ca să se audă între ei. Nu trebuie să-ți ceri scuze dacă ai talent sau ceva preocupări mai intelectuale.

Mă uit cu groază la „Ciao Darwin“. Dacă la început ipochimenelor ălora cu creiere plate le era rușine că nu știu cine a fost Shakespeare, să zicem, acum sentimentul inițial de umilință a dispărut. Se recunosc în prostia predecesorilor. Se împăunează cu propria ignoranță.

Asta vrea publicul, tot aud ca un refren boscorodit de cine știe ce boșorog pândit de senilitate. Dacă fi-tu, aflat la frumoasa vârsta de 8 ani, îți declară franc în față că vrea să se apuce de băut, ce faci? Îi procuri urgent pileală? Sau vreun alambic, să se învețe măgarul să-și prepare singur trăscăul?

Pe vremuri se citea pe furiș scena din *Răscoala*, când cu violul Nadinei. Sau o scenă asemănătoare din *Cel mai iubit dintre pământeni*. Chestiile mai vulgăruțe erau subversive. Subminau cumva cultura oficială. Azi, cultura asta oficială nu prea mai există. Vulgaritatea și prostia au căpătat legitimitate. Disident devii dacă citești literatură de calitate. O formă de protest. Să citești pentru a te răzbuna.

Știind că faci parte dintr-o majoritate tăcută, care până la urmă nu se poate să nu le dea peste bot ăstora. Ăstora, se știu ei care.

O atenție, o măslină

În tren, nu am dat niciodată șpagă nașului. Mi-e jenă de momentul ăla când trebuie să-i înfigi bancnota în nădragi și pur și simplu mi-ar fi silă de mine dacă aș da șpagă. Indivizii care dau șpagă au în primul rând o problemă cu respectul de sine. Adică au o foarte proastă părere despre ei înșiși. De-aia trebuie să îndeși în buzunarele celui care „te servește“ cât mai multe atenții. Pentru că ai o bănuială că el te-a deconspirat și și-a dat seama ce poamă ești.

De-aia trebuie să deschizi cu capul ușa profesorilor lu’ fii-tu. Pentru că nu crezi că din tine, posesorul câtorva neuroni solitari, a ieșit o progenitură de Doamne-ajută. Tu știi cel mai bine incompatibilitatea profundă dintre tine și sistemul de învățământ și bănui că și ăla micu’ e tot un troglodit. Știi sigur că dacă ar fi „pe corecte“ fii-tu ar trebui să absolve cel mult două clase mai mult ca trenu’, de-aia e nevoie să cari până crăpi, de-aia trebuie să câștigi bunăvoința profesorilor.

Sigur că refuzul de a da șpagă poate duce la situații caraghioase. Îmi povestea un prieten că, pe când era în școala militară, tot frecându-i-se călcâiul de un cui ieșit din talpa bocancului, se formase acolo un boț de carne moartă. A mers la spital și a petrecut acolo vreo lună până să se hotărască cineva să-l taie. Lui îi convenea pentru că scăpa de instrucție și putea chiuli de la școală cu acoperire legală. Peste o lună, doctorul care nu fusese atins de inconștientul ăsta care-mi povestea nici măcar cu un cartuș de țigari, ceva, doctorul, așadar, a plecat la o specializare. Cel care i-a luat locul temporar era ceva mai

naiv. Și l-a operat pe prietenul meu în doi timpi și trei mișcări. Era o chestie de rutină, chiar ți-era rușine cu așa problemă medicală. Noroc cu specializarea, altfel respectivul ar fi fost și azi spitalizat, n-ar fi terminat școala militară și era vai de capul lui.

Acum ceva timp, am asistat la o scenă incredibilă. Un tânăr scriitor încerca să-i dea unui „maestru“ un manuscris de-al său. Pentru ca respectivul guru să-și dea cu părerea și să dea un diagnostic ăstuia mic. După ce a cântărit din ochi cărămida de foi printate, maestrul a fost de părere că trebuie să se hotărască împreună asupra unui preț și mai vedem apoi ce și cum. A urmat vreun sfert de oră de tăcere, de cuvinte îngăimate timid. Până la urmă, guru a citit producțiunea ăstuia mic și n-a mai pretins niciun ban. Sper și azi că tot tămbălăul acela să nu fi fost o încercare de a fraieri un novice, ci un fel de ritual de inițiere și, dacă tânărul ar fi pronunțat o sumă, maestrul l-ar fi invitat pe ușă afară. Naiv cum sunt, iau partea frumoasă a lucrurilor. Dar ce ne facem dacă varianta asta romanțată nu e și cea corectă?

Paul Newman

Cineva acolo sus mă iubește e un film dintr-o vreme în care totul era mai simplu. Până și infractorii care se foiau în anturajul lui Rocky Graziano aveau indecent de mult bun-simț. Vorbeau metaforic, îngrijit. Pe atunci fetele erau timide și aveau o gentuță foarte simpatică. Acum au un fel de rucsăcel. Sau așa se întâmpla acum vreo doi ani. A fost o furie în perioada aia. Naiba știe ce le apucase.

Dacă ar fi fost făcut mai spre zilele noastre, filmul ăsta ar fi contabilizat foarte mulți de „fuck“ pe centimetru pătrat de peliculă.

Dar aici simpatia pentru golanii carismatici îl duce pe regizor la o viziune destul de idilică. Dă bine să ai simpatii pentru indivizii din categoria asta. Mai șmecheri. Chiar dacă ești un cufurit regretabil. Vrei să pari al dracului. Să lași de înțeles că ai absolvit Academia Maidanului, cum zicea un scriitor cu state vechi în Academia pomenită. Pentru că de fapt aici Paul Newman umanizează un individ cu inteligență deficitară, destul de violent și care dă bine cu brandu'. La altceva e destul de stângaci.

Cineva acolo sus… e un film fals, dar un film frumos. Cum zicea Radu Cosașu, la un astfel de film trebuie să faci pe prostul ca să îl guști. Altfel nu ține fenta. Să faci un pic de economie de inteligență.

Poate oi fi io bătut în cap, dar mi se pare puțin imoral să faci un erou dintr-un boxer fost infractor. Mai puțin manierat să zicem că era Rocky ăsta. Dar poate așa e viața adevărată. Ceva mai dură. E vina noastră că trăim așa, sub un clopot de sticlă. Trăim prea aseptic. N-am avut de trecut prin încercări mai serioase.

Paul Newman ăsta e aici un golan bun de nimic, care din fragedă pruncie era frecvent altoit de tatăl său, de unde rezultă și agresivitatea sa de adult destul de infantil. Un adult cu generozități pasagere care nu-și poate exprima sentimentele decât lovind cu pumnul. Expansiv din cauză de timiditate. Unul care nu-și suportă harul. Dac-o fi un har ăsta, să stâlcești mutre.

Știți de cine îmi aduce aminte Paul Newman în filmul ăsta? De Gică Hagi mai către sfârșitul carierei. Și el rupea fețe dacă aveai ghinionul să ai o moacă mai ciudată. Să-l deranjezi cu ceva. Cu simpla prezență. Dar Hagi a ales fotbalul. Și bine a făcut.

Un țipar ațos, o zgâtie arțăgoasă de categorie mijlocie e Paul Newman în filmul ăsta. Unul care s-a bătut toată viața și asta nu

i-a adus nimic bun. Doar condamnări, carceră și alte alea. Până când și-a dat seama că trebuie să se apuce de box. Până când Dumnezeu, în marea lui bunătate, s-a gândit la ceva și pentru el. Și Dumnezeu a inventat boxul.

Traian Ungureanu

Nu e cazul să ne mai dăm pe după cireș. *Manifestul fotbalist*, cartea lui Traian Ungureanu, e o carte extraordinară. Una dintre cele mai bune scrise în ultimul timp. De exemplu:

„Dumitru lovea mingea scurt și înțepat cu energia zvâcnită a unui casier care ștampilează. (...) Beldeanu lovea mingea cu o iscălitură lungă; la el, lovitul mingii dura mult, ca un prânz cu 7 feluri. Aurică nu se putea despărți de minge nici când îi dădea drumul. Mingea pleca, uitându-se înapoi mirată de atâta duioșie, dar se ducea ca un câine cuminte la piciorul la care i se poruncise.“

Dar nu numai fraza impecabil elaborată și expresivă cu asupra de măsură îi e caracteristică lui TRU. Deși, normal, e și asta un merit printre atâția gazetari sportivi și gazetari în general care pot fi suspectați de orice, dar în niciun caz de talent. TRU are și o argumentație impecabilă. Ar fi fost un avocat extrem de solicitat. O luciditate înspăimântătoare. Demontează mânăriile olimpice, scrie ca un detectiv literat despre dopajul semilegal, despre sclavagismul din gimnastică.

Sigur că uneori luciditatea extremă îi mai joacă feste, chiar atunci când îl consideră poate puțin nedrept pe Hagi „Gică Irositu“ și mai ales atunci când spune negru pe alb despre *Ar fi fost prea frumos*, cartea lui Ioan Chirilă, că ar fi o carte idioată, a unui gazetar liric. Poate fi vorba despre un fel de gelozie. Pentru că, de la Ioan Chirilă încoace, io unul n-am mai văzut pe cineva să vorbească cu atâta patimă și atât de frumos despre

fotbal. Și, oricum, frecușurile, idiosincraziile dintre literații cu har sunt extrem de frecvente. Gide i-a refuzat un manuscris lui Proust. Pe malul Dâmboviței, Manolescu și Simion se împung de câte ori au ocazia. Cei dăruiți nu se prea suportă unul pe celălalt. Impuls de mascul dominant, care, probabil, dorește să-și extermine rivalii.

Rămân de la TRU poveștile superbe despre fotbalistul sovietic Starostin, pe care Beria, șeful NKVD-ului, îl trimite în lagăr doar pentru că la un meci oarecare Starostin l-a ridiculizat, i-a dat-o printre urechi sau printre picioare, cum ar veni pentru cei nedeprinși cu limba fotbalului. Povești care ar putea intra în orice antologie de proză românească de azi. Povestea lui Didi, halful de geniu al Braziliei din Suedia ‘58, e absolut fermecătoare. Și chiar e ficțiune, pentru că TRU nu l-a văzut niciodată jucând.

Fotbalul nu e decât un pretext în textele sale. O prejudecată face ca oamenii care se ocupă cu așa ceva să fie trași în jos de subiect. Dar TRU are o măiestrie uluitoare. Și prin fotbal reușești să înțelegi chiar lumea asta în care trăiești. Fotbalul nu e decât o metonimie a lumii ăsteia. Cine nu ia fotbalul în serios foarte rău face. Sunt două categorii de infirmi, după mine: cei care nu citesc și cei care nu înțeleg fotbalul.

Traian Ungureanu reușește să povestească pe vreo două pagini un gol al lui Dobrin. Așa cum în Noul Roman Francez trei pagini erau rezervate descrierii unei felii de portocală. Are un ton de poveste care sfidează efemerul, chiar când descrie un meci oarecare. „Robert Pires a căzut la datorie. Plecat singur în dribling prin pădurea adormiților de la Newcastle United, Pires știa bine că are 29 de ani și că puțin îi pasă. De prin noiembrie 2001 lui Pires i-a ieșit totul pe stânga. În același timp, *son ami* Henry a făcut ce a vrut pe dreapta, iar Bergkamp, fiind un geniu, a scris calm noi manuale de mecanică pe pielea

fundașilor centrali.“ Parcă simți nevoia să te așezi la gura sobei și să auzi sfârâit, pocnit de bușteni arși.

Țin minte frustrarea extraordinară pe care am încercat-o când am terminat de citit în copilărie *Legendele Olimpului*. Pentru că aș fi vrut ca toate isprăvile eroilor de acolo să continue. La Traian Ungureanu frustrarea asta nu e de actualitate, pentru că, din fericire, el continuă să publice. Și fiecare articol e de fapt o proză, cum spuneam. Abia aștept să-i citesc articolul de joi, de fiecare joi, și să mă gândesc. „Cât vom ține minte golul lui Zidane? 5 ani? 10 ani? Poate și mai mult. Amintirile despre viitor sunt cele mai durabile. Zinedine Zidane va îmbătrâni odată cu noi. Real Madrid va ajunge poate o umilă echipă de divizia a doua, dar golul lui Zidane va fi pomenit atâta vreme cât vor mai fi pe lume povestitori și copii cu gurile căscate și mingea la picior [...]. Geniul din stângul lui Zidane a deschis ceva nou și teribil. Va trebui să aflăm, mai devreme sau mai târziu, cum ne putem adapta.“

Love Story

La începutul anilor ‘70, când românii se războiau în finala Cupei Davis cu Stan Smith și yankeii lui, Maria era studentă la Litere și, la fel ca toate colegele ei, era îndrăgostită narghilea de Ion Țiriac. Ar trebui să-i spunem tanti Maria sau doamna Cutare, cu numele soțului, pentru că azi e femeie în toată firea. Dar, ca să respectăm spiritul epocii, vom face acest act oarecum ireverențios. Pentru că, pe atunci, ea era „Maria“ pentru toată lumea. Sau „Mary“ pentru vreo câțiva mai snobi.

Tot pe atunci, Țiriac, Năstase și Ioan Chirilă mergeau la tot soiul de întâlniri cu studenții, minerii sau prelucrătorii prin așchiere. Să le vorbească. Să răspândească sportul ăsta la orașe și sate. Era perioada când copiii improvizau rachete din funduri

de mămăligă și, pe asfalt, încingeau un tenis de murea lumea. Sigur că nu murea nimeni. Așa vine vorba. Întâlnirea care ne interesează pe noi avea loc la Sala Polivalentă. Maria a fost singură acolo. Colegele ei din căminul „6 Martie“ au stat să învețe. Era în sesiune atunci și mirosea a tei. Și ele toceau Limba Română Contemporană. LRC, pentru inițiați. Și slava veche. Conjugări de verbe și tot tacâmul. Era cald și în ferestre erau cearșafuri ude.

Întâlnirea n-a durat prea mult. Probabil, Țiriac, Năstase trebuiau să prindă vreun avion. Spre cine știe ce turneu din Bora-Bora. Sau Singapore. Nu, dacă era în iunie, înseamnă că trebuiau să ajungă la Roland Garros. Probabil. Și, pentru că s-a dat stingerea așa repede și pentru că nu voia să se întoarcă la cămin, Maria a mers în Cișmigiu cu doi tipi care o așteptau s-o conducă. O pândeau. Tot timpul. Ca niște caraghioși. A ajuns acasă după unu. Ora unu. Nu dormea nimeni. Toate abia așteptau să afle cum fu. Relatarea trimisului special.

Și ea le-a spus adevărul gol-goluț. Anume că i-a pus o întrebare lui Țiriac. Și lui i-a plăcut întrebarea. Stilul. A lăudat-o că e dezinvoltă sau cam așa ceva. Apoi a acceptat, zice-se, invitația de a veni la Facultatea de Litere, pe care Maria i-o făcuse. I-o făcuse „după“. După ce el a invitat-o la o plimbare cu mașina lui decapotabilă. Când au avut o convorbire între patru ochi. Și el i-a spus că-i amintește de cineva. Așa i-a spus. Din prima. Cum, fată, ai fost la Țiriac în mașină? Da, dragă, uitasem să vă zic! Uite, acuma trebuie să apară, întârzie puțin c-are o afacere, da’ a zis că mă claxonează el să mergem la un local select.

Și bineînțeles că toate „fetele“ erau pe jos. De invidie. Mai ales Nuți. Nuți care avea niște ochelari cu niște lentile interesante, tip fund borcan de murături. Dar se credea irezistibilă. Și trăia cu impresia că toți masculii vor s-o violeze.

Toți se dau la ea. Măgari. Viața ei era extrem de complicată. Numai Țiriac avea ceva care o amețea. Matur, responsabil. Totuși, era și Nuți conștientă că o relație cu el friza incestul. De-aia se resemnase.

Studenții de la Litere, studentele în special, sunt un tip mai deosebit de studenți. Mai ales în anii ‘70, erau naive cât cuprinde. Și înghițeau toate amănuntele. Maria reușea să reproducă vocea molcomă, pătrunzătoare, de urs blând, a lui Țiriac. Cum i-a luat mâna într-a lui, mai mult n-a îndrăznit, și a rugat-o să-i spună simplu: Ion. Fără „domnu’“ și alte izmeneli. Stăpân pe sine. Maria povestea fără patimă, calm, ca și cum o întâlnire cu Țiriac era cel mai firesc lucru cu putință. Sublicita, nu supralicita, iar Nuți tresărea la fiecare scârțâit de roată auzit în stradă. Fugi, tu! Nu-l lăsa să te aștepte. Dar scârțâitul nu provenea decât de la cine știe ce italian sau student arab care venise să-și îmbarce mândra. Și, în tot acest timp, deși se presupunea că trebuie să meargă la Athénée Palace sau la Barul Melody – încă nu era sigură, să vedem ce zice și „Ion“ –, Maria rontăia niște cozonac vechi, aproape rânced. De la mama lui Nuți, celebră în tot Caracalul pentru cum îi crește coca.

Până la urmă, Maria a plecat nu se știe pe unde și, când s-a întors a doua zi spre prânz, a găsit la capul patului un buchet mare de frezii. De la Nuți. Pentru fericirea ta, dragă, i-a zis ea patetic, așa de patetic că n-ai cum să transformi expresia asta într-una credibilă. A trecut mult de atunci. Altele erau cuvintele. Noi nu le mai putem pricepe. Maria a încercat atunci s-o convingă. Ce, ești tută? A fost o glumă. Dar Nuți nu voia să accepte că fusese păcăleală toată chestia cu Țiriac. Mai mult, o acuza că e egoistă, cea mai meschină ființă de pe pământul ăsta și nu vrea să-i transmită lui „Ion“ scrisoarea ei. Uitasem să vă spun, seara îi încredințase Mariei o scrisoare. Pe atunci se mai scriau scrisori. Și tipele mai credeau în Feți-Frumoși. Cărora nu

le cedau chiar de la prima întâlnire.

Anii au trecut, Nuți nici azi nu e convinsă că a fost victima unei înscenări, Maria e profesoară cu gradul I la o școală din București și are un salariu cu foarte multe sporuri, la Litere mai sunt și azi studente naive puzderie, iar Țiriac… Țiriac probabil zboară și în zilele noastre spre cine știe ce turneu din Singapore. Sau Bora-Bora.

O limbă comună

Foarte mulți oameni care citesc această rubrică trăiesc cu impresia că scriu pentru a mă răzbuna. Pentru că nu dau randament în luptele corp la corp, mă refugiez în scris. Nu-i deloc așa. N-am scris niciodată cu ură. Cu patimă.

Scriu pentru că lumea asta merită descrisă. Scriu pentru că e unul dintre puținele lucruri la care mă pricep, scriu pentru că scrisul înseamnă o bucurie imensă și, devenind puțin patetic, scriu pentru a mă convinge pe mine și pe ceilalți că viața asta merită trăită.

Am avut mai demult tendința de a-i considera proști pe toți. Toți avem pornirea asta până la urmă. Nefiresc ar fi să ne fie străină. Doar legumele se încadrează aici. Între timp se vindecă. Pornirea. Trece.

Și eu sper că m-am vindecat. Asta s-a întâmplat atunci când EI, o parte a lor, mi-au spus: „Bine, bine, dar dacă toți ăștia despre care scrii tu sunt bătuți în cap, nefrecventabili, atunci care sunt ăia bunii?“ Și, de atunci, tot încerc să înjur mai puțin și să laud mai mult. E destul de greu să lauzi fără să dai limbi. Să lauzi așa, din principiu. Sincer. Fără a aștepta o contrafavoare. Pentru că așa crezi tu.

Sunt destui indivizi care suferă de o incapacitate congenitală de a fi buni. A se vedea cazul chiolhanului

sechelarian. Abia acum mi-a picat fisa în ceea ce-l privește. Acolo, înainte de toate, e vorba despre dorința primarului de a-și demonstra lui însuși că poate fi și generos. Uneori. Vorba țiganului. Mamă, sunt bun de-mi vine să și plâng! Nu reușești să crezi, adică. Te credeai un ticălos și-ți descoperi rudimente de umanitate.

Scriu de obicei dimineața. Și scrisul îmi creează o stare euforică. De bucurie nemaipomenită. După care plec. Undeva. De fiecare dată. Plec cu starea aceea euforică. Căpătată „de la scris“. Parcă ar fi vorba despre o boală cu care te-ai pricopsit pentru că ai stat în curent prea mult. Am în diminețile acelea clipe în care totul pare rotund, în care pot să cred în oameni, în care fiecare lucru capătă un sens.

Dar aproape de fiecare dată după ce plec așa, undeva, e imposibil să nu văd, să nu aud ceva sau pe cineva care să-mi strice cheful. Ziua. Orice chef să-mi strice. Am clipe în care cred că toți oamenii pe care-i întâlnesc sunt frământați de exact aceleași gânduri care mă înghioldesc și pe mine, clipe în care sunt convins de existența acelei limbi comune. Dar, cum am spus, e suficient să văd un bețivan soios, un puțoi care-și bagă și-și scoate cu o nonșalanță care dă de gândit sau vreo cucoană grasă și gălăgioasă și-mi piere orice chef. Și-ncep din nou să cred că acea limbă comună e doar scorneală.

Îmi reproșa cineva că aș cere prea mult de la oameni. De ce să-ți dea ei ceea ce le ceri tu? De ce ocupațiunea lor mintală să fie aceeași cu a ta? Și, din păcate, toată această pledoarie nu proba altceva decât faptul că acea limbă comună nu există.

De fapt, performanța maximă a unui scriitor asta ar trebui să fie. Să găsească acele cuvinte înțelese de toți și care să trezească reacții în conștiințele oamenilor. Să le spună ceva. Deși bineînțeles că ceea ce consideri tu ca fiind relevant îi poate trece altuia pe la ureche ca un lucru de nimic. Pe lângă ureche îi

va trece.

Cuvintele acelea formând o posibilă limbă comună trebuie să existe, dar poate că niciun om viu nu a reușit vreodată să le pronunțe. Treaba scriitorului asta ar trebui să fie: să ceară oamenilor să-și reamintească frânturi din acea limbă accesibilă oricui. De fapt, nu oricui, ci tuturor. De asta, abia aștept să reiau acel experiment pe copii. Sper că ei au încă acces la acea sursă nepoluată de cuvinte. Că ei vor reuși. Vorba '68-iștilor: „Fiți realiști, cereți imposibilul!"

Mitocanul ofensat

Ziceam mai săptămânile trecute că aproape tot ce se întâmplă în școala românească de azi consider a fi o jignire, o ofensă personală. Se spune că mitocanul s-a născut ofensat. Nu știu dacă sunt mitocan, dar am toate șansele să devin, pentru că privind de exemplu puzderia asta de seriale, telenovele și, chipurile, comediile care au invadat TV-ul înjur ca un vizitiu beat. Și din nou mă consider ofensat. Și mă transform în mitocan. E vorba așadar de un fel de relație de cauzalitate inversă. De fapt, nu sunt un mitocan născut ofensat, ci ofensele de care am parte în jur nasc mitocanul din mine, îl hrănesc, îi dau apă la moară.

Am fost aproape de o criză de nervi, am înjurat vreo 15 minute fără să mă repet când am auzit o știre la PRO TV. Despre Mario Vargas Llosa era știrea, care Llosa cică arde de nerăbdare s-o cunoască pe Shakira. Adică de-aia e mare scriitor Llosa ăsta, pentru că știe să aprecieze o mare valoare ca Shakira. De fapt, știrea era o făcătură. Reporterul oligofren pentru care America de Sud se reducea la curul unduitor ca o piftie al Shakirei îl întreba pe scriitor dacă o cunoaște pe respectiva. Llosa, politicos, a admis că nu o cunoaște, are și lipsuri, dar nu s-ar da

în lături de la un atare experiment.

Și de aici tot tămbălaul, că Llosa nu mai doarme noaptea liniștit pentru că abia așteaptă s-o cunoască pe fata aia, care, mă rog, arată bine, cântă interesant, dar… Pun pariu că reporterul a luat o primă pentru cum a accesibilizat el evenimentul, cum l-a transformat el în ceva difuzabil.

Pe lângă povestea asta, o alta mai celebră cu moartea lui Gide pare o copilărie. E vorba despre reporterul care e trimis să facă o relatare, ceva, de la înmormântarea scriitorului, iar el se întoarce nemulțumit, văietându-se că nu poate să scrie nimic, pentru că la Gide ăsta a fost vorba despre o moarte naturală. Și n-are subiect.

Dar revenind la seriale. Luni, când a început *Lacrimi de iubire*, m-am uitat și io la serial până la prima pauză publicitară. Și am observat așa. Că deranjante nu sunt replicile scrise de indivizi care parcă au trăit ultimii 20 de ani în Guyana Franceză și au uitat cum sună limba română. Nici argoul de anii ‘70 al personajelor n-ar constitui un deranj așa de mare. Nici atitudinea de puțoi nescărmănat la timp a actorului principal n-ar fi decât caraghioasă. Dar ce supără rău de tot e ritmul filmului. Într-o vreme în care totul se succede cu repeziciune, în era videoclipului, filmul acesta are un ritm de-ți vine să-ți tragi un glonț în țeastă. Până la pauză cât m-am uitat io, nu s-a întâmplat nimic. Dar, probabil, ritmul ăsta e justificat. Pentru că în cazul în care câțiva acefali se uită împreună la capodoperă, printre ei trebuie să se afle conform curbei lui Gauss și unul cu ceva rudimente de creier, care e întrebat constant de ceilalți care nu înțeleg nimic, a părăsit-o, n-a părăsit-o, acela e fratele vărului lu’ Cutare? Și ăsta trebuie să dea explicații, să-i lămurească. Și ritmul leșinat îi permite comentariile.

Poți să faci mâncare în timpul filmului, poți să zugrăvești, din când în când mai arunci o privire, aha, n-au terminat

discuția aia dacă merg sau nu la discotecă. Poate în episodul următor. Iar în episodul 5-6 chiar vor merge. Pentru că sunt oameni de cuvânt.

Oricum, avem parte de o supraproducție de jeguri televizuale, avem parte de oameni care au impresia că sunt actori, regizori și nici măcar n-au auzit de Bergman, să zicem. Nu mai vorbim de Eisenstein, de exemplu, sau Frank Capra, ca să luăm un nume mai hazliu la care pe ăștia îi va bufni râsul vreo juma' de oră. Cetățenii respectivi or fi regizat și ei ceva prin precambrian. Filmele astea sunt făcute de niște inculți pentru care istoria cinematografului nu există. Totul începe cu ei. O lume fără memorie.

Îl aștept pe Florin Piersic, după ce a jucat în telenovela asta, *Lacrimi de iubire* sau *Smiorcăieli înamorate* sau cum s-o fi numind, să se apuce și de manele. E un pas obligatoriu. Îmi pare rău că unii îmbătrânesc foarte urât.

127077

Ce puteți vedea mai sus e începutul codului meu numeric personal. CNP, cum ar veni prescurtat pentru puturoși. Și CNP-ul ăsta io nu-l țin minte. Nici de-al dracu' nu-l țin minte. N-am niciun motiv.

Am avut o vreme buletinul la poliție. La schimbat. Parcă ar fi o tradiție. La răvășitul oilor. La arat, semănat. De fapt, chiar e o tradiție. Când împlinești o anumită vârstă, ți se schimbă buletinul. O lege a firii.

Și, pentru că aici voiam să ajung, soarta m-a adus pe când eram lipsit de buletin în fața unui ghișeu. În ghișeu era o funcționară. Acolo era. Să-mi dea un certificat, un act. Aia era misiunea ei. Avea o sarcină foarte clară. Viața ei avea un sens. O direcție. Și, ca să-mi dea hârțoaga, avea nevoie de CNP-ul meu.

Să-l treacă pe o hârtie. I-am spus că nu-l știu. Că buletinul e la poliție. Ea m-a privit cu milă. Compasiune. Eram ultimul om. Adică toate ca toate, dar să nu-ți ții minte CNP-ul e ceva inadmisibil. Scandalos. Eram terminat, irecuperabil. Un zero barat.

Orice aș fi făcut de aici înainte, să fi inventat automobilul care funcționează cu apă de la frigider, maimuța cu pedale sau mersul pe jos, nimic n-ar fi fost suficient să mă reabiliteze în fața ochilor ei.

Era chiar mâhnită. Puteam deduce că o deprimam. Mă simțeam vinovat că trebuie să mă suporte.

Aristotel, un tip care nu era prost absolut deloc, împărțea ființele așa: ființe cu aripi, cu două picioare, și-așa mai departe. Omul era un animal fără cioc și gheare. După Borges, animalele se împărțeau în unele care de la depărtare seamănă cu o panteră și ființe care de aproape nu seamănă deloc cu o panteră. Sau cam așa ceva. Am împrumutat *Cartea de nisip* și mi-e că trebuia s-o dau dimpreună cu o lumânare. Mă aflu în imposibilitatea de a verifica acest citat aproximativ.

Încheind periplul printre clasici, pentru funcționara noastră, oamenii se puteau împărți în două clase. Categorii. Unii care își cunoșteau CNP-ul, ăștia fiind cetățenii responsabili, vigilenți. Și ăilalți – niște zevzeci care nu și-l țineau minte. Nu umblau cu niște acte asupra lor. Acte care să le probeze existența.

Funcționara, secretara era o autoritate, o somitate. Un prozator scria odată despre un pensionar dintr-un oraș de provincie, care își făcea veacul printr-o gară de tranzit și știa la perfecție ora, minutul, secunda la care trenurile trec pe-acolo. Și principala lui distracție era să-l umilească pe vreun impiegat, știi, maistre, ce întârziere are acceleratul de Buhuși? Iar dacă ăla bâjbâia, o scălda, pensionarul deja era convins că a

triumfat, că a repurtat o victorie.

Concluzia e, dacă vreți, că oamenii au nevoie să se simtă specialiști pe ceva. Sau că mi se pare extrem de trist ca singura dovadă a existenței tale să fie niște acte probatoare.

P.S. O poveste asociată. O tipă care a fost în Italia se întoarce acasă și îi povestește bunicului ei cum e pe-acolo. Pe la ăia. Pe la italieni. Bunicul n-a ieșit din sat de prea multe ori. A fost o dată la doctor la București. Și când a dat fata la facultate s-a mai aventurat în Capitală. Singurele ieșiri. În rest, nu. Ascultă poveștile italienești cu suspiciune, puțin încruntat, după care întreabă candid: „Bine, bine, înțeleg io ce spui, da' măgari sunt pân' Italia aia p-acolo? Au măgari italienii ăia?“ Cum ar veni, dacă aveau măgari cum era pe la el prin sat, asta îi integra în rândul oamenilor. Îi salva. Altfel, era vai de capul lor. Așa că, pentru moșul din poveste, la fel ca pentru funcționara de mai înainte, oamenii se împărțeau în două categorii extrem de precise. Ăia cu măgar și ăia fără.

De unde rezultă că…

E posibil ca Raluca Sandu să nu fi consumat în viața ei droguri, ci doar ridichi de lună și lapte de capră degresat. Sau de capră degresată? Doar e sportivă, deși nu țin minte mari perfomanțe ale Ralucăi Sandu, doar relații cu diverși sportivi și relatări despre cum se antrenează Raluca prin discotecile Capitalei. Dar s-ar putea să fiu io doar un cârnat ignorant și lovit de amnezie, să nu-mi amintesc prea bine când a trecut ultima dată de primul tur al vreunui turneu ceva mai răsărit. Dar, în fond, e liber fiecare să-și urmeze vocația, să opteze, vorba cuiva, la o adică, pentru o carieră mondenă.

E posibil ca nepotul lui Mircea Sandu să fie un portar capabil, un cerber inflexibil și de-aia să-l fi angajat unchiul la

Federație. Pentru că, se știe, rar dai de un portar de valoare în ziua de azi. Doar cu mare străduință și în urma unor căutări asidue poți descoperi un individ care să-și facă așa cum se cuvine meseria de portar. E posibil și asta.

Ce e imposibil e să mi-l aduc aminte pe Mircea Sandu în posturi decente. Am în minte câteva ipostaze destul de puțin măgulitoare pentru domnul președinte de federație.

Prima. După eșecul naționalei la Euro '96, trei meciuri, trei înfrângeri, un reporter încerca să-l întrebe ce se va întâmpla de acum înainte, dacă își va da cineva demisia sau măcar scuze dacă-și va cere careva. Barem nepotul portar. Și Mircea Sandu îl îngâna pe reporterul ăla, se strâmba la el, nie, nie, nie, ceva de genul ăsta, uite că ducem lipsă de cuvinte care să exprime decent ce făcea el acolo. Adică, ia mai du-te-n aia a mă-tii, capsomane! Cine ești tu să-mi ceri mie socoteală? Mă rog, nu știu cine era reporterul, dar nici cine e Mircea Sandu nu știu prea bine și de ce tocmai el e de vreo cinșpe ani pe funcție la federație.

A doua. Zicea odată cam așa: „Iordănescu mi-a făcut treabă bună la națională." Mi-a făcut. Ca și cum ar fi tocmit un aurolac să mai cosească iarba aia din curtea federației. De pe moșie, cum s-ar traduce.

A treia. Ioan Becali la B1 într-o emisiune unde sinceritatea lui frizează indecența. Cum se bătea el pe burtă cu ștabii comuniști ai vremii, cum vindea ceasuri false și dacă păgubitul avea tupeul să reclame ceva îi mai ardea și două perechi de palme. Mă rog, Becali măcar avea puterea să-și asume trecutul. Să povestească, de pildă, cum la mese la Melody alături de el și de alți bișnițari mai veneau și Mircea Sandu, și alți fotbaliști. Care se întorceau din deplasări cu blugi, cafea și, pentru că erau prea fini să le comercializeze, tocmeau un bișnițar. Care probabil încă de atunci îi făcea treabă bună lui Mircea Sandu.

Care coopera impecabil cu lumea interlopă. E posibil ca echipele românești să nu fi avut rezultate în anii ‘70, ‘80 tocmai pentru că jucătorii, în loc să se concentreze la meci, nu se gândeau decât la mici învârteli. Mai ales cei cu un instinct comercial ceva mai acut, precum Mircea Sandu.

A patra. Finul lui Mircea Sandu e un personaj colosal. Ilie Galerie. Care mergea în deplasări cu Sportul Studențesc tocmai pentru a transporta ceea ce târguia Nașu. Un individ interesant, Ilie Galerie. Din ‘69 până în ‘79 a fost student doar în anul I la Politehnică. În Regie se fac afaceri extraordinare. Chiar recunoștea că a terminat ca un fraier facultatea prin ‘86, altfel în locul lui Marian Munteanu el ar fi fost. Ilie Galerie. Care, bișnițărind, a subminat sistemul. Iar Nașu colaborând a fost un disident, dar, fiind mult prea fin, se jenează să-și recunoască meritele. „La Revoluție m-ar fi cunoscut toată lumea după ce făcusem 17 ani de facultate. Mă duceam și strigam: Sunt Ilie Galerie! Jos comunismul! Strigam, ce Dumnezeu! Strigam să iau ciolanul!“

Citatul anterior e dintr-un *Pro Sport* mai vechi. Și ăsta la fel: „Conduceam beat, fără carnet și dacă mă oprea vreun milițian, coboram, îl pupam, îi spuneam: sunt Ilie Galerie, bă, îi dădeam și lui un pachet de Kent, după care o întindeam.“ Și încă un citat: „La Sportul era viață extraordinară. Veneau băieții din deplasare și fiecare aducea 10-15 perechi de blugi. Aveam o grămadă de lovele. Nașu încă îmi mai spune, atunci când ne vedem, bă, ce trupă de gagici aveam atunci! Făceam mișcări în stil mare. În ‘89 eram deja pregătit pentru economia de piață. În ‘71, fusesem exmatriculat fără drept de reînscriere la orice școală din România, fiindcă bătusem măr un negru prin R2. M-am dus la Nicu Ceaușescu și am recăpătat dreptul de a da la facultate. În ‘79, Nicu m-a scos dintr-un rahat mare de tot. Fusesem prins în flagrant cu valută și aur. A pus mâna pe

telefon, a vorbit, ești liber mi-a zis. Du-te liniștit, că țara asta încă e condusă de Ceaușescu. Am trăit extraordinar pe vremea comunismului.“

De unde rezultă așa. Că dacă Mircea Sandu se consideră un privilegiat, un exceptat care are dreptul, i se cuvine, restul, mucles că m-enervez, cauzele trebuie căutate în anii ăia. Sigur că eventuala delincvență a Ralucăi Sandu nu-i poate fi imputată, juridic vorbind, lui Mircea Sandu. Dar psihologia de exceptat moștenită de la părinte e un fapt. Iar dacă implicarea se va dovedi, e posibil să găsim cauzele în țâfna tatălui. În atitudinea asta, dă-i în gura mă-sii pe mucoșii ăștia. Noi știm mai bine ce e de făcut. Oricum, dacă nu mai e Nicu Ceaușescu să ne scoată din belea, se găsește să ne ajute cineva mai sensibil. Și mai fin.

Prezențe românești peste hotare

Jean e un malac de vreo sută treizeci de kilograme și 40 de ani tocmai împliniți, ocazie cu care nu ne vom sfii să-i urăm un sincer „La mulți ani!“. Să ne trăiești, Jeane! Un malac, un hăndrălău, un hojmălău, astea-s cuvintele care-l descriu cel mai bine pe eroul nostru. Pe Jean, care lucrează la telecabina dintr-un orășel de munte, la întreținerea ei sau cam așa ceva. În România, verbul „a munci“ sau sinonime precum „a lucra“, „a se speti“ au o cu totul altă întrebuințare. Ați aflat un sfârâiac din CV-ul lui Jean, dar asta nu e destul. Îi dăm bice. Jean n-are copii, deși o femeie mai dă pe la el, așa cum zice, o femeie de care se desparte periodic, poate mai mult așa, pentru plăcerea reîmpăcării, și cărei femei nimeni nu-i înțelege opțiunea. Nici măcar Jean.

Dar ca să-l înțelegeți mai adânc pe Jean, nu amănuntele de ordin cantitativ trebuie scoase la lumină, ci fapte precum e ăsta

care urmează. Vom face o răsucire, o întoarcere în timp, în iarna de acum 3 ani. Nu s-a întâmplat nimic spectaculos atunci, niciun fenomen meteorologic capabil să te pună pe gânduri, să-ți modifice felul în care te raportezi la oameni, lucruri și alte cele. Nu. Doar că atunci, în iarna anului 2001, dacă v-ați fi aflat pe pârtia Clăbucet din Predeal, mai precis pe sub telescaun – dar ce să caute niște oameni serioși ca dumneavoastră acolo și de unde atâtea coincidențe? – ați fi văzut cum Jean adăstează acolo cu un schi în mână. Cu unu doar. Stă și așteaptă pe cineva, pare-se. Care cineva vine degrabă. Uite-l! I-a căzut schiul din picior, putem deduce, pentru că ăsta care aleargă tot un schi are în mână. Și îi mulțumește lui Jean, ce bine că mai sunt și oameni amabili, bine că i-a recuperat schiul, altfel se ducea naibii pe coclauri și era destul de nasol. Ce, mă, e al tău? se răstește Jean. De când? Ăsta e schiul meu și, hai, plimbă ursu'! Hai, dom'le, pare amuzat păgubașul, uite, îți dau 30.000 că ai avut grijă de schiul meu! Ceee, îți dau io 50.000 și mi-l dai și p-ălălalt! Finalul după alte negocieri e că proprietarul de drept renunță scârbit și la schiul desperecheat, na și spală-te pe cap cu el! Iar Jean devine fericitul posesor al unor schiuri nemaipomenite. Pe care probabil le va vinde altui bucureștean arogant care poate fi prostit fără mare bătaie de cap.

Acum, alt salt în timp ne va aduce în primăvara anului curent când, în stația de autobuz din orașul de munte în care ne aflăm, stația aia din fața primăriei, Nae Stabiliment parchează regulamentar pentru a obține ceva hârțoage de la funcționarii care funcționează în primărie. În stație îl descoperă pe Jean, care suporta lapovița asta de martie, zăpada mieilor, pentru că parcă în sezonul ăsta ne aflăm. Jean are un rucsac absolut imens, bumbăcit am putea spune, legat strâns. Un rucsac de câțiva metri cubi. Sau poate exagerăm, dar exagerăm cu folos. Plus un maldăr, o croznie de schiuri. Nae află că Jean vine

tocmai din Elveția unde a fost la un fel de specializare și s-a întors cu schiurile astea de acolo. Mai așteaptă să vină un transport săptămâna viitoare. Că elvețienii ăia, neatenți, își lăsau schiurile la intrarea în cabană sau la ușa cârciumii și Jean, om strângător, și-a zis, ia să le strâng io! Și le-a strâns. Le-a recoltat. Prevăzător. La fel de prevăzător ca și acum, când așteaptă un taxi care să-l care până acasă cu sarsanale cu tot. Nae se oferă să-l transporte el. Și, surprinzător, chiar îl transportă. Surprinzător, pentru că sarsanaua lui Jean a încăput în Dacia obosită a lui Nae. Îl lasă acasă, rămânând să treacă peste o oră-două ca să și cumpere o pereche de schiuri bune, ceva mai ieftin, pentru că Jean e un om onest și face reduceri celor apropiați.

Peste câteva ore, alt salt în timp, de data asta ceva mai mic. Nici nu e salt, e un hop acolo, o drăcie mică, peste câteva ore deci, Jean îl invită pe Nae în casă, hai, bă, să vezi ce mi-am luat din Elveția! În sufrageria lui Jean e un pat mare. Pe pat, sarsanaua aia de câțiva metri cubi încă nedesfăcută. Iete, face Jean și deznoadă papornița așa cum ai decoji o portocală. Iete, bă, le-am luat la elvețienii ăia toate talăngile de la gâtu' vacilor. Și au și-un lanț de inox de moare lumea. Le-am tras-o, pare a zice Jean. I-am pus la punct, timp în care scoate cele 30-40 de talăngi, zicând c-o să le pună, iete, ici'șea pe perete, o să amenajeze el ceva lângă calendarul ăla care în luna martie îți desfată privirea cu trei pisoiași abia fătați, cu ochii mici, mici…

Nicolae Velea

Deși a fost un prozator mai subtil decât Marin Preda, Nicolae Velea n-a avut capacitatea acestuia de a înțelege viața, de a-i intui ritmurile. A fost, în schimb, posesorul auzului absolut. Dintr-aceia care aud ușa scârțâind și reușesc după

aceea să pună acel zgomot pe note muzicale. Nicolae Velea a fost, probabil, un muzician ratat, un naufragiat pe tărâmul literaturii.

Țăranii lui sunt profund inautentici, dar nu autenticitate trebuie să le cerem noi lor. Personajele lui sunt niște vietăți imposibile pe care auzindu-le vorbind, auzindu-le cum împletesc neologisme și regionalisme deopotrivă, n-ai cum să nu simți un fel de furnicături pe șira spinării. Cuvintele lor mângâie sau mușcă. Îi auzi vorbind, așa cum și Dickens spunea că își aude vorbind personajele. O proză de Velea se citește cel mai bine cu voce tare.

După apariția filmului sonor, marele neajuns al cinematografiei a fost acela că unei pelicule îi lipsea mirosul. Aud că, de curând, japonezii au rezolvat și problema asta. Au inventat o instalație pe care ți-o așezi sub bărbie trăind astfel cu iluzia că iei parte și olfactiv la acțiunea filmului. La Velea nu e nevoie de așa ceva. Fără a beneficia de aparate supersofisticate, citite, cărțile lui Velea prind miros. Sau, mai curând, aromă.

Spune un țăran al său: „În ce nație de discuție ne aflăm noi?“

Altuia îi place să se „lovească în păreri“ cu partenerul de discuție „făcut de nouă tați și isprăvit de un călugăr beat“. Personajele sale sunt ființe de hârtie, care înjură fără a jigni. Înjură dintr-un excedent de fantezie. Sau, cum spunea Ioan Es. Pop „El, când înjură, / parcă se roagă“.

Lingviștii spun despre cuvinte că reușesc în anumite condiții să facă lucruri. Realizează o trecere „word to world“. La fel și la Velea. Velea e un artist al cuvântului. Unul care se pricepe să mânuiască „vorba-n colțuri și rotundă“. La el, cu adevărat, cuvintele devin lucruri.

Nu am încercat niciodată să stabilesc ierarhii. Am vrut doar să scriu cât mai simplu și cu un oarecare entuziasm despre

oameni care merită acest lucru. Pur și simplu, am curajul să spun că un anumit lucru îmi place, pe când un altul îmi provoacă greață. Și să argumentez asta. Nu laud ca alții, pentru a mi se întoarce serviciul. De altfel, în ultimul timp i-am lăudat mai mult pe morți. Așa voi face și cu Velea, unul dintre marii nedreptățiți ai literaturii române. A scris puțin, dar a exprimat mai mult decât cei care prăpădesc pogoane de hârtie.

„Suciții“ lui au imaginație cu ghiotura. Oameni-metaforă, oameni-fabulă. Oameni care caută să se încadreze într-un proverb. Cum e Paremie, un individ extrem de econom, care, atunci când are treabă în oraș, ca să nu cheltuiască, nu se duce la cârciumă sau la cinematograf. Merge la muzeu. Acolo nu e voie să consumi. Paremie are grijă să aleagă în special muzeele cu canapele. Se așază acolo, nu contează ce are în față, o maimuță împăiată, de exemplu, și stă până se face timpul să plece la treaba aceea a lui.

S-a spus că țăranii lui Velea au rafinamente aristocratice. Un astfel de sucit se trezește într-o dimineață, își privește degetele de la picioare și are o revelație. Se știe că lenea e mama a nouă invenții din zece. Cum ar veni, omul s-a născut pentru a contempla lumea asta, nu pentru a se speti.

Sunt și foarte actuale scrierile lui Nicolae Velea. Azi, putem spune că doar proștii fac avere. Acțiunea prozelor lui Velea se petrece în anii ‘50, când aceiași proști ajungeau în funcții de conducere. Sunt scene de un haz nebun cu astfel de indivizi care merg la ședințe, nu găsesc loc și fac semn împăciuitor celorlalți că nu, nu e nevoie să le cedeze locul, deși nimănui nu-i trecea asta prin gând. Ca haiducii care au stat ascunși prin păduri, deși nu-i căuta nimeni.

Altul cu mintea sucită lasă satul în beznă de câte ori are chef să o întâlnească pe nevasta celui ce trebuia să dreagă buleftrica. Și veți mai găsi exemple declanșatoare de râs

eliberator și sănătos dacă scormoniți prin anticariate după cărțile sale.

Velism: „— Cum te cheamă? — Deocamdată Mărin. — În ce clasă ești? — Sunt în grădiniță. — Și e bine? — E bine! — De ce? — Păi, dacă așa ne-a spus?“

Din păcate, și Nicolae Velea a fost dintr-aceia despre care nu se poate spune că se abțin de la băutură. A fost găsit mort într-o iarnă, înghețat într-o gură de canal. A fost mai degrabă o sinucidere. Nu știu sau nu vreau să spun de ce oamenii inteligenți care se sinucid sunt atât de mulți.

Velea a fost un copil mare. Cele mai interesante proze ale sale sunt scrise din perspectiva unor pușți. E și un truc la mijloc. În felul ăsta, îndulcești realitatea. Un copil e mai puțin cinic. Se vede la Dan Lungu, un prozator foarte interesant de azi, că a trecut prin școala velistă. A învățat că ridicolul pușților chiar umanizează. Și, într-o lume mizeră, e nevoie de o astfel de perspectivă ingenuă. Sunt scene dure care tratate naturalist n-ar spune nimic. Văzute de un copil, ele pot deveni materie narativă. Cum ar fi acea proză superbă dedicată lui Nichita Stănescu în care, în timpul secetei, un copil închiriază celorlalți pușți rupți de foame niște ochelari cu lentile verzi. Astfel, aceștia nu mai văd câmpurile uscate, pârjolite.

Secretul e să privești totul ca și cum ai face-o pentru prima dată. Doar așa te salvezi de la o înăcreală prematură. Velea ne învață să ne mirăm. Trăim într-o lume în care miracolele s-au banalizat. Dacă ne gândim puțin, chiar și becul e o minune. Faptul că un bec luminează e ceva colosal. Populațiile precolumbiene acompaniau cu o rugăciune fiecare răsărit de soare. Noi tratăm toate astea cu lehamite. Au intrat într-o anumită rutină. În ciuda ciclicității, la azteci, răsăritul de soare se încăpățâna să rămână un eveniment unic și irepetabil. Noi îl înjurăm, pentru că acel răsărit înseamnă o altă zi de muncă

blestemată.

De fapt, dacă îl citești pe Velea, abia atunci îți dai seama că oamenii vorbesc. Și că ăsta e cu adevărat un miracol. Și, de aici încolo, vei auzi cu totul altfel. După ce îl citești pe Velea, te îmbolnăvești de hiperacuzie.

Mircea Lucescu

La origini, și războiul, și fotbalul sunt ambele niște jocuri. Turnirurile, luptele gladiatorilor, nu erau altceva decât jocuri. Există un savant care a analizat aproape orice activitate umană ca joc. Un joc, spunea acel savant, ar presupune deghizare, suspans, echipă, miză și un limbaj specific. Există jocuri ale sfințeniei, cum e religia. Drame liturgice. Justiția, arta sunt și ele tot niște jocuri. Presupun deghizare: robe, peruci, precum și un spațiu consacrat pentru practicarea unei atare activități.

Mă gândeam că armurile, la fel ca și tricourile fotbaliștilor, pot fi înțelese drept o deghizare. Și un regiment, și Cimentul Fieni sunt, în ultimă instanță, niște echipe. Există miză și într-o parte, și în cealaltă. Jocul mai presupune și supoziția că acea confruntare e doar un interludiu. Și un secret. Care în cazul lui Lucescu poate fi tactica impusă echipei.

Foarte mult timp am trăit cu impresia că Mircea Lucescu e o reîncarnare a lui Alexandru Machedon sau, dacă nu, a unui comandant de oști celebru. Alteori, cred că într-un joc de fotbal meritul antrenorului e nul. Cât de bun antrenor poți să fii încât să anticipezi și să-i spui fundașului tău că fix în minutul 63 omul lui va avea o sclipire, o răsucire de gleznă care-l va paraliza. Fotbalul e în mare parte produs al hazardului. Tragi la poartă și s-o nimeri un picior, un șold din care bășica să devieze în ațe. S-o nimeri odată și odată să lovești mingea în plin și ea să poposească din întâmplare la păianjen. Desigur că apoi te vei

lăuda că e la mijloc o tehnică specială, legi ale balisticii pe care trebuie neapărat că le cunoști.

Filosofia englezilor, conform căreia arunci mingea la bătaie și ce-o ieși o ieși, e mult mai sănătoasă. Să procedezi cum face Lucescu, să faci fișe pentru fiecare adversar, să studiezi totul în cel mai mic amănunt, parcă ar distruge puțin din frumusețea jocului. Îl bănuiesc pe Lucescu că socotește până și câte fire de păr are cutare, la care deget are bătături și, în consecință, unde trebuie călcat, ce mănâncă în zilele de post. Înseamnă că partida pe care o vezi nu va mai avea niciodată liber arbitru, totul e calculat, numerotat, ștanțat. Seamănă puțin cu ambiția unor savanți de a găsi un program de calculator care să creeze de unul singur poezii.

Totuși, există și o plăcere de genul acesta. O plăcere a rigorii. Sunt destui indivizi care-și aduc aminte cu plăcere de armată, pentru simplul fapt că acolo era ordine, domnule. Disciplină.

Diferența dintre ei și Mircea Lucescu e că, dacă acei indivizi acceptă o ordine impusă din afară, Lucescu creează el o ordine personală, devine un fel de demiurg care îi obligă pe ceilalți să joace după o muzică auzită numai de el.

Nu există antrenor român care să aibă performanțele lui. Mai ales ceea ce face acum la Galatasaray ține de domeniul incredibilului. Să învingi Lazio cu o echipă de rezerve, de copii de trupă, de ieniceri cu tuleie abia mijite. Într-un fel, Lucescu le aduce aminte turcilor de vremurile când îi atrăgeam noi prin smârcuri sau pe cărări de munte strâmte și-i căsăpeam. Nu e vorba aici de valoarea jucătorilor, ci de viclenia antrenorului. Românii n-au dus războaie de cucerire. La fel, echipele conduse de antrenori români nu atacă fulminant, ci aleg să joace pe contraatac. Îi atrag prin smârcuri…

Noi nu spunem că am cucerit o fată. Spunem că am vrăjit-o,

am îmbârligat-o. Nici poporul român n-a cucerit nimic de-a lungul istoriei. Doar s-a ocupat cu vrăjeala invadatorilor. La Posada i-am îmbârligat, la Rovine i-am aburit, iar la Războieni i-am vrăjit pe inamici. Condiții vitrege, ne-am descurcat și noi cum am putut. Astfel a putut Lucescu să-l învingă pe Bearzot în campania pentru Euro ‘84, astfel a promovat de câteva ori cu Brescia, astfel a făcut din Corvinul o echipă mai mult decât onorabilă, astfel a adus titlul în Grant și a luat Cupa Intercontinentală cu Galata.

Singura trupă a lui Lucescu care a ieșit din aceste tipare a fost Dinamo. În ‘90, când s-a destrămat această mare echipă, eram un stelist fidel până la violență, totuși nu puteam să nu recunosc că acea echipă cu Stelea, Andone, Mateuț, Lupu, Răducioiu sau Sabău, mai ales Sabău, dacă nu se împrăștia, bătea totul în Europa. Cred și azi că un Dănuț Lupu, dacă rămânea pe mâinile lui Lucescu și dacă nu se apuca de tot felul de afaceri dubioase, la talentul pe care îl avea, ajungea mai mare decât Hagi. Prea mulți de „dacă“.

Mircea Lucescu are vocație de zidar. Are talentul de a lua, de a construi totul de la capăt. Cred că nu întâmplător Lucescu a și citit mult. Destui gorobeți îl acuzau că în cantonamente doarme cu Baudelaire pe noptieră. Și literatura e tot construcție. Cărămizi de cuvinte pe care le pui unele lângă altele, într-o anumită ordine, așa cum și pe Hakan Unsal îl pui lângă Umit, Hakan Sas, Sergen și așa mai departe.

Comunismul Internetului

Despre ce să scrii când nu ai despre ce să scrii? Când nimica nu mișcă. Când știi că trebuie să flatezi pentru ca personajul să nu te înscrie la alergări, să nu te acuze de delațiune, să te facă indiscret sau, de-a dreptul, porc? Merită să mai scrii când

oamenii sunt atât de suspicioși, încât își închipuie că orice cuvânt al tău îi jignește, îi acuză de ceea ce numai ei știu? Probabil că mai întâi trebuie să-ți simți musca bâzâind deasupra căciulii proprietate personală, ca să fii așa de sigur că idiotul care scrie despre tine e doar un meschin care nu vrea decât să te jignească.

N-o să înțeleg niciodată de ce unii oameni se rușinează de ceea ce sunt.

De ce își închipuie că ăla care scrie despre ei vrea cu orice chip să-i distrugă, să-i facă de două parale. O salvare pentru acești nefericiți ar putea fi Internetul. Când fiecare Gheorghe al Floarii, cu bocancii mari, va avea în dosul șurii un calculator conectat la rețea, atunci numai reporterii, scriitorii, vor trebui să se reprofileze. Și, cu mușchii ca oțelul, vor culege mușețelul.

Când fiecare om din țara asta își va putea alcătui o pagină pe Internet, în care să spună cine e el, ce cată pe lumea asta, cât poartă la pantofi, atunci, cu siguranță, presa va da în primire. Și comunicarea se va duce naibii. Pentru că excesul de informații, spune Baudrillard, duce la dispariția comunicării.

Oamenii cred că ei se cunosc cel mai bine. În fapt, noi nu știm absolut nimic despre ființa noastră. Nici ce voce avem nu știm. De aceea ne vine destul de greu să admitem că vocea înregistrată pe bandă ne aparține.

Nici cum mergem n-am știut vreodată. Nici cum arătăm. Oricât ne-am privi în oglindă, nu vom putea observa mai mult de 50% din suprafața corpului nostru. Cel mai mare dezavantaj e că nu ne putem supraveghea, nu ne putem observa în timp ce acționăm, în timp ce facem ceva. Și, de aceea, zbang, cu piatra în oglinda ce nu-și face decât meseria.

Internetul îți dă dreptul să spui că ești înalt, blond, chiar dacă ai un metru jumate cu detentă și te piepteni cu prosopul. Doar în comunism era posibil așa ceva. Atunci comunicarea se

afla în mâna a doar doi-trei inși. Numai doi, de fapt. Cuvântul era la ei și făceau cu el ce doreau.

Situația se repetă, întrucâtva, cu Internetul. Spui ce vrei. Nu mai există responsabilitatea cuvântului. Dacă în trecut un cuvânt însemna deja o ideologie, azi el nu mai înseamnă nimic. E nevoie de cenzură. Unde nu e cenzură, nu se poate vorbi nici de libertatea informației. O cenzură eficientă, o cenzură a bunului-simț. De asta e nevoie. Mai ales când un anume post TV scoate din grila de programe Telecinemateca pentru a da spațiu de emisie unor lăutari.

Într-un oraș de provincie, spune Sorin Preda într-o carte, oamenii știu mai multe lucruri despre alții decât despre ei înșiși. Nu vor să se recunoască. De aceea vezi pe stradă cucoane trecute, cu fustă de-o palmă și picioare cât un trunchi de secquoia matur, babete fardate ca la balamuc și alte asemenea specimene.

Internetul le va da prilejul să aibă un corp virtual îmbietor. Din păcate, doar virtual. Doar scriitorul, doar ziaristul văd cu adevărat. Internetul e orb sau are ochelari de cal.

Dan Lungu

Vorbea Andrei Pleșu odată despre ceea ce se cheamă vocația diagonală în cultură. Adică, așa cum Platon a fost la început sculptor, iar filosofia sa este din această cauză elaborată cu rigoarea specifică unui om care are un contact privilegiat cu materia, la fel, n-ar fi rău ca majoritatea celor care se apucă de literatură să fi practicat mai întâi o altă profesie pentru a reuși să intre în artă cu experiența aceea inițială.

Dan Lungu e sociolog. Asistent la Universitatea din Iași. Sociologia devine azi cel mai bun instrument de investigare a

lumii. Într-o epocă incoerentă, sociologia are avantajul de a-ți oferi o grilă de interpretare a unor fapte, evenimente.

Prozele sale sunt deseori simple „terenuri“ sociologice. Nu e niciun reproș. Talentul nu se referă neapărat la scriitură, cât la o anumită abilitate de a observa, de a înregistra ce se petrece cu tine și cu cei din jurul tău.

De obicei, inventezi pentru că ți-e frică să nu te pui rău cu echivalentul din viața reală al personajelor tale. Sau pentru că nu ești capabil să „vezi“, și atunci te mulțumești să fabrici lumi paralele. Anti-lumi. Să ne gândim: când inventăm prima dată? Când suntem copii și trebuie să ascundem vreo boacănă. Atunci începem să scriem întâiași dată o proză despre ceea ce am fi vrut noi să se petreacă. Falsificăm realitatea așa încât să ieșim în avantaj, cum face orice scriitor.

Lipsește, observa O. Nimigean, din scrierile lui Dan Lungu acea atât de des invocată „temă a autorului“. Autorul acestei excelente cărți intitulată provocator *Cheta la flegmă* scrie despre buldozeriști, gazetari, despre țărani care stau la blocotețe în camere unde „n-ai loc nici să întorci o bășină“. Doar că el, cu obiectivitatea sociologului, se eclipsează din text. Dacă ai personaj, textul se scrie de unul singur. Și Dan Lungu are personaje. De exemplu, un popă care face rachiu în clopotniță.

Mai scrie despre un câine numit Leuțu, răsfățatul studenților din Regie. Proză demnă de un Brătescu-Voinești căzut în patima cinismului. „Dacă ar fi avut ceva mai mult păr, o culoare mai hotărâtă, picioare mai puțin crăcănate și urechi, ai fi putut spune: «Iată un câine!»“ Proza aceasta cred că e una dintre cele mai bune. Tocmai prin simplitatea ei. Cel mai complicat lucru e uneori să scrii simplu. Și scurt. Să eviți gongorismele. „Leuțu era ființa cea mai cunoscută din tot complexul studențesc. Nu puțini din locuitorii acestei cetăți mai

curând îți puteau da o descriere a prietenului public patrupedul Leuțu decât să recunoască înfățișarea rectorului sau a primului ministru. […] Dacă o femeie și un bărbat se află în preajma lui și sunt necăsătoriți, brusc se împrietenesc și a doua zi pot fi găsiți la starea civilă dând cep șampaniei. Dacă Leuțu s-ar fi îmbolnăvit într-o zi și s-ar fi aflat în pragul morții, cu siguranță toți studenții ar fi purtat doliu în suflet și votcă în stomac, ca la moartea lui Jim Morrison.“

Însă, repet, omul Dan Lungu nu se află nicăieri în scrierile sale. Cred că nu există individ pe lumea asta să nu-și fi dorit să fie invizibil și să se strecoare câteodată prin case de oameni, să-i audă vorbind, certându-se. Dan Lungu lasă această impresie, că ar deține capacitatea de a se face nevăzut și de a stenografia spusele celor auziți în periplurile sale. Stenografiază renunțând la pretenția analizei psihologice. Doar viață pur și simplu.

Dan Lungu scrie cu un fel de inocență demascatoare despre cele mai incredibile lucruri. Chiar respingătoare, dar care lucruri sunt salvate de talent. Personajul din proza ce dă numele cărții are un tată care „vorbea atât de cleios, că nici nu înțelegeam ce zice. Cuvintele abia se târau, băloase, strâmtorate în cerul gurii și țâșneau ca niște coji de semințe. Mereu te scuipa cu ele după ce gemea îndelung de parcă le năștea sub limbă. Era înădrătnic de felul lui și tot timpul matol. De la crâșmă îl aduceam cu căruciorul de butelie. […] A murit într-un canal cu păcură. Înghițise două kile de lichid negru. L-a adus mama într-un sac de rafie și l-a frecat o noapte cu cărămida să se mai albească.“

De remarcat că nu e absolut nimic moralizator. Dan Lungu practică un sarcasm bine temperat. Sigur că uneori pare superficial. Dar asta se întâmplă pentru că însăși viața noastră e al naibii de superficială. Și uneori e mai bine să sublicitezi decât să supralicitezi. Pentru ca textul să devină, cum se spune, „un

puzzle de completat“.

Dan Lungu scrie o proză inteligentă care respiră un specific aer studențesc. În dese rânduri, râzi din tot sufletul. O proză adevărată și, până la urmă, profundă.

Mircea Dinescu

(text stors din poeziile lui)

În lumea imaginată de Mircea Dinescu se întâmplă lucruri îngrozitoare: caii rontăie statui, pisicile se freacă de scaune și iau foc, salcâmii înfloresc fără motiv, copiii stau cu cănile sub televizor, poate s-o da lapte, mașinăriile plâng și avioanele au dureri de uger.

Tot aici, bisericile își scot bine-crescute turlele ca să mai salute câte un trecător, Iisus ascultă discuri cu Pink Floyd și magii se înscriu încă din ajun la donatorii de sânge.

Țiganii sapă un canal în placa patefonului și bărbieresc vreo câteva broaște. Rămas fără obiectul muncii, preotul joacă table cu milițianul, iar cartoful zvârlit pe maidan scoate și el puțica lui verde ca un semn de democrație a naturii.

Ca să nu mai vorbim despre Ioan Botezătorul care sparge norma în barajul lacului de acumulare.

În tot acest timp, Mircea Dinescu însuși se hrănește cu lapte din sfârcuri de cometă, cu osânză de albine și uneori roade ciolane de fluturi. Face și el ce poate. Maică-sa dorea să ajungă doctor în Litere ca s-o vindece de plămâni. N-a ajuns decât proprietar de poduri.

După aceea, caută pe cineva care să-i plătească berea și impertinența de a-și trâmbița genialitatea. Fiindcă nu mai e bere la berărie, mor cartiere, latră tramvaie, poetul suge luna cu paiul și se mulțumește să iasă la vânătoare de lei cu hârtia de muște.

Uneori strigă pe nume câte un automobil și colecționează avalanșe.

Dacă e duminică, e pândar. Își cheamă iubita în rochia ei simplă de stambă. Și o roagă să vină împodobită doar cu un cuțit. Pentru că, de când o așteaptă, i-a încolțit grâul sub limbă. O roagă să aibă grijă când trece prin dreptul lui, să nu-l doară ochii. Și popii să nu înnebunească în altare. Pentru că ea e atât de frumoasă, că, dacă ar adormi pe linia ferată, trenurile îmbujorate ar ocoli-o tiptil.

Atunci când ea nu vine, trage apa closetului, ca să nu i se audă plânsul și îl bate gândul să inventeze femeia cu etaje, cu magazii de zahăr la subsol, care să-i fie credincioasă doar când plouă.

Din când în când, Mircea Dinescu pleacă în exil pe o boabă de piper și se vaită că au fost stârpiți nebunii din gări, singurii care nu aveau limba de cârpă. Dezamăgit, se consolează cu prietenii săi, un pictor în care moartea își bălăcește discret picioarele, Havel, Rimbaud, negustorul care cântă nu din nai, ci din lanț, sau Marx, proaspăt bărbierit, întors de la reeducare. Și, la urmă, saltimbancii din sud, plini de pecingini și raze, precum și îngerii nedetectați de radar cu câte un sufertaș de ambrozie între aripi.

Când rinocerul e încuiat, bate de trei ori cu degetul în pântecul maică-sii și intră fără să aștepte vreun răspuns. Ca un contrabandist cu bagajele pline de tuse.

Din păcate, spune tot el, azi, un glonț se face auzit mai ușor decât o carte. Azi se găsește la tot pasul un doctor care să-ți bage imaginația în ghips.

Iar pe drumuri sunt tot mai puțini eretici și visători. Așa că dați-i voi poetului un tren în mișcare de care să se poată rezema. De când și-a atașat un burduf de acordeon la mașina de scris, are tot mai puțină inspirație.

Și fiindcă acum auziți cum se suie Moartea pe casă, pune țiglă și cârpește fumul, nu uitați că toți rămânem niște elevi în arta de a muri. După un timp, trupul nostru devine arabil.

Dar Mircea Dinescu e încă tânăr, Doamnă, vinul îl știe pe de rost, ochiul sclav îi cară fecioarele prin sânge, așteaptă să-i crească ceru-n suflet și stelele în os și, ca să-i fie așteptarea mai ușoară, între timp, face emisiuni la o televiziune.

Să aberezi coerent

Această rubrică se cheamă *Aberații de bun-simț*. O scriu în fiecare săptămână și, ca urmare a conștiinciozității mele, încasez o anumită sumă de bani. Așadar, aberând îmi câștig pâinea. Sau, dacă nu pâinea, măcar covrigul. Cu sare. Covrigul cu sare mi-l câștig. Lucrul ăsta nu are cum să nu sune puțin anapoda. Orice om care aberează e, de obicei, considerat deviant. Sisi la scufiță. Totul e să aberezi frumos. Și lucid.

Am aberat dintotdeauna. În liceu am aberat cel mai mult. Pe atunci însă, nimeni nu vedea în aberațiile mele ceva bun.

Eram în clasa a IX-a și, la teză la română „ne-a dat“ ceva despre Dimitrie Cantemir. Chiar și oamenii cu facultate se poticnesc în frazele acelea alambicate. Își prind urechile în cuvintele moarte folosite de individul acela care a stat o perioadă la curtea lui Petru cel Mare.

Nu citisem nimic din Dimitrie Cantemir. 99,7% dintre cei care au luat bacul n-au citit. Nici comentarii despre *Istoria ieroglifică* sau *Descrierea Moldovei* nu aveam chef să memorez. Așa că am aberat. Am scris ce mi-a trecut prin cap. Majoritatea – prostii fără vreo legătură cu subiectul. Mare mi-a fost mirarea când am văzut că am luat 9. Mă mulțumeam și cu un 5 tras de păr.

Scrisesem acolo despre coafura avangardistă a lui Cantemir,

despre marca de șampon folosită, despre păduchioșii de la curtea lui Petru cel Mare și despre campania acestuia de igienizare. Despre orice, dar fără a sufla un cuvânt despre subiectul în chestie. Interesant e că, în situația aia absurdă, a abera era singura formă prin care gândirea putea încă să se manifeste. Așadar, a abera înseamnă a gândi. Definiția e provizorie. Însă, la școală, nimeni nu-ți cere să gândești. Uneori e chiar contraindicat. Trebuie doar să restitui niște informații. Gândești la matematică, dar acolo nu-ți folosesc la nimic cuvintele. Gândești cu simboluri. Ca un surdomut.

Nu cred că profu' a apreciat că am gândit. Varianta cea mai plauzibilă e că a numărat paginile scrise. Ăsta e singurul lucru relevant la o teză de liceu. Cantitatea. Și, uneori, contribuția pe care părinții elevului ar putea-o avea la fondul școlii. Știu pe cineva care, la o teză, a scris doar o introducere și o încheiere. Între ele, a povestit ce-a făcut el la cârciumă cu o seară înainte și și-a turnat cu nesimțire colegii care se scărmănau în nas chiar în timpul acelei teze. A realizat un text în priză directă cu realitatea, cum ar veni.

Totuși, atunci, după acea teză, mi-am dat seama că din aberații se poate trăi. Se poate trece clasa măcar. Totul e să clămpăni din fălci, să tulburi tăcerea. Nu e neapărată nevoie să spui ceva coerent. Ce, la TV nu sunt atâția care vorbesc doar pentru că le place sonoritatea vocii lor?

Dar, pe măsură ce aberezi, vine și acea nevoie de coerență. De a spune ceva legat. Aberația numai declanșează, cum să-i zic, fluxul cogitațional. Apoi, încerci să pui ordine în ce ți-a dat prin minte. Începi să-ți iei în serios ideile, gândurile. Uite, domn'e, îți zici, ce-am fost în stare să produc! Așadar, aberația e un bun obicei care trebuie lăsat să prolifereze. Doar aberația poate dezanchiloza gândirea.

Cei care nu pot abera sunt scorțoșii, pedanții, cei pe care,

dacă i-ai pus să evalueze critic ceea ce trăiesc, i-ai terminat. Ăștia acceptă necondiționat tot ceea ce li se oferă. Iar o reflecție asupra a ceea ce sunt ei nu le-ar da motive prea mari de satisfacție. Orice infimă sclipire a gândirii le-ar bulversa întregul sistem de valori, i-ar întoarce pe dos. Există anumiți inamici ai gândirii. Oamenii cărora le e teamă să gândească. Nu că niscai minți odihnite n-ar fi de trebuință la casa omului, dar ce e prea mult devine respingător.

Oricum, aberația rămâne o gimnastică a minții. Menține neuronii în formă. Antrenați. Pentru când o fi nevoie de ei. Deși sunt tot mai rare situațiile în care neuronii își dovedesc utilitatea. Oricum, aberați, oameni buni! Aberați oricum, aberați oricât, numai aberați! Ceva tot rămâne până la urmă.

C.T. Popescu – haiducul din tubul catodic

I se pot reproșa multe lucruri. Că are o privire de contabil nebun. Îi poți spune Cristinel Amantul Chel. Te poți întreba în solda cui o fi de știe atâtea și își permite să se ia de toată lumea. De un singur lucru n-ai dreptul să te îndoiești. CTP, vorba ceea, „pute“ de talent. Și asta e extrem de tonic într-o lume de inteligenți cu mâna uscată și ureche de tinichea.

Deseori e excesiv. Are reacții afective, nedrepte, se lasă furat de frumusețea demonstrației, e, poate, violent, dar CTP se află oarecum într-o situație de legitimă apărare. Și reacționează ca un om perfect normal. Anormal e că mulți oameni din presă își construiesc un soi de baraje senzoriale și își pierd furia benignă inițială, putința de a se revolta. Lucrând în presă și fiind zilnic îndopat cu atâtea mizerii pe care fără să vrei le înghiți, ajungi la un moment dat ca, și dacă ar striga cineva la tine, te-ar zgâlțâi, bă, afară plouă cu cârnați, nici măcar asta să nu ți se mai pară un fapt demn de luat în seamă. Doar o știre impersonală,

castrată. Totul se întâmplă pur și simplu. Nimic nu te mai mișcă. Lumea devine ceva exterior. CTP reușește să pună lupa asupra unui fapt și cu minuția entomologului să desfacă acel fapt, să scormonească în carnea acelui fapt, să-l jupoaie de semnificații. Să dibuie un sens. Adică exact ceea ce mulți dintre noi refuzăm să mai căutăm. Semnificația profundă a unui fapt.

CTP e acuzat că jignește prea ușor. Dar unui mojic trebuie să-i spui în față mojic, fără a te da pe după cireș, insinuând doar că are grave carențe de comportament. Recent, un asemenea derbedeu de presă îl soma pe CTP să-și ceară scuze pentru că a jignit impardonabil o curvă implicată în scandalul *Hustler*. A greșit spunându-i acelei curve că e curvă. CTP nu prea știe să folosească eufemismul. Nu știe să edulcoreze. Tentaculele sale înhață realitatea în toată splendoarea sau abjecția ei. Uneori mă aștept ca din celebra sa chelie să țâșnească cine știe ce mecanism supersofisticat responsabil cu gândirea CTP-istă.

CTP are un umor trosnitor. Când îl citesc sau îl ascult, râd cu lacrimi. Mult mai mult decât la giumbușlucurile jalnice ale unor obscuri măscărici. Umorul său vine dintr-un realism împins la extrem, la fanatism, nu din contorsionarea realității. Umorul trebuie să fie doar o armă printre altele, nu scop în sine. Iar cine are umor, nu poarte fi rău, cinic. CTP știe să admire. Are pagini superbe despre poetul Cristian Popescu, Ileana Mălăncioiu, Tarkovsky, Iosif Sava, Mircea Cărtărescu. Pagini care pleacă dintr-o emoție reală, nemăsluită.

Interesant la CTP e că prin stilul tăios, strunit, provoacă efecte poetice remarcabile. Scrierile sale au ceva din frumusețea unei demonstrații matematice. De aici și impresia că uneori urmează o logică poetică, nu una de funcționar acrit, cum cred unii că ar trebui să fie ziaristul. Sau scriitorul. Pentru că CTP e înainte de toate un scriitor la care și când nu-i dai dreptate nu poți să nu admiri argumentația mereu seducătoare,

provocatoare. CTP te silește să gândești.

A te izola într-o carapace postmodernă și a te ocupa paroxistic de propriile-ți obsesii e un semn clar al iresponsabilității. Când realitatea îți livrează pe tavă fapte de viață, absurde, grotești, ce-i drept, e aproape un simptom al nesimțirii să le ignori. Cei mai mulți intelectuali își construiesc în forul lor interior un mănunchi de teorii în baza cărora descifrează viața. Judecă lumea. CTP nu are astfel de prejudecăți. Spre deosebire de scriitorași, parcă extrași din incubator, CTP a trăit. Are o experiență de viață, experiențe concrete care transpar din robustețea frazei, din consistența comparațiilor. Fraza lui duduie. De fiecare dată când citesc un text, aud o muzică asociată lui. Dacă la alții aud instrumente dezacordate, plictisite, hârâituri anemice, penibile, în fraza lui CTP aud permanent un zgomot de motor care ambreiază, fornăie.

Maxima performanță a acestui scriitor e că dă un sens personal cuvintelor, le arestează. După ce a folosit el un cuvânt, te jenezi parcă să mai plagiezi acea expresie. „O formă de om“, „superficiu“, „profunzime“, „omul nou“, par cuvinte inventate de CTP. Și aproape devin concepte.

Spune Holden Caulfield din *De veghe în lanul de secară*: „Mie îmi plac cărțile pe care după ce le isprăvești simți că ai vrea ca autorul să fie cel mai bun prieten al tău și să-l poți chema la telefon ori de câte ori ai tu chef.“ Și spune tot.

Horia Bernea

Se întâmplă ca aproape săptămânal să merg la un cerc de etnologie la Muzeul Țăranului Român. Muzeul „Horia Bernea“, cum se numește de aproape un an creația pictorului și a țăranului adevărat care a fost Horia Bernea. Senzația pe care o

ai atunci când treci prin sălile reci este că ai păşit dincolo, într-un soi de antilume. O antilume mobilată de cufere, războaie de ţesut, ciubere, pietre de moară, ouă încondeiate, ceasloave vechi, murdare de un fel de praf unsuros, donițe, tronuri pentru haine, lojnițe, cergi, pupitre grele de lemn consistent, suveici, icoane de lemn.

O lume unde nu e loc pentru ambiguitate, în care n-ai unde să te ascunzi, nu îți permiți să fii meschin. Nu poți minți. Muzeul îți creează măcar iluzia unei lumi curate, unde curățenia nu se referă neapărat la lipsa prafului. E ceva mai mult de atât.

Horia Bernea mi-a amintit întotdeauna de străbunicul meu pe care nu am apucat să-l cunosc. Amândoi erau, cred, oameni care nu se ruşinau de ceea ce sunt. Majoritatea oamenilor de azi au reticențe atunci când trebuie să se dezvăluie. Chiar pornografia mai mult acoperă decât îți arată. Majoritatea oamenilor se tem să vorbească despre ei, ca și cum ar tăinui o foarte mare mizerie pe care se întemeiază însăși existența lor. Dacă s-ar dezvălui, atunci ar trebui permanent să se teamă pentru că i-ai avea cu ceva la mână. Aşa cred ei. Străbunicul meu și Horia Bernea erau oameni dintr-o bucată. Fără fandoseli sau ticăloșii la care te împing vremurile lipsite de glorie pe care le suportăm.

Străbunicul meu a lucrat o vreme la fabrica de hârtie din Buşteni. Pleca într-o dimineață într-un funicular ruginit și rămânea cu zilele acolo, prin Bolboci sau prin cine știe ce coclauri. Prin jnepenișul de la Piatra Arsă. Acolo unde, când plouă, fulgerele aproape îți trec pe lângă urechi. Avea un loc numit „La scări“, undeva pe Jepii Mari, unde se aduna cu ceilalți muncitori și cântau. Locul acela semăna cu o pădure de piatră. A fost și zidar. A construit case. Și casele acelea mai sunt și azi acolo, la locul lor. Trec, le văd și îmi dau seama că noi n-o

să putem niciodată să ne construim o casă. Nu e vorba doar de lipsa banilor. A construi o casă înseamnă cu mult mai mult decât să ridici niște ziduri. E vorba despre o anume legătură cu pământul. Trebuie să-i îmbunezi spiritele, să te aliezi cu duhurile locului, să faci cu ele un pact.

Horia Bernea s-a născut undeva pe lângă Râșnov. De fiecare dată când, în drum spre Ardeal, trec de Posada, simt cum lumea începe treptat să se schimbe. După ce scapi de praful Comarnicului, după ce brazii încep să depășească la număr fagii, totul e altfel. E aproape aceeași senzație pe care o am și atunci când trec pragul Muzeului Țăranului. Senzația aceea te face să vezi oamenii altfel. Ei nu mai sunt muncitori în salopete rupte, mânjite de ulei. O lume corcită de venetici buimaci aflați într-un perpetuu tranzit. Se transformă în oieri curați și colțuroși, cum în absolut a fost și Horia Bernea. Un om incapabil de bufonade gratuite. La el și umorul avea ceva grav, definitiv.

Dincolo de Posada, într-un loc numit atunci Între Prahove, sub genunchii muntelui au trăit Horia Bernea și străbunicul meu. Horia Bernea era un copil care se strecura printre picioarele oamenilor mari la horă. Le simțea mirosul, îi auzea vorbind și povestind, har pe care nu-l are oricine.

Sunt oameni care atunci când îți oferă ceva te fac să te simți obligat pe viață pentru acel aparent gest de generozitate al lor. Îți impun aproape să-l accepți. Nu știu să facă bine decât cu forța. Deși niciodată nu l-au dat banii afară din casă, străbunicul meu știa să dăruiască. Când îi călcai pragul simțea nevoia să-ți dăruiască ceva. Deși n-avea decât niște lapte de capră și câteva mere scofâlcite. Totuși, cei care mergeau la el s-au jurat că în viața lor nu au mâncat ceva mai bun. Stătea acolo în casa aceea a lui, privea muntele și în ultima parte a vieții socotea câte zile, ore și minute a trăit. De parcă ar fi încercat să-

și explice ceva.

„Cât de dematerializat e un bloc de sticlă față de o bisericuță bizantină din aceea strâmbă, parcă greșită încă din momentul facerii“, spune Horia Bernea.

M-am întrebat adesea în ce consta firescul, autenticitatea sa. Horia Bernea trăia într-o lume materială. Sau care credea în materie. Azi, spunea el, oamenii cred într-o materie abstractă, efemeră. „Marea masă a oamenilor de pe lumea asta ar fi fericiți să aibă de-a face doar cu lucruri în serie, care să nu le solicite judecata și mai ales să nu le facă surprize. Cred că ar fi fericiți să mănânce un salam bun, și până la urmă nici bun, ci uniform, lipsit de surprize.“

Ne-am învățat să disprețuim obiectele, materia. Totul devine de unică folosință. Totul se aruncă. Până și muzica, până și tipul de comportament intră în logica modei. De o identitate te lepezi ca de o pereche de ciorapi. Ne schimbăm de la o clipă la alta în funcție de hachițele nu știu cui. Pe zi ce trece intrăm într-un soi de impostură pâcloasă. De pildă, sunt atâția pe care, când îi vezi îmbrăcați în costum, ți se pare că sunt deghizați, scăpați de la vreun bal mascat. Atâția inși goi pe dinăuntru.

Horia Bernea era un om întreg. Credea în ce făcea, un ins colțos, cioplit parcă în piatră, vânjos ca un țapinar. Singurul colțos agreabil.

Anul trecut, în iarnă, a fost înmormântat la Biserica Mavrogheni, vizavi de Muzeul Țăranului. Tot acolo fusese înmormântat și tatăl său, Ernest Bernea. Și preotul a fost același. Și probabil nu întâmplător.

Ovidiu Verdeș

Într-o țară normală *Muzici și faze* s-ar fi vândut în cel puțin 50.000 de exemplare. O carte care se citește cu plăcere și cu o

rară bucurie. Poate primul roman despre adolescenți scris „pe bune“, fără clișeele *Cireșarilor* și fără didacticism inutil. Un *De veghe în lanul de secară* autohton. Chiar dacă Verdeș nu are profunzimea lui Salinger, cartea lui e una adevărată, autentică. Scrisă într-un limbaj de o savoare nebună, aparținând personajului principal, Tinuț, un licean de 15 ani.

Mi-am dat seama că *Muzici și faze* e o carte mare atunci când l-am auzit pe un tip povestind. „Profu’ avea damblaua să vină în control la veceuri și să ne prindă fumând. Apărea brusc din ceață, începea să zbiere și să ne rupă țigările. Când să vină odată, ia stai așa, nene! Intrăm la separeuri, punem frumos cârligu’ și dacă bate zicem «Ocupat». Cioc-cioc! Ieșiți afară că știu io ce faceți! Nenică, și atunci îl aud pe Răz, cu voce suavă de sirenă: «Nu e niiiimeni, dom’ profesor! Suntem doar noooooi, țevile de apă caaaldă!»“

„Faza“ era luată din carte. Și e poate cea mai mare performanță a unei cărți. Înseamnă că tipul s-a recunoscut, s-a identificat cu personajele. Nici nu mă interesează că furase episodul și și-l asuma, nu era prima dată când îl prindeam cu așa ceva, important era că personajele cărții începuseră să prindă viață și să umble printre noi.

„Eroul“ cărții, v-am spus, e un puști de 15 ani. Alt argument că avem de-a face cu o carte foarte bună e că niciodată nu am putut să-i suport pe copiii de bani gata, cum e și „eroul“. Dar fiind scrisă așa de bine cartea, până și Tinuț devine simpatic.

Subiectul nu contează. E numai un pretext pentru a rememora lumea anilor ‘80. Sau ce înseamnă ea pentru un adolescent. Petreceri, școală, oracole, magnetofoane, cofetărie, emisiuni TV de Tudor Vornicu.

„Pe la opt jumate câteva proaste în treninguri începeau să danseze între ele de nebune. În fine, pe la nouă și ceva apăreau ăia mari și se mai încălzea atmosfera. Omu’ de la munte băga

orga de lumini. Nu știu de unde făcuse el rost de trei faruri din alea ca la semafor. Probabil le șutise noaptea dintr-o intersecție, că clipeau în ordine. Pe roșu stăteai frumos. Pe galben o invitai pe gagică și pe verde dansai.“

Adesea, cartea pare superficială, dar e vorba despre o neglijență studiată. E vorba despre o lume care doar așa devine verosimilă. Și cartea se poate citi, ceea ce e cu adevărat un merit. Cartea are viață chiar și în cele mai nesemnificative detalii. De exemplu, în episodul în care Tinuț completează un oracol. „Aoleo! Credeți în reîncarnare? Normal. A unghiilor de la picioare. În ce doriți să vă reîncarnați? Ooof, nu știu domn’e, că ăștia toți voiau în chestii simpatice. Păsărele, căței, pisicuțe. Într-o bufniță, na, să stau pe cracă și să mă uit așa fix, să n-am treabă cu nimeni.“

Vulgaritățile, câte sunt, nu supără. Sunt justificate și aparțin personajului, nu autorului. Și sunt benigne. Am râs cu lacrimi citind cartea. Și pe stradă mă mai apuca uneori câte o criză de râs când îmi aminteam episoade. „Faze“, mai precis. Probabil l-ar flata pe autor dacă i-aș spune că în Evul Mediu, dacă vedeai pe stradă un om râzând, sau era nebun, sau citea *Don Quijote*.

Și celelalte personaje sunt extrem de reușite chiar dacă, poate, păcătuiesc prin excesul de pitoresc. Să facem cunoștință cu prietenul lui Tinuț, Tanana. „Nu-l chema așa, evident, dar odată când fusesem la el a tăbărât mă-sa pe noi cu poveștile de când era ăsta mic. Cică gagiu’ nu știa încă să vorbească, dar stătea toată ziua lângă radiou’ lor din bucătărie și făcea ta-na-naaa, ta-na-naaa“. O lume formată din nimicuri, dar care are consistență, greutate. O importantă parte a cărții o ocupă discuțiile despre muzică. Probabil ar fi interesant pentru un critic literar să opună aceste pasaje celor ale lui Camil Petrescu în care acesta vorbește despre modă. „Cum adică, Zeppelin nu mai scot albume? Da’ *Physical Grafitti* ce e? Bate Bonham pe

Nobody's fault but mine de rupe? Purple n-a scos și ei *Stormbringer*? Da' Queen? Da' Bad Company? Dănel a zis că poate AC / DC nu-s d-ăia d-ai lui Bodi cu Conservatoru', da' cântă cinstit. Nu există dimineață să nu se scoale și să nu-și pună un AC d-ăla vechiuț cu Bon Scott."

Personaje dintr-o gamă extrem de largă și extrem de credibile. Boxeri ratați, chitariști, bișnițari, securiști, prostituate, profesori de liceu, toți văzuți prin ochiul proaspăt al unui adolescent.

Tinuț are, evident, și o iubită. „Răz zicea că ce dracu' vedeam la Hari, nu-i așa mișto și prea toată ziua, nie-nie-nie iubițel. Era mare soprană în Coru' Radioteleviziunii, deh, vocea ei mândria școlii. Când începea prin clasă cu folku' cu Dana la chitară ăștia se stricau de râs. Că scotea niște uguieli și niște tremolouri bestiale. Zicea că ridică nu știu câte octave și credea că dacă țipă – maaaa! sparge toate ferestrele. Aiurea, da', na, mă făceam că pălesc pe-acolo de frică."

Dacă în rest Tinuț e destul de sarcastic, atunci când vine vorba de Hari, tot cinismul se diluează. „În pauză venea la mine s-o încălzesc și-atunci era cel mai mișto. Îmi desfăceam canadiana și se rezema cu spatele și era delir, nenică. Îmi plăcea să stau cu obrazul așa la câțiva milimetri de părul ei, nemișcați. Aș fi vrut să încremenim acolo for ever. Parcă se rupea ceva în mine când se suna."

S-a spus că în anii '80 muzicile îi ajutau pe oameni să uite de infernul comunist precum și alte prostii. În carte avem de-a face cu o lume destul de normală. Nu e nimic tezist, militant. O lume care, înainte de toate, trăiește. Deși „Grundingu' era my best friend. Îmi apropiam privirea de ochiul ăla verde fosforescent, îl luam în brațe și stăteam așa minute în șir că era cald și grăsuț și mirosea interesant de la lămpi".

Ovidiu Verdeș e, vorba cuiva, un autor pe care pariez ca un

nabab, iar cartea lui e una care rămâne.

Dacă un adolescent al secolului XXI va dori să știe cum se trăia în anii ‘80, va putea citi ziarele epocii, dar nu va înțelege nimic. Dacă va citi *Muzici și faze*, însă, va afla.

Mircea Nedelciu

Se vor împlini în curând doi ani de la moartea lui Mircea Nedelciu. Doi ani în care s-a vorbit despre el mai mult decât în cei 48 cât a trăit. Se știe că presa și lumea literară suferă de necrofilie. Un scriitor bun e un scriitor mort. Și nu doar de necrofilie suferă lumea literară. Există înăuntrul ei destule vietăți în care n-ai avea încredere nici să-ți aducă un pahar cu apă.

Mircea Nedelciu era departe de această imagine. Era omul pe care l-ai fi crezut pe cuvânt orice ar fi spus. N-am apucat să-l cunosc, dar i-am citit cărțile și e cam același lucru! Apoi, mi-au povestit despre el cei care l-au cunoscut. Prietenii lui. A fost, poate, singurul scriitor fără dușmani. Deși, de obicei, asta nu sună a laudă! Calitatea umană a cuiva depinde de calitatea dușmanilor. Nedelciu n-a avut dușmani. Au fost doar câțiva inși care l-au invidiat, cum ar fi un critic supraponderal, care și acum spune că doar cu mare îngăduință Mircea Nedelciu poate fi numit scriitor. Respectivul îl „acuză“ aproape că nu s-a ocupat exclusiv de scris și că a practicat atât de multe meserii. Ca și cum scriitorul ar trebui să fie un ciufut sechestrat între patru pereți, care să nu trăiască, să nu respire. Nedelciu a făcut literatură chiar și atunci când a fost ghid ONT. Sau librar, profesor la țară, pedagog într-un internat, agricultor, om de afaceri. Ce a atins s-a transformat în literatură. Chiar el spunea că a construi o instituție e același lucru cu a scrie o proză. Euromedia pe care el a pus-o pe picioare e o proză reușită,

scrisă cu o mână sigură.

Sigur nu știți prea multe despre Mircea Nedelciu.

Deși e un scriitor cu biografie. E mare lucru să ai o biografie reală, nu una interioară. S-a născut în Fundulea în 1950. La 12 noiembrie. La distanță de o zi, exact în același an se năștea Mircea Dinescu. Câmpia Română a dat mereu mari scriitori. De la Marin Preda, Bănulescu și până la Nedelciu. Deși un citadin prin excelență, Nedelciu n-avea cum să nu fie influențat de atmosfera locului. Câmpia e o lecție de viață. Aici, spunea Bănulescu, nu există vânt pur și simplu. Există mii de feluri de vânt. Și fiecare trebuie numit altfel.

Nedelciu a terminat Filologia bucureșteană în 1973, într-o promoție extraordinară, alături de Gheorghe Crăciun, Gheorghe Iova, Constantin Stan sau Sorin Preda. O generație adevărată. Poate ultima a literaturii române. Azi nu există decât adunături de escroci, ținuți împreună de micile meschinării pe care le uneltesc.

‘68-ul francez, Woodstock-ul. Atmosfera în care a crescut această generație.

Le-am admirat întotdeauna solidaritatea, generozitatea. Și Nedelciu era extrem de generos. Nimeni nu se îndoia că e cel mai bun și asta îi permitea să fie darnic, să se zbată de exemplu pentru cartea unui debutant. Să-l sprijine. Un om e dator să facă în viață un anumit număr de lucruri. Unii le fac mai devreme, alții nu reușesc niciodată. Se spunea că un om deștept doarme în două ore cât un prost în opt ore. Poate de asta, Nedelciu nu a apucat să împlinească 50 de ani.

Că trebuie să spun că Nedelciu a abandonat condiția de *loser* romantic. A încercat să facă ceva pentru ceilalți. Prin scris. Atât de mult credea în forța cuvântului, încât era convins că poate prescrie destine prin textele sale. Într-o noapte, a scris o scenă despre un țigan din Fundulea care merge la furat într-o

livadă și e împușcat de paznic. Peste două zile a aflat de la sora lui că lucrul acela chiar s-a întâmplat. S-a înspăimântat și i s-a făcut teamă să mai scrie pentru a nu declanșa cine știe ce nenorocire.

În ultima parte a vieții, țintuit într-un cărucior cu rotile, lucra la *Zodia Scafandrului*, roman în legătură cu care avea o superstiție. Credea că odată ce-l va termina, va muri. Amânând sfârșitul își întârzia propria moarte. Se juca cu ea.

Făt-Frumos încearcă să ajungă pe celălalt tărâm călare pe o pajură pe care o hrănește cu bucăți de carne tăiată din propriul trup. Metafora asta se potrivește cel mai bine scrisului lui Nedelciu.

Când se apuca să scrie la *Zodia Scafandrului*, începeau crizele acelei boli ciudate, căreia doctorii nu reușeau să-i dea de cap.

Din ‘95, a trăit imobilizat într-un scaun cu rotile. Mă gândesc ce roman ar fi putut scrie despre perioada postdecembristă. Ar fi putut să ne explice ce se petrece cu noi. Avea o intuiție a umanului copleșitoare. Atent la gesturi, comportamente. Studia. Îi plăceau oamenii. La unii scriitori contează doar textul. Nu lumea concretă. De parcă textul ar izvorî din el însuși. Intelectuali care descoperă ceva, dar constată că au uitat cuvintele cu care să ne comunice acel ceva. Proza lui Nedelciu e o proză vie. Și pariez că va fi și peste 100 de ani.

L-am citit prima dată la 14 ani. O vârstă critică la care nu-ți mai place nimic din literatură. Nu l-am înțeles foarte bine la vârsta aceea, în schimb mi-a devenit foarte clar că e o proză sinceră, cu miez, sânge. Dacă la alți scriitori mă enerva preocuparea de a ocoli viața adevărată, la Nedelciu mă șoca și mă încânta decizia cu care încorpora în textele lui lucruri care în mod normal nu se puteau spune. Lucruri dintr-o realitate pe

care o cunoșteam.

Și era o căldură umană extraordinară în acele proze. Erau pline de adevăr omenesc profund.

Nedelciu avea o înțelegere superioară a lucrurilor. Își explica boala prin faptul că lui toată viața îi plăcuse să umble brambura, să nu stea într-un loc. Și atunci credea că Dumnezeu i-a spus: „Ia mai stai tu locului și scrie.“ N-a mai putut să scrie. Totuși, ceea ce ne-a rămas merită citit cu toată încrederea.

Radu Cosașu

Radu Cosașu e un om normal. Asta începe să devină o calitate. Normal, dar nu banal. Normalitatea ca formă de nonconformism.

Radu Cosașu e evreu. De obicei, etnia e menționată doar în cazul în care posesorul ei e bănuit de cine știe ce matrapazlâcuri. Și atunci, amintirea etniei e sinonimă cu o sentință. Dezbinați cum suntem, vedem în solidaritatea umană a evreilor ceva subversiv. Comploturi sinistre, mașinațiuni. Dar solidaritatea lor e ceva absolut firesc. Noi ne ciomăgim într-o veselie și când vedem că există și oameni care se ajută între ei, credem că trebuie să fie ceva putred la mijloc.

Radu Cosașu e bucureștean. Nu român sau evreu.

Bucureștenii adevărați pot fi numărați pe degete. Bucureștiul e un oraș unde se trăiește ca la hotel. Majoritatea se simt aici ca într-o eternă delegație. De câte ori ajung aproape de Foișor, când aud tramvaiul zdrăngănind pe Calea Traian, îl simt pe Radu Cosașu. Mi-l închipui cum oprește pe cineva pe stradă, chiar pe un necunoscut, și îl roagă să-l asculte. Atât!

L-am cunoscut într-un moment prost pentru mine. În urma unor eșecuri succesive. Eram supărat pe oameni / viață… Dar Radu Cosașu părea a spune: cine sunt ei?

Lasă-i în plata Domnului! Ei nu merită atenția. De ce să-ți faci nervi? Decât să iei un prost la bătaie, mai bine îl ignori. El nu va înțelege nimic din bătaia aceea. Va fi mândru că e băgat în seamă. Ei nu vor înțelege. L-au citit ei pe Dostoievski? Îi înțeleg ei pe Stan și Bran? Pentru că Stan și Bran trebuie înțeleși. Aproape filosofic. La Stan și Bran te uiți în semn de protest.

Radu Cosașu are o știință de a se face plăcut și parcă te face părtaș la un fel de conspirație împotriva tuturor. Reușește să aducă prestigiu unor genuri aparent minore: cronici sportive, de film. De fapt, din orice gest e capabil să facă o sărbătoare. Cumpără un ștrudel și, dintr-odată, găsește aici sensul vieții. Deviza lui e „Totul trebuie luat în tragic, nimic în serios“.

„Revoltat“ cum sunt, ar trebui să mă agaseze felul mic-burghez al lui Radu Cosașu. Nu se întâmplă asta pentru că Radu Cosașu e autentic. Nicio notă falsă în comportament, în scrisul acela despre care un critic spunea că e un amestec ciudat de patetism și luciditate. Singurul lucid patetic. Sau patetic lucid.

Pe vremuri, venise cu ideea „adevărului absolut“. Tot ceea ce scrii trebuie să fie absolut onest. Iar asta în plin proletcultism a fost curată sinucidere. A fost 12 ani șomer. Adică naiv. Altfel, vorba lui Țuțea, n-ar fi avut inimă. A fost unul dintre cei 5 sau 6 comuniști sinceri. Și care n-au ajuns niciodată să creadă în ceva. Anacronisme. Ăștia de azi din organizațiile de tineret ale partidelor nu cred în nimic.

Nici măcar că-s bătuți în cap nu cred.

Talentul lui Radu Cosașu constă în faptul că este orb la vulgaritate și la prostie. Vede doar ceea ce merită văzut. Într-un meci de fotbal urât, penibil, el rămâne cu o foarfecă sau un dribling al vreunui obscur rupător de oase care are atunci un moment de grație. Toți avem dreptul la măcar un astfel de moment. Depinde cât îl prelungești. La unii durează câteva

secunde, la alții o viață.

Radu Cosașu pare a trăi într-o lume a lui. Dar lumea aceea e mult mai frumoasă decât a noastră. Sau, mă rog, a lor.

Lucian Pintilie

Lucian Pintilie nu știe să facă complimente. A face azi un compliment, a admira ceva e luat drept un semn de slăbiciune, chestie muierească, nedemnă.

Dar, dacă nu știe și nu poate să admire, Lucian Pintilie știe al naibii de bine să înjure. Înjurăturile lui cheamă autenticul, viața. Chiar dacă din această viață selectează doar abjecția, mizeria. Însă, transpuse pe peliculă, abjecția, sordidul se salvează. Devin poezie. Iar lichelele, șnapanii capătă atunci o față umană.

Așa cum un compozitor cu auz absolut percepe frecvențe nepermise muritorilor de rând, Pintilie „miroase“ mii de nuanțe ale mizeriei. Uneori mizeriile astea le simte pe propria piele. Pentru că de curând n-a fost socotit potrivit pentru o funcție în cvasiinexistenta cinematografie națională. Cinematografie unde în fruntea bucatelor se află senatori-autori de filme cu comisari pușcăcioși sau tarabostes-posesori de ceas subacvatic ce traversează lanuri de porumb. Asta, deși Columb mai trebuia să aștepte un mileniu și jumătate până să se nască și să descopere mămăliga.

Aceste producțiuni ale dlui senator sunt exact opusul celor ale lui Pintilie. La unul – emfază și patetism, la celălalt – autentic, firesc. La unul, voievozi de operetă glăsuiesc în parabole, la altul – oameni vii. La Pintilie – talent, la Sergiu Nicolaescu – izmene naționaliste.

În contextul în care Lucian Pintilie a creat un film ca *Reconstituirea*, ce a făcut echivalează cu o revoluție. Chiar să fi

rămas acesta singurul său film și tot își găsea locul între primii 5 regizori români din istorie.

Uneori mi-l închipui inchizitor, călău sau dresor care-și biciuiește actorii. Are o ură, un cinism inteligent, o violență greu imaginabilă. Violența ca supapă pentru ceva ce e incomunicabil. Pentru un limbaj reinventat, Lucian Pintilie creează oameni adevărați. Spunea un prost: „Ce porcărie *Reconstituirea* asta!“ El chestiile acelea din film le știa, le simțea, le trăia zilnic, la tot pasul.

Nu-și dădea seama că în asta stătea chiar virtuozitatea filmului. Cel mai greu lucru e să faci un film credibil în care personajele să nu mai fie personaje, ci să reușească să treacă ecranul. Să imite realitatea. În așa hal, încât să reușească recuperarea integrală a realului chiar.

E drept că în *Prea târziu* sau în *Balanța* apar destule stridențe venite din „necunoașterea realităților“ ultimilor ani. Acolo, ura sugrumă rafinamentul din *Reconstituirea*, din *De ce trag clopotele, Mitică?* sau *O vară de neuitat*. Performanțele artistice nu lipsesc, totuși nu-mi pot îndepărta sentimentul unor producții proletcultiste pe invers. Totul spus pe dos. Nu i s-a dat, ci i s-a luat…

Am mai spus că există câteva adevăruri fundamentale, adevăruri pe care se bazează chiar viața noastră, pe care toți le cunosc, dar numai idioții le rostesc. Idioții sau oamenii de geniu, aș spune acum, au voie să pună în cuvinte aceste adevăruri. Idioții și Lucian Pintilie.

Tudor Octavian

Un vechi și destul de prost obicei al literaților români a fost să găsească pentru fiecare scriitor neaoș câte un echivalent printre cei străini. Scriitori pereche. În felul ăsta aveam și noi

un Balzac al nostru, un Faulkner născut în comuna Dolhasca și-așa mai departe. Urmându-le exemplul, aș putea spune și eu că Tudor Octavian e un fel de Cehov român. Dar cum asemenea apucături îmi sunt străine, spun că lui Tudor Octavian îi e suficient să fie Tudor Octavian. Și-așa are două prenume și două nume de familie.

Totuși, la fel cum Cehov expedia în câteva fraze subiecte grase, ce puteau fi dezvoltate oricând în sute de pagini de roman, și Tudor Octavian poate rezuma *Iliada* într-un articol de ziar. Important e însă că reușește să păstreze savoarea originalului.

Tudor Octavian e blestemat să fie gazetar. Și să scrie aproape foc continuu. Non-stop. Blestemul zaristului e să scrie pentru a uita imediat și pentru a putea continua apoi această muncă a scrisului. Există o povestire (ironia sorții face să fie tot rusească) în care câțiva scriitori sunt sechestrați de un maniac într-o călimară. Maniacul toarnă permanent peste ei cerneală, iar scriitorii, pentru a nu se îneca, trebuie tot timpul să scrie ceva.

La fel face și acest brăilean uns cu toate alifiile care e Tudor Octavian. Despre brăileni poți să spui orice, doar că sunt proști, nu. Mai lesne dai de un măgar zburător decât de un brăilean pe care să nu-l ducă mintea. Tudor Octavian știe să exploateze aproape orice nimic, orice mizilic. Poate să scrie despre un capac de WC crăpat care la o petrecere dă de furcă invitaților lui Vasile B, personaj obsedant al său, despre o mașină de tuns iarba, despre niște fasole iahnie mâncată la botul calului în gară în Focșani, despre creșterea animalelor de apartament, despre un neam al lui care nu știu ce idee măreață a avut și despre tot felul de personaje sucite, din cele mai pestrițe medii. Și să dea acestor nimicuri o aură de fapte colosale, fundamentale.

Există tone de palavragii bolnavi de limbariță care fac demonstrații de virtuozitate în cârciumi, scriitori cărora le e suficientă o anume celebritate de bodegă.

Arta lui Tudor Octavian e de a nota absolut tot ce trăiește, de a specula aceste momente de aparentă euforie bahică, de a ne convinge că orice nimicarniță de idee îi trece prin minte valorează cât o revelație. E un Newton care permanent se trezește pocnit de un măr în moalele capului.

Fiecare frază a sa sună ca un aforism. Și de aici probabil și farmecul scrierilor. Prin generalizare (dacă Vasile B se scarpină înseamnă că poporul român e pândit de scabie), salvează aceste medii inerțiale, condamnate la mediocritate

Se spune că lucrul cel mai frustrant pentru un gazetar e că trebuie să scrie prost, deși stă în puterile sale să dea articole fulminante. În anii unui jurnalism searbăd practicat de inși care își scrântesc mâna când mâzgălesc o frază cât de cât închegată, Tudor Octavian a reușit să impună o scriitură vie, suculentă. Nu e niciodată plictisitor, obositor, ba chiar articolele sale te umplu de energie pozitivă. Lucru rar azi, când trebuie să fii permanent stresat și pregătit să îngurgitezi oricâtă informație ți se livrează. Spunea Andrei Pleșu că această lume a informațiilor suferă de obezitate. Te gândește doar ca pe un consumator.

Scrisul lui e simplu, dar nu simplist. Fapte de viață povestite cu sinceritate și umor. Un fapt de viață e suficient să fie arătat. Lumea e ceva care se arată, cum spunea cineva. Nimic mai bizar și mai complex decât realitatea nudă.

Tudor Octavian te ia partener, complice în descifrarea unei chestiuni mărunte, cum ar fi amintitul capac de WC al lui Vasile B sau pistruii unei Tanțe de mahala. O descifrare ludică. Te tratează ca pe un egal. „Cititorul nu e tâmpit“ e cuvântul de ordine al lui Tudor Octavian. Pentru că dacă îl tratezi ca pe un

tâmpit riști să-l transformi într-unul. Cu cuvintele trebuie să ai foarte mare grijă.

S-ar putea ca „prozetăria“, termen încetățenit de C.T. Popescu și pe care Tudor Octavian o practică, s-ar putea, spun, ca aceasta să fie singura formă de literatură posibilă azi.

Scriind tot timpul și având mereu ceva interesant de spus, Tudor Octavian devine un fel de Șeherezadă a faptului mărunt. Un fel de Mitică sau acel personaj din *12 scaune* care lasă de înțeles că toate marile întâmplări ale istoriei i s-au întâmplat numai și numai lui. Și, desigur, nu e nimic de incriminat în asta.

Valeriu Sterian

Spuneam mai de mult că dacă Rolling Stones cântau odată *I can't get no satisfaction*, lătrăii cu mintea odihnită de azi gânguresc ceva de genul *Totul va fi bine*. În show-briz-briz-ul autohton Valeriu Sterian a fost ultimul protestatar. Odată cu el a murit și capacitatea noastră de a ne revolta inteligent.

Se întâmplă în muzica autohtonă un fenomen al naibii de periculos. Dacă pe vremuri, urmând directivele trasate de partid, lăutarii de muzică lejeră cântau marea, soarele, fabricile, uzinele și glezna vacii, azi, alți lăutari cântă despre discotecă și Merțane. Nimic nu s-a schimbat. Realizările partidului ieri și combinațiile vreunui șmecher azi. Partidul, tot un șmecher era până la urmă. Un golan.

Manelele și muzica dance sunt până la urmă tot o reminiscență comunistă. Sunt oameni care au nevoie să li se ordone. Mânuțele sus! Hai, distrați-vă! Țiganii de odinioară obligau ursul să joace indiferent de starea de spirit în care se afla bietul dobitoc, acum trebuie să te distrezi cu orice chip. Și ce e important e că, ascultând aceste gunoaie, îți pierzi simțul critic. Totul ți se pare că e cool. Hai să ne facem praștie și când

ne-o fi mai rău, ca acu' să ne fie. De ce să gândim?

Mai bine ne văităm! Românul încearcă o voluptate sadomasochistă a văicărelii. Pentru mulți ar fi un chin să o ducă bine. Li s-ar răpi atunci privilegiul autocompătimirii. Totuși, adesea te poți simți bine și atunci când ești trist.

Citez din Valeriu Sterian: „Pot să-mi scot pălăria în fața oricărui folkist, cunoscut sau nu, care a creat un cântec care m-a ținтuit, făcându-mă să zic: Whoooops. Universul e mult mai mare decât mi-l imaginam eu!"

Valeriu Sterian nu a rimat niciodată „mare" cu „soare", „mine" cu „bine" și cu „tine". Vino la mine, să ne fie bine că după aia vin și io la tine și iar o să ne fie bine, doar când tu n-o să mai dai pe la mine n-are să mai fie deloc bine. Melodiile lui Valeriu Sterian chiar te puneau pe gânduri. Pentru muzica ușurică însă, dacă „mare" nu rima cu „soare", ar fi fost o adevărată tragedie.

Îmi spunea cineva ce crede el că au deosebit piesele de dragoste ale lui Valeriu Sterian. Ce au sincer, profund. Ele nu sunt adresate haitei, cum se întâmplă la tembelii de azi. Dragostea nu e mărturisită găștii. Ea e rostită la persoana a doua, rămâne ceva intim, nu o chestie de fală. Cei de azi „iubesc" la fel ca niște spărgători de normă. „Iubesc" pentru a avea cu ce se da rotunzi.

Ascult o piesă a lui Valeriu Sterian: „...pe acest pământ oameni buni au fost, / Oameni buni mai sunt". Parcă o anticipare a rubricii.

La Valeriu Sterian, șmecheria, bășcălia, chiar vocabularul coroziv, mult mai dur decât ar fi normal, toate astea erau un refugiu pentru mascarea inteligenței. Spunea Mihail Sebastian în *Jurnal* că, în medii sordide, șmecheria rămâne singurul semn de distincție.

Am văzut odată într-un autobuz câțiva pușți care veneau în

București dintr-o comună învecinată. Nu arătau extraordinar, erau destul de murdari, îmbrăcați cu niște treninguri decolorate. Între ei urla un casetofon. De-ale lor. Copilu' Minune și-alți neterminați. Nu se simțeau foarte în siguranță aici. Timorați. Într-un oraș atât de mare. Bravau. Fețe de atotcunoscători. Gagicile erau toate niște expirate. Struguri acri, în fond.

Dacă indienii americani plecau la atac cântând, tipii plecau cu casetofonul. Nu era mare diferență. Și unii, și alții se simțeau ocrotiți de muzica aceea. Le dădea puteri.

Cred că fiecare om are în forul său interior un anumit ritm care ține de temperament, de personalitatea fiecăruia. Și mai cred că în ritmul ăsta ne mișcăm noi prin viață. Așa, ca puștii aceia. Există deja în noi o muzică pe care n-o simțim. Care ne stăpânește, iar muzica pe care o ascultăm trebuie să vină și să se suprapună peste acest ritm al nostru. Muzica la indienii americani era o armă de luptă când trebuia să căsăpească vreun trib inamic. La fel și la acei puști. Ei erau pregătiți să cucerească orașul. Și muzica pe care o ascultau era ecoul ritmului lor interior, al sensibilității lor.

Iluzia unei insule, *Nopți*, *Cântec de oameni*, *Baladă cu haiduci*, *Pariu pe o lacrimă*, *Veac XX*, *Om bun* al lui Dan Andrei Aldea cântat de Valeriu Sterian. Toate acestea sunt piese care se suprapun peste ritmul care deja există în unii dintre noi.

Gheorghe Iova

Povestește Gheorghe Iova că, atunci când nu împlinise un an, avea obiceiul să fugă de-acasă pe sub poartă. Intra în curțile oamenilor și îi întreba ce fac. Nu aștepta să i se răspundă sau poate nu înțelegea ce îi spuneau ei și pleca mai departe. De-a bușilea, târâș. Încă nu învățase să meargă. Odată a nimerit în

curtea lui Romnea lui Doangă. Patru străzi ținea curtea asta. Cu garduri înalte. Avea Doangă doi câini cât niște viței. Câini uriași, numai pentru moarte. Așa l-au găsit ai lui înăuntru: gol pușcă, mângâind câinii. Și câinii stăteau. Nu-i făceau niciun rău.

Faptul ăsta, că a îmblânzit câinii, poate sau nu să cheme vreo semnificație.

„Nu am nimic de inventat. Atât de mult am trăit. Și nu mi-am rătăcit viața în vreo pertinență politică, economică, maritală, socială, religioasă sau scriitoricească“, mărturisește în cartea cu cel mai ciudat titlu din ultimii ani, *De câți oameni e nevoie pentru sfârșitul lumii*.

„Pulberi și țăndări ale unor resturi de fragmente ale urmelor pe care le-a lăsat un roman visat de mai multă vreme“ se subintitulează această carte.

Mulți îi reduc scrierile la niște jocuri de cuvinte, fără referință și fără sens: Salină. S’alină. Boa Maastrichtor. Thetchera și ciocanul. Sexpeare. Script-tease.

Dar Iova e cu mult mai mult. Spiridușul Iova. Așa își spune. Are ceva de spiridiuș, de Puck, de nebun al regelui căruia îi e permis orice. Are farmec chiar și când susține lucruri aberante. De exemplu, că el a inventat literatura română. Cărtărescu scrie proză pentru că i-a furat din casă cărțile lui Fântâneru. Nedelciu a ajuns un mare prozator pentru că Iova l-a sfătuit să se țină de scris și să lase baltă cinematografia.

Iovism: „Eu nu știu să spun decât ca în cărți. Ca în cărțile în care spusa e a unui prost pe care prostia nu-l împiedică să ne dea ce e al nostru, când ne băgăm capul în carte. Bâldâbâc și ne uită Dumnezeu. Știe El unde ne uită.“

Unul dintre puținii care l-a citit bine pe Wittgenstein.

Multe dintre cele pe care le spune nu pot fi pricepute nici măcar de Iova. Poate și pentru că, așa cum spune un prieten de-al său, nu se poate spune despre Gheorghe Iova că e omul care

să se abțină de la băutură.

S-a născut în satul Săhăteni, undeva prin județul Buzău. În sat nu exista primărie. Apoi s-a făcut. El a fost primul înregistrat. Desigur, într-o logică iovistă asta ar anunța un destin de excepție.

Sau direct de exceptat. Erau tot felul de figuri în sat. Ca de exemplu Pârțânog. Ăsta s-a îmbătat pentru că nu se îndura să dea drumul la canea sau la furtun. De obicei când ai umplut vasul unde tragi vinul, ridici furtunul, îl scoți din butoi. Pârțânog n-a ridicat de-ajuns, iar vinul curgea pe jos. Așa că n-a mai luat gura de la furtun.

Acolo a văzut odată un fluture care se izbea cu botul de geam.

„Tata era gestionar la magazinul din sat. Și-ți vindea cărți dacă voiai să cumperi gaz. „Magazinul făcea cât un întreg univers: pastramă, ghiudem, babic, pește uscat, pește congelat, boia, făină, mălai.“

Tatăl lui spărgea bolovanii de sare cu ciocanul. Lovea cu ranga în sacii de sare sau zahăr. Îi bătea, și ei redeveneau curgători. Mai avea biciclete, sare grunjoasă, carne macră, zahăr cubic, sare gemă, bolovani de sare de pus la vite să-i lingă, ocheane, budigăi, lanțuri, belciuge, foraibăre, ivăre, yale, godine mici, toplițe, coturi de burlane, sticlă de lampă, sfoară de Manila, rafie, vermorele, șosete Malagamba, piatră ponce, nuga, halviță.

Făcea concurs de înjurături. Înjurăturile lui erau ceva în sine și nu mai erau concurențiale. Erau frumoase. Înjurăturile nu mai înjurau.

Pentru cei interesați, poate fi găsit destul de des pe terasa Muzeului Literaturii spunând celor care stau să-l asculte că „proasta administrare a semnelor acestei lumi poate conduce la catastrofe“. Sau că „scriitorul nu e decât un alpinist pe spinarea

unei virgule.“ Sau că „În fiecare zi scrie în ziar că Dumnezeu nu există“. Totuși recitind, *De câți oameni e nevoie…*, pun pariu că foarte curând îl voi auzi susținând că viața bate textul.

Fănuș Neagu

După gusturile mele, pe care le puteți ignora și contesta fără nicio remușcare, nu cred că proza scrisă de Fănuș Neagu mai reprezintă azi un model viabil. O scriitură destul de falsă și confuză care, pe de o parte, nu poate aspira la autenticitate, dar nici nu reușește să creeze o lume fantastică, originală, cum se întâmplă la Ștefan Bănulescu. Așa cum spunea de curând Luminița Marcu, acest amestec necontrolat de metafore și stiluri aduce puțin cu o porție de sarmale cu dulceață. Însă, dacă cel puțin literatura sa din ultimii ani lasă mult de dorit, Fănuș Neagu dă tot ce are mai bun în el în cronicile sportive. *Cronici afurisite* se cheamă inspirat o astfel de antologie a cronicilor sale. E, îndrăznesc să spun, cel mai bun cronicar sportiv dintre scriitori.

Că proza sa e artificială e lucru firesc și perfect explicabil pentru cineva care n-a mai mers cu autobuzul de decenii și care nu e în stare să termine o propoziție la o lansare de carte pentru că în cârciuma de vizavi îl așteaptă o sticlă de vin.

„M-am apucat de scris pentru că n-am găsit opium. La noi în Balta Brăilei nu se cultivă cânepă indiană. Am început atunci să mă joc cu vorbele, să le împerechez, să le adun, întotdeauna altfel și-am văzut că pot să le fac să scapere.“ Categoric, Fănuș Neagu ar fi putut fi un și mai mare prozator dacă reușea să-și strunească și să-și educe metaforele. Pe spații mici însă, tocmai acest neajuns devine principalul atu. Deși mulți socotesc cronica un gen minor, iar fotbalul o joacă pentru retardați.

Fănuș Neagu se revendică dintr-un soi de oameni care se

hrănesc cu propria imaginație. Cea mai mare bucurie a lor e să râdă unii de alții, iar când n-au de cine, de ei înșiși. Fănuș Neagu e în ultimă instanță un inadaptat, căruia postura de orășean nu-i prieste. El se visează încă în Balta Brăilei unde „oamenii nu se cunosc după nume, ci după poreclă“. Iar acea atmosferă de pe la Brăila o regăsește pe stadioane. De asta se simte atât de bine în Giulești, „locul unde dacă scuturi dimineață copacii vezi rostogolindu-se printre crăci lăutari adormiți cu falca pe vioară“. De aici și poreclele fotbaliștilor. Rică Răducanu e „Tamango“ sau „un Terente rătăcit printre șine“. Sau „Un corb cu patru picioare înfipte în cașcaval și aripile prinse în ușa restaurantului Berlin.“

Antrenorul Angelo Niculescu devine „amantul ideilor falimentare care trebuie sprijinit în toate cazurile, afară de situația că-i pune cineva piedică“. Dobrin e „Soliman Magnificul, stăpânul, ienicerul din țara prunelor și a dulcetei de zmeură, bătrână și de 40 de grade“, cât despre Dumitrache, acesta „năvălește spre poartă ca un dezertor în brațele nevestei“. Aerul ușor desuet, carnavalesc, prinde perfect aici. Și mai e de remarcat umorul năvalnic, sănătos.

Deși are gura spurcată, Fănuș Neagu știe să bestelească fără a urî. Bestelirea devine un sport. Astfel, Anghelini e „un băiat care se hrănește doar cu cartușe și trotil. Cel mai aprig dușman al picioarelor nelegate de corpul său“, iar Mircea Sandu „coboară noaptea pe horn și ne sperie copiii. Se mișcă ca un țăruș decojit de viței flămânzi“. Când îl vede, simte cum o pisică nevăzută îl ia de gât și îl tăvălește prin toate blestemele. Iar „sub pasul său, firul de iarbă se simte colindat de gândul sinuciderii“. Inventivitatea fănușnegiană atinge aici apogeul. Scriitorul acesta euforic și pătimaș s-a născut ca să colinde satele și să strige în gura mare „poeme cântate aiurea“. Să ia parte la ospețe pantagruelice, să „strângă bani albi pentru vin

roșu“ și să „tămâieze cu două măciulii de scaieți salvate cu greu dintre fălcile unui catâr“. Cred că și abstinenții, dacă ar citi paginile în care își justifică atât de credibil viciul, și-ar dori să devină niște bețivi ordinari.

Totuși, uneori lasă impresia că are nevoie de promiscuitate. De aici și dragostea pentru Grant, pentru Rapid, „Copii crescuți între tampoane, unșpe într-o gamelă să le dai cu un strat de sare și să-i atârni la streașina ploii“.

„Stăm pe-o șa plină de râie, în schimb ne suflăm unul altuia în ceafă praf de scărpinat“, spune aiuritor, ca de obicei. Nepăsare, băltire bizantină. Fănuș Neagu rămâne oricum un hâtru și un palavragiu nepereche, pândit din păcate de pericolul vulgarității și al frivolității. Un „farmacist ratat“, cum încerca Cornel Ivanciuc să explice avalanșa floral din proza sa. Un rătăcit în jungla de beton a orașului, care regretă lumea rămasă acasă în hambar sau în vârful cireșului și care scrie, așa cum spunea chiar el la începutul acestui articol, pentru că nu a găsit cânepă indiană. De aici și metaforele complicate, năucitoare, care nu au neapărat sens sau logică. Pur artificiu verbal. Terapie. Poate și pentru că, în absolut, între un cititor împătimit și un individ care bea cu simț de răspundere diferențe prea mari sunt greu de găsit.

Marin Preda

Nu am ținut o evidență, dar cred că am citit *Moromeții* de vreo 25 de ori. Cartea asta a devenit pentru mine un fel de hârtie de turnesol. Un test. Dacă cineva pretinde că nu i-a spus nimic înseamnă că e, după zicerea predistă, un dosădit. A citi *Moromeții* înseamnă o bucurie extraordinară. E ca și cum toate personajele acelea ar începe să trăiască alături de tine sau poate chiar au trăit întotdeauna și tu abia acum le-ai observat.

Nu am înțeles niciodată câmpia. Monotonă, stearpă, lipsită de vreo întâmplare a pământului. Nu ai ce vedea, nu ai unde te ascunde. Nu am înțeles cum, de aici, au putut ieși asemenea prozatori. Totuși, mă gândesc acum, câmpia înseamnă însuși vidul. Vidul care se știe că trebuie mereu populat. Și, de aici, inventivitatea, verva. Și faptul că n-ai unde să te ascunzi e tot un avantaj pentru că un prozator trebuie să fie întotdeauna sincer.

Cea mai stupidă imputare care i s-a adus lui Marin Preda a fost aceea că scrie despre țărani. E ca și cum ai admite că nea Cutare e un prozator talentat, dar nu are și el, domnule, barem o schiță despre pompieri. A mai fost acuzat că practică o formulă desuetă. De fapt, ce rămâne în urma unui roman este epicul pur. Un personaj. O carte, spune și scriitorul, trebuie în primul rând să se poată citi. După ce o închizi să rămâi puțin pe gânduri, bântuit de un fel de fericire pe care ți-o dă luciditatea. Abia apoi vin toate celelalte. Altfel, proza ar semăna cu o ramă de tablou impecabil lustruită, îngrijită, dar din care tocmai tabloul lipsește.

Cred că la o întâlnire față în față cu Marin Preda oricui i-ar fi fost teamă. De fapt, la fel se întâmplă orice scriitor mare ai întâlni, pentru că astfel de oameni au o viață interioară complexă, turbulentă aproape și nu știi la ce să te aștepți de la ei în momentul imediat următor. Simți că te studiază. Nu știi ce planuri diabolice urzește mintea lor, ce pune la cale, ce scenarii în care să te închidă și pe tine.

S-a mai spus că Marin Preda nu-i înțelegea niciun pic pe țărani. Golănii ale unor mediocri gata să găsească nod în papură. Dacă se poate spune ceva în sensul ăsta e că Marin Preda nu a fost deloc țăran. Și nici măcar Ilie Moromete. Ilie Moromete era un citadin. Un atenian, un „cetățean“.

Cred uneori că brambureala din viața noastră, faptul că

nimeni nu mai înțelege nimic din ce trăiește se datorează în mare măsură unor scriitori inconștienți care tot spun de o vreme-ncoace că nimic nu are vreo logică. Și că nici măcar viața nu are sens. Marin Preda avea o preocupare permanentă de a dovedi că istoria trebuie să aibă finalitate. Să se explice cumva. Marin Preda a fost un om care „se uita în curul lumii“. Nu e nimic vulgar aici. E dacă vreți, o vulgaritate metafizică. Vulgare nu sunt cuvintele. Vulgară e doar gândirea. Și mai ales lipsa ei.

Marin Preda avea un respect extraordinar pentru cuvânt. Și o frază alambicată, denunțând o gândire mereu la pândă, o gândire jinduind spre aflarea unui adevăr niciodată definitiv. Observați și frecvența lui „adică“ la Preda. Ascultați această frază cu aromă de descântec a celui mai puțin poet dintre scriitorii români: „Fiindcă atunci când nea Sandu vorbea, ai fi zis că i de face milă de cuvintele pe care le spune, așa mici și bicisnice cum sunt ele, când trebuie să zici, de pildă: dă-mi toporul ăla, sau mișcă roata asta mai așa, sau hai să mâncăm. În felul ăsta chiar și acțiunile implicate în cuvinte păreau tot timpul puse sub semnul îndoielii, să-i dai un topor, dracu’ să-l ia de topor, să miști roata dacă vreai s-o miști, că poți s-o lași și așa, sau să te duci să mănânci, mare brânză, ca și când nemâncat nu poți să stai. Și din pricina asta, cuvintele și lucrurile din jurul său parcă se lipeau de el și el, cu labele lui tinere și blânde, le dădea parcă la o parte îngăduitor, conștient că nu le poți alunga orice ai face și că cel mai bun lucru e să tragi de pe urma lor foloasele care-ți revin. După aia le arunci dracului într-un colț și stai jos la soare, pe iarbă, cu picioarele desculțe și vezi ce mai e.“

Marin Preda avea știința vieții. Deși nu l-a învățat nimeni să gândească cum se întâmplă cu universitarii mameluci de azi care se învârt între burse, seminarii și work-shopuri, toate acestea formându-le simulacrul de viață.

Trebuie să ai curaj să scrii și să spui exact ceea ce gândești despre ceilalți, ceea ce e foarte riscant pentru că EI s-ar putea supăra și, în cazul în care ești o lichea, renunți să spui ceea ce crezi doar pentru a nu-ți pierde niște relații. De obicei, oamenii nu doresc să li se spună adevărul. Doar să fie mințiți frumos. Măguliți. Cei din Siliștea-Gumești s-au considerat jigniți că s-a găsit unul care să-i descrie așa cum sunt. Mai ales unul ca Preda, pe care nu-l crezuseră bun de nimic și care nici nu vedea el prea bine.

Am o colegă din Siliștea-Gumești. Aflu de la ea că niciun gumeștean nu dă semne a fi o reîncarnare a lui Moromete. Poiana lui Iocan e istorie. În schimb azi, în Siliștea, popa e singurul care are mobil. Vorbește la mobil din cimitir, de pe cel mai înalt mormânt, singurul loc unde are semnal. Iar flăcăii merg la iarbă verde cu tractorul, pentru că doar un tractor are bateria așa de puternică să poată pune și ei manele la maximum. Asta e tot ce-a rămas din lumea lui Marin Preda.

După ce am scos și eu o carte, cel mai frumos compliment mi l-a făcut Radu Cosașu, căruia îi sărise în ochi o frază. Fraza asta, mi-a spus, i-ar fi plăcut mult lui Marin Preda. Și cred că asta a fost cea mai mare victorie a mea.

Ștefan Bănulescu

Motto: „De m-ai vedea bătrân, mamă, / Am îmbătrânit c-o haină / Haina mea, minune mare / Pleacă singură să are / Îndoită de spinare. / Caut haina-n buzunare, / Dau de grăunțe și soare. / De m-ai vedea bătrân, mamă, / Îmi crește grâul în haină.“

Ștefan Bănulescu a fost un extraterestru parașutat de o civilizație străină în Câmpia Română sub chip de apaș, cu scopul de a descrie câmpia și de a pescui simboluri. Dintre aceia

care se dedică exclusiv scrisului. Care scriu cu trupul.

Venea dintr-o familie de plugari. Semnificativ, pentru că un țăran e mult mai aproape de noțiunea de scriitor. Și unul, și altul lucrează în salturi. Și niciunul dintre ei nu are ceea ce se cheamă timp liber. Loisir. Nu trăiesc într-o lume de slujbe cum fac ceilalți, ci într-una de roluri. Munca lor e totuna cu viața.

Apărea rar în lume. Lumea îi făcea rău. Putea observa fiecare detaliu și asta devine uneori obositor. Ca scriitor lua totul asupra sa.

Vorbea de parcă nu se adresa celor prezenți, ci altcuiva care întâmplător nu era atunci de față și care abia el l-ar fi înțeles mai bine decât cei care ocupau același spațiu în care se afla și el.

Femeia Paracliser, Constantin Pierdutul Întâiul, Iapa Roșie, generalul Marosin. Și atâția alții.

În ultima parte a vieții a fost aproape orb. Poate pentru a vedea mai bine. Spunea Mircea Nedelciu că el toată viața a pierdut timpul aparent fără sens și de aceea a scris puțin. Mergea așa, brambura. Când n-a mai putut să meargă și a rămas paralizat într-un cărucior cu rotile, s-a gândit că poate Dumnezeu i-a luat picioarele ca o formă de sfat: ia mai stai tu și pe-acasă și pune mâna să scrii! Același lucru referitor la vederea lui Ștefan Bănulescu.

Există o rigoare militară în scrierile lui. Deși nu a devenit militar, cum și-a dorit la un moment dat. Povestea că la vizita medicală, pentru a i se studia reflexele, a trebuit să suporte o probă în care i se atingea călcâiul cu o lampă fierbinte. Nu a știut cum trebuie să reacționeze, a crezut că i se testează rezistența la durere. Și a stat până când călcâiul acela al lui s-a copt.

Bănulescu vorbea o limbă diferită de a celorlalți. Am cunoscut odată un negru din Congo-Brazzaville. Martial îl

chema. Și Martial ăsta scria extraordinar românește. O muzică a frazei rar întâlnită. La fel ca Bănulescu, el știa limba literară și, la fel ca în câmpie, la el în Congo, vorbea o altfel de limbă. Avantajul outsiderului. Nu știu cu ce se ocupă azi Martial. Oricum, avea un nume interesant, care evoca aceeași rigoare ca la Bănulescu.

„Există naturi fericite care elaborează mai ușor. Sunt oameni care scriu direct la mașină. Mie, până nu mi-a trecut cuvântul printre degete și prin cerneală, ca să-l așternpe hârtie n-am izbutit. Și pe urmă, trebuia să recitesc fără să o fac cu glas tare. E o muzică interioară a cuvântului. Trebuie să găsești să dai omului, odată cu cuvântul, oul de sub cuvânt.“

Proza scurtă e o săritură cu parașuta la punct fix. Chestie de rigoare, cum spune Alexandru Vlad. Disloci un cuvânt și sensul scrierii poate să devină total opus intenției inițiale.

Călărașiul lui Bănulescu e un oraș banal. Târgul de lână. Vulgar i se spune cu totul altfel. Cum poți vedea așa departe într-un oraș atât de mic? Am fost acolo când eram copil și nu mai țin minte nimic. Nu m-a impresionat nimic. Nicio imagine nu a rămas și nu știu ce madlenă le-ar putea trezi pe cele care hibernează. Nici măcar scrisul lui Bănulescu. Poate el nici nu a scris despre Călărași. Cu totul altceva avea el în minte când așternea frazele pe hârtie. Țin minte totuși o curte interioară dintre blocuri. Dar ce-are asta a face cu scrierile lui Bănulescu?

Ți-l puteai închipui vorbind cu animalele și cu păsările. Ți-l puteai aduce în fața ochilor în ipostaze care mai de care mai ciudate. De pildă, mergând pe câmp și afundându-se la un moment dat în iarbă așa cum un cuțit se înfige în apă. N-ar fi constituit ceva ieșit din comun ca toate astea să se întâmple. În schimb, în posturi mai prozaice, spălându-se pe dinți, de pildă, era ceva mai greu să ți-l închipui. Sau dacă asta se petrecea, atunci toate acele mărunțișuri s-ar fi transformat în niște

ritualuri colosale, monstruoase.

Scrierile sale au o demnitate neverosimilă, o dârzenie care la alții ar părea kitsch, contrafăcută. Nu știu cine ar mai putea să exploateze aceeași bogăție de simboluri. Totul e să ia contact cu civilizația aceea care ni l-a trimis pe Bănulescu.

Soldatul Gică Hagi

Militarul absolut, cel care respectă habotnic toate regulile, toate ordinele e un individ haios și, poate, o formă de viață imposibil de găsit în natură. Nu are prieteni și egali. Lumea lui se împarte în superiori și subordonați. Tilicari pe care trebuie să-i cafteşti, pentru a răzbuna umilințele provocate de veterani. La militar, relațiile umane nu implică afecțiune, înțelegere, compasiune. Au la bază un ordin. Cu majusculă. Îl respecți sau freci buda cu periuța de dinți.

Există suficient de mulți militari și în civilie, dacă înțelegem prin asta că e vorba despre niște tipi rigizi suferind de un fel de ciufuțenie autistă, care nu pot face nimic dacă nu au primit în prealabil un ordin.

Gică Hagi e și el un militar. Sau măcar pe jumătate. Îi spunea odată lui Adrian Păunescu într-o emisiune: „La noi, la machedoni, mâna tatălui trebuie sărutată chiar și atunci când e murdară.“ Iar Adrian Păunescu nu mai putea de fericire. Ce adânc grăise Gică! Nu bag mâna-n foc să spun că maxima lui Hagi era demnă de admirație. Ba dimpotrivă. Dacă avea o valoare, este pentru că denunța și demonstra existența militarilor în civilie. Cei care pretind că ordinul nu se discută. Aceștia sunt adevărații războinici de azi. Purtătorii de războaie simbolice. Poporul român se războiește prin cei unsprezece reprezentanți ai săi. Militarul în uniformă, gradatul, e în zilele noastre mult mai aproape de condiția funcționarului decât de

aceea a luptătorului, a eroului.

Militarul își construiește o lume proprie. Milităria presupune construirea unor microuniversuri, a unor antilumi, enclave de realitate cazonă care consideră derizorie lumea oamenilor. Refuză să o mai înțeleagă.

Asta e și drama lui Hagi. Neînțelegerea lumii în care trăiesc ceilalți. El e locuitorul unui teritoriu suficient sieși. El nu poate discuta firesc. El știe doar să ordone: „Să ne faceți statuie, bă!“ Îi deconspiră pe ne-militari: „Ce cauți aici, dacă n-ai jucat fotbal?“ se răstește spre o femeie. Femeia nu merge la război împreună cu noi. Să stea separat, laolaltă cu slujnicele.

Spunea Gellu Naum că el, războiul, n-a ucis pe nimeni. Deși ar părea lașitate muierească, aceasta e, de fapt, atitudinea corectă. Cum poți omorî un om cu care nu ai nimic de împărțit? Din punct de vedere cazon, Gellu Naum era un zero barat. Din punct de vedere omenesc, el rămâne un om întreg. Așadar, putem să spunem că există o disensiune între condiția de om și aceea de soldat.

Militarul e un om în accepțiunea pe care noi o dăm termenului. Închipuiți-vă un militar în rezervă. Nu există o tragedie mai mare. Probleme de adaptare mai complicate. El intră într-o altă lume ale cărei reguli le-a dezavuat întotdeauna. E un fel de Robinson care trebuie să o ia cu reconstruirea lumii de la zero. E aceeași dramă cu a fotbalistului de geniu care își atârnă ghetele în cui. Drama soldatului rămas fără armată.

Gică Hagi e cyborg, geniu, mașinărie ultraperformantă, dar nu ființă umană în sensul pe care îl atribuim termenului în mod curent. Gică Hagi nu are umor. E trist, crispat. Om unidimensional. El își face la perfecție munca de jucător din intuiție. Fără a și-o putea explica. Fără a-și putea preda execuțiile. Nu are vocație pedagogică. El e un militar ordonat, excelent pregătit. Jocul său nu are nimic de-a face cu logica, cu

rațiunea. Așa a fost el programat. În enclava lui de realitate e Rege. În lumea oamenilor, va fi un veșnic inadaptat, pe care orgoliul îl împiedică să se recalifice profesional. Un om pentru care toate războaiele au luat sfârșit.

Caragiale

Majoritatea scriitorilor își fac un titlu de glorie spunând că au suferit cumplit atunci când și-au scris operele. Cu alte cuvinte, e o plăcere să scrii, dar un chin să scrii bine. Nopți nedormite, barili de cafea. Un scriitor bun însă va scrie ușor. Cu plăcere. Pun pariu că Ion Luca Caragiale râdea de se prăpădea atunci când își redacta textele.

Caragiale e mare pentru că scrie simplu. Spunea superb Romulus Bucur că unul dintre cei mai mari spadasini japonezi era de părere că nu există decât patru lovituri de spadă: de jos în sus, de sus în jos, de la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga. Restul e fandoseală. La fel și la Caragiale.

Cea mai interesantă idee pe care am auzit-o referitoare la el e aceea că personajele lui care trăncănesc într-o veselie sunt în realitate extrem de nefericite. Trăncăneala lor e doar salvarea de la singurătate. Nu-și pot suporta singurătatea. La Cârciumă reușesc să o amâne. Cârciumă se scrie cu majusculă atunci când vine vorba despre Caragiale. E o instituție. Centru energetic. Academie.

Mulți mocofani își închipuie că dacă-i zic, vezi Doamne, complice „nenea Iancu“ l-au și priceput. De-acum se pot bate pe burtă cu el. Dacă aud pe cineva spunându-i așa, îmi e foarte clar că respectivul are doar câteva circumvoluțiuni în plus față de o găină. „Nenea Iancu“ e o expresie compromisă în momentul de față.

Îi e dat lui Caragiale să ucidă cuvinte. Exemplul cu „amor“ e

arhicunoscut. Acum asasinează și post-mortem.

Scriu despre Caragiale în timp ce la TV e un film românesc de televiziune complet tembel. Mă zgârie pe creier falsitatea cu care actorii își spun replicile. De fapt, astfel de replici nu ai cum să le pronunți altfel decât mizerabil. Argou șaizecist forțat să exprime lumea mileniului ăstuia. Scenaristul habar nu are cum vorbesc oamenii. Totuși e bine să urmărești astfel de producțiuni. Se știe că filmele de o prostie care cochetează cu genialitatea e păcat să le scapi. Chiar au o anumită valoare. La fel ca arta naivă. De mediocrități trebuie să te ferești.

Caragiale își auzea personajele vorbind la fel cum păția și Dickens. Ele îl scriau pe autor.

Nu-mi place faptul că I.L. Caragiale e serbat anul ăsta. Nu-mi place pentru că se lasă senzația că doar anul ăsta e serbat. Apoi, la revedere! Alte priorități. Mofturi, poate.

Doru Stănculescu

Are față de mușchetar, de brutar, de pașoptist, de ce vreți voi. De patiser, de vatman, de marinar, de pictor, de ceasornicar. Sau de ceasornicar nu? Rămâne nu, dacă insistați.

Omul din spatele mustății. „El presidente“ i se zice. I se zice bine. Voce calmă, insinuantă și profundă. Dodoloață ca însăși posesorul.

Ce-mi place la el e că nu face exces de gestică. Când văd atâtea formații de afoni cum se agită, cum se smiorcăie, orăcăie, ăla e semn sigur că prostia a intrat în faza sa crâncen-dureroasă.

Nici marii actori nu au abuzat de gestică. Buster Keaton, de exemplu. Și-a reușit să transmită atâtea. Unul ca Jim Carrey nu mai transmite nimic. Pentru că vrea să facă asta cu tot dinadinsul. Doru Stănculescu e un Buster Keaton al muzicii.

„Prințul privește și tare se miră / Că în jurul lui, ceilalți / Ca și el respiră.“ Versuri scrise de Doru Stănculescu. Ca să vă bucurați și voi de ele. Cado’ de la mine.

E fratele Mihaelei Mihai. Sau ea e sora lui. Aici rămâne de discutat. Depinde. Vorba aia, mă, tu ești frate cu soră-ta?

„În orașu-n care plouă / Și-unde babele se ouă / Un copil cu apă-n creier / Gâdilă un greier.“ Tot Doru Stănculescu le-a scris și pe-astea. Cu toate astea, nu se crede poet. Doar om liber. Probabil cunoaște versurile Marianei Marin: „Să-ți fie frică de cuvântul poet / El e un fel de domiciliu forțat / Din el nu te mai poți întoarce niciodată între oameni.“

Când n-a scris, a luat de la alții. Minulescu, Bacovia. Din folclor a mai luat. *Ai, hai*, de pildă. Piesa asta și *Om bun* a lui Dan Andrei Aldea sunt tot ce au dat mai bun niște români de-ai noștri. Noi suntem români de-ai noștri, nu?

Poate e straniu, curios, dar *De alaltăieri și până ieri* e primul album al lui Doru Stănculescu. Apărut în 1998. Deși el cântă din anii ‘70. Cu o scurtă întrerupere. Un exil francez.

Știu și eu pe cineva, un om extrem de inteligent, care, coincidență au ba, are exact aceeași vârstă cu Doru Stănculescu. Tipul e un fel de Țuțea al vremurilor noastre. Spune că el nu a scris niciodată pentru că asta ar însemna că, odată scrisă, problema aceea ar înceta să mai existe ca o preocupare pentru el. Să nu-l mai intereseze. Scrisă, a murit. Coala de hârtie nu e altceva decât un cimitir. Fiecare cuvânt scris, un ritual de îngropăciune.

Spune omul că doar păstrată în memorie ideea aceea rămâne vie. Îl preocupă. Și lui îi place să fie preocupat de idei. Muncit. Să se joace cu ele. Altfel, ar avea impresia că vidul lăuntric se lărgește cu fiecare frază scrisă. Când scrii, o faci ca să lămurești ceva. Ca să clarifici. De-aia, că veni vorba, scrisul e terapeutic. Individului despre care vă spun nu-i place să

clarifice. De aici și verva sa. Poate de la o pereche de pantofi murdari să conducă un raționament până problema capătă atingere cu, să zicem, sexul îngerilor. Chiar dacă nu ajunge niciodată la o concluzie, rămâne frumusețea raționamentului. Drumul e mai important decât atingerea țintei.

Poate la fel e și cu Doru Stănculescu. Cine știe, tocmai faptul că piesele sale nu au fost imprimate le-a făcut să rămână vii. Și frumoase. Piesele lui Doru Stănculescu sunt frumoase. Mai mult n-am ce să spun.

Andrei Pleșu

Îmi spunea mama mea că, imediat după Revoluție, atunci când Andrei Pleșu apărea la televizor, ea simțea nevoia să ia notițe. Discursul era atât de nou, de adevărat, cuvintele mușcau atât de precis din realitate, încât simțea nevoia să nu se piardă nimic, din toate acele fraze care, apoi recitite, formau niște aforisme superbe. Era în acele propoziții adevărul spus atâția ani printre dinți, scrâșnit, cu grijă, cu fereală. Nebunia se poate defini drept o rebeliune a cuvintelor. Cam asta s-a întâmplat și cu noi, înainte, când cuvintele nu ne mai ascultau. Nu ne mai aparțineau. Andrei Pleșu păstrase accesul la o altă sursă de cuvinte.

E acuzat Andrei Pleșu că nu are operă. În afară de faptul că asta e o tâmpenie absolută, ceea ce notase mama mea valora infinit mai mult decât hectarele de scrieri ale unor obscuri. Înregistrase munca de profet ad-hoc a lui Andrei Pleșu. Cine vorbește risipește. Sau dăruiește. Asta e situația lui Pleșu. Mă uitam marți după conferința de la Biserica din Slobozia, că oamenii care îl ascultaseră plecau schimbați de acolo. Le făcuse plăcere să asculte un om normal. Normalitatea începe să devină o virtute. Iar Andrei Pleșu e înainte de toate un om normal. Un

intelectual normal.

Precara educație teologică mă împiedică adesea să sesizez adâncimile discursului lui Andrei Pleșu. E unul dintre puținii intelectuali care mai vorbesc despre Dumnezeu. Majoritatea discursurilor, din mass-media în special, îi tratează pe niște anonimi ca pe niște Dumnezei. Nevoia de smerenie rămâne. Numai că e altfel orientată.

Andrei Pleșu a strâns, la Biserica din Slobozia, o sută de oameni. Ceea ce e o performanță. Valorează infinit mai mult să faci atenți o sută de oameni normali decât să nu lași să moțăie o sută de specialiști la cine știe ce întâlnire între cunoscători.

Veneam de curând cu trenul de undeva și, pe bancheta din față, o tipă cu față de coafeză, cu o carioca în mână, sublinia pasaje care ei i se păreau interesante dintr-o revistă pentru femei. Rețete, cosmeticale. E o oarecare diferență față de teribilii ani ‘90. Vorbele lui Pleșu le notai ca să afli *de ce?* Curele de slăbire pentru a ști *cum?* E o postură asemănătoare aceleia cu care se raportează unii la religie. Preiei doar forma, ritualul, fără a cerceta originea, întemeierea sa.

Andrei Pleșu e un as al mișcoului superior, al luatului în balon metafizic. S-a vorbit destul de puțin despre hazul nebun al spuselor și scriselor sale. Despre umorul exersat, rafinat. Constatările sale bonome. Oricum, la noi, un discurs, cu cât atinge mai profund adevărul, cu atât stârnește mai groaznic râsul. La noi, apocalipsa va fi de cu totul altă natură. Nu trebuie să ne imaginăm că vom muri mistuiți de flăcări, înghițiți de ape. Noi vom muri de râs.

Irina Nicolau

Irina Nicolau e probabil persoana cea mai plină de energie din țara asta. Publică până la 3-4 cărți pe an, e implicată în nu

știu câte programe, proiecte și alte chestii de genul ăsta. Scrie la mai multe reviste. Cu toate astea, nu trăiește cu impresia că muncește, că dă în brânci. Totul i se întâmplă pentru că așa trebuie. Așa s-a potrivit. Acum, de exemplu, coordonează unul dintre cele mai interesante proiecte post-decembriste. Un dicționar al anilor ‘80. Cum ar veni: Autobuz, Adidași, Banc, Bulă, Coadă, Contor, Cartelă…

Irina Nicolau e o persoană originală. Uneori excesiv de originală. Originală cu ascendent în excentric. În 1988, a fost anunțată că îi va fi demolată casa. Drept consecință, aproape un an de zile, n-a mai spălat geamurile. Era o formă ceva mai rafinată de sinucidere. De ce să speli geamurile când totul poate deveni un munte de moloz de la o clipă la alta? Era o formă de protest, de înțeles doar în contextul sinistru al epocii. În august ‘89, întorcându-se acasă a văzut pereții locuinței plini de schele. Și pe schele – muncitori. Refăceau fațada. Casa trebuia să arate bine pentru 23 august. Se defila pe acolo, trecea tovarășu’. Atunci i s-a spus că nu trebuie să dea niciun ban pentru reparații. Banii vin dintr-un fond de înfrumusețare a orașului. După ‘89, după Revoluție, s-a schimbat socoteala. A fost înștiințată că trebuie să suporte renovarea. Nu doar estetic. S-o suporte financiar. A refuzat, s-au judecat și, din cinci familii câte locuiau în acea casă, trei au câștigat procesul. Două nu. Doar trăim în România.

E doar o poveste pe care o puteți auzi de la Irina Nicolau. Ca orice etnolog, a devenit o mașină de spus și de ascultat povești. De înregistrat. Nimic mai frumos decât povestea. Câți oameni mai știu azi să povestească? A povesti presupune să și înțelegi. Poate de-aia.

Irina Nicolau e prima femeie „om de bine“. Odată cu ea, ca să fiu misogin, femeia a devenit om. E o porcărie ce-am spus, dar, pe vremuri, când țațele vedeau femei în pantaloni, nu se

puteau abține să nu strige: „Uite-le și pe alea, poartă pantaloni ca oamenii!“ Așadar, împărțeala e următoarea: femei și oameni.

Apropo de faptul că trăim în România, tot Irina Nicolau spunea că pentru un etnolog cea mai grea pierdere ar fi să plece acum din țară. Nu doar pentru că „la ei e mai bine, la noi e mai frumos“, ci și pentru că e un câștig pentru oricine să nu rateze toate procesele sociale, toate transformările de la noi. Na, că am nimerit în borcanul cu limba de lemn. România e una dintre puținele țări în care coexistă atâtea epoci istorice, atâtea forme de organizare. În care avem de-a face cu atâtea arderi de etape, atâtea limbaje. De-aia limba de lemn… În doișpe ani, am trăit cât în 120. Ca Făt-Frumos. Într-o zi, cât alții în zece. Și-atunci, dacă se întâmplă atâtea, de ce mama naibii nu mai știm să povestim?

Irina Nicolau face cu plăcere tot ceea ce face. În curând va fi gata o carte care se cheamă *Arca lui Noe. De la Neolitic la Coca-Cola*. A coordonat-o vreme de doi ani împreună cu Șerban Anghelescu, un viitor client al acestei rubrici. Veți găsi în ea tot ceea ce rămâne din epoca noastră. Ce trebuie să știe viitorimea. Ce conține o cămară. Sau un penar de elev. Veți auzi istorii spuse de tipi suciți, veți citi jurnalele unor ființe mărunte, marginale. Nu trebuie să se piardă nimic. Totul va fi recuperat în text. Tot Irina Nicolau spunea că în lumea țărănească nu există gunoi. Conceptul de gunoi nu există. Țăranii nu aruncă nimic. Nici măcar un capăt de ață, nici cutiile goale, ambalajele. Sau zdrențele. Un țăran poartă o zdreanță de haină până când i se epuizează toate semnificațiile.

Apropo de haine, Irina Nicolau mai are o manie. Își croiește singură rochii din petice. Pe vremuri, obișnuia să le învețe să croiască și pe vânzătoarele de la Alimentara. Ca să-i păstreze ceva comestibil. Afară de fasolea aia cu ciolan. Sau de creveți. Dar nu asta e important la aceste rochii din petice. Important e

cultul peticului. Din tot ceea ce trăim, rămân niște petice. Viața noastră nu e nicidecum un continuum, ci un șir de fragmente, de petice. Un mozaic bizar care, răsturnat, așezat de fiecare dată altfel, va evoca, tot de fiecare dată, altceva. Va deveni altfel coerent. Nimic nu se pierde din ce trăim. Nimic nu se transformă în gunoi. Rămâne acel petic. Pe care îl putem păstra sau nu. Noi nu suntem altceva decât un ghem de petice. Iova spune că trăirea e sinonimă înfășurării. Straturi de experiență în care ființa e înfășurată.

Irina Nicolau are un stil care te stimulează să fii deștept. Mai deștept decât obișnuiești. Te somează. Și are darul de a scoate ce e mai bun din om. Asta sună cumva a furt, dar cuvântul-cheie pe care trebuie să-l rețineți e *bun*. De ce să te comporți ca o jigodie, când poți să fii bun? Iată că a fi bun a devenit o formă de revoltă.

Melanie

Cred că aveam patru ani sau chiar mai puțin când s-a întâmplat ceea ce voi povesti acum. Amintirile sunt vagi. Nici anotimpul de atunci nu mi-l mai amintesc. Eram în grădina din spatele casei împreună cu tatăl meu. El avea treabă. Repara un gard sau ceva de genul ăsta. Sau făcea un foc mare. V-am mai zis că nu țin minte foarte bine. Aduna crengile rupte, ramurile de nuc, frunzele uscate. Uite, dacă erau frunze uscate, asta înseamnă că era toamnă. Sau nu. Era o căldură blândă, un soare leneș. Cam așa ceva. La patru ani, vezi viața mai de aproape de sol. Mai de jos. Altă perspectivă. Trebuie spus altfel. Totul e să-ți amintești acele cuvinte. De atunci.

Ce făceam eu acolo e problema. Nu făceam nimic. Eram pur și simplu. La vârsta aia, nimeni nu e obsedat de ideea că trebuie să facă neapărat ceva. E suficient că exiști și tu în peisaj. Că ți se

permite lucrul ăsta.

La un moment dat însă, tatăl meu mi-a găsit și mie o întrebuințare. Avea nevoie de o foarfecă din aceea cu care tai via, merii. Nu știu cum se numește. Nici atunci nu știam. Cum arăta aveam habar. Mai văzusem ceva asemănător. Foarfeca nu avea nevoie de un nume pentru a fi înțeleasă. Pentru a deveni utilă. Se spune că a învăța numele unui obiect înseamnă să înveți modalitatea în care poți obține acel obiect. Așa se spune. Uite că aici nu se verifică.

Foarfeca se găsea într-o magazie, pe un banc, laolaltă cu alte unelte. Între locul în care mă aflam atunci când mi se comunicase sarcina și acel banc din magazie erau aproximativ 200 de metri. Un drum istovitor pentru vârsta de patru ani. O expediție în toată regula. Am plecat după foarfecă și, surprinzător, am găsit-o în marea aceea de obiecte din magazie. Fierăstraie, ciocane, un burghiu, cuie, un rașpel. Astea erau acolo. Și rumeguș. Un rumeguș umed, presărat pretutindeni. Spun că am găsit, surprinzător, ceea ce căutam, pentru că niciodată nu am avut spirit de observație. Un fel de buimăceală, de amețeală. Și azi mă plimb prin casă de capiu, căutând o cârpă sau un pix pe care le-am avut în mână dintotdeauna.

Atunci am luat foarfeca și am plecat rapid. Doar aveam o misiune de dus la bun sfârșit. Pe drum însă, la un moment dat, mi-a atras atenția un gard de lemn câinesc și am început să-l tai cu acea foarfecă după care mă dusesem. Am tăiat o cracă și eram fascinat de proprietățile miraculoase ale acelei foarfeci, proprietăți pe care atunci le descopeream. Mă fascina netezimea tăieturii, frunzele care cădeau, seva ce mustea în acea tăietură. Nu știu cât timp am rămas acolo, meșterind, *căprind* acel gard. Probabil destul de mult, pentru că la un moment dat am observat un bulgăre de pământ care se oprise din rostogolit la picioarele mele. Bulgărele fusese aruncat de

tatăl meu. Hai, mă, ce faci acolo? Atunci am înțeles și sensul vorbelor, înjurăturilor dinainte. Nu știam cui sunt adresate și cine le rostește. Rămăsesem acolo într-o stare pe care un Gellu Naum, de pildă, a numit-o „stare poetică“. Toți oamenii trec prin starea asta, doar că unora le e rușine să recunoască. Parcă ar fi vorba de râie.

Și ce-au în fond toate astea de-a face cu Melanie? Păi au, pentru că Melanie pun pariu că se găsește atunci când cântă în acea stare poetică venind din copilărie. Nu știu mai nimic despre ea. Nu știu nici măcar cum arată. Știu doar că s-a dus odată să dea o probă de film și acolo, din întâmplare, cineva a remarcat că are voce, nu neapărat talent actoricesc. Și așa a ajuns ea să cânte. La fel ca mine, a plecat cu un scop, dar pe drum s-a răzgândit. Sunt cârduri de soliști care nu transmit absolut nimic, deși au performanțe vocale stimabile. Tehnică perfectă. Melanie însă cântă din tot sufletul. Ascultați cum strigă la *Ruby Tuesday*. Strigătul unei fete care se descoperă neajutorată în lumea asta. Rea. O văd desculță. Are ochii mari și expresivi. Strigă „Look what they’re done to my song, mom!“. Apoi repetă același lucru în franceză. Ca să fie sigură că s-a înțeles. „Ils ont changé mon chanson, mom!“ Ăstia, mamă, uite ce mi-au făcut!

Melanie e naivă, e vulnerabilă. Sau vrea să pară. Din tot ce este ea, doar vocea îmi e cunoscută și înseamnă ceva pentru mine, dar ajunge ca să-mi fac o părere. Are un fel de neîndemânare simpatică. Deschide ochii, vede lumea și se miră.

Voce decisă, clară. Ea cântă cel mai bine *Mr. Tambourine Man*. Mai bine decât Dylan. Ți se strânge pielea pe tine, se încrețește când Melanie se avântă cu acea inconștiență superbă. Te poate face să-ți pierzi orice urmă de cinism. Ați văzut, domnule, ce i-au făcut ăștia?

Toma Caragiu

Marele poet care a fost Cristian Popescu mărturisea, într-un acces de sinceritate, că tonalitatea multor poeme ale sale a fost dictată de felul în care Toma Caragiu își rostea acele superbe monologuri difuzate la revelion sau în emisiunile de duminica după-amiaza. „Dacă există o oralitate în produsele mele lirice, ea are caracteristicile (ca și) inimitabile ale oralității marelui actor.“

Toma Caragiu nu rostea acele monologuri, ci le crea acolo, pe loc. Spunea, de fiecare dată, alt lucru. Cu aceleași cuvinte, dar nu era totuna. Încruntarea aceea, vocea gâtuită cu care strigă: „Domnule, aici e Regia Monopolurilor! Aici nu primim petiții pentru pensii!“, acolo e Caragiu întreg.

Toma Caragiu avea acel tip de optimism propriu doar oamenilor care au cunoscut suferința. Toma Caragiu a fost înainte de toate un om bun. De bine. Toți oamenii sunt de fapt fundamental buni, dar puținor le e la îndemână să accepte.

Un pictor iconar, Faust Iloniu, spunea mai anul trecut, la o conferință ținută la Biserica din Slobozia, o poveste extraordinară. Experiența sa la muntele Athos. Printre altele, își amintea că a întâlnit acolo și un călugăr pe care toată lumea îl disprețuia. Un călugăr bețiv, scârbos. Chiar abject. O abjecție căutată. Tot timpul trebuia să atragă atenția asupra propriei abjecții. Când a murit, pentru ceilalți călugări a fost un soi de ușurare. Scăpaseră de unul care le făcea de râs breasla.

Dar, când l-au deshumat, au observat că osemintele sale aveau o mireasmă. Era un ales, un sfânt pe care sfințenia îl stânjenea. Și pentru a coborî la nivelul celorlalți, al muritorilor de rând, trebuia să se înjosească. Să-și terfelească imaginea. Nu-și suporta harul. Cred că la fel se întâmplă cu foarte mulți oameni care ar putea face lucruri extraordinare, dar uite că

apare ceva care îi obligă să se cenzureze. Dacă și-ar dezvălui adevărata față, ar ieși din turmă, s-ar izola și ar fi, în ultimă instanță, desconsiderați.

Pe undeva, geniul și subdezvoltatul sunt pentru mediocri totuna. Niște infirmi.

Toma Caragiu se împăca totuși bine cu harul care i-a fost dat.

Pe la 7-8 ani, descoperisem un disc prăfuit de vinil cu Toma Caragiu. Îl ascultam, deși nu înțelegeam mare lucru din subtextul spuselor. Pricepeam totuși din vocea insinuantă a lui că e ceva în neregulă cu lumea despre care vorbește. Spunea ceva despre unul, Gârneață. Despre „șopârle“. Șopârlițe. Despre bradul de Crăciun. Despre molift, de fapt. „Dacă nu avem o rudă în piață, cumpărăm o rudă a bradului. Moliftul.“ Care molift „se cumpără la coadă și se scutură-n tramvai“. Și întocmai ca și Cristian Popescu, trăiam atunci cu impresia că Toma Caragiu recită niște poeme. Clișeele epocii de aur, limba de lemn la el se transformau în poem.

Aveai impresia că îți spune ceva definitiv. Că ia lumea asta în balon. Avea un fel de tandrețe bolovănoasă care îmi plăcea. Timiditate dezinvoltă. Figura aia pătrățoasă inspira încredere. Puteai să-i spui orice. Putea să vorbească despre orice. Chiar și numai sunetul vocii avea un soi de efect terapeutic.

Oricine altcineva ar fi rostit replicile sale, n-ar fi ieșit nimic. Nimic bun. L-am văzut de curând în *Actorul și sălbaticii* cred că pentru a șasea sau a șaptea oară. Numai pentru Toma Caragiu m-am uitat la un film despre care altfel nu s-ar putea spune că schimbă cursul cinematografiei. Și, vorba Irinei Nicolau, grav nu mi se pare că l-am văzut de atâtea ori. Faptul că am ținut socoteală de câte ori l-am urmărit e de natură să mă pună pe gânduri.

La fel ca la Cristian Popescu, și la Toma Caragiu putem vorbi

despre acel soi de tragism euforic. Șandramaua se dărâmă și noi cântăm. Altceva nu are rost să faci atunci când ai atins un anumit prag. Când dincolo de asta nu mai e nimic. Sau poate e vorba despre ceea ce spunea Elias Canetti: „Poți să vrei să știi din ce în ce mai mult, dar vei ajunge inevitabil în punctul în care știința ta devine insuportabilă, răzbunându-se pentru că s-a adăugat la prea multe lucruri știute anterior.“

Nicolae Manolescu

Am frecventat cu vreo doi ani în urmă un curs pe care Nicolae Manolescu îl ținea la Facultatea de Litere. În amfiteatrul Odobescu, mai precis. La ora 2 era cursul. Adică 14, pentru intelectuali. Și pentru pedanți. În afară de studenții din anul II de la Litere, mai veneau la cursul acela și destui oameni care, ca și mine, învățau la alte facultăți.

Nu știu cum era pe vremea lui Călinescu, Vianu. Mi s-a povestit, am văzut fotografiile lui Blendea cu studenții care se călcau în picioare ca la coadă la tacâmuri, dar cred că e și multă mitologie la mijloc.

De altfel, povestirea, spune un scriitor, e un mod activ al uitării. De fiecare dată când povestești, uiți ce s-a petrecut cu adevărat, uiți faptul brut și pui în loc niște cuvinte. De cele mai multe ori, arbitrar. Și ceea ce povestești a doua, a treia oară, nu mai e acel fapt despre care încerci să vorbești, ci cuvintele pe care le-ai folosit pentru a închide acel fapt în ele. Odată povestit, un fapt dispare ca fapt. Să ne gândim că avem tendința de a repovesti bancurile cu exact aceleași cuvinte cu care le-am auzit. Dacă cineva ne-a povestit bine un film, noi nu mai știm să povestim filmul, povestim cuvintele acelui individ. La fel și cu acele cursuri ale lui Călinescu.

Era destul de mult norod la cursul manolescian. Pe vremea

aia, Manolescu era și politician. Și strecura tot felul de picanterii. Cu moș Diaconescu, Țepelea. Doar din aceste amănunte să fi fost construit cursul, și Manolescu tot ar fi avut asigurată o frecvență mai mult decât mulțumitoare.

Prima dată când am ajuns la cursul în cauză, tema era literatura proletcultistă. „Timpule, oprește-ți zborul, / Se prăvale compresorul.“ Și toată gama.

Am plecat de acolo cu un gust amar. Nu se datora profesorului Manolescu acest gust. Cei care audiau m-au enervat. Rău. Râdeau inteligent, subțire și strident la glumele lui Manolescu, că doar se aflau între filologi, ce mama mă-sii! Nu e deloc o crimă să râzi, dar ăștia nu râdeau. Se scremeau zâmbăreț.

Manolescu citea din Negrici, *Poezia unei religii politice*. Și indivizii se crăcănau de râs. Unul în fața mea, din atâta exces de zel, mai avea puțin și răsturna banca. Îi ardea câte o scatoalcă colegului și mai să se scape în pantaloni. Nu cred că mai poți să râzi la acele enormități debitate de poeții anilor ‘50. Mult mai sincer ar fi să te bufnească plânsul. Prostia de cele mai multe ori întristează. Doare. Și ce e grav e că nu-l doare pe prost, ci pe spectatorul prostului. Pe cel care-l suportă pe prost.

Râsul studenților era unul fals, forțat. Să nu cumva să creadă „Nicky“, așa îi zicea o tută fleașcă de importanță de lângă mine, că ei nu pricep. Ei știu unde bate „Nicky“. Bate adânc. Însă în momentul ăla io aș fi bătut la ei ca la fasole. Niciodată studenții de la Litere nu s-au numărat printre preferații mei. Nu toți, evident. Cu mulți mă înțeleg foarte bine. Dar mă enervează poeții neînțeleși, sumbri și care își fac din neînțelegerea asta blazon sau personajele despre care un fost prof la Litere spunea: „Cum, domn’e, seara o regulez și a doua zi să spun că n-are talent?“

Era o atmosferă tristă în amfiteatrul ăla. În ciuda veseliei

chinuite a literaților în devenire care încercau să se strecoare pe sub pielea idolului lor. Se simțeau datori să fie de acord cu el.

Nici Manolescu nu cred că se simțea prea bine. Un om de valoare acceptă greu laudele. Are impresia că acela care îl laudă îl ia subtil peste picior. Manolescu vorbea liber, ca și cum atunci își aducea aminte de toate chestiile alea. Avea o aparență de dezlânare, care venea însă din firescul expunerii și din refuzul scorțoșeniei. Avem impresia că un tip doct trebuie să fie obligatoriu scorțos. Dezinhibarea ne pute a superficialitate.

Ce m-a uimit era că nu cita aproape deloc din alți critici. Nu era un curs despre literatura română postbelică, ci un curs despre Manolescu până la urmă. Își povestea viața care coincidea cu cărțile citite. Avea părerea sa despre fiecare scriitor, despre fiecare mișcare literară. Și mi se pare un lucru extraordinar ca, în forul tău interior, să-ți poți forma un fel de sistem care să-ți permită să ai o opinie despre aproape orice.

Sigur că, la mulți, asta e doar impostură. Însă important e să ajungi la acea „gramatică a lumii“, care să dea seamă de toate procesele din univers. Totul e alcătuit la fel și există o unică lege care poate explica lumea. Preoții oferă o lectură sacerdotală a lumii, oamenii de știință spun că știința e acea lege, Nicolae Manolescu încearcă să demonstreze că e vorba despre literatură.

Ioan Groșan

În absolut, Ioan Groșan e un umorist. Un umorist amar. Sobru aproape.

Pe vremuri a fost component al „Ars amatoria“. Culturnicii comuniști trăiau cu impresia că ar fi vorba despre arta amatorilor. Adică un fel de brigadă artistică. De fapt era un titlu împrumutat de la Ovidiu și se traducea cu totul altfel: „Arta de a

f…“. Nu e bâză.

Cum scrie Groșan? „Sigur, tu înțelegi, ar trebui acum să-ncerc să scriu altceva, o nuvelă morocănoasă, o povestire șoptită, dramatică sau, în orice caz, o schiță pitică și parșivă.“ Uite-așa scrie. Cu plăcere și umor.

Foarte puțini oameni mai au umor. Puțini pot fi dezinvolți fără a fi vulgari. E tot mai greu în epoca asta. „Cârcotașii“, să luăm un exemplu la întâmplare, n-au umor. Aia nu e emisiune umoristică. Cel mult una de gimnastică. Nu trebuie să confundăm umorul cu agitația motorie. Hazul cu excesul de adrenalină. Ești mai haios, zice-se, dacă fluturi mai cu sete din arțapele. Aiurea! Sobrietatea e cea mai bună sursă de umor.

Groșan are personaje. Și personaje, și text. Printre puținii. Personaje tari. Un țigan, Darcleu, de pildă. Un țigan găinar. Darcleu e un nume bun. Darcleu ăsta e prins de șeful de post și eliberat de fiecare dată cu condiția să spună o poveste.

Cei care știu să povestească au, cu alte cuvinte, un statut privilegiat. La fel și Groșan. Nu depinde de o condică sau de altceva. De-aia zăbovește în satul lui din Maramureș luni în șir. Merge cu colindul cu sătenii, cu vechii prieteni din copilărie. Și nu e defel un sămănătorist. N-are nimic bucolic, brânzos. Ba, uneori, e chiar cinic. Rupător.

Darcleu ăsta despre care pomeneam înainte de „burta“ textuală pe care ați isprăvit-o de citit, povestește cum, pe vremuri, undeva în India, exista o regină a țiganilor frumoasă… Cât de frumoasă? Zi! Indecent de frumoasă. Și ea a promis că se va mărita cu magraonul care-i va aduce mai mult măcriș. De ce tocmai măcriș? Păi, acum ascultați povestea măcrișului spusă de numitul Darcleu: „Măcrișul dezvoltă, dom’ șef! Dezvoltă al dracului! Dă-i unei copile măcriș, așa, de pe la 10 ani, și să vezi ce domnișoară iese! Mănâncă singur măcriș, tot ca la vârsta asta și, la 15 ani, ești beton, schiaună femeietul. Măcrișul

conține fier, fierul se depune-n forme, forma piatră se face, să tot trăiești!“

De-aia, țiganii au plecat atunci să adune măcriș. Cât mai mult. Și nu s-au mai întors. Rătăcesc care-ncotro. Când vezi un țigan poți fi sigur că a plecat la adunat de măcriș. Țigani cu zmeură, afine, dacă vezi, înseamnă că ai dat peste niște căutători de măcriș rataţi, dezorientați.

Ioan Groșan seamănă cu cineva cunoscut. Cu Louis de Funès. Sau cu Bourvil. Față de moroșan care și-a făcut studiile la Paris. Nu și le-a făcut, dar așa pare. Oricum, moroșenii sunt ducaci tare. Povestea Vintilă Mihăilescu despre un moroșan care i se confesa că ai lor din sat nu sunt plecați decât vreo câțiva. Restul stau pe-acasă. Adică prin Europa. „Dincolo“ nu însemna așadar decât peste ocean.

La Groșan n-ai senzația că citești o carte. Fără opinteli, fără chin. Parcă îl auzi cum îți suflă în ceafă. Peste umăr. *Trenul de noapte* ți-l șoptește. N-ar fi rău să citiți acest short story unde moartea ia chipul unei garnituri feroviare care miroase a trandafiri și trece la 3 07 prin orice stație. Indiferent de gară, la 3 07 trece. Negreșit.

Horia Pătrașcu

„Orice carte 10.000“, scria pe un carton de pe tarabă. I-am dat țigăncii o hârtie de cincizeci de mii, din acelea noi din plastic, și i-am cerut *Reconstituirea*, cartea lui Horia Pătrașcu pe care o căutam de foarte mult timp. Spre rușinea mea, nu mai citisem nimic de Horia Pătrașcu. Văzusem filmul de vreo 5-6 ori. Și, de fiecare dată, parcă era un alt film. Altă lectură. De fapt, mint, îl găsisem pe Horia Pătrașcu într-o antologie de proză scurtă a lui Cornel Regman, dar povestirea lui de acolo mi s-a părut irelevantă, nu-mi spusese mare lucru.

I-am dat așadar 50.000 (cinci zeci mii lei) țigăncii ăleia urâte și grase la care ea a zis că n-are rest. M-am scotocit după mărunțiș, după liturghie, și-am dat de vreo opt mii în monede de 500. Șaișpe monezi care-mi atârnau în buzunar. Ea a zis că e suficient și atâta. Ia mai dă-o dracu' de carte! Ajunge! Desigur, cartea nu făcea atât. Și un bilet de tramvai o să fie mai mult peste vreo două luni. La pariu că o să fie.

Ai tot felul de surprize prin anticariate. Am cumpărat, de pildă, *Tetralogia Alexandriei* a lui Lawrence Durrell cu vreo cinci mii de lei. Se întâmpla anul trecut asta, dar orișicâtuși... Disperați care își vând cărțile pentru o bucată de pâine. Îmi povestea cineva că în iarna lui 1988 a făcut focul cu cărți. Să se încălzească. A ars o bibliotecă.

Nimic din ceea ce e obținut aproape gratis nu are valoare. Dacă plătești, altfel valorizezi lucrul ăla. De-aia se uită lumea la telenovele, printre altele. Dacă sunt gratis. De ce să nu se uite, dacă tot nu plătesc nimic? Dacă sunt pe degeaba, sau „pe de-a moa'" pentru francofoni. Ia să le pună sistem *pay-per-view*! Adică să plătești pentru fiecare episod. S-ar mai uita cineva? Și, vorba cuiva, asta ar fi un fel de taxă pe prostie. Am contabiliza câți indivizi cu inteligența în suferință trăiesc în țară la noi.

Dar parcă era vorba despre *Reconstituirea*. Despre Horia Pătrașcu, un autor puțin cunoscut, totuși. Sunt astfel de personaje care scot o dată capul la lumină, apoi dispar. Cazul, știu io, al lui Schillaci. Nu, Schillaci nu e pictor, sculptor. Nu. Nici nu știu dacă a citit o carte în viața lui. E vorba despre fotbalistul care a rupt norii la Coppa del mondo în Italia, în 1990. Este c-ați uitat de Toto Schillaci? Tot un fel de Horia Pătrașcu.

El e operatorul penibil cu aere de artist din film. Într-o lume penibilă n-ai cum să fii decât la fel de ridicol, sau anacronic precum Paveliu, alcoolicul tragic interpretat de Emil Botta.

Trebuie să vă mai spun că avea foile netăiate cartea. Ce bou o fi cumpărat-o? Pe mâna cui o fi încăput? A folosit-o capac la vreo oală. Era o carte murdară, plouase pe taraba țigăncii. Și era foarte bine așa. Rima cu stilul puțin neglijent. Probabil se vede temperamentul scriitorului și omului Horia Pătrașcu care nu și-a dorit celebritatea, n-a căutat-o. Deși uite că sunt alții infinit mai leșinați ca prozatori și care sunt acreditați ca mari scriitori.

Altceva nu prea știu despre Horia Pătrașcu. Dicționarele literare prerevoluționare îl menționează fugitiv, poate fiindcă are bube-n cap de când cu filmul lui Pintilie, care a îngroșat mult tușele din carte.

Reconstituirea are parcă o austeritate căutată. Nu știu cine spunea că într-o frază a *Bibliei*, de pildă „Cain a omorât pe Abel“, e mai mult tragism decât într-o formulare patetică. Nenorocitul de Cain l-a căsăpit pe sărmanul lui frățior. Să zicem. Cam așa și cu Pătrașcu. Are aerul că a scris nuvela asta întâmplător. Ca o depoziție. Fiindcă s-a aflat prin preajmă. A consemnat. Delațiune. Pentru că s-a supărat pe lumea asta. Și a decis s-o termine. Orice carte bună e concepută ca și cum ți-ai dori să dinamitezi lumea. Descriind-o ca un maniac. Așa spunea și Cristian Teodorescu. „Sunt întâi martor; scriitor, abia după aceea!“

Și Râpu l-a omorât pe Vuică. Tot cam așa ar putea fi rezumată, biblic, această carte.

Mihai Eminescu

De obicei, articolele despre Eminescu se scriu în jurul datei de 15 ianuarie. Și atât. Imediat ce se termină sărbătorile de iarnă, sărbătorile mațului gros, recuperăm cu această sărbătoare a spiritului. Cam așa ceva. Îl serbăm pe Eminescu și

luăm buline pentru îmbunătățirea digestiei.

E prost că se întâmplă așa. De-aia, scriu despre Eminescu toamna.

Când eram prin clasa a II-a, sau a III-a, ne-a pus tovarășa, că așa era pe atunci, să aducem un desen, o planșă cu Eminescu. Bineînțeles că, în situația asta, majoritatea colegilor mei au rugat vreo rudă cu talent, cu îndemânare la desen să-i scoată din încurcătură. Sau au copiat pe o hârtie transparentă figura poetului. Cu indigoul. Am și uitat de indigo de când a apărut xeroxul. Au copiat poza aceea de student la Viena, cu părul lins pe spate și privirea scrutând zimbrii patriei. Zic și io. Asta îmi evoca mie acea privire!

Io, un antitalent la desen, l-am pictat pe poet undeva într-o pădure. Și cu un câine în lesă. Un Eminescu puchinos, liliputan, ce-și scotea jigodia la plimbare. A ieșit un scandal monstru. Ce, bă, așa arată Eminescu? Adică Eminescu n-are dreptul să facă lucruri firești. Așa avem noi tendința să-l zeificăm. Să considerăm că o postură terestră îl anulează ca literat.

Adică de ce Eminescu să n-aibă dreptul să-și plimbe câinele? m-am întrebat.

La noi, Eminescu reprezintă însăși ideea de poet. Și nu e bine. De fapt, ideea de Eminescu reprezintă ideea de poet. Ideea pe care ne-o facem despre Eminescu. Ideea greșită.

Sunt destui poeți care n-au nimic serafic, de îngeri bucălați. Unii sunt chiar abjecți, iar frumusețea, onestitatea poeziei lor compensează mizeria, insalubritatea vieții. Răzbună. Purifică.

Învățat în școală așa cum e acum, Eminescu devine chiar respingător. Elevul român trăiește cu impresia că nu e nicio sfârâială să fii poet. Poeții sunt niște papagali în afara vieții. Niște bezmetici care miros la flori toată ziua și habar n-au să intre pe chat, să zicem. Să stea într-o cabană la munte și să ne lase pe noi în pace!

Nici măcar nu sunt foarte sigur că Eminescu avea sentimentul naturii. Toate paginile care te duc cu gândul la asta, pagini care miros a iarbă, nu le-a scris pe vreo pajiște pe care noaptea se adună zânele, ci într-o mansardă nenorocită și igrasioasă. E vorba mai mult despre lipsa naturii. La fel ca într-un roman de dragoste. Orice roman de dragoste bun se referă la lipsa dragostei.

Prost, spuneam, e că luăm contact cu Eminescu prin profesori care-l citesc precum niște funcționari. O lectură funcționărească. De conțopist obsedat.

De exemplu, dirigu' meu din liceu care era prof de mate și habar n-avea de literatură, știa și el un vers din Eminescu: „Religia – o frază de dânșii inventată". Ca orice ins cu psihologie de funcționar, era și ateu. Și-l lua aliat în povestea asta pe Eminescu. Bineînțeles că era vorba despre pluralitatea de discursuri care se poate găsi într-o voce a unui autor. Am încercat atunci să-i dovedesc istețului de dirigu' că n-a spus asta Eminescu, ci un alter ego al său. Sau ceva de genul ăsta. Că suntem traversați permanent de mai multe discursuri. Bineînțeles că toate treburile astea nu le conceptualizam ca atare. Doar le intuiam. Vorbeam despre ele cu alte cuvinte decât astea de-acum.

Dar n-am apucat să îngaim o frază, că el m-a bruscat: Da' cine a spus, mă, Coșbuc? Așa a replicat, suficient și cârcotaș. M-a acoperit cu o ploaie de sudalme care nici măcar nu aveau imaginație și mi-am dat seama că n-ai cu cine discuta. Asta e, din păcate, Eminescu rămâne doar ambalaj, virtual complice al unora care pretind că-l înțeleg.

Horațiu Mălăele

Mie, ochelariștii îmi sunt antipatici fără să știu de ce. Parcă

dacă aș ști nu mi-ar fi tot la fel. Mi-ar fi. Horațiu Mălăele mi-e simpatic. Și pun pariu că nu e cineva în țara asta care să-l urască sincer pe Mălăele. Dacă-l urăște e un mocofan. Toți cei care urăsc sunt niște mocofani.

E unul dintre puținii care știu să facă inteligent pe prostul. Ca să mimezi prostia bine, trebuie să fii deștept. Alți măscărici cu un rating monstruos nu o mimează, ci își asumă prostia cu o nonșalanță… Cum e nonșalanța asta? Criza limbajului, monșer! O nonșalanță înspăimântătoare. Măscăricii pomeniți nu interpretează un rol, nu compun un rol. Emisiunile lor sunt un fel de instantanee, de cameră ascunsă.

Mălăele n-a făcut roluri, ci s-a făcut pe sine personaj. Scapino, sinucigașul, mincinosul lui Goldoni s-au transformat în Mălăele. A inventat acel personaj abulic, buimac, care parcă se adresează lumii dintr-un străfund adormit slujindu-se exclusiv de parabole. Și parabolele alea devin mai adevărate decât realitatea însăși.

Are ceva caricatural. De individ care, prin simplul fapt că există, parodiază însăși umanitatea. Și, dacă e să-l credem pe Cioran, tipii ăștia fac toți banii.

Parodiază umanitatea și așa reușește să fie autentic. Se știe că, pentru ca un eveniment povestit să incarneze ceva verosimil, el trebuie alterat, schimonosit. Orice poveste e o maimuțărire a faptelor.

Mălăele a rescris piese întregi de teatru infiltrându-și propriul personaj în ele. Sună a chestie suprarealistă. El e mai puternic decât textul. Singura formă acceptabilă de veleitarism.

Are o lehamite simpatică. Mussolini spunea că trebuie să faci din propria viață capodopera ta. Mălăele e un Mussolini al teatrului. Pentru că arta adevărată nu are nimic democratic. Mălăele e un dictator fără nimic malign.

La Mălăele, am impresia că trecerea din stradă pe scenă nu-

l transformă, nu-l transfigurează. El e la fel de concentrat în orice alt moment al vieții sale. Se joacă permanent. Se construiește. Asta e.

Florian Pittiș

Începem c-o scenă. Suntem la Muzeul Literaturii Române. La o lansare de carte a unui profesor mort de curând. Întâmplător mi-a fost și mie profesor. Până acum, au vorbit Paul Cornea, un prieten al profesorului și, în momentul prezentei înregistrări, Florian Pittiș recită din opera amintitului dascăl. Câteva versuri pe care el, dintr-un fel de delicatețe, n-a avut curajul, îndrăzneala să le publice.

La masă o mai vedem și pe soția profesorului. Și așa de frumos recită Pittiș, că văduva începe să plângă. Hohotele se întețesc și Pittiș recită în continuare. Bunul-simț i-ar spune să se oprească. Recită așa de frumos, încât gestul său are ceva sadic. Aproape crud. Zici că recită atât de frumos înadins. Ca s-o facă pe femeie să plângă. Ar trebui să înceteze. Și să o consoleze. Fiecare cuvânt scos de el e ca un cuțit învârtit în rană. Pe undeva pe-aici.

Asta fu scena. Ăsta e Pittiș. Unii îi spun Yesterday man. Bârfesc aiurea-n tramvai că ar fi depășit și că propune chestii prăfuite, învechite. Profesorul care a murit ne amintea la cursuri o vorbă a lui Noica. Spunea că totul depinde de criterii. De exemplu, Himalaya într-un top al înălțimii e pe primul loc. În topul vârstei – pe ultimul.

Acum, problema ar fi despre cine naiba vorbesc io? Despre Pittiș, sau despre dom' profesor? De la lansarea aia, nu-i pot gândi decât împreună. Dar, deocamdată, să mă rezum la Yesterday man care încearcă să te facă să crezi că anii '60 au fost posibili.

Pittiș e, fără îndoială, o voce. Dar ar fi nedrept să zicem doar atât despre el. Are vocație de pedagog. De-aia îl asociez cu profesorul meu. Fiecare cuvânt al său e un sfat. Chiar dacă nu se vrea a fi. Însă are și ceva de bufon, de saltimbanc cultural. E un soi de filosof popular Pittiș. Are ceva de apostol. Sau nu. Pittiș e un bufon. Dacă v-a plăcut bufonul, mai poftiți și mâine seară…

Comparația cu DJ-ii de azi pică din prima. Nu se poate. N-au citit aceleași cărți. Ați auzit de Vali Bărbulescu? Vorba lui Fănuș Neagu. Ăsta trebuie sprijinit cu toate ocaziile, afară de cazul că-l îmbrâncește cineva pe scări.

Apropo de Vali Bărbulescu, echivalentul contemporan al lui Pittiș. El face parte dintr-o falsă elită recent creată. Pittiș, DJ-ul de acum douăzeci de ani, poate sta la o masă cu un erudit precum Paul Cornea. Pe Vali Bărbulescu nu-l văd făcând față nici măcar unei conversații cu o învățătoare dintr-un sat din Patagonia. Și nu e vorba doar de incompatibilitatea de limbă aici.

E o falsă elită. De exemplu, Mircea Dinescu a primit premiul pentru debut în televiziune. Așa, concesiv, ca și cum ar fi tolerat, încurajat, bătut superior pe umăr. Nu contează că e un mare poet, că a luat premiul Academiei. Al Uniunii Scriitorilor. Acum gândim cu alte criterii. Până să ajungă la nivelul intelectual și salarial al Andreei Esca, mai trebuie s-aștepte o țâră.[35]

Despre Pittiș acum. Când vorbește despre Pink Floyd, nu îți spune câte discuri au vândut ăia, deși sunt destule. Face ocoluri cinematografice. Antonioni și Polansky. Când vorbește despre *Cantafabule*, la fel, dă o raită prin mitologia românească. Ce e cu dulful? Cu Pasărea Calandryon. Când îți povestește despre Led Zeppelin, afli și cine au fost druizii și de ce Thomas Hardy o lasă pe Tess să moară la Stonehenge. Trimiteri la magie, cine a fost

Aleister Crowley. La Jethro Tull îți vorbește despre rădăcinile din folclorul celtic, cum era să trăiești în Evul Mediu printre menestreli, truveri. Îți atrage atenția cum Ian Anderson preia pe *Living in the past* niște teme de la Beethoven.

Una e să îți anunțe Pittiș o melodie King Crimson și cu totul altceva să ți-o prezinte Vali Bărbulescu. În această a doua situație pe bune că până și Fripp mi-ar părea un lăutar îngălat. Unul care nu știe să facă diferența dintre un album conceptual și unul concepțional. Ai zice, suficient, că Mick Jagger nu e decât unul cu niște buze enorme din care-ți ies vreo două piftii.

Pittiș mi se pare azi extrem de conservator. Și nu-i deloc rău că se întâmplă așa. Măcar conservă niște chestii de valoare. Pe care, dacă n-ar fi el, n-ar avea cine să ți le ofere. Cea mai mare prostie la prezentatorii de la radio e să vestească euforici că acum noi o să auzim „cea mai nouă piesă a grupului Cutare“. Adică „nou“ ar însemna automat și „bun“. Și pe bune că nu e așa. Doar la alimente se aplică chestia asta. Astea au termen de garanție. Expiră la un moment dat. Dar și formațiile astea de azi, tot niște produse sunt. Care se consumă la fel ca o bucată de parizer. Și după consum se transformă inevitabil, biologia ne demonstrează, într-un produs excrementțial.

Phoenix

Prima dată am auzit Phoenix-ul într-un film de-al lui Sergiu Nicolaescu. *Nemuritorii* se chema filmul. O tâmpenie naționalistă despre câțiva „voinici“ români care își încep ziua halind șapte-opt otomani. Rămân cu ei în dinți. Poate ați văzut în *Underground* cum fostul electrician, actualul ilegalist, rupe un cablu cu măselele. Totuși comparația nu se susține. E altceva la Kusturica. Virilitatea e luată în balon.

Așadar, am auzit prima dată Phoenix-ul într-un loc

infamant. În fond, și Iisus s-a născut într-un grajd. Din nou, nu știu dacă asta e cea mai reușită comparație. E ca și cum ai auzi muzică gregoriană, psaltică venind din difuzoarele unui autobuz. Am mai dres busuiocul.

Îngrijorător nu e că mi-a plăcut atunci, prin 1987, Phoenix. Ce te poate pune pe gânduri e că mi-a plăcut filmul. E ca și cum te-ai îndrăgosti de o fată pentru că are pantofi frumoși. Efectul de halou, cum zic oamenii de știință. Nu că n-ar zice bine, dar în felul ăsta răpesc tot farmecul unei atare situații.

În orice caz, a doua zi, la școală, fredonam *Strunga*, chestia aia cu „feciori de lele nebună“. Cântam fără a bănui că înfăptuiam, în felul ăsta, un act subversiv. Cei de la Phoenix fugiseră de aproape zece ani, dar muzica lor era așa de proaspătă, de parcă îi avusesem tot timpul pe-aici, prin preajmă.

Apropo tot de actualitate, sau pentru că veni vorba. Uite-acuma mă gândeam că Țăndărică seamănă al naibii de bine cu Flea ăla de la Red Hot Chili Peppers. Din aceeași familie culturală. Oameni care nu-și dau prea bine seama ce se întâmplă cu ei, dar se bucură sincer că acel ceva se întâmplă. Că există pur și simplu. Și ei, și Mani Neumann sunt cântați de către muzică. Posedați e un cuvânt bun aici. Ne simțim obligați să-l folosim. Îl folosim și nu se întâmplă nimic.

Sigur, Covaci pare acum nițel demodat. Baniciu nu mai are păr. N-au avut niciodată toate beteșugurile astea. Dar nici 50 și de ani n-au avut în viața lor. O muzică adresată memoriei. Nu-ți place aici și acum. Îți place pentru că evocă o anumită Vârstă de aur când treceau țigani pe drum, mișunau inorogii, păsările Calandryon își făceau cuib pe primul horn întâlnit, prin mare delfinii se bălăceau, iar mugur de fluier găseai la tot pasul. Negru Vodă încă nu venise.

Phoenix – executorii testamentari ai haiducilor, lotrilor.

Dacă n-aveți nimic împotrivă.

Ce e de admirat la Phoenix? În gura oricui altcuiva versuri precum „Canarul galben ca un gălbenuș“ ar suna ca un cur. Cuvinte de clătit gura ar părea. La Phoenix sunt firești. Cu vocea popească a lui Baniciu se transformă într-un fel de incantație.

Îmi spunea un prost că Trei Sud Est sunt, după el, niște adevărați. Păi, tu n-ai văzut ce mașină țăpănoasă și-au luat? Adică nu conta muzica în toată afacerea asta. Asta era oricum ceva facultativ. Prostul îi admira pentru că erau descurcăreți. Aveau bani. Cum sesiza și Alexandru Paleologu viciul de logică al personajului Mitică Dragomir. Domnul Dragomir zice despre unul că e mai deștept decât el pentru că are mai mulți bani. Iar altul e un mărginit, un înapoiat pentru că trăiește dintr-un salariu de bugetar.

Asta e, până una alta, Phoenix se joacă. Așa dau senzația când cântă. Că sunt locuiți. Și, dacă Phoenix se joacă, Trei Sud Est se joacă cu nervii noștri.

Sigur că sunt maniheist. Ăia-s buni, ăia – răi. Și ce dacă?

Alexandru Vlad

Are o figură de călugăr care leapădă în grabă sutana și intră la un concert de rock deghizat într-un costum de blugi. Sau, mai bine să spunem că are costumul de blugi deja pe dedesubt. La îndemână. Pentru orice eventualitate. Un costum de blugi care duhnește a tămâie.

A fost portar, funcționar într-o autogară, editorialist la revista *Vatra*, magazioner al echipei de fotbal Universitatea Cluj. Știu că gramatical, oficial se zice „magaziner“, dar mie formula asta mi-e nesuferită. Sună strepezit. Îmi amintește de „mariner“ parcă. De fandositele alea care-i cată-n coarne unui răzgâiat. Așa că „magazioner“ e o variantă mai bună.

Dar dincolo de toate profesiile astea schimbate anarhic, Alexandru Vlad e un foarte bun scriitor. Fraze răsucite cu cheia, cum tot el zice că ar trebui să fie o propoziție bună. Scrie despre frig și ai impresia că șuieră vântul printre rândurile sale. Bate crivățul. Se pune promoroaca pe cocoașa virgulelor. Pe spinarea literelor, temeinic se instalează chiciura. Cuvintele, spune el, „sunt niște carii dentare pe care le scobești, care sapă singure, te incită și te dor, dar nu le poți lăsa în pace. Ele ajung să devanseze sentimentele. Dacă nu ești atent, ele te ratează.“

Să nu spuneți niciodată despre un scriitor cum e Alexandru Vlad că e neînțeles. De EI. Asta ar însemna că EI dețin criteriile de legitimare. Că adevărul e de partea lor. Și nu-i nici pe departe așa.

Scrie atât de bine, că îți vine să râzi în hohote. Pe mine, când citesc o frază bună, mă bufnește râsul. *Drumul spre Polul Sud*, *Aripa grifonului* sunt niște cărți lucrate așa de atent, că parcă și cititorul ar trebui avertizat să le manevreze cu grijă. Te temi să nu scapi cărțile și să se spargă. Țăndări. Arhitectură a paginii. Trebuie scris în relief. Pagini sculptate. Așa cum chinezii meșteresc o herghelie de cai pe un bob de orez. Așa scrie Alexandru Vlad. Nu există umplutură. La alți scriitori, dacă amputezi o frază, lipsa nici nu se observă. Lui Alexandru Vlad, dacă îi iei un cuvânt, ai nenorocit toată alcătuirea. Ca la șah, unde orice mișcare a unei piese bulversează toate relațiile de pe tablă.

Îmi sugera cineva să fac un articol despre proza optzecistă. Dar, recitindu-l pe cel care-a scris *Frigul verii*, văd că nu pot trata la grămadă prozatori atât de diferiți. Ce-are a face Alexandru Vlad cu Cristian Teodorescu, să zicem? Misterul din frazele sale e de negăsit la alți optzeciști. Sau, mă rog, sub această formă e de negăsit. Unul e exact, pedant ai zice, pe când celălalt fantazează cu o inconștiență studiată inginerește.

Probabil e timpul să se întâmple și în literatură ceea ce s-a petrecut cândva în antropologie. Să se treacă de la conceptul pausal de „sălbatic“ la cel mai adecvat de „sălbatici“. Până la un punct, savanții îi băgau pe toți „exoticii“ în aceeași oală. Nu există un singur tip de sălbatic. Trobriandezii sunt fundamental diferiți de nueri. La fel cum între Ioan Groșan și Ștefan Agopian sunt diferențe uriașe. Între scriitor și sălbatic ar trebui să vedem odată ce diferențe și ce asemănări sunt.

Cu cine mai seamănă Alexandru Vlad? Cu un pustnic bonom. Un pustnic boem, dacă așa ceva e posibil. Care vorbește rar. Doar când simte nevoia. Cu fereală. Cuvintele îi ies scâlciate, schimonosite. Dar orice vorbă a sa e ca o izbitură de topor. Nu, toporul e prea grosolan. Primitiv. Ca un brici, o tăietură de lamă. Cuvinte care te curentează. Pișcă.

„Instinctul împinge pe omul singur către creion și hârtie ca și cum soarta lui i-ar cere dreptul să se afle tot, până la ultimul cuvânt.“

Ar trebui să vă spun subiectul din *Drumul spre Polul Sud* barem. O să încerc, deși el cam lipsește. Nu e nicio pagubă că lipsește. E foarte bine că-i așa. E vorba despre un individ care face o pasiune pentru frig. Care intră în frig ca într-o altă dimensiune. Ca și cum ar deveni invizibil. Frigul conservă. Asta e ideea. Un fel de *Hibernatus*, care nu se lasă viciat de lumea asta antipatică. Îi dă lumii cu tifla criogeniei.

Alexandru Vlad povestește aparent o senzație. Frigul. Un pretext în jurul căruia se organizează materia narativă. În jurul căruia se învârte. Cum pilitura de fier face curte magnetului.

„Amintirile trebuie că nu sunt altceva decât o imaginație modestă, care nu se depărtează de dimensiunile realului“, spune punându-și sub semnul întrebării memoria.

Un individ care se refugiază în frig rămâne Alexandru Vlad. Care „își face din răcoare sălaș“. De cine se refugiază? Parcă nu

știți! De ei! În fond, exploratorii credeți că au vrut să descopere ceva? Nu, au vrut să se exileze! Să găsească pretext unei evadări. În frig sau în arșiță. În absolut, astea două se confundă.

Nichita Stănescu

Adică vine o vreme când cauți să spui lucrurilor altfel. Eu vreau să mă trist. Tu vrei să te fluture. El se încăpățâna să se ceas. Vouă vă vine să vă pasăre.

Și știi foarte bine la ce te referi. Ca și cum ai începe să numeri. Așa vorbești. Socotind. Încerci să pui ordine în real. Contabilitate faci.

Vine o vreme când cuvintele de care dispui nu-ți mai ajung nici pentru un sfârâiac de frază. Spun asta ca și cum în chiar acest moment mi-aș întoarce pe dos buzunarele și, de acolo, ar cădea firimituri de consoane, vocale găurite și expirate.

Să suferi pentru un cuvânt. Încă de la Bogza se întâmpla asta. „O antică batoză groaznic suferea / De-o stranie psihoză / Și un cuvânt: / Saltea“. N-am priceput versurile astea până la Nichita. Dacă le-am priceput nu înseamnă că pot și trebuie să vi le și explic.

Când vorbea, parcă arunca cu pietre. Orice cuvânt al său se materializa, devenea vizibil, consistent. Parcă trăgea cu praștia când vorbea. Ducea cuvinte-n spinare precum o croznie de lemne.

S-a spus că bea, dar asta e prea puțin important. Asta i-ar interesa doar pe eventualii medici. A scris unul o teză de doctorat cu tema „Obstetrică și ginecologie la Shakespeare“. Ficatul mărit nu e condiția poeziei. O chestie colaterală.

Și, oricum, Nichita era un domn în orice împrejurare. Chiar și atunci când le spunea celor care-l vizitau, vă rog să mă scuzați un moment până mă duc s-o regulez pe doamna. Adică

tot un gentleman era, oricât de ingrat ar fi fost momentul.

Băutura nu-ți dă inspirație. Nu cred că vreun poet, beat fiind, a scris un vers valabil. Cel mult îl avea dinainte în minte, prelucrat deja, finisat și, la beție, doar l-a reprodus. L-a recitat. Și l-a amintit.

Băutura doar te tratează de inspirație, pentru că ea devine uneori stânjenitoare, agasantă, contraproductivă. O povară. Te plictisești să mai fii talentat. Și, de aici, nevoia de autodistrugere. Talentul e o boală, îți obligă corpul, organismul la niște traiectorii diferite de cele normate social. Talentul e un virus. Omul talentat – un nevrotic. Orice e diferit devine simptom nevrotic.

Cândva apăruseră tăiței, niște colărezi din ăia în formă de litere. Mâncai „a“-uri. „V“-uri colțuroase, „o“-uri care se duceau întins pe esofag. Dacă ar fi văzut Nichita tăițeii ăștia, pun pariu că s-ar fi îndrăgostit de ei. Cuvântul n-ar mai fi fost atunci „singurul lucru fără de lucru care este“.

Nichita era un om care nu acuza pe nimeni. Știa că „Noi, locuitorii acestei secunde / Nu suntem decât un vis de noapte, zvelt, / cu o mie de picioare alergând oriunde“.

Cel mai frumos lucru care s-a scris despre Nichita este povestirea lui Nedelciu unde un pictor tânăr voia să ajungă la înmormântarea sa. Mai multe nu vă spun. Citiți-o.

În liceu am învățat niște versuri de Nichita. „Dintr-un bolovan coboară / Pasul tău de domnișoară, / Dintr-o pasăre amară…“. Și profu’ ne-a întrebat la ce alți poeți români mai apar păsări. Și io am zis așa la mișto că în *Peneș Curcanul*. La așa întrebare, așa răspuns. Și el m-a dat afară. A fost primul contact semnificativ cu poezia lui Nichita. Unul mai neconvențional.

Oricum, nu în școală afli despre poezie ce-ți trebuie. Acolo înveți s-o urăști. Și-o urăști până când o înțelegi. Poezia se

înțelege într-un mod delirant. Nu e ca atunci când înțelegi matematica. Sau funcționarea tubului digestiv. Sau aparatul reproducător la iepure. Iova a propus odată „instrucțiuni de folosire ale numelui Iova“. A încercat să impună. Cam așa ceva ar trebui să pățească și poezia în general. Pentru că sunt oameni care vorbesc doar pentru că tăcerea îi sperie.

Spunea Nichita despre Caragiale că el a dat inteligenței noastre de mâncare. Nichita nu știu cărui organ al nostru s-a adresat. Sau poate n-am descoperit noi încă organul ăla.

Vicente del Bosque

Ce nu înțeleg la el e cum de ține în frâu atâția jucători care fac nazuri, au pretenții, probleme personale, visează urât etc. Sunt antrenori români care nu acceptă să aibă măcar o vedetă în echipă. Vedeta aceea i-ar deconspira, le-ar demonstra că sunt incompetenți. Nu pot conviețui cu vedeta. Del Bosque n-are niciun fel de problemă în sensul ăsta.

Del Bosque a împlinit la Real Madrid visul lui Mircea Dinescu, acela de a vedea un cor Madrigal format numai din soliști.

Real Madrid e, la ora asta, cea mai bună echipă din istoria fotbalului. Și asta nu li se datorează doar jucătorilor, ci și lui del Bosque, umflatul ăsta simpatic cu figură de măcelar bonom. De cofetar care cântă în timpul liber la mandolină. Pe prispa casei.

Au mai fost și alți președinți de club care au încercat precum Florentino Perez să adune, să strângă laolaltă grămezi de vedete. Și nu le-a ieșit nimic. Moratti, la Inter a dat-o în bară, de exemplu. Și asta pentru că n-a avut omul care, precum mustăciosul nostru, să mai dea de la el, să mai lase, să le flateze orgoliile exacerbate vedetelor cumpărate pe o căpiță de bani.

Kopa–Rial–Di Stefano–Puskas–Gento se spune că a fost cea

mai bună linie de atac din istorie. La Real Madrid în anii ‘50 s-a întâmplat linia asta de atac. Dar nici cu Figo–Zidane–Raul–Ronaldo–Roberto Carlos nu mi-e rușine. Roberto Carlos e ce vreți dumneavoastră, doar fundaș nu. Când îl văd fugind îmi lasă impresia că are mai multe perechi de picioare.

N-ai cum să nu ții cu Real Madrid. Ar fi o chestie contra naturii să ai resentimente față de o așa echipă. Deși mă gândeam într-un moment de depresie că doar dacă îl pune necuratu’ pe Florentino Perez să-l transfere pe Beckham, doar atunci n-o să mai țin io cu Real Madrid. Ăla nu e fotbalist. Cel mult un as al fițelor. Nu înțeleg de unde popularitatea asta a lui. Era bun la Backstreet Boys ca un fel de corp ansamblu. Dar pe un teren de fotbal i-ar trebui interzis accesul.

Beckham ăsta nu știe decât să bată lovituri libere și să mai centreze când își aduce și el aminte. E prea puțin. Pe lângă Zidane, de pildă, e un liliputan, un măscărici cu părul vopsit în funcție de hachițe de moment. Atât și nimic mai mult. Un fotbalist unidimensional. Ca ăla de la „Vacanța mare“ care nu are de pronunțat decât o replică „Să moară mama!“. Îmi cer scuze că pomenesc de „Vacanța mare“ la rubrica asta. Dar a venit vorba de Beckham și de-aia. O similitudine mai mult decât evidentă. Șușaneaua rămâne șușanea, indiferent de forma de manifestare. De teritoriul de manifestare, fotbal sau teatru, există niște structuri de profunzime comune.

Habar n-am ce fotbalist a fost Del Bosque. I-am găsit numele într-un almanah vechi. Un almanah *France Football* de la ajutoare. În ‘90 veniseră francezii cu ajutoare și, ca să nu ne năpustim asupra lor, aruncau ca la aborigeni, ca la papuași tot felul de biscuiți, napolitane și alte nimicuri. Printre obiectele astea cu care azvârleau oamenii aceia era și almanahul în cauză. Unii luau tenișI de la ajutoare, tenișI uscați, răscopți. Io am luat almanahul. Și-așa am auzit de Del Bosque.

Nu știu ce s-ar putea peste Real Madrid. Cărtărescu spunea că a scris *Levantul* pentru a așeza un capac peste poezia modernistă. Și că de la *Levant* încoace nu s-a mai scris absolut valabil. Nu s-a mai putut scrie modernist. Modernismul a sucombat pur și simplu. Real Madrid ucide acum fotbalul pentru a reinventa noțiunea de pasă, de șut, de dribling. Trăim un moment istoric. Trebuie să mă credeți. Niciodată oamenii n-au fost conștienți de clipele istorice pe care le suportă. Nu le-au tratat ca atare. Nimeni n-a știut când a luat sfârșit Evul Mediu. Doar peste ani câțiva istorici au fixat granițe și au pus etichete. Și pe cuvântul meu dacă pe una dintre etichetele astea puse de viitorii istorici nu va scrie cândva despre Del Bosque cum că el a fost un Cărtărescu al fotbalului.

Emil Brumaru

Judith e o prietenă a unei prietene de-a mele. Cu „h“ final sau fără, ea tot în Germania e acuma. La o bursă. Habar n-am cum arată, dar sunt îndrăgostit fleașcă de ea. Asta-i musai să vă spun. Jutka, așa poți să-i mai zici.

Prietena asta comună, a mea și a lui Judith, a cumpărat vreo zece cărți de-ale mele ca să le facă cadou. Lucrul ăsta mi se pare frumos. E drag sufletului meu. De-aia mă și dau mare. Una dintre carți i-a trimis-o și lui Judith. La Berlin. Și ei i-a plăcut. Mi-a trimis un mail. I-am trimis și io. Și mailurile astea s-au transformat cu timpul în niște declarații de dragoste înfiorătoare. Deși Judith e măritată cu un american. E femeie la casa ei. Mă rog, era o joacă schimbul ăsta de mesaje. Din când în când, bărbatul, Americanu, o întreba cui scrie cu atâta consecvență. „Unei verișoare“, îi mărturisea inocenta. Și, de atunci, îmi semnez epistolele „Verișoara ta, Sorin“. Scrisori ca focurile de artificii pentru o muză exilată într-o țară lipsită de

orice urmă de imaginație.

Dar de la o vreme am observat că scriu ca bou' mailuri care-mi mănâncă timpul și nu mai apuc să produc texte serioase pentru reviste, texte care să-mi aducă și ceva bani la o adică. Și, în criză de inspirație, am apelat la Brumaru. Îi trimit lui Judith poezii de Brumaru.

M-am rugat de prietena mea să-mi arate poza ei. Poza lui Judith, să văd și io cum arată, o fi vreo boccie, o bondoacă, deși dezinvoltura din scrisul ei nu o poate obligatoriu avea decât o tipă mișto. I-am tot scris, i-am trimis poezii de Brumaru. Și Brumaru ăsta scrie tot despre ființe imposibile, dezirabile, de neatins. Reparată cu trei sâni, doi find mult prea puțini. Ar fi un exemplu.

Îi scriam propunându-i „Afară plouă laic / Și-aș vrea să fii aici / Să tac să taci, tăcerea la fleacuri să ne-mbie / Să lâncezim pe paturi ca două mari pisici / După ce-au lins smântâna, slup slup din farfurie (...) / Ți-aș da deoparte părul cu gura de pe gât / Cu gura ți-aș desface nasturii mici de bluză / Și ți-aș șopti-n urechea ta fleață și confuză / Afară plouă laic și-s trist și mi-i urât".

Relație ciudată. Frumoasa fără corp. Mai ales că e măritată. Relația are ceva, un amestec de libidinos și sacru ca și poeziile lui Brumaru. „De dimineața până seara / Visez la șoldul tău Tamara." Sau îngerul jongler Emil Brumaru cum singur își spune: „Ți-e trupul scos din muzici de flaute subțiri / De-aceea de popoul tău singură te miri / Că ți-i atât de mare și-atât de despicat / Când iese lin din rochii / Pe-o margine de pat / Și de rușine-obrajii și fesele-ți se fac / Mai roșii decât floarea / Cea roșie de mac."

Probabil n-o să ne vedem niciodată. Americanu ăla are bani, măgarul, plus o slujbă interesantă. Dar asta e situația.

Cel mai mult i-a plăcut lui Judith *Amnezie*. „Dacă iei o

portocală și-o dezbraci în pielea goală / Ca să-i vezi miezul adânc / Lângă care îngeri plâng / Cu căpșuni în loc de ochi / Și aripi din foi de plopi / Se întâmplă să uiți totul.“ Și uite ce-mi povestea:

„Am tradus unui american poezia *Amnezie*. Ca să vezi și tu ce chestii utile îmi trimiți. Individul respectiv mă tratase tare politicos (că, deh, nu se flirtează cu nevasta altuia, mai ales dacă stăpânu’ e prezent) în timpul unei cine la prieteni… ca mai apoi sub efectul a două-trei beri să-mi mărturisească tot de față cu bărbate-meo că e convins că sunt un fel de înger ce i-a fost trimis numai lui și pe care l-a așteptat dintotdeauna. Mă privea entuziasmat ca pe un miracol, fiind convins în momentul ăla că eu știu absolut tot despre el și văd fiecare gând. Voia să mă răpească. Era vrăjit și stânjenit, simțindu-se transparent, să nu spun gol în același timp. I-a plăcut poezia și în original, deși nu înțelegea cuvintele, dar ritmul ei… Poate l-a ajutat să nu mai fie atât de stânjenit. Iar eu am ajuns la concluzia că întâi trebuie să citești bărbaților puțin Brumaru în prezența femeilor măritate.

Ca să se dezinhibe.“

---

[33] Redăm articolul redacției *Partener* care însoțea *Maratoniști și pietoni* preluat din dosarul *In memoriam*, 12 ianuarie 2006 (n. ed. – 2012):

„*Sorin, un frumos maratonist*

Sorin a scris textul de mai sus în ultimele ore de viață. După zile întregi de nesomn, dintr-un trup devorat de cancer, conectat la un tub de oxigen care nu-l mai putea ajuta, i l-a șoptit mamei sale cuvânt cu cuvânt. Și ne-a rugat să-l publicăm. Ne-a rugat! Apoi a chemat preotul pentru că mai avea nelămuriri. Nu înțelegea de ce e nevoie de atâta suferință. După care-a plecat să-nțeleagă.

De peste șase luni Sorin știa că nu mai exista rezolvare pentru boala sa. N-a deranjat însă pe nimeni cu asta. Împreună cu cei din jur a mimat până la capăt normalitatea, chiar și atunci când în priviri i se citeau frica și disperarea. A-ncercat să forțeze viața.

Vorbim aici de curaj, demnitate, finețe.

„Omul care moare debitând clișee, moare ca un idiot. Sper să mă ferească Dumnezeu de acest simulacru de înțelepciune“, spunea Alexandru Paleologu.

La Sorin numai de clișee n-a fost vorba. Înainte să plece a vrut să ne spună cum mai e treaba cu fotbalul ăsta. Pân’ la urmă ce să fie și viața asta? Nu tot un joc? Un joc pe care Sorin l-a jucat cu onestitate și talent. Fenta lui ne-a povestit sublimul și ridicolul din jur. Mai că i-a respectat și regulile. Nu e „Iubește-ți aproapele“ regula finală? Un cizmar, un orb, un fântânar, o mulțime de oameni simpli. Sorin îi vedea, iar ei deveneau personaje. Cum ar fi putut fi povestiți atât de frumos fără iubire?

Suferința-i nu s-a-ncheiat. Trebuie să-i fie tare greu să nu le poată spune părinților și bunicii că-i e bine.

Din 1999 Sorin a publicat în ziarul *Partener* peste 400 de articole, unele dintre ele apărute ulterior în cărțile sale.“

[34] Din cele aproximativ șapte sute de mii de semne (care ne-au parvenit prin amabilitatea lui Cătălin Florescu) publicate de către Sorin Stoica în cotidianul *Partener* din Câmpina am selectat doar textele considerate reprezentative, pe care le redăm în continuare. Din nefericire, nu avem o datare exactă (uneori nici măcar aproximativă) a acestora. Mare parte dintre aceste articole au fost incluse în volume sau în *Suplimentul de Cultură*, într-o formă mai mult sau mai puțin identică. Așadar, în selecție a intervenit și faptul că am preferat să păstrăm variantele „finale“, eliminând dublurile (n. ed. – 2012).

[35] Fănel Țâră – fost fotbalist la Rapid și Victoria București. Poporul de sub podul Grant l-a nemurit prin strigătura „Țâră, Goanță și cu Gheară, / Cel mai bun atac din țară.“

Suplimentul de cultură[36]

Golul lui Ibrahimović

nr. 8, 15 ianuarie 2005

De vreo zece ani încoace, din pricini pe care nu le mai dezvolt, nu mai pot să țin așa, otova, cu echipe. Prin urmare, mă mulțumesc să fiu suporter al câte unui jucător. Român sau de altă naționalitate. După Mondialul din Franța, de pildă, am ținut cu Zidane și cu echipa unde se întâmpla să joace cheliosul. După dubla cu Manchester United din primăvara lui 2003, am lărgit cadrul și am ținut prin contagiune vreo câteva săptămâni și cu Real Madrid. Scurtă revenire la vechile năravuri. Sechelă a unuia care a fost stelist până la finala cu A.C. Milan din ‘89, petrolist pârât vreo două luni după aceea, adică fan al tripletei cacofonice Greaca-Catinca-Bîșcă. Asta pentru că s-a născut aproape de Ploiești, iar patriotismul local îl înghioldea. Apoi craiovean, deși n-a pus piciorul în viața lui prin județul Dolj – și uite cum nici criteriul ăsta cu patriotismul local nu mai era extrem de coerent.

Și amorul cu Real a fost pasager. N-am mai putut să simt ceva pentru Real din momentul în care s-a pus problema transferului lui Beckham printre, vorbă proastă, galactici. Un Real poluat de individul ăsta, care e orice, numai jucător de fotbal nu. Dacă memoria mă ajută, n-a driblat pe nimeni în

viața lui. Se putea recalifica și el ca rugbist, unde să fie păstrat ca ornamentică și scos la înaintare doar pentru vreo transformare, s-o arunce printre pălimarii ăia. Zicea un lucid că sunt 10.000 de fotbaliști mai buni ca el. Io aș continua calculele, pentru că FIFA încă n-a primit la sânul ei destule federații rămase neinventariate, federații întinse de la Capul Verde până la Guineea Ecuatorială. Să zicem. Nu știu dacă, între timp, reparațiile istorice nu s-au produs.

Și, încet-încet, dragostea pentru Zidane a fost înlocuită de antipatia pentru Beckham. Despre care aud că, de curând, i-a achiziționat consoartei un vibrator bătut cu diamante. Probabil ca un fel de cedare, un apropo referitor la abdicarea de la îndatoririle conjugale. Ziceam, când mă gândeam la un măscărici ca Beckham, că n-o să mă mai intereseze fotbalul, că marii jucători sunt glume proaste. Dar.

Recent, spre sfârșit de an, când se cocea guvernul și se împărțeau posturi, io butonam în neștire pe Eurosport să prind o dată și încă o dată golul lui Ibrahimović. Golul din meciul Ajaxului cu niște obscuri pe care cetățenii de la Eurosport îl aleseseră cel mai meseriaș gol din 2004. Ibrahimović putea fi ușor confundat cu un găligan de liceu care a nimerit pe un maidan unde bat mingea niște mucoși de ciclu primar. Mă uitam la Ibrahimović cum se amuză cu jumătate din echipa ălora, nici n-are importanță cum îi cheamă. Mă uitam și ignoram cu iresponsabilitate crasă analiștii care analizau, gazetarii care gazetăreau și alte asemenea chestii triviale în raport cu slalomul ăla de poveste. De atunci pe cine prind îl întreb, pisălog, dacă a văzut golul ăla. Aud!

Tata Puiu

nr. 9, 22 ianuarie 2005

Englezii sunt un popor de oameni serioși. Dacă nu excesiv de. Neserios de serioși. Când un președinte de club din Premier League renunță la morgă și declară că Iordănescu n-a fost niciun moment o variantă serioasă pentru a prelua echipa sa, atunci sarcasmul său are altă greutate decât banala bășcălie a lui Meme Stoica la adresa aceluiași Tata Puiu. Sau maimuțărelile lui Lobonț din reclama aia denigratoare.

În acte, Tata Puiu e, în acest moment, șomer. Intrat în Parlament fără loc, demisionat de la Națională, ce-i mai rămâne acestui atlet al creștinătății? E posibil ca stresul de nesolicitare să-l facă să se îngrașe precum Maradona. Sau ambițiile de politician să-l pună temeinic pe citit la alde Hayek, Raymond Aron, Tocqueville, Bebe Ivanovici ori alți clasici ai Sectorului Agricol Ilfov.

Sau poate că Tata Puiu, adică un fel de variantă masculină a mamei Omida, se va reapuca de antrenat. Echipe de fotbal. Pe margine, unii antrenori fumează. Alții scuipă semințe. Tata Puiu punctează decisiv la impresia artistică sărutând dibaci iconițe. Și cruciulițe. Nea Puiu nu putea aborda decât o variantă diminutivată a religiei. O religie *ad usum delphini*.

Apropo de diminutive. Aud pe stradă pe câte unul strigat: băi Georgele, băi Costele. Sau Adrienuș. Și omul are de obicei o plasă în mână, e așa, rufos, mototolit. Dă impresia de vietate inofensivă, de individ îngăduit care s-a nimerit și el pe-acolo, prin preajmă. Se bucură că există. Dacă ar avea o coadă, ar da din ea. N-are. Cuvântul-cheie ăsta e – „îngăduit“. De obicei îl iei cu „nea“. Și-ți răspunde.

E greu să-mi aduc aminte vreun alt om de fotbal sau din fotbal mai ironizat decât Iordănescu. Nu ne pică bine să vedem că antrenorul român al secolului e tratat drept știft, dar uite că să-l iei peste picior a devenit un fel de sport național. O obligație. Ca dovadă, porecla care duce cu gândul la un mistic

cu juma' de normă, un tip cu o dambla benignă lipsită de pericol social. Îl lași să tocească două-trei perechi de iconițe, dar speri că, odată ritualul îndeplinit, omul se va pune conștiincios pe treabă.

Să pupe iconițe și să se pieptene. Urmărindu-i cele două ticuri succedându-se lipsite de ierarhie, nu poți să nu vezi că în ambele încape cam aceeași încărcătură emoțională. Deși unul ține de igienă personală, mătreață epurată, șuvițe indisciplinate, iar celălalt ar trebui să aibă o dimensiune spirituală. Ce uimește însă la Iordănescu e că, în tensiunea meciurilor, până acum n-a sărutat niciodată pieptenele și nu și-a aranjat freza cu vreo iconiță. O impecabilă coordonare a mișcărilor care ne dă speranțe într-un viitor strălucit. Sper ca Tata Puiu să-și găsească într-un sfârșit o echipă și mai sper ca niciodată cineva să nu-mi spună „nea".

Poștașu

nr. 10, 29 ianuarie 2005

Recapitulare. Cu ceva vreme-n urmă, un meci Craiova-Dinamo fu întrerupt de un ins nițeluș exaltat pe nume Poștașu. Intră ăsta pe teren, pe teren intră, auzi!, și aruncă c-un fular în Claudiu Niculescu. C-un fular aruncă, ce mai! Pentru că n-a auzit de expresia „tare ca fularul" și pentru că nu a văzut faza dintr-un unghi favorabil, Mihalcea de la Dinamo a fost la un pas să-i tragă o mamă de bătaie Poștașului. Deși un șpiț în țurloaie poate fi numit „bătaie" doar abuziv.

După care, auzi, muică!, Poștașu ceru ca Mihalcea să-i plătească 20.000 de euroi. Pentru că dinamovistul n-avu organ să înțeleagă un gest simbolic de om care se face fleașcă de emoție pentru culorile Științei. Să fim bine înțeleși, Poștașu n-a intrat pe teren să-i spargă capul lui Niculescu cu fularul pentru

că-și dorea să devină celebru. A recurs la acest gest dintr-un exces de dragoste pentru Craiova. Și dragostea asta nu mergea trăită decent în tăcere. Nu mergea, ce mai! Nemărturisită, neexpusă exhibiționist, n-avea niciun șpil. Trebuiau să vadă 30.000 de spectatori mai mult sau mai puțin plătitori în ce hal suferă Poștașu pe motiv că Niculescu a părăsit Știința ca să devină câine roșu.

Acum, dacă mă gândesc mai bine, Poștașu aduce al dracului cu un personaj literar celebru care se cocoța pe câte un deal să zbiere: uitați-vă la mine ce răsărit superb de soare văd io! Adică nu contează răsăritul sau apusul în sine. Contează că acel personaj gălăgios îl vede. Înțeleseserăți ce vreau să spun?

Adică omul nostru, Poștașu, a vrut să arate ceva de genul: știți, io sufăr, bă! Sufăr până răgușesc! Adică suferința nemărturisită în public e doar apanajul oamenilor lipsiți de imaginație.

Ceva din Poștașu mă duce cu gândul la atitudinea falșilor și ridicolilor enoriași habotnici care trag la cruci largi prin autobuze când apare vreo biserică în peisaj. Și, gata să-și piardă echilibrul, mă fac să le deplâng integritatea corporală precară. Cu o plasă într-o mână, cu cealaltă mână executând cruci, e clar că nu le mai rămâne niciun membru pentru a înhăța bara.

Mi-aduc aminte că un lider de galerie le zicea jucătorilor, le reproșa: ehehe, nici nu știți câte bătăi am mâncat io pentru voi! De parcă nu vocația, ci jucătorii îl obligaseră să se ia la pumni cu te-miri-cine. Sau pentru că el, liderul caftangiu, intuia că acea mardeală încasată se constituia într-un fel de ritual de inițiere care să-i legitimeze postura de șef. Bătaia îl califica. Ca lider de galerie e obligatoriu să fi avut cândva nasul făcut zdrențe. Altfel, n-ai nicio speranță de promovare.

De-aia și Poștașu după ce a luat o măcăială scurtă de la Mihalcea, dacă nu se va procopsi cu statutul de șef de galerie,

atunci măcar consilier local ori patron al clubului nu-i deloc exagerat să spere că va ajunge.

Doi inși plictisiți

nr. 11, 5 februarie 2005

Domnul Victor Pițurcă, antrenor al echipei naționale și purtător de superbe malete negre, a declarat că una dintre primele lui măsuri ca selecționer va fi să-i readucă la lot pe Constantin Gîlcă și pe Adrian Ilie. Asta cu scopul precis de a dispărea problemele de disciplină existente pe timpul lui Iordănescu.

Sigur că domnul Pițurcă e liber să-și propună orice experiment de sorginte Di Canio ori Maldini, numai că între oamenii ăștia și cei doi pomeniți mai înainte diferențele sunt măricele. Apropo de Gîlcă, rar mi s-a întâmplat să văd jucător mai plictisit decât fostul închizător de la Steaua. Când juca în Ghencea, în prima divizie spaniolă ori la națională, Gîlcă era un individ care dădea întotdeauna senzația că suportă *à contre cœur* meciul. Dezabuzarea, toropeala lui te duceau cu gândul că are de rezolvat niscai treburi infinit mai importante prin altă parte. Trebuie să bifeze meciul ăsta, apoi va trece la lucrurile cu adevărat importante.

Jucător cu calități, execuții încântătoare, dar blazat în ultimul hal, nu știu dacă Gîlcă va putea ridica vocea când Neaga sau Mutu îl vor anunța că au chef să dea o raită prin cârciumi. Sigur, nu-i va însoți. Îl plictisesc locurile de pierzanie. Nici pârâcios nu-l bănui a fi. Așa că pur și simplu îi va fi lene să reacționeze, să se trezească din lenea lui valahă și să-i convingă pe bezmetici că, dacă-și mai amintesc ei, a doua zi între orele 18 și 20 p.m. au meci cu Olanda.

Cât despre Adrian Ilie, de mult antrenorii sau impresarii

dumnealui au recunoscut că, deși putea să devină Balon de Aur dacă rămânea la Valencia și conectat 90 de minute la meci, n-a fost jucătorul care, urâtă zicere, „să-și dorească mai mult victoria“. Joacă mai degrabă din talent, dă impresia că se menajează. Ca un soi de cotoi melancolic și fudul care stă mai mult la umbra hambarului, dar, când se enervează sau când se plictisește de prea multă leneveală, dă o raită devastatoare printre șoarecii gospodăriei unde e arondat. Adică ambii ar fi brânză bună în burduf de troleu Ikarus.

Au talent, dar n-au autoritate, iar dacă Pițurcă socotește că ei vor fi oamenii care în momentele de criză să tragă un pumn în masă, gata, Mutule, cheamă un taxi pentru doamne și valea la culcare!, puricii să te sărute din cinci în cinci minute!, dacă își închipuie asta, zic, viciul de logică e mai mult decât evident. Adică cei doi sunt aduși ca paznici. Păi, așa, mult mai indicat era să fie reactivat Jean Vlădoiu, vânător remarcabil, doar olecuță mai nervos.

Partea proastă e că și-așa avem destui indisponibili în lot și, la ce viață sportivă duc cei valizi și la cât de în serios se ia Jean ăsta, poate mai spitaliza naibii din exces de zel câțiva, doar așa, ca să nu-l mai contrazică. Și criza de efectiv determina ca propensiunea gerontofilă a lui Pițurcă să reîmprospăteze lotul cu alte glorii ale anilor ‘70-‘80, care nu mai duc 90 de minute, dar sunt caractere de caractere.

Ghioane, victima lui Frazer

nr. 12, 12 februarie 2005

James George Frazer (1854-1941), autor al ciclului *Creanga de aur*, nu cred că a fost ceea ce se cheamă un microbist. Însă ceea ce a scris dumnealui ne interesează cum nu se poate mai acut pentru că poate declanșa analogii nebănuite cu fotbalul.

Cică în Evul Mediu, în caz de secetă prelungită, de pildă, regele era alungat. Urgent era înscris la alergări. Asta pentru că oamenii credeau cât se poate de sincer că fenomenele meteorologice, în manifestările lor zgârcite sau ostile, resimt caracterul nefast al deținătorului puterii. Cât stă pe tron un rege bănuit de concubinaj cu forțe malefice, ploaie nu va fi. În plus, vacile refuză să dea lapte, găinile nu mai fac decât niște stârpituri de ouă. Pe scurt, în regatul respectiv situația e nasoală.

Sigur că rudimentele astea de gândire magică nu pot fi luate în serios de niște indivizi trăitori în secolul XXI. Dar, răsturnând vorba lui Radu Cosașu, în tragic tot trebuie să le luăm. Pentru că îmi aduc aminte constatarea cuiva cum coincidența face ca și comunismul românesc să fi debutat cu o secetă, c-un cutremur devastator, plus zăpezile alea din ‘53, în care io, fie vorba-ntre noi, nu prea cred. Dar asta-i altă poveste. Am renunțat să citesc Petre Ispirescu pentru a lua de bune poveștile alea despre tunelurile de sub zăpadă. Legat de influență nefastă, *Academia Cațavencu* descoperise la un moment dat fenomenul „Ghinion Iliescu“. Vizita Iliescu o țară și musai se lăsa cu tsunami ori barem cu niște inundații mai spectaculoase.

Apoi, dacă ne uităm la situația de la echipa națională, semnele tind să confirme cele spuse de Frazer. Adică la meciul cu Armenia, sub guvernarea Mircea Sandu, am reușit să contabilizăm vreo 12 inși cu tibii și peronee distruse. În plus, în prezent Mutu e la dezintoxicare și i se găsesc prin baruri telefoane mobile cu mesaje din cele mai bizare. Chivu se împacă tot mai greu cu condiția de pieton. Ganea stă accidentat de juma’ de an la o echipă de divizia B engleză. Pe Marica l-am tot admirat la știri cum își transporta unul dintre picioare la subțioară. Viorel Moldovan se retrage pentru că Servette Geneva a intrat în faliment.

O echipă deja decimată. Tiberiu Ghioane era în tot acest timp un individ destul de fericit. Se retrăsese de la echipa națională și treburile îi ieșeau nesperat de bine. În Liga Campionilor își ștergea coatele de Zidane și Figo. Cum s-a răzgândit, cum s-a pregătit să revină la lot, a și ajuns în spital. Firesc, am zice, dacă luăm în calcul ce povestește Frazer.

Sigur, cu riscul de a fi acuzați că am căzut victime unei penibile mentalități magico-religioase, ar trebui să le cerem lui Mircea Sandu și celorlalți din preajma lui să-și schimbe cât pot de repede locul de muncă. Preventiv, până nu apar și alte victime. De fapt, ăsta e doar un alt argument pentru debarcarea lor. Nu neapărat datorită tentativei ăsteia de șantaj obscurantist trebuie Mircea Sandu să se reprofileze. Dar putem întreba așa, de chichi măcar, câți jucători mai trebuie să se accidenteze, câte semne trebuie să mai dea Ăl de Sus ca să-nțeleagă și eternul Naș de la federație că e cazul să lase locul și altuia?

De ce n-a jucat Dobrin cu Slovacia

nr. 13, 19 februarie 2005

Imediat după ce am scos un 2-2 tras de păr cu Slovacia, subiectul zilei în presa sportivă a fost unul extrem de actual, anume de ce n-a jucat Dobrin în Mexic. Din cauză de încăpățânare a lui Angelo Niculescu, dintr-o nepotrivire de caracter sau din cauză de boicot dinamovist. Din cauză de șprițane ori din cauză de caniculă, aer rarefiat și-alte alea.

Puțin importă ce-a fost atunci. Problema se pune prost. Întrebarea nu e de ce nu a jucat Dobrin acum 35 de ani. Mai scandalos e că acum câteva zile, în Cipru, el n-a avut loc în echipa de *old-boys* a lui Pițurcă. Alături de un Dorinel puriu, de un Stelea spân, care a luat un gol printre ochi și altul în timp ce era plecat în vizită prin vecini, zău că nu era exagerat dacă,

lângă ei, apărea și Dobrin.

La Dorinel am înțeles că a fost vorba despre o reparație morală după ce l-am scos țap ispășitor pentru că n-a știut să tragă de timp cu Danemarca și nici să bată cornere. Păi, așa se impunea să fie reparat moral și Dobrin. Ca să nu mai vorbim de Constantin sau de Balaci, care și ei au fost nedreptățiți la timpul lor, Constantin pus la colț după ce a ratat penalty-ul de la Tokyo, plus că nici ei n-au prins un Campionat Mondial sau European.

De fiecare dată când avem parte de un prezent deprimant, ne răsucim în timp să luăm iar și iar la scărmănat aceleași subiecte răscoapte. Mă rog, ar mai fi un mobil. Presa sportivă trebuie să vorbească despre fotbaliști. Dobrin a fost, fără doar și poate, un fotbalist. La Gîlcă și alți vreo doi, e încă în pronunțare de ce ramură aparține sportul pe care îl practică.

Dobrin mai merita să joace și dintr-un alt motiv. S-au plâns alde Pancu și Pleșan că au avut ghinionul să doarmă niște nopți prin aeroport la Istanbul și de-aia moțăiau pe teren. Și aici Dobrin ieșea în avantaj. Câte nopți n-a petrecut el la „Geamuri multe“ sau la „Păduchele janghinos“ după care a doua zi, pe teren, ca într-un fel de somnambulism, reușea să fie genial! Ăștia mici n-au condiție fizică. După o noapte pierdută, dorm pe ei încă de la încălzire. Dobrin trăgea un pui de somn pe umărul omului la marcaj, după care, ceva mai odihnit, se deștepta fix cât să mai arunce o pasă genialoidă pe care scria gol. Chiar dacă a pierdut noaptea precedentă.

Legitimarea asta concesivă e absolut fascinantă. Și nu e doar apanajul fotbalului. De exemplu. *Deși* n-am învățat nimic, am luat examenul. *Deși* aveam doar 5 în facultate, am ajuns președintele SUA. *Deși* Mutu a fost la striptease, le-a băgat mortu-n casă finlandezilor și macedonenilor. Ca și cum nu poți juca bine decât când ai de recuperat un handicap autoprovocat. Uneori mă încearcă gânduri sumbre. Fotbalul românesc nu mai

există. Faptul că am jucat cu Slovacia, că în curând se reia campionatul, toate astea nu dovedesc decât că există viață după moarte. *Deși* nu avem fotbal, scriem despre.

Ce văcuțe au ăștia p-aici!

nr. 14, 26 februarie 2005

Iarna, au, n-au treabă, echipele românești merg la Norcia să joace fotbal. Cu alte echipe românești. Situația asta seamănă al naibii cu ceea ce îmi povestea cineva, cum că, la un moment dat, s-a hotărât să-și scoată mama, femeie de la țară, la o plimbare cu mașina. Nu chiar la Norcia, ci undeva la munte. S-o scoată să ia aer. Deși, la țară trăind, numai de aer nu se poate bănui că dusese lipsă bătrâna, dar așa trebuie spus. Voia și respectivul să-și joace rolul de fiu iubitor și era nevoie de punerea asta în scenă.

Și era o zi minunată, mă rog, completați din imaginație niște păsărele iresponsabile, norișori diafani și, nu în ultimul rând, vă rog să v-o închipuiți și pe bătrână scoțând capul pe geamul mașinii și exclamând fericită: „Mamă, ce văcuțe frumoase au ăștia p-aici!“ De fapt, unica ei remarcă. Fiul încerca să-i explice că, dacă își aruncă privirea ceva mai la dreapta, o să vadă munții, uite și ce casă și-a făcut nea Caisă ăla! Ca să nu mai vorbesc de brândușele ieșite la marginea pădurii. O nebunie! Dar femeia asta văzuse toată viața: văcuțe. Cu asta era obișnuită, doar văcuțele îi spuneau ceva consistent și refuza să vadă altceva în afara lor. Restul peisajului era așa de irelevant pentru ea, că pur și simplu nu exista.

Cam așa și cu echipele noastre. O chestiune destul de enigmatică. Știu io dacă joacă între ele pentru că le-ar fi frică de o schimbare? Poate n-au adversari care să „se joace“ cu ele, sau am putea să găsim o interpretare olecuță mai excentrică în siaj

etnopsihologic. Pentru că, apropo de plimbări, recreere, weekenduri, uitați-vă la cetățenii de la bloc ieșiți la iarbă verde cum, pe tăpșanul unde se instalează, își aduc fața de masă de acasă, tacâmurile preferate, un radio, eventual un mic televizor portabil și refac în felul ăsta exact sufrageria pe care au părăsit-o de nici cinci minute. Adică ei s-ar teme că orice schimbare de peisaj le cauzează. E ca și cum s-ar afla acolo la iarbă verde, într-o sufragerie decapotabilă. Ca și cum deplasarea, mișcarea nu există.

În cupele europene netrecând de turul preliminar, nu prea mai întâlnim echipe străine, jucăm numai noi între noi. Sunt notorii cazurile de căsătorii consangvine care duc la degenerare. În cazul de față, dacă sângele nu se împrospătează, nu pot duce decât la un fotbal modest, cu malformații. Văd un meci între niște necăjiți din campionatul intern, apoi unul din Italia sau Spania și parcă ar fi vorba despre două sporturi total diferite. S-ar putea ca ăsta să fie un motiv de mândrie, specific național și gargară din același registru. Iar faptul că Tamaș, Zicu se întorc acasă ar fi o dovadă nu de incompatibilitate între două sisteme, ci o probă că sufletele sensibile nu pot renunța la țărișoara lor. Și ratarea unui fotbalist ce putea fi genial, precum Maier, e explicată cam în aceiași termeni. Talentul îi dădea dreptul să spere la o carieră interesantă, dar el, băiat bun, a tras mereu spre casă. A ales mereu cluburi din Ardeal, de unde să poată da o fugă la ai lui să-i ajute să tragă vinul. Dar, cine știe, poate a fost mai fericit așa.

Birocrații de la Chelsea

nr. 15, 5 martie 2005

Chelsea a pierdut la Barcelona pentru că, deși se crede Dumnezeu, fostul translator José Mourinho nu poate aspira

decât cel mult la statutul de ajutor de arhanghel arogant.

Mourinho a creat, sau mai curând a produs, o echipă bazată pe un principiu tâmpit și antipatic: maximum de eficiență, minimum de fotbal. O gașcă de inși pe care, deși câștigă adesea, cel mai frecvent cu 1-0, în caz că-i întrebi dacă asta le-a produs au ba vreo bucurie, bat din buză și nu știu ce să răspundă. Figuri de ucigași plătiți care-și reprimă afectele. Fotbal scrâșnit ce n-ar trebui practicat decât experimental la NASA sau în altă instituție obsedată de exactitate și precizie, unde e cazul ca și Mourinho să-și găsească urgent un loc de muncă. Vorba lui Petre Țuțea, Mourinho ăsta e indicat pentru fotbal ca sifilisul la sistemul nervos.

Orice victorie a lui Chelsea mă indispune. Ronaldinho e un individ care, în ciuda reclamei, mai are până să poată fi numit mare jucător. Mă enervează patetismul lui, felul în care se dă teatral în stambă ca un actor de mâna a doua ce face cu ochiul camerei de filmat și caută mereu prim-planul, să-l vadă rudele din Brazilia cum s-a rostuit el. Totuși, la meciul în chestie am suferit pentru el și mi-am dorit ca dințosul să câștige. Sau, mai corect, mi-am dorit să piardă Chelsea, echipa acestui portughez fără urmă de umor. Care se bătea cu cărămida-n piept că el, de unul singur, în câțiva ani de activitate, are performanțe și trofee cât Barcelona în 100 de ani. Adică el ar fi o instituție. O instituție amnezică, senilă, care nu-și amintește cine e Eto'o. De-aia mi-a părut bine că băiatul ăla cu față de extraterestru cumsecade a înscris dintre fundașii centrali ai englezilor. Probabil Mourinho nu știe cine e Eto'o, pentru că îl vede foarte rar. Din cauza vitezei cu care-i depășește jucătorii crispați și triști, are parte doar de o fotografie mișcată. Eto'o aduce destul de bine cu struțul din desene animate pe care coiotul nu-l va prinde vreodată.

Van Gaal venea la Barcelona în '97 promițând să facă pe

Camp Nou un nou Ajax. Dintr-o câștigătoare orgolioasă a Cupei Cupelor. Asta i-a fost fatal și, în ciuda unui fotbal adesea entuziasmant, n-a prea avut parte de cine știe ce trofee. La Mourinho totul se judecă după aceeași măsură provincială, dând semne că vrea să facă din Chelsea un alt Porto, ediție revăzută și adăugită, cu banii lui Abramovici. E posibil ca Mourinho să răstoarne rezultatul din tur. Un 1-0 îi e suficient. Iar scorul acesta îi e drag inimii lui. Bateți în lemn! Antrenorii de tipul lui Mourinho trebuie prinși cu arcanul și trimiși la programe de resocializare. Pe lângă fotbalul ăsta aseptic, prefer cele câteva rânduri de burți ale lui Ronaldo, prefer indolența, sictirul de vedetă de telenovelă ale lui Figo. Prefer să văd un film submental precum *Amantul marii doamne Dracula*, dar nu un meci impregnat de strategia lui Mourinho. Asta e Mourinho. Un matematician ratat. Un înfumurat. Un provincial. Și, nu în ultimul rând, un foarte mare antrenor.

Puiu schizoidu’

nr. 16, 12 martie 2005

În urmă cu vreo doi-trei ani, Anghel Iordănescu intra în istorie interzicând unei ziariste de la o gazetă sportivă să zboare cu avionul Naționalei. Gest de taliban misogin care nu are principii, ci fixații. Adică muierile n-au ce căuta între bărbați, ele nu înțeleg fotbalul, nu pot decât să distragă atenția băieților de la trebile pe care le au ei de făcut. Anghel Iordănescu își argumenta interdicția prin aceea că e un tip superstițios. Sau credincios. Cel puțin în cazul dumisale, cele două se suprapun. Religia se reduce la superstiții și la ritual. Pupat incontinent de cruciulițe.

O caricatură a lui Mardale încerca să elucideze frenezia religioasă a lui Tata Puiu. Zicea un personaj buimac din

caricatură: Io nu cred că se roagă ca să câștige echipa lui, ci își pune o pilă la Cel de Sus ca, în caz că ia bătaie, să nu fie dat afară. După ultimele informații despre escapadele generalului, am putea zice că se ruga și să nu-l prindă nevasta. Sau să nu-l afle presa că se întâlnește cu blonde cu pantofi roz. Mă rog, chiar erau roz pantofii. E un fapt, nu analogie cu un film cu Pierre Richard.

Așadar, nu preacurvia e de acuzat, cât inconsecvența. Refuzi prezența într-o incintă comună cu femeile, deși, în aceeași perioadă, îți îmbârligi nevasta că îți cauți contracte prin Dubai, în timp ce tu încerci să o convingi pe studenta Monica Neacșu cum că, mami, oi fi ceva mai bătrân, dar banii mei sunt al naibii de tineri. Iordănescu nu e fariseu, ci incoerent. Ca torționarii care, după ce rupeau moaca deținuților, se întorceau acasă total schimbați și scriau poezii delicate, fragile despre fluturași, albine și alte gâze lirice.

A trecut destul de neluat în seamă un material de presă menit să te pună serios pe gânduri. Un fost conducător al Stelei descria o înscenare căreia i-a căzut victimă Marcel Răducanu. Câțiva ofițeri sub acoperire i-au propus să trântească meciul contra 15.000 de lei. Asta petrecându-se undeva prin 1981. Marcel Răducanu a fost filmat, acuzat că a călcat pe bec, iar una dintre reacțiile sale, povestește misteriosul fost conducător, a fost groaznic de interesantă. Prost io că nu fac la fel ca Iordănescu, să vând meciuri la kilometrul 36, se tânguia ulterior, fugit în Germania.

A trecut vremea, Marcel Răducanu a confirmat cele relatate, Iordănescu tace mâlc și probabil își pregătește apărarea în cazul blondei cu pantofi roz, care ar putea fi o enoriașă a părintelui Argatu, mai mototoală întru cele sfinte, de-aia Tata Puiu o învăța niște rugăciuni mai mișto. O punea la punct cu ultimele tendințe în spațiul ecumenic. Sau o fi fost meditatoarea

de la gramatică a lui nea Puiu. Din ce scria presa, au stat două ore în garsoniera respectivă. Fix cât o meditație despre pronunția corectă a cuvintelor „cașchetă“, „dășchis“, „reșpectiv“ etc.

Uimesc mai multe lucruri. Deși puțini se așteptau, Iordănescu e încă verde și-n puteri. Însă, din nou fapt schizoid: și-a pierdut priceperea din tinerețe. Nu mai are răbdare să ajungă la kilometrul 36. Și mai uimește și apropierea de nume. De la Monica Lewinsky la Monica Neacșu. Clinton a crescut în sondaje, imaginea publică a lui Iordănescu va fi revirilizată după toată povestea asta și poate își va găsi și el o echipă.

Un Ion Creangă ceva mai sarcastic

nr. 17, 19 martie 2005

Deși, mai demult, am văzut înregistrarea integrală a partidei cu Anglia din Mexico ‘70, deși am mai prins cu coada ochiului pe la vreo retrospectivă fragmente din meciurile Stelei deceniului opt, nu pot spune că l-am văzut jucând pe Liță Dumitru. Din elogiile generoase ale lui Ioan Chirilă, am putut deduce că Liță a fost un fotbalist priceput. Mare. Care putea fi și mai mare. Unii scriu cărți cât cărămizile despre fotbaliști pe care nu i-au văzut în viața lor jucând. Nu știu câte înregistrări cu Leonidas există.

Io l-am văzut, la o emisiune, pe Liță Dumitru vorbind. Și, de atunci, Liță Dumitru e pentru mine un mare povestitor. Un Ion Creangă dat în patima cinismului. Își rememora cariera în acea emisiune. Cariera curată în care n-a făcut decât 5 blaturi. Ca în bancul acela în care, deși pacientul are câteva răni, situația e sub control pentru că doar una e mortală.

Așadar, știind că pomenitele infracțiuni s-au prescris demult, Liță Dumitru a luat la contabilizat cele 5 blaturi mari și

late. Două la prefectură, două la școala de fete... Ieșeau vreo 6 meciuri trosnite. Apoi a mai amintit despre niște partide în care n-a vrut să pună osul din ambâț, pentru a se răzbuna pe coechipieri. Și-au mai fost câteva meciuri în care s-a înțeles cu adversarii, bă, dați-vă și voi la o parte, că avem un campionat de câștigat. Cu cele dinainte, printr-o aritmetică mai suprarealistă, ieșeau cinci în cap. După aritmetica cu care își ține Ion Iliescu evidența mandatelor.

Dar, după Liță Dumitru, unele dintre meciurile din urmă nu pot fi considerate blaturi. Boier, nici n-a luat vreun ban. Cel mult o înțelegere între prieteni.

O carieră cu un procent însemnat de meciuri viciate. De unde rezultă și de ce Liță Dumitru n-a fost un fotbalist mai mare decât putea să spere.

Acum, ce fascinează e nonșalanța cu care-și dezvăluie meciurile trosnite. În precreștinism, spovedania era publică. Apoi s-a renunțat la o atare abordare care dădea idei ascultătorilor. Unii nu s-ar fi gândit niciodată să păcătuiască în felul acela.

Un meci trosnit se justifica prin aceea că Liță Dumitru avea nevoie să-și aranjeze casa. Sau îi trebuia o diplomă la facultate! O etică originală de popor individualist. Din care și Liță Dumitru face parte. Adică un altruism manifest doar în gașcă. Pe undeva p-aicea.

Să spui ce prieten bun îți era cel cu care trosneai meciuri... Liță promitea să scrie o carte. Ar ieși un *Butch Cassidy și Sundance Kid* de Ghencea să dai cu câinii-n căciulă. Iar dacă are nevoie de consiliere, mă semnez,

S.S.

Becalii și Brătienii

nr. 18, 26 martie 2005

Într-o zi, Nicolae Mavrogheni s-a gândit că n-ar fi deloc o idee rea dacă și-ar face calul clucer. Și l-a făcut. Apoi, întrucât domnitorul fanariot nu mai avea cu ce să circule pe străzile Bucureștiului, a înhămat doi cerbi la o trăsură destul de pricopsită. Sau caleașcă pe care limita de spațiu nu ne mai permite s-o descriem. Mai spre zilele noastre, Gigi Becali și-a luat Maybach vișiniu, să se dea cu el prin Capitală, printre cei pe care și-i închipuie supuși.

Despre Nicolae Mavrogheni se clevetea că ar fi fost cândva pirat. Despre Gigi se vorbea recent cu privire la relațiile lui cu clanul Cămătaru. Cum ar veni, niscai piraţi pe stil nou. Plus o vorbă antologică de-a lui Gigi, ce merită reținută în contextul ăsta. Spunea vorba oximoronică aproximativ așa. Că el, Gigi, mai bine face afaceri cu oameni onești din lumea interlopă decât cu zdrențe care-l enervează. Mavrogheni își făcea tipografie spre sfârșit de secol XVIII și îl tocmea pe vel-căminarul Manolache Persiano să-i cânte faptele de glorie. Gigi nu știe ce e puterea textuală, așa că, de câte ori îi stă ceva pe limbă, dă un telefon la Dan Diaconescu și, în ciuda elocinței discutabile, apare pe post să zică adevărul exact așa cum a fost el. Și mai amenință Gigi că își va face televiziune proprie. Care să-i cânte faptele de arme.

Mavrogheni își întâmpina la Curtea Domnească oaspeții călare pe un tun. Gigi și-a construit la Pipera o curte domnească, sau un fel de muzeu, cu statui ale strămoșilor oieri din neam, un staul decorativ unde se duce să se reculeagă atunci când zgomotul orașului furnicar îl doboară.

Ce vreau să spun e că Villarreal a învins Steaua pentru că nu se putea altfel. Pe un teren invadat de căpșunari, vreo

10.000, adicătălea cam câți plătitori de bilet are F.C. Național pe sezon, Steaua, o echipă cu un conducător cu apucături fanariote, sau hai să zicem exotice, nu a reușit să rescrie istoria. Meciul cu Villarreal a fost un fel de *Înapoi în viitor*. Am călătorit incognito într-un teritoriu prohibit, îngăduit nouă ceva mai târziu. Am văzut ce ne așteaptă.

Dar până atunci mai avem noi de așteptat. Așa cum scrie la carte, se vor întoarce în patrie pașoptiștii cu idei mai istețe. Sau căpșunarii, cine știe. Vremea formelor fără fond se pare că a început. Pentru că uite că, dacă, protocronist, Ilie Alexandru construia la Slobozia acum vreun deceniu o copie liliputană a Turnului Eiffel, Dinel Staicu a adus la Craiova un cetățean brazilian pe nume Magri, care seamănă ca două picături de zaibăr cu fotbalistul Kaka. Fotbal joacă ceva mai prost, dar să sperăm că forma va determina conținutul. Poate, în țara lui, respectivul nu era decât un frezor sau prelucrător prin așchiere mai neîndemânatic.

Ape vor seca în albie, apoi familia Brătianu va înlocui familia Becali. Arzând niște etape, probabil va veni la Belle Époque, atunci când Steaua le va zdrobi pe Villarreal și Valencia. Pe timpul unor Carol, Ferdinand, vom avea patru echipe în Liga Campionilor. Apoi, bineînțeles, vor veni din nou comuniștii.

Bănel

nr. 19, 2 aprilie 2005

Spunem „Bănel Nicoliță“ și, vorba cuiva, căpătăm dreptul de a folosi cuvântul „smoală“. Iar drept ciubuc, avem îndreptățirea de a ne sluji și de vocabula „chirpici“. Pentru că, dacă nu știați, casa în care se înghesuie ai lui Bănel, casa în care a copilărit și el, e o casă de chirpici. Bănel rimează cu Jardel,

dar asta nu ne folosește la nimic. De semănat, seamănă cu negrul acela mai tolomac pe care Bugs Bunny îl fraierește ca un măgar. Negrul e, în fond, un om bun, plin de bune intenții. Cum e și Bănel. Sau așa bănuiesc.

Probabil, pentru Bănel au fost zile în care nu a mâncat decât mere șutite de prin vecini, ouă luate de prin cuibarele ălora mai înstăriți. Nu e o calomnie ce insinuez despre Bănel, pentru că despre un copil nu se poate spune că fură. Copilul ia pur și simplu, iar dacă îi reproșezi ceva, ești un mocofan. Bănel și-a format sprintul în anii ăia în care era fugărit de cine știe ce gospodar care ignora legea precedentă privitoare la proprietate.

L-am văzut de câteva ori jucând, iar impresia lăsată e că el are o treabă acolo, pe partea dreaptă a terenului. Că e ocupat și nu trebuie deranjat nici măcar cu o schimbare.

L-am mai văzut într-o știre când Tamaș, băiat de gradat din Brașov, îl lua peste picior, iar Bănel râdea strâmb la poanta neizbutită a fiului de polițist, ce se făcea că a uitat scorul Stelei în meciul de la Villarreal într-o fază a competiției în care Dinamo n-a mai ajuns din vremea când Stelea chiar avea păr și Dinamo chiar avea echipă. Și tot atunci, Bănel fugea de la școală, refuza să meargă în clasa I, pentru că învățătoarea îl așeza în ultima bancă și îl chinuia cu tot felul de bastonașe, linioare, inutile la el în cartier. Poate Bănel îi tolera mișto urile lui Tamaș și pentru că se temea ca arogantul ăsta să nu-l cheme pe tac’su și să-l toarne pentru merele furate în copilărie. Fura mere, acum fură mingi. Aceeași cleptomanie orientată către obiecte sferice. Fură mingile ălorlalți și le prelucrează acolo, pe partea dreaptă, unde are el treabă.

Nu l-am auzit vorbind și pun pariu că nu e deloc un orator foarte priceput. Aveam un coleg care la 15 septembrie își arunca pe soba din clasă ghiozdanul conținând trei caiete

multifuncționale și vreo două manuale jerpelite. Îl arunca acolo să-l aibă la îndemână până luam vacanță. Ca să meargă și el acasă mai lejer. Probabil așa proceda și Bănel, apoi pleca la un fotbal. E amuzant când face ceva efort, nu scoate limba precum Keșeru, dar i se lungește fața ca la desene animate, încât orice comparație cu Jardel pică din start. Oricum, ăla stă la pomană, Bănel aleargă de-i ies ochii. Seamănă mai degrabă cu Jairzinho, dacă tot e să exagerăm. Și să exagerăm în continuare spunând că, după ce Florentin Petre va prinde în sfârșit un contract prin China, sau la o obscură F.C. Televizor din Coreea de Sud, oricum o țară din care e greu să răspunzi la convocările lotului, atunci zic că nu vom mai avea de ales și vreo 7-8 ani pe banda dreaptă a Naționalei îl vom urmări alergând pe Bănel cum încearcă să scape de gospodarii aceia mai îngușți la minte care vor să recupereze de la Bănel o poală de mere.

John Wayne Mitea

nr. 20, 9 aprilie 2005

În fotbalul întreg la cap care se joacă azi în lume există, de la o vreme, obiceiul ca fiecare echipă să aibă 22 de virtuali titulari, pentru că e greu ca 11 inși să ducă-n cârcă toate meciurile care se joacă într-un sezon. Excepție de la regulă fac doar Universitatea Craiova, care are pe statul de plată 22 de cetățeni cu vocație de eterne rezerve resemnate. Plus naționala României, unde rup norii cei ce fac tușa la Ajax.

M-am uitat la *Ultimul tren din Gun Hill* imediat după un meci al Braziliei cu Uruguay-ul. Mai văzusem filmul cândva, într-o copilărie pe care n-o bănuiam atât de cinefilă, dar nu-mi mai aminteam decât vag o anumită scenă cu o oglindă fixată foarte inteligent de unul dintre pistolari, cât pentru a deconspira niscai bandiți ce se furișează pe un hol. Într-un

program TV realizat cu picioarele din spate, scria că filmul e cu John Wayne. Am luat de bună informația, dar după vreo 20 de minute individul întârzia să-și facă simțită prezența. Și mi-am dat seama, într-un acces de realism, că nici nu mai are cum să se înșurubeze lângă Anthony Quinn și Kirk Douglas, care deja se desfășurau. Adicătălea toți trei s-ar fi sufocat. Nu de același realism dăduse dovadă mai devreme antrenorul Braziliei, care păstra în echipă vreo 7-8 indivizi din aceeași familie culturală cu John Wayne. 7-8 protagoniști, care se călcau pe bătături. Adică nici ca ai noștri, dar nici ca ei. Întreceau măsura. Prea mult talent, chestiune la limita indecenței. Brazilienilor, ca să semene a echipă, le mai trebuie vreo doi inși cu dribling bâlbâit. Mai neinspirați, dar ordonați.

Antrenorii brazilieni au boala asta, să formeze un fel de Harlem, un fel de trupă de artiști bezmetici. A se vedea și Luxemburgo la Real Madrid, care, mă rog, are scuza unei grele moșteniri. Ieșit din tipare e numai Victor Pițurcă; el preferă doar inși născuți plictisiți. Avea un singur protagonist, pe Mitea, și băiatul n-a fost în meciul cu Olanda decât un spectator onest. De unde rezultă așa: Brazilia – un excedent de protagoniști; noi – pauză! Cine zice că suntem o națiune de mingicari n-a mai văzut un meci de pe vremea lui Nichi Dumitriu. În cele două meciuri ale naționalei, m-a încercat senzația că ai noștri au un fel de proastă timiditate de a ataca poarta, de a pătrunde, de a șuta. Ca și cum s-ar teme să nu fie luați peste picior de colegi, ce, bă, ești șmecher, vrei să dai gol? Nu ți-e bine? Pasa laterală subcentimetrică e cel mai bun alibi.

Ne trebuie un John Wayne la națională. La Național îl avem pe John Wayne Shroj, un băiat posesor de părinți inventivi onomastic. Mitea s-a născut în Pantelimon, ascultă manele, lucru care se poate repara cu timpul, și îi ajunge lui John Wayne ceva mai sus de buric. Mă rog, într-o țară pe unde au bântuit

dinozauri pitici, trebuie să ne mulțumim cu ce avem. Dar, uite, mai degrabă, Mitea a fost cu Macedonia un soi de Kirk Douglas din filmul pomenit. Singur împotriva tuturor. Singurul care-și dorește să prindă criminalul. Restul vegetau cu gândul la șprițul de după. Sau așa a insinuat Mircea Sandu. Cică nu era vinul lui ăla din avion. Știe toată lumea că Mircea Sandu merge pe whisky.

Nașu de la kilometrul 0

nr. 21, 16 aprilie 2005

Din felul în care vorbește, adică strepezit, din vârful buzelor, putem deduce că Mircea Sandu e absolut sigur că-i o persoană foarte reușită și că restul conaționalilor nu depășesc cognitiv stadiul râu-rățușcă-rămurică. Bag seamă, așa se întâmplă când te înconjuri de mediocri. Ai impresia că tu ești singurul mai răsărit. În plus, inteligența asta e o chestie care ține de consangvinitate. Altfel nu se explică de ce Sandu și-a angajat nepotul traficant de droguri la Federație. Oricum, se știe că, în ziua de azi, doar cu străduință și doar în urma unor căutări asidue dai de un portar capabil.

Zicea odată cam așa: „Iordănescu mi-a făcut treabă bună la națională.“ Mi-a făcut. Ca și cum ar fi tocmit un aurolac să mai cosească naibii iarba aia din curtea Casei Fotbalului. De pe moșie, cum s-ar traduce. Apropo de Casă, zicea Marin Sorescu: „Ce n-aveam noi în sat? N-aveam fanfară!“ O atitudine constantă de tip dă-i în gura mă-sii pe mucoșii ăia! El e mult prea fin să răspundă pulimii curioase. Îmi vin în minte destule atitudini ale sale care numai de bun-simț nu pot fi bănuite. De pildă, pretenția recentă de a fi recunoscut peste ani drept un Pache Protopopescu al fotbalului românesc. Zicea că s-a născut la kilometrul 0 al Bucureștiului și că acesta ar fi deja un merit.

Mă rog, Iisus s-a născut într-un grajd, dar n-a avut complexe.

Însă, de fapt, nu despre Mircea Sandu trebuia să vorbesc, ci despre un fin al său, Ilie Galerie, un personaj colosal. Am găsit întâmplător un interviu al său de acum șase-șapte ani. Și zicea Ilie Galerie acolo cum mergea în deplasări cu Sportul pentru a transporta ce târguia Nașu. Ilie a fost student la Politehnică în anul I din ‘69 până în ‘79. Recunoștea că a terminat ca un fraier facultatea în ‘86 pentru că, dacă mai zăbovea o țâră, în locul lui Marian Munteanu, el ar fi fost în piață. El care, bișnițărind, a subminat sistemul. Iar Nașu, colaborând, a fost un disident, dar, fire prea delicată, se jenează să-și recunoască meritele. „La Revoluție m-ar fi recunoscut toată lumea după ce făcusem 17 ani de facultate. Mă duceam și strigam: Sunt Ilie Galerie! Jos comunismul! Strigam, ce Dumnezeu! Strigam să iau ciolanul!“

Și mai zice finul: „Conduceam beat, fără carnet și, dacă mă oprea vreun milițian, coboram, îl pupam, îi dădeam și lui un pachet de Kent, după care o întindeam. Nicu m-a scos dintr-un rahat mare de tot. Fusesem prins în flagrant cu valută și aur. A pus mâna pe telefon, a vorbit, ești liber mi-a zis! Du-te liniștit, că țara asta încă e condusă de Ceaușescu! Am trăit extraordinar pe vremea comunismului! Veneau băieții din deplasare și fiecare aducea zece-cinșpe perechi de blugi, aveam o grămadă de lovele“.

E posibil ca echipele românești să nu fi avut rezultate în anii ‘70-‘80 tocmai pentru că jucători precum Mircea Sandu, cu un instinct comercial ceva mai acut, în loc să se concentreze la meci, puneau mai multă pasiune în micile învârteli. Nu conta echipa, ci ce foloase poți să tragi tu dintr-o deplasare. Totul devenea o afacere personală, egoistă. Și dacă așa era atunci, ce motive am avea să credem că situația s-a schimbat și psihologia de exceptat n-a supraviețuit peste ani. Doar Iordănescu i-a făcut treabă bună lui Mircea Sandu.

Un cinefil ratat

nr. 22, 23 aprilie 2005

Cel puțin un lucru i se poate imputa coerent lui Giovanni Becali – faptul că și-a obosit ochii la mult prea multe filme cu mafioți. Iar excedentul acesta de pelicule cu gangsteri îl face să mai calce din când în când în străchini, să aibă un comportament ceva mai exotic. Probabil, influențabil cum se dovedește, dacă se adăpa spiritual la pelicule cu Lassie, Rin-tin-tin sau câinele Calu, azi ar fi activat în cine știe ce organizație pentru protejarea animalelor și n-ar mai fi avut fantezii cu ziariști făcuți de la brâu în jos. Dar asta e doar o ipoteză neverificată. Oricum, Giovanni Becali, un personaj livresc după cum se vede, nu și-a ales bine ce să urmărească, nu a fost îndrumat corect, a vizionat și el așa, otova, de-a valma. Unul dintre cazurile concrete care dovedesc cum cultura strică.

Foarte mulți copii se cred Bruce Lee sau Rambo. Se joacă de-a războiul. Și chestiile astea nu sunt indiferente în conturarea tipului de adult în care se vor transforma. Hoggart zicea că individul își creează propria identitate și viața prin intermediul resurselor sale culturale. Nu e nimic spectaculos aici. Interesant e când vezi cum un individ destul de puriu la cei 50 de ani ai săi, așa cum e Becali, își mobilează casa ca în *Scarface*. Se îmbracă precum Robert de Niro în *A fost odată în America* și gesticulează, are ceva din impulsivitatea lui Joe Pesci în *Casino*.

Ziceam că dacă te uiți bine la un individ și-i observi comportamentul îi poți detecta amintitele resurse culturale, de unde s-a inspirat în crearea personajului pe care îl interpretează în viața cotidiană. Despre mulți conducători de cluburi se poate specula că au văzut chintale de filme cu președinți de CAP harnici. Horoba și Jean Pădureanu pun pariu că suspină la filme indiene. Dinel Staicu e mort după Arnold.

Despre alții îți poți da seama imediat că n-au fost la cinematograf de ani buni, iar de citit n-au găsit la îndemână decât plăcuțele pentru schimbări. Avantaj Giovanni Becali, care și-a început devreme cariera de amator de cinema, încă de când făcea speculă cu bilete și, probabil, trebuia să-și construiască un discurs, să recomande cumpărătorilor filmul la care îi trimitea.

Totuși, în ciuda sutelor de filme bifate, ce uluiește la Becali e o anumită inocență culturală. În ciuda unui pretins rafinament, a cărui principală manifestare e „un cap în gură“, nu e în stare să discearnă că ăla e doar un film, nu realitatea nudă. Nu înțelege că nu trebuie să-i imite întru totul pe șmecherii de pe ecran. Dacă ei sunt grobieni, nu e neapărată nevoie să le urmeze exemplul. Nu înțelege că, de pildă, Redford și Newman sunt simpatici în *Cacealmaua*, chiar indecent de simpatici, iar asta răstoarnă niște repere etice, dar treaba respectivă ține numai de discursul filmului. Probabil, la un moment dat, regizorii s-au săturat de familiști cuminți și mediocri și au încercat să polemizeze cu generația anterioară de cineaști, bravând printr-un film în care eticul e pur și simplu nul. Exces ca răspuns la un exces de semn contrar. Giovanni Becali ar trebui să știe că *Scarface* e totuși un film. Mă rog, și io tot sper că tot ceea ce se întâmplă în fotbalul românesc nu e decât un film de serie C, care va avea și final. Nu cu împușcături, creieri sleiți, ci cu anchete serioase.

Cum ne mai scuipam noi!

nr. 23, 30 aprilie 2005

De curând, mai precis înainte să se joace acel meci urât în draci Steaua-Dinamo, Andone declara o chestiune la care, după un moment de stupoare, am râs cu lacrimi. Își amintea nostalgic despre derby-urile de altădată, despre amiciția lui cu

Lăcătuș. Ehehe, spunea Andone, în afara terenului eram prieteni, dar și când intram la joc, o nebunie, ne scuipam, ne rupeam oasele, ne trăgeam de tricouri. Într-un cuvânt, era frumos! O plăcere să joci fotbal cu așa oameni care rezistă la tăvăleală, pentru care o flegmă bine țintită nu e un motiv de retragere a ambasadelor.

Deși spune că fotbalul nu e domeniul lui, Mircea Dinescu se integrează perfect acestui tip de logică. Se împrietenește la cataramă cu Gigi Nețoiu, cel care-l fila până în ‘89. Și povestește cuprins de aceleași melancolii băligoase cum îl urmărea Gigi prin autobuz, cum stătea cu ochii pe dânsul ca pe orice element dușmănos. Tot Mircea Dinescu e cel care cândva vorbea ceva despre felul în care iepurele pactizează sau se îndrăgostește de pușca vânătorului.

Așadar, la ora la care scriu, un fost tablagiu eșuează în încercarea sa de a plasa Universitatea Craiova unui securist de mâna a treia, unui ex-Fulgerică sau cam așa ceva, după cum îl descrie Mircea Dinescu pe Nețoiu. La pândă stă Mititelu – în tinerețile sale, șef de galerie –, care e în *pole-position* pentru a deveni președinte de club. Numai oameni de ispravă râvnesc la Știința. Mircea Dinescu nu s-a născut ieri. S-ar putea ca, până la urmă, el să sprijine răul cel mai mic. Asta e națiunea, cu ea defilăm. Mai zice Mircea Dinescu și că, pe lângă alți oameni de fotbal, Nețoiu e un poet, un turturel vulnerabil. Mă rog, n-aș vrea să-i cunosc pe ceilalți oameni de fotbal la care se face referire, dar nici n-aș vrea ca el să aibă dreptate.

Umblă vorba că acum vreo trei ani, când negociau pentru preluarea Universității, Nețoiu și Dinel și-au suflecat mânecile în biroul lui Mitică de la Ligă, s-au caftit vreo 5 minute pentru detensionare, apoi au reluat tratativele. În timpul acesta, Mitică a dat o fugă până la toaletă, s-a întors, și-a tras nădragii: hai, mă, trăi-v-ar familia, v-ați calmat? Producția mitologică asociată

fotbalului e extrem de consistentă. Se poate să fie adevărat ce se aude sau, vorba cuiva, e posibilități care se poate și posibilități care nu se poate. Cert e că, dacă nu e veridică, legenda e destul de verosimilă. Și asta e și mai grav. Adică să vezi fără nicio problemă în cei doi businessmeni de succes doi posibili caftangii. Care se încaieră, apoi se sărută bălos și, pentru că nu-și pot șifona blazonul de bărbați adevărați, se împacă.

Istoria fotbalului românesc tinde să devină o istorie a președinților, și nu a fotbaliștilor. Ultimii cinci-șase ani n-au născut mai mult de trei jucători profesioniști, în schimb ne-am procopsit cu un bestiar de președinți pitorești care-și stăpânesc cu greu flegmele și pumnii. Pe vremea lui Andone, se războiau jucătorii pe teren, acum ei au devenit ceva mai apatici, mai nonviolenți, mai atenți la ținută și au lăsat atare îndeletnicire în seama președinților care chiar au vocație pentru mardeală.

Luțu. Hagiluțu

nr. 24, 7 mai 2005

Două sunt ipostazele în care mi-l amintesc mai bine pe Luțu, jucător care, curat ghinion, la anul probabil că va trebui să fie deștept încă de la 6-7 dimineața pentru a ajunge la matineul cu Inter Gaz sau Midia Năvodari.

Prima ipostază – pe stadionul Steaua la un meci cu Rapidul din urmă cu vreo 6 ani. Luțu juca la Steaua. Pe la mijlocul primei reprize, se afla aparent fără nicio treabă, flanând ca un derbedeu pe la colțul careului de 6 metri al porții lui Lobonț. Acolo l-a găsit o pasă, o minge aruncată de n-are importanță ce coechipier. În fața lui erau vreo doi fundași obscuri. Și atunci, Luțu a făcut o mișcare irepetabilă din șold. Sau gleznă. Un stop, apoi a dat impresia că se răsucește spre centrul terenului de parcă s-a speriat de mutrele crunte ale fundașilor pomeniți. O

fentă care a derutat jumătate de stadion, sau cel puțin galeria stelistă de la peluză, care parcă voia să-l însoțească pe Luțu îndărăt spre propria jumătate. Totul a durat cam o jumătate de secundă. Și după jumătatea asta de secundă, Luțu a rămas singur-singurel cu poarta goală în față. Lobonț se tăvălea dezorientat pe jos. Dezamăgit, cred, că nu mai are pe cine dribla, Luțu a înfipt mingea în plasă cu un gest plictisit de om căruia i se refuză ceva, care nu mai are cu cine să se joace – și apoi chiar a luat-o agale spre centrul terenului. Probabil Steaua a pierdut meciul respectiv, mai mult ca sigur Luțu în restul meciului n-a mai făcut mare brânză, dar după faza aia chiar nu mai era nevoie de nimic.

A doua ipostază. Îmi amintesc o știre de acum aproximativ 10 ani. Luțu și alți câțiva indivizi, pentru că aurolaci nu se cuvine să le spui, erau necăjiți că niște paznici cu mintea odihnită nu-i lasă să se joace pe terenul de beton sau zgură al unui liceu. Să se joace, expresia e bună. Luțu era pe vremea aia fotbalist la Național. Dacă nu mă înșel, fusese convocat la tineret și juniori, totuși pe maidan se simțea el mai în elementul lui. Și din nou trăia o mare dezamăgire. Oamenii ăștia răi nu-l lasă să se desfășoare.

În ultimul timp văd că joacă enervant de bine. Sper că nu s-a dopat, ci evoluția lui e doar consecința faptului că doarme ceva mai des pe-acasă. E unul dintre puținii care se pot lăuda cu nota 10 în *Gazeta sporturilor*. Asta pe când era tot la Craiova și a dat vreo trei goluri într-un meci. Se apropie de 30 de ani, dacă nu i-a împlinit deja. Dacă ne orientăm după vârsta psihologică însă, abia anul acesta trebuie să dea de băut pentru majorat. Puștilor ălora cu care încerca să sară gardul liceului, să frigă un fotbal.

Cele mai frumoase povești sunt cele ale lui „ce-ar fi putut să fie“. Luțu n-ar fi putut niciodată să fie mai mult decât a fost.

Luțu nu a fost, și nu va fi vreodată în anii de carieră care i-au mai rămas, jucător de fotbal. E ultimul mingicar al fotbalului nostru, care se laudă abuziv cu astfel de exemplare, dar nu prea mai produce decât rupători sau „metrosexuali“. Cică așa s-ar numi indivizii ăștia, deși cuvântul „papagal“ e olecuță mai expresiv. Luțu face bine memoriei. Uite cum îmi vin mie în minte scene de acum 10 ani. În timp ce pentru scorul ultimului derby Steaua-Dinamo trebuie să mă screm ca să mi-l amintesc.

Care-i șmenul

nr. 25, 14 mai 2005

Semeghin e, înainte de orice, un suflet sensibil. Un mare orgolios. Și nici n-ai cum să fii altfel când te desfășori într-o echipă de talente mici și mijlocii, iar un inspirat din tribună te complimentează strigând: „Andone, bagă-l pe Seme că și beat e mai fotbalist decât juma’ din echipa asta de împiedicați!“

Când te-ai specializat în centrarea prin spatele porții și vezi că totuși lumea uitucă ține la tine, e explicabil și orgoliul. Și sensibilitatea smiorcăită.

Scuipat la Dinamo II, Semeghin a pus mâna acolo pe tricoul cu numărul 10, tricou de vedetă pentru care performanțele bahice sunt ceva mai demne de menționat decât prestațiile de fotbalist. Un campion etilic pe care-l unge la ficați faptul că numele său rimează cu „spaima sticlelor de vin“. El nu s-a dus la Dinamo II să se căiască, să-și regăsească sinele plecat cu sorcova, ci a descălecat precum un campion izgonit pe nedrept de niscai uzurpatori care nu țin la băutură.

Cică s-a făcut și mult tam-tam pe nedrept. Sireacul Semeghin a băut un pahar și s-a zvonit că erau cinci. Un actor era întrebat, somat să răspundă dacă s-a culcat cu actrița X, atunci, la festival, la Sighișoara. Indignat până la violență, omul

a negat: „Nu, bă, eram într-un turneu de rahat la Giurgiu!“ Așa și cu Semeghin, chiorul din țara orbilor cu câteva urjume de talent în plus față de Galamaz, care afară de pus gheata pe grumaz e vizibil incomodat de minge. Tamaș e cărat de maică-sa de prin stabilimente manelistice, iar Ilin, Pulhac sunt ceva prea emoționați. Semeghin se știe invulnerabil. Un dur. Mai zicea un nabab de gang din tribună, nu mai poți, dom’ne, să-ți faci hotel în București, că intră Semeghin cu mașina în el. Altă chestie flatantă.

La Sportul, Andone conducea o trupă de pușți iresponsabili care se minunau că pot juca și greșeau din prea mult entuziasm. La Dinamo a dat peste o șleahtă de tipi blazați, care au făcut un meci bun cândva, la ieșirea din adolescență. Dar au o mașină de-ți pică plomba. Lucru, orice s-ar spune, dureros.

Încercam să discut despre muzică cu un individ destul de puțin inteligent, care făcea apologia 3 Sud-Est-ului. „Ai văzut ce mașină și-au luat?“, zicea. „Bun, dar ție-ți place cum cântă Duță ăla pe care nu-l mai iau în armată?“ „Nu mai contează în ziua de azi“, argumentă congenitalul, cu o logică frizând prostia absolută. „Azi contează să ai bani pă tine!“ Și, deși insistam, băăăă, dar îți place cum cântă?, el deja mă taxa de imbecil care nu înțelege, precum Semeghin, care-i șmenul în ziua de azi.

Cititul ca sport extrem

nr. 26, 21 mai 2005

În ultimul timp, îmi place al naibii de tare să mă uit la meciuri vechi. Am avut noroc să mai prind pe ESPN câte un Liverpool-Arsenal cu Dalglish și Ardiles. Ei erau pentru mine doar o fotografie în *Almanahul Sport* pe 1980. Sau într-un supliment BTT. Voluptatea e mai veche. Când a început să emită Canal 31, actualul PRO TV, îmi plăcea mult mai mult decât acum

din simplul motiv că am putut vedea Franța-RFG de la Espana ‘82, sau finala dintre Cruyff și Beckenbauer din 1974. Meciuri jucate pe când nu știam că aventura conștiinței mele fotbalistice începuse. Un fel de recuperare. Să te uiți la așa ceva e mai mult decât fotbal, e antropologie, istorie, toate la un loc. O zgândărire isteață a memoriei. M-a întărâtat TVR-ul de curând, la ultimul derby Steaua-Dinamo, cu câteva imagini de arhivă. Mai bine nu mai dădeau deloc.

Dacă s-o găsi vreun om de bine pe acolo, pe la TVR, ar putea să scotocească prin cioroboaie și să dea peste cine știe ce înregistrare. Un Craiova-Steaua din 1982, sau chiar un Chimia Râmnicu Vâlcea-FC Olt din 1986 ar fi interesant, difuzat noaptea, undeva spre ora 1. N-am pretenții. Mă rog, astea sunt doar pasiunile mele egoiste. Cotrobăi. De curând, într-un depozit muced și trist, am dat peste o carte despre Dobrin. O carte din 1980 a lui Mihai Ionescu.

Cea mai interesantă chestie am întâlnit-o într-o fotografie în care Dobrin citea. Lungit în pat, probabil într-un cantonament lung și plicticos, Dobrin ținea în mână o carte. Iar textul venea să completeze fotografia spunând, citez din memorie, că Dobrin e încântat de Marin Preda, dar și de Marin Sorescu, care te duce cu zăhărelul, te amețește și, la sfârșitul poeziei, parcă te lovește cu ceva la cap. Departe de mine să bagatelizez resursele intelectuale ale unui mare fotbalist. Poate Dobrin chiar citea în cantonament, n-avea jocuri pe calculator și alte alea. Poate fotografia nu era un trucaj, cartea nu era doar ornamentală, deși multor necăjiți de azi dacă le pui o carte în mână ai realizat o imagine de sport extrem. Pe vremea când juca Dobrin aveai timp să citești. Chiar în pauze, sau până primea îngrijiri vreun coechipier, mai rădeai un capitol. Cât îl bandaja pe vreunul, tu și citeai cum Nică pleacă la Socola.

Oricum, departe de mine să fiu moralist, dar chiar dacă a

fost măsluită poza, trucajul era benign. Țin minte că am aflat dintr-o revistă din 1983, din aceea scoasă de Sportul Studențesc, cum Ștefănescu citea în cantonament o carte de Barbara Harrison, *Spitalul Municipal*. N-am citit în ‘83 când abia învățam să buchisesc, ci ceva mai târziu. Încă de-atunci răscoleam arhive. Și am căutat cartea aia enorm. S-ar putea să fie o enormă prostie, s-ar putea să fie o capodoperă. Cert e că Ștefănescu citea. Și io încă n-am găsit cartea cu pricina.

Nu trag concluzii. De câțiva ani fac un experiment de creativitate cu copii deștepți. Citez doar ce am aflat de la câțiva. Și afirmațiile lor le-am pus cap la cap într-un fel de poezie. Un film bun e cel care ne învață / Cum să devii un om în viață / Un film bun trebuie să nu conțină arme / Sau expresii vulgare / Și nici personaje imaginare / Un film bun trebuie să nu aibă / Acțiuni periculoase / fiindcă copiii repetă / și se poate răni / Un film bun trebuie să fie cu actori frumoși / Un film bun trebuie / Ca patru prietene / Să o prindă pe o criminală.

Brazilienii rușilor

nr. 27, 28 mai 2005

ȚSKA a bătut pe Sporting sau, cu alte cuvinte, brazilienii rușilor au fost mai buni decât brazilienii portughezilor. Însă ceva mai slabi decât brazilienii celor care au jucat în Champions League. Noi nu avem brazilieni, așa că jucăm între noi un fel de țurcă. De luat aminte. Trebuie naturalizați urgent vreo doi, fiindcă fotbaliștii noștri par preocupați mai mult de cariera mondenă decât de sport. Iar când mai punem mâna pe câte-un camerunez pârât precum Njock, acesta e așa de caraghios, încât înscrie doar pentru că apărările nu mai pot de râs când îi văd mișcările de barză bolnavă de sciatică. Fotbalul nostru stă sub zodia caraghiosului, pentru că tot caraghios a

fost și pumnul lui Meme. Sau mai curând gheara, zgârietura de muiere cu nervii la pământ. Gestul lui nu a fost agresiv, ci penibil. Iar după ce l-am auzit pe șoferul bătut că dacă lua un pumn de la Becali nu regreta nimic, o încasa de la o celebritate, după aia, zic, senzația de caraghios a sporit. Că poate avea dreptate și Mitică de la Ligă când zicea că omul abia aștepta pumnul ăla.

Isprava rușilor care nu sunt ruși cum nu-s io din Burkina Faso poate rivaliza cu cea a Stelei din ‘86. S-ar putea ca în următorul cincinal o echipă din Rusia sau Ucraina să înșface Liga Campionilor. Nu doar cupe din competiții cu regulament bizar cum e Cupa UEFA. Un fel de revoltă a Estului. Ce, bă, noi nu putem să ne cumpărăm brazilieni? Alde Carvalho e peste mulți brazilieni ai cluburilor din Occident. Grație de balerin și determinare de șantierist. Vagner Love, afară de faptul că precum Jimi Hendrix și-a scris numele greșit cândva și de atunci așa a rămas, fără „W“, are un simț al porții cam de sorgintea lui Gerd Müller. Și mai are și ceva de patruped, de cățeluș care aleargă în toate cele patru labe ale lui, gata să se arunce în poartă pe burtă. Iar la impresia asta contribuie decisiv și lațele cu terminații albastre ca niște urechi blegi. Îi lipsea doar o botniță ca a lui Ivica Olić.

Nu poți spune că rușii au câștigat Cupa UEFA. Spui că FC Național se mută la Vâlcea și simți că e ceva în neregulă cu simțul spațiului. Acum vreo zece ani, Sportul Studențesc juca acasă la Târgu-Jiu. Cu cine să mai ții? Cu niște brazilieni care întâmplător se află la Moscova. Mâine probabil vor juca prin Italia. Unde echipele italienești mai au italieni doar printre contabili. Ziceam cu cine să mai ții. De altfel, de când am aflat că K1 va cânta un fel de imn al națională, mă întreb dacă mai pot să trec peste fonfăielile unor afoni și să țin cu națională. Mă rog, exagerez.

În momentul de față, nu mai poți ține decât cu fotbalul. Nu cu o echipă care nu mai aparține unei regiuni, țări. Poți să te uiți fiindcă îți place fotbalul, nu pentru că vrei să-ți moară dușmanii de la echipa ailaltă. Și de-aia e încă o dată caraghioasă încrâncenarea lui Meme. Face și el ce aude prin casă. Giovanni a zis că doar dacă se întâlnește la budă cu un dușman îi rade un cap în gură. Doar la budă, Meme, dacă e clar! Altfel, ești un diletant.

Totuși

nr. 28, 4 iunie 2005

În momentul în care toată lumea laudă finala dintre Milan și Liverpool, vă rog să-mi permiteți să mă exprim în câteva fraze cu „totuși“. Mie unuia mi s-a părut un joc excepțional, totuși un joc absurd, executat de jucători aflați într-o pasă somnambulică. Am avut parte de faze superbe, ce-i drept, meciul nu se poate plânge de lipsa de suspans, dar toate astea în contextul unui fotbal ilogic, lipsit de o minimă coerență. Adică, dacă se poate întâmpla absolut orice într-un meci de felul ăsta, până la urmă nimic din ce se întâmplă nu mai contează. Totul eșuează într-un soi de indiferență bleagă.

Impresia e aceea a unui fotbal de maidan jucat de indivizi absolut geniali. Apoi, scorul nu depinde de tactici complicate, de stiluri de joc care nu se lovesc în păreri, ci de câte ore au apucat Crespo sau Milan Baros să doarmă în avion după etapa de campionat. De chestii mai umane, dar care nu ar trebui să decidă o campioană. Așa s-a ajuns ca Grecia să devină cea mai bizară și nedumerită campioană europeană din istorie, iar FC Porto să câștige Liga Campionilor. Adică prea multe ar fi doar rodul întâmplării. Ăsta e cuvântul-cheie.

A fost un meci foarte frumos, dar absurd. Și, sincer, m-am

plictisit să tot aud că am asistat la un meci nebun, stimați telespectatori sau dragi prieteni, pentru că în ultimul timp trebuie să fim oleacă mai intimi. Absurdă a fost și dubla manșă dintre Milan și La Coruña de mai an. Are Milan o propensiune pentru acest gen de meciuri. Și multe alte meciuri pe care le-am uitat. Atâtea meciuri geniale mi-au tocit curiozitatea, memoria.

Apropo de lipsa de coerență. Maradona spunea că nici Brazilia ‘70 nu ar fi revenit de la 3-0 și mare dreptate avea, pentru că, totuși, Brazilia juca pe atunci un fotbal mult mai rațional decât cel practicat azi. Un fotbal mai de bun-simț. Cu optzeci de meciuri pe an, Pele, Tostao sau Rivelino ar fi fost niște jucători obscuri.

A fost un meci imposibil, un meci sărit de pe fix. Milan n-a intenționat să aibă neapărat 3-0 la pauză, a fost dusă de val, așa s-a întâmplat. La fel cum Liverpool n-a crezut c-o să marcheze trei goluri în șase minute. Meci imposibil și frumos, așa cum e frumoasă roșia lui Dinescu pe care cică nici musca nu se așază. Roșie crescută anarhic și nenatural, cu transfuzii și cu tot felul de drăcii chimice.

Întrebarea care se pune e dacă Liverpool este sau nu cea mai bună echipă din Europa. Și nu cred că e. De la un timp nu mai câștigă cei mai buni, ci aceia care conjunctural ies la zar. Nu mă oftic, cum s-ar crede. N-aș fi vrut să câștige altcineva, doar că tot ceea ce se petrece de o vreme în fotbal mi se pare prea mult. Cea mai sugestivă imagine a ultimilor ani este, cred, aceea a lui Zidane în partida cu Anglia de la Euro. Zidane având de executat un penalty, prin minutul 94. Zidane vomitând scurt înainte să-și ia elan, cu un gest firesc, de parcă s-ar fi șters de transpirație, de parcă ar fi cel mai normal lucru de pe lumea asta să vomiți. Apoi ridicând privirea și executând penalty-ul. Pentru că așa trebuia. Pentru ca meciul acela să se sfârșească odată. Fotbaliștilor de azi îți vine să le strigi după aceeași logică

după care sunt scoși tocilarii din case, băăăăă, mai ieșiți și voi la aer! La fel și pe cei care bifează șaptezeci-optzeci de partide pe an trebuie să-i mâni, să-i împingi de la spate, mai plecați și voi în vacanță, băieți! Se termină campionatul, Liga Campionilor și oamenii dau buluc în Cupa Confederațiilor. La anul mai e un Mondial. Încă unul.

Și totuși, pentru că nu e sănătos să fim mereu lucizi, adevărul e că a fost un meci superb.

Euforia dezastrului

nr. 29, 11 iunie 2005

Înaintea meciului cu Olanda, Mitică de la Ligă era convins că vom pierde, dar asta nu-l îngrijora neam. Ba chiar părea extrem de vesel, să vezi ce-o să ne-o tragă ăia! Noi suntem proști, dom'le! Și abia împăcarea asta cu eșecul e extrem de gravă. De fapt, ideea e că putem pierde, dar, câtă vreme el conduce performanțele slăbănoage, nu-l mai interesează că suntem ciuca bătăilor. Important e că el și gașca, sau „scoica", în formula lui Lucescu, au controlul.

Problema e că fenomenul e olecuță mai răspândit, nu e doar monopolul fotbalului, și are o explicație ce nu ține neapărat doar de sport. A apărut în România ultimilor ani o categorie extrem de nocivă, aceea a baronilor instituționali. Indivizi care stăpânesc prin metode cvasimedievale o instituție sportivă, culturală, politică. Frustrați, ignorați de majoritatea oamenilor serioși, baronii se mulțumesc cu statutul de ayatollah de gang. De remarcat la ei e că nu înseamnă ceva decât în mica lor enclavă, în care s-au izolat autist de orice intrus ce le-ar putea proba impostura. E greu de dat exemple. Baronii instituționali sunt, de fapt, niște anonimi. Așa că, dacă-i numim, le creăm o identitate. În politică însă, ei sunt ceva mai vizibili. Partidul lui

Vadim. Partidul lui Becali. Formă aberantă de personalizare a puterii. Sau ziarul lu'..., facultatea lu'... Probabil și Pico della Mirandola a exagerat când spunea că știe totul plus ceva pe deasupra. D-apăi baronii care pretind că pot controla un spațiu așa vast într-un timp în care ignoranța e condiția noastră într-o lume tot mai specializată.

Sau alt exemplu. Necăjiți care scot reviste literare în cine știe ce urbe obscură. Și care își laudă unul altuia producțiunile lălâi și trase de păr cu un ton ce maimuțărește un soi de solemnitate a culturii înalte. Dar aceasta nu e, în fond, decât o manevră consolatoare de ratat, care încearcă să se împace cu ideea că măcar e cel mai mare scriitor de la el din cartier. Baronii se înconjoară de incapabili care se pricep extraordinar să se gudure. Indivizi ce au cel mult meritul de a fi oameni ordonați. Supuși loiali, dar nu excesiv de inteligenți.

Apoi, mi se pare evident că organizațiile contemporane iau adesea o structură tribală. Facultăți care devin teren de joacă pentru un cuplu universitar. Nu o dată cuplul universitar e format din oameni competenți, dar e ceva în neregulă să confunzi viața familială cu cea organizațională. Plus că adesea familia se completează cu câte un fin, cu câte o noră, angajați în aceeași facultate. Sau un verișor pe care iudeo-masoneria nu l-a lăsat să se realizeze și trebuie încurajat, susținut. Sau nepotul lui Mircea Sandu, dovedit traficant de droguri. Mă rog, aș da și un exemplu puțin deplasat, dar chiar amantele pe care le are baronul în instituție ar fi tot un rudiment tribal. Masculul dominant care are monopol sexual asupra părții feminine a tribului.

Cât timp scoica, gașca baronilor Mitică și Mircea Sandu, nu va fi spartă, vom avea jucători liliputani blazați și încleiați. Sau vom aduce la națională indivizi de 1,85, precum Filipescu. Și vom asista la veselia bizară a unora, la o hăhăială tâmpită

atunci când contemplă proporțiile dezastrului ai cărui autori sunt.

Cei mai înalți pitici din lume

nr. 30, 18 iunie 2005

Am cunoscut cu ceva vreme în urmă un artist plastic cu un comportament cel puțin bizar, cu ascendent în excentric. Omul își plantase prin curte câțiva pitici de grădină. Câțiva, adică vreo cinșpe, și avea de gând să-și mai cumpere vreo câteva zeci. În afară de investițiile astea, în fiecare an își construia în aceeași grădină câte un mormânt. Ideea era ca atunci când o muri să vină curioșii să caute pe unde o fi artistul. Să le dea de lucru. În privința piticilor, explicația era ceva de genul, io am fost crescut din scurt, neică, mi-au plăcut piticii de grădină, dar maică-mea zicea mereu că nu se poate, nu ne permitem, treci la lecții! A fost crescut mai din scurt, cică. Acum, dacă are bani, e mare, vaccinat, își face damblaua. Aici lucrurile sunt destul de clare. Cu mormântul ar mai fi unele chestiuni ilogice. Și cu faptul că nimic nu explică atracția similară a lui Pițurcă pentru pitici. Mă uit pe stradă să văd dacă într-adevăr suntem o nație de pitici și dacă structura populației se regăsește în alcătuirea națională. Nu se.

Negru ca Satana și cei șapte pitici – parcă am auzit zicându-se. Pițurcă a fost un fotbalist înalt, greoi și destul de lent. Când, în 1989, mingea degajată de portarul de la Galatasaray îl plesnea peste ceafă, Pițurcă mergea agale spre centrul terenului. După vreo cinci minute de derută, și-a dat seama că acela putea fi primul gol al său, vârful de atac al Stelei, într-o campanie în care ceilalți fotbaliști învinseseră cu 4-0 pe Galatasaray, dăduseră cinci celor din Göteborg, trei la București și două la Moscova celor de la Spartak. Bătuseră cu 5-1 la Praga.

Pițurcă nu se lipise de gol. Se lipiseră Hagi, Dan Petrescu. Cei care au intrat cu el în conflict în 1999, după ultima calificare la un turneu final. Mă rog, poate fi doar o coincidență. Sau chiar un început de explicație.

Pițurcă nu se înțelege bine cu fotbaliștii pricepuți. În schimb, are o relație excepțională cu Florentin Petre, Florentin Dumitru, Petre Marin, Pompiliu Stoica, Gigel Bucur sau Dorinel Munteanu, care a fost totuși un fotbalist mare, dar acum, printre submediocri, pare genial.

Pe Florentin Petre de ani de zile se chinuie toată lumea, de la impresari la conducători de la Dinamo, să-l vândă, că are și el o vârstă și e un băiat bun la suflet. Pentru Florentin Dumitru, doar Gigi Becali are știință de oferte de la Benfica și La Coruña, iar bănuiala mea e că îl sună careva pus pe farse, iar el, om bine intenționat, ia totul *mot à mot*. Petre Marin se apropie de 34 de ani și n-a jucat decât la echipe din țară. Pe Pompiliu Stoica îl găsim în prezent la Moscova, la destul de mare depărtare de Occident. Gigel Bucur are ceva din pasul mărunt al lui Robben, dar, oricum ai lua-o, parcă nu e Robben. Toți au ceva fâșneț, scotocitor, ceva care-i lipsea lui Pițurcă pe vremea când îl lovea în cap acea minge celebră. Au tehnică, se mișcă repede, dar cinci pași ai lor încap într-unul al lui Zidane. Și cinci de Pițurcă – într-un Lucescu.

Un fost fotbalist

nr. 31, 25 iunie 2005

Adriano sau Ronaldo lovesc mingea numai după ce în prealabil au făcut pe deasupra ei un fel de pase magice cu piciorul, așa cum procedezi cu un glob de cristal în care poți citi trecutul, prezentul și viitorul.

De când am văzut șpițul lui Ronaldinho înfipt lui Chelsea,

am impresia că fiecare contact al său cu balonul e un fel de ghiont țâfnos, un fel de împunsătură răutăcioasă în stomacul unui animal mic, care nu e lăsat nicio clipă să moțăie.

Zidane dă senzația că ar căra mingea în cârcă într-un fel de sarică imaginară, ca un beduin transpirat ce slalomează printre mormane de nisip, după ce cămila a răposat de zăduf. Mă rog, e de vină și talasemia, care-n ultimul timp îi transformă fiecare joc într-o corvoadă.

Figo bibilește mingea de parcă ar lustrui pantofii unui mahăr, de parcă și-ar fi dorit toată viața să fie bărbier, iar acum, într-un fel de act ratat, ar trânti un pumn de aftershave pe obrazul unui mușteriu.

Roberto Carlos îmi face impresia că are patru picioare atunci când galopează acolo, pe partea stângă a terenului. Parcă e un căluț, iar mingea, un cățel rătăcit printre picioarele sale. Alteori, Roberto Carlos se transformă într-un castor de la circ (în caz că oamenii de-acolo dețin așa ceva pe inventar), un castor care se rostogolește peste minge în tumbe euforice. Apoi o plesnește indiferent și se duce să verifice ce are dresorul în mână.

Mutu sărută mingea, iar gestul acesta mult prea evident, prea ostentativ devine kitsch. Vrea să dea impresia că e din același film. *Gazeta sporturilor* găsise o expresie bună pentru ai noștri, cum că ar fi prieteni cu fotbaliștii, adică nu pe de-a-ntregul fotbaliști. Și confirmarea a venit la turul de onoare din Torino al lui Juventus de după câștigarea campionatului, când câțiva știriști exaltați erau fleașcă de emoție că brazilianul Emerson a băut apă după Mutu. Din aceeași sticlă, ceea ce, orice s-ar spune, e o altă realizare a federației lui Mircea Sandu. Ce-ai, mă, ai băut apă după Mutu? O expresie care poate face carieră. Și apropo de „prietenii fotbaliștilor“, poate vă amintiți cum a venit Mutu cu Makélélé, Melchiot și Hasselbaink la

pachet în țară, ca să-l vadă vecinii ce bazat e gagiul.

Fotbaliștii adevărați dau impresia că sărută mingea, că o dezmiardă sau o pălmuiesc pentru că n-au încotro, e un fel de expresivitate involuntară. La Mutu e mai mult izmeneală. Am auzit o știre despre Alexandra Dinu, fosta soție a lui Adrian Mutu – și mintea o luase înaintea vocii din off, trimițând în urechi o știre virtuală despre o fostă soție a unui fost fotbalist. Și suna mai corect. Nu țin minte mari meciuri ale lui Mutu. Doar câteva partide de la Dinamo, când Dinu îl așezase bine acolo, în partea stângă. Când joacă în centru, Mutu e lent și dezorientat ca măgarul lui Buridan. N-are la activ mari partide, nici mari realizări. De-aia la TV se repetă până la exasperare golul din meciul cu Leicester. Din vremea când, pentru Ranieri, Mutu era o tentativă de fotbalist din care putea ieși ceva onorabil.

Totuși, sper din suflet să mă contrazică și să avem la echipa națională liderul de care ducem lipsă. Sigur vom avea cât de curând un lider. E vorba de Keșeru. Care atunci când lovește mingea ține limba între dinți. Și ăsta e măcar un gest simpatic.

Vizionarul Geo Bogza

nr. 32, 2 iulie 2005

În 1937 Geo Bogza se găsea în Moldova, într-un târg al cărui nume nu ne privește, și acolo i se întâmpla o chestie fabuloasă. O treabă absolut uluitoare. Vedea un țăran mâncând o înghețată. Trebuie spus că mâncatul înghețatei ca activitate nu e o chestie de toată mâna, ci, spune Bogza, „în contact cu corpul omenesc ea încetează să mai fie solidă, topindu-se între dinți, lăsând să se scurgă, într-o parte și alta a limbii și apoi pe esofag, șuvoaie reci și proaspete, făcând să izbucnească sub cerul gurii evenimentul desprimăveririi când pornesc să se topească

zăpezile“. Fiecare mănâncă altfel înghețata, decidea el privind cetățenii dintr-o cofetărie din centrul Bucureștiului: „Cucoanele păreau pisicuțe care lingeau o smântână deosebită, iar domnii, buldogi dresați în zgardă de argint“.

Zice-se că pe vremea aceea, în Moldova, apariția unui cărucior cu înghețată echivala cu apariția unui transatlantic. Și, cum spuneam, s-a întâmplat atunci ceva nemaivăzut: un țăran a comandat înghețată. „Pe când negustorul umplea profesional cornetul, el avea aerul unui om care a dat foc la fitilul unui butoi cu praf de pușcă și așteaptă să vadă ce-o să fie.“ Nu e greu de observat că țăranul nu știa să mănânce înghețata, deși tot Bogza presupune că omul era „un năzdrăvan în lumea lui, un tip capabil de toate cutezanțele“. „Când cornetul a fost plin, l-a luat și a mușcat din el ca din mămăligă. Răceala l-a surprins și o clipă a căscat ochii mari. Dar a mușcat și a doua oară. Luând cunoștință de ce i se petrecea în gură și pe beregată a izbucnit deodată în râs.“

În 2005, într-o seară de iunie, Gigi Becali se afla tot la un fel de târg, la Marriott, ca să decidă, îl cumpără au ba pe Protasov ăla despre care tocmai i se povestise că, în anii ‘80, când Gigi vindea miei și iaurt arabilor, ei bine, pe atunci Protasov era un atacant de ți se sparie gândul. În anul 2005, într-o seară de iunie, io mă aflam ca și alte mii, milioane (?) de telespectatori în fața televizorului. Și am văzut un fapt absolut bulversant, o chestiune absolut uluitoare care te poate face să te sucești chiar în ceea ce privește convingerile tale cele mai intime. L-am văzut pe Gigi Becali cumpărând un cornet de înghețată și mușcând deopotrivă din cornet și din ambalaj. Înghețata era molfăită de parcă ai fi jumulit un copan de pui olecuță mai ațos. Probabil Gigi nu avusese timp să bage pe sub nas în acea dimineață. Noaptea precedentă fișase *Războinicul luminii* până la epuizare.

Atunci, în acea seară de iunie 2005, Becali mânca de parcă

se războia cu cineva. Nu-l deranja ambalajul. Naturalețea cu care îl clenfănea m-a făcut să cred că el a presupus că așa și nu altcumva se halește chestia aia rece și colorată. Bă! mai arunca în răstimpuri către un ziarist. Așa își începe Becali fiecare frază, fiecare expunere. Adică ai ceva de împărțit permanent. Trebuie să te răfuiești cu oricine. Singur împotriva tuturor. Și văzând ospățul becalian, mi-am amintit de textul lui Bogza. Similaritatea evidentă mi-a provocat o analogie nesimțită, m-a făcut să mă întreb, mă, n-or fi fost rude? N-or fi fost rude ei – țăranul din 1937 și Becali?...

Cel mai frumos meci de fotbal din lume

nr. 33, 9 iulie 2005

Pe vremea mea, uite că am ajuns s-o scriu și pe-asta, jucam fotbal toată ziua. Uneori, la ocazii, să zicem, mergeam și pe stadionul Doftanei Bănești. Spun stadion și mai să mă pufnească râsul. Un stadion unde păștea oile lui Vasile Bou, iar în apropiere se afla un cimitir unde mai sărea mingea și spărgea candele și alte chestii de recuzită bisericească. De obicei, jucam pe latul terenului că, na, eram și noi mici și nu puteam să alergăm atâta. Dar când ne strângeam 11 contra 11, sau ceva de genul ăsta, jucam pe întreg terenul și ieșeau niște meciuri caraghioase rău de tot. Se întâmpla să stăm cu o fază și 15 minute la o poartă pentru că era greu să ieși din apărare, terenul era mare și noi, cum spuneam, mici. Tactica era ca la fete: unde e mingea sunt toate.

Așa de mici eram, că, de exemplu, pe cel care stătea în poarta ailaltă nici nu-l vedeam prea lămurit, un puchinos rahitic care se plictisea cumplit până când mai ajungea o minge și la el și i se dădea ceva de făcut.

Odată, în echipa în care eram io, stătea în poartă Alin

Ciobanu, unul pe care chiar așa îl chema și, pentru ca n-a avut încotro, acum, la maturitate, chiar s-a făcut cioban. Mă rog, faza pe care vreau s-o povestesc se întâmpla când noi stăteam de vreo 20 de minute la poarta adversarilor, călare pe ei. Ei, cu curu-n poartă, cum se zice. Jucam cu o minge mai dezumflată, mai proletară. La cel mai „în trombă“ șut, n-aveai șanse să se deplaseze mai mult de 15 metri. La cornere nici nu ajungea mingea în careu. Și, la un moment dat, au scăpat „ăilalți“ pe contraatac. Unul, Castravete, care alerga bine, se tot ducea și, în mod normal, trebuia să rămână față în față cu Alin Ciobanu, portarul nostru, numai că, atunci când m-am uitat mai bine, pe Alin Ciobanu ia-l de unde nu-i! Era cățărat undeva într-un pom din afara terenului.

Mai târziu aveam să aflu derularea corectă a evenimentelor. Trecuse unul, Pranky, un individ despre care nu se putea spune că era un abstinent, trecuse el pe lângă teren și se rățoise fără un motiv concret la un pușți care se holba la noi. Cum Pranky era deja cu maiaua făcută, după o ceartă scurtă, dar la obiect, îi luase puștiului bicicleta și i-o aruncase într-un prun. Bicicleta rămăsese agățată acolo. Pranky plecase, pentru că probabil avea niște treburi, iar puștiul, bâzâind, se rugase de Alin Ciobanu să i-o dea jos. Ăsta, destul de plictisit pentru că fazele se derulau neutru la vreo 80 de metri de el, jocul era în cu totul altă parte, se simțise flatat de solicitarea ghimizdrocului și se cocoțase, dăduse „bicla“ ăstuia jos, totuși mai poposise o țâră la înălțime, să mănânce niște prune.

Și a fost o fază de zece puncte cum, vreme de aproape un minut, Castravete, scăpat pe contraatac, alerga, noi urlam la Alin Ciobanu să se ducă naibii în poartă, ăsta cu gura plină se căznea să coboare, i se prindeau nădragii în prun, și când Castravete a marcat în poarta goală, Alin abia escalada gardul și se scuza de zor că „i-am dat bicla lu’ ăsta a’ lu’ Baboi!“. Și n-

aveai ce să-i reproșezi, pentru că nu era el așa mare sculă la fotbal și nu se dăduse jos din pom cu mâna goală. Mai avea prin buzunare și câteva prune. Pe care le-am mâncat.

Rigiditatea dezinvoltă

nr. 34, 16 iulie 2005

L-am văzut pe Gică Hagi jucând fotbal în turneul acela de pe plajă. L-am văzut apoi la o petrecere de după, când i se cânta imnul compus de cei de la Galatasaray special pentru el, din câte am înțeles. Încerca să se bucure, dar un anume fel de rigiditate îl făcea să îi iasă ceva scremut și destul de inconsistent.

O rigiditate care l-a urmărit cam toată viața. Încă de la sfârșitul anilor ‘80, când juca acea sârbă-n căruță de fiecare dată după ce înscria un gol. Nu prea știa nici atunci să se bucure și standardizase manifestarea plăcerii.

Sigur că toate cele de mai înainte nu sunt un reproș. Un fotbalist nu trebuie să fie neapărat o vietate mondenă. Dacă în anumite situații sociale se mișcă la fel ca un elefant într-o expresie celebră pe care n-o mai repet, n-are nicio vină, pentru că nu asta e miza lui fundamentală. Doar că e frapant contrastul dintre dezinvoltura ăstora mici în a se învârti în cadre mondene și reținerea, stângăcia lui Hagi.

La Hagi intrigă scorțoșenia din viața de zi cu zi, împiedicarea din vorbire, faptul că o dată la câteva silabe emise trebuie să se scarpine în cap, să-și treacă mâna prin păr sau să-și zgâmâie o inexistentă eczemă de pe obraz, dar toate astea, spuneam, sunt contrazise de nonșalanța cu care juca. Nu știa să se bucure, dar știa fotbal. Gică Hagi era imediat ce ieșea de pe teren cea mai bună definiție a inexpresivității masculine. Important e însă că pe gazon toate mișcările îi ieșeau, nimic

fals, un fel de dans care compensa nostalgia discotecii.

La ăștia mici, mi se pare că fotbalul devine un pretext pentru a fi luați în calcul în lumea bună. Care lume bună, fie vorba-ntre noi, nu prea am idee ce înseamnă. O văd pusă în relație cu acea cârciumă arsă – și mi se pare o jignire adusă bunului-simț ca niște papagali să fie asociați cu ideea de aristocrație. Hagi a iubit fotbalul și s-a văzut asta și în disperarea din ultimii ani din carieră, când simțea că îl lasă forțele, că nu va mai intra pe gazon decât ca musafir, și recurgea la gesturi flegmatice pe care nu-mi face nicio plăcere să mi le amintesc.

Mutu nu știu cât a iubit fotbalul. Simplul fapt că simt nevoia să vorbesc despre el la timpul trecut spune multe. N-a avut succes la gagici recitându-le Eminescu, așa că a încercat și alte variante de agățat. De exemplu, bătutul mingii. Adrian Ilie s-a aprins târziu, abia după ce a plecat la Galatasaray, și s-a stins destul de repede. În prezent, e mai cunoscut drept proprietar de hotel. Marius Niculae e mai mult accidentat. Își însușește condiția de pacient. Pleșan trăiește din acea unică reușită a vieții sale din meciul cu Germania, meci pe care sunt convins că nemții îl cercetează și azi cu mai mult de 15.000 de specialiști pentru a depista defecțiunea inexplicabilă de atunci.

Mă uitam la meciurile de pe plajă și cel mai plictisit dădea semne a fi Lobonț, deși era cel mai puțin puriu. Lăsa de înțeles că e o corvoadă că trebuia să fie acolo, ar mai fi stat o vreme în așternuturi. Sau, pur și simplu, ar fi lâncezit așa, la umbră, și-ar fi frecat pisoiul. Mara părea ceva mai vioi. Și-i doresc să pară și în continuare.

Fotbal condus de fantome

nr. 35, 23 iulie 2005

La anul se vor împlini 20 de ani de când Steaua a câștigat Cupa Campionilor și un meci cu Barcelona de atunci e absolut obligatoriu. În 2007, vom sărbători din nou un eșec, și anume vom rejuca meciul cu Austria lui Polster de pe Prater, când nu ne-am calificat la Euro ‘88 cu tot cu șutul acela al lui Bölöni din ultima secundă. În 2008, se vor aduna alți vreo 20 de ani de când Steaua a fost învinsă de Benfica Lisabona într-o semifinală de Cupa Campionilor. Rejucăm să ne împăcăm cu noi înșine. Sau ca să ne amăgim. În 2009, e clar că ne vom reîntâlni cu Baresi și cu cei trei olandezi care au învins Steaua în ‘89 cu 4-0. Ca să ne spălăm onoarea de atunci și să le tragem o mamă de bătaie de-or să ne țină minte. Rescriem istoria, aia facem. Ficțiunea tinde să devină o formă acceptabilă de realitate.

Și astfel, în acest mod simplu, Generația de Aur chiar și răposată va continua să fie prezentă printre noi. Fotbalul românesc e la ora de față condus de niște fantome. Avem un prezent tabloid și manelistic, așa că îi resuscităm pe bătrâni, care și acum cred că ar bate națională de piticanii a lui Pițurcă. Sau de oameni mici, să nu fim răi. Mici și tehnici. Oricum, meciurile cu cel mai mult public, meciurile cele mai așteptate din ultimii ani au fost „Gala Hagi“, retragerea lui Gică Popescu și recentul „Vis al unei nopți de vară“ cu brazilienii întârziați vreo unșpe ani.

De curând, mi-am reparat chitara mea veche, cumpărată prin 1994 sau cam așa ceva, cred, când făcea Hagi furori, și am reînceput să zdrăngănesc. Sunt un idiot în materie de ureche muzicală, în materie de cântat în general, în sensul că de vreo 10 ani n-am fost în stare să învăț un acord nou față de ce știam atunci. Am mai învățat ceva melodii noi, dar le cânt mizerabil, ca o cizmă. Cu toate astea, simt nevoia să am prin preajmă o chitară pe care să o iau la zdrăngănit din când în când.

Cred că pentru mine chitara e un fel de madlenă a unui

plafonat muzical. Cum sunt și meciurile astea într-un fotbal plafonat. Zgâmâind așa chitara, îmi aduc aminte ce frumos era în liceu. Aveam un teren de baschet în curte și de jur-împrejur era imposibil să nu dai, rezemând gardul, de unul sau doi „chitariști“. Și, începând cu ora 11, până seara pe la 6, se perindau prin curte și foști absolvenți și celebrități locale. Și mai jucam un pic de baschet, undeva mai în stânga se juca volei, mai treceam pe la unul cu chitara, mai frecam pisoiul, mai intram și pe la ore. Curtea aia era un loc unde mergeai la sigur, dacă aveai chef să stai la taclale sau să joci baschet, veneai aici și sigur dădeai de cineva. „Cânt“ la chitară și îmi amintesc de toate astea. Mă uit la Seara Campionilor și îmi amintesc că am avut odată fotbal.

Am auzit un prezentator de știri vorbind în deplinătatea facultăților mintale despre semifinala cu Brazilia de peste o zi, parcă. Și am fost derutat. Uneori mi se pare că fotbalul românesc are ceva din *Stan și Bran* în filmul acela în care Stan rămâne de bezmetic în tranșee, lui nespunându-i nimeni că s-a terminat războiul.

Din fericire, avem încă meciuri de rejucat. Sper că peste 30 de ani să nu retrăim superba izbândă a Rapidului din Andorra. 5-0 cu Saint Julia! I-am făcut arșice! Le-am scos fotbalul din cap.

Forrest Gump din Bănie

nr. 36, 30 iulie 2005

Într-o după-amiază a anului 1984, sau, după unele surse, 1985, câțiva pensionari mohorâți, echipajul rebus, cum mai erau ei cunoscuți, bârfeau pe băncile din fața unui bloc din Craiova. Unul dintre ei depistase cu o vigilență nemaipomenită că o vecină plecase cu două plase de acasă și se întorsese numai cu una. Și acum, pe cei din echipajul rebus îi frământa o

blestemată problemă insolubilă: unde a fost putoarea, fără ca lor să le zică nimic? Și ce-a făcut cu una dintre plase? Și chiar felul în care îi salutase era nițeluș suspect.

Sensul discuției a fost deturnat atunci când în vița-de-vie de deasupra cârtitorilor a căzut o minge. Probabil vreun copil, vreun derbedeu nesupravegheat își bate joc de ei, aruncă obiecte contondente. Un pensionar chiar se pregătea să-i dea niște lecții de viață, băăăă, teroristule, nu te spui io lu tac'tu' că arunci în noi cu mingea, bă?! Dar taman atunci a căzut în viță chiar derbedeul. Normal că pensionarii s-au speriat. O minge, un copil, acum ce mai urma să cadă? Înotând printre corzile viei, zăpăcitul ăla mic a luat mingea și, plângând cu simț de răspundere, a sărit de-acolo, vezi, mă, că-ți rupi vreo coastă! Care-i ăsta? Ăla mai zurbagiu al lu' Răducanu de la doi, ăla care bate mingea în orele în care oamenii muncii ar trebui să se odihnească.

Pe scurt, micul Claudiu Răducanu bătuse mingea prin sufragerie, făcuse praf cu un șut de kinogramă pescarul sau bețivul dintr-o vitrină. Cu șutul ăla își închipuia că marca golul victoriei Craiovei în finala aceea unde în locul Benficăi trebuia să joace Știința. Și taică-su, om practic, îi aruncase mingea pe geam. Na! Du-te după ea! Claudiu ăl mic, om și mai practic, știind că liftul nu merge și luând întotdeauna cuvintele la sensul lor propriu, chiar sărise direct pe geam după minge. Și așa a ajuns să amenințe integritatea corporală a pensionarilor.

N-a ajuns să joace, așa cum probabil visa, la Universitatea. Doar la Electroputere. Acolo l-a văzut un fost vârf, tot oltean, pe nume Pițurcă și l-a luat la Steaua. L-a luat acolo și i-a prins bine, pentru că într-o perioadă de acum câțiva ani, când meciurile se terminau destul de previzibil cu 1-0 pentru Steaua, cel care marca era Claudiu, iresponsabilul care se aruncase pe geam să-și recupereze mingea. Și acum joacă de parcă permanent stă să

se prăvălească pe un geam lăsat deschis. Aleargă la fel ca Forrest Gump urmărit de niște golani mai mari, care nici ei nu știu prea bine de ce-i enervează.

Poartă numărul 14, precum Cruyff, deși acesta era un gânditor al fotbalului, ceea ce Claudiu nu va fi în veci. Doar un intuitiv, să zicem. A ajuns la Barcelona, a fost și prin Germania, acum continuă alergarea la Vaslui. N-a prea jucat prin străinătate. Nu înțelegea limba, nici măcar care e stânga, dreapta. Care mai de care mai boacănă. Mă rog, și în țară țin minte cum s-a accidentat când a bătut un 11 metri. Sau că nu îi era foarte clar ce fel de ființă e Canicula asta despre care zice la televizor că face zilnic victime și, la fel ca pe Bin Laden, nimeni nu reușește s-o aresteze. Dar, până una-alta, Forrest Gump ăsta marchează goluri. La fel ca acea capră a lui Mircea Dinescu care dă lapte și nu se-ntreabă cum.

Un om care nu e neapărat trebuincios

nr. 37, 6 august 2005

După ce a anunțat că nu va mai candida la președinția FRF, pe Mircea Sandu l-a plesnit o nehotărâre de sorginte tăriceană. Păi, dacă Șefu' o scaldă, ce gura mă-sii, io să fac pe moralu' ca un frăiește an? Și, anticipând că fotbalul românesc va intra în derivă dacă-l abandonează el, Nașu a revenit urgent asupra deciziei.

Acum o să pretindă în siaj de gândire becalian că, atunci când a anunțat că se retrage, s-a jucat cu presa. Că a făcut satiră. La fel ca oierul Gigi, care i-a turnat în cap unui cârcotaș un pahar de vin și apoi și-a adus aminte ce l-a învățat Dan Pavel. Că mitocănia aia, în anumite circumstanțe și în anumite intervale orare, se poate numi satiră. Că, normal, la un filosof practician ca Jiji, satira asta trebuie să se materializeze.

Există o vorbă a unui învățat chinez cum că devii înțelept atunci când îți dai seama că nu ești neapărat trebuincios. Mircea Sandu nu e un înțelept. Nu știe vorba asta. Nici io nu știu dacă a spus-o un chinez, dar, așa cum zicea Tudor Octavian, când nu-mi aduc aminte cui aparține o vorbă celebră, le-o atribui chinezilor. Că un aforism în plus sau în minus nu se cunoaște la o populație de două miliarde de gânditori.

Mircea Sandu trebuie să știe că Ștefan cel Mare a fost longeviv într-o vreme când timpul era ceva mai răbdător. Carol I, la fel – și, spre deosebire de Sandu, a făcut și România modernă. Nu doar Casa Fotbalului.

De fapt, puteam să pun pariu încă din martie că manevra lui Mircea Sandu nu e decât o strategie ordinară. Cică va reveni asupra deciziei de a candida dacă îl ambalează ziarele. Adică miza e lupta cu ziarele, nu binele fotbalului și alte gogorițe. Nu știu cum dracu' reacționează la stimuli aberanți și ziarele nu-l ambalează atunci când vine vorba despre necalificări și blaturi.

Ce mă uimește e că pe Sandu îl susțin unii jucători. Nu pot să nu-mi aduc aminte de vorba aia cu solidaritatea mediocrității. Și, mai grav, să ții de scaun e cea mai bună dovadă a incompetenței. Dacă ești valoare, ești valoare oriunde, nu doar acolo unde ți-ai aranjat tu apele.

Ultima afirmație a lui Mircea Sandu care mă lasă paf e cea aruncată spre timișorenii care îl huiduiau. Domnul Sandu crede că îl fluierau pentru că, având o memorie de elefanți ranchiunoși, timișorenii n-au uitat când le-a marcat el nu știu ce gol care i-a retrogradat. Ăsta, neică, e semn clar de boală, de manie a grandorii. Pentru că Mircea Sandu transformă huiduielile alea într-o formă de respect manifestat ceva mai agresiv. Ca un fel de înjurătură admirativă. „Mă, 'tu-l în cur pe mă-sa, ce talentat e ăsta!"

Dar io cred că, pur și simplu, suporterii timișoreni îl

disprețuiau. De-aia îl luaseră în balon. Am găsit un citat din Fănuș Neagu care descrie foarte interesant felul în care juca Mircea Sandu fotbal în perioada cu pricina. „Mircea Sandu se mișcă aidoma unui țăruș decojit de niște viței flămânzi. Sub pasul său, firul de iarbă se simte colindat de gândul sinuciderii“, scrie Fănuș Neagu într-o carte căreia-i zice *Cronici afurisite*, apărută în 1977 la Editura Sport-Turism. Așa că numai admirație nu stârnea Mircea Sandu pe vremea aia. Și lucrurile n-au evoluat atât de radical.

Fotbalul ca religie

nr. 38, 13 august 2005

Vine o vreme în viața oricărui comentator TV când, printre partide anoste, urâte, se nimerește să aibă de comentat și un meci care să-l scoată din tenișii, un meci așa, olecuță mai entuziasmant. Și atunci se întâmplă să fugă cuvintele de el, iar el, știind că trebuie să exprime cumva ceea ce trăiește, se pomenește emițând ca pe o mare noutate că fotbalul e o religie, oameni buni. Sigur că a tocat și până atunci metafore răscoapte cu mingea care se scurge milimetric, stimați telespectatori, sau cu celebra și enervanta taxare a unui meci drept „de la agonie la extaz“, dar, atunci când a zis că fotbalul e o religie, ceva în ființa lui a frisonat irepetabil.

Mi-e o silă de expresia asta ceva ce nu pot să vă povestesc. Dar, de curând, o fază văzută întâmplător m-a pus în situația de a reconsidera clișeul și de a mă reconcilia cu dumnealui. La *Camera ascunsă* am văzut faza, nu la cine știe ce emisiune sportivă unde se vorbește exclusiv despre gagicile fotbaliștilor.

Era o slujbă, undeva la o biserică, și în mijlocul personajului colectiv format din enoriași se găsea și un cetățean aplecat la vreo 70 de grade, ca semn al pioșeniei, poate, sau al unei

discopatii lombare netratate din pripă. Un zoom și vedem că acel cetățean are ceva la urechi. Un fel de căști – și preocuparea lui, precum și felul inoportun de a le purta în timpul slujbei dau de înțeles că omul încearcă să depisteze vreo mină plantată aici de cine știe ce terorist iresponsabil. Oricum, el e total absent, parcă ar fi acolo într-un balon care-l izolează perfect de exterior. Nu știm încă nimic despre ce ascultă acel individ. Îl vedem apoi congestionat, îl vedem fremătând și ne gândim că a găsit bomba aia, că toți enoriașii aceia anonimi sunt în pericol. Apoi, individul strigă „Goooooool!“, iar noi deducem ceva mai repede decât vecinii derutați că el ascultă un meci. Cei din jur sar speriați, de parcă un șoarece le-a trecut printre picioare. Rudele care probabil l-au târât până aici se uită mustrătoare la individul nostru. Om în toată firea și te dai în stambă! Mai mare rușinea! Tocmai acum când ai văzut ce frumos vorbea domnul părinte!

Dar noi nu avem cum să nu-l iertăm și să nu-l înțelegem. O scenă ca asta, spontană, autentică, te face să uiți de toți derbedeii de pe stadioane care merg acolo doar ca să se pocnească. Și de fumul care ieșea din tibii în primele minute din Steaua-Shelbourne. Nici la o încăierare de stradă nu au sărit atâtea aschii din oase.

Ei, dar un gest de o asemenea intensitate mai poate fi întâlnit doar la noi, în România. Și nu e vorba de poveștile lui Ioan Chirilă despre acel bătrân care, la o finală a lui Năstase la Paris, iese din sală exact în setul decisiv ca să afle de la radio ce a făcut UTA într-un meci obscur. Nu. Era în timpul meciului Olanda-România de la Rotterdam de nu cu multă vreme în urmă, iar un ziar îl fotografia chiar atunci pe Ianis Zicu într-o cârciumă. În compania unei doamne pe care o vrăjea. Că altfel nu putem spune. O intensitate a trăirii fotbalului nițeluș pe invers față de zăbăucul care asculta meciuri în biserică. Se

vedea că îi pasă lui Zicu de meciul de la Rotterdam așa cum îmi pasă mie de microbiologie. Sau cam așa ceva.

Scosul tricoului la fotbalistul român

nr. 39, 20 august 2005

Am văzut în mai multe partide din campionat și cupele europene care s-au desfășurat în ultimul timp că o groază de atacanți, români de-ai noștri, au luat cartonaș galben sau roșu absolut stupid, după ce și-au scos tricoul și l-au fluturat glorios și amenințător pe deasupra capului.

Nu știu ce rădăcini, tribale au ba, are scosul tricoului, întrebați-l pe Desmond Morris care s-a ocupat de treaba asta și a analizat manifestările bucuriei la „eroii tribali“, cum le-a zis el. În cazul de față nu știu dacă e vorba despre rădăcini arhaice ale unui comportament citadin și nu pur și simplu de nerozie. Scrie în regulament că n-ai voie să-ți scoți tricoul? Scrie. Și-atunci de ce, nene Anghelache? Mai bine te izbești cu capul de gazon, faci tumbe, bați protector pe cap copiii de mingi sau procedezi precum Silvășan de la Poli care, după ce a marcat, a fript o căpățână fanionului de la colțul terenului. De ce să iei un cartonaș absolut de pomană?

Interesant mi se pare că la cei care iau doar primul galben după gestul exhibiționist văd un fel de resemnare înțeleaptă, un fel de atitudine de tipul „fac ce vreau, dar știu ce fac“. Adică se vede din mimica hârșâită a atacantului că el și-a asumat un risc atunci când s-a despuiat, a știut că o să fie sancționat, dar nu putea lăsa de izbeliște o tradiție care cere să-ți scoți tricoul. El e un habotnic păstrător al datinii străbune.

Un timp, marcatorii își scoteau tricoul pentru a anunța că nevasta le-a mai turnat un plod sau pentru a protesta împotriva cine știe cărei stări politice intolerabile, pentru a avertiza că nu

sunt de acord cu foametea din Somalia ș.a.m.d. La noi, Robert Niță se văita printr-o inscripție că e bun, dar nu îl vede nimeni, iar Vlad Munteanu, un tip cu mai multă imaginație, apărea cu un tricou pe care o doamnă într-o poziție nu chiar decentă zicea ceva de genul „Bagămio“. Sau „Ba-gămio!“. Oricum, un agramatism destul de evident care nu merită reținut. De unde rezultă că Vlad și-a făcut singur tricoul. Și mai rezultă că situația lui școlară nu a fost niciodată una strălucită.

Claudiu Răducanu avea la Steaua un tricou cu Jesus loves you 100%, ceea ce presupune calcule minuțioase prealabile, precum și indivizi pe care Iisus nu-i iubește decât în procente mai mici. Dintre aceia care-și scot tricoul ceva mai rar.

Nu-mi amintesc frenezia asta cu scosul tricoului la Balaci, Bölöni, Lăcătuș. Pe-ăștia tineri îi mănâncă-n fund parcă să scape de textile, trebuie cu asupra de măsură să și-l scoată. Altfel, bucuria golului nu e deplină. Mă gândeam că dacă se interzice mai clar despuierea, asta poate duce și la manifestări mai originale, precum cea a lui Osei care, după ce a izbutit un gol de povestit nepoților, a început să meargă ca un paralitic euforic. Acum observ că Osei se desfășoară tot la Poli Timișoara. Cine știe, perfecționiști cum îi știm, or fi angajat oamenii de acolo coregrafi care să-i învețe pe alde Silvășan sau pe ghanezul pomenit cum să reacționeze după gol. Și în felul acesta s-a diminuat drastic numărul de cartonașe primite prostește. Zic și io.

Polii

nr. 40, 27 august 2005

Poli mi se pare la ora asta o echipă nițeluș umflată. O echipă care ar putea fi, dar deocamdată nu e decât un FC Național reșapat și la care polii ajung întocmai și la timp. Teamă mi-e că,

dacă rezultatele nu vor veni, vor veni în schimb frustrările și nervii. Nervii care deja l-au lăsat pe Osei în meciul cu Bacăul. Osei, un tip nu tocmai manierat cu adversarii. Aceiași nervi în batistă îi regăsim și la Gigel Coman, care a contabilizat victime cam la fiecare meci de până acum. Cel puțin în partida cu Steaua, l-a măcelărit pur și simplu pe Bănel Nicoliță. Pe Bănel, care de felul său își vede de joc, nu prea faultează și tace din gură la deciziile arbitrilor.

Până la entuziasme facile trebuie luate în calcul niște evidențe. Viorel Moldovan a marcat returul trecut abia două sau trei goluri dintre care unul din penalty. Ovidiu Petre e un fotbalist refuzat la export și care la Galatasaray cam era văzut drept un capriciu al lui Hagi. Bălace seamănă fizic cu Nedved și comparația se oprește aici. Și George Copos seamănă uneori cu o călugăriță patetică, dar sigur suntem cu analogia pe o pistă falsă. Călugărițele nu au bâlbâitul acela la nivel de frază al lui Copos, care spune, de pildă, „Rapidul nu se va implica niciodată în jocuri strategice“, apoi repetă, cu topica o idee schimbată: „Niciodată Rapidul nu se va implica în jocuri strategice.“ Poate i-ați observat și dumneavoastră bâlbâitul acesta de mare întindere și poate vi-l puteți explica. Măcar atât, pentru că restul deciziilor pe care le ia nu le pricepe nici domnul ministru.

Revenind la Poli, lotul național n-a fost obișnuit să joace 30 de finale pe sezon. Gigel Bucur evolua în Regie într-o atmosferă mai mult decât intimă. Probabil îi cunoștea după numele mic și poreclă pe toți spectatorii. Experimentul propus de Nețoiu care a adus la Dinamo vreo 12 olteni abia salvați de la retrogradare a fost un eșec urât, amendat de cei de la Bruges. Acum, să aduci la Poli cam tot atâția jucători care cel mult s-au bătut pentru un loc în UEFA și să vrei să iei cu ei campionatul, Liga Campionilor și alte trofee colaterale mi se pare destul de nerealist. Adică e

suficient să schimbi tricoul și capeți valoare. Paleacu, Găldean vin de la Apulum, tot o retrogradată și au ani buni în care au evoluat în B. Am putea să folosim aici vorba aia cu calul bătrân și cu buiestrul.

Apoi, deși pare paradoxal, Poli mi se pare o echipă foarte puțin omogenă. Am văzut meciul de pregătire cu Naționalul și în cele două reprize au jucat două echipe timișorene cu titularii răspândiți în ambele formații. Dacă așa a fost la toate meciurile amicale, e clar de ce Moldovan și Mansour nu și-au dat nicio pasă în meciul cu Steaua.

Însă șansa lui Poli o reprezintă, cum ziceam, polii, 40 de mii de inși la aproape fiecare meci, plus o eventuală reușită a lui Olăroiu de a dezminți proverbul ăla cu calul bătrân și buiestrul. Poate așa cum adesea muncitorul român e în patrie un trântor notoriu, într-un alt peisaj poate deveni un căpșunar extrem de euforic și de harnic. De nerecunoscut. Poate, la fel, Caramarin nu va avea momente inspirate doar atunci când are chef.

Mutenie

nr. 42, 10 septembrie 2005

Meciul Stelei de la Trondheim a fost unul dintre acelea după care îți vine să zici că te lași de scris despre fotbal. Că nici măcar n-o să te mai uiți vreodată la fotbal. Mutenie totală. Pentru că nu merită să suferi, pentru că mai dă-i în Doamne iartă-mă de fraieri pe care îi bat și niște inși decrepiți din punct de vedere fotbalistic. Că noi n-avem șanse în Europa, că până și lui Bölöni i-au înfipt foștii de la Nancy vreo șase boabe. Așa că ce pretenții să ai de la Iacob, acest Gil Dobrică în chiloți, cu figura lui de cal de curse cu tot, sau ce să-i ceri lui Paraschiv, care până una-alta n-a făcut niciun meci mare la Steaua.

Adică să inventezi iarăși niște glumițe, să faci un portret-

două ale vreunui jucător pe care mingea să nu-l incomodeze atât de vizibil și să lași la sfârșit o undă de speranță. Asta neapărat. Să nu pui capacul peste fotbalul românesc.

Și totuși. Nu pot să nu deschid ziarul să văd ce a mai făcut Craiova cu Caracalul. Nu pot să nu-mi fac iluzii că Feyenoord joacă prost pe un stadion propriu pustiu. Mă amăgesc și io că Dinamo va elimina pe Everton, iar Zicu va marca din trei ocazii singur cu poarta goală măcar de două ori. Și nu pot să nu sper că Steaua a învățat să joace cu norvegienii.

Sunt momente când îți vine să zici că ar fi bine să-ți încarci timpul și cu altceva decât cu partide anoste, Bistrița-Național să zicem, sau o ciomăgeală cu Andorra. Bistrița-Național, de pildă, nici nu știu dacă s-a jucat. Dacă se va juca. Și te gândești că Protasov e doar un epigon pârât al lui Lobanovsky, de la care n-a luat decât o anume inexpresivitate ca alibi. Pentru că în spatele răcelii ăsteia nu știi dacă se ascunde siguranța de sine sau incompetența. Te gândești că Nicoliță nu e decât o bășică de spumă, și nu viitorul titular al postului de mijlocaș dreapta al naționalei. Că lânosul de Nește nu va fi niciodată în primii cinci fundași stânga din Europa, cum prognoza cineva mai hazardat, ca să nu spun iresponsabil. Că Steaua a devenit un satelit băcăuan fără rezerve de valoare – și poate și fără titulari.

După care a venit meciul cu Cehia de la Constanța. Mai întâi, a fost o fanfară de tot râsul, iar sobrietatea cu care jucătorii naționalei ascultau imnurile m-a dus cu gândul sau la faptul că nu au umor ori că au prea puține selecții și nu știu varianta cât de cât omenească a imnului. Apoi, gazonul năpădit de ciuperci, că mai lipsea doar Scufița Roșie din peisaj. După care a fost un jucător suspect de bun-simț și de talent pe nume Cociș. Și încă unul pe nume Mutu, pe care îl știam de undeva. Mă așteptam la un 3-0 pentru cehi, dar era să fie taman pe dos. Și din nou m-a cuprins mutenia. Adică, ce să mai zici? Că am

jucat bine prea târziu? Că Pițurcă a avut o revelație și a mai redus efectivul de pitici? Un meci din care nu poți să înțelegi mare lucru, de fapt. Dar despre care trebuie să scrii. Pentru că fotbalul românesc, cu toată mocirla, cu toată corupția, e unul dintre puținele lucruri vii. Și asta nu e puțin lucru.

Nervoșii

nr. 43, 17 septembrie 2005

A făcut carieră acum câțiva ani o imagine cu un Gino Iorgulescu supraponderal alergând după un Zotta care era încă arbitru. Alergând să-l înhațe și să-l scarmene. O scenă de maidan. Sau de *Cascadorii râsului*. De atunci, lucrurile au evoluat, iar numărul de nervoși a crescut îngrijorător. Au devenit chiar o categorie. Își pot face sindicat.

Basarab Panduru e, probabil, cel mai nervos antrenor din Divizia A. Alintat Pandișpan, deși o nuanță ceva mai războinică ar fi mers în context, nu o chestie dulceagă și puțin polemică, el și-a amenințat jucătorii că-i rupe cu bătaia dacă mai comentează ceva la deciziile sale. A intrat pe teren după Claudiu Răducanu să-i modifice fizionomia, a făcut ziariștii boi și cretini. În general, are în repertoriu cam tot ce-l poate descrie pe un obscur violent de prin divizia D. Ca jucător al lui Panduru, trebuie să te ferești deopotrivă de crampoanele adversarilor și de directele sale de fost mare jucător nerealizat. Și de antrenor care se ratează programatic, pentru că nu-și poate stăpâni nervii.

Ioan Becali are un cu totul alt soi de nervozitate. Becali mocnește. Sau Nelu, cum îi zicea cineva mai aproape de specificul comunei Pipera. Nelu-Giovanni nu se simte bine decât acolo unde are loc un conflict. Totuși, nu e vorba numai despre violență simbolică, deși Nelu nu dă cu pumnul. Doar cu

capul în gură. La budă. În caz că prinde un ziarist fără martori. Vine la întâlnirea cu galeria cu câteva zeci de bodyguarzi cu care la revoluție ai fi împrăștiat toți golanii din București, plus zonele limitrofe. În plus, strâmbele aruncate când ți-e lumea mai dragă de Becali, doar pentru a pune paie pe foc, tot la violența simbolică duc cu gândul. Nu trebuie să-ți etalezi forța, doar s-o sugerezi. Să arăți că e și ea o variantă în caz că.

Uneori mi se pare o corvoadă să joci alături de Rădoi. Violent, urlă la coechipieri reamintindu-le fără a nominaliza că are un naș cu stare. Uneori, sare ca orbetele, nu se uită unde lovește, în cine, minge, adversar. O energie prost canalizată, distructivă. Și autogolul cu Rosenborg a venit tot dintr-un astfel de exces de zel care nu-și avea rostul. Atitudine de caftangiu. Ochii pe butelie, oricând te poți alege cu un pumn în față. Oarece diferență față de calmul lui Belodedici. Sau față de Ștefănescu.

Ar mai fi nervoși. De Meme n-am pomenit, pentru că nici măcar nu știe să dea cu pumnul. El e doar la stadiul de membru aspirant. Iar numărul nervoșilor nu face decât să explice ciomăgelile din tribună. Tot mai frecvente și tot mai urâte. Dar ce mi se pare important e că această violență a oamenilor înșirați mai sus nu motivează jucătorii, ci sperie, derutează. Nu are rolul de a mobiliza, ci de a-i face pe jucători să-și piardă busola. Și poate mai are menirea și de a rezolva câteva probleme personale ale nervoșilor nominalizați.

Din când în când, apar și victime. De pildă, Sorin Cîrțu, care-și bește lea constant elevii, a primit interdicție de a sta pe banca Argeșului din pricina unor probleme cardiace. Bine, oricum, nu stătea el pe bancă, ci turtea o minge la câțiva metri mai în fața secunzilor și-i înjura de acolo pe netalentații ăia din echipa proprie. Cu o satisfacție incredibilă.

Strategia bunicului lui Giuchici

nr. 44, 24 septembrie 2005

Zicu e jucătorul care trebuie bătut mai ales atunci când joacă bine, cum s-a întâmplat cu Everton. Măcar pentru a renunța la mutra aia de motan plictisit și ghiftuit. Pentru că e incredibil cum poți rata cu poarta goală, dar reușești să înscrii printr-o deviere devastatoare din centrarea din tușă a lui Niculescu. Poate asta e specific marilor jucători. Chiar și Juninho Pernambucano, un nume cu care să tot joci fotbal, și el înscrie din cele mai bizare lovituri libere, dar când soarta îl pune în fața unei misiuni mult mai simple, aceea de a executa un penalty, se blochează în fața lui Casillas. Pentru că aia probabil nu e pentru el o provocare, orice agarici înscrie din asemenea poziție.

Îmi amintesc cum povestea Ilie Balaci odată că bunicul fostului jucător al Timișoarei, Giuchici, și-a întrebat nepotul, bă, ia zi, ce faci tu dacă scapi singur cu poarta goală în față? Giuchici, om cu imaginație, dar aflat probabil pe moment într-un fel de pană de inspirație, a răspuns, destul de plat, că el ar înscrie, altfel cum? La care bunicul s-a enervat, vezi că ești mototol? Trebuie să dai în bară, mă! Că orice prost dă gol din poziția aia, dar dacă dai bară te ține minte lumea! Așa și cu Zicu. Probabil ține să se remarce prin ratări din astea de sinucigaș. Pentru că nu pot să-mi închipui că un jucător care mângâie mingea așa cum o face șeptarul de la Dinamo își pierde brusc concentrarea în fața unei porți goale. Nu, gata, Zicule, te-am deconspirat, impostorule, e vorba despre o strategie bine pusă la punct și nu încerca să ne duci că nu ține.

Primul gol dinamovist, cel înscris de Claudiu Niculescu cu capul, a fost precedat de vreo trei pase lobate prin careu cum n-am văzut de mult. Parcă era un joc la care englezii nu aveau

acces, un fel de volei corcit cu fotbal. Și din nou mă gândesc și io că ai noștri știu fotbal, dar le e frică s-o arate, se simt mai bine în ipostaze călduțe, mediocre. Altfel ar avea responsabilități, să-și bată capul, și uneori treaba asta devine istovitoare. La meciul cu Everton însă a fost altfel. Mă gândesc la Niculescu, cu umărul atârnând ca o fleandură, urlându-i medicului că el vrea să joace. Adică e vorba de o motivație deloc specifică ăstora din spațiul carpato-danubiano-pontic. Mă gândesc la șutul lui Petre, care bine că n-a prins vreun cetățean de culoare pe traiectorie, pentru că l-ar fi omorât și ar fi dat apă la moară celor care ne acuză de rasism. Mă rog, niște oameni simpli care nu știu să discearnă, să distingă rasismul de mitocănia benignă și analfabetă, să zicem, de pe stadioanele noastre. Cum adică mitocănie benignă? Da, e o problemă. O vom dezvolta.

Adică, asta voiam să spun. Că stăteam la meciul lui Dinamo și nu-mi venea să cred. Steaua, mă rog, a jucat cu niște minori, deși performanța ei rămâne. Măcar a avut inteligența să profite de deruta nordicilor. Rapidul a jucat pe o ploaie care-ți taie orice chef și a avut baftă cu atitudinea de tipul lasă-mă-să-te-las a lui Feyenoord. Dar Dinamo a jucat cum n-am mai văzut-o de prin primăvara lui ‘90 când ajungea în semifinala Cupei Cupelor. Ei, și acum să-l mai aud pe Lucian Dan Teodorovici că insinuează prin suplimentele *Suplimentului* că aș avea io sentimente antidinamoviste.

Dom’ profesor

nr. 45, 1 octombrie 2005

Una dintre voluptățile vieții mele de elev și student, care, uite, a ținut vreo 18 ani, dacă stau bine să socotesc și să mă îngrozesc, una dintre marile plăceri era să vânez greșelile

profesorilor, dezacordurile, viciile de logică și să-i scot din sărite, să-i întărât pe cei pe care ar fi trebuit să-i numesc emfatic dascălii mei, dar care, sireacii, aveau mari dificultăți de exprimare.

Era și ceva sadic, poate și un complex de inferioritate, dar și o neputință de a suporta agramatismele, mai ales din gura unora care ar fi trebuit să mă învețe pe mine să nu o iau anacolutic pe miriște. Și, pur și simplu, îi terorizam. Cum, ce-ați spus, „e mulți“? Unde se află Catragina, doamna profesoară? Odată, când un asistent a scris pe tablă „obijnuințe“, în semn de protest, am ieșit din sală.

Dacă, Doamne ferește, aș fi ajuns antrenor și ar fi trebuit să iau la un moment dat licența Pro și ar fi trebuit să ascult prelegeri ale domnului profesor Mircea Rădulescu, director al Școlii de Antrenori, cred că ar fi sărit scântei. Domnul Mircea Rădulescu produce câte un dezacord cam la două-trei fraze. L-am urmărit recent la câteva emisiuni și pot să jur că nu există în fotbalul românesc un vorbitor care să emită atâtea „agramaticalități“. Iar faptul că acestea vin de la cel care ar trebui să fie teoretic unul dintre cei mai educați indivizi din fotbal e destul de trist. M-am gândit că, la TV, omul se inhibă. Poate, în particular, în discursul dumnealui acordul se face dezinvolt și firesc, ideile curg năvalnic și e o plăcere să-l asculți. Nu se știe. Încerc să-i găsesc un alibi, pentru că nu-i neg competențele strict fotbalistice domnului director al Școlii de Antrenori, nu-s atât de orb încât să nu recunosc faptul că în construcția Generației de Aur a avut și dumnealui un rol însemnat. Echipa a început să joace abia după ce a venit Rădulescu. Pe vremea lui Gheorghe Constantin, post Italia ‘90, naționala părea o adunătură de indivizi, fiecare cu necazuri destul de mari la echipele de club. Abia apoi, în mandatul domnului profesor, au venit victoriile cu Elveția, cu Scoția, un 2-

0 în Spania.

Numai că e o discrepanță destul de mare între pretențiile intelectuale ale domnului Rădulescu și exprimarea destul de poticnită și caraghioasă. Ce amuză sunt dezmințirile neinvitate ale domnului profesor, știți, io în fotbal sunt perceput drept un ins cu înclinații elitiste, unul preocupat de teorie, de cărți. Și de-aia, sună argumentația, e cam ignorat la Rapid, cu care a făcut ceva performanțe ș.a.m.d. Și de-aia e privit ca un ciumat. Intelectual, nu jucărie, care dă clasă muritorilor de rând, îi bagă în sperieți cu știința de carte.

Toată treaba asta îl face pe dom' profesor să semene cu un personaj al lui Nicolae Velea, un țăran argeșean destul de amărât și oarecare, care prin anii '50 devenise un pui de știab, secretar al primăriei, să zicem, și noul statut i se părea lui că îl face să fie privit altfel de conțăranii săi. Iar când intra undeva, la o ședință, era foarte preocupat să le interzică celor prezenți deja acolo să-i ofere scaunul. Stați jos, deși nimeni nici măcar nu se gândea la un asemenea gest. Cam așa și cu dom' profesor. Nu e cazul să se scuze pentru excesele intelectualiste, câtă vreme destul de puțini îl bănuiesc că ar suferi de așa ceva.

Schimbare de țintă

nr. 46, 8 octombrie 2005

Se mai întâmplă câteodată ca lucrurile prin fotbalul nostru să meargă nesperat de bine. Se întâmplă ca antrenorii, în culmea fericirii sau a derutei, s-o apuce așa, brambura, peste podul Grant pentru a-și recupera sinele hărțuit de vreun patron alunecos cu aparență de filantrop și esență de Iosefini. Și se mai întâmplă ca, întocmai ca în filmele americane din anii '30-'40, un autobuz să scârțâie lângă el, lângă antrenorul confuz, și un șofer cu familie grea și numeroasă, dar un om bun în fond, să

facă un act de caritate și să-l ajute să ajungă la destinație. Și, precum în *Muma lui Ștefan cel Mare*, antrenorul nostru răvășit să primească un telefon de la mama sa, care să-l sfătuiască să meargă înapoi la oștirea ce tocmai a îngenuncheat pe alde Feyenoord.

Se mai întâmplă, zic, și lucruri de-astea frumoase, cu un aer de Bolintineanu. Și atunci, pentru că ai fi prea mârlan să te iei într-un așa moment interesant de intrarea de ghiolban a lui Pleșan sau de ratarea lui Niculae care nici pasă la portar n-a fost, ții mai sus și te rățoiești la FIFA, UEFA, ca să le aduci la cunoștință câteva chestiuni. De pildă, o declarație a lui Johan Cruyff care spune că nu ăsta care se joacă astăzi e fotbalul său. Fotbalul său l-am văzut de curând pe Eurosport, în câteva înregistrări mai vechi. Nu știu dacă îmi pot face o idee foarte corectă, trebuie să fii aproximativ contemporan cu un jucător pentru a-ți da cu presupusul. Or, când Cruyff cu Barcelona învingeau Steaua prin 1978, io de-abia mă decideam să mă nasc. Dar, dincolo de asta, rămâne o întrebare, de ce nu mai antrenează Johan Cruyff azi?

Nu cred că e neapărat mizantropie, cât realism. Nu e un inadaptabil. Povestea Dan Puric o întâmplare cu Emil Botta, care era interogat de o domnișoară, de ce joacă exclusiv intelectuali neadaptați. Iar el răspundea, din vârful buzelor, să se adapteze la ce, domnișoară? La fel și Cruyff. Să devină un fel de Mourinho strepezit și spărgător de normă? Propunerea lui să se treacă la sistemul eliminatoriu și să se renunțe la faza grupelor în cupele europene mi se pare una dintre cele mai mari probe de bun-simț. Pentru că, repet, rămâne o mare problemă, un fotbal în care Johan Cruyff nu are loc nu poate fi decât un fotbal cel puțin imperfect. Ca, de exemplu, Liga Campionilor ajunsă destul de plictisitoare după gusturile mele. Și ca probă aduc ce spune Capello cum că, după un meci cu

Rapid Viena în care n-au catadicsit să vină decât vreo 15.000 de inși, conducerea lui Juventus se gândește serios să limiteze capacitatea arenei. Și parcă mai era un mare club bântuit de ideea asta. Domnilor de la UEFA și FIFA, reducerea asta, precum și pensionarea prematură a lui Cruyff sunt un semn clar al falimentului.

Plus apatia lui Robinho, un jucător care a venit pe Santiago Bernabeu euforic și plin de bune intenții, iar la numai vreo lună și ceva distanță pare un bătrânel bombănitor, nemulțumit că trebuie să mai joace un meci. Și încă un meci. Pun pariu că anul ăsta Liga Campionilor o va câștiga o formație gen FC Thun, pentru că jucătorii comunei elvețiene n-au obligații publicitare prea mari și mai au și avantajul unui campionat mai lejer.

Să luăm aminte la Coelho

nr. 47, 15 octombrie 2005

Acum, când m-am apucat de scris, habar n-am care va fi scorul dintre Cehia și Finlanda. Dar asta nu mă împiedică să dau anumite verdicte, chiar dacă neștiințifice, băbești aproape.

Concluzia e că de acum încolo nu mai avem de ales și vom deveni campioni mondiali. Aceasta presupunând că vom intra la baraj, îl vom câștiga așa, în scârbă, pentru că trebuie să mai bifăm două meciuri tur-retur. Fiindcă, după toate aparențele, lucrurile se desfășoară exact ca în singurul citat pe care îl știu din marele scriitor adorat de fotbaliștii intelectuali, Paulo Coelho. Zicea brazilianul, cu aproximație, că atunci când îți dorești ceva ca un dement, ca un obsedat, întreg universul conspiră la realizarea acelei dorințe ale tale. Sau undeva pe aicea era citatul siropos pentru gospodine dezamăgite. N-o să mă apuc acum să citesc din nea Coelho, pentru că sunt într-o pasă bună.

Dar. Nu vedeți că, dacă după meciul cu Armenia, jalnic și prizărit, eram un fel de fii ai ploii, acum totul ne e favorabil? Cehia și Olanda au uitat până și să facă un blat, asta presupunând că au fost vreodată calificați în așa ceva. Și ce mă bucur e că i-au dat peste nas unuia ca Mitică, atins în competențele sale depline, și care spunea cu siguranța ticălosului perfect, vedeți-vă de treabă, ăștia nu sunt decât niște pungași mai mari decât noi. Și care au un buget ceva mai bine pus la punct. Toți fură, bă! Ascultați-mă pe mine! Oricum, între noi fie vorba, ne uităm cam mult în gura lui Mitică. Iar el a devenit plictisitor, repetitiv, deputat.

Totuși, dacă vom deveni campioni mondiali, Mitică va trebui să rămână barem încă vreo câțiva ani, doar el a contribuit la clădirea celui mai al dracului campionat din câte există. Îl vom păstra. La fel și pe Mircea Sandu care, după câte se pare, nu e în stare să-și găsească alt serviciu. Spirite caritabile, îl vom menține și-i vom cânta realizările. Două-trei strofe, după care ne-am împotmoli și am inventa. Doar Mircea Sandu însuși e o ficțiune.

Și-am putea abera așa la infinit. Până una-alta, să vedem că sunt semne bune. Că lui Mutu în sfârșit i s-a găsit postul pe care dă randament, că Ovidiu Petre e sigur pe dânsul, că Florentin Petre aleargă de nu se mai oprește, iar Cociș, dacă va pleca de la Tiraspol, va crește ce va crește și se va opri prin Italia sau Spania. În apărare ar mai fi lucruri de pus la punct, un Rădoi cu care Pițurcă să se împace, plus un post de vârf pe care Mazilu deocamdată nu-mi spune nimic. Decât o ratare din șase metri, unde și dacă stăteai să-ți vină mingea în cap tot era gol. Are și Pițurcă dreptul la excentricități, cum ar fi convocarea lui Oprița, care n-a mai jucat un meci bun la Steaua din dubla cu Valencia. Sau convocarea lui Jula, care avea niscai obligații de familie și trebuia să ducă rudelor fotografii cu Mutu. Adică mai

merge la 17 ani să te bucuri, bă, m-am tras în poză cu soțul lui Consuelo, dar la 30-31, e deja o chestiune înduioșătoare. Pentru un viitor campion mondial.

Ceferist clujean

nr. 48, 22 octombrie 2005

Începând din luna iulie a anului ăsta aviar, nenorocit de inundații și până în urmă cu vreo două-trei săptămâni, am fost suporter al lui CFR Cluj. Am fost ceferist clujean, cum s-ar zice. Problema e cum s-ar fi zis dacă țineam cu Avântul Frecăței? Că eram avântat frecățean. Sau dacă țineam cu Pandurii Târgu-Jiu aș fi fost un pandur și un jian? Mă rog, cert e că am ținut cu echipa lui Dorinel. Și la meciurile cu Saint-Étienne. Și cu Athletic Bilbao. Mă bucuram că un bătrânel de-al nostru îi poate ține la respect pe aroganții ăia cărora le culegem căpșunile. M-am bucurat și când CFR-ul a bumbăcit Timișoara, și când a dat vreun tun în deplasare.

Povestea de dragoste a scârțâit însă când un om din conducere, un om care pare întreg la minte, a spus că are multe de învățat de la Jean Pădureanu. Adică, vii tu tânăr și-n puteri și-ți alegi model un bătrân înăcrit în rele și care după autodenunțurile făcute ar fi trebuit să doarmă la prici la pușcărie? Am zis că e o rătăcire de moment. O fi alt Jean Pădureanu. Omul de la Cluj face o confuzie.

Dar acum două-trei săptămâni a intervenit ruptura definitivă, iar când conducerea clujeană a declarat că-l sprijină pe Mircea Sandu, că altul mai bun de președinte nu s-a inventat, ei bine, de-atunci am devenit suporter al adversarilor CFR-ului. Și, de-atunci, m-am bucurat ca un meschin când Clujul a pierdut acasă cu Pandurii. Am zis că așa le trebuie când au luat cinci boabe în Groapă. Poate asta să demonstreze că există

un Dumnezeu care îți mai dă peste degete când votezi pe cine nu trebuie. Pentru că e o mare dezamăgire ca tocmai în locul de unde speri să izbucnească disidența, fotbalul curat, exact acolo să borșească obedienția neghioabă.

În plus, acum privesc cu alți ochi și longevitatea lui Dorinel Munteanu, care începe să mi se pară măcar așa, puțin, o formă de indecență. Dorinel trăiește doar din pase lungi și lovituri libere. Cam puțin, totuși. Va mai juca un meci, va mai juca două, hai trei, dar după asta, totul se va sfârși. E păcat că marii noștri fotbaliști nu știu să se retragă la timp. Hagi s-a retras cu nervii la pământ, după ce altoia doi-trei adversari pe meci, plus arbitrii mai prost plasați. Gică Popescu a terminat-o cu naționala direct de pe plaja de pe Stadionul Național. Lung a jucat ultimul meci la Košice. Nu știu de ce și Dorinel parcă vrea neapărat s-o sfârșească prost. Să se retragă în plină neputință. Mi se pare că elogiile care i se aduc vin mai mult ca o încurajare pentru cineva de la care nu te așteptai să dea o pasă ca lumea. Cred că sunt trei-patru închizători mai buni ca el pentru națională, dar, probabil, niciunul nu-l susține pe Mircea Sandu.

Adică e o mare dezamăgire Clujul și o bizarerie insistența lui Dorinel. Și ce dacă va fi cel mai bătrân din divizia A? Și ce dacă va avea 200 de selecții la națională? Pesemne, cum spunea cineva, există un talent al unora în lucrurile care nu contează absolut deloc. Oameni care se împăunează cu statistici de almanah și cu anuare în care nu prea scrie că din minutul 55 jucătorul Dorinel Munteanu s-a cam plimbat pe teren, dar a mai bifat o selecție.

Gospodin Oleg

nr. 49, 29 octombrie 2005

Deși au trecut ceva luni de când Protasov e antrenor la

Steaua, tot nu pot să spun cu mâna pe inimă că ucraineanul e au ba un mare antrenor. Sau măcar un antrenor de Doamne-ajută acolo, și el. Asta și pentru că, fără să înțeleg de ce, de când a ajuns în România a fost luat din scurt, constant considerat incapabil, s-a văzut în privirea lui albinoasă doar o cruntă lipsă de soluții și de viziune. Sau întinderile pustii și degerate ale Siberiei.

Totuși, echipa mergea bine. Nu cred că recentul meci cu Lens a fost mai bun decât cel cu Rosenborg. Apoi, omul a luat și niște decizii destul de iraționale pentru cineva care pare atât de calculat. A jucat cu Nețu mult prea avansat, când lânosul respectiv nici nu știe să atace poarta, iar când a făcut-o, a înscris mai mult din greșeală. L-a înfipt pe Boștină vârf, când despre acesta doar pe stânga se poate spune că e un fotbalist. Și încă unul bun spre foarte bun.

A mai derutat la Protasov și lipsa de reacție. Mi-l aduc aminte la 3-2 la Trondheim, când Rădoi trage peste poartă dintr-o lovitură liberă care înseamnă totul sau nimic, toți de pe banca Stelei se dau de ceasul morții pentru că Mirel a trimis-o în plopi. Doar Protasov zâmbește puțin cam tâmp pentru gustul nostru. Și iarăși nu știu dacă în zâmbetul ăla era vorba despre iresponsabilitate sau înțelepciune slavă. A cam derutat lipsa asta de reacție care contrasta cu excesul de gesticulație al lui Zenga, pentru care orice pasă greșită era o ocazie să dea cu basca de pământ. Plus că avem o tradiție a antrenorilor saltimbanci gen Halagian, care în cele 90 de minute aruncă în elevii lor cu vorbe de duh, iar după meci îi țintesc cu bocancii.

În orice caz, n-am văzut Steaua jucând așa de bine de vreo 17-18 ani, de la meciul cu Spartak Moscova, să zicem, când terenul arăta ca un patinoar verde. Sau de la meciul cu Göteborg, 5-1 în Ghencea. Probabil la Constanța sau cu Lens, Zenga ar fi închis meciul la 2-0, o frecăm între noi și, când ne

plictisim, trecem la tradiționala tactică târna cu prune. Lumânări în sus, mingea se plictisește în aer și noi ne relaxăm. La Protasov nu mai e așa. Niciun moment de relaș, de lene valahă. Probabil și eșecurile sale au venit dintr-un prea mare entuziasm. De pildă, Supercupa cu Dinamo sau recenta revenire a acelorași dinamoviști de la 2-0 la 2-2 n-ar fi fost posibile pe vremea lui Walter, cum e poreclit fostul mare portar. Dar la Protasov și eșecurile astea au avut partea lor frumoasă. Și, interesant, Protasov nu prea e Oleg decât pentru Meme Stoica.

Și, nu în ultimul rând, Protasov dă dovadă de un foarte mare bun-simț. Citeam niște declarații ale steliștilor care spuneau că ei joacă uneori cumva de rușine. Că nu le-a reproșat niciodată nimic, dar simplul fapt că mocnește acolo pe bancă spune mai mult decât geamparalele lui Walter. Sigur, i se poate reproșa lui Protasov că e un antrenor plictisitor, un om cam nesărat, dar felul în care joacă azi Steaua nu e plictisitor deloc. Și, de fapt, asta contează într-un fotbal în care ani de zile am avut parte de niște oameni foarte interesanți, de niște personaje remarcabile, dar meseriași mediocri.

Valea!

nr. 51, 12 noiembrie 2005

Cred că din decembrie ‘89, când a căzut în sfârșit Ceaușescu, nu mi-am mai dorit plecarea cuiva dintr-o funcție așa cum îmi doresc acum abdicarea lui Mircea Sandu. O silă comparabilă. Știu că analogia ar putea să-mi atragă un soi de înjurături de genul „morții mă-tii de jegos“, așa cum a pățit-o Ion Crăciunescu, dar îmi asum riscul.

E o enigmă cum Sandu ăsta nu se simte inadecvat, ba ne defilează și cu septuagenarii Blatter și Johansson bătând șaua

ca să înțelegem cam cât ar vrea să rămână pe funcție. El e un tinerel abia la început de carieră. E o enigmă cum un mediocru a vegetat 15 ani în fruntea Federației. E o enigmă cum nu s-a găsit până acum nimeni să-l conteste eficient pe un mincinos fără talent, care ne-a dus cu prețul că se va retrage, iar acum trage toate sforile și a ajuns să recurgă la gesturi așa de perverse, că te apucă voma. Detest cuvântul „pervers“, dar aici merge la țanc.

Dar să revenim puțin asupra sintagmei „jegos“. După mine, definitorie în ce privește felul de a fi al lui Mircea Sandu. Una dintre puținele calități ale lui e că e un om curat, care iubește igiena. Când îl văd, îmi dă senzația că abia a ieșit din baie, unde s-a săpunit zdravăn până și-a îmbujorat bine pometii rozalii de om învățat cu traiul bun, om care n-a dat niciodată în brânci. Și-a pieptănat cele câteva fire rămase pentru că, dacă tot știe că e mediocru, măcar să arate impecabil. Are gesturi aseptice de ins ce nu vrea să atingă nimic, totul parcă ar conține bacterii subversive care să-l scoată din circuit. Dar e și senzația că nu se contaminează, că nu vrea să se frece de toți anonimii, el e o ființă superioară și fină, care nu dă interviuri, ci comunicate, și vorbește cu presa rar, când are el chef, ce morții mă-sii! Că nu degeaba e președinte.

Mă rog, orice ar face Mircea Sandu, nu are cum să te dezamăgească. Am depășit pragul. Însă ultimele fapte ale lui Ionuț Lupescu dovedesc existența prosperă a lui Coriolan Drăgănescu. După ce a urlat împotriva sistemului ticăloșit, a făcut pe sindicalistul fioros și pe neamțul pedant și cinstit, acum Ionuț nu exclude o colaborare cu Sandu. Programul lui Gică Popescu i se pare destul de oarecare, până la urmă, Nașu a făcut și lucruri bune. Și din nou mi s-a făcut greață.

Aceeași greață avută și atunci când am auzit că înainte de alegeri votanții au fost îndemnați voios de federali, haideți la

be-u-tu-răăă, mânca-v-aș! La Mogoșoaia, seara la opt, a doua zi mergem, votăm și viața curge înainte domol și mediocru. O tactică de primar dintr-o comună de bețivi, care-și trăscănește votanții ca să fie sigur de câștig. Sunt curios câți dintre cei cu drept de vot vor da curs umilinței și vor trece pe la Mogoșoaia.

Mi-e greață că alți ani vom avea parte de aceleași figuri. De Vasile Avram, acest tușier cu vocație de chelner și aspect de contabil care, în timpul liber, scrie poezii cu rimă, de Oache Piscanu sau cum s-o fi numind individul. Mi-e silă pur și simplu, m-am săturat de Jenel, Romel și, nu în ultimul rând, m-am săturat să scriu despre indivizi neinteresanți și fără calități ca Mircea Sandu.

Bisisicile noastre și elefanții lor

nr. 52, 19 noiembrie 2005

Sâmbătă seară, în meciul cu Coasta de Fildeș, naționala a pactizat cu profesorii aflați în grevă și s-a dedat la o țurcă inutilă și plictisitoare. Diferența dintre cele două formații a fost exact cea dintre cele două vârfuri, Drogba și Mazilu. Care Mazilu din nou mă întreb ce caută în națională. Îi reproșa Pițurcă lui Victoraș Iacob că un gol cu Rosenborg nu înseamnă mare sfârâială, dar mă întreb dacă un gol al lui Mazilu cu Jiul e o realizare de pus în ramă. Până a fost schimbat, n-am știut că Mazilu e pe teren și habar n-am avut cu ce se ocupă. Aud că a marcat Marius Niculae la Standard Liège. Și poate va mai marca. Și în Belgia, și la națională.

Din partida asta ar fi de reținut salturile de tip Stan și Bran ale ivorienilor, singura pată de culoare într-un fotbal anost și cenușiu. Și faptul că au fost mai buni ca noi. Și că elefanții ăștia joacă la echipe mai bine cotate decât oițele noastre de baladă. Din nou când îl văd pe Nețu nu mă pot gândi decât la o oiță, la o

bisisică mai capie, care până să fie atacat în careu la golul de 2-1 putea mânca liniștit vreo două franzele. Dar el parcă a vrut să le facă un bine prietenilor lui, elefanții. Care elefanți sper că au fost întrebați de Dorinel Munteanu cum e cu cimitirul ăla al lor și dacă mai au vreo garsonieră disponibilă. Asta e, a fost un jucător mare, este încă un fotbalist nerealist și întârziat și va fi un antrenor cu rezultate.

La noi, singurul lucru care mi-a plăcut a fost o deposedare a lui Bădoi, la care bosumflatul fundaș era să se aleagă cu o întindere. Bădoi ăsta nu știe multe, dar ce știe face bine și, fără el, Rapidul era pe cracă. Ba nu, mi-a mai plăcut cum a stat Bivolaru cuminte pe bancă după ce și-a însușit dojana lui Mircea Sandu cum că a lucrat bine în ultimele zile, ca în vremurile bune din urmă cu 4-5 ani. Are Sandu ăsta un talent de a bate părintește pe umăr sau pe burtă pe toată lumea, că trebuia să se facă sau asistent social sau chelner. Și apropo de sintagma asta, Mincinașu, dac-o mai aud, promit să fac moarte de om. N-am pomenit ceva mai neinspirat. Cred că dinspre PRO TV vine, că doar ei au acces la construcții genialoide de genul Reveliunea PRO TV sau tautologii de tip „gândește liber“, ca și cum poți gândi împiedicat. Și alte drăcii care iau limba română la șuturi și înscriu gândirea la alergări.

Ce mi se pare relevant e că nu țin minte pe de rost echipa care a jucat cu Coasta de Fildeș. Și nici pe cea care a învins Cehia. Pot, în schimb, să recit formația care a învins Bulgaria în ‘88 sau care în America a făcut praf Argentina. Adică naționala are încă o structură informă, interșanjabilă. Nu există prea mulți indivizi despre care să spui că fără ei nu merge jucăria. Afară de Chivu și Mutu, în rest poate apărea aproape oricine. Ceea ce nu probează o bază de selecție ceva mai extinsă, ci o plafonare cumplită a restului jucătorilor. Cum ar veni, toți o apă și-un pământ.

Aici e greu, bă!

nr. 53, 26 noiembrie 2005

Adică ăsta ar fi principalul argument la care recurg oamenii de fotbal pentru respingerea unui alt contracandidat la șefia FRF. E greu, muncă multă, tăticu! Adică argumente de incompetenți, de oameni neînvățați cu munca și cărora li se pare că orice îi depășește. Nu e ca atunci când jucai fotbal, doar să dai cu picioru-n bășică și mai puneai de o reciprocitate, nu de blat, ignoranților! Ăla e pentru țărani. La oamenii fini ca noi se cheamă re-ci-pro-ci-ta-te. Mă rog, cine definește stăpânește. Sau cine stăpânește fotbalul definește după bunul plac.

Și cine stăpânește? Îmi vine în minte domnul Argăseală, cu figura lui de impiegat de mișcare. Întrebat cu cine votează, se rușinează parcă la fel ca posibila bască de șef de haltă: „Cu domnu președinte, cu cine?“ La fel ca o babă identificată de Petre Mihai Băcanu acum vreo zece ani, care babă pretindea că votează cu Iliescu pentru că el e președinte la momentul respectiv. Când o fi președinte Constantinescu o să voteze imparțial și cu el. Adică o similitudine de speriat. Și altă apropiere, incredibil ce bine seamănă Argăseală cu Vasile Avram. Ambii tușieri, ambii cu o mustață din aia de parcă s-au mânjit cu cremă de ghete. Ambii umili. Ambii cu funcții.

Îmi pare rău pentru Lupescu, dar nu cred că va rezista mai mult de două luni în federație, după care va fi dat afară ca incompetent. Și i se va trânti în nas, aici e greu, bă, nemțălăule! Va fi umilit și va compromite și toată Generația de Aur incapabilă să ia viața în piept. Lupescu va fi util probabil pentru prospețimea sa mai tinerească în polițele pe care le are Nașu de plătit. Adică, Ionuț, îl va întărâta Nașu, ziceai că te mănâncă pielea să schimbi fotbalul! Îl vezi p-ăla, șo pă dânsu! Apoi Lupescu va fi înlăturat, ca fiind o natură conflictuală și

vindicativă. Oricum, dacă va rezista mai mult de două luni în federație, va fi și mai grav și problematic pentru el. Cum e onorant într-un fel pentru consilierul Hurezeanu că n-a rezistat decât vremelnic lângă Adrian Năstase. Mă rog, coincidența poate părea deplasată. Pe cei doi trăitori în Germania îi separă totuși vreo două biblioteci. Și, desigur, și vreo câteva fracturi, goluri decisive și pase cu latul care să nu depășească patru-cinci metri.

187-102. Tot e o speranță, până la urmă, la viteza cu care scade numărul și mai ales calitatea poporului român. Rămân EI. O gașcă. De fapt, nu că sunt o gașcă trebuie să le reproșezi. Orice formă de solidaritate umană, chiar coruptă, nu are cum să nu te emoționeze puțin. Problema e că în gașca asta nu conduc oamenii de calitate. Că nu prea sunt în gașca LOR oameni de bine. Oameni de calitate și oameni de fotbal, cam așa s-ar deduce că se împart treburile.

Nu știu dacă era mai bine în caz că venea Gică Popescu. Dar măcar nu mai aveam parte de figura aia de linx somnolent a lui Mircea Sandu. Iar Comitetul executiv n-ar mai fi arătat ca în timpul vârstei de aur a Cooperativei.

Ioan Chirilă

nr. 54, 3 decembrie 2005

Era o atmosferă foarte apropiată de cea de acum, cu greva asta prelungită, în sensul că nu prea se făcea școală. Adică, nu doar nu prea… Nu se făcea deloc! Era imediat după revoluție, programe nu existau sau la noi la clasa a șasea erau depășite, era dezgropat manualul de istorie al lui Panaitescu de prin 1940, așa că lâncezeam pe undeva pe la Bușteni, țin minte, pe la bunică-mea. Prin februarie era, pare-mi-se. O lună imposibilă. Februarie și sfârșitul lui noiembrie nu-s bune decât pentru

zvârlit de pe geam. Îmi era dor de ai mei de la școală, zăpadă nu mai era și îmi omoram timpul cu niște cărți care nu te prind neam la vârsta aia. De fapt, o vârstă proastă, pe care cei care scriu n-o înțeleg. Și e, vorba aia, o piață extrem de ofertantă asta a puștilor de-a șasea. Probabil mi-am dorit atunci să-mi scriu o carte pe care să o citesc cu plăcere. Și nu doar io.

Și era o zi mâzgoasă, așa, toate erau cam după același calapod, de fapt. Mă trimisese cineva dintre cei ai casei să iau brânză. Cred că acum se găsea și fără coadă, ceea ce era o chestiune absolut remarcabilă. Și io, în loc să aleg o bucată de telemea, am nimerit la librăria din Bușteni, care nu mai e acum pe-acolo, nu mai sunt podelele alea scârțâitoare ce miros a provincie. Și am găsit *Zile și nopți pe stadion* la un preț de nimic. Apărută cu vreo doi ani în urmă. Am luat-o și io în loc de brânză, pentru că îl avea pe Cruyff pe copertă și despre el auzisem că ar fi fost un fotbalist mare. Și parcă burnița când am plecat din librărie. Autorul suna destul de cunoscut, Ioan Chirilă. Parcă știam semnătura din *Sportul*, unde, pe lângă câțiva contabili, Chirilă ăsta scria cu totul altfel, era altfel încadrat textul lui, alte caractere și din când în când făcea câte o comparație între atacul lui Milan și falanga macedoneană, de exemplu, și nu înțelegeam niciodată de unde îi vine. Cum făcea, nu înțelegeam. Îmi făcea impresia unui om negrăbit. Căruia îi pasă mai mult cu ce tablou din Goya seamănă un dribling al lui Ozon decât care a fost în cele din urmă scorul final.

Și m-am dus acasă fără brânză, probabil m-am scuzat și am început să citesc unul dintre cele mai frumoase romane ale literaturii române. Pentru că mulți regretă că Ioan Chirilă nu a scris o carte în care să-și povestească viața. Și se înșală.

Și primăvara aia a fost, cum să spun, sub semnul lui Ioan Chirilă. Mai aveam drum și pe la biblioteca din Bușteni și am găsit acolo o altă carte superbă, *Finala se joacă azi*. Unde aflam

despre Dobay și Bindea și despre perioada interbelică, atunci când nu fuseserăm chiar niște împiedicați. Au trecut mai bine de 15 ani de atunci. Am crezut că acea carte nici n-a existat, că mi-am închipuit, cine știe cine a scris-o, când în primăvara asta, la o tarabă din Piața Romană, tot pe o vreme ploioasă, am dat exact peste cartea aia din care aflam cine e Petschowski și cine e Chirilă între atâția inși cu urechea de tinichea. Un om care scria cărțile aproape în ritmul în care vorbea. Știu că regreta că nu are o dactilografă permanent după el să noteze-n foc continuu ceea ce spune. Și așa, cine știe câte cărți ar fi avut în palmares. Și am stat o noapte întreagă citind să-mi aduc aminte de copilărie. Și să-mi dau seama că, atât timp cât a existat Ioan Chirilă, n-a mai trebuit să-mi scriu io cărțile pe care aș fi vrut să le citesc.

Un nou început politic pentru Emil Constantinescu

nr. 55, 10 decembrie 2005

Echipat într-un halat foarte dichisit, tușind ușor și plimbându-se gânditor prin bucătăria în care bălțesc vagi vapori de cafea, Emil gândește. Din când în când, se deplasează până la fereastră, se sprijină de caloriferul care îl arde abia simțit și oftează printre cutele perdelei. La masă, Ciuvică așteaptă ceva cu un instrument de scris în mână. Tușește spre a nu mai fi ignorat. Se grăbește, e mai tânăr, cugetă Emil ca pentru sine. Are, nu se știe de ce, o privire trist-înțelegătoare, deși pare că nicio mare revelație nu l-a iscodit recent. Ciuvică nu are nici el de unde să știe că presupusa depresie nu vine de la vreun gând păcătos, ci de la faptul că, la o altă fereastră, privirea lui Emil a dat peste același cetățean impertinent care îl scălâmbăie atunci când el, fostul președinte, îi apare în raza

vizuală. Închide fereastra. Mai bine așa. Nesimțitul așa obișnuiește, îi mai strigă și tot felul de măscări. Măcar să nu le audă. Nu le aude.

Se întoarce în sfârșit, își drege vocea și-l întreabă pe Ciuvică dacă el mai ține minte că a fost cândva președinte, lider regional. Îți amintești, nu? Când îi vorbeam la televiziune lui Manolescu cu Nicky și el admitea ca un boier. Măi, băiete, măi! devine tandru. Îl mângâie ușor pe creștet. Apoi se înfoaie, ziceam că facem o strategie, nu? Pentru că ai văzut și tu cum e cu ăștia.

Se așază moale în spațiul dintre aragaz și masa pe care zac răsturnate câteva pahare îmbrobonite, proaspăt spălate. Câteva încercări nereușite de a se așeza picior peste picior. N-are nici loc suficient pentru atare demers, care se lasă doar cu niscai gâfâituri și o renunțare cinstită. Ciuvică se face că muncește. Mugur! se răsucește Emil marțial la 90 de grade și nevralgia intercostală îl sâcâie din nou. Pipăie nervul rebel și repetă: Mugur, tu ai memorie, când am jucat noi cu Irlanda, în ‘97 sau ‘98?

Divagațiile astea îl deranjează vizibil pe tânăr. Se moaie a înduplecare, ziceați ceva de o strategie… Io am fost președinte, măi, băiatule! Io am strategia foarte clar conturată, să știi! Și după o pauză mustrătoare, timp în care piciorul stâng l-a încălecat în sfârșit pe dreptul: ‘97 sau ‘98? Doar ai fost șef de cabinet!… ‘97! vine un răspuns mai degrabă la plesneală. Ei, plesnește și Emil masa, atunci a început declinul, măi băiatule! Ciuvică se scarpină nervos, perplex.

Un deget ridicat de Emil promite dezvăluirea. Voi mai puneați de-o miuță în spate la Cotroceni. Dacă tot stau stâlpii ăia de la Văcărești nefolosiți, nu e rău! Nu e rău să faci mișcare. Și-ntr-o zi, când mă uitam la voi, nu mai știu care șușoteați, dar șușoteați să vă aud eu. Ce-ar fi să meargă Milică la Săftica acum,

cât sunt băieții în cantonament, să ia o băsică, două-trei jonglerii pe lângă Gicuță Hagi și să vezi sondaje… Că Milică, așa-mi spunea el, le are domn'e, e artist!

A fost o eroare, Mugure! Io și când eram mic stăteam numai în poartă! Normal că n-am făcut mare brânză! O artrită mai veche și… m-am împiedicat. O e-roa-re! Și declinul ulterior, cu securiștii care…! Inevitabilul declin! Mai întâi trebuia să mă lăsați și pe mine la înaintare. Un meci-două, că nu vă ceream cine știe ce. Atunci aveam capital electoral și mai pierdeam vremea cu fotbalul. Ei bine, nu era pierdere de vreme. Poporul nu iartă. Nu știi fotbal, te-a taxat, măi băiatule! Să vezi ce strigă nenorocitul ăsta de vecin la mine, bă, nici fotbal nu știi să joci! De aici începe orice strategie. De-aia zic, Mugure, voi când mai mergeți la o miuță? Stau la apărare…

Text mai pesimist

nr. 56, 17 decembrie 2005

Adică vă rog să nu-mi luați în nume de rău faptul că am acum niște momente în care mă simt părăsit, trădat de fotbaliștii de azi și mi-e dor de niște jucători care-ți lasă senzația că joacă pentru tine. Că-ți dăruiesc o fază după care să-ți lase gura apă. Chiar două faze. După facultăți. După cum îi lasă inima. Mai ales acum, că se lasă cortina peste fotbal, senzația de frustrare finală e explicabilă. Nu vom mai avea fotbal atâta timp. Iar bezna de afară e mult prea insistentă și deprimantă.

Ronaldinho, ca să începem cu el, se răsfață mai mult. Joacă exclusiv pentru sine, dar pentru că nu e un mediocru, echipa îl suportă și profită de pe urma lui. Uitați-vă la felul cum se bate cu pumnii în piept după vreo acrobație în care a zburdat printre câțiva nelămuriți. Io am fost! E vorba despre mine. Despre egoismul lui Beckham e redundant să mai vorbesc. Un

jucător care n-a jucat niciodată pentru public.

Mai sunt și truditorii cinstiți de la mijlocul terenului, pentru care a dărui o fază, un dribling e deja un concept mult prea vag. Dar pe ei trebuie să-i iei ca atare. N-am înțeles niciodată comentatorii care înveleau anumiți jucători în fraze de genul, sigur, respectivul nu se remarcă în mod deosebit pe teren, nu e spectaculos, nu iese în evidență, dar e un jucător foarte util echipei. N-am înțeles modul acesta misterios, aburos de abordare. În ce fel e respectivul util? Le cumpără coechipierilor ziarele, le întocmește declarația pe venitul global? Adică el doarme, se târâie 90 de minute, dar trebuie apreciat pentru treburi obscure care unui profan îi scapă. Sau echipe meschine, clădite, culmea, de un jucător dăruit precum Cîrțu. Autiste. Care mă ignoră senin. Și nu-mi place.

Nu i-am văzut jucând pe Nichi Dumitriu, pe Ozon. Puțini fericiți i-au văzut, dar cred că în accesele de generozitate care li se atribuie sunt și foarte multe bazaconii, înfloriturі foarte necesare unei construcții mitice. Cam cum ar fi, mai aproape de noi, cele patru lovituri în bară ale lui Ronaldinho.

Vreau să fiu băgat în seamă de jucătorii ăștia. Zidane făcea cu ochiul înainte de oboseala asta cronică. Un jucător de fotbal mi se părea Ibrahimović, deși cineva îmi reproșa: cine, mă, balerinul ăla care n-a mai dat un gol de nu știu când? Asta e, mai bine confunzi fotbalul cu baletul decât cu turnatul fontei sau cu alte îndeletniciri care se învață la școala profesională. Ibrahimović e suspectat a fi balerin, ceea ce nu e rău, e un compliment pentru fotbal. Dacă îl compari pe Gravesen cu un balerin, înseamnă că ai o problemă cu simțul ridicolului. Și, în general, cu nordicii care se chinuie cu mingea de parcă ar urî-o.

Totuși, fotbalul e un joc de bărbați. Nu vreau jucători care să facă cu ochiul doar gagicilor. Adică nu fițe, oameni buni. Și nici steaguri sărutate în urma unor ghionturi. Nimic din toate

astea. Vreau, egoist, ca fotbaliștii ăștia să fie ai mei. Și cine știe dacă în iarna asta nu mă voi apuca de un lucru pe care l-am disprețuit – și anume fotbalul pe calculator.

Un motan al literaturii sportive

nr. 57, 24 decembrie 2005

Paraschiv era un nume care mi-era puțin antipatic înainte să citesc *Fanionul roșu*. Fără a ști prea bine de ce mi-era antipatic. Mă rog, parcă acuma știu! Criterii de trei lei. Așa că mi-e greu să laud un om pe care îl cheamă Radu Paraschivescu, nu doar din cauza numelui, ci, în primul rând, pentru că nu știu neam să laud. Oamenii trăiesc cu impresia că, atunci când îi vorbesc de bine, încerc să fac un mișto crunt de dânșii. Și nu-i adevărat. Un lucru cam nasol și greu de suportat. Îl laud așa, până se ia omul de gânduri, dar ce ai, mă, cu mine, ce rău ți-am făcut? Pentru că lauda începe să semene cu un fel de tocătură sadică.

Însă Radu Paraschivescu a scris o carte care-mi place și produce niște articole pe care abia le aștept de vreo doi ani, de când tot surprinde verva sa inexplicabilă de a putea vorbi cu același farmec și despre Ronaldinho, și despre emisiunea „Bravissimo“, o obsesie a multora, după câte se pare. Am înțeles că a fost traducător. O muncă invizibilă care ar cere acum un fel de compensație. Presupun și sper să nu dau cu bâta în baltă. Mai ales în Baltă Dumitru, meteorolog care aduce numai vești proaste.

Radu Paraschivescu are o înfățișare de Bran neaoș și hâtru, așa cum se iește pe coperta cărții ăsteia. Un Bran bonom, în cămașă cadrilată. Îl văd un perfect partener al lui Stan și chiar mi-aduc aminte de o emisiune fotbalistică la TV unde mai apare în vecinătatea unui anume prezentator, împreună cu care îmi

creează clar impresia că, uite, acum cei doi vor pleca împreună să vândă brazi.

Sau mai degrabă Radu Paraschivescu are o figură de șahist înconjurat permanent de până la patru pisici, plus un motan castrat în mod barbar. Pentru că în tot scrisul său se aude un sforăit de pisică deșteaptă, plus, când devine ironic, un mod aparte de a hărțui ca atunci când hârjonești, tachinezi un cotoi. Și parcă și are un surâs de motan, cum zice și titlul.

Nu știu cine sunt io să-l laud. Nu știu să laud, am mai zis. Înțeleg că se stânjenește de o postură dintr-asta. Oricum e bine că oameni pricepuți scriu despre fotbal. Nu doar cei documentați. Înțeleg că nu a mai luat vreun premiu recent, afară de acesta de la Galele Ioan Chirilă. Dacă-i vorba de literatură, lipsa premiilor e un grozav certificat de garanție.

Citesc *Fanionul roșu* și mă întreb ce-a mai scris Radu Paraschivescu. Ioan Chirilă povestea ce a trăit. Radu Paraschivescu în mare parte își închipuie frumos, se joacă, cotrobăie prin enciclopedii. De fapt, cam tot pe urmele lui Chirilă, care spunea că cel mai bine i-a ieșit o cronică de la un meci la care nu a fost de față. Și are Radu Paraschivescu un umor contorsionat, rafinat până când începe să se transforme în altceva. Cel puțin la descrierea echipei de gimnastică a Libiei am râs ca un apucat. Apropo de pisici, e atâta cruzime acolo! Repet, parcă îl vezi pe RP trăgând tandru de mustăți un cotoi care se pretează la jocul ăsta. Un scris care începe să se transforme într-un fel de golănie savantă ce amestecă referiri la tipologii ale eroului shakespearian cu o imagine a lui Arconada care „scapă varza pe sub burtică“.

Andrei Pleșu vorbea parcă despre un fel de euforie a parastasului. Adică trebuie să dispară cineva ca să descoperi că avea ceva de spus. Propun și eu ca oamenii despre care se vorbește de bine să fie pe cât posibil în viață.

[36] Rubrica *Liberul arbitru* a fost susținută în *Suplimentul de Cultură* începând cu nr. 8 din 15 ianuarie 2005. Ultimul text a fost publicat în nr. 57, 24 decembrie 2005.

Dilema

Celule nediferențiate

nr. 541, 15-21 august 2003, tema „În mijlocul vieții“

Am 25 de ani. Revoluția s-a întâmplat undeva la jumătatea vârstei mele de acum. E vorba de jumătatea vârstei cronologice. Revoluția m-a rupt în două. M-a lăsat cu ochii în soare. O generație întreagă, de fapt, a pățit la fel. Aveam aproape 12 ani. Organismul era într-o fază revoluționară și el. De prefaceri, de împliniri măreațe. Simona Sora, care mi-a spus să scriu în numărul de față, zicea despre mine că aș fi un soi de ființă cu o alcătuire bizară. Nici / nici. Între și între. Și / și. O ființă contradictorie. Un caz. De aici vin și belelele profesionale. Necazurile pe care le am cu antropologii, sociologii care mă acuză că literaturizez, polemicile cu prozatorii care, dimpotrivă, consideră că teoretizez excesiv, că mă dau științific, iar ceea ce fac eu aduce a muncă de saltimbanc cultural. Că antropologia nu se topește deloc în textul literar, iar reciproca scârțâie și ea. Unii antropologi mă consideră poet, mucles, bă, poete! Prozatorii – infestat de teorie. Oricum, am un stil hibrid cu aparențe parodice de text bășcălios. Textele mele nu sunt însă decât asumate, sincere. De fapt, scriu așa pentru că n-am încotro. Nu se poate altminteri. Ar trebui să vă povestesc pe scurt viața mea pentru a înțelege. În liceu am fost un rocker de

țară, un țăran hard & heavy, cum zicea Paul Cernat. Unul care făcea naveta între un sat de orășeni pârliți și un oraș cu destui indivizi urbanizați de mântuială. Toate astea sunt, cum ziceam, între și între. Și rockeria, și locuirea. Nici acum nu am un domiciliu stabil, nicio profesie clară. O nefixare identitară care nu-mi dă pace. Naveta a continuat și în timpul facultății. De data asta, la sfârșit de săptămână. Și după terminarea ei, când am lucrat la un ziar din provincie, unde făceam naveta din București. Sau din provincie migram în București. Nu se poate ști care era casa mea. Azi, pentru mine, aproape oricine altcineva devine „Celălalt“. Ce spun e, desigur, o expresie a orgoliului de a fi diferit, dar și a singurătății pe care uneori trebuie s-o resimt. Dar, din toate astea pot trage și un ce profit. Pentru mine, orice experiență socială e inedită. Orice ieșire în oraș devine un teren antropologic. Tehnicile de defamiliarizare ale antropologului care încearcă să observe exoticul vieții cotidiene îmi sunt mai la îndemână. Mă pot detașa, mă pot mira cu mai mare ușurință. Și asta pentru că, v-am spus, n-am încotro. Nu încerc să-mi descopăr cine știe ce merit. Chiar mă preocupă starea mea de indeterminare. Și mă obsedează întrebarea bunică-mii, bine, bine, scrii tu cărți, predai la facultatea aia, publici pe la ziare, dar ce se cheamă c-ai fi tu? N-ai un nume, nu exiști. Ea nu știe de unde să mă ia, cum să-mi spună. N-am un nume, dar mă simt foarte bine așa. Condiția asta de rătăcit e pe undeva mai interesantă. Chiar fraza mea e o corcitură neologistico-golănească. Am plete, un alt amestec considerat în multe culturi drept impur. Sunt bezmetic, buimac, stări liminale, iar buimăceala, indeterminarea mea iau chiar o expresie gastronomică, pentru că io nu mănânc așa, pur și simplu, ci combin ceea ce găsesc pe masă total imprevizibil. Cozonac cu mămăligă, supă cu salată de varză. Și nu mai continui pentru a nu vă da ocazia să vă formați o părere greșită

despre mine. Și, pentru că aici voiam să ajung, de curând medicii mi-au spus ceva fascinant legat de o tumoare pe care mi-au extirpat-o. Cică în ea ar fi găsit niște „celule nediferențiate“. Între și între. Nici măcar celulele corpului meu nu aveau o fixare, o structură clară. Celule nehotărâte, schimbătoare. Și diagnosticul ăsta mi-a confirmat ipotezele. Problema e dacă temperamentul meu instabil a dictat corpului, iar celulele au preluat și s-au supus, sau chiar corpul a determinat identitatea mea precară. Celulele au decis. Ceea ce rămâne e că lipsa mea de statut a căpătat, cu acest diagnostic extrem de interesant, legitimitate. Așa că ce aveți cu mine, mă? Dacă așa sunt eu construit, din celule care nici ele nu pot fi numite? Ăsta mi-e corpul și cei care spun că scriem cu el nu se înșală deloc.

Corespondență

Acest capitol reunește fragmente (cu sau fără diacritice) din corespondența electronică pe care Sorin Stoica a avut-o cu Gabriel Achim (cel care avea să realizeze documentarul *A Writer's Will*), Cătălin D. Constantin și Cosmin Manolache, dar și câteva e-mailuri cu destinatar general. În cazul acestora din urmă, majoritatea au intrat în *Jurnalul* apărut la Editura Polirom în martie 2006 (n. ed. – 2012).

Gabriel Achim:

Scuze că nu ți-am trimis scenariul încă de aseară. Am ajuns foarte târziu și am și răcit. D-abia azi am realizat că trebuia să mă uit și pe fotografiile tale de când erai mic / „mai mijlociu" (cum zice fi-miu). E primul meu documentar și e aproape imposibil să fac și eu ceva normal. Și că am vorbit foarte mult în loc să ascult subiectul + ți-am citit niște texte pe care trebuia să le spui (în loc să practic o strategie de provocare în interviu, fără ca tu să-ți dai seama) etc. Îmi doresc să iasă un documentar foarte diferit de cele cu care sunt obișnuit, ceva foarte viu / veselos, deși vorbesc despre o lume povestită, care deja nu mai e / e alta, estetizant, dar în derizoriu, spontan, dar elaborat etc. Poate că nu e întâmplător că încep cu un antropolog.

Știu că îl fac într-un moment foarte greu pentru tine și că nu e prea plăcut nici în condiții normale să dai năvală cu aparatul de filmat în spațiul intim. Mă pun în locul tău și nu mă prea văd acceptând cu seninătate situațiunea. Mi-ar părea rău să nu iasă din cauza nepriceperii / dorinței mele de a face un super-

documentar. Îmi cer iertare și aștept sugestiile tale.

Sorin Stoica:

Primit.

Vezi că la MȚR, într-unul dintre sertarele mele, am niște poze și niște lucrări de control într-un dosar sau într-o mapă.

Singurul inconvenient la mine e că obosesc cam repede în momentul de față și mai mult de o oră nu cred că pot vorbi coerent.

Gabriel Achim:

Am trecut azi de dimineață. A căutat Cosmin pentru mine și a găsit doar o fotografie de când erai mai mijlociu – tu pionier. În schimb am găsit și am luat 2 scrisori către Moș Crăciun și schema de fotbal. Nu am găsit carnețelul (cele 3 foi, de care ziceai, cu primele cuvinte). Îl poți aduce tu la București împreuna cu 2-3 fotografii de când erai tu foarte mic (de ex.: clasica pe burtă pe păturică)? M-am întâlnit și cu Bogdan Iancu și i-am transmis mișcoul tău legat de viitoarea relație maestru–discipol pe care o va avea cu Filo și Cosmin (au fost și ei de față). Filo mi-a dat să citesc un articol de-al tău, iar Einuea au declarat că vor să facă muzica documentarului. Deci, într-un fel sau altul tot cu voi patru încep! Merci.

Sorin Stoica:

Unu la mână, cel mai mult mi-ar conveni să veniți la mine să filmați mai dimineață. Știu io, între 9 și 11, să zicem.

Apoi, s-ar putea să mergi pe niște piste false. Odată că spuneai că 90% din ce am scris io e cu Băneștiul, viața la țară etc. Dacă faci o scurtă statistică, n-aș crede că mai mult de 50% e vorba despre Bănești.

Un roman întreg, *Dincolo de frontiere*, are ca personaj central o trupă rock, un liceu dintr-un orășel de provincie, profesori, șamd.

O limbă comună are destul de multe faze din București, din lumea universitară, lumea presei, spital. Abia primul volum e mai livresc rural, pentru că e vorba de niște parodii după Velea, Nedelciu. Și chiar și aici sunt proze despre viața la cămin, despre un ziarist.

În primul volum, asumat livresc și artificial, într-adevăr lumea nu prea seamănă cu ce se întâmplă acum, dar eu descriu ce se întâmpla în urmă cu 10-15 ani. Acum e cu totul altceva, căpșunari… O altă lume pe care io unul n-o mai cunosc așa de bine.

Apoi, riscul e să apar ca unul care n-a prea ieșit de la țară, or io mă consider un citadin, am două masterate, dracului, am predat la facultate 4-5 ani, am scris la atâtea ziare, stau în București de 9 ani. Abia ultimele 6 luni mi le-am petrecut la țară în stare de semiconștiență.

Așa că imaginea de fiu al satului e cel puțin păguboasă.

Apoi, nu poți să nu legi Băneștiul de Câmpina, sau pe mine de București. Fără București n-aș fi fost nimic. Și nu e vorba numai de spital.

Dar dacă vrei să faci ficțiune……

Gabriel Achim:

Ai și tu dreptate. Dar concentrarea pe Bănești vine din două rațiuni: restrângerea zilelor de filmare (am voie de la UNATC numai de 3 zile, prin urmare și de aparatură doar pentru 3 zile – și ca să scoți ceva trebuie să te concentrezi pe 1-2 locații) și o locație ofertantă. Tu oricum nu o să apari ca fiu al satului (comentariile tale vor fi, să sperăm:) legate de scriitură, scriitori – confesiuni). Ideea s-a bazat foarte mult pe prima noastră întâlnire, de la Fundeni, unde mi-ai sugerat zona derizoriului (primarul, preotul etc.) – deci tu ești *vinovatul* de pista falsă. Mă gândesc să filmez și în București, dar cel mai ofertant rămâne, surpriză, Băneștiul. Filmăm cel puțin în ordinea alfabetică a

locurilor!

O să venim atunci la ora 9:00, intervalul sugerat fiind foarte convenabil. Încă n-am făcut ședința de filmare (e ora 11:00). O să-ți dau un telefon în seara asta.

Cu prietenie,
Gabi

Sorin Stoica:

Io acuma îmi dau seama că ai vrut să faci un fel de *Big Fish*, sau mă rog, ar fi ieșit.

Oricum, până acuma a ieșit ceva, că io nu mai dorm de o săptămână din cauza unor dureri intercostale.

Gabriel Achim:

Salut, Sorin!

Mă gândeam să îți scriu, dar m-am simțit rușinat că după atâta timp n-am reușit să fac mai nimic.

Am început să montez vijelios imediat după ce am filmat și chiar am mers cu un material extrem de brut (chiar și brutal) montat pentru lectura din *Club A* cu *Povestiri mici și mijlocii* – 30 de minute în total. A avut un impact neașteptat de pozitiv. Îl montasem ca să ajung repede la clasa de Regie, că eram obligat să le arăt ceva în maxim 3 zile de la filmare (regula). Bostan & co au tunat și au fulgerat, că este un antifilm, că ce încerc eu să fac „un nou limbaj cinematografic!!!“ etc. 3 ore de discuții în care eu îi dădeam cu Deleuze și imaginea-timp și ei îmi spuneau că am întinat idealurile nobile ale cinematografiei. Am fost destul de afectat și l-am mai arătat lui Stere Gulea și Sorin Botoșeneanu, care mi-au zis că este un material excepțional și că trebuie să am răbdare și nerv să-l montez. Și uite așa, în școală mai întâi între profesori și mai apoi între studenți, s-a iscat o polemică virulentă despre documentarul cu scriitorul Sorin Stoica, deși n-au văzut materialul de 30 de minute decât 5

profesori și 5 colegi care erau în clasă. Au venit mulți care m-au întrebat ce cărți ai scris și de unde le pot cumpăra. Era o nebunie și mi se părea foarte interesant, dar…

Am intrat să fac un spot comercial și am fost ocupat ceva timp. Când m-am reapucat mi-am dat seama că am uitat materialul (sunt 4 ore și jumătate de material) și că e mai bine să-l transcriu, să mă mai gândesc la schița de montaj etc. Și uite așa, din cele 4 și 1 / 2 casete am reușit să transcriu o casetă în 13 pagini scrise de mână foarte mărunt! Mă doare mâna, dar mi-am propus (și am și timpul necesar) să continui și să termin transcrierea și schița de montaj în acest weekend. Și săptămâna viitoare să încep să lucrez cu Dorin la montaj.

Îl motivasem și pe Călin să compună muzica, pe care încercam să-l evit că n-aveam nimic concret montat ca să înceapă (cu toate insistențele lui Manolache, care m-a sunat în fiecare zi să-mi zică că e și Călin în birou și că vrea să ne întâlnim să-i zic de muzică) și d-abia aseară am vorbit cu el (el m-a sunat) și a rămas să ne vedem săptămâna viitoare.

Ca să mă revanșez cumva, îți fac un CD cu materialul cu *Revelionul 2005* din biblioteca de la MȚR (mi l-a dat Călin să îl pun pe CD) și îți pun și 3 minute de documentar, ceva mai montate, ca să-ți dai seama de cum va arăta documentarul în final. Și peste 2 săptămâni, cu ajutorul lui Dumnezeu, să îți trimit o variantă mai omenească, să-mi dai și tu un feedback, + un CD cu un film la alegere (dacă tot nu poți să dormi; te și văd ca Iov, care în loc să stai pe groapa de gunoi stai pe Windows Media Player și vezi un film de Passolini). Vezi lista de filme din *attach*. Hai, eu zic că e o superofertă! Să nu uiți să-mi trimiți adresa (că am uitat-o), să-ți pun plicul la poștă.

Însănătoșire grabnică!

Cu prietenie,

Gabi

Sorin Stoica:

Cât despre lista aia de filme, chiar că sunt în dilemă, că aș alege vreo 88.

Mă rezum totuși la *Bărbierul din Sevilla* al lui Mihalkov, dacă e tradus. Dacă nu e tradus, la *The good, the bad, the ugly* al lui Leone, că acolo nu contează.

Mersi mult și mă gândeam că indiferent ce iese din filmul ăsta faptul că am vorbit despre toate chestiile alea mi-a prins bine chiar fizic. Și mi-au venit idei.

Oricum, în ultimul timp nu prea m-am simțit bine cu vremea asta.

Baftă cu montatul și când termini poate mai dai o fugă pe aici, că până atunci îmi voi reveni și io și pre mulți o să popesc.

Adresa e Bănești, Strada Urletei, jud. Prahova, nr. 811.

Gabriel Achim:

M-a apucat iar gripa cu putere. De ieri după-amiază, după ce m-am întâlnit cu Cosmin și am făcut poze la MȚR, stau întins la pat. Iar sâmbătă am fost ocupat, că mi-am găsit de lucru și am ieșit la discuții cu viitorii patroni. Deci…

Așa că încerc azi să-ți fac ce ți-am promis și să o rog pe Ileana să le pună la poștă.

Am vorbit și cu Cosmin și poate trecem în weekendul ăsta cu Călin și George. Mai vorbim,

Gabi

Sorin Stoica:

Am primit. Mersi mult.

Chiar mi-a plăcut ce am văzut și cred că poate să iasă o chestie foarte mișto, deși e de montat ca la balamuc. Interesant cu utilizarea clișeelor, plus că sunt chestii, imagini pe care io nu le vedeam când au fost filmate.

Are dreptate Gulea, Bostan e cam bătrână.

Singura problemă cu filmul lui Mihalkov nu e că e prost, că nu e deloc, dar nu merge traducerea, că io am BS Player, cu Power DVD nu merge. Nu știu dacă se poate face ceva.

În rest, aștept filmul finisat pentru că într-adevăr poate ieși ceva.

Sănătate, ceea ce-mi doresc și mie, pentru că mă simt din ce în ce mai bine.

Gabriel Achim:

Mă bucur că ți-a plăcut, deși e foarte greu să-ți placă din faza asta!!!

Mă bucur și că te simți mai bine, ceea ce înseamnă că vom începe să filmăm partea a 2-a – glumesc. Poate trecem în weekend, deși sunt șanse foarte mici.

Bărbierul din Siberia... ce să zic. Mihalkov este un regizor al detaliului, dar spre deosebire de celelalte filme (*Burnt by the sun*, *Concert neterminat* etc.) este primul și sper ultimul lui film în care detaliul e doar o poză / butaforie la împingerea cu viteză a epicului (imagine în mișcare), nu mai funcționează ca mijloc / contrapunct pentru excavarea în interiorul personajului, unde epicul este subordonat / curge numai sub influența personajelor (imagine-timp), de unde și marea originalitate a lui Mihalkov. Așa că în *Bărbierul*... te prinde imaginea, chiar și povestea unei Moscove / Rusii exotice (daca ești 100% occidental și habar n-ai de Rusia), dar dacă ai văzut celelalte filme și în general mai ai habar de *film-art* realizezi cât de sclipicit e detaliul și cât de *silly* sunt personajele din film (care nu se potrivesc nicicum!!!). Dacă a vrut să-și schimbe stilul, a luat-o pe o cale greșită, dar bănoasă. Părerea mea.

Vezi că în *attach* ai subtitrări care merg. Le-am verificat personal. Dar sunt numai pentru când vorbesc ei rusa. Vizionare plăcută în continuare!

Gabi

Sorin Stoica:

E gata filmul sau am înțeles io greșit?

Gabriel Achim (15 decembrie 2005):

Păi, situația s-a mai mișcat. Pentru lansarea la *Cartea cu euri* am montat ceva mai mult. M-am pus eu duminică de la 10 pm până la 2.30 am luni și am montat ceva cu dedicație pentru lansare. Îți dai seama cum a ieșit; ceva mai montat ca data trecută (a avut și muzică, și numai 12 minute!) dar încă sunt departe de modul în care l-am gândit.

Ideea este că va mai dura ceva (vin sărbătorile) etc. Eu cred că avem o variantă mai aproape undeva până în 15 ianuarie. Oricum, tu o să fii printre primii care vor primi filmul.

L-a văzut și Vlad Păunescu (patronul Castel Film) și i-a plăcut foarte mult. Chiar vrea să ne dea monteur profi să ne ajute. :) Oricum îl refuz.

Cum mai ești? Mai ajungi în București anu' ăsta?

Cu prietenie,

Gabi

***A Writer's Will* – o schiță, anexă la corespondența cu Gabriel Achim; 05.11.2005**

Pregeneric:

cadre fixe: dimineața devreme / satul / străzile pustii / Sorin Stoica în fața camerei, se uită în cameră, așteaptă / se pregătește să spună ceva

din off text spus de SS:

În deșert trăiesc cei ai esufului, ființe negative care bântuie locurile singuratice, golite de orice prezență umană. Mai ales noaptea este proprie sosirii lor și, de asemenea, amurgul, moment în care unei lumi îi ia locul alta. Cei care se întâlnesc cu ei și nu știu să se ferească rămân fără grai sau înnebunesc. Situațiile în care esufii devin periculoși sunt cele în care domnește tăcerea. Un om cade pradă unui esuf atunci când este singur, departe de ai săi, cuprins de tristețe sau de

melancolia unui loc pustiu.
(David Le Breton, *Despre tăcere*)

TITLU: **Dincolo de frontiere**

Planuri detalii din camera lui SS

Din off SS:

Mă rog, eu n-am avut niciodată spirit de observație. M-a trimis odată taică-miu să aduc foarfeca de vie din magazie. M-am dus și am fost mirat cât de repede am găsit-o printre atâtea scule și atâtea cutii. Am încercat foarfeca pe un copac, am tăiat o nuia și după aia frunze și mă miram cât de perfect poate să taie. Și trecuse ceva timp, când m-am trezit cu un bolovan aruncat lângă picioare. Era taică-miu care striga după mine și d-abia acum realizam cui îi erau adresate înjurăturile pe care le ignorasem în timp ce tăiam frunze. Taică-miu asta zicea tot timpul: «Nimic nu vezi.» Mă trimetea după ceva, un obiect, o pompă de bicicletă, o foarfecă de tăiat pomii, și eu nu reușeam să văd acel obiect. Nu nepărat din cauză că eram stresat de consecințele negăsirii acelui obiect. Mă atrăgea altceva.

Planuri detalii cu filele din carnețelul păstrat de mama lui SS – un carnet de observație în care sunt notate kilograme la naștere, înălțime, primele cuvinte, prima frază, toate însoțite de date calendaristice și fotografii cu SS mic.

Din off SS citește primele cuvinte (le și traduce).

Prim-planuri alternative / plan general – barul satului – oameni adunați / afumați / veseli, fum, sticle, salută camera.

SS din off:

Nea Ilie, Țeavă, Giudi, Țoc, Mățău, Cârlig, Mosor, Tilică, Măr, Nae Stabiliment. Beau. Trăscău. Genocid. Te-am chelit / gogit, se aude din când în când. La ora asta nevestele lor: Bengioaica, Iubuleasa, tanti Marilena, doamna Rodica, Aninăreasa pun sau nu pun murăturile.

Scriam și descopeream ce bine mă pricepeam la oameni. Și nu înțelegeam de unde poate veni priceperea asta, ținând cont că nu am trăit mai nimic. Nici n-am avut când. Poate surzenia te obligă să-ți asculți simțurile, să ghicești ce vor să spună oamenii, să le urmărești cu mai mare atenție gesturile, să-i studiezi, să-i anticipezi.

Plan mediu / PP / Planuri detalii cu SS – tace (filmat în cheie

înaltă) din off:

Pentru a scrie trebuie să fii generos, să împarți cu ceilalți. Meschinăria nu are ce căuta în literatură. Pledez pentru povestire, dar nu povestirea „abjecției", a „urâțeniei, hidoșenia lumii", ci povestirea prin compensație numai a frumuseții unei vieți. Nu mă impresionează conformiștii care scriu despre droguri și despre mizeria vieții, în general. Astăzi, revoltații, snobii, dezabuzații, «nonconformiștii» sunt trend. Aș vrea să scriu un roman pășunist, să protestez printr-o utopie.

Planuri medii / PP cu oameni pe stradă – evident bucuroși / stânjeniți de faptul că sunt filmați.

Din off vocea lui SS:

Abia acum încep să-mi dezvolt simțul de observație. Să privești oamenii. Să-ți dai seama sau să te întrebi ce ai putea spune despre ei într-o anumită circumstanță. Cum ar putea ei gândi sau acționa. Să stai cu ochii pe ei. Să trebuiască să faci un efort ca să-i înțelegi. Și chiar să fii atent la ei pentru că mulți nu mai pot fi în stare de asta. Faptul că mulți nu mai pot fi în stare de asta. Faptul că se mișcă, vorbesc, toate astea să te dea pe spate.

Mereu vorbim cu cuvintele altora. Nu cunosc pe nimeni care să pretindă că a inventat un cuvânt.

Împrumut sau fur în cunoștință de cauză însușiri și povești ale unor persoane. Folosesc ideile lor. Mă identific cu obiecte, organe străine mie. Sufăr de fixațiile, fobiile altora. Ca un vânător de capete care moștenește personalitatea victimei.

Plan mediu cu Preotul satului / filmat înainte de a începe interviul propriu-zis pe care îl solicit – vorbește dezinvolt / se pregătește pentru interviu / zâmbește și răspunde la o posibilă întrebare despre „fiii satului". Vorbește în planul 2 sonor, pentru că în planul 1 din off SS. Poate trece prin spate o căruță, o bicicletă, un om etc. Oricum alternanțe cu cadre din sat.

Lasă, bă, tu să-ți vezi de scris! Nu contează ce zic unul și altul, mi-a spus popa când tot satul era nemulțumit de cartea mea. Mai ales Dentistu' de la magazin: Ți-ai bătut joc de familia mea, bă, ai călcat-o în picioare! Tu știi câte case ai stricat cu cartea ta?! mi-a zis, intuind că întotdeauna cuvintele au făcut și au desfăcut lucruri. Toată strada e pornită contra ta! Știu io, bă, că o să-mi spui că e ficțiune, că nu e adevărat ce-ai scris. Nici n-am știut că am 18 trepte la scară până n-am văzut cartea ta. După aia le-am numărat și așa era. Au venit oameni să mă întrebe: cum suporți, bre, Dentistule, să te ia în pleasnă căcăciosul ăla? Și de la

ziar a venit cineva. Mi-a zis: „Vrei să-l rad, îl rad!“ Te dau în judecată, bă! Dacă mâine mor, să nu te prind că vii, mă, cu o lumânare la mormântul meu! Și unde am io ouă la magazin? N-am avut niciodată! Și tu ai scris în rahatul ăla de carte că am!

Și acum auzim vocea Preotului în prim-plan:

— Așa e la țară. Și io mai spun la predică ceva ce-am auzit la spovedanii, după care mă trezesc cu un potop de babe pe capul meu, aaaaaa, nu știu io, părinte, că despre mine ai vorbit? La țară sunt oamenii mai curioși și se plictisesc. Și sunt și mai ascunși, așa. Le e frică. Odată, mă întâlnesc cu o bătrână care mă studia, mă iscodea, părinte, io ți-aș spune matale ceva, dar… se codea, dădea din colț în colț, să mi se destăinuie, să-mi încredințeze o chestie așa de importantă. Și azi așa, mâine așa, până când baba mi-a spus despre ce era vorba. În timpul războiului, tatăl ei furase de la nemți un balot de sârmă ghimpată și-l depozitase la taică-miu, în fundul curții. Între timp, războiul trecuse, se întâmplaseră multe, se schimbaseră președinți și regimuri politice, dar baba tot nu-și recuperase balotul. Furat sau nu, se chema că îi aparține. Și acum, îl voia imediat înapoi. Eu i-am zis lui Sorin că ar trebui să scrie despre niște oameni și după aia să plece imediat din locul ăla! Să nu mai ai niciodată de-a face cu ei.

Din nou SS în prim plan sonor:

— Nu era prima dată și nu era nici singurul care să-mi spună că îi e frică de mine, că se teme să se desfășoare din cauză că eu aș putea transforma prestația lui în text și asta nu se știe dacă iar pica bine. Într-un fel ținea la mine, era mândru că are un prozator în parohie. Măcar lucrul ăsta era ceva exotic. Putea să raporteze că are activitate. Mi-a organizat și o lansare, unde s-a umplut de rude de-ale mele, elevi de liceu, oameni pentru care o atare manifestare era destul de derutantă. A venit chiar și primarul.

Plan întreg cu SS. Activități domestice: ex. dă să mănânce la găini.

Din off SS:

Scriitorul e un tip care poate descoperi în spatele unui gest de tot rahatul o întreagă dramă umană.

Plan mediu cu Primarul satului / filmat înainte de a începe interviul propriu-zis pe care îl solicit – vorbește dezinvolt / se pregătește pentru interviu / zâmbește – posibilă întrebare despre „fiii satului“. Vorbește în planul 2 sonor pentru că în

planul 1 din off SS:

Primarul a vorbit foarte la obiect, e drept că băiatul ăsta a scos o carte, când oi avea timp o să o și citesc, dar nici noi nu ne-am lăsat pe tânjală.

Prim-plan sonor cu Primarul:

— Am început să lucrăm la canalizarea comunei și preconizăm s-o isprăvim în semestrul II, după care asfaltăm, drișcuim, introducem un maxi-taxi cu stație chiar la noi în mal (camera parcurge în pan indicând spre mal), că oamenii cu probleme medicale să poată să se deplaseze ușor.

Prim-planuri cu SS / planuri detalii.

Simțeam cum deveneam nesimțit, cum mă refugiam în memorie. Rescriam viața mea, o coafam și mă simțeam foarte bine. Așa de nesimțit încât, la un moment dat, începusem să-mi doresc boala, s-o aștept să vină pentru că mai aveam câteva pagini de scris. Să fiu bolnav pentru a mă putea aduna.

Plan general fațadă biblioteca sătească (câțiva copii se joacă în față, o bătrână trece prin față) / Plan detaliu cu plancarda „Biblioteca sătească / Sat Bănești, Comuna etc.“ / Plan detaliu raft Sorin Stoica. Din off:

M-am întrebat de ce există fapte fără sens, fără înțeles, și acum cred că toate aceste fapte mărunte, nesemnificative, ce pot fi ignorate, uitate extrem de repede, ba chiar e mai rentabil să le uiți, deci toate aceste fapte formează însăși viața.

Fade in

(destinatar: Cosmin Manolache)
From: sorin stoica
Sent: Thursday, May 19, 2005 9:59 AM
Subject: cartea cu euri

Gata. Asta e BT-ul meu desi ar mai fi chestii mici plecand de la titlu care poate fi cartea cu euri, o carte cu euri, carte cu euri etc., pana la textul lui Calin unde se repeta cateva chestii destul de suparator.

Mai modificam in spalt ce e de modificat.

(destinatari: Ciprian Voicilă, Călin Torsan, Cosmin

Manolache)

From: sorin stoica

Sent: Tuesday, May 24, 2005 12:44 PM

Subject: cam asta ar fi de zis

Mircea Nedelciu

Si eu am stat sute de zile, deci mii de ore in fata televizorului. Eram intr-o camera de bloc, undeva in sudul Frantei si starea sanatatii nu-mi permitea mai mult de o jumatate de ora de plimbare pe zi, in amurg, pe malul unui canal dintre Mediterana si l'Etang de Berre. In rest, angoase, insomnii, citeva propozitii intr-un jurnal pe care, cind il recitesc, nu mi-l recunosc suta la suta. Acces cu telecomanda la vreo 12 canale in patru limbi si, din cind in cind, telefonul. Ore tirzii din noapte cind cazi de pe un post pe altul, proptind prosteste degetul in butoane, sarind de la un documentar la un joc de societate, de la un serial melodrama la o reconstituire istorica, de la un interviu politic la un meci de rugbi retransmis din emisfera sudica, de la un buletin meteo la testele nucleare din Pacific.

„Zapind" deci citeva luni si tocindu-mi astfel curiozitatea pina la o stare de meduza de aceeasi consistenta cu fotoliul. Considerind telefonul o iesire la cinematograf, la spital sau un mesaj de pe e-mail doar ca zapari pe alte canale.

Si eu mi-am pus problema daca un om aflat in starea mea mai poate fi interlocutor pentru literatura si cum trebuie sa arate acea literatura pentru a-l extrage pe respectivul om din torpoarea aceea a zapingului si a-l institui in partener de dialog.

Sigur, ii mai coloram existenta zilnica acelui ipotetic cititor si cu alte zap-uri de care eu nu mai aveam parte: opt ore de munca intr-un birou, una-doua ore de privire timpa pe un ecran ca parbrizul masinii sau geamul ramei de metrou, plimbarea cu caddy-ul printre sutele de metri de etalaje ale

supermarche-ului si, sincer sa fiu, mare comunicare autentica nu mai speram sa am cu acel „homo mediaticus“ care eram eu insumi.

Problema mi-o mai pusesem si cu zece ani inainte, privindu-i ca la zoo pe acei contemporani ai mei, navetisti care jucau poker in tren dupa zece ore de santier si ingurgitind alcool chimic caruia i se spunea pe atunci „coniac Ovidiu“ si ajunsesem la personaje unidimensionale, capabile sa raspunda la intrebarea „ce mai faci“ cu „infaptuim neabatut“. Sloganul comunist transmis ca o presiune continua de televiziunea cu un singur canal, de radioul cu un singur canal, de radioul cu un singur post, de existenta cu un singur tren pe zi, de supermarche-ul cu un singur produs si de apartamentul cu o singura camera, rece ca un birlog, creionase in mintea mea un personaj la fel de „meduzatic“ (desi capabil de ironie!) ca si cel imaginat la Martigues in vara lui ‘95, chiar daca pe acesta din urma il putem numi „mediatic“.

(destinatar: Cosmin Manolache)
From: sorin stoica
Sent: Monday, May 30, 2005 10:09 AM
Subject: o rugaminte
Cosmanolache,

am si io o rugaminte la tine. Vin miercuri in Bucuresti, adica la spital la Fundeni si stau intre 8 si 16. Trebuie sa fac niste analize, cacarea lumii. Daca poti in intervalul asta orar sa dai o fuga pana la spital, sa-mi aduci si mie banii si ziarul ala cu interviul, esti un erou. Daca nu poti tu, poate Filo sa poata. Ca io nu stiu cand mai revin in Bucuresti pentru ca astia cu medicamentele lor se caca pe ei si ma amana.

Asadar, da un semn daca poti au ba. Sau Filo daca e disponibil.

(destinatar: Cosmin Manolache)
From: sorin stoica
Sent: Tuesday, May 31, 2005 1:56 PM
Subject: texte
Ba Cosmanolache,
trimite-mi si mie din folderul pe care il cheama la fel ca pe mine din calculatorul din biroul oval, sau din alalalt, textele *Polata*, *WC* din cartea despre cacat si atat deocamdata.

(expeditor: Cosmin Manolache)
To: sorin stoica
Sent: Tuesday, September 6, 2005 9:40 PM
Subject: Re: spaga
de cind n-am mai scris un mail... m-am dedat la leneveala, de un anumit soi. zbirniiala pe taste a devenit un sport antic, sa spun asa. asta pentru ca am intrat in priza cu salile astea pentru care ne-au iesit ficatii si nervii afara precum ochii de la melci. ma gindesc la verva ta cind te pui in fata calculatorului si vreau sa spun ca tinjesc dupa ea. la muzeu a venit lulu si calculatorul ei e ocupat. ana pascu pare si ea intr-o oarecare isterie cauzata de posibilitatea de a intra la doctorat. intr-un fel sau altul se pare ca vintila a refuzat-o in cele din urma. mai are o speranta: nae constantinescu. si pentru a nu pierde speranta, ocupa celalalt calculator, incercind sa incropeasca ceva, un proiect. „eliberat“ de povara calculatorului, fac drumuri pe soseaua chitilei, prin tot felul de alte zone cu depozite de materiale, caci, s-a dovedit, in mai multe feluri si rinduri, „sint un om bun la toate“. statut de la care mi se trage o oboseala ingrozitoare. asta nu ne impiedica totusi sa raminem oameni si sa ne bucuram. azi, 06.09, lui calin torsan i-a sosit cartea de la tipografie. pe terasa unde am mers cu tine anul trecut, linga piata 1 Mai, inainte de a-ti sustine disertatia, am fost azi cu domnul torsan jr. sa dam pe git 150 gr de tarie. cu citeva zile inainte,

intorcindu-ne de la editura, am hotarit impreuna ca am facut un lucru grozav, cartea asta cu copiii, si, ne intrebam, ce naiba ar trebui sa mai facem, ca si chestia asta cu cartile tinde sa devina o rutina. in cele din urma am redevenit seriosi. inaintaseram un pic pe o straduta din apropierea consulatului italiei si ne-am spus ca o carte despre fotbal ar fi bestiala. in format cvadruplu. tu oricum ai cronicile sportive care s-au cam adunat (ce-nseamna sa inaintezi in virsta). noi, stropsiti de situatii meteo si mai putin meteo, pe stadioane adevarate sau virtuale, ne-am putea aduce obolul pe altarul fotbalului cu un dram de... ma rog, ce avem si noi pe-acolo. calin: fotbalul pe calculator. inchipuie-ti ce focuri de artificii ar stirni un text al lui despre lumea paralela in care intra de fiecare data. eu ma gindeam la galerii, folclor de stadion, de cismigiu... filo are si el ideile lui si entuziasmul necesar, asa ca asteptam un raspuns si de la tine. tu ce faci? te bagi?

probabil ca ti-a mai venit un mesaj similar (in privinta propunerii noastre) si de la filo. daca nu, asteapta-te la unul. te-am pupat pe crampon.

(expeditor: Cosmin Manolache)
To: sorin stoica
Sent: Wednesday, September 14, 2005 5:23 PM
Subject: Re: scoala

sorine, povestea asta este supermisto. am si eu un text in care un personaj, stind intr-o pozitie identica cu cea a tatalui sau, si-l aminteste, si de-aici curg tot felul de amintiri, ramasite de alte povesti. povestea ta poate fi amenajata „superb“ intr-un text, mai ales ca la mijloc poate intra din plin oralitatea. fa-o! stiu ca o sa scrii povestea, ma rog, asa cred eu, dar simt nevoia unui brinci. cosmin

(destinatari: Cosmin Manolache, Ciprian Voicilă, Călin

Torsan)

From: sorin stoica

Sent: Tuesday, September 27, 2005 4:04 PM

Subject: o lista

Am atasat aicea o lista cu oamenii carora ar trebui sa le dam cartea. Adica sa le cerem alora de la editura vreo 30 de exemplare de protocol, ca poate ne dau 20. Mai adaugati si voi daca va vine in minte vreun nume.

1. Aurora Liiceanu
2. Paul Cernat
3. Marius Chivu
4. Doris Mironescu
5. Emil Brumaru
6. Radu Cosașu
7. Simona Sora
8. Florina Pârjol
9. Iulia Popovici
10. Luminița Marcu
11. Lefter & Simona Popescu
12. Cătălin Sturza
13. Sorin Preda
14. Adriana Bittel

(destinatar: Cosmin Manolache)

From: sorin stoica

Sent: Wednesday, October 12, 2005 4:25 PM

Subject: o problema

Problema-i asa.

Am inceput un tratament cu interferon si acuma nu mai gasesc medicamente. Ca sa astept la casa de Asigurari de Sanatate poate sa dureze si un an. Asa ca singura sansa e sa cersesc la un producator. Pentru asta am si io nevoie de sustinerea cuiva mai cunoscut, sau de sprijinul unei asociatii,

ceva. L-am rugat pe Lefter sa-mi dea si mie o scrisoare ceva din partea ASPRO si poate ai timp sa te duci s-o iei. Daca se poate.

Lefter nu e in oras pana pe luni, dar e Simona Popescu. Suna-l pe Lefter pana maine in pranz si iti explica ce e de facut […]. Cu ocazia asta poate ii duci si o carte cu euri. Le duci. Dupa ce iei asta, il trimit io pe Ene sa o ia de la MȚR.

Daca se poate, e o chestie destul de urgenta.

Mersi mult

(expeditor: Cosmin Manolache)

To: sorin stoica

Sent: Friday, December 2, 2005 3:19 PM

Subject: Re: dormitul in cur si consecintele

salut,

n-am mai apucat sa scriu mail-uri pentru ca ajung acasa foarte tirziu, iar la muzeu nu prea mai am timp pentru net. am inteles ca ti-au spus baietii cum a iesit la cele doua lecturi. a fost misto ca in ambele cazuri cei care ne-au chemat sa citim au fost incintati de atmosfera creata in jurul textelor, adica niste comentarii degajate, ma rog, raspunsuri, cu accente diferite din partea fiecaruia. calin, precum il stii, filo usor patetic, eu extrem de emotiv cu un contrabalans pe autoironie si autopersiflare, in sfirsit… amanunte autobiografice. la montajul-schita facut de gabi, textul tau *Frunza*, citit de roxana, a picat excelent pe imagini. si gindeste-te ca „montaju“ avea aproape o juma de ora.

pe mine m-au luat din nou durerile de la zona lombara. ai zice ca am 70 de ani. dar ma dreg eu. o sa ma duc la unu, intre traditie si stiinta, cica actioneaza mecanic, l-a facut bine si pe catalin d. constantin. mi-am zis, daca a avut catalin incredere, hai sa incerc si eu.

apropo de experientele tale de ultima ora, si eu am avut ultimele doua nopti, in zona de interval, trezie – somn, niste

senzatii asemanatoare. voiam sa vorbesc cu lila despre niste chestii care mi se pareau al naibii de reale, se legau cumva de realitate, apoi, ne-am dus la bucatarie, era cam 06.00 ceasul, si mi-am dat seama ca realitatea excludea cu totul ceea ce mi se nazarise. poate si pentru ca ultimele doua seri au intrunit conditiile de vis si de realitate: meciurile bucurestenelor. n-am mai citit in ultima vreme *suplimentul de cultura*, asa ca nu stiu daca ai apucat sa-i taxezi cumva pe andone ori pe lucescu jr. fa-o cit mai repede, pina nu se trezesc jucatorii la realitate, ca, se pare, ai mina buna la taxat, altfel nu vedem decit steaua in primavara prelungita.

te-am pupat pe portofel,

c.

Forwarded Message
From: muzeul taranului roman
To: Catalin D. CONSTANTIN
Sent: Friday, October 8, 2004 12:13 PM
Subject: Re: m-au dat afara

Giurescu m-a dat afara si motivul e unul extrem de straveziu. Nu mai au fonduri salariale sa-mi plateasca 3 milioane pe luna de asta, contractul pe durata determinata care trebuia sa expire in august, se intrerupe la 30 noiembrie.

Probabil luni, marti o sa facem o manifestatie ceva in fata muzeului. Asta si pentru ca printre altele, le-am dat lui Giurescu si Geta Rosu dosarul de presa cu demolarea salilor si ei au zis ca nu se uita la asemenea jeguri. Adica ce au scris Plesu, Anca Manolescu sunt niste jeguri. Si nici nu merita sa vorbeasca despre asta.

(destinatar: Cătălin D. Constantin)
From: sorin stoica
Sent: Wednesday, October 27, 2004 3:16 PM

Subject: invitatie

Nu uita sa vii sambata la parastasul de 40 de zile al cartii. Art / point in Piata Unirii. La ora 7.

(destinatar: Cătălin D. Constantin)
From: sorin stoica
Sent: Friday, November 12, 2004 8:09 AM

Ma intalnesc prin curtea muzeului cu Giurescu si se ia de mine. Cica, ba, cum poti tu sa pretinzi ca ai **creat un spatiu** pentru troita din Burlusi. Il intreb ce intelege prin **a crea un spatiu** si-mi zice ca asa scrie in raportul meu de activitate, ca **am creat un spatiu pentru troita din Burlusi.** N-am scris domn'e asa ceva! El ma facea mincinos in continuare. Cum pot sa pretind asa ceva, magarule?

Ma uit in raportul de activitate si vad ca intr-adevar am scris ca **am realizat un teren** in comuna Burlusi Arges.

Cum ar veni, un ins care conduce un muzeu plus cercetarea habar n-are ce-i ala **teren.** Pentru domnul Giurescu e un sinonim pentru spatiu, parcela. O fi zis ca m-am dus acolo si am imprejmuit, am facut un tarc pentru troita.

Incep sa cred ce-mi povestea Magdalena Bedrosian, cum ca tatal dumneaei, preot la Sfantu Elefterie era prieten cu Giurescu al batran si batranul Giurescu ii povestea mereu preotului ca e tare nemultumit de Dinu asta mic, ca tare mediocru mai e, nu invata nimic si efectele dezastruoase incep sa se vada peste ani.

(destinatar: Cătălin D. Constantin)
From: sorin stoica
Sent: Wednesday, February 23, 2005 12:33 PM
Subject: poza

Imi place cum a iesit reportajul. Zi-mi si mie daca ai gasit poza de la Dan Stanciu si daca sa-i mai cer ceva. Abia azi ma

apuc si io sa scriu la reportajul ala.

(destinatar: Cătălin D. Constantin)
From: sorin stoica
Sent: Thursday, December 8, 2005 6:54 AM
Subject: doua treburi

Una la mana: poate stii cine lucreaza la noua *Cultura*, ca mi se pare deja un fel de nechezol.

Doi. N-ai cum sa-mi faci si mie rost de ceva din cartile colegului tau de editura Radu Paraschivescu? Pentru ca imi place din ce in ce mai mult cum scrie si cum vorbeste.

Fanionul rosu o sa-l caut io la Campina, dar am inteles ca mai are si proze mai vechi si daca s-ar putea m-ar interesa sa vad ce are omul in cap. Ca stie limba romana de te sparge. Si ma mir ca laud. Pentru ca de obicei imi place sa injur…

In rest, ploua si pe la tine sau…

Mi-a zis Cosmin ca ti-a vindecat unul durerile de sale. M-au luat si pe mine azi-noapte, cred ca de la scaun, calculator…

Azi am primit si io cartile. Mersi foarte mult si la fel, felicitari si mersi pentru Pilat.

(destinatar: Cătălin D. Constantin)
From: sorin stoica
Sent: Saturday, December 17, 2005 7:05 PM
Subject: cadou

Uite, iti trimit si io un cadou de sarbatori.

In lipsa de altceva mai bun e vorba de un fel de jurnal al meu tinut de vreo juma de an de cand tot stau in exil pe aicea. Adica te servesc cu un text, cam singurul lucru la care ma pricep.

Sarbatori fericite si mersi mult pentru cartile alea pe care stau cu burta in ultimul timp.

Au sosit cartile. Mersi foarte mult. Am ce citi.
N-am samovar, dar am un ceainic de plastic.

Corespondență fragmentară, destinatari neidentificați[37]

***

Banal spus, *Cartea cu euri* nu se povestește, nu se comentează. Ea pur și simplu se arată. Ia-o și găsește-i o întrebuințare! Nu mă simt responsabil de scrierea multor fragmente din ea, cum ar fi poeziile copiilor care apăreau oricum, spontan. Existau pe undeva și io doar le-am încurajat să se manifeste. Repet, rămâne în pronunțare cine a scris mare parte din această carte. Cel mai bun lucru, atunci când ai tupeul să te declari autor al ei, e să admiți că nu i te-ai împotrivit.

***

Maistre, ți-am mai zis și pe SMS că-mi plăcu cronica și mi-a prins bine mai ales fiind io internat în spital și cam citostatic. Mă rog, colegii de salon habar n-au avut de ea, nici nu le-am zis că am scris ceva sau că s-a scris ceva despre mine. Colegii erau un moș care avea o infecție și puțea îngrozitor și un oltean care venise cu tot familionul, recte nevasta, nora și doi fii. Toți stăteau în salon la mine, mâncau împreună să nu se simtă omul singur.

Foarte mișto cronica, parcă aș fi scris-o io. Chiar și criticile voalate sunt firești. Într-adevăr, nu e extraordinar de bine construită, dar nu asta era miza. Pe pagina de gardă scrie că e volum de povestiri, nu roman. Mă rog, a fost neglijența unui redactor, dar a fost o onestitate care a ieșit la iveală. Io nu

voiam să apară nimic pe pagina de gardă. Cosașu zicea că ar trebui «confesiuni» și e și asta o variantă. Văd că și Luminița Marcu a scris, insistând tot asupra erorilor de construcție, dar altceva am încercat să fac io. Dacă spuneam din prima că e volum de proze scurte, toți s-ar fi extaziat, că ia uite cum reușește ăsta să creeze legătura între personaje disparate, cum comunică prozele între ele, bla-bla.

Încercam doar să caut o limbă în diverse medii și firul epic nu era neapărat necesar. Ideea era, cum ai și observat că doar de-aia ești cel mai tare critic literar de pe la noi (și nu periez, și nu mă joc cu vorbele), ideea era aceea a faptului că trebuie să ai grijă cu materialul explozibil care pot deveni cuvintele.

De pildă.

Aveam și io un personaj în scenele de spital, unul care construia coșciuge. Nu l-am cunoscut în spital, era un individ din Câmpina pe care l-am făcut io personaj și l-am introdus în scenă ca pacient. Omul nu era bolnav, sau nu grav. Totuși săptămâna trecută a murit. Asta apropo de ce i s-a întâmplat și lui unchi-miu, scena din carte. Și obsesia că io l-am omorât.

Acum a propos de ce spuseseși (m-am contaminat de la oltean) referitor la sacrul negativ din mine. E o chestie interesantă pentru că și sunt într-un moment în care încerc să mă apropii de Dumnezeu și nu reușesc. Nu știu, e destul de greu ce ar trebui să zic, să comun (n. red.: *comunic*) acum, pentru că sunt lucruri la care mi-e frică să mă gândesc.

În rest, ce să zic. Văd că are ceva ecouri cartea. Nu neapărat în presă, dar sunt oameni care îmi spun că le-a plăcut. Și mai mult de atât nici nu ai ce să ceri.

Aștept să mă fac bine, storc morcovi și mănânc, storc grefuri și bag în mine, îmi iau temperatura întocmai și la timp. Sper să vin spre sfârșitul săptămânii ăsteia în București, mai ales că se alege directorul de la MȚR, care director va fi

probabil Vintilă. Dacă nu, săptămâna ailaltă poate stăm de vorbă și pe viu.

***

28 octombrie 2004

Io pot să fac așa.

1. Cronici de carte. Scurte, lungi, pentru cărți de proză, poezie sau de sociologie, antropologie, pot face orice pentru că sunt deștept și scriu bine, fără izmeneli, direct la subiect.

2. Pot să fac interviuri cu o personalitate plecând de la un subiect de actualitate.

De exemplu, cu Ovidiu Verdeș după scandalul cu fragmentul din manual. Asta pentru că sunt cult și atent la ce se întâmplă în jurul meu.

Interviu cu Răzvan Theodorescu, după scandalul cu „Doi ș-un sfert“-ul. Asta pentru că am lucrat în MȚR și știu despre ce e vorba.

Interviu cu Teodorovici de la Polirom despre lansările de carte ale tinerilor, ocazie cu care putem lua bani din publicitate. Asta pentru că sunt pragmatic.

Interviu de personalitate. Cu un scriitor a cărui operă o cunosc pentru că sunt citit.

3. Pot ține o rubrică asemănătoare cu a lui Tudor Octavian. Se va numi *Aberații de bun-simț*. Va avea în jur de 20-30 de rânduri, va apărea de luni până joi și va fi vorba în ea despre un nimic, ceva ce am văzut io pe stradă. Despre ce mi-a povestit cineva. Asta pentru că sunt atent în jur și foarte vigilent.

4. Pentru că am făcut o disertație despre *Mitul poetului bețiv*, pot face o rubrică pentru ziarul de sâmbătă, să zicem, în care să povestesc săptămânal o astfel de întâmplare bahică. Pot face această rubrică pentru că sunt un intelectual.

5. O cronică TV țâță de mâță, pentru că e mai bine să te uiți

ca deșteptul la o emisiune proastă decât să te uiți ca prostul la o emisiune bună. Pot să o fac pentru că sunt talentat și scriu bine.

6. Și ultima mea calitate e că sunt modest, iar nu paranoic, excesele dinainte, derapajele egocentrice survenind în urma faptului că sunt și aproape șomer.

Dacă îmi răspundeți, vă rog să o faceți pe adresa etnolog@fx.ro, nu doar pe cea de față, pe care intru mai rar.

Sorin Stoica

---

[17] Sorin Stoica își imprima e-mailurile trimise / primite; fragmentele pe care le redăm în continuare au fost recuperate datorită unor astfel de printuri. În lipsa unor precizări clare în acest sens, din păcate nu am putut stabili identitatea destinatarilor acestor fragmente (n. ed. – 2012).

Protestul de la MȚR[38]

La începutul lunii august, în ziua a cincea a anului 2004, conducerea Muzeului Țăranului Român decide desființarea a două săli din expoziția permanentă: *Ferestre* și *Timp*. A fost începutul primului protest de amploare din lumea culturală românească, ținând paginile ziarelor aproape zece luni și terminându-se cu un succes. Contextul a fost unul foarte nuanțat, poate mai dificil de înțeles acum, după atâția ani, și cu atât mai dificil de rezumat. Voi încerca totuși să punctez perioada aceea pentru receptarea adecvată a unor texte semnate atunci de Sorin Stoica, precum și a unor fragmente de jurnal și din corespondență.

La momentul desființării celor două săli, în muzeu se știa de ceva vreme de intențiile conducerii MȚR de a schimba discursul muzeal și nu numai. Atâta doar că o schimbare de amploare nu se putea face deodată. Era, prin urmare, o problemă de timp. Atmosfera din singurul muzeu românesc care luase premiul EMYA (European Museum of the Year Award) în 1996 se schimbase profund după moartea neașteptată a lui Horia Bernea (în 2000) și cea a Irinei Nicolau (în 2002). Mai apoi, în 2004, doi dintre cercetătorii MȚR, Ioana Popescu și Anca Manolescu, demisionaseră după neînțelegeri survenite ca urmare a unor decizii tot mai potrivnice și lipsite de logică luate

de directorul de atunci, acad. prof. univ. Dinu C. Giurescu. Organigrama fusese modificată în așa fel, încât muzeul era din ce în ce mai văduvit de starea de grație pe care o avusese în timpul anilor ‘90. Cu două săptămâni înaintea izbucnirii acestui protest, Sorin Stoica publicase în nr. 18, 14-20 iulie 2004, al revistei *Cultura* un reportaj despre troița din BurlușI, un obiect expus la MȚR în sala *Puterea crucii*. Textul a fost interpretat greșit, iar televiziunile au rulat pe scroll știrea potrivit căreia Horia Bernea ar fi furat troița din BurlușI. Urmarea a fost de domeniul absurdului: Sorin Stoica a fost chemat în Consiliul Științific al MȚR pentru a da socoteală pentru scrierea unui reportaj tendențios și pentru turnura pe care a luat-o publicarea lui. Pe lângă acest context, pentru ca începutului unor schimbări de substanță să nu i se opună rezistență, era necesar să se exploateze un punct considerat vulnerabil: cele două săli desființate purtau amprenta Irinei Nicolau, a cărei legitimitate era de data aceasta contestată, invocându-se unele neînțelegeri pe care le-ar fi avut cu autorul muzeului, pictorul Horia Bernea. Diversiunea era aproape perfectă. Se punea, astfel, un semn de întrebare în privința întregului discurs muzeal, pe care cei doi autori ai săi erau în imposibilitatea de a-l mai putea înlătura. Stilul guvernării Năstase se simțea în fiecare decizie a conducerii MȚR. Autoritarism și lipsă de apărare. Venise vremea altora, iar perspectivele arătau că sfârșitul anului, unul electoral, avea să le consolideze poziția de forță. Interesant era că momentul fusese bine ales: perioada de concedii. Toate aceste manevre arătau, de fapt, că existase un plan de bătaie foarte bine gândit. Directorul Dinu C. Giurescu se afla într-un concediu de trei luni în America – de altfel, directoratul său consta într-o alternanță ce-l putea scuti de justificarea unora dintre decizii: 3 luni în țară, 3 luni în America –, în vreme ce directorul adjunct, doamna Georgeta Roșu, se

afla într-un surprinzător concediu medical. Ei erau autorii acestor schimbări. Cine să poată arbitra o dispută culturală, mai precis muzeografică, răsărită în plină vară, în cazul în care s-ar fi trezit careva să ridice glasul și să ceară explicații? Cu toate inconvenientele contextului, reacția din partea câtorva dintre angajații MȚR a fost promptă: demisia Lilei Passima, muzeograf la Direcția Imagine, și alertarea presei centrale. În zilele următoare au apărut într-o primă serie articole care semnalau lipsa de transparență în actul decizional de la MȚR, absența dezbaterilor pe marginea intenției de schimbare a discursului muzeal, absurdul motivației acestor schimbări brutale (*Cotidianul* – Elena Vlădăreanu / *Evenimentul Zilei* – Cosmin Țupa / *Gardianul* – Vlad Iorga / *Dilema Veche* – Andrei Pleșu, Anca Manolescu, Anca Oroveanu / *Adevărul* – Florena Dobrescu / *Ziua* – un interviu luat Ioanei Popescu, fost director de Cercetare la MȚR, de către Mihaela Șchiopu / *B 24 Fun* – Răzvan Exarhu / *Academia Cațavencu* – Alexandru Vărzaru / *22* – Radu Bercea, Ioana Popescu, Smaranda Vultur, Lila Passima).

Tăcerea din partea conducerii MȚR a durat zece zile, apoi a apărut și reacția în ziarul *Cotidianul*, ca drept la replică, spunându-se că: „Pentru o corectă informare a opiniei publice, Muzeul Țăranului Român dorește să facă precizările cuvenite referitoare la sălile *Ferestre* și *Timp*: Premiul EMYA a fost acordat muzeului în anul 1996 pentru «bogăția patrimoniului deținut», pentru «modul admirabil în care au fost păstrate colecțiile de-a lungul timpului» și pentru «originala punere a lor în valoare în expoziția permanentă». Menționăm faptul că, în structura expunerii permanente din momentul evaluării muzeului pentru acordarea premiului, pe locul sălilor a căror desființare este reclamată astăzi, se afla *Crucea peste tot*. Sălile *Ferestre* și *Timp*, în versiunea în care au existat până în iulie 2004, au fost realizate după 1997, de către Irina Nicolau, Anca

Manolescu și voluntari ai grupului de acțiune culturală «Furnica», prin desființarea sălii *Crucea peste tot*, respectiv a sălii care exista în expunerea permanentă la momentul acordării premiului EMYA. Adăugăm faptul că sala *Crucea peste tot* a fost desființată și s-au realizat pe locul ei cele două săli, *Ferestre* și *Timp* (deschise fără vernisaj), în absența și fără acordul lui Horia Bernea, aflat în acel moment la Veneția. Horia Bernea nu a fost niciodată mulțumit de felul cum au fost realizate aceste două săli – părere împărtășită și Irinei Nicolau la momentul întoarcerii sale în țară – și a dorit să le schimbe, motiv pentru care a gândit și a schițat un proiect pentru noua sală, pe care el însuși a denumit-o *Timpul*, proiect care se realizează în acest moment, repetăm, după planurile elaborate de Horia Bernea și discutate cu echipa de colaboratori. […] Muzeul Țăranului Român nu dorește să se angajeze într-o polemică distructivă pe care însuși Horia Bernea ar fi dezavuat-o. Modul în care foști angajați ai muzeului și totodată prețioși colaboratori ai lui Horia Bernea înțeleg să atragă muzeul într-un scandal mediatic – fără temei real – spune multe despre respectul, sentimentele pe care aceștia le poartă memoriei lui Horia Bernea și operei sale.“

Dovada „dezacordului“ lui Horia Bernea față de apariția sălilor *Ferestre* și *Timp* se găsea într-un dialog pe care acesta îl avusese cu Irina Nicolau despre discursul muzeal al MȚR, publicat în revista *Martor*[39]: „Horia Bernea: L’emploi du mot «veillée» m’évoque déjà une attitude un peu théâtrale, qui ne tient plus strictement du musée. Dans la salle *Temps*, comme dans la salle *La Peste* – qui sont de signe opposé, parce que la première a été faite avec affection et chaleur, tandis que la seconde, avec l’éloignement du dégoût, un dégoût conscient, que le communisme mérite pleinement – donc, dans les deux salles il faudrait juxtaposer un élément de contraste. Dans le cas

du *Temps*, pour mettre en valeur le charme et la chaleur de l'exécution; dans le cas de *La Peste*, pour mettre en avant précisément ce détachement écœuré qui s'y fait jour. Parce que dans le *Temps*, plus que partout ailleurs, les objets pris en eux-mêmes perdent leur signification et participent à l'ensemble de l'exposition: celle-ci se lit comme un seul objet, l'objet qu'est la salle elle-même. Tout autre est le cas des salles *Triomphe*, *Icônes* et *Cruches,* où les objets peuvent être lus chacun à son tour si l'on veut. Dans le *Temps*, on ne s'attarde pas à regarder chaque objet, on a sans cesse sous les yeux l'ensemble. Ce qui est un succès. Et cet objet muséographique, il faudrait le faire ressortir à l'aide de quelque chose de radicalement étranger, un truc technologique, mettons. Tu dois y ajouter quelque chose, dans un autre registre. Vous devriez y travailler encore, à cette salle… […] Maintenant la succession des salles est plus ample qu'au commencement: dans un sens, on passe de *Puissance de la croix* à *Icônes*; dans l'autre sens, *Faste*, *Recueillement* et *Reliques* se sont enrichis de *Fenêtres,* qui a modifié la salle *La croix partout*. Le trajet se prolonge maintenant avec la salle *Temps*.»

Din reacția conducerii de atunci a MȚR se desprindea o concluzie clară: reamenajarea unei săli se dovedea a fi, de fapt, începutul unei lupte pentru moștenirea Bernea. Pentru partizanii schimbării cu orice preț devenea necesară legitimarea de la autorul muzeului, fiind invocate planuri, schițe, discuții de lucru, presupuneri, în ciuda faptului că acei „prețioși colaboratori“ pe care comunicatul îi amintea – împreună cu care, de altfel, Horia Bernea crease și revista de antropologie culturală *Martor*, arhiva de imagine și practic toate evenimentele care veneau să completeze expoziția permanentă – de data aceasta protestau, aducând argumente și având o susținere exemplară din partea firavei societăți civile

pe parcursul celor aproape zece luni de conflict instituțional.

Numai că protestele în presă, continuate prin alte serii de articole, dar și de o petiție online semnată de peste 1300 de persoane și personalități nu au avut niciun efect. În continuare, la MȚR, dialogul între angajații protestatari și conducere strălucea prin absență, deși fuseseră formulate două memorii, unul adresat conducerii muzeului, celălalt conducerii Ministerului Culturii și Cultelor. Această stare a lucrurilor a făcut posibilă o acțiune de protest intitulată „Un muzeu în primejdie“, desfășurată pe pajiștea de pe Șoseaua Kiseleff, între Muzeul Antipa și MȚR, unde în ziua de 14 septembrie a fost ridicată o instalație de troițe, creându-se un spațiu de discuții libere pe tema intervenției brutale în expunerea permanentă a muzeului. Protestul de pe Șoseaua Kiseleff avea să fie urmat de o dezbatere la Clubul Prometheus, unde au participat Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Horia-Roman Patapievici, Anca Oroveanu, Răzvan Exarhu, ministrul secretar de stat Ioan Opriș, președintele Comitetului Național ICOM, Virgil Nițulescu, Anca Manolescu, Speranța Rădulescu, Ioana Popescu, Lila Passima, Ciprian Voicilă, Costion Nicolescu.

În vreme ce presa continua să semnaleze situația tensionată de la MȚR, printre discursurile șovăielnic-ambigue pe care le producea, conducerea muzeului lăsa să se înțeleagă totuși că se pregătea pentru anul următor demararea unui șantier de consolidare a clădirii, ceea ce însemna practic desființarea întregii expoziții permanente.

Spre sfârșitul lunii octombrie a apărut și un element-surpriză, dacă într-un asemenea context ar mai fi putut fi vorba de așa ceva. În biroul nostru (Cosmin Manolache, Sorin Stoica, Călin Torsan, Ciprian Voicilă) de la muzeu a descins un ofițer de poliție care solicita informații despre situația conflictuală din MȚR. La vremea respectivă urma să aibă loc la muzeu un Târg

al minorităților, având drept co-organizatori Primăria sectorului 2 și Vincon Vrancea – o mică sărbătoare PSD-istă. În muzeu umbla vorba că în weekendul acelei săptămâni, când avea să fie o considerabilă desfășurare de forțe, în acel *cadru festiv* trebuia să-și facă apariția prim-ministrul, Adrian Năstase. Am bănuit atunci că vizita polițistului este de fapt o verificare a terenului, un fel de luare a pulsului. Discuțiile avute cu locotenentul George Cîmpanu au fost cât se poate de lămuritoare. Vizita lui Adrian Năstase la Târgul minorităților nu a mai avut loc. În schimb, Sorin Stoica avea să fie chemat la Poliție pentru unele clarificări. Cu toții am perceput acea vizită neașteptată ca pe o intruziune într-o situație pe care Poliția nu avea căderea să o rezolve, cu atât mai mult cu cât departamentul unde au avut loc discuțiile pentru care fusese convocat Sorin Stoica nu putea decât să bulverseze: OMORURI. În mod evident, aceste noi date au sporit tensiunea. Mai rămânea o șansă pentru a depăși o situație ce părea tot mai mult fără ieșire: acțiunea în justiție, pe care am introdus-o în ziua de 27.10.2004, petenții fiind Speranța Rădulescu, Anca Manolescu și Cosmin Manolache, solicitând refacerea sălilor *Ferestre* și *Timp* și aducerea sălii *Horia Bernea* la parametrii funcționali și acustici anteriori finalizării lucrărilor de restaurare ce avuseseră loc în anii anteriori. A fost un proces civil unic, care prin obiectul său, prin argumentele și dovezile instrumentate aducea MȚR-ul și Ministerul Culturii și Cultelor în situația de a pune în discuție conceptul de muzeu de autor. Contextul în care erau discutate acestea era unul care depășea domeniul profesional, făcându-l cu atât mai interesant prin audiența pe care o crea.

Cu toate acestea, conducerea MȚR continua să refuze dialogul solicitat prin alte și alte memorii adresate atât muzeului, cât și ministerului, ignorând atenția pe care presa

culturală și nu numai o acorda subiectului. Articolele au continuat să apară, termenele procesului au început să se deruleze și s-a ajuns în prag de alegeri. Cei care formau grupul de protestatari au sperat ca, prin alt rând de memorii adresate noului ministru al culturii, Mona Muscă, și noului președinte, Traian Băsescu, să survină o detensionare a atmosferei irespirabile de la MȚR. Se intrase în noul an, 2005, iar conflictul de la MȚR nu intra pe lista urgențelor Ministerului Culturii și Cultelor. Împreună cu Sorin Stoica am adresat o scrisoare ministrului de interne, Vasile Blaga, prin care ceream explicații referitoare la descinderea locotenentului George Cîmpanu la MȚR. Am fost invitați la Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din cadrul Ministerului de Interne pentru lămuriri. Ne-am arătat nedumerirea față de implicarea lor într-un conflict din spațiul cultural, fără a ne aștepta la cine știe ce revelații. Aveam să primim și un răspuns scris, pe care îl aveți la dispoziție în paginile ce urmează.

Procesul civil înainta destul de repede și cu șanse de reușită. Trebuia doar să mai așteptăm fazele apelului și recursului. În același timp, în aprilie 2005, la Grupul de Dialog Social avea loc o dezbatere la care era invitat ministrul culturii, Mona Muscă, alături de mai multe personalități culturale, în încercarea de a grăbi rezolvarea conflictului de la MȚR, numai că răspunsul era dezarmant. Orice demers administrativ sau de altă natură – demisia directorului general al MȚR, Dinu C. Giurescu – era suspendat câtă vreme directorul era în conflict juridic cu unii dintre angajați. În plus, existau unele reglementări din guvernarea anterioară care făceau imposibilă demiterea conducătorilor unor instituții publice de către membrii Guvernului. Pe căi neoficiale, însă, ni se propusese o tranzacție: în schimbul renunțării la proces, care se îndrepta spre câștigarea cauzei, Dinu C. Giurescu dădea asigurări că va

demisiona. În final, asta s-a și întâmplat, iar sălile *Ferestre* și *Timp* aveau să reintre în circuitul publicului, în septembrie 2005.

Cosmin Manolache

---

[18] În mai multe însemnări din agende, Sorin Stoica și-a exprimat intenția de a scrie o carte despre protestul de la MȚR: „ROMAN DESPRE MȚR / scris în 2006 / publicat în 2007“. Tocmai de aceea, am considerat utilă introducerea unui capitol despre acest subiect.

[19] „L’instalation. Exposer des objets au Musée du Paysan Roumain – Entretien de Horia Bernțea avec Irina Nicolau“ (*Martor*, The Museum of the Romanian Peasant Anthropology Review, nr. 3, 1998, pp. 234-236) (n. ed. 2012).

Dosar de presă

Povestea troiței din Burlești

Sorin Stoica, *Cultura*, nr. 18, iulie 2004

Când am ajuns în Burlești știam deja următoarele. Că în urmă cu 10 ani Horia Bernea luase de aici o troiță ca s-o expună în sala *Crucea* a Muzeului Țăranului Român. Apoi, cei din satul ăsta, aflat undeva între Curtea de Argeș și Râmnicu Vâlcea, au considerat că troița, sporul satului, cum ar veni, le-a fost furat. Și a ieșit cu scandal. Câțiva au plecat la București s-o recupereze. S-o ia-ndărat. Pentru că, după acel furt, în sat au avut loc oarece lucruri cel puțin ciudate. Treburi care mai de care mai zmâcite pe care le-am aflat cum am aterizat în Burlești.

Blestemul lui Tutankhamon

A fost așa. Cică unuia i s-a constipat mânzul și a dat ortul popii. Din cauză de troiță. Sau mai degrabă din pricina lipsei ei.

Au murit doi oameni. Le-au luat foc casele. Și, lucru dubios, n-a fulgerat, nu nimic. Sau dacă o fi fulgerat, o fi făcut-o așa, mai pe ferite. Mai pudic.

Apoi unul, Vasile Geambei, numai ce-a făcut plângere că a dispărut troița, și a și murit.

Plus necazuri de-astea mai puțin sângeroase, dar pe care nu e bine să le ignori. Prune nu s-au mai făcut o vreme, cartofii îi scoteai din pământ stricați, mâncați de coropișnițe. Vacile refuzau să dea lapte. Și astea toate numai și numai din cauză că Bernea a furat troița. Ca un fel de blestem al lui Tutankhamon varianta Argeș. Nu mai avea cine să apere, să ocrotească satul.

Cică preotul Tache, cel despre care oamenii ziceau că a dat troița, le-ar fi citit, le-ar fi făcut vrăji celor care au pățit ce au pățit. De unde și incendiile. De-aia oamenii s-au simțit obligați să-l alerge pe preot. L-au închis în altar și probabil i-or mai fi făcut câte ceva, dar memoria colectivă reține selectiv detaliile de genul ăsta.

Și cum să nu-l alerge când, zicea un individ, asta era troiță buuuuunăă, domn'e! Adică cum bună, vă veți fi întrebând? Păi, doar ce era satul amenințat de grindină și era suficient să tragi clopotele o țârâ, să te rogi și norii se duceau naibii, o luau pe Valea Făureasa așa în sus, își vedeau de treaba lor. Evitau satul. De-aia era troița reușită, nemaipomenită. Sacrul gândit în termeni de eficiență. Ziceam de Valea Făureasa. Pe acolo se spune că au trecut pandurii, jienii la 1821. La un nuc s-a oprit Tudor. Și azi fix în locul cu pricina s-a petrecut o minune. Prin nucul acela, găunos, fulgerat, a crescut o salcie.

Oricum, ar fi de remarcat mai multe chestii. Unu. Despre panduri se vorbește ca despre niște vecini ceva mai simpatici.

Doi. În jur sunt extrem de multe troițe de lemn, niciuna cu un destin obscur. Ba troițe de pe vremea lui Tudor Vladimirescu, ba chiar din timpul lui Mircea cel Bătrân. Pe asta pusese ochii Bernea. Dar nu s-au lăsat Diaconii. Așa cum am fost lămuriți de cineva care știa dedesubturile satului, Diaconii ar fi un neam de oameni extrem de aprigi. Oameni care nu uită și nu iartă.

Ne-am oprit la fiecare dintre troițe să le fotografiem. În loc de rugăciune. O formă modernă de pioșenie. Una singură nu am tras-o-n poză, una acoperită cu azbest. Nu merita. Restul, cele de lemn, erau chiar frumoase. Nu știu cum să spun mai bine de-atât. Puternice prin fragilitatea lor.

Dar troița asta pe care a luat-o Bernea la București era cea mai importantă. Se țineau hore acolo, la troiță, și veneau

oameni din Ciofrângeni, din Tigveni, din Lacuri. Așadar, avea și troița rostul ei în sat. Și, cum am ajuns și a auzit ceva despre un muzeu, o bătrână a și început să ne întrebe, mamă, nu cumva sunteți de la Muzeul Satului? A ars troița noastră, mamă? De remarcat posesivul și confuzia. Muzeul Satului și Muzeul Țăranului. Bine, chiar membri ai familiei mele trăiesc cu impresia că lucrez la Muzeul Satului. Ei bine, nu-i adevărat. Și la Muzeul Țăranului n-a avut loc niciun incendiu în ultima vreme. Doar la cel al Satului. Aici, la MȚR, avem mare noroc cu un pompier extrem de competent, mare pasionat de filosofie, care, cum te prinde prin curtea muzeului, ține să-ți toarne discursuri despre „conivența societală“, despre distincția societal–comunitar. Om de încredere, așa că un incendiu e exclus, iar troița e la loc sigur.

Mai știa bătrâna că Bernea arăta a om rău, mamă. Sau așa ai fi crezut. Că era încruntat tot timpul. O scrutătură de om aprig cu care nu e bine să ai de-a face. De-aia era și de așteptat de la unul ca el să fure troița. Arăta așa cu barbă, dur, morocănos, bombănea, uite nu-și mai aduce aminte dacă era gras, în tot cazul nu îți ardea să intri în vorbă cu el. Un om suspect.

Scrisoarea

Către Muzeul Țăranului Român

Subsemnații, locuitori ai satului Burlași din comuna Ciofringeni, județul Argeș, reclamăm faptul că în ziua de 28 noiembrie 1992 ni s-a furat o troiță veche din centrul satului nostru.

În semn de cinstire și recunoștință pentru „Domnul“ Tudor Vladimirescu, inspiratorul speranțelor pentru norodul cel mult, opus „tagmei jefuitorilor“, pandurii din partea locului, auzind de omorârea criminală a conducătorului lor, s-au unit, cu a lor

voință și putere, și au înălțat această troiță de veșnică pomenire.

Acești înaintași ai noștri și urmașii lor s-au opus vitregiilor și vrăjmășiilor de toate felurile, care s-au abătut asupra plaiurilor noastre prea grav însângerate, lăsându-ne nouă troița cu limbă de moarte și cu jurământ de afurisenie pentru cei care vin și nu vor fi în stare să le păstreze istoria și datinile și obiceiurile și suferințele acestui sat construit din lemn, din apă și din stâncă românească.

Semnul veșniciei noastre ne-a fost furat, fiindu-ne astfel tăiate rădăcinile și frânte speranțele, iar pentru aceste crime nici nu putem imagina pedepse. De aceea cerem ca imediat să ne fie restituită și remontată la locul ei Troița pământului nostru.

Pentru care semnăm, cinstindu-ne Părinții și ocrotind-ne urmașii care vor înțelege, văzând Troița la locul ei, că, la vreme de pericol, pământul strămoșesc nu era pustiu…

29 noiembrie 1992

În numele a toată suflarea românească a satului Burlușești, com. Ciofringeni, jud. Argeș

Ss indescifrabil

Poetu' Ene

Unul dintre personajele centrale în disputa de atunci e poetu' Ene. El a făcut atunci scandal, s-a zbătut, s-a războit cu nemernicii de la București care au pus mâna pe „troița noastră". De câțiva ani s-a prăpădit și el și tot blestemului lui Tutankhamon i-ar putea fi imputată și moartea asta.

Despre poet variantele diferă. Ba am aflat că era un creator inegalabil, un rapsod popular cu o memorie prodigioasă. Te întâlneai cu poetu' Ene pe stradă și-ți recita din opera lui sau a altora ore-n șir. Pe lângă el, Păunescu era un știft. Dacă nu erai prea ocupat, puteai să-l asculți și întotdeauna rămâneai plăcut impresionat. Ba se vorbește despre el așa laudativ, ba se zvonește că era cam analfabet și că, pe la jumătatea cuvântului,

se apuca să scrie cu majuscule. Că venea un profesor de la Argeș să-i facă versurile. Era vremea sau moda cu fiii satului. Și poetu' Ene n-ar fi fost decât o chestie ornamentală. Făcea un fel de play-back dacă-i scriau alții. Așa am putea zice. Dar ce ne facem dacă nu zicem bine?

Se mai bârfește că nu s-a însurat niciodată. Îi spăla, îi călca o femeie. Că avea diplomă de la *Cântarea României* e lucru cert. Am văzut cu ochii mei diploma. O reconstituire a vieții și operei poetului e, în concluzie, greu de făcut. Ba am aflat că a muncit pe la Constanța, ba că a trăit din pământul lui. Ca în cazul tuturor marilor creatori, viața sa e destul de ambiguă. Într-o stare de liminalitate. Nici-nici, între și între. Oricum, singura certitudine e că pe Valea Făureasa părintele State, cumnat al poetului, de la Episcopia din Vâlcea, îi construiește o casă memorială. Casă vopsită cu roșu, galben și albastru pe sub căpriori. Cică poetul a fost de un naționalism extrem. Și asta se spune tot admirativ.

Despre părintele State merită să știți că seamănă izbitor cu Horia Bernea. L-a cunoscut și cine știe... Aceeași vestă, aceeași barbă, ochelari fumurii. Când l-am văzut, am crezut că aiurez. Oricum, era frumos acolo pe Valea Făureasa, ca-ntr-o găoace, unde aparițiile, vedeniile nu erau prohibite. Un spațiu superb, ca și satul. Un sat unde totul e făcut din lemn: case, garduri, troițe. Pădurea aproape, de-aia și atâta lemn. Totul, afară de dinții oamenilor. Majoritatea celor cu care am stat de vorbă aveau dinți de metal, ca și cum ar fi mușcat dintr-o bucată de tablă. Lucru care nu poate să te lase indiferent aici, unde orice e considerat un semn. O lucrare.

Părintele State, după cum s-a prezentat, mi-a făcut impresia de misionar. Ne-a dat cărți. Nu numai nouă, ci și prin Basarabia a dat. Și printr-o groază de alte locuri. S-a luptat să-i convingă pe oameni că nu-i nicio nenorocire că le-a fost luată troița. Mă

rog, nici măcar nu *le-a fost luată*. Trebuie schimbată încadrarea, conceptul. O să stea la București și o s-o admire lumea. Or s-o vadă mult mai mulți decât aici în Drumul Jienilor din Burluși. Într-o seară le-a spus să nu scape la TV un reportaj despre troiță. S-au uitat și uitatul ăsta a avut efect terapeutic. Pe cât se pare, oamenii s-au liniștit. Bine, între timp venise Bernea în sat, construise o replică a troiței, dar asta nouă nu era la fel de eficientă. Tot nu scăpaseră mânjii de constipație.

De-aia ziceam de eficiența sacrului. Apropo. Pentru că numai ce am ajuns în Burluși și l-am întrebat pe un individ cam cât ne-ar lua dacă am înnopta la el. Cum să vă iau? La țară la noi e altfel. E plăcerea mea să vă găzduiesc. Și am început să fiu bântuit de nostalgii pășuniste, legate de frumusețea poporului român, de imensa lui generozitate, dar omul mi-a retezat-o. Nu vă luăm bani că îmi fac și io o relație pentru când oi veni odată pe la București și trag și io la matale. Dac-oi avea, Doamne ferește, necazuri cu șalele, cu ulceru' sau dacă trebuie să-i scot soacrei doapele din urechi. Și prost aș fi să dau bani la hotel.

Adică e fascinant cum se îmbină Sacrul cu Utilitarul la noi la țară. Ospitalitatea avea și o componentă pragmatică. Amestec fascinant. Așa cum și troița era un obiect social total. Era și adăpost pe timp de ploaie, și loc unde se aciuia vreun cioban cu oile. Și stație de autobuz sau *acioală*, cum se cheamă pe-aici. Lângă troiță oprea rata de Curtea de Argeș. Era și casă a lui Dumnezeu, plus că din când în când mai trăgeau un pui de somn în ea oamenii care ieșeau doborâți din cârciumă. Dar asta extrem de rar și dormitul ăsta avea, cum spuneam, ceva, o componentă sacră.

Adică la cel care se oferea să ne găzduiască pe de-a moaca era vorba despre exploatarea pragmatică a sistemului dar– contradar de care vorbea Mauss. Nu e ospitalitate gratuită, ci un adevărat schimb economic. Îmi fac o relație, îmi asigur spatele.

Dă și ți se va da. Dă ca să obligi. Cam așa s-ar traduce teza lui Mauss.

Monumentul poetului necunoscut

Oricum, singurul lucru cert e că toată tărășenia era extrem de tulbure. Ca și numele satului. Burluș sau Burluși? Sau al comunei: Ciofrângeni sau Cioflingeni, cum am auzit la cei de aici? Haos toponimic. Părintele State semăna cu Bernea sau vițăvercea. Mai că-ți vine să crezi că și Elvis Presley n-a fost decât un individ care-l imită cu nesimțire pe Ștefan Bănică junior.

Cert e că a fost hai mare atunci. De-aia părintele Tache a trebuit să renunțe la parohia din sat și să se mute la protoeria din Curtea de Argeș. Au fost probleme cu oamenii mai revoluționari, precum poetu' Ene. Și la Revoluție se zice că ar fi plecat și i-a anunțat pe consăteni să stea cu ochii în televizor să-l admire cum combate. Dar nu l-au dat la TV și așa a ratat unul dintre momentele de glorie.

Sigur că părintele Tache are altă variantă în ce privește zavera de acum 10 ani. Mulți dintre cei care se băteau cu pumnii în piept că li s-a șutit patrimoniul, pe vremea când troița era în curtea vechiului CAP, habar n-aveau s-o prețuiască. L-au *năcăjit*. Smulgeau porțile și le puneau pe foc. Mai luau o țuică la bord și rupeau troița. Și poetu' Ene, ca om de cultură, zice, trebuia să-și dea seama că altfel era pusă în valoare troița în muzeu. Dar el l-a acuzat pe părinte că a luat valută și că de-aia au venit ăia de la București, într-o noapte au demontat troița ca ulterior să se constipe mânjii în neștire.

Părintele Tache zice că satul e din clăcași adunați, faci ce vrei cu ei, dar până-i calci pe coadă. Au fost săraci, pământ puțin. A vrut să dărâme Ceaușescu pe aici, să facă garsoniere, să-i mute la comun. La colectivizare s-au opus. S-au așternut înaintea tractoarelor. Erau oameni care au fost pe front și

ziceau, nu ne-a împușcat nimeni acolo, nu ne împușcă nici aici. În ce privește pământul, e de actualitate maximă „fie-ai dracu când ni l-au luat, fie-ai dracu când ni l-au dat înapoi“. Că mulți au fost nepregătiți să strângă de pe câmp produsele. Și s-a ajuns mai să se taie pentru pământ, frați între ei. Câte procese n-a împiedicat părintele Tache! Am știut și io să rabd. Așa zice. Dar chestia cu troița a pus capac.

Și de-aia mă gândesc dacă nu cumva troița asta o fi fost picătura care să umple paharul. Un pretext. Altele or fi fost cauzele, disputele pentru pământ de când părintele Tache era viceprimar. Pentru că a fost și vice o vreme. Sau s-o fi simțit dator poetu’ Ene să-și trăiască momentul de glorie și troița se potrivea la fix după ce nu-l lăsaseră să vorbească la TV.

Oricum, toate nu pot fi decât presupuneri, să te sumețești că vei afla adevărul din toată tărășenia asta e simplă inconștiență. Tupeu. Dar ce rămâne e tulburarea reală a oamenilor legată de dispariția obiectului acela. Hai să-mi exorcizez puseele pășuniste. La colțul străzii pe care stau io în București e un spațiu care își schimbă destinația aproape lunar. Ba e atelier fotografic, ba florărie. Când nu e alimentară. Și nimeni nu se găsește să protesteze pentru schimbarea asta de peisaj. Florăria aia n-o să fie niciodată „a noastră“. Deși în cartierul Militari locuiesc ceva mai mulți oameni de litere decât în Burluși. Și de-aia poate cineva ca poetu’ Ene e un individ folositor. Și chiar dacă n-ar fi existat, tot era bine să i se construiască o casă memorială. Un monument al poetului necunoscut. Sau ceva de genul ăsta.

Drept la replică apărut în *Cultura*, nr. 20, 28 iulie 2004

Către săptămânalul Cultura

În numărul 18 din 14-20 iulie 2004 al săptămânalului *Cultura* editat de Institutul Cultural Român, la paginile 22-23, coordonate de Cătălin D. Constantin, a apărut materialul „Povestea troiței din Burlușі“, semnat de Sorin Stoica.

Întrucât stilul asumat (și uneori excesiv de) eliptic și ambiguu al domnului Sorin Stoica a dat și mai poate da loc la proaste interpretări (a se vedea, spre exemplu, revista presei de la canalul Realitatea TV, din ziua apariției săptămânalului), considerăm că este necesară publicarea în numărul următor al săptămânalului *Cultura* a următoarelor precizări:

1. *Troița din Burlușі*, care în prezent se află în patrimoniul Muzeului Tiranului Român, *nu a fost furată* (așa cum unii au înțeles din materialul publicat), ci a fost achiziționată cu acordul comunității sătești din satul Burlușі, conform documentului anexat semnat de reprezentanții acesteia. Așa cum se arată în acest act, troița reprezintă un obiect „de valoare inestimabilă“. Horia Bernea, un cercetător neobosit al satului românesc, a descoperit-o, a remarcat-o și s-a gândit la valorificarea ei în cadrul Muzeului Țăranului Român, care între timp și-a dobândit o reală apreciere internațională, evidențiată printre altele de titlul de Muzeu European al Anului, dobândit în anul 1996. Menționăm că la redeschiderea oficială a muzeului din anul 1993 au fost prezenți și au luat cuvântul

câțiva reprezentanți ai comunității sătești din Burlușți (între ei, preotul Tache și poetu' Ene).

2. *Trecerea troiței din Burlușți în patrimoniul muzeului a constituit un gest binevenit de salvare* a acesteia, ea aflându-se într-un stadiu avansat de deteriorare din cauza faptului că, din varii motive (neputință, neglijență etc.), comunitatea locului neglijase timp îndelungat întreținerea și conservarea ei.

3. *Troița din Burlușți*, restaurată și conservată după norme științifice, *a fost pusă în valoare în mod excepțional în expunerea permanentă a muzeului* de Horia Bernea și echipa sa, încă de la redeschiderea muzeului, în anul 1993. În felul acesta ea s-a așezat în șirul altor „obiecte" asemănătoare (un exemplu remarcabil îl constituie biserica de lemn din satul Mintia, județul Hunedoara), constituind o continuare a unei vechi și remarcabile tradiții a muzeului, al cărei început l-a reprezentat casa lui Antonie Mogoș (din satul Ceauru, județul Gorj), achiziționată în anul 1936 de primul director al muzeului, Alexandru Tzigara-Samurcaș. „Casa în casă" (numele sub care e cunoscută această exprimare muzeografică) a reprezentat, la vremea respectivă, o soluție îndrăzneață, novatoare pe plan european, deosebit de apreciată atât de specialiști, cât și de vizitatori.

4. În cei peste 10 ani de la deschiderea expunerii permanente, *troița din Burlușți a fost văzută de sute de mii de vizitatori din țară și din străinătate*, ea constituind unul dintre elementele de forță ale discursului muzeografic al Muzeului Țăranului Român, în dorința sa de a se exprima cât mai convingător și de a face cunoscute spiritualitatea românilor, cultura țărănească și exprimarea ei artistică. Valoarea acesteia a determinat clasarea ei în categoria Tezaur.

5. *Muzeul Țăranului Român a realizat o replică a troiței originale, care a fost plasată în satul Burlușți pe locul celei vechi*,

astfel încât oamenii să-și poată manifesta în continuare evlavia, conform rânduielilor locului.

Ne exprimăm regretul pentru confuziile cărora textul publicat in săptămânalul dumneavoastră le-a dat naștere și pentru interpretările distorsionate aferente, întrucât ele pot aduce a anumită atingere atât imaginii muzeului nostru, cât și memoriei lui Horia Bernea. Considerăm că acest lucru a fost posibil și din pricina unei imperfecte comunicări. Sperăm ca în viitor această comunicare să se îmbunătățească, astfel încât elegantul dumneavoastră săptămânal să fie un sprijin real în vederea descoperirii identității spirituale și culturale a românilor și prin expunerile și manifestările culturale pe care muzeul nostru se străduiește să le realizeze cât mai pertinent și coerent, la nivel cu adevărat european, spre folosul general.

Cu deosebită considerație,

Liliana lonescu,

Șef birou Relații Publice, Muzeul Țăranului Român

Mic îndreptar de lectură

Cătălin D. Constantin, *Cultura*, nr. 21, august 2004

Pentru că sunt filolog, îmi place să explic textele. Să le deșir, să arăt felul în care, în spatele lor se ascunde – în cazul textelor bune – o structură. Pentru că există, întocmai ca în arhitectură, reguli de construcție, reguli de echilibru. Proporții. Ele dau măsura unui text.

Să explici un text e, totuși, un gest profanator. Din simplul motiv că îi prejudiciezi savoarea, din simplul motiv că faci evident ceea ce autorul a vrut doar să sugereze. Îi trădezi intenția, adică îl ridici întrucâtva la rangul de banalitate. De gestul acesta profanator e adesea nevoie.

Cu două săptămâni în urmă am publicat, în paginile pe care le coordonez, un reportaj despre troița din Burluși. Pe autor îl cheamă Sorin Stoica. Povestea, rezumată, sună așa: în 1992 Horia Bernea aduce la Muzeul Țăranului Român o troiță de lemn dintr-un sat din Argeș. Burluși, comuna Ciofringeni. Urmează o scrisoare a țăranilor din satul cu pricina către Muzeul Țăranului Român. Se plâng că le-a fost furat sporul satului. Că, după ce le-a fost luată troița, în sat se petrec tot felul de necazuri. Supărarea lor nu a trecut nici azi pe de-a-ntregul. Irina Nicolau istorisește pățania în *Dosar sentimental*, o carte fantastică având ca subiect povestea întemeierii muzeului, pe care Irina Nicolau îl socotește o minune, carte scrisă împreună cu Carmen Huluță în amintirea lui Horia Bernea, imediat după moartea pictorului.

Mină de aur, povestea aceasta pentru un muzeu! Mină de aur pentru un etnolog, preocupat de felul în care funcționează un anume tip de mentalitate. Cea rurală. Felul în care aceasta se întâlnește cu o altă mentalitate, cea *înaltă,* să o numim, tot de dragul convenției, în lipsă de alte cuvinte mai potrivite. Pentru un muzeu, aceasta e o șansă unică. Puține instituții de acest tip din lume se pot lăuda că au în patrimoniul lor obiecte „cu poveste“. Nu vorbesc de „povești“ care pot fi vândute turiștilor în schimbul unei plăți pentru un ghid „de specialitate“, ci de „povești“ care compun un discurs muzeal de alt timp decât cel al obiectului pus în vitrină, cu o etichetă sub el. Iar Muzeul Țăranului Român, știm prea bine, nu e un muzeu cu obiecte și vitrine. E un muzeu de obiecte „cu poveste“.

Ei bine: abia apare povestea troiței din Burluși în revistă, că și încep protestele. Mai oficiale sau mai puțin oficiale. Că textul cu pricina e jignitor la adresa lui Horia Bernea. Că textul cu pricina, zeflemitor peste măsură, e ofensator față de satul tradițional și față de țăranul român. Ce e adevărat, e adevărat: tonul lui Sorin Stoica era unul vag ironic. Spun ironic cu oarecare reținere, pentru că nu de ironie era vorba. Era un ton hâtru, de poveste pe care o asculți spusă pe ton de glumă, dar pe care o iei foarte în serios, dacă știi să asculți bine lucrurile care se aud. Jocul autorului e subtil și deloc gratuit.

Aici încep să explic filologic. Există o tehnică numită *trompe l’oeil*. Adică ochiul se poate lăsa păcălit. Vezi un tavan de încăpere, într-un castel. Pe tavan: o fereastră. Pe fereastră: cerul. Dar nu e cerul, e o pictură care ți-a dat iluzia cerului. O păcăleală. Nu una gratuită, ci una făcută cu schepsis, cu meșteșug, după reguli și canoane atent studiate. În plus, cu o intenționalitate precisă. Cea a iluziei. În literatură, tehnica aceasta poate purta și un alt nume. Uneori se cheamă *antifrază*. Spui un cuvânt și trebuie să înțelegi opusul lui. Spui că un lucru

e *frumos* și trebuie să înțelegi că, de fapt, e *urât*. Sau viceversa. E un procedeu destul de comun nu doar în literatură, ci și în viață. Evident, în ambele cazuri, intenția e numai stilistică. Pe lângă cuvântul cu pricina și sensul lui opus, mai transmiți un mesaj implicit: că iei o oarecare distanță față de ceea ce spui. O distanță diplomatică, programată. Asta nu înseamnă deloc că te dezici de propriul tău discurs. Înseamnă doar că-l construiești în alt fel decât de obicei.

Schema aceasta de citire inversă e valabilă și la un nivel superior, cel al construcției în sine a textului. Încerc acum să spun că ironia hâtră a lui Sorin Stoica trebuia citită pe dos: e fascinația specialistului față de subiectul său de studiu. Nu e un text jignitor la adresa țăranului român și cu atât mai puțin la adresa lui Horia Bernea. Ba din contră. A se vedea și felul în care povestește Irina Nicolau episodul, în cartea pe care am amintit-o.

Există o teorie antropologică foarte cunoscută – cea a *insider*-ului și a *outsider*-ului. Nu am cuvinte românești pentru cei doi termeni, dar, schematizată la maxim, teoria spune următoarele: un antropolog nu are decât două șanse de a studia o comunitate (care poate fi o mahala din București, un sat din Apuseni, sau tribul Keki-Maya din Amazonia). Se poate situa în interiorul respectivei comunități, caz în care e *insider*, sau poate să se plaseze în afară, caz în care e *outsider*. Cale de mijloc nu există. Sau poate da: antifraza, la nivelul discursului. Ironia e o formă de distanțare, fascinația una – de apropiere. Dacă le împaci prin *antifrază*, reușești să fii simultan *insider* și *outsider*. Lucru deloc ușor. După mine, aici stă subtilitatea textului despre troița din Argeș. Dar cel care citește trebuie să stăpânească această convenție de lectură. Care e și o convenție a vieții. Dacă nu, te citește greșit. Complet greșit. Iar vina nu e a autorului.

Am fost mai explicit acum decât îmi stă în fire. Mai explicit decât se cade unui filolog cu bun-simț. *À bon entendeur, salut!*

O gafă

Sorin Stoica, *Observator cultural*, nr. 234, august, 2004

Câteva ecouri din presa cotidiană (vezi *Gardianul* din 11 august sau *Ziua* din 16 august) semnalează escaladarea unei stări conflictuale în interiorul Muzeului Țăranului Român. Cunoscutele cercetătoare Anca Manolescu și Ioana Popescu au plecat deja din instituție, alții sunt „șicanați“ și se simt în pericol. Contestatarii acuză – de asemenea – reorganizarea defectuoasă a unor săli de expunere. Deocamdată, publicăm în această pagină o relatare a lui Sorin Stoica despre atmosfera din Muzeul Țăranului Român și despre „cazul“ creat în jurul unui reportaj al său. Vom reveni… (Nota redacției *Observator cultural*)

M-am angajat la MȚR în urmă cu vreo jumătate de an. Pentru mine MȚR însemna Horia Bernea, pe care, deși n-am avut norocul să-l cunosc, îl admiram și îl admir în continuare. Mai însemna Irina Nicolau și încă vreo câțiva prieteni cu care am unele proiecte și pasiuni comune. Mi-a plăcut aici, încă de când am asistat la cursurile Irinei Nicolau și ale lui Șerban Anghelescu, atmosfera de libertate extraordinară.

Însă am făcut gafa să cred că spiritul ăsta a supraviețuit și momentului în care m-am angajat. În august 2004, situația se prezintă destul de deprimant. Horia Bernea e mort, Irina Nicolau la fel, iar Anca Manolescu și Ioana Popescu au părăsit

instituția. Proiectele serioase de cercetare lipsesc. Trebuie să semnăm condica, deși între munca de cercetare și cea de vidanjor sau de funcționar diferențele sunt destul de însemnate. Așa se face cercetarea la MȚR, în momentul în care am făcut greșeala să mă angajez. Opt ore la birou. Avea Irina Nicolau un text superb despre situația asta. Își imagina cum Platon venea la ora 9 la slujbă, semna cuminte condica, stătea cuminte, spășit la birou și lucra cu simț de răspundere, neîntrerupt decât de vreun șef vigilent care trecea și-l bătea tovărășește pe umăr, cum e, Platon, cu dialogurile, merge, bre, merge? E drept că în Evul Mediu scriitorii erau închiși în clopote de sticlă și obligați să scrie capodopere, dar nu știu dacă ce se spune e adevărat și nici dacă din claustrarea aia a rezultat vreo operă de anvergură.

Și-acum ceva mai concret. În urmă cu vreo lună am scris un reportaj în revista *Cultura*. Despre o troiță pe care Horia Bernea o luase din Burluși. Un sat din Argeș. O salvase ca s-o expună în Muzeu. „O salvase“, pentru că troița se afla într-o stare de degradare avansată și, evident, gestul lui era unul firesc. După asta, însă, țăranii au considerat că li s-a furat sporul satului și că le merge rău. Era problema arbitrariului semnului lingvistic. Pentru unii „furt“, pentru alții „achiziție“. Problema traducerii antropologice. A distincției dintre perspectiva emică și cea etică. M-a fascinat naivitatea de început de lume a burlușenilor. Mi s-a părut un subiect fantastic, insuficient exploatat. Am plecat la fața locului să refac povestea troiței. Am plecat cu banii proprii, pentru că a solicita bani de deplasare presupunea umilințe pe care încercam să le evit.

A rezultat un text care era chiar elogios pentru Horia Bernea. Chiar dacă o bătrână spunea acolo că „era om aprig, om rău“. Era o teamă admirativă. Și un apropiat al lui Horia Bernea mi-a zis că până la 45 de ani n-a deschis gura în fața lui. N-a

avut curaj, despre asta e vorba. Personalitatea lui intimida. S-ar putea ca la o lectură superficială, pentru cineva nedeprins cu subtilitățile textului, să apară o neînțelegere. O bășcălie care nu rimează cu sobrietatea, cu demnitatea colțuroasă a lui Horia Bernea. Și, în orice caz, textul apărea într-o revistă de cultură care nu se adresează celor în curs de alfabetizare. Era candoarea de început de lume a țăranilor, frica asta a lor de necunoscutul, veneticul care e inevitabil suspect. Și toate temerile astea nu aveau cum să nu-i facă simpatici.

Era un text absolut benign. Dar, imediat ce textul a apărut, am fost acuzat pe un ton deloc calm de doamna Georgeta Roșu că mi-am bătut joc de Horia Bernea. Am fost anunțat că o să se întrunească Consiliul Director și c-o să se ia o hotărâre în ce mă privește. Sancțiuni și altele din același registru. Io, care mănânc o pâine în muzeul făcut de Bernea, să-mi îngădui să-l denigrez ca un descreierat. Sau derbedeu. Astea erau calificativele cu care, am aflat mai târziu de la supraveghetoare, mă cadorisea doamna Georgeta Roșu.

În ziua care a rămas până la ședința de înfierare, de tăiere a capului, fusesem un soi de erou al zilei, deși nu îmi dorisem așa ceva. Revista circulase peste tot. Mă întâlneam cu colegi de la alte secții pe culoare și îmi strângeau mâna, chiar dacă nu mai vorbiserăm niciodată, bravo, mă, fac spume ăștia! Sau o atitudine empatică, dă-i în mă-sa că sunt nebuni, sau una de lichea care stă deoparte și urmărește desfășurarea ostilităților, bravo, maistre, le-ai tras-o! Deși nu avusesem deloc intenția să denigrez pe cineva. Cred că era redundant să mai spun că Horia Bernea a fost un mare artist, nu un hoț, și că nu a furat troița. Că ăsta era imaginarul burlușenilor.

Imaginea lui Bernea nu e negativă, ci apare doar așa, ca un om ciudat. E chiar un clișeu că intelectualii sunt ciudați, suspecți din cauză că citesc! Chestie exotică, extravaganță

pentru unii! Din păcate, tot mai deși. Era un mod de elogiere mai ciudat. Să elogiezi în răspăr. Și nu despre Horia Bernea era articolul, ci despre reprezentările țăranilor, despre perspectiva lor. Despre cum gândesc ei. Doream o lectură estetică, antropologică, și conducerea muzeului îmi oferea una birocratică, de conțopist obsedat de predarea corectă a gestiunii. O reacție disproporționată. Marota era că un om simplu nu ar înțelege ce am scris io acolo. Ar rămâne cu impresia că Bernea e un hoț.

La ședință, doamna Georgeta Roșu a citit vreme de vreun sfert de ceas un maldăr de dosare din care reieșea că troița a fost adusă în deplină legalitate la muzeu. I-am spus că toate acele documente nu-s absolut deloc în chestie. Nu s-a pus problema furtului.

Nu se înțelege că Bernea a furat troița. Ba chiar din contră. I-am vorbit doamnei Georgeta Roșu despre istoria mentalităților, despre dimensiunea socială a gândirii. I-am vorbit despre stilul indirect liber, despre ambiguitatea instanței narative și susțineam că articolul se bazează pe ceea ce se cheamă antifrază. Adică spui ceva ca să se înțeleagă exact opusul.

„Ei, antifrază, perifrază“, mi s-a replicat. „Ce ne iei cu chestii savante!“

Gafa mea a fost următoarea. Nu mi-am dat seama că lucram într-o instituție care devine tot mai slabă. Calitatea unui om depinde de calitatea dușmanilor săi. Nu credeam că vorbele unei bătrâne puteau demola mitul Horia Bernea. I-am explicat doamnei Roșu care sunt mărcile dubitative din text. „Cică“, de exemplu. Când începi un paragraf cu „cică“, nu te aștepți să urmeze ceva serios. Precum și că întregul text e voit abundent în detalii nesemnificative și caraghioase. Țăranii, de pildă, pretindeau că, după ce a dispărut troița, li s-au constipat mânjii.

Spuneam asta pentru a scoate în evidență că țăranii susțin ceva destul de comic, în fond. Mă desolidarizam de țărani îngânându-i. De ce am citat aberații, am mai fost întrebat. Mă rog, antropologia înseamnă sa te miri. Asta era și lecția Irinei Nicolau. Așa cum mă miram eu acum de aberațiile lor. Te miri, ca antropolog, că există oameni care gândesc așa cum gândesc. Total diferit de tine sau de ceea ce tu admiți că e normal.

Nu cred că mai e nevoie să spun că mi se pare cel puțin ciudat că oamenii care m-au acuzat că-l denigrez pe Horia Bernea, acum, îi „reamenajează“ sălile.

Muzeul Roșu

Sorin Stoica, text găsit pe hard diskul calculatorului său, nedatat, nepublicat

În decembrie 2003, m-am angajat la Muzeul Țăranului Român. La ce mai rămăsese din fosta secție de cercetare. Cu un contract pe durată determinată. Titulara era în concediu maternal până în august 2005. Am avut contract fracționat până-n decembrie 2004 prima tranșă.

Prin ianuarie 2004, am avut prilejul s-o cunosc pe doamna Roșu. Domnul Giurescu era plecat în America și, în lipsa dumnealui, doamna Roșu conducea instituția. Nu am auzit de doamna Roșu până când nu am ajuns în MȚR și s-a întâmplat să am nevoie de o aprobare de la dânsa. Ardeam de nerăbdare s-o cunosc pe urmașa lui Horia Bernea. Era de așteptat că nu avea cum să fie cineva de aceeași anvergură, dar înlocuitorul ar fi trebuit să fie tot cineva măcar interesant. Primul contact a fost destul de dezamăgitor. Probabil și datorită așteptărilor disproporționate. Doamna Roșu avea ceva strident. Nu știu cum s-o caracterizez altfel pe scurt. Iubea legile, parafele, ștampilele puse corect, cererile impecabil formulate și cu număr de înregistrare. Neapărat cu număr de înregistrare. Să rezumăm așa. Doamna Roșu era o femeie ordonată, muncitoare, cu personalitate birocratică și fără imaginație. Muzeul își pierduse oamenii dăruiți, sau îi marginalizase și rămăsese doar cu excedentul birocratic.

Apoi l-am cunoscut și pe domnul Giurescu. Prin iunie se

întâmpla. Am mers la Burluși-Argeș să refac povestea troiței de acolo, piesă de rezistență în MȚR. Domnul Giurescu a aprobat cererea mea, s-a bucurat că nu cer bani instituției și că plec pe cheltuială proprie și m-a întrebat unde e expusă în muzeu troița de la Burluși. Nici până azi n-am aflat dacă a vrut să mă verifice, oare nu cumva plec așa de capiu, sau pur și simplu nu știa care e troița cu pricina.

Apoi am scris în *Cultura* un reportaj despre troiță. Despre cum țăranii credeau că Horia Bernea nu a luat troița ca s-o expună, ci pur și simplu le-a furat-o și de-aia li se întâmplă tot felul de treburi suspecte. Am vrut să văd ce e în capul țăranilor. Prin iulie a apărut și textul. Domnul Giurescu era, la data apariției, tot în America, unde revista *Cultura* ajunge cu greutate. Unii oameni au citit și le-a plăcut. Doamnei Roșu nu i-a plăcut. M-a acuzat că l-am ofensat pe Horia Bernea. I-a anunțat pe cei de la Institutul Cultural Român, care editaseră revista cu reportajul, că încetează orice colaborare. Cum și-au permis să-l publice pe Stoica ăsta cu inepțiile lui? Mi-a mai zis că, oricum, o să se întrunească Consiliul Director să vadă ce e de făcut cu mine. Foarte interesant la doamna Roșu e că se preocupa de posteritatea lui Bernea, dar, în recent apărutul *Ghid al Muzeului*, sălile *Ferestre* și *Timp* lipseau. Și mai lipsea și imaginația din vechile publicații pe care le edita muzeul.

Ședința de înfierare a fost o experiență răvășitoare. Am mai povestit o parte din ea într-un articol, dar simt nevoia să revin. Nu e senilitate, ci un efort de a înțelege sensul unor întâmplări perfect absurde. Am încercat atunci să-i explic doamnei Roșu ce e un reportaj etnologic, că textul meu se baza pe antifrază, că încearcă să descopere modul de gândire absolut particular al țăranilor și alte de-astea, la care răspunsul a fost, hai, domnu' Stoica, nu ne lua cu chestii savante. Nu sunt chestii savante, e materie de clasa a opta! am replicat. Trebuia să opun nebuniei

situației propria nebunie. Mă uluia inocența culturală absolut tulburătoare de care dădea dovadă doamna Roșu. Probabil că n-aveți suficientă experiență a textului, i-am zis. De fapt, dumneaei nici nu citise reportajul, pentru că îi confunda în fotografii pe Horia Bernea cu părintele State din Burluși. Doamna Roșu, i-am spus, oprim ședința, citește toată lumea textul și vedem dacă e sau nu jignitor. Ei, mi s-a răspuns, e drept că n-am citit ce scrie sub fotografii, dar textul l-am citit.

După care am devenit chiar nesimțit. La o întrebare a acuzatorilor răspundeam tot cu o întrebare, dumneavoastră vreți să spuneți că punctul de vedere emic e privilegiat în raport cu punctul de vedere etic? Trăiam într-o proză absurdă. O doamnă de la Personal mi-a zis atunci cu reproș că mi-am atins scopul cu reportajul ăsta. N-am înțeles care scop. Vasăzică există numai texte scrise cu scop ocult. Delațiuni sau omagii. Ceva intermediar, texte scrise absolut gratuit, din pură plăcere, nu. La câteva zile distanță, tot doamna de la Personal mi-a transmis prin cineva că bat câmpii cu antifraza. A învățat și dumneaei pentru admiterea la Drept (privat) și pe vremea aia antifraza nu se studia. La ședința pomenită, concluzia a tras-o doamna Roșu, **ce bine, domnu' Stoica, că oricum n-o să mai rămâi mult timp printre noi!** Că se întoarce colega ta și tu îți vezi de chestiile dumitale savante. Era o bucurie sinceră că scapă de mine, că niscai chichițe legislative îi permit să mă dea afară în mod legal. Apoi s-au dărâmat sălile. Am fost printre cei foarte mulți care au scris că așa ceva nu e normal, mai ales că eram contrariat cum cineva care îi apără lui Horia Bernea cu atâta îndârjire posteritatea poate să distrugă ceea ce a creat el.

Vremea a trecut. După două luni de proteste, domnul Giurescu s-a întors din America, iar doamna Roșu din concediul medical. Nu s-au întors și din politica muțeniei, ignorând cu desăvârșire dosarul de presă cât o cărămidă, ce conținea

protestele la adresa demolării sălilor. Am făcut cerere să mi se prelungească contractul până în august, când a zis colega că se întoarce. Doamna de la Personal, care între timp se documentase ce e cu antifraza, m-a anunțat că nu mai sunt fonduri salariale. Trei milioane, cât am io salariul, e un efort enorm pentru muzeu. Am cerut audiență la domnul Giurescu, dar era plecat la Ziua Holocaustului. Am insistat cu audiențele și ba era la o lansare de carte, ba avea febră. Am întrebat jurista muzeului cum se fac rectificările bugetare, în ce condiții și m-a anunțat că nu dă consultații juridice, are alte probleme pe cap. Și, în general, deși o întrebam care sunt posibilitățile să mi se prelungească contractul și să-mi termin proiectele la care lucram în MȚR, îmi etala argumente din care deduceam că nu mai am ce căuta acolo.

Chestiile absurde au continuat. M-a căutat un individ de la IGP care pretindea că vrea să ne ajute pe toți cei care am protestat împotriva demolării sălilor. Nu m-a lămurit foarte clar de când poliția pactizează cu protestatarii. M-au lămurit însă verificările celor din presă că individul lucrează la „Doi și-un sfert“.

Acum sigur o să scriu o carte despre ce s-a petrecut în ultimul an la MȚR și îi mulțumesc doamnei Roșu pentru că, prin simpla prezență, mi-a oferit un fabulos personaj de roman.

Muzeul sunt io!

Sorin Stoica, *Observator cultural*, nr. 235, august, 2004

Dacă i-ar spune cineva doamnei Georgeta Roșu că greșește atunci când desființează două săli ale MȚR, dumneaei l-ar acuza pe respectivul că e un nătărău care vrea răul muzeului. De fapt, nu „ar spune“. Chiar a spus. De unde rezultă că dumneaei neutralizează conceptele de bine, rău și le exploatează în folosul propriu. De unde s-ar putea deduce logic că tot ceea ce face doamna Roșu e, din start, bine. Bine e ceea ce decide dumneaei că e. Și asta nu prea e în regulă. Să confunzi instituția cu propria persoană. Muzeul sunt io și io știu totul și încă ceva pe deasupra. Încă din vremea lui Pico della Mirandola, zicerea sună puțintel deplasat.

Îmi vine în minte un dialog dintr-o proză a lui Velea. Un copil e întrebat cum îl cheamă. „Deocamdată, Marin“, vine năucitor răspunsul. Apoi, curiosul află că Marin e la școală, a trecut chiar în clasa a II-a. „Și e bine, mă, la școală?“ „E bine!“ „De ce?“ „Păi, dac-așa ne-a spus?!“

Treburi gogonate pentru domnul Răzvan Theodorescu

Sorin Stoica, *Observator cultural*, nr. 244, octombrie, 2004

Domnule Răzvan Theodorescu,

În urmă cu mai bine de două luni, un grup de protestatari (angajați sau demisionari ai Muzeului Țăranului Român) – grup din care am făcut și eu parte – v-a adresat un memoriu prin care își exprima dezacordul față de hotărârea conducerii muzeului de a distruge sălile *Ferestre* și *Timp*. Protestatarii au adăugat memoriului și un dosar de presă consistent, care conținea opiniile unor personalități culturale cu privire la distrugerea sălilor și la alte decizii discutabile ale conducerii muzeului.

Deși era de așteptat să dialogați cu noi, ați declarat că nu puteți să interveniți peste prietenul dvs., academicianul Dinu Giurescu, în care aveți deplină încredere, și nici peste o profesionistă precum Georgeta Roșu. Ați afirmat că nu veți interveni decât atunci când situația va deveni cu adevărat gogonată. De atunci, conducerea a adoptat o tactică cel puțin stranie, refuzând să răspundă sau măcar să discute problema, care, orice s-ar spune, era din start extrem de gogonată.

Deși am tot așteptat un răspuns al autorităților, acesta nu a venit în termenul legal. După două luni de proteste, Dinu Giurescu s-a întors din Statele Unite, iar Georgeta Roșu din concediul medical. Au ignorat protestele, deși probabil nicio altă dispută culturală nu a avut o asemenea anvergură în

ultimii ani. Deși protestatarii au solicitat măcar să se discute problema sălilor, li s-a replicat că aceasta e nesemnificativă. S-au discutat, în schimb, lucruri mult mai pragmatice, precum factura telefonică sau situația deplorabilă a unei chiuvete defecte care curge cu încăpățânare și încarcă inutil datoriile către Apanova.

Singura decizie de după revenirea echipei Giurescu-Roșu, decizie care să aibă o minimă tangență cu protestul, a fost să mi se comunice că Muzeul nu-și permite să-mi prelungească contractul pe perioadă determinată din cauză de „fonduri salariale insuficiente“. Decizia are acoperire legală, dar nu și una, să zicem, morală. Întrucât lucram pe postul unei colege aflate în concediu maternal, am solicitat în repetate rânduri audiențe la domnul Giurescu pentru a mi se clarifica situația. Postul va rămâne vacant, coordonez un proiect al MȚR-ului care va rămâne nefinalizat, colaborez la alte câteva, am încă vreo trei cărți la care scriu și am nevoie de o minimă siguranță financiară pentru a le duce la bun sfârșit.

Mi s-a comunicat, pe rând, că domnul Giurescu e la Ziua Holocaustului, are febră sau se află la o lansare de carte. Un alt refuz al dialogului. În afară de asta, în mod normal, în termen de cinci zile, directorul este obligat să dea curs unei audiențe măcar pentru a-i explica solicitantului că bate câmpii. Am aflat prin intermediari că muzeul trebuie să facă economie. Iar cele trei milioane, cât însemna salariul meu, erau vitale economiei respective. Nu știu dacă asta e singura menire a unei instituții de cultură. Să facă economii. Nu pot să nu-mi amintesc cum încă din luna martie domnul Giurescu ne-a comunicat, nouă, cercetătorilor, că ar trebui să facem ghidaj ca să ne dovedim utilitatea, să dăm țării cât mai mult cărbune.

În cele din urmă, protestatarii au primit un răspuns din partea autorităților. Marți, 12 octombrie, m-am trezit cu un

individ care se recomanda George Cîmpanu, subofițer IGP, care auzise că avem „probleme“ cu niște săli. Era informat că unii dintre colegii mei vor să protesteze din cauză că nu mi se prelungește contractul și voia să mă cunoască.

L-am invitat în birou, unde mai erau câțiva colegi, și, pentru că părea dornic să înțeleagă ce se petrece, i-am ținut un curs de etnologie, evocând conceptele-cheie ale antropologiei (i-am rezumat ceea ce deja scrisesem în presă). George Cîmpanu a dat semne că e foarte revoltat de ceea ce se petrece și că vrea să ne ajute; că lucrează la un departament social al IGP-ului, care se sesizează atunci când există abuzuri. A părut să înțeleagă că, dacă nu e un abuz, desființarea sălilor e o decizie aberantă. Am bănuit că încearcă să identifice un eventual focar de conflict, i-am spus că suntem total neinteresanți pentru poliție (eu, unul, nu m-am mai bătut cu cineva din clasa a VII-a), un coleg al meu e vegetarian, altul are o condiție fizică deficitară… Pe scurt, suntem niște intelectuali inofensivi care protestăm legal în chestiuni profesionale care sfidează bunul-simț și vrem să fim lăsați să ne facem treaba într-o atmosferă cât de cât normală.

Ne-a ascultat, pretinzând că „tremură carnea pe el“ când aude ceea ce îi spunem. Se interesa dacă sunt tensiuni și i-am explicat că, dacă ar putea să apară, acestea ar fi generate de conducere, care ne ignoră cu seninătate. În plus, conducerea sau nu vrea, sau nu știe, sau nu poate să dea un răspuns protestatarilor, adică unor nume sonore: Andrei Pleșu, Gabriel Liiceanu, Neagu Djuvara, Vintilă Mihăilescu, Anca Manolescu, Ioana Popescu… Omul începea să empatizeze. Părea că, paradoxal, poliția trecuse de partea poporului – sau eram noi suficient de naivi să ne închipuim asta. Era de părere că doamna Roșu are un comportament dictatorial. N-avem motive să bănuim de nesinceritate un reprezentant al statului căruia îi plătim taxe. Empatiza, părea dispus chiar să se apuce de

antropologie. I-am arătat ce cărți am publicat și i-am dat un sfat: dacă e atras de antropologie, poate face un masterat, poate să se înscrie la a doua facultate și să încerce să lucreze mai departe ca etnolog, muzeograf sau orice altceva l-ar interesa.

George Cîmpanu a mers apoi la doamna Roșu, directoarea adjunctă a muzeului. A vorbit și cu ea, a mai vorbit cu un demisionar și i-a spus și acestuia că neapărat vrea să ne ajute. Să facem un memoriu la IGP, ca Ministerul Culturii să se sesizeze mai rapid. I-am spus că avem încredere în Minister că ne va da un răspuns.

Că acționăm legal pentru că știm că avem dreptate.

Unde dai și unde crapă! Trimitem memoriu către Ministerul Culturii și se sesizează IGP-ul!

George Cîmpanu a continuat să mă sune, spunea că vrea să mă ajute, pentru că a vorbit și cu doamna Roșu și s-a convins că, într-adevăr, are un comportament dictatorial. Între timp, doamna Roșu insinua că George Cîmpanu e vreun prieten de-al nostru pe care i l-am trimis s-o intimideze. Am dedus că subofițerul Cîmpanu încercase să-i explice că avem și noi dreptul să fim ascultați și că refuzul dialogului nu va face decât să sporească tensiunile. În orice caz, mutenia conducerii e absolut inexplicabilă.

Mai ales că nicio voce semnificativă a lumii culturale nu a încurajat deciziile echipei Roșu-Giurescu. Chiar și dumneavoastră, domnule Theodorescu, mi-ați lăsat impresia că v-ați delimitat și desolidarizat subtil, afirmând că aveți încredere în cei doi directori.

Întrucât mi s-a părut suspect faptul că poliția pactizează cu protestatarii, marți, 19 octombrie am făcut, împreună cu Cosmin Manolache, muzeograf MȚR, și cu Alex Vărzaru, de la *Academia Cațavencu*, o plângere la IGP, solicitând să fie identificat acest Cîmpanu. Am aflat, cum ne așteptam, că la IGP

nu lucrează niciun George Cîmpanu și că nu există vreun „departament social“.

Joi 21 octombrie am fost chemat din nou telefonic de chestorul Bujor Florescu la sediul IGP, să mai dau o declarație cuiva care se ocupă în mod normal de omoruri. Timp de vreo două ore am aflat că, dacă la Muzeu lucrează artiști plastici, aceștia pot fi oameni suspecți pentru că, nu o dată, au existat crime oribile în mediile pe care ei le frecventează. Nu am văzut rațiunea pentru care am fost chemat a doua oară la IGP. Mai ales că mi s-a cerut să-l identific pe Cîmpanu din trei fotografii ale unor oameni de 50 de ani, deși spusesem deja că acesta e un tânăr care mai degrabă arată a student la Academia de Poliție.

Imediat ce am plecat, am primit telefon de la *Evenimentul Zilei*, care se mișcase mai repede decât IGP-ul și reușise să afle că George Cîmpanu lucrează la „Doi și-un sfert“. Reportera *Evenimentului* mi-a spus că identificarea era floare la ureche, mai ales că George Cîmpanu lăsase numărul de telefon unde putea fi contactat. Acționase neglijent și, în felul ăsta, situația chiar devenise gogonată. De asta sper ca, abia acum, dumneavoastră în sfârșit să vă sesizați.

Una peste alta, mi se pare absolut absurd ce se întâmplă din cauza muțeniei conducerii, mi se pare absurd ca dumneavoastră să așteptați în continuare ca situația să devină și mai gogonată pentru ca în sfârșit să dialogați.

Rezumând, un ofițer de informații și-a dat seama, sau așa lasă de înțeles, că vina pentru situația conflictuală e a conducerii și nu a protestatarilor. Sau așa pretindea el și noi am fost naivi să-l credem. Atâția oameni de valoare protestează, iar dumneavoastră tăceți în continuare și mi se pare că, în felul ăsta, contribuiți la tensionarea situației din MȚR. În fond, ignorați niște oameni și asta mi se pare nu grav, ci comic, suprarealist. De un timp, am impresia că trăiesc într-o proză

absurdă, domnule Theodorescu, și tot ce pot să fac e să protestez, să scriu teancuri de cereri în audiență la care nu mi se răspunde și să scriu texte precum acesta pentru a înțelege ce se petrece.

Sorin Stoica,

asistent de cercetare, Muzeul Țăranului Român

P.S. Vineri, 22 octombrie, pretinsul sau realul George Cîmpanu m-a sunat din nou. De data asta susținea că îl cheamă Tudor Nu-Știu-Cum și vrea să conducă un grup de studenți la un târg al MȚR-ului. Nu am aflat dacă s-a înscris la vreo facultate, dar, probabil, l-am convins la descinderea din 12 octombrie că munca de cercetător e frumoasă și antropologia, în general, face toți banii. În ce mă privește, de la 1 decembrie, când expiră contractul pe durată determinată cu MȚR-ul, nu voi mai avea ocazia să practic munca asta.

Text găsit pe hard diskul calculatorului lui Sorin Stoica, probabil un fragment de corespondență sau jurnal, 22 octombrie 2004

Turnura pe care o ia scandalul cu ofițerul IGP e una foarte gravă. *Evenimentul Zilei* a descoperit că omul era de la „Doi și-un sfert“ și primise ordin de la Virgil Ardelean să vadă ce se petrece prin muzeu.

Oricum am lua-o, lucrurile sunt extrem de grave și sunt declanșate în principal de NESIMȚIREA Ministerului Culturii, a lui Giurescu și a Getei Roșu care nu au dat curs memoriului nostru legat de desființarea sălilor, după ce m-au dat afară și nu m-au primit în audiență.

E o problemă de limba română, sau mai precis legată de necunoașterea ei. Oamenii ăștia nu sunt în stare să dea un răspuns în limbaj articulat unor Andrei Pleșu, Neagu Djuvara, Patapievici, Vintilă Mihăilescu, Anca Manolescu, Ioana Popescu și atâția alții care au scris că e un abuz ce se petrece la muzeu. Și, drept răspuns, handicapații ăștia care conduc muzeul bagă capul în nisip.

Aseară am fost la IGP și am dat vreo oră jumate declarații unui ofițer de la OMORURI care, chipurile, încerca să descopere cine e vizitatorul de la Muzeu în timp ce, mai mult ca sigur, se știa foarte bine cine e individul.

Răzvan Theodorescu a spus că o să se sesizeze doar dacă problema e **gogonată**. Ei, bine, în momentul ăsta e gogonată rău și ar trebui să spună dracului ceva.

Ar trebui făcut un scandal uriaș pe tema asta.

Totul pleacă de la dificultățile de exprimare ale Getei, ale lui Giurescu și alde ăstora ca ei.

În timp ce ei tac, io dau declarații la IGP, sunt cu nervii în pioneze și într-o dispută culturală se implică serviciile secrete.

Și, cel mai interesant, Fulgerică, ofițerașul ăla care a venit p-acilea, se arată și el indignat de tâmpenia și de modul securistic în care acționează ăștia din conducere.

Text scris de Sorin Stoica în Agenda albastră (2004)

Răzvan Theodorescu

Telefon de dimineață purtătoarei de cuvânt care mă pusese s-o sun ca să-mi aranjeze o audiență. Mă ia cu „Sorin“, deși nici măcar nu știam cum arată și mai vorbiserăm două minute la telefon.

La Minister nici măcar nu mi se cere la poartă buletinul. R. Th. mă primește imediat.

— D. Stoica, dumneata ești un om de valoare, un tânăr cu cărți, premii.

— N-am premii.

— Oricum, ești tânăr de valoare, am trecut și io prin ce treci dumneata. S-a rezolvat. Ai postul asigurat la MȚR.

— Păi juriștii…

— Să vină la mine Lidia Chiran. Îl cunoști pe d. Stoica? Imediat comunici la MȚR să-i prelungească contractul.

Măcar satisfacția asta am avut-o că aia tremura ca o piftie. După care Th.:

— Cum a fost cu „Doi și-un sfert“? Dă-mi telefonul lui Cîmpanu. O să-l sun pe Săniuță…

Era pus pe fapte mari.

I-am spus că problemele n-or să înceteze, protestele continuă. În ce-l privește pe Giurescu, s-a spălat pe mâini, părea că vinovat e Pleșu pentru că l-a rugat să-l numească.

Geta Roșu – cică a vorbit odată cu ea și i-a spus că Bernea

cu Irina se certau tot timpul.

— Dom’ne, dacă ar fi după mine, și io aș zice să nu fie etichete.

— Să se facă o dezbatere.

Giurescu în curte

Nervos, fiert.

— Ce acte mai trebuie, am fost la minister și…

— Să aducă Carmen Mihalache.

— Am vorbit cu ea la telefon și nu e nicio problemă.

— Nu mai vorbi tu o dată la telefon cu ea. Dacă-ți prelungim contractul o să ne înjuri în continuare?

Câteva chestii pe care mi le-a spus și care n-au absolut nicio logică:

1.

— Dumneata ai scris un reportaj în care-l făceai de căcat pe Bernea?

— L-ați citit?

— Adu-l, că mă interesează…

2.

— Ai scris în raportul de activitate că ai creat un spațiu pentru troița din Burlușești.

—??????

— Așa ai scris dumneata!

Explicație: Am scris în raport că am „realizat un teren“. Un om care conduce MȚR nu știe ce e un teren.

În data de 22 octombrie 2004 Sorin Stoica și Cosmin Manolache au primit fiecare o înștiințare din partea IGPR.

INSPECTORATUL GENERAL AL POLIȚIEI ROMÂNE
DIRECȚIA DE INVESTIGAȚII CRIMINALE
DIN 22.10.2004

MUZEUL ȚĂRANULUI ROMÂN
DOMNULUI STOICA SORIN ION
București, str. Pavel Kiseleff nr. 3, sectorul 1

La reclamația dumneavoastră adresată conducerii Inspectoratului General al Poliției Române înregistrată sub numărul de mai sus, vă comunicăm că aceasta a fost trimisă la Ministerul Administrației și Internelor – Direcția Generală de Informații și Protecție Internă spre competentă soluționare.

DIRECTOR
Chestor de poliție,
Dr. FLORESCU BUJOR
BN / PLC / 2 ex.

„Vulpea“ își bagă coada la Muzeul Țăranului Român

Interviu realizat de Mihaela Șchiopu, apărut în *Ziua*, sâmbătă, 30 octombrie 2004

Ziarul *Ziua* vă prezintă un interviu cu Sorin Stoica, asistent de cercetare la Muzeul Țăranului Român. În urma desființării sălilor *Ferestre* și *Timp*, realizate de Horia Bernea și Irina Nicolau, în muzeu a izbucnit un conflict între conducere și un grup de muzeografi, conflict care a beneficiat de o mediatizare intensă în presa culturală și nu numai. Muzeul a fost vizitat recent de către un domn care s-a legitimat drept George Cîmpanu, ofițer IGP, care a cerut relații în legătură cu tensiunile apărute între angajați și conducerea muzeului. În urma acestei vizite inopinate, grupul de protestatari chestionați cu duhul blândeții a făcut reclamație către IGP, în care se cerea aflarea adevăratei identități a celui care se recomandase drept lucrător la instituția cu pricina. Biroul de presă al IGP nu l-a identificat printre angajații săi, însă nelămurirea a fost rezolvată prin declarația acordată de către chestorul Virgil Ardelean, supranumit Vulpea, colegilor noștri de la *Evenimentul Zilei*. Acesta a declarat că ofițerul Cîmpanu există în realitate și că este chiar subordonatul său în cadrul serviciului secret al Ministerului de Interne și că la „unitatea de informații a MAI s-au primit sesizări prin care se acredita suspiciunea existenței unor abuzuri la Muzeul Țăranului Român. În acest context, George Cîmpanu a fost prezent la muzeu și a întreprins primele

investigații pentru a evalua imediat situația. Misiunea lui era de a elucida dacă într-adevăr au avut loc abuzuri acolo, dacă este vorba sau nu despre o infracțiune și cine este competent să clarifice toate acestea, Poliția sau Parchetul.“

Totul a început cu scandalul legat de articolul scris de tine despre o troiță. Ce s-a întâmplat atunci?

Atunci doamna Roșu s-a grăbit să mă acuze pe mine și să-i apere posteritatea lui Horia Bernea, în timp ce în *Ghidul Muzeului*, apărut sub direcția doamnei Roșu, sălile *Ferestre* și *Timp*, pe care le crease echipa lui Horia Bernea, săli pentru care luase premii, lipseau. Cineva care se pregătește să-i desființeze sălile m-a acuzat pe mine că-l ofensez pe Horia Bernea printr-un articol benign. Apoi a încercat să asmută asupra mea și alți oameni: uite ce scrie despre Horia Bernea. Printre altele, am fost acuzat că vorbesc despre Horia Bernea, nu despre domnul Bernea. Eu nu vorbesc despre domnul Eminescu, despre domnul Caragiale, pentru că nu i-am cunoscut. Nu l-am cunoscut pe Horia Bernea, din păcate, și ar fi o formă de ipocrizie să vorbesc despre domnul Bernea. Abia atunci ar însemna să mă bat pe burtă cu el. Era în articolul ăsta o frază absolut nevinovată, pentru care am fost introdus într-o ședință de înfierare. O bătrână din Burluși-Argeș spunea despre Horia Bernea: „Era om rău, îți era teamă de el.“ Or, asta era o teamă admirativă. Ți-e teamă de ceva necunoscut. Intelectualii sunt suspecți prin definiție pentru că au prostul obicei să citească. Horia Bernea luase troița din Burluși-Argeș ca s-o expună la muzeu. După ce a luat-o, cei din sat au considerat gestul lui drept furt și au zis că de asta le merge lor rău. Se întâmplau lucruri suspecte, se constipau mânjii, cartofii erau necomestibili. Drept care au venit la București după troiță. Era o situație de un comic extrem, cu un potențial antropologic și jurnalistic nemaipomenit. Am fost să refac povestea asta și cei

din conducerea muzeului m-au acuzat că l-am făcut pe Bernea hoț prin simpla punere în discuție a ceea ce s-a petrecut cu zece ani în urmă. E la mintea cocoșului că niciodată un om care face un act de cultură, care aduce la muzeu o troiță într-o stare de degradare avansată dintr-un sat uitat de lume, nu poate fi acuzat de hoție. E absolut comic ce s-a întâmplat. La ședința aia, am râs cu lacrimi, chiar mulți din Consiliul Director s-au distrat. De fapt, doamna Roșu nici nu citise articolul pentru care mă înfiera. I-am spus că nu are experiența textului și că dă dovadă de o inocență culturală tulburătoare și nu m-am răzgândit. Încercam să explic ce înseamnă un reportaj etnologic și doamna Roșu s-a răstit: „Lasă-ne, domnule, cu chestiile astea savante!“, după care mi-a spus: „Ce bine că n-o să mai rămâi mult între noi“. Cronicarul *României literare* a fost mai dur la adresa textului publicat de mine – spunea că doar un cititor prost ar putea crede că articolul va naște interpretări proaste.

În zilele acelea am trăit o experiență halucinantă, ceva suprarealist. Doamna Roșu a spus supraveghetoarelor, femeilor de serviciu că eu sunt un nemernic care și-a bătut joc de Bernea. Iar ele se uitau la mine ca la un ciumat.

Cum e acum atmosfera în muzeu?

Destul de tristă. Adică, dacă mereu ți se confesează cineva, știi, și io iau calmante, ce poți să spui mai mult de atât? În loc să vorbești omenește, trebuie să faci teancuri de cereri. Am produs maldăre de texte birocratice – mai bine scriam dracului o proză. Ca să mă primească domnul Giurescu în audiență cinci minute am făcut patru cereri și m-a refuzat. Ca să fotografiez troița despre care vorbeam, alte maldăre, iar fotografiatul se putea face doar în prezența cuiva competent de la restaurare, să nu se strice patrimoniul. Se știe că fotografii sunt mai vandali.

De ce nu te-a primit în audiență domnul Giurescu?

Nu știu, nu avea timp! După aia l-am văzut la televizor la o lansare a lui Ioan Opriș, l-am văzut de Ziua Holocaustului, am aflat că are febră.

Apropo de chestii absurde – cineva a făcut o plângere la Georgeta Roșu, că noi, cei de la cercetare, îi băgăm bețe de chibrit în gaura cheii. Dacă aș pune mâna pe textul ăla, Urmuz ar fi mizilic, un om netalentat. Cum poți să scrii un text de genul ăsta: că – știu eu – cineva mi-a intromisionat bețe de chibrit în gaura cheii; mi-a implementat bețe de chibrit… O capodoperă dadaistă.

Ieri am văzut alt text lângă extinctor: „Ce trebuie să facă fiecare în caz de incendiu?“ Anca Manolescu, care de trei ani nu mai lucrează acolo, trebuie să conducă operațiile de stingere, Vlad Manoliu trebuie să acționeze cu extinctoarele, altul să acționeze cu cangea. Un tabel nominal cu sarcini foarte clare, dar de un absurd perfect!

Și dacă nu sunt persoanele cu pricina se moare în foc? Dacă Anca Manolescu nu mânuiește extinctorul, ce se întâmplă?

Anca Manolescu, de exemplu, nici nu mai lucrează acolo. Deci textul nu mai e de actualitate.

Revenind la bețele de chibrit; pentru mine era o zi extraordinară: venisem din Deltă, cunoscusem oameni, aveam planuri să scriu ceva și brusc mă întâlnesc cu cineva care îmi spune că suntem bănuiți, cei de la cercetare, de intromisionare abuzivă de bețe de chibrit în ușile oamenilor muncii. Sunt prea mulți oameni care au exagerat de mult timp liber în muzeu. Și ce să faci cu timpul ăsta liber? Trebuie să-l folosești la ceva! Și te ocupi de aberații din astea! Oricum, mă preocupă și pe mine cine a băgat bețe… dacă a băgat. Totuși, la cercetare sunt oameni serioși.

Toți acești oameni au făcut lucruri absolut deosebite, împreună cu Irina Nicolau…

Unele dintre aceste cărți nici măcar nu au fost în planul muzeului, nu au fost aprobate. Eu am fost mustrat de domnul Giurescu într-o ședință că în urma atelierului de creativitate am făcut o carte. M-a întrebat cine a aprobat-o. Cum adică cine a aprobat-o? Păstrând proporțiile, e ca și cum Newton ar fi făcut o cerere: domn'e, pot să inventez gravitația? Și dacă stătea în birou opt ore nu-l mai plesnea mărul în cap. Dacă inventez mașina cu aburi fără să fie în plan, e ilegal și nesemnificativ. Pot să spun și că ultima carte a muzeului, aceea despre anii '80, despre care s-au scris foarte multe cronici, e considerată de mulți nesemnificativă pentru că se întâmplă în muzeu. Sunt multe exemple, adică…

La cartea aceea, câți dintre voi ați participat?

Eu nu lucram atunci în muzeu. Au participat Șerban Anghelescu, Ioana Popescu, Petre Popovăț, Vlad Manoliu, au participat mulți…

Grupul care a protestat a colaborat la cărțile Irinei Nicolau?

Da. Sunt niște lucruri extraordinare produse de grupul ăsta. *Experimentul Zaica*, de exemplu, o carte pe care eu am citit-o într-o după-masă. Am vrut să-l cunosc pe Zaica, să văd cine e. După asta, trei ani de zile, am făcut experimentul lui Zaica și anul ăsta sper să scot o carte cu materialul pe care l-am strâns. Sunt niște cărți minunate, poate cele mai frumoase care s-au scris după revoluție. E un muzeu verbal.

Dacă s-ar scrie un al doilea dosar sentimental, după cel scris de Irina, ar fi probabil un dosar al ororii?

Da, cam așa ceva aș vrea să fac. Tot Irina Nicolau spunea că e o tâmpenie pentru un etnolog din țară la ora asta, pentru că se

întâmplă atâtea chestii formidabile. Adică un an de zile am avut atâtea subiecte formidabile, încât nu pot să ratez așa ceva. O să scriu neapărat despre muzeu. Parcă sună a amenințare, nu? E o teorie asta, că politicienii, polițiștii, securiștii sunt invidioși pe scriitori, pentru că nu pot să ne confiște mijloacele de producție. Ce pot să-mi confiște mie, acum? Faptul că pot să scriu nu poate fi confiscat. Chiar vreau să-i fac invidioși pe mine, acum că am în memorie niște chestii pe care trebuie neapărat să le scriu.

Cum ți se pare muzeul acum?

Caricatural, în momentul ăsta. Muzeul e ca un sat. Un sat fabulos unde era o oază de normalitate și acum a ajuns un muzeu care funcționează pe bază de diazepam.

Până la urmă, de unde era așa-zisul polițist?

Era de la „Doi și-un sfert“. Era un agent secret, sub acoperire, s-ar putea nici să nu existe. S-ar putea ca ceea ce a spus acum Virgil Ardelean să fie o fabulație care să aplaneze întreg scandalul. Cert e că m-a impresionat prin dorința lui de a învăța ce e cu antropologia. Îl aștept eventual să-și dea demisia și să se apuce de etnologie, dacă i-a plăcut atât de mult. Era de la „Doi și-un sfert“ și nu se justifică absolut deloc intervenția lor aici. MȚR e o instituție de cultură. Sunt niște conflicte, dar astea fac farmecul istoriei culturale. E ca-n bancul ăla în care un polițist aflat în sală intră pe scenă ca să aresteze ucigașul. Mie mi s-a întâmplat ceva similar. Personajele dintr-o carte de-a mea au vrut să mă dea în judecată pentru că nu erau mulțumite de cum apar în carte. Acum, la muzeu, e exact invers. Sunt personaje care se chinuiesc să intre în text. Adică se chinuie să aibă un comportament suprarealist. Cred că poporul român e un popor suprarealist. Și Muzeul Țăranului Român e o metonimie a societății românești. La fel de asburd e și faptul că

eu sunt învinuit pentru un text. E mai degrabă vorba de stilul anilor ‘50.

Seamănă foarte mult cu ce se întâmpla pe vremea lui Ceaușescu.

Aici nu se justifică absolut deloc interesul serviciilor secrete. S-a ajuns aici din neputința celor din conducere de a da un răspuns adecvat la protestele civilizate ale unor intelectuali prestigioși.

Dar nimănui nu i-a trecut prin cap soluția simplă de a reface cele două săli desființate?

Nu știu dacă se poate. Adam Michnik avea o vorbă: dintr-un acvariu se poate face ciorbă de pește, dar din ciorbă de pește, acvariu – ceva mai greu. De fapt, nu contează obiectul în sine. Nu trăim într-o lume de obiecte, trăim într-o lume de relații. Contează relația în care se aflau obiectele.

Relația asta e un bun patrimonial și tocmai relația asta nu a fost protejată nicicum.

Asta nu înțeleg cei din conducerea muzeului. Multe din manifestările care se petrec acolo au un iz de Cântarea României pe stil nou. Chiar *Ghidul Muzeului* nu are nimic din spiritul vechi al acestuia. Eu, până la urmă, sunt recunoscător pentru anul petrecut aici, pentru că o să scriem o carte la opt mâini probabil, eu, Călin, Cosmin și cu Filo, cei cu care am scris *Povestiri mici și mijlocii*. De când a izbucnit conflictul au fost două luni în care am trăit o experiență de viață incredibilă. Pentru o chestie culturală am ajuns să fiu investigat de cineva care se ocupă cu omoruri, așa cum mi-a declarat cel care m-a luat la întrebări la IGP joia trecută (după ce am depus plângere pentru a fi identificat George Cîmpanu). Au fost omorâte niște săli, să zicem. Nu a fost omorât niciun om. Deocamdată.

Există bancuri despre conducere?

Există povești. Dar nu vreau să le spun, sunt compromițătoare. Totuși, simplul fapt că pe seama cuiva care e în conducere pot apărea producții, mitologii de genul ăsta e problematic. Și la Națională există o reclamă în care Iordănescu e ironizat de jucători. Asta nu se putea întâmpla cu un antrenor care e stăpân pe propria meserie. Despre Horia Bernea nu existau bancuri, din câte știu, dar există povești despre el ca întemeietor. Chiar și teama pe care o inspira era o formă de respect. În ce privește noua conducere, faptul că există bancuri dă de gândit.

Tu când ai venit în muzeu?

În 2001. Mergeam la cursuri la Șerban Anghelescu și la Irina Nicolau. Era o atmosferă extraordinară. I-am întâlnit pe Ciprian Voicilă, pe Cosmin Manolache, Călin Torsan, oameni cu care mă simțeam bine și mă simt și acum. Încercam să alcătuim o oază de normalitate în atmosfera îmbâcsită din muzeu. Suntem acolo ca într-un fel de cantonament, consemnați opt ore pe zi. Munca de cercetare pe care o fac eu nu se poate face normat. Așa era înainte. Fiecare își făcea treaba, dar nu era contorizat. Acum, la 9.25 alerg ca la suta de metri garduri să ajung la timp, să nu fie luată condica și să mi se taie ziua. Munca asta o faci tot timpul. Stai de vorbă cu niște oameni și ajungi să scrii despre ce ți-au povestit ei. I-am explicat unui taximetrist ce înseamnă meseria de antropolog și el a spus că e antropolog fără să știe. Munca de cercetare trebuie să fie mai liberă. Nu poți să pontezi, să cuantifici foarte clar. Printre altele, cercetarea a trecut acum în subordinea doamnei Roșu. Înainte a fost condusă de Irina Nicolau, apoi de Ioana Popescu. Din păcate, acum au plecat majoritatea oamenilor de valoare din muzeu. Doamna Roșu, de când e șefa cercetării, n-a propus nimic, n-a venit cu niciun proiect pentru cercetare.

E o atmosferă de frică în muzeu?

Da. Am rămas surprins când, după ce mi s-a refuzat prelungirea contractului, eram nervos și am fost consolat de câte cineva: știi, și eu iau calmante.

Trebuie să aveți grijă ce vorbiți?

Da. E un fel de suspiciune, o atmosferă destul de absurdă. Ceea ce se întâmplă nu are legătură cu cultura. Chiar faptul că a venit individul de la „Doi și-un sfert“ mi s-a părut o continuare firească a lucrurilor care se petrec acolo. Poate și conducerii, din moment ce eu am făcut plângere să fie identificat cel ce a pretins că e George Cîmpanu, dar nu am auzit de vreun protest al conducerii.

Pe vremea conducerii lui Horia Bernea a fost la fel?

Nu. Aici ar fi un prilej extraordinar pentru oameni care creează să se desfășoare, pe bani puțini, 3 milioane, cât avem noi acolo. E un spațiu în care până și pompierul citește filosofie. Ca un alt banc, eu am scris un reportaj despre acest lucru și am fost apostrofat dur de cei din conducere că pompierul ăsta e neatent dacă se ocupă de filosofie pentru că, în acest caz, nu e vigilent. Respectivul pompier a fost avertizat: „N-ai văzut ce scrie ăsta despre tine, că citești filosofie? Ai grijă, pune mâna și citește chestii serioase, prospectul ăsta de utilizare.“ Asta spune multe despre prețul pe care-l pun pe cultură unii din cei care ne conduc. Cultura e periculoasă, îl îndepărtează pe pompier de lucrurile cu adevărat importante. O să scriu un roman despre ce se petrece și îi mulțumesc doamnei Roșu că mi-a oferit un personaj fabulos.

Ce se întâmplă acum cu sălile *Ferestre* și *Timp*?

Asta e tot o situație aberantă. În mod normal, când distrugi ceva, trebuie să existe dinainte un proiect pentru refacere. Or, în momentul ăsta, doamna Roșu a convocat cercetarea și ni s-a

pus în vedere să dăm un plan pentru sala *Timp* într-o săptămână. Domnul Giurescu ne-a spus că nu e nevoie de obiecte, nici de spațiu, ci doar să venim fiecare cu ceva și vedem noi după aia. Înseamnă că în momentul ăsta nu există un proiect, dacă abia acum se face „concursul“. E absurd să faci un proiect pentru sălile cu pricina după ce le-ai distrus deja. E ca și cum mi-aș dărâma casa și aș sta în stradă vreo trei săptămâni, până îmi găsesc ceva acceptabil. Dacă eu, de exemplu, care, să zicem, scriu proză, găsesc niște schițe ale lui Balzac, m-aș apuca să refac romanul așa cum l-ar face Balzac. Or, conducerea asta spune, că deține schițele lui Horia Bernea și că ar reface sălile așa cum și-a dorit Horia Bernea.

E adevărat că există o sală *Irina Nicolau* acum?

Da, există, dar nu are mare legătură cu spiritul Irinei Nicolau. Muzeul a rămas cu un excedent birocratic. Mai există puțini oameni care să aibă imaginație și să fie creativi. Și puțini câți sunt, sunt descurajați sau sunt încurajați să-și dea demisia.

De ce ți-ai fi dorit să rămâi?

Aveam niște proiecte și voiam să le termin. Iar între noi, câțiva, era o atmosferă bună și nu era o muncă rutinieră.

Mai aveți vreo speranță că se poate întâmpla ceva bun?

Am ajuns la concluzia că perioada Bernea a fost un accident și că normală într-o instituție de genul ăsta e starea actuală de lucruri, în care nu se întâmplă nimic extraordinar. S-a vorbit despre restaurație. La manifestația de la Clubul Prometheus au venit oameni din alte instituții în care se întâmplă lucruri similare să vadă cum se poate protesta, ca dovadă că nu e un caz singular.

Cum a venit cel de la „Doi și-un sfert“?

A apărut pur și simplu într-o dimineață. Așteptam un student și a apărut cineva care avea figură de student. S-a

legitimat că ar fi George Cîmpanu, de la IGP. Că a auzit dintr-un articol din *Ziua* că eu am probleme la muzeu și că el lucrează la un departament de probleme sociale la IGP. Părea să spună că e un doctor de suflete, din ăștia care să consoleze oamenii care au necazuri. Mi-a arătat legitimația scurt, n-am avut timp să o scanez. Am luat de bună varianta lui – un polițist care voia să știe ce se întâmplă într-o instituție de cultură. Mi-a dat de înțeles că e în timpul lui liber și că are o pasiune: se interesează de protestatari și de condițiile vitrege în care trăiesc ei. L-am invitat în birou, i-am spus: uite, ăștia sunt colegii mei, nu e nimeni un pericol social, nu producem arme, ultima dată m-am bătut în clasa a șaptea, suntem inofensivi, naivi chiar. I-am ținut o lecție de etnologie pentru începători. Părea că înțelege și, la un moment dat, părea chiar să compătimească alături de noi. Devenise foarte tranșant, că trebuie să facă ceva să ne ajute, că trebuie să meargă la doamna Roșu, să vadă care e situația. Se implica.

La doamna Roșu a fost?

A fost. L-a primit și am aflat din presă ce-au discutat. Ce mi se pare aberant e că omul ăsta, când a venit, a încercat să ne devină simpatic din prima. Ne-a spus că se simte ca la Pentagon, că la poartă l-au luat la puricat. Peste câteva zile, am verificat la poartă și am văzut că el nici nu era trecut în catastif. Când vine un student, stă un sfert de oră să spună grupa sanguină, ce vaccinuri a făcut în copilărie etc. Or, pe el nu l-a întrebat nimeni nimic.

Situația a devenit comică, nu-i așa?

Un polițist vrea să se instruiască în timpul liber. L-am mai întrebat dacă a mai vizitat alte instituții, alte muzee, dacă citește… Chiar a recunoscut că nu prea le are cu astea, cu cultura, dar, nu știu, oricine e liber să cucerească noi teritorii

ale științei, alții s-au apucat de scris și au publicat prima carte la 40 de ani. Cosmin Manolache a fost grănicer în Deltă… și a avut el o revelație și s-a apucat de literatură, de etnologie… Poate și falsul ighepist era un om câștigat pentru artă.

Cine știe ce putea să iasă din el dacă în tinerețe nu l-au trimis ai lui la pian, să studieze chitara clasică. Avea în jur de 27, 28 de ani. Probabil șeful lui știa că suntem mulți oameni tineri acolo și a însărcinat pe cineva care să fie leat cu noi, ca să aibă subiecte de discuție comune. A plecat hotărât să intervină, după aia mi-a dat telefoane că, dom'le, trebuie să ne întâlnim, că știe cât sufăr acolo, și s-a mai întâlnit cu o colegă de-a mea… Ea era foarte convinsă că are bune intenții, vrea să ne ajute, că a văzut cât de rău trăim acolo și că vrea să ne sprijine. Tot primeam telefoane, m-a sunat de 2-3 ori după aia, că el vrea să mă ajute…

Prima dată a spus că a venit neoficial, că era în timpul liber, că s-a dus până la piață, a luat niște sifoane și a trecut pe-aici să mă întrebe de sănătate… După asta a spus că e ceva oficial și că nu poate suporta, că și-a dat seama că trăim într-un regim destul de dictatorial acolo și că trebuie să fim ajutați, trebuie să fim îndrumați să facem o sesizare la IGP, să sesizeze Ministerul Culturii. Răzvan Theodorescu a spus că nu intervine decât dacă este o situație gogonată… Și asta era o situație gogonată, dacă se sesiza IGP-ul. Părea cucerit de frumusețea muncii de cercetare, i-am zis să mai facă la IDD, la o particulară, sau ceva, să urmeze o facultate de arte, de mai știu eu ce. Deci l-am luat în serios… ceea ce a fost comic în toată situația asta e că am aflat că doamna Roșu l-a plimbat prin muzeu fără ca omul să aibă vreo acreditare, fără să fie trimis oficial. Ciudat, pentru că doamna Roșu iubește foarte mult ștampilele, parafele, cererile cu număr de înregistrare. Unui om cu o personalitate birocratică, ceea ce nu e rău, îi place să fie totul în regulă.

Cum a reacționat conducerea când i s-a dat dosarul de presă?

Era vorba despre un dosar de presă cât o cărămidă, cât un BCA din ăsta mare. Orice om normal când vede chestia asta reacționează măcar… o minimă reacție. Însă la MȚR a fost o ședință în care s-a discutat despre nota telefonică mult prea mare la nu știu ce departament, despre o chiuvetă care nu funcționează, despre gândacii care au invadat un subsol. Or, ca Pleșu, Patapievici, Neagu Djuvara sau Vintilă Mihăilescu să se opună demolatului sălilor și tu să nu spui nimic, asta e ceva cel puțin ciudat. Mulți dintre cei care lucrează în muzeu sunt niște persoane fabuloase, de exemplu pompierul este mult mai interesant decât unele persoane din conducere, are mai multă imaginație.

Cum sunt tratați cei care au protestat și continuă să lucreze la muzeu?

Li se refuză proiecte, pe de altă parte suntem notați la poartă cine intră, cine vine. Asta e o inovație a noii conduceri, vorbesc de birocrația asta, cu care nu știu dacă sunt mulți de acord. Doamna Roșu, cel puțin la început, a fost acceptată de Horia Bernea pentru că Horia Bernea a fost un artist, un om care nu a avut o experiență instituțională foarte mare și avea nevoie de cineva care să aibă un excedent birocratic, iar Georgeta Roșu era omul ideal. Era o persoană care compensa boemia creativă a lui Horia Bernea. Din păcate, a plecat boemia asta creativă și a rămas în muzeu doar excedentul birocratic. Andrei Pleșu spunea că doamna Roșu funcționează în momentul în care are pe cineva care o îndrumă ca lumea. Eu am cunoscut-o, cred, în martie sau prin februarie 2004, până atunci nu știam cine e. Trebuia să obțin o aprobare și ardeam de nerăbdare să o descopăr pe urmașa lui Horia Bernea… Nu putea să fie cineva de aceeași anvergură, dar am rămas

surprins că era un om care nu aducea nici pe departe cu Horia Bernea, și chiar am fost dezamăgit.

Cum a reacționat Ministerul Culturii?

Situația e ciudată pentru că noi am trimis sesizările astea la Ministerul Culturii, memoriul cu distrugerea sălilor, și legal era să dea în 30 de zile măcar un răspuns, să spună că nu ne interesează, că avem alte treburi, orice, dar să înțelegem ceva. Răspunsul a venit din partea celor de la „Doi și-un sfert“, deci într-adevăr există tensiuni în muzeu și cei de la „Doi și-un sfert“ să zicem că puteau să se sesizeze, să vadă de unde există tensiunile alea, de ce există ele? Există pentru că cei din conducere nu răspund la memoriul nostru. În ședința de după reîntoarcerea domnului Giurescu din America nu s-a luat în discuție problema, s-a considerat nesemnificativă. Nu știu dacă o chiuvetă era mai semnificativă decât ce a spus Andrei Pleșu: „Dinule, îmi datorezi o demisie.“ Iar tensiunea există din pricina neputinței de a răspunde a celor din muzeu, deci e o lipsă de comunicare. Toată lumea a așteptat ca Dinu Giurescu, Geta Roșu să scrie un articol în care să explice de ce au distrus sălile alea, ce vor să facă, care este viziunea lor… N-a existat niciun articol de genul ăsta, n-a existat niciun răspuns, nu au apărut la televiziune, la radio ș.a.m.d. Oricum, atmosfera era militarizată aici pentru că și colegul meu Cosmin Manolache a fost amenințat cu comitetul disciplinar pentru că a dat un interviu la Național TV și nu era el abilitat să dea interviuri. Trebuia să comunice pe scară ierarhică mai departe și doar adevărul pe care îl dețin cei de la conducere trebuie comunicat. Vintilă Mihăilescu vorbea despre un fenomen al baronilor instituționali, niște oameni care pun stăpânire pe o instituție și care fac absolut tot ce vor acolo. Nu contează că Pleșu, Liiceanu spun ceva. Contează că acolo, în perimetrul lor, ei decid.

Toată întrunirea de la Prometheus a fost foarte dură. După

o întrunire de genul ăsta sunt câteva răspunsuri posibile: sau îi dai în judecată pe cei care au spus asemenea infamii despre activitatea creatoare a doamnei Roșu, sau dai un răspuns, sau scrii un articol undeva. Protestele au fost ignorate, nu contează, ăștia o să se plictisească până la urmă, cât o s-o țină așa? Nu cred că a existat în istoria ultimilor 15 ani un protest intelectual de asemenea amploare. Două săli sunt dărâmate și se mobilizează atâta suflare. Asta demonstrează că este ceva putred acolo.

Ce ți se pare esențial din ceea ce se întâmplă acum?

Solidaritatea umană extraordinară, chiar în momentul în care am primit o înștiințare că nu mi se prelungește contractul. Șase dintre colegii mei au făcut o cerere ca ei să dea din banii lor ca eu să rămân acolo, și pentru mine a însemnat foarte mult. Dar pentru alții, de exemplu, pentru jurista de la Ministerul Culturii, asta era o ofensă adusă conducerii, solidaritatea asta unora li se pare suspectă… Ce vor ăștia, de când ai prieteni, de când vă înțelegeți voi bine?

Câte persoane au semnat memoriul către Ministerul Culturii?

Am semnat 24 cu demisionari cu tot și mai sunt oameni și de partea cealaltă, a celor care tac. În secția doamnei Roșu, sunt persoane care nu sunt de acord cu conducerea, dar nu se manifestă pentru că au o vârstă și sunt mai cuminți, nu le place să riște, nu le place să-și pună pielea la bătaie. La noi chiar a fost o formă de inconștiență asta – să protestezi în halul în care s-a protestat… Și mai e un lucru important: că s-a protestat civilizat, nu au fost injurii, nici calomnii, chiar avem argumente în toată disputa asta.

Epilog

Text găsit pe hard diskul calculatorului lui Sorin Stoica, nepublicat, 20 august 2004

Am terminat de scris o primă formă nefinisată a cărții de față pe 8 iulie 2004. Marți, 13 iulie, apare în *Cultura*, revistă a Institutului Cultural Român, un reportaj al meu.

Lucram de vreo câteva luni la Muzeul Țăranului Român. Mă angajasem mai mult de nevoie. Trebuia să fac un tratament destul de complicat și, neavând carte de muncă și nici asigurare medicală, nu aveam bani să plătesc acel tratament.

La MȚR situația se prezenta cam așa. Horia Bernea murise, Irina Nicolau murise, Anca Manolescu și Ioana Popescu, care mă și angajase aici, plecaseră din instituția în cauză. Muzeul în care pot să spun că mă formasem, unde venisem la cursuri ale lui Șerban Anghelescu sau ale Irinei Nicolau, rămăsese un fel de azil al săracilor, un refugiu pentru câțiva prieteni ai mei mai naivi, câțiva artiști famelici care încercau să scrie literatură, să facă muzică profitând de faptul că nu aveau răspundere și nici foarte mult de lucru. Un muzeu în care cerințele de lucru le-ar fi îndeplinit fără probleme până și o lăuză sau un handicapat de gradul III. Asta era tot ce rămăsese.

Chiar singura carte care apăruse în doi ani după moartea Irinei Nicolau, *Bucureștenii și anii '80*, fusese proiectată de Irina Nicolau și, de fapt, era o traducere în limba română a unui *Martor* mai vechi. A unei reviste a MȚR. Chiar și banii pentru sponsorizare veniseră de la un individ care o cunoscuse pe

Irina și voia să ajute cumva MȚR, să facă ceva pentru ea. Deci, chiar și după moarte, ar fi sunat interpretarea, Irina, duhul ei continua să conducă MȚR. De altfel, se vorbea mai mult despre morți. Majoritatea evenimentelor care se organizau aici aveau ceva, un aer de parastas, de comemorare. Nimic viu.

Nu se lucra mai nimic, lucru care mă exaspera. Sufeream de ceea ce se cheamă stres de nesolicitare. Un coleg al meu dădea în fiecare seară cu zarul și, în funcție de ce ieșea, atâtea ore stătea la serviciu. Între o oră și șase. Atâtea fețe avea zarul.

Îmi amintesc din perioada aia o conversație absolut savuroasă a doi dintre colegii mei. Ia zi, se răstea unul, câte interviuri ai făcut tu pentru *Martor*? Pe un ton răstit, vehement era întrebarea. Un interviu am făcut și io, a venit răspunsul cumva smerit, de motan sfios prins la ananghie.

Ei, bine, io, a venit replica destul de agresivă, și aici te așteptai ca respectivul să se laude că a rupt norii, a făcut 40-50 de interviuri, a făcut cine știe ce anchetă asupra vreunei comunități uitate de lume. Ei bine, a continuat el, io am făcut 2 interviuri! Și a spus asta pe un ton extrem de serios, convins că l-a pus pe celălalt la punct. Convins că a demonstrat că, domnule, orice s-ar spune, în instituția asta mai e și cineva care muncește. Mai trebuie spus că acel coleg cu un singur interviu venea după o noapte mai grea. De la ora 6 se odihnise pe o bancă din fața muzeului, dormise până pe la 8 și jumătate așa în fund, poponete cum s-ar spune și, la ora aceea, mânat de simțul datoriei, a mers să semneze condica și apoi să mai tragă un pui de somn în arhivă.

Trebuia să semnăm condica în fiecare zi. Așa se făcea pe atunci cercetarea la MȚR. Opt ore la birou. Avea Irina Nicolau un text superb despre situația asta. Își imagina cum Platon venea la ora 8 la birou, semna cuminte condica, stătea cuminte la birou și lucra responsabil, iar din când în când un șef vigilent

trecea și-l bătea tovărășește pe umăr, cum e, Platon, cu *Dialogurile*, merge, merge?

E drept că în Evul Mediu, scriitorii erau închiși în clopote de sticlă și obligați să scrie capodopere, dar nu știu dacă ce se spune e adevărat și nici dacă din claustrarea aia a rezultat vreo operă de anvergură.

O atmosferă lâncedă, de așteptare incertă. Birocrație înceată. Ca să obțin aprobare pentru a fotografia troița ca să ilustrez reportajul, am avut nevoie de un teanc de aprobări. Plus că fotografiatul propriu-zis nu s-a putut face decât în prezența unui individ autorizat de la Restaurare-conservare. Se știe că fotografii au apucături huliganice. Cică, din cauză de fotografiat, s-ar fi deteriorat picturile. De la blitz. Sigur era ceva adevăr aici, doar că pagubele în cauză s-ar fi produs peste aproximativ 500-600 de ani și ar fi fost nevoie de un grup bine organizat de câteva sute de japonezi care să mitralieze ca niște obsedați.

V-am spus, se vorbea despre morți mai mult. Despre fantoma lui Bernea și a Irinei. Prezentul nu prea exista. În contextul ăsta a apărut reportajul.

Miercuri, a doua zi după apariție, am mers la semnatul condicii, enervantul ritual zilnic și am observat că secretara avea revista pe masă. Voia să-l arate cuiva. Părea că îl citise și îi plăcuse. Ziua a curs lălâie și plictisitoare în continuare. Discuții despre „Ce-ar fi fost dacă…“. Și înjurături la adresa conducerii. Câțiva au citit articolul, iar scrii, mă? Tu în loc să-ți trăiești viața, ți-o scrii! Au citit și au zis că Bernea s-ar fi distrat copios dacă ar fi citit portretul pe care i-l făcea baba.

Joi am mers din nou la semnatul condicii. Dar aici situația se prezenta acum ceva mai violent. De cum am intrat, am auzit-o țipând la cineva la telefon pe doamna Geta Roșu. Doamna Roșu era directoare a MȚR în lipsa lui Dinu Giurescu, plecat în

America pentru câteva luni. Doamna Geta Roșu citea ziarul cu reportajul meu și vorbea răstit la telefon cu directorul Institutului Cultural Român comunicându-i că de acum încolo vor rupe absolut orice legătură. Să facă proiecte comune cu idiotul ăla care a scris articolul ăsta absolut defăimător la adresa lui Hora Bernea. M-a văzut, mi-a făcut semn să stau, timp în care continua să spună la telefon ce prejudicii însemnate a adus articolul instituției. După ce a închis s-a răstit la mine. Cum îmi permit, era ideea, din ce înțelegeam. O să se întrunească Consiliul Director și o să se ia o hotărâre în ce mă privește. Sancțiuni și-alte alea. Io, care mănânc o pâine în muzeul făcut de Bernea, să-mi îngădui să-l denigrez ca un descreierat. Sau derbedeu. Astea erau calificativele cu care am aflat mai târziu de la supraveghetoare că mă cadorisea doamna Geta Roșu.

Doamna Barbu se afla și ea la secretariat și citea așa, pe diagonală, suficient însă să aprecieze că nu crede că am scris prea mult la viața mea și că, oricum, textul, limbajul pe care îl folosesc în text, e mai mult decât suburban. I-am dat dreptate, dar i-am atras atenția că, neavând experiența textului, nu și-a dat seama că limbajul nu doar că era suburban, era chiar rural. Doar era vorba despre viața la țară. Și, dat fiind faptul că lucrează la MȚR, se află într-o impostură. Înseamnă că denigrează țăranii. Îi desconsideră.

Am uitat să vă spun că, între timp, doamna Roșu îmi spusese că trebuie să returnez banii de deplasare. Fusesem cu PS, cu mașina lui. Pentru că și el voia să scrie ceva despre Burluși. Îi plăcuse povestea. Nu luaserăm de la muzeu niciun ban de diurnă sau altceva. Atunci mi s-a replicat că cele trei zile când am fost pe teren, nu am luat salariu? Ia să dau banii imediat înapoi!

Problema era tragică dacă n-ar fi fost comică. Cică

dimineața, la revista presei, un individ cu școlarizare destul de aproximativă spusese ceva de genul: infractorul Bernea trebuie pus sub urmărire pentru că, după ce a furat troița din Burluși, cine știe ce alte obiecte de patrimoniu e în stare să subtilizeze.

În ziua care a rămas până la ședința de înfierare, de tăiere a capului, fusesem un soi de erou al zilei, deși nu îmi dorisem așa ceva. Revista circulase peste tot. Mă întâlneam cu colegi de la alte secții pe culoare și îmi strângeau mâna chiar dacă nu mai vorbisem niciodată, bravo, mă, face spume Geta! Sau o atitudine empatică, dă-i în mă-sa că sunt nebuni, sau una de lichea care stă deoparte și urmărește desfășurarea ostilităților, bravo, maistre, le-ai tras-o!

În aceeași zi am făcut analize pe text gândindu-mă ce ar fi putut provoca mânia comenduirii. Ajunsesem să știu reportajul pe de rost, dar tot nu găseam nimic compromițător.

Seara i-am dat telefon surorii lui Horia Bernea, care fusese destul de scandalizată de articol. Mă rog, nu era de acord cu reacția disproporționată a celor de la muzeu. Dar spunea că un om simplu nu ar înțelege ce am scris io acolo. Ar rămâne cu impresia că Bernea e un hoț. Plus că sunt o groază de oameni de nimic care abia așteaptă să-i sară la beregată, chiar dacă e mort. Ce nu înțelegea era de ce mă adresasem mereu cu Bernea, Bernea, nu cu domnul Bernea. Nu obișnuiam să vorbesc cu „domnul Caragiale“ și, dacă nu-l cunoscusem, mi se părea o impostură să mă trag de brăcinare cu „domnul Bernea“. Abia dacă îl domneam m-aș fi bătut cu el pe burtă.

La ședință, în Consiliul Director erau vreo șapte inși. Dintre ei, patru mai înverșunați, unul care mă susținea și încă vreo doi neutri. Încă de la început, doamna Geta Roșu a citit, vreme de vreun sfert de ceas, un maldăr de dosare din care reieșea că troița a fost adusă în deplină legalitate la muzeu. I-am spus că toate acele documente nu-s absolut deloc în chestie. Nu s-a pus

problema furtului. Nu se înțelege că Bernea a furat troița. Ba chiar din contră.

— De ce nu ai consultat specialiști de la Patrimoniu înainte să pleci pe teren?

Avusesem doar contacte eșuate cu cei de la Patrimoniu. Nu comunicam, parcă eram două triburi complet diferite, care vorbim cu totul altă limbă. Încă de la înființarea muzeului fusese așa. Eram prieten cu majoritatea celor din secția mea, dar cu nimeni de dincolo. Și, oricum, o consultasem pe Ioana Popescu înainte să plece din muzeu. Doamna Geta a strâmbat din nas.

— Tu crezi că i-a plăcut cuiva din muzeul ăsta articolul?

— Păi, au fost destul de mulți care mi-au zis că e un articol bun. Chiar din secție de la dumneavoastră!

A rămas mască și verifica în minte care o fi nenorocitul care s-a abătut de la linia fixată. Care a mișcat în front.

După care am devenit mârlan. Nu știu cum să vă explic, ca să preiau o zicere celebră, dacă îmi spune cineva că scriu prost fac pe mine de râs. Dacă, în schimb, îmi spune că scriu ca să distrug, că scriu rău intenționat, fac pe el. Doream o lectură estetică, antropologică, și ei îmi ofereau una birocratică, de conțopist obsedat de predarea corectă a gestiunii. Am început un discurs construit ostentativ doct în care vorbeam despre istoria mentalităților, dimensiunea socială a gândirii, arbitrariul semnului lingvistic, problema traducerii în antropologie (pentru țărani – furt, pentru muzeu – achiziție). Le-am vorbit despre stilul indirect liber, despre ambiguitatea instanței narative și susțineam că articolul se bazează pe ceea ce se cheamă antifrază. Adică spui ceva ca să se înțeleagă exact opusul. Le explicam ca unor bătuți în cap. Întindeam coarda la maxim.

— Ei, antifrază, perifrază! a sărit doamna Barbu. Parcă noi

n-am și carte! Ce ne iei cu chestii savante!

— Nu sunt chestii savante! E materie de clasa a VIII-a!

Doamna Barbu strâmbase dezaprobator din cap, zeflemitor, mai ales atunci când le explicasem ce e reportajul etnologic și le amintisem că fiecare om vede realitatea prin prisma microculturii sale. De unde rezultă variante diferite de istorie. Cum e și cazul cu troița. Se strâmba așa de tare cu trimitere că, iete la ăsta, ne ia de tâmpiți!, așa de tare se strâmba, spun, că-mi pare al naibii de rău că n-am fost inspirat să-i atrag atenția doamnei Geta Roșu că de când am început să vorbesc, doamna Barbu se strâmbă la ea încontinuu. Și doar eram între intelectuali!

— Și în fond, le-am zis, nu despre Horia Bernea e articolul, ci despre reprezentările țăranilor, despre perspectiva lor. Despre cum gândesc ei. E vorba despre imaginea lui Bernea, despre copia unei copii, de aia nici nu apar fotografii cu Bernea, ci cu părintele State care semăna așa de tare cu Bernea.

— Cum nu apare domnul Bernea în poze? m-a contrazis doamna Geta și a luat articolul încă o dată la mână să verifice. Eram sigur că nu citise în întregime articolul, dar speram ca măcar la poze să se uite. Sub poze scria clar că în fotografie e părintele State.

— Ei, n-am citit pozele, dar articolul l-am citit!

— Și pozele fac parte din articol. În afară de asta, imaginea lui Bernea nu e negativă, ci apare doar așa, ca un om ciudat. E chiar un clișeu că intelectualii sunt ciudați, suspecți, citesc! Chestie exotică, extravagantă pentru unii! E un mod de elogiere mai ciudat. Să elogiezi în răspăr.

Se zice că era om aprig, om rău, e o teamă admirativă. Și sora lui Horia Bernea mi-a zis că până la 45 de ani n-a deschis gura în fața lui. N-a avut curaj, despre asta e vorba. S-ar putea ca la o lectură superficială, pentru cineva nedeprins cu

subtilitățile textului, să apară o neînțelegere. Dar e o revistă de cultură, nu se adresează celor în curs de alfabetizare. Și chiar muzeul ăsta a fost creat pentru elite, dacă dumneavoastră vreți să vă adresați idioților, nu aveți decât. Dar când încerci să produci ceva care să fie descifrat chiar și de un idiot, va rezulta un produs cel puțin oligofren.

Apoi e candoarea de început de lume a țăranilor, frica asta a lor de necunoscutul, de veneticul care e inevitabil suspect și toate astea ni-i fac simpatici. Dați-mi voie să vă spun că dați dovadă de o inocență culturală tulburătoare. Io n-am pus la îndoială mitul Bernea! Dumneavoastră aveți o lectură patologică. Vedeți doar ce ar putea distruge mitul ăsta.

Eram de o mârlănie înfiorătoare. Mârlănia ca formă de moralitate. Când voiau să mă întrebe ceva, replicam:

— Deci dumneavoastră sunteți de părere că punctul de vedere emic e privilegiat în raport cu punctul de vedere etic?

Și se blocau, da, mă, bine că ești tu deștept, mai ziceau. Afară de doi indivizi care încercaseră timid să-mi ia apărarea și le spusesem că nu am nevoie de apărători pentru că nu mă consider vinovat. Când îmi dezlănțuiam neologismele, ăștia doi erau pe jos de râs. Plus încă unul de la sindicat care nu zisese nimic, dar acum râdea și el de-l dureau fălcile.

— Da’ de ce n-ai trecut pe la noi, pe la specialiști? mai încercau un ultim argument.

— Păi ce-mi puteați spune în plus? În afară de asta, calitatea unui om depinde de calitatea dușmanilor lui. Pe Bernea nu aveau cum să-l distrugă câțiva țărani.

— Dumneata trebuia să comentezi scrisoarea aia, să spui că țăranii n-au dreptate în ce spun ei acolo.

— Păi, scrisoarea se descalifica singură prin stilul pompos, pășunist. Dacă dumneavoastră vi se pare o chestie redutabilă, periculoasă, și nu o producție inofensivă, vă privește.

— Dumneata n-ai pus la îndoială ce spun țăranii!

Le-am explicat care sunt mărcile dubitative din text. „Cică“, de exemplu. Când începi un paragraf cu „cică“, nu te aștepți să urmeze ceva serios. Precum și că întregul text e voit abundent în detalii nesemnificative și caraghioase pentru a ieși în evidență aberația pe care o susțin țăranii, le-am zis. Mă desolidarizam de țărani îngânându-i.

— Gândește-te că revista asta se găsește la orice chioșc și o poate cumpăra oricine. Dacă ar veni țăranii pe aici și ne-ar sparge câteva geamuri că le-am furat troița!

— Abia acum m-am prins, io cred că dumneavoastră țineți cu țăranii! Și oricum, dacă ar sparge geamurile, tot simpatici ar rămâne!

De minute bune, ceilalți se prăpădeau de râs. O subordonată a doamnei Geta Roșu m-a mai acuzat și că am vrut să spun că MȚR e în pericol de incendiu, din moment ce am scris acolo că pompierul ăla e mai filosof, preocupat de conivența societală. Oricum, o concluzie se impunea. În instituția asta, pompierii erau ceva mai citiți decât cei care o conduceau. Devenisem mârlan de-a dreptul. Începeam frazele cu:

— Sper că toți de la masă am citit Norbert Elias…

Nu mă dezvinovățeam. Mă miram.

De ce am citat aberații, am mai fost întrebat. Mă rog, antropologia înseamnă să te miri. Așa cum mă miram io acum de aberațiile lor. Te miri ca antropolog că există oameni care gândesc așa cum gândesc. Total diferit de tine sau de ceea ce tu admiți că e normal.

Oricum era o similitudine incredibilă între reacția burlușenilor, cea a doamnei Geta Roșu și a celor din satul meu. Ăsta a vrut să ne distrugă! Aceeași familie și aceeași inocență culturală. Plus convingerea că are cineva ceva cu ei. Plus dezmințirile neinvitate. Chiar, cu câțiva ani în urmă, când se

publicase o carte despre colectivizare și comunism, care carte se numea *Boul roșu*, doamna Roșu a crezut că e vorba despre domnia sa, deși nu fusese nimic premeditat. Că e o insinuare, a zis.

Citam din Hoggart, Bloch, Darnton, cu *Marele masacru al pisicii*.

— Ce pisică, mă! a fost reacția, deși de la cineva ca doamna Roșu care conducea cercetarea te-ai fi așteptat să fi auzit de carte.

— Dumneavoastră, i-am mai spus doamnei Roșu, nu trebuia să țipați la mine, ci la idiotul care a făcut revista presei. Oricum puteți fi sancționată pentru că ați stricat relațiile cu ICR-ul.

— Da, domn'e, bine că ești tu deștept!

Erau absolut convinși că sunt nebun. Era o convingere care îi liniștea. Puteam spune orice de-acum, aveam imunitatea asigurată. Și cum să nu fiu nebun, când vorbești în dodii despre reprezentări sociale, tehnici de defamiliarizare? Oricum, afară era un târg, era frumos, soare. Și noi stăteam să dezbatem chestii penibile. Astea le-am și spus. Că toată ședința asta de înfierare n-a avut absolut niciun rost. Ce regret e că am uitat să-i mulțumesc doamnei Geta Roșu pentru privilegiul de a-mi fi oferit un personaj aproape perfect. Oricum, deși le-am spus multe, mai bine de atât n-am știut să le explic.

Din puțul gândirii conducerii Muzeului Țăranului Român[40]

S-a discutat în presa ultimelor luni de ce conducerea MȚR nu oferă un răspuns scris protestatarilor care de trei luni atrag atenția lumii culturale că Muzeul e pândit de pericolul mediocrității. S-au emis ipoteze diverse care să explice de ce, după ce a demolat sălile MȚR, actuala conducere nu a explicat printr-un articol demersul respectiv. Următoarele fragmente sunt preluate din texte scrise de oameni care au funcții importante în Muzeul Țăranului Român și aceste fragmente pot oferi un răspuns muțeniei de după declanșarea conflictului.

Voi începe cu câteva exemple preluate dintr-un comunicat trimis presei de MȚR, în care se anunța Târgul Mărțișorului.

1. „*Vine, vine primăvara…* **Teoretic și mental** *ea începe la 1 Martie. Și 1 Martie te duce imediat cu gândul la mărțișoare.*“ Cine e în stare să spună ce va să emită încifrata sintagmă „*Teoretic și mental*“ și poate explica venirea teoretică și mentală a primăverii e rugat să nu țină doar pentru el rezolvarea.

2. „*Mărțișoarele se vor evidenția prin bun gust, inspirație, inventivitate, ingeniozitate, inteligență, frumusețe, umor. Ele constituie unicate, iar raportul preț-calitate va fi întotdeauna foarte bun, în favoarea cumpărătorului. Specialiștii vor veghea asupra calității mărișoarelor. Atmosfera va fi tinerească, antrenantă, primăvăratică.*“ Exact ca într-un cuplet al lui Toma Caragiu în care un pompier vigilent observa că trebuie să ai grijă cu vestimentația balerinelor, pentru că „rochia lungă de seară împiedică fuga în caz de incendiu“ și de-aia s-a luat hotărârea că „fiecare balerină va fi îmbrăcată în pelerină din foaie de cort, solidă, comodă, ignifugabilă“. Un tip uman fără spontaneitate, fără imaginație, obsedat să nu cumva să greșească, conștient că lacunele i-ar putea juca feste. Preocupat nu să facă ceva, ci mai mult să evite eroarea. Asta se întâmplă atunci când oameni cu personalitate birocratică sunt puși în situația de a face ceva

creativ. Imperativ, *„atmosfera va fi antrenantă“*. Sau cum zicea Petre Țuțea: *„Au venit comuniștii și au spus, bă, să fiți fericiți că vă ia mama dracului.“* Fericirea ca obligație. La ordin. Executăm 10 minute de distracție.

Următoarele exemple le voi extrage dintr-un articol al doamnei Georgeta Roșu despre Picu Pătruț.

1. *„Picu Pătruț lucra deosebit de organizat. Încă din tinerețe și-a strâns lucrările în volume.“* Cum ar veni, principala calitate a lui Picu Pătruț era aceea că era un om ordonat. Din cauza asta se și simțea împlinit. Probabil că ar fi fost și mai împlinit dacă avea o condică pe care să o semneze organizat la ora 9, respectiv la ora 16, cum e de părere doamna Roșu că trebuie să procedeze cercetătorii.

2. *„Dorința de mai bine, speranța de eliberare națională și socială au dus la cântarea faptelor eroilor biblici, a forței lor morale, puse în slujba apărării legii strămoșești.“* Oricine poate recunoaște aici clișeele unui manual optzecist de ciclu primar, iar nu discursul unui om care conduce Cercetarea Muzeului Țăranului Român.

3. *„Deși pornește de la motive biblice, Picu Pătruț le dă acestora semnificații morale și sociale, condamnând nedreptatea, viciile, îndemnând la cinste și corectitudine, la întrajutorare.“* O contradicție. Ca și cum Biblia ar conține numai pilde imorale. Ca și cum Picu Pătruț era un agitator din anii ’50, care milita pentru înlăturarea chestiunilor neprincipiale din viața oamenilor muncii.

4. *„Pictor și în egală măsură poet popular, Picu Pătruț rămâne un fenomen singular în cultura românească, **dar** și un exemplu de **frapantă originalitate** a spiritualității românești în contextul culturii universale.“* O frază construită prost. Nu se justifică prezența conjucției adversative „dar“ care să dezmintă sinonimia dintre *„fenomen singular“* și *„frapantă originalitate“*. Oricum, aceasta nu e singura contradicție din discursul celor ce conduc la ora asta Muzeul Țăranului Român.

Din păcate.

---

[10] Text găsit pe hard diskul calculatorului lui Sorin Stoica, nepublicat, 03 noiembrie 2004 (n. ed. – 2012).

Răspuns primit de Sorin Stoica și Cosmin Manolache din partea IGPR în urma sesizărilor făcute

ROMÂNIA
MINISTERUL ADMINISTRAȚIEI ȘI INTERNELOR
SECRETARIATUL GENERAL
Domnului STOICA SORIN ION

La sesizarea dumneavoastră adresată domnului VASILE BLAGA, ministrul administrației și internelor, înregistrată la Secretariatul General sub nr. 924 / 19.01.2005, vă comunicăm următoarele:

La 12 octombrie 2004, polițistul CÎMPANU GEORGE, absolvent al Academiei de Poliție „Al. I. Cuza“, promoția 2003, s-a autosesizat, în limitele atribuțiilor acordate de lege, despre existența unei situații conflictuale la Muzeul Țăranului Român, concretizată anterior acestei date inclusiv într-un protest spontan al unor angajați, în loc public, în fața instituției.

Având în vedere atribuțiile sale legale în domeniul „Siguranței Publice“, polițistul a discutat cu mai multe persoane, printre care și cu dumneavoastră, în scopul de a identifica eventuale ilegalități care au generat aceste evenimente.

Acest demers al polițistului, care este înscris în contextul legal și nu poate fi interpretat în alt mod, s-a desfășurat în mod echidistant, prin discuții atât cu persoanele nemulțumite, cât și cu conducerea Muzeului Țăranului Român. În final s-a

concluzionat că situația conflictuală existentă nu afecta ordinea publică, fapt pentru care s-au sistat investigațiile respective.

Verificările interne dispuse de conducere Ministerului Administrației și Internelor nu au stabilit că acțiunea ofițerului de poliție este o imixtiune în probleme interne ale Muzeului Țăranului Român.

Ministerul Administrației și Internelor exprimă întreaga considerație pentru oamenii de cultură, știință și artă din România, pentru acest patrimoniu inestimabil al neamului românesc, pentru toți cei aflați în căutarea dreptății și ar fi lipsit de suport real dacă cineva ar putea să creadă că structura proprie de informații ar fi slujit, cu ocazia acestui eveniment, alt interes decât legea.

Cu stimă,

DIRECTOR,

Chestor

NICOLAE DINCULESCU

Dosar Critic

Generația 2000: Sorin Stoica[41]

Mort de foarte tânăr, Sorin Stoica (1978-2006) a scris totuși șase cărți, două în colaborare și alte două, cele mai bune, apărute postum. Apreciate unanim și pe drept cuvânt de criticii generației lui, proza scurtă, romanele și *Jurnalul* au fost doar superficial caracterizate ca formulă literară și niciodată raportate la modele sau vecinătăți.

Sorin Stoica avea lecturi bogate și s-a referit el însuși în câteva rânduri la scriitorii față de care se simțea dator. Într-un interviu din 2005, îi numește pe contemporanii de la care a avut de învățat, Nicolae Velea, Mircea Nedelciu și Radu Cosașu fiind cei mai importanți. Tot acolo îl citează pe Mark Twain. Într-o bucată din *Aberații de bun-simț*, intitulată hazliu „Jurnalul unei călugărițe căreia nu i s-a întâmplat nimic“, aduce vorba de Salinger și de Monciu-Sudinski. Lipsesc, după părerea mea, două nume: Cehov din schițele debutului și Caragiale din *Momente*, așa cum sunt interpretate de către Al. Călinescu în micul lui studiu din 1976. Sorin Stoica își cunoștea foarte bine factura prozei proprii, caracterizând-o în bucata menționată mai înainte cu exactitate: montaj, colaj, „structură de videoclip“, „inserturi jurnalistice“ ca un „contrapunct la banalitatea

relatării“. În fond, prozele scurte, mult mai interesante decât romanele, constituie un soi de repertoriu de formule stilistice, unele de „bas-étage“ (știri de presă, reportaje, reclame, rețete, referate, liste etc.), altele savante, în contrapunct ironic (*WC-ul. O abordare cât se poate de științifică*, *Pisoarul lui Duchamp*). Revalorificarea unor specii marginale literar este lucrul cel mai însemnat și are un precedent în schițele lui Caragiale.

Absolut uimitoare este referința la Monciu-Sudinski, care, din păcate, n-a atras, în măsura cuvenită, atenția tinerilor comentatori ai lui Sorin Stoica. Într-o „pseudobiografie clișeizată“, acesta reproduce un dialog cu Michi, pompierul-filosof de la Muzeul Țăranului Român unde Sorin Stoica era cercetător (numeroase detalii și nume sunt reale în proze: Irina Nicolau, Emil Constantinescu, eu însumi, așadar și Michi). Pompierul îi spune naratorului: „Tot ce trăim noi e decupat din Monciu-Sudinski.“ Sorin Stoica citise *Biografiile comune* și celelalte cărți ale lui Monciu-Sudinski și, deși avea în vedere în ale sale o altă realitate, era atras de realismul reportericesc al înaintașului uitat de toți. De altfel, mărturisește în singurul lui interviu: „Am scris reportaj, ceea ce e iar o școală formidabilă“. Și încă: „Există foarte puțină ficțiune în ce am scris“. Îi place să i se remarce talentul de povestitor într-o epocă în care nu scriitorii povestesc, ci, „în locul lor“, presa și televiziunea. Dar povestirile lui sunt „știri“ („Nu scriu un text decât dacă am subiect, dacă e o știre“), culese de la „informatori“ asemenea intervievaților lui Monciu-Sudinski. Unul e unchiul Nae Stabiliment („după fiecare întâlnire cu el, am material pentru a scrie două-trei proze“), altul e pompierul-filosof („el e, de fapt, un scriitor mai bun decât mine, care, de când trăiește un fapt, se gândește cum va povesti el acel fapt“).

În ciuda materialului uman, acela mijlociu al orășelului de provincie, supus cutumelor și prejudecăților, în fond, nedus la

școală, a cărui vorbire o redă cu precizie și umor, Sorin Stoica este, el, ceea ce se poate chema un autor cult, instruit și stăpân pe scrisul său. În *Aberații de bun-simț* există un text intitulat „Vocabular alternativ“, care conține o listă de cuvinte pronunțate incorect, pe care le folosesc personajele sale, la fel cu ale lui Caragiale. Și tot ca autorul *Momentelor*, autorul *Aberațiilor* apelează cu un umor *pince-sans-rire* la clișee și la locuri comune. Într-o privință, prozele lui reprezintă niște exerciții inteligente de lipsă de stil. Naratorul e, cu bună știință, indecis, ezitând între expresii diferite sau contradictorii referitoare la același fapt. Nu trebuie neglijat, deși a fost, aspectul ludic al prozelor. Sorin Stoica se joacă în mod foarte serios de-a literatura. Rezumându-se la un micro-realism cotidian, ca al optzeciștilor, Sorin Stoica vrea să dea impresia că este un scriitor „naiv“, copilăresc de simplu, transparent, în sensul absenței oricărui subtext sau a oricărei transcendențe, deși este, în definitiv, unul pentru care literatura are prea puține secrete.

În *Jurnalul* publicat postum, Sorin Stoica comentează la un moment dat *Jurnalul* lui Mircea Cărtărescu: „Sunt pasaje superbe, ziceri, scene memorabile, dar, cu toate astea, îți lasă o senzație de in-uman. Mai ales în pasajele în care spune că nu-l interesează oamenii, că nu-i înțelege, că abia își aude propria voce, care oricum i se pare mai importantă. Nu știu cum să spun, dar întotdeauna mi-am dorit să fiu o muscă mică și fâșneață care să se strecoare terorizată de plici în cine știe ce cotlon de cameră și să audă ce mama dracului tot vorbesc oamenii, cum se comportă ei, cum respiră.“ *Jurnalul* lui Sorin Stoica este ilustrarea perfectă a acestor remarci percutante: ecoul a ceea ce vorbesc cei din jur, al gesturilor și respirației lor. Ca de obicei, autorul se caracterizează prin raportare la alții. Putea s-o facă și cu privire la *Jurnalele* lui Radu Petrescu, la

antipodul cărora propriul jurnal se află. Nimic literar sau, cu atât mai puțin, afectat la Sorin Stoica. Pe durata unui singur an (2005), bolnav, la Bănești, lângă Câmpina, unde se născuse și urmase școala, notează rapid și fără pretenție nu ceea ce simte, ca Blecher, de care totuși se apropie cel mai mult, ci ceea ce aude și vede. Uneori, ceea ce își amintește. *Jurnalul* se compune din nuclee de viață cotidiană. O proză emoționantă prin simplitate și concizie: descrieri, portrete, scene, vise, totul redat cu naturalețe într-o limbă de purtat în casă, orală și idiomatică. Și ce amară ironie, pe alocuri! Mai nimic, totuși, despre boală, spaime, anxietăți. Ici-acolo, însemnări de lectură, zgârcit comentate, îndeosebi din opera congenerilor (niciunul dintre scriitorii generației 2000 nu și-a citit confrații cu gravitatea și constanța celui dintâi plecat dintre ei). Sorin Stoica gândește la fel de onest precum scrie.

Ar fi putut fi un lider al prozatorilor generației 2000. N-a dus lipsă nici de talent, nici de originalitate. Din nefericire, n-a avut noroc.

Nicolae Manolescu

---

[1] Editorial apărut în *România literară*, nr. 21, 25 mai 2012

La Sorin Stoica avem p... și c... atât cât trebuie – n-o să le numărăm! – pentru ca să emane (acest verb higienic!) strigătul curat și puternic: „Nu mai pot suporta atâta porcărie! Nu-mi este rușine să fiu patetic!“ Mai nimeni nu a observat – pe vremea asta de deshămare orală și înhumare morală – că nerușinarea, la Stoica, nu stă în cuvinte, ci în patetism. Azi, a fi patetic ar trebui să se scrie cu p..., precum parolele pornografice altădată și am obține momentul muzical dintr-o frază ca asta: „E un p...tic, dă-l în pizda mă-sii!“

Radu Cosașu, „Sexul, azi, ca «partidul», ieri“, în *Dilema veche*, nr. 87, 16 septembrie 2005

Povestiri cu înjurături

În prozele lui Sorin Stoica se înjură științific, cu răbdare, și aproape filosofic. Jurnalist cu ochiul nesățios plimbat pe realitate, autorul excelează pe terenul descrierii. Fiindcă prozele sale sunt descrieri și în epic, și în dramatic, dialogul e doar un prilej de a-i oferi cititorului niște personaje aproape remarcabile, chiar fără pretenția fineței analizei psihologice. E plăcerea pură a observației unor inși interesanți, de obicei culeși de prin gări sau de pe stadion, ei înșiși cu un registru larg al posibilităților umorului, de la ironie și băşcălie subțire la umor gros, ireverent și amar.

Lumea lui Sorin Stoica e compusă din indivizi cu nume pitorești (Galima, Cocozon, Gigi Mosor, Coco Jamboo), din abjecție și uneori din suferință și gravitate (deși tonurile acestea nu-l caracterizează și acolo unde se lasă impresionat e și mai slab). E o lume kitsch, calpă și indiferentă. Expresia ce-l caracterizează e una virilă, violentă. Problemele serioase în mod autentic pentru Sorin Stoica sunt cele ale unui intelectual: drama ficțiunii și a scrisului, eventualul complex al ziaristului față de omul de litere. Și în aceste texte Sorin Stoica reiterează ceva formule textualiste *à la* Mircea Nedelciu, sau scrie o analiză a receptării ce sugerează o conștiință internă acută a scriitorului de la granița dintre literatură și interferența postmodernă a stilurilor de expresie.

Iulia Alexa, „Povestiri cu înjurături“, în *România literară*, nr. 47, noiembrie 2000

Una dintre mizele povestirilor lui Sorin Stoica este comunicarea umană și – ca să-l citez pe Sorin Preda din prezentarea de pe coperta a patra – „curiozitatea de a cunoaște oameni simpli și pitorești. Oameni vii“. În ceea ce privește fizionomia acestor povestiri, ele sunt – inclusiv ca mod de a gândi proza – apropiate de cele ale lui Sorin Preda și, mai ales, Mircea Nedelciu. Au ceva și din primele proze ale lui Marin Preda. Sintaxa lor experimentală e lipsită de bruiaje, dinamică și atractivă, compoziția e perfect strunită începând de la propoziție. Transcrieri brute, rulaje de planuri, inserturi „documentale“, montaj jucat cu indicații de regie, reflecții meta-, impregnate de autenticitatea trăirii lor „pe viu“ (un adevărat tur de forță este *Analiza receptării pentru meciul de fotbal FC Onești – Steaua*). Textele propun eșantioane de real, secvențe în care oamenii sunt lăsați să vorbească și să povestească. Discursurile lor se „concurează“ și se întretaie recompunând, ca din întâmplare, mici (sau mai mari) drame personale, portrete morale, biografii umile sau, în felul lor, „exemplare“ (precum cea a lui Neculai Dragomir din *Prizonier la ruși*), totul într-un limbaj de o savoare debordantă, iar „regizorul“ își asumă rolul de dispecer și comentator. (…)

Sorin Stoica e, incontestabil, atras de vitalitatea și naturalețea oralității fruste, de reproducerea cât mai fidelă a exprimărilor încărcate de argotisme. Are o slăbiciune specială pentru moromețienii cărora le place „să se bată pe burtă cu cuvintele“, evită să-i „judece“ pe ceilalți, să moralizeze sau să dea lecții. O inteligență scormonitoare și o luciditate mereu la pândă, cu apetență pentru deconspirarea mecanismelor mentale. Prozele trăiesc nu numai prin vigoarea limbajelor, ci și prin intensitatea dorinței de a ajunge la semeni (și la sine), prin refuzul de a trăi și a scrie, ca profesionist al jurnalisticii, „pe pilot automat“: „În fond, drama mea e că nu știu ce aș putea

face pentru oamenii ăștia. Cu ce să-i ajut? Nicio vorbă bună nu le poți spune. Ei vor să afle doar despre tragedii, catastrofe, asta le dă un sentiment de siguranță, adică las' să fie la ei, acolo, se simt apărați. [...] Înseamnă că motorul creației mele e ceva care mă doare. [...] Simțeam că m-am uitat și scrisul m-a ajutat să dau de mine." Cămine studențești, oameni de la periferie, șmecherași, bodyguarzi, microbiști, foști brigadieri comuniști sau deținuți politici, parveniți trădați de limbaj, „mămăi" șleampete, tineri dezorientați – o lume totuși cuminte, căci autorul evită, deocamdată, să exploreze zonele sordide, „periculoase".

Spuneam că titlul e înșelător: înjurăturile sunt puține și cam soft, iar în unele texte chiar lipsesc. Povestirile sunt nu atât „cu înjurături", ci cu oameni pitorești predispuși la înjurături. Deviza lor: „Spune-mi cum și de ce înjuri, ca să-ți spun ce fel de om ești". (...)

Mai e nevoie s-o spun? Sorin Stoica e un prozator pe care se poate conta.

Paul Cernat, „Blazonul înjurăturii", în *Observator cultural*, nr. 42, decembrie 2000

„Orice înjurătură condensează o poveste" – așa devine posibil pentru Sorin Stoica debutul cu un volum de *Povestiri cu înjurături* (Editura Paralela 45, 2000), unde cele de pe urmă sunt expresia simțirii nevricoase, amestec de melancolie și elan (re)creativ, a „spuitorului", care stă cu un picior în albia uimirii și cu celălalt într-a nemulțumirii. Universul acestor proze e pe cât de viu și de pestriț, pe atât de precar; personajele s-au instalat confortabil în tranziție ca într-o permanență; perfect aclimatizate la buimăceala generală, cu un apetit lingvistic amintind de „marea trăncăneală" caragialiană; ele își etalează dezinvolt indeterminarea și doar în mod excepțional se mai trezește câte unul cercetându-și fundamentele ori făcând o

criză de demnitate.

Tânărul prozator procedează când ca un topograf, când ca un arheolog. Din surprinderea spectacolului la vedere va reține imaginea navetiștilor sastisiți, a tinerilor blazați, îngenuncheați de o democrație originală, a capitaliștilor second hand, astfel încât, cu toată aparența ei colorată, această lume respiră un aer de bolgie sau măcar de fundătură. Salvarea vine odată cu înjurătura („el când înjură / se roagă“, ar spune Ioan Es. Pop), ce acționează exorcizant, purificator, pregătind terenul pentru o reconstrucție mereu amânată.

Nicoleta Cliveț, „Optzecism păgubos“, în *Vatra*, An 29, nr. 6-7 (iunie-iulie 2001), p. 86-87

Sorin Stoica, foarte tânărul autor al unui volum de *Povestiri cu înjurături* (titlu neinspirat), are, ca prozator, un simț *auditiv* excepțional. Fără să mă joc cu vorbele, rareori se întâlnește un scriitor care, la numai douăzeci și doi de ani, să stăpânească atât de bine, și cu atâta siguranță, arta de a-și defini și a-și nuanța personajele verbal: prin ceea ce spun ele, prin ticurile și digresiunile lor, prin felul cum rotunjesc, stâlcesc ori subliniază cuvintele. E ca și cum clasicizatul Ilie Moromete ar avea mai mulți moștenitori legali: nu pe frământatul Nilă și pe mohorâtul Paraschiv, ori pe febrilul Niculae, ci fii care să-i semene bine, atenți la cuvinte, fascinați de ele și fascinând și pe alții prin felul lor de a povesti.

Daniel Cristea-Enache, „Domnul Naratescu“, în *Timpuri noi*, capitolul „Debuturi 1999-2003“, Editura Cartea Românească, 2009

Dincolo de frontiere

De zece zile, mă storc să scriu zece rânduri – câte m-a rugat – pentru Sorin Stoica și cartea lui, *Dincolo de frontiere*; nu știu cum să fiu concis – să scriu de-a dreptul că e formidabilă? El a inventat snobul satului, rebelul la țărănie, la ștampila de țăran, la toate ștampilele de țăran semănătorist, pășunist și chiar moromețian; descoperire de entomolog literar, precum coana Vica în *Dimineața pierdută*. *(…)*

Mulțumit că am scris prefața la Sorin Stoica – nu chiar zece rânduri – ca și cum am terminat o nuvelă.

Radu Cosașu, „Nu vă mai obsedează 2002?“, în *Dilema* veche, nr. 430, 10-16 mai 2002

Jul (nici Iulian, nici Jules) e un puști nici puber, nici adolescent, nici țăran (deși trăiește în satul Băltești), nici „blochist“ (deși face liceul în orașul Câmpeni), nici chitarist, nici urechist, nici bun, nici rău, plictisit de văicăreala retorică a maică-sii, profă de franceză, și „bunătatea abjectă“ a lui Dom’ director, taică-su. Un *border-line*, fără diagnostic complet, căci nu e, pe bune, nici paranoid, nici schizoid, nici ciclotimic, ci doar un candid fără o identitate stabilă, dar visând una „povestită“, care să dea coerență lumii.

Ca personajul său principal, autorul (și naratorul) este *și… și, nici… nici* în această a doua carte a sa, de după *Povestiri cu înjurături*, debut semnificativ din 2000, despre care, din păcate, s-a discutat prea puțin. Situat pe graniță, pe limen, ca optzeciștii și supărat pe lume ca fracturiștii, nici (și) romancier, nici (și)

nuvelist, nici coerent, nici anomic, exaltând oralitatea, dar teoretizând (cu Ortega y Gasset, Sartori, Olavo de Carvalho) incoerența printr-un *making-of* adăugat cărții sale hibride, Sorin Stoica se joacă, uneori nesigur, alteori superior-scârbit – cu raportul între frontieră (*boundary*) și margine (*border*).

Simona Sora, „Povestea lui Jul“, în *Dilema*, 6 decembrie 2002

Dincolo de frontiere are un conținut mult mai puțin metaforic decât o sugerează titlul, nu are nimic de a face cu depășirea limitelor sau saltul în nirvana. Este doar o carte agreabilă, cu un haz nebun, povestind aventurile de pubertate ale unor liceeni din provincie, pe vremea lui Ceaușescu. Și nu doar atât. Nuvelele acestea au o teză inteligentă, deși nu foarte originală; povestirea, fabulația reprezintă lumile paralele, sporirea derutei și cantității de ireal din realitate, ele pot conduce la un adevăr parțial, subiectiv, trunchiat, dar posibil mai adevărat decât cel al simțului comun.

Intuiesc faptul că stilul de scriere al lui Sorin Stoica vine din pregătirea sa jurnalistică, cu exerciții de redactare. Eliminarea balastului informațional, descriptiv, enunț clar, simplu, democratic. Și că realismul brutal, buruienos uneori trădează atașamentul față de specia reportajului. Tehnic, e o carte scrisă bine, iar miza ei existențială, de repovestire și reinvestire a realului prin epic, ține.

Iulia Alexa, „Râdeți, râdeți, numai scrieți!“, în *România literară*, nr. 13, 2 aprilie 2003

Limbajul colorat al străzii (sau al uliței), filonul (auto)biografic și cel comportamentist sunt explorate acum – cu aceeași artă a naturaleței – prin intermediul unui adolescent din „România profundă“ a anilor ‘90; băiatul directorului unei școli de țară din Bălțești-Prahova, Iulian – zis Jul – este un elev „ciudat“, care nu se simte bine în pielea lui și, de fapt, nu se

simte bine în nicio piele. (...)

Camuflajul ficțional e transparent, iar spațiul narațiunii, lesne identificabil: Câmpeni este, desigur, Câmpina, iar Bălteşti – Bănești, comuna natală a autorului...

Dincolo de „caterinca“ argotică, sacrul disemineaz la modul cel mai firesc în profan: dincolo de pitoresc, dar nu în ciuda lui, textura experimentală a micului roman dezvăluie tulburătoare întrebări asupra sensurilor și „mecanismelor“ existenței, în acord cu motto-ul desprins din *Cartea Facerii*: „Dar Domnul-Dumnezeu a chemat pe om și i-a zis: «Unde ești?»“ Însuși titlul – *Dincolo de frontiere* – sugerează transgresarea limitelor identității. Prin urmare, Sacrul... Înregistrată în priză directă, fără fasoane, dar cu simpatie, lumea satului „de tranziție“, cu autenticitatea plebee a limbajelor sale „kakolalice“, cu oamenii ei simpli și percepția lor când naivă, când parșivă asupra „civilizației de consum“, cu microbiști și navetiști, cu sechele comportamentale grotești rămase din perioada comunistă, amintește, pe undeva, de *Experimentul Zaica* și de sinistrele „istorii orale“ cu proletari din anii ‘70 ale lui Alexandru Monciu-Sudinski, dar și de cuceritoarea inventivitate etno-antropologică a cărților Irinei Nicolau.

Sorin Stoica este liderul unui nou „val“ de prozatori-reporteri din care mai fac parte Cătălin Manole, Matei Florian sau Adina Popescu. Spre deosebire de ei însă, e înzestrat și cu o redutabilă conștiință reflexivă a prozei, pe care o gândește – și o trăiește – „din interior“. O forță interioară proprie autorilor de cursă lungă. Asimilând integral lecția „ingineriei textuale“ optzeciste, Sorin Stoica o depășește către un sens antropologic integrator; meditația asupra limbajelor nu are absolut nimic ostentativ, pedant sau arid (citește: abstract) „teoretizant“, ci este o încercare – niciodată lipsită de naturalețe și umor – de a

înțelege resorturile profunde care pun în mișcare lumea în care trăim. Explorând limbaje „argotice“ de tot felul și întorcându-le, cu voluptate, pe toate fețele, autenticistul Sorin Stoica colecționează, de fapt, eșantioane semnificative de umanitate „naivă“ sau „periferică“. Realismul problematizant al unui Marin Preda, trecut prin „tehnologia“ lui Mircea Nedelciu și – de ce nu? – prin ironia subversiv-oximoronică a lui Radu Cosașu, trimite aici nu numai către o sociografie a cotidianului, ci și înspre o antropologie a acestuia. Tânărul autor ajunge astfel dincolo de frontierele literaturii. Dar nu e, oare, aceasta marca distinctivă a oricărei cărți bune?

Paul Cernat, „Țărani hard & heavy“, în *Observator cultural*, nr. 173, 17 iunie 2003

Sorin Stoica i-a avut ca profesori și a lucrat cu Sorin Preda și cu regretata Irina Nicolau. De aici și sintaxa dinamică și atractivă a romanului, care încorporează multe efecte de contrast de la transcrieri brute, înregistrări directe și naturale (*y compris* istorie orală) la reflecții meta- și, în general, un întreg arsenal de inserturi, căci există o permanentă, nesupărătoare însă, alternanță a planurilor și a discursurilor.

La începutul cronicii vorbeam de anvergură și inteligență la Sorin Stoica pentru că această încercare de construire a unui roman atractiv, pe două nivele și care să nu se submineze reciproc, unul al povestirii simple, amuzante, neelitiste, celălalt urmărind îndeaproape însuși procesul sociocultural al povestirii, acest lucru e realmente o provocare. (Câți tineri mai au azi orgoliul unui proiect literar inteligent, solid și solicitant!?)

Dincolo de frontierele faptului divers, ale anecdoticului și conglomeratului povestirii, fragmentată și cu multiple perspective, se află întrebările nude asupra sensurilor existenței, asupra mecanismului inefabil al vieții. De aceea, Jul

nici nu supraviețuiește poveștii lui, o *mise-en-scène* ce nu-și dezvăluie resorturile, al cărei spectacol se petrece numai la timpul trecut, dar al cărei parcurs nu poate fi altfel: „M-am întrebat de ce există fapte fără sens, fără înțeles, și acum cred că toate aceste fapte mărunte, nesemnificative, ce pot fi ignorate, uitate extrem de repede, ba chiar e mai rentabil să le uiți, deci toate aceste fapte formează însăși viața. Și nici vieții, până azi, nu s-a sumețit careva să-i dea o explicație.“ (p. 98)

Marius Chivu, „Viața la țară a unui rocker (și despre resurecția povestirii)“, în *22*, nr. 708, 30 septembrie – 6 octombrie 2003

Aflat la a doua carte, după *Povestiri cu înjurături*, apărută în 2000 tot la Paralela 45, Sorin Stoica folosește un truc, care într-o oarecare măsură îi reușește. El își răscroiește (presupun) biografia (editura nu ne spune nimic în acest sens), experiența liceală, rurală și de gașcă, dublând-o cu istorii orale de o indubitabilă savoare. (Așa l-am cunoscut pe prozator, prin intermediul lui Zoltán Rostás, alături de care pregătește o serie de volume cu vieți de odinioară, istorii orale derulate pe bandă de magnetofon).

Dan C. Mihăilescu, „Hard rock Bisisica“, în *Ziarul de duminică*, nr. 38 (169), 10 octombrie 2003

În miezul romanului scris de Sorin Stoica stă această căutare disperată a identității: o problemă aparent insolubilă a adolescenței, tratată în registru ironic și grav, realist și simili-fantastic. Finalul cărții, în care Jul urcă trudnic spre o cabană unde se va ține un concurs de muzică folk, apare, astfel, ca o proiecție oniric-fantezistă: din cadru îi rânjește vechiul său adversar, Galileo, răposat încă din debutul cărții, „reactualizat“ acum și dând din nou frisoane.

La fel de sesizantă mi se pare însă și componenta realistă a romanului. Pe lângă faptele, gesturile și intervențiile

caracterizante ale personajelor, parcurgem o serie întreagă de catagrafii comunitare. Hărți, dicționare, jurnale, tot atâtea forme de inventariere a unui fond comun, fie el rural sau individual. Se observă cu ușurință, din aceste abile juxtapuneri de voci și epoci, experiențe și destine individuale, pasiunea de antropolog și de etnograf a autorului, miza lui dublă pe specificitate și pe generalitate umană.

Daniel Cristea-Enache, „Unde fugim de-acasă?“, în *România literară*, nr. 10, 10 martie 2006

O limbă comună

În hărmălaia asta abuzivă în care un Gigi Becali ne lămurește ce e o metaforă, iar alții – oameni fini, de altfel – se plâng că despre fotbal nu se mai scrie cu inteligența de altădată, am reușit să mă abstrag câteva zile și am citit un volum de povestiri al lui Sorin Stoica, unul dintre cei mai buni prozatori ai „echipei de tinere talente“ a literaturii române. *O limbă comună* e torențiala confesiune a unui scriitor care nu vrea să fie nici cinic, nici nihilist, doar coerent în bucuria lui de a trăi.

Radu Cosașu, în *Gazeta sporturilor*, nr. 4639

În cazul tânărului prozator bucureștean luciditatea se traduce într-un „realism“ de bun-simț, de *Everyman* român. Un *Everyman* subiectiv, temperamental, provenind dintr-un mediu cu mare reprezentare națională (țăran, orășean mărginaș, student sau elev de liceu), participând la experiențe fără caracter individualizant. Pitorescul este nota dominantă a unui astfel de personaj, iar literatura câștigă prin transpunerea etosului sau într-o relatare densă, anecdotică, eventual cu o culminație care să exprime fondul filosofic al lumii căreia îi dă expresie. Deși vorbește despre sine însuși cu „io“ (în Moldova ar fi vorbit cu „ieu“), naratorul lui Stoica spune lucruri importante, mai ales când dă impresia că nici nu-și dă seama de asta. (…)

În *O limbă comună*, naratorul lui Sorin Stoica dispare pe mari porțiuni, lăsând loc antropologului care realizează analize

de specialitate „la mișto“, sau scriitorului preocupat de literatura sa, de cititorii săi. Faptul se întâmpla și în cărțile anterioare, dar parcă mai puțin. Stoica se folosește de acest lucru pentru a glosa asupra naturii sale hibride, de prozator-antropolog și invers, reușind astfel încă o dată să fie mai inteligent decât criticii săi. Dar, dacă îl raportăm la el însuși cel din cărțile anterioare, am putea să întrevedem aici o deplasare de atenție de la lumea din jur la sine însuși.

Doris Mironescu, „În așteptarea lui Nae Stabiliment“, în *Timpul*, nr. 5, mai 2005

Experimentele de antropologie socială, anchetele de istorie orală sunt doar câteva dintre uneltele unui scriitor autenticist, fascinat de înregistrarea poveștilor de viață ale semenilor săi – oameni de lângă noi, oameni de tot felul, „curioși“ și „ciudați“ pe care-i privește cu o afectivitate iscoditoare și cu un umor *à la* Daniil Harms. Purtând la brâu aceste povești ca pe niște trofee, Sorin Stoica aspiră realitatea înconjurătoare prin limbaje de un pitoresc „oral“ irezistibil, într-o tentativă de a depăși alienarea socială și de a regăsi, prin descoperirea unei limbi comune, funcția comunitară a povestirii și a „povestașului“: „Treaba scriitorului asta ar trebui să fie, să încerce să ceară oamenilor să-și reamintească frânturi din acea limbă accesibilă oricui. De fapt, nu oricui, ci tuturor. Câteodată devin patetic, dar nu mi-e rușine. În fond, e problema lumii că denigrează patetismul. Sunt în joc niște sentimente absolut firești și doar dacă ni le reprimăm vom avea probleme“. Este credo-ul unui „moromețian“ atașant, fost „țăran hard’n heavy“ trecut prin școala microrealismului optzecist via Nedelciu–Sorin Preda și prin aceea a antropologiei cotidianului, marca Irina Nicolau și Zoltán Rostás – am mai spus / scris asta undeva, dar nu strică să o repet. În treacăt fie spus, acest elogiu al sentimentalismului și patetismului (care îl apropie, pe undeva, de Radu Cosașu),

onestitatea asumării tuturor vulnerabilităților de care alții se jenează – de la dificultățile de socializare până la dorința de a scrie „un roman pășunist“ – îmi place foarte mult. Sfidarea fandoselilor, arivismelor și a ipocriziilor mărturisește la rândul ei despre calitatea umană a celui care povestește și se povestește în aceste pagini – un copil mare și hâtru.

Ceea ce impresionează la Sorin Stoica este puterea sa de a-și trăi și de a-și gândi proza „pe viață și pe moarte“, cu o implicare totală, absolutistă. Radicalismul nevoii de a se înțelege pe sine până la capăt, fără fasoane și menajamente, de a-și lămuri raporturile, toate raporturile cu lumea înconjurătoare, dincolo de orice „frontiere“, vine de undeva dintr-un centru nevralgic al ființei sale, dintr-un sacru negativ (*Nota bene*: Sacru era numele formației de rock a liceanului Jul din romanul *Dincolo de frontiere*). Revolta blasfemiatoare a unei adolescente timide și rebele, în răspăr cu toți cei din jur, seduse de heavy metal și de Emil Cioran, subzistă în acest sufletist eretic, posedat de demonul interior al explicării realului prin scris: „Urechea mea de prozator e răfuiala mea cu Dumnezeu. Pot recupera realul, chiar dacă el nu mă lasă, îmi bagă strâmbe. […] Când eram în liceu, v-am zis că mă dădeam satanist. Lăsam de înțeles că Dumnezeu îmi e urgent dator cu niște explicații.“

Nu am mai citit de mult o carte românească „tânără“ atât de cinstită, de dramatică, de intens emoționantă. O carte-ecorșeu, care te implică și te pune pe gânduri.

Paul Cernat, „«Io» e un altul“, în *22*, *Bucureștiul cultural*, nr. 10, 10 mai 2005

Sorin Stoica știe cum să spună o poveste, nu știu dacă a învățat la vreo școală parcă desprinsă din Lewis Caroll. Mai curând, e o chestie întipărită genetic. Se numește talent. Dacă nu-l ai, știința de carte nu te poate ajuta defel, și, viceversa, dacă nu ai deprins teoria, „practica“… intuitivă e apă de ploaie.

Să nu scrii mai mult decât citești sau decât trăiești.

Naratorul povestirilor lui Sorin Stoica își desfășoară ghemul ficțional de pe un pat de spital unde e internat pentru că e „aproape surd“. Nu-i știm numele, dar parcă nici n-avem nevoie să-l știm. E suficient că putem specula în voie identitatea personaj–narator–autor, specifică hibrizilor autoficționali: „Și, de fapt, nici nu știu dacă ceea ce am povestit despre mine e viața mea sau simplă ficțiune. Ceea ce ar fi trebuit să fie. Efortul de a scrie – doar încercarea de a-mi răscroi o biografie acceptabilă.“

Florina Pîrjol, „Dă-i drumul la poveste!“, în *Observator cultural*, nr. 269, 19 mai 2005

Țin să remarc că în această carte de proză scurtă, Sorin Stoica este unul dintre puținii continuatori, de altfel foarte înzestrat, ai lui Mircea Nedelciu (pe care autorul mărturisește că l-a citit „ca pe un manual de tehnici de redactare“). El reușește, cu echilibrul dintre talent și tehnică, specific lui Mircea Nedelciu, să atingă precizia frazei, corsetul sintactic, cuvântul bine simțit, dar și miezul palpitând al cochiliei, emoția, insesizabilul. O scriitură pe filieră nedelciană, de fin auz, orală, dialogică, controlată, în variantă studențească și „doomiistă“, zigzagată de boală, tristă (doar câteva texte care zâmbesc, printre care excelentul *Cârnați*), preluând și aici câteva metafore nedelciene de final.

Adina Dinițoiu, „Riscul succesului la gagici“, în *Dilema veche*, 17 iunie 2005

Acest volum se rezumă la o critică exterioară a societății (foarte bine realizată), fără a reuși să atingă un plan general prin simplul fapt că este „unilateral“. Sorin Stoica practică un psihologism de gradul întâi, lipsit de obiectivitate. În plus, romanul este încărcat cu teoretizări puse în slujba unui realism necesar (atitudine polemică într-o stare de haos generalizat) –

am sesizat contradicțiile cu care autorul își dotează personajul, ca unice forme ale acestei distanțări caracteristice romanului modern. (…) Personaje ținând de cam toate mediile posibile, mentalități reduse cu măiestrie la limbaj, scurte narațiuni redate auzului cu talentul unui real prozator: acestea sunt atuurile lui Sorin Stoica.

Bogdan-Alexandru Stănescu, „Cu oglinda pe marginea Eului (I)“, în *Adevărul literar și artistic*, 5 iulie 2005

Tematic, proza lui Stoica nu contravine canoanelor impuse de cărțile generației sale: ea este produsul revoltei împotriva dezumanizării, mizeriei, indiferenței, prejudecăților, falselor pretenții și chiar a prostiei pure. Personajul anonim alege scrisul ca soluție, expresie a dezamăgirii, unealtă compensatorie de răspuns la mașinile de tortură ale abjecției. *O limbă comună* se distinge prin impermeabilitatea la registrul jos pe care îl înregistrează.

Cristina Chevereșan, „Răfuiala cu Dumnezeu“, în *Orizont*, nr. 1, 23 ianuarie 2006

Cel de-al doilea roman, *O limbă comună*, continuă nefiresc de ușor universul deja creat în volumele precedente. Spun roman, deși pe pagina de gardă scrie (joc textual, portiță de scăpare?): povestiri. Recunosc, fiecare capitol (sau povestire) își creează propriul traiect în volum, propria lume cu personaje și întâmplări de un balcanism superb. Dar, pe ansamblu, personajele se întâlnesc toate în descrierea aceluiași narator (fără nume, pentru că amână la nesfârșit botezul); acțiunile diferite se leagă de *story*-ul central (naratorul, bolnav de o surzenie mai mult decât anamnezică, stă o vreme într-un spital de unde va ieși spre a nu face decât să rememoreze o viață ante-spitalicească). Deși rahitic, firul epic central nu e decât un pretext pentru a te lansa într-o enciclopedie de năravuri,

personaje și expresii colocviale, care mai de care mai pitorești și mai șugubețe. Julien Green scria în jurnalul său că „adevăratul romancier nu-și domină romanul, ci devine propriul său roman, se cufundă într-însul. Complicitatea dintre el și personajele sale este chiar mai profundă decât își închipuie“. Lucru vizibil cu ușurință în cazul lui Sorin Stoica, personajele sale devin emblematice pentru fiecare „povestire“ singulară. Orice caracter își conține propria-i biografie, rolul naratorului nefiind decât cel de a detalia puțin *petit robert*-ul atașat la purtător.

Valentin Derevlean, „O limbă comună. Dar nu pentru toți“, în *Cuvântul*, Anul XII (XVIII), nr. 9 (363), septembrie 2007

Povestiri mici și mijlocii

Dacă o nevoie imperioasă de ficțiune m-ar sili să devin consilierul vreunui om politic important, fie el al Puterii sau al Opoziției, nici de dreapta și nici de stânga, ci simultan ambivalent conform hazului nostru ideologic, nu i-aș bate capul cu Karl Popper sau Machiavelli, cu Marx, Revel sau Rorty..., o, nu! Conștiincios cum sunt până la prostie, sufletist și responsabil ori de câte ori primesc un salariu, i-aș întocmi o bibliografie la zi și de noapte din ultimele apariții ale tinerilor prozatori români – ca să mă exprim cât de cât academico-științific. Nu le-aș propune poezie – Iulian Tănase, Ioana Nicolae, dintre preferințele mele acute – fiindcă sunt prea realist și nu mai cer imposibilul. Din tot ce zic și fac dumnealor, nu reiese că vreun politician român citește poezie la zi. Dar cu proza m-aș ține de respectivul până l-aș vedea „căzând lat“, după o expresie a unui fost prim-ministru care nu întâmplător îmi vine sub pix. (...)

Povestiri mici și mijlocii, semnate de Călin Torsan, Cosmin Manolache, Ciprian Voicilă și Sorin Stoica, bărbați care, tot așa, între 25 și 33 de ani, nu par a fi făcut baricada de la Inter în ‘89 și nici a fi obsedați de Piața Universității, în schimb sunt cu ochii în patru la piața din Obor și la viața dintr-un Mega Image, la ce se pune în farfurie și cum se hlepăie o supă, cum se mănâncă sarmalele, kaiser-ul și salata de boeuf, la ce se poate auzi, gândi, porcăi și fantaza în România lu’ Ririca, o junǎ căreia, „din dor nebun“, unul dintre ei (C.V.) îi trimite o

scrisoare propunându-i „să-i așteptăm pe barbari și să ne întrebăm odată cu Kavafis…“.

Radu Cosașu, „Dacă aș fi consilier politic…“, în *Dilema veche*, 1 octombrie 2004

Fotografia de pe copertă e plină de semne. De indicii care te ghidează prin carte. De exemplu căciula lui Sorin. Are o poveste separată de la care îl reconstitui în sens invers autoficțional pe S. Ca în Urmuz (sau, cum spune Paul Cernat, ca în Daniil Harms). S e mai întâi o cagulă neagră. După care apar, la fel ca în celebrul film *Omul invizibil*, nervii, arterele, mușchii și pielea. Bineînțeles textuale. Corporalitatea cu tot cu cele 10 kilograme în plus ale ei (ale lui S) e difuz împrăștiată printre caracterele negre tipografice pline de livresc. Senzația de viață, de lume vorbită, pipăită și simțită. Iluzia de frescă socială văzută de la geamul autobuzului suburban induc în eroare. Sorin pretinde cu nonșalanță că face reportaj, că înregistrează sec, oarecum obiectiv, cu seriozitatea jurnalistului și cu acribia antropologului. De fapt, el face proză, ficționalizează, recuperează literar și cultural cotidianul. „Și uite că prima mea amintire legată de sarmale nu-mi vine în minte. Aș putea inventa una, numai că nu vreau. Punct.“ E un fel de Caragiale care conștientizează că, după ce-l vinzi la ziar, faptul divers ar putea avea o valoare științifică. Până să ajungă în arhivă, el devine însă literatură. Căci tentația de a-și reforma lumea e prea mare, iar clișeul originar s-a pierdut pe drum. Scrie în scurt, șfichiuitor, secționează aparent realitatea în felii subțiri pentru a o înghesui sub lamele. De fapt, o modelează bucată cu bucată pentru a inventa propriul caleidoscop. Sorin face literatură cu lama de ras. Taie, sadic și nepăsător, în carne vie. În carnea moale și flască a textului, desigur, pe care îl obligă astfel să iasă din inerție. Fraza lui S e un tratament cu șocuri electrice. Are ritmul și forța unui toboșar. Sorin este, fără doar

și poate, percuționistul grupului.

Cătălin Sturza, „Autoficțiune cu paralele inegale“, în *România literară*, nr. 41, 20 octombrie 2004

Pe Sorin Stoica l-am citit pe scaunele roșii din metrou și între stații. O proză cinematică, ce pare că se materializează în fața ta în timp ce e citită. Un fel de studiu antropologic făcut la caterincă, o analiză de tip documentar, detaliată. Logică cu schepsis. Parcă ai avea în față un documentar de pe Discovery despre mărunțișurile (jocurile copilăriei, sarmale, telenovele, fesuri negre, bancuri etc.) care, la un loc, ne fac mai umani, un pseudodocumentar plin de umor. Citeam pe scaunele roșii și râdeam de unul singur și lumea se uita ciudat când la mine, când la carte. *Frunza* este un text despre jocurile copilăriei și despre firescul preocupărilor de a fi copil. Adică despre lucruri pe care toți le-am trăit, dar am fost prea ocupați să le observăm. Stoica le eliberează din nou în mintea noastră, transformând-o într-un teren de joacă de-a amintirile.

Gruia Dragomir, „Trăiri psihice și alte baliverne“, în *beTonuri*, nr. 2, noiembrie 2004

În volumul *Povestiri mici și mijlocii* a scris despre fesuri, wc-uri, sarmale, telenovele, boli, spitale, despre bunică și despre ciorba de burtă. Pentru că, la Sorin Stoica, lumea se cere scrisă. Lumea obișnuită, neobservabilă, lumea în care trăim fără să băgăm de seamă.

Sorin Stoica nu se mistifică. Nu își ia nume de personaje inventate de el însuși. Pentru el totul e real, acum și aici, și își pune gândurile pe hârtie pentru că „nu știe să facă altceva“. Stoica nu minte, dar inventează. Când vrea. Când nu vrea, te trage pe sfoară, îți pune o pungă-n cap și te-nvârte ca-n baba oarba, pentru că are un limbaj cameleonic. Sorin Stoica merită

citit. Ca să știi cine ești.

Raluca Ciochină, „Lumea pe bune de la firul ierbii la ciorba de burtă“, în *Observator cultural*, nr. 264, 14 aprilie 2005

Cartea cu euri

Cartea cu euri (Editura Curtea Veche, 2005) prinde, sub o temă comună – copilăria, din momentul nașterii până la ultima miuță, pe maidanul din spatele blocului –, interviuri, chestionare, compuneri școlare, jurnale electronice, însemnări personale și povestiri. Cei care scriu (auto)ficțiuni, în genul povestirilor mici și mijlocii, despre copilăriile petrecute la bloc sau în curtea bunicilor, la țară, sunt veteranii Manolo, Călin, Sorin, și Filo (din *Povestiri mici și mijlocii*, n. red.), secondați de o voce nouă: Roxana Moroșanu. Tot ei umblă după interviuri, trimit chestionare prin gimnazii și licee, comentează răspunsurile și răscolesc oracole și maculatoare prăfuite. Punând cap la cap componentele, rezultatul e un fel de expoziție bizară, aidoma celor pe care le încropeam când eram copii: multe capace sclipitoare, cutii de bere, pachete goale de țigări, poze cu mașini și, printre ele, câte un pandantiv, o mărgea sau o monedă de valoare.

Autorii cărții nu-și fac însă iluzii, știind foarte bine ce e valoros și ce e tinichea lucitoare în vitrina lor, din punct de vedere literar. Și nu se obosesc să explice nicăieri un lucru evident: criteriul estetic nu este cel relevant. Volumul este un muzeu antropologic al copilăriei, în care textele unor puștani de o șchioapă stau, fără probleme, alături de jurnalele electronice ale unor tinere mămici sau de excelentele schițe despre „cei șapte ani de-afară“ ale lui Sorin, Manolo sau Călin.

Cătălin Sturza, „Copilării cu de toate“, în *Ziua*, decembrie 2005

Cartea cu euri este un proiect al cunoscutei echipe de literatori de la Muzeul Țăranului Român, de astă dată în formație de cinci: Călin Torsan, Cosmin Manolache, Sorin Stoica, Roxana Moroșanu și Ciprian Voicilă. Este, așa cum arată astăzi lucrurile, ultima carte în care Sorin și-a depus marele talent, dar, în egală măsură, unul dintre importantele proiecte pe care noua generație de scriitori s-a angajat să le onoreze: o carte despre copilăria de azi și de odinioară, despre „formarea“ celor foarte tineri în diferite epoci din istoria tulburată a României contemporane, dar mai ales despre mirările și bizareriile geniale ale unei vârste când încă nu știi bine ce este și ce nu este permis.

Copilăria lui Sorin Stoica este marcată, cum altfel?, de fotbal, de „cei șapte ani de afară“. O istorie savuroasă, ca întotdeauna, în care autorul deliberează ceremonios asupra unor chestiuni de importanță mijlocie, într-un moromețianism reinvestit, transformat în viziune. El face antropologie la firul ierbii, „antropologie la mișto“. Așa o numea Sorin Stoica în *O limbă comună*. O scriitură de maximă complexitate, pentru că trebuie să mimeze oralitatea. S-o reproducă în scris. (O scriitură foarte contagioasă, în plus, după cum sper că se vede.) Literatura lui Stoica se apropie de limbajul străzii, de „limba comună“ tuturor, din dorința de a scoate la suprafață vestigiile unei gândiri care ne gândește pe toți, prin intermediul (în cazul de față) emoțiilor noastre fotbalistice.

Copiii de astăzi reprezintă unul dintre punctele de interes majore ale autorilor, curioși și ei, probabil, de felul în care se exprimă „generația interjecționistă“. Astfel că pușTimea contemporană e invitată să povestească filme, să-și exprime *Weltanschauung*-ul, sau, cel mai interesant, să scrie „panseuri involuntare“. Grupajul de texte cu acest titlu este realizat tot de Sorin Stoica și cuprinde, sub motto-ul lui Gellu Naum: „Să

cretinizăm limbajul“, poeziile suprareale ale unor copii stimulați prin întrebări în cadrul unui „experiment Zaica“.

Doris Mironescu, „Pagini din arhivele copilăriei“, în *Suplimentul de Cultură*, nr. 59, 14 ianuarie 2006

Cartea cu euri e, la fiecare pas, o alegere, nu de episoade închegate cu autor incert, răpite scriiturii lui Barthes, ci de seturi de voci armonice desprinse dintr-o vorbărie care se autoîntreține, la nesfârșit. Micile mituri de familie, mândriile mamelor, orgoliile copiilor curg în folclorul larg și pestriț cu care circulă, apoi, de la școală pe maidanul cu fotbaliști, de la sat la oraș, din toiul societății multilateral dezvoltate în „raiul“ economiei de piață. Un prim-plan cu copii și-un fundal cu multe, foarte multe intrigi, monografiate atent sau doar *en passant*, în așa fel încât să facă din vorbirea despre o manieră de *vivre avec*. Un fel de-a înțelege, cu subtilități de bună literatură, identitățile diferitului. Și o poveste de tinerețe, *everlasting*, *evergreen*, despre cum o să fie când, bătrâni de-acum, ne vom aminti de copilărie.

Simona Vasilache, „De-ale gurii“, în *România literară*, nr. 8, 25 februarie – 3 martie 2006

Jurnal

Puțin înainte de Crăciun i-am trimis două cărți – nu mai am ce să citesc aici, mi-a spus, am terminat tot – și mi-a trimis cadou jurnalul lui din mai încoace, timp în care boala l-a forțat să se retragă la Bănești, la părinți, în satul pe care l-a povestit de atâtea ori. În jurnal e viața lui și viața lumii văzută dintr-un sat din Prahova cu ochi de antropolog și de scriitor care vrea nesătul să trăiască totul și să povestească în întregime tot ce trăiește. Găsesc că e unul dintre cele mai interesante și mai bine scrise documente despre viața lumii de azi. Trebuia să-i mai trimit o carte și am amânat. Aș vrea să scriu ceva frumos despre el, cât mai frumos cu putință, în rândurile acestea puține. Pot doar să-i fac o urare: Sorin, cărțile tale să fie citite și răscitite cu bucurie mult timp de acum înainte!

Cătălin D. Constantin, „Aș vrea să scriu ceva frumos despre el“, în *Averea*, luni, 9 ianuarie 2006

Exilat, din rațiuni medicale, în Băneștiul natal, Stoica a ținut de-a lungul anului 2005 un soi de jurnal on-line, o serie de notații de dimensiuni aleatorii, succedându-se la intervale temporale la fel de aleatorii, ai căror destinatari erau o parte dintre prietenii săi.

Menite a substitui, în versiune electronică, rețeaua vitală a schimbului de povești, de care Sorin Stoica era dependent, mesajele nu aveau inițial caracter diaristic, în înțelesul teoretic al termenului, și nici nu erau sortite publicării imediate, chiar dacă ideea de a face, odată, o carte din ele nu era tocmai

exclusă; abia când starea sănătății autorului s-a înrăutățit radical, Stoica a procedat la o selecție a mesajelor (dintre care unele au dispărut cu totul, iar altele, care cuprindeau, câteodată în atașament, texte de proză propriu-zisă, au trecut în structura unui alt volum) în ceea ce avea să devină *Jurnalul* publicat, la dorința lui, de Editura Polirom.

Iulia Popovici, „Contorsiunile ficțiunii de sine“, în *Observator cultural*, 55 (312), 16 – 22 martie 2006

Când nu le scrie povești (într-un ritual șeherezadic care, din nefericire, n-a schimbat deznodământul), prozatorul stă la taifas cu prietenii pe teme ale actualității politice și culturale. Comentează, nu o dată coroziv, despre ceea ce citește în presă, ce ascultă la radio sau ce vede la televizor, despre cărțile citite și, în general, despre lucrurile care ar fi de făcut și de îndreptat. El leagă interesul pentru lectură de cel pentru viață și îl întristează filmele pe care i le aduce un adolescent pentru că „Toate astea erau chestii care nu aveau pic de realism, care nu spuneau nimic despre lumea în care trăia. Și lui nici că-i păsa. Nu voia să înțeleagă din ce trăiește“.

În schimb, Sorin Stoica le voia pe amândouă: să trăiască și să înțeleagă viața. E în această curiozitate nesățioasă un timbru moromețian, după cum există, mai mult, o întreagă dimensiune a cărții care ne trimite cu gândul la Marin Preda, vizibilă în limbajul muntenesc (al personajelor, ca și al autorului), în preocuparea pentru responsabilitatea scrisului, ca și în luminozitatea intensă pe care o dă rațiunea care plonjează în penumbrele și în întunericul vieții iradiind-o și făcând-o demnă de trăit, ceea ce face ca această carte scrisă în anticamera tragediei să rămână, solar, de partea vieții. Nu știu dacă Sorin Stoica va juca în biografia generației sale rolul de figură emblematică (așa cum l-a avut Nicolae Labiș într-a sa); sper că

spiritul și valorile sale să fie bunuri comune ale celei mai tinere generații de scriitori.

Sanda Cordoș, „De partea vieții“, în *Dilemateca*, mai 2006

Jurnalul pune, așadar, cap la cap e-mailurile pe care în ultimul său an de viață scriitorul le trimitea unui grup de prieteni. Dacă vreți, acele e-mailuri erau un fel de *newsletters*, dar nu despre Sorin Stoica, ci despre viața care se întîmpla în jurul lui. Retras în Băneștiul natal, departe de munca și de prietenii săi, suportând capriciile (uneori infernale) din ultima fază a bolii, e-mailurile sale conțin foarte puține fraze despre sine. Propria dramă este minimalizată și dispare în spatele atâtor lucruri insignifiante. Cu o discreție aproape sfidătoare, nu face spectacol din îngrozitoarea boală, iar întregul context pare că îl stinghерește. Boala este mai întâi persiflată, apoi ignorată chiar dacă, deseori, îi simți prezența ca o răsuflare rece în ceafă. Moartea este provocată, pe fiecare pagină, prin actul șeherezadic al povestirii. Nu cunosc alt tânăr scriitor cu o mai mare credință în povestire și de aceea cred că acest epistolar este una dintre cele mai puternice metafore ale vieții pe care ne-ar fi putut-o lăsa.

Dramatismul situației ar fi predispus la introspecție și patetism. Și, deși Sorin Stoica s-a pronunțat pentru patetism, văzut ca o provocare a literaturii actuale dominată de tot felul de mizerabilisme, scrisorile lui sunt de o stăpânire aproape de neînțeles. Viața îl distrage permanent, nu are timp de lamentații și de frică, scriitorul povestește și o face firesc și intens, nestingherit, cu ritm, poftă și umor, cu stângăcii normale, pune lucruri în relație, face corespondențe și comentarii, descrie, își amintește, abia reflexiv uneori, alteori doar pune o întrebare și o lasă acolo… Oameni, întâmplări, situații, gesturi, replici, imagini de la TV, articole din ziare, totul merită povestit, capătă

sens prin și în povestire.

Marius Chivu, „Cel mai viu dintre scriitori“, în *România literară*, nr. 22, 2 iunie 2006

…*Jurnalul* lui Sorin Stoica (Editura Polirom, 2006) surprinde o dramă consumată cât se poate de demn, de bărbătește. Ca prozator, autorul atrăsese atenția prin harul și sațietatea greu de strunit de a povesti, de a readuce narațiunea pură, directă, în atenția cititorului. O nevoie acută de comunicare era de citit și în povestirile sau romanele sale, căci această permanentă preocupare de a fi pe placul lectorului pornește dintr-o empatie de bun-simț. În cazul acestor însemnări diaristice, statutul cordialității scriitorului se schimbă drastic; mai întâi, avem de-a face cu un jurnal cu adresanți precișși, ceea ce nu implică intenția publicării. Izolat spațial și, mai ales, prin neiertătoarea boală, Sorin Stoica simte nevoia să păstreze legăturile cu lumea de care pe nedrept a fost nevoit să se rupă, să rămână în contact cu cei câțiva prieteni care îi suportă și îi înțeleg mărturisirea. Scrisul devine în primul rând terapeutic, suplinind o funcție cvasicurativă: „Scriu ca să nu o iau razna. Probabil o să vă mai scriu cât de curând, încercând să găsesc și io un Lucian Raicu, așa cum a avut noroc Emil Brumaru.“ Nu este vorba, totuși, doar de dorința de a fi în contact cu un anturaj stimulator, ci mai ales de o nevoie arzătoare de a povesti. Jurnalul crește tocmai din această sete de a nara, căci de cele mai multe ori în vizorul autorului intră ba tot soiul de evenimente picante din viața satului, ba amintiri simpatice dintr-o copilărie idilică – totul judecat, la maturitate, cu instrumentele antropologului.

Ceea ce e de admirat în aceste ultime fragmente redactate de Sorin Stoica este că el nu și-a pierdut umorul nici în ultima clipă. Se revoltă, în câteva rânduri, că *fizic* nu mai poate râde, dar preferă să se ipostazieze într-un personaj dintr-o proză pe

care se amăgește că o va scrie cândva. O lecție de curaj, de bărbăție, de umor, care transformă dispariția sa precoce nu numai într-o neșansă a literaturii române, ci și într-o nedreptate cumplită.

Bogdan Crețu, „Sorin Stoica. Jurnalul în fața morții“, în *Adevărul literar și artistic*, 15 iulie, Anul XV, nr. 827 și în *Lecturi actuale. Pagini despre literatura română contemporană*, Editura Timpul, Iași, 2006, p. 183-184

Sunt convins că, odată cu trecerea timpului, Sorin Stoica va juca în generația sa rolul pe care l-a avut Cristian Popescu printre nouăzeciști: pentru tinerii milenariști, Sorin Stoica este și va rămâne Povestitorul prin excelență.

Jurnalul însuși pare să consolideze acest mit. Cel puțin la prima vedere, el nu e altceva decât o colecție de povestiri. Astfel încât nu e cazul să insistăm prea mult pe suferințele provocate de boală sau pe teama de moarte. Ele răzbat din când în când în paginile jurnalului, însă Sorin Stoica le scoate întotdeauna la iveală cu o anumită jenă. Și nu atât pentru că el ar fi un etalon al discreției, ci pentru că jurnalul tânărului prozator e o mică diversiune. O arată mai ales scenele de spital, unde autorul înregistrează mai puțin ceea ce se întâmplă cu el, cât mai degrabă ceea ce se întâmplă în jurul său: „Mă gândeam că fiecare ședere în spital mi-a adus și niște personaje. Numai că nu prea mai vreau io să scriu despre spital. Oricum, despre personajele astea nu trebuie să scrii neapărat în calitate de pacienți, ci îi poți trata drept oameni având și ei o viață, sau fostă viață. Și unii sunt antologici“ (p. 148). Fără îndoială, e și o terapie la mijloc: Sorin Stoica știe că e indecent să lași o poveste neterminată. Or, el evita să-și spună propria poveste în speranța că aceasta nu s-a sfârșit încă. Mai exact, tânărul prozator încearcă să se hrănească din poveștile celorlalți

tocmai pentru a și-o prelungi pe a sa.

Andrei Terian, „Sorin Stoica, scriitor «poporal»“, în *Ziarul de duminică*, nr. 31, 11 august 2006

Aberații de bun-simț

Cum se întâmplă nu prea știu, dar această ultimă carte a lui Sorin Stoica – *Aberații de bun-simț* – e altceva decât o propunere implicită ori o zgomotoasă tentativă de reevaluare a tânărului autor. Ideea de celălalt, atât de dragă simultan antropologilor și criticilor literari, se arată străină de metoda practicată cu lentoare de gigant aici. De la începutul editorial și până la finalul biografic mult prea timpuriu, Sorin Stoica rămâne, în linii mari, unul singur. Neschimbat și greu de tulburat. Sinceritatea, jocul de-a povestea, pofta nebună de a spune totul, raportarea la câteva personaje-blazon, finul umor bărbătesc sunt câteva din mărcile certe ale autorului *Limbii comune*. Iar consensul recenzenților în a le depista și expune, la fiecare nou, neașteptat volum, nu e nici pe departe rezultatul unei banale întâmplări probabilistice.

Cosmin Ciotloș, „Același Sorin Stoica“, în *România literară,* nr. 45, 16 noiembrie 2007

La scurtă vreme după dispariția lui, în 2005, a apărut un *Jurnal*, de fapt un epistolar scris în ultimul an de viață, iar acum, acest volum de povestiri adunate de prin reviste închide, postum, opera lui Sorin Stoica, ca și în cazul lui Anton Holban, suficient de consistentă, din fericire, pentru a-i asigura posteritatea literară.

Ca și celelalte cărți ale lui, și prezentul volum este un *one man writing show*, dar rareori despre sine. Aflat la antipodul scriitorului egocentric, autist, dramatizând mizerabilist

propriile angoase, Sorin Stoica era prea puțin preocupat de sine, avea o smerenie auctorială care se vede cel mai bine în *Jurnal*, unde aproape că își ignoră fatala boală dintr-un soi de decență și de menajare a celorlalți. (…)

Sorin Stoica a fost dintotdeauna un scriitor extraordinar: matur (povestirile de debut sunt perfecte; scrisul lui n-a „evoluat“), inteligent, original și cu un stil inconfundabil. Un povestaș de nimicuri de o simplitate și o naturalețe uluitoare, stăpânind perfect tehnicile oralității, plin de umor și meditativ, genul de scriitor care privește și descifrează lumea, față de care se raportează, cu îngăduință, curiozitate și, mai ales, cu multă dragoste.

Nu cunosc alt tânăr scriitor care să aibă această modestie auctorială și o mai mare credință în povestire, acel tip de povestire necosmetizată care dă viața mai departe în cel mai realist mod cu putință. La doar douăzeci și ceva de ani, Sorin Stoica era, în felul lui, un înțelept. Poate singurul din generația lui.

Marius Chivu, „Natural 100%“, în *Dilema veche*, nr. 199, 29 noiembrie 2007

Volumul e hibrid, fiecare text fiind în același timp articol de ziar și proză scurtă. Tabletele de aici sunt „între și între“. Numeroasele referințe autobiografice se regăsesc în comentariul faptului divers, cotidian. Deși textele de aici sunt mai puțin elaborate, destinate unei lecturi în pripă, ele au marele merit de a capta atenția cititorilor încă de la titlu, de a-l introduce imediat în lumea sa atipică, acolo unde povestirea e un act de supraviețuire a lucidității. Pentru că, mai trebuie remarcat, aceste povestiri au fost scrise sub presiunea morții iminente. Paradoxal, nu întâlnim nicio grimasă, nicio expresie a disperării. Din contră, prozo-articolele din prezenta carte par a fi cele mai senine scrieri ale lui Sorin Stoica. A povesti

înseamnă a trăi în datele condiției tale, indiferent care ar fi acelea.

Șerban Axinte, „Istoriile nemaiauzite și neînchipuite ale realității de fiecare zi“, în *Observator cultural*, nr. 402, 13 decembrie 2007

Prolific, fără a fi industrios, în cei cinci ani câți numărăm de la momentul debutului său editorial la cel al dispariției, foarte tânărul autor a lăsat în urmă texte nu numai publicabile, ci și în cel mai înalt grad reprezentative. Inițial, am crezut că paginile grupate în volumul *Aberații de bun-simț* sunt onorabile și-atât. Că ele nu-l fac de rușine pe prozator, dar nici nu-l arată la nivelul lui de maximă expresivitate. M-am înșelat. Aproape toate povestioarele de aici au marca înregistrată a lui Sorin Stoica, acea respirație relaxată, dar profundă a scriitorului cu interes antropologic și retină realistă. Și, nu în ultimul rând, umorul particular, pe jumătate copilăros și pe jumătate înțelepțit, al celui ce scrie *io*.

Daniel Cristea-Enache, „Marcă înregistrată“, în *România literară*, nr. 25, 27 iunie 2008

In memoriam

Poate că în acest moment este mai ușor să scrii despre proza și publicistica lui Sorin Stoica. Din cele publicate, probabil, se pot evalua proporțiile pierderii. Dar cum să scrii despre un tânăr cu vocație de universitar, întrucât această instituție nu cântărește după rezultate, ci după ani?

Și totuși, Sorin Stoica, în cei doi-trei ani, a demonstrat, prin pregătirea a patru seminarii la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, că vocația de prozator este compatibilă cu vocația de universitar. Discret, exigent, punctual, documentat – nu putea să fie popular nici între studenți, nici între colegi; și poate nici nu dorea acest lucru cu orice preț. Avea totuși puțini, de altfel, susținători în ambele tabere. Fără să fi fost naiv, credea totuși în aprecierea performanței sale universitare. Sorin Stoica era dedicat învățământului superior, dar nu neapărat etajului și biroului. Ca antropolog, pendula între teren (de preferință, copii sau bătrâni) și singurătatea lecturii și a scrisului.

Am publicat împreună două culegeri din lucrările studenților, aveam în derulare cel puțin încă două asemenea volume, ba am discutat și tema unei disertații de doctorat, alături de alte planuri. Și totuși nu știu să scriu despre Sorin Stoica.

Sorin (deocamdată?) nu se lasă descris.

Zoltán Rostás, „Sorin la etajul VI de la Leu“, în *Observator cultural,* nr. 302-303, 12 ianuarie 2006

În ultimul mesaj pe care mi l-a trimis, cu două zile înainte de a muri, Sorin îmi scria: „De săptămâna ailaltă sigur reiau rubrica la *Supliment*.“ N-aveam niciun dubiu că și-o va relua. Cu alte câteva zile în urmă, îmi scria că la sfârșitul lui februarie va trimite o carte, „una foarte bună“, pentru „EGO. PROZĂ“. N-aveam niciun dubiu că o va trimite și că va fi foarte bună. Faptul că știam cât e de bolnav nu a diminuat deloc siguranța pe care o aveam – Sorin Stoica se pricepea mai bine decât oricine să asigure și să se țină de cuvânt. Poate că ăsta e motivul pentru care, în noaptea de 6 spre 7 ianuarie, când Cosmin Manolache mi-a trimis mesajul acela, la nici jumătate de oră după, l-am citit fără gânduri, fără niciun fel de senzație. Abia după câteva secunde am început să tremur și după alte câteva secunde am și realizat ce se întâmplase… Dar lucrurile astea, de fapt, nu pot fi povestite. În general, Sorin Stoica nu poate fi povestit, în o sută, o mie sau în sute de mii de semne. Nu după ce, în cărțile lui, s-a povestit pe sine, a povestit în general, cum cred că puțini, foarte puțini au reușit s-o facă.

Lucian Dan Teodorovici, în *Suplimentul de Cultură*, nr. 59, 14 ianuarie 2006

Nu știu ce să scriu, am început de nu știu câte ori aceste fraze. Ieri la seminar le-am spus studenților că a murit un scriitor tânăr, mai tânăr decât mine, aproape la fel de tânăr ca ei și nu știu cum să reacționez la asta. Un scriitor cu care am stat de vorbă o singură dată, un sfert de oră, pe un hol unde se fuma foarte mult. Și despre care am scris cu ceva timp în urmă o recenzie în care îi spuneam și lucruri negative, îi atrăgeam atenția că așa și pe dincolo, ca și cum el ar fi urmat să mai scrie încă vreo câteva zeci de volume… Îmi pare nespus de rău că nu i-am spus mai mult și mai des că era, de fapt, unul dintre cei mai buni scriitori români contemporani. Și că în acea istorie a literaturii române din secolul XXI, aceea care înfierbântă

minţile tuturor veleitarilor din jurul nostru, el va avea cu siguranţă un loc al său, chiar dacă nu i-a fost îngăduit mai mult timp. Dar el era atât de onest şi de haios, încât nu puteai să-l lauzi pur şi simplu, respectul îţi cerea să-i faci şi observaţii, să-i spui şi lucruri mai puţin plăcute, toate spre binele literaturii lui, ziceai. De fapt, toată treaba asta cu observaţiile, cu spiritul critic, cu recenziile care ajută scriitorul să se corecteze mi se pare acum o imensă prostie. Trebuia să-i fi spus doar că era un foarte bun scriitor şi că mi-a făcut multă plăcere să-i citesc cărţile. Ar fi fost cât se poate de adevărat. Iar restul nu mai conta. Aşa cum nu mai contează, în acest moment, nici istoria literară, nici critica. Iar cuvintele mele sunt la fel de inutile ca medaliile acordate post-mortem.

Luminiţa Marcu, în *Suplimentul de Cultură*, nr. 59, 14 ianuarie 2006

Ne-am cunoscut pe holurile din Casa Presei, corpul în care îşi avea sediul cândva *Evenimentul Zilei*, unde Sorin Stoica venise să-mi aducă un volum experimental coordonat împreună cu profesorul Zoltán Rostás. Ne-am potrivit din prima. El mi-a povestit despre proştii de la Facultatea de Jurnalism, eu despre proştii din Facultatea de Litere. Ne-am mai găsit imediat şi alte „ţinte“ comune de atac sau de adorat din presă, showbiz, fotbal şi câte altele. Eram amici de la distanţă, unul dintre puţinii oameni cu care vorbeam cu plăcere, în orice condiţii. Şi-a ascuns întotdeauna faţă de mine problemele grave de sănătate. Nu dorea probabil să apară ca o victimă, ca un clasic caz de destin tragic, şi atunci îşi camufla orice semn de slăbiciune. Era în acelaşi timp o voce lucidă şi ironică pe care o întâlnisem după multe dialoguri nefericite cu tineri scriitori. Nu ştiu ce să mai scriu, e atât de nepotrivită evocarea cu spiritul lui atât de viu…

Costi Rogozanu, în *Suplimentul de Cultură*, nr. 59, 14 ianuarie 2006

— Sorin, ce să-i fac, asta e antropologia, are și ea regulile ei…

— Da, dar nu așa trebuie scrisă antropologia!

Sub cele mai diverse forme, această discuție s-a repetat pe tot parcursul primelor luni de la masterul de antropologie. Până într-o zi când a făcut o prezentare la cursul de istorie a ideilor antropologice. Sorin a ales *Tropice triste* și o populație la care face referință Lévi-Strauss în lucrarea sa clasică. A început cuminte, cu câteva vorbe despre Lévi-Strauss, câteva vorbe despre tribul cu pricina și a trecut repede la cosmogonia acestuia. Este ca și cu bunică-mea – a schimbat el brusc macazul. Era de la câmpie, analfabetă, și nu ieșise niciodată din satul ei. Când a văzut prima dată dealuri, la noi, în Prahova, a întrebat: „Pe ăștia cine i-a făcut, maică?“ Și a început să descrie cum stă treaba cu cosmogoniile. De data aceasta nu l-am mai întrerupt. Aproape o oră l-a povestit pe Lévi-Strauss împrumutându-i privirea și vorbele unei bunici de țară de prin părțile noastre. Poate că nu era „antropologie“, dar a fost cea mai convingătoare trans-scriere a vieții și gândirii unor comunități „arhaice“.

Mi-l imaginez acum stând acolo sus, undeva, și admonestându-ne: Da, dar nu așa se scrie despre mondializare! Și sunt tentat să-l cred: Sorin avea Privirea…

Vintilă Mihăilescu, în *Suplimentul de Cultură*, nr. 59, 14 ianuarie 2006

În noaptea de 6 spre 7 ianuarie 2006 a murit, la 27 de ani și jumătate, Sorin Ion Stoica. Păstrez încă în memoria telefonului mobil ultimele sale mesaje, din 1 și 3 ianuarie 2006 – răspunsuri la naivele mele urări de sănătate: „Anii cu soț sunt o nebunie.“ și: „Sănătate, vorba vine. Io de-abia reînvăț să merg.“

S-a grăbit să ajungă lângă doi dintre oamenii care l-au format, lângă Mircea Nedelciu și Irina Nicolau. Ca și în cazul

celui dintâi, scrisul i-a programat, cumva, maladia, acționând magic asupra corpului. După dispariția Irinei Nicolau, ne spunea, râzând amar, că va muri și el de aceeași boală. Atunci am zâmbit.

Acum mă înfior. S-a grăbit să-și scrie cărțile cu un sentiment al urgenței și o creativitate debordantă. Au văzut astfel lumina tiparului trei volume de autor: *Povestiri cu înjurături* (proză scurtă, Paralela 45, 2000), *Dincolo de frontiere* (roman, Paralela 45, 2002), *O limbă comună* (povestiri, Polirom, 2004). Alături de ele – prozele scurte din volumul colectiv *Povestiri mici și mijlocii* (Curtea Veche, 2004, împreună cu Cosmin Manolache, Călin Torsan și Ciprian Voicilă), secvențele suprarealiste despre copilărie din experimentul colectiv *Cartea cu euri* (Curtea Veche, 2005) și cele două cărți de istorii orale despre bunici, nepoți, familie și televizor, coordonate împreună cu sociologul Zoltán Rostás și realizate împreună cu studenții de la Jurnalism și Științele Comunicării (*Istorii la firul ierbii. Documente sociale orale*, respectiv *Televizorul în „micul infern“*, Tritonic, 2003, 2005). Cărți trăite. Rămân încă nepublicate – poate vor fi strânse, cândva, în volum – un studiu antropologic spectaculos și mustind de idei despre *Mitul poetului bețiv*, un număr neprecizat de proze, articole și eseuri, precum și un „jurnal“ insolit trimis de la Băneștiul natal, prin e-mail, prietenilor săi în ultimele luni de viață.

Era un copil mare, foarte pur și vulnerabil, sub aparența de urs solid și hâtru. Această puritate și onestitate interioară răzbate în toate cărțile sale, dincolo de voluptățile argotice, dincolo de arta limbajului „buruienos“, de umorul moromețian, de oralitatea gâlgâind de autenticitate, de driblingurile și fentele textuale. Când am scris – emoționat – despre *Povestiri cu înjurături*, nu ne cunoșteam. Ne-am cunoscut și ne-am împrietenit din scris-citit. Dar nu despre prietenul Sorin, pe

care l-am pierdut, vreau să vorbesc acum, ci despre scriitorul Sorin Stoica, pe care nu-l vom pierde câtă vreme îi vom reciti cărțile. Schimbând tot ce e de schimbat, el duce mai departe – spre zona autoficțiunii antropologice – linia realismului rural de tip Marin Preda–Mircea Nedelciu, relansând-o în competiția cu istoria orală, cu microistoriile personale, cu antropologia socială, cu sociologia comunicării. Citindu-l, ai senzația extrem de concretă a prezenței sale, a ștergerii distanțelor dintre gândire, vorbire și scriere: o voce, marca înregistrată a unei personalități.

Cu Sorin Stoica dispare și ceva din spiritul lui Horia Bernea, așa cum fusese el perpetuat și îmbogățit de Irina Nicolau. Dispare ceva din fermentul creativ, experimental și neliniștit de la Muzeul Țăranului Român. Dispare, de fapt, sufletul „grupului de la MȚR“.

Sorin Stoica și-a asumat, în dialog cu vremurile noastre infestate de media, funcția tradițională de „povestaș“. Dacă a existat ceva fertil în textualism, apoi acel „ceva“ a fost recuperat de el, trecut prin carnea și sângele întrebărilor pe care le-a adresat lumii. Scrisul ca terapie a realului, ca exorcizare a disperării și a însingurării, ca formă a identității. Altfel decât în cazul lui Blecher, Sorin Stoica s-a orientat – cu o inepuizabilă, mucalită mirare – spre viața semenilor. Nimic mai sănătos, mai tonic decât scrisul și umorul său. La niciunul dintre prozatorii noștri de azi nu am întâlnit o atât de mare disponibilitate în fața realului, o atât de încăpățânat-intensă căutare a semnificației în materiile cele mai penibile. Textele sale modulare, mobile, inventive sunt neverosimil de vii, de naturale, de explozive, de scormonitoare; e în ele o vervă, o plăcere contagioasă de a scrie și de a povesti toate cele, fără fasoane, pe bune; invenția e minimă, dar observația – maximă: ceea ce contează aici este voința de a explica / interpreta pe viu

oamenii, cu mizeriile, mărunțișurile, ciudățeniile și absurdițățile lor. Și, nu în ultimul rând, responsabilitatea față de cuvântul care poate, la fel de bine, să vindece și să ucidă. Vor rămâne în memoria cititorilor tinerii „țărani hard'n heavy", rockeri de liceu rural pasionați de Emil Cioran. Vor rămâne și pustiul eretic Jul cu inenarabila sa bunică, și povestitorul local zis Nae Stabiliment, și câte și mai câte alte figuri și situații, „vampirizate" și nemurite cu o nestăvilită foame de uman și de autentic.

Utopia lui Sorin Stoica a fost acea limbă comună menită să depășească alienarea socială, să-i „împrietenească" pe universitari cu țăranii și cu băieții de cartier, să instituie firescul și bucuria de a fi împreună. A murit în prag de Sfântul Ion, ziua numelui său. Scrisul a fost pentru el nu doar bucurie, ci și un hybris. Nu doar o vocație, ci și un destin și un blestem cu care s-a luptat pe viață și pe moarte, străduindu-se să-și lămurească până la capăt raporturile cu limbajul, cu lumea și, într-un plan ascuns, cu Dumnezeu. Între atâția nesimțiți condamnați la longevitate, Sorin era un hipersensibil. Suferea enorm și reacționa vehement la orice nedreptate. Avea însă o mare pudoare a suferinței. O pudoare țărănească. În cazul său, umorul frust era o formă de îmblânzire a disperării, de discreție. Din însemnările pe care le trimitea în rețea, pe e-mail, prietenilor, boala răzbate foarte puțin; dar, cu cât mai discret, cu atât mai teribil. În treacăt fie spus, nu-i plăcea nici să spună „eu": din principiu. L-a brevetat pe „io": modest și inconfundabil.

A fost cel mai bun și mai adevărat prozator al generației noastre.

Paul Cernat, „Cel mai bun și mai adevărat prozator al generației noastre", în *Observator cultural*, nr. 304, 19 ianuarie 2006

Postfață

La închiderea ediției

Sorin Stoica a fost primul scriitor adevărat de vârsta mea pe care l-am cunoscut. Îmi dau seama acum că, pentru mine, a fost, de fapt, un model. Pasiunea și determinarea cu care scria, talentul, inteligența și curiozitatea lui, pe toate le admiram. Aș fi vrut să apucăm să ne și cunoaștem mai bine, să ne apropiem, să devenim prieteni, dar n-a fost să fie. N-aveam de unde ști că totul se va termina în numai câțiva ani care vor trece ca gândul.

Îmi amintesc foarte bine momentul în care am ținut în mână prima sa carte, *Povestiri cu înjurături*. Acel fetus de pe copertă, precum o imagine capturată din videoclipul *Teardrop* de la Massive Attack, mi-a displăcut, dar povestirile, cu întâmplările, personajele și conversațiile lor, m-au dat pe spate. Nu mai citisem așa ceva decât la maeștri. Părea imposibil ca cineva atât de tânăr să scrie cu așa cunoaștere a oamenilor, a felului lor de a fi și a vorbi. Atunci n-aveam de unde să știu că, de fapt, din acel fetus avea să se nască, simbolic, noua literatură – atunci, în 2000, nici nu credeam că e posibil să avem cândva o literatură tânără –, că Nae Stabiliment va deveni un personaj de referință sau că va impune pronumele „io“. Sorin părea o excepție și, în fond, chiar era.

Lucrurile au continuat să se întâmple foarte repede. Primul său roman, *Dincolo de frontiere*, avea deja o prefață semnată de Radu Cosașu și, dacă nu mă înșel, a avut parte de vreo 40 de cronici. Numai eu i-am făcut două, în *22* și în *Lettre Internationale* –, în amândouă revistele debutând ca recenzent chiar cu aceste texte scrise despre Sorin Stoica. Îmi dau seama acum că am scris despre toate cărțile lui într-un număr neobișnuit de mare de reviste, inclusiv în cele *glossy*, evoluând amândoi, o vreme, umăr la umăr, pe culoare diferite, dar pe același traseu. Romanului *O limbă comună* i-am scris prefața, iar la revistele unde am lucrat l-am invitat de fiecare dată să colaboreze. Îi plăcea enorm să scrie, o făcea cu ușurință și mereu dădea impresia că are mai multe subiecte decât timp. Din nefericire, așa și era.

După moartea lui, i-am dedicat *Cartea cu bunici,* am vorbit despre el în conferințe și l-am băgat în cataloage de prezentare a literaturii române în străinătate. Am crezut dintotdeauna și cred în continuare în cărțile lui Sorin Stoica, de care m-am despărțit, literar vorbind, foarte greu. Nu m-am împăcat niciodată cu faptul că nu voi mai avea noi texte scrise de el, că nu voi mai avea privilegiul să scriu și despre alte cărți ale sale. N-am vorbit niciodată la lansarea vreuneia din cărțile lui, dar l-am citit fascinat, indiferent că scria povestiri sau „texte“, publicistică sportivă (amândoi am fost fanii lui Zlatan Ibrahimović, un mare stilist printre fotbaliști), reportaje de mediu, cercetare academică sau e-mailuri. Pe măsura inteligenței lui erau doar naturalețea și verva. Avea mereu ceva de spus sau de scris și făcea ca totul să sune interesant, indiferent de cât de neînsemnat era subiectul respectiv. Am acceptat destul de târziu că noua literatură va continua și se va contura, de fapt, și fără el, scriitorul în care criticul din mine credea atât de mult.

Am avut, o dată în plus, revelația faptului că Sorin Stoica transforma totul într-o chestiune de viață și literatură (cele două fiind extrem de legate, în ceea ce-l privește), când am ținut în mâini agendele rămase de la el. Șapte agende pline cu de toate: notații de jurnal, drafturi de povestiri, liste de cărți și de scriitori, liste cu subiecte și idei de proze, fișe de personaje, componențe ideale ale naționalei de fotbal, dedicații, lexicoane, desene… Am petrecut zile în șir răsfoind deopotrivă emoționat și amuzat agendele lui Sorin, bucurându-mă de laboratorul lui literar, dar, mai ales, fantazând la ce ar fi putut urma.

Din fericire, Sorin Stoica a scris suficient cât să aibă o operă chiar și la numai 27 de ani, iar acest volum spune totul despre talentul, forța sa narativă, ușurința și plăcerea cu care scria. Pentru mulți, această ediție va fi o consolare, dar, în ceea ce mă privește, e mai degrabă un motiv de imensă frustrare. Pentru că, o dată în plus, am convingerea că nimeni niciodată nu va mai scrie ca băiatul ăsta.

Marius Chivu